Januari 1955

Politiek en Cultuur

30 cent

Bertus Brandsen:

Het „loonbeleid" der grote ondernemers

D. N. Aidit:

Voor een breder eenheidsfront van alle nationale krachten in Indonesië

Mao Tse-toeng:

Over methoden van leiding geven

Prof. Nisjiwaki en dr Ch.-N. Martin:

Over de gevolgen van H-bom explosies

15e jaargang, nr 1

Inhoud

	Bij de 31ste sterfdag van Lenin	1
Harry Verheij:	Keert het gevaar!	6
Bertus Brandsen:	Het „loonbeleid" der grote ondernemers	14
D. N. Aidit:	Voor een breder eenheidsfront van alle nationale krachten	20
G. Dorst:	Enige beschouwingen over Suriname	31
Mao Tse-toeng:	Over methoden van leiding geven	39
	Japanse geleerde onderzoekt uitwerking waterstofbom	45
	Franse geleerde beschrijft gevolgen waterstofbom	48
	De opheffing van de Nederlands-Indonesische Unie	50
N. B. Ter-Akopjan:	Opmerkingen over de geschiedeniswetenschap in het na-oorlogse Nederland	52
W. van 't Schip:	Het partijwerk in het bedrijf	56
	Vragenbus	60
	Angst voor de vrede	61
	Varia	62
Hans Eisler:	Wat is jazz?	63
	Aan de lezers	64

banden 1954

vele van onze abonné's zullen hun nummers van de jaargang 1954 graag weer in laten binden.

de grote verscheidenheid van artikelen en het vele documentatie-materiaal, dat ons blad publiceert, maakt deze wens begrijpelijk.

wij zijn bereid ons met het inbinden te belasten, indien de kosten, *f* 2,50 — (*f* 1,25 — band en *f* 1,25 — binden), vooruit worden voldaan en de twaalf nummers ons franco toegezonden worden vóór 1 Maart a.s., met duidelijke vermelding van naam en adres.

na 1 Maart zal het ons niet meer mogelijk zijn, het binden voor u te verzorgen.

POLITIEK en CULTUUR,

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus, Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is *f* 3,50 per jaar, *f* 1,75 per half jaar, losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15de JAARGANG No. 1 *JANUARI 1955*

Politiek en Cultuur

Maandblad gewijd aan de theorie en practijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het Partijbestuur der C.P.N.

Bij de 31ste sterfdag van W. I. Lenin

„Een spook waart rond in Europa, — het spook van het communisme. Alle machten van het oude Europa hebben zich tot een heilige drijfjacht tegen dit spook verbonden, — de paus en de tsaar, Metternich en Guizot, Franse radicalen en Duitse politiemannen."

Met deze gedenkwaardige woorden begint de geboorte-acte van het wetenschappelijk socialisme, het „Communistisch Manifest".

Thans, ruim honderd jaar later zien we dat de toenmalige „kruistocht tegen het communisme" niets heeft opgeleverd. Integendeel, heden ten dage vindt de idee van het wetenschappelijk socialisme zijn levende werkelijkheid in het bestaan van de Sowjet-Unie. En nu proberen de reactionnairen van allerlei schakering elkaar te overbieden in hun haat en vijandigheid tegen de Sowjet-Unie. Opnieuw prediken zij de kruistocht tegen het communisme. Maar laten zij bedenken dat de theorieën van Marx en Engels onoverwinnelijk zijn gebleken in de botsing der krachten van reactie en vooruitgang. Niet alleen onoverwinnelijk voor de reactie, maar zegevierend over de reactie.

Het was Lenin, die op basis van het marxisme de grondslag legde voor de zegevierende strategie en tactiek van de communistische partijen in de periode van het imperialisme.

Het was Lenin, die de communistische partijen leerde, hoe zij aan het hoofd van de arbeidersklasse moesten overwinnen, tezamen met bondgenoten die eveneens blootstaan aan de uitbuiting en ontrechting van het kapitalisme.

Het was Lenin, die de strijd van de arbeidersklasse verrijkte met een reeks van nieuwe stellingen, noodzakelijk geworden door de verdere ontwikkeling van het kapitalisme tot zijn laatste stadium: het imperialisme.

Het was Lenin, die de arbeidersklasse in de gehele wereld leerde dat zij een partij nodig had van een nieuw type, omdat de oude sociaal-democratische partijen niet meer in staat waren de arbeidersklasse naar de overwinning te leiden.

Op basis van die verrijkingen van het marxisme door Lenin ontstonden er in tal van kapitalistische landen nieuwe arbeiderspartijen, communistische partijen die een verdere ontwikkeling van de strijd van de arbeidersklasse in de wereld tot stand brachten.

Maar Lenin leerde de arbeiders niet alleen dat zij over een sterke en gedisciplineerde partij moesten beschikken, hij leerde hun ook dat in de periode van het imperialisme de arbeidersklasse bondgenoten kan en moet verwerven. Hij legde daarmee de zwakte van het imperialisme bloot en wees gelijktijdig de kracht van de anti-imperialistische beweging aan.

Hij leerde de communistische partijen, dat zij al hun krachten moeten inspannen om de eenheid van de arbeidersklasse tot stand te brengen. Hij liet ons in zijn boek, „De linkse stroming, een kinderziekte van het communisme" een reeks van kostbare aanwijzingen na, die ook heden van onschatbare betekenis zijn bij de strijd voor de eenheid van de arbeidersklasse.

Zijn boek „Het imperialisme als hoogste stadium van het kapitalisme" helpt ons het verschijnsel van het reformisme in de arbeidersbeweging te begrijpen en verschaft ons door die ontleding de mogelijkheid om doeltreffend dit reformisme in de arbeidersbeweging te bestrijden.

Het theoretische werk van Lenin en zijn practische strijd aan het hoofd van de communistische partij van de Sowjet-Unie waren van een ontzaglijke betekenis voor de internationale arbeidersbeweging.

In de tweede wereldoorlog waren het in het bijzonder de communistische partijen, die met een grote hardnekkigheid, met een onbuigzame wilskracht en moed aan het hoofd stonden van de nationale verzetsbewegingen in tal van landen in Europa. Deze partijen hebben in die strijd voor de nationale onafhankelijkheid voor hun land, in de strijd voor de democratie en de vrede onvergetelijke prestaties verricht. Zij konden dat doen, omdat het leninistische partijen waren, omdat de communisten, de leden van die partijen, opgevoed waren door Lenin. Zij waren met hun strijd de beste verdedigers van hun land, de beste nationale krachten.

Deze strijd tegen het Hitlerfascisme was als een soort examen, een examen, dat met glans door de leninistische partijen is afgelegd.

Ook in Azië zien wij dat de communistische partijen op basis van het leninisme hun volkeren naar de vrijheid en onafhankelijkheid leiden.

Sowjet-Unie, vrucht van Marxisme-Leninisme

Het theoretische werk van Marx en Engels maakte het socialisme van utopie tot wetenschap. Het werk en de strijd van Lenin maakte het socialisme van een wetenschappelijke theorie tot practische werkelijkheid.

De verrijking van het marxisme door Lenin, het toepassen van de leninistische stellingen door de communistische partij van de Sowjet-Unie beïnvloedde op beslissende wijze de loop der geschiedenis. Het ontstaan van de Sowjet-Unie opende een nieuw tijdperk in de geschiedenis der mensheid. Daarom haten de imperialisten de Sowjet-Unie. Want met de revolutie van de gedenkwaardige Octoberdagen van het jaar 1917 sloegen de arbeiders en boeren van het tsaristische Rusland onder leiding van de partij van Lenin de eerste diepe en onherstelbare bres in het imperialistisch wereldsysteem. Zij brachten de maatschappij van uitbuiting, ontrechting en ellende ten val en onttrokken daarmee een zesde deel van de aarde aan de worgende greep van het kapitalisme.

De periode van de uiteindelijke bevrijding der mensheid was begonnen. Het imperialisme ging vanaf die tijd zijn zekere ondergang tegemoet; het socialisme begon zijn onweerstaanbare zegetocht. De arbeiders van Rusland veroverden de politieke macht, verdedigden deze tegen de aanvallen van de internationale reactie en bouwde met een op dat tijdstip ongekend hoge arbeidsmoraal en toewijding de socialistische maatschappij op. Zij verdreven de nood en ellende voor altijd uit hun land en ontsloten de bronnen van welvaart en geluk voor hun volk. Dat alles was te danken aan de strijd van de communistische partij der Sowjet-Unie, aan het hoofd van de arbeidersklasse, onder de leiding van Lenin.

Hoe diep de dankbaarheid van het werkende volk voor zijn communistische partij en voor Lenin was bleek bij de dood van Lenin. Tienduizenden arbeiders, boeren en intellectuelen meldden zich voor het lidmaatschap van de partij. Zij wilden met deze daad de belofte afleggen, het werk en de strijd van Lenin voort te zetten.

Lenins leven een voorbeeld

Lenin's leven, zijn stijl van werken, zijn geworden tot een voorbeeld voor tienduizenden functionarissen van de internationale arbeidersbeweging.

Lenin's leven wordt gekenmerkt door een enorm vertrouwen in de zaak van de arbeidersklasse, in de overwinning van het socialisme.

Een voorbeeld hiervan, dat welsprekender is dan vele bladzijden schrift, is zijn activiteit in zijn schuilplaats in de moerassen bij Razliw, ten noorden van Leningrad.

Lenin leefde daar in zeer moeilijke omstandigheden, in een zeer klein hutje, een naam die eigenlijk nog te veel zegt.

In plaats van bang te zijn voor de vervolging door de geheime politie en de gendarmerie, in plaats van zich zorgen te maken over het moeilijke leven dat hij had, schreef Lenin theoretische artikelen en het voor de komende periode zo belangrijke boek „Staat en Revolutie". Hij wist met stelligheid dat de overwinning

nabij was, hij wist dat dan de uitwerking van een aantal problemen noodzakelijk was en hij deed het. Hij diende ook in die moeilijke omstandigheden zijn volk en de internationale arbeidersklasse. Hij schreef zijn artikelen en het boek, terwijl hij op een afgezaagde boomstam zat en een iets hoger afgezaagde boomstam als schrijftafel gebruikte.

Wie die plaats bezocht heeft in die afgelegen moerassen zal dit enorme doorzettingsvermogen, deze onwankelbare moed en dit niet te ondermijnen vertrouwen altijd bij blijven.

Lenin had echter ook aandacht voor de kleine dagelijkse dingen van het leven, en in het bijzonder voor de dagelijkse organisatorische zaken van de partij. Het is van hem bekend dat hij zeer nauwkeurig en getrouw zijn contributie voldeed, dat hij afspraken zeer consciëntieus nakwam en geen slordigheid in het partijwerk duldde.

Op het gebied van het partijwerk en de strijd was hij veeleisend, veeleisend voor zichzelf en voor anderen. Hij spaarde zichzelf niet en nam ook zeer nauwkeurig de discipline in acht. Zo schreef hij eens aan de toenmalige partijsecretaris Molotow of deze het partijsecretariaat wilde verzoeken zijn ziekteverlof met een week te verlengen, omdat hij nog niet in orde was. Hij stuurde bij zijn brief een schrijven van zijn arts, dat zijn verzoek ondersteunde en motiveerde. Zoiets is een voorbeeld voor het werken in een organisatie.

Terwijl Lenin veeleisend was ten aanzien van het werk, was hij het omgekeerde van veeleisend waar het zijn levensomstandigheden betrof.

Toen hij ziek werd was het nodig, dat hij rust kreeg en hij vertrok daarom naar Gorki, 45 km buiten Moskou. Het huis dat hij toen tijdelijk bewoonde, mocht niet in het minst veranderd worden voor zijn gerief, omdat het een huis was van het volk, het was geconfiskeerd, en hij wilde niet dat er kosten door de staat, dus door het volk werden gemaakt voor hem.

Lenin was door zijn leven en door zijn verdienste een reus onder de mensen en het was Stalin, die de grootheid van Lenin in het licht stelde door zichzelf een leerling van Lenin te noemen.

Lenin leeft voort, zijn werk ontwikkelt zich verder. Terwijl de tegenstanders van Lenin vergeten zijn, of op weg zijn vergeten te worden, omdat de nieuwe generaties hen niet meer kennen, is het bij Lenin juist andersom, want steeds meer en steeds nieuwe mensen leren Lenin's werk kennen, bestuderen het en handelen ernaar.

Het bestuderen van Lenin's werk maakt de arbeidersklasse onoverwinnelijk en stelt haar in staat al haar taken zegevierend tot oplossing te brengen.

Opdat de volken in vrede leven

Met de overwinning van de revolutie in het tsaristisch Rusland zegevierde de ideeën van Marx en Engels en werd de Sow-

jet-Unie tot het vaderland van de vrede en de menselijke vooruitgang.

De Sowjet-Unie bezielt sinds haar ontstaan de harten van millioenen werkers in de wereld met hoop en trots; want zij is het onweerlegbare bewijs geworden van de eenvoudige waarheid, dat de werkende bevolking onvergelijkelijk veel beter en gelukkiger leeft wanneer zij de imperialistische uitbuiters heeft verjaagd en het lot van de natie in haar eigen handen neemt.

Sinds haar bestaan is de Sowjet-Unie de rotsvaste burcht in de strijd voor vrede, democratie en socialisme. Zij staat aan de spits van het wereldvredeskamp in de strijd tegen het oorlogsgevaar, voor vermindering van de bewapening, voor het verbod van de atoom- en andere vernietigingswapens. Zij treedt op voor een algemene ontspanning in Europa door en met haar voorstellen voor de vorming van een systeem van collectieve veiligheid in Europa.

Deze grote ideeën van overeenstemming en vreedzaam samenleven der volken, die reeds in de eerste dagen van het bestaan van de Sowjet-Unie door Lenin ontwikkeld zijn, dringen in steeds groter mate ook in de imperialistische landen door, en leiden tot een daadwerkelijke versterking van het vredeskamp.

Overeenstemming en vreedzaam naast elkaar bestaan betekenen echter voor de internationale wapenfabrikanten en andere oorlogsindustriëlen een aantasting van hun mogelijkheden tot het behalen van grote winsten. Daarom keren zij zich in wilde woede tegen deze ideeën, want door het ontketenen van een derde wereldoorlog hopen de Amerikaanse bewapeningsmillionairs en hun Europese compagnons de zich verscherpende crisis van het kapitalistische wereldsysteem te ontlopen en hun heerschappij weer over de gehele wereld te vestigen.

Daarom drijven zij koortsachtig naar oorlog. Maar hoe sneller zij hun plannen trachten door te voeren, des te geweldiger groeit de tegenstand van de vredeskrachten.

De volkeren beginnen te begrijpen dat de doorvoering van de Amerikaanse plannen hun ondergang met zich brengt.

Daarom groeit de tegenstand tegen de Duitse herbewapening. Maar het gaat nog niet snel genoeg. De communisten moeten alle krachten inspannen om de beweging tegen de Duitse herbewapening tot een massale, tot een waarlijk nationale beweging te doen uitgroeien.

De grootste en beste eer die men Lenin kan bewijzen, in de dagen dat wij hem herdenken, is het leveren van de grootst mogelijke inspanning voor het behoud van de vrede. Dat betekent: alles doen om de strijd tegen de Duitse herbewapening te ondersteunen. Het betekent: alles doen voor de tot stand koming van een verdrag van collectieve veiligheid in Europa, opdat de volken van Europa in vrede kunnen leven.

KEERT HET GEVAAR!

We treden een nieuw jaar binnen. Het wordt een jaar van grote beslissingen, een jaar dat geschiedenis zal maken.

De jaarwisseling vindt plaats op een moment dat er een titanenstrijd woedt rondom het vraagstuk van de Duitse herbewapening. Het is dit vraagstuk, dat het leven en de gedachten van de mensen steeds meer gaat beheersen, in het bijzonder in Europa. Dat is juist en begrijpelijk, want het vraagstuk van de Duitse herbewapening is het dominerende vraagstuk, het vraagstuk dat beslist over oorlog of vrede, over democratie of onderdrukking, over welvaart of armoede. Het is een vraagstuk, dat de levensbelangen van de volkeren raakt.

Door de hoge inzet van deze strijd rondom de Duitse herbewapening komt de strijd voor de vrede in een ander stadium. Hierdoor ontstaan nieuwe aspecten, die men moet kennen om die strijd met succes te kunnen voeren.

De huidige strijd tegen de herbewapening van de Duitse revanchisten hangt direct samen met de overwinningen, die in de afgelopen jaren in de strijd voor de vrede zijn behaald. De actie voor de vrede leidde tot successen zonder weerga in de geschiedenis. Twee open oorlogen, in Korea en in Viet-Nam, werden beëindigd, en de E.D.G., de eerste versie voor Duitse herbewapening, werd verworpen.

Maar een toestand in de wereld, waarin geen oorlog wordt gevoerd of voorbereid, is voor de wapenmilliardairs een ondragelijke toestand, waarin zij niet willen berusten, een toestand die zij vrezen.

Daarom proberen zij thans na de nederlagen uit de afgelopen tijd het getij te doen keren door de algemene politieke situatie te forceren en de Duitse herbewapening op de meest onverhulde wijze door te drijven.

Een eventuele Duitse herbewapening zou echter de Europese verhoudingen volkomen wijzigen.

Want men moet uitgaan van de vraag: Waarop berustten na de oorlog de politieke verhoudingen en betrekkingen tussen de Europese Staten?

De politieke verhoudingen en onderlinge betrekkingen berustten op het verdrag van Potsdam, op het verdrag tussen de Sowjet-Unie en Frankrijk en op het verdrag tussen de Sowjet-Unie en Engeland.

In het gedeelte dat de politieke principes behandelt van het verdrag van Potsdam, staat, dat de deelnemende staten zich verplichten: „voor altijd de wederoprichting of reorganisatie van het Duitse militarisme en het fascisme te verhinderen."

Dat deze passage geen toevallige was, maar de uitdrukking van een situatie gebaseerd op de ervaringen van de Europese volken met het Duitse militarisme, blijkt ook uit de inhoud van het verdrag tussen Engeland en de Sowjet-Unie.

In dit verdrag staat in het tweede deel van artikel drie eveneens, dat de verdragspartners maatregelen zullen treffen „om een herhaling van de agressie en de schending van de vrede door Duitsland te voorkomen".

Een dergelijke passage vinden we ook in het verdrag tussen Frankrijk en de Sowjet-Unie, gesloten voor een periode, die einde 1964 eindigt, in artikel 3:

> „De hoge verdragsluitende partijen nemen op zich om na het einde van de huidige oorlog met Duitsland gezamenlijk alle noodzakelijke maatregelen te treffen teneinde iedere nieuwe dreiging, die van de zijde van Duitsland zou kunnen komen, uit de weg te ruimen en iedere poging te beletten, die nieuwe agressie van die kant mogelijk zou kunnen maken."

Wat doen echter de Engelse en Franse regeringen, die deze verdragen ondertekenden, thans?

Zij ondertekenen de Parijse verdragen, die Duitsland een legermacht van 500.000 à 520.000 man geven, voorzien van een aanzienlijke luchtmacht en pantsereenheden, dit alles onder commando der oude Hitler-generaals, die reeds zoveel ellende over Europa hebben gebracht.

Dit betekent dat de verplichtingen die de Engelse regering in 1942 en de Franse regering in 1944 in hun verdragen met de Sowjet-Unie op zich hebben genomen, niet in overeenstemming zijn met de verplichtingen die deze regeringen in Parijs zijn aangegaan.

Die verplichtingen en verdragen waren gericht op de *uitschakeling* van de Duitse agressieve militaire macht, de verdragen van Parijs daarentegen zijn gericht op de *inschakeling* van het agressieve Duitse militarisme.

Het betekent in feite de schending van die verdragen van 1942 en 1944, hetgeen neerkomt op een daad van vijandschap tegenover de Sowjet-Unie. De verdragen van Potsdam en tussen de Sowjet-Unie en Engeland en Frankrijk vormden de grendels, waarmee oorlog en agressie in toom werden gehouden. De poging om deze grendels weg te schuiven leidt tot een ernstige toestand in Europa. Dit is het eerste nieuwe aspect in de huidige situatie.

Bedriegers uit angst

De politiek van Duitse herbewapening gaat vergezeld van een reeks leugens. Een der voornaamste is, dat de regeringsleiders van Amerika, Engeland en Frankrijk vertellen dat zij bereid zijn om met de S.U. te onderhandelen, nà de ondertekening van de Parijse accoorden.

Zij doen zich voor als lieden die de vrede na aan het hart ligt,

om daarmee de ongerustheid van hun volken weg te nemen. Want de volken zijn ongerust en de vredeswil is sterk ontwikkeld en toegenomen door de taaie en krachtige strijd van de internationale vredeskrachten, door de politiek van de Sowjet-Unie en door de grote activiteit van de Communistische Partijen. Met die vredeswil *moeten* de regeringen rekening houden. Vandaar hun „geruststellende" verklaringen.

Maar uit het hieraan voorafgaande bleek reeds, dat besprekingen over de eenheid van Duitsland *na* de ondertekening van verdragen die de nazi-Wehrmacht weer in het leven roepen, geen zin hebben. Sommige imperialisten onthullen echter terzelfdertijd nog een bedoeling van die besprekingen *na* de Duitse herbewapening. Zij zeggen, dat men dan vanuit een positie van „kracht" kan onderhandelen en „met de Sowjets in de taal kan spreken, die zij verstaan".

De politieke avonturiers van Washington en Bonn stellen zich dat voor in de trant van Hitler: de divisies op laten marcheren en dan „onderhandelen", of: je geeft ons wat wij willen hebben, of wij drukken op de knop en „es geht los".

Dit alles laat zien, dat de veiligheid van Europa niet gediend is met de doorvoering der verderflijke plannen tot Duitse herbewapening, maar dat integendeel de onveiligheid toeneemt. Dat is de harde taal van de werkelijkheid.

De politiek van kracht gaat uit van de herbewapening van West-Duitsland en van zijn inschakeling in het agressieve Atlantische Pact. Door die oorlogspolitiek van Amerika ontwikkelt de West-Duitse staat zich tot een staat waar de militairen weer de leidende rol vervullen, tot gevaar voor het Duitse volk en de Duitse arbeidersklasse, tot gevaar voor de nabuurlanden van Duitsland.

Een groter gevaar nog dan voorheen, want de West-Duitse Wehrmacht zal over alle soorten van wapens, ook atoomwapens, beschikken.

Reeds zijn er berichten, dat 16 West-Duitse concerns een atoomgemeenschap hebben gevormd. De voornaamste invloed daarin, wordt uitgeoefend door I. G.-Farben en de Badische Anilin- und Sodafabriken, de firma's die ook het gas voor de vernietigingskampen tijdens de tweede wereldoorlog leverden.

De Duitse revanchisten willen de nazi-misdaden uit de tweede wereldoorlog nog overtreffen. Zij zijn van mening dat hun nederlaag te wijten was aan „onvoldoende krachtig" optreden. Een volgende keer zullen zij het met atoombommen proberen. Dat houdt in dat beslissingen over leven en dood in nazi-handen worden gelegd. De handen die bombardementen doorvoerden op Rotterdam, Coventry en Londen!

Spreken op die basis en met die stok achter de deur is voor de Sowjet-Unie vanzelfsprekend onaanvaardbaar en brengt niet de vrede maar de oorlog dichterbij. Het is een plompe en doorzichtige manoeuvre om het daarbij zo voor te stellen alsof de Sowjet-Unie de vrede niet wil.

In dit uur van gevaar, waarin het behoud van de vrede wordt bedreigd door de Parijse accoorden, zijn in Moskou de vredelievende en democratische staten bijeen gekomen op uitnodiging van de Sowjet-Unie. Aan deze conferentie moet een grote betekenis worden toegekend. Want hier waren staten bijeen die tezamen een geweldige macht vormen. De vertegenwoordigers van die staten spraken daar namens 250 millioen Europeanen. De kracht van die landen komt tot uitdrukking in de voortdurende groei van hun economie, die niet door crises wordt onderbroken. De deelnemers waren gedelegeerden van vrije volken, die op een beslissend moment van de geschiedenis hun lot in eigen hand nemen. Daarbij vertegenwoordigde de Moskouse Conferentie ook de vredeswil van millioenen en millioenen mensen uit de kapitalistische landen van Europa.

Op dit feit berust de autoriteit van de Conferentie, zodat het volkomen terecht was, dat de Minister van Buitenlandse Zaken der Sowjet-Unie, Molotow, opmerkte: „De Moskouse Conferentie van Europese landen zal een belangrijke stap naar de vorming van een systeem van collectieve veiligheid in Europa zijn, een systeem, dat ondersteund door de volken van Europa en de gehele wereld, van eersterangs betekenis is ten einde een nieuwe wereldoorlog te voorkomen."

De Moskouse Conferentie heeft een dringende waarschuwing laten horen aan het adres van de oorlogsstokers, tevens een appèl aan de volken om het gevaar te beseffen, waarin Europa zich bevindt, een gevaar waarbij men niet passief mag blijven.

Integendeel, het zal voor ieder verstandig mens duidelijk zijn, dat tegenover dit gevaar maatregelen moeten worden genomen. Op de Moskouse Conferentie zijn die maatregelen dan ook besproken en aanvaard. Tegenmaatregelen, die gericht zijn op het behoud en de bescherming van de vrijheid der volken om niet opnieuw het slachtoffer te worden van de Duitse militaristen. De tijden van München zijn voorgoed voorbij. Er is in de wereld iets veranderd.

Het 600-millioenenvolk van China staat daarbij aan de kant van de democratische landen van Europa, een milliard mensen waarschuwen de oorlogsstokers.

Een waarschuwing die ook in Duitsland zelf werd herhaald toen Walter Ulbricht voor de Volkskammer der D.D.R. verklaarde: „Gelooft de Heer Adenauer dat hij iemand aan het schrikken kan maken als hij met het machinegeweer onder de arm naar de onderhandelingen komt?"

In het bijzonder de waarschuwing van Maarschalk Wassiljewski mag de heren van Bonn en Washington, Londen en Parijs tot nadenken stemmen. Hij zei tot Montgomery: „Uw verklaringen ter verdediging van een atoomoorlog kunnen slechts mijn diepste verontwaardiging wekken. Uw onbezonnen verklaringen nopen mij u te waarschuwen, dat u met gevaarlijk vuur speelt. Er is het bekende spreekwoord: Wie wind zaait, zal storm oog-

sten. Ik zou u niet willen aanraden, veldmaarschalk, een atoomoorlog te zaaien."

De verklaringen van de Moskouse Conferentie en van de Sowjet-Unie laten er geen twijfel over bestaan, dat de vredelievende staten actieve en gemeenschappelijke maatregelen zullen nemen en al hun krachten zullen inzetten voor de vrede. Reeds heeft de Sowjet-Unie een reeks diplomatieke stappen ondernomen, die de regeringen van de Westerse landen waarschuwen en die de openbare mening in de West-Europese staten hebben wakker geschud.

Actieve strijd voor de vrede, geen bloedeloos pacifisme, dat is de lijn van de strijd voor de vrede. Het feit, dat de vredeskrachten in een derde deel der wereld over de staatsmacht beschikken met alle daartoe behorende middelen op het politieke, economische, diplomatieke en militaire vlak, is daarbij van onschatbare betekenis. Die actieve strijd voor de vrede met inzet van alle krachten, dat is het tweede nieuwe aspect in de huidige situatie.

Nieuwe krachten

Uit de ernst der situatie komt een derde nieuw aspect naar voren. Dat is de actieve deelname van nieuwe krachten aan de strijd tegen de Duitse herbewapening. In geheel Europa, in Frankrijk en Italië, maar vooral in West-Duitsland, ontwikkelt zich de actie op stormachtige wijze. Twee à drie jaar geleden kenden we daar de „ohne mich" actie, thans wenden zich de Duitse jongeren actief tegen de Duitse militaristen en wordt Blank, West-Duits oorlogsminister in spe, van het podium geslagen en von Manteuffel het spreken belet.

Het burgerlijke blad „Die Welt" schrijft:

> „Wie ten gunste van de militaire dienst wil spreken, moet eerst de politie erbij halen, anders worden de toehoorders kwaad. Zo is het in het gehele land."

Deze volksbeweging heeft zich baangebroken naar de politieke partijen en andere maatschappelijke organisaties. Bekend, en in ons blad reeds genoemd, is de resolutie van de D.G.B., de West-Duitse vakbeweging. Dat die besluiten niet alleen op papier staan, maar ernstig zijn gemeend en worden gedragen door de wil der leden, blijkt uit de reacties van de afdelingen van de vakbeweging. Hoe actief en krachtig de beweging is, toont DGB-districtsbestuur München-Oost door zijn aankondiging van waarschuwingsstakingen. Tienduizenden arbeiders en andere werkers gaven gehoor aan een oproep van de DGB-leiding te Karlsruhe tot een protestdemonstratie tegen de remilitarisering, waar prof. Dr. Abendroth sprak.

Het DGB-hoofdbestuur wordt bedolven onder de telegrammen die vanuit bedrijven en ondernemingen in geheel West-Duitsland worden gestuurd en die aandringen op het houden van protestdemonstraties en -vergaderingen. Niet alleen de vakbeweging, maar ook de SPD is actief betrokken in deze actie. In een resolutie die door de SPD-leiding in een zitting te Bonn werd aangenomen, wordt het volgende gezegd:

„Het gehele Duitse volk moet het weten: het gevaar dreigt, dat iedere grondslag voor onderhandelingen tussen de vier grote mogendheden over de vreedzame en vrije hereniging van Duitsland vernietigd zal worden. De militaire blokvorming brengt het gevaar van een Duitse burgeroorlog zeer nabij."

Verder waarschuwt de SPD „voor de noodlottige poging, door de ondertekening van de Parijse verdragen feiten in het leven te roepen, die voor lange tijd de weg naar een overeenstemming tussen de bezettingsmachten over de hereniging van Duitsland zouden versperren."

De SPD ziet de toestand zoals hij werkelijk is: na de ratificatie van de EDG nr. 2 is de deur naar overeenstemming met de Sowjet-Unie dichtgeslagen. Dat is ook de grondslag waarop de energieke en actieve strijd van de Duitse arbeidersklasse en andere democratische bevolkingsgroepen staat. En achter die actie staat de meerderheid van het West-Duitse volk. Dat bewijzen de verkiezingsnederlagen van Adenauer en de overwinningen van de SPD.

Eveneens wordt dat bewezen door de oproep van 250 Evangelische dominees uit het Rijnland aan hun collega's in geheel Duitsland, om openlijk tegen de herbewapeningspolitiek van Adenauer op te treden.

Hoezeer Adenauer en de West-Duitse reactie de vredeskrachten vrezen, blijkt wel uit zijn verwoede pogingen om de KPD buiten de wet te stellen. Hun doel is om eerst de communisten onschadelijk te maken, om daarna des te gemakkelijker de andere democratische krachten te kunnen onderdrukken.

De democratische krachten begrijpen het gevaar en rondom het proces tegen de KPD ontwikkelt zich een massabeweging. Hierdoor is Adenauer reeds tot een eerste terugtocht gedwongen, getuige het onderbreken van het proces.

De kracht van de beweging in West-Duitsland wordt enorm versterkt door het bestaan van de D.D.R. Dat betekent dat 18 millioen Duitsers in vrijheid kunnen beslissen, maar ook kunnen optreden tegen de fascisering en herbewapening van West-Duitsland. Zij beschikken daarbij over een staatsapparaat met de daartoe behorende middelen.

Dit is een groot verschil tussen 1933 en 1954, een verschil in mogelijkheden tussen Adenauer en Hitler.

En de D.D.R. is vastbesloten Duitsland een tweede Hitlerperiode, met zijn oorlog, fascisme en ellende, te besparen.

De Minister-President van de regering der D.D.R., O. Grotewohl, heeft het openlijk uitgesproken, dat de geschiedenis van 1933 tot 1945 zich niet mag en zal herhalen.

En Ulbricht, secretaris der S.E.D., verklaarde, dat de huidige ontwikkeling van een legermacht in de D.D.R. in het belang was van het gehele Duitse volk.

Tevens is al bekend gemaakt, dat iedere Duitser, die zich aan de dienstplicht aan West-Duitsland wil onttrekken, asyl in de D.D.R. zal worden verleend.

De D.D.R. is de burcht van de strijdende democratie in Duits-

land, hij gaat aan het hoofd en vanuit die positie leidt hij de strijd voor democratie en vrede, brengt hij de Duitse massa's in beweging en de arbeidersklasse tot massa-actie, waarbij het West-Duitse volk op de daadwerkelijke steun van de D.D.R. kan rekenen.

De imperialisten willen het hart van Europa, met het weer aan de macht brengen van de oude militaristen en nazi's, vergiftigen. Het hart van Europa klopt thans echter sneller en krachtiger dan ooit voor vrede en democratie, dat bewijst de huidige strijd van het Duitse volk.

Maakt de waarheid bekend

Nederland is direct betrokken bij de situatie in Duitsland en bij de politiek, die dit land voert. Daarom staat de Nederlandse bevolking niet onverschillig tegenover de ontwikkeling in Duitsland, zoals blijkt uit vele reacties, bv. bij de handtekeningencampagne. De reactionnaire Nederlandse compagnons van Eisenhower en Adenauer pogen hier eveneens de openbare mening te misleiden en in slaap te sussen.

Voor de ontwikkeling van de strijd is het nodig de openbare mening te mobiliseren en haar te doordringen van het gevaar, die de plannen voor West-Duitse herbewapening voor ons volk opleveren.

De handtekeningen-campagne is een kostbaar middel om de openbare mening te alarmeren. Zij is een krachtig middel om aan democratisch en vredelievend Nederland te laten zien, hoevelen dezelfde gedachten hebben over vrede en democratie. Zij biedt de mogelijkheid een dringend en massaal beroep te doen op de regering van de verdragen van Parijs niet te ondertekenen.

Daarom moeten de communisten met alle kracht de oproep van de vredesbeweging, het comité „Dat nooit weer" en het appèl van de conferentie tegen de Duitse herbewapening, ondersteunen.

De communisten gaan er daarbij tevens van uit, dat de democratische en nationale beweging tegen de herleving van de nazi-wehrmacht enorm aan kracht wint als de arbeidersklasse eensgezind optreedt.

Iedere stap die de eenheid van de arbeidersklasse dichter bij brengt zal het anti-fascistische democratische front versterken. Omgekeerd zal iedere versterking van dit front de mogelijkheden tot eenheid vergroten.

De mogelijkheden tot een brede ontplooiïng der beweging zijn groot, ook al door de ontwikkeling in Duitsland zelf. Het beroep op solidariteit, het beroep om stelling te nemen tegen een nieuwe Wehrmacht, van de zijde der Duitse democratische krachten, mag niet onbeantwoord blijven.

Het in de steek laten van deze krachten zou immoreel zijn en tevens levensgevaarlijke gevolgen voor ons eigen volk kunnen hebben.

De communisten moeten de Nederlandse werkers duidelijk maken dat het nieuwe gevaar krachtig moet worden tegemoet-

getreden. Met blote handen en een vriendelijk gezicht houd je geen nazi's in toom — die les hebben we geleerd en zullen we ter harte moeten nemen. Beter *nu* met geringe offers een nieuwe nazi-wehrmacht voorkomen, dan *straks* door oorlog en bloedige terreur veel offers te moeten brengen.

De communisten moeten de werkers een geest van strijd bijbrengen door een strijdbare houding en hen overtuigen dat pacifistische opvattingen schadelijk zijn voor de strijd. Wij moeten de mensen, die deze opvattingen verkondigen, overtuigen dat zij daarmee bij de nazi's en de oorlogswinstmakers niet ver komen.

Waar het om gaat is, of wij, de vredeskrachten, erin slagen onze wil aan de oorlogskrachten op te leggen en daarmee de vrede kunnen behouden. Anders zetten zij hun plannen door met al hun onheilspellende gevolgen.

Tevens is het noodzakelijk onverschilligheid te bestrijden. Onverschilligheid in dit vraagstuk kan dodelijke gevolgen hebben. De onverschilligheid en passiviteit worden vaak bemanteld door het gezegde: „Nederland speelt toch geen rol. Zo'n zaak wordt in Frankrijk of Duitsland beslist. Wij zijn maar een klein land."

Maar de strijd voor de vrede en tegen de Duitse herbewapening is een internationale strijd. Een internationale ketting van vredesbewegingen, die de handen der oorlogsstokers bindt. En een ketting breekt op zijn zwakste schakel. Wij moeten zorgen, niet de zwakke schakel te zijn; daarin ligt onze verantwoordelijkheid.

Met het elan, dat de communisten kenmerkte tijdens de vrijheidsstrijd tegen het Hitler-fascisme, en waarmee zij grote volksmassa's bezielden, met het elan en de onverzettelijkheid, waarmee zij stand hielden tegen vervolging en laster in de jaren na de oorlog, met dat elan, met die onverzettelijke, niet te breken wil, moeten zij zich thans weer aan het hoofd stellen van de Nederlandse democratische vredeskrachten, opdat het gevaar voor land en volk wordt gekeerd.

Organiseert de strijd op elke denkbare wijze. Nu is het uur, dat communisten en sociaal-democraten, protestanten, katholieken en partijlozen moeten *handelen.*

De overwinning in dit vraagstuk betekent het openbreken van de toekomst, een toekomst van vrede, democratie en een beter leven.

17 Dec. 1954.

HARRY VERHEIJ

HET „LOONBELEID" DER GROTE ONDERNEMERS

Er is de afgelopen tijd nogal het een en ander te doen geweest rondom het vraagstuk van de loonpolitiek in ons land. Thans is dit belangrijke probleem opnieuw in het volle licht geplaatst. Ditmaal door een Rapport van de Stichting van de Arbeid dat op 8 October j.l. is gepubliceerd.

In dit rapport — dat bedoeld is als een advies aan de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid — is door de Stichting van de Arbeid een voorlopig standpunt neergelegd met betrekking tot een wijziging van het huidige loonbeleid.

Bij de arbeiders en andere loontrekkenden is het naoorlogse loonbeleid, dus de loonstoppolitiek, nooit erg bemind geweest.

Het was, zoals het Prot. Christelijk ondernemersblad „De Werkgever" van October schreef:

> „een belangrijk instrument van de algemene sociale en economische politiek dat, gehanteerd door de overheid in samenwerking met het georganiseerde bedrijfsleven, zijn bijdrage had geleverd in de strijd om het herwinnen van de welvaart".

Inderdaad! De welvaart werd herwonnen; voor de grote ondernemers, wel te verstaan.

Dit werd bereikt door het instellen van een geraffineerde loonpolitiek, waardoor de l a s t e n van de tweede wereldoorlog op het werkende volk werden afgewenteld, en die de bezittende klasse in staat heeft gesteld zich weer recht in het zadel te zetten ten koste van de arbeiders, voor wie de zorgen in hun gezinnen zijn blijven bestaan.

Hier ligt dan ook de oorzaak waarom van arbeiderszijde steeds verlangend naar een wijziging van dat loonbeleid is uitgekeken.

Dit verlangen bestaat n u ook bij de grote ondernemers, voor wie deze politiek, wat zij noemen, „bevredigende bedrijfsuitkomsten heeft gebracht".

Oppervlakkig gezien zou men geneigd zijn te zeggen: twee zielen, één gedachte. Maar zo eenvoudig is de zaak niet. Dat blijkt wel uit het eerder genoemd ondernemersorgaan „De Werkgever" van 28 October j.l., waarin naar aanleiding van het Stichtingsadvies het volgende wordt gezegd:

> „Al sedert enkele jaren gingen stemmen op om te komen tot meer vrijheid bij de vaststelling van de lonen. De voorwaarden voor verregaande overheidsbevoegdheden, terstond na de tweede wereldoorlog gelegen in de erbarmelijke economische toestand van ons land, waren langzamerhand aan het verdwijnen.
>
> Het verlangen groeide, om ook ten aanzien van de loonpolitiek tot normale verhoudingen terug te keren. Aanvankelijk bleef het bij weinig meer dan een onbestemde roep om vrijheidsverruiming; een nadere concretisering der verlangens bleef achterwege."

Na deze ontboezeming wordt dan de loftrompet gestoken over het Stichtings-Rapport. De verklaring hiervoor ligt voor de hand.

In het Rapport zijn n.l. niet de verlangens van de arbeiders, maar wèl die van de ondernemers geconcretiseerd.

Deze verlangens bestaan uit het terugdringen van de overheidsinvloed op de loonvorming; het vaststellen der lonen en andere arbeidsvoorwaarden per bedrijfstak en per bedrijf, met als uitgangspunt een zo groot mogelijke differentiatie en op basis van de stand van de werkgelegenheid. Verder het afschaffen van algemene en verplichte loonronden.

Deze kwestie werd voor het eerst naar buitenuit aan de orde gesteld door de „Vereniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek", die in 1948 hierover de mening vroeg aan exminister A. H. M. Albregts, indertijd speciaal belast met het opdrijven van de productiviteit, A. J. R. Mauritz, secretaris van het Centraal Sociaal Werkgeversverbond en A. Vermeulen, secretaris van het NVV.

Hun oordeel was nagenoeg gelijkluidend. De zgn. „geleide loonpolitiek" diende gehandhaafd te worden totdat in ons land de „normale verhoudingen" weer zouden zijn teruggekeerd.

In 1951 werd dit standpunt nog eens bevestigd in een advies van de Sociaal-Economische-Raad (SER) inzake de loon en prijs-politiek.

Door dit zelfde lichaam werd in Maart 1953 opnieuw een advies uitgebracht, waaruit bleek dat toen de eenstemmigheid tussen de ondernemers en de vertegenwoordigers van de „erkende" vakbonden was verdwenen.

In dit advies werden de voor- en tegenstanders van „meer vrijheidsverruiming" in de loonpolitiek aan het woord gelaten.

De voorstanders van meer „vrijheid" waren de ondernemers, die meenden dat een „marge-politiek" moest worden ingevoerd. Daarmee werd bedoeld het vaststellen van bepaalde minimum- en maximum loongrenzen, waartussen voor de ondernemers de mogelijkheid moest bestaan om de lonen per bedrijfstak en bedrijf te bepalen.

Hierdoor zou dan beter rekening kunnen worden gehouden met de stand van de werkgelegenheid, concurrentiepositie van het bedrijf, enz.

Duidelijker gezegd: waar werkloosheid zou optreden of scherp geconcurreerd moest worden, zouden de lonen kunnen worden verlaagd; waar het de ondernemers voor de wind ging, zoals in de bewapeningsindustrie, konden de lonen, wanneer de actie van de arbeiders hiertoe aanleiding zou geven, iets worden verhoogd.

Tegenstanders van een zodanige politiek waren, hetgeen ook duidelijk uit de vakpers bleek, de NVV-bestuurders. Daarvoor werd in het Advies als voornaamste argument aangevoerd het onvermijdelijk streven van de arbeiders naar het maximum-loon. Hierdoor zou de „arbeidsvrede" in gevaar worden gebracht, omdat ook al zou, zo werd in het advies gezegd:

> „de erkende vakbeweging de nodige zelfbeheersing kunnen opbrengen (dus niet naar het maximum-loon streven) dan nog zou de

niet-erkende vakbeweging de situatie uitbuiten en agitatie voeren, waardoor de erkende vakbeweging in een moeilijke positie zou worden gebracht."

Met andere woorden, al zouden wij willen meewerken aan het laag houden van de lonen, dan nog is er een EVC die de arbeiders tot strijd zou oproepen voor het bereiken van het hoogste loon dat is toegestaan, waardoor wij tussen hamer en aambeeld zouden komen.

De conclusie waartoe men in het SER-advies kwam was om v o o r l o p i g alles bij het oude te laten.

Het bleek al spoedig, dat dit een conclusie was, die de grote ondernemers niet bevredigde, want op 2 3 J u l i 1 9 5 3 verscheen een verklaring van de vier samenwerkende organisaties van groot-ondernemers waarin werd gezegd dat:

„de loonpolitiek van na de oorlog in belangrijke mate de nationale welvaartsdoeleinden had gediend",

maar dat vanaf 1 Januari 1954 de ondernemers niet meer bereid waren mee te werken aan een voortzetting van die politiek.

Geëist werd: de afschaffing van algemene en verplichte loonronden en loonvaststelling per bedrijf en bedrijfstak, waarbij beter met de concurrentie-positie en de stand van de werkloosheid rekening zou kunnen worden gehouden.

Deze brutale verklaring veroorzaakte scherpe reacties, zowel van de zijde van het NVV als van de EVC, met als gevolg dat het ondernemersgeluid naar meer „vrijheid" in de loonvorming verstomde.

Echter niet lang, want in O c t o b e r 1 9 5 3 kwam de woordvoerder van het groot-kapitaal, de KVP-leider Prof. Romme in de Tweede Kamer met zijn beruchte motie. Hierin werd weer precies hetzelfde vraagstuk aan de orde gesteld, n.l.: afschaffing van algemene en verplichte loonronden, loonvaststelling per bedrijf, enz., enz.

Deze motie verwekte grote deining. De communistische volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer keerden zich tegen de motie, evenals de bestuurders van het NVV. En op toezegging van minister Suurhoff, dat het vraagstuk van het loonbeleid bestudeerd zou worden, werd door Romme geen stemming over de motie verlangd, maar door hem aangehouden „als een stok achter de deur".

Weer volgde een periode van betrekkelijke stilte, rondom dit vraagstuk. De reden hiervan werd door de EVC opgehelderd, die kennis kreeg van een aantal „streng vertrouwelijke" stukken van het Centraal Sociaal Werkgever Verbond, gedateerd op 20 Maart 1954. Uit de publicaties van deze stukken door de EVC bleek, dat door dit Verbond inmiddels een nieuw loonbeleid was uitgewerkt... op grondslag van de motie-Romme.

Het is volstrekt overbodig de inhoud van deze stukken weer te geven. Beter is te verwijzen naar het Rapport dat nu door de Stichting van de Arbeid is uitgebracht. De inhoud hiervan is voor het belangrijkste deel o v e r g e s c h r e v e n uit de „streng

vertrouwelijke" stukken van het Werkgeversverbond.

Dat verklaart waarom het Stichtingsrapport in de reactionnaire dagbladen een goede pers heeft gekregen. Dat wijst er op dat het bij de grote ondernemers in de smaak is gevallen. Geen wonder, want de uitgangspunten in dit Rapport voor een nieuw loonbeleid zijn:

1. *„De primaire verantwoordelijkheid voor de loonvorming dient zoveel mogelijk te berusten bij het bedrijfsleven, waarbij de overheid als hoedster van het algemeen belang een aanvullende taak heeft."*

Dat wil zeggen, de ondernemers worden weer geheel baas in eigen huis. Voor de overheid blijft de taak bestaan, op te treden als het algemeen belang (lees: ondernemersbelang) in gevaar komt door de loonstrijd van de arbeiders. In dat geval moet, evenals tot nu toe is gebeurd, het gehele regeringsapparaat ingezet worden om het algemeen belang (!) te behoeden.

2. *„Het algemene loonniveau dient steeds in overeenstemming te zijn met de fundamentele economische en sociale factoren (werkgelegenheid, betalingsbalans, ruilvoet, een sociaal verantwoord loonniveau)."*

Het is duidelijk dat wanneer ondernemers spreken over het afstemmen van het loonpeil op de economische toestand, dit geen betrekking heeft op een g u n s t i g e economische toestand. Daar de economische vooruitzichten door hen somber worden ingezien is ook duidelijk wat hier wordt bedoeld.

3. *„Een zo grote mogelijkheid van differentiatie in de lonen en andere arbeidsvoorwaarden als met de coördinatiegedachten in overeenstemming is te brengen."*

Hier wordt helemaal geen blad voor de mond genomen. De loon- en andere arbeidsvoorwaarden moeten zover mogelijk uit elkaar worden getrokken. Het doel hiervan laat niet naar zich raden. Op die manier moeten de arbeiders tegen elkaar worden opgezet om de verdeeldheid te vergroten en te verdiepen, hetgeen de beste grondslag is om de kosten van de bewapeningspolitiek en de gevolgen van een eventuele economische inzinking beter op hen te kunnen verhalen.

Zo luidt in grove trekken het Stichtings-Rapport waarin de verlangens van het groot-kapitaal, met de clericale reactie voorop, zijn terug te vinden. De motie-Romme is nu in een Stichtingsadvies uitgemond.

Daarbij moet op het bedenkelijke verschijnsel worden gewezen, dat in tegenstelling tot de motie, de NVV-betusurders tegenover het Stichtingsadvies een beleefde en zeer diepe buiging maken.

Zo schrijft de NVV-bestuurder Roemers in het NVV-orgaan „De Vakbeweging" van 2 November j.l. naar aanleiding van het advies, dat „waakzaamheid geboden" blijft en het NVV in het Stichtingsoverleg niet op alle punten zijn zin heeft gekregen. Maar toch is, volgens hem, wel met het NVV-standpunt rekening

gehouden. Daardoor kon nu o v e r e e n s t e m m i n g worden bereikt over een nieuw loonbeleid, met als uitgangspunt, de resolutie van het looncongres van 17 October 1953 te Utrecht.

Dat laatste is nu juist n i e t waar! Want door dit looncongres werd de zgn. vrije loonvorming van Romme verworpen, terwijl het Stichtingsadvies, niets anders is dan de n a a k t e vrije loonvorming zoals de ondernemers die zich voorstellen. Het is een vrije loonvorming, met een grendel tegen loonstijging.

Die grendel was tot op heden het College van Rijksbemiddelaars, ten aanzien waarvan het Rapport voorstelt, dit lichaam te vervangen door een „Loonraad" met dezelfde bevoegdheden. Het schijnt echter, dat men in ondernemerskringen moeilijk van het College afscheid kan nemen. Dat is begrijpelijk, omdat het als loondictator uitstekende diensten aan die kringen heeft bewezen.

Het blad Economisch Statistische Berichten van 18 Augustus j.l. heeft b.v. een dergelijke verandering sterk afgeraden, door er op te wijzen, dat het College bij iedereen bekend is, en laat er dan op volgen:

> „Het beïnvloedt ook op een beslissende wijze de verhouding der partijen tot elkaar.
>
> De werkgevers kunnen, als de onderhandelingssituatie zulks vergt, ten aanzien van de werknemers scheutig zijn, indien zij vermoeden dat het College toch wel remmend zal optreden."
>
> „De arbeidersvertegenwoordiger kan, bij een afwijzing zijner eisen, het College de schuld geven. Partijen worden aldus in staat gesteld de vergadertafel aan het Emmapark in Den Haag broederlijk te verlaten, eendrachtig foeterend op de Rijksbemiddelaars. Het College heeft een brede rug; het aanvaardt de rol van zondenbok als een logisch en nuttig uitvloeisel van zijn functie."

Na erop gewezen te hebben dat dit „een heilzame uitwerking heeft gehad op de arbeidsvrede in ons land" meent het blad verder, dat een „Loonraad" tegen die taak niet opgewassen zal zijn.

Daarmee wordt zonder omwegen gezegd, dat de loonstoppolitiek gehandhaafd blijft en wordt tevens de schijnheilige bewering weerlegd dat de nieuwe loonpolitiek zou moeten dienen om „de arbeiders beter in de gestegen welvaart te kunnen laten delen". Waar het om gaat, is niets anders dan een aanpassing van loonsysteem aan veranderde omstandigheden, om dezelfde en nog scherpere uitbuiting op het werkende volk toe te kunnen passen.

Als zodanig moet deze verandering op de hardnekkigste weerstand stuiten van de arbeiders, georganiseerd in het NVV, EVC en alle anderen, die zich tegen een dergelijke loonpolitiek hebben uitgesproken en er ook niet zonder succes de strijd tegen voeren. Een voorbeeld hiervan ligt in de textielindustrie, waar de ondernemers bij de laatste 6 procent onverplichte loonronde meenden, zonder slag of stoot een stuk vrije loonvorming in de practijk te kunnen brengen.

Door de strijd van de arbeiders werd reeds bereikt dat de plannen van de reactie werden vertraagd. Uit het verschijnen

van het Stichtingsadvies moet worden opgemaakt dat de grote ondernemers nu in dit vraagstuk op een beslissing aansturen.

Ons prae-advies aan de arbeiders kan niet anders luiden, dan om daartegenover te stellen, de eensgezinde strijd van alle arbeiders in de bedrijven voor méér loon en het instellen van een verbod voor de fabrikanten om de prijzen te verhogen.

Wat het eerste betreft, heeft de practijk geleerd, dat het mogelijk is bij gemeenschappelijk optreden, zonodig met gebruikmaking van het stakingswapen, méér loon af te dwingen.

Daarnaast hebben de maatregelen van minister Zijlstra, die een gevolg waren van de ontevredenheid onder de bevolking over de aanhoudende prijsstijgingen, verhinderd dat door de witwasserijen en voor haarden en kachels de prijzen werden opgedreven.

Hieruit blijkt dat het argument, waarmee de prijzenstop-motie van de communisten in de Kamer werd afgewezen, namelijk dat het invoeren van een prijsstop „technisch niet mogelijk zou zijn" ondeugdelijk is.

Door de maatregelen van minister Zijlstra is het bewijs geleverd dat het mogelijk is een prijsstop in te stellen aan de bron van de productie, ook voor goederen voor het dagelijks gebruik.

Dat moet een aansporing zijn in de strijd voor loonsverhoging en een prijsstop.

Langs die weg is het alleen mogelijk om een fatsoenlijk levenspeil te verkrijgen. Het is tevens de beste afweer tegen het crisisplan dat de reactie heeft uitgewerkt en heeft gepresenteerd in de vorm van het Stichtings-Rapport.

B. BRANDSEN

Voor een breder eenheidsfront van alle nationale krachten in Indonesië

Op de zitting van het Partijbestuur van de P.K.I. op 8, 9 en 10 November 1954 in Djakarta, heeft de algemeen-secretaris van onze zusterpartij de P.K.I., namens het Politiek Bureau, een belangrijke redevoering gehouden.
Hieronder volgen gedeelten uit de redevoering van kameraad Aidit, die ons een dieper inzicht geven in de vraagstukken van de strijd van het Indonesische volk voor democratie en nationale onafhankelijkheid, en de politiek van de Indonesische Communistische Partij.

Een van de besluiten van het Vijfde Nationale Congres was, dat onze Partij bereid was tot verdere steun aan de regering Ali Sastroamidjojo en tot alle hulp, mits deze bereid was 'n programma uit te voeren in het voordeel van de nationale belangen. Het Congres was van mening, dat de regering Ali Sastroamidjojo de voorwaarden bezat om nog progressiever op te treden dan voorheen het geval was en dat het minimumprogram van de Partij door de huidige regering ten volle uitgevoerd zou kunnen worden. Dit zou een voorwaarde zijn voor de regering indien zij de weg naar de nationale vrijheid, de weg van democratie en vooruitgang voor Indonesië, wilde inslaan.

Het Vijfde Nationale Congres heeft ook de mogelijkheden van de ontwikkeling der onstandvastige toestand in Indonesië geanalyseerd. De onstandvastige toestand in Indonesië kan zich in verschillende richtingen ontwikkelen; hij kan zich ontwikkelen in een richting voordelig voor het volk door de democratische nationale weg te volgen, maar hij kan zich ook ontwikkelen in een richting nadelig voor het volk door een anti-nationale en anti-democratische weg in te slaan. Het hangt van alle democratische krachten en voornamelijk van onze Partij af, welke ontwikkeling zich zal voordoen. In dit verband is het uiterst belangrijk voor onze Partij om op elk tijdstip de gehele politieke situatie te kunnen overzien en conclusies te trekken, zodat de Partij elke situatie kan beheersen en zulk een situatie verder kan leiden naar een ontwikkeling voordelig voor de strijd voor nationale onafhankelijkheid en democratie.

De toestand sinds het Vijfde Nationale Congres toont, dat over het algemeen de democratische vrijheden beter gewaarborgd zijn dan tijdens de reactionnaire regeringen die bestaan hebben na de Ronde Tafel Overeenkomst. Ik zeg: over het algemeen, daar er zo nu en dan nog plaatselijke gezagsdragers zijn die zich nog niet of met opzet niet willen aanpassen aan de algemene politiek van de regering, die vrijheid van beweging aan de organisaties van het volk, aan de Communistische Partij en andere democratische partijen geeft.

Deze democratische vrijheden hebben, ofschoon hier en daar nog in het ooglopende beperkingen zijn, zeer snelle ontwikkeling van de democratische massa-organisaties mogelijk gemaakt en hebben een grote opleving onder de massa teweeggebracht. Bovendien neemt de samenwerking tussen de democratische partijen in hechtheid toe en de „anti-communistische" vooroordelen van de middelgroeperingen nemen geleidelijk af.

De opbloei van de volksbeweging en het hechter worden van de samenwerking tussen de democratische partijen vormen een belangrijke kracht om iedere poging der imperialisten en hun handlangers, die met alle macht de positie van het kolonialisme in Indonesië willen herstellen en de regering Ali Sastroamidjojo ten val willen brengen, te doen mislukken.

Dank zij de kracht der eenheid van het volk werden de pogingen der reactionnairen binnen en buiten het parlement belangrijke nederlagen toegebracht ,die hun prestige vernietigden. Ook de pogingen van Tadjudin Noor cs. van de PIR in October jongstleden, om de regering Ali Sastroamidjojo op te rollen en een regering van Masjumi en PSI te vormen, die de volledige ondersteuning der Nederlandse en Amerikaanse imperialisten en van de Kwo Min-tang en hun handlangers zou krijgen, konden dank zij de kracht van de democratische nationale eenheid verijdeld worden.

Deze gebeurtenis met Tadjudin Noor cs. bewijst het Indonesische volk eens te meer hoe groot de macht nog is van de buitenlandse imperialisten in ons land, en het is ook een bewijs dat de onafhankelijkheid van ons land nog verre van volledig is.

De pogingen van de vijanden van het volk en de vijanden van de Indonesische Republiek om de democratische krachten te breken en de regering Ali Sastroamidjojo ten val te brengen hebben haar hoogtepunt nog niet bereikt en zullen in de komende dagen nog in intensiteit toenemen. Hun positie wordt steeds slechter en hun blinde razernij neemt toe. Zij zullen nog onbeschaamder worden in het uitdelen van steekpenningen, in het uitvoeren van intimidaties en provocaties als voorbereiding tot het ondernemen van een staatsgreep.

De democratische krachten zullen dit alles zeker kunnen verijdelen indien zij zich nog hechter aaneensluiten. Daarbij vormen de democratische vrijheden door het volk, in een vastberaden en bewust gevoerde strijd verkregen, de belangrijkste factor. Het Indonesische volk moet de reeds verkregen democratische vrijheden fel verdedigen en de strijd om nog grotere democratische vrijheden, voortzetten. Iedere schending van de democratie door reactionnaire regeringspersonen, moet met verzet beantwoord worden en de regering moet altijd aan de zijde van het volk staan, indien zij het volk als haar bron van kracht beschouwt. Kortom, er mag geen enkele overtreding van de democratische vrijheden geduld worden.

Ofschoon bepaalde regeringspersonen en reactionnaire partijen het trachten te beletten en ofschoon er vele moeilijkheden onder-

vonden worden door te weinig ervaring en te weinig juiste en militante leiding, vinden de voorbereidingen voor de eerste algemene verkiezingen in ons land voortgang. Onze Partij heeft en neemt nog steeds een belangrijk aandeel in het aanwakkeren van de geestdrift van het volk om actief en ernstig voor de aanstaande algemene verkiezingen aan te treden.

Daar waar onze Partij reeds afdelingen en invloed heeft, verloopt de registratie der kiezers vlot *) en worden de pogingen der reactionnaire partijen om verwarring te stichten en ongeregeldheden te begaan onmiddellijk ontmaskerd en verijdeld.

De toenemende sterkte van de democratische partijen en organisaties heeft de overtuiging en de hoop van de Nederlandse, Amerikaanse en Engelse imperialisten en hun handlangers op een overwinning van de Masjumi-PSI in de komende algemene verkiezingen te niet doen gaan. Daarom proberen zij onophoudelijk en op allerlei manieren de algemene verkiezingen tegen te houden, zij voeren obstructies uit in het parlement en saboteren de in uitvoering zijnde voorbereidingen.

Het is zeer duidelijk, dat ook de poging van de kliek Tadjudin Noor cs. van de PIR in October j.l., om de regering ten val te brengen, verband houdt met hun vrees voor de aanstaande algemene verkiezingen.

Voor het volk en de huidige regering is er geen andere juistere houding dan de vastberaden wil voort te gaan met alle voorbereidingen van de algemene verkiezingen en om iedere hinderpaal uit de weg te ruimen, die een beletsel vormt in het houden van de algemene verkiezingen. Zich overgeven aan hen die de algemene verkiezingen willen doen mislukken staat gelijk met zich overgeven aan de vijanden van het vaderland en het Indonesische volk.

Een zeer zware taak voor het volk en de regering van Indonesië is het herstel van de veiligheid. Vergeleken met de toenmalige reactionnaire regeringen is de veiligheid vooruitgegaan, ofschoon er nog zeer veel gedaan moet worden voor een volledig herstel. Waar de toenmalige reactionnaire regeringen de terreurbenden ondersteunden of een onduidelijke houding tegen de terreurbenden aannamen, geeft de tegenwoordige regering blijk dat het haar ernst is alle terreurbenden te vernietigen. Dank zij de duidelijke politiek tegen de terreurbenden, verbeteren de verbindingen tussen de leden van de gewapende macht en het volk zich geleidelijk en op vele plaatsen, waar onrust heerst, strijden de leden van de gewapende macht vastberaden tezamen met het volk om de D.I., TII, PUSA, Merbabu-Merapi complex en andere benden te vernietigen. Daar in de voorafgaande perioden de Nederlandse, Engelse en Amerikaanse imperialisten en de Masjumi-PSI de gelegenheid benutten om in de

*) Als voorbereiding voor de verkiezingen is men in Mei 1954 met registratie der kiezers begonnen. Er bestaat in Indonesië geen burgerlijke stand.

gewapende macht te infiltreren en de terreurbenden uit te breiden, kan het werk om de veiligheid binnen een niet al te lange tijd te herstellen alleen dan volledig succes hebben als de regering zonder aarzelen en moedig de nodige maatregelen treft in haar eigen organen.

De infiltraties der imperialisten en van de partijen waarop zij steunen, hebben de pogingen om de gewapende macht weer tot een patriottisch orgaan te maken, dat oprecht tezamen met het volk en voor de belangen van het volk strijdt, zeer bemoeilijkt. Er zijn bovendien klieken in de gewapende macht, die met opzet de benden laten bestaan om als tegenhanger te dienen tegen de vooruitgang van de democratische beweging van het volk en „om als tegenhanger voor de vooruitgang der communistische beweging" te dienen, zoals zij het noemen. Maar niettegenstaande dit bezit de gewapende macht van de Indonesische Republiek, die geboren werd uit de Volksrevolutie van 1945—1948, de voorwaarden om niet gemakkelijk opgezet te kunnen worden tegen het volk en de democratische beweging.

De ervaringen tot op heden bewijzen dat het herstellen van de veiligheid ten zeerste afhangt van het optreden van het volk in die gebieden waar wanorde gesticht wordt en dat het ten zeerste afhangt van de oprechte hulp van het volk aan het leger en de plaatselijke autoriteiten. En in verband met het herstel van de veiligheid zijn de maatregelen van de regering, die moediger begint te worden bij het oprollen van de samenzweringen van Nederlanders en de Kwo Min-tang-complotten, van grote betekenis. De vastberaden houding en de duidelijke maatregelen tegen de terreurbenden doen in belangrijkheid niet onder voor de militaire operaties tegen de terreurbenden die zich in de bossen en de bergen bevinden, daar deze samenzweringen een belangrijk onderdeel vormen in het raam der activiteiten der rustverstoorders in ons land. *Ieder succes dat er toe leidt om de veiligheid te herstellen is een slag voor de buitenlandse imperialisten en hun handlangers, die zonder ophouden wanorde pogen te stichten om de algemene verkiezingen te doen mislukken en de Indonesische Republiek omver te werpen.*

Op economisch gebied neemt de regering maatregelen zoals het beschikbaar stellen van 80% van alle deviezen voor Indonesische zakenlieden (vroeger werd een groot deel der deviezen toebedeeld aan buitenlandse, voornamelijk Nederlandse zakenlieden); wij zien de aanbeveling van de regering om de distributie van buitenlandse producten over te dragen aan Indonesische zakenlieden en we zien de contrôle op de import van textiel. Deze maatregelen zijn relatief vooruitstrevend, maar daarnaast zijn ze ook halve maatregelen en worden ze niet vergezeld van behoorlijke politieke en organisatorische voorbereidingen, zodat ze complicaties met zich meebrengen, die als stof voor laster en hetze door de leiders en de pers van de Masjumi—PSI benut kunnen worden. Dit brengt ons de ervaring, dat elke stap voorwaarts, hoe klein ook, vergezeld moet gaan van behoorlijke

voorbereidingen. Bovendien moet het nut van elke maatregel door het volk gevoeld worden, zodat zij de steun van het volk en de democratische organisaties zal verkrijgen. Alleen op deze manier kunnen de laster en de sabotage tot een minimum verkleind worden en uiteindelijk geheel teniet gedaan worden. Een vooruitstrevende maatregel, hoe klein ook, kan niet gescheiden worden van de maatregelen om de staatsorganen te zuiveren van de landverraders, van de reactionnairen, van corrupte elementen en bureaucraten en hen te vervangen door mensen die trouw de belangen van het volk dienen.

Een andere, meer positieve maatregel op economisch gebied is de weigering om de oliebronnen in Noord-Sumatra aan de BPM terug te geven en om normale handelsbetrekkingen met de volksdemocratische landen aan te gaan. De regeringscontrôle over de oliebronnen in Noord-Sumatra is zeer belangrijk daar dit een directe slag tegen het buitenlandse imperialisme betekent en verder een grote bron van inkomsten aan de Indonesische Republiek verschaft.

Normale handelsbetrekkingen, welke nog zeer nodig uitgebreid dienen te worden, vormen de enige weg voor Indonesië om zich vrij te maken van de toestand van „tekort aan dollars" of „tekort aan ponden sterling". Normale handelsbetrekkingen die op grote schaal en konsekwent onderhouden worden met het land van het socialisme en de volksdemocratische landen zullen de import en export uitbreiden en zullen de ontwikkeling van de industrie van ons land mogelijk maken; op deze manier kan de economische vooruitgang van Indonesië voortgestuwd worden. Dit is mogelijk, want in de landen van het socialisme en de volksdemocratieën is de industrie reeds vergevorderd en zij hebben geen imperialistische oogmerken met betrekking tot Indonesië of welk land dan ook. Kortom, de Indonesische regering moet zich los maken van haar weifelende houding, wat het aangaan van normale handelsbetrekkingen betreft.

Het is dus duidelijk, dat op economisch gebied vorderingen geconstateerd kunnen worden, maar dat deze vorderingen niet in overeenstemming zijn met het door regeringspersonen zo dikwijls besproken „vervangen van de koloniale economische structuur door een structuur van nationale economie". Het spreken over een verandering van de koloniale economische door een structuur van nationale economie zal echter tot louter demagogie worden, als het niet vergezeld gaat van maatregelen die het systeem van landheren en monopolie-kapitalisten, die op dit ogenblik de belangrijkste economische sectoren van ons land beheersen en nog steeds onbelemmerd hun winsten naar het buitenland overmaken, *afschaffen*. In de huidige situatie is het krachtig optreden van *vermindering* der rechten der landheren, woekeraars en buitenlandse monopolisten, en het aangaan van brede en konsekwent normale handelsbetrekkingen met het land van het socialisme en de volksdemocratische landen, de enige weg die genomen kan worden om de economische moeilijkheden,

onder wier gevolgen de massa van het volk zeer zwaar lijdt, te verminderen.

Practisch gesproken zijn er geen maatregelen van betekenis genomen voor de verbetering der levensvoorwaarden der arbeiders. Ofschoon er van de zijde van het Ministerie van Arbeid somtijds geen onwil was bij het behandelen der eisen der arbeiders, zodat stakingen dikwijls niet nodig waren doordat de regering aan de eisen der arbeiders aandacht schonk, is tot nu toe de ongelukkige Noodwet Tedjasukmana *) nog steeds van kracht. Het concept tot verandering van deze noodwet is reeds aan het parlement voorgelegd, maar de regering moest het weer intrekken omdat het afgewezen werd door arbeidersafgevaardigden in het parlement. Tot op heden is de Noodwet Tedjasukmana nog altijd een knuppel om de acties der arbeiders neer te slaan en om de arbeidersleiders in de gevangenis te werpen. Daarom is het de plicht van de democratische beweging, in de eerste plaats van de vakbonden en van onze Partij, om zonder ophouden voor het teniet doen van deze Noodwet te strijden.

In Juli vaardigde de regering de „Noodwet tot oplossing van het probleem der ondernemingsgronden in gebruik van het volk" uit. Over het algemeen is deze Noodwet inderdaad in het voordeel van de boeren die gronden van de buitenlandse ondernemingen bezet houden, het aantal boeren echter dat door deze wet grond verkreeg is niet talrijk. Tientallen millioenen boeren leven nog steeds in een toestand van landhonger, leven in onderdrukking door landheren en woekeraars. Het verdrijven en arresteren van boeren geschiedt nog steeds op verschillende plaatsen. Deze feiten leggen een zware plicht op de schouders van de Partij om nog actiever te zijn in het organiseren van de boeren en hen te helpen in hun strijd tegen de onderdrukking van landheren en woekeraars. Naast het werk onder de arbeiders is ook het werk onder de boeren één van de belangrijkste en voornaamste activiteiten van de Partij. Voornamelijk dit werk, zal de waarborg worden tot het behalen van nog grotere successen voor onze Partij en alle democratische nationale krachten.

*

De gevolgtrekking van dit alles is, dat wij in het afgelopen halve jaar vorderingen geboekt hebben als resultaten van de volksstrijd, die mogelijk gemaakt werd door de politieke toestand in ons land. Dit is te zien aan de buitenlandse politiek, zoals die gevoerd wordt door de Indonesische regering, een politiek die vrede en internationale samenwerking tot wederzijds voordeel wil, gebaseerd op de vijf principes van co-existentie, zoals overeengekomen door Tsjoe En-lai en Nehru en Tsjoe En-lai met U Nu. Ook de binnenlandse feiten tonen deze vor-

*) Deze noodwet verbiedt b.v. stakingen. Stakingen moeten 21 dagen van te voren „aangevraagd" worden.

deringen met de zich steeds ontplooiende democratische volksbeweging en vooruitstrevende maatregelen der regering op velerlei gebied. Maar voor zover het de binnenlandse toestand betreft zijn er ook feiten die er op wijzen dat er nog vele regeringsautoriteiten in het centrum en op het platteland zijn, die een vijandige houding ten opzichte van de democratische beweging aannemen. Bovendien kunnen de maatregelen op velerlei gebied van de regering nog geen maatregelen van belang genoemd worden bij het verbeteren van de levensvoorwaarden van de brede massa van het volk.

Het is de belangrijke en zware plicht van de Partij om de overwinningen in de binnenlandse en buitenlandse politiek die tot nu toe behaald werden, verder te ontwikkelen, om de volksbeweging nog meer te ontplooien en de Partij nog meer te versterken, om de regering Ali Sastroamidjojo te helpen en aan te moedigen om maatregelen te treffen die nog meer in het nationale belang zijn.

De politiek van de Partij om haar steun aan de regering Ali Sastroamidjojo te geven, waartoe door het Vijfde Nationale Partijcongres besloten werd, vormt nog steeds de juiste politiek.

*

Kameraden, of we erin zullen slagen om de vredespolitiek en de enigszins vooruitstrevende binnenlandse politiek te doen ontplooien, hangt af van wat er door het volk gedacht en gevoeld wordt, en in hoeverre de brede massa van het volk op georganiseerde wijze voor zijn eisen strijdt.

Wij mogen niet vergeten, dat er naast de millioenen mensen, die reeds bewust zijn van de noodzaak om de vrede en vooruitstrevende maatregelen in het binnenland te verdedigen, nog millioenen mensen, georganiseerd of niet georganiseerd zijn, die het voortdurend mikpunt zijn van de propagandisten en de pers die de Nederlandse koloniale politiek en de Amerikaanse oorlogspolitiek ondersteunen. Daarom is het de plicht van de communisten om de volksmassa's op te roepen hun gedachten en gevoelens uit te spreken, zodat hùn gevoelens en gedachten uiteindelijk de overwinning behalen. Dit is de voorwaarde om een sterke beweging te doen ontstaan en om de eenheid van alle nationale krachten voor vrede, lotsverbetering en volledige onafhankelijkheid voor ons land, nog meer uit te breiden.

Het is de plicht van allen die de communistische beweging leiden, om concreet te weten, hoe de brede massa van het volk georganiseerd is, wat de redenen zijn van het ontstaan van zijn organisaties, de structuur van deze organisaties, hun doeleinden en welke politieke richting door hun leiders gevolgd wordt. De concrete kennis daarvan zal ons helpen de weg te vinden om contacten te leggen voor samenwerking, om ons doel te bereiken, namelijk om alle nationale krachten nog breder te verenigen dan wij tot nu toe bereikt hebben.

Er zijn nu in Indonesië in hoofdzaak twee krachten met tegengestelde doelstellingen. Aan de ene kant de democratische nationale krachten, die de vrede, onafhankelijkheid, een harmonisch en geciviliseerd leven willen. Aan deze kant bevindt zich onze partij en vormt een zeer belangrijk element daarvan.

Aan de andere kant de anti-democratische, anti-nationale krachten, de krachten die de belangen der landheren en der woekeraars verdedigen en die een onderdeel van de Nederlandse koloniale politiek en de Amerikaanse oorlogspolitiek in ons land vormen, die zich verzetten tegen de pogingen tot de volledige liquidatie van het kolonialisme in Indonesië. Aan deze kant spelen de leiders der Masjumi- en PSI-partijen een belangrijke rol.

Over het algemeen is ons volk door drie politieke stromingen beïnvloed: de communistische, nationalistische en Islamitische stromingen. Dit zijn de stromingen die doorgedrongen zijn tot de kringen van ons volk. De rechtse socialistische stroming, nu bekend onder de naam „soska"- (rechts-socialisten) stroming, die in Indonesië door de PSI vertegenwoordigd wordt, heeft geen brede aanhang onder het volk. Maar dit betekent niet dat de „soska"-stroming geen aandacht vereist.

Naast de communistische stroming met haar heldhaftige en glorierijke revolutionnaire traditie, hebben ook de nationalistische en Islamitische stromingen hun traditie in onze maatschappij. De nationalistische stroming en de nationalistische politieke partij raakten sinds het begin van de 20ste eeuw bij ons volk bekend; zij werd bekend tezamen met de geboorte der nationale beweging in ons land. De Islamitische godsdienst is reeds honderden jaren bekend, sinds de komst van de Islam in Indonesië, maar de politieke Islamitische partij werd pas sedert het begin der 20ste eeuw bekend. De politiek van de nationalistische partijen en de Islamitische partijen hangt af van de klasse waartoe de leiders van deze partijen behoren.

Deze traditie van de nationalistische en Islamitische politieke stromingen in Indonesië in gedachten houdend, proberen de buitenlandse imperialisten inderdaad hun mensen in de topleiding van deze Islamitische en nationalistische partijen en bewegingen te plaatsen. Door middel van hun mensen pogen de buitenlandse ondernemers het volk te beïnvloeden en de massa der Islamitische en nationalistische partijen tegen de communisten en de communistische massa op te zetten. Als zij geen of minder succes hadden bij het gebruiken van een nationalistische of Islamitische partij, gingen zij er toe over deze nationalistische of Islamitische partij te verdelen. Dit is de oorzaak, dat er veel nationalistische en Islamitische partijen in Indonesië zijn; daarnaast wordt ook het ontstaan van die partijen veroorzaakt door persoonlijke ambities van hun leiders.

Dit ontstaansproces van verscheiden nationalistische en Islamitische partijen in gedachten houdend, en de verschillen in houding van deze partijen op gestelde tijden in aanmerking genomen, zou het niet juist zijn als we die partijen zo maar aan

elkaar gelijk stelden. Zij verschillen soms aanzienlijk, soms in geringe mate. Daarom zou het verkeerd zijn als de communisten de samenwerking met alle partijen en met alle nationalistische en Islamitische leiders afwezen. Het omgekeerde is waar. Wij moeten zonder ophouden contact zoeken om een nauwe samenwerking aan te gaan op een bepaald concreet program, en tezamen moeten wij die nationalistische en Islamitische partijen ontmaskeren die de belangen van de landheren en de woekeraars verdedigen, die de Nederlandse koloniale politiek en de Amerikaanse oorlogspolitiek verdedigen.

Er is in het geheel geen reden voor de communistische massa om samenwerking die gebaseerd is op een concreet program met de nationalistische en Islamitische massa, af te wijzen. Ook onder de nationalistische en de Islamitische massa zijn er velen die gelijke belangen als de communisten hebben, zelfs als ze het niet eens met ons zijn of ons zelfs mogelijk tegenwerken. Het is een niet te ontkennen feit, dat tussen de communistische massa en de nationalistische en Islamitische massa meer ontmoetingspunten zijn dan tussen de mensen die hen leiden. Daarom is het met elkaar besprekingen voeren, elkaar benaderen, overeenkomsten sluiten in vele gevallen mogelijk, en deze weg moeten wij inslaan. Hierheen moeten wij onze aandacht richten, als een van onze voornaamste pogingen om de eenheid van alle nationale krachten nog meer uit te breiden. Hierdoor voeden wij de massa van het volk op om niet in verdeeldheid gebracht te worden door de nationalistische en Islamitische leiders, die met de „anticommunisme" leuze het McCarthyisme, dat Indonesië weer in de greep van oorlog en kolonialisme wil brengen, in ons land in practijk trachten te brengen. Dit is de toestand in ons land, dit is het vraagstuk van ons land. Als wij dat vraagstuk kunnen oplossen, zal dat ons zeer helpen in het smeden van het bondgenootschap tussen de arbeiders en de boer en in het scheppen van een nog bredere eenheid van alle nationale krachten in ons land.

De samenwerking van de Partij en de communistische massa met de Islamitische Partij en de Islamitische en nationalistische massa betekent voor ons niet iets dat beperkt moet blijven alleen tot aan het einde van de aanstaande algemene verkiezingen, zoals dikwijls verkondigd wordt door Islamitische en nationalistische leiders. Wij willen een samenwerking ook tot na de algemene verkiezingen, ongeacht de uitslag. En wat wij willen is in overeenstemming met de wapenspreuk van onze Republiek „Bhineka Tunggal Ika" (Eenheid in verscheidenheid).

De PSI die de rechtse socialistische stroming in Indonesië vertegenwoordigt, is geen partij die een brede invloed onder de massa heeft. De rechts-socialistische stroming heeft geen traditie in ons land. Deze partij is volgens West-Europees recept opgebouwd en haar invloed is beperkt tot een deel van de intellectuelen, die het daarom zeer eens zijn met de werkmethode van de PSI, omdat zij het plaatsen van haar leden op belangrijke

posten in de regering en in de leiding van andere partijen op de voorgrond stelt.

Omdat er nog vele PSI-leden zijn die zich binnengedrongen hebben in de militaire en civiele organen van de regering en in de burgerlijke partijen mag de mogelijkheid van het gevaar dat door deze partij veroorzaakt kan worden, niet onderschat worden, zoals reeds herhaaldelijk bewezen werd door de politieke gebeurtenissen in ons land. Men kan zeggen dat de leiding van de reactionnaire partijen geïnspireerd worden door en zijn ideeën ontvangt van de leden van de PSI, die in deze leiding geplaatst zijn. Op deze manier speelt de PSI een belangrijke rol in het tegenwerken van de vooruitstrevende ideeën, die er kunnen zijn in de leiding van de partijen die zij geïnfiltreerd hebben.

Betekent dit, dat wij nu de samenwerking met de socialistische partij en de socialistische massa afwijzen? Neen, zoals ook het geval is met de nationalistische en Islamitische partijen en hun massa, moeten wij contacten zoeken om een samenwerking, die gebaseerd is op een concreet program, uit te voeren. Wij weten ook, dat er tussen de communistische massa en de socialistische massa veel meer ontmoetingspunten zijn dan tussen hun leiders. In hoofdzaak moet ook zo onze houding tegenover de Katholieke Partij en de Protestantse Partij zijn, die in enkele gebieden van ons land een zekere invloed bezitten.

Voor één ding moeten wij de kaders van de Partij waarschuwen en dat is, dat wij in het uitvoeren van de samenwerking met partijen en organisaties van verschillende richting het gebruikmaken van een mechanische meerderheid moeten verhinderen. Om succes in de samenwerking te bereiken, mogen wij ons niet verlaten op het aantal organisaties, waarvan het vast staat dat zij de communistische opvatting zullen kiezen in het raam van deze samenwerking. Dit is niet de juiste weg. De politiek van de Partij is iets objectiefs, dat eigenlijk ook de politiek en de opvatting van een ieder bewust mens van goede wil moet worden. Het belangrijkste is dus dat de samenwerking gebaseerd moet worden op het zich bewust zijn van de gezamenlijke doelstellingen en belangen.

Kameraden, het tot stand brengen van een bredere nationale eenheid kan niet gescheiden worden van het werk om de eenheid in de Partij te versterken, eenheid op politiek, ideologisch en organisatorisch gebied. De waarborg voor een nationale eenheid, breder dan de huidige is, als wij ons werk intensiveren in het uitbreiden van de Partij over geheel Indonesië, de verbindingen van de Partij met de massa nauwer aanhalen, als wij zonder ophouden de Partij op politiek, ideologisch en organisatorisch gebied consolideren.

Dit is reeds de opvatting van onze gehele Partij geworden.

Volgens de voorlopige rapporten door het Centrale Comité ontvangen, had onze Partij eind October ongeveer 500.000 (een half millioen) leden en candidaatleden, verspreid over bijna geheel Indonesië. Uit de resultaten die er geboekt zijn tijdens de

campagne tot verhoging van het ledental en partijorganisaties in het afgelopen halve jaar, kunnen wij de conclusie trekken dat de organisatorische uitbreiding moeilijker is dan het uitbreiden van het ledental. Het is veel moeilijker om het aantal vastgestelde comité's en basisorganisaties te bereiken, dan het verwezenlijken van het program van uitbereiding van het ledenaantal. Aan het eind van het jaar zullen wij gezamenlijk bekijken in hoeverre het plan tot uitbreiding van het aantal leden en organisaties succes heeft gehad. De successen, behaald bij het uitbreiden van leden en organisaties, zijn voornamelijk een gevolg van de juistheid van het program, de tactiek en de organisatorische lijn van de Partij, zoals vastgelegd was door het Vijfde Nationale Congres. De verbetering van het werk der Partij onder de boeren is een zeer belangrijke factor in de uitbreiding van het aantal leden en organisaties. De juistheid van het program en de tactiek van de Partij heeft groter vertrouwen van het volk door de Partij gewekt.

Niet alleen onder de arbeiders en boeren, ook onder de intellectuelen, de studerende jeugd en de studenten zijn er steeds meer die tot de gelederen van onze Partij toetreden.

De vermeerdering van het aantal leden en organisaties van de Partij betekent dat er voor de kaders der Partij een ontzaglijk uitgebreid en ontzaglijk zwaar werk ligt. De partijkaders kennen een groot gedeelte van degenen, die pas tot de Partij toegetreden zijn, nog niet. Onze kaders moeten hen leren kennen, moeten weten wat hen er toe aanspoorde om lid van onze Partij te worden, kortom, wij moeten alles omtrent hen weten. Dit is geen gemakkelijk werk. Om nog maar niet te spreken van het werk om hen te organiseren en op te voeden, temeer als we er aan denken dat het aantal partijkaders, dat lange ervaringen op organisatorisch en opvoedkundig gebied heeft, nog niet zo groot is. Daarentegen, zoals ook reeds in het herdenkingsartikel voor de 34ste verjaardag van onze Partij werd geschreven, zal onze Partij krachteloos worden als zij zich niet op politiek, ideologisch en organisatorisch gebied consolideert.

Wij zijn nu genoodzaakt om te roeien met de riemen die wij hebben, wij moeten alles verwerken met de kaders die de Partij op dit ogenblik heeft. Dit kan. Het is mogelijk. Mits de partijkaders harder en nog ernstiger dan nu werken, hard werken om de leden te organiseren en op te voeden en hard werken om het theoretisch peil en de ideologie van het kader zelf te versterken. Dit is een zwaar werk, maar is er een communist die niet hard werkt?

Waar er zwaar en moeilijk werk te verrichten valt, daar is onze plaats. Alleen na een weg vol bochten en kronkels, alleen na zwaar werk zullen wij ons doel bereiken. Wij hebben ervaringen uit de tijd, dat het ledenaantal van 10.000 tot 100.000 werd verhoogd. Wij hebben reeds conclusies getrokken uit deze ervaringen van de campagne tot uitbreiding van het ledenaantal

en deze ervaringen zijn zeer belangrijk in het huidige werk van uitbreiding van het ledental.

De Communistische Partij is een Partij die midden in onze maatschappij leeft. Het is onjuist om te denken dat de burgerlijke ideologie en de burgerlijke invloed zich alleen buiten de Partij bevinden. Temeer daar met het aantal mensen, dat pas tot onze Partij is toegetreden, het grootste gedeelte de resten van burgerlijke en feodale ideologie en gewoonten mee in de Partij brengen. Daarnaast pogen de vijanden van de Partij zeer zeker de Partij binnen te dringen om de organisatie van de Partij van binnen uit te vernielen en om de ideologie van de partijleden te verzwakken. De mogelijkheid is steeds daar, vroeger, nu en straks. Ook al zou de Partij geen plan tot uitbreiding van het aantal leden hebben gehad, de mogelijkheid is steeds daar. Dit kan alleen bestreden worden door de waakzaamheid van de leden en voornamelijk van de partijkaders te verdubbelen, en door het ideologisch werk binnen de partij te intensiveren.

D. N. AIDIT

Enige beschouwingen over Suriname

I

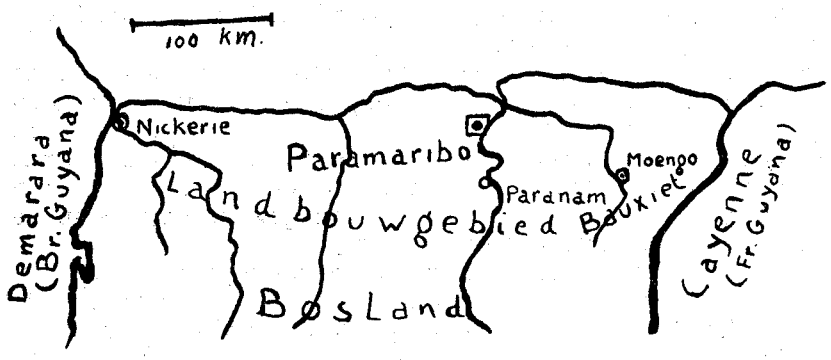
„Wist U, dat Suriname over uitgestrekte gebieden uiterst vruchtbaar ongecultiveerd land beschikt? Dat Suriname niet alleen de eerste plaats inneemt in de wereldproductie van bauxiet, maar ook kan beschikken over vele andere minerale reserves en uitgestrekte stukken land die nog niet onderzocht zijn?

Wij kunnen U verzekeren dat op dit ogenblik niemand in Suriname plannen heeft voor nationalisatie, behoudens misschien ten aanzien van de openbare diensten, omdat wij geloven in het particuliere initiatief."

Dit staat in de brochure, die door de Surinaamse Landsregering werd geschreven om de ondernemende zakenlieden met veel geld — in hoofdzaak Amerikanen — uit te nodigen hun kapitaal in Suriname te beleggen.

De rijkdommen van Suriname

Over welke rijkdommen beschikt Suriname dan wel, dat het de Amerikanen de moeite loont er te investeren?

In de eerste plaats is er de bauxiet. Het voorkomen van bauxiet werd in 1901 voor het eerst vermeld. Dit erts levert de grondstof voor de aluminiumfabricage, die speciaal voor de vliegtuigindustrie van doorslaggevende betekenis is. Het is licht en toch sterk materiaal. In 1950 leverde Suriname van de wereldproductie van bauxiet (met uitzondering van de Sowjet-Unie), zijnde 7 millioen ton, niet minder dan 2 millioen ton.

Er worden thans in Suriname twee bedrijven geëxploiteerd door de Surinaamse Bauxiet Maatschappij, in 1916 opgericht door de Alcoa, een Amerikaanse onderneming. De S.B.M. is dus een dochteronderneming van de Amerikaanse maatschappij. Zij heeft haar hoofdbedrijf in Moengo, een stadje door de maatschappij zelf gesticht en een nevenbedrijf in Paranam.

In 1942 werd met Nederlands kapitaal een andere bauxietmaatschappij opgericht, de N.V. Billiton Mij., die ook in Indonesië haar belangen heeft.

De productie van bauxiet stijgt nog steeds. In 1922 bedroeg de uitvoer 60.000 ton, in 1940 615.000 ton, in 1943 1.662.766 ton en in 1948 2.200.000 ton per jaar. In 1951 werd voor S.F. 31.872.849.— aan bauxiet uitgevoerd. [1])

Hiervan ging 93 % naar de Verenigde Staten. In 1952 ging voor S.F. 36.448.527.—, of 98 % naar de Verenigde Staten. Van hoe een groot belang de bauxiet voor Suriname is wordt duidelijk, als we weten dat in 1952 bijna 80 % van de totale uitvoer uit bauxiet bestond.

Het tweede uitvoerproduct van Suriname is hout. Werd in 1948 voor S.F. 1.203.000.— aan hout uitgevoerd, in 1951 was dit bedrag S.F. 4.059.000.— en in 1952 S.F. 4.267.802, dat is 10 % van de totale uitvoerwaarde.

In dat jaar ging bijna 24 % van de houtexport naar Nederland, voornamelijk naar de fa. Bruynzeel in Zaandam, die een fabriek in Paramaribo heeft. Suriname bezit onmetelijke rijkdommen aan bossen die niet geëxploiteerd zijn. De verschillende hout-

[1]) De verhouding van de Surinaamse gulden tot de Nederlandse gulden is thans S.F. 100.— = *f* 201.50.

soorten groeien in ruime spreiding in gemengde bossen bijeen, slechts enkele soorten worden in min of meer uitgebreide complexen aangetroffen. Bij een economische exploitatie en regelmatige aanplant zijn er voor de houtverwerkende industrieën grote mogelijkheden. Thans zijn de gemakkelijkst bereikbare bossen, wat de waardevolle houtsoorten betreft, door onoordeelkundige kap geheel uitgeput.

Suriname exporteert ook landbouwproducten. De belangrijkste zijn rijst, koffie en citrusvruchten (o.a. sinaasappels en grapefruit). Vòòr de afschaffing van de slavernij in 1863 was Suriname exporteur van rietsuiker bij uitnemendheid. De productie van rietsuiker was gebaseerd op de uitbuiting van slavenarbeiders, Negers, die uit Afrika geroofd werden.

Na 1863 trokken de slaven van de plantages weg. Zij kregen kleine stukken grond van het gouvernement in pacht, zg. kostgronden, die zij echter door de hoge pachtprijzen en gebrek aan middelen niet rendabel konden bebouwen. Vaak is de *pietjien boeroe* (kleine landbouwer) genoodzaakt een looninkomen buiten zijn bedrijfje te zoeken, bv. als wegwerker, karrevoerder of plantage-arbeider.

Het kleingrondbezit, de versnippering van de grond, is in Suriname overwegend geworden. Het aantal plantages was in 1781 591; in 1901 waren er nog 45 plantages met een oppervlakte van meer dan 100 ha.; in 1930 was dit aantal tot 5 geslonken.

Volgens het Surinaamse Verslag 1949 bedroeg het aantal kleine landbouwpercelen 18.932. De totale oppervlakte hiervan was 64.234 ha., waarvan 18.640 ha. in cultuur was gebracht. Het aantal opwonenden bedroeg 59.560.

Het aantal plantages bedroeg in dat jaar in totaal 30, de oppervlakte die hiervan in cultuur was gebracht bedroeg 6.897 ha. Er waren 5.303 arbeiders op de plantages werkzaam.

In het verslag van het Departement van Landbouw, Veeteelt en Visserij over 1951 wordt als gemiddeld grondbezit per gezin der kleine landbouwers in het district Nickerie (W. Suriname) opgegeven: Voor de Hindostanen 2,8 ha., Creolen ± 1,5 ha., Indonesiërs 1,2 ha.

De bodem van Suriname is uiterst vruchtbaar. De vernietiging van een aantal cultures is te wijten aan een gebrek aan geldmiddelen om rationeel te kunnen werken en plantenziekten te kunnen bestrijden. Zo is o.a. de cacao-cultuur te gronde gegaan door de gevreesde krulloten-ziekte. [2])

Het buitenlands kapitaal, hoofdzakelijk Nederlands, dat belegd was in de suikerplantages, trok zich vooral na de opening van het Suez-kanaal uit Suriname terug. Een van de redenen voor dit terugtrekken was dat de afzet van de Surinaamse suiker door de andere koloniserende mogendheden werd bemoeilijkt. Zo moest

---

[2]) Een ziekte van plantaardige oorsprong die de jonge takken vervormt tot heksembezems, doch de meeste schade doet doordat de vruchten gaan verstenen, de zaden worden waardeloos.

bv. in de Engelse gebieden voor de suiker een hoger invoerrecht worden betaald dan voor suiker uit de Britse koloniën, terwijl ook de Verenigde Staten de aankoop van suiker uit Hawaii, de Philippijnen, Porto-Rico en Cuba gemakkelijker maakten dan de aankoop van Surinaamse suiker.

Maar een andere, zeer voorname reden, was, dat voor de Nederlandse beleggers investering in Indonesië sneller grote winsten opleverde. De Nederlandse kapitalisten, die gewend waren slapend rijk te worden, lieten Suriname aan zijn lot over. De mogelijkheden voor de landbouw zijn in Suriname groot. Van de vruchtbare kuststrook van 10.000 km² is slechts 30.000 ha. (3 %!) voor de landbouw in gebruik. Dat de Surinaamse bevolking in hoofdzaak haar bronnen van bestaan in de landbouw vindt, blijkt uit het feit dat volgens statistische gegevens in 1946 84 % van het aantal beroepsbeoefenaren werkzaam was in landbouw, visserij en bosbouw.

De export van landbouwproducten gaat voor een groot gedeelte naar Nederland. Voor de rijstexport, die vooral na 1945 toenam, was dit percentage 51 % in 1952. Van de export van koffie ging in dat jaar 84 % naar Nederland. Ook cocosnoten en citrus-vruchten worden veel naar Nederland geëxporteerd.

Verder voert Suriname nog het bosproduct balata uit, een sap dat uit insnijdingen in de bast van de bolletrie-boom verkregen wordt. Men gebruikt het o.a. bij de productie van kabels.

Totale uitvoer in %	naar Nederland	Ver. Staten	Gr. Brittannië
1947	13,1	74,6	
48	10,3	85,4	
49	15,4	75,6	2.-
50	6,9	81,1	1,1
51	6,1	76,2	2,3
52	8,6	78,8	0,3
53	5.-	81,6	0,1

(cijfers t/m 1952 ontleend aan het verslag der Surinaamse Bank 1952)

Wanneer we bovenstaande uitvoerstatistiek bekijken, dan zien wij dat de rijkdommen van het land (hoofdzakelijk bauxiet) voor het grootste gedeelte naar Amerika gaan. De uitvoer naar Nederland neemt af.

De Geologische Mijnbouwkundige Dienst van Suriname heeft het voorkomen van wolfram, dat o.a. gebruikt wordt voor de fabricage van draden in gloeilampen, aangetoond. Ook beryllium is in ruwe vorm ontdekt. Deze grondstof wordt o.a. gebruikt in verbindingen met koper en aluminium. De Beryllium Company of Pennsylvania interesseert zich voor een vondst.

Ook platina werd gevonden. Dit zou na een onderzoek van de G.M.D. door een particuliere maatschappij nader worden geëxploreerd. Er wordt ook gezocht naar mangaan.

Kapitaalsbeleggingen in Suriname

Het is duidelijk, nu we de rijkdommen van Suriname hebben

vermeld, dat dit land een dankbaar beleggingsobject is geworden voor buitenlandse investeringen. Na 1945 werd in Nederlandse kapitaalskringen de belangstelling om in Suriname te beleggen groter. De Nederlandse regering heeft in de periode 1946—51 40 millioen gulden geïnvesteerd in het zg. Welvaartsfonds ten bate van landbouw- en industrie-ondernemingen. Dit laatste fonds heeft weer het stamkapitaal verschaft voor de Volkscredietbank, die o.a. leningen verstrekte aan de kleine landbouwers, maar op zeer bescheiden schaal.

In 1953 werd met de Surinaamste Bank een overeenkomst gesloten, die de mogelijkheid opent in 1956 een Surinaamse Circulatiebank op te richten. Deze Surinaamse Bank is in werkelijkheid een dochteronderneming van de Nederlandse Handel Mij. Mr. H. Albarda, directeur der N.H.M. is tevens voorzitter van de Raad van Gedelegeerden der Surinaamse Bank. Mr. W. A. van Ravesteijn, plaatsvervangend directeur der N.H.M., is tevens lid van de Raad van Gedelegeerden der Surinaamse Bank.

In het verslag der Nederlandse Handel Mij. over 1953 wordt de Surinaamse Bank dan ook vermeld als „geaffileerde Bank", evenals N.V. Edwards Henriquez en Co's Bank te Willemstad (Curaçao).

Aan de Hollandse Bank Unie werd in 1953 een vergunning verleend om een filiaal in Suriname te vestigen. De Amstel Bierbrouwerij zal een bedrijf in Suriname in werking stellen en van Gelder's Papierfabrieken tonen belangstelling voor het Surinaamse hout.

Maar, zoals in alle koloniale landen, streven de Amerikanen steeds meer naar een open-deur politiek. En het gelukt hun ook zeer goed kapitaal in Suriname te beleggen. Bij het aflopen van de financieringstermijn van het Welvaartsplan in 1952 werd, na contact met de „International Bank for Reconstruction and Development" een 10-jarig plan ontworpen voor de economische ontwikkeling van Suriname.

Door welk kapitaal wordt dit plan ondersteund?

De Nederlandse minister van Economische Zaken deelde volgens het blad „De Surinamer" na een bezoek aan Suriname mede: „in hoeverre Nederlands kapitaal zal deelnemen aan het 10 jaren-plan zal afhangen van de projecten die ondernomen zullen worden."

Het kapitaal dat dus wel alvast deelneemt is klaarblijkelijk „internationaal", dat is Amerikaans kapitaal.

De E.C.A. heeft verder in 1951 een bedrag van $ 441.242.— van de fondsen voor de ontwikkeling van minder ontwikkelde gebieden beschikbaar gesteld voor een Surinaams landbouwproject. Ook kwam Suriname in aanmerking voor Marshall-hulp.

Tal van Amerikaanse maatschappijen krijgen thans concessies, o.a. de Kennecott Copper Corporation voor bauxiet-exploratie, de Baker Cy. voor platina en de Bethlehem Steel zal onderzoekingen doen naar ijzererts.

De opdracht voor het project van het stuwdamplan Brokopon-

do is gegeven aan een Amerikaanse maatschappij, The Harza Engineering Cy. Amerikaanse specialisten op het gebied van het technisch onderwijs, tuinbouw, bosbouw, volksgezondheid en huizenbouw gaan thans heen en weer naar Suriname. Ook in West-Duitsland bestaat de laatste tijd belangstelling voor Suriname, vooral van de zijde van de Siemens fabrieken. Het investeren in Suriname is daarom zo voordelig, omdat de Surinaamse Regering gunstige voorwaarden garandeert voor het overmaken van de winsten op vreemd kapitaal. Bovendien meent deze „zelfstandige" regering de gegadigden, met name de Amerikaanse imperialisten, te moeten wijzen op een andere gunstige voorwaarde voor koloniale uitbuiting en superwinsten, n.l. de betrekkelijke arbeidsvrede die (nog) in Suriname bestaat.

Suriname als afzetgebied

Ook als afzetgebied van buitenlandse producten is Suriname van belang. In 1952 importeerde Suriname voor S.F. 13,7 millioen aan machines, motoren, werktuigen en gereedschappen. Hiervan leverden de Ver. Staten voor S.F. 70,7 millioen. Van de import van bewerkt ijzer en staal in 1952 voor S.F. 4 millioen leverden de Ver. Staten de helft.

In 1952 werd voor meer dan een millioen S.F. aan bier en zuivelproducten ingevoerd, waarvan Nederland het grootste gedeelte leverde.

Wanneer we de hieronder weergegeven invoerstatistiek bekijken, dan zien we dat Nederland en de Ver. Staten ruim 70 % van de invoer dekken.

	Totale invoer in %			
uit:	Ned.	Ver. St.	Trinidad	Gr. Britt.
1947	19,6	57,7		
48	30,8	49,1	6,-	3,8
49	25,8	52,7	6,5	4,3
50	28,3	41,7	6,6	5,9
51	28,4	38.-	7,3	6,9
52	23,4	50.-	6,7	5,9
53	26,8	44,1	7,2	6,2

(cijfers t/m 1952, behalve Trinidad, ontleend aan het verslag der Surinaamse Bank 1952)

De Surinaamse industrie is nagenoeg niet ontwikkeld. Bijna alle producten worden in het buitenland verder verwerkt. Men heeft wel plannen om het bauxiet en het hout in Suriname te laten verwerken, doch daar deze plannen door Amerikaanse en Nederlandse kapitalisten worden ondersteund zullen de baten niet aan Suriname ten goede komen.

7,3% van de beroepsbevolking is werkzaam in de nijverheid. Het kleinbedrijf is overwegend. Bij de grootste onderneming, de Surinaamse Bauxiet Mij., was in 1952 2037 man personeel in dienst.

In 1953 bedroeg het aantal bedrijven 1278, hierin waren 8897 personen werkzaam. De bedrijven zijn o.a. een schoenfabriek, meubelfabriek, enige metaalverwerkende industrieën en enige levensmiddelenbedrijven.

Talrijk zijn de klachten van Surinamers dat producten worden ingevoerd die evengoed in het eigen land vervaardigd zouden kunnen worden. En dit gebeurt alleen in het belang van de buitenlandse ondernemers en een groep Surinamers die hiervan profiteert. Zolang deze toestand blijft voortduren kan van zelfstandigheid van Suriname geen sprake zijn.

Hoe leven de Surinamers?

Wij zullen thans nagaan hoe de bevolking van Suriname leeft.

Terwijl de lonen in de afgelopen jaren nagenoeg niet verhoogd werden, zijn de prijzen steeds gestegen. De levensomstandigheden voor de Surinaamse arbeiders, landbouwers en ambtenaren zijn steeds ongunstiger geworden.

Aan de Economisch Statistische Berichten van 23.12.53 ontlenen wij onderstaande tabel die laat zien hoe de prijzen omhoog zijn gegaan.

Consumptieve uitgaven van een gezin in Paramaribo bestaande uit een man, vrouw en kind, gerekend per maand, op basis van een maand loon van S.F. 100.—.

	Aug. 1950	Aug. 1952	Aug. 1953
Levensmiddelen	47,90	54,10	58,54
Behuizing	7,70	8,20	8,70
Licht en kook	6,01	6,10	6,10
Kleding	14,90	12,40	11,10
Totaal	76,51	80,80	84,44
Index 1950 = 100	100	105	110

Bij deze tabel wordt als notitie opgemerkt dat het basisjaar 1950 het begin was van een opwaartse beweging (nl. van de prijzen). Daar de lonen deze beweging nog niet gevolgd hebben is het bestedingsbedrag voor luxe en ontspanning met ongeveer 40 % gedaald.

En dit zijn dan nog de officiële cijfers, die uitsluitend betrekking hebben op de stad. De grote meerderheid van de Surinaamse bevolking leeft echter in veel armoediger en primitiever toestanden.

Ondanks alle beloften is de Landsregering er niet in geslaagd de kosten van het levensonderhoud te verlagen.

Bovendien is het aantal werklozen vooral in de jaren 1953 en 1954 sterk gestegen.

Blijkens gegevens van het Ministerie van Sociale Zaken waren er eind 1952 in totaal 1448 werklozen, eind Februari 1954 5228. De werklozen krijgen geen enkele financiële ondersteuning.

Onder druk van de bevolking heeft de Landsregering zich

thans genoodzaakt gezien een aantal werken in werkverschaffing uit te voeren. Doch deze werkverschaffing kan nooit een werkelijke oplossing brengen. Noodzakelijk is werkverruiming, het bevorderen en ontwikkelen van de nationale industrie en het ondersteunen van Surinaamse landbouwers door ruime credieten. Vooral bij de kleine landbouwers bestaat ontevredenheid over de credietbeperkende maatregelen van de regering.

Door de druk van de vakbeweging werd na de oorlog een begin gemaakt met de sociale wetgeving. De arbeidstijd werd wettelijk geregeld, met een maximum van $8\frac{1}{2}$ uur per dag. Er ontstond een ongevallenregeling, doch niet voor de bedrijven van landbouw, veehouderij, tuinbouw en bosbouw, waarin het grootste gedeelte van de bevolking werkzaam is.

G. DORST

(Het 2e en laatste deel van dit artikel verschijnt in het Februarinummer.)

IN de loop van haar ontwikkeling heeft de wetenschap niet weinig moedige en kundige mensen gekend, die ondanks alle hindernissen, alle moeilijkheden, in staat waren, het oude af te breken en het nieuwe te scheppen. Zulke mannen van de wetenschap als Galilei, Darwin, en vele anderen, zijn in de gehele wereld bekend.

Ik zou bij een van deze vooraanstaande mensen van de wetenschap willen stilstaan, een, die tegelijkertijd de grootste man van de moderne tijd was. Ik spreek hier over Lenin, onze leraar, onze opvoeder.

Herinnert u 1917. Een wetenschappelijk onderzoek van de maatschappelijke ontwikkeling van Rusland en van de internationale toestand gaf Lenin de overtuiging, dat de overwinning van het socialisme in Rusland de enige uitweg was. Deze gevolgtrekking was een volkomen verrassing voor vele mensen van de wetenschap van die tijd. Plechanow, een bekende wetenschappelijke figuur, sprak minachtend over Lenin en zei dat hij wartaal uitsloeg. Andere wetenschapsmensen, die niet minder bekend waren, beweerden dat Lenin krankzinnig was geworden en dat hij op een veilige plek opgeborgen moest worden. Allerlei wetenschappelijk gevormde mensen riepen dat Lenin de wetenschap geweld aandeed. Maar Lenin was niet bang om tegen de stroom op te roeien, tegen de sleur in te gaan. En Lenin won.

J. W. STALIN

OVER METHODEN VAN LEIDING GEVEN

1. — Er zijn twee methoden die wij, communisten, op elk werk moeten toepassen. Ten eerste, het verbinden van de algemene leuzen met een concrete leiding, en ten tweede, het versterken van de band tussen de leiding en de massa's.

2. — Zonder algemene leuzen die overal gepropageerd worden, is het onmogelijk de brede massa's te mobiliseren voor de uitvoering van welke taak dan ook. Maar als men zich beperkt tot het opstellen van algemene leuzen, als de leiders zich niet zelf, in de organisaties waaraan zij leiding geven, op concrete en overdachte wijze bezighouden met het werk waarvoor zij deze algemene leuzen opstellen — om op één plek een bres te slaan en ervaring op te doen en daarna deze ervaring te gebruiken om het werk te oriënteren in de andere sectoren die aan hun leiding zijn toevertrouwd — zullen zij niet kunnen controleren of de leuzen, die zij uitvaardigen, juist zijn, zij zullen deze geen concrete inhoud kunnen geven en dan bestaat er de kans dat de leuzen op papier blijven staan. In 1942 werden bijvoorbeeld in de loop van de beweging voor de verbetering van de stijl van het werk, successen behaald op die plaatsen waar men de methode toepaste van het verbinden der algemene leuzen met een concrete leiding; op de plaatsen waar deze methode niet werd toegepast, bleven de successen uit. In 1943, toen de beweging voor de verbetering van de stijl van het werk zich verder ontwikkelde, moesten alle kantoren van het Centraal Comité en hun afdelingen, de districts- en afdelingscomité's van de Partij teneinde de noodzakelijke ervaring op te doen niet alleen algemene leuzen opstellen (de plannen voor de ontwikkeling van de beweging voor de verbetering van de stijl van het werk voor het hele jaar), maar ook in het bestuurde gebied en onder de leden van de meest nabije besturen, scholen en eenheden van het leger, twee à drie sectoren uitkiezen (men moet niet te veel nemen), en deze grondig bestuderen, in details leren hoe in deze sectoren de studie voor de verbetering van de stijl van het werk ervòòr staat; zij moesten enkele activisten uitkiezen onder de meest typische (men moet weer niet te veel nemen), en tot in details hun politieke verleden leren kennen, wat zij uit ideologisch standpunt zijn, hun houding ten opzichte van de studie, de manier waarop zij werken; bovendien moet men persoonlijk de activiteit van de leiders der uitgekozen sectoren oriënteren en hen helpen concreet de praktische vraagstukken op te lossen die zich in deze sectoren voordoen. Elk bestuur, elke school, elke eenheid van het leger bevat eveneens een bepaald aantal sectoren en de leidende activisten van deze besturen, scholen en legereenheden moeten hetzelfde doen. Dat zal voor hen, op hun beurt, een methode zijn waarbij leidinggeven wordt verbonden

met zelfstudie. Er is geen leidende activist die er in slaagt alle sectoren in zijn gebied te leiden, als hij niet een concrete ervaring opdoet in het werk van sommige sectoren, met sommige activisten, ten aanzien van sommige vraagstukken. Men moet deze methode op grote schaal populariseren zodat de leidingen op verschillende hoogten zich deze grondig kunnen eigenmaken en deze kunnen toepassen.

3. — De ervaring van de beweging voor de verbetering van de stijl van het werk in 1942 toont eveneens dat men in de loop van de beweging in elke sector een leidende groep moet vormen, die bestaat uit een klein aantal activisten rondom de voornaamste functionaris van de sector in kwestie, en een nauw verband tot stand moet brengen tussen deze leidende groep en de massa's die aan de studie deelnemen. Alleen wanneer hieraan voldaan is, kan de beweging voor de verbetering van de stijl van het werk haar doel bereiken. Als de activiteit van de leidende groep niet verbonden wordt met die van de brede massa's, zal zij neerkomen op de onvruchtbare pogingen van een handvol mensen. Maar de activiteit van de brede massa's, zònder een sterke leidende groep die deze activiteit op de juiste wijze organiseert, kan zich niet lang handhaven, noch zich in de goede richting ontwikkelen, noch op een hoger peil komen. In het algemeen bestaan de massa's uit actieve, minder actieve en betrekkelijk passieve mensen. Daarom moeten de leiders in staat zijn een klein aantal actieve leden in een leidende groep bijeen te brengen, om met hun steun de activiteit van de middengroep te verhogen en de passieven in het werk te betrekken. In de loop van de strijd van de brede volksmassa's zelf moet een goed aaneengesmede leidende groep, die werkelijk met de massa's verbonden is, stap voor stap gevormd worden; ze kan niet buiten deze strijd ontstaan. In de meeste gevallen, in de loop van een ernstige strijd, in zijn begin-, midden- en eindstadia, moet noch kan de leidende groep dezelfde samenstelling behouden. Men moet voortdurend de activisten, die in de strijd gevormd worden, naar voren halen en hen in de plaats stellen van de leden van de leidende groep die niet op de hoogte van hun taak waren, die geen stand hielden toen ze beproefd werden of die afgezakt zijn. De voornaamste reden waarom men er niet in slaagt het werk in een aantal gebieden op gang te brengen, is het ontbreken van een dergelijke gezonde, leidende groep, die nauw verbonden met de massa's is. Als zich in een school, waar zich honderden mensen bevinden, niet langs natuurlijke weg (niet kunstmatig) een leidende groep van leraren, employé's en leerlingen heeft gevormd, die uit verscheidene, soms tien of meer van de meest actieve, betrouwbare en efficiënte personen bestaat, staat het vast dat deze instelling slecht zal functioneren.

De aanwijzing die Stalin formuleerde in de negende voorwaarde voor de bolsjewisatie van de communistische partijen *)

*) J. W. Stalin: De perspectieven van de Duitse communistische partij

ten aanzien van de vorming van de voornaamste leidende groep, moeten wij in alle besturen toepassen, in alle opleidingsinstituten, in alle eenheden van het leger, in alle bedrijven en in alle dorpen, grote of kleine. Het criterium bij de vorming van een dergelijke leidende groep, moeten de vier voorwaarden zijn die George Dimitrov naar voren bracht toen hij sprak over de kader-politiek (een zeer grote toewijding, verbondenheid met de massa's, het vermogen zich in een situatie allèèn te oriënteren, de geest van discipline) **). In elk geval moet men, of het nu om de oplossing van de centrale problemen in verband met de oorlog, met de productie, met de scholing (de beweging voor het verbeteren van de stijl van het werk inbegrepen) gaat, of dat het er om gaat het werk te controleren, de kaders te leiden enz., tegelijkertijd de algemene leuzen verbinden met een concrete leiding en de verbondenheid van de leidende groep met de massa's handhaven.

4. — Bij elke praktische activiteit van onze Partij moet een goede leiding altijd opgevat worden volgens het principe: uit de massa's halen en naar de massa's brengen. Dat wil zeggen: de som opmaken van de meningen van de massa's (die verspreid en niet stelselmatig verenigd zijn) en deze opnieuw (veralgemeend en geschematiseerd na ze bestudeerd te hebben) naar de massa's te brengen; ze te populariseren en te verklaren, er de ideeën van de massa's zelf van te maken zodat de massa's deze ideeën verdedigen en ze in daden omzetten; tegelijkertijd de juistheid van deze ideeën verifiëren aan de hand van de daden van de massa's. Vervolgens moet men opnieuw de som opmaken van de meningen van de massa's en ze opnieuw naar de massa's brengen, zodat de massa's ze verdedigen, en zo voort. Elke keer zullen deze ideeën mèèr waarheid, leven en kracht krijgen. Dat leert de marxistische kennistheorie.

5. — In de loop van de tegenwoordige beweging voor de verbetering van de stijl van het werk, moet men op brede schaal de idee populariseren dat er juiste betrekkingen tot stand gebracht moeten worden tussen de leidende groep, die het organisatorische werk aanvoert, en de volksmassa's, die in de strijd staan, dat men geen juiste leidinggevende ideeën kan uitwerken zonder de som op te maken van de meningen der massa's en zonder ze opnieuw naar de massa's te brengen zodat deze ze verdedigen. Men moet eveneens de idee populariseren, dat men de algemene leuzen met een concrete leiding moet verbinden om de leidende ideeën in parktijk te brengen. Men moet nog meer propaganda maken om zo de verkeerde meningen van sommige activisten in dit opzicht te verbeteren. Veel kameraden onderschatten het belang van het bijeenbrengen van de beste activisten in een leidende groep en zij weten niet hoe zij het op de juiste wijze moeten doen; zij hechten geen waarde aan het tot stand brengen

---

en de bolsjewisatie. (Werken, deel VII, Russ. uitgave.)

**) Slotrede op het 7e Congres van de Communistische Internationale.

van een nauwe band tussen deze voornaamste leidende groep en de massa's en zij weten niet hoe zij het op de juiste wijze moeten doen; dientengevolge wordt de leiding, die zij uitoefenen, bureaucratisch en scheidt zich af van de massa's. Talrijke kameraden hechten niet voldoende waarde aan het veralgemenen van de ervaring in de strijd van de massa's en zij weten niet hoe zij deze moeten veralgemenen; zij spreken met een diepzinnig air alle mogelijke en voorstelbare subjectivistische opvattingen uit; dientengevolge worden hun redeneringen uitspraken vol pretentie, die afgescheiden van de werkelijkheid zijn. Veel kameraden beperken zich tot het uitvaardigen van algemene leuzen ten aanzien van dit of dat doel en nadat zij dit gedaan hebben trachten zij niet onmiddellijk over te gaan tot de concrete leiding in een reeks sectoren en zij weten niet hoe zij dit moeten doen; dientengevolge blijven hun leuzen, leuzen in woorden, op papier, in de nôtulen van de vergaderingen, en hun leiding wordt een bureaucratische leiding. In de tegenwoordige beweging voor de verbetering van de stijl van het werk, moet men deze gebreken herstellen, moet men in de loop van de studie en bij de contrôle op het werk en op de kaders de methode leren toe te passen, die bestaat uit de nauwe verbinding tussen de leiding en de massa's, zowel als de methode die bestaat uit het verbinden van de algemene leuzen aan een concrete leiding, en men moet deze methoden in de toekomst steeds bij al het werk toepassen.

6. — De som opmaken van de meningen van de massa's, deze opnieuw naar de massa's brengen, zodat zij ze verdedigen, en op deze wijze juiste leidende ideeën uitwerken, dat is de fundamentele methode van leidinggeven. Wanneer men de som van de meningen der massa's opmaakt en de massa's de uitgewerkte ideeën verdedigen, moet men de methode toepassen die bestaat uit het verbinden van de algemene leuzen met de concrete leiding: dat is een onverbrekelijk bestanddeel van de fundamentele methode. Men moet eerst algemene ideeën (algemene leuzen) uitwerken, waarbij men zich de ervaring van de concrete leiding in een reeks sectoren ten nutte maakt, daarna de algemene ideeën in de talrijke sectoren van het werk verifiëren (men moet dit niet alleen zelf doen, maar ook de anderen aanraden) en tenslotte de som opmaken van de nieuwe ervaring (de ervaring veralgemenen) en nieuwe richtlijnen uitwerken om overal de massa's te leiden: op deze wijze moeten onze kameraden thans handelen, in de loop van de beweging voor de verbetering van de stijl van het werk; zò moet men ook handelen bij elk ander werk. De kwaliteit van de leiding hangt af van de manier waarop de leider zich deze methode heeft eigen gemaakt.

7. — Bij het geven van een opdracht (ten aanzien van de revolutionnaire oorlog, de productie, het onderwijs of zelfs de studie met betrekking tot de beweging voor de verbetering van

de stijl van het werk, de contrôle op het werk, de contrôle op de kaders of tenslotte het werk van de propaganda, van de organisatie, het werk om agenten van de vijand uit te schakelen, enz.) moeten de hogere leidende organisaties en hun afdelingen optreden door middel van de voornaamste leidingen van de overeenkomstige lagere organisaties, zodat deze leidingen de hun toevertrouwde opdracht aanpakken met begrip voor hun verantwoordelijkheid en zodat op deze wijze het beoogde doel door de verdeling van de taken wordt bereikt, terwijl een leiding uit één stuk (de leiding van één persoon) is verzekerd. Men moet niet toestaan dat de een of andere afdeling van een organisatie alleen betrekkingen onderhoudt met de overeenkomstige afdeling van de lagere organisaties (bijvoorbeeld: afdeling organisatie met afdeling organisatie, propaganda- en scholingsafdeling met propaganda- en scholingsafdeling, afdeling strijd tegen agenten van de vijand met de overeenkomstige afdeling van de lagere organisatie) zodat de voornaamste verantwoordelijke functionaris van de lagere organisatie (bv. de secretaris, de voorzitter, de directeur, enz.) niet op de hoogte is van en niet kan instaan voor de opgedragen taak. In de lagere organisaties moeten de voornaamste functionaris en de leiders van de verschillende afdelingen op de hoogte zijn van de opgedragen taak en instaan voor de uitvoering daarvan. Deze een-persoonsleiding, gepaard aan het in ere houden van het beginsel van takenverdeling en eenheid van de leiding, schept de mogelijkheid om via de voornaamste functionaris van het organisme een groot aantal mensen, soms zelfs het gehele collectief, in de uitvoering van de taken te betrekken, en het spreekt vanzelf dat men hierdoor tegemoet kan komen aan het gebrek aan activisten in de een of andere afdeling, men kan hierdoor een groot aantal mensen tot actieve deelnemers bij de uitvoering van dit werk maken. Dit is ook een vorm van verbondenheid tussen de leiding en de massa. Als de kaderpolitiek bv. uitsluitend door een klein aantal leden van een leidend organisme wordt gevoerd, zoals de organisatie-afdeling, is er geen twijfel aan dat het werk niet gedaan zal worden zoals het behoort. Maar als men via de leider van het organisme of de directeur van het scholingsinstituut aan de contrôle op de kaders een hele reeks activisten van een gegeven organisme of de leerlingen van een gegeven scholingsinstituut doet deelnemen, en soms zelfs het gehele collectief, en wanneer bovendien de leidende functionarissen van de hogere organisatie-afdeling deze contrôle op geschikte wijze oriënteren en het beginsel toepassen van de verbondenheid tussen de leiding en de massa's, zal het doel, dat door de contrôle op de kaders beoogd werd, zonder enige twijfel volledig worden bereikt.

8. — In één district kan men niet tegelijkertijd verschillende voornaamste werkzaamheden verrichten; binnen een bepaald tijdsverloop kan men slechts één voornaamste werk doen en daarnaast andere werkzaamheden van de tweede en de derde orde. Daarom moet de leiding van een district, wanneer de ge-

schiedenis van de strijd in dat district en de tegenwoordige omstandigheden van die strijd bekend zijn, voor elk soort werk een passende plaats reserveren en niet planloos optreden door al naar gelang zij van boven af komen een taak ter hand te nemen en dan weer een andere, want dit doet een groot aantal „voornaamste taken" ontstaan en leidt tot verwarring. Van hun kant moeten de hogere instanties niet de lagere organismen met een hele reeks taken tegelijk belasten, zonder deze volgens hun belang en dringendheid te omschrijven en de belangrijkste er onder naar voren te halen, want dit desorganiseert het werk van de lagere organisaties en verhindert hen de beoogde resultaten te bereiken. In overeenstemming met de historische omstandigheden en met de huidige situatie van een gegeven district, en ook met het oog op de situatie in haar geheel, moet de leidende functionaris het belangrijkste werk en de manier waarop het in elke periode verricht moet worden vaststellen, en daarna hardnekkig het genomen besluit toepassen zodat ten koste van alles de beoogde resultaten worden bereikt; dit is een van de uitingen van de kunst van het leidinggeven. Het is eveneens een kwestie van de methode van leiden; wanneer men de beginselen van het handhaven van de band tussen de leiding en de massa's en van het verbinden van algemene leuzen met een concrete leiding toepast, moet men ook aan deze voorwaarde voldoen.

9. — Wij hebben nog niet alle bijzonderheden van de methoden van leidinggeven uitgeput en wij verwachten dat de plaatselijke kameraden, wanneer zij van de door ons gegeven stelling uitgaan, zelf met volledig bewustzijn deze bijzonderheden overdenken en initiatief tonen. Hoe moeilijker de strijd is, des te meer is het voortdurend noodzakelijk de leiding, die de communisten uitoefenen, te verbinden met de eisen van de brede massa's, de algemene leuzen van de communisten te verbinden met een concrete leiding, waardoor de subjectivistische en bureaucratische methoden van leidinggeven definitief uitgeschakeld worden. Alle communisten die zich op een post bevinden waar zij een of ander werk moeten leiden, moeten steeds tegenover de subjectivistische en bureaucratische methoden de wetenschappelijke marxistische methoden van leidinggeven stellen en met behulp daarvan de subjectivistische en bureaucratische methoden overwinnen. Door geen rekening te houden met de beginselen van het handhaven van het verband tussen de leiding en de massa's en van het verbinden van de algemene leuzen met een concrete leiding, belemmeren de subjectivisten en bureaucraten het werk van de Partij aanzienlijk. Om de subjectivistische en bureaucratische methoden van leidinggeven te bestrijden, moet men op grote schaal de wetenschappelijke marxistische methoden verbreiden en deze diep doen doordringen.

MAO TSE-TOENG

1 Juni 1943.

(Uit de Russische uitgave van de W e r k e n van Mao Tse-toeng, deel IV, p. 213.)

Japanse geleerde onderzoekt uitwerking waterstofbom

„Op 17 Maart werd ons laboratorium dringend opgebeld om onmiddelijk de lading van de vissersboot Foekoeroe Maroe te onderzoeken." Met deze woorden leidde professor Jazoesji Nisjiwaki van het Instituut voor stralenphysica in Osaka (Japan) zijn lezing in, die hij op 6 November j.l. in Wenen hield.

Professor Nisjiwaki was de eerste, die met de bemanning van de vissersboot in aanraking kwam. Hij onderzocht eerst de lading van de boot: de gevangen vissen waren in sterke mate radioactief. Op dit tijdstip hadden tweehonderd mensen al van deze vissen gegeten. Bij het hierop volgende onderzoek van de boot zelf registreerden de meetapparaten reeds op dertig meter afstand een sterke straling. Op één meter afstand overtrof de kracht van de straling de meet-capaciteit van het apparaat. Het betreden van het schip was daarom alleen mogelijk met beschermende handschoenen en een masker voor het gezicht.

Wolken met kleuren van de regenboog

Professor Nisjiwaki vertelde over het dramatische en schokkende verslag van de vissers. Het gebeurde op 1 Maart, om ongeveer 3 uur. De vissers waren bezig met het ophalen van hun netten. Toen zagen zij aan de horizon een grote vuurbal opstijgen. Direct daarop ontstonden reusachtige wolken, die eerst stralend wit werden, daarna kleurig en spoedig in alle kleuren van de regenboog schitterden. Deze gebeurtenissen gingen gepaard met een geluid, dat leek op het suizen van vallende bommen.

Ongeveer anderhalf uur daarna begon een wit stof uit de lucht te vallen, als sneeuw. Op sommige ogenblikken dwarrelde het zo dicht op elkaar naar beneden, dat men geen hand voor ogen kon zien. Het bedekte het hele schip. De ogen van de vissers begonnen te branden en op hun vel kregen zij een warmtegevoel — het eerste teken van vergiftiging.

Niemand begreep waar het stof vandaan kwam. Nadat de stofregen opgehouden was, liet de kapitein het schip schoonmaken. Maar het was al te laat. De radioactiviteit van het stof had zich al ingevreten op de metalen delen van het schip en vooral in de met olie gesmeerde kabel.

Nadat het schip de haven binnengelopen was, werden op de brug nog enkele resten van dit stof gevonden. Een gram daarvan straalde meer dan 1,4 Curie radioactiviteit uit. (Bij behandelingen met radioactieve stoffen in de geneeskunde wordt hoogstens een tienduizendste Curie als dosis gebruikt.)

De wind brengt de dood

Zoals professor Nisjiwaki aantoonde, kan dit stof nog veel gevaarlijker zijn dan de directe werking van de straling bij de explosie van de bom, omdat het door de wind duizenden kilometers ver gedreven kan worden.

De vissers voelden al de eerste nacht de eerste gevolgen van de besmetting: een hittegevoel, benauwdheid en misselijkheid. Een paar dagen later kregen zij blaren die op brandblaren leken, sommige plekken van hun vel kregen een andere kleur. Toen hun haren begonnen uit te vallen maakten de vissers daar eerst grapjes over. Maar toen de hoofdhuid ook losliet, sloeg de schrik hen om het hart.

Een van de vissers, de marconist Koebojama, kwam uit Hirosjima en kende daarom uit eigen ervaring de ziekten die een gevolg zijn van een atoombomexplosie. Hij besefte als eerste, wat hem en zijn kameraden te wachten stond. Er was voor hen allen slechts één mogelijkheid om zich te redden: zo snel mogelijk een haven binnenlopen, waar men zich onder doktersbehandeling kon stellen.

Maar men kan radioactiviteit niet meer uit het menselijk lichaam verwijderen. Vooral de stoffen waaruit de beenderen worden gevormd, worden door de radioactiviteit aangetast. Langzaam en niet te keren wordt het bloedvormende beendermerg vernietigd. De marconist Koebojama is een slachtoffer van dit proces geworden.

Veel geluk had een visser, die gedurende de stofregen onder dek was geweest. Zijn haren toonden wel sporen van radioactiviteit, maar ze waren nog niet uitgevallen. Er zat niets anders op dan deze haren vlak bij de wortel af te scheren, als men niet het risico wilde lopen dat de radioactiviteit zich langzaam over het hele lichaam zou verspreiden.

Dodelijke stralen reiken 4000 km ver

De Japanse autoriteiten moesten vol shrik vaststellen dat er in steeds grotere gebieden van de zee radioactiviteit werd waargenomen, en dat de zone van de dood steeds dichter bij de Japanse kust kwam. Het waarschuwingsgebied werd oorspronkelijk tot een afstand van 800 km van de plaats van de explosie beperkt. Maar in April werd een walvisvaarder, die bijna 2000 km van de explosie verwijderd was, sterk radioactief besmet. In Mei werden op een afstand van bijna 4000 km radioactieve vissen gevonden.

Een tijd lang moest een hoog percentage van de gevangen vis op de Japanse vissersboten wegens besmetting vernietigd worden. Vis is het voornaamste voedingsmiddel van Japan. Men kan zich voorstellen, welke reusachtige schade veroorzaakt werd en welke gevaren ontstonden, toen verscheidene procenten van de jaarlijkse vangst van de Japanse visserij radioactief waren. Onder het inachtnemen van bizondere voorzorgsmaatregelen werden de vissen begraven op plaatsen, waar zij niet met grondwater in aanraking kwamen. Het bleek dat zelfs de spoorwagons waarin de vis werd getransporteerd, besmet waren.

Er bleef niets anders over dan alle 446.000 Japanse vissersboten nauwkeurig te controleren.

Toen al deze gevaren reeds overwonnen schenen te zijn, dook een nieuw onheil op. Op 17 April regende het in Osaka. Daarbij merkte men op, dat veel vensterruiten na de regen ondoorzichtig waren geworden. Metingen toonden aan dat de regen radioactief was: per liter wees de geigerteller 140 slagen per minuut aan.

Het sprookje van de „Siberische atoomregen"

Half Mei kwamen er opnieuw bizonder sterke radioactieve neerslagen. Deze keer registreerden de geigertellers op een liter regenwater tot 36.000 slagen per minuut. De natuurlijke radioactiviteit, die ook in normale omstandigheden optreedt, veroorzaakt hoogstens 20 slagen per minuut per liter.

Naar aanleiding van deze neerslagen merkte het Amerikaanse wetenschappelijke tijdschrift „Atoombulletin" op, dat deze radioactieve regen klaarblijkelijk uit Siberië kwam. Als gevolg van dit bericht werden de Japanse geleerden door een wetenschappelijk instituut in Londen om hun standpunt gevraagd.

De Japanse kernphysici en metereologen stelden nu een grondig onderzoek in. De waarnemingen van de metereologische stations toonden aan, dat de radioactiviteit van de regen in Japan aan de kust van de Stille Oceaan veel groter was dan aan de kust, die tegenover het aziatische vasteland ligt.

Daarnaast werden de berichten over de uitbarsting van de bom, die de radioactieve regen veroorzaakt had en die zogenaamd in Siberië had plaatsgevonden, vergeleken. De metereologische stations op de eilanden ten zuidoosten van Japan registreerden de explosie om 5.15 uur, de stations in Osaka om 7.16 uur en die aan de westkust om 7.24 uur. Bovendien bleek dat de wind die de radioactieve wolken bracht, van de Stille Oceaan kwam.

Het bericht over een radioactieve regen uit Siberië was dus een sprookje. Daarentegen bleek ondubbelzinnig dat er in het gebied van de Stille Oceaan op 28 April en op 14 Mei twee waterstofbom-explosies hadden plaatsgevonden, die geheim gehouden waren.

Deze vaststelling wordt bevestigd door het bericht, dat verscheidene bewoners van de Marshalleilanden op 14 Mei zware brandwonden door radioactiviteit opliepen.

Negen jaar later...

Professor Nisjiwaki beschreef tenslotte, hoe de toestand van de besmette vissers steeds slechter werd. Dat de radioactiviteit nog na veel jaren haar vernietigingwerk voortzet, blijkt uit berichten uit Hirosjima en Nagasaki: nog steeds, negen jaar na de ontploffing van de atoombom, worden misvormde zuigelingen geboren, uit ouders die binnen het stralingsgebied van de bom waren, zonder dat de ouders zelf ernstige ziekte-symptomen hebben. In beide steden ontstond ook een enorme toename van het aantal kankerpatiënten.

Onder indruk van deze ervaringen besloot de Wetenschappelijke Raad van Japan, waarvan bijna alle wetenschapsmensen van het land lid zijn, op voorstel van de kernphysici alle regeringsprojecten te boycotten, die te maken hadden met een niet voor de vrede bestemd gebruik van atoomenergie. Bij deze boycott sloten zich alle Japanse ingenieurs aan, die weigerden uraniumerts te ontginnen dat bestemd was om geëxporteerd te worden voor oorlogsdoeleinden.

„Ik ben niet anti-Amerikaans ingesteld," zei professor Nisjiwaki aan het eind van zijn lezing, „omdat ik de haat tegen een of ander volk principiëel afwijs. Maar het Japanse volk, dat als enig volk reeds tweemaal de gevolgen van de atoombomontploffingen heeft ervaren en nu ook de uitwerkingen op een afstand van de waterstofbom ondervonden heeft, heeft het recht en de plicht de andere volken te waarschuwen voor dit vreselijke wapen."

(Volkstimme, 9 November 1954)

Franse geleerde beschrijft gevolgen waterstofbom

De beroemde geleerde Louis de Broglie, permanente secretaris van de Academie van Wetenschappen van Frankrijk, een van de drie Franse Nobel-prijswinnaars (met Irène en Frederic Joliot-Curie), heeft op de zitting van 22 November een wetenschappelijke communicatie van de physicus Charles-Noël Martin met zijn autoriteit ondersteund, over de gevolgen die de Amerikaanse proefnemingen met de waterstofbom voor de hele mensheid kunnen hebben.

„In de laatste twee jaar zijn er tien waterstofbomexplosies geweest. Hun energie varieerde tussen 2 en 50 megaton, d.w.z. het equivalent van 1000 à 2500 atoombommen van het type Hirosjima. Elke toename van het aantal explosies zou volgens nog onbekende wetten modificaties met zich meebrengen en een groeiende onevenwichtigheid tussen de natuurkundige omstandigheden waaraan het dierlijk en plantaardig leven zich langzaam heeft aangepast . . ."

Met deze woorden eindigt het rapport van Charles-Noël Martin, dat hij de Academie van Wetenschappen voorlegde.

Charles-Noël Martin beschrijft vier categorieën van gevaarlijke gevolgen:

1. Op de plantenwereld: Een atoomexplosie vormt grote hoeveelheden salpetergas. Dit gas geeft de rode kleur aan de beruchte „atoom-paddestoel". Een bom van 20 megaton (de megaton is een hoeveelheid energie gelijk aan de hoeveelheid die vrijkomt bij 1 millioen ton trinitrotolueen, het krachtigst explosief) kan 500.000 ton salpetergas vormen, dat zich met de waterdamp verbindt en salpeterzuur doet ontstaan. De verspreiding van dit zuur in de atmosfeer kan een beslissende verandering in de moleculen van het regenwater teweeg brengen en als gevolg daarvan de degeneratie van de planten veroorzaken.

2. Op het klimaat: Het werk van C.-N. Martin laat zien dat het belangrijk zou zijn, de veranderingen van de neerslag over de hele aarde te volgen.

Op dit punt worden zijn onderzoekingen gedeeltelijk tegengesproken door het werk van bepaalde Sowjet-geleerden, die menen dat de atoomontploffingen niet krachtig genoeg zijn om de neerslag te beïnvloeden. In elk geval kan een bevredigend antwoord op de oorzaken van de klimaatsveranderingen nog niet gegeven worden.

3. Op de radioactiviteit: Het aantal radioactieve stofdeeltjes dat in de atmosfeer geslingerd wordt, is onberekenbaar. Ze stijgen tot een hoogte van meer dan 20 km, terwijl de „paddestoel" op een gemiddelde hoogte van 18 km een doorsnee van 200 km krijgt met een dikte van 6 km. Deze stofdeeltjes gaan snel uit elkaar maar het duurt een hele tijd voordat zij op de aarde terugvallen.

Onder deze deeltjes vindt men zeer talrijke radioactieve producten, die gedurende een periode van enkele dagen tot enkele jaren gammastralen uitzenden.

Men heeft bv. in de Stille Oceaan het zeer gevaarlijke strontium gevonden.

(Tekening van Renato Guttuso)

Vrede op aarde

4. O p d e m e n s: Men kan nu reeds, hoewel dit gebied nog weinig onderzocht is, bepaalde gevolgen van de waterstofbom-explosies op het mensenras voorzien.

Een enquête in de Verenigde Staten onder 2000 radiologen en hun kinderen, toont aan dat de stralingen een hoger percentage geboorte-ongevallen dan gewoonlijk veroorzaken. Het aantal gebrekkige kinderen is eveneens hoger.

Wat zal er dan van het mensenras worden na een reeks H-bom-explosies, die millioenen en millioenen malen meer stralen uitzenden dan de apparaten van de radiologen?

Zou dit niet leiden tot een wijziging, hoe gering ook, van de hoeveelheid natuurlijke straling? En zou dit vervolgens niet, op korte of lange termijn, wat het mensenras betreft, modificaties met zich meebrengen?

Hierop kan slechts één antwoord zijn: men moet de H-bom verbieden!

(Humanité, 23 Nov. '54)

DE OPHEFFING VAN DE NEDERLANDS-INDONESISCHE UNIE

Op 10 Augustus hebben in den Haag vertegenwoordigers van Nederland en Indonesië het accoord voor de opheffing van de Nederlands-Indonesische Unie ondertekend, d.w.z. voor de opheffing van de Nederlandse heerschappij in Indonesië, het resultaat van de besprekingen, die op 1 Juli werden begonnen.

350 jaar lang is Indonesië een kolonie van Nederland geweest. In de tweede wereldoorlog werd het land door Japan bezet. In de strijd tegen de Japanse bezetters ontstonden de Indonesische nationale gewapende bevrijdingstroepen. In 1945 proclameerde het Indonesische volk, na de capitulatie van de bezetters te hebben afgedwongen, de onafhankelijke republiek. Maar tegen de onafhankelijkheid van Indonesië kwamen de koloniale machten in het geweer; op de eilanden van de Indonesische archipel landden eerst Engelse, later Nederlandse troepen. Vier jaar duurde de koloniale oorlog, die Nederland hoofdzakelijk met Amerikaans geld voerde, met behulp van Amerikaanse wapens. De imperialisten konden echter het vrije Indonesische volk niet meer onder de voet lopen. Nederland en zijn bondgenoten waren gedwongen het wapenstilstandsverdrag te tekenen en hun fiat te geven aan een conferentie voor de regeling van het Indonesische vraagstuk.

Eind Augustus 1949 begon in den Haag de Ronde-tafelconferentie, waar vertegenwoordigers van Nederland en Indonesië aan deelnamen. In feite echter was op de conferentie de Amerikaan Cochran de baas, de afgevaardigde van de U.S.A. in de Indonesië-commissie van de U.N.O., in ons land vertegenwoordigd door de Amerikaanse ambassadeur. De koloniale politici stelden zich ten doel een statuut uit te werken, dat Indonesië weliswaar formeel onafhankelijk zou verklaren, maar de half-koloniale afhankelijkheid van het land zou blijven garanderen en daardoor vrij spel zou laten aan de exploitatie van de economische bronnen in Indonesië door het Nederlandse, Engelse en Amerikaanse kapitaal. Door de toegeeflijke houding van de afgevaardigden, die in die tijd Indonesië vertegenwoordigden, werden op de conferentie besluiten genomen, die in de lijn van de koloniale politici lagen.

De positie van Indonesië werd bepaald door twee staatsstukken: de constitutie van de Verenigde Staten van Indonesië en het Nederlands-Indonesische Uniestatuut. Indonesië werd in een federatieve staat veranderd, de Verenigde Staten van Indonesië, waarbij niet alleen de Indonesische Republiek, maar ook, met dezelfde rechten, 15 marionet-„staten" aansluiting hadden gezocht, die door de Nederlandse machthebbers in de periode van de koloniale oorlog waren gesticht. Zo werd, in plaats van een eensgezinde, onafhankelijke Indonesische staat, een bouwvallige formatie opgetrokken, die vrije armslag liet voor koloniale intrigues, die uiteindelijk de onafhankelijkheid en de souvereiniteit van het Indonesische volk moesten ondermijnen.

Daarbij sloot zich de federatie, die men het Indonesische volk had opgedrongen, bij de Nederlands-Indonesische Unie aan, terwijl de Nederlandse koningin tot hoofd van de Unie werd uitgeroepen. De buitenlandse politiek van de Verenigde Staten van Indonesië was in feite ondergeschikt aan de Nederlandse kroon.

De contrôle van Nederland strekte zich uit over de financiën van Indonesië. Tinmijnen, olievelden, rubber-, koffie-, tabaksplantages enz.

keerden terug in het bezit van Nederlandse, Engelse en Amerikaanse ondernemers. Posten werden bezet door ambtenaren van het Nederlandse koloniale bestuur. Indonesië werd een enorme contributie van 4,5 milliard gulden afgedwongen. Bovendien bleef Nederland in het onverminderde bezit van een onvervreemdbaar deel van Indonesië: West-Irian (Nieuw Guinea), een land met een overvloed aan uranium, petroleum, goud en andere strategische grondstoffen.

De besluiten van de R.T.C. wekten hevige verontwaardiging in Indonesië. Er begon een strijd tegen deze accoorden en de tot capitulatie geneigde elementen, die er hun steun aan hadden verleend, werden tot aftreden gedwongen. De plaatselijke, van Nederland afhankelijke, marionetten en machthebbers werden afgezet, de macht in handen van de centrale regering nam toe. De aan de Indonesiërs opgedrongen overeenkomst over de Verenigde Staten van Indonesië, die een indirecte bedreiging voor de onafhankelijkheid inhield, bleef een woord op papier, maar de Nederlands-Indonesische Unie behield zijn rechtsgeldigheid.

Al ongeveer twee jaar geleden bracht de Indonesische regering officiëel de kwestie van annulatie van het Uniestatuut op het tapijt, maar de daarop gehouden onderhandelingen werden door Nederland afgebroken met medeweten en onder druk van de U.S.A. Maar de voortdurend in sterkte toenemende, brede nationale vrijheidsbeweging dwong de Nederlandse regering de onderhandelingen te hervatten, die leidden tot opheffing van het Uniestatuut. De reactionnaire, koloniale bepalingen van het in 1949 aangenomen statuut zijn thans geannuleerd. Het hele koloniale systeem in Zuid-Oost-Azië heeft een nieuwe, onherstelbare nederlaag moeten incasseren.

Intussen heeft ook ditmaal de Nederlandse regering bij de onderhandelingen in den Haag hardnekkig geweigerd West-Irian aan Indonesië terug te geven, een land, waar vooral de U.S.A. grote belangen hebben. Naar men vooralsnog uit de gegevens kan opmaken, heeft Washington het plan, om dit in strategisch opzicht zo belangrijke grondgebied als oorlogsbasis te gebruiken. De Verenigde Staten achtten — zoals „De Telegraaf" het formuleerde — de opheffing van de Nederlands-Indonesische Unie „niet gewenst." Maar sinds de voor Wall Street zo „ongewenste" opheffing een voldongen feit is geworden, stelt Washington koortsachtig alles in het werk om tenminste in een deel van Indonesië zijn invloed en machtspositie te behouden: in West-Irian. Daardoor geeft de Amerikaanse diplomatie weer eens te kennen, dat de Verenigde Staten tegenwoordig het belangrijkste steunpunt voor het vermolmde koloniale systeem van het wereldimperialisme is geworden.

(„Mezjdoenarodnaja Zjizn", Aug. 1954.)

OPMERKINGEN OVER DE GESCHIEDENIS-WETENSCHAP IN HET NA-OORLOGSE NEDERLAND

De jaren van de Duits-fascistische bezetting hebben zwaar gedrukt op het wetenschappelijke leven in Nederland. Het werk van vele wetenschappelijke instellingen werd onderbroken. In de onderwijs-instellingen eindigde het onderricht. De progressieve geleerden werden wreed vervolgd; een zo vooraanstaand geleerde en cultuur-historicus als Huizinga, professor aan de Leidse Universiteit, werd in het concentratiekamp opgesloten. *)

Na de oorlog leefde de wetenschappelijke activiteit in het land weer op. Het werk in de wetenschappelijke instellingen en in de tijdschriften werd hervat. Op het ogenblik worden vele oude werken van Nederlandse historici opnieuw uitgegeven en zijn ook talrijke nieuwe werken over de geschiedenis verschenen. De Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen geeft systematisch onderzoekingen van Nederlandse geschiedkundigen uit. De commissie voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën geeft een uit vele delen bestaande serie uit: „Resolutiën der Staten-Generaal der Nederlanden van 1576—1609." De Nederlandse Oudheidkundige Bond geeft een bulletin uit. De belangrijkste geschiedkundige vereniging is het Historisch Genootschap te Utrecht, dat bestaat sinds 1845. Een speciale vereniging, de „Linschoten Vereeniging", bestudeert de geschiedenis van de Nederlandse vloot. Andere historische verenigingen houden zich voornamelijk bezig met de bestudering van de plaatselijke geschiedenis.

In de Nederlandse archieven is een rijk documentair materiaal verzameld. Het belangrijkst zijn het Algemene Rijksarchief in Den Haag en het Rijksbureau voor Oorlogsdocumentatie in Amsterdam, dat documenten over de Tweede Wereldoorlog uitgeeft.

Aan Nederlandse universiteiten werken verscheidene instituten voor wetenschappelijk onderzoek. Aan de oude Universiteit van Leiden (gesticht in 1575) bestaat b.v. een instituut voor de bestudering van het Oosten en van de archeologie en een instituut voor de bestudering van Afrika; aan de Utrechtse Universiteit bestaat een instituut voor geschiedenis. Op de Amsterdamse Gemeentelijke Universiteit wordt veel aandacht besteed aan de bestudering van de economische-geschiedenis; aan deze universiteit bestaat een bijzondere leerstoel voor de Russische geschiedenis.

Een van de voornaamste geschiedkundige tijdschriften is het in Groningen verschijnende „Tijdschrift voor Geschiedenis". Tot de redactie van dit tijdschrift behoren vooraanstaande burgerlijke geleerden: de oudste Nederlandse geschiedkundige De Boer, de kenner der economische geschiedenis Van Dillen, Van Gelder, e.a. In dit tijdschrift worden artikelen en onderzoekingen gepubliceerd over de Nederlandse geschiedenis, het recenseert Nederlandse en buitenlandse literatuur, het refereert aan de inhoud van andere geschiedkundige tijdschriften en publiceert verslagen van conferenties. Het tijdschrift „Bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlanden" belicht de vraagstukken der vaderlandse geschiedenis. Het meest progressief is het tijdschrift „De Nieuwe Stem". Er bestaan in Nederland tijdschriften die de vraagstukken van de plaatselijke geschie-

*) Noot van de vert.: Huizinga werd door de bezetter gegijzeld en uit Leiden „verbannen".

denis bestuderen. Als spreekbuis van het meest reactionnaire deel der historici diende het blad „Historisch Tijdschrift", dat nauw verbonden is met de Katholieke Universiteit in Nijmegen. *)

De gebeurtenissen der oorlogsjaren hebben zich ook weerspiegeld in de ontwikkeling van de Nederlandse burgerlijke geschiedschrijving. In de jaren van de Hitler-bezetting, die wat haar verschrikkingen betreft herinnerde aan de periode van de Spaanse overheersing, verschenen enkele werken, die gewijd waren aan de heldhaftige strijd van het Nederlandse volk tegen het Spaanse absolutisme der 16e eeuw. Het belangrijkste hiervan is het patriottische boek van de progressieve historicus Presser, dat na de oorlog opnieuw is uitgegeven. [1]) De strijd van de volksmassa's tegen de Duits-fascistische bezetters bracht enkele geschiedkundigen er toe de geschiedenis van de Nederlandse revolutie **) van een nieuw gezichtspunt te bezien. Van Herwerden schreef een werk over de deelneming van de verschillende klassen aan de Nederlandse revolutie; Kuttner over de gebeurtenissen van het jaar 1566 [2]). Beide schrijvers hebben ongetwijfeld de invloed van het marxisme ondergaan, wat hun in staat stelde een juiste these te ontwikkelen: over de volksmassa's als bewegende kracht van de revolutie. Van Herwerden richtte zich scherp tegen de overschatting van de revolutionnaire rol van de adel door de burgerlijke geschiedschrijvers; Kuttner sprak zich uit tegen de idealisering van de bourgeoisie. Het is niet verwonderlijk dat beide boeken door de burgerlijke critici werden aangevallen.

De geschiedkundige Van Gelder wijdde zijn werk aan het onderzoek van de sociaal-economische verhoudingen op het Nederlandse platteland in de 16e eeuw [3]). De schrijver maakte voor het eerst ruim gebruik van de rijke gegevens in de Nederlandse archieven over dit vraagstuk. Hij verrichtte ook een onderzoek naar de vrijheid van de pers in de Republiek der Nederlanden in de 16e en 17e eeuw [4]). Het feitenmateriaal dat de schrijver aanvoert, is van groot belang voor de belichting van de sociaal-politieke strijd in de eerste burgerlijke staat. Aan de vraagstukken van de binnenlandse geschiedenis in Nederland in de 17e en 18e eeuw heeft het lid van de Nederlandse Academie van Wetenschappen, prof. Geyl, werken gewijd. [5]) De belangrijkste fout van deze onderzoekingen is de reactionnaire behandeling van de rol der volksmassa's in de Nederlandse geschiedenis.

Een reeks werken van Nederlandse historici is vooral waardevol omdat hierin tot nog toe onbekend of nog niet onderzocht feitenmateriaal in verwerkt is. Zo heeft Poelhekke in zijn monografie over de Spaans-Nederlandse vrede, die in Januari 1648 in Munster werd gesloten, de archieven bestudeerd van alle landen die deelnamen aan de onderhande-

---

*) Noot v. d. vert.: Tot 1942. **) In de Nederlandse burgerlijke geschiedschrijving wordt gewoonlijk gesproken over de „Opstand", i.p.v. „revolutie".

[1]) J. Presser e.a.: „De tachtigjarige oorlog", — Amsterdam 1948.

[2]) B. J. van Herwerden: „Bij den oorsprong van onze onafhankelijkheid. Een studie over het aandeel van de standen aan het verzet tegen Spanje in de jaren 1559—1572", Groningen 1947. E. Kuttner: „Het Hongerjaar 1566", Amsterdam 1949. (De schrijver is een Duitse emigrant, die gestorven is door de handen van de Hitlerbeulen ten tijde van de bezetting van Nederland door de fascistische legers.)

[3]) E. van Gelder: „Nederlandse dorpen in de 16e eeuw", A'dam 1953.

[4]) E. van Gelder: „Vrijheid en onvrijheid in de Republiek. Geschiedenis der vrijheid van drukpers en godsdienst." I. Assen 1947.

[5]) P. Geyl: „Democratische tendenties in 1672", Amsterdam 1905; dezelfde: „De Patriottenbeweging 1780—1787", Amsterdam 1947.

lingen van Westfalen. [6]) Door de rijkdom van het feitenmateriaal wekken ook enkele onderzoekingen op het gebied van de geschiedenis der nieuwste tijd zekere belangstelling op [7]).

Voor een goed begrip van de geschiedenis van Nederland in de nieuwste tijd heeft het werk van de leiding van de Communistische Partij van Nederland grote betekenis. In haar centrale theoretische orgaan, het tijdschrift „Politiek en Cultuur", worden de vraagstukken behandeld van de klassenstrijd in het huidige Nederland, en wordt de agressieve buitenlandse politiek van de Nederlandse en Anglo-Amerikaanse imperialisten ontmaskerd. Het blad treedt op tegen de vervalsing van de geschiedenis der Nederlandse arbeidersbeweging door de burgerlijke, rechtse socialistische en katholieke geschiedkundigen.

Aandacht verdient het werk over de geschiedenis van Nederland van de progressieve burgerlijke historicus, Romein. In 1949 verscheen van dit werk een derde druk. [8]) Belangstelling verdient ook de met ingang van 1949 uitgegeven „Algemene Geschiedenis van de Nederlanden", in 12 delen, waaraan wordt meegewerkt door een groot collectief Nederlandse en Belgische historici. [9]) Tot nu toe zijn de zes eerste delen reeds verschenen, waarin een uiteenzetting wordt gegeven van de geschiedenis der Nederlanden tot aan 1648. In ieder deel wordt een gedetailleerde literatuuropgave verstrekt. De schrijvers stellen zich ten doel in een voor het brede publiek toegankelijke vorm de geschiedenis van Nederland en België in haar onderling verband uiteen te zetten. Zij vatten de ontwikkeling samen van de burgerlijke geschiedschrijving van de laatste 50 jaar sinds het verschijnen van de „Geschiedenis van België" van Pirenne en „De geschiedenis van Nederland" van Blok. De belangrijkste verdienste van dit collectieve werk is de behandeling van de economische en sociale geschiedenis. Methodologische eenheid ontbreekt echter in dit boek. De korte voorwoorden die aan de afzonderlijke delen zijn toegevoegd, kunnen de hoofdstukken die geschreven zijn door verschillende geschiedkundigen, niet tot één geheel verenigen. De opvattingen van deze geschiedkundigen lopen vaak tamelijk ver uiteen. Daarom vormt de „Algemene Geschiedenis van de Nederlanden", zoals door de samenstellers erkend wordt, in synthetisch opzicht een stap terug in vergelijking met de werken van Pirenne en Blok.

Over de geschiedenis van andere landen is in de laatste jaren in Nederland een niet onaanzienlijk aantal werken uitgegeven. Er heeft zich een bepaalde verandering voorgedaan in de bewerking van de geschiedenis van Indonesië: de Nederlandse burgerlijke geschiedkundigen schenken thans meer aandacht aan de binnenlandse geschiedenis van Indonesië en beperken zich niet tot de geschiedenis der Nederlandse kolonisatie. [10]) Onder de werken die gewijd zijn aan de geschiedenis van andere landen moet worden gewezen op het werk van de geschiedkundige Presser, tegen de idealisatie van Napoleon in de geschiedkundige literatuur. [11])

Van de levendige belangstelling voor de Russische geschiedenis getuigt dat het boek van academicus Tarle over de vaderlandse oorlog van 1812

---

[6]) J. J. Poelhekke: „De vrede van Munster", 's Gravenhage 1948.

[7]) P. J. Bouwman: „De April-Mei-stakingen van 1943", 's Gravenhage 1950; P. J. Oud: „Het jongste verleden. Parlementaire geschiedenis van Nederland", V. Assen 1949.

[8]) J. Romein: „De lage landen bij de zee", Amsterdam 1949.

[9]) Algemene geschiedenis van de Nederlanden. I-VI. Utrecht 1949—'53.

[10]) De Graaf: „Geschiedenis van Indonesië", 's Gravenhage 1951.

[11]) J. Presser: „Napoleon — Historie en legende", Elsevier 1946.

vertaald is in het Nederlands. [12]) Er is een wetenschappelijk populaire biografie uitgegeven van Peter de Eerste, die geschreven is door de Leidse professor Locher. [13]) Van der Hoek heeft een dissertatie gepubliceerd over het ontstaan van het Russisch-Franse verbond aan het einde van de 19e eeuw. [14]) Er zijn ook enkele algemene werken over de geschiedenis van Rusland uitgegeven, maar deze zijn geschreven door reactionnaire historici en dienen slechts de doeleinden van de imperialistische propaganda.

Zeer reactionnair is de „Wereldgeschiedenis", aan het samenstellen waarvan is deelgenomen door een reeks Nederlandse burgerlijke historici. [15]) De schrijvers richten zich fel tegen het marxisme. In het 5e deel van de „Wereldgeschiedenis", dat gewijd is aan de voorgeschiedenis van de eerste wereldoorlog worden de economische oorzaken hiervan volledig geïgnoreerd. Er wordt bijna niets in gezegd over de Engels-Duitse rivaliteit. Fascistische ideeën propagerend, behandelen de schrijvers de wereldoorlog als „Oost-Europese rassen-oorlog".

Enkele burgerlijke geschiedkundigen rechtvaardigen openlijk de activiteit van de fascistische „5e colonne" in Nederland. Het is kenmerkend dat dergelijke pogingen ook in burgerlijke kringen worden veroordeeld. Tegen het smeden van agressieve blokken onder het uithangbord van de „vereniging van Europa" is een aantal geziene historici opgetreden. De Amerikaanse plannen tot overheersing van Europa worden niet alleen veroordeeld door progressieve geleerden, maar ook door enkele conservatieve wetenschappelijke werkers, waaronder de hierboven genoemde professor Geyl. De door de heersende kringen van Nederland uitgevoerde politiek van onderwerping aan het Amerikaanse dictaat ontmoet een groeiend verzet van het Nederlandse volk en wordt steeds meer impopulair onder de intellectuelen.

N. B. TER-AKOPJAN

(„Woprosi Istorii" [Vraagstukken der geschiedenis] November 1954).

---

12) Eugen Tarle: „Napoleon in Rusland", Amsterdam 1949.

13) Th. J. G. Locher: „Peter de Grote", Amsterdam 1947.

14) B. v. d. Hoek: „Het ontstaan van de tweebond. De Frans—Russische betrekkingen van 1856—1894". Amersfoort 1947.

15) Wereldgeschiedenis. V. Utrecht 1949.

Partijleven

Het partijwerk in het bedrijf

In de Partijbestuurszitting van 23 Mei j.l. is veel aandacht besteed aan het werk van de partij in de bedrijven. Het was onze algemeen-secretaris P. de Groot die over dit belangrijke onderdeel van ons werk in zijn inleiding sprak en opnieuw het doel van het bedrijfswerk uiteen zette.

De taak van de bedrijfsafdeling omschreef hij als volgt:

> **„Waarin bestaat het werk van de partij in de bedrijven? Niet om een copie te zijn van een vakvereniging. Niet om uitsluitend zich bezig te houden met dagelijkse bedrijfsgrieven.**
>
> **Het voornaamste is dat onze partijgenoten, door hun persoonlijk contact van man tot man, door hun bedrijfskrant en verkoop van lectuur, naast hun persoonlijk voorbeeld bij de behartiging van de arbeidersbelangen, politieke agitatie voeren onder de arbeidersklasse.**
>
> **En niet alleen onder de arbeidersklasse, maar ook onder de bedrijfskaders, ja, daar waar het mogelijk is ook onder de ondernemers.**
>
> **De hoofdzaak van ons bedrijfswerk als partij moet zijn, politieke beïnvloeding onder de werkers in de bedrijven te brengen. En dat op grondslag van onze nationale zelfstandigheidspolitiek in de eerste plaats, op grondslag van ons streven naar verandering van de buitenlandse politiek van Nederland, naar bestrijding van de crisis."**

*

Het lijkt ons goed, enige punten in de ontwikkeling van het werk der Amsterdamse partij-afdelingen in de bedrijven te belichten.

In het afgelopen jaar, in het bizonder de laatste negen maanden, hebben tal van bedrijfsafdelingen zich actiever dan te voren geweerd en een aantal hoopgevende resultaten behaald.

Het belangrijkste was ongetwijfeld de actie tegen de afschaffing van de 5e Mei. In de maanden voor deze dag was er in de meeste bedrijven een massale beweging. N.V.V.-ers en E.V.C.-ers, socialisten en communisten stonden schouder aan schouder in de strijd voor handhaving van deze dag. Tienduizenden arbeiders waren op deze dag vrij, of namen vrij. Als gevolg hiervan is deze nationale feestdag voor 1955 officiëel in ere hersteld.

Dit was het resultaat van de grote eensgezindheid in de bedrijven, door de actieve rol der communisten en door het feit dat het N.V.V. een actief aandeel in deze strijd heeft moeten nemen.

Door de grote eensgezindheid kwam dit vraagstuk in de meeste bonden van het N.V.V. aan de orde. Op tal van ledenvergaderingen en zelfs op congressen werden besluiten genomen over de handhaving van de 5e Mei. Deze machtige beweging heeft de regering tot capituleren gedwongen en in de eerste plaats de leiders van de P.v.d.A., die zich niet konden veroorloven geïsoleerd te raken van hun kiezers.

Het aandeel van de partijafdelingen en de communisten was een langdurige agitatie, vooral door middel van de bedrijfskrant, waarin de achtergrond van de plannen tot afschaffing werd uiteengezet. Het persoonlijk optreden van de communisten in de vakbeweging en in de bedrijven

bracht de eenheid van optreden tot stand, die met groot resultaat in het N.V.V. doorwerkte.

Deze actie kreeg het karakter van een nationale beweging en was een juiste toepassing van de lijn van de partij.

*

De communisten hadden eveneens een actief aandeel in de strijd voor verhoging van de lonen. In de vele acties die in de loop van dit jaar plaats vonden stond de partij door middel van de bedrijfskranten en de Waarheid vooraan, en traden de communisten over het algemeen goed en resoluut op. De talrijke grotere en kleinere successen in deze strijd zijn daarvan het gevolg geweest. Ook in deze strijd zijn de banden met leden van het N.V.V. nauwer aangehaald. Dat is op zich zelf al een vooruitgang omdat voordien sterk de mening overheerste dat het N.V.V. één reactionaire massa was.

In de actie van de laatste negen maanden is het inzicht over de taak van de partij verbeterd. De partij heeft beter dan voordien gewerkt om „politieke beïnvloeding onder de werkers te brengen."

Het is juist, wanneer Gerard Geelhoed in zijn artikel in P. en C. van November vaststelt dat de „eenvoudige" vorm van agitatie nog maar gering is en dit bewijst met vergelijkende cijfers op het gebied van de verkoop van brochures en de taken die de bedrijfsafdelingen hadden en hebben in de verschillende financiële taken voor het Zomerfeest en de krant.

Belangrijker dan deze vaststelling van feiten lijkt mij echter de ontwikkeling *in* deze activiteit.

De taken die voor de Metaal en de Overheid gesteld waren in de campagne voor het Zomerfeest werden overtroffen.

In de huidige obligatie-actie had de Metaal een taak van *f* 320,— en tekende voor *f* 770,— in. Voor de Overheid waren deze cijfers resp. *f* 640,— en *f* 1140,—. En voor de overige bedrijven tezamen 360 en 572.50 gulden. Dit is een grote vooruitgang bij alle vorige acties.

Daarnaast bezochten honderden bedrijfsarbeiders de speciale filmavonden voor bedrijfsarbeiders in een zaal of een huiskamer. Onder hen waren velen die op deze manier met de partij kennis maakten en tientallen leden van het N.V.V. Op al deze bijeenkomsten traden partijsprekers op.

In de Overheid en de Metaal werd dit jaar voor het eerst sinds lange tijd een taak gesteld voor Pegasus-literatuur: resp. *f* 1750.— en *f* 750.—. De Overheid heeft zijn taak op dit moment voor 100 % volbracht.

Het aantal bedrijfskranten, dat uitkwam, nam speciaal in de tweede helft van het afgelopen jaar toe. Er verschenen 150 kranten in 24 bedrijven.

Deze toenemende activiteit op politiek terrein berust op het feit dat er meer klaarheid is gekomen over de taak en de rol van de partij.

Nog in het begin van dit jaar leefde sterk de opvatting dat economische actie, zonder meer, de enige opgave voor de partij was en dat het politieke bewustzijn dan vanzelf wel zou groeien. Economisme dus, waar Lenin al in de jaren 1890 tot 1900 met grote kracht en succes tegen optrad.

Pg. de Groot zei nog op de zitting van 23 Mei j.l.:

> **„Waar de actie voor onmiddellijke dagelijkse belangen als doel op zichzelf wordt beschouwd, en waar deze niet politiek verankerd wordt, leidt dit tot verzanding."**

De successen in de strijd voor de handhaving van de 5e Mei en in de

loonstrijd, gepaard met een voortdurende discussie in de afdelingen over de taak van de partij in de bedrijven, heeft niet alleen meer klaarheid gebracht maar vooral het vertrouwen terug gegeven in eigen kunnen en in de mogelijkheid de taken van de partij in het bedrijf uit te voeren.

In een flink aantal afdelingen hebben de leidingen zich kunnen versterken en is een geest van vertrouwen tot stand gekomen.

Deze ontwikkeling is geen reden tot tevredenheid maar wel tot vertrouwen, dat de bedrijfsafdelingen in de naaste toekomst beter dan ooit te voren hun werk zullen verrichten en de politiek van nationale zelfstandigheid onzer partij tot ontwikkeling zullen brengen.

*

Een aanwijzing in deze richting is te bespeuren in de huidige actie tegen de Duitse herbewapening.

Op grondslag van de oproep van het partijbestuur zijn vele communisten zeer actief. Duizenden arbeiders hebben zich uitgesproken voor de oproep van „Dat Nooit Weer." Uitspraken die vaak 80 tot 100 % van de gevraagden of van de aanwezige arbeiders omvatten. In een aantal bedrijven hebben groepen arbeiders zich op een of andere manier verenigd om als groep de strijd tegen de Duitse herbewapening te organiseren. Dit is het geval in enkele overheidsbedrijven, onder de taxichauffeurs, in de bouwvakken, terwijl ook in de metaalindustrie de ontwikkeling in die richting gaat.

Nu reeds staat vast dat het vraagstuk van de Duitse herbewapening ook in het N.V.V. ter sprake zal komen, omdat vele leden van het N.V.V. duidelijk te kennen geven met de huidige houding van hun bond geen genoegen te nemen.

De Amerikaanse machten hebben echter haast, grote haast. Zij pogen de volkeren voor vele voldongen feiten te stellen, voordat deze beseffen welke gevaren in de plannen opgesloten liggen.

Dat stelt de partij, speciaal in de bedrijven, voor de taak het tempo aanmerkelijk te versnellen.

Het bereiken van deze grotere activiteit zal in de eerste plaats afhangen van de manier waarop vanuit het district leiding gegeven wordt. Daarbij moeten de ervaringen in de strijd voor het behoud van de 5e Mei worden benut. Beter worden benut.

Het waren drie dingen, die deze actie deden slagen wat de partij betreft:

1) Er vond een voortdurende opklaring in de partij zelf plaats over de betekenis van en de mogelijkheden tot succes in die strijd;

2) er vond een goede agitatie plaats in het bedrijf door middel van manifest en bedrijfskrant;

3) per bedrijf werd zorgvuldig nagegaan hoe er in de agitatie en in de actie moest worden opgetreden, rekening houdende met de verhoudingen van dat bedrijf.

Bekende partijfunctionarissen namen aan deze besprekingen deel. Zij belichtten de politieke betekenis en overlegden met de kameraden hoe de actie het beste aangepakt kon worden.

Hetzelfde gebeurt in de huidige actie, maar niet intensief genoeg. De 5e Mei had reeds een sterke traditie, de argumentatie tot afschaffing was erg doorzichtig. De leidingen van het N.V.V. waren sneller te winnen, ook i.v.m. met de toen op handen zijnde verkiezingen. Het vraagstuk van de Duitse herbewapening wordt sterker vertroebeld. Vele socialistische arbeiders zijn nog niet geheel los van de argumentatie van hun

leiders. En . . . de tijd is kort. In Januari of Februari komt de zaak in de Tweede Kamer.

Dat dwingt de districtsleiding tot een bijna dagelijks contact met de voornaamste bedrijven, om met de kameraden daarin te overleggen wat zij kunnen doen om de beweging verder voort te helpen. De strijd tegen de Duitse herbewapening is de belangrijkste opgave voor de partij, *om de gevaren die daaruit voor land en volk voortvloeien.* Het succes hangt af van het feit of de eenheid van de nationale krachten, met de arbeidersklasse als kern, tot stand wordt gebracht.

De ontwikkeling hiervan steunt op de lijn die reeds werd aangegeven in het beginselprogram. Het is het tot stand komen van het nationale eenheidsfront, dat groeit in de massa-actie tegen de Amerikaanse overheersing en agressie.

*

Het aantal actieve communisten in de bedrijven is nog vaak gering; hun activiteit zal juist op de ontwikkeling van deze strijd moeten zijn gericht; andere werkzaamheden, die op zichzelf ongetwijfeld belangrijk zijn, zullen op de achtergrond moeten worden geschoven.

Verschillende vraagstukken zullen juist op grondslag van deze actie tot oplossing gebracht kunnen worden.

De versterking van de partij en de Waarheid is een der belangrijkste taken voor onze partij. Deze mag echter niet gezien worden als een taak op zichzelf.

In de strijd tegen de Duitse herbewapening komen de communisten met groepen arbeiders in aanraking, arbeiders die, gegrepen door de noodzaak van deze strijd, niet alleen actief daaraan deelnemen maar bovendien de partij leren kennen als de beste voorvechtster van het doel waar ook zij naar streven. Uit deze arbeiders zullen nieuwe leden voor onze partij komen. De leden van de bedrijfsafdelingen zullen daar het oog op gericht moeten houden. Hetzelfde geldt ook voor onze krant. In de strijd leren de arbeiders onze krant kennen als het enige dagblad dat voorlichting geeft in de gevaren die land en volk bedreigen en aanwijzingen geeft hoe deze gevaren kunnen worden vermeden. De krant moet dus gehanteerd worden in de strijd, en intensiever dan tot dusver. Tot op heden kwam de krant alleen in een bepaald bedrijf wanneer er iets over dat bedrijf werd geschreven. De verspreiding vond dan meestal aan de poort plaats.

In de bedrijven moeten wij komen tot een net van verspreiders, dat in de naaste toekomst kan uitgroeien tot een net van verkopers.

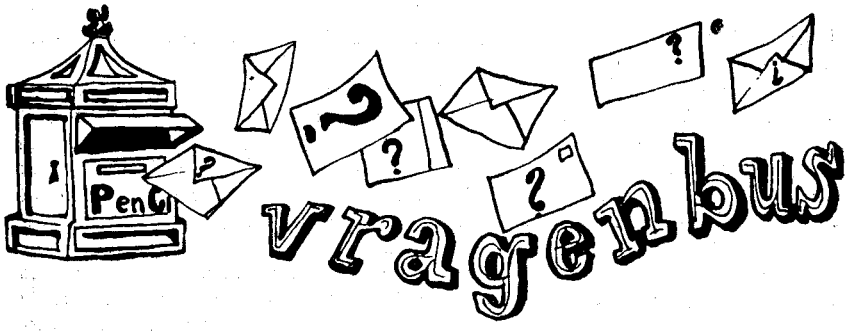
Er is een beperkte ervaring op dit gebied, die ons nadrukkelijk de weg aanwijst.

In een enkel bedrijf heeft een kameraad een tijdlang enkele kranten bij dezelfde arbeiders uitgezet. In de aanvang wilden dezen de krant maar nauwelijks aannemen. Na enige tijd vroegen zij erom, en thans betalen zij regelmatig wanneer hun een krant wordt aangeboden. Op deze manier is al een vast kringetje van vaste lezers tot stand gekomen. Daaruit zijn nieuwe abonné's te winnen.

Het is nog een ervaring op zeer bescheiden schaal, die echter duidelijk genoeg is om op grote schaal aan te pakken.

Wanneer we het bedrijfswerk in Amsterdam bezien dan is er dus — het zij herhaald — geen reden tot tevredenheid, wèl alle reden tot vertrouwen in de toekomst. Beslissend daarvoor is echter de ontwikkeling van de strijd tegen de Duitse herbewapening. Daarom: alle hens aan dek!

W. VAN 'T SCHIP

In het artikel van Varga: „Crisisverschijnselen in de economie der U.S.A. enz." staat o.m. het volgende (P. & C. pag. 600 en 601):

„De crisis gaat dan over in een depressie. In hun jacht naar winst beginnen de kapitalisten opnieuw hun productiemogelijkheden uit te breiden. Terwijl na het einde van de crisis deze expansie van het grondkapitaal plaats vindt, er dus nieuwe fabrieken, electriciteitscentrales worden gebouwd, nieuwe machines etc. worden aangeschaft en ook het aantal tewerkgestelde arbeiders toeneemt evenals de aan hen uitbetaalde arbeidslonen, *vinden de nieuwe consumptiegoederen,* ontstaan als resultaat van de expansie en de vernieuwing van het grondkapitaal in de industrie, *nog niet hun weg naar de markt.* Deze marktgesteldheid, die bepaald wordt door een *stijging van de reële vraag naar consumptiegoederen en een ontbreken daarvan van een overeenkomstig aanbod,* verzekert de kapitalisten van het maken van grote winsten."

Aan de ene kant zouden er dus consumptiegoederen zijn, die nog niet hun weg naar de markt vinden, terwijl daarnaast meer vraag dan aanbod is naar die consumptiegoederen. Hoe kan dat? Het lijkt onwaarschijnlijk, dat de kapitalisten de goederen vasthouden, als de mogelijkheid bestaat ze met grote winst te verkopen. Of is hier misschien een fout bij het vertalen gemaakt?

G. v. H. te A.

Antwoord van de redactie: Inderdaad is bij deze passage een vertaalfout gemaakt. Er had moeten staan:

„. . . Terwijl aan het einde van de crisis deze expansie van het grondkapitaal plaats vindt, er dus nieuwe fabrieken, electriciteitscentrales worden gebouwd, nieuwe machines etc. worden aangeschaft en ook het aantal tewerkgestelde arbeiders toeneemt, evenals de aan hen uitbetaalde arbeidslonen, komen er, *als gevolg van de expansie en de vernieuwing van het grondkapitaal in de industrie, nog geen nieuwe consumptiegoederen op de markt.*" Enz.

Nu wordt het dus duidelijk hoe het komt, dat de gestegen vraag naar consumptiegoederen niet direct bevredigd wordt door een stijgend aanbod. De uitbreiding en vernieuwing van het productie-apparaat neemt namelijk een zodanig gedeelte van de productiekrachten in beslag, dat de voortbrenging van consumptiegoederen nog achterblijft.

ANGST VOOR DE VREDE

De volgende gedeelten uit een artikel in „l'Express" van 3 Juli '54, een blad dat ten nauwste verbonden is met Mendès-France, minister-president van Frankrijk, laten zien dat de imperialisten de grootste vrees hebben voor de snelle economische ontwikkeling in de Sowjet-Unie. Dit artikel van de hand van Maurice Lauré, adj.-generaal van belastingen, toont aan wie belang bij de vrede en wie bij de oorlog heeft. Onder de tussenkop „Het gevaar staat voor de deur" *schreef Lauré:*

„Tegenover Amerika wordt Frankrijk verpletterd door een veel grotere macht dan zijn eigen. Met politieke diensten betalen wij de economische hulp van Amerika. Maar tenslotte zijn de menselijke idealen van dat land tot nog toe niet zò tegengesteld aan die van ons geweest, dat wij nog op een andere manier van onze zwakheid te lijden hadden dan door de toestand van vernedering die er het gevolg van is. Men kan zich moeilijk voorstellen dat de huidige Verenigde Staten ons de gedaanteverwisseling van onze bestaanswijzen zal opleggen.

De Russische macht is op een andere manier voor ons onrustbarend. Het is namelijk zo, dat het levenspeil in de Sowjet-Unie met rasse schreden ons eigen peil benadert, en het omstreeks 1960 achter zich zal laten. Bij de aantrekkingskracht, die de communistische filosofie voor sommigen kan hebben, zal zich dan dus de materiële aantrekkingskracht voegen. Frankrijk loopt gevaar overwonnen te worden zonder dat er een schot gelost wordt.

..... Reeds leeft men in de USSR beter dan in Italië. In 1960 zal men er beter leven dan in Frankrijk. Wij hebben dus nog zes jaar om aan de bedreiging te ontsnappen.

..... De productie is in vijf en twintig jaar met tien vermenigvuldigd. En dan moet men in dit tijdsverloop nog rekening houden met de acht jaren oorlog en wederopbouw. De industriële productie per hoofd zal in 1955 een index van 944 bereiken op een basis van 100 in 1929. In Frankrijk zullen wij, behoudens een onverwachte opleving van energie, doorgaan met moeite het cijfer 102 te halen.

..... Ongeveer vijf jaar zijn dus voldoende om de productie per inwoner in de USSR die van West-Europa, met name in Frankrijk, met 38,5% te doen voorbijstreven, vanaf het ogenblik waarop zij deze heeft ingehaald: d.w.z. in 1958. Omstreeks 1963 zal dus het levenspeil in Rusland in alle opzichten vergelijkbaar zijn met het onze.

..... Ziehier een regiem, dat in dertig jaar een reusachtige, maar zwakke natie heeft veranderd in de tweede wereldmogendheid, dat van een agrarisch en onderontwikkeld land het tweede industriële land ter wereld heeft gemaakt, dat tenslotte op weg is de noodlijdenden van vroeger welvarend te maken en alle ontevredenen te voldoen.

Dit revolutionnaire ideaal in volle bloei dreigt onze grondvesten te ondermijnen, omdat wij ons niet in staat hebben getoond onze nationale kracht te vergroten binnen het kader van onze idealen en instellingen. Wanneer ons levenspeil lager zal zijn dan dat van de USSR, zal het merendeel van onze gesalarieerden en loontrekkers geen weerstand bieden aan de communistische oproepen."

P. EN C.-VARIA

* De bedragen in de U.S.A.-begroting, die voorzien werden voor woningbouw in 1952/53, bedroegen slechts 0,75% van de totale begroting. Dat is het 120ste deel van de bedragen die voor bewapening worden uitgegeven!

De hoogtenorm van een woonkamer in de U.S.A. is 2,28 m, in Engeland is deze norm 2,24 m, in de Sowjet-Unie 3-3,5 m. Het nieuwe bouwmateriaal in de S.U., het keramsiet, dat gewonnen wordt door het „versneld bakken" van gemakkelijk smeltbare leemsoorten, maakt een gewichtsvermindering t.o.v. overeenkomstige bouwwerken van 25—40% mogelijk, en een verlaging van de kosten met ongeveer 12%.

* Voor het gebruik van zonne-energie hebben Sowjet-geleerden zonnekrachtstations gebouwd: „verwarmingsinstallaties" die warm badwater bereiden, „zonnekeukens" voor kampen en expedities, door zonnestralen verwarmde ontzoutingsinstallaties voor brak- en zeewater, zonne-ovens voor het lassen van metalen en door zonne-energie gedreven koelinstallaties (in Tasjkent). Aan rendabele, door zonne-energie gedreven stoomkrachtcentrales voor het leveren van stroom wordt gewerkt.

Zou het gelukken om slechts een tiende gedeelte van de zonne-energie te benutten, die op een gebied even groot als Egypte straalt, dan zou de op die wijze gewonnen energie overeenkomen met de totale energie, die op dit ogenblik in alle landen en op alle manieren gewonnen wordt.

* Uit een bericht in „Die Welt": „President Eisenhower benoemde generaal Collins tot Amerikaans zaakgelastigde met bizondere bevoegdheden in Saigon, de hoofdstad van Zuid-Vietnam. Collins kreeg de opdracht zich op de hoogte te stellen van de beste mogelijkheden voor een directe hulp van de U.S.A. aan Vietnam."

Het is een merkwaardige „hulp", waarvan juist een generaal „zich op de hoogte moet stellen". De Amerikaanse wolf, die zich na de conferentie van Genève in de struiken moest terugtrekken, gaat opnieuw in een schapenvacht gehuld op jacht. Zijn list helpt hem niets. Want sinds Korea verliezen de Aziatische volken hem niet meer uit het oog.

* Het eerste, met de tegenwoordige betekenis rechtstreeks verbonden bewijs voor het begrip „communist" vindt men in 1827 in een Engels tijdschrift van de richting Owen. Daar worden diegenen „communisten of socialisten" genoemd, die zich voor gemeenschappelijk bezit van het kapitaal uitspreken. Deze vaststelling werd gedaan in de loop van het voorbereidende werk aan het „Marx-Engels-woordenboek" door de Duitse Academie voor Wetenschappen te Berlijn. De uitdrukking „bourgeois" werd voor de eerste maal in een Frans woordenboek uit het jaar 1680 genoemd; van „uitbuiting van de mens" is in een Frans-Engels woordenboek uit het jaar 1611 sprake.

* De Hongaarse Academie voor Wetenschappen heeft besloten tot de heruitgave van een 20-delige Encyclopedie. In deze delen, die elk duizend pagina's beslaan, worden in totaal 100.000 woorden behandeld. De componist Zoltan Kodaly en de filosoof en letterkundige Georg Lukacs behoren tot de redactie. Naast de grote Encyclopedie wordt ook een 2-delige encyclopedie voorbereid.

* Dr. Jasuo Mijake van het meteorologisch instituut in Tokio verklaarde, dat waterstofbom-explosies vast te stellen zijn door storingen van de atmosferische druk, verandering van de luchtelectriciteit, radioactiviteit van de regen en — in geval van explosies onder het zee-oppervlak — door verandering van het getijniveau op de Japanse eilanden.

WAT IS JAZZ?

Aan een interview van een Duitse krant met Hans Eisler ontlenen wij het gedeelte waarin de bekende componist ingaat op de aard en de geschiedenis van de Amerikaanse jazz.

Er zijn veel soorten Amerikaanse jazz: vanaf het quintet dat „hot" improviseert, tot aan de pseudo-symfonische saccharinestijl van een zekere heer Kostelanetz, die Debussy plundert.

Men moet toegeven dat de Amerikaanse jazz-musici dikwijls verbazingwekkende artisten, virtuosen en improvisatoren zijn. Het zijn vooral de Negers in de Verenigde Staten, die met hun enorme muzikaliteit en originele ritmiek de jazz zijn eigen karakter hebben gegeven. Als deze Negers niet zo'n vernederde en onderdrukte nationale minderheid waren, zouden zij ook op het gebied van de concertmuziek veel hebben gepresteerd. Zo worden hun talenten afgebogen naar de ontspanningsmuziek. Niettemin hebben de onderdrukte Amerikaanse Negers op de muziek van de hele wereld grote invloed gehad. Er is nauwelijks één muziekstuk van welk genre ook, uit de laatste dertig jaar, dat hun invloed niet heeft ondergaan.

De jazz is tegenwoordig in de Verenigde Staten het object van een enorme gemonopoliseerde amusementsindustrie. „The Musical Corporation of America" (een van de grootste muziekagentschappen) heeft bijna alle jazz-musici van betekenis gecontracteerd en controleert daarmee de productie. Evenals elke waar in Amerika is de jazz het voorwerp van snel wisselende moden. Een nieuwe kunstgreep, de voorkeur voor een bepaald ritme, een bizondere wijze van voordracht worden snel tot een nieuw genre.

De bedenkelijkste vormen van jazz, en deze trekken helaas dikwijls de jonge mensen aan, hebben uitdrukkingskenmerken als: hysterie, vertwijfeling die aan zichzelf genoeg heeft, zinneloze hoon, absurde melancholie. Het spreekt vanzelf dat een zodanige jazz kan demoraliseren. Want wie deze jazz dikwijls hoort verliest de smaak voor bijna elke andere soort muziek die niet snel wil bedwelmen, maar die cultuur en ontwikkeling vereist. Men kan zonder overdrijving zeggen dat de commerciële jazz hele volken tot muziekanalfabeten en hun muziek denationaliseren kan en dat hij ook op andere gebieden van de kunst tot grove afstomping leidt.

Ondanks de gevaren, die het onbeperkt gebruik van jazz meebrengt, moet men niet tot vitterij vervallen. Het heeft geen zin, de traditionele amusementsmuziek te willen uitspelen tegen het moderne ritme van de jazz.

Jazz is niet te scheiden van de muziek van de Negers, zij waren de uitvinders. In enkele elementen van de jazz, bijvoorbeeld in de „Blues", kan men tegenwoordig nog de oorsprong vaststellen: de arbeid. De Negers zingen bij het werk, en dit doen zij improviserend. Ik ken de schepper van de Blues, W. C. Handy. Hij is nu tachtig jaar en blind, en hoewel zijn Blues in de hele wereld beroemd zijn, zou hij in Washington geen hotelkamer kunnen huren. Hij vertelde mij hoe hij bij de aanleg van de grote spoorweglijnen als waterboy (waterdrager) de Blues had gehoord.

De cultuur van de Negers in de Verenigde Staten heeft een zeer ongewoon verleden: mensen werden uit primitieve maatschappelijke verhoudingen plotseling als slaven in hoger ontwikkelde geplaatst. Zij brachten zeden en ge-

bruiken uit het eigen land mee, die spoedig samensmolten met de moderne beschaving. Het is vooral de dans en zijn ritme, die tegenwoordig nog herinneren aan het verre Afrikaanse verleden van de Negers. Zo bezit ook de slechtste jazzmuziek nog altijd elementen van deze herinnering.

Als men over jazz spreekt, moet men overigens niet vergeten dat de commerciële jazz, evenals elke andere commerciële kunst, moet degenereren. Daarom moet men echter toch niet de jazz zonder meer afwijzen, maar alleen de degeneratie daarvan.

Aan de lezers:

Op het omslag vindt u een verandering in het aantal jaargangen, die op het volgende berust. In Januari 1935 — twintig jaar geleden — verscheen het eerste nummer van ons tijdschrift, waarvan de uitgave in 1940 onderbroken moest worden. Vijf jaargangen konden niet verschijnen. Na aftrek van deze jaargangen komen wij tot het nieuwe, en juiste aantal: dit jaar is het de 15e jaargang van Politiek en Cultuur.

De oude telling hield alleen rekening met de nummers die na de oorlog zijn verschenen.

Redactie P. en C.

grote prijsverlaging Chinese tijdschriften

hier volgt belangrijk nieuws voor hen die belangstelling hebben voor de ontwikkeling van het nieuwe China!

met ingang van 1 Januari 1955, is de abonnementsprijs van
CHINA PICTORIAL
en
PEOPLE'S CHINA
belangrijk verlaagd!

CHINA PICTORIAL

— verschijnt maandelijks
— in Engels, Chinees en Indonesisch
— Nederlandse vertaling gratis
— in ieder nummer een keur van fotoreportages en kleurenreproducties.

abonnementsprijs:
per jaar f 5.90 (voorheen f 9.-)
per half jaar f 3.- (voorheen f 4.50)
losse no's f 0.60 (voorheen f 0.75)

PEOPLE'S CHINA

— verschijnt iedere veertien dagen
— in de Engelse taal
— brengt in ieder nummer actuele berichten over de Chinese Volksrepubliek
— alsmede instructieve reportages en artikelen van vooraanstaande persoonlijkheden
— ieder nummer is rijk geïllustreerd.

abonnementsprijs:
per jaar f 5.90 (voorheen f 7.90)
per half jaar f 3.- (voorheen f 3.75)
losse no's f 0.35

abonnementen worden gaarne genoteerd door **PEGASUS**

goedkope uitgaven in de Engelse taal

wij maken u attent op de volgende uitgaven in het Engels, die wij zojuist ontvingen:

Fr. Engels - Anti-Dühring

Herr Eugen Dühring's
revolution in science
546 blz. met naam en zaakregister
luxe-uitgave *f* 2.90

Marx Engels - On Britain

Een bloemlezing van de belangrijkste geschriften die Marx en Engels over de Engelse geschiedenis hebben gepubliceerd.
Geïll., 572 blz. met naam en zaakregister
luxe-uitgave *f* 3.25

J. Stalin - Problems of Leninism

Nieuwste editie van een der bekendste werken van J. Stalin
802 blz., geb., luxe-uitgave *f* 1.50

boekhandel Pegasus
Leidsestraat 25, Amsterdam-C.
Hobbemastraat 57, Den Haag

Februari 1955

Politiek en Cultuur

30 cent

inhoud

Harry Verhey: De strijd om Europa 65

De Dokwerker 73

Ir S. J. Rutgers: Het sluiten van de zeegaten - een nationaal belang 74

F. Baruch: Crisis en crisisbestrijding 82

Aantekeningen van Kuttner 89

Theun de Vries: Sowjet-schrijvers banen zich nieuwe wegen 90

Jan Haken: Gevolgen van Amerikaanse overheersing voor Nederlandse landbouw 98

G. Dorst: Enige beschouwingen over Suriname II 102

M.-L. Barron: Het huis van Mao 110

Wim Jansz: Leiding geven in de practijk 111

Vragenbus 114

Het leven en de strijd van de Indonesische onderwijzers 116

J. de Louw: Een boek dat ons veel te zeggen heeft 118

Varia 119

Bijlage: De stratenmaker, tekening in gewassen inkt van Hans Bayens

banden 1954

vele van onze abonné's zullen hun nummers van de jaargang 1954 graag weer in laten binden.
de grote verscheidenheid van artikelen en het vele documentatie-materiaal, dat ons blad publiceert, maakt deze wens begrijpelijk.
Wij zijn bereid ons met het inbinden te belasten, indien de kosten, *f* 2,50 — (*f* 1,25 — band en *f* 1,25 — binden), vooruit worden voldaan en de twaalf nummers ons franco toegezonden worden vóór 1 Maart a.s., met duidelijke vermelding van naam en adres.
na 1 Maart zal het ons niet meer mogelijk zijn, het binden voor u te verzorgen.

POLITIEK en CULTUUR,

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,
Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is *f* 3,50 per jaar, *f* 1,75 per half jaar,
losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15e jaargang no. 2 Februari 1955

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Maandelijkse notities

DE STRIJD OM EUROPA

Europa wordt bedreigd. Europa moet verdedigd worden. Het is nodig Europees te denken om de wereld vooruit te brengen. Dat zijn de propagandafanfares, die de politiek van herbewapening van West-Duitsland begeleiden.

Maar wat is dat voor een Europa, en wat zijn dat voor Europeanen? Het antwoord gaf Adenauer op 16 Sept. '54, de dag dat Dulles in Bonn uit het vliegtuig stapte om de plannen voor de Duitse herbewapening te bespreken. Dit antwoord lag opgesloten in zijn begroetingsrede, waarin hij zei: „De beste Europeanen komen uit Amerika."

Daaruit kan de conclusie getrokken worden dat er twee Europa's zijn, een Europees en een Amerikaans.

Het echte Europa heeft in een drieduizendjarige ontwikkeling een cultuur voortgebracht, die zowel de werken en scheppingen van Tolstoi, Poesjkin en Dostojewski als van Hugo de Groot en Rembrandt, van Voltaire en Goethe, van Mozart en Beethoven omvat. Het Amerikaanse Europa, waarvan Dulles de typische voorvechter is, is een net van militaire steunpunten en vliegvelden waarvan de vliegtuigen moeten opstijgen, die in enige uren zullen vernietigen wat in duizenden jaren werd opgebouwd.

Dat is de inzet van de strijd om Europa. Niet zij die schreeuwen over de eenheid van Europa en daarbij de oorlog voorbereiden zijn de echte Europeanen, maar zij die voor de vrede strijden, die de belangen van hun volkeren dienen, zijn de beste verdedigers van Europa.

Terwijl de oorlogsmaniakken hun propaganda laten horen over eenheid en eenwording van Europa bereiden zij een langdurige scheiding en splitsing van Europa in twee delen voor.

Tegelijkertijd hebben zij er geen bezwaar tegen om de Turken bij Europa te rekenen en de mohammedanen het christelijke avondland te laten beschermen. Het Europa dat zij voor ogen hebben, is een Europa dat voor Amerikaanse kapitaalsbelangen mag vechten en sterven.

Het Amerikaanse Europa is een Europa met de herbewapening der Hitlerfascisten, een Europa waar een oorlog wordt uitgevochten, een Europa der vernietiging.

Het Europese Europa is het Europa met een herenigd en vredelievend, democratisch Duitsland, een Europa dat de oorlog uitgebannen heeft door een systeem van collectieve veiligheid, een Europa met een bloeiende cultuur.

Dat Europa kiezen de volkeren.

Leugens karakteristiek voor oorlogspolitiek

Omdat de volkeren zich voortdurend krachtiger uitspreken voor de vrede en voor onderhandelingen tussen de grote mogendheden, wordt het de oorlogsvoorbereiders moeilijker om hun plannen door te zetten. Zij spreken daarom over vrede en bereiden de oorlog voor. Ze verklaren dat de herbewapening van West-Duitsland de onderhandelingen niet zal bemoeilijken, maar zelfs vergemakkelijken.

De Sowjetregering heeft met haar nota van 13 Januari deze leugens al weerlegd en zonder omwegen verklaard dat de Duitse herbewapening onderhandelingen onmogelijk maakt.

Dat blijkt ook uit wat we in de Engelse Daily Express lezen over Adenauers plannen.

In zijn editie van 31-12-'54 schrijft het blad: „De werkelijke reden, waarom er 12 divisies noodzakelijk zijn, is om de Duitse gebieden terug te winnen, die nu onder communistisch bewind staan."

Met andere woorden het gaat er Adenauer alléén om, de D.D.R., de volksrepubliek Polen en de Tsjechoslowaakse republiek te overvallen en daar de vroegere machtspositie weer te herstellen.

Zo stellen Adenauer en zijn ophitsers zich de oplossing van het Duitse vraagstuk voor.

Alleen onnozelen kunnen nog geloven dat een herbewapende West-Duitse staat, een hereniging van Duitsland nastreeft op vreedzame en democratische grondslag.

Heeft het Duitse militarisme door de verdragen van Parijs, eenmaal de vrije hand dan zal het als werktuig van de Amerikaanse en West-Duitse concerns allereerst zijn machtseisen aan de D.D.R. stellen. Adenauer noemt dat, „vanuit de positie van kracht handelen." Hij gaat uit van de totaal verkeerde veronderstelling dat de D.D.R. zich hierdoor zal laten intimideren en alle eisen van het weer opgestane Duitse imperialisme zal inwilligen.

De regering van de D.D.R. is altijd tot onderhandelingen be-

reid, maar dat houdt niet in onderwerping aan de Westduitse imperialisten. De regering en de volksvertegenwoordiging van de D.D.R. hebben zich in tientallen voorstellen aan Bonn bereid verklaard tot vreedzame hereniging van Duitsland. De verantwoordelijke politieke leiders van de D.D.R., zonder onderscheid van politieke partij, hebben meer dan eens verklaard, dat de hereniging van de beide delen van Duitsland, die zich zo geheel verschillend ontwikkeld hebben, alleen dan mogelijk is, als niet het ene deel het andere zijn wil probeert op te leggen, maar wanneer beide delen tot concessies en overeenkomsten bereid zijn. Deze duidelijke en verstandige houding vindt in heel Duitsland grote weerklank en begrip. Ook nu nog is de hand tot samenwerking uitgestrekt naar het Westen. Daarvan getuigt eveneens de nota van de Sowjet-Unie, waarin vrije verkiezingen en erkenning van de souvereiniteit van West-Duitsland wordt voorgesteld. Maar alle reële kansen voor hereniging worden vernietigd, wanneer West-Duitsland door de herbewapening van de oude militaristen nogmaals tot agressiehaard in Europa zal worden.

Aan op revanche beluste West-Duitse imperialisten zijn geen concessies mogelijk.

Het is een illusie, wanneer de propagandadiensten van de westelijke mogendheden beweren, dat de vredelievende volkeren zullen moeten berusten in de remilitarisering van West-Duitsland als een „voldongen feit". De vredelievende volkeren zullen het nooit eens zijn met de herbewapening van West-Duitsland want dat zou betekenen berusten in de oorlog.

Tegenover kracht, grotere kracht

De minister-president van de Tsjechoslowaakse republiek, William Siroky verklaarde in verband hiermee op de conferentie van Europese staten in Moskou: „Op de politiek van de positie van kracht is van de kant van de vredelievende volkeren slechts één antwoord, een politiek die op een nog grotere kracht steunt." Daarom treffen de vredelievende staten hun maatregelen tegenover de plannen en politiek der imperialisten.

De behandeling van de verdragen van Parijs in enige parlementen in West-Europa had tot gevolg dat van 29 tot 31 Dec. in Praag een conferentie plaats vond tussen vertegenwoordigers van de parlementen van Polen, de D.D.R. en de Tsjechoslowaakse republiek. Deze conferentie baseerde zich op de besluiten van de Moskouse conferentie.

De vertegenwoordigers van de drie landen brachten de vastberadenheid van hun volkeren tot uitdrukking en besloten in geval van ratificering der verdragen alle maatregelen te nemen om hun onafhankelijkheid te beveiligen. Deze conferentie was een stap volgend op de besluiten van de Conferentie van Moskou en moet ons nog eens duidelijk de ernst van de toestand doen

beseffen, maar tevens iedereen ervan doordringen dat de vredelievende en democratische staten geen stap terug doen voor de imperialisten.

Terwijl de eenheid van de vredelievende staten voortdurend sterker wordt in de gemeenschappelijke strijd tegen de herbewapening van West-Duitsland nemen de tegenstellingen tussen de imperialistische staten voortdurend toe.

Nog is de „West-Europese Unie" niet in kannen of kruiken, de aanvaarding door de raad van de republiek in Frankrijk is nog een grote vraag en ook in Bonn maakt men zich grote zorgen of de behandeling in tweede lezing niet onoverkomelijke moeilijkheden voor de Adenauer-regering zal scheppen, of daar beginnen de wolven in schaapsvacht reeds hun strijd over de winsten, verbonden aan de bewapeningsopdrachten.

Het Amerikaanse blad US News and World Report schreef dat de bewapening van het 500.000 man tellend leger van West-Duitsland ongeveer tien milliard dollar zal kosten. Een vette kluif voor de oorlogshyena's. Om het aandeel in deze oorlogswinsten voor de Franse wapenkapitalisten te verzekeren, reist Mendès-France door Europa om zijn „bewapeningspool" aanvaard te krijgen.

Tevens zijn deze onderhandelingen met de Duitsers en Italianen een verwoede poging om bij de stemming in de raad van de republiek met zekere voordelen voor de Franse kapitalisten aan te komen. Het is een poging om een negatieve uitslag te ontgaan. Maar dat tekent tegelijkertijd de moeilijkheden die de imperialisten hebben bij hun pogingen om de Duitse herbewapening door te zetten.

Hun onderlinge tegenstellingen verscherpen zich, maar dit leidt er toe dat zij meer haast betrachten bij hun plannen, omdat de Amerikanen erop rekenen dat het gemakkelijker valt de tegenstellingen in te dammen en te onderdrukken bij een toestand van verscherpte koude oorlog dan bij een toestand van ontspanning. De strijd van de volkeren moet de doorslag geven; die strijd zal beslissen over oorlog of vrede, over een bewapend of een vredelievend Duitsland.

En die strijd neemt toe. In Frankrijk gaat ze door, in Italië en Engeland ontwikkelt hij zich verder en ook in ons land breidt de strijd zich uit.

In Duitsland ontplooit zich een ware volksbeweging tegen de herbewapening. De bekende Engelse Labourleider Bevan schreef in het Franse blad l'Express, dat brede lagen van de bevolking in West-Duitsland zich tegen iedere vorm van herbewapening keren. Hij schrijft verder: „de algemene dienstplicht kan daarom dus zeer goed onmogelijk blijken te zijn". Tevens zegt hij dat de houding van de West-Duitsers zeer goed te begrijpen is, want waarom zouden zij de kans van de hereniging verkopen tegen de oprichting van een leger?

De Sowjet-Unie en Europa

Tegenover de Amerikaanse oorlogspolitiek, die het bestaan van Europa op het spel zet, staat de vredespolitiek van de Sowjet-Unie, als een verschil tussen nacht en dag.

De politiek van de Sowjet-Unie wordt en werd op buitengewone wijze geïllustreerd door de nota's die zij de westelijke staten in de afgelopen dagen heeft gezonden.

De Sowjet-Unie stelde vrije verkiezingen voor in geheel Duitsland, een voorstel dat de weg bevat naar de vreedzame hereniging van Duitsland. De Sowjet-Unie ontmaskerde met haar nota over de bepalingen in de verdragen van Parijs, die betrekking hebben op het fabriceren en gebruiken van chemische en bacteriologische wapenen, het verraad van de westelijke landen aan de besluiten van de conventie van Genève.

Zonder iets af te doen aan de betekenis van deze nota's en hun bijdragen aan de strijd voor de vrede, is de mededeling, dat de Sowjetregering besloten heeft andere landen te helpen met het ontwikkelen van het vreedzaam gebruik van de atoomenergie, misschien toch wel het opzienbarendst.

Uit deze mededeling blijkt de vredelievendheid van de Sowjet-Unie in duidelijke mate. Maar bovenal blijkt eruit hoe vals en leugenachtig de propaganda van de Amerikaanse voorlichtingsdiensten is, die het steeds voorstellen of de Sowjet-Unie andere landen onderdrukt en onderdrukken wil. Deze vriendschappelijke hulp toont aan dat de samenwerking tussen de vredelievende en democratische staten in Oost-Europa de vooruitgang van elk van die landen ten goede komt. Het laat zien dat de volkeren zelf, in tegenstelling met de imperialisten, géén tegengestelde belangen hebben. Het is een lichtend voorbeeld hoe de wereld eruit kan zien, hoe de volkeren kunnen samenwerken, hoe Europa kan worden vooruitgebracht.

Welk een tegenstelling: De raad van ministers der westelijke landen besloot de Nato-generaals het gebruik van atoombommen toe te staan. De ministers bekommerden zich niet om het leven en welzijn van millioenen Europeanen. Zij accepteren bij voorbaat de vernietiging van Europa.

De Sowjetregering stelt haar wetenschappelijke verworvenheden die haar een voorsprong gaven op de gehele wereld, ter beschikking van de ontwikkeling en vooruitgang der Europese volkeren. Haar politiek dient Europa. Dat is de beste Europese politiek die zich denken laat.

Handtekeningencampagne doorbreekt politieke verhoudingen

De handtekeningencampagne in ons land breidt zich uit. Steeds meer mensen worden in de uitspraak tegen de Duitse herbewapening betrokken en de campagne werkt door in andere kringen. Reeds spraken talrijke intellectuelen en kunstenaars zich op allerlei manieren uit. Practische samenwerking tussen communisten

en socialisten vindt in toenemende mate plaats. De campagne doorbreekt de verstarring die de politieke verhoudingen kenmerkte. De strijd tegen de Duitse herbewapening ontwikkelt zich tot de magneet waar alle nationale krachten toe worden aangetrokken. De vraagstukken van de vrede, de nationale zelfstandigheid, de democratie en van betere levensomstandigheden in het land vinden allemaal hun kernpunt in de strijd tegen de Duitse herbewapening.

De oorlogspolitiek der regering gaat steeds verder doorwerken op het levenspeil van de werkers. Een alarmerende en zeer verontrustende maatregel van de regering was de verhoging van de melkprijs. Vele prijzen zijn gestegen maar de verhoging van de melkprijs zette het vraagstuk van het levenspeil opnieuw onder de schijnwerper.

De P.v.d.A.-minister Mansholt was het lot beschoren deze Rommeaanse maatregel voor zijn verantwoording te nemen.

De K.V.P., die de P.v.d.A. voor haar kar spant en de klappen laat opvangen, geeft haar ook nog een trap na door het aanvragen van een interpellatie over de melkprijsverhoging. Dit is een onderdeel van de mandementspolitiek van de K.V.P. Want niet alleen dat deze gebeurtenis de laatste weken de aandacht trok, maar ook de poging invloed uit te oefenen op de P.v.d.A., bij de kwestie van het bezetten der voorzitterspost, getuigt van een actieve en practische druk, die door de K.V.P. wordt uitgeoefend op de P.v.d.A.

De rechtse P.v.d.A.-leiding heeft nu ook Evert Vermeer, de Romme-candidaat, aanvaard. Hij lift nu, via de actie rondom het liftverbod, naar de voorzitterspost van de P.v.d.A.

Daaraan verbonden kan en moet men de opnieuw aan de orde gestelde besprekingen zien, tussen K.V.P. en K.N.P., dus tussen Romme en Welter.

Het zijn alle onderdelen van de uitvoering van de mandementspolitiek, die rekening houdt met de verkiezingen van volgend jaar, of eerder, als er iets onvoorziens gebeurd.

De K.V.P. zoekt reeds een gunstige positie om haar slag te slaan.

Naar het Zeventiende Partij-Congres

Dat alles eist de uiterste waakzaamheid van de democratische krachten in ons land, in het bijzonder van de arbeidersbeweging.

In de actieve strijd tegen de Romme-reactie moeten socialisten en communisten elkaar weten te vinden.

Het aandeel der communisten in die strijd is het meest verantwoordelijke aandeel. Zij moeten breken met de opvatting dat het mandement een zaak is die verband houdt met de verhoudingen tussen K.V.P. en P.v.d.A.

Het mandement is niet gericht tegen de P.v.d.A., maar tegen het Nederlandse volk, tegen de Nederlandse natie. Het is een

aanval op de democratie en het raakt direct de levensbelangen der werkers.

Het zal de taak van de C.P.N. moeten zijn om alle democratische krachten te mobiliseren, alle socialistische werkers op te roepen en in actie te brengen voor het behoud der democratie, voor het verbeteren van het levenspeil, voor de strijd tegen de Romme-reactie.

Er is een fel contrast tussen de mening van de leden en de aanhang van de P.v.d.A. en de daden van de leiding. De sympathiserenden en leden der P.v.d.A. en het N.V.V. willen actieve strijd tegen Romme, dat bleek uit hun reacties en deelname aan vergaderingen die over dit onderwerp gingen. Zij verwachtten in eerste instantie zeer veel van hun Partijbestuur en velen kon men horen zeggen dat het er nu weer eens ouderwets op los zou gaan. Maar hun Partijleiding heeft door haar voortdurend toegeven aan de druk van Romme, door haar slappe houding velen teleurgesteld en na de eerste dagen van opleving is al spoedig een kater gevolgd.

Doch laat niemand zich vergissen, de zaak is niet dood. Hij is niet dood aan de zijde der K.V.P., die niet meer over het mandement spreekt, maar er naar handelt, en de zaak is ook niet dood onder de werkers. Een actieve strijd tegen Romme en zijn mandement zal velen inspireren tot nieuwe activiteit en zal grote doorwerking hebben in de arbeidersbeweging en op de politieke verhoudingen.

Het opdringen der reactie en de Duitse herbewapening gaat hand in hand. De overwinning in dit vraagstuk zal dan ook de reactie terugdringen.

Daarom moeten alle krachten worden ingespannen om de handtekeningcampagne verder tot ontwikkeling te brengen. Dat kan. Want alles wat hiervóór door ons werd besproken, kan men onder de mensen horen. In de petitionnementscampagne ontmoeten de vredesvrienden verschillende stemmingen.

Zij ontmoeten de ex-N.S.B.-er, die weer brutaal is omdat hij zich bij de politiek der regering, gericht op Duitse herbewapening, lekker voelt. Dit is een symptoom van de reactionaire inslag van de huidige oorlogspolitiek.

Zij ontmoeten echter ook de mensen die hen met een zucht van verlichting tegemoettreden. Deze mensen zeggen vaak: goddank, dat er wat gebeurt!

Zij ontmoeten de twijfelaars, de verontrusten, die niet weten wat te doen. Maar de gesprekken laten zien dat verreweg de meeste Nederlanders beu zijn van reactie en oorlogspolitiek. Velen zijn thans zoekenden. Laten de communisten door een niet aflatende activiteit een richtbaken zijn in de woelige golven van de komende politieke gebeurtenissen.

Het komende Zeventiende Partij-Congres van de Communistische Partij Nederland vindt daarom in een zeer belangrijke

periode plaats. Het zal een gebeurtenis zijn die van grote betekenis is voor de ontwikkeling van de strijd in ons land.

Laat daarom ieder actief deelnemen aan de discussies, ieders mening is belangrijk voor de besluitvorming in het belang van de Nederlandse arbeidersklasse, in het belang van het volk, in het belang van de Nederlandse natie.

17 Januari 1955

HARRY VERHEY

VREDE

Tot San Francisco
lopen de stalen lijnen van de
treinen,
tot Moermansk
ijlen locomotieven door Siberië heen
door wouden, bergen, woestijnen
kronkelen stalen slangen
ORIENT - EXPRESS
Canadian Pacific
in één ritmisch lied
zo zingen duizend treinen
duizendmaal hetzelfde lied.
Vergeet het niet
de VREDE
is hun lied.

Te Moskou
de klokken van Sint Basilius
te Londen
de klokken van Sint Paul
en de klokken van Notre Dame
te Parijs
het bonzen van de bronzen klokken
in de torens van het oude Praag
duizend torens zingen
duizendmaal hun lied.
Vergeet het niet
de VREDE
is hun lied.

Te Marseille
loeien sirenes in de haven,
te Liverpool
loeien sirenes over de dokken
en de vele sirenes van de vele
schepen
loeien hun lied te Leningrad,
het is in elke havenstad
duizend sirenes zingen
duizendmaal dit lied.
Vergeet het niet
de VREDE
is hun lied.

Te Pittsburgh
vechten duizend handen
vechten duizend mannen
en duizend vrouwen.
Te Glasgow en te Madrid
overal
aan de Loualaba stroom
en onder de oude pijnboom
van het jonge Canada
duizend handen vechten
om hun rechten
in Barcelona
en in Katanga
En duizend banden
binden deze wroetershanden
met duizend handen
uit Peking, Londen en Berlijn.

VERGEET dit NIET
alleen door alle handen
zal er VREDE zijn.

RUMIN

(Uit: Pamflet voor de Vrede, uitgave van de Belgische Unie voor de Verdediging v. d. Vrede (B.U.V.V.)

DE DOKWERKER

De helden van de Februari-staking, die in Amsterdam elk jaar in een groots défilé langs De Dokwerker van Mari Andriessen herdacht worden, gaven hun leven voor de vrijheid van ons land. Hun inspirerend voorbeeld en hun strijd brachten een grote volksbeweging tegen de Duitse overheersers voort.

Opnieuw dreigt agressie en bezetting. Wij kunnen hen het beste herdenken door alles te doen voor de versterking van een brede verzetsbeweging tegen de nieuwe Wehrmacht.

Twee jaar na de stormramp

HET SLUITEN VAN DE ZEEGATEN EEN NATIONAAL BELANG

De afsluiting van de zeegaten en de uitvoering van een reeks daarmee samenhangende werken werd reeds door velen, ook vóór de Ramp van 1 Februari 1953 als een noodzakelijkheid erkend, voor de veiligheid van ons land en voor het behoud van de economische grondslagen van ons bestaan. Maar evenals de stormramp van 1916 nodig was om een versnelling te brengen in de uitvoering van de Zuiderzeewerken, is thans de Ramp van Februari 1953 aanleiding geworden ernst te maken met de plannen voor het sluiten der zeegaten.

De Deltacommissie, die daartoe door de Regering werd benoemd, heeft reeds geadviseerd tot de uitvoering over te gaan en stelt daartoe een voorlopige termijn van 20 à 25 jaren. Om deze werken echter in volle omvang en binnen een redelijke termijn votlooid te krijgen, zal het nodig zijn de publieke belangstelling te mobiliseren en actief te houden. Wij herinneren aan het beeld, dat Prof. Ir. J. Th. Thijsse in zijn voordacht voor de verenigde Nederlandse en Belgische Academies van Wetenschap op 15 October 1954 omtrent het verleden opriep: de zaagvormige wedloop. Na elke ramp schrik om het hart en een schepje op de dijken, boven de hoogte van de laatste storm. Daarna zakt de schrik (en zakken veelal ook de dijken) tot de volgende ramp, die de publieke opinie weer doet opschrikken, enz., enz. We vinden hier een duidelijke demonstratie van het belang van de publieke opinie en van het gevaar, dat deze verslapt door gebrek aan blijvende waakzaamheid.

De publieke opinie is inderdaad opgeschrikt door de stormramp van 1 Februari 1953. Maar beseft men nog wel voldoende, welke grote belangen bij een juiste beslissing en een snelle uitvoering van die beslissing op het spel staan?

Alleen een juist inzicht zal de publieke opinie wakker kunnen houden en de stuwkracht kunnen leveren om tot de juiste daden te komen. Reeds zijn in talrijke rapporten en ontwerpen maatregelen aangegeven, die nodig zijn en de redenen waarom ze nodig zijn. Maar vaklieden en wetenschapsmensen beslissen niet. Het zijn de regeringen en de machten achter die regeringen, de feitelijke en onzichtbare regeerders, die beslissen. Als tegenkracht tegen hun belangen legt alleen de massa gewicht in de schaal, de publieke opinie, maar dan moet dit een bewuste publieke opinie zijn, aan de leiding waarvan de communistische partij een groot en verantwoordelijk aandeel heeft.

De Deltacommissie, die onmiddellijk na de stormramp werd ingesteld heeft in een te prijzen tempo 3 interim (voorlopige)

adviezen uitgebracht, waarvan vooral het derde van 1954 belangrijk is. Daarin wordt eenstemmig geadviseerd de Zeegaten, nl. het Haringvliet, het Brouwerse Gat, de Ooster-Schelde en het Veere Gat, af te sluiten. Aangezien de Brielse Maas reeds vroeger werd afgedamd zal daarmede de kustlijn tussen de Nieuwe Waterweg naar Rotterdam en de Wester-Schelde, als watergang naar Antwerpen, gesloten zijn.

De opdracht van de Commissie strekt zich niet uit tot een eventuele afsluiting van de gaten tussen de Waddeneilanden, die het beeld van een gesloten kustlijn zou moeten voltooien.

Het is interessant, dat ook het afsluiten van de toegangen tot de grote havens van Rotterdam en Antwerpen, in de toekomst door sommigen als wenselijk wordt gezien. Prof. Ir. Thijsse wees er in zijn voordracht voor de Academies van Wetenschap op, dat sluizen bij Hoek van Holland de veiligheid zouden verhogen en Prof. Ir. Klein meent in een voordracht op de jaarvergadering van de Bond van Middelbare en Hogere Technische Ambtenaren in 1954, dat het zeker overweging zou verdienen om „ernstig na te gaan, of afsluiting van de Rotterdamse Waterweg door een stormstuw aanbeveling zou verdienen." Blijft de Nieuwe Waterweg open, dan schat hij de kosten van een voldoende verhoging van de dijken langs deze toegangsweg op 200 millioen gulden, met bovendien een zekere ontwrichting in de steden Maassluis, Vlaardingen, Schiedam en Rotterdam. Prof. Ir. Klein wijst er tevens op, dat sommige landbouwspecialisten met een stormkeersluis nog niet tevreden zijn, doch een schutsluis wensen, die ten aanzien van de verzilting grote voordelen heeft.

Zolang de open vaart op Rotterdam en Antwerpen wordt gehandhaafd moeten uit de aard der zaak de dijken langs Nieuwe Waterweg en Wester-Schelde aan zeer hoge eisen voldoen en aanzienlijk worden versterkt.

De Deltacommissie heeft ook de mogelijkheid onder ogen gezien het vraagstuk op te lossen door verhoging van de bestaande dijken. Maar dan zouden deze dijken 1½ à 2 meter moeten worden verhoogd, aangezien bij een ongunstiger samenvallen van de factoren die een stormvloed bepalen, hogere standen dan die van 1 Februari 1953 kunnen en zullen voorkomen. Een voldoende verhoging en verbreding der bestaande dijken zou bovendien uitermate moeilijk zijn door de aanwezigheid van woningen, bedrijven, havens e.d., nog afgezien van de gebreken, die verschillende dijkvakken vertonen. De kosten van een dergelijke verhoging zouden ongeveer dezelfde zijn als de voorlopig geraamde kosten van de afsluiting der zeegaten, met daarbij behorende werken, nl. 1½ à 2 milliard gulden. De afsluitdijken kunnen bij de tegenwoordige stand van de techniek zodanig worden gemaakt, dat men ze „ook voor de toekomst betrouwbaar mag noemen," meent de Deltacommissie.

De moeilijkheid is echter, dat de commissie de duur der uitvoering schat op 20 à 25 jaar en dat inmiddels nieuwe rampen

zeer wel kunnen voorkomen zoals nu reeds binnen een termijn van twee jaar is gebleken. Voor een verhoging van de Schouwense dijk werden door de Deltacommissie in haar eerste interim-advies reeds dadelijk voorstellen gedaan, maar er zijn veel zwakke plekken en een stormvloed als die van 1953 of hoger kan evengoed in de naaste toekomst als na een langere periode worden verwacht. Het is dus noodzakelijk, dat de uitvoeringstermijn van de afdamming der zeegaten tot een minimum wordt terugggebracht, terwijl het gevaar bestaat, dat een Regering, die er alles op zet de militaire uitgaven op te voeren, in gebreke zal blijven. Hier ligt een taak voor de publieke opinie, die een uiterste verkorting van de termijn van uitvoering steeds meer zal moeten eisen.

Ook dan nog blijft het gevaar voor een nieuwe ramp bestaan en het zal noodzakelijk zijn ook aan het versterken en verhogen van de bestaande dijken grote aandacht te besteden. Onder druk van de publieke opinie heeft de Regering daartoe reeds 30 millioen in uitzicht gesteld, maar dit is, gezien het bedrag van 1½ à 2 milliard, nodig om de dijken werkelijk veilig te maken onvoldoende. Bovendien komt alles erop aan snel in te grijpen, voor het wederom te laat is. Het verzuim van vroegere jaren kan men niet meer geheel goedmaken, maar de betrokken bevolking heeft het recht te verlangen, dat alles, maar dan ook alles wordt gedaan wat mogelijk is, en dat daarbij geen geld wordt gespaard.

Bespoediging van de termijn van uitvoering van de afsluiting der zeegaten is ook nodig, omdat daarbij een reeks andere belangen dan de veiligheid alleen zijn betrokken. Daarbij staat op de voorgrond de bestrijding van de verzilting van de bodem en de noodzaak van voldoende zoetwatervoorziening voor een groot deel van Nederland. Ook hier betreft het een belang, waarbij de economie van ons land en speciaal die van de land- en tuinbouw op het spel staat. Vooral ook de glascultures hebben zoutvrij water nodig, omdat hier het regenwater geen reinigende rol speelt.

Zoutwater dringt het land binnen via zeegaten en riviermonden, door sluizen en duikers en door kwel door dijken en langs doorlaatbare grondlagen. Daarbij veroorzaakt reeds een klein chloorgehalte oogstdepressies en beïnvloeden grotere hoeveelheden de kwaliteit en zelfs de mogelijkheid bepaalde gewassen met succes te verbouwen. Afsluiting der zeegaten verhindert niet alleen het binnendringen van zeewater, maar er zullen zich aan de landzijde van de afsluitdijken zoetwaterreservoirs vormen, die de verzilting tegengaan en de zoetwatervoorziening verbeteren. Dit is uit de aard der zaak ook van belang voor gronden, die onder droogte lijden, zoals bijv. in sommige gedeelten van Brabant. Dat hier ingegrepen moest worden stond reeds vóór de ramp van 1953 vast, maar aan de oplossing zijn verschillende tegenstrijdige belangen verbonden.

Vrijwel al ons zoetwater, voorzover het niet van regen afkomstig is, moet door de Rijn worden aangevoerd. Hier stuiten we

„stratenmaker"

tekening Hans Bayens

reeds op een internationaal vraagstuk. Duitsland onttrekt steeds meer water aan de Rijn, speciaal in het droge seizoen en de hoeveelheid zoetwater voor Nederland is reeds verre van overvloedig.

Voor ontzilting en zoetwatervoorziening van Noord-Holland, Overijssel, Friesland en Groningen zal belangrijk meer water door de IJssel naar het IJsselmeer moeten worden afgevoerd. Onder de tegenwoordige verhouding ontvangt de Benedenrijn-Lek 22 % en de IJssel 11 % van het Rijnwater. Maar dit is ten enenmale onvoldoende om de verzilting tegen te gaan. Door kanaliseren van de Lek en verruiming van de IJssel zal hieraan kunnen worden tegemoet gekomen en kan een nauwkeurige verdeling van het water worden tot stand gebracht. Maar de Lek moet, ook na de afsluiting van de Hollandse IJssel bij Krimpen, tot waar de zoutwatergrens bij vloed reeds doordringt, grotendeels zorgen voor de zoetwatervoorziening van Zuid-Holland en een deel van Utrecht. Dit kan geschieden door een verbinding tussen Lek en Hollandse IJssel hogerop de Lek, waar geen zoutwater kan doordringen. Er kan dus bij geringe waterafvoeren van de Rijn een tegenstrijdigheid van belangen ontstaan tussen de provincies afhankelijk van het IJsselmeer en het gedeelte van ons land dat voor zijn zoetwatervoorziening aangewezen is op de Lek en de Hollandse IJssel. Voor de behandeling van dergelijke vraagstukken is openbaarheid een eerste vereiste.

De Waal en in geringere mate de Maas zullen het water moeten aanvoeren voor het zoetwaterreservoir, dat na afsluiting van de zeegaten zal ontstaan. Maar dit water dient tevens voor doorstroming van de Nieuwe Waterweg. Het op voldoende diepte houden van deze zeevaartweg naar Rotterdam en het verminderen van het slibbezwaar voor de havens, betreffen scheepvaartbelangen, die in conflict kunnen komen met landbouwbelangen in Zeeland en Brabant en in delen van Zuid-Holland. Maar de havenbelangen mogen daarbij niet overheersen. Zeker zullen al deze belangen met elkaar in evenwicht kunnen worden gebracht, maar een controle door de openbare mening is noodzakelijk. De op deze kwesties betrekking hebbende gegevens en rapporten dienen toegankelijk te zijn in een vorm, die een vruchtbare bespreking mogelijk maakt. Vóór alles moet de publieke opinie overtuigd worden van het enorme belang van deze vraagstukken voor ons land en daarbij mag de waakzaamheid niet verflauwen.

Er zijn nog een reeks andere problemen bij deze werken betrokken, die eveneens verschillende tegenstrijdige belangen raken. Het verkeer te land en te water zal ingrijpend worden gewijzigd, indien de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden uit hun isolement worden verlost. Dit brengt weer mee, dat deze gebieden, die thans vrijwel uitsluitend voor landbouw dienen, open komen te staan voor het vestigen van landbouwproducten-verwerkende en andere industrieën, voor touristenverkeer en recreatie-mogelijkheden. (Watersport e.d.) Hygiënische toestanden kunnen en moeten worden verbeterd, men denke bijv. aan

drinkwatervoorziening, vuilafvoer, e.d., vooral ook nu de bevolkingsdichtheid zal toenemen. Culturele voorzieningen eisen de aandacht. Daarbij moet in de eerste plaats rekening worden gehouden met de belangen van de bevolking der betreffende gebieden en het is o.a. de taak van de C.P.N. deze belangen tot uitdrukking te brengen en ze te beschouwen in het algemene kader van ons volksbelang.

Eén van de belangrijke problemen is ook de schade aan visserij en oestercultuur, waarvoor de nodige compensaties op ruime schaal moeten worden beschikbaar gesteld. Daarentegen zal de opbrengst van landbouwproducten toenemen en daarmede de export van deze gebieden een grotere betekenis verkrijgen, wat van invloed zal zijn op de marktverhoudingen en de transportmiddelen.

Aan onze Zuidelijke grens duiken weer internationale problemen op. De Wester-Schelde, als toegangsweg tot de haven van Antwerpen zal moeten worden genormaliseerd en van veilige dijken voorzien. Daarbij komt dan het vraagstuk van de verbinding van Antwerpen met de Rijn weer op de voorgrond en ook deze kwestie dient eindelijk in een vriendschappelijke geest te worden opgelost.

Van niet minder belang zijn de militaire eisen, die bij de uitvoering van de kanalisatie van de Lek naar voren komen. Een volledige inundatie van de Betuwe, aansluitend bij 't gebied van de benedenloop der grote rivieren, wordt technisch mogelijk door de kanalisatie van de Lek, waardoor het voor deze onderwater-zetting nodige peil in de rivier kan worden gehandhaafd. Dit is aan de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog slechts zeer gedeeltelijk gelukt, omdat zij de waterstand in de Lek niet voldoende konden beheersen. Men spreekt daarbij van verdediging van Nederland, maar 't dient tot de publieke opinie door te dringen, dat Nederland hierbij al bij voorbaat wordt prijsgegeven. Wanneer men de onder water te zetten Betuwe als de voornaamste „verdedigings"-linie beschouwt is het duidelijk, dat alle Noordelijke provincies plus Gelderland, Utrecht, Noord- en Zuid-Holland met al onze grote steden buiten de „verdediging" vallen. Dit Amerikaanse plan laat van Nederland alleen Brabant en de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden „vrij". Het is zonder meer duidelijk, dat de Nederlandse militaire supporters van dit „verdedigings"-plan nog met heel wat eisen zullen komen voor bunkers en vliegvelden, enz. in het gebied, dat nu door afsluiting van de zeegaten en de nieuwste „waterlinie" meer in hun belangstelling komt te staan. Dit betekent weer hogere militaire uitgaven vóor buitenlandse belangen, die alleen te voorkomen zijn door massaal verzet van de Nederlandse bevolking. Als de defensieproblemen meer in het openbaar werden besproken en daaromtrent democratische beslissingen werden genomen, zouden milliarden vrijkomen voor een versnelde strijd tegen het geweld van de zee en vóór de verbetering van onze bodem en van onze levensstandaard.

Hiertoe kan ook bijdragen nieuwe landaanwinning. De afsluiting van de Zeeuwse stromen geeft daartoe gelegenheid, zij het niet op zeer grote schaal, al wordt erop gerekend, dat 10.000 à 20.000 ha. kan worden gewonnen. Maar het plan in wijder verband eist ook de afdamming van de gaten tussen de Waddeneilanden, om zodoende een aaneengesloten verdedigingslinie tegen de zee te verkrijgen. Dit opent nieuwe mogelijkheden voor landaanwinning tot een oppervlakte van 230.000 ha. en schept tevens een extra zoetwaterreservoir en grotere veiligheid. Ook bij de landaanwinning zullen zich tegenstrijdige belangen voordoen, o.a. omtrent het gebruik van de nieuwe gronden, hetzij voor gezinsbedrijven, hetzij voor grote kapitalistische boerenbedrijven. In de Vereniging voor Landaanwinning zijn daarover interessante discussies gevoerd, maar ook die vraagstukken worden te weinig in de algemene publieke belangstelling gebracht. Een lezenswaardig rapport hierover is dat van S. Groenman over de gezondmaking van te kleine boerenbedrijven, getiteld: Overheid en Agrariërs bij de kolonisatie der Zuiderzee-polders. 1950.

Welke eisen moeten nu in verband met de aanhangige plannen allereerst worden gesteld?

Eerste eis moet zijn: een *snelle* uitvoering. Nederland beschikt over een vloot van baggermolens, zandbakken, drijvende kranen en ander noodzakelijk materieel. Dit materieel kan worden uitgebreid met het oog op een gelijktijdige voltooiing der Zuiderzee-polders en een spoedige afsluiting van de Waddenzee. Technisch bieden deze vraagstukken geen onoverkomelijke moeilijkheden. De ervaring met de bouw en het gebruik van drijvende caissons dateert reeds van 1908, toen deze op ruime schaal voor de kaaimuren van Rotterdam werden gebruikt en de toepassing bij het dichten der doorbraken van Februari 1953 heeft de grote waarde van caissons voor dit doel voldoende bewezen. Het komt er maar op aan de uitvoering niet te vertragen door eindeloze rapporten over bijkomstige kwesties. Een principiële beslissing is mogelijk op grond van het derde interim-rapport van de Deltacommissie. Daardoor kan onmiddellijk worden begonnen met de voorbereidingen voor de bouw van de afsluitdijken. Inmiddels kunnen dan de overige vraagstukken nader worden onderzocht en de uitvoering van de daarmee verbonden werken, die minder tijd zullen vorderen, worden voorbereid. Hoofdzaak is, dat tijdig de nodige middelen worden beschikbaar gesteld. De Deltacommissie merkt daaromtrent op, dat de tijdsduur van uitvoering grotendeels zal „afhangen van de voortvarendheid waarmede, ook in verband met financiële overwegingen, gewerkt kan worden." De publieke opinie moet hier een drijvende kracht zijn en de communistische partij moet steeds weer de aandacht op dit nationale belang vestigen.

Een tweede eis is, dat men de onvoldoend gebleken dijken niet

uit het oog mag verliezen in de periode, die in ieder geval nodig zal zijn om de werken uit te voeren. De dertig millioen gulden, die de Regering daartoe thans beschikbaar heeft gesteld is lang niet voldoende om een slechts matige zekerheid te verkrijgen. Door een meer ongunstig samenvallen van een storm als die van 1 Februari 1953 met het astronomische maximum van de eb- en vloedbeweging zou de waterstand nog 50 tot 70 cm hoger zijn geweest, volgens de verklaring van de Deltacommissie. Een verhoging van de bestaande dijken met 1 meter gedurende de periode, dat deze nog als hoofdwaterkering dienst moeten doen is dus wel een minimum eis. (Voor „veiligheid" acht de Deltacommissie 1½ à 2 meter nodig). Daarbij komt dan nog, dat heel wat dijkgedeelten extra laag waren, of andere gebreken vertoonden, zodat een ruimere beschikbaarstelling van middelen en een snelle uitvoering een ereschuld vormt t.o.v. de bevolking, die reeds zoveel heeft geleden en toch voor het gevaar van een herhaling van de ramp staat.

Bovendien zullen ook nà het sluiten van de zeegaten de oude dijken als een reserve, als zg. slaperdijken dienst moeten doen, omdat geheel onvoorziene rampen altijd mogelijk blijven. Over wat voor de verbetering van de oude dijken noodzakelijk is zal de bevolking van Zeeland en van de Zuid-Hollandse eilanden een woordje moeten meespreken.

Ook bij de afsluiting van de Hollandse IJssel dient de allergrootste spoed te worden betracht, want we mogen niet vergeten, om met de Deltacommissie te spreken: „Met zeer veel moeite en slechts dank zij de allergrootste krachtsinspanning is men er in geslaagd een begin van doorbraak van de dijken langs de Hollandse IJssel nog op het laatste moment te dichten. Als dit niet gelukt was, zou het centrale deel van ons land geïnundeerd zijn, waardoor de economie van Nederland als geheel gedurende vele jaren ontwricht zou zijn." Het betreft nl. een gebied dat 10 maal zo groot is als nu werd overstroomd, met een bevolking van 1½ millioen zielen. We hebben dus bij de stormvloed van 1 Febr. 1953 nog geluk gehad maar het zou onverantwoordelijk zijn zich daardoor in slaap te laten sussen, ook al willen sommige rekenmeesters de slachtoffers troosten, met waarschijnlijkheidsrekeningen van éénmaal in de 100 of 1000 jaar.

Voor de nieuwe afsluitdijken mag zeker worden verlangd, dat deze bestand zullen zijn tegen een samenvallen van de meest ongunstige factoren, volgens de huidige stand van de wetenschap. De Deltacommissie merkt trouwens in haar derde interimrapport op, dat de kosten van deze nieuwe dijken „slechts weinig beïnvloed worden door de hoogte", zodat bezuiniging hier al heel misplaatst zou zijn.

Als men nu de vraagstukken, die direct of indirect samenhangen met de sluiting der zeegaten overziet, dan betreft het hier een vernieuwing van de algemene waterstaatkundige toestand van ons land en daarmee van het gehele bestaan van de Lage

Landen als vruchtbare grondslag voor een welvarend nationaal bestaan. Vraagstukken dus waarvoor iedere Nederlander zich moet interesseren en waarbij de arbeidersbeweging waakzaam moet zijn en ervoor moet zorgen, dat de verschillende noodzakelijke beslissingen inderdaad in het belang van de overgrote meerderheid der bevolking worden genomen en niet in het belang van binnen- en buitenlandse grootkapitalisten en militaristen.

Een zo ruim mogelijke publiciteit en openbare discussie zijn daarvoor een eerste vereiste.

S. J. RUTGERS.

ONZE BIJLAGE

De redactie stelt zich voor, enige malen per jaar een goede reproductie van het werk van Nederlandse kunstenaars als bijlage in P. en C. op te nemen.

Als eerste in de reeks vindt U in dit nummer „Stratenmaker" van Hans Bayens, een tekening in gewassen inkt, gemaakt in Amsterdam.

Hans Bayens werd geboren in 1924, bezocht het gymnasium en daarna de Academie van Schone Kunsten te Antwerpen. Met een studiebeurs van de Franse regering studeerde hij in Aubusson.

Zijn belangstelling gaat vooral uit naar wandschilderingen in de cantines van bedrijven en fabrieken, die de arbeider in zijn waarde bevestigen en zijn bewustzijn versterken.

Enkele maanden geleden voltooide hij een grote wandschildering voor Wilton-Fijenoord in Schiedam.

CRISIS EN CRISISBESTRIJDING

Het jaar 1955 is met een donderslag begonnen, die vele zorgvuldig gekoesterde illusies onaangenaam verstoord heeft. De min of meer sensationele koersdaling op de New Yorkse beurs — waarop wij doelen — was des te pijnlijker, omdat zij plaatsvond op een moment waarop de inkt nog niet droog was, waarmee de jubelende artikelen gedrukt waren, die het jaar van de hoogconjunctuur, 1954, als een der beste jaren van de Amerikaanse economie beschreven en die tevens een aera van blijvende voorspoed voorspelden.

Deze lyrische beschouwingen van economen, die in dienst staan van het wapenkapitaal, hadden overigens weinig om op te steunen. Dit weinige was een herstel van de Amerikaanse productie gedurende ruim twee maanden èn een stijging der beurskoersen, die de koortsachtige speculatie aan de vooravond van 1929 nog overtrof.

Wat het eerste punt betreft: het wordt als een der ergste zonden in de economie beschouwd, zijn voorspellingen op een kortstondige ontwikkeling van enkele maanden te steunen. En zonder dieper in te gaan op de werkelijke toestand in Amerika, willen we er slechts aan herinneren, dat de werkloosheid in Dec. met een millioen is gestegen, dat de agrarische crisis in dat land ernstiger is dan tevoren, dat de kolenindustrie zich op een ongekend dieptepunt bevindt (ruim 2300 mijnen werden in de laatste drie jaar gesloten); dat de textielindustrie gemiddeld 20 % minder produceerde dan in 1953, de staalindustrie op gemiddeld 21 % beneden het peil van 1953 bleef, de investeringen terugliepen en de productie van productiemiddelen (machines voor de productie van werktuigen) een nieuw dieptepunt bereikte.

De beurskoersen bereikten in New York echter voor Kerstmis een ongekende hoogte. Het optimisme kende geen grenzen, toen de koersen het recordpeil van September 1929 overschreden, een feit dat ook in de Nederlandse pers met diepzinnige beschouwingen werd herdacht. Alleen ontbrak in al die ontboezemingen de opmerking dat twee maanden na September 1929 de grote crisis begon. Er ontbrak ook in al die beschouwingen een onderzoek naar de werkelijke oorzaken van de beurs-hausse. Men kan er onmiddellijk drie opnoemen: Hoewel de totale werkelijke winsten der industriële ondernemingen in het afgelopen jaar 6 % lager waren dan in 1953, stegen de netto-winsten als gevolg van de afschaffing van de super-winst-belasting in begin '54. Dit was de eerste aanleiding tot het snelle stijgen der koersen. Voorts verlaagde de Amerikaanse regering, teneinde de beleggingen kunstmatig aan te moedigen, de rentevoet tot 1,5 % en tenslotte werden millioenen kleine kapitaalbezitters tot het aankopen van aandelen verleid door een campagne, die zelfs in de geschiedenis van de Amerikaanse speculatie ongeëvenaard is. Met speciaal ingerichte autobussen werd het land afgestroopt, duizenden „specialisten" gaven in speciaal ingerichte „cursussen" „objectieve

voorlichting" over de vraag hoe men snel rijk wordt en het laatste snufje in deze campagne was de invoering van het afbetalingsstelsel in de beursspeculatie, het onzinnigste en gevaarlijkste wat er te bedenken viel.

Men kan er aan toevoegen dat de stijging aan de Amsterdamse beurs mede op soortgelijke gronden berustte. De voornaamste onmiddellijke aanleiding was het besluit der regering tot gedeeltelijke vrijmaking van het kapitaalverkeer in de herfst van 1953, als gevolg waarvan niet alleen de toename van de Amerikaanse invoer in ons land, maar ook de grootscheepse aankoop van aandelen der Nederlandse trusts (Olie, Unilever, Philips en AKU) door Amerikanen begon. Deze actie werkte als een soort sneeuwbalstelsel. Doordat volgens schattingen voor één milliard gulden aandelen van genoemde trusts in Amerikaanse handen overgingen (een poging der Amerikanen, om zichzelf veilig te stellen, te profiteren van de lage lonen in Nederland en hun invloed in de Nederlandse trusts te versterken) waren de Nederlandse beleggers gedwongen — bij gebrek aan beter — zich in versterkte mate op de aandelen van de „binnenlandse ondernemingen" te werpen, die als gevolg daarvan eveneens stegen. De tweede oorzaak was de afschaffing van de speculatiewinstbelasting, de derde de opheffing van de dividendstop, de vierde de door de welwillende heer v. d. Kieft geopende mogelijkheid, om opgepotte winsten in de vorm van gratis aandelen belastingvrij uit te keren. De vijfde oorzaak is van meer algemene aard: de inflatie. In de beschouwingen tijdens de jaarwisseling heeft men als een van de bewijzen van de stabiliteit der „hoogconjunctuur" gewezen op de toegenomen uitgifte van aandelenemissies. Zoals bekend plegen deze in crisistijd terug te lopen. Nu echter maakten vele grote ondernemingen van de angst der kapitaalbezitters om op hun bezit aan obligaties — waarvan de nominale waarde immers vaststaat — als gevolg van de inflatie verliezen te lijden, gebruik om nieuw kapitaal aan te trekken. Dezelfde oorzaak deed zich ook bij de opwaartse koersbeweging der aandelen gelden. En zo zag de NRC zich in haar nieuwjaarsbeschouwing dus genoodzaakt te verklaren, dat de „gunstige conjunctuur" „enige symptomen van inflatoire hausse" begint te vertonen. Men „vlucht" in de aandelen in de hoop, aan de ontwaarding van kapitaal door nieuwe prijsstijgingen te ontkomen met de berekening dat ook de waarde van de ondernemingen stijgt, waarvan men aandelen koopt.

Tegen deze achtergrond dient men de opgewekte beschouwingen over het „jaar van hoogconjunctuur" te bezien. Het is kenmerkend voor de ziekelijke basis van de huidige oorlogsconjunctuur, dat men het nodig achtte door een reeks kunstmatige middelen een sfeer van opgang en welstand te scheppen.

Volgens de PvdA-bladen is er echter niets aan de hand. Zo verklaarde Het Parool in zijn beursoverzicht van 31 Dec. j.l.: „Aan het einde van het jaar gekomen, mag men vaststellen dat niet alleen de verwachtingen in vervulling zijn gegaan, doch dat

deze zelfs vrijwel in alle opzichten nog door de behaalde resultaten werden overtroffen. Het jaar 1954 is er een van hoogconjunctuur geweest."

Het ministerie van economische zaken — dat er blijkbaar voor bestaat om de moed er in te houden — schreef in een jaaroverzicht, dat door vele bladen klakkeloos werd overgenomen: „De productie in de industrie is tot een nimmer bereikt niveau gestegen. De productiviteit heeft het voor-oorlogse peil reeds ver achter zich gelaten." Dit laatste vooral werd door de belanghebbenden met genoegen gelezen. (Terloops merken wij op, dat de productiviteit sinds 1948 met liefst 30 % is gestegen.)

Maar zelfs minister Zijlstra durfde zich toch niet aan een onvoorwaardelijk optimisme over te geven. Hij althans voegde er aan toe: „Verdere expansie van de Nederlandse economie kan worden voortgezet"... „indien in het buitenland geen tegenwerkende factoren" optreden en „met onverminderde inspanning wordt gewerkt."

*

Tegenover al deze uitingen van gekunsteld optimisme moet men het wel als symptomatisch beschouwen, dat de Vereniging voor de Staatshuishoudkunde op haar jaarvergadering (gehouden op 11 December jl. in Utrecht) de vraag aan de orde stelde, welke maatregelen in ons land genomen dienen te worden „ter verhoging van het nationaal economische weerstandsvermogen, voor het geval dat zich een belangrijke terugslag in de wereldconjunctuur zou voordoen".

Bij alle beperktheid en de o.i. onjuiste opzet van de vraagstelling willen wij meteen vooraf opmerken, dat zelfs het voorzichtige voorbehoud van minister Zijlstra op deze bijeenkomst tot zijn werkelijke betekenis werd teruggebracht door de opmerking van de directeur der Nederlandse Bank, prof. Holtrop, dat men niet moet geloven, dat de crisis alleen van buiten kan komen. Immers, de boven aangehaalde uitlating houdt in, dat bij ons „alles gezond" is, hetgeen juist niet het geval is.

Het houden van deze bijeenkomst moet op zichzelf reeds als een uitdrukking van de opvatting der specialisten beschouwd worden, dat het officiële optimisme op niets berust. Daarom echter had, zoals reeds in De Waarheid werd opgemerkt, de vraagstelling geheel anders moeten luiden. Er had gevraagd moeten worden: welke crisisfactoren zijn nu in ons land en daarbuiten aanwezig? Welke betekenis heeft de bewapeningspolitiek in het algemeen en in het bijzonder voor ons land? Welke concrete crisisfactoren schuilen in de huidige actuele economische landbouw- en loon- en prijspolitiek van de regering? Welke crisisfactoren schuilen in onze huidige politiek van afhankelijkheid van Amerika? Welke in onze verhouding tot onze voornaamste afnemers en leveranciers (zoals b.v. West-Duitsland)? Wat zijn de concrete vooruitzichten voor de buitenlandse handelspolitiek van deze landen (toenemende protectie door ver-

hoging der invoerrechten en andere middelen tot beperking der invoer — toenemende middelen tot kunstmatige bevordering van eigen uitvoer) enz.

Deze critiek op de opzet van de bijeenkomst werd overigens door de belangrijkste inleider, prof. Koopmans, gedeeld. Hij immers merkte tijdens de discussie op, dat het gewenst zou zijn nu direct te kijken of er crisisverschijnselen in Nederland aanwezig zijn.

De belangrijkste critiek op deze bijeenkomst zal echter blijven dat de invloed van de bewapeningspolitiek op de economische toestand in ons land slechts één keer door een discussiant zijdelings werd aangeroerd, terwijl juist hierin de voornaamste gevaren voor ons land liggen opgesloten. En de bedoelde opmerking luidde in haar kern, dat een werkelijke politiek tot bestrijding van de crisis door de hoge bewapeningsuitgaven onmogelijk wordt gemaakt.

Dit raakte het wezen van de zaak. Voorts dient opgemerkt te worden dat het vraagstuk van de inflatie in het middelpunt der besprekingen stond. Aldus werd in elk geval een der voornaamste gevolgen van de bewapeningspolitiek besproken. Immers, het is voor geen discussie vatbaar dat de inflatie het directe gevolg er van is en zelfs bewust is gehandhaafd, ten einde de kosten der bewapening te financieren.

Wat men overigens verder over de besprekingen mag zeggen, zij hebben in elk geval de legende vernietigd dat het mogelijk zou zijn, in het kapitalistische stelsel crisissen te voorkomen. Zo merkte prof. Hellema op, dat men geen enkele ervaring met de theorieën ter voorkoming en bestrijding van de crisis heeft, terwijl prof. Smeets nog verder ging en zei, dat men er thans even hulpeloos voor staat als in de jaren '30.

Prof. Koopmans vergeleek de taak der inleiders (het uitwerken van maatregelen tot bestrijding van de crisis) met die van een beoordeelaar van een schaakspel, die na de vijfde zet zou moeten zeggen, wat men na de 30ste moet doen. Een onmogelijke taak dus.

Dit echter is een overslaan naar een ongerechtvaardigd pessimisme. Immers, zo het al niet mogelijk is een crisis in het kapitalisme te voorkomen, dan is het in elk geval mogelijk de gevolgen er van te verzachten. Ook is het reeds nu mogelijk, maatregelen daartoe strekkende uit te werken en direct toe passen, omdat we verder zijn dan de vijf openingszetten van het schaakspel, omdat reeds nu de voornaamste crisisverschijnselen en oorzaken van een ineenstorting bekend zijn.

*

Het is nu belangwekkend te vernemen, welke gevaren de inleiders voor de Nederlandse economie zagen.

Zoals reeds opgemerkt, werd de inflatie als voornaamste gevaar aangemerkt, die op haar beurt het gevolg van de oorlogspolitiek is.

Daarnaast werden een hele reeks gevaren opgenoemd, die de Nederlandse economie in toenemende mate bedreigen en die in laatste instantie allemaal met dezelfde hoofdoorzaak verband houden.

Ir. Vos verklaarde in het algemeen dat de mogelijkheid en zelfs w a a r s c h ij n l ij k h e i d van een omslag in de conjunctuur niet mag worden uitgesloten.

Als een der meest gevaarlijke ontwikkelingen wees hij op de toegenomen afhankelijkheid van Nederland van het buitenland. Terwijl de import in 1937/'38 slechts 20 % van het nationale product uitmaakte is dit cijfer thans tot bijna 50 % gestegen. De export bedroeg in 1937/'38 een zesde deel van het „beschikbare product" en bedraagt nu een derde. (Waarbij men onder „beschikbaar product" de totale hoeveelheid netto-productie moet verstaan.)

Voorts verklaarden ir. Vos, Prof. Horring en Koopmans dat de gevolgen van een crisis in Amerika „zeer ernstig zijn voor onze nationale welvaart", zelfs indien deze niet de omvang van 1929/'32 zou aannemen. Het is daarbij echter kenmerkend dat ir. Vos uit deze situatie niet de conclusie trok, dat Nederland zich in economisch opzicht los moet maken van Amerika, wel begrijpende dat de kern van deze afhankelijkheid zit in het volgen der Amerikaanse buitenlandse, oorlogspolitiek. En het zou werkelijk te veel gevergd zijn van de PvdA-leider om tegen die politiek op te treden.

Daarbij is het belangwekkend zijn opmerking te noteren, dat de crisis als gevolg van een toeneming der internationale spanning kan uitbreken. En hieruit valt dus slechts één conclusie te trekken, nl. dat een vredespolitiek, een politiek, gericht op onderhandelingen met de Sowjet-Unie en op verlaging van de bewapeningsuitgaven de meest doelmatige bestrijding van de crisisgevolgen is.

Ir. Vos noemt naast deze algemene zaken nog een hele reeks speciale omstandigheden op, die de positie van ons land bijzonder kwetsbaar maken. Wij gaan zijn opmerking, dat een uitbreiding van de Oost-West-handel gevaren inhoudt, met stilzwijgen voorbij. Dit is reeds elders behandeld. Maar hij noemt nog twee zaken, die onze aandacht verdienen. De eerste is de Benelux. Als hoofdoorzaak voor de volgens hem onoverkomelijke moeilijkheden in de verhouding tussen Nederland en België noemt hij het feit, dat de devaluatie van 1949 in België minder ver ging dan bij ons. Hoewel hij ontkent, dat België eenzijdig tot import belemmerende maatregelen kan overgaan, die „ernstige werkloosheid" in ons land zouden veroorzaken, is het duidelijk, dat België wel degelijk tot zulke maatregelen zou overgaan, wanneer de Belgische productie in het gedrang komt.

Maar wat West-Duitsland betreft, is zelfs ir. Vos „veel minder gerust". Hij wijst op de vele discriminerende maatregelen, die Bonn reeds nu heeft genomen, hij vestigt de aandacht op het feit, dat de omvang van de productie in West-Duitsland de omvang

van de consumptie en investeringen „ruim" heeft overtroffen, als gevolg waarvan West-Duitsland tot een grote aanval op de wereldmarkten in staat was. „Het overschot op de Duitse betalingsbalans is daarvan de weerslag." En vervolgens merkt hij op: „Doch het grote overschot op de betalingsbalans betekent: t e k o r t op de betalingsbalans van andere staten en extra moeilijkheden daardoor. Het betekent ook een laag levenspeil voor de grote massa der Duitse arbeiders, lager dan economisch mogelijk zou zijn."

Deze toestand ziet hij als een „latent" (sluimerend) gevaar voor ons land.

Daarbij moet men natuurlijk opmerken: wat voor West-Duitsland geldt, geldt ook voor Nederland. Een Nederlands betalingsoverschot (zoals het thans bestaat) betekent een tekort op de betalingsbalans in andere landen en houdt dus in, dat deze op den duur onvermijdelijk tegenmaatregelen tegen Nederland zullen nemen. Ook betekent een overschot op de Nederlandse betalingsbalans een laag levenspeil voor de Nederlandse arbeiders, „lager dan economisch mogelijk zou zijn"! Overbodig er aan toe te voegen, dat ir. Vos naliet hieruit de conclusie te trekken dat nu begonnen moet worden met een verhoging van de binnenlandse koopkracht door verhoging van de reële lonen.

Wat de bijzondere positie van de landbouw betreft, heeft prof. Horring hierover zeer belangwekkende beschouwingen ten beste gegeven. Hij herinnerde er aan, dat de landbouwcrisis in de dertiger jaren een inkrimping van de Nederlandse landbouw-export met ca. een derde tot gevolg had. Hij sprak de hoop uit, dat een nieuwe wereldcrisis „waarschijnlijk toch geen grotere afmetingen" zal aannemen dan toen, en houdt derhalve rekening met een inkrimping van de landbouwexport met ca. 600 millioen gulden (telersprijs). Dit zou met een werkelijke vermindering van de landbouwuitvoer met ca. 850 millioen gulden overeenkomen (het verschil tussen productieprijs en exportprijs is ca. 40 %). Maar dit feit alleen al zou een vermindering van de totale Nederlandse export met ca. 10 % inhouden. De gevolgen daarvan zijn zonder meer duidelijk.

De kwetsbaarheid van de landbouw werd door prof. Horring nog door treffende cijfers in het licht gesteld. Bijna twee vijfde van de totale productie is thans voor de uitvoer bestemd. Maar voor afzonderlijke producten is dit cijfer nog veel hoger (vlas bijna 100 %, bloembollen en uien 90 %, eieren 60 %, enz.)

Samenvattend verwachtte prof. Horring de volgende crisisverschijnselen: 1. een vermindering van de afzetmogelijkheid voor de belangrijkste agrarische exportproducten, aangezien deze juist tot de veredelde, hoogwaardige producten behoren, waarnaar in tijd van crisis de vraag meer daalt dan voor de „stapelproducten" (aardappelen, graan, enz.), 2. een verlaging van het uitvoer-prijspeil en 3. prijsconcurrentie voor de inheemse graanbouw door middel van de ingevoerde granen. Als gevolg van dit

alles meent hij rekening te moeten houden met een inkrimping van het totale landbouw-areaal met ca. 60.000 ha.

Er blijkt dus, dat niet alleen de veredelingslandbouw (tuinbouw, veehouderij, kippenteelt, bloembollen, enz.) aan zware slagen bloot staan, maar ook onze belangrijke graanteelt. Ook blijkt, van welke kant dit gevaar dreigt. Het is immers Amerika, dat met milliarden overschotten aan tarwe en andere granen zit en sinds geruimen tijd naar mogelijkheden zoekt, om die overschotten in de „koopkrachtige" gebieden, d.w.z. Europa te lozen.

*

Het zou hier te ver voeren een critische ontleding van alle denkbeelden tot crisisbestrijding te geven, die door de economen naar voren zijn gebracht.

Er staat een ding voorop: Zowel in de prae-adviezen als in de beraadslagingen over deze prae-adviezen kwam tot uitdrukking, dat bijna niemand (een uitzondering vormde de PvdA-professor Tinbergen) enige waarde hechtte aan crisisbestrijding in „Europees verband". Vrij vertaald kwam de opvatting van ir. Vos er op neer, dat „Europese eenheidspolitiek" goed is voor de vette jaren, wanneer men wederzijds minder last van de latente of openlijke economische tegenstellingen heeft, maar niet voor de „zeven magere jaren". Of anders gezegd: zodra de oorlogsconjunctuur een einde neemt, zal de „Europese eenheid" onder de slagen van de wederzijdse verdedigingsmaatregelen ineenstorten. Hieraan moet echter toegevoegd worden, dat juist dit streven naar „economische eenheid" de positie van ons land verzwakt en omdat het er juist op uit is, de huidige positie, vooral van West-Duitsland als het centrum van oorlogsvoorbereiding ten koste van Nederland en de overige landen te versterken.

In het kader van het diep-ingewortelde wantrouwen jegens de zgn. Europa-politiek paste evenwel heel goed de opmerking van de directeur van de Nederlandse Bank, prof. Holtrop, dat Nederland zelf evengoed bijdraagt tot de „terugslag" als de overige landen, dat het noodzakelijk is nú te onderzoeken of er in Nederland crisisverschijnselen zijn, waarbij hij de inflatie meteen als het voornaamste crisisverschijnsel aanwees. Zijn voornaamste aanbeveling was: Ieder land moet zijn eigen crisis bestrijden. De vraag is evenwel de wijze waarop!

En daarop gaf de Rotterdamse prof. Witteveen ons inziens het juiste antwoord. Hij immers verklaarde dat het loonpeil in vergelijking met de omringende landen te laag is en beval als middel tegen de crisis revaluatie, d.w.z. het (gedeeltelijk) ongedaan maken van de devaluatie van 1949 aan. Waarop het hierbij aankomt is zijn inzicht, dat de binnenlandse koopkracht verhoogd moet worden. En dit inderdaad is het voornaamste middel tot bestrijding van de crisis en versterking van de positie van industrie en landbouw. De strijd voor verhoging van de lonen is dus in de eigenlijke betekenis van het woord een nationale zaak.

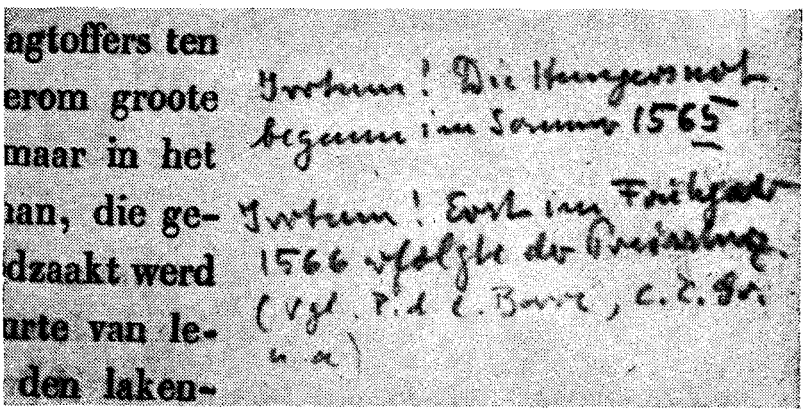
Op de grondslag van de versterking der binnenlandse koop-

kracht en uitbreiding van de binnenlandse markt kan Nederland zich sterk maken tegen de crisis. Het staat evenwel buiten kijf, dat een dergelijke politiek en de bestrijding van de inflatie onvoorwaardelijk verbonden is aan de strijd tegen de politiek van de herbewapening en voor uitbreiding van de handel met het Oosten. Slechts op deze wijze kunnen de gevolgen van de crisis tot een minimum beperkt worden.

F. BARUCH

AANTEKENINGEN VAN KUTTNER

In het boek „Geschiedkundig onderzoek naar *De armoede in ons vaderland,* hare oorzaken en de middelen, die tot hare vermindering zouden kunnen worden aangewend, door J. de Bosch Kemper te Haarlem, bij de Erven Loosjes, 1851", eigendom van de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam, vond een lezer van P. en C. de onderstaande aantekeningen van Erich Kuttner, de schrijver van „Het hongerjaar 1566".

De potloodaantekeningen hadden betrekking op de volgende tekst:

Had de hongersnood, bij duurte van granen, duizenden slagtoffers ten grave gesleept, zeven jaar later (1564) heerschten er wederom groote duurte en sterfte. De rogge liep op tot 100 goudgulden; maar in het laatste van het jaar werd het goedkoper, zoodat een koopman, die geweigerd had het last voor 99 goudgulden af te staan, genoodzaakt werd het voor 36 goudgulden later te verkopen. Deze duurte van levensmiddelen drukte des te meer, daar bij het verval van den lakenhandel vele steden buiten nering waren.

SOWJET-SCHRIJVERS BANEN ZICH NIEUWE WEGEN *

Sinds enige tijd al waren in de Sowjet-Unie de gebruikelijke discussies over literatuur bij het lezende en theaterbezoekende publiek in een nieuw en bewogener stadium getreden. En ook in de gelederen van de Schrijversbond zelf weerspiegelde zich de vaak niet malse kritiek van de openbare opinie in botsende meningen. Uit dit alles kristalliseerde zich allengs de noodzaak en nuttigheid van een algemeen beraad over alle vraagstukken der literatuur — de ideologische, de artistieke en organisatorische.

Dit feit op zichzelf is weer een uitvloeisel van de algehele, snelle en rijke ontwikkeling der Sowjetmaatschappij, die bij bereikte resultaten niet kan blijven staan, maar steeds nieuwe wegen moet zoeken en inslaan.

Wetenschap, techniek, landbouw der USSR hebben zich voor en na op hun functies en ontwikkelingsmogelijkheden beraden. En het is daarom niet te verwonderen, dat de „artistieke bovenbouw" op haar beurt eens nader wordt onderzocht en op zwakheden en gebreken getoetst, om zich na zulk een zelfonderzoek krachtiger voorwaarts te kunnen bewegen.

Zo werd dan van 16—26 December 1954 te Moskou het Tweede Congres van de Schrijversbond der USSR bijeen geroepen, nadat hieraan uitgebreide besprekingen in de voornaamste centra van het land en in de nationale republieken waren voorafgegaan.

Het Eerste Congres van de schrijvers der USSR vond plaats in 1934. Hier kwamen voor het eerst vertegenwoordigers van alle volkeren der USSR bijeen, die over een eigen taal beschikten en daarin literaire werken hadden voortgebracht. Tot hen behoorden nationaliteiten als Kirgiezen, Boerjat-Mongolen, e.a., die voor 1917 in het geheel geen alfabet, dus geen gedrukte of geschreven taal bezaten!

De drijvende kracht op dit Eerste Congres was de grote en wijze schrijver Maxim Gorki. Dank zij vooral zijn bemoeiïngen en de steun van de Communistische Partij der USSR kwam een machtige schrijversorganisatie der gehele Unie tot stand, die in de jaren 1934—'54 twee en een half maal zo groot geworden is, d.w.z. van omstreeks 1500 leden gestegen tot 3695.

Maar Gorki bracht veel meer tot stand. Hij wist de schrijvers van de USSR te verenigen op basis van één methode, n.l. het socialistisch realisme, om actief werkzaam te zijn voor één doel: kunst te scheppen voor en van het volk. Het socialistische realisme hield dit in, dat de schrijvers overeen kwamen, bij het scheppen van hun kunstwerken uit te gaan van de levende realiteit,

*) De tekst van onderstaande beschouwing werd door mij grotendeels uitgesproken voor Radio-Moskou. — Th. d. V.

die zich in een ononderbroken strijd van het nieuwe tegen het afstervende, oude voorwaarts beweegt. Binnen het kader van dit socialistische realisme, zo werd in 1934 vastgesteld, waren alle mogelijke stijlen, genres en temperamenten denkbaar en in hoge mate wenselijk.

NIEUWE VRAAGSTUKKEN

Sinds dat jaar 1934 zijn 20 jaren verstreken, en de Sowjetliteratuur heeft zich op basis van Gorki's principes breed ontwikkeld. Niet alleen het aantal schrijvers is gegroeid, ook het aantal lezers is door de totale opheffing van het analphabetendom en de groei der bevolking enorm toegenomen. Men mag ongetwijfeld met bewondering vaststellen, dat de *verspreiding van de literatuur onder het volk* zich in die 20 jaar op verbazingwekkende wijze heeft voltrokken; en nog komt men boeken te kort, nog kan aan de toenemende honger naar literaire cultuur maar met moeite worden voldaan!

Dit laatste probleem is echter van technisch-sociale aard, d.w.z. het wordt opgelost in het verloop van de maatschappelijke organisatie zelf, want het hangt samen met de opvoering van de industrie en productiecapaciteiten.

Van heel andere aard zijn echter de problemen, die zich aan de schrijvers voordeden in die 20 jaar.

Het 2de Congres heeft duidelijk aan het licht gebracht, dat de maatschappelijke ontwikkeling sneller pleegt te verlopen dan de geestelijke. Dat feit doet zich overal voor, maar in een land als de USSR, waar men zich van de toedracht en samenhang der sociale verschijnselen steeds met nadruk rekenschap geeft, treedt het zeer duidelijk aan het licht.

Om het eenvoudig te zeggen: de Sowjetmaatschappij heeft zich sinds 1934 in snel en toenemend tempo ontwikkeld, de literatuur heeft die reusachtige groei trachten bij te houden, en is daarin maar ten dele geslaagd. Gelijk gezegd, is daar niets ongewoons aan, want omwentelingen in de bovenbouw plegen zich niet voor die in de benedenbouw te manifesteren.

Een land als de USSR echter neemt een zeer bijzondere plaats in de wereld in. Het is het *eerste socialistische* land ter wereld. Het is ook voorbestemd, als eerste land het *communistische stadium* in te gaan. Dat legt de literatuur bijzondere, om niet te zeggen zware verplichtingen op. De schrijvers van zulk een land van pioniers, waarbij men stoutmoedig een nog totaal onbekende toekomst ingaat — want wie kan nu al precies zeggen, hoe de levensstijl, de bestaansvormen van dit communisme zullen zijn? — de schrijvers dan van zulk een land nemen in de wereld een unieke plaats in. Ze moeten zeer, zeer veel begrijpen en weten: niet slechts veel omtrent de wereld, waarin wij leven, omtrent de wetmatigheden van het maatschappelijk organisme, waarvan wij deel uitmaken, omtrent de geschiedenis van maatschappijen en klassen, die elkaar hebben afgelost; ze moeten ook

zeer veel weten omtrent de mens, zijn innerlijk leven, zijn verlangens en idealen, de dingen, die hem remmen in zijn menselijke groei en de krachten, die hem voorwaarts drijven; over zijn verhouding tot andere mensen en de grote vraagstukken van het leven, die hem bezig houden: liefde, dood, persoonlijkheid, gemeenschap.

De schrijver van de 20ste eeuw kan nog slechts schrijver zijn, als hij zich rekenschap geeft van deze dingen, d.w.z. als hij zijn houding t.a.v. de gemeenschap, t.a.v. zijn medestervelingen, weet te bepalen. Het gecoquetteer met individualistische uitzonderlijkheden is een onvruchtbaar spel geworden, dat geen weerklank meer kan wekken bij grote menigten van lezers. Hoeveel te meer gaat dat alles op voor de USSR, waar het gemeenschapsleven in het middelpunt staat, d.w.z. waar alle groepen van de samenleving elkaar trachten te kennen en te begrijpen, en waar de massa van het lezende volk van zijn schrijvers verwacht, dat ze op meeslepende en onvergetelijke wijze het beeld van de gemeenschap of van bepaalde verschijnselen daarin, of van een typische gestalte zullen vastleggen.

DE HOOGSTE EISEN

Dat nu is de opgave, waarvoor het 2de congres van Sowjetschrijvers stond. Want het kennen en weten van de samenleving en haar wetten gaat nog niet altijd samen met het begrijpen van wat zich in de menselijke ziel afspeelt, en als men die twee — gemeenschap en enkeling — zeer wel doorgrondt, is het vaak nog de vraag, of men wel het literair meesterschap bezit, om die kennis om te zetten in het artistieke beeld. Want de kunstenaar mag in zijn vers, zijn toneelstuk, zijn verhaal of roman niet betogen, hij moet *uitbeelden*, d.w.z. met de speciale middelen der kunst moet hij de lezer, zonder dat deze zich daarvan bewust is, onderdompelen in de realiteit van het kunstwerk, hem in onmiddellijk contact brengen met de realiteit van het bestaan.

Kan de schrijver dit onmiddelijk contact niet tot stand brengen, dan deugt zijn boek niet. Het moet de adem hebben van het echte leven, het moet op onze emoties vormend en sterkend werken, en dat kan het alleen als meesterschap, ideale overtuiging en waarheidsliefde samenvallen. Dan ook pas is de schrijver werkelijk in staat, zijn medemensen te betoveren, op te voeden, mee te slepen, hen bewust te maken van de positieve mogelijkheden, die in de mens sluimeren en op ontplooiïng wachten!

Op het 2de Congres der Sowjetschrijvers bleek, dat het type schrijver, dat aan deze hoge eisen voldoet, nog niet algemeen is. Niet elk van de 3695 schrijvers der USSR is al een veelzijdig uitgerust „ingenieur van de ziel", om een woord van Stalin te gebruiken. Zij leven in een wereld, die met sprongen voorwaarts gaat. Nieuwe steden verrijzen uit de steppe, nieuwe kanalen en electriciteitsbedrijven worden in gebruik genomen, men dringt herscheppend door in de poolgebieden en in de woestijnen van

Centraal-Azië, men ontgint millioenen ha maagdelijke zwarte aarde, men richt de eerste atoomcentrale op, men mechaniseert al meer de arbeid — men staat op de drempel van het communisme. Dat is een groot feit en werkt ongetwijfeld op sommigen verbijsterend. Ze zijn bang voor de geweldige menselijke problemen, die daaraan voor de literatuur vastzitten. Ze stellen zich ermee tevreden, zichzelf te herhalen, moeilijkheden te ontwijken; ze praten uit gemakzucht anderen na. Sommigen begrijpen niet, dat ook het socialisme, het communisme zijn typische conflicten heeft. De klassenbotsingen, de bittere strijd tussen de sociale krachten is afgelopen. Dat bracht ettelijke Sowjetschrijvers tot de foutieve veronderstelling, dat in de Sowjetwereld alles harmonisch en glad verloopt. Uit die foutieve opvatting werd b.v. een categorie van geschriften geboren, vooral toneelstukken, waarin *„de theorie van het conflictloze leven"* gehuldigd werd. Het zijn werken vol saaie, pratende, oninteressante personnages geworden, die met de werkelijkheid weinig gemeen hebben, aangezien er zonder strijd geen ontwikkeling is, ook in het socialisme niet, al verandert die strijd van karakter, al speelt die zich mettertijd veelmeer i n de mens, in zijn ziel en geweten af!

CONFLICT EN HELDENDOM

Het spreekt vanzelf, dat op het Tweede Congres de ontwijking der problemen, de angst voor originaliteit, de moed tot scheppend pionierswerk t.a.v. de socialistische werkelijkheid scherp zijn gegispt. Hetzelfde geldt ook voor de valse theorie van het conflictloze leven, die de bron is geworden van kleurloze toneelstukken, waarbij het publiek zat te gapen. Want men moet natuurlijk zeer goed voor ogen houden, dat het Sowjetpubliek in de loop der jaren voortreffelijk heeft leren lezen. Men heeft het grootgebracht met de klassieken — Russische en wereldliteratuur —, en daaruit hebben zich bij het Sowjet-publiek een grote smaak en fijn gevoel voor de literaire kunst gevormd, die de behoefte wakker riep aan pakkende, oorspronkelijke kunstwerken, goed van vorm, krachtig van inhoud: romans die iets openbaren van sterke nieuwe mensen, toneelstukken waarin iets *gebeurt*, waarin gehaat en bemind wordt, en waarin zich uit de tegenstellingen der gevoelens en gebeurtenissen de positieve held ontwikkelt.

En daar zijn wij dan meteen bij een ander vraagstuk, waarmee het Congres zich moet bezig houden: het vraagstuk van de held, zoals hij zou moeten worden uitgebeeld. De positieve held veronderstelt het bestaan van een negatieve held, zoals het licht het duister veronderstelt. Betekent dat, dat een ideale heldengestalte door de schrijver slechts uit deugdzame en deugdelijke eigenschappen, een verwerpelijke uit louter afschrikwekkende kwaliteiten moet worden opgebouwd? Sommige Sowjetschrijvers meenden inderdaad, dat dit het geval moest zijn. En al-

weer: ze schiepen onware werken, want in het leven is niets absoluut, het goede noch het slechte. Er is op het Congres over de positieve held der Sowjet-literatuur zeer veel gedebateerd.

Uiteraard zegevierde de opinie, dat in de levende realiteit de ideale held degene is, die trots gebreken, fouten of zelfs misslagen qua karakter, door de omstandigheden zelf waarin hij geplaatst wordt, groeit.

Hij ontwikkelt zijn positieve hoedanigheden *in* de maatschappij; hij wordt een kracht, een bezielend voorbeeld voor anderen, naarmate hij zelf triomfantelijk zijn conflicten te boven komt.

TAKEN VAN DE SCHRIJVERSBOND

Op het Tweede Congres traden niet minder dan 150 sprekers op, buitenlandse gasten meegerekend, en wat de discussies betreft, die hierdoor ontketend werden, zo kan men gerust zeggen, dat het Congres nog wel 10 dagen had kunnen duren. De algemene secretaris van de Schrijversbond, Alexej Soerkow, lei er dan ook de nadruk op, dat deze discussies voort zullen worden gezet ook ná het Congres, wanneer de schrijvers naar hun haardsteden en republieken zijn teruggekeerd. Waarover de discussies alzo liepen? Afgezien van persoonlijk gehakketak, — b.v. misplaatste uitvallen van Michail Sjolochow tegen de meeste van zijn collega's, en van Ehrenburg tegen Simonow en omgekeerd, — een particulier geschermutsel, dat m.i. weinig zin had, kwamen er allerlei belangrijke kwesties aan de orde. De klacht van vele nationale republieken b.v. was, dat de Schrijversbond zich te weinig gelegen laat liggen aan de opvoeding van jonge schrijvers, die duizenden kilometers van Moskou wonen. Men kon die verwaarlozing op grond van de geografische afstanden in de USSR zeer wel verstaan, al zijn die afstanden geen excuus. In elk geval geldt dit excuus b.v. niet voor het werk der uitgeverijen, dat van verschillende kanten werd aangevallen en gekenschetst als bureaucratisch, traag, eigendunkelijk, — in hoofdzaak omdat de schrijvers van enige kwaliteit, die in feite de leiding hebben van de uitgeverijen, zich niet te veel met het werk bemoeien, maar het aan ambtenaren overlaten, die bovendien de slechte gewoonte bleken te hebben, op eigen gezag bekortingen en veranderingen aan te brengen!

Ongetwijfeld zal zo'n verschijnsel, nu men de zaak een keer heeft aangevat, van de baan zijn, zo goed als het straffe speelplan der theaters, waar een andere bureaucratische groep, de contrôlecommissies der repertoires, zich aan hield. De minister van Cultuur, die zelf op het Congres het woord nam, verklaarde onomwonden, dat elke schouwburg zijn eigen repertoire weer dient samen te stellen. Veel kritiek was er ook op de slechte film-scenario's, die goede regisseurs tot werkeloosheid doemen, zodat er lang niet genoeg films van gehalte meer worden vervaardigd.

De meeste pijlen zijn misschien wel afgeschoten op de literaire kritiek. Hier was zelfs haast sprake van een algemene misère: de schrijvers van professie houden zich verre van de kritiek, en zo wordt deze maar al te dikwijls uitgeoefend door mensen zonder veel initiatief, die een oordeel vermijden als ze bang zijn, hun vingers te branden, die reputaties sparen, jonge mensen vaak de weg tot de literatuur bemoeilijken — kortom, die de voortgang der letteren eerder in de weg staan dan bevorderen.

Maar het gaat immers op dit Congres en daarna om deze voortgang! Uit de grote referaten over de resultaten der afgelopen 20 jaar, het proza en de toneelschrijfkunst van resp. Alexej Soerkow, Simonow en Korneitsjoek, uit de discussiebijdragen van de dichteres Olga Bergolz, de dichter Jasjin en de romancier Fedin, om maar enkele te noemen, sprak de hartstochtelijke wil, de Sowjetliteratuur voorwaarts te stoten, haar te reinigen van wat haar nog aan burgerlijke, onsocialistische smetten aankleeft, haar misvattingen te overwinnen, haar zwakheden om te zetten in kracht. Want deze literatuur der Sowjet-volkeren — ook dat klonk telkens weer in de discussies door — heeft een geweldige opdracht: zij vergezelt niet slechts de thans levende generaties van Sowjetmensen op weg naar het Communisme, zij wil hun ook de weg verlichten, hun door schoonheid en levenswaarheid aanvuren tot hoge prestaties en geestelijke idealen. En het is duidelijk, dat het publiek zelf deze dingen van de kunst eist, zoals dat door de delegaties van jeugd, soldaten en matrozen, vakbondsleden en anderen die het Congres opzochten, werd uitgesproken.

EEN VASTE BASIS

Dat omtrent de ideologische grondslagen der kunst, het marxisme-leninisme, niet meer hoeft te worden gediscussiëerd — dat deze literatuur onwrikbaar in de volksbelangen is verankerd — dat haar methode die van het socialistisch realisme is, d.w.z. van het leven, gezien in zijn revolutionnaire ontwikkeling — lijdt niet de minste twijfel. De Sowjet-literatuur is in dit opzicht de leermeesteres geworden van alle vooruitstrevende letterkundigen in de wereld. Men kon dit op het congres zeer goed bemerken aan de uitingen en opmerkingen van de schrijvers uit landen als China, Korea, Viet-Nam, Mongolië, maar ook uit die van Roemenië, Bulgarije, Albanië, enz., en niet te vergeten uit de Arabische landen, die onbewimpeld verklaarden, dat hun grote school en voorbeeld de Sowjet-literatuur is; de burgerlijke literatuur uit het Westen is voor hen doorgaans onbegrijpelijk, zwartgallig en chaotisch. Jegens deze volkeren draagt de literatuur der USSR ook een grote verantwoordelijkheid.

De nieuwgekozen leiding van de schrijversbond — een 130-tal letterkundigen, onder wie de belangrijkste schrijvers der USSR — zal zeer zeker competenter optreden wat vele organisatiekwesties betreft. Nog belangrijker is echter, dat men het stadium

weer: ze schiepen onware werken, want in het leven is niets absoluut, het goede noch het slechte. Er is op het Congres over de positieve held der Sowjet-literatuur zeer veel gedebateerd.

Uiteraard zegevierde de opinie, dat in de levende realiteit de ideale held degene is, die trots gebreken, fouten of zelfs misslagen qua karakter, door de omstandigheden zelf waarin hij geplaatst wordt, groeit.

Hij ontwikkelt zijn positieve hoedanigheden *in* de maatschappij; hij wordt een kracht, een bezielend voorbeeld voor anderen, naarmate hij zelf triomfantelijk zijn conflicten te boven komt.

TAKEN VAN DE SCHRIJVERSBOND

Op het Tweede Congres traden niet minder dan 150 sprekers op, buitenlandse gasten meegerekend, en wat de discussies betreft, die hierdoor ontketend werden, zo kan men gerust zeggen, dat het Congres nog wel 10 dagen had kunnen duren. De algemene secretaris van de Schrijversbond, Alexej Soerkow, lei er dan ook de nadruk op, dat deze discussies voort zullen worden gezet ook ná het Congres, wanneer de schrijvers naar hun haardsteden en republieken zijn teruggekeerd. Waarover de discussies alzo liepen? Afgezien van persoonlijk gehakketak, — b.v. misplaatste uitvallen van Michail Sjolochow tegen de meeste van zijn collega's, en van Ehrenburg tegen Simonow en omgekeerd, — een particulier geschermutsel, dat m.i. weinig zin had, kwamen er allerlei belangrijke kwesties aan de orde. De klacht van vele nationale republieken b.v. was, dat de Schrijversbond zich te weinig gelegen laat liggen aan de opvoeding van jonge schrijvers, die duizenden kilometers van Moskou wonen. Men kon die verwaarlozing op grond van de geografische afstanden in de USSR zeer wel verstaan, al zijn die afstanden geen excuus. In elk geval geldt dit excuus b.v. niet voor het werk der uitgeverijen, dat van verschillende kanten werd aangevallen en gekenschetst als bureaucratisch, traag, eigendunkelijk, — in hoofdzaak omdat de schrijvers van enige kwaliteit, die in feite de leiding hebben van de uitgeverijen, zich niet te veel met het werk bemoeien, maar het aan ambtenaren overlaten, die bovendien de slechte gewoonte bleken te hebben, op eigen gezag bekortingen en veranderingen aan te brengen!

Ongetwijfeld zal zo'n verschijnsel, nu men de zaak een keer heeft aangevat, van de baan zijn, zo goed als het straffe speelplan der theaters, waar een andere bureaucratische groep, de contrôlecommissies der repertoires, zich aan hield. De minister van Cultuur, die zelf op het Congres het woord nam, verklaarde onomwonden, dat elke schouwburg zijn eigen repertoire weer dient samen te stellen. Veel kritiek was er ook op de slechte film-scenario's, die goede regisseurs tot werkeloosheid doemen, zodat er lang niet genoeg films van gehalte meer worden vervaardigd.

De meeste pijlen zijn misschien wel afgeschoten op de literaire kritiek. Hier was zelfs haast sprake van een algemene misère: de schrijvers van professie houden zich verre van de kritiek, en zo wordt deze maar al te dikwijls uitgeoefend door mensen zonder veel initiatief, die een oordeel vermijden als ze bang zijn, hun vingers te branden, die reputaties sparen, jonge mensen vaak de weg tot de literatuur bemoeilijken — kortom, die de voortgang der letteren eerder in de weg staan dan bevorderen.

Maar het gaat immers op dit Congres en daarna om deze voortgang! Uit de grote referaten over de resultaten der afgelopen 20 jaar, het proza en de toneelschrijfkunst van resp. Alexej Soerkow, Simonow en Korneitsjoek, uit de discussiebijdragen van de dichteres Olga Bergolz, de dichter Jasjin en de romancier Fedin, om maar enkele te noemen, sprak de hartstochtelijke wil, de Sowjetliteratuur voorwaarts te stoten, haar te reinigen van wat haar nog aan burgerlijke, onsocialistische smetten aankleeft, haar misvattingen te overwinnen, haar zwakheden om te zetten in kracht. Want deze literatuur der Sowjet-volkeren — ook dat klonk telkens weer in de discussies door — heeft een geweldige opdracht: zij vergezelt niet slechts de thans levende generaties van Sowjetmensen op weg naar het Communisme, zij wil hun ook de weg verlichten, hun door schoonheid en levenswaarheid aanvuren tot hoge prestaties en geestelijke idealen. En het is duidelijk, dat het publiek zelf deze dingen van de kunst eist, zoals dat door de delegaties van jeugd, soldaten en matrozen, vakbondsleden en anderen die het Congres opzochten, werd uitgesproken.

EEN VASTE BASIS

Dat omtrent de ideologische grondslagen der kunst, het marxisme-leninisme, niet meer hoeft te worden gediscussiëerd — dat deze literatuur onwrikbaar in de volksbelangen is verankerd — dat haar methode die van het socialistisch realisme is, d.w.z. van het leven, gezien in zijn revolutionnaire ontwikkeling — lijdt niet de minste twijfel. De Sowjet-literatuur is in dit opzicht de leermeesteres geworden van alle vooruitstrevende letterkundigen in de wereld. Men kon dit op het congres zeer goed bemerken aan de uitingen en opmerkingen van de schrijvers uit landen als China, Korea, Viet-Nam, Mongolië, maar ook uit die van Roemenië, Bulgarije, Albanië, enz., en niet te vergeten uit de Arabische landen, die onbewimpeld verklaarden, dat hun grote school en voorbeeld de Sowjet-literatuur is; de burgerlijke literatuur uit het Westen is voor hen doorgaans onbegrijpelijk, zwartgallig en chaotisch. Jegens deze volkeren draagt de literatuur der USSR ook een grote verantwoordelijkheid.

De nieuwgekozen leiding van de schrijversbond — een 130-tal letterkundigen, onder wie de belangrijkste schrijvers der USSR — zal zeer zeker competenter optreden wat vele organisatiekwesties betreft. Nog belangrijker is echter, dat men het stadium

der grauwheid, der conflictloosheid, van het verkeerd begrepen en eenzijdig opgevijzelde heldendom te boven is, — dat men zich sterker dan voorheen op de *volheid en de waarheid van het leven* gaat oriënteren. Ongetwijfeld zal dat b.v. het ontstaan van de psychologische en de liefdesroman bevorderen. Anderzijds wil men de literaire kritiek snel en doeltreffend verbeteren. Tot dit doel wordt er in de loop van 1955 een nieuw tijdschrift opgericht — en als men tijdschrift zegt, i s het er ook een, van een 200 bladzijden per nummer —, geheel gewijd aan de literatuurgeschiedenis, het essay en de literaire kritiek.

Dat men de jonge dichters en proza-schrijvers bijzonder wil aanmoedigen en voorthelpen, blijkt wel uit de stichting van een tweede literair maandblad in Leningrad.

Een derde verheugend feit is de stichting van een groot literair tijdschrift voor de rijpere jeugd, dat zich in het bijzonder zal wijden aan datgene, wat de jonge mensen bezighoudt: romans van techniek, ontdekking, avontuur, populaire wetenschap, van socialistische romantiek dus, die er toe kan bijdragen jonge karakters te stalen. Een vierde grote maandblad zal tenslotte in het leven geroepen worden, om de Sowjetlezers meer geregeld in contact te brengen met de progressieve literatuur in heel de wereld. Reeds in de boodschap van de Partij aan het Congres was een maning aan de Sowjetschrijvers vastgelegd, om ook werken van vooruitstrevende auteurs buiten de USSR zorgvuldiger en vollediger te bestuderen, en in zijn slotwoord liet secretaris Soerkow duidelijk uitkomen, dat deze oproep niet aan de schrijvers der USSR voorbij zal gaan. Het nieuwe maandblad „Internationale Literatuur" kan tot dit doel zeker dienstig zijn, omdat het uitsluitend werk van buitenlandse auteurs bevatten zal.

EINDSTAND

Zo heeft dan het tweede Congres van Sowjetschrijvers tien dagen lang vele problemen gesteld en doorgepraat. Versterking van de organisatie; meer hulp aan de nationale schrijvers; nieuwe tijdschriften; verbetering van de literaire uitgeverijen; dat is reeds de eerste winst. Het grondig aanpakken van de literaire critiek is een tweede winstpunt.

De discussies hebben vervolgens veel onklaarheid omtrent het thema van de positieve held verjaagd. Zij hebben onderstreept, hoe broodnodig het is, dat de schrijvers die de vraagstukken van het communisme tot op heden vermeden — of die, om het anders te zeggen, het stormachtig tempo van het leven niet konden bijhouden — hun vaagheid afschudden en originele, gedachtenrijke, van forse persoonlijkheid getuigende werken scheppen, in overeenstemming met de veelbewogen tijd, waarin wij leven. De resultaten van dit Congres zullen dan ook niet uitblijven.

Zeer zeker ontbrak op het tweede Congres van Sowjetschrijvers een geniale, allesbezielende en dominerende figuur als Maxim Gorki. Daartegenover staat, dat het aantal belangrijke

Sowjetschrijvers in de 20 jaar na het eerste Congres sterk is gegroeid, dat de materiële mogelijkheden verder zijn ontwikkeld, dat het publiek is toegenomen ... kortom, *dat de omvang en het invloedsterrein van de Sowjet-literatuur enorm zijn gegroeid.* Op dit ogenblik beschikt de Sowjetliteratuur over figuren als Gladkow, Fedin, Ehrenburg, Sjolochow, Simonow, Leonow, Wassilewska, Tichonow en vele anderen, die internationaal bekend zijn. Dichters uit de onvergankelijke school van Majakowski, als Kirsanow, Loekonin, Jasjin, e.a. schiepen gedurfde, oorspronkelijke werken. Een dichterlijk talent van fijn-lyrische geaardheid is de dichter Sjtsjipatsjow; diepzinnig blijft Boris Pasternak, met Marsjak de vertaler van Shakespeare's tragedies en sonetten. Honderden jonge auteurs werken in het Verre Oosten, Siberië, de Kaukasus, het hoge Noorden. Het was een van de treffendste dingen van het Congres, daar de vele nationaliteiten van de USSR, van Komivolk tot Kirgies, van Mongool tot Litauer te zien en te horen. Deze literatuur, die zich *bewust* ontwikkelt, wordt zich ook sneller dan andere haar tekortkomingen bewust, en de critiek, resp. de zelfcritiek, dient daartoe, de haperingen te overwinnen en zich uit inzinkingen opnieuw te verheffen.

Het Congres werd geopend in de zaal der Hoge Sowjet in het Kremlin en daar ook gesloten. Op de avond van diezelfde dag, de 26ste December, maakten de schrijvers der USSR met hun buitenlandse gasten zich nogmaals op tot een bezoek aan het Kremlin. Er wachtte ons daar een groots slotbanket. In de van wit marmer en gouden kroonluchters stralende zaal van St. George vond een feestmaal plaats, dat werd opgeluisterd door de aanwezigheid van de regerings- en partijleiders der USSR. Tot diep in de nacht bleven de letterkundigen uit heel de wereld bijeen. Zelden heb ik een sfeer meegemaakt, zo feestelijk en eenvoudig tegelijk, zo vol schoonheid en vriendschap. Dansers en zangers traden voor ons op, rode soldaten zongen, solisten gaven hun kunst ten beste. Het was een waar feest ter ere van de verbroedering der progressieve schrijvers in heel de wereld, die op dit tweede congres van hun Sowjet-collega's veel hebben geleerd en naar huis terugkeren, om verder te werken aan het grote doel der kunst: de mens te verheerlijken, die zich een wereld bouwt van zinvolle arbeid en welvaart, van broederschap en vrede.

THEUN DE VRIES

(Moskou, 28-XII-1954)

onverschrokken verwerpen van vroegere normen en opvattingen. In de sterrekunde zijn wij getuige van bewonderenswaardige ontdekkingen van Sowjetgeleerden. Met een reeks onweerlegbare feiten hebben onze geleerden onlangs aangetoond dat het ontstaan van sterren in het heelal niet herleid kan worden tot één bepaalde datum, maar dat het zonder onderbreking geschiedt, ook in onze tijd. Dat deze vooruitgang werd bereikt was uitsluitend te danken aan het feit, dat de vooraanstaande Sowjet-astronomen er geen vooringenomenheid op na hielden en niet hebben getracht de natuur te onderwerpen aan hun dogmatische wetten.

Op het gebied van de biologie vonden de laatste jaren uitstekende en diepgaande onderzoekingen plaats met behulp van radioactieve isotopen en „gemerkte" atomen. Dank zij deze methoden slaagden de Sowjetgeleerden erin, de ingewikkeldste vraagstukken van de stofwisseling te bestuderen. Ook hier was het succes mogelijk dank zij nieuwe, moderne methoden, omdat de vraagstukken op een nieuwe manier gesteld werden en de verschijnselen op een nieuwe manier werden benaderd.

Onze mathematica heeft bepaalde successen behaald. Toch zijn een reeks onderdelen, die ten nauwste met de opbouw van het communisme zijn verbonden, nog zeer onvoldoende ontwikkeld.

De overwinning van het communisme vereist een reusachtige toename van de arbeidsproductiviteit. Zij vereist de ontwikkeling van een nieuwe techniek, van aanzienlijke snelheden, van enorme krachten, het doen van grote ontdekkingen en het benutten van nieuwe natuurverschijnselen, het gebruik van atoomenergie voor vreedzame doeleinden. Nieuwe diepgaande onderzoekingen zijn noodzakelijk in alle takken van Sowjetwetenschap. Wij moeten ons wetenschappelijk onderzoek meer en meer ontwikkelen op het peil dat vereist wordt voor de opbouw van de communistische maatschappij. Maar dat mag niet leiden tot een bekrompen practicisme. Elke nieuwe ontwikkeling van de wetenschap impliceert de oplossing van belangrijke theoretische vraagstukken van de wetenschap, van het wetenschappelijk onderzoek en steeds nieuwe ontdekkingen.

De wil om altijd nieuwe wetenschappelijke waarden te scheppen, om altijd vooruit te gaan, is het kenmerk van ons tijdperk.

*

In de wetenschap is de geest van vernieuwing onverbrekelijk verbonden met een veelomvattend en vruchtbaar onderzoek van de vraagstukken die aan de wetenschap worden gesteld, met een kameraadschappelijke en opbouwende kritiek op de werken van de geleerde. De botsing der meningen en de vrijheid van kritiek zijn wezenlijke bestanddelen van de ontwikkeling der wetenschap.

De discussies, die door de Partij op de verschillende gebieden van kennis werden georganiseerd, hebben een belangrijke rol gespeeld in de progressieve ontwikkeling van de Sowjetwetenschap. De methode van de wetenschappelijke kritiek dringt steeds dieper door op alle gebieden van de wetenschap.

Toch heeft de wetenschappelijke kritiek in haar ontwikkeling soms met hindernissen te kampen, waarover enkele woorden te zeggen zijn. Er zijn bij ons nog gevallen, waarin de kritiek niet graag gezien wordt. Sommige geleerden wensen niet alleen hun wetenschappelijke werken aan kritiek te onttrekken, maar zich zelfs met verschillende minderwaardige procédé's van deze kritiek te ontdoen.

Het dogmatisme, de vervanging van werkelijk wetenschappelijk onderzoek door stellingen die voorgoed bepaald zijn, door dogma's, is de doodsvijand van

elke wetenschappelijke vooruitgang. Het is nog lang niet uitgeroeid in onze wetenschappelijke kringen.

Terwijl zij zogenaamd de noodzaak van wetenschappelijke kritiek erkennen, achten sommige beroemde geleerden zich onfeilbaar en trachten zij practisch alles wat niet in hun schema's past uit de weg te ruimen. Vandaar deze onwaardige methoden van wetenschappelijk werk, die men terecht bij ons de benaming geeft van methoden „à la Araktsjejew". Deze geleerden trachten de wetenschappelijke kritiek te verstikken, een vrij onderzoek van de problemen te verhinderen. Men kent gevallen waarin Sowjettijdschriften heel lang artikelen bewaard hebben, zonder ze te publiceren, waarvan de schrijvers het op sommige punten niet eens waren met de opvattingen van sommige Sowjetgeleerden, bijvoorbeeld met die van het academielid T. D. Lyssenko, het academielid K. M. Bykow of prof. A. G. Iwanow-Smolenski. Deze artikelen en deze opvattingen werden uitsluitend op grond hiervan als onwetenschappelijk beschouwd.

Sommige geleerden maken herhaaldelijk de kritiek zelf ongenietbaar, door haar in een dogmatische vorm te gieten. Sommige richtingen en sommige werken schenkt men een diploma van loyaliteit, en andere, op grond van overhaaste conclusies, en soms wegens persoonlijke motieven, wordt een standaard-etiket opgeplakt: ze zijn „reactionair", „idealistisch", enz. Bij gebrek aan wetenschappelijke argumenten gebruiken sommige biologen soms grote woorden, zoals „namaak-weissmanisten", „revanchisten", „malthusianen". Sommige physiologen noemen elke critische tegenwerping, die tegen hen gericht is, „anti-pawlowiaans" of „rancuneus". Het spreekt vanzelf dat de Sowjetgeleerden systematisch en onvermoeid de strijd tegen alle onwetenschappelijke, idealistische, reactionaire posities zullen voortzetten. Maar het wapen van de kritiek moet gericht worden tegen de *werkelijke* uitingen van deze soort vijandige ideologie. Ongegrond en oppervlakkig dergelijke „sterke" uitdrukkingen bezigen is alleen maar schadelijk.

De Partij leert ons de kritiek zodanig te richten, dat zij een principiële kritiek is en de zaak zo veel mogelijk dient. Waar het om gaat is niet etiketten op zijn tegenstanders te plakken, maar om de kern van de discussie zo goed mogelijk bloot te leggen, op kameraadschappelijke wijze, zonder vernederende kwalificaties die bestemd zijn om iemand te „kraken". Een op de juiste wijze opgevatte wetenschappelijke kritiek stelt zich tot doel de ontwikkelingswegen op dit of dat gebied van de wetenschap, de vraagstukken die nog onvoldoende opgehelderd zijn, de onderzoekingen die nog moeten plaatsvinden en de middelen om hiertoe te geraken te bepalen.

Een ernstige fout van het wetenschappelijk werk komt voort uit de neiging, die bij sommige geleerden wordt waargenomen, om elke oriëntatie of elk onderzoek uitsluitend en bloc te beschouwen, door ze in pasklare categorieën te rangschikken, „helemaal wit" of „helemaal zwart", zonder de verschillende elementen van positieve of negatieve aard te onderscheiden. Wanneer men de wetenschappelijke kritiek ontwikkelt moet men echter de wetenschappelijke resultaten en theorieën in al hun aspecten analyseren en de verschillende elementen verschillend beoordelen: de graankorrels van de waarheid verzamelen, de positieve aspecten uitwerken, en alles wat overbodig of foutief is verwerpen.

Laten wij bijvoorbeeld de theorie van onze grote geleerde W. R. Williams nemen over het stelsel van wisselbouw in de landbouw. De vooruitstrevende waarde van deze theorie in bepaalde omstandigheden is voor geen twijfel vatbaar; maar zij is geen middel dat de landbouw met succes in alle omstandigheden en alle gebieden kan ontwikkelen. Zoals het Centraal Comité van de Communis-

onverschrokken verwerpen van vroegere normen en opvattingen. In de sterrekunde zijn wij getuige van bewonderenswaardige ontdekkingen van Sowjetgeleerden. Met een reeks onweerlegbare feiten hebben onze geleerden onlangs aangetoond dat het ontstaan van sterren in het heelal niet herleid kan worden tot één bepaalde datum, maar dat het zonder onderbreking geschiedt, ook in onze tijd. Dat deze vooruitgang werd bereikt was uitsluitend te danken aan het feit, dat de vooraanstaande Sowjet-astronomen er geen vooringenomenheid op na hielden en niet hebben getracht de natuur te onderwerpen aan hun dogmatische wetten.

Op het gebied van de biologie vonden de laatste jaren uitstekende en diepgaande onderzoekingen plaats met behulp van radioactieve isotopen en „gemerkte" atomen. Dank zij deze methoden slaagden de Sowjetgeleerden erin, de ingewikkeldste vraagstukken van de stofwisseling te bestuderen. Ook hier was het succes mogelijk dank zij nieuwe, moderne methoden, omdat de vraagstukken op een nieuwe manier gesteld werden en de verschijnselen op een nieuwe manier werden benaderd.

Onze mathematica heeft bepaalde successen behaald. Toch zijn een reeks onderdelen, die ten nauwste met de opbouw van het communisme zijn verbonden, nog zeer onvoldoende ontwikkeld.

De overwinning van het communisme vereist een reusachtige toename van de arbeidsproductiviteit. Zij vereist de ontwikkeling van een nieuwe techniek, van aanzienlijke snelheden, van enorme krachten, het doen van grote ontdekkingen en het benutten van nieuwe natuurverschijnselen, het gebruik van atoomenergie voor vreedzame doeleinden. Nieuwe diepgaande onderzoekingen zijn noodzakelijk in alle takken van Sowjetwetenschap. Wij moeten ons wetenschappelijk onderzoek meer en meer ontwikkelen op het peil dat vereist wordt voor de opbouw van de communistische maatschappij. Maar dat mag niet leiden tot een bekrompen practicisme. Elke nieuwe ontwikkeling van de wetenschap impliceert de oplossing van belangrijke theoretische vraagstukken van de wetenschap, van het wetenschappelijk onderzoek en steeds nieuwe ontdekkingen.

De wil om altijd nieuwe wetenschappelijke waarden te scheppen, om altijd vooruit te gaan, is het kenmerk van ons tijdperk.

*

In de wetenschap is de geest van vernieuwing onverbrekelijk verbonden met een veelomvattend en vruchtbaar onderzoek van de vraagstukken die aan de wetenschap worden gesteld, met een kameraadschappelijke en opbouwende kritiek op de werken van de geleerde. De botsing der meningen en de vrijheid van kritiek zijn wezenlijke bestanddelen van de ontwikkeling der wetenschap.

De discussies, die door de Partij op de verschillende gebieden van kennis werden georganiseerd, hebben een belangrijke rol gespeeld in de progressieve ontwikkeling van de Sowjetwetenschap. De methode van de wetenschappelijke kritiek dringt steeds dieper door op alle gebieden van de wetenschap.

Toch heeft de wetenschappelijke kritiek in haar ontwikkeling soms met hindernissen te kampen, waarover enkele woorden te zeggen zijn. Er zijn bij ons nog gevallen, waarin de kritiek niet graag gezien wordt. Sommige geleerden wensen niet alleen hun wetenschappelijke werken aan kritiek te onttrekken, maar zich zelfs met verschillende minderwaardige procédé's van deze kritiek te ontdoen.

Het dogmatisme, de vervanging van werkelijk wetenschappelijk onderzoek door stellingen die voorgoed bepaald zijn, door dogma's, is de doodsvijand van

elke wetenschappelijke vooruitgang. Het is nog lang niet uitgeroeid in onze wetenschappelijke kringen.

Terwijl zij zogenaamd de noodzaak van wetenschappelijke kritiek erkennen, achten sommige beroemde geleerden zich onfeilbaar en trachten zij practisch alles wat niet in hun schema's past uit de weg te ruimen. Vandaar deze onwaardige methoden van wetenschappelijk werk, die men terecht bij ons de benaming geeft van methoden „à la Araktsjejew". Deze geleerden trachten de wetenschappelijke kritiek te verstikken, een vrij onderzoek van de problemen te verhinderen. Men kent gevallen waarin Sowjettijdschriften heel lang artikelen bewaard hebben, zonder ze te publiceren, waarvan de schrijvers het op sommige punten niet eens waren met de opvattingen van sommige Sowjetgeleerden, bijvoorbeeld met die van het academielid T. D. Lyssenko, het academielid K. M. Bykow of prof. A. G. Iwanow-Smolenski. Deze artikelen en deze opvattingen werden uitsluitend op grond hiervan als onwetenschappelijk beschouwd.

Sommige geleerden maken herhaaldelijk de kritiek zelf ongenietbaar, door haar in een dogmatische vorm te gieten. Sommige richtingen en sommige werken schenkt men een diploma van loyaliteit, en andere, op grond van overhaaste conclusies, en soms wegens persoonlijke motieven, wordt een standaard-etiket opgeplakt: ze zijn „reactionair", „idealistisch", enz. Bij gebrek aan wetenschappelijke argumenten gebruiken sommige biologen soms grote woorden, zoals „namaak-weissmanisten", „revanchisten", „malthusianen". Sommige physiologen noemen elke critische tegenwerping, die tegen hen gericht is, „anti-pawlowiaans" of „rancuneus". Het spreekt vanzelf dat de Sowjetgeleerden systematisch en onvermoeid de strijd tegen alle onwetenschappelijke, idealistische, reactionaire posities zullen voortzetten. Maar het wapen van de kritiek moet gericht worden tegen de *werkelijke* uitingen van deze soort vijandige ideologie. Ongegrond en oppervlakkig dergelijke „sterke" uitdrukkingen bezigen is alleen maar schadelijk.

De Partij leert ons de kritiek zodanig te richten, dat zij een principiële kritiek is en de zaak zo veel mogelijk dient. Waar het om gaat is niet etiketten op zijn tegenstanders te plakken, maar om de kern van de discussie zo goed mogelijk bloot te leggen, op kameraadschappelijke wijze, zonder vernederende kwalificaties die bestemd zijn om iemand te „kraken". Een op de juiste wijze opgevatte wetenschappelijke kritiek stelt zich tot doel de ontwikkelingswegen op dit of dat gebied van de wetenschap, de vraagstukken die nog onvoldoende opgehelderd zijn, de onderzoekingen die nog moeten plaatsvinden en de middelen om hiertoe te geraken te bepalen.

Een ernstige fout van het wetenschappelijk werk komt voort uit de neiging, die bij sommige geleerden wordt waargenomen, om elke oriëntatie of elk onderzoek uitsluitend en bloc te beschouwen, door ze in pasklare categorieën te rangschikken, „helemaal wit" of „helemaal zwart", zonder de verschillende elementen van positieve of negatieve aard te onderscheiden. Wanneer men de wetenschappelijke kritiek ontwikkelt moet men echter de wetenschappelijke resultaten en theorieën in al hun aspecten analyseren en de verschillende elementen verschillend beoordelen: de graankorrels van de waarheid verzamelen, de positieve aspecten uitwerken, en alles wat overbodig of foutief is verwerpen.

Laten wij bijvoorbeeld de theorie van onze grote geleerde W. R. Williams nemen over het stelsel van wisselbouw in de landbouw. De vooruitstrevende waarde van deze theorie in bepaalde omstandigheden is voor geen twijfel vatbaar; maar zij is geen middel dat de landbouw met succes in alle omstandigheden en alle gebieden kan ontwikkelen. Zoals het Centraal Comité van de Communis-

tische Partij van de Sowjet-Unie in zijn Februari-Maartzitting 1954 heeft vastgesteld, heeft de stelselmatige toepassing van deze theorie in de droge streken van het Zuiden van ons land de nationale economie ernstig geschaad; men heeft ten onrechte de cultures van overjarige grassen doen toenemen en de cultures van graan verminderd. Dit voorbeeld toont aan dat het dogmatisme, in de wetenschap, de belangen van de staat ernstige schade kan toebrengen wanneer het uit de stilte van het studeervertrek in de arena van het leven komt. Aan de hand van dit voorbeeld leert het Centraal Comité de Sowjetgeleerden met hoeveel vastbeslotenheid en onverschrokkenheid men het dogmatisme en de sleur moet ontmaskeren en de wetenschap snel moet oriënteren op de werkelijke behoeften van de communistische opbouw.

In wetenschappelijke discussies heeft men soms te maken met tegenstanders die zich, in plaats van bewijzen aan te voeren, enkel en alleen beroepen op de mening van geleerden wier naam autoriteit in de wetenschap heeft; zij slepen citaten aan zonder tot een oorspronkelijk onderzoek over te gaan van het vraagstuk dat ter discussie staat, zonder te trachten een nieuwe oplossing te vinden die rekening houdt met nieuwe situaties en nieuwe ervaringen.

Voor ons is echter niet het belangrijkste of iets al dan niet overeenstemt met bepaalde dogma's; het belangrijkste is, de ideeën en de theorieën aan de praktijk te toetsen, de theorie op de basis van de wetenschappelijke veralgemening van de resultaten in de praktijk moedig verder te ontwikkelen. Persoonsverheerlijking ligt de Sowjetgeleerden niet, omdat zij weten dat de grootste geleerden altijd de zonen van hun tijdperk waren en dat hun opvattingen niet voor onbeperkte tijd hun geldigheid kunnen behouden.

In ons land worden de oude, beproefde wetenschappelijke kaders, die een aanzienlijke ervaring, diepgaande kennis en grote scheppende mogelijkheden bezitten, onophoudelijk aangevuld door een jeugd vol initiatief en ondernemingslust, die naar nieuwe wegen zoekt. Dit verbond garandeert de toekomstige successen van de wetenschappelijke gedachte in de Sowjet-Unie en ook dat onze wetenschap binnen korte tijd nog actiever zal deelnemen aan de opbouw van het communisme.

S. L. SOBOLJEW
Lid van de Academie van Wetenschappen van de U.S.S.R.

(Prawda, 2 Juli 1954)

Boekbespreking

EEN GESLAAGDE BLOEMLEZING

„Met hart en ziel" noemde de uitgever zijn „bloemlezing uit een halve eeuw poëzie". *) En in zijn voorwoord zegt hij: deze gedichten „karakteriseren ons land en ons volk en belijden, hoe verschillend van uitgangspunt vaak, met hart en ziel het geloof in de mens en het leven."

De taak, die men zich met het kiezen van dichtwerken op deze basis uit een tijdperk van maar liefst 50 jaar kapitalistische verwording, heeft gesteld, was geen eenvoudige. Maar juist óm die verwording was zij een zeer belangrijke, een noodzakelijke zelfs. Onze schone letteren zijn meer en meer een lelijke weerspiegeling van de burgerlijke degeneratie geworden. De poëten, uit burgerlijke traditie toch reeds moeilijk toegankelijk voor het volk, hullen zich veelal in steeds duisterder vormen om hun gebrek aan inhoud zoveel mogelijk te camoufleren. De functie van het gedicht: rijkdom aan gevoelens en gedachten zo gul mogelijk mede te delen in schoonheid van klank en rhythme, verwordt dan mét die van de dichter tot het uitstoten van armoede aan geest in een onverstaanbare brij van lettergrepen. Deze dient wellicht tot zelfbevrediging van de man of de vrouw die zich heeft wijsgemaakt, dichter te zijn. Maar met kunst en kunstenaar, voortgekomen uit de natie en werkzaam in de sfeer van verantwoordelijkheid en onontkoombare levenskeuze, heeft dat alles dan ieder rechtstreeks verband verloren.

Vandaar het grote plezier én, eerlijk gezegd, ook de niet geringe verrassing waarmee wij deze bundel van „Pegasus" hebben gelezen. Van niet minder dan 40 dichters is slechts één, kort, dichtwerk gekozen. Men vindt er *Gorter* naast *Lucebert, Remco Campert* naast *Van Collem, T'heun de Vries* naast *Hans Lodeizen.* En hoewel het onzinnig zou zijn, het voor alle 40 harten en zielen nu maar gelijkelijk op te nemen, moet worden gezegd dat de samensteller er in geslaagd is, de draad vast te houden en af te wikkelen, die hij in handen nam.

Dichter en werkend volk zijn nader tot elkaar gebracht.

Er zijn daarbij énkele hoogtepunten en teveel bleef daar té ver beneden. Maar het geheel is alleszins een gelukte eerste proeve van litteratuurbundeling, die ons volk iets goeds en iets moois te zeggen heeft.

De hoogtepunten leveren (chronologisch) *Gorter* („Van uit een nieuwe wereld..."), *M. Nijhoff* („De Vogels"), *Gerard den Brabander* („Schaatsenrijden") en *Jan Campert* („Rebel, mijn hart"). Het gedicht van Nijhoff zal voor zeer velen een verrassing zijn, die hem niet kenden als de scherpe, gevoelige criticus van zijn en onze maatschappij. Na „de arbeiders der fabriek aan de overkant" te hebben beschreven, die brood strooien voor de vogels tijdens het schaftuur, gaat Nijhoff verder:

„Andere vogels hebben het niet zo,
Ik heb hen vaak op de brug gâgeslagen,
zij haalden brood op het stempelbureau.

Als die om kruimels van de hemel vragen
een bioscoop, een fiets, een radio,
komt de cavalerie de hoek om jagen."

Ook Den Brabanders „Schaatsenrijden" is een schoon vers, dat door zijn verrassende wending in vertrouwde beelden van de winterdag, de warmte van gevoel en gedachte weet te wekken van ware poëzie.

*) Met hart en ziel — Bloemlezing uit een halve eeuw poëzie — Uitgeverij Pegasus — Amsterdam 1954 — *f* 1.90.

Maar jammer vinden we het, dat van dichters als *Henriëtte Roland Holst, Theun de Vries, Sonja Prins, Ed. Hoornik* niet sterker en duidelijker dat deel van hart en ziel tot spreken werd gebracht dat partij heeft gekozen in deze wereld. Van *Mies Bouhuys* werd terecht haar „actuele" en mooie „Nederland" gekozen, in de „Groene Amsterdammer" gepubliceerd na de stormramp van 1 Februari 1953. Maar waarom dan van Theun de Vries bijvoorbeeld niet zijn „Vijfde Mei", opgenomen in „Nationale Snipperdag", mooi en sterk en onvergankelijk, wat in veel mindere mate geldt voor zijn „Nieuw Voorjaar"?

En ook: in de achter ons liggende halve eeuw waren er 5 jaren die hart en ziel van onze dichters en dichtende niet-dichters hebben doen spreken als vaak nog niet tevoren. Te weinig vindt men van die verzetspoëzie in deze bundel terug. Dat werk staat als een voltooid monument in die 50 jaren. Van *Lucebert* („Moore" — waarom geen verduidelijking van deze titel?) en *Jan G. Elburg* („Leerdicht van de lente"), *Remco Campert* („Ik haal adem") en andere experimentelen kan dat allerminst worden gezegd. Al is het natuurlijk interessant voor de niet-ingewijde om door middel van deze bundel enkele hartekreten zijner zoekende tijdgenoten ter kennismaking voorgezet te krijgen.

Deze critiek op de bundel wil allerminst een rem zijn op het kopen en lezen ervan. Integendeel, wij willen er een ieder mee aansporen zich de moeite te geven deze goedkope uitgave van „Pegasus" tot zijn onbevooroordeelde gedachten- en gevoelsleven te doen doordringen. Hoe meer harten en zielen in ons volk zich om onze poëzie bekommeren, des te duidelijker en objectiever zal „de tijd" zijn keuze doen, zal de dichter van vandaag ook zijn artistieke weg weten te vinden in de doolhof die volk en maatschappij hem zo vaak nog zijn. Zal hij zichzelf naar inhoud en vorm weten te vinden én te uiten vanuit het diepst van zijn hart en ziel.

W. K.

Nieuwe Belgische uitgaven

BIJDRAGE TOT MARXISTISCHE KUNSTBESCHOUWING

Van de Belgische schrijvers Georges van Acker en Jozef Versou verscheen bij De Nieuwe Tijd te Antwerpen „Het socialistisch realisme als wereldbeeld en scheppingsmethode van de vooruitstrevende kunstenaar" *), een studie waarvan het laatste gedeelte voor het eerst in het October-nummer van P. en C. werd gepubliceerd.

De brochure is ten zeerste aan te bevelen voor alle vooruitstrevende kunstenaars en intellectuelen, niet omdat elk woord volkomen juist zou zijn (volgens de definitie: waarheid is de juiste weerspiegeling van de werkelijkheid in het bewustzijn van de mensen), maar omdat ze veel misverstanden over het werk van de socialistische kunstenaar uit de weg ruimt.

Op èèn punt speelt een idealistische terminologie de auteurs parten. Op pag. 23 schrijven zij, dat het socialistisch realisme „eerst en vooral een *geestelijke houding*" op esthetisch gebied is, van de kunstenaar ten opzichte van de werkelijkheid, en deze houding omschrijven zij verderop als „de wetenschappelijk-marxistisch

*) **Verkrijgbaar bij Boekhandel Pegasus à ƒ 1.—.**

gefundeerde wereldbeschouwing", waarvan het afhangt „of een kunstschepping al dan niet tot het socialistisch realisme gerekend moet worden".

Het is duidelijk dat men hier het gebied van het socialistisch realisme onnodig beperkt. Men behoeft niet per se een wetenschappelijk marxist te zijn om soc.-realistische elementen in de kunst te brengen. Gorki was dit nog niet, toen hij De Moeder schreef, en Majakowski, de bij uitstek soc.-realistische dichter, was geen lid van de C.P.S.U., wat men toch verwachten zou van een marxist.

Aan de ene kant een verkeerde beperking, aan de andere kant een onjuiste „verruiming", die uit de beperking voortkomt. Uitgaande van de stelling dat men alleen soc.-realistische kunst kan maken wanneer men een marxistische wereldbeschouwing heeft, komen zij tot de conclusie dat de geestelijke houding primair is en dat deze kunst geen „socialistische werkelijkheid" nodig heeft.

Niet de geestelijke houding van Gorki vormde echter de grondslag voor De Moeder, maar de Russische arbeidersbeweging en de bolsjewistische partij, die het socialisme voorbereidde en daardoor de toekomst vertegenwoordigde. Het artistieke vermogen van Gorki om de kiemen van dit socialisme weer te geven was de tweede voornaamste voorwaarde.

De kunst komt immers uit het leven voort, en niet het leven uit de kunst. D.w.z. de maatschappelijke omstandigheden, politiek èn economisch, vormen de grondslag voor de kunst, alleen moet men deze in hun wording en ontwikkeling zien, en niet statisch; ook niet, wat de kunst betreft, in twee gesplitste delen: de economie en de ideologie, waarvan de eerste (nog) kapitalistisch en de tweede (al) socialistisch is.

De schrijvers halen Stalin aan, die vaststelde dat er vòòr de revolutie in Rusland geen „gerede kiemen van socialistische economie" bestonden (vergeleken met de kiemen van kapitalistische economie in de feodale maatschappij). Om de vraagstukken van de economie te belichten scheidt Stalin deze van de „bovenbouw"; men kan echter het ontstaan van de bovenbouw (ideologie, bewustzijn, politiek stelsel) niet bestuderen los van de basis die hem gevormd heeft, en die op haar beurt door hem gevormd wordt.

Hoewel er, afzonderlijk beschouwd, in onze maatschappij geen kiemen van socialistische economie aanwezig zijn, is de „socialistische werkelijkheid" in kiemvorm wèl aanwezig, en heus niet alleen ideologisch. Zij is aanwezig in de eenheid van theorie en practijk, in de bewuste voorhoede van de arbeidersklasse, in de communistische partij die het socialisme in zich draagt. Alleen op haar groei en ontwikkeling, op de beweging voor vrede en democratie, voor nationale onafhankelijkheid, kan een socialistisch-realistische kunst gebaseerd zijn. Daarom geldt ook, omgekeerd: elke kunst die verbonden is met de vooruitstrevende beweging van onze tijd, bevat *elementen* van het socialistisch realisme.

Ik meende iets uitvoeriger op de kwestie van de grondslag te moeten ingaan omdat men zo gemakkelijk tot verkeerde gevolgtrekkingen komt, wanneer de geestelijke houding voorop gesteld wordt, gevolgtrekkingen die de schrijvers zelf terecht bestrijden. B.v. de veroordeling van „de hedendaagse vooruitstrevende kunstenaars van de kapitalistische landen" als „halfslachtigen" ten opzichte van het socialistisch realisme, zonder na te gaan of in hun werk misschien meer nieuwe elementen aanwezig zijn dan men aan de hand van hun wereldbeschouwing zou verwachten.

Het boekje in zijn geheel vormt een zeer nuttige bijdrage tot de oplossing van de hedendaagse problemen op het gebied van de kunst.

S. P.

4 JONGE DICHTERS

Wij ontvingen een aantrekkelijk mapje met gedichten van Marc Braet, Etienne Geerts, Staf Rummens, Van Saarloos, „De Vierkante Vier", uitgegeven door De Hele Wereld in Antwerpen à f 1.95. De inhoud wordt het beste gekarakteriseerd door de toegevoegde aanbeveling, in handschrift, van Willem Elsschot:

„Dit span van vier jonge dichters kan ik warm aanbevelen aan allen die ontvankelijk zijn voor warmte en heftigheid. Deze jongens nemen geen blad voor de mond en durven van zich af te spreken zonder zich af te vragen of zij er niet voor zullen boeten. Hun moed en openhartigheid verdienen beloond te worden."

DE GROTE FIGUREN IN DE GESCHIEDENIS

De mensen maken zelf hun geschiedenis, maar vooralsnog niet met een collectieve wil of volgens een collectief plan, of zelfs in een definitief bepaalde, gegeven maatschappij. Hun pogingen botsen met elkaar en als gevolg hiervan worden al deze maatschappijen beheerst door noodzaak, *die aangevuld wordt en verschijnt onder de gedaanten van* toeval. *De noodzaak, die hier tot uitdrukking komt tussen toevalligheden door, is wederom in laatste instantie de economische noodzaak. Hier belandt men bij het vraagstuk van de z.g. grote mannen. Dat een bepaalde figuur en juist deze figuur optreedt op dat bepaalde ogenblik in een gegeven land is natuurlijk zuiver toeval. Maar indien hij uitgeschakeld werd zou er een behoefte aan een plaatsvervanger ontstaan, en deze goede of slechte plaatsvervanger zal op den duur gevonden worden. Dat Napoleon, juist die bepaalde Korsikaan, de militaire dictator werd, die de Franse Republiek, verzwakt door haar eigen oorlog, nodig had, was een toeval; maar dat er, wanneer er geen Napoleon was geweest, een ander zijn plaats in genomen zou hebben, wordt bewezen door het feit, dat steeds de man gevonden werd zodra hij noodzakelijk was: Caesar, Augustus, Cromwell, enz. Terwijl Marx de materialistische geschiedenisbeschouwing heeft ontdekt, vormen Thierry, Mignet, Guizot en alle Engelse geschiedkundigen tot 1850 het bewijs, dat er naar gezocht werd; en de ontdekking van dezelfde beschouwingswijze door Morgan bewijst dat de tijd er rijp voor was en dat zij inderdaad ontdekt moest worden.* [1])

Fr. ENGELS

[1]) Uit een brief van Engels aan Starkenburg van 25 Januari 1894. Engels voegt er nog een waarschuwing aan toe: „U moet niet elk woord afzonderlijk afwegen, maar naar het verband zien. Het spijt mij, dat ik geen tijd had om wat ik u schreef zo nauwkeurig uit te werken als ik het had moeten doen, wanneer het voor publicatie bedoeld was geweest."

Partijleven

De betekenis van de ledenvergadering

In alle bedrijfs- en buurtafdelingen komen deze maand de leden van de Partij in vergadering bijeen. Op deze ledenvergaderingen moet veel werk worden verzet. Aan de orde is immers de voorbereiding van het 17e Partijcongres.

Dat houdt in, dat op de ledenvergadering beraadslaagd zal worden over de discussiegrondslag, die door het Partijbestuur is opgesteld voor het eerste punt van de agenda.

Dat houdt verder in, dat op de ledenvergadering de afgevaardigden naar de districtsconferenties worden gekozen en ook dat op de ledenvergaderingen de candidaten voor het nieuwe Partijbestuur worden gesteld.

Er moet dus inderdaad veel werk worden verzet.

*

De Congresvoorbereiding plaatst de Partij voor de taak overal ledenvergaderingen te houden.

Het is echter niet alleen de vóórbereiding van het Congres die ons met de neus op de betekenis van de ledenvergadering drukt.

Dat doet vooral de inhoud van het Congres. Want het belangrijkste vraagstuk, dat op het Congres ter bespreking staat, is dat van de versterking van de organisatie. Daarover laat de discussiegrondslag geen twijfel bestaan. Op pag. 30 verklaart het Partijbestuur:

> „Wij nodigen de Partijleden uit in hun discussie voor het Congres de grootste aandacht aan de organisatorische toestand van de Partij te besteden. Immers, de politiek kan juist zijn, maar haar verwezenlijking hangt van de organisatie af."

Er kan geen meningsverschil over bestaan, dat het houden van ledenvergaderingen één van de kwesties is die aan de orde komen, wanneer het vraagstuk van de versterking van de organisatie moet worden opgelost.

*

Waarin bestaat de betekenis van de ledenvergadering?

De betekenis van de ledenvergadering is in de eerste plaats, dat zij alle leden van de Partij de gelegenheid biedt hun mening te geven over de politiek en de taken van de Partij en daardoor bij te dragen tot de besluitvorming van onze Partij. Tevens is zij noodzakelijk voor het uitwerken van een juiste lijn en voor het opstellen van de juiste leuzen, op grondslag van deze lijn.

De leden van de Partij nemen aan de beraadslagingen hierover niet alleen deel op grond van hun inzicht in de algemene toestand, maar vooral op grond van hun inzicht in de problemen en opvattingen van die groepen van de bevolking, waaronder zij verkeren.

De leden weten hoe de arbeiders, de middenstand, de boeren etc. reageren op de aanvallen van de tegenstander en op het optreden van de Partij. Zij weten op welke wijze de tegenstanders de massa's weten te beïnvloeden en hoeverre het in het bijzonder staat met de invloed van de vijandelijke propaganda en demagogie in het bedrijf waar zij werken, in de buurt waar zij wonen en in de organisatie waarvan zij lid zijn. Zij kennen de noden en verlangens van de massa.

De ledenvergaderingen vormen dus als het ware de som van de ervaringen opgedaan bij het doorvoeren van de politieke lijn onder de massa's.

Voor het verder uitwerken van de lijn en het opstellen van de juiste leuzen zijn deze ervaringen dan ook onmisbaar. Op de ledenvergadering wordt de lijn van de Partij verdiept en verrijkt.

*

De ledenvergadering is verder onmisbaar voor de *uitvoering* van de lijn, dus voor het onder de massa's brengen van de leuzen en het ontplooien van de actie.

Er is geen andere instantie in de Partij dan juist de ledenvergadering, waar de leuzen van de Partij — die uiteraard algemeen zijn en voor het gehele land of voor een geheel gebied gelden — aangepast worden aan de bijzondere omstandigheden van de buurt of het bedrijf, waar de afdeling is georganiseerd.

De leuze „Voor loonsverhoging en prijsstop" zal op een ledenvergadering van de havengroep anders uitgewerkt worden dan op een ledenvergadering van de een of andere buurtafdeling.

Dit geldt niet alleen voor het uitwerken van een bepaalde leuze, maar evenzeer voor het vaststellen van de wijze waarop deze leuze dient te worden gepropageerd en de actie ervoor dient te worden voorbereid.

*

Tot slot is de ledenvergadering onmisbaar voor het uitvoeren van de besluiten die op grond van de beraadslagingen over de lijn en zijn toepassing zijn genomen. Degenen, die de uitvoering van de besluiten moeten waarborgen zijn immers de leden van de Partij. Op de ledenvergadering doen zij de argumenten op die zij gebruiken kunnen in het voorbereiden van de actie, bespreken zij de taken, die de communisten gezamenlijk, en verschillende kameraden afzonderlijk, in overeenstemming met hun functie in de Partij en de massaorganisaties hebben te verrichten.

Drie zaken springen dus in het oog wanneer de vraag besproken wordt wat de betekenis is van de ledenvergadering in onze Partij.

Allereerst is de ledenvergadering de plaats waar de leden de gelegenheid wordt geboden hun oordeel te geven over de politiek en de taken van de Partij. Verder is de ledenvergadering juist *die* bijeenkomst in de Partij waar de verbinding van de algemene leuzen met de beweging in de buurt of het bedrijf, waar de betrokken afdeling optreedt, wordt uitgewerkt. Tot slot is de ledenvergadering de plaats waar over de preciese uitvoering van de taken van de Partij wordt beraadslaagd.

Hieruit blijkt, dat de ledenvergadering juist *die* instantie is, die de politieke stellingname en het werk van de Partij, van haar leidingen en van haar functionarissen voortdurend toetst aan de ervaringen van het werken onder de massa's, en onderwerpt aan de critiek van de leden van de Partij.

Zo wordt het politieke leven in de Partij tot stand gebracht, waarvan de discussiegrondslag voor het 17e Partijcongres zegt:

> „..... het politieke leven is vóór alles de van onze beginselen uitgaande critiek en zelfcritiek ten aanzien van de toestand en de activiteit van de Partij, van het werk van de partijleiding, van haar politieke richtlijnen, getoetst aan de practische resultaten ervan. Waar critiek is, is leven, waar geen critiek is, heerst de dood in de pot."

Door het houden van regelmatige ledenvergaderingen verzekert de Partij dat haar leuzen overal onder de massa's worden uitgedragen en de massa-beweging ervoor wordt ontplooid.

*

De ervaringen in vele afdelingen tonen aan dat de ledenvergadering niet zulk een betekenis wordt toegekend. Het moet gezegd worden dat het ontbreken van een juiste opvatting over de ledenvergadering bij verschillende afdelingsbesturen, bv. in district Amsterdam, vaak aan de aandacht van de onderdistrictsleidingen en van de districtsleiding is voorbijgegaan.

Er valt een herhaaldelijk terugwijken voor de onjuiste opvattingen, die er over de ledenvergaderingen bestaan, te constateren.

Waaruit blijkt het bestaan van zulke onjuiste opvattingen?

Er zijn afdelingen, die slechts sporadisch ledenvergaderingen houden. Deze afdelingen gaan blijkbaar van de gedachte uit, dat ledenvergaderingen tijdverlies betekenen. „Het kost ons weer een avond," klinkt de verzuchting. De kameraden, die zo spreken zijn van oordeel dat op de ledenvergadering alleen maar de actieve

werkers komen, „die het toch wel weten" en die het zo druk hebben dat zij geen avond missen kunnen.

Van dezelfde gedachte gaan de kameraden uit, die misschien met grotere regelmaat ledenvergaderingen beleggen, maar de avond gebruiken voor verdeling van het werk, vanaf het uitzetten van een obligatiewijk tot en met het regelen van een actieavond voor het bijeenbrengen van handtekeningen.

De ondergrond van deze verschijnselen is de scheiding die er gemaakt wordt tussen de werkers en de overige leden van de Partij, tussen de zg. „actieven en passieven". De vaak geringe opkomst van de leden beschouwen zij als het doorslaggevende bewijs voor de juistheid van hun opvatting. Maar zij vergissen zich. De geringe opkomst is juist het *gevolg* van het bestaan van de mening over de „actieven en de passieven" en dus van de schadelijke opvatting over de rol van de ledenvergadering.

De leden van de Partij slechts dan als communisten te beschouwen wanneer zij verschillende werkzaamheden voor de Partij verrichten, betekent het standpunt uit het oog te verliezen dat in het Leerboek van de Arbeidersbeweging, deel III, wordt uiteengezet. Hierin wordt gezegd dat het actief werken voor de Partij niet een vanzelfsprekende zaak is, maar slechts het resultaat kan zijn van een geduldige en vaak langdurige overtuigingsarbeid. Het betrekken van zoveel mogelijk leden in de beraadslagingen van de Partij effent juist de weg voor het steeds verder uitbreiden van het aantal werkers van de Partij. De ledenvergadering is een beslissende bijdrage in het vergroten van de activiteit van de Partij.

Een andere onjuiste opvatting over de ledenvergadering is het beperken van de inhoud van de bijeenkomst tot het bespreken van de „grote" politiek. De ledenvergadering wordt dan beschouwd als een politieke informatieavond van algemene aard. De inleider geeft een „politiek overzicht" en verzuimt de taken te bespreken, waarvoor de Partij i.v.m. de politieke toestand staat, en de leden in de beraadslaging te betrekken over de preciese eisen die geformuleerd dienen te worden en de juiste actievormen, die dienen te worden ontwikkeld.

Het afdelingsbestuur bepaalt zich op zulk een ledenvergadering er toe om naar de spreker te luisteren en heeft zich niet beziggehouden met het van te voren opstellen van overwogen voorstellen die op de ledenvergadering ter bespreking worden voorgelegd.

De juiste mening, dat het uitsluitend verdelen van werk op de ledenvergadering verkeerd is, wordt hier blijkbaar zó opgevat dat de ledenvergadering zich niet met het bespreken van de taken van de partij en de uitvoering ervan dient bezig te houden.

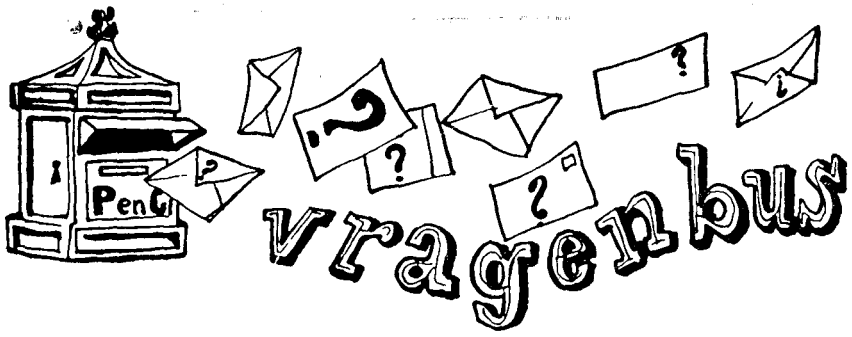
Het zal duidelijk zijn, dat het verdelen van het werk (dus het aanwijzen van werkers voor de geldactie, voor de colportage, voor het verrichten van bepaalde agitatiewerkzaamheden enz.) niet hetzelfde is als het bespreken op de ledenvergadering van de eisen, waarvoor gestreden dient te worden, en de vraagstukken op welke wijze dit moet gebeuren, welke argumenten moeten worden gehanteerd en op welke manier. Alleen zó bereiken we immers dat het bestuur zich bij de uitvoering van het werk geleid weet door de ledenvergadering, waaraan het verantwoording schuldig is.

*

Het niet houden van regelmatige ledenvergaderingen is een rem voor de versterking van de organisatie en de activiteit van de Partij. Uit het niet houden van ledenvergaderingen blijkt, dat de betrokken leidingen de democratie in de Partij geweld aandoen en zich neergelegd hebben bij de inwendige stilstand in de organisatie, waarover de discussiegrondslag spreekt.

Werken aan de versterking van de partijorganisatie, dus aan het vergroten van de partijactiviteit, betekent het houden van regelmatige, goed voorbereide ledenvergaderingen, waarvan het kenmerk is, dat de leden zowel de lijn van de Partij als de uitvoering ervan regelmatig aan een discussie onderwerpen.

SIEP GEUGJES

In het November-nummer van P. en C. van verleden jaar las ik, dat „niet alleen het relatieve welvaartspeil van de arbeiders als gevolg van de enorm gestegen productiviteit niet is gestegen, maar ook niet hun absoluut welvaartspeil."

Het artikel bewijst dat de na-oorlogse koopkracht van de lonen voortdurend daalt, terwijl de productiviteit is gestegen. Maar kan men ook spreken van een achteruitgang vergeleken met de toestand na de eerste wereldoorlog?

G. H. te H.

Wanneer men spreekt over verlaging van het welvaartspeil moet men rekening houden met het loon, de arbeidsomstandigheden en de maatschappelijke zekerheid. Terwijl de productiemogelijkheden na de eerste wereldoorlog zijn toegenomen, is het levenspeil van de werkers, in zijn geheel genomen, in de kapitalistische landen gedaald, ten eerste door verlaging van de koopkracht der lonen, ten tweede door verscherpte uitbuiting, ten derde door een voortdurende bedreiging met werkloosheid en tenslotte door het gevaar van een allesvernietigende oorlog.

Over de verscherpte uitbuiting schrijft Jaap Wolff in dit nummer (pag. 132). Vergelijk ook de feiten die Annie Averink brengt over de toestand van de vrouw (pag. 148). De hoofdredacteur van ons zusterblad Humanité schreef over hetzelfde onderwerp op 6 Februari j.l.:

Men kan trachten de arbeiders te bedriegen. „Maar de feiten zijn hardnekkig," zei Maurice Thorez in zijn rede voor het Centraal Comité. „De feiten tonen aan dat het uurloon van een Parijse metaalarbeider sinds 1938 gehalveerd is. Het aantal geschoolde arbeiders neemt af. De lonen van alle gezinsleden bij elkaar, vrouw en kinderen inbegrepen, zijn nauwelijks evenveel als de vader vroeger alleen kreeg. De huren stijgen voortdurend, veel arbeiders wonen in krotten. De Parijse arbeider eet minder vlees dan onder het Tweede Keizerrijk. De landarbeiders leven nog steeds als paria's. In haar geheel heeft de Franse werkende bevolking te kampen met lichamelijke ellende, chronische ondervoeding en ziekte."

Zelfs datgene, wat het kapitalisme voorstelt als een middel om het lot van de arbeider te verbeteren, blijkt steeds in handen van datzelfde kapitalisme een middel te zijn tot verscherpte uitbuiting. Twee voorbeelden: de machines, de premies.

Het is duidelijk dat de machines in een goed ingerichte maatschappij mechanische slaven in dienst van de mens worden. Maar de hand van het kapitaal corrumpeert alles wat ze aanraakt. Wanneer ze machines gebruikt, doet ze dat om ze juist tegen de arbeider te gebruiken, ten bate van de winst.

Hij wordt hun slaaf. Als middel om hem te onderwerpen aan een versneld arbeidstempo is de machine een veel effectievere mechanische controleur, dan tien van vlees en bloed die steeds achter de arbeider aanzitten. Men moet de beweging bijhouden. Terwijl de machine de werker een vrije tijd zou kunnen

geven, die het hem mogelijk zou maken als een alzijdig mens te leven, veroordeelt zij hem zijn hele leven tot een herhaling van een klein aantal elementaire handgrepen. Zij bevordert het ontstaan van de beperkte, gedeeltelijke mens, waarover Marx sprak, de verminkte mens. En tenslotte, wat gebeurt er onder het kapitalisme met de arbeiders, die de machine „bevrijdt"? Zij worden werkloos. Waarbij het reserve-leger van werklozen, dat zelf groot gebrek lijdt, het kapitalisme dient als chantagemiddel, als voortdurende bedreiging van de werkende arbeiders, om hen de moeilijkste arbeids- en levensomstandigheden te doen aanvaarden.

Wat de „premies", „gratificaties", „winstaandelen" enz. betreft, die door de kapitalist worden afgedragen, hij stelt deze vaak voor als „aanvullingen", als bewijs van zijn goedhartigheid en zijn goede sociale bedoelingen. Maar wat zijn ze in werkelijkheid? Ze zijn slechts een „aanvulling" op een loon dat zo laag mogelijk wordt gehouden. In feite zijn ze een deel van het loon dat nog onzekerder, nog meer blootgesteld aan de willekeur van de kapitalist is, dan de rest. Om dit deel te verkrijgen moet de arbeider zich onderwerpen aan allerlei voorwaarden, zich neerleggen bij meer-uitbuiting en politiewillekeur. Baron Petiet heeft dit premiestelsel hardvochtig „het stelsel van de winterpeen" genoemd, waarmee men arbeiders aan de gang houdt zoals men ezels lokt. De voortdurende bedreiging met het intrekken van deze premies, b.v. wegens stakingen, betekent een herstel van het vroegere boetesysteem. Alleen de uiterlijke vorm is knapper geworden, beter aangekleed, maar het doel blijft hetzelfde. Men is terecht verontwaardigd over de afschuwelijke middelen waarmee de ondernemers in het verleden hun arbeiders „vasthielden". Thans ziet men duidelijk dat deze middelen nog maar primitieve vormen waren van een schema dat zich tegenwoordig hult in een geraffineerde wetenschap, maar daarom niet minder verwerpelijk is, en dat op een grotere schaal wordt toegepast. De vicieuze cirkel, waarbij de arbeider in de winkel van de patroon moest kopen, en andere knevelarijen, was zeker geraffineerd, maar dit waren nog maar de beginvormen van het systeem, vergeleken met wat de Wendels, Simca's en Fords thans hebben uitgevonden met behulp van hun technici, psychotechnici en consorten.

P en C-varia

„Sowjet-wetenschap achter"

In zijn artikel in de Prawda (elders in dit nummer van P. en C. opgenomen) zei S. L. Soboljew, dat zekere groepen van geleerden in de Sowjet-Unie de grote Amerikaans-Duitse onderzoeker A. Einstein verkeerd beoordeeld hebben en tegelijkertijd aan de nieuwe natuurkunde voorbij zijn gegaan zonder die op te merken. Dat slaat bijv. niet op de vooraanstaande Sowjet-sterrekundige W. A. Ambartsoemjan, de natuurkundige W. A. Fok of de filosoof M. M. Rozental.

Niettemin „vertaalde" het Franse persbureau Agence France Presse die zin uit Soboljew's artikel aldus: „De Sowjet-wetenschap is aan de nieuwe natuurkunde voorbij gegaan zonder die op te merken." Dit werd zo op 8 Juli 1954 overgenomen door het Franse blad Le Monde. En op 8 Januari 1955 maakte een heer Isaac Deutscher in het Algemeen Handelsblad ervan, dat Soboljew, sprekende over de Sowjet-Unie, geschreven zou hebben, „...dat de nationale wetenschap bij die van het westen is achter geraakt." In het artikel van Soboljew komt evenwel niets voor, dat daar in de verste verte op lijkt. Zo ontstaat nu de „objectieve berichtgeving over de Sowjet-Unie" in de reactionnaire pers.....

Aristophanes gegrepen

Omtrent het jaar 388 vóór onze jaartelling stierf de Griekse blijspeldichter Aristophanes. Hij schreef o.m. „Lysistrata". Van dit stuk maakte de Engelsman J. Lindsay een vertaling en N. Lindsay verzorgde de illustraties. Een Londense boekverkoper stuurde een exemplaar naar een boekhandelaar te Beverly Hills, California, USA. Maar de Amerikaanse Posterijen willen het niet vrijgeven, zo meldt de Londense Daily Worker op 20 Januari, want volgens de Amerikaanse Posterijen is het stuk „oneerbaar" en „ontuchtig" evenals de plaatjes. Nu is de Amerikaanse Vereniging voor Burgerrechten (ACLU) aan het procederen tegen de Posterijen om dit oud-Griekse toneelstuk vrij te krijgen. De Daily Worker veronderstelt ironisch, dat „Lysistrata" dan beslist wel viezer zal zijn dan de Amerikaanse beeldverhalen.....

Wij willen de lezers de oplossing van de „raadselachtige" houding der Amerikaanse overheid gaarne geven. In 1885 schrijft de Nederlandse kenner der Griekse oudheid Dr. W. Hecker over „Lysistrata" kortweg: „een pleidooi voor de vrede". Volgens hem is het stuk „even uitstekend van vinding en geest als van taal en versbouw". En in 1890 schrijven rector en conrector van het gymnasium te Tiel over Aristophanes: „...kiest hij zeer beslist partij tegen het rusteloze drijven der oorlogspartij..... spreekt uit zijne werken oprechte vaderlandsliefde....."

Volksgezondheid

In **Tsjechoslowakije** hebben de professoren Razka en Prochazka en hun medewerkers een nieuwe methode tegen roodvonk ontwikkeld. In plaats van 42 dagen hoeven de zieke kinderen nog maar 6 dagen in het ziekenhuis te blijven. De sterfte, in geval van een epidemie, bedroeg vroeger soms 25%, nu 1 of 2 per duizend.

Polen en **Hongarije** nemen de methode over.

In **Roemenië** werden vóór de tweede wereldoorlog slechts 25 soorten geneeskrachtige kruiden gekweekt, thans reeds 130 soorten.

In **Hongarije** is eind 1954 voor het eerst thyroxine gewonnen, een schildklierproduct, dat de stofwisseling ten goede komt. Tevoren moest Hongarije thyroxine invoeren tegen 400.000 gulden per kilogram, dus *f* 400.— per gram.

d.L.

Maart 1955

Politiek en Cultuur

30 cent

S. L. Soboljew: **wetenschappelijke kritiek, vernieuwingsgeest en dogmatisme**

Theun de Vries: **Walt Whitman, dichter der democratie**

Jaap Wolff: **militarisatie van de economie**

uit brieven van Marx aan Ruge

Nederlands kapitaal ondersteunt weer Westduitse bewapening

15 jaargang, nr 3

inhoud P en C

Harry Verhey: Maandelijkse notities 121

Jaap Wolff: De gevolgen van de militarisatie van de economie 128

Nederlands kapitaal ondersteunt weer Westduitse bewapening 135

Annie Averink: Is een vrouwenbeweging noodzakelijk? 143

Uit brieven van Marx aan Ruge 152

Gerard Geelhoed: De overwinning komt nooit vanzelf 156

Jaap Brandenburg: Het mandement en de regeringspolitiek 161

Theun de Vries: Walt Whitman, dichter der democratie 164

S. L. Soboljew: Wetenschappelijke critiek, verniewingsgeest en dogmatisme 170

Een geslaagde bloemlezing 175

Bijdrage tot marxistische kunstbeschouwing 176

4 jonge dichters 178

Siep Geugjes: De betekenis van de ledenvergadering 179

Vragenbus 182

Varia 184

Vignetten van Cor Basart

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus, Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is *f* 3,50 per jaar, *f* 1,75 per half jaar, losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15e jaargang no. 3 Maart 1955

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Maandelijkse notities

Welke verheven idealen de Amerikaanse kapitalisten nastreven met hun politiek van kracht blijkt wel uit de gegevens die het Amerikaanse tijdschrift „Survey of Current Business" vermeldt over de Amerikaanse winsten behaald op het Amerikaanse kapitaal dat in het buitenland belegd is. Alleen al in de drie jaren 1950-1952 bedroegen de inkomsten uit buitenlandse kapitaalsbeleggingen 7349 millioen dollar, na aftrek van de belastingen. Deze inkomsten stegen voortdurend; ze waren in het jaar 1952 meer dan 30 % hoger dan in het jaar 1950.

Dat is het beeld van de „vrije wereld" ten voeten uit. De vrijheid voor de Amerikaanse milliardairs om reusachtige winsten te behalen ten koste van de volkeren. Hun politiek van oorlogsvoorbereiding, hun voorbereiding van een kruistocht tegen het bolsjewisme, is een prachtig middel om een toestand te scheppen die hen in staat stelt de eigen „bondgenoten" onder druk te zetten en uit te buiten. Daarom vrezen zij elke ontspanning in de politieke situatie als een bedreiging voor hun positie. Daarom pogen zij ook steeds opnieuw de toestand te verscherpen en de oorlogskoers in stand te houden. Maar daarom ook is het nodig dat de volkeren waakzaam zijn en dat zij weten dat elke stap naar ontspanning op de grootst mogelijke tegenstand stuit van de imperialisten.

Na het behalen van successen en resultaten in de strijd mag men de strijd niet verzwakken maar moet men hem voeren met nog grotere standvastigheid, met nog grotere bekwaamheid en consequentheid. Dat wordt bewezen door de gebeurtenissen van het afgelopen jaar.

Grote overwinningen werden geboekt. Na het bereiken van de vrede in Korea werd vorig jaar de Conferentie van Berlijn gehouden, het eerste contact na jaren tussen de grote mogendheden. Dat leverde de Conferentie van Genève op, die ons de vrede in Viet-Nam bracht. Een beslissing die tegen de wil van de Amerikaanse regering in werd genomen. De E.D.G. werd weggestemd in Frankrijk en was daarmee definitief van de baan.

Deze resultaten, die een zucht van verlichting onder de mensen deden opgaan, die begroet werden door iedereen die de vrede liefheeft, werden echter door de reactionairen in de wereld als een gevaar gezien. Zij poogden deze resultaten ongedaan te maken.

Maar de krachtsverhoudingen in de wereld wijzigen zich.

In de zitting van de Opperste Sowjet wees de minister van Buitenlandse Zaken, Molotow, er aan de hand van tal van gegevens op dat de krachtsverhoudingen tussen de maatschappelijke stelsels zich vooral in de laatste tien jaar beslissend ten gunste van het socialisme hebben gewijzigd. Deze wijziging der krachtsverhoudingen was ook de grondslag waarop de grote vredesresultaten van vorig jaar zijn behaald.

Boemerang

Om de tegenstand en de weerzin der volkeren tegen de oorlogspolitiek tegen te gaan, hanteren de propagandisten der Amerikanen het wapen van de leugen.

Terwijl de Opperste Sowjet zich heeft beziggehouden met maatregelen, die het Sowjetvolk in staat moeten stellen het levenspeil nog hoger op te voeren en in verband hiermee besluiten heeft goedgekeurd, o.a. een verwisseling van functies in de regering der Sowjet-Unie, werden allerlei verdachtmakingen, laster en leugens door de kapitalistische pers uitgestrooid, maar deze hetze heeft als een boemerang gewerkt.

De superioriteit van de socialistische democratie is voor iedereen duidelijk geworden. Een dergelijke verwisseling van functies kon op zo'n rustige normale manier worden behandeld, omdat er in de Sowjet-Unie geen tegenover elkaar staande klassebelangen zijn. Er zijn geen verschillende politieke groeperingen, die tegengestelde belangen nastreven. Er is maar één belang, het belang van de volkeren der Sowjet-Unie. De regering van de Sowjet-Unie toont zich de stabielste regering ter wereld doordat zij berust op de stabielste macht, namelijk op de macht van het proletariaat verbonden met de klasse van de boeren en de Sowjet-intelligentsia.

Tegelijkertijd laat de brief van de voormalige minister-president Malenkow zien, dat er geen verschil bestaat in woord en daad bij de leiders van de Communistische partij.

Want het was Malenkow die er in zijn rede op het Negentiende Partijcongres op wees, dat de critiek en zelfcritiek sterker moest worden ontwikkeld. Hij zei daarbij: „Functionarissen die niet in staat zijn de critiek en de zelfcritiek tot ontwikkeling te brengen, zijn een rem voor onze vooruitgang, zij zijn niet rijp om leider te zijn en hoeven niet te rekenen op het vertrouwen van de Partij." (Brochure „Naar het Communisme" blz. 83, uitgave brochurehandel CPN.) Het is begrijpelijk dat deze woorden en daden voor burgerlijke politici vreemde zaken zijn. Als zij zo zouden handelen, hielden we in Nederland geen minister meer over.

Ontoelaatbare provocaties

Alle laster en hetze rondom de verwisseling van functies in de Sowjetregering hebben de agressieve daden van de Verenigde Staten niet kunnen verbergen. Want agressief is de politiek van Amerika ten opzichte van China.

Door haar handelingen poogt de Amerikaanse regering de haard van onrust, die Tsjang Kai-sjek vanaf zijn eilanden vormt, in stand te houden. In plaats van de vrede te dienen houdt zij de oorlogsspanning in stand.

Formosa bij China betekent niet alleen voldoen aan de nationale belangen van China, maar tevens opheffing van het oorlogsgevaar in dat deel van de wereld, hetgeen een internationaal belang is.

Hoe inconsequent de politiek van Amerika is, blijkt uit passages uit vroegere nota's en publicaties. Zo schrijft het Amerikaanse witboek, uitgegeven na de nederlaag van Tsjang Kai-sjek, dat Formosa „politiek, aardrijkskundig en strategisch deel uitmaakt van China".

Dit is ook vastgelegd in de verdragen en overeenkomsten van Caïro en Potsdam, die door de Amerikaanse regering ondertekend zijn. Een andere erkenning vinden we in een nota van 9 Febr. 1950, uitgegeven door het State Departement, waarin gezegd wordt dat „een poging om Formosa te scheiden van China ... strijdig zou zijn met onze lang gevestigde politiek van eerbiediging der territoriale onschendbaarheid van China".

De Amerikaanse kapitalistische belangen vereisen een oorlogsbasis tegen China en de Sowjet-Unie. Ze zijn een poging om te trachten de Volksrepubliek China weer in het kapitalistische uitbuitingssysteem terug te brengen.

Maar deze politiek richt zich niet alleen tegen de Sowjet-Unie en China maar ook tegen andere kapitalistische landen. Het maken van Formosa tot een Amerikaanse oorlogsbasis richt zich ook tegen Japan en India, tegen democratisch Korea en Viet-Nam.

Want in Japan ontwikkelt zich een grote en sterke beweging voor de vrede, voor handel met de Sowjet-Unie en China, tegen de atoomoorlog. Deze beweging heeft er toe geleid dat de pro-Amerikaanse regering-Josjida is gevallen en vervangen door de regering-Hatojama, een regering die streeft naar een normalisering van de betrekkingen met de Sowjet-Unie en naar handel met China.

Hetzelfde is het geval met India. Ook India streeft naar normale betrekkingen met de Sowjet-Unie en China.

India speelt een zeer belangrijke rol in het internationale politieke leven. Hoe belangrijk, bleek nog eens uit de rede van Molotow, die zei:

„Van grote historische betekenis is het feit, dat er tegenwoordig geen koloniaal India meer is, maar dat er een Republiek India bestaat. Dat is een belangrijke verandering in de gebeurtenissen, die de na-oorlogse ontwikkeling in Azië kentekenen."

Maar de Amerikanen rekenen verkeerd als zij menen dat de volkeren zich zullen laten intimideren door hun brutaliteit. De tijd dat de Amerikanen en andere imperialisten met een bataljon of een torpedojager op de Jangtse konden doen en laten wat ze wilden is lang voorbij.

Er is een oud Chinees spreekwoord, dat actueler is dan ooit: *„Als het gehele volk tegelijk ademt, is het een storm, als het gehele volk met de voeten stampt, is het een aardbeving."* Die aardbeving verjoeg Tsjang Kai-sjek, ondanks zijn Amerikaanse hulp, van het vasteland van China, het zal ook Tsjang Kai-sjek, met zijn Amerikanen, van Formosa verjagen.

In zijn strijd tegen de agressie van de zijde der Amerikanen kan het Chinese volk rekenen op de solidariteit van de Sowjet-Unie. Ook hierover worden in de kapitalistische pers allerlei verhalen geschreven, maar de woorden van de minister-president der Sowjet-Unie Boelganin

hebben geen twijfel laten bestaan over de verbondenheid tussen de volkeren van de Sowjet-Unie en die van China. De woorden van Boelganin waren nog eens een uitdrukkelijke bevestiging van de rede van Chroestsjow ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van de Volksrepubliek China te Peking:

„Onze vriendschap is de levende uitdrukking van het proletarisch internationalisme, want de zaak waarvoor wij strijden, is de zaak van de gehele vooruitstrevende mensheid. Het Chinese volk kan er ten volle van overtuigd zijn, dat het Sowjetvolk ook in de toekomst zijn trouwe en toegewijde vriend zal zijn en het een alzijdige hulp en ondersteuning zal geven in de strijd voor de verdere vestiging en ontwikkeling van de Volksrepubliek China."

En deze woorden bracht de Sowjet-Unie in practijk, toen zij in de U.N.O. optrad voor erkenning van China in de U.N.O. en zij de Veiligheidsraad voorstelde de agressie van Amerika te veroordelen.

Politiek van Duitse herbewapening geknakt

Ondanks de ernst der gebeurtenissen in Azië mag de aandacht voor de politieke gebeurtenissen in Europa niet verslappen, ze zijn niet van ondergeschikte betekenis.

Molotow wees erop dat het voldoende is om aan de Parijse accoorden te herinneren om te kunnen waarnemen hoe de toestand zich hier heeft toegespitst. En in het appèl van de Opperste Sowjet wordt dat gevaar nog eens duidelijk omschreven in de woorden: „Het gevaar ontstaat, dat Europa het toneel van een nieuwe oorlog wordt. Een dergelijke oorlog zou onvermijdelijk tot een nieuwe wereldoorlog uitgroeien." Het appèl van de Opperste Sowjet tekent de ernst van de toestand, het is een wekroep aan de volkeren en hun parlementen om alles te doen om de ontketening van een nieuwe oorlog niet toe te laten. Hij wekt herinneringen op aan de eerste daad van de Sowjet-regering onder leiding van Lenin, het voorstel tot vredesonderhandelingen om een eind te maken aan de (eerste) wereldoorlog. Deze daad onderlijnt nogmaals de krachtige vredeswil van de Sowjet-Unie, die ter kennis van de wereld wordt gebracht door het hoogste leidende orgaan van de Sowjetstaat.

De waarschuwing van de Opperste Sowjet is in volkomen overeenstemming met de gevoelens en verlangens van alle vredelievende mensen. Dat bewijzen ons de gebeurtenissen in Duitsland. Steeds nieuwe acties tegen de herbewapening vinden er plaats. De grote en massale activiteit van de Duitse arbeidersbeweging, de harde strijd van de arbeidersklasse tegen de herbewapening van de Duitse militaristen, inspireert en steunt ook het verzet in burgerlijke kringen.

Daar was de grote bijeenkomst in de St. Pauls Kirche. Daarna hebben zich 1200 vooraanstaande intellectuelen in een petitie gewend tot de vier mogendheden, de Sowjet-Unie, Amerika, Engeland en Frankrijk, met het verzoek bijeen te komen en een oplossing over het Duitse vraagstuk te bereiken.

De redevoering van Molotow gaf ook groot perspectief aan de democratische beweging in Duitsland. Want indien de Parijse accoorden niet worden ondertekend, zijn vrije verkiezingen nog dit jaar mogelijk. En hiermee wordt Adenauer in de grootste verlegenheid gebracht. Steeds

heeft hij beweerd dat die vrije verkiezingen een voorwaarde zijn voor onderhandelingen over de eenheid van Duitsland. Thans ligt het voorstel daar, in de Sowjetnota van 15 Januari.

Het verzet tegen de Adenauerpolitiek neemt hand over hand toe, hetgeen ook blijkt uit de aanval op hem in de Frankfurter Rundschau van 3 Febr., omdat Adenauer ontkent dat er overeenkomst bestaat tussen de voorstellen voor verkiezingen die de Sowjetregering doet en de voorstellen in het „plan Eden".

Het blad zegt dat er na onderzoek gebleken is dat die overeenkomst *wel* bestaat en betrapt Adenauer dus op een leugen.

Die positie van Adenauer is niet zo hecht als ze eruit ziet, en hij is gedwongen om een tegencampagne te organiseren. Hij zal zelf op een aantal openbare vergaderingen spreken. Hoe moeilijk het echter zal zijn om het Duitse volk te overtuigen opnieuw voor kapitaalsbelangen goed en bloed te offeren blijkt uit hetgeen de „Ost-West-Kurier" schrijft. Het blad zegt dat de tegenstanders van de herbewapening „het gemakkelijker hebben", omdat zij met hun leuzen aan de gevoelens van de mensen kunnen appelleren. Maar „gevoelens voor de verdragen te verwekken is moeilijk".

Dat is begrijpelijk, niet alleen in Duitsland maar overal in de wereld is dat zo. Daarom werd Mendès-France door het Franse volk naar huis gestuurd. De aanleiding was het Afrika debat; de oorzaak was de grote ontevredenheid onder het volk over zijn bewapeningspolitiek. Grote acties voor loonsverhoging en acties tegen de hoge belastingen zijn aan zijn val voorafgegaan. De strijd voor verbetering van de sociale belangen der massa was verbonden met de strijd tegen de herbewapening van Duitsland en tegen de oorlog.

De populariteit van Mendès-France, oorspronkelijk verkregen door zijn ondertekening van de overeenkomst met de democratische krachten van Viet-Nam, daalde na zijn ondertekening van de Parijse accoorden en ging geheel verloren na zijn Amerikaanse reis, waarbij Foster Dulles hem een Super-man noemde.

De beweging van het Franse volk tegen de Duitse herbewapening neemt nog voortdurend toe en de val van Mendès-France heeft de politiek van Duitse herbewapening geknakt. Het Franse volk zet zijn actie door, en talloze delegaties bezoeken de leden van de nationale raad der republiek. De animo bij de leden daarvan om de Parijse accoorden te behandelen is niet al te groot omdat er dit jaar nog verkiezingen van de helft der leden zal plaatsvinden.

De gebeurtenissen in Frankrijk versterken de strijd in geheel Europa, juist omdat het het Franse volk was dat de E.D.G. de genadeslag gaf.

Het zijn aan de volkeren en Europa vreemde machten die de Duitse herbewapening aan de volkeren willen opleggen. Voor hen geldt de waarschuwing in de rede van Molotow, dat de Sowjet-Unie alle maatregelen zal treffen, die noodzakelijk zijn voor de beveiliging van het land en het volk.

De verdere uitwerking van de besluiten van de Conferentie in Moskou is ter hand genomen. Er worden maatregelen uitgewerkt om te komen tot een oppercommando en de paraatheid wordt opvoerd, zodat verrassingen of toevalligheden onmogelijk zijn.

Molotow wees op het hoge moreel van de Sowjetlegers waar hij zei dat er van elke 100 man van de strijdkrachten 77 lid zijn van de Communistische Partij of Komsomol.

Overtuigd van eigen kracht klonk dan ook de uitspraak dat de agressieve kringen dan wel van hun avontuurlijke ondernemingen zouden afzien en zich rustiger gedragen als de Sowjet-Unie haar maatregelen heeft genomen.

Van buitengewone betekenis hierbij is de mededeling, dat de Sowjet-Unie een voorsprong verworven heeft op het gebied van het produceren van de H-bom. Dit toont enerzijds de onoverwinnelijke macht aan, ook technisch, van de Sowjetlegers, anderzijds de geweldige ontwikkeling van de wetenschap in de Sowjet-Unie. Juist door de onderzoekingen op het gebied van de vreedzame toepassing der atoomkernenergie slaagt de Sowjetwetenschap er ook in nieuwe vindingen te doen op het gebied der atoom- en waterstofwapens. Dit in tegenstelling tot Amerika, waar kapitaalsbelangen een onderzoek naar vreedzame toepassing van atoomkernenergie in de weg staan, omdat de belangen van mijneigenaars en oliemagnaten erdoor worden geschaad. Ook het wantrouwen en de heksenjacht schaden de verdere ontwikkeling van de wetenschap in Amerika. De mededeling van Molotow is thans bijzonder actueel omdat van de zijde der Amerikaanse imperialisten bijna dagelijks beweerd wordt dat bij een volgende oorlog de atoombom moet worden gebruikt. Molotow legde er ook de nadruk op dat niet de wereldbeschaving in een volgende oorlog ten onder zal gaan, maar het kapitalisme.

De voorsprong van de Sowjet-Unie komt wel in een helder licht te staan als we de publicaties lezen waarin met veel ophef wordt aangekondigd dat Engeland in 1965 zal overgaan tot de toepassing van atoomkernenergie voor opwekking van electriciteit. In de Sowjet-Unie is de eerste centrale met atoomkernenergie al vorig jaar in gebruik gesteld.

Nederlands volk voor de vrede

Ook in Nederland neemt de strijd voor de vrede en tegen de Duitse herbewapening steeds toe. De strijd vertoont ook actievere vormen dan in het eerste stadium van het petitionnement.

De handtekeningcampagne gaat in snel tempo door, maar daarnaast zagen we een grote en massale demonstratie in Amsterdam en het feit dat talrijke delegaties naar Den Haag trekken om met Kamerleden te spreken. Dit laatste, tot nu toe niet zo bekend middel in Nederland, wordt meer en meer gehanteerd.

De strijd trekt ook steeds meer verschillende groepen der bevolking aan. Dat blijkt uit de sympathiebetuigingen met de actie tegen de Duitse herbewapening, uit de verontrusting over het eventuele gebruik van atoomwapens, een verontrusting uitgesproken op de demonstratie te Amsterdam door sprekers van verschillende levensovertuigingen. De kloof tussen de mening van het volk en de daden der regering wordt steeds groter. Het volk is ongerust en wil de vrede, maar de regering volgt trouw de Amerikaanse bevelen op en stemt thans toe in een overeenkomst die van ons land een opslagplaats van atoombommen zal maken.

Naast het verschil tussen de meningen van het volk en de daden der regering op het vlak van oorlog en vrede, ontstaat er een scherpere tegenstelling op het terrein der sociale vraagstukken.

De waarschuwingen van de Communistische Partij, dat de toestand in Nederland niet zo rooskleurig is als de regering voorgeeft, blijken volkomen juist te zijn. Wat de economische ontwikkeling in ons land betreft, verwijzen we de lezer naar het artikel „De gevolgen van de militarisatie van de economie", elders in dit nummer van ons tijdschrift.

Enige uitlatingen van minister-president Drees zijn alarmerend. Hij zei in de Eerste Kamer dat de positie van de landbouw een gevaarlijke was, tevens dat de wettelijke regeling van de ouderdomsvoorziening op losse schroeven stond omdat het de vraag was of het bedrijfsleven de lasten daarvoor kon dragen. Maar vooral is grote verontrusting onder ons volk ontstaan door de melkprijsverhoging en de aangekondigde huurverhoging.

Stap voor stap zet Romme zijn politiek van het Mandement door. Stap voor stap bukken de P.v.d.A.-ministers voor Romme en voeren zijn politiek uit. Maar de kruik gaat zo lang te water tot hij barst, zegt een oud-Hollands spreekwoord. En die Romme-kruik gaat barsten. Onder de leden en aanhang van de P.v.d.A. en het N.V.V. neemt de ontevredenheid toe, zodat reeds het hoofdbestuur van het N.V.V. zich tegen de huurverhoging heeft uitgesproken. Vooral de verklaring van 17 Febr. van het N.V.V. laat zien hoe hoog de spanning in het N.V.V. gestegen is.

Deze verklaring spreekt openlijk over „capituleren voor een reactionaire druk met als gevolg een bevoordeling van de hoogste inkomens".

Met andere woorden: er wordt geconstateerd dat de P.v.d.A. ministers bukken en capituleren voor Romme. Daar kan maar op één manier een einde aan komen. Die éne manier is de eenheid van actie. De werkers moeten de N.V.V.-leiding duidelijk maken dat zij haar onvruchtbare anti-communistische houding moet laten varen, als het haar ernst is met de strijd tegen de reactie.

Als men tegen de reactie, tegen de bevoordeling van de hoogste inkomens wil optreden, dus zoals indertijd Mr. Burger, de fractie-voorzitter van de P.v.d.A., het genoemd heeft, een „anti-kapitalistische politiek" wil voeren, moet men samenwerken met de beste anti-kapitalisten die er zijn, de communisten. Anders wordt de strijd tegen de reactie verzwakt en kan hij dus niet ernstig gemeend zijn.

In de bedrijven moeten en kunnen de arbeiders, communisten en socialisten, E.V.C.-ers en N.V.V.-ers, elkaar vinden op de gemeenschappelijke basis van de strijd voor verhoging van het levenspeil en tegen Romme.

Laten de communisten reeds nu de lessen van het Congresmateriaal ter harte nemen, lessen over de acties, lessen over de eenheid, lessen over de strijd tegen Romme en in die strijd de organisatie versterken met nieuwe leden. Dat betekent de beste voorbereiding van ons Zeventiende Partij-Congres.

17 Febr. '55.

H. VERHELJ

De gevolgen van de militarisatie van de economie

In een van zijn verhalen heeft Multatuli de handelaar Aboe Hassan ten tonele gevoerd, die goede zaken deed door zijn papegaai steeds te laten herhalen, dat „Aboe Hassans dadels tweemaal groter zijn dan ze zijn". Velen lieten zich misleiden door deze aanprijzingen en namen genoegen met Aboe Hassans kleine dadels, terwijl hij zelf bij een ander betere kocht.

Aan dit verhaal wordt men herinnerd, als men de steeds herhaalde vreugdeklanken over de economische toestand van ons land hoort. Terwijl de Aboe Hassans van het moderne kapitalisme in hun vakbladen en onderlinge discussies praten over de gevaren van crisis en over de mogelijkheden van crisisbestrijding, laten ze voor het brede publiek steeds weer herhalen, dat het vreselijk goed gaat, zo goed als nooit te voren. Nog onlangs zei minister Zijlstra in een rede voor de Buitenlandse Persvereniging (op 29 Januari) voor de zoveelste maal, dat „Nederland wederom een welvarend land is geworden."

Over de economische toestand in de Verenigde Staten zijn onze Aboe Hassans eveneens best tevreden. Weliswaar moeten ook zij erkennen, dat in de Verenigde Staten de productie is gedaald, maar, zo zeggen zij, dat heeft niet zoveel te betekenen en het komt wel weer in orde. „De door sommigen gevreesde depressie is uitgebleven", schrijft prof. v. d. Brink in het jaarverslag van de Amsterdamse Bank- en Incasso-Bank. „... Een slechts door kleine inzinkingen onderbroken hoogconjunctuur duurt voort bij toenemende productie en stijgend nationaal inkomen."

Deze professorale woorden nemen evenwel niet weg, dat de Amerikaanse dadels minder goed zijn dan de reclame doet vermoeden.

In zijn jaarlijkse rapport aan het Congres over de economische toestand erkent Eisenhower, dat de productie van de Amerikaanse industrie in 1954 vergeleken met het jaar daarvoor met 7 pct is gedaald. In de ijzer- en staalindustrie was de vermindering zelfs 21 pct en in de steenkoolwinning 14 pct. De productie van duurzame verbruiksgoederen nam met 10 pct af.

Dit leidde tot ontslagen, massa-werkloosheid en tot daling van de inkomsten van de werkers. Volgens Eisenhower verloren in 1954 in de industrie ongeveer 1¼ millioen arbeiders hun werk. De door de industrie uitbetaalde loonsom verminderde met 5,5 milliard dollar of met 11 pct. Eind 1954 waren er volgens de gegevens van de vakbondsorganisaties meer dan 5 millioen volledig werklozen. Op het platteland liepen de inkomsten van de boeren terug tot 12,5 milliard dollar tegen 16,5 milliard in 1947.

Deze gegevens getuigen ervan, dat de militair-inflationnistische maatregelen, die in de Verenigde Staten zijn genomen na de crisis van 1949—'50 en bevorderd werden door de Amerikaanse agressie-oorlog tegen Korea, uiteindelijk geen duurzaam succes hebben opgeleverd. Drie jaar lang hebben zij de conjunctuur op peil kunnen houden. Zij waren zelfs het enige middel om de productie terug te brengen tot het hoogste peil

van de oorlog, dat in 1943 was bereikt. Maar dit geschiedde pas in 1953, terwijl na de eerste wereldoorlog het maximum van 1917 reeds weer in 1922, dus in de helft van deze tijd, werd behaald. Bovendien kwam in 1953 kort nadat het hoogtepunt uit de oorlog was overschreden de terugval dieper en langduriger dan in 1946 en 1949 het geval was.

In weerwil van de steeds hoger opgeschroefde oorlogsuitgaven raakt de werking van deze maatregelen dus uitgeput. Zij kunnen het kapitalistische stelsel niet redden van de crisis.

In de Westeuropese landen zijn in 1954 de productie, uitvoer en handel nog gestegen. Doch als een gezonde groei kan dit niet beschouwd worden. De toeneming berust op dezelfde factoren, die in de Verenigde Staten reeds tot tegenovergestelde resultaten heeft gevoerd.

In West-Europa hebben de militair-inflationnistische maatregelen echter nog niet al hun uitwerking verloren. Een van de oorzaken hiervan is, dat in de Westeuropese landen het herstel van de oorlogsschade geruime tijd in beslag genomen heeft. Voor Nederland komt daar nog bij het herstel van de rampschade 1953. Bovendien hebben de Westeuropese landen zich na het aflopen van het Marshall-plan iets losgemaakt van de Amerikaanse economische politiek en wat meer handel met het Oosten gedreven. Doch dit neemt niet weg, dat in de Westeuropese economie de oorlogsvoorbereiding moet dienen als kurk waarop ze kan blijven drijven.

Dit is evenwel niet blijvend mogelijk. Het heden in Amerika laat zien wat onze morgen zal zijn.

Nu ontwikkelen de crisisverschijnselen zich nog onder de oppervlakte, maar onvermijdelijk zullen zij zich doorzetten en dan, als gevolg juist van de kunstmatige opvoering van het productiepeil, nog ernstiger gevolgen hebben.

Ook in de Nederlandse economie, wier gezondheid zo wordt opgehemeld, speelt de militarisatie een grote rol. De blozende wangen blijken bij nader onderzoek te zijn ontstaan door een rijkelijk gebruik van rouge.

„De uitvoering van militaire opdrachten is voor de Nederlandse economie van groot belang," schreef minister Zijlstra in zijn memorie van toelichting op de begroting voor economische zaken 1955. Een andere minister, ir. Staf, zei hetzelfde op een grovere manier. Op een vergadering van het Verbond van Nederlandse Werkgevers op 21 October 1954 verklaarde hij: „Ik mag wel zeggen, dat ik een van uw grootste klanten, zo niet de grootste, ben."

Deze ministers spreken hier over de productie voor rechtstreeks militair gebruik. Volgens de Defensie-nota werkt bv. de metaalindustrie voor 11,1 pct met dit doel. Van welke betekenis een dergelijk percentage is, blijkt wel uit het feit, dat bij een daling van 7 pct in de industriële productie van de Verenigde Staten van een ernstige crisis kan worden gesproken.

Over de invloed van de militarisatie op de metaalindustrie werd ook gesproken in bijlage 2 van de Vierde Industrialisatie-nota: „De... gunstige ontwikkeling (van de metaalindustrie) werd in belangrijke mate gesteund door opdrachten, welke direct of indirect verband hielden met de internationale politieke spanningen. Ook voor de naaste

toekomst kan gerekend worden op een voortduren van deze ontwikkeling. Men dient zich echter wel te realiseren, dat een aantal marginale bedrijven (bedrijven die met de hoogste kosten werken, schr.) hierdoor in het leven worden gehouden, welke anders bij een terugslag reeds zouden zijn verdwenen." Deze uitlating bevestigt, dat door de militarisatie de gevolgen van de omslag veel groter worden en de val dieper zal zijn.

Dit verklaart ook waarom de daling van de buitenlandse militaire opdrachten in 1954 en het wegnemen van off-shore-orders door Frankrijk en Italië zoveel ongerustheid heeft gewekt in industriële kringen.

De militarisatie betreft echter niet alleen de productie van wapens en andere legeruitrusting. Zij heeft ook invloed op de voortbrenging van andere producten, die nodig zijn met het oog op de bewapening, zowel in ons land als in andere landen. Dit betreft bv. de levering van olie en tin, landbouwproducten en verbruiksgoederen. Dit alles tezamen maakt de invloed van de militarisatie op de economie van ons land veel groter dan alleen in de wapenaanmaak tot uiting komt.

Naast de ontwikkeling van de metaalindustrie is vooral de groei van de chemische industrie opvallend. In het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek (1954, blz. 1043) wordt er op gewezen, dat naast de openbare nutsbedrijven „de toeneming van de binnenlandse productie in Nederland vooral is opgetreden in de chemische nijverheid en de metaalbedrijven. Ten aanzien van de chemische nijverheid is het van belang te wijzen op de uitbreiding van de petroleumindustrie". Deze industrie-takken hebben ook de belangrijkste plaats in de uitvoer. In het eerste halfjaar van 1954 steeg het hoeveelheidsindexcijfer van de uitvoer van de chemische industrie met bijna 50 pct en van de staalindustrie met bijna 40 pct ten aanzien van de overeenkomstige periode van 1953.

Ook in het Rotterdamse havenbedrijf is de groei van de petroleumindustrie aan de Nieuwe Waterweg duidelijk te voelen. Vorig jaar werd daar het record van het topjaar 1938 verbroken. Er werd 45 millioen ton goederen overgeslagen tegenover 42 millioen ton in 1938. De olieomzet van Rotterdam is thans evenwel zesmaal zo groot! Zij steeg van 3 tot 18 millioen ton.

De PvdA-burgemeester van Rotterdam, Van Walsum, herinnerde er echter in zijn oudejaarsrede voor de Havenvereniging aan, dat het record van 1938 werd behaald doordat „alle landen zich toen op de oorlog voorbereidden en de handel van Europa hierop geheel was afgestemd". Thans evenwel is het nieuwe record op geen andere wijze te verklaren. Nu bereiden de kapitalisten van West-Europa zich voor op de herbewapening van de nazi-Wehrmacht, *) zoals toen op de tweede wereldoorlog. Op een stroom van olie voor oorlogsdoeleinden denkt

*) Trouw schreef bv. op 31 December 1954: „De te verwachten herbewapening van West-Duitsland heeft de vraag naar allerlei voor de oorlogsuitrusting noodzakelijke goederen en grondstoffen doen toenemen."

De voorzitter van het Prot. Chr. Werkgeversverbond, A. B. Borst Pzn, zei op 10 Januari 1955 in zijn nieuwjaarsrede: „Een feit is, dat de industriële opleving in Noord-Amerika en West-Europa nauw verband houdt met grote opdrachten voor oorlogsuitrusting, onlangs weer vermeerderd met de opdrachten ten dienste van West-Duitsland."

Rotterdams burgemeester naar welstand te drijven. Maar in werkelijkheid is dit een welvaart, die als voorschot moet dienen op de atoomvernietiging. Er is slechts een vonkje nodig om een oliestroom in een vernietigende vuurzee te veranderen.

De militarisatie gaat gepaard met groeiende Amerikaanse overheersing. In betrekkelijk korte tijd is in ons land een zestigtal Amerikaanse bedrijven opgericht. Een derde van alle buitenlandse bedrijven in ons land is in handen van Amerikaans kapitaal. Bovendien worden aandelen in Nederlandse ondernemingen op grote schaal verkocht aan Amerikanen. Het bedrag, waarvoor dit in 1954 geschiedde, zal niet ver van een half milliard dollar verwijderd zijn. Daartegenover worden de posities, die het Nederlandse kapitaal in de Verenigde Staten had, steeds verder ingekrompen. In 1937 bedroeg het Nederlands bezit van Amerikaanse aandelen 564 millioen dollar; eind 1953 was dit teruggelopen tot 374 millioen dollar, waarbij nog rekening moet worden gehouden met de gedaalde waarde van de dollar en de sterk opgevoerde aandelenkoersen. Sinds 1946 is voor 218 millioen dollar van deze aandelen verkocht.

Het overschot op de betalingsbalans *) wordt voor een belangrijk deel verklaard door deze uitverkoop en door de betaling voor bewapeningsopdrachten. Uiteindelijk ondergraaft dit de betalingsbalans. Het dollartekort, dat iets van het verleden wordt genoemd, dreigt weer te ontstaan als gevolg van de dalende uitvoer naar de Verenigde Staten en de toenemende invoer uit Amerika, alsmede uit de dalende inkomsten uit de beleggingen in de Verenigde Staten en de noodzaak om de winsten die de Amerikanen in Nederland behalen, over te maken. Ook de situatie van de betalingsbalans blijkt bij nadere analyse dus niet zo gunstig te zijn.

De mooipraters van het kapitalisme en vooral de rechtse sociaaldemocraten trachten de arbeiders voor te spiegelen, dat ze het door de militarisatie van de economie beter hebben gekregen. Zij praten verrukt over de toestand van volledige werkgelegenheid, die er heerst, en zijn van mening, dat de arbeiders een hogere koopkracht van hun loon gewaarborgd krijgen als gevolg van het optreden van de regering en van de waakzaamheid van de rechtse sociaal-democratische vakbondsbestuurders in verband met de prijsstijgingen.

Dit gepraat neemt echter niet weg, dat het deel dat de arbeiders krijgen uit het nationaal inkomen verminderd is, terwijl het deel, dat de ondernemers annexeren gestegen is ten koste van arbeiders, boeren en middenstanders. Niet alleen relatief, maar ook absoluut gaan de arbeiders erop achteruit.

Het verbruik van een aantal voedings- en genotmiddelen is sinds 1938 gedaald, bv. van kaas, boter, vlees, groenten, koffie en thee. Het verbruik van melk is de laatste jaren eveneens verminderd. Volgens een onlangs in Economisch-Statistische Berichten verschenen artikel (1 Dec. 1954) is het index-cijfer van het textielverbruik per hoofd der bevolking, dat in 1938—'39 stond op 158 gedaald tot 119, hoewel een groter deel van

*) Betalingsbalans is het geheel van betalingen, dat wordt verricht uit hoofde van in- en uitvoer, van kapitaalsbeleggingen, diensten (bv. scheepvaart) en vreemdelingenverkeer.

het inkomen hiervoor wordt uitgegeven. De woningtoestanden en het peil van het onderwijs zijn ook slechter dan voor de oorlog.

De achteruitgang van het reële inkomen der arbeiders wordt naast het voortdurend stijgende prijspeil veroorzaakt door de verzwaarde belastingdruk. In 1938 bedroeg de belastingopbrengst 875 millioen gulden, in 1954 slokte de fiscus 6293 millioen gulden op.

Vooral het deel van de belastingen, dat de werkers rechtstreeks of via hogere prijzen moeten opbrengen, stijgt voortdurend. Dit blijkt reeds, als de opbrengsten van de belastingen over 1953 en 1954 naast elkaar worden geplaatst.

	1953	*1954*
	(in mill. guldens)	
Loonbelasting	693	719
Omzetbelasting	1168	1315
Invoerrechten	430	542
Accijns op suiker	97	75
Accijns op tabak	324	348

Daartegenover daalden de belastingen op inkomen en vermogen, die voornamelijk op de rijken rusten, de zogenaamde kohierbelastingen, met 825 millioen gulden.

De uitbuitingsgraad is verder omhoog gegaan als gevolg van de toenemende arbeidsintensiteit. De productiviteit van de arbeiders is de laatste jaren snel gestegen en is nu reeds 25 pct hoger dan in 1949, zonder dat hier een hoger loon tegenover staat.

De absolute achteruitgang in de toestand der arbeiders komt ook tot uitdrukking in het slechter wordende gezondheidspeil. Weliswaar is de gemiddelde leeftijd gestegen, maar de deskundigen wijzen erop, dat het ziektecijfer toeneemt en de mens dus in zijn langer leven een veel grotere tijd door ziekte getroffen wordt.

De absolute verslechtering leidt ertoe, dat de arbeider in steeds geringere mate voor het onderhoud van zijn gezin kan zorgen. In een niet in statistieken neer te leggen aantal gevallen tracht men de verdiensten te verhogen door overwerk, door in de avonduren ander werk te verrichten, door het werken van vrouwen, door thuiswerk, enz.

Over het werk van de vrouwen om het gezinsinkomen te vergroten, schreef Marx in het midden van de vorige eeuw reeds: „De burgerlijke statistici vertellen u bijvoorbeeld, dat het gemiddelde loon van de gezinnen, die werken in de fabrieken van Lancashire is toegenomen. Zij vergeten, dat in plaats van de man alleen, thans het gezinshoofd, zijn vrouw en misschien drie tot vier kinderen worden geworpen onder de wielen van de kapitalistische Juggernaut en dat de totale verhoging van het loon niet in overeenstemming is met de meer-arbeid, die aan het gezin wordt onttrokken."

Een van de kenmerken van een hoogconjunctuur is volgens de handboeken, dat er gespaard wordt. In arbeidersgezinnen bestaat hiertoe echter niet de mogelijkheid. Er is zelfs een tegenovergesteld proces aan de gang. Er wordt nu ingeteerd op toekomstige koopkracht in de vorm van het kopen op afbetaling. Zo zei mr Delprat, de voorzitter van de Amsterdamse Kamer van Koophandel, in zijn nieuwjaarsrede: „Opvallend was voorts (in 1954), dat de toeneming van de omzetten in meer duurzame verbruiksgoederen gepaard ging met en ten dele berustte op een krachtige ontwikkeling van de verkoop op afbetaling." In het jaarverslag van de Amsterdamse Bank heet het, dat „in ons land, evenals elders, het consumptieve crediet meer in het bijzonder voor de financiering van duurzame gebruiksartikelen hand over hand toeneemt".

Als gevolg van de militarisatie ontstaat een groeiende wanverhouding tussen de productie en het gebruik.

De crisisverschijnselen uiten zich daarom het eerst bij de afzet van de producten, in een zich voortdurend verscherpende strijd om de markten, waarbij de tegenstellingen zich vergroten.

De militarisatie van de economie onder leiding van Amerika kan niet leiden tot een soort harmonie der „vrije wereld", zoals de reactie en haar rechtse sociaal-democratische helpers het voorspiegelen. Een heftige concurrentie en een steeds fellere strijd om de buit is onvermijdelijk.

De Nederlandse economie begint dit reeds te voelen in stijgende moeilijkheden op de markten, vooral als gevolg van het optreden van West-Duitsland, Japan en de Verenigde Staten. In opmerkingen in ondernemersbladen wordt steeds vaker op deze toenemende concurrentie gewezen.

Over de Westduitse concurrentie wordt bv. in het bulletin van de Hollandse Bank Unie van Januari 1955 gezegd, dat het perspectief voor de scheepsbouwindustrie „op langere termijn gezien, door de in betekenis groeiende concurrentie-factor van de zijde der Westduitse werven minder gunstig is".

Door de textielindustrie wordt geklaagd over Westduitse, maar vooral over de Japanse concurrentie, die op een reeks markten reeds grote schade aan de Nederlandse uitvoer berokkent en sterker wordt.

In kringen van industrie en landbouw is men bang voor een Frans-Westduitse machtsvorming op economisch gebied, die de Nederlandse uitvoer, vooral ook naar West-Duitsland, zou benadelen.

In de landbouw is de crisis al openlijk aan de dag getreden. De prijzen zijn aanzienlijk gedaald. De Amerikaanse overschotten die op de markt drukken, en de toenemende moeilijkheden, die de Nederlandse producten in de weg worden gelegd, maken dat de afzet van de landbouw terugloopt. Naar België, onze partner in de hooggeroemde Benelux, is de boteruitvoer gedaald van 26.000 ton in 1952 tot 9000 ton in 1954. Uit de statistieken blijkt, dat de uitvoer van onbewerkte landbouwproducten vorig jaar gedaald is. De voedings- en genotmiddelenindustrie kon haar productie in twee jaar tijd met slechts 2 pct verhogen.

Hoe losser het verband met de militarisatie is, des te eerder worden productie en afzet getroffen door de naar de oppervlakte dringende

crisis. Dit kan niet zonder uitwerking blijven op de andere takken van nijverheid.

Er zijn twee wegen om tegen deze ontwikkeling op te treden. De ene weg is die van verdere opvoering van de militarisatie, van koortsachtige inspanningen om de nazi-Wehrmacht weer op te richten. Op deze weg zien de monopolies ongekende winsten in het verschiet liggen, vooral degenen die de laatste jaren hun beleggingen in West-Duitsland hebben uitgebreid. Op de wereldmarkt willen zij hun positie handhaven en een hoog uitvoerniveau behouden door middel van lagere uitvoerprijzen ten koste van de binnenlandse markt, ten koste van arbeiders, boeren en middenstand.

Dit is de politiek die Romme en Drees willen volgen.

In het jaarverslag van de Amsterdamse Bank, waarvan Romme een der commissarissen en v. d. Brink directeur is, wordt in verband met een komende huurverhoging gezegd: „Verdere aanpassing van het huurpeil is in het kader van een voortgaand herstel van de vrije economie onvermijdelijk. Maar er zal ernstig gezocht moeten worden naar middelen om een verdere verhoging van het nominale loonpeil uit dien hoofde te vermijden." Minister-president dr Drees heeft daarna in de Eerste Kamer (op 9 Februari 1955) verklaard, dat de regering er van overtuigd is, dat het dringend nodig is „enige rust" te bereiken. „Wij moeten tot een zekere rust komen," aldus zei hij verder, „en dus de kwestie van de huurverhoging op een zodanige wijze behandelen, dat zij niet een nieuwe loonsverhoging nodig maakt, die weer allerlei prijsstijgingen, o.a. in de landbouw zou veroorzaken." Hij voegde er nog aan toe, dat de voortdurende stijgingen „schadelijk zullen zijn voor een van onze bronnen van onze welvaart, nl. de uitvoer".

Zo zien de regering en de monopolies, wier spreekbuis Romme is, de nieuwe economische politiek die zij willen volgen. De werkers moeten de lasten dragen van prijsstijgingen, oorlogsvoorbereidingen en de strijd om de markten. Een oplossing kan deze politiek echter niet brengen. Zij zal de crisis, die onvermijdelijk zal volgen, alleen verdiepen, ons land verder onderwerpen aan de Amerikaanse heerschappij en een oorlog naderbij brengen.

De arbeiders hebben geen belang bij deze weg. Zij moeten rekening houden met het komen van een crisis met alle ellende, die deze voor de arbeiders met zich meebrengt. Zelfs nu de economen spreken over een welvaart groter dan ooit, leven zij in moeilijkheden. Het is daarom nodig om nu op te treden en loonsverhoging af te dwingen, die gepaard gaat aan een prijzenstop om te verhinderen, dat door prijsverhogingen het werkelijke loon weer wordt verminderd.

Om de weg te gaan naar bestrijding van de crisis en de herovering van de nationale onafhankelijkheid zijn andere maatregelen nodig, die aangegeven zijn in de Discussiegrondslag voor het 17de Congres van de CPN. Dit zijn uitbreiding van het binnenlandse verbruik en versterking van de binnenlandse markt; bevordering van de productie voor vredesdoeleinden en inkrimping van de militaire productie; verdediging van de nationale belangen van het bedrijfsleven en uitbreiding van de handel met het Oosten.

JAAP WOLFF

Nederlands kapitaal ondersteunt weer Westduitse bewapening

In September 1954 werd officieel toegestaan, in Nederland, dat Westduitse obligaties en aandelen aan de beurs worden verhandeld. De Nederlandse bezitter kon vanaf dat moment weer Duitse waardepapieren kopen en zodoende zijn geld beleggen in Westduitse ondernemingen. Daar werd dan ook grif gebruik van gemaakt, omdat vele Westduitse obligaties hogere rente betaalden dan dat met Nederlandse obligaties het geval was en ook omdat aan de Westduitse beurzen de koersen van aandelen met sprongen naar boven gingen, zodat speculatie in deze aandelen voordelig leek.

De oorzaak van de koersstijgingen van Westduitse aandelen ligt niet alleen in de hoge winsten, die thans door vele grote Westduitse ondernemingen worden behaald. Deze winsten zijn een gevolg van het bewind van Adenauer, die de lonen laag houdt en de grote ondernemingen sterk bevoordeelt, waardoor deze in snel tempo afzetmarkten veroveren ten koste van Britse, Nederlandse, Belgische, Franse e.a. exporteurs.

De voornaamste oorzaak van deze aandelen-hausse is evenwel ongetwijfeld een grootscheepse speculatie op de Westduitse bewapening. Reeds zijn er talrijke Westduitse ondernemingen, die onderdelen voor of zelfs gehele bewapenings-artikelen vervaardigen. Men verwacht echter, dat de Parijse accoorden tot gevolg zullen hebben, dat er niet alleen in West-Duitsland nieuwe enorme opdrachten voor de oorlogsindustrie zullen komen, maar ook, dat deze Westduitse oorlogsindustrie een overheersende plaats zal krijgen in West-Europa en daardaar superwinsten zal kunnen behalen.

De Nederlandse kapitalist heeft herhaaldelijk, in de loop van de geschiedenis bewezen, niet afkerig te zijn van oorlogswinsten. Enorme Nederlandse kapitalen werden, voor de oorlog, in de Amerikaanse oorlogsindustrie belegd en ook nu nog worden geregeld aandelen van nieuwe Amerikaanse oorlogsbedrijven tot de Amsterdamse beurs toegelaten. In de twintiger jaren van deze eeuw is er ook zeer veel Nederlands kapitaal naar Duitsland gestroomd, voor een aanzienlijk deel naar bedrijven die voor de oorlogsproductie van belang zijn. Volgens een officiële verklaring van mr. Stikker in 1949, toentertijd als minister van Buitenlandse Zaken, bedroegen de Nederlandse beleggingen in West-Duitsland in 1938 een totaal van 1669 millioen Reichsmark, d.w.z., tegen de officiële koers van die dagen, een waarde van ca. 1¼ milliard gulden.

Hiervan waren 1130 millioen RM. belegd in Duitse ondernemingen; 300 mln. RM. in andere aandelen en obligaties, terwijl Nederlanders voor 239 mln. RM. aan grond, hypotheken, huizen of gebouwen in West-Duitsland bezaten.

Het Nederlandse kapitaal had in aanzienlijke mate deelgenomen aan

de zgn. Young- en Dawesleningen aan Duitsland. Zowel dit kapitaal als de andere Nederlandse beleggingen in Duitsland hebben het mede mogelijk gemaakt, dat Duitsland, na de nederlaag van 1918, zijn fabrieken moderniseerde en zich kon voorbereiden tot zijn moordende agressieoorlogen... o.a. tegen Nederland. Het heeft er veel van weg, dat de Nederlandse kapitalisten weinig lering hebben getrokken uit de gebeurtenissen en thans opnieuw dezelfde weg opgaan. Wie de gepubliceerde feiten nagaat over de Nederlandse beleggingen in West-Duitsland kan niet anders dan vaststellen, dat deze thans in snel tempo toenemen en dat opnieuw Nederlands kapitaal middelen verschaft aan de Westduitse bewapeningsindustrie.

Daarbij blijkt, dat ook in de voorgaande jaren, toen het kapitaalverkeer tussen Nederland en West-Duitsland nog niet vrij was, de Nederlandse beleggingen in West-Duitsland zich in een snel tempo uitbreidden. Dit geschiedde toen door directe beleggingen van vnl. grote Nederlandse concerns in filiaalbedrijven in West-Duitsland. Tevens was er nog een andere bron voor deze beleggingen, nl. de bevroren tegoeden van Nederlanders in West-Duitsland. Aan het einde van 1953, volgens een officiële opgave van de „Bank der Deutschen Länder", behoorde bijna 9 % van alle buitenlandse bevroren tegoeden aan Deutsche Marken (DM) in West-Duitsland toe aan Nederlanders. Opvallend is, dat als men de veranderingen in deze bevroren tegoeden in het tijdvak 1948—1953 beziet, de Nederlandse bevroren tegoeden op slechts twee andere landen na (Verenigde Staten en Zwitserland) de grootste toename te zien gaven. Dit duidt op aanzienlijke inkomsten uit Nederlandse beleggingen in West-Duitsland in die periode.

Op grond van officiële publicaties is een schatting gemaakt van de grootte van de Nederlandse beleggingen in West-Duitsland aan het einde van 1951. Deze schatting (die wij ontlenen aan het bulletin „Dat Nooit Weer", van 5 Maart 1954), vermeldt, dat er toentertijd reeds 58 ondernemingen en 36 filialen in West-Duitsland onder contrôle van Nederlands kapitaal stonden. Dit totaal van 94 firma's plaatste in die tijd reeds Nederland als vierde buitenlandse belegger in West-Duitsland, na de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Zwitserland. De Nederlandse firma's in West-Duitsland waren talrijker dan die van Frankrijk, België, Zweden en Italië.

Gaat men echter niet uit van het aantal ondernemingen, maar van de grootte van het kapitaal, dan blijkt het Nederlandse aandeel in West-Duitsland nog aanzienlijker te zijn. Er wordt geschat, dat van het totale Westduitse bedrijfskapitaal in industrie, transport en handel, aan het einde van 1951, ter grootte van ca. 18 milliard DM, liefst 6% onder contrôle stond van Nederlands kapitaal. Over een gedeelte van het totale Westduitse bedrijfskapitaal kon het buitenlandse aandeel preciezer worden vastgesteld. Hierbij bleek Nederland, met een percentage van 15,4 % *van alle buitenlandse beleggingen,* met Zwitserland op de derde plaats te staan na de Verenigde Staten (36,8 %) en Groot-Brittannië (16,5 %). Uit deze gedeeltelijke opgave bleek dus, dat Nederland een bijna even belangrijke belegger in West-Duitsland was als Groot-Brittannië en op de hoogte kwam van tweevijfde van de waarde van de

beleggingen uit de Verenigde Staten. Sindsdien, zoals hieronder zal worden aangetoond, zijn de Nederlandse beleggingen in West-Duitsland echter nog sterk gestegen.

Nederlandse beleggers in West-Duitsland

De voornaamste Nederlandse kapitaalverstrekkers aan West-Duitsland zijn grote Nederlandse concerns (Koninklijke, Unilever, AKU, Philips), de Hoogovens en de Rotterdamse firmacombinatie „Montan".

De *„Koninklijke"* wordt in West-Duitsland vertegenwoordigd door het dochterbedrijf „Deutsche Shell A.G.". Het kapitaal hiervan is geheel in handen van de „Koninklijke". De „Deutsche Shell A.G." controleert meer dan de helft van de aardolie-opbrengst in West-Duitsland. In 1953 won de Deutsche Shell A.G. reeds ruim 1½ mln. ton aardolie in West-Duitsland. De omzet van de Deutsche Shell A.G. in 1953 bereikte bijna een milliard DM (827 millioen DM).

Opzienbarend is het enorme nieuwe kapitaal, dat in de jaren 1948 tot en met 1953 door de Koninklijke in West-Duitsland via de Deutsche Shell A.G. is belegd. Dit bereikte nl. een totaal van 160 millioen DM. Pal daarop, in 1954, werd het kapitaal van de Deutsche Shell A.G. van 120 millioen DM tot 170 millioen DM, dus met nog 50 millioen DM, uitgebreid. Deze kapitaalsuitbreiding houdt verband met de verwezenlijking van grootse plannen voor de bouw van nieuwe fabrieken, w.o. een deelname in de „Rheinische Olefinwerke" (tezamen met een afgesplitste onderneming van het I.G. Farben-concern). Deze fabriek vervaardigt chemicaliën uit aardolie.

Het is onnodig te onderstrepen in welke mate deze bedrijven verbonden zijn met de militarisatie van West-Duitsland.

Ook *Philips* heeft na de oorlog omvangrijke nieuwe kapitalen in West-Duitsland belegd. De Philipsbelangen worden vertegenwoordigd door de „Allgemeine Deutsche Philips Industrie G.m.b.H.", kort aangeduid als „Alldelphi". Aan het einde van 1953 werd het kapitaal van de „Alldelphi" verhoogd van 20 tot 50 millioen DM. De „Alldelphi" is een holding-maatschappij, die 90 % van de aandelen bezit van de twee concerns: „Deutsche Philips G.m.b.H." en „C.H.F. Mueller A.G.". De resterende 10 % zijn in direct bezit van Philips-Eindhoven. Van de kapitaalsvergroting van de „Alldelphi" van 30 millioen DM werd 28 millioen DM rechtstreeks door Philips-Eindhoven verstrekt. Behalve de twee bovengenoemde concerns omvatten de „Alldelphi"-belangen ook nog de volgende Philips-ondernemingen in West-Duitsland: „Valvo G.m.b.H." (waarvan onlangs het kapitaal *vertwintigvoudigd* werd tot 10 millioen DM), „Elektrospezial G.m.b.H." (kapitaal 1 mln. DM), „Glasfabrik Weis-Wasser G.m.b.H." (waarvan het kapitaal onlangs *verdrievoudigd* werd tot 5 mln. DM), „Philips Ton Gesellschaft" en „Philips Patentverwaltung". Het Philips-concern in West-Duitsland heeft een belangrijk aandeel in de productie van radio- en televisietoestellen en levert tevens telecommunicatie-apparaten. Deze productie is van groot militair belang. In West-Berlijn hebben de Philipsbedrijven de waarde van hun productie in één jaar tijds, in 1953 tot op

1954, verdubbeld. Een nieuwe Philipsfabriek is in West-Berlijn in aanbouw.

Een andere Nederlandse reus in West-Duitsland is het *Unilever*-concern. In 1953 werd het kapitaal in de Westduitse Unileverorganisatie „Margarine Union" verhoogd van 80 millioen tot op 100 millioen DM. De Unileverbedrijven produceren ongeveer de helft van alle margarine, die in West-Duitsland wordt voortgebracht en beheersen voor een groot deel, als verreweg de grootste producent, de Westduitse margarinemarkt. Daarnaast produceert Unilever nog, evenals in andere landen, tal van andere producten.

Eén van de knooppunten van belangengemeenschap van Nederlands en Westduits kapitaal is de *A.K.U.*

In 1953 bezat de AKU vrijwel het gehele kapitaal (91,5 millioen DM) van de „Vereinigte Glanzstoff Fabrike A.G.". Dit concern leverde in 1952 een bruto-winst op van ruim 118 millioen DM!

In de laatste jaren is de productie van rayon en perlon van de „Vereinigte Glanzstoff" gestegen van ruim 19.000 tot ruim 26.000 ton per jaar, hetgeen 41,5 % (1952) was van de totale Westduitse productie op dit gebied. Ook hier dus neemt het Nederlandse kapitaal een overheersende plaats in.

Via de „Vereinigte Glanzstoff" beheerst de AKU nog tal van andere bedrijven in West-Duitsland. Reeds in 1952 wees de balans van de „Vereinigte Glanzstoff" een totaal aan deelnemingen in andere bedrijven aan van 41 millioen DM.

Het Nederlandse kapitaal is de voornaamste buitenlandse bezitter van Westduitse staalfabrieken. De vooroorlogse beleggingen van de „Koninklijke Nederlandse Hoogovens en Staalfabrieken" zijn nl. samengebundeld in een overheersend aandeel in het kapitaal van het grote Westduitse staalconcern „Dortmund Hörder Hütten Union". Het totale kapitaal van dit staalbedrijf was in 1953: 184 mln. DM, waarvan er 75,8 mln. DM in bezit waren van de „Hoogovens". De „Dortmund H.H. Union" is het grootste staalconcern, dat voortkwam uit de splitsing van de „Vereinigte Stahlwerke" en is één van de grootste producenten van staal in West-Duitsland. Onlangs heeft de „Dortmund H.H. Union", dat ook vele nevenbedrijven bezit, de grootste Westduitse scheepswerven, de „Howald-Werfte" in Hamburg aangekocht.

De Nederlandse staat als één van de voornaamste aandeelhouders van de „Hoogovens" is zodoende een direct belanghebbende geworden in de productie, in West-Duitsland, van tanks, kanonnen, munitie en oorlogsschepen, producten, die een belangrijke afzetmarkt voor staal vormen.

Ook anders is het Nederlandse kapitaal geïnteresseerd bij de Westduitse staalproductie. In Rotterdam is de firma „Montan" gevestigd, die voor de oorlog een filiaal in Nederland was van het Duitse staal- en bewapeningsconcern „Klöckner". Na de oorlog werd het Duitse kapitaal van het Klöckner-concern, dat in „Montan" was belegd, door de Nederlandse regering in beslag genomen, zodat thans de „N.V. Handel Maatschappij Montan" integendeel grote belangen in West-Duitsland

heeft. Ook het Klöckner-concern werd in verschillende ondernemingen gesplitst, waarvan de grootste de „Nordwestdeutsche Hütten und Bergwerksverein" is. „N.V. Montan" bezit thans 40 % van dit allerbelangrijkste Westduitse staal- en kolenconcern.

Nog op andere wijze is Nederlands kapitaal betrokken bij de Westduitse staalindustrie. In December 1954 werd door de Dortmund Hörder Hütten Union een obligatielening uitgegeven van 60 millioen DM, waarvan voor 5 millioen DM op de Amsterdamse beurs. Tussen haakjes zij vermeld, dat deze obligaties 7 % rente opbrengen, hetgeen tweemaal zoveel is als doorsnee Nederlandse obligaties.

Andere Nederlandse beleggingen in West-Duitsland

Er zijn nog een groot aantal Nederlandse firma's, die grote belangen hebben in West-Duitsland. Van deze firma's noemen wij hier enige belangrijke.

Daar zijn in de eerste plaats de belangen van de familie Fentener van Vlissingen. Hiertoe behoren zijn holding-maatschappij „Unitas", de „Steenkolenhandelsvereniging", nauw verbonden met de Westduitse Steenkolensyndicaten. De heer F. H. Fentener van Vlissingen was trouwens voor de oorlog voorzitter geweest van de raad van bestuur van de „Hoogovens" en lid van de raden van bestuur van het vooroorlogse Duitse kolenkartel „Rheinisch-Westfälische Kohlensyndikat", de mijnconcerns „Gewerkschaftverein Konstantin der Grossen", „Harpener Bergbau" en „Essener Steinkohlen", de staalconcerns „Vereinigte Stahlwerke", „Friedrich Krupp" en de rayon-concerns van de AKU „J.B. Bemberg" en „Vereinigte Glanzstoff". Vooral met Krupp was er een innige samenwerking, o.a. ook in een gezamenlijke millioenengift aan Hitler (volgens Fentener van Vlissingen afgedwongen). Men mag veronderstellen, dat er wel verbindingen overgebleven zijn van deze vooroorlogse samenwerking.

In de Rijnscheepvaart, het havenbedrijf en de zeescheepvaart zijn er ook tal van Nederlandse beleggingen in West-Duitsland. Hier moeten de firma's Wh. H. Müller, J. Wijs-Müller, de Rotterdamse Lloyd en de N.V. Blauwhoeden-Vriesseveem (die over grote installaties in de Westduitse havens beschikt) worden genoemd. De textielfirma's Van Heek en Ter Kuile en de kledingmagazijnen C. & A. Brenninkmeyer hebben eveneens grote belangen in West-Duitsland. Een aantal andere Nederlandse firma's met Westduitse belangen zijn: H. van Gunsteren, J. J. Reineke, N.V. Vulkaan, Van Delden, Ter Horst, Jordaan, Adolf Hopp, C. J. van Houten, Lucas Bols, Dudok van Heem, Tabak Export Compagnie, N.V. Amsterdamse Leder Maatschappij, Rhodius-Koenigs Handels Maatschappij, N.V. Lettergieterij Tetterode, Internationaal Transport L. de Bruyn, N.V. Bloembollen Export Maatschappij L. Stassen Jr. en de Nederlandse Bank voor Zuid-Afrika (die een belangrijk filiaal heeft in Hamburg).

Onlangs heeft ook de Borneo-Sumatra-Maatschappij een belangengemeenschap aangegaan met de Westduitse firma G. L. Geiser voor het vestigen van een handelsonderneming in Afrika.

Van sommige van deze firma's is bekend, dat zij onlangs ook tot grote nieuwe investeringen in West-Duitsland zijn overgegaan. Dit is bijv. het geval met „N.V. Blauwhoeden Vriesseveem", die notabene in West-Duitsland tanks voor copra-olie bouwt, zodat Nederland de transitohandel van dit product allengs gaat verliezen. Ook zal de „Nederlandse Handel-Maatschappij", een van de grootste Nederlandse banken, binnenkort een filiaal stichten in Dusseldorf. Deze bankvestiging is van zeer grote betekenis als men deze in verband ziet met andere verschijnselen van samenstrengeling van Westduits en Nederlands kapitaal in de bankwereld. Zo heeft de Nederlandse staat, die in het bezit was van de na de oorlog geconfisqueerde aandelen van de bank „Handel Maatschappij H. Albert de Bary & Co" te Amsterdam, deze aandelen verkocht aan een groep binnen- en buitenlandse belangen, waardoor de Nederlandse fa. Wm H. Müller & Co thans o.a. geassocieerd is met de „Süddeutsche Bank" en in het bijzonder met diens vertegenwoordiger Hermann J. Abs, vroeger financieel adviseur van Schacht en Hitler en thans van Adenauer. De verschijning van deze vertegenwoordiger van het agressieve Duitse groot-kapitaal in de raad van bestuur van een Nederlandse bank is een onrustbarend verschijnsel, waarvoor de publieke opinie in Nederland niet genoeg op haar hoede gebracht kan worden. Het was ook H. J. Abs, die destijds door de Hitler-regeering als een van de bestuurders van de A.K.U., in de bezettingstijd, werd aangewezen. Deze verschijnselen in de bankwereld duiden er op, dat thans het Nederlandse monopolie-kapitaal, dat een beslissende invloed uitoefent op het Nederlandse regeringsbeleid, zich opnieuw gaat verbinden met het Westduitse kapitaal ter bewapening van West-Duitsland en andere landen.

In West-Duitsland wordt thans een felle strijd gevoerd over de financiële heerschappij bij de oorlogsindustrie. De Nederlandse kapitaalbelangen bestrijden de pogingen tot het vormen van een Frans-Duitse belangengemeenschap in de zware industrie. Zij trachten daarom hun invloed en positie zo snel mogelijk te versterken en overwegen tevens bondgenootschappen aan te gaan (o.a. met het Britse kapitaal) om te zorgen, dat zij niet worden verdrongen. Dit heeft echter ten gevolge, dat het zwaartepunt van sommige Nederlandse kapitaalgroepen zich meer en meer naar West-Duitsland verplaatst. De Westduitse bedrijven van de A.K.U. produceren bijv. reeds meer dan de Nederlandse bedrijven van de A.K.U. Misschien is dit ook allengs het geval met de Unilever. De „Deutsche Shell" produceert meer aardolie in West-Duitsland dan de „Koninklijke" in Nederland. De staalproductie onder contrôle van Nederlands kapitaal in West-Duitsland is veel aanzienlijker dan de productie van de „Hoogovens". Zo zullen er nog wel meer voorbeelden zijn.

Vroeger plachten de Duitsers schamper te zeggen: „Holland annektiert sich selbst". De verlegging van het zwaartepunt van de belangen van machtige groepen van het Nederlandse kapitaal, die het in Den Haag voor het zeggen hebben, naar West-Duitsland kan niet anders dan tot resultaat hebben, dat de Nederlandse regeringspolitiek onder zware druk komt te staan van belangen, die evenwijdig lopen met die

van het Westduitse grootkapitaal. Reeds in de afgelopen jaren was Nederland, op verschillende internationale conferenties, de pleitbezorger van bepaalde Westduitse belangen. Nergens waren in West-Europa officiële kringen zo enthousiast als in Nederland voor de herbewapening van West-Duitsland.

Zeer duidelijk spreekt in dit alles de grote tegenstelling tussen het nationale volksbelang van Nederland en de belangen van de monopolistische kapitaalsgroepen in Nederland. Door het spel van de grote monopolistische groepen wordt uiteindelijk niet alleen de zelfstandigheid van Nederland, maar ook het naakte leven van haar inwoners aan vernietiging blootgesteld. Maar ook direct, in het huidige tijdperk betekent de stroom van Nederlands kapitaal naar West-Duitsland een slag voor vitale belangen van vele groepen in Nederland, want hiermede wordt de Westduitse concurrentie versterkt ten koste van kleinere en middenfabrikanten in Nederland. Ook wordt afbreuk gedaan aan de transito-handel van Nederland.

Het dividend van de Nederlandse bezitters van Westduitse aandelen zal in verschillende gevallen ten koste gaan van het loon van vele Nederlandse arbeiders, die hierdoor werkloos worden! Reeds is deze ontwikkeling merkbaar in het veel sneller stijgen van de Westduitse uitvoer naar Nederland dan van de Nederlandse uitvoer naar West-Duitsland. Ook neemt de transito-handel in overzeese producten gestadig af.

Bij de beschouwing van de invloed van Nederlandse beleggingen in West-Duitsland mag niet aan een ander belangrijk feit voorbij worden gegaan, nl. de vooroorlogse beleggingen van Nederlands kapitaal in de gebieden, die thans de Duitse Democratische Republiek vormen. Deze beleggingen bedroegen, volgens een semi-officiële Nederlandse regeringsverklaring in Mei 1954, een waarde van ongeveer 400 millioen Rijksmark. Dit Nederlandse bezit bestond voornamelijk uit concernbelangen, maar omvatte ook grond, huizen, hypotheken en afzonderlijke firma's. De voornaamste grote Nederlandse grootbedrijven die belangen hadden in deze gebieden waren:

Unilever, Philips, A.K.U., Bank voor Handel en Scheepvaart, P. de Gruyter, C. & A. Brenninkmeyer en de Hollandse Wolververij. Voorzover de ondernemingen, waarvan hier sprake is, duidelijk verbonden waren met Duitse oorlogsbedrijven, die mede aansprakelijk zijn voor oorlogsmisdrijven, werden deze ondernemingen door de regering van de Duitse Democratische Republiek genationaliseerd. De andere Nederlandse belangen werden echter, in afwachting van een vredesverdrag, voorlopig onder beheer gesteld onder het decreet van 1951 over het „Beheer en bescherming van buitenlands eigendom". Dit brengt mede, dat slechts die Nederlandse belangen, die zich in het verleden nauw hebben verbonden met de Duitse oorlogsindustrie (en die dat thans weer doen) door nationalisatie-maatregelen zijn getroffen en alle andere groepen in feite belang hebben bij een vreedzame regeling van het Duitse vraagstuk. Overigens heeft de practijk der na-oorlogse jaren bewezen, dat de volksdemocratieën zeer soepel zijn inzake buitenlandse belangen, zodat bijv. Philips met verschillende van die landen voor het

Philips-concern vrij bevredigende regelingen heeft kunnen treffen voor de overdracht van zijn ondernemingen. Dit neemt echter niet weg, dat in bepaalde kringen van het Nederlandse monopolie-kapitaal, uit hoofde van de vroegere Nederlandse beleggingen in Oost-Duitsland, agressieve denkbeelden kunnen bestaan, die eveneens invloed uitoefenen op het Nederlandse regeringsbeleid.

In de strijd, waarin wij ons thans bevinden, tegen de herbewapening van West-Duitsland en voor de versteviging van de wereldvrede, zijn bovenstaande feiten van groot belang.

Want uit deze feiten blijkt, dat de strijd tegen de herbewapening van het Westduitse militarisme tevens een strijd is, althans moet zijn, tegen de monopolistische kapitaalgroepen, die in Nederland deze herbewapening financieren en mee helpen uitvoeren en, zodoende, met alle macht verdedigen en bevorderen.

A. B.

IS EEN VROUWENBEWEGING NOODZAKELIJK?

Dit jaar is het 45 jaar geleden dat in Kopenhagen op het 2e Internationale Congres van socialistische vrouwen door Clara Zetkin, de grote Duitse voorvechtster voor democratie en socialisme, werd voorgesteld elk jaar op de 8ste Maart een „Internationale Vrouwendag" te houden.

De eerste wereldoorlog wierp toen reeds zijn schaduwen vooruit. De socialistische vrouwen waren er zich van bewust, dat zij strijden moesten tégen oorlog en vóór de rechten van de vrouw.

Sindsdien wordt de Internationale Vrouwendag over de gehele wereld gevierd en op demonstratieve wijze wordt uitdrukking gegeven aan het verlangen der vrouwen naar vrede en gelijkgerechtigdheid.

Sinds de eerste Internationale Vrouwendag hebben zich historische veranderingen in de wereld voltrokken.

De revolutie van 1917 in Rusland bevrijdde niet alleen de werkende bevolking van het Tsaristische juk, maar ook bevrijdde zij de Russische vrouw van een dubbele onderdrukking. Zij verkreeg vanaf die tijd in *theorie* en *praktijk* gelijke rechten als de man.

Alle mogelijkheden tot arbeid, studie en ontwikkeling van haar talenten werden voor haar geopend.

De Russische vrouwen werden het voorbeeld voor de vrouwen van alle andere landen, waar de massa der vrouwen onder de onwaardigste verhoudingen leven.

Door de strijd voor de materiële eisen van de vrouw en haar emancipatie te verbinden met de bevrijdingsstrijd van het gehele volk, is nu ook de weg naar een grote toekomst geopend voor de vrouwen in China, Viet-Nam en de volksdemocratische landen in Oost-Europa.

De burgerlijke beweging voor de emancipatie van de vrouw is daarentegen — in het bijzonder in de West-Europese landen — ineengeschrompeld en zij heeft geen vat op de grote massa van de werkende vrouwen, die het meest onder het kapitalistische stelsel te lijden hebben.

*

In 66 landen bestaan democratische vrouwenorganisaties, in totaal 144 millioen leden tellende, die bij de Internationale Democratische Vrouwen Federatie zijn aangesloten.

Deze organisaties in Europa, en ook in Nederland, werden uit het verzet geboren, ze werden opgericht door de vrouwen die in de Duitse concentratiekampen hadden gezeten of die aan het verzet hadden deelgenomen. Deze vrouwen namen zich voor, gezamenlijk te strijden voor de vestiging van een duurzame vrede en voor de rechten van de vrouw.

De IDVF is de grootste vrouwenbeweging, die ooit heeft bestaan. Zij

groeit nog voortdurend, vóóral ook door het ontwaken van de vrouwen uit de nog onderdrukte landen van Azië en Afrika, waar de strijd voor de rechten van de vrouw tegen de wrede onderdrukking van het feodalisme hand in hand gaat met de oplaaiende strijd voor vrijheid en nationale onafhankelijkheid en tegen de overheersing van het buitenlandse imperialisme.

De strijd van deze vrouwen, die door onderworpenheid aan feodale tradities en polygamie letterlijk tot slavernij gedoemd zijn, wordt door deze oplaaiende vrijheidsbeweging gestimuleerd en zal zeker spoedig tot haar volledige bevrijding als vrouw leiden.

De vrouwenbeweging speelt in de onderdrukte koloniale en halfkoloniale landen een zeer grote rol bij het betrekken van de vrouwen in de bevrijdingsstrijd.

Maar hoe is het in ons land, waar de vrouw veelal reeds als geëmancipeerd wordt beschouwd? Is in Nederland een afzonderlijke vrouwenbeweging, die de vrouwen organiseert voor haar bijzondere belangen en haar in de strijd voor een onafhankelijk, welvarend Nederland betrekt, noodzakelijk? Het positieve antwoord vinden wij wanneer wij ons verdiepen in de positie van de vrouw en de omstandigheden waaronder zij leeft.

Hoe is de positie van de Nederlandse vrouw?

De successen die de Nederlandse vrouwen hebben geboekt in hun strijd voor gelijke rechten, werden bereikt door strijd, tezamen met de arbeidersbeweging gevoerd, voor de verheffing van de arbeidersklasse. De strijd voor de bijzondere rechten van de vrouw was daar een deel van. Deze strijd werd gevoerd voor het vrouwenkiesrecht, dat in 1922, later dan voor de mannen, werd ingevoerd. Voor het openstellen van beroepen en studiemogelijkheden voor de vrouw, tegen ontslag van de gehuwde ambtenares en onderwijzeres, tegen kinderarbeid en huisarbeid, het instellen van de algemene leerplicht, de invoering van een sociale wetgeving enz.

Ondanks de successen die werden geboekt, heeft de vrouw in ons land bij lange na niet dezelfde rechten als de man. Wettelijk en in de praktijk zijn de gehuwde vrouwen onmondig en worden zij gelijkgesteld met kinderen of onder voogdij of curatele gestelden.

Waar komt de ontrechting van de vrouw vandaan?

De ontrechting van de vrouw wortelt in de kapitalistische productieverhoudingen, en de huwelijkswetgeving is de weerspiegeling daarvan.

Volgens de huwelijkswetgeving is de man het hoofd van het gezin en moet de vrouw hem gehoorzamen. Zij is economisch van hem afhankelijk verklaard en heeft wettelijk geen zelfstandige positie.

Dat de gehuwde vrouwen geen gelijke rechten hebben, worden zij zich dikwijls pas bewust bij huwelijksmoeilijkheden, bij scheiding, voogdij en erfeniskwesties, of bij ouderdomsuitkering. Wanneer van de kant van de vrouw een erfenis op komst is, ontvangt de man hem

in het algemeen en kan er mee doen wat hij wil. Aangezien er bij arbeiders meestal weinig te erven valt, hebben de arbeidersvrouwen in de praktijk hier weinig last van. Maar waar het om gaat, is dat de ontrechting in de huwelijkswetgeving zijn stempel drukt op de moraal van de samenleving en doorgetrokken wordt ook in de sociale wetgeving. Om een voorbeeld te noemen. In de Noodwet-Drees staat een passage, waarin vermeld wordt, dat wanneer de vrouw 65 jaar wordt en de man deze leeftijd nog niet heeft bereikt, het gezin geen uitkering krijgt, ook niet indien de vrouw kostwinster is.

Uitbreiding van de vrouwenrechten kan en moet afgedwongen worden. In deze strijd zijn ook burgerlijkdenkende vrouwen onze bondgenoten, zoals reeds vaak in de praktijk is gebleken. Ook zij strijden voor de vrouwenrechten, maar verbinden deze strijd niet met de algehele strijd voor vooruitgang en omverwerping van het kapitalistische stelsel, dat de oorzaak van de ontrechting der vrouw is. Integendeel. Behalve de CPN willen alle andere partijen, ook de partijen van die vrouwen die voor hun recht strijden, de huidige maatschappij in stand houden.

Evenals de arbeidersklasse niet vrij kan zijn binnen het raam van het kapitalisme, kan ook de vrouw niet de *volledige* emancipatie bereiken, zonder de invoering van een ander maatschappelijk stelsel.

De volledige gelijkstelling van de vrouw aan de man, in theorie en praktijk, kan alleen bereikt worden in een democratische volksstaat, die niet gebaseerd is op de uitbuiting maar op het volksbelang.

Dit opent het perspectief voor de communistische vrouwen, dat zij in haar strijd de ogen van haar medestrijdsters moeten openen en hen winnen voor een democratische volksstaat.

De positie van de vrouw wordt bedreigd

Een gevaar vormt vooral de roomskatholieke reactie in ons land, die de belangen van het grootkapitaal vertegenwoordigt en de Amerikaanse oorlogsvoorbereiding dient. Deze partij, die terug wil naar middeleeuwse verhoudingen, door de vakorganisaties gelijk te schakelen, de democratische organisaties en de CPN te verbieden, het stakingsrecht ongedaan te maken en de staat te fasciseren, belaagt ook de positie van de vrouw.

In de huidige tijd gaat de massa van de vrouwen gebukt onder grote materiële zorgen tengevolge van de oorlogs- en verarmingspolitiek van de regering. De materiële zorgen gaan gepaard met morele kwellingen door de voortdurende bedreiging met atoomoorlog en het onveilige gevoel ten opzichte van het leven en de toekomst van de kinderen, het kostbaarste bezit.

Het valt niet te verwonderen, dat de roomskatholieke reactie, die hiervoor verantwoordelijk is, tezamen met de rechtse PvdA-leiding, die voortdurend voor haar bukt, het volkomen natuurlijk vindt dat de vrouwen als tweederangs wezens beschouwd worden.

Om reactionnaire politiek te kunnen voeren hebben zij onderworpen mannen en vrouwen nodig. Je kunt de reactionnaire partij herkennen aan zijn houding tegenover de vrouwen, ook al gaat zij schuil achter

schone leuzen. Nemen we bijvoorbeeld de materiële zorgen van de vrouwen en de z.g. gezinspolitiek van Romme.

De gezinspolitiek van Romme

Vooral in verkiezingsacties schermt de KVP graag met de leuze „Gezond gezin, gezond volk". Achter deze leuze verbergt zich echter de politiek van bevoordeling van de rijken en verarming van de arbeidersgezinnen. De uitbuitingsgraad van de arbeiders wordt door middel van jaagsystemen en werkclassificatie tot ongekende hoogte opgevoerd, maar de lonen blijven laag. Het levenspeil gaat achteruit, waardoor de moeilijkheden in de gezinnen toenemen.

Het gezin behoort tot „de beste cultuur-monumenten" volgens de KVP. Maar hoe is de politiek van de KVP om deze monumenten in stand te houden?

Duizenden gezinnen gaan gebukt onder de hoge huren, in het bijzonder van de nieuwe woningen, terwijl er weer nieuwe huurverhoging dreigt. Andere lijden omdat zij géén woning hebben, waardoor juist de ongezonde gezinsverhoudingen in de hand worden gewerkt, waar Romme zegt zo benauwd voor te zijn. Een voorwaarde voor een gezond gezin is zeker een behoorlijke woning tegen betaalbare huren, lonen in overeenstemming met de kosten van levensonderhoud met inbegrip van de mogelijkheid deel te hebben aan cultuur, ontwikkeling en ontspanning.

Maar de werkelijkheid is in flagrante tegenspraak met de mooie woorden van de KVP, en dat blijkt uit de volgende voorbeelden.

Het huishoudboekje

In het Januari-nummer van het vrouwenblad van de PvdA-vrouwenbond is een huishoudboekje gepubliceerd, waarin berekend is, dat een gezin met 2 kinderen *f* 65.10 per week nodig heeft, terwijl het loon van vele gezinnen minder dan *f* 60.— per week bedraagt.

Het budget was krap berekend en een bedrag voor cultuur en ontspanning, waarvoor de SDAP vroeger fel streed, was er geheel uitgelaten.

Terloops vermeldde het blad dat het aantal millionnairs van 726 in 1947 op 941 in 1951 gestegen was. Het blad kwam tot de conclusie dat het er nu om gaat dat de arbeiders een groter deel van de „welvaart" moeten krijgen.

De Volkskrant van 1 Februari j.l. stelt vast dat een geoefende Amsterdamse rijksambtenaar met vrouw en 2 kinderen *f* 63.30 per week nodig heeft om te leven en dat zijn inkomen met inbegrip van de kinderbijslag slechts *f* 56.16 bedraagt en hij dus per week *f* 7.14 tekort komt. Een noodtoestand, zegt het blad van de heer Romme!

Uit de cijfers van het huishoudboekje blijkt niet alleen dat er voor de arbeiders geen welvaart is, maar ook dat de meeste gezinnen van de hand in de tand leven en geen enkele reserve hebben.

Dat de arbeiders méér moeten krijgen zijn we met het Blad „Vrouwen" eens, maar we weten óók dat dit méér slechts verkregen kan worden door eenheid van actie.

De loonpolitiek van de KVP

De loonpolitiek van de KVP en KAB is dus niet in overeenstemming met de roeping, die men het gezin toekent.

Zij zijn propagandisten voor het opvangen van het loontekort in progressieve kinderbijslag en het laag houden van de eigenlijke lonen. In plaats van verhoging van de lonen en het invoeren van een prijsstop om zo de nood in de gezinnen te keren, willen zij zelfs de verhoogde melkprijs opvangen in verhoging van kinderbijslag voor de grote gezinnen. De gezinnen met minder of geen kinderen moesten dan maar zien hoe zij er kwamen. Het is begrijpelijk dat ook grote gezinnen hier niet beter van worden aangezien de kinderbijslag geen extraatje is en men met de kinderbijslag ook nog te kort komt. Daarom is verhoging van het loon en invoering van prijsstop ten koste van vermindering van de bewapeningslasten, de enige uitweg.

Hoewel Romme in 1937 toen hij minister was, meende: „naar *natuurlijk* bestel dient de man kostwinner te zijn en heeft de vrouw tot taak de verzorging van het gezin" en hij het als een *algemene misstand* aanmerkte dat „de vrouw zich een andere werkkring zoekt" en daartoe tal van beroepen voor de vrouw wilde sluiten, werden en worden gehuwde vrouwen door de armoede gedwongen te werken. Maar onder welke voorwaarden?

Gelijk loon voor gelijke arbeid

De voornaamste oorzaak van de achterstelling van de vrouw is dat zij in de kapitalistische maatschappij economisch en juridisch afhankelijk is van de man. Zij heeft geen recht op arbeid. Werkt zij, dan wordt zij onderbetaald. Bovendien zijn vele geschoolde beroepen in de praktijk voor haar gesloten omdat zij geen vakopleiding ervoor kan krijgen. In alle CAO's, waarbij ook de lonen van de vrouwen geregeld zijn, blijft haar loon ver ten achter bij dat van de mannelijke arbeider.

In de Twentse textielindustrie, gemeenteklasse III, loongroep 1, bedraagt het uurloon van de man *f* 1.05 en van de vrouw 65 ct.

Bij het toepassen van de loonronden, zo ook met de laatste 6 %, werden de vrouwen achtergesteld. De patroons wilden de vrouwen slechts 2 of 3 % geven. Dit was de aanleiding waarom vele vrouwen aan de jongste stakingen hebben deelgenomen.

Door harder te werken dan hun mannelijke collega's kunnen de vrouwen soms hun loon iets optrekken, maar zij bereiken nooit dezelfde hoogte als de lonen van de mannen. Bovendien gaat dit optrekken dus gepaard aan grotere krachtsinspanning.

De reactie houdt gelijk loon voor gelijkwaardige arbeid tegen.

Op de Internationale Arbeidsconferentie van 1951 te Genève, onthield de Nederlandse regering zich van stemming, en de vertegenwoordiger van de Nederlandse werkgevers stemde tégen. De conferentie nam echter met 105 tegen 33 stemmen en 40 onthoudingen het besluit dat de vrouw gelijkwaardig beloond moet worden en beschouwde dit als een daad van sociale rechtvaardigheid. Daarop liet de Nederlandse regering een advies uitbrengen door de Sociaal Economische Raad, dat nog in

het parlement behandeld moet worden. Dit SER-advies spreekt zich uit tegen gelijk loon voor gelijkwaardige arbeid. Waarom? Omdat de rekenmachines van het kapitaal o.m. hebben vastgesteld, dat de vrouw door haar „geaardheid", weliswaar korter, maar vaker ziek is dan de man, wier ziekteduur wel langer zou zijn, maar minder vaak, waardoor de productiekosten zouden worden verhoogd. Hoewel dit verschil in kosten zo klein was, naar de mening van de SER, dat het zelfs niet in procenten was uit te drukken, waren zij tégen. Afgezien van het feit, of de bewering juist is, legt dit wel de ware aard van de kapitalistische moraal ten opzichte van de vrouw bloot. Het gaat om de duiten en niet om haar roeping als vrouw! De vrouw mag werken wanneer men haar arbeidskracht nodig heeft, maar zonder gelijke rechten en het liefst als uitbuitingsobject en loondrukster van de man. Hiertegen moet de scherpste strijd gevoerd worden door de werkende vrouwen zèlf, tezamen met de mannelijke arbeiders en de vakorganisaties.

Daartoe moeten óók de werkende vrouwen zich organiseren in de vakbonden en in de vrouwenbeweging om eensgezind en georganiseerd de strijd aan te binden voor gelijke betaling van haar arbeid.

Navordering van de belasting

Uit de navordering van de belasting, die elke gehuwde werkneemster krijgt, blijkt eveneens haar onmondigheid. Maar deze onmondigheid legt de patroon en de fiscus geen windeieren.

Het loon van de vrouw wordt domweg bij dat van de man opgeteld en beschouwd als „loon uit tweeërlei bron" verkregen.

Door het gezamenlijke loon valt het gezin in een hogere belastingklasse en krijgt het een navordering, die al gauw een paar honderd gulden per jaar bedraagt, terwijl de vrouw geen kosten mag aftrekken voor eventuele hulp thuis. Dit is een schreeuwende onrechtvaardigheid en een bron van voortdurende zorg om aan deze verplichting te kunnen voldoen. Want de vrouwen gaan meestal niet voor hun plezier werken, maar om het loontekort aan te vullen of geld voor de opvoeding van de kinderen te verkrijgen. Het is een schreeuwende onrechtvaardigheid, omdat twee personen er voor gewerkt hebben, hun arbeidskracht hebben verkocht en de arbeid van de vrouw de ondernemers extra winst oplevert.

Toename huisarbeid

Om de navordering van de belasting te ontlopen, en óók omdat er geen enkele sociale voorziening bestaat met betrekking tot verzorging van de kinderen wanneer de vrouw in bedrijf, kantoor of elders gaat werken en dus afhankelijk is van familie- of burenhulp of eenvoudig de kinderen alleen moet laten, neemt de omvang van huisarbeid geweldig toe.

Hele gezinnen schillen aardappelen voor hotels en groentezaken, maken stofknopen, keren dassen, bewerken leer, breien babykleding of plakken zakjes. Vrouwen die een behoorlijke vakopleiding hebben moeten deze laagbetaalde, meest ongeschoolde arbeid doen (waarbij de kinderen, wanneer zij van school komen, en vader wanneer hij van

zijn werk komt, worden ingeschakeld), om de tekorten op het huishoudboekje en de hoge huren aan te vullen.

Deze ongeziene arbeid, waarbij de vrouwen meestal niet sociaal verzekerd zijn, en het „uit werken gaan" van tienduizenden, voert ons terug naar toestanden van 50 jaar geleden. Naar toestanden, waar de SDAP en de socialistische vrouwenclubs in het verleden zo fel tegen zijn opgetreden, toen zij streden voor de verheffing van de arbeidersklasse en van de vrouw.

De vrouw behoort in de keuken

In verband met deze noodtoestand moet de vrouw, met behulp van de KVP-politiek, dom gehouden worden en zich slechts bekommeren om het gezin. De huwelijksmoraal der reactionnairen predikt onderdanigheid aan de man. Ze wil echtscheiding onmogelijk maken en de KVP wil deze opvattingen het liefst wettelijk aan het gehele volk opdringen. Volgens het mandement is het lidmaatschap van de Bond voor Sexuele Hervorming verboden.

In zijn boekje „Katholieke Politiek" zegt Romme dat de taak van de vrouw is: in liefde kinderen voortbrengen en opvoeden voor onze Lieve Heer. En de man moet de hulp zijn van zijn vrouw, en *zij aan hem onderdanig* (pag. 16).

Volgens deze reactionnaire opvattingen hebben de vrouwen wel voldoende aan een praatje met de melkboer en de bakker, ter verrijking van hun geest.

Als vanouds wil de reactie de wereld van de vrouw bewust beperken tot keuken en slaapkamer en kinderen krijgen.

Onder het mom van bescherming van het gezin als cultuurmonument verbergt zich de politiek van armoe, bevoordeling van de rijken, cultuurafbraak en vertrapping van de waardigheid van de vrouw ... en de Duitse herbewapening.

Om oorlog te kunnen voeren hebben de kapitalisten mannen en ... vrouwen nodig. Ook Herr Hitler had een gehoorzaam volk en onderdanige vrouwen nodig om millioenen mensen de dood in te sturen voor de belangen van de Roer-magnaten.

Hij ontleende zijn opvattingen over de vrouw en de man aan de ondergangsfilosoof Nietzsche, die de onderdanigheid van de vrouw als het volgt verheerlijkt: „De man moet tot oorlog opgevoed worden en de vrouw tot verkwikking van de krijgsman: al het andere is dwaasheid."

De strijd voor de materiële eisen en voor de menselijke waardigheid en verheffing van de vrouw, is dan ook onverenigbaar met het dienen van Amerikaanse overheersing en de grote kapitaalsbelangen.

Daarom is organisatie en eensgezinde strijd van de vrouwen voor haar eisen en haar bijzondere belangen als vrouw een dringende noodzaak en zij moet deze strijd voeren, nauw verbonden met de strijd voor vrede en voor de onafhankelijkheid van Nederland.

Het is van het grootste gewicht in de belangenstrijd van de vrouwen vooral de *werkende* vrouw te betrekken en in beweging te brengen.

De strijd voor gelijk loon voor gelijkwaardige arbeid speelt een belangrijke rol in de strijd voor de gelijkstelling van de vrouw.

De strijd voor de emancipatie is een deel van de strijd van de arbeidersklasse

Er is geen vrije arbeidersklasse denkbaar zonder gelijkstelling van de vrouw aan de man. De arbeidersklasse is ook een onderdrukte klasse, wier rechten stelselmatig beknot worden door dezelfde reactionnaire krachten die de vrouw ten achterstelt. Alleen is er dit verschil dat de vrouw, behalve dat zij als deel van de arbeidersklasse wordt onderdrukt, ook als sexe achtergesteld is en dus onder een dubbele onderdrukking te lijden heeft. De strijd voor de emancipatie van de vrouw is dan ook een onvervreemdbaar deel van de strijd der arbeidersklasse voor democratie, vrede en nationale onafhankelijkheid.

Deze strijd dient door de socialistische en communistische arbeiders en alle progressieve mensen tezamen met de vrouwen gevoerd te worden.

Omgekeerd is het voor de vrouwen noodzakelijk aan de strijd voor democratie en vooruitgang deel te nemen, omdat anders haar rechten als vrouw niet verwezenlijkt kunnen worden.

In deze strijd moeten de meest dringende levensvraagstukken, die millioenen mensen in de wereld bezig houden, voorop gesteld worden: de strijd voor de vrede, tegen de Duitse herbewapening, tegen de duurte en voor verhoging van de lonen.

De vrouwen in deze strijd activeren komt de gehele strijd van de arbeidersklasse en alle weldenkende mensen ten goede.

Ja, zonder de vrouwenmassa in de strijd te betrekken is de overwinning op de reactionnaire krachten in ons land onmogelijk.

Voor een massale vrouwenbeweging

Op de vraag of er een aparte vrouwenorganisatie nodig is, moeten wij bevestigend antwoorden. Niet alleen omdat de vrouw nog steeds niet gelijkgesteld is, maar vooral omdat de vrouw niets goeds te verwachten heeft van de reactie, die naar openlijke macht in de regering streeft.

Bovendien heeft de burgerlijke vrouwenbeweging voor de emancipatie van de vrouw zich niet tot een massale, ook de arbeidersvrouwen omvattende beweging kunnen ontwikkelen, omdat zij de strijd voor de rechten van de vrouw niet verbond met de algemene strijd voor sociale vooruitgang.

Het kenmerk van de wetten, die de vrouw achterstellen, is echter niet dat ze de denkwijze van *de* mannen uitdrukken, maar de denkwijze van de heersende klasse.

In deze tijd, waarin tengevolge van de oorlogsvoorbereiding het levenspeil daalt en de positie van de vrouw bedreigd wordt, is een *belangenorganisatie* op *democratische,* vooruitstrevende grondslag, een dringende noodzaak.

Deze organisatie moet opkomen voor de belangen van de arbeiders- en boerenvrouwen, zowel als voor de belangen van de intellectuele vrouwen. Dit is de taak van de Nederlandse Vrouwenbeweging, een sectie van de IDVF welke in 1946 opgericht werd.

Uit de grote historische strijd voor nationale onafhankelijkheid van ons land werd deze vrouwenorganisatie geboren. Door haar strijd op de juiste wijze te voeren zal zij uitgroeien tot een massale vrouwenbeweging.

De NVB kan terugzien op tal van acties, acties tegen de duurte, tegen de verhoogde melkprijs, waarbij zij er in slaagde in één dag 3700 handtekeningen als protest te verzamelen, zowel als in de strijd voor de verhoging van de lonen.

Bij de stakingen van de tunnelbouwers in Velsen, de classificeerdersfirma's in Rotterdam en in de Twentse textielstakingen deed zij uitstekend solidariteitswerk.

Door het organiseren van bijeenkomsten voor stakersvrouwen en het helpen samenstellen van vrouwendelegaties naar de directies vervulde zij een belangrijke taak bij het opvoeden van de vrouw tot klassebewustzijn en klassesolidariteit.

Delegaties van stakersvrouwen gingen naar de directies om inwilliging van de eisen der mannen te verlangen en om de directeuren duidelijk te maken dat zij niet op de vrouwen konden rekenen als stakingbreeksters.

Ook nemen de vrouwen van de NVB actief deel aan de petitionnementsactie van „Dat Nooit Weer". De vrouwen hebben door trap op, trap af te gaan, door op de markten te werken en door straatdemonstraties actief bijgedragen tot het slagen van deze actie en het mobiliseren van de openbare mening.

In deze actie leren de vrouwen ook beter beseffen dat eenheid van optreden met de vrouwen, die onder invloed staan van de PvdA, niet alleen noodzakelijk maar ook mogelijk is.

Het is vooral deze actie, die belangrijk bijgedragen heeft tot het verhogen van de activiteit en het politieke bewustzijn, zowel van de leden als van de vrouwen die bezocht werden. Want vele vrouwen bleken geen eigen mening te hebben of moesten eerst aan hun man vragen of zij wel tekenen konden.

Ook dit bewijst, dat er voor een vrouwenorganisatie als de NVB veel en nuttig werk ligt te wachten tot bewustmaking van de vrouw. Het is de taak van de communistische vrouwen actiever en beter het werk van deze vrouwenbeweging te ondersteunen en zich in te spannen om haar massale groei te bevorderen.

ANNIE AVERINK

UIT BRIEVEN VAN MARX AAN RUGE

Drie maanden nadat Marx vanuit Nederland aan Ruge schreef, in 1843, werd de Deutsche Jahrbücher, het wetenschappelijk tijdschrift van de jonge Hegelianen, dat Ruge redigeerde, verboden. Ruge bereidt een ander tijdschrift voor, hij biedt Marx de redactie aan. Na uitvoerige discussie wordt besloten dat het nieuwe blad in Straatsburg zal verschijnen. Het eerste — en laatste — nummer van de Deutsch-Französische Jahrbücher komt uit in Februari 1844. Hierin werden „Het Joodse vraagstuk" en „De inleiding tot de kritiek op de rechtsfilosofie van Hegel", de „jeugdwerken" van Marx, gepubliceerd en de correspondentie tussen Marx en Ruge over het program van het nieuwe tijdschrift, waaruit wij in dit nummer van ons tijdschrift enige passages overnemen.

„Deze brieven zijn bewonderenswaardig," schreef La Nouvelle Critique, dat volgens een artikel van de hoofdredacteur zijn naam, methode en program aan de brieven van Marx te danken heeft. „Als men wil nagaan, waarin het nieuwe en de eigen aard van het socialistisch *humanisme steekt, als men de* stijl *van dit humanisme wil doorgronden, dan vindt men het reeds hier, en wel in volmaakte vorm. Ze (de brieven — red.) mogen dan in 1843 geschreven zijn, hun denkwijze lijkt ons in 1948 ongelooflijk* modern *. . ." Weliswaar leefden de filisters, tegen wie Marx zich richtte, in de 19e eeuw, maar onze huidige filisters bezitten nog dezelfde eigenschappen. En het systeem, dat hij als de schuldige aanklaagt, is hetzelfde systeem, alleen nog onmenselijker en daardoor nòg meer aangevreten door ontbindingsverschijnselen. Zijn methode — La Nouvelle Critique wees er reeds op — het brengen van een radicale kritiek, die „de wortel raakt, en de wortel wil zeggen de klassepositie", deze methode is modern omdat haar toepassing nog niets van haar doelmatigheid heeft verloren.*

Red. P. en C.

Op de trekschuit naar D., Maart 1843.

Ik reis op het ogenblik in Holland. Zoals ik uit de plaatselijke en de Franse kranten zie, is Duitsland diep in de modder gereden en zal het er steeds dieper in komen. Ik verzeker je dat men, ook wanneer men alles behalve nationale trots voelt, toch een nationale *schaamte* voelt, zelfs in Holland. De kleinste Hollander is nog een staatsburger, vergeleken met de grootste Duitser. En de meningen van de buitenlanders over de Pruisische regering! Daarover bestaat een schrikbarende eensgezindheid, niemand laat zich meer zand in de ogen strooien ten opzichte van dit systeem en zijn wezenskern. De nieuwe school is dus toch nog van enig nut geweest. Het pronkmanteltje van het liberalisme gleed af en het afzichtelijkste despotisme staat in al zijn naaktheid voor de ogen van de hele wereld.

Ook dat is een openbaring, al is het dan in omgekeerde zin. Het is een waarheid die ons tenminste de voosheid van onze vaderlandsliefde, de monsterachtigheid van ons staatswezen kennen en ons gezicht bedekken leert. Je kijkt me glimlachend aan en vraagt: wat schieten we daar mee op? Uit schaamte maakt men geen revolutie. Ik antwoord: de schaamte is al een revolutie; zij is in werkelijkheid de overwinning van de Franse Revolutie op het Duitse patriotisme, dat haar in 1813 heeft overwonnen. Schaamte is een soort woede, die tegen zichzelf gericht

is. En als een hele natie zich werkelijk zou schamen, dan zou ze een leeuw, die zich samentrekt om te kunnen springen, zijn...

De Staat is iets dat te ernstig is om er een klucht van te maken. Misschien zou men een schip vol narren een tijdlang voor de wind kunnen laten drijven; maar het zou zijn noodlot tegemoet gaan, juist omdat de narren het niet zouden geloven. Dit fatum is de revolutie, die ons te wachten staat.

Deze brief beantwoordt Arnold Ruge uit Berlijn met wanhopige klachten over de „Duitse geest", en zijn conclusie is: „Ons volk heeft geen toekomst; wat heeft onze oproep voor zin!"

Twee maanden later antwoordt Marx aan Ruge:

Keulen, Mei 1843.

Je brief, mijn beste vriend, is een goede klaagzang, een adembenemend begrafenislied; maar politiek is hij niets waard. Geen volk vertwijfelt, en ook als het heel lang alleen uit domheid blijft hopen, komt het toch na vele jaren eenmaal uit plotseling gezond verstand tot de vervulling van al zijn vrome wensen.

Maar je hebt mę aangestoken, jouw thema is nog niet uitgeput, ik wil het slot eraan toevoegen, en als we aan het eind zijn, dan reik je me de hand, zodat we opnieuw vooraan beginnen. Laat de doden hun doden begraven en beklagen. Daarentegen is het benijdenswaardig, de eersten te zijn, die tijdens hun leven het nieuwe leven binnengaan; dit zal ons voorrecht zijn.

Het is waar, de oude wereld behoort aan de filister. Maar wij moeten hem niet als een vogelverschrikker behandelen, waarvan men zich angstig afwendt. Wij moeten hem eerder recht in het gezicht zien. Het is de moeite waard deze heerser van de wereld te bestuderen.

Heerser van de wereld is hij in werkelijkheid slechts doordat hij deze, zoals de wormen met een lijk doen, met zijn maatschappij vult. De maatschappij van deze heersers heeft daarom niets anders nodig dan een aantal slaven, en de eigenaars van de slaven hoeven niet vrij te zijn. Als men hen heersers noemt, op grond van hun eigendommen aan grond en personeel, zijn zij desondanks in niet mindere mate filisters dan hun knechten...

Wat zij willen — leven en zich voortplanten (en verder dan dat komt toch niemand, zegt Goethe) — wil het dier ook, hoogstens zou een Duitse politicus er nog aan toevoegen, dat de mens *weet* dat hij deze dingen wil, en dat de Duitser zo verstandig is niet mèèr te willen.

Men zou eerst weer het gevoel van eigenwaarde van de mens, de vrijheid, bij deze lieden moeten opwekken. Alleen dit gevoel, dat tegelijk met de Grieken uit de wereld en met het christendom in de blauwe hemel verdwijnt, kan uit de maatschappij weer een gemeenschap van de mensen voor hun hoogste doeleinden, een democratische staat maken...

Je zult niet zeggen dat ik de tegenwoordige tijd te hoog aansla, en als ik toch niet aan hem wanhoop, dan komt het alleen door zijn eigen wanhopige toestand, die mij met hoop vervult. Ik spreek niet eens van het onvermogen van de heersers en van de lankmoedigheid van de dienaren en onderdanen, die alles op zijn beloop laten; en toch zouden

deze twee dingen samen al voldoende zijn om een catastrofe te veroorzaken. Ik wijs je er alleen op, dat de vijanden van het filisterdom, kortom alle denkende en alle lijdende mensen, tot een verstandhouding gekomen zijn, waarvoor hun vroeger over het algemeen de middelen ontbraken, en dat zelfs het passieve voortplantingssysteem van de vroegere onderdanen elke dag recruten werft voor de dienst aan de nieuwe mensheid. Maar het systeem van winst en handel, van het bezit en van de uitbuiting van de mens voert nog veel sneller dan de vermeerdering van de bevolking tot een breuk binnen de huidige maatschappij, die het oude systeem niet kan genezen omdat het helemaal niets geneest en schept, maar alleen bestaat en geniet. Het bestaan van de lijdende mensheid, die denkt, en van de denkende mensheid, die onderdrukt wordt, moet echter noodzakelijk voor de passieve en gedachteloos genietende dierenwereld van het filisterdom ongenietbaar en onverteerbaar worden.

Van onze kant moet de oude wereld in het volle daglicht worden gezet en de nieuwe positief worden opgebouwd. Hoe langer de gebeurtenissen de denkende mensheid de tijd laten om zich te bezinnen, en de lijdenden om zich te verenigen, des te volkomener zal het product, dat de tegenwoordige tijd in haar schoot draagt, ter wereld komen.

In Augustus schrijft Ruge uit Parijs aan Marx o.a.: „Wij kunnen het verleden alleen voortzetten door er duidelijk mee af te rekenen. De Jahrbücher zijn verdwenen, de filosofie van Hegel behoort tot het verleden. Wij gaan in Parijs een orgaan oprichten waarin wij onszelf en geheel Duitsland met een absolute vrijheid en onverzoenlijke oprechtheid zullen beoordelen... Wij rekenen op jou. Schrijf s.v.p. over het bijgaande ontwerp voor het nieuwe tijdschrift."

Marx antwoordt, dat het hem genoegen doet dat R. weer zijn blikken naar de toekomst richt, en dat de grootste moeilijkheid bij deze onderneming waarschijnlijk het gebrek aan richting is. Niemand heeft een duidelijke voorstelling van wat er zal gebeuren. Dan vervolgt hij:

Ondertussen is het juist weer een voordeel van de nieuwe richting, dat wij niet dogmatisch op de wereld vooruitlopen, maar eerst uit de kritiek op de oude wereld de nieuwe willen vinden. Tot nu toe hadden de filosofen de oplossing voor alle raadsels in een la van hun schrijftafel liggen, en de domme, niet-ingewijde wereld hoefde slechts zijn mond open te doen, zodat de gebraden duiven van de absolute wetenschap erin vlogen. De filosofie is werelds geworden en het beste bewijs daarvoor is, dat het filosofisch bewustzijn zelf niet alleen van buiten maar ook van binnen in de beroering van het gevecht is gedrongen. Ook al is de opbouw van de toekomst en het gereedmaken voor alle tijden niet onze zaak, des te meer staat vast, wat wij tegenwoordig moeten volbrengen, ik bedoel *de meedogenloze kritiek op al het bestaande,* meedogenloos zowel in de betekenis dat de kritiek niet bang is voor haar resultaten als voor de conflicten met de aanwezige machten.

Ik ben er daarom niet voor dat wij een dogmatisch vaandel hijsen, integendeel. Wij moeten de dogmatici hun eigen stellingen trachten duidelijk te maken. Zo is namelijk het *communisme* een dogmatische abstractie, waarbij ik niet het een of ander gefantaseerd of mogelijk

communisme op het oog heb, maar het werkelijk bestaande communisme, zoals Cabet, Dezamy, Weitling enz. het leren. Dit communisme is zelf slechts een afzonderlijke verschijningsvorm van het humanistisch beginsel, dat geïnfecteerd is door zijn tegenstelling, het wezen van de particuliere eigendom. Vandaar dat opheffing van de particuliere eigendom en communisme geenszins identiek zijn, en het feit dat er tegenover het communisme andere socialistische leren ontstonden, zoals die van Fourier, Proudhon enz. was niet toevallig maar noodzakelijk, daar het zelf slechts een bizondere, eenzijdige verwezenlijking van het socialistisch beginsel is.

En op zijn beurt is het gehele socialistisch beginsel slechts de ene zijde, die de *werkelijkheid* van het waarachtige menselijke wezen betreft. Wij moeten ons evengoed bekommeren om de andere zijde, om het theoretisch bestaan van de mens, dus de godsdienst, wetenschap enz. tot een voorwerp van onze kritiek maken. Bovendien willen wij op onze tijdgenoten inwerken, en wel op onze Duitse tijdgenoten...

Niets verhindert ons dus, onze kritiek aan te knopen bij de kritiek op de politiek, bij het partijkiezen in de politiek, dus bij de *werkelijke* strijd, en om deze hiermee te identificeren. Dan zijn wij geen doctrinairen die de wereld een nieuw beginsel aanbieden: hier is de waarheid, kniel ervoor neer! Uit de principes van de wereld ontwikkelen wij voor de wereld nieuwe principes. Wij zeggen niet tegen haar: staak je gevechten, het zijn dwaasheden; wij willen je de juiste strijdleuzen toeroepen. Wij tonen haar alleen waarom zij eigenlijk strijdt, en het bewustzijn is een zaak die ze *moet* verwerven, of ze wil of niet.

De hervorming van het bewustzijn bestaat *alleen* daarin, dat men de wereld het bewustzijn van zichzelf geeft, dat men haar uit de droom over zichzelf wekt, dat men haar eigen handelingen aan haar *verklaart*. Ons hele doel kan niets anders zijn, zoals dit ook bij Feuerbachs kritiek op de godsdienst het geval is, dan de godsdienstige en politieke vraagstukken terug te brengen tot hun zelfbewuste menselijke vorm.

Onze leuze moet dus zijn: hervorming van het bewustzijn, niet door dogma's, maar door het ontleden van het mystieke, voor zichzelf onklare bewustzijn, of het nu religieus of politiek optreedt. Dan zal blijken dat de wereld sinds lange tijd van een zaak droomt, die zij slechts tot bewustzijn hoeft te brengen om haar werkelijk te bezitten. Het zal blijken, dat het niet gaat om een scheiding tussen verleden en toekomst, maar om de *verwezenlijking* van de ideeën van het verleden. Tenslotte zal blijken, dat de mensheid geen *nieuw* werk begint, maar dat zij bewust haar oude werk volbrengt.

Wij kunnen dus de tendens van ons blad in één woord samenvatten: zelfkennis (critische filosofie) van de tijd ten aanzien van zijn strijd en verlangens. Dit is een arbeid voor de wereld en voor ons. Het kan alleen het werk van verenigde krachten zijn. Het gaat om een biecht, verder niets. Om zich van haar zonden te ontdoen, hoeft de mensheid ze alleen bij hun naam te noemen.

KARL MARX

(Marx/Engels Gesamtausgabe I, in opdracht van het Marx-Engels-Instituut te Moskou, uitgegeven in 1927.)

DE OVERWINNING KOMT NOOIT VANZELF

I

Het is 5 Maart twee jaar geleden dat Stalin, de grote voortzetter van het werk van Lenin stierf. Daarmee ontviel aan het kamp van het socialisme en de vrede een uitzonderlijk groot man, een van de grootste architecten en bouwers van de nieuwe maatschappij, een maatschappij zonder oorlog, zonder uitbuiting van de ene mens door de andere, van het ene volk door het andere.

Stalin heeft lange jaren aan het hoofd van het partijbestuur van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie gestaan en hij heeft een geweldige bijdrage geleverd tot het aaneensmeden en versterken van die partij, op grondslag van de leninistische principes, tot een onoverwinnelijke macht, tot een voorbeeld voor alle andere communistische partijen.

De Communistische Partij van de Sowjet-Unie is de drijvende kracht geweest in de zegevierende Octoberrevolutie van 1917. Zij was het die de omvorming van het achterlijke, oude Rusland tot de stralende moderne Sowjet-Unie van nu leidde. Zij was de motor van de vijfjarenplannen. Zij was de ijzeren kern van de strijdmacht, die Hitler neersloeg. Zij was de energiebron, die het snelle herstel van de eerste naoorlogse jaren voedde en die het land naar de ongekende hoogte voerde waar het nu staat, aan de top van allen, vóór op allen, op elk gebied: dat van de wetenschap (bijvoorbeeld atoomwetenschap), dat van de politiek, op militair en op economisch terrein.

Wij kunnen, in het bestek van een enkel artikel, niet alle terreinen van Stalin's activiteit nagaan. Men zou ieder de raad willen geven om Stalin's werken, waarvan er gelukkig veel in het Nederlands zijn vertaald en bij „Pegasus" uitgegeven, zelf te lezen en te ervaren wat voor een leidraad van actie die boeken vormen.

Maar wij zouden enkele aantekeningen willen plaatsen bij één onderdeel van Stalin's werk, namelijk dat van de partijorganisatie. Zonder de communistische partij en haar voortdurende versterking en opbouw is het niet mogelijk om het socialisme te verwezenlijken en evenmin om de eerst noodzakelijke stappen in de richting daarvan te doen: de verovering van de nationale zelfstandigheid tot een feit te maken.

II

In het boek, dat hij ons als laatste van een lange reeks, heeft nagelaten, „De economische vraagstukken van het socialisme in de Sowjet-Unie", leert Stalin dat er in de natuur en ook in de maatschappij wetten zijn, die zich onafhankelijk van de menselijke wil voltrekken. De mensen kunnen die wetten ontdekken en er bij hun werk rekening mee houden, ja ze zelfs in het belang van de maatschappij gebruiken. Stalin gebruikt dan het voorbeeld van het beteugelen van natuurwetten door het optreden van de mensen. Een rivier overstroomt zijn oevers, vernietigt de oogst en de mensen. Dan wordt ze ingedijkt. Er

wordt een dam doorgelegd, een electrische centrale verrijst, gedreven door de stroom van de rivier. Vroeger meende iedereen dat de overstromingen, dat de vernielzuchtige natuurkrachten, onvermijdelijk de mensen moesten teisteren. Nu, dank zij het beheersen van de wetten van de natuur door wetenschappelijk werk, leveren diezelfde krachten de maatschappij voordeel op.

Zo is het ook met de wetten van de politieke economie, die voor een zeker tijdvak gelden. Het kapitalisme is tot de ondergang gedoemd. Maar vanzelf gaat het niet ten onder. Er zijn krachten in de oude maatschappij, die deze ondergang wat willen uitstellen. Ze verzetten zich er tegen met hand en tand en atoombom-dreigementen. Ze militariseren de economie van de kapitalistische landen, om de crisis te ontlopen. *) Ze sturen op oorlog aan, om te pogen aan de greep van de crisis te ontkomen. Anders dan bij de natuurwetten, wier beheersing ieder tenslotte aanvaardt als een en ander proefondervindelijk is bewezen, verzetten de kapitalisten zich als dolle honden tegen de beheersing van de maatschappelijke wetten. Want dat brengt de nationalisatie van de voornaamste productiemiddelen met zich mee, waarvan zij de eigenaars en winstopstrijkers zijn ten koste van de millioenenmassa's van de werkers.

Er moet derhalve een kracht zijn, die de strijd tegen deze behoudzuchtige krachten, tegen de kapitalisten en hun Romme's en Bruins Slotten aanbindt, teneinde de kans te hebben de maatschappelijke wetten (net als die grote rivier) te beteugelen en ze aan te wenden tot voordeel van alle mensen.

Die kracht is vóór alles de arbeidersklasse, die het meest te lijden heeft van de uitbuiting door de milliardairs, met haar bondgenoten uit de middenstand, de intellectuelen, de grote meerderheid van de plattelandsbevolking. Om deze kracht zo doeltreffend mogelijk te organiseren en aan te voeren is de communistische partij, de politieke partij van de arbeidersklasse, nodig, zoals in de Sowjet-Unie en in alle landen van de volksdemocratie en het socialisme proefondervindelijk is bewezen.

III

Daarom hebben Lenin en Stalin zich zo uitvoerig beziggehouden met de vraagstukken van de partijorganisatie, met zulke schijnbaar „onbelangrijke" kwesties als het uitkiezen van kaders, met de stijl van het werk in de communistische partij, met de meningsstrijd in de partij, met het aangeven van de juiste principes voor het leiding geven.

In Beginselen van het Leninisme waarschuwt Stalin hen, die menen dat „het voldoende is om een juiste lijn voor de partij uit te werken,

*) We verwijzen hier naar blz. 15—16 van de Discussiegrondslag voor het eerste punt op de agenda van het 17e congres van de CPN, waar een uitvoerig citaat uit het nieuwe Leerboek van de Politieke economie is afgedrukt, juist over het vraagstuk van de militarisering van de economie. Dit Leerboek werd door de meest vooraanstaande geleerden van de Sowjet-Unie geschreven volgens de aanwijzingen van Stalin in „De economische vraagstukken van het socialisme in de Sowjet-Unie."

Twee van de belangrijkste hoofdstukken van het Leerboek verschijnen binnenkort bij uitgeverij Pegasus, waar ook „De economische vraagstukken van het socialisme in de Sowjet-Unie" van Stalin is verschenen.

die luidkeels te verkondigen, in algemene stellingen en resoluties neer te leggen en met algemene stemmen aan te nemen, opdat de overwinning vanzelf, om zo te zeggen uit eigen beweging zal komen .. . Zo kunnen alleen onverbeterlijke bureaucraten en ambtenaren denken ... De overwinning komt nooit vanzelf, men pleegt haar te veroveren".

Stalin legt uit, dat het aangeven van de juiste lijn nog maar het begin is en dat alles daarna afhangt van het organisatiewerk, van de juiste man op de juiste plaats te zetten en van de contrôle op de uitvoering van de besluiten der leidende organen.

In de discussiegrondslag voor het 17e partijcongres der CPN is terecht gezegd, dat niet alleen het *waarom* van een besluit moet worden uitgelegd (dat is dus de lijn uitleggen), maar dat daaraan gepaard altijd ook moet worden vastgesteld *hoe, wanneer* en *door wie* het besluit moet worden uitgevoerd. Dat is dus het organisatiewerk, dat beslissend is voor de toekomst van de lijn.

IV

In zijn werken grijpt Stalin telkens op Lenin terug, op de leninistische organisatieprincipes, volgens welke de organisatievraagstukken p o l i t i e k e vraagstukken zijn. Organisatieproblemen, zoals bijvoorbeeld die van kaderkeuze, van leidinggeven, van de ledenwinst, van de opbouw van de partij in de voornaamste bedrijven, van de pers, van de arbeid der communisten in de vakbeweging, kunnen dus nooit op een beginselloze manier worden opgelost, zo in de geest van: kom — laten we eens kijken wie er nog wat nieuws weet. Of er zijn mensen die zeggen dat alles opgelost is als de convocaties voor de ledenvergaderingen maar op tijd worden bezorgd. Het is waar: dat gebeurt vaak op een te slordige manier en het is beslist goed om het te verbeteren.

Voldoende is het niet. In tal van voetbalclubs is dat vraagstuk op een bevredigende wijze opgelost. Daarom zijn die clubs nog niet de leidslieden naar nationale zelfstandigheid en een socialistisch Nederland.

Neen, om de organisatievraagstukken op een bevredigende manier op te lossen in onze partij moeten we bij Lenin en Stalin in de leer.

In 1903, in zijn boek „Wat te doen" *) heeft Lenin de grote lijnen voor de opbouw van een communistische partij aangegeven. Daarin wordt duidelijk gemaakt, dat de partij bijvoorbeeld haar strijd niet tot het economische vlak mag beperken, hetgeen de kameraden die zich niet met de strijd tegen de nazi-Wehrmacht willen bezighouden in de huidige tijd, nog heel wat kan leren.

Lenin zet uiteen hoe een centrale krant van de partij moet worden opgebouwd, verspreid, wat haar functie is, wat de verhouding tot de redactie moet zijn vanuit de leiding der partij. En dat alles tot in onderdelen, met bestrijding van de „tegenliggende" argumenten.

In dat boek gaat Lenin uit van de werkelijke toestanden en ontwikkelt stap voor stap, steeds precies aangevend waarom, hoe, wanneer en door wie het gebeuren moet, zijn plan. De titel van het boek „Wat te doen"? is eigenlijk karakteristiek voor de inhoud.

Een ander voorbeeld.

Op het 17e congres van de Communistische Partij van de Sowjet-

*) Uitgave Pegasus, „Lenin, een keuze uit zijn werken", deel I.

Unie heeft Stalin een derde deel van zijn rede aan precieze organisatorische kwesties gewijd.

We veroorloven ons nog een citaat:

„Bureaucratisme en kanselarij-gedoe van de bestuursapparaten, gepraat over 'leiding in het algemeen' in plaats van een levende en concrete leiding; functionele opbouw van de organisaties en het ontbreken van persoonlijke verantwoordelijkheid; geen verantwoordelijkheid voor eigen werk... het ontbreken van een systematische contrôle op de uitvoering, de vrees voor zelfcritiek — ziehier waar de bronnen van onze moeilijkheden zijn gelegen..." (blz. 840, Nederlandse uitgave „Beginselen van het Leninisme" 1938.)

In de discussiegrondslag voor het 17e congres van onze eigen partij heeft het partijbestuur zich op de stevige grondslag van Lenin en Stalin gesteld, bij het bestrijden van dit soort fouten. Natuurlijk gebeuren zulke dingen bij ons ook. Het is bij ons absoluut nodig om tegen deze fouten te vechten en de afstand tussen de leidingen en de leden kleiner te maken.

Functionalisme is het inrichten van alle mogelijke overbodige soorten bureaux en instanties, bij de centrale leiding en in districten en onderdistricten, waarin allerlei aan de afdelingen der partij onttrokken krachten gedwongen zijn zich met „algemene" leiding bezig te houden, de ene zitting na de andere houden, vrijwel nooit „Waarom-Hoe-Wanneer-Door wie" besluiten nemen en de afdelingen aan hun lot over laten.

In verreweg de meeste gevallen ligt dat aan de verkeerde oriëntering van dit werk vanuit de centrale partij-instanties. Er voor in de plaats moet komen een oriëntering op de versterking van de afdelingsbesturen in bedrijf en buurt. Die afdelingsbesturen moeten, zoals de discussiegrondslag zegt, worden gestabiliseerd en ze moeten groeien. Die afdelingsleidingen werken direct met de leden. Ze moeten een frisse aanwas van nieuwe leden organiseren. „De partij moet de beste elementen van de arbeidersklasse, hun ervaring, hun revolutionnaire gezindheid, hun onbegrensde toewijding aan de zaak van het proletariaat in zich verenigen", zegt Stalin in de Beginselen van het Leninisme. Dat is ook de oriëntering, die in de discussiegrondslag voor de permanente ledenwerving wordt gegeven.

De afdelingsleidingen kunnen heel veel kameraden bevatten, die thans op min of meer verloren „algemene" posten zitten en tevens nieuwe aanwas. Ze zullen de partij dichter bij het volk brengen en ons werk doeltreffender maken. Het „functionalisme" moet worden bestreden op de manier die Stalin aangaf, namelijk door „het versterken van de persoonlijke verantwoordelijkheid, het koersen op het likwideren van de colleges". Met wat minder „colleges" zullen de afdelingsleidingen er wel bij varen en dáárdoor de partij.

V

Tenslotte nog iets over een hoofdstuk dat Stalin de stijl van het werk heeft genoemd. Tot goed begrip vertelt hij er bij, dat het hier niet om een literaire stijl gaat maar een bijzondere leninistische stijl van werken.

Stalin noemt twee karakteristieke kentekenen van deze stijl, namelijk „Russisch revolutionair élan en Amerikaanse zakelijkheid".

Stalin zet uiteen dat Russisch revolutionair élan het tegengif is tegen traagheid, sleur, bureaucratie en meer van deze slaperige eigenschappen.

„Het Russische revolutionaire élan is die bezielende kracht, die gedachten opwekt, voorwaarts drijft, het verleden afbreekt en perspectieven opent."

Dus geen vissenbloed, maar revolutionaire hartstocht!

Maar Stalin waarschuwt er tegen, dat dit élan grote kans heeft in de practijk te ontaarden in dagdromerij, als het niet met „Amerikaanse zakelijkheid" wordt verbonden.

Lenin zei:

„Minder opgeblazen frases, meer eenvoudige dagelijkse daden. Minder politiek gezwets, meer aandacht voor de allereenvoudigste, maar levende feiten..."

En „Amerikaanse zakelijkheid" beschrijft Stalin dan als de kracht die geen hindernissen erkent, die een eenmaal begonnen zaak afmaakt, ook al is het geen „grote" zaak.

Maar die zakelijkheid kan weer op beginselloos sloven in het duister uitlopen als ze niet met het revolutionaire élan wordt verbonden. Zoals Stalin het heeft geformuleerd:

„.. de theorie schenkt aan de practici kracht tot oriëntering, dus duidelijkheid van perspectief, zekerheid bij het werk, geloof in de overwinning van onze zaak".

En zo moet dus de warmte der communistische overtuiging samengaan met een massa zogenaamd klein werk, waaruit tenslotte het grote is opgebouwd.

VI

Voor onze lezers die geen lid van de CPN zijn, is dit artikel misschien wat „intern".

We zouden daarop willen antwoorden, dat de groei en de bloei van de Communistische Partij van Nederland een zaak is van de arbeidersklasse van ons land en van ons gehele volk. Wie de rol van onze partij in de strijd tegen de nazi-Wehrmacht, voor de vrede gadeslaat, of beter nog, wie zelf in de rijen van de partij met al z'n krachten daartoe meestrijdt, moge daarin een illustratie voor het hierboven gestelde vinden. De herdenking van Stalin's dood zal zeker mensen, die zich dat wellicht al eerder hadden voorgenomen, aanleiding geven thans de stap naar de CPN te ondernemen.

Anderen zullen zonder twijfel het werkelijkheidsgevoel van de communisten op z'n juiste waarde schatten nu zij in de voorbereiding van hun partijcongres, terwijl zij op een lange reeks successen van hun politiek, op nationaal en internationaal gebied kunnen wijzen, ernstig hun „eenvoudige" organisatiewerk onderzoeken, voor het front van de arbeiders van ons land en van ieder die er belang in stelt, om in de komende jaren de partij nog beter toe te rusten voor de strijd. Dit verbeteren van hetgeen voor de hand ligt is een van de meest indrukwek-

kende eigenschappen van J. W. Stalin geweest. Deze rustig aanpak, de ontwikkeling van de critiek en zelfcritiek, het uitgaan van de werkelijkheid zonder ooit als het ware met de voeten aan die werkelijkheid vastgekleefd te staan, altijd in beweging v o o r w a a r t s, dat is een van de kanten van Stalin's leven, die ons het meeste kunnen inspireren bij onze dagelijkse strijd.

G. GEELHOED

Het mandement en de regeringspolitiek

(Uit de rede van Jaap Brandenburg in de Eerste Kamer op 8 Februari 1955)

Tot slot nog een opmerking over het mandement. De heer Kropman begon met te zeggen, dat het hier feitelijk niet de plaats en ook niet de tijd was om daarover te spreken, maar niettemin heeft hij er drie kwartier over gesproken. Ofschoon ik er toch wel het een en ander over gezegd zou hebben, geven de opmerkingen van de heer Kropman ook nog wel enige aanleiding tot tegenspraak.

Indien het mandement werkelijk die betekenis had, die men er van de zijde der K.V.P. aan geeft, nl. dat het zich alleen zou bewegen op het gebied van de R.-K. Kerk, geloof ik, dat wij er hier geen woord over behoefden te spreken. Het mag trouwens bekend geacht worden, dat de R.-K. Kerk, noch de Bisschoppen ooit door ons in politieke discussies in en buiten het Parlement worden betrokken. Maar de zaak ligt hier geheel anders; het mandement is een directe aanslag op de politieke en democratische vrijheden, zelfs op de grondwettelijke rechten.

De heren Burger en Oud hebben tijdens de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer scherpe dingen gezegd over het mandement. De beschouwingen zijn te uitvoerig om er uit te citeren, maar waar het op aankomt is, dat ook genoemde heren het mandement, waar het bindend voorschrijft wat de Rooms-Katholieken in ons land op politiek terrein te doen en te laten hebben, beschouwen als een aanslag op de politieke en democratische rechten van een deel van de Nederlandse Staatsburgers.

Nu heeft de heer Oud wel een voorbehoud gemaakt, als het gaat over ons, communisten; tegen de communisten is alles geoorloofd. Wij hebben tegen degenen, die zo spreken, gezegd: Past u op, want vandaag richt het zich tegen ons, maar morgen richt het zich tegen u. Dat zou ik ook willen zeggen tegen de leden van de Christelijk-historische en van de antirevolutionnaire fractie, die zich nu in feite als verdedigers van het mandement hebben opgeworpen, maar wier partijgenoten in de landen, waar de geestverwanten van de heer Kropman en de zijnen de meerderheid hebben, in de verdrukking leven, zoals de communisten in Nederland, zelfs nog erger.

De heer Kropman heeft op een zeker moment gezegd: Daar, waar wij de

meerderheid hebben — zo ongeveer zei hij het —, is de vrijheid van anderen gewaarborgd.

Dat is een vrij positieve bewering, maar ze wordt helaas door de feiten niet gestaafd. In ons eigen land zien wij al, dat de redenering, die de heer Kropman ten beste heeft gegeven over de democratische bedoelingen van hem en zijn geestverwanten, niet met de feiten klopt, want als zij de rechten van anderen eerbiedigen daar, waar zij de meerderheid hebben, moeten zij geen wethouderszetels onthouden aan diegenen, die er krachtens de uitspraak der bevolking recht op hebben, en dat hebben wij al heel wat keren gezien in het zuiden van het land, waar de K.V.P. de meerderheid heeft in de gemeenteraden.

Een ander belangrijk feit is, dat zij van hun meerderheid een machtsmeerderheid maken, dat zij ook aan Humanitas — de Minister van Maatschappelijk Werk kan dat weten — subsidie voor haar maatschappelijk werk onthouden.

De heer Kropman heeft gezegd, dat zij de rechten van anderen zullen eerbiedigen als zij de meerderheid hebben. Ook heeft de heer Kropman gezegd: wij strijden en wij hebben altijd gestreden tegen het kapitalisme en tegen de armoede. Alles loffelijk; het is mogelijk, dat de heer Kropman dat persoonlijk zou willen, maar de heer Kropman kan ook weten, dat in landen, waar de Katholieken de meerderheid hebben, de grootste armoede heerst en dat in die landen ook de grootste onverdraagzaamheid tegenover niet-Katholieken bestaat. Ik herinner aan de scherpe protesten, die bij herhaling uitgegaan zijn van de Internationale van vrije vakverenigingen — de heer Oosterhuis zal dat zeer goed weten — tegen de beknotting van de rechten van de arbeiders in Spanje. Ik herinner aan het protest van de Synode van de Christelijke Kerken tegen het optreden tegenover de niet-Katholieke gelovigen door de Regering-Franco, welk optreden volledig gesanctionneerd wordt door de Spaanse Rooms-Katholieke Kerk. De Rooms-Katholieke Kerk heeft over dat optreden haar afkeuring niet uitgesproken, maar men heeft Franco de hoogste Pauselijke onderscheiding gegeven.

Het mandement is een aanslag op de politieke en democratische rechten van een deel van ons volk en daarom is het tegen het gehele volk gericht. Dit is door de P.v.d.A. en ook door het Nationaal Verbond van Vakverenigingen zo gevoeld. Enkele dagen na de afkondiging van het mandement is door de P.v.d.A. en het N.V.V. op korte termijn een enorme vergadering gehouden, die bezocht werd door 7000 personen, functionarissen en leden van de P.v.d.A.; de sprekers op die vergadering hebben zich scherp tegen het mandement uitgesproken; hun redevoeringen zijn toegejuicht door de aanwezigen, terwijl het hoofdbestuur van het N.V.V. volkomen terecht de samenwerking met de andere vakcentralen heeft verbroken. Het spijt mij, te moeten vaststellen, dat de scherpe woorden, die in die tijd gesproken zijn, slechts woorden gebleven zijn en dat de mandementspolitiek in ons land voortgang vindt en dat de reactie in de K.V.P. doorgaat de Regering te dwingen die maatregelen te nemen, die zij krachtens die opvatting de beste acht.

Zo zien wij bijvoorbeeld, dat in de Troonrede werd medegedeeld, dat de belastingverlaging niet eerder zou ingaan dan 1 Januari 1956.

De heer Romme was het er niet mede eens, hij wilde, dat het sneller gebeurde. En de Minister-President deelde mede: Welaan, als de Kamer het wil, goed, dan zullen wij de belastingverlaging sneller invoeren.

Er is door de heer Romme gezegd: Wij wensen geen huurbelasting, wij wensen huurverhoging zonder huurbelasting. De heer Romme is op zijn wenken bediend.

Via de pers is ons bekend geworden, dat de Regering zal voorstellen een huurverhoging zonder huurbelasting.

Dit zijn de gevaren, die uit de mandementspolitiek voortvloeien. Daarom is het zaak, dat de Nederlandse arbeidersklasse zich tegen dit mandement verzet; niet alleen wegens het feit, dat men de grondwettelijke rechten van de Katholieke arbeiders aanrandt, maar ook omdat dit mandement is gericht tegen de niet-Katholieken. Daarbij komt, dat de politiek van de heer Romme en de zijnen er steeds meer blijk van geeft, dat zij zich reeds de baas wanen in Nederland. Dat zij dat kunnen doen, danken zij alleen aan de P.v.d.A. De P.v.d.A., zo lezen wij in het Voorlopig Verslag betreurt het mandement, maar hoopt, dat de samenwerking zal blijven bestaan. Ja, wanneer je als P.v.d.A.-Minister en als lid van de P.v.d.A. bereid bent, steeds dieper voor Romme en de zijnen te bukken, dan mag je in de Regering blijven. Maar dan handel je niet in het belang van het werkende volk. Dan handel je in het belang van het kapitalisme, van de reactie.

Laten de P.v.d.A. en de leiding van het N.V.V. een voorbeeld nemen aan de S.P.D. in West-Duitsland. Daar weet men hoe men tegen degenen, die mandementspolitiek willen, moet optreden. Treedt men op die wijze op, dan zal de heer Romme gedwongen worden een toontje lager te zingen aan de overzijde van het Binnenhof en dan zal de heer Kropman hier ook gedwongen worden een toontje lager te zingen. Laten zij eens proberen zonder de P.v.d.A. te regeren. Laten zij een Regering samenstellen, die niet steunt op het N.V.V. Zo'n Regering regeert in Nederland niet lang. Van dat standpunt dient een socialistische partij, een socialistische vakbeweging uit te gaan.

(„Handelingen" van de Eerste Kamer)

100 jaar geleden verscheen „Grashalmen", een hoogtepunt in de Amerikaanse literatuur

WALT WHITMAN
dichter der democratie

Op 31 Mei 1819 werd in de Amerikaanse staat New York, Walt Whitman geboren, die tot de grote dichters van de 19e eeuw behoren zou. Zijn afkomst uit Engels en Nederlands bloed is al typerend voor het „Amerikaans karakter" van die tijd. Geestelijk gesproken sluit hij in menig opzicht de burgerlijke poëzie af, die met de Renaissance begon, en opent hij tegelijk perspectieven naar een nieuwe socialistische poëzie. Juist in de Verenigde Staten kon zo een verschijning als de zijne zich ontwikkelen: het moderne kapitalisme kwam er betrekkelijk laat binnen, er was geen feodaliteit geweest, het land had een asyl kunnen bieden aan vele Europese politici, die na de nederlaag van de beweging van 1848 moesten emigreren. De Amerikaanse democratie was feitelijk nog die der 18e eeuw, ietwat provinciaal en zelfgenoegzaam; tienduizenden eerlijke Amerikanen leefden in de illusie voort, als zouden de mensenrechten, door hun Onafhankelijkheidsverklaring van 1776 vastgelegd en als model dienende voor de Franse van 1789, in de Verenigde Staten het zuiverst, het rechtvaardigst worden beschermd en in practijk gebracht...

Welk een geheel andere en tegengestelde ontwikkeling de wereld van de harde feiten nam, bleek in 1861, toen de burgeroorlog tussen de noordelijke en zuidelijke staten van Noord-Amerika tussen de industriële ondernemers en de agrarische planters uitbarstte. Het ging zogenaamd om vrijheid of onvrijheid der negerslaven. In werkelijkheid werd er gestreden om de vraag, of de nationale eenheid der Verenigde Staten zich zou bevestigen onder leiding van de snel opkomende bourgeoisie. Alle factoren werkten mee, om die bourgeoisie in haar kapitalistische opkomst te sterken: de import van negerslaven en het binnenstromen van Europese immigranten schiepen grote arbeidsreserves; de vlakten van het Westen werden ontsloten door een generatie van meedogenloze pioniers, die elkaar het beste land, de eerste spoorwegconcessies, de goudvondsten in het verre Westen niet gunden en de jungleoorlog van allen tegen allen, in onvervalst kapitalistische stijl, ontketenden.

De burgeroorlog van 1861—'65 is een ware crisis in het Amerikaanse leven, de proef op de som, of de democratie, in wier naam zij gevoerd werd, werkelijk nog bestond. Het is bekend, dat de nobele Amerikaanse president Abraham Lincoln, zelf van proletarische afkomst, in zijn oorlog tegen de slavenhoudende staten en aristocratische planters voor een aanzienlijk deel kon steunen op troepen, gerecruteerd uit plebejische elementen. Lincoln's bedoelingen ten aanzien van Amerika's ontwikkeling waren onmiskenbaar democratisch van inhoud en opzet: bescherming van boeren en arbeiders, breuk met de rassendiscrimi-

natie, beperking van de zich reeds aankondigende macht der monopoliekapitalisten. Marx en Engels volgden b.v. vanuit de Oude Wereld met gespannen aandacht de stappen, die Lincoln deed en doen kon; maar het was duidelijk, dat ook zonder het feit van Lincoln's vermoording (1865) het kapitalisme in de Ver. Staten op het punt stond, zijn „historische missie" uit te voeren. De Amerikaanse democraten hadden de burgeroorlog gewonnen — de kapitalisten plukten er (onder royaal misbruik van de term „democratie", zoals dat sindsdien een misdadige Amerikaanse traditie werd) de vruchten van. De Republikeinse Partij, in 1854 gesticht, verenigde in de jaren '60 en '70 alle kapitalistische, reactionnaire elementen in de Verenigde Staten in en om zich. Amerika hield op een land van de burgerlijke vooruitgang te zijn. Het Amerikaanse proletariaat stond evenals elders alleen, en moest zijn klassenstrijd zelfstandig voeren. Het huidige, monopolistische en imperialistische Amerika was geboren en bewandelt nog steeds de fatale weg van de dollardictatuur, waarop het in onze tijd zwakkere kapitalistische broeders meesleept naar de gezamenlijke catastrofe.

*

Zo was het dan in het laatste kwart der 19e eeuw volkomen duidelijk, dat men, sprekende over Amerikaanse democratie, niet aan een radicaal type van democratie, b.v. als dat der Franse revolutie, denken moest, maar aan iets, dat illusie en innerlijke tegenstellingen borg. Illusie was het, waardoor duizenden en misschien millioenen kleine burgers, boertjes en dagloners, bleven geloven in de „mensenrechten", omdat de welvaart van de Ver. Staten de bedriegelijke indruk wekte, als was hier een levenskans voor iedereen, mits hij maar flink wilde aanpakken... En innerlijke tegenstelling, om niet te zeggen voosheid, lag in het feit, dat de boerenvrijheid in Amerika niet was veroverd op feodale heren, maar op arme Indianen, die in het stenen tijdperk leefden wat hun productiemiddelen, hun wapens en hun denkwijze betrof, en die zonder pardon werden uitgemoord, toen het om de roof van hun malse prairieën ging.

Walt Whitman is de grote Amerikaanse dichter, die op meeslepende, soms monumentale wijze uitdrukking heeft gegeven aan de illusie, dat de burgeroorlog van de 60-er jaren de weg vrijmaakte voor de Amerikaanse democratie; en zijn poëzie van oprecht democratisme en vaak juichend geloof in de toekomst der Verenigde Staten krijgt soms een mystieke toon, omdat Whitman geen besef had van de revolutionnaire spanningen, waardoor de samenleving zich voorwaarts stoot. Hij zag de werkelijkheid als het wenselijke, de toestanden die hij aantrof als het normale, dat slechts groei behoefde om volmaakt te kunnen worden. Het spreekt vanzelf, dat er uit die overtuiging gedichten geboren moesten worden, die beurtelings sterk en zwak, bezielend of opgeschroefd-hol klinken. Niet ten onrechte is dan ook wel eens ten aanzien van Whitman de opmerking gemaakt, dat hij alle Amerikaanse elementen in zich heeft, de krachtige à la Washington en Lincoln en de valsprofetische à la Brigham Young (de vader der Mormonensecte) of Mary Baker Eddy (stichtster van de Christian Science).

Whitman's grondgebrek — een gebrek, dat hem uiteindelijk in de weg heeft gestaan, een dichter te worden van de grootheid van een

Dante of Goethe — ligt dan ook hierin, dat hij de Amerikaanse werkelijkheid blindelings aanvaardde, d.w.z. dat hij haar bezong zonder critiek. Waar hij, in tal van verzen, met verve, in vaak treffende beelden, in stromende vrije rhythmen die aan de gigantische lijnen der Amerikaanse natuur doen denken, Amerika's mannen en vrouwen, rivieren en steden schildert, is hij onmiskenbaar een realist, om niet te zeggen materialist. Maar waar hij telkens weer in een onverantwoorde lofzang op Amerika's toekomst en Amerika's reddende democratie losbreekt, daar waar een diepe toon van onvoldaanheid en verzet tegen allerlei misstanden had moeten klinken, vervalt hij tot mysticisme, toont hij zich een idealist, d.w.z. iemand wie de eigenlijke samenhangen van de werkelijkheid, in maatschappij en mensenziel, ontgaan.

Dat Whitman, trots zijn doodarme afkomst, zijn sobere positie in de Amerikaanse samenleving (hij was een kleine ambtenaar, na in de burgeroorlog te hebben gediend, en zijn oude dag was nog armelijker dan zijn jeugd) vreemd was aan al wat naar het revolutionnaire zweemde, toont het feit, dat hij niet alleen zich distanciëerde van de Neger-opstand onder John Brown, maar dat hij zelfs in de afschaffing der slavernij het gematigdste standpunt innam en die afschaffing stap voor stap en uitsluitend langs wettelijke weg wilde zien uitgevoerd. Hij verwelkomt de vluchtelingen uit Europa, die hebben moeten wijken voor de reactie en het terugkerend despotisme, maar heeft geen oog voor de klassenstrijd, die de oorzaak is van hun vlucht. Hij vereenzelvigt democratie en Amerikanendom doorgaans met elkaar. Hij dient een ideaal van broederschap, maar die broederschap is niet die van de verdrukten tegen hun verdrukkers, maar een soort fraternizeren met alle fikse kerels, die hem de vrije Amerikaanse hand willen drukken. Hij ervaart de wereld „pantheïstisch", als bezield door één allesvervullende gelijksoortig werkende levensgeest, in plaats van als het doorlopend resultaat van dialectische processen, in de natuur, in de maatschappij, in de historie ... en in het mensenhart zelf. Zijn poëzie staat dan ook, filosofisch beschouwd, in het teken van een onomschreven humaniteit.

*

Sprekende over de tekortkomingen van Walt Whitman bedoelen wij natuurlijk niet, zijn dichterschap één ogenblik problematisch te stellen. Integendeel: wij gaven slechts aan, waar de beperkingen liggen, die zijn talent verhinderden de wieken volkomen uit te slaan.

Want Whitman was een kunstenaar van ongewone gaven, en zo vaak men zijn „Grashalmen" opneemt en weer doorbladert (ze verschenen voor het eerst in 1855 als dun boekje, en breidden zich bij elke herdruk met honderden bladzijden uit) wordt men keer op keer in opgetogenheid gebracht. Whitman mag zelfs in vele opzichten een vernieuwer genoemd worden. Niet alleen, omdat hij feitelijk de eerste dichter is, voor wie alles in de natuur en de mensenwereld gelijkwaardig en belangwekkend is, omdat hij zijn liefde uit voor de allergewoonste mens en het meest alledaagse ding; maar ook, omdat hij, zingende van de harmonie tussen alles wat leeft, zich geheel liet gaan op een eigen rhythme, een eigen poëtische adem. Whitman is de typische dichter van

het vrije vers, de ongebonden strofe, de stromende ongelijke regels. Zijn dichtvorm is in overeenstemming met de „vrije schoonheid" van zijn democratisme: straf geordende, metrisch afgepaste verzen zouden vals hebben geklonken uit zijn mond. Maar hij was ook niet een dweepziek romanticus, zoals zij er in zijn dagen nog rondspookten: dromers die zich vastklampten aan fantastische voorstellingen, liefst van het verleden, om aan de werkelijkheid en actualiteit van het mensenleven te ontvluchten. Walt Whitman's romantiek is ruig en reëel. Zijn uitbeelding van de gewone mens, zijn verheerlijking van de arbeid, die nederzettingen en steden doet oprijzen uit lege vlakten, zijn natuurgevoel maken hem tot een dichter, in wie men duidelijk een voorloper van socialistische poëzie herkent.

Met dat al ontkomt Whitman niet aan bepaalde vormen van mystiek. Deze ontstaat overal en ondergraaft zijn beeldvermogen, verslapt zijn rhythme, verleidt hem tot kleurloze en bewegingloze woordenstromen, zodra hij de warme realiteit van mensenleven en natuur verlaat, om zich te verliezen in vormeloze bespiegelingen over de bestemming der Amerikaanse democratie, die hij voor eeuwig en onveranderlijk hield. Hij doorzag de werking en wetmatigheden der realiteit niet; wat haar in stand hield, wat haar doorlopend ómvormde, ontging hem. Zodoende kon hij niet over haar filosoferen, zonder in abstracties te vervallen. En het is duidelijk, dat het gehele vraagstuk van vorm en inhoud op losse schroeven komt te staan, zodra de kunstenaar zich aan een abstractie gaat overleveren, d.w.z. zodra een der elementen in de verhouding vorm en inhoud onzuiver wordt. Die vertroebelingen treden herhaaldelijk bij Whitman op. Men moet daaraan dadelijk toevoegen, dat hij ze in zijn beste werk steeds weer weet te overwinnen, door zich opnieuw onder te dompelen in de warme, bewogen werkelijkheid. Zijn belangstelling, ja, hartstocht voor die werkelijkheid was daarvoor te onuitroeibaar. En het Amerika zijner dagen was — trots alles — een groot en interessant land, waar veel bederf gistte, maar ook nog vele onbedorven krachten leefden. Die krachten treden in Whitman's loflied op Amerika bovenal aan het licht. Dan schrijft hij meestergedichten, treffend door ongewoon beeldvermogen, door kracht van rhythme en inwendige beweging. Tot die meesterstukken behoort het grote gedicht „Walt Whitman", waarin hij minder zichzelf dan wel de typische Amerikaan bezingt, die geconfronteerd wordt met de aanblik van zijn land, zijn seizoenen en bewoners:

„Ik nader Manhatten, langs het langgestrekte eiland;
Onder de Niagara, de waterval stort als een sluier over mijn aangezicht;
Op een drempel — op het opstapblok van hard hout dat buiten staat;
Op het raceterrein, of mij verlustigend in een maal op het gras, of een boerenplof, of een stevig spel baseball;
Op de festijnen, met vechters en rekels, waar men spot en de kuitenflikker slaat, waar men drinkt en lacht;
Bij de appelwijn-pers, waar ik het zoete bruine vruchtenmoes

proef, en het sap door een strootje inzuig;

Waar men appels schilt, en ik kussen begeer voor al het rode fruit dat ik vind;

Bij veemonstering, zwempartijen, burenfeesten, het pellen van de maïs, het schoonmaken van het huis:

Waar de spotvogel zijn verrukkend gorgelen, kakelen, krijsen en schreien laat horen;

Waar de hooimijt op het erf staat — waar de maïsstengels verstrooid liggen — waar de moederkoe wacht in de werpstal;

Waar de stier aanrent om zijn manwerk te doen — waar de hengst de merrie bespringt en de haan zijn kippen treedt;

Waar de hokkelingen grazen — waar de ganzen voedsel pikken met rukkende halzen;

Waar schaduw van zonsondergang zich lengt over de grensloze eenzame prairie;

Waar buffelkudden zich over vierkante mijlen ver en nabij stampvoetend verspreiden;

Waar de kolibri fonkelt — waar de hals van de oeroude zwaan zich kromt en neigt;

Waar de lachende sterns langs het strand schieten, waar zij welhaast menselijk schateren;

Waar de bijenkorven op een grauwe bank in de tuin staan, half verborgen door hoog woekerkruid;

Waar de patrijzen met het halscollier in een kring op de grond zitten, de koppen vooruitgestrekt;

Waar de lijkwagens de poortboog van kerkhoven binnenrijden;

Waar de winterwolven huilen temidden van woestenijen vol sneeuw en bomen vol ijsval;

Waar de geelgekroonde reiger zich 's nachts tot de zoom van het moeras waagt en kleine krabben vangt;

Waar het spatten van zwemmers en duikers de warme noen verkoelt..."

Dit is maar één fragment uit Whitman's grote, voortstromende gedichten, waarin hij visioen na visioen van Amerikaanse mensen en natuur oproept. Zo zijn „Het Lied van de Bijl", „De Slapers", „Pioniers! o pioniers!", „De Zang van de open Weg", en zoveel andere. De moord op Lincoln in 1865 inspireerde Whitman tot vele aangrijpende verzen, en de verzameling „Taptoe", waarin hij bewees ook zeer kleine en volmaakte gedichten te kunnen schrijven, is geheel gewijd aan de burgeroorlog, toen hij als verpleger met de troepen der Noordelijken optrok. Het zijn alle verzen uit de jaren '50 en '60 der vorige eeuw, de illusiedagen van de Amerikaanse democratie. Wat ook de tekortkomingen van die democratie waren — Walt Whitman geloofde er in; de echtheid van zijn overtuiging, de kracht van zijn liefde voor Amerika's land en volk straalt er in naar buiten. Deze poëzie behoort aan

de wereld, zij maakt deel uit van de onvergankelijke gedichten, in wier bezit zich de hele mensheid verheugt.

*

In 1873 werd Whitman door een soort beroerte getroffen. Hij herstelde zich hiervan en leefde nog tot 1892. Maar wat hij in die laatste jaren schreef, daalde aanzienlijk in kwaliteit, vergeleken bij de zo juist genoemde grote werken. Afgezien daarvan is het echter nauwelijks mogelijk, zich voor te stellen, dat Whitman — ook als hij zijn attaque niet gehad had — nog veel wezenlijk goede poëzie had kunnen vervaardigen. De machtsontplooiïng van het Amerikaanse kapitalisme in al zijn hebzuchtige, genadeloze lelijkheid overvleugelde het leven zo volstrekt, dat elk optimisme of naïef geloof in democratie en vooruitgang slag op slag moest krijgen. De enige literatuur, die mogelijk bleek, waren de bittere sociaal-critische romans van jonge realisten als Norris en Dreiser.

Wij weten en zien iedere dag om ons heen, dat het kapitalisme de schoonheid doodt. Schoonheid: ook in het denken, het handelen, de denkwijze der mensen, niet slechts in de artistieke vormen van kunst en literatuur. Want alle schoonheid is resultaat van de uitwisseling tussen enkeling en gemeenschap, van de ervaringen die men opdoet, de mate van menselijkheid en waarheid, die men daarbij verovert. Voor de kunstenaar gaat dat in dubbele, driedubbele mate op. En het is niet te verwonderen, dat de schoonheid in onze dagen slechts weer kan worden gevonden, voor zover kunstenaars met hun verlangen en hun inzicht naar de toekomst, naar het socialisme, naar nieuwe menswaardige verhoudingen reiken.

De verwildering van de kapitalistische wereld na de eerste wereldoorlog maakte Walt Whitman tot een makkelijke prooi en profeet voor allerlei idealisten en modernisten, die zijn zwakke zijden — abstracte declamaties, zijn gebrek aan critiek op de werkelijkheid — tot uitgangspunt namen voor hun eigen troebel mysticisme.

Het huidige Amerika schuift Whitman als „de" zanger van Amerika's missie in de wereld naar voren. Maar intussen zit het met deze zanger lelijk in zijn maag. Want het is duidelijk, dat men noch de „realist", noch de „mysticus" in Whitman gebruiken kan. Niemand zal ooit met enig recht kunnen beweren, dat Walt Whitman zich een Amerika ten doel stelde, waarin een ziekelijke begeerte naar wereldheerschappij, vergezeld door rassenhaat, oorlogshysterie, corruptie, vervolging en executie van vredesstrijders, jeugdbederf en misdaad de boventoon zou voeren, waarin heerschappen als Foster Dulles, McCarthy en generaal Gruenther als positieve helden van onze tijd zouden worden geprezen en strips en comics gelden voor typische openbaringen van de Amerikaanse geest...

Walt Whitman echter was de laatste dichter der burgerlijke vooruitgang. D.w.z. dat hij het leven beschouwde en beleefde als een positieve, gelukkige kracht, de mensen gegeven om er een redelijk en harmonisch bestaan mee te bouwen.

De wezenlijke Walt Whitman heeft niet geleefd voor sectenstichters, mystici en fascisten. Hij is en blijft de dichter van de democratie. Daarmee behoort hij aan allen, die de vijanden van democratie en

vooruitgang de strijd hebben verklaard en hen zullen verslaan.

Walt Whitman leefde onder de mensen als een dichter van mensen. Hij verheerlijkte wat de vreugde zal uitmaken van elke vrije samenleving: de broederschap en de gelijkheid, de zin van scheppende arbeid, de eenheid van het schone lichaam met al wat bestaat, de troost van de natuur en het geluk van de echte liefde.

Dit waren zijn beste, tastbaarste idealen. Om deze uit te drukken vond hij de sterke en treffende beelden, de brede adem, die hem tot een waarachtig dichter maken — een ziener in de werkelijkheid. En dank zij dit dichter- en zienerschap blijft hij verbonden met allen, die de werkelijkheid liefhebben, omdat in haar en in haar alleen alle elementen voor het geluk der mensheid nu en in de toekomst gegeven zijn.

THEUN DE VRIES

WETENSCHAPPELIJKE CRITIEK, VERNIEUWINGSGEEST EN DOGMATISME

Scheppend enthousiasme, een geest van wetenschappelijk onderzoek en de stoutmoedigheid van gedachte van de Sowjetgeleerde moeten gezamenlijk bijdragen tot de oplossing van de wetenschappelijke vraagstukken, die verbonden zijn aan het werk van opbouw dat het Sowjetvolk verricht, geleid door de Communistische Partij. In de Sowjet-Unie heeft de activiteit van de Partij en van de regering de verst ontwikkelde wetenschap tot grondslag, de marxistisch-leninistische wetenschap van de maatschappij. In het leven van ons land heeft de Partij de rol van de wetenschap tot een ongekende hoogte opgevoerd. De Communistische Partij biedt de Sowjetgeleerden volop gelegenheid voor vruchtbaar werk, zij stelt grootse taken, van een bezielende omvang en betekenis. De Partij spreekt zich uit voor het ontwikkelen van de wetenschap op scheppende wijze, voor onophoudelijke vernieuwing opdat al onze mogelijkheden in dienst van de opbouw van het communisme volledig worden benut. Van elke wetenschappelijke werker wordt verwacht dat hij door zijn werk persoonlijk bijdraagt tot de opbouw van het communisme. Als er een werkelijk scheppende geest heerst op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek, als de gedachte geen genoegen neemt met de bereikte resultaten maar voortdurend en onverschrokken verder gaat, dan staat het vast dat men nieuwe successen zal boeken.

De successen van de Sowjetwetenschap zouden onmogelijk zijn als men geen gebruik maakte van de reusachtige rijkdom die door de vooruitstrevende geleerden van ons land werd opgehoopt, als zij niet op vruchtbare wijze de beste tradities van onze grote voorgangers in zich opnam. Tegelijkertijd is elke nationale bekrompenheid vreemd aan de Sowjetgeleerden. Wij hebben voor de geleerden van alle landen, die bijdroegen tot de ontwikkeling van de beschaving in de hele wereld, een even grote waardering.

De kracht van de Sowjetwetenschap schuilt in het feit dat zij voortbouwend op het werk van haar grote wegbereiders steeds vooruit gaat en alleen maar vooruit. De grote successen, die door Sowjetgeleerden op het gebied van de luchtvaart, de radio, de atoomphysica werden behaald, werden mogelijk omdat deze geleerden stoutmoedig onbekende wegen verkenden, waarbij zich nieuwe, ruime horizonnen openden, omdat zij niet de gemakkelijkste weg zijn gevolgd en zich niet tevreden hebben gesteld met het commentariëren en interpreteren van de werken van hun voorgangers.

De Partij leert ons voortdurend nieuwe wetenschappelijke waarden voort te brengen, onze bijdragen aan de opbouw van de communistische maatschappij te verveelvoudigen. Toch is dit bij ons, in sommige groepen van geleerden, niet begrepen. Zo waren de resultaten die werden verkregen bij de ontwikkeling van de moderne natuurkunde in de Lomonossow Universiteit te Moskou gedurende een lange periode zeer mager, ondanks het feit dat degenen die deden alsof zij een leidende rol speelden en de wetenschappelijke opvattingen van de gehele faculteit weergaven, zich voortdurend beriepen op hun trouw aan de tradities van de grote Russische geleerden Lebedew, Stoletow, Oemow, enz. Betreurenswaardig is, dat zij tegelijkertijd aan de nieuwe natuurkunde zijn voorbijgegaan, zonder deze op te merken. Men negeert belangrijke gebieden zoals de natuurkunde van zeer grote snelheden, die de snelheid van het licht naderen. De theorie van deze snelheden heeft Einstein in zijn schitterende werken gegeven, waarbij hij ideeën uitwerkte van Lobatsjewsky. Heeft Lenin niet met enorme belangstelling de onderzoekingen van Einstein gevolgd? Terwijl zij de verwarde, idealistische filosofie van Einstein volkomen terecht aan kritiek onderwierpen, hebben sommige geleerden niet willen of niet kunnen zien wat er aan rationeels aanwezig was in zijn concrete natuurkundige onderzoekingen. Nog erger, men heeft zonder succes getracht de natuurkundige inhoud van de relativiteitstheorie te weerleggen. Vraagstukken zoals de volledige omwenteling in onze opvattingen van de microscopische wereld, van de kern en de banen van het atoom, bleven buiten het gezichtsveld van deze groep.

De wetenschappelijke werkers van de faculteit van natuurwetenschappen aan de Universiteit van Moskou, die verscheidene geleerden van de eerste rang en uitstekende jonge onderzoekers in hun rijen tellen, zijn in staat een belangrijke bijdrage te leveren tot de modernste takken van de hedendaagse natuurkunde. Als dit resultaat niet bereikt werd, moet men de oorzaak zoeken in de manier waarop het werk werd georganiseerd, waarbij het een kleine groep (onder wie Akoelow, Nozdrew e.a.) mogelijk werd een beginselloze politiek te voeren in de vraagstukken die verband houden met de ontwikkeling van de natuurkunde, door het wetenschappelijk werk ondergeschikt te maken aan persoonlijke overwegingen en dit alles met frases te omhullen. Deze situatie werd terecht gecritiseerd door de werkelijke wetenschappelijke werkers, door de organisaties van de Partij en van de Komsomol aan de faculteit.

Het grote werk van Lenin, *Materialisme en Empiriocriticisme*, leert ons dat de natuurwetenschap, evenals de maatschappijwetenschap, zich niet van te voren kan vormen in het hoofd van de „empiriocritici" en de „positivisten", die menen dat hun gewaarwordingen de enige werkelijkheid zijn. Integendeel, de wetenschap moet steeds nieuwe feiten putten uit de objectieve werkelijkheid, die onafhankelijk van de mens bestaat en zich ontwikkelt.

De interessantste ontdekkingen, de nieuwste resultaten van principiële waarde, gaan steeds gepaard met weerleggingen van vooringenomen standpunten, met het

April 1955

Politiek en Cultuur

30 cent

Harry Verhey: **van Stalingrad naar Berlijn**

G. Mulder: **het bouwwerk van Romme**

over de zware industrie onder het socialisme

J. de Leeuwe: **bevolking, productie, ruimte**

Ber Hulsing: **Hans Christian Andersen**

15 jaargang, nr 4

inhoud P en C

Maandelijkse notities 185

Harry Verhey: Van Stalingrad naar Berlijn 193

G. Mulder: Het bouwwerk van Romme 199

Jan Haken: De boeren en de strijd voor de nationale onafhankelijkheid 206

D. Schepilow: De Algemene lijn van de partij en de vulgair - marxisten 210

Dr. J. de Leeuwe: Bevolking, productie, ruimte 220

Ber Hulsing: Hans Christian Andersen 228

Boekbespreking

F. B.: Peter Wiedijk (Naar inleiding van een biografie) 234

Wiggert Stuit: In de ban van de middeleeuwen

J. W.: De Algemene crisis van het kapitalisme

Vragenbus 243

Varia 246

Oproep van het dagelijks bestuur der C.P.N.

Viert de internationale Vrouwendag 247

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,
Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is f 3,50 per jaar, f 1,75 per half jaar,
losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15e jaargang no. 4 April 1955

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Maandelijkse notities

Diepe zorg vervulde de redacteur van de New York Times toen hij schreef, dat het schijnt dat de vaderlijke zegen van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken de „kus des doods" is voor iedere staatsman in Frankrijk en... in geheel Europa.

Adenauer in West-Duitsland, Papagos in Griekenland, ja zelfs Churchill in Engeland verloren en verliezen het vertrouwen van hun volkeren en allen om dezelfde reden: hun wordt voor de voeten gegooid te „pro-Amerikaans" te zijn, te zeer geneigd om de Amerikaanse politiek van de koude oorlog, van de opbouw van een militaire macht voor een krachtproef met Rusland te volgen en vóór alles in te stemmen met de herbewapening van Duitsland.

De gemoedsrust van de Amerikaanse commentator zal nog wel erger verstoord worden.

Het vredeskamp heeft het al vijf jaar oude plan der Amerikaanse politici en militaire leiders om West-Duitsland te herbewapenen tegengehouden. E.D.G.-1 stierf voordat het geboren werd; het verzet tegen E.D.G.-2 — de Parijse accoorden — is nog omvangrijker en feller geworden.

De hoop, dat de Franse senaat ook na de Kamer der afgevaardigden zonder meer zou ratificeren, is ijdel gebleken; de Senaat besloot tot uitstel. Het werd te riskant om de duidelijke afkeer van het Franse volk als niet bestaande te beschouwen.

In Engeland heeft het verzet tegen de Duitse herbewapening en de atoombom zo om zich heen gegrepen, dat de Labour-partij uiteen gescheurd dreigt te worden. Attlee moest in het Lagerhuis overgaan tot manoeuvres met moties, omdat in tegenstelling tot de partijleiding de massa's in de partij, de vakbeweging en de coöperaties noch de herbewapening noch de atoombom willen.

In Italië zijn de oorlogsverdragen geratificeerd. De Scelba-regering heeft haar doel evenwel slechts kunnen bereiken door de vertegenwoordigers van het grootgrondbezit te kopen met het laten vervallen van de bepaling van de verplichte verlenging der pachtovereenkomst. Om een crisis met betrekking tot de Parijse accoorden te bezweren heeft zij een andere crisis tot rijpen gebracht: de woede der millioenen

kleine pachters, die nu aan de willekeur der grootgrondbezitters zijn overgeleverd.

De ratificatie maakt van elk land een vulkaan op welks sidderende top de regering zetelt.

Nog eens en we zijn verloren

Het is waar, dat ook de Bonn'se Bondsdag de oorlogsverdragen heeft geratificeerd, maar daar verluidde het: „Nog zulk een overwinning en we zijn verloren!" En de oorlogsverdragen moeten nog in de Bondsdag komen, terwijl het Hoge Gerechtshof in Karlsruhe eerst nog moet uitmaken of E.D.G.-2 niet in strijd is met de Grondwet.

Nog nooit sedert het bestaan van de Bondsrepubliek was er zulk een diepe crisis in de regeringscoalitie en bleek zo duidelijk de diepe kloof, welke gaapt tussen Adenauer en het volk. Tijdens de debatten verklaarde dr Dehler, dat vijf jaren verstreken waren zonder dat de militaristen hun doel hadden kunnen bereiken. Vijf jaren, waarin de krachten van de vrede groeiden en sterker werden.

Eén der doelstellingen om in de Bondsdag voor de Parijse accoorden te stemmen was de hoop, dat de D.D.R. daarna de grendel voor de deur tussen Oost en West zou schuiven. Doch de D.D.R. laat het *gehele* Duitse volk niet in de steek. De hoogste wet van haar politiek is de vredelievende en democratische vereniging van Duitsland.

Daarom hebben de regering en de Volkskammer in de D.D.R. voorgesteld om in heel Duitsland een referendum te houden over de vraag of men voor vreedzame vereniging van Duitsland door middel van vrije verkiezingen in geheel Duitsland in 1955 is en of men voor het in de Paulskirche door sociaal-democratische en kerkelijke leiders aangenomen Duitse manifest is of voor de Parijse oorlogsverdragen. Dus: voor een verenigd Duitsland en vrede óf voor herbewapening, een verdeeld Duitsland en broederoorlog.

In plaats van een grendel op een toegeslagen deur de gemeenschappelijke acties: in de D.D.R. de reusachtige meetings der vakbeweging en de initiatieven van regering en parlement; in West-Duitsland de demonstraties, stakingen en besluiten van vakbeweging, jeugd- en vele S.P.D.-organisaties.

De strijd van de sociaal-democratische arbeiders in West-Duitsland wordt gehinderd in zijn ontplooiïng doordat hun rechtse leiders hun anti-communistische actie niet hebben losgelaten. Ollenhauer en de zijnen voeren op het punt waar de grootst mogelijke eenheid geboden is, de strijd tégen die eenheid. Juist in beslissende dagen blijkt het anti-communisme het voornaamste wapen van de oorlogsreactie te zijn. Niet in het minst is het aan de onverpoosde inspanning van de K.P.D. en de S.E.D. te danken, dat zovele acties gemeenschappelijk konden worden gevoerd.

Ratificatie richt zich tegen Nederland

De debatten in de Bondsdag hebben onmiskenbaar de agressieve doeleinden van het buitenlandse program van de Adenauer-regering

aangetoond: na de herbewapening vereniging van beide delen van Duitsland met wapengeweld.

De B.H.E.-afgevaardigde Kather wenste, dat de „bevrijding" van de D.D.R.... „niet mag eindigen bij de Oder-Neise-grens" en de C.H.U.-afgevaardigde Jäger voegde er aan toe, dat de „veertien mogendheden van het Atlantische Pact zullen helpen".

De Westduitse Herrn weten, dat het Franse of Nederlandse volk daartoe niet bereid is. Alle accoorden ten spijt! Het zou er toe gedwongen moeten worden. Hasso von Manteuffel zou zich niet beperken tot de bevrijding van de oorlogsmisdadigers, die nog in Nederlandse gevangenissen zitten, maar zijn SS-korpsen zouden met behulp van deze misdadigers de terreur van 1940—1945 verveelvoudigen om het Nederlandse volk op de knieën te krijgen.

De Parijse accoorden, die uitgebroed zijn om West-Duitsland de eerste viool te laten spelen in West-Europa op politiek, economisch en militair terrein, richten zich allereerst tegen de ratificerende bondgenoten. Dit kwam o.a. tijdens de debatten in de Bondsdag weer eens aan het licht toen Adenauer, om een meerderheid te behalen, onthullen moest, dat hij een geheime overeenkomst met Dulles en Eden had, dat hun aan Frankrijk gegeven garantie van handhaving van de huidige Saar-situatie zou worden ingetrokken als E.D.G.-2 werd geratificeerd.

Dit is maar één voorbeeld. Nederland wordt, zoals de Iswestia schreef, als van ouds door het Duitse militairisme als een Duitse provincie beschouwd. De goedkeuring van het Nederlandse parlement voor de Parijse accoorden staat gelijk aan een uitnodiging voor nationale zelfmoord. De marsroute der nazi-legers naar het Oosten gaat over Parijs, Brussel en Amsterdam.

Deze door de geschiedenis bevestigde ervaring is een weerlegging van de leugen als zou Nederland worden bedreigd door de Sowjet-Unie. De duidelijke waarschuwing van de Sowjet-regering, dat zij niet achteloos zal voorbij gaan aan een Duitse herbewapening, is integendeel een ontzaglijke steun voor het behoud van de Nederlandse zelfstandigheid. In de discussiegrondslag voor het 17de Partijcongres staat terecht:

„De Sowjet-Unie, die in de tweede wereldoorlog het leeuwendeel tot de vernietiging van de nazi-Wehrmacht heeft bijgedragen, komt ook nu de andere Europese volkeren te hulp om de herleving van het Duitse militarisme te verhinderen".

Het verbod van de atoombom

Het bestaan van het atoomwapen beroert de mensen evenzeer als het gevaar van een Duitse herbewapening en doet velen tot actieve strijd voor de vrede komen.

Iedere publicist schrijft over de verschrikkingen van een atoombomoorlog. Maar het onthullende is, dat velen van hen wel gemakkelijk tranen vergieten over de risico's van zulk een oorlog, doch geen woord van protest laten horen. Integendeel, zij protesteren tegen het protest, alsof de hartstochtelijke wens der volkeren om de atoombom en soort-

gelijke massa-vernietigingswapens buiten de wet te stellen, het Westen zou beroven van zijn kostbaarste bezit.

De filmrecensent van Het Handelsblad Jan Blokker noemde in zijn bespreking van de Japanse film Hirosjima het Amerikaanse protest in 1953 tijdens het filmfestival te Cannes tegen de vertoning van deze aanklacht op het witte doek „onbegrijpelijk, want onredelijk!"

De heer Blokker vergiste zich. Het Amerikaanse protest tegen het protest was... onthullend!

De atoombommisdaad is al tien jaar aan de gang. Sinds Hirosjima heeft de atoombom en de Amerikaanse chantage daarmee de na-oorlogse periode vergiftigd. De atoombommen vielen niet op Japan om het einde van de oorlog te verhaasten, want die was beslist. Maar zij waren het begin van de koude oorlog van Amerika om met de dreiging van een atoombom-monopolie de wereld te kunnen beheersen.

Dit is anders uitgepakt. De Sowjet-Unie laat zich niet intimideren. En evenmin China. De Amerikaanse grootspraak gepaard aan agressie als in Korea en Vietnam leidde tot Amerikaanse nederlagen op het slagveld en in de politiek. Haar aanvankelijke monopolie-positie veranderde in een achterstand, zowel ten opzichte van de atoomenergie voor vredes- als voor militaire doeleinden.

Belangrijk is in dit geval de verklaring in de Prawda, dat een atoomoorlog niet zou leiden tot het einde van de beschaving maar tot het einde van het kapitalisme in de wereld.

De Amerikaanse agressors gaan echter voort de mensen wijs te maken, dat een atoomoorlog onvermijdelijk is en zij voeren hun misdadige activiteit op.

Van het N.A.V.O.-besluit om de gehele militaire strategie te baseren op het gebruik van het atoomwapen, zeide de Belgische staatsman Spaak:

> „De beslissingen van de NAVO-raad gaven de militairen precies wat ze wilden. Zij vroegen de goedkeuring om de atoomoorlog voor te bereiden. Zij kregen hem."

Tot die voorbereiding behoort de wisseling van geheime nota's tussen Amerika en Nederland betreffende de ontwikkeling van „speciale wapens". Daartoe behoort ook de installatie van Amerikaanse agressie-atoombommenwerpers in plaats van straaljagers, zoals min. Staf het willens en wetens onwaar had voorgesteld.

Vele Sowjet-maarschalken hebben hun waarschuwende stem laten horen, dat een atoomoorlog het zwaarst de dichtbevolkte gebieden treft. Tien millioen Nederlanders wonen op 34.000 vierkante kilometers. Er zijn niet vele atoom-explosies nodig om van ons land een hel te maken.

Dit gevaar is nog vele malen groter geworden, nu gebleken is dat het juist de opzet van de Amerikanen is om een nieuw nazi-leger met atoomwapens uit te rusten.

Nederland zou in de atoom-vuurlinie komen te liggen!

Voor het Nederlandse volk heel in het bijzonder zijn de jongste voorstellen van de Wereldvredesraad, van ganser harte door de Sowjetregering ondersteund, van levensbelang:

De atoombom buiten de wet; geen verdere opvoering der bewapening boven het peil van 1 Januari 1955 en een wereldconferentie, door de U.N.O. bijeen te roepen, vóór het einde van 1955, voor algemene vermindering der bewapening en verbod van de atoomwapens.

Nu Churchill van de daken heeft geschreeuwd, dat ook Engeland de waterstofbom gaat maken én om de economische crisis in zijn land tegen te houden én om onmiddellijk op de socialistische wereld te kunnen losslaan, put het Engelse regeringsblad The Times zich uit om het Engelse volk daarin te doen berusten en Amerika niet los te laten. De Volkskrant acht de argumentatie van The Times zo belangrijk voor zijn lezers, dat het Romme-blad het artikel zonder een woord te korten heeft overgenomen. Wij lezen dan onder meer:

> „Hoeveel wij ook, terecht of ten onrechte, mogen vrezen van de „stoerheid" van de Knowlands (Amerikaanse sla-er-op-los senatoren, Schr.) en de Radfords (Amerikaanse admiraals van hetzelfde slag, Schr.), het blijft een feit, dat zij nooit het laatste woord hebben gekregen. Het is tot een Eisenhower en een Stevenson, dat het Amerikaanse volk zich instinctmatig keert."

Dit is op zichzelf al een erkenning, dat de gewone mensen in Amerika niet oorlogszuchtig zijn. Het gevaar zit echter juist in de combinatie van de Knowlands en Radfords enerzijds en de Eisenhowers anderzijds, van de luidruchtig om de atoomoorlog schreeuwende politici en militaire leiders en de zgn. kalmerings- of compromistactiek van Eisenhower.

De Amerikaanse president laat eerst de grootste Amerikaanse marine- en strijdmacht (uitgerust met de apparatuur voor het gebruik van atoomwapens) sinds Korea naar de Chinese wateren dirigeren, met inbegrip van de Radfords, om dan te willen praten over „vreedzame samenleving". Gelijk een gewapende bandiet met de aangevallene wil „praten".

Tegelijkertijd zwendelen de atoombom-hysterici de volkeren voor, dat hoe meer A- en H-bommen zij opstapelen, hoe veiliger de vrede er komt voor te staan. Alsof agressors ooit hebben nagelaten de „nieuwste wapens" te gebruiken als ze tot de aanval overgingen. Een agressor bij een militair apparaat is een desperado met de vinger aan de trekker.

Dulles heeft ten overvloede te Bangkok nog eens verklaard, dat de Amerikaanse strategie in het Verre Oosten thans gebaseerd is op het gebruik van het atoomwapen als „gewoon" strijdmiddel.

De Sowjet-Unie zal zich niet laten overrompelen. Maarschalk Sokolowski wees er op, dat nu het verrassingselement sterker geworden is, de noodzaak dwingt om de agressor dit element te ontnemen en zich niet te laten overrompelen. En maarschalk Zjoekow herinnerde er aan, dat het onmogelijk is om een oorlog alleen door middel van atoombommen te winnen.

Vergeten we bij dit alles niet, dat het optreden van Foster Dulles op de zgn. „Aziatische Conferentie" te Bangkok en zijn visites aan de nog overgebleven koloniale gebieden in de eerste plaats een samenzwering

is tegen de Engelse en Franse posities aldaar. Zo stapelen naast de wapens ook de imperialistische tegenstellingen zich op.

Het Amerikaanse tijdschrift „Newsweek" heeft zonder tegenspraak onthult, dat Washington eind Februari van de Franse regering zowel een actieve ondersteuning van de in Zuid-Vietnam zo gehate keizer Bao Dai verlangde als een systematische sabotage van de Geneefse Conferentie om tenslotte de betrekkingen met de democratische republiek Vietnam te verbreken. Onderdehand bespoedigt Washington de Amerikanisering van Zuid-Vietnam door overname van het bestuur en het leger. Het meedoen van de Franse en Engelse regering aan het Amerikaanse Zuid-Oost-Aziëpact (SEATO) betekent het ondergeschikt worden aan de Amerikaanse doeleinden, waarin de „bondgenoot" en zijn invloedsferen slechts als prooi worden gezien en de „bondgenoot" opgejaagd wordt om de gewapende strijd weer te doen ontbranden. De katholieke hogere geestelijkheid helpt daarbij Dulles van harte. Op het verzinsel dat de katholieken in Vietnam vervolgd zouden worden, vloog de politieke paus van Amerika, kardinaal Spellman, direct naar Saigon om er de „heilige ooorlog" te prediken. Zoals hij indertijd naar Japan en Korea reisde voor hetzelfde Amerikaanse imperialistische doel.

Hoewel niet Rooms zijnde heeft het P.v.d.A.-Tweede Kamerlid F. Goedhart wel de allures van de kardinaal, getuige zijn kruistocht-brief aan pres. Soekarno van de Indonesische Republiek. Op een moment dat Nieuw-Guinea wordt omgebouwd tot een militaire basis, waarbij de economische (olie) en militaire Amerikanisering van het eiland volop aan de gang is en de Australische minister Menzies met min. Luns in het geheim besprekingen houdt, voert Goedhart zijn politieke guerilla tegen de Republiek. Het is niet toevallig in het gezicht van het resoluter optreden der Republiek tegen het militaire banditisme der Darul Islam, dat Goedhart te hulp snelt in het kweken van een openlijke oorlogssfeer tegen de Republiek Indonesia.

In het binnenland

In ons eigen land beroert de strijd tegen de Duitse herbewapening ons volk meer en meer, niet in het minst om de nieuwe onthullende feiten over geheime bijeenkomsten met Washington om Nederland tot een atoombom-basis voor de Amerikanen te maken. Het besluit van de Tweede Kamer om tegen haar eigen opvatting in de ratificatie van de Parijse accoorden er door te jagen voordat de hele procedure in Frankrijk en West-Duitsland achter de rug zal zijn, toont aan hoezeer regering en parlement voortdurend bereid zijn om de wensen der Amerikanen op te volgen.

Deze houding komt meer en meer in tegenstelling te staan tot de mening van het volk. De bijna 200.000 geplaatste handtekeningen, ondanks laster en intimidatie in betrekkelijk korte tijd bijeengebracht, vertegenwoordigen in werkelijkheid een veelvoud. In sommige gemeenten toch, waar de actie krachtig werd doorgevoerd, overtrof het aantal handtekeningen verre het kiezerscorps van de C.P.N.

Vele sociaal-democraten, die het ergst bloot staan aan de pro-herbe-

wapeningspropaganda, hebben desondanks getekend. Ook het P.v.d.A.-congres was een duidelijke aanwijzing, dat leden en aanhang geen voorstanders zijn van de pro-bewapeningspolitiek van hun leiders. Juist op het punt van de bewapening en de economische en sociale gevolgen was er op dit geselecteerde congres een onderstroom merkbaar, dat leden en kiezers van de P.v.d.A. op een signaal hadden gehoopt voor een werkelijke doorbraak, maar dan voor de strijd tegen Romme, de Duitse herbewapening, atoombom en prijsstijgingen. In plaats van een spiegelgevecht met Romme inclusief de benoeming van een nieuwe voorzitter.

Het congres heeft nu geen sporen nagelaten; het was als een rookpluim, die zich in de lucht oplost. Maar wat niet verdwenen is, is het vuur, het verlangen naar een strijdbaarder koers. Het is niet toevallig, dat zich juist in de laatste tijd een zgn. socialistisch centrum aandiende, een nieuwe, maar door de partijleiding afgewezen werkgemeenschap. De oprichting daarvan was mogelijk als gevolg van dat verlangen naar socialistische, naar klassestrijd en naar nationale strijd tegen het nieuwe fascistische gevaar. Niet degenen, zoals een Sam de Wolf en Frits Kief, die zich op dit ogenblik hebben meester gemaakt van die opkomende stroming, zijn belangrijk, maar de stroming zelf is dat. Zij zal ongetwijfeld doorbreken.

Daaraan zal medewerken de uitvoering van de mandementspolitiek door Romme. De verkiezingsstrijd, zonder affiches, is aan de gang. De K.V.P. is reeds lang bezig om de autoriteit van de P.v.d.A.-ministers aan te tasten, die zij steeds verder voor haar doeleinden opjaagt en tegelijkertijd als beloning voor haar bukken zo smadelijk mogelijk in het publiek bejegent.

Zo handelde de K.V.P. met min. Mansholt inzake de melkprijsverhoging, die een bevel van de K.V.P.-A.R.-ministers was geweest en waartegen de K.V.P.-er Droesen interpelleerde, toen Mansholt het bevel had opgevolgd. Zo werd ook min. Suurhoff de voet dwars gezet met de gezondheidswet, toen hij door een K.V.P.-amendement gedwongen werd schorsing van de beraadslagingen te vragen. Min. Donker ontkwam evenmin aan dit K.V.P.-offensief bij het punt van zijn gratiebeleid. Dit keer behaalde de K.V.P. geen succes, omdat haar woordvoerder Witteman te ver ging met zijn eis, dat de 5e Mei gebruikt moest worden om de oorlogsmisdadigers te gratiëren.

Maar duidelijk is, dat de K.V.P. het mandement in de verkiezingen hanteert en tegelijkertijd van de P.v.d.A. eist, dat zij daarvan afziet. Dit alles gaat natuurlijk niet ongemerkt aan de P.v.d.A.-kiezers voorbij.

Evenmin de wens van de regering, met Drees aan het hoofd, dat er rust in de lonen zal zijn. De onrust heeft het N.V.V. evenwel tot zijn bekende verklaring over capitulatie voor de reactionnaire druk met betrekking tot de belastingvoorstellen gedwongen. Doch niet Oosterhuis en Roemers, voor wie de hoogste wijsheid de papieren actie is, hebben de rust in de lonen doorbroken, maar de diamantbewerkers. Hun staking is het belangrijkste symptoom van de groeiende onwil der werkers om de regering te helpen nog langer de nu al jaren voortvloeiende winststroom voor de grote ondernemers te laten voortduren en zelf in eeuwige zorgen te verkeren.

Het is een bewijs, dat de werkers de misleiding van rust in de lonen om rust in de prijzen te bewaren, doorzien, evenals het schijn-offensief van min. Zijlstra tegen de onophoudelijk voortgaande prijsstijgingen.

De algenoemde belastingvoorstellen zijn een verder bewijs, dat de regering werkt in het voordeel der grote bezitters. Het A.R. dagblad Trouw noemde de voorstellen een „compromis", maar was bepaald niet ontevreden. Het „compromis" der „beperkte huurverhoging" kon daarentegen de instemming niet wegdragen. De drie huurverhogingen sinds 1951 (15 % plus 17 tot 29 % en nu weer 5 tot 10 % voor een deel der woningen) is het blad onvoldoende. Doch van het werkelijke compromis zwijgt Trouw, nl. dat de beide voorstellen door de regering gesplitst zijn ingediend. Het is de K.V.P., A.R. en V.V.D. op deze wijze mogelijk gemaakt om straks bij de behandeling vóór de belastingvoorstellen te stemmen en tégen de beperkte huurverhoging. Zo worden de werkers bedrogen. Dit alles is voorspel voor Romme om bij de a.s. verkiezingen als triomfator te voorschijn te komen. Doch dat is ook het grootste gevaar voor alle Nederlandse werkers en patriotten.

Om dit te verhinderen moeten de communisten, zoals het in de Discussiegrondslag wordt gezegd, het *eerst*, het *meest* en het *actiefst* de kop nemen. Dat is de voorwaarde om ook anderen in beweging te brengen, om te komen tot de eenheid van actie van de arbeidersklasse als uitgangspunt voor een werkelijke mobilisatie van alle nationale krachten.

F.S.

14 Maart '55.

Fred Ellis

10 jaar na de val van Berlijn

VAN STALINGRAD NAAR BERLIJN

De verbitterde strijd tegen de Duitse herbewapening valt samen met een periode van talrijke tienjarige herdenkingen van bevrijding en einde van de oorlog.

Tien jaar geleden, op 30 April, plantten de soldaten van het Rode Leger de vlag van de zegepraal op het Rijksdaggebouw.

Het hart van het fascistische Duitse rijk was doorboord, het centrum van oorlog en dictatuur op de fascisten veroverd. De kringloop was gesloten. De periode van de fascistische dictatuur begon met de Rijksdagbrand in '33, hij eindigde met de verovering van het Rijksdaggebouw. Enige dagen later werd de capitulatie der Duitse legers een feit. Een verpletterende nederlaag — dat was het resultaat van de „frischer fröhlicher Krieg", van de met zoveel tam-tam begonnen oorlog. Een vernietigende nederlaag, terwijl Hitler drie en een half jaar daarvoor, 2 October 1941, in het Berlijnse Sportpalast, uitgeschreeuwd had, dat ook van deze tegenstander (de Sowjet-Unie) de ruggegraat gebroken was.

IJverig werden, en worden thans weer, allerlei theorieën opgesteld, die de nederlaag van de Duitse legers moeten verklaren. De begrippen generaal Tijd en generaal Winter werden naarstig gehanteerd, d.w.z. de tijd en het klimaat, volgens anderen de geweldige oppervlakte van het Sowjet-gebied, hadden de beslissende rol gespeeld.

Deze theoretische stellingen zijn voor burgerlijke politici en militaire leiders erg aantrekkelijk, omdat ze dan tegelijk het antwoord menen te geven om die moeilijkheden in een eventuele nieuwe oorlog te overwinnen en daarmee dan willen bewijzen, dat de Sowjet-Unie niet onoverwinnelijk is. Hun antwoord is, dat de huidige ontwikkeling van de techniek, vooral op het gebied van de luchtvaart, hen thans in staat stelt deze moeilijkheden te overwinnen. Door deze stellingname krijgt de oorlog tegen de Sowjet-Unie weer iets meer aantrekkelijkheid.

En tegelijk wordt „bewezen" dat het Duitse leger niet werd verslagen door het Rode Leger, maar door andere, bijkomstige factoren.

Daarop voortbouwend gaan de huidige militaristen er toe over, zich te baseren op de theorieën van de generale staf van Hitler. Dat blijkt het duidelijkst waar zij propageren dat de Amerikaanse luchtmacht in staat is een bliksemsnelle slag tegen de Sowjet-Unie uit te voeren, die de kracht van de Sowjet-Unie zou kunnen breken. Hier komt het verband met de Blitzkrieg-theorie van de Hitler-generaals openlijk tevoorschijn. Deze Hitler-generaals werden met hun Blitzkrieg weggevaagd, maar juist met deze generaals willen de Amerikanen in zee gaan en zij worden als vaklieden met „Osterfahrungen" aangeprezen.

Het Rode Leger — beslissende kracht

Niet de ruimte, niet de winter en niet de tijd waren de factoren van beslissende betekenis bij de vernietiging van de Duitse veroveraars, maar de kracht van het Rode Leger. De kracht van het Rode Leger bestaat uit het feit, dat het een geheel nieuw type leger is, een socialistisch leger. En een socialistisch leger betekent een volksleger in de ware zin van het woord.

Het Rode Leger is het bewapende deel van het Sowjet-volk, vrij van elke vorm van chauvinisme, vrij van haat tegen andere volkeren, en bereid om met volledige toewijding de vrijheid en de verworvenheden van het Sowjet-volk te beschermen. Het Rode Leger is een vredesleger, een vrijheidsleger.

In de imperialistische landen worden de soldaten opgevoed in een geest van haat tegen andere volkeren en tegen de werkers van hun eigen land. De heersende klasse in de kapitalistische landen streeft er naar een gehoorzaam werktuig op te bouwen, dat haar roofzuchtige plannen moet uitvoeren. Zulke legers, steunend op dergelijke reactionaire imperialistische gedachten, zijn niet in staat de overwinning te behalen op de volkeren die voor hun vrijheid en recht strijden. De historische bewijzen daarvoor vinden we in de afgelopen jaren bij de oorlogen in de Sowjet-Unie, in China, Korea en Viet-Nam.

Daarom was de oorlog tussen Hitler-Duitsland en de Sowjet-Unie niet een strijd tussen twee grote legers, maar in feite een botsing tussen twee maatschappelijke stelsels. Daarom was de overwinning van het Rode Leger een overwinning van de socialistische maatschappijvorm op de kapitalistische. In de kracht van het Rode Leger kwam de kracht van de socialistische maatschappijvorm tot uitdrukking.

Verouderde theorieën

De oorlogsvoering van de Duitse generale staf berustte op de basis van de theorieën van Clausewitz, die deze in de eerste helft van de vorige eeuw ontwikkelde. Over deze theorieën zegt kameraad Stalin in zijn brief aan prof. Razin het volgende:

> „Moeten wij grondige critiek uitoefenen op de leer van Clausewitz? Ja, dat moeten wij. Wij zijn verplicht, met het oog op de belangen van onze zaak en de militaire wetenschap, niet alleen Clausewitz te critiseren, maar ook Ludendorff, Moltke, Schlieffen, Keitel en andere specialisten van de militaire ideologie in Duitsland. Twee maal in de loop van dertig jaar heeft Duitsland aan de wereld een bloedige oorlog opgedrongen en beide keren werd het verslagen. Was dit toeval? Zeker niet.
>
> Betekent dat niet alleen, dat Duitsland en ook zijn militaire ideologie de proef niet hebben doorstaan? Ongetwijfeld. Iedereen weet, in welke mate de militairen in de hele wereld — de Russen inbegrepen — de militaire macht van Duitsland erkennen. Moet aan deze onverdiende reputatie een einde worden gemaakt? Zeer zeker. Welnu, maar daarvoor is het noodzakelijk, dat wij critiek gaan uitoefenen, en wel speciaal van onze kant, van de kant van de overwinnaars van Duitsland.

Wat betreft Clausewitz in het bijzonder, is het duidelijk, dat zijn militaire richtlijnen verouderd zijn.

Clausewitz was de vertegenwoordiger van het tijdperk van de georganiseerde handenarbeid, terwijl wij heden ten dage in het gemechaniseerde tijdperk leven. Het is buiten kijf, dat dit tijdperk nieuwe militaire theorieën voortbrengt. Het is belachelijk, om nu nog bij Clausewitz in de leer te gaan." (P. en C. jaargang '47, pag. 146.)

Kameraad Stalin wijst hier op het verband tussen de krijgswetenschappen en het maatschappelijk leven. Daar ligt ook de sleutel tot de oplossing van het vraagstuk van de vernieuwing en verdere ontwikkeling van de krijgswetenschap. De militaire theorieën van Clausewitz en ook van Napoleon baseerden zich op de omstandigheden van hun tijd. In hun tijd had de oorlog nog het karakter van een duel tussen twee, in vergelijking met de huidige legers, kleine legermachten. De strijd droeg een meer plaatselijk karakter, werd op een begrensd front gevoerd en met een eenvoudige strijdtechniek. De legers hadden weinig of geen verbinding met de economische en morele krachten van hun land. Van beslissende betekenis voor een succesvolle oorlog was het hoofdmiddel: de algemene veldslag, die tot uitschakeling van de hoofdmacht van de tegenstander leidde en de beslechting van de oorlog bracht.

Blitzkrieg geen nieuw element in militaire theorie

Natuurlijk erkennen de burgerlijke militaire leiders, dat de moderne oorlog zich wezenlijk van de oorlogen uit de vorige eeuw onderscheiden, maar zij zien het onderscheid slechts in de *vorm* van de oorlogsvoering, in de oorlogstechniek en de krijgskunde. Zij moderniseren de burgerlijke militaire theorieën, tasten echter zijn principes niet aan en blijven de grootste betekenis hechten aan wonderwapens, geniale oorlogsplannen en aan het genie van de veldheer: wonderwapens als de atoombom of waterstofbom. Niets is minder waar. Niet de atoombom is beslissend maar het volk, het moreel van het volk en zijn techniek, zijn productievermogen, zijn moed en toewijding zowel in het achterland als op het slagveld.

De tweede wereldoorlog heeft de onmacht van de burgerlijke militaire theorieën bewezen. Want de Duitse militairen waren schematisch in hun aanvals- en verdedigingsoperaties. Hun aanvalstactiek steunde op gecombineerde aanvallen van pantsertroepen en luchtwapens, in de totaal verkeerde veronderstelling dat geen tegenstander deze aanvallen het hoofd kon bieden. Voor de defensieve operaties was het vasthouden aan rivieren, het vasthouden aan meer of minder in staat van verdediging gebrachte stellingen of steden karakteristiek. Ten onrechte beweert men dat de Duitse generale staf een nieuw element in de militaire wetenschap heeft ingevoerd met haar Blitzkrieg.

De Blitzkrieg wordt dan voorgesteld als karakteristiek voor de bewegelijkheid en manoeuvreerbaarheid van het Duitse leger. In werkelijkheid is het alleen de verraderlijke overval op de in slaap gesuste

tegenstander. De Blitzkrieg had alleen succes in de aanvang van de tweede wereldoorlog tegen de andere kapitalistische landen. Het succes van de Blitzkrieg lag in het feit, dat de heersende klassen hun volkeren verrieden, in hun anti-communistische verblinding de morele kracht van de volkeren ondermijnden en een fascistische 5e colonne zijn woelarbeid lieten verrichten. Daarom was de Blitzkrieg tegen Polen, Frankrijk, België, Noorwegen, Denemarken en ook ons land, succesvol. De Blitzkrieg moest echter mislukken toen hij werd toegepast tegen de Sowjet-Unie, waar al deze omstandigheden totaal anders waren.

Stalinistische krijgswetenschap

Kameraad Stalin ontleedde de militaire kracht van de Sowjet-Unie in zijn strijd tegen Hitler-Duitsland op een buitengewoon heldere wijze. Hij toonde aan, dat niet de verrassende, onverhoedse overval van de Duits-fascistische legers van doorslaggevende betekenis was, maar dat de oorlog werd beslist door factoren van constante aard. De hechtheid van het thuisfront, het moreel van het leger, de kwaliteit en kwantiteit van de divisies, hun bewapening en de organisatorische bekwaamheid van de bevelvoerende kaders van het leger (Redevoeringen en Legerorders '41-'45, J. Stalin, blz. 25, uitg. Pegasus).

De krachtsverhouding werd bepaald door het geheel van al deze voortdurend werkzame factoren, die ten nauwste met elkaar zijn verbonden en elkaar beïnvloeden. De Sowjet-krijgswetenschap, uitgaande van het gemechaniseerde tijdperk en steunende op de economische en morele voordelen van de Sowjet-maatschappij, heeft de enig juiste oplossing van het probleem van de opbouw van de strijdkrachten gevonden.

De grondslag voor die oplossing lag in de voorziening van wapens vanuit een industrie, toegerust met de hoogst ontwikkelde techniek, waarbij de mens als heerser van die techniek en dus als beslissende kracht optreedt.

Deze, door de Sowjet-krijgswetenschap gegeven oplossing is de enig juiste oplossing in de huidige tijd. Tegenwoordig kan men de oorlog niet meer door één, maar slechts door meer algemene veldslagen winnen. De overwinning kan slechts door de krachtigste en uiterste inspanningen van het front en het achterland, van het leger en van het gehele volk worden behaald. Het gemechaniseerde tijdperk van de oorlog vraagt een volkomen nieuwe militaire wetenschap, die zich niet slechts tot de krijgskunde bepaalt, maar die ook de economische en morele mogelijkheden van het land moet omvatten. Een militaire wetenschap die op de wetten van de maatschappelijke ontwikkeling moet steunen en over een wetenschappelijk vooruitzicht beschikken moet.

> „Zekere militaire theoretici", zegt kameraad Boelganin, „identificeren het begrip van de militaire wetenschap met het begrip van de krijgskunde, wat volkomen onjuist is. Kameraad Stalin leert, dat de militaire wetenschap een breder en omvattender begrip is dan de krijgskunde.

De krijgskunde is een onderdeel van de militaire wetenschap en behelst de tactiek, het voeren van militaire operaties en strategie, d.w.z. zij houdt zich bezig met de studie van de vraagstukken die betrekking hebben op de aard en manier van het leiden van militaire handelingen en de oorlog. De militaire wetenschap omvat buiten de vraagstukken der krijgskunde de vraagstukken van de economische en morele mogelijkheden van het land."

De basis van de superioriteit

De basis, waarop de superioriteit van de Sowjet-wetenschap berust, is:

1. De Sowjet-militaire wetenschap ontstond op de kennis van het marxisme-leninisme. Zij is de toepassing van de theorie van het dialectisch en historisch materialisme op het gebied van de oorlog en het militaire leven. Zij is in tegenstelling tot de burgerlijke krijgswetenschappen toegerust met de kennis van de wetten der maatschappelijke ontwikkeling, de wetten van de ontwikkeling van het militaire leven en de oorlog. Zij maakt daardoor een wetenschappelijk vooruitzicht van het verloop van de oorlog mogelijk.
2. De Sowjet-militaire wetenschap ontstond niet in de studeerkamer maar in het tijdperk van de sociale revolutie, in het tijdperk van het imperialisme en de proletarische revolutie, als de militaire wetenschap van de arbeidersklasse, de drager van de socialistische maatschappij. Hieruit volgt het revolutionaire karakter van de Sowjet-militaire wetenschap, haar scheppende mogelijkheden, waaraan het te danken is, dat ieder conservatisme en schematisme haar vreemd is.

Nieuwe agressieplannen

Ondanks de grote nederlagen die de Hitler-fascisten tegen de Sowjet-Unie hebben geleden, dromen de imperialisten van een nieuwe oorlog tegen de Sowjet-Unie. Als voorbereiding voeren zij daarbij een geweldige anti-communistische propaganda. Maar deze anti-communistische propaganda vormt een groot gevaar voor de volkeren. Want de lessen uit de jaren voor de tweede wereldoorlog leren ons, dat de anti-communistische propaganda het moreel der volkeren ondermijnde en hun weerloos maakte tegen de fascistische overvallers. Het klimaat van het anti-communisme bracht de felste anti-communisten, de vijanden van de democratie, de fascisten, in Duitsland en Italië aan de macht en in de andere kapitalistische landen op vooraanstaande posities. Het anti-communisme was een wapen in handen van de Duitse imperialisten om hun verraderlijke oogmerken en bedoelingen t.a.v. de West-Europese volkeren te kunnen doorvoeren. Opnieuw voeren zij dezelfde tactiek door, achter de leuze van bescherming tegen agressie uit het Oosten pogen zij de Duitse herbewapening te camoufleren.

De bewapening van de Duitse reactionaire krachten is niet alleen gericht tegen de Sowjet-Unie, maar in het bijzonder tegen de kapitalistische concurrenten van Duitsland in het Westen van Europa. En de Duitse kapitalisten weten, dat de oorlog met de Sowjet-Unie, als het land van het socialisme, voor het kapitalisme zeer gevaarlijk is, want

een oorlog tegen de Sowjet-Unie zet het bestaan van hun kapitalistische heerschappij op het spel. Zij kennen de kracht van de Sowjet-Unie uit het verleden, maar zij weten dat tegenwoordig de Sowjet-Unie verbonden is met een reeks van toegewijde bondgenoten zoals de Volksrepubliek China, de Volksdemocratische landen, de D.D.R., die gemeenschappelijk met de Sowjet-Unie de verworvenheden van hun vreedzame arbeid tot het uiterste zullen beschermen.

De tocht van de Rode Vlag van Stalingrad naar Berlijn was het symbool van de opmars van vele volkeren uit de onderdrukking naar de Vrijheid. Het planten van de vlag der zegepraal op het Rijksdaggebouw betekende het definitieve einde van Berlijn als hart van het Duitse imperialisme. Het betekende het begin van de opmars naar een democratische en vredelievende ontwikkeling van de D.D.R. met 18 millioen inwoners, waardoor millioenen Duitsers in West-Duitsland zich geinspireerd en gesterkt voelen in de strijd voor vrede en democratie, tegen een nieuwe herbewapening.

De vernietiging van het Duitse oorlogsmonster in 1945 maakte tegelijk het vredelievende en democratische kamp zo sterk dat een nieuwe aanvaller, met of zonder atoombom of Blitzkrieg, niet meer de kans krijgt van de plaats, waar hij zijn oorlogsdaad begint, te starten voor een nieuwe veldtocht, maar ter plaatse zal worden verslagen.

HARRY VERHEY

HET BOUWWERK VAN ROMME

In de politieke geschiedenis van ons land neemt de schoolstrijd een belangrijke plaats in. Het voert in dit verband te ver om over de betekenis, het verloop en de achtergronden ervan uit te wijden. Wij kunnen volstaan met er aan te herinneren, dat deze strijd van de zijde der voorstanders van het bijzonder onderwijs werd gevoerd onder de leuzen „vrijheid van onderwijs" en „de school aan de ouders."

In 1916 werd er overeenstemming tussen de strijdende partijen bereikt, hetgeen leidde tot financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder lager onderwijs. Sindsdien is het aantal bijzondere scholen met 54 %, het aantal leerlingen op die scholen met 108 % en het aantal onderwijskrachten met 102 % toegenomen.

De vele voorstanders van de openbare school, die verwachtten, dat met de invoering van deze gelijkstelling een einde aan de schooloorlog was gekomen, zijn bedrogen uitgekomen. Voor een belangrijk deel van de ijveraars voor de bijzondere school is deze regeling voor de schoolvrede niets anders dan het begin van een nieuwe étappe in hun strijd voor het alleen-recht van de bijzondere school.

Tot hen behoort ook prof. C. P. M. Romme.

„Vrijheid van onderwijs" — in Romme's trant

Voor Romme is de gelijkstelling iets, dat „voor ons... practisch goed was". Gielen verduidelijkte het „practische" ervan „voor ons" in zijn inleiding voor het KVP-congres: „De eerste phase van onze strijd was die om de vrijheid van onderwijs, de tweede die om de mogelijkheid deze vrijheid te verwezenlijken en de derde zal die zijn, waarin het bijzonder onderwijs inderdaad primair zal worden gezien."

Hoeveel phasen Romme en Gielen ook mogen zien, het bijzonder onderwijs is in hun ogen altijd primair. In hun „derde phase" zal echter ook de Nederlandse Staat het bijzonder onderwijs primair moeten zien. Omdat dit in strijd is met de bestaande Grondwet heeft Romme een wijziging hiervan ontworpen. Artikel 9 van de Grondwet-Romme bepaalt, dat alleen het geven van dat onderwijs vrij is, dat „God als zijn eerste Oorzaak en laatste Doel erkent en belijdt zijn volkomen afhankelijkheid aan zijn Schepper".

Voor Romme en Gielen is de schoolvrede dus pas bereikt indien uitsluitend het bijzonder onderwijs „vrijheid van onderwijs" zal smaken.

Maar omdat het katholiek kerkelijk recht aan andersdenkenden niet het recht toekent „hun dwalingen" te verbreiden en omdat volgens Romme de Nederlanders „van nature katholiek zijn", is er alle reden te veronderstellen dat de protestantse zienswijze van „de eerste Oorzaak en het laatse Doel" op den duur „een dwaling" zal worden genoemd en het alleenrecht van de *bijzondere* school *in feite* het alleenrecht van de *katholieke* school zal zijn.

Zoals bijvoorbeeld in Franco-Spanje.

Het behoort tot de democratische grondslagen van de openbare school, dat zij opvoedt tot verdraagzaamheid en respect voor de levens-

beschouwingen van andersdenkenden. De politiek van Romme is echter niet gediend met verdraagzaamheid.

Vandaar, dat ook in het nieuwe wetsontwerp van minister Cals de leerkracht bij het openbaar onderwijs zich alleen dient te onthouden „iets te leren, te doen of toe te laten, wat strijdig is met de eerbied, verschuldigd aan de *godsdienstige* begrippen van andersdenkenden," *) met de levensbeschouwing van niet-godsdienstige groeperingen van ons volk behoeft geen rekening te worden gehouden. Vandaar ook, dat deze onvolkomen bepaling voor de katholieke scholen helemaal niet geldt en daar dan ook weinig eerbied aan de opvattingen van andersdenkenden wordt betoond.

„De school aan de ouders" — in Romme's trant

De voorstanders van het bijzonder onderwijs maken in hun propaganda veelvuldig gebruik van een voorstelling van zaken, waarin de bijzondere school de school is, die door de ouders zelf wordt bestuurd. Romme breit ook volgens dit patroon: „In het Nederlandse recht spreken we van de openbare en de bijzondere school. Maar het zou duidelijker en juister zijn te spreken van de Overheidsschool en de oudersschool. Want daar zit de kern van het verschil." **)

Maar Romme weet heus wel beter.

Het Jaarboek van het onderwijs en de opvoeding der R.K. jeugd vermeldt immers, dat de katholieke scholen in ons land voor 95% worden bestuurd door kerkelijke instanties en slechts een honderdtal scholen uitgaan van lekenverenigingen.

De bijzondere school is niet *van* de ouders, maar *om* de ouders, of, om het met de woorden van „Trouw" te zeggen: *„Juist omdat de christelijke school niet gezien wordt als een jachthond van de kerk... Juist omdat zij geen kerkelijk kleed draagt, komt zij bij de ouders via het kind vrijwel altijd binnen. En dan liggen hier ongekende mogelijkheden. Mogelijkheden, die de christelijke school nimmer zal mogen verzuimen, vooral nu niet, nu er zo'n groot aantal kinderen van buitenkerkelijken op haar banken zit."*

De voorliefde van Romme voor de termen Overheidsschool en Oudersschool heeft niets te maken met respect voor de rechten van de ouders, maar dient zijn programma voor de uitbouw van het bijzonder onderwijs. Om de mogelijkheden van de tegenstanders van het openbaar onderwijs tot het verwaarlozen van de belangen en het belemmeren van de uitbreiding van dit onderwijs te beperken, is er jaren geleden door de voorstanders van de openbare school een ontwerp ingediend voor een nieuwe beheersvorm, waarbij de ouders meer invloed krijgen op bepaalde onderdelen van het bestuur. Maar omdat iedere toename van de invloed van de ouders een belemmering is voor de uitbouw van het bijzonder onderwijs, wil Romme *voor de openbare school* zelfs met de lippen „het heilig beginsel van de school aan de ouders" niet belijden en ligt het voorstel voor de nieuwe beheersvorm nog steeds in de doofpot van het departement van onderwijs.

*) Alle cursiveringen in citaten werden door mij aangebracht.

**) Alle aanhalingen van Romme zijn ontleend aan zijn geschriften „Katholieke politiek" en „Nieuwe Grondwetsartikelen".

„Uitbouw van het bijzonder onderwijs"

Volgens Romme is de omschrijving „uitbouw van het bijzonder onderwijs" een „goede typering" van de onderwijspolitiek van de K.V.P. Naar onze bescheiden mening is de omschrijving „afbraak van het openbaar onderwijs" ook een „goede typering", maar laten wij ons deze keer maar houden aan de vaktermen van de bouwmeester zelf.

Als wij zien naar datgene wat tot stand gekomen is bij dit uitbouwwerk, blijken er bij deze opdracht vreemde, on-nederlandse bouwvoorschriften te gelden.

De Nederlandse Grondwet schrijft voor, dat „het bijzonder lager onderwijs naar dezelfde maatstaf als het Openbaar onderwijs wordt bekostigd uit de openbare kas", maar terwijl er in de jaren 1947—1953 bij een toename van 71.000 leerlingen voor het katholiek onderwijs 169 scholen werden gebouwd, kreeg het openbaar onderwijs voor een toename van 68.000 leerlingen in deze zelfde periode er... 30 scholen bij.

De Nederlandse Grondwet schrijft ook voor, dat „in elke gemeente van overheidswege voldoend lager onderwijs wordt gegeven in een genoegzaam aantal scholen", maar plaatselijke en landelijke KVP-potentaatjes weigeren systematisch openbare scholen op te richten en in stand te houden... zelfs in die gemeenten, waar het aantal ouders, dat hiertoe de wens te kennen heeft gegeven, vele malen groter is dan de wet voorschrijft.

De formele financiële gelijkstelling in de wet van 1920 heeft in feite een financiële tenachterstelling van een openbare school gebracht, omdat er niets is geregeld omtrent het bevoordelen van de bijzondere school uit de kassen van kerkelijke en andere instanties.

Geestelijken-onderwijzers hebben allen vrijstelling van militaire dienst, maar een algemene vrijstelling voor onderwijzers hebben de K.V.P.-ministers niet tot stand weten te brengen; bovendien zijn de opleidingsmogelijkheden voor onderwijzers voor het openbaar onderwijs aanmerkelijk slechter dan die voor het bijzonder onderwijs.

Zonder volledig te zijn wijzen wij in dit verband nog op de volgende detailafwerkingen van het uitbouwwerk der KVP: het benoemen van *voorstanders van het bijzonder onderwijs* tot bijv. *inspecteur voor het openbaar onderwijs* en het ambtenarenverbod, waarin de onderwijzers terecht een wapen zien van de katholieke reactie om o.m. de positie van het openbaar onderwijs aan te tasten.

En dan zwijgen wij nog maar over het afschilderen van de openbare school als „een instrument van de communistische propaganda" en andere pogingen om de katholieke ouders met geestelijke stokslagen aan te sporen hun kinderen naar de clericale scholen te zenden.

Nieuwe steigers voor de uitbouw

Uitbouw van het bijzonder onderwijs wordt door Romme dan wel „katholieke politiek" genoemd, maar dat wil nog niet zeggen, dat het de politiek van de katholieken is. Want ondanks alle tegenwerking, die de openbare school ondervindt, groeit zij gestaag verder en valt een regelmatige daling waar te nemen van het percentage kinderen, dat katholieke scholen bezoekt.

„Als de bijzondere school zou verdwijnen," schrijft Gielen, „dan zou hiermede binnen afzienbare tijd de *politieke* meerderheid in een minderheid zijn verkeerd. Vandaar dat er zo'n haast is wat betreft het verwezenlijken van onze verlangens op dit terrein."

Het gaat dus niet om „de verdediging van het geloof" en „de bescherming van de kinderlijke onschuld", waaraan men in deze kringen zo graag een reeks zalvende woorden wijdt, maar om *politieke* zaken. De Tijd legde deze motieven duidelijk bloot, toen het blad schreef: „Men vermindere toch — vooral in politieke regionen — niet de aandacht en de zorg voor het onderwijs. Te zeer hangt daarmee de gehele staatkundige positie van ons katholieke volksdeel samen."

Met de PBO, de Grondwetsherzieningen, het Mandement, de Zondagswetten en andere onderdelen van de „katholieke politiek" van Romme, doet de reactie in ons land een grootscheepse aanval op de democratische vrijheden van ons volk. De „katholieke onderwijspolitiek" wordt hier op afgestemd. Gielen hield het KVP-congres nadrukkelijk voor, dat „de tweede phase", waarin hij zich thans meent te bevinden, zo snel mogelijk moet worden afgesloten, teneinde met de derde — „waarin het openbaar onderwijs in een uitzonderingspositie zal komen te verkeren" — een aanvang te kunnen maken.

Minister Cals, de aannemer, die de belangrijkste opdrachten voor dit werk heeft gekregen, is onmiddellijk aan het bouwen geslagen. Voor de opbouw van een deugdelijk onderwijsapparaat, voor het bouwen van scholen en het opleiden van leerkrachten heeft hij weliswaar weinig aandacht, maar de uitbouw van het bijzonder onderwijs, het afsluiten van de tweede phase van de „katholieke onderwijspolitiek", gaat hem wel degelijk aan het hart.

Hij zet niet alleen zijn politiek van feitelijke benadeling van het openbaar onderwijs met onverminderde kracht voort, maar trekt bovendien een aantal nieuwe steigers op voor de verdere uitbouw van het bijzonder onderwijs: in zijn ontwerp voor een wet op het kleuteronderwijs en in zijn plannen tot reorganisatie van het voortgezet onderwijs wordt het principe van de financiële gelijkstelling doorgetrokken... met handhaving van de mogelijkheden om het bijzonder onderwijs te bevoordelen ten koste van de openbare school. Wij komen hier later uitvoeriger op terug.

Ongetwijfeld door haast gedreven kan Romme de uitvoering van zijn politiek niet altijd aan Gielen en Cals alleen overlaten en geeft hij in hoogst eigen persoon enkele aanwijzingen. Zo deelde hij enkele weken geleden in de Volkskrant mee, dat er in het vervolg geen enkele reden meer is om een openbare school te stichten of in stand te houden, waar niet voldoende kinderen zijn om bijzondere scholen te vormen, maar dat „practische omstandigheden en verhoudingen van geval tot geval de doorslag zullen moeten geven". M.a.w. er zal toch een katholieke school worden opgericht, ook als de ouders van de kinderen dat niet wensen en ook als enige school voor andersdenkenden... als de omstandigheden voor Romme maar zo „practisch" zijn, dat er bijv. een meerderheid voor kan worden gevonden in de gemeenteraad.

Geen schoolstrijd ... wel schoolstrijd

Wijzend op de pogingen van de voorstanders van openbaar onderwijs om de mogelijkheid tot bevoorrechting van het bijzonder onderwijs te beperken, roept Gielen verontwaardigd uit: „Dit is een sta-in-de-weg bij de oplossing van het onderwijsvraagstuk in Nederland. De schoolstrijd is schadelijk voor het onderwijs. Ook de politieke hemel wordt er door vertroebeld"... om in dezelfde toespraak zijn politieke vrienden op te roepen, de regeling van 1920 thans als „een brandend probleem" te zien, en hen voor te houden, dat er pas sprake is van werkelijke schoolvrede, „als het bijzonder onderwijs primair gesteld wordt en het openbaar onderwijs zich in een uitzonderingspositie bevindt."

M.a.w. de nobele woorden, die Gielen spreekt bij het afwijzen van een schoolstrijd dienen slechts om ruim baan te maken voor zijn eigen schoolstrijd.

„Als de vos de passie preekt, boer pas op je kippen."

De hogeschool der politiek

Romme acht het doordrijven van de eerste wet op subsidiëring van het bijzonder hoger onderwijs karakteristiek voor het beleid van minister Gielen. Deze kreeg hiervoor de steun van de VVD en de PvdA; de communisten stemden tegen. „Merkwaardig waren de motiveringen, waarmee verschillende partijen, die vroeger steeds tegenstand hadden geboden, thans meegingen," hoont Romme, „overigens moet ik zeggen een uitstekende indruk van de hele behandeling der zaak te hebben behouden. *Het geheel leek veel op... de hogeschool der politiek.*"

Nu echter de golven van de verontwaardiging onder ouders en onderwijskrachten steeds hoger op slaan, is de leiding van de PvdA een andere koers gaan varen. Om zich te kleden met de schijn van een tegenstander van de „katholieke politiek" ging de onderwijs-deskundige van de PvdA, van Sleen, anno 1955 in oppositie tegen het beleid van minister... Gielen, die al sinds jaren geen minister meer is en de tijd heeft om te mediteren over de spreuk: „Der Mohr hat seine Schuldigkeit getan, der Mohr kann gehn".

Tegen de voortzetting van Gielens beleid door minister Cals anno 1955 komt van Sleen niet in oppositie. Maar misschien komt dat dan in 1962...

Gielen herinnerde zich ongetwijfeld zijn lessen aan de politieke hogeschool van Romme, die zijn leerlingen uitlegt: „Wat voor de oorlog onbereikbaar was, kon na de oorlog een begin van verwezenlijking vinden. Ik beveel er bij aan ook te blijven geloven in een verdere vooruitgang der ideeën... De socialistische politici zijn meesters in het ombuigen van hun politiek... Een tactische voorwaarde... is daarbij hen niet te zeer te hinderen in het genoegen van ombuigen zonder politiek gezichtsverlies... Doorslaggevend voor een partij is niet wat zij op papier schrijft, doorslaggevend is wat haar mensen doen."

Romme bezweert zijn volgelingen vooral te begrijpen, dat het er niet alleen om gaat, dat de communisten geïsoleerd staan, „maar wat veel voornamer is, hun politiek moet men isoleren."

„Het openbaar onderwijs zal met alle kracht bevorderd worden, met het doel het onverdeelde openbare onderwijs te verwezenlijken", vermeldt het beginselprogram van de CPN. Dit houdt in, dat de communisten zich met alle beschikbare krachten zullen verzetten tegen de pogingen van Romme, Gielen en Cals om het openbaar onderwijs in een uitzonderingspositie te plaatsen.

Het is de communisten niet om een nieuwe schoolstrijd te doen: „De gelijkstelling voor de wet van het bijzonder met het openbaar onderwijs zal niet worden opgeheven. Wel zullen het uitoefenen van druk op de ouders om hun kinderen naar de bijzondere school te sturen en allerlei methoden om deze school financiëel te bevoorrechten, niet langer worden toegestaan. Objectieve voorlichting van het volk en verhoging van zijn levensstandaard zullen de werkers voor zulke dwang steeds minder toegankelijk maken en zij zullen uit eigen beweging voor de openbare school kiezen," gaat het beginselprogram verder.

Maar als de communisten geen schoolstrijd wensen betekent dit allerminst dat zij voor de aanmatigende houding van de K.V.P. zullen wijken en voor „de uitbouw van het bijzonder onderwijs" de vereiste ruimte zullen vrij maken.

Zij weten zich daarbij gesteund door de duizenden voorstanders van de openbare school in de rijen van de P.v.d.A. en de V.V.D., die het bukken van de leiding van hun partij moe worden. En niet alleen onder liberalen en socialisten groeit het verzet tegen de „katholieke onderwijspolitiek." Ook in de rijen van protestanten en katholieken neemt de onrust toe: dit vindt o.m. zijn uitdrukking in de scherpe toon, die in de christelijke en katholieke vakorganisaties nu en dan wordt gebezigd en in een reeks van conflicten in de K.V.P.

Romme en de zijnen gaan tegen de democratische vrijheden van alle Nederlanders in het offensief, „de laatste barricade voor ze de geestelijke vrijheid helemaal om hals kunnen brengen. Ook die van de gereformeerde broeders, die eerst nog als hulptroepen mogen fungeren", stelde de kortelings overleden strijder voor de openbare school, J. C. de Glopper, waarschuwend vast.

De politiek van de communisten is voor Romme het onomstotelijke struikelblok bij de doorvoering van zijn „katholieke politiek". Niet alleen omdat de C.P.N. de enige politieke partij is in ons land, die de belangen van het openbaar onderwijs consequent behartigt. De communisten zien in zijn „katholieke politiek" een variant van de Amerikaanse oorlogspolitiek, waarbij alle nationale belangen — en in dit verband moeten zowel de algemene verwaarlozing van de zorg voor deugdelijk onderwijs als de uitbouw van het bijzonder onderwijs als de uitbouw van het bijzonder onderwijs worden beschouwd — worden verwaarloosd ten bate van de pogingen onze zelfstandigheid volledig te vernietigen.

De communisten streven naar een gemeenschappelijk optreden van alle tegenstanders van de Romme-politiek, van alle nationale krachten. Zij zijn van mening, dat vooral het samen gaan van socialisten en

communisten voorwaarde is voor het terugdringen van de politiek van Romme.

Ook Romme is die mening toe gedaan.

Hij zet alles op alles om te voorkomen, dat socialisten en communisten zullen inzien, dat zij een en dezelfde tegenstander hebben, want dan is „over de kloof die hen scheidt een bruggetje gelegd, een verbinding waarover hun politiek zich telkens weer zal moeten vinden".

Ook voor het terugdringen van de onderwijspolitiek van Romme is gemeenschappelijk handelen van socialisten, liberalen, communisten en andersdenkende voorstanders van het openbaar onderwijs nodig. De basis hiervoor wordt gelegd in het gezamenlijk werken aan een snelle groei van de openbare school — de school, die opvoedt tot verdraagzaamheid en eerbiediging van de opvattingen van andersdenkenden.

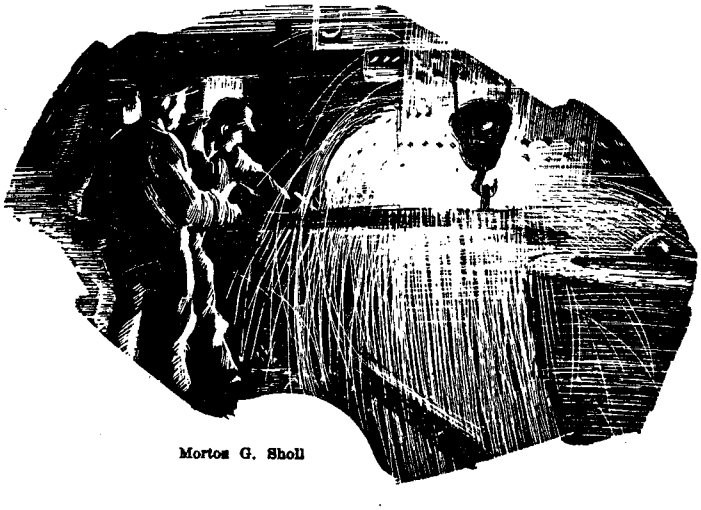
Werkt mee aan de verwezenlijking van de leuze:

„Onverdeeld naar de openbare school."

Dat is een onmisbare bijdrage in de strijd tegen de onderwijspolitiek van Romme.

Het is tevens een belangrijke stap voorwaarts bij het tot stand brengen van de eenheid tegen Romme, het onmiddellijk doel van de politiek van onze partij.

G. MULDER

Morton G. Sholl

De boeren en de strijd voor de nationale onafhankelijkheid

In het Februari-nummer van P. & C. hebben wij in vogelvlucht trachten aan te tonen welke gevolgen de Amerikaanse overheersing voor de Nederlandse landbouw heeft. Onze conclusie was: herstel van nationale onafhankelijkheid is voor de boeren een levenskwestie.

De belangen van de arbeidersklasse, van alle boeren en tuinders, groot en klein, stemmen op dit concrete punt overeen. De Amerikaans gezinde krachten, niet in de laatste plaats de rechtse sociaal-democratische leiders, trachten bij de boeren en tuinders de gedachte ingang te doen vinden dat prijsgeven van de nationale onafhankelijkheid en integratie van West-Europa voor de Nederlandse landbouw redding zal brengen. Jarenlang hebben zij propaganda gemaakt voor de z.g. Groene Pool, het plan van Mansholt tot een z.g. West-Europese landbouwgemeenschap. De ervaring, ook met de Benelux, waarvan de boeren en tuinders gouden bergen zijn voorgespiegeld, doet hen reeds sceptisch staan tegenover deze z.g. West-Europese, in werkelijkheid Amerikaanse plannen. Dat deel van de Nederlandse boeren en tuinders dat zich op sleeptouw laat nemen, wordt steeds kleiner. De boeren-afgevaardigde van de V.V.D. in de Tweede Kamer zei bij de behandeling van de Landbouwbegroting: „Men komt er toe zich af te vragen of het nog wel zin heeft op deze wijze langer door te gaan."

Dit Plan-Mansholt, dat thans enigszins op de achtergrond is gekomen als een gevolg van de tegenstellingen tussen de machthebbers in West-Europa, is in werkelijkheid een dekmantel voor het Amerikaanse plan om de markt voor de Amerikaanse overschotten open te breken. Indien dit plan doorgang zou vinden zou de Nederlandse landbouw zich gesteld zien tegenover de Amerikaanse dumping op de West-Europese markten en overgeleverd zijn aan de brutale concurrentie van de Amerikaanse graan-exporteurs. Deze strijd zou de Nederlandse landbouw onherroepelijk verliezen en de ruïnering van brede massa's van kleine en middelboeren tot gevolg hebben.

Hoewel momenteel dit beruchte plan in de propaganda wat op de achtergrond is geraakt, is het daarom nog niet van de baan. Minister Mansholt die steeds een van de vurigste ijveraars is geweest voor deze z.g. Groene Pool, en als zodanig de woordvoerder en doorvoerder van de Amerikaanse politiek, hoopt thans dat met de aanvaarding van de Parijse accoorden ook dit plan verwezenlijkt zal worden. De nieuw op te richten nazi-Wehrmacht zal dan wel worden beschouwd als de doorslaggevende factor om onderlinge tegenstellingen en de weerstand van de boeren te overwinnen. Het is goed om dit aan de boeren in de strijd tegen de West-Duitse herbewapening steeds weer duidelijk te maken.

De economische ontwikkeling schept dus de mogelijkheid om de boeren in verzet te brengen tegen de Amerikaanse overheersingspolitiek en de hoeksteen daarvan: de heroprichting van een nazi-Wehr-

macht. Hierbij gaat het om alle boeren zonder onderscheid, groot of klein.

De Nederlandse boeren-massa is een grote verscheidenheid. De meerderheid bestaat uit boeren die geen betaalde arbeidskrachten in dienst hebben, de z.g. gezinsbedrijven. De rest zijn meer of minder grote boeren, die wel betaalde arbeidskrachten in dienst hebben en exploiteren.

Bij deze laatsten bestaat de neiging om de steeds moeilijker wordende toestand af te wentelen op de landarbeiders, door de lonen te verlagen of, in de huidige omstandigheden, de lonen van de landarbeiders niet aan te passen bij de gestegen kosten van levensonderhoud.

Het verzet van de Friesche Mij. v. Landbouw om de laatste loonronde niet te laten gelden voor de landarbeiders, levert daarvan het bewijs.

Vanzelfsprekend kan dit standpunt door de arbeidersklasse niet worden aanvaard, het zou het verzet dat ook in die kringen tot uitdrukking begint te komen, niet stimuleren maar verzwakken. Juist het stellen van looneisen voor de landarbeiders en een verdere verbetering van hun sociale positie zal de grote boeren dwingen stelling te nemen tegen de Amerikaanse politiek. Door in haar urgentie-program te eisen dat voor de boeren en tuinders de gevolgen van de laatste loonronde dienen te worden opgevangen door verhoging van de subsidies, toont onze partij begrip te hebben voor de moeilijkheden van de boeren en tevens haar bereidheid, hiervoor een voor de boeren en arbeiders aanvaardbare oplossing te vinden.

Voor de consumenten zou dit eveneens een aanvaardbare oplossing zijn. Het geld hiervoor kan immers gevonden worden in de vermindering van de bewapening.

Het komt er op aan, de boeren en tuinders in geduldige overtuigende arbeid duidelijk te maken dat de arbeidersklasse bereid is hun te steunen in hun strijd voor bestaansmogelijkheid in de vorm van redelijke prijzen voor hun producten, doch dat dit doel slechts bereikt kan worden ten koste van de bewapeningsuitgaven, en dat de boeren zich in hun eigen belang samen met de arbeidersklasse tegen deze bewapeningspolitiek moeten verzetten. Daarbij is het van belang, steeds weer de Janus-politiek van de z.g. boerenafgevaardigden van de burgerlijke partijen te ontmaskeren.

In ons land is op het gebied van de boerenorganisaties de verzuiling doorgetrokken. De katholieken hebben hun eigen boeren- en tuindersorganisaties. De protestants-christelijken evenzo. Daarnaast bestaan er de diverse provinciale Maatschappijen van landbouw, waarbij in hoofdzaak niet-kerkelijke boeren en tuinders zijn aangesloten. In deze organisaties is de invloed van de liberalen, of wat daar tegenwoordig voor doorgaat, zeer sterk naar voren gekomen. Verscheidene leidinggevende figuren uit deze organisaties hebben, hoewel niet rechtstreeks namens deze organisaties, zitting in het parlement.

In de organisaties voeren zij een z.g. boerenpolitiek, en zij laten, vooral de laatste tijd in verband met de steeds moeilijker wordende toestand in de landbouw, een oppositioneel geluid horen. In het parle-

ment ondersteunen zij tot dusver door dik en dun de Amerikaanse politiek, ook in zake de West-Duitse herbewapening, tot schade van de economische levensbelangen van de boeren en tuinders. Het zou verkeerd zijn, de greep die de reactionaire partijen op de boeren hebben, te onderschatten. Er zal heel wat geduldige overtuigingsarbeid voor nodig zijn om de boeren de ogen te openen tot herkenning van deze dubbelhartige politiek. Maar wij moeten dit vermogen tot geduldige overtuigingsarbeid opbrengen, omdat de arbeidersklasse de boeren moet ontrukken aan deze reactionaire invloeden. De mogelijkheid is daartoe aanwezig op grond van de steeds groter wordende economische moeilijkheden voor boeren en tuinders en op grond van het feit dat de boeren evenmin als de arbeiders belang hebben bij een nieuwe oorlog.

Wat dit laatste betreft, is het goed te herinneren aan de gevolgen die de Duitse bezetting voor de Nederlandse landbouwers heeft gehad. Nu nog zitten tal van boeren, wier boerderijen door de Duitsers zijn vernietigd, tot over de oren in de schuld en tal van boerderijen zijn als gevolg van de hoge kosten, die herbouw met zich meebrengen, niet hersteld. Het is eveneens nuttig en noodzakelijk de boeren te herinneren aan de bezettingstijd, toen zij zich op tal van plaatsen, in het bijzonder in Friesland, door de melkstaking van April 1943 op grote schaal verzetten tegen de Duitse bezetters.

Het kan niet worden ontkend dat er in het bijzonder onder de boeren tegenover de arbeidersklasse grote vooroordelen bestaan, die overwonnen moeten worden.

De jarenlange anti-socialistische en anti-communistische propaganda heeft haar sporen nagelaten, maar vastgesteld kan toch worden dat deze vooroordelen niet zo sterk meer zijn als een paar jaar geleden toen de anti-communistische hetz-campagne op haar hoogtepunt was.

De vredespolitiek van de Sowjet-Unie, en vooral ook haar bereidheid om een gezonde handelspolitiek gebaseerd op wederzijds voordeel te ontwikkelen, werpt haar vruchten af.

Vooral in zuivelkringen in Nederland wint het inzicht veld dat handel met de nieuwe wereld belangrijke perspectieven biedt.

Thans kan het gebeuren dat directeuren van coöperatieve zuivelfabrieken zeggen: „De rollen zijn nu omgekeerd, wij hebben thans de Sowjet-Unie nodig voor de afzet van onze producten."

Goede handelsrelaties vormen een belangrijke factor om de vooroordelen te helpen overwinnen en de oorlogspolitiek te doorkruisen.

Zeer belangrijk om de vooroordelen te overwinnen is het optreden van de communisten voor de dagelijkse belangen van de boeren en tuinders, in het bijzonder in de Kamer, in de Provincale Staten en de Gemeenteraadsfracties. Niet alleen dat het optreden in deze lichamen er op gericht moet zijn, onvoorwaardelijk de belangen van de boeren en tuinders te verdedigen — ook buiten de openbare lichamen is het optreden van deze vertegenwoordigers van grote betekenis. Zij moeten zich veel meer dan tot dusver met de problemen van deze bevolkingsgroep bezig houden, met hen in contact treden en hen voorlichten over de problemen, waarmee de boeren en tuinders te kampen hebben.

Dit laatste geldt trouwens niet alleen voor de vertegenwoordigers van onze partij in de openbare lichamen, maar niet minder voor alle leden van de partij op het platteland want juist de boeren letten meer op daden dan op woorden. Dit geeft ons dan tevens de gelegenheid aan de boeren en tuinders de doelstellingen van onze partij te verklaren, hun aan de hand van ons beginselprogram uiteen te zetten dat het niet de bedoeling is hen met geweld te collectiviseren, zoals de reactionaire propaganda hun tracht wijs te maken. Het geeft ons de gelegenheid aan de hand van voorbeelden uit de Sowjet-Unie, uit de Duitse Democratische Republiek en de Volksdemocratieën aan te tonen, dat zij van de arbeiders juist niets te vrezen, maar integendeel alles te winnen hebben.

Het is noodzakelijk consekwent op te treden voor de belangen van de Nederlandse landbouw in zijn geheel, de dagelijkse belangen van de boeren en tuinders hardnekkig te verdedigen. Wij dienen hen in alles met raad en daad bij te staan, in de openbare lichamen onvoorwaardelijk op te komen voor redelijke prijzen, tegen verhoging van pachten, voor credieten op ruime schaal voor vernieuwing en verbetering van de bedrijven en voor een behoorlijke ouderdomsvoorziening voor de boeren.

Tegelijkertijd moeten wij door geduldige overtuigingsarbeid de vredespolitiek van de Sowjet-Unie uiteenzetten en de doelstellingen van onze partij verklaren.

Juist voor de Nederlandse boeren en tuinders is een vredelievend en democratisch Duitsland een levensbelang. Duitsland is altijd een zeer belangrijk afzetgebied voor de Nederlandse land- en tuinbouw geweest. Een Duitsland waar de imperialisten en militaristen weer de macht hebben, biedt de Nederlandse land- en tuinbouw geen perspectief. Een duidelijk voorbeeld hiervan geven de ervaringen met West-Duitsland in de laatste jaren, waarbij de machthebbers in Bonn de invoer van Nederlandse land- en tuinbouwproducten steeds meer bemoeilijken. Daarentegen zou een vredelievend en democratisch Duitsland, dat gericht is op de verhoging van de welvaart, in plaats van op oorlogsvoorbereiding, voor de afzet van onze producten grote mogelijkheden bieden.

Daarom hebben de Nederlandse boeren en tuinders alle belang bij een vredelievende oplossing van het Duitse vraagstuk. Door hun dit duidelijk te maken, en tegelijkertijd voor hun dagelijkse belangen op te komen, zijn wij in staat hen te overtuigen van de noodzaak, voor herstel van de nationale zelfstandigheid de strijd te voeren.

JAN HAKEN

De algemene lijn van de partij en de vulgair-marxisten

Shepilow, een belangrijk econoom en een medewerker aan het „Leerboek voor de Politieke Economie", vat in het onderstaande artikel de grondbeginselen van het marxisme-leninisme samen, waarover Chroestsjow in zijn referaat over de stijging van de productie in de veeteelt op de zitting van het C.C. van de CPSU zei: „Evenals vroeger beschouwt de Partij ook nu de ontwikkeling van de zware industrie als haar voornaamste taak, omdat slechts op deze grondslag de gehele economie van het land, met inbegrip van de lichte en levensmiddelenindustrie, de andere takken van industrie en de landbouw, vooruit kan komen."

In de laatste tijd zijn er bij sommige bedrijfseconomen en docenten aan Sowjet-hogescholen opvattingen naar voren gekomen over een paar grondbeginselen van de ontwikkeling van de socialistische staathuishouding die niet overeenkomen met de marxistisch-politieke economie en de algemene lijn van de Communistische Partij.

Wij hebben hier voor ons liggen de stellingen uit een referaat van de candidaat in de economie J. Kassimowski van het Moskouse Instituut voor Financiële wetenschap over het onderwerp „De verhouding tussen het tempo van ontwikkeling van de beide afdelingen van de maatschappelijke productie"; de artikelen aangeboden aan de redacties van de tijdschriften „Economische problemen" en „Filosofische problemen": „De verhouding tussen het tempo van ontwikkeling van de Afdelingen I en II in de loop van de verdergaande socialistische reproductie" door de candidaat in de economie D. Koesnetzow, „De verhouding tussen de beide afdelingen van de maatschappelijke productie" door J. Kassimowski, „Enige theoretische problemen in de socialistische reproductie" door P. Mstislawski; twee discussie-bijdragen van de candidaat in de economie A. Paltsew over problemen van de toenemende socialistische reproductie en andere schrifturen.

De eigenlijke bedoeling van de in de genoemde artikelen vervatte denkbeelden zou men in het kort zo weer kunnen geven:

Onder het kapitalisme is het doel van de productie het behalen van winst. De stijging van de productie is een middel om de winst te vergroten. De productie voor de productie is kenmerkend voor het kapitalisme. Hier is de productie losgemaakt van de consumptie en is ermee in strijd. De productie van verbruiksgoederen blijft regelmatig achter bij de productie van productiemiddelen, doordat de koopkracht achteruit gaat. De kapitalistische wijze van produceren brengt onvermijdelijk mee dat de productie van productiemiddelen op de voorgrond staat en zich sneller ontwikkelt dan de productie van verbruiksgoederen.

De socialistische wijze van produceren vertoont heel andere kenmerken. Hier is de mens met wat hij nodig heeft het doel van de productie. Daarom zou de ontwikkeling van de productie van productie-

middelen, de zware industrie, die de voorrang heeft, *geen* kenmerk van de socialistische wijze van produceren kunnen zijn — schrijven de genoemde economen — omdat zich in dat geval een tegenstelling zou ontwikkelen tussen productie en consumptie, die steeds groter zou worden. De voorrang van de ontwikkeling van de productie van productiemiddelen, van de zware industrie, zou volgens hen alleen in de eerste fazen van de ontwikkeling van de Sowjet-maatschappij, toen ons land nog achterlijk was, een economische wet zijn geweest. Maar nu wij een grote industrie hebben opgebouwd is de toestand heel anders geworden. Onder het socialisme wordt voor de consumptie geproduceerd. Het snellere toenemen van de productie van productiemiddelen, de zware industrie, beweren zij, is niet in overeenstemming met de economische grondbeginselen van het socialisme. Daaruit trekken zij vèrgaande conclusies: De door de partij gevolgde politiek, die een sterkere ontwikkeling van de afzonderlijke takken van de zware industrie wil, zou in conflict komen met de economische wet van het socialisme, omdat de sterkere ontwikkeling van afzonderlijke takken van de zware industrie de ontwikkeling van het nationale verbruik remt.

Met een grove miskenning van het wezen van de partij- en regeringsbesluiten over de uitbreiding van de verbruiksproductie beweren de uitvinders van de genoemde opvatting dat het Sowjetland in 1953 in een nieuwe faze van de economische ontwikkeling is gekomen, die uit een grondige verandering van de economische politiek van de partij bestaat. Terwijl de partij vroeger de nadruk had gelegd op de ontwikkeling van de *zware industrie,* moest nu de nadruk gelegd worden op de ontwikkeling van de *lichte industrie,* op de productie van consumptiegoederen. Bij hun pogingen om de door hen bedachte recepten tot vereisten van de economische grondslagen van het socialisme te maken, stellen deze economen nu voor, gedurende de gehele periode waarin de opbouw van de socialistische maatschappij en de geleidelijke overgang van het socialisme naar het communisme tot stand komt voor de zware en de lichte industrie hetzelfde tempo van ontwikkeling vast te leggen of zelfs de ontwikkeling van de lichte industrie de voorrang te verlenen boven die van de zware industrie.

Indien deze opvattingen zich zouden verbreiden, zou dat aan de zaak van de communistische opbouw veel kwaad doen. Het zou tot een volledige verwarring bij ons kader leiden ten opzichte van de principiële kwesties van de economische politiek van de partij. In de praktijk zou het betekenen dat de ontwikkeling van onze zware industrie die de *ruggegraat van de socialistische staathuishouding* is, zich op een dalende lijn zou bevinden en dat zou een wegkwijnen van alle takken van de nationale economie tengevolge hebben en niet tot een verhoging leiden maar tot een verlaging van de levensstandaard van de arbeiders, tot een ondermijning van de economische macht van het Sowjetland en van zijn geschiktheid om zich te verdedigen.

Het is bekend dat indertijd ook de rechtse restauratoren, die zich het herstel van het kapitalisme ten doel gesteld hadden, de partij ook deze kant op wilden dringen. Maar de partij heeft deze voorschriften van de capitulanten verworpen. De partij heeft volgens de marxistisch-leninistische economische theorie de productie van productiemiddelen en de

opbouw van de zware industrie in versneld tempo voortgezet en op deze basis een machtige ontwikkeling van de volkshuishouding gewaarborgd; want de zware industrie was, is en blijft het granieten fundament van alle takken van de socialistische economie, de belangrijkste basis van de macht en van de volkswelvaart in het Sowjetland.

De marxistische reproductie-theorie

Dat onder het kapitalisme de groei van de productiekrachten in botsing komt met het beperkte kader van de nationale consumptie, dat de ellende van de volksmassa's steeds meer toeneemt naarmate de maatschappelijke rijkdommen die in de handen van de bezittende klassen geconcentreerd zijn, groter worden, dat hier in de tegenstelling tussen de productie en de consumptie, de fundamentele tegenstelling van het kapitalisme naar voren komt, de tegenstelling tussen het maatschappelijke karakter van de productie en de privaat-kapitalistische vorm van de toeëigening, dat alles is onweerlegbaar.

Verder is het bekend dat het doel van de productie onder het socialisme niet de winst is maar de zo groot mogelijke bevrediging van de voortdurend toenemende behoeften van de gehele maatschappij, dat hier de productie direct ten dienste staat van de nationale consumptie en dat de welvaart van het volk in dezelfde mate toeneemt als de maatschappelijke rijkdom groter wordt.

De kern van de zaak bestaat dus hierin dat de bovengenoemde economen de marxistische reproductie-theorie verkeerd hebben voorgesteld en daarbij een poging doen het revisionistische karakter van hun opvattingen met een foutief beroep op Marx en Lenin te dekken.

In verband met de wetten der ontwikkeling van afdeling I van de maatschappelijke productie (productie van productiemiddelen) en van afdeling II van de maatschappelijke productie (productie van verbruiksgoederen) beweert J. Kassimowski dat „*Marx* geen enkele wetmatigheid in het ontwikkelingstempo van de beide afdelingen vaststelt". Dat is niet juist. In de „Theorieën over de meerwaarde" schreef Marx b.v., dat *het relatief grootste deel* van het aantal arbeiders met de reproductie van productiemiddelen en niet met de reproductie van de eigenlijke producten bezig is, dus met de reproductie van mechanische hulpmiddelen (hierbij horen verkeers- en transportmiddelen evenals het bouwen), van hulpmateriaal (kolen, gas, smeerolie, drijfriemen enz.) en van planten die de grondstoffen voor industriële producten zijn.

Marx en Lenin hebben er dikwijls op gewezen dat de ontwikkeling van de productiekrachten van *iedere maatschappij* een toename van het deel van de maatschappelijke arbeid die voor de productie van productiemiddelen wordt gebruikt, betekent, vergeleken met het deel dat aan de productie van verbruiksgoederen wordt besteed. Onder het kapitalisme komt dat hierin tot uiting, dat de organische samenstelling van het kapitaal voortdurend stijgt, hetgeen een toenemende werkloosheid en een steeds grotere verarming van de arbeiders betekent. Onder het socialisme daarentegen is het voor de stijging van de volkswelvaart een vereiste dat de groei van de productie van productiemiddelen de voorrang heeft.

Lenin leerde ons: „Om de productie te vergroten (om te 'accumu-

leren' in de categorische betekenis van het woord) is het noodzakelijk, eerst productiemiddelen voort te brengen, en daarvoor moet dus de afdeling van de maatschappelijke productie, die productiemiddelen maakt, uitgebreid worden..."

Lenin noemde de voorrang die de groei van de productie van productiemiddelen heeft, vergeleken met de productie van verbruiksgoederen, in geval van een uitbreiding van de reproductie, een *economische wet.*

Onze nieuwbakken critici van de marxistische reproductietheorie trachten nu te bewijzen dat deze stellingen van het marxisme-leninisme slechts betrekking hebben op de kapitalistische wijze van produceren. J. Kassimowski beweert b.v. dat het snellere tempo van ontwikkeling van de productie van productiemiddelen, de zware industrie, alleen maar een wet is van de kapitalistische productie en voortkomt uit het economische grondbeginsel van het kapitalisme. Wat de socialistische productiemethode betreft, hier zou de zaak principieel anders liggen. In zijn artikel schrijft hij:

> „Dat de afdeling I sterker groeit dan de andere is geen wet van ieder proces van de toenemende reproductie, het is alleen een kenmerk van de kapitalistische reproductie... Naar onze mening is de bewering dat de groei van afdeling I altijd de voorrang moet hebben, niet slechts theoretisch ongegrond maar ook onjuist in de praktijk."

Dergelijke beweringen zijn een grove vervalsing van de marxistisch-leninistische economische theorie en van de besluiten van de Communistische Partij over de problemen van de industrialisatie van het land en van de socialistische reproductie.

Steunend op de bijzonder rijke ervaringen van de socialistische opbouw in ons land, heeft J. W. Stalin er de nadruk op gelegd dat zulke grondstellingen van de marxistische reproductietheorie, zoals de stelling van de verdeling van de maatschappelijke productie in productie van productiemiddelen en productie van verbruiksgoederen, de stelling van *het vooropstellen van de groei van de productie van productiemiddelen,* dus van de zware industrie, bij een uitbreiding van de reproductie enz., niet alleen van kracht is voor de kapitalistische economie maar ook voor de socialistische maatschappij en haar economische plannen.

Lenin en Stalin brachten altijd weer naar voren dat de beslissende verbindingsschakel van de socialistische industrialisatie de ontwikkeling van de *zware industrie,* de productie van productiemiddelen is:

> „Het zwaartepunt van de industrialisatie, haar basis, de ontwikkeling van de zware industrie (brandstoffen, metaal e.d.), de ontwikkeling tenslotte van de productie van productiemiddelen, de ontwikkeling van een eigen machine-industrie." (J. Stalin)

Lenin en Stalin legden er verder altijd weer de nadruk op, dat het probleem van het snelle, overheersende *ontwikkelingstempo* van de zware industrie van beslissende betekenis is voor een gunstige ontwikkeling van de gehele volkshuishouding. Toen Stalin de theorie van de rechtse capitulanten weerlegde, die geprobeerd hadden de partij het

programma voor de „katoen-industrialisatie" op te dringen om te zorgen dat de ontwikkeling van de lichte industrie, waaraan zij de voorkeur gaven, de voorrang zou krijgen, zei hij:

> „Ze heeft met het marxisme, met het leninisme niets gemeen. Het is een burgerlijke theorie die erop gericht is, de achterlijkheid van ons land vast te leggen." (J. Stalin, XIVe Congres CPSU.)

Het is algemeen bekend dat de Communistische Partij in de hele geschiedenis van de economische ontwikkeling van het Sowjetland, in overeenstemming met de marxistische reproductie-theorie, een consekwente politiek van *het toenemende groeitempo van de zware industrie en van de machinebouw* voerde. En deze politiek heeft ervoor gezorgd dat de Sowjet-Unie een machtige industriestaat is geworden, dat de landbouw socialistisch werd en de volkswelvaart een ononderbroken stijging vertoonde.

De grondslagen van de volkswelvaart

De economen van het soort van Kassimowski herzien de algemene lijn van de partij ten opzichte van de ontwikkelingsvraagstukken van de zware industrie en gebruiken daarbij huichelachtige wendingen. Zo beweert Kassimowski dat een versterkte en alles overtreffende groei van de productie van productiemiddelen alleen maar nodig was toen ons land een technisch achterlijk landbouwland was. Nu was de toestand echter geheel anders. Volgens hem kan de snellere toeneming van de productie van productiemiddelen, van de zware industrie, geen economische wet zijn van de socialistische wijze van produceren.

D. Koesnetzow praat hem na en verklaart: „Als er nu al een grootindustrie is opgebouwd, als er al een in alle opzichten ontwikkelde machine-industrie en de daarvoor en ook voor andere takken van industrie nodige hoogovens en energie-industrie voorhanden is," dan is het nu ook niet meer nodig het groeitempo van de zware industrie de voorrang te geven, nu kunnen de lichte industrie en de landbouw zich „zelfs in een sneller tempo" ontwikkelen „dan de zware industrie zelf toeneemt".

Men vraagt zich echter af waarom in de omstandigheden van de nu uitgewerkte socialistische productiewijze, vanuit het gezichtspunt van Kassimowski en Koesnetzow de productie van productiemiddelen, de zware industrie, zich niet sneller moet ontwikkelen vergeleken met de productie van levensbenodigdheden? Op deze vraag krijgen wij het volgende antwoord van J. Kassimowski:

> „De ononderbroken groei van afdeling I in een sneller tempo, waardoor het aandeel van deze afdeling groter wordt, voert tenslotte onvermijdelijk tot een wanverhouding tussen productie en consumptie, tot een vergrijp tegen de eisen van het economisch grondbeginsel van het socialisme."

Tot nu toe stond voor de marxisten-leninisten de stelling vast dat wij *alleen* op de basis van een naar alle kanten ontwikkelde en zich verder ontwikkelende *zware industrie* een ononderbroken groei van alle takken van de lichte voedingsmiddelenindustrie en ook van de landbouw, een voortdurende stijging van het nationale verbruik konden waar-

borgen. Volgens Kassimowski en Koesnetzow echter houdt de groei van de zware industrie de groei van de nationale consumptie tegen," leidt tot een wanverhouding tussen voortbrenging en verbruik", „is in tegenspraak tot de economische wetten van het socialisme".

In een discussie in de redactie van het tijdschrift „Economische problemen" verklaarde een van de ijverigste „vulgarisatoren" van het marxisme, A. Paltsew, dat de grondstellingen van de marxistische reproductietheorie, volgens welke de groei van de takken van industrie die de productiemiddelen voortbrengen, de groei van de takken van industrie die verbruiksgoederen produceren moet overtreffen, en andere stellingen van deze theorie, „in een zeer duidelijke tegenstelling en tegenspraak met de stellingen van onze partij-politiek in de tegenwoordige situatie zijn gekomen".

Hoe onjuist al deze beweringen zijn, bewijzen algemeen bekende historische feiten maar al te duidelijk. Slechts op de basis van een sterke ontwikkeling van de zware industrie heeft ons land de eeuwenoude economische achterlijkheid overwonnen en is het een machtige, vooraanstaande industriestaat geworden. Slechts op de basis van de zware industrie zijn alle uitbuitersklassen volledig opgeruimd, is de diepingrijpende socialistische verandering van de landbouw voltrokken, zijn voor altijd de werkloosheid in de stad, de overbevolking van de landbouwgebieden en de armoede en ellende op het platteland opgeheven. Slechts op de basis van de zich stormachtig ontwikkelende zware industrie was het mogelijk een ononderbroken stijging van het nationale verbruik en een voortdurende groei van de materiële welvaart van de arbeiders te verzekeren.

In 1953 bedroeg het volksinkomen in de USSR 13 maal zoveel als in 1913 (in vergelijkbare prijzen). Van 1926 tot 1953 is de productie van verbruiksgoederen ongeveer twaalf maal zo groot geworden en de warenomzet is (in vergelijkbare prijzen) bijna 8 maal groter. Van jaar tot jaar wordt het werkelijke loon van de arbeiders en beambten hoger, nemen de inkomsten van de kolchosboeren toe en verbetert zich de samenstelling van de volksconsumptie.

Dat alles tezamen genomen, betekent een ongekend resultaat op het gebied van de fundamentele verbetering van de omstandigheden van de gewone mensen, van de massa van arbeiders in de maatschappij, dat tot nu toe in de geschiedenis nooit bereikt kon worden.

De zorg voor het welzijn van het volk is het voornaamste beginsel van de politiek der partij. In alle stadia van de ontwikkeling van de Sowjet-maatschappij liet de partij zich door deze stelling leiden. De wetten van de voortgaande beweging van het socialisme, de volgens het program opgestelde taken van de partij, die voortvloeien uit de eisen van de economische grondwet van het socialisme, zijn: *Maximale* bevrediging van de steeds toenemende materiële en culturele behoeften van de werkers. En deze taken vervult de partij op marxistische wijze, op de basis van de *versnelde ontwikkeling van de productiekrachten*, de productie van productiemiddelen, van de moderne industriële techniek, op de basis van de voortdurende stijging van de productiviteit van de maatschappelijke arbeid. Dat is de algemene lijn van de partij.

De hier genoemde zogenaamde mensen van de wetenschap, die de algemene lijn van de partij aan een herziening onderwerpen, stellen voor, deze algemene lijn door een andere lijn van de economische ontwikkeling te vervangen.

Maar waarin moet naar de mening van de genoemde economen deze andere lijn bestaan? P. Mstislawski stelt in zijn artikel voor „een afdoende verandering van de verhouding tussen het ontwikkelingstempo" van de productie van productiemiddelen en de productie van verbruiksgoederen tot stand te brengen en nieuwe economische verhoudingen vast te stellen. Hij verklaart dat een soort van uitgebreide socialistische productie het beste zou zijn, waarbij de afdeling II van de maatschappelijke productie (dus de productie van verbruiksgoederen) sneller zou toenemen dan de productie van productiemiddelen. Het kenmerk van dit soort reproductie is volgens hem, dat het het meest in overeenstemming is met de economische grondwet van het socialisme.

De Communistische Partij heeft indertijd met alle kracht de voor de zaak van het socialisme zo verderfelijke theorie van de „neergaande curve" weerlegd, die de rechtse restauratoren de partij hebben trachten op te dringen, waarbij zij zich ten doel gesteld hadden het groeitempo van de zware industrie te vertragen. Stalin heeft er meermalen op gewezen dat wij met het oog op de kapitalistische omsingeling het ontwikkelingstempo van de zware industrie, die het fundament van de socialistische economie is, niet langzamer kunnen maken:

> „Het tempo mag niet dalen! Integendeel, het moet met alle kracht zo hoog mogelijk opgestuwd worden. Dat zijn wij verplicht aan de arbeiders en boeren van de USSR. Dat zijn wij verplicht aan de arbeiders van de gehele wereld. Het tempo vertragen, dat betekent achterblijven. En mensen die achterblijven, worden verslagen."

Het op de voorgrond staan van het groeitempo van de productie van productiemiddelen als *wet* van de socialistische economie sluit geenszins uit dat het niet over enige jaren praktisch zowel als doelmatig en nodig kan blijken te zijn een achterstand in de productie van verbruiksgoederen op te heffen en bizondere aandacht te schenken aan de lichte- en levensmiddelenindustrie en de landbouw. De partij, die de wanverhoudingen welke in de volkshuishouding optreden aan de dag brengt, neemt voortdurend dergelijke maatregelen.

In de hier aangehaalde uitspraken van de economen is echter geen sprake van zulke concrete, zakelijke verbetering van de ene of andere verhouding tussen de lichte en de zware industrie. Absoluut niet. In deze uitspraken wordt de partij het standpunt voorgelegd dat de snellere groei van de verbruiksgoederen, vergeleken met de productie van de productiemiddelen een *wet* van de socialistische wijze van produceren is. Anderen stellen voor om de door de marxistisch-leninistische theorie vastgestelde wetmatigheid van de voorrang die de ontwikkeling van productie van productiemiddelen in het socialisme heeft, te vervangen door de anti-marxistische stelling dat de productie van verbruiksgoederen de voorrang moet hebben. Weer anderen stellen

voor, de lijn van de partij, die op een versnelde ontwikkeling van de zware industrie — als de enige stabiele basis voor de bloei van alle takken van de socialistische economie, als de machtige bron voor de vergroting van de volkswelvaart en de onaantastbaarheid van het land in militair opzicht — gericht is, door een andere lijn van de economische ontwikkeling te vervangen.

In algemeen begrijpelijke woorden betekent dat: wij staan het voorrecht van de versnelde ontwikkeling van de zware industrie, van de machinebouw, van de energie-bedrijven, van de chemie, van de electrotechniek, van de rakettentechniek, enz. aan de imperialistische wereld af, daar wordt toch de productie om der wille van de productie bedreven en daar staat ze los van de consumptie; wij hebben daarentegen de top van de industrialisatie bereikt en kunnen in de „overzienbare periode", tot aan het communisme, de nadruk leggen op de lichte industrie; want bij ons wordt toch voor de consumptie geproduceerd. Men kan moeilijk een theorie bedenken die anti-wetenschappelijker, onbetrouwbaarder en schadelijker voor ons volk is.

Het is volkomen duidelijk, dat er met de door deze z.g. economische geleerden voorgestelde verhoudingen en het voorgestelde ontwikkelingstempo van onze industrie geen sprake kan zijn van enige uitbreiding van de socialistische reproductie.

Bekend is de verwijzing van J. W. Stalin in 1952 naar de noodzakelijkheid — als een van de voornaamste maatregelen voor de overgang van het socialisme naar het communisme — om

> „een ononderbroken groei van de gehele maatschappelijke productie te waarborgen, met voorrang van de stijging van de productie van productiemiddelen. De voorrang van de stijging van de productie van productiemiddelen is niet alleen noodzakelijk, omdat deze zowel de eigen bedrijven als de bedrijven van alle andere takken van de volkshuishouding van bedrijfsuitrustingen moeten voorzien, maar ook omdat het zonder deze in het geheel niet mogelijk is de vergrote reproductie te verwerkelijken." (J. Stalin, „Economische vraagstukken van het socialisme in de USSR", pag. 66)

Om de grote reproductie te verzekeren moet de nodige *socialistische accumulatie* aanwezig zijn; om te accumuleren moet men zorgen voor een voortdurende stijging van de *arbeidsproductiviteit*. Onder het socialisme betekent stijging van de productiviteit van de maatschappelijke arbeid een steeds groter aandeel van de in de productiemiddelen belichaamde maatschappelijke arbeid, vergeleken met de levende arbeid. De ononderbroken stijging van de arbeidsproductiviteit kan op de basis van de zich steeds verder ontwikkelende *techniek* plaatsvinden en dat gebeurt ook. De ontwikkeling van de hoogste techniek legt de verplichting op een sneller tempo van de groei van de productiemiddelen, van de *zware industrie* en van haar kern, de *machinebouw*, te waarborgen. Wanneer deze voorwaarden niet in acht worden genomen kan het hoge tempo van de vergrote socialistische reproductie en van de ononderbroken vooruitgang, zowel van de landbouw als van de lichte en levensmiddelenindustrie niet verwezenlijkt worden.

Het „program", dat door de bovengenoemde bekrompen kleinburgers onder de economen wordt voorgesteld, zou hetzelfde betekenen als een

„ontwikkeling" van de socialistische economie waarbij onvermijdelijk de zware industrie *en* de lichte industrie zouden verkommeren, de curve van onze economische ontwikkeling naar beneden zou lopen en wij in economisch opzicht weerloos en hulpeloos zouden zijn.

Juiste oriëntatie in het praktische werk

In de laatste tijd hebben de CPSU en de Sowjetregering een gehele reeks belangrijke besluiten genomen, die in een verdere vooruitgang van de socialistische landbouw en een vergroting van de productie van verbruiksgoederen voorzien. Deze besluiten hebben een bijzonder grote betekenis voor de volkshuishouding. Daarbij werd in de zeer belangrijke partijdocumenten steeds weer naar voren gebracht, dat slechts op de basis van een verdere sterke ontwikkeling van de *zware industrie* een grote bloei van alle takken van de landbouwbedrijven bereikt en de verzorging van de gehele bevolking van ons land met levensmiddelen belangrijk verbeterd kan worden. De Communistische Partij mobiliseert de grote energie van het volk, opdat deze besluiten met succes uitgevoerd zullen worden.

De grondbeginselen van de marxistisch-leninistische theorie, die door onze partij steeds uitgebreid en verrijkt worden, waren en blijven de enige betrouwbare oriëntatie bij ons practisch werk.

De grondbeginselen van de economische politiek van de Communistische Partij zijn gebaseerd op het wetenschappelijk fundament van de marxistisch-leninistische economische theorie, op het juiste inzicht en de toepassing van de economische wetten van het socialisme. Deze grondbeginselen en taken, die door de partij in iedere etappe opgesteld moeten worden, hebben een grote organiserende en mobiliserende invloed; want zij zijn afhankelijk van de belangrijkste materiële eisen van de voortschrijdende ontwikkeling van de socialistische maatschappij.

Het Sowjetvolk vervult onder de leiding van zijn heldhaftige partij van de communisten met succes de taken van de opbouw van de communistische maatschappij. Een onderdeel van dit opbouwprogramma is het scheppen van een sterke, alzijdig ontwikkelde materiële en productietechnische basis van het communisme. Dat vereist een aanzienlijke vergroting van de productiecapaciteit van het land, een ontwikkeling in versneld tempo van de zware industrie als het granieten *fundament van het gehele gebouw der communistische maatschappij,* een overal doorgevoerde electrificatie van het land, de consekwente toepassing van nieuwe technische hulpmiddelen in alle takken van het bedrijfsleven en een ononderbroken stijging van de productiviteit van de maatschappelijke arbeid.

De gehele activiteit van het Sowjetvolk in dienst van de opbouw speelt zich af in een internationale situatie, die de Sowjetmensen tot grote waakzaamheid maant. De tot de tanden bewapende en zich steeds verder bewapenende krachten van de imperialistische reactie koesteren plannen voor een nieuwe wereldoorlog. In deze situatie zijn de consekwente en vastbesloten strijd voor de vrede in de gehele wereld en een vèrgaande versterking van de macht van het Sowjetland en zijn ver-

dedigingskracht de eerste en voornaamste patriottische en internationale plicht van het Sowjetvolk.

De voornaamste voorwaarde voor een succesrijke vervulling van deze taken is de strijd voor de zuiverheid van de marxistisch-leninistische theorie; want alle weifelingen in de vraagstukken van de theorie en nog veel meer een herziening van de fundamentele stellingen van de marxistisch-leninistische economische wetenschap kunnen ons practisch werk schaden. De marxistisch-leninistische theorie is de grote schijnwerper, die de weg naar de opbouw van een nieuwe maatschappij belicht, die het werk oriënteert en de zekerheid geeft dat onze zaak zal overwinnen.

Onder het grote vaandel van Marx, Engels, Lenin en Stalin hebben de Sowjetmensen de socialistische maatschappij opgericht. Onder dit zegevierende vaandel zet ons volk, geleid door de partij der communisten, vastbesloten zijn weg voort, de weg naar het eendrachtig begeerde doel, het communisme.

D. SHEPILOW

(Prawda, 24 Januari 1955.)

BEVOLKING, PRODUCTIE, RUIMTE

Volgens degenen die menen of verkondigen, dat er op aarde of in bepaalde landen „overbevolking" heerst of dreigt, valt het vraagstuk in de regel uiteen in drie onderdelen: een industrie-, een landbouw- en een ruimte-plus-recreatie-probleem.

Ten overvloede merken we op, dat we hier *niet* het oog hebben op de relatieve overbevolking (het door het kapitalisme veroorzaakte werklozenleger), waarvan Marx spreekt. (Zie „Politiek en Cultuur", Jan. 1954, blz. 42/43). Met „overbevolking" wordt hier „absolute overbevolking" bedoeld, een door malthusianen en neo-malthusianen ten onrechte verondersteld teveel aan mensen, welk teveel veroorzaakt zou worden, doordat het, hoe dan ook, uitgesloten zou zijn de productie-mogelijkheden gelijke tred te laten houden met een onbelemmerde aanwas van de bevolking.

Industrie

De beweringen van William Vogt en zulk soort schrijvers („de grondstoffen op aarde raken uitgeput") zijn door de feiten achterhaald. Deze auteurs houden o.a. geen rekening met nieuwe energiebronnen, bijv. atoomenergie. Zowel in de 19de als in de 20ste eeuw bleek de hierboven geformuleerde stelling van malthusianen en neo-malthusianen, wat betreft de industrie, in strijd met de praktijk, zelfs onder kapitalistische verhoudingen, waar de productie*mogelijkheden* slechts zeer ten dele werden of worden gebruikt.

Tussen 1918 en 1952 nam de industriële productie in de Verenigde Staten met 160 % toe doch de bevolking met slechts ruim 50 % (van 105 millioen in 1920 tot ongeveer 160 millioen in 1952).

In de Sowjet-Unie, waar het socialisme werd opgebouwd, steeg de industriële productie ten opzichte van de bevolkingsaanwas nog veel sneller: tussen 1918 en 1952 met 3800 (drieduizend achthonderd) procent, terwijl over die periode de bevolking van 160 millioen opliep tot ruim 200 millioen, dat is met 25 %. Op het ogenblik is in de Sowjet-Unie de netto-bevolkingsaanwas per jaar ongeveer 1,5 %, terwijl de industriële productie bijna tien maal zo snel groeit: met 10 tot 12 procent. In de Volksdemocratieën bedroeg de laatste jaren de stijging der industriële productie per jaar 20 tot 25 procent, ongeveer twintig of meer keren zoveel als de bevolkingsaanwas aldaar.

(Over de Nederlandse ontwikkelingsmogelijkheden komen wij straks te spreken).

Landbouw

De wereldbevolking bedroeg enkele jaren geleden naar schatting 2¼ milliard mensen. (We gaan uit van cijfers, die als juist worden beschouwd door instellingen als de F.A.O., de Voedsel- en Landbouw-Organisatie van de Verenigde Naties).

De wereldbevolking neemt op het ogenblik met ongeveer 1 % per jaar toe en kan bij dit tempo van aanwas verdubbeld zijn in 65 tot 70 jaar. Maar aangezien te verwachten valt, dat ziektebestrijding en pogingen tot verlenging van de levensduur in de komende jaren grote successen zullen boeken, zal die verdubbeling vermoedelijk al voordien hebben plaats gehad. In Nederland is de netto-bevol-

kingstoename (volgens de jongste gegevens waarover schrijver dezes beschikt) thans hoger dan waar ook, nl. 2 %. Theoretisch is het denkbaar, dat Nederland al in vijf-en-dertig, veertig jaar tweemaal zoveel inwoners heeft als omstreeks 1953. Dit aantal zou dan 20 millioen bedragen.

Voor landbouw-doeleinden wordt op het ogenblik ruim 10 % van het vaste aardoppervlak gebruikt. Bebouwd wordt over de hele aarde: 15 millioen vierkante kilometer. Maar die oppervlakte dient niet uitsluitend om de mens te voeden: een deel der bebouwing dient voor kleding, een ander deel voor militaire doeleinden; hiertoe worden zg. strategische gewassen verbouwd. Het resultaat is, dat er voor voedseldoeleinden per aardbewoner thans 0.4 hectare van *gemiddelde vruchtbaarheid* in cultuur is gebracht. (Hoe dat in Nederland zit, komt straks aan de orde). Die 0.4 hectare is evenwel 60 % te weinig. Anders gezegd: om één aardbewoner behoorlijk (volgens F.A.O.-normen) te voeden is bebouwing van 1 hectare van *huidige gemiddelde vruchtbaarheid* nodig. (Uitgedrukt in tarwekorrels wil dat zeggen: tussen de 9 en 10 centenaar, d.i. tussen de 900 à 1000 kilo).

De oorzaak van de onvoldoende bebouwing voor voedingsdoeleinden is uitsluitend gelegen in de onmogelijkheid om onder het imperialisme de grond op de ruimste schaal beter te gebruiken, te beschermen en te veredelen en voldoende nieuw land in cultuur te brengen. Weliswaar kunnen de imperialisten, ook waar zij nog regeren, onder de druk van het volk gedwongen worden een andere koers te kiezen. Houden zij echter de kans, dan breiden zij landbouw en veeteelt zeker niet uit, maar krimpen die juist in, ter bescherming van hun maximum-winsten. Kondigde Eisenhower niet aan, dat in 1954 6,6 millioen hectare tarwe minder dan in 1953 in de Verenigde Staten verbouwd zou worden? En dat terwijl millioenen mensen in en buiten Amerika honger lijden of van honger omkomen . . .

Indien we nu uitsluitend rekening houden met de *bestaande* technische en wetenschappelijke mogelijkheden en met streken die *reeds nu* een geschikte bodem en klimaat hebben, dan kan het landbouw-areaal op aarde al uitgebreid worden met 200 %, dat is met 32 millioen vierkante kilometer (3,2 milliard hectare). (Zie o.m. M. Iljin „Aarde en mensen" in Kwartaal no. 12, 1950 en H. Schmidt, „Die Grossbauten des Kommunismus" in het Zwitserse blad „Sozialismus", Febr., '53).

Uitdrukkelijk moet worden opgemerkt, dat ook woestijnen, onvruchtbare steppen, tropische wouden en de toendra's der poolstreken voor ontginning in aanmerking komen en dat ook op dit gebied in de Sowjet-Unie reeds werken in uitvoering zijn. Zo worden in het kader der bouwwerken van het communisme in de Sowjet-Unie tussen 1950 en 1956, dus in 7 jaar tijd, 28 millioen hectare woestijn en onvruchtbare steppe in vruchtbaar land veranderd, waarbij voor het wegnemen van schadelijke zouten uit de bodem o.a. gebruik wordt gemaakt van een grondveredelings-methode, uitgewerkt op het proefstation van Moegan in Azerbaidzjan.

De vruchtbaarmaking van de poolgebieden heeft met middelen die gebrekkig zijn in vergelijking met die van de toekomst, al een begin van verwerkelijking gevonden in de resultaten van Sowjet-landbouwkundigen zoals J. Eichfeld. (Beschreven door W. Safonow in zijn werk „Aarde in bloei").

We laten nu echter woestijnen, tropische wouden en toendra's even voor wat ze zijn en bepalen ons tot de bovenvermelde 3,2 milliard hectare onmiddellijk voor ontginning geschikte grond.

Het vermogen om nieuw land in cultuur te brengen hangt heden ten dage allereerst af van de *industriële* capaciteit. In de Sowjet-Unie bijv. geschiedt de

landontginning met behulp van ontzaglijke machines zoals ze voor dit doel in de kapitalistische wereld nog niet geproduceerd worden, o.a. de beroemde schredegang-excavators. Verder moeten er andere landbouwwerktuigen zijn, waaronder tractoren. En voorts kunstmeststoffen.

De statistische rapporten over de uitvoering der jaarplannen in de Sowjet-Unie leren ons, dat aldaar het landbouw-areaal de laatste jaren met 6 tot 7 millioen hectaren per jaar groeit. In 1952 en 1953 lag de uitbreiding lager wegens voorrang aan andere eisen van het jaarplan. Maar in 1954 kwamen, zoals wij onlangs in De Waarheid konden lezen, 14 millioen hectare nieuw Sowjetland onder de ploeg. Volgens het plan zal alleen reeds voor graangewassen over de jaren 1954/1955 het bebouwde oppervlak in de Sowjet-Unie met 13 millioen hectare toenemen.

De Sowjet-Unie staat er echter niet alleen voor. Reeds nu wordt op ongeveer een derde gedeelte van de aardbodem ernst gemaakt met ontginningen, grondveredeling, grondbescherming enz. Dit is het socialistische deel van de wereld. Maar ook in het kapitalistische deel zijn de volken reeds nu of in de toekomst, bijv. in India, bij machte om zekere agrarische verbeteringen af te dwingen.

Doch niet alleen, dat het landbouwoppervlak op aarde sterk vermeerderd kan worden, de huidige technische middelen stellen ook in staat tot sterke vermeerdering van de opbrengst van een stuk grond, dat dezelfde afmetingen behoudt. Anders gezegd: de opbrengst per oppervlakte-eenheid (per hectare) kan omhoog. Op grond van ervaringen in de Sowjet-Unie en uitgaande van juist bevonden beginselen der landbouwwetenschap neemt M. Iljin in 1950 aan, dat met de *huidige* technische middelen de *gemiddelde* vruchtbaarheid van het bouwland op aarde minstens vertwee-en-een-half-voudigd kan worden. Bij ons weten zijn deze cijfers nimmer aangevochten.

Het opheffen van het voedseltekort

De neomalthusianen stellen, dat, bij groei van de wereldbevolking in het huidige of een sneller tempo, de achterstand op voedselgebied niet zou zijn in te halen. Bewijzen voeren zij echter niet aan, want de grondverwording die een gevolg is van verwaarlozing onder kapitalistische en koloniale verhoudingen, vormt natuurlijk geen bewijs. En deze grondverwording is hun enige argument. In de Sowjet-Unie en de volksdemocratieën heeft echter niet slechts vermeerdering van het landbouwoppervlak plaats maar ook grondveredeling: de grondverwording wordt er teniet gedaan en vervangen door het steeds vruchtbaarder maken van de grond. Dit wordt mogelijk op basis van de ontdekkingen van I. W. Mitsjoerin, W. R. Wiljams e.a., waarop wij zo dadelijk terugkomen in het gedeelte over de zogenaamde wet van de verminderende opbrengsten.

Het zou nu nog mogelijk lijken, dat weliswaar het landbouwoppervlak op aarde te vermeerderen zou zijn en de opbrengst per oppervlakte-eenheid vergroot zou kunnen worden maar slechts zo langzaam, dat de bevolking op aarde toch sneller zou toenemen dan de oogsten. Deze „mogelijkheid" bestaat in werkelijkheid niet. Het blijkt immers, dat in het socialistisch deel van de wereld (ongeveer een derde van de wereldbevolking omvattend) het levenspeil, ook wat betreft het voedsel, stijgt. En dat niet alleen: op 31 October 1953 kon F. Baruch in De Waarheid de conclusie trekken: „. . . nu reeds wordt er in de Sowjet-Unie meer boter, meer vlees, meer vet, meer brood gebruikt dan bij ons." En ook in de volksdemocratieën, China en de Duitse Democratische Republiek zien we een stijgende lijn. Het betreft hier het verbruik per hoofd.

Slechts in het kapitalistische en vooral het gekoloniseerde deel van de wereld daalt het voedselpeil over het geheel genomen nog en zijn er hongergebieden, terwijl tegelijkertijd in de burgerlijke pers valt te lezen, dat Canada en de Verenigde Staten „geen raad weten" met hun oogsten, waarvoor „geen afzetgebied" is.

Overigens: indien de malthusiaanse veronderstelling, dat het voedseltekort met de huidige technische middelen en bij toeneming-van-de-wereldbevolking-in-het-huidige-tempo niet in te halen zou zijn, enige redelijke grondslag zou hebben, dan zou in bevolkingsstudie no. 17 van de Verenigde Naties (1953) op blz. 192 niet het volgende te lezen staan: „Het gevaar, dat de wereldbevolking het maximum zou bereiken, dat door aardse hulpbronnen onderhouden kan worden, lijkt ver verwijderd in het licht van de gegevens, beschouwd in dit hoofdstuk. Alle schattingen (behalve de meest pessimistische) met betrekking tot de hoeveelheden land en andere voedselbronnen, welke in gebruik genomen kunnen worden en met betrekking tot de mogelijke vermeerdering van de opbrengst der oogsten, houden in, dat het technisch mogelijk is een veel grotere bevolking te voeden dan de wereld op het ogenblik telt."

En wat verder lezen we, dat er inderdaad oorzaken zijn, die het *mogelijk* maken, dat de groei der productiemiddelen geen gelijke tred zou houden met de groei der bevolking, terwijl dit gelijk-opgaan toch technisch mogelijk („technically possible") is. Die oorzaken (zegt het boek) zijn: „onwetendheid, hebzucht, twist, bijgeloof en blindelings vasthouden aan tradities" (par. 46, blz. 192). Natuurlijk noemt het U.N.O.-rapport de dingen niet precies bij de naam en vermeldt niet, dat we hier met uitvloeisels van het kapitalistisch systeem en van kolonisatie te doen hebben. Maar voor ons van belang is, dat in deze lijvige studie nergens de conclusie wordt getrokken, dat het *technisch* onmogelijk zou zijn het voedseltekort op te heffen. Integendeel: dit wordt met nadruk volkomen mogelijk geacht.

Hoe lang het inhalen van de achterstand duurt, hangt van de strijdbaarheid der volkeren af. Uiteraard is de neo-malthusiaanse stelling, dat het inlopen van de achterstand *sneller* zou gaan bij stelselmatige geboortebeperking onjuist. Want — zoals wij ook in een vroeger artikel, in P. en C. van Januari 1954, hebben uiteengezet — zo lang de kapitalisten de macht in handen hebben, zal afneming of verminderde toeneming van de bevolking voor hen slechts een aanleiding kunnen vormen om de productie af te remmen. Geboortebeperking heeft uitsluitend waarde hetzij in medische zin, hetzij ter bestrijding van acute nood voor bepaalde gezinnen, maar niet ter versnelling van de oplossing van het voedselvraagstuk voor een volk of voor de mensheid.

De zogenaamde wet van de verminderde opbrengsten

Reactionnaire landbouwkundigen beweren, dat, hoewel de opbrengst van de grond te verhogen of op peil te houden is, dit bij elke nieuwe bewerking meer kosten zou meebrengen, meer materiaal en meer arbeid zou vereisen. Deze „wet" blijkt slechts te gelden bij de toepassing van ongeschikte landbouwmethoden. In dit artikel volstaan wij met te verwijzen naar het doel, dat in de Sowjet-Unie wordt nagestreefd en steeds meer benaderd: vermeerderende agrarische opbrengsten per oppervlakte-eenheid bij dalende productiekosten. (Zie Grote Sowjet-Encyclopedie, tweede druk, deel 1: „Agronomie", Duitse vertaling; voorts: „De landbouw van de Sowjet-Unie op weg naar overvloed" door N. W. Wassiljew, 1951, Duitse vertaling 1953; en: W. Safonow, „Aarde in bloei", Franse of Engelse vertaling).

Om dit doel te bereiken moet, waar mogelijk, het vruchtwisselsysteem met mengsels van voedergewassen worden toegepast (*trawopolnaja*stelsel). Het zijn deze gewassen die de vruchtbaarheid aan de grond teruggeven en verhogen; daarnaast wordt dit bereikt met verbetering der bevloeiing en bemesting, ontzilting, grondbewerking en zaadverzorging, gebruik van de beste zaden, beschermende bebossing, verdere mechanisatie van de landbouw en verheffing van het peil der arbeidsmethoden.

Ruimte

Wat in een verre toekomst de mensen ooit tot geboorteregeling zou kunnen brengen op grote schaal, is: de ruimte op aarde. Volgens het tempo, waarin de vermeerdering der wereldbevolking thans verloopt, zou die bevolking in zeventig jaar verdubbeld kunnen zijn, maar zelfs indien wij zouden aannemen, dat daartoe maar een halve eeuw nodig zou wezen, dan zouden er nog meer dan twee eeuwen verlopen vóór een vertwintigvoudiging van de huidige bevolking op aarde heeft plaats gehad en dan is de dichtheid der wereldbevolking nog altijd geringer dan thans die in Nederland (Huidige dichtheid der wereldbevolking: 15, d.w.z. dat er gemiddeld op één vierkante kilometer vijftien mensen zijn aan te treffen).

Moeten wij ons nu gaan verdiepen in een geboorteregeling die de communistische mens *misschien* eens zou moeten gaan toepassen? Waarbij valt op te merken, dat ook slechts onder het socialisme of communisme dit probleem opgelost kan worden — indien het ooit ontstaat. Hierop zinspeelde Engels al in 1844 en hij haalt het aan in een brief aan K. Kautsky van 1 Februari 1881.

Nederlands mogelijkheden

Niet zelden hoort men het volgende argument: „Op wereldschaal moge er geen overbevolking zijn of dreigen, maar in Nederland hebben we daar wèl mee te kampen of zal dat binnenkort het geval zijn." Daar wordt dan aan toegevoegd: „Zo lang Nederland niet in een socialistische economie is opgenomen, moeten we dus met een (dreigende) Nederlandse overbevolking rekening houden, op industrieel, op agrarisch en op ruimtelijk gebied."

(Ook hier wordt dan weer absolute overbevolking bedoeld en niet het door het kapitalisme veroorzaakte werklozenleger, dat door Marx als relatieve overbevolking wordt beschreven).

De werkelijkheid is, dat we ook in Nederland alleen te doen hebben met een relatieve overbevolking, d.w.z. met een werklozenleger, dat gebonden is aan het kapitalisme. We behoeven niet te herhalen, dat ter bestrijding daarvan bijv. massale geboortebeperking een slag in de lucht is.

Industrie en diensten

Het doel van het Nederlandse werkende volk zal, naar mate het een en ander duidelijker leert inzien, het streven naar een democratische volksstaat zijn. Maar ook zo lang dit nog niet bereikt is, zal ontwikkeling van de Nederlandse economie, onder druk van de arbeiders in de eerste plaats, verbetering inhouden. Nederland, dat naar verhouding weinig grondstoffen bezit, kan wel industrieproducten afleveren en diensten verrichten. Langs deze weg kan het dat gedeelte van het door ons volk benodigde voedsel importeren, dat het zelf thans niet op de markt brengt. Maar *nodig* zou deze weg niet eens zijn.

Nederlandse landbouw

Op het ogenblik wordt per Nederlander ongeveer een kwart hectare voor voedseldoeleinden bebouwd, maar de gemiddelde vruchtbaarheid van de Nederlanse grond in zijn huidige situatie ligt ongeveer vier keer boven het wereldgemiddelde. Voor tarwe is het Nederlandse gemiddelde bijv. 35-38 centenaar korrels per hectare in plaats van de 9 tot 10 centenaar van het wereldgemiddelde. Als in Nederland hier en daar de landbouw wordt ingekrompen „wegens gebrek aan afzetmogelijkheden", is ook dat weer het gevolg van het kapitalistisch systeem, waardoor bijv. in 1952 in ons land 23 millioen kilo groente vernietigd werd en waardoor in Gelderland 16.000 ton melkpoeder is blijven liggen. Nederland moet thans, hoe dan ook, broodgraan en andere agrarische waarden invoeren, maar zou in staat zijn, die voor een groter deel dan thans het geval is, met andere voedselwaarden, zoals veefokkerijproducten, te betalen. Reeds voldoet Nederland bij benadering aan de eis van de F.A.O., dat per inwoner een hectare van gemiddelde huidige *wereld*-vruchtbaarheid voor voedsel bebouwd moet worden. (Wij mogen immers ongeveer stellen: 1 Ned. oppervlakte-eenheid is — wat vruchtbaarheid betreft — gelijk aan vier van de door de F.A.O. bedoelde eenheden). Toch brengt Nederland maar ongeveer 2/3 van het voedsel op de markt dat ons volk verbruikt. De rest importeert het in ruil voor andere dan voedingswaarden. Wij kunnen niet voldoende agrarische producten kwijt, moeten deze laten liggen bederven of doordraaien en als reactie daarop worden land- en tuinbouw dan weer ingekrompen! Allemaal dingen, die onmogelijk zullen worden, indien ook ons land in een socialistische economie zal zijn opgenomen en allemaal dingen, die zullen verbeteren, voor zover wij onze handel, met name ook met de socialistische landen, kunnen uitbreiden.

Nederlands voedselvoorziening in de toekomst

Maar onze bevolking groeit snel. Aan in cultuur te brengen gronden bezat ons land in 1954 voornamelijk nog de ongeveer 221.000 hectaren der nog niet ontgonnen IJselmeerpolders. Wij willen *hier* afzien van verdere nog ter beschikking komende nieuwe gronden. Wij willen ook afzien van de groei van de voedselwinning uit zee en van de synthetische voedselbereiding. Wij willen verder aannemen, dat *in de loop der jaren* grond die nu in cultuur zal worden gebracht (dus voornamelijk de 221.000 hectaren der genoemde IJselmeerpolders), nadien weer aan het landbouw-areaal onttrokken zal worden wegens uitbreiding van woonplaatsen, vergroting der industrie, vermeerdering der recreatie-oorden, sportterreinen enz. Voor laatstgenoemde doeleinden worden *thans* jaarlijks ongeveer 2500 ha grond gebruikt met dien verstande, dat er geen recreatie-oorden en sportterreinen maar vliegvelden worden aangelegd, zoals De Volkskrant van 15 December 1951 erkent.

Daar de Nederlandse bevolking jaarlijks netto met 2 % groeit, zou ze over 35 tot 40 jaar als gezegd 20 millioen kunnen bedragen. Maar het zou onjuist zijn te veronderstellen, dat alsdan de uitbreiding der woonruimte, industrie- en recreatieruimte ook verdubbeld zou moeten worden, want tegenwoordig wordt de grond niet op de meest rationele wijze gebruikt en met name de hoge bouw (die tevens tot vermeerdering van het parken- en pleinenvlak kan leiden, hetgeen wordt uitgewonnen door het aantal woonlagen) vindt hier nog nauwelijks toepassing.

Men kan natuurlijk niet met zekerheid zeggen, hoeveel méér dan de huidige 2500 ha per jaar voor woning, industrie en recreatie in de komende jaren vereist

zullen zijn. Maar de periode, die Nederland nodig zal hebben om de meergenoemde 221.000 hectare tot dit doel op te souperen, zal toch op z'n minst vijftig jaar zijn. (We wijzen er nogmaals op, dat een groot deel van deze grond eerst voor landbouw-doeleinden gebruikt zal worden en pas nadien voor industrie, recreatie en woning, dus dan weer aan het landbouw-areaal onttrokken zal worden).

Het eindresultaat van een dusdanige ontwikkeling zou zijn, dat over die ongeveer vijftig jaar het Nederlandse landbouw-areaal weer ongeveer zo groot zou zijn als nu. Met een bevolking, die dan tussen de 20 en 25 millioen kan liggen, zou er, indien Nederland naar verhouding evenveel eigen voedsel via de landbouw wil blijven voortbrengen, maar één oplossing wezen: vergroting der opbrengsten per oppervlakte-eenheid met 100 tot 150 procent. Dit nu ligt binnen het bereik der mogelijkheden.

Het lid van de Sowjet-academie van Wetenschappen A. N. Kostjakow heeft op basis van reeds in *delen* der Sowjet-Unie geboekte resultaten berekend, dat met de *huidige* middelen o.a. de volgende opbrengsten eerlang te bereiken zijn over de gehele linie: 80 tot 100 centenaar tarwekorrel per hectare, 1500 tot 1600 centenaar suikerbieten per hectare, 1400 tot 1600 centenaar aardappelen per hectare. O.a. door leerlingen van de Stachanow-kolchoz-boer en Stalinprijswinnaar Jefremow en door leerlingen van Kolchoz-boerinnen zoals Gonazjenko en Zjantochowa worden zulke oogsten op *gewone* kolchoz-akkers reeds bereikt. Op proefvelden zijn ze al overtroffen: wereldrecordhouder Matsenko (district Jampol) heeft 112 centenaar tarwekorrel per hectare geoogst. Daricha Zjantochowa uit het gebied van Dzjamboel in Kazachstan haalde 1870 centenaar suikerbieten per hectare binnen, eveneens een wereldrecord. Alles producten van uitnemende soort.

Welnu, Nederland zou in de hierboven bedoelde *halve eeuw* deze getallen niet eens behoeven te bereiken om uit eigen voorraden een bevolking van 20 tot 25 millioen mensen (in overeenstemming met de F.A.O.-eis) van voeding te voorzien. De huidige gemiddelde Nederlandse opbrengsten per oppervlakte-eenheid (voor tarwe ongeveer 38 centenaar per hectare, voor suikerbieten ongeveer 450 centenaar per hectare, voor aardappelen ongeveer 300 centenaar per hectare) zouden iets meer dan verdubbeld moeten worden. De Nederlandse landbouwkunde is er (zonder gebruik te kunnen maken van de methoden van Mitsjoerin en Wiljams) tussen 1900 en 1950 al in geslaagd om van belangrijke gewassen de opbrengst per oppervlakte-eenheid te verdubbelen resp. te verdrievoudigen. Zo steeg in die periode de gemiddelde tarwe-opbrengst van 17,5 tot 35 centenaar er hectare, de gemiddelde opbrengst van rogge kwam van 12,5 op 26 centenaar per ha. van aardappelen van ongeveer 85 op 250.

Er is thans een gelukkig contact tot stand gekomen tussen de Nederlandse landbouwkunde (Wageningen) en de Sowjet-Unie, waardoor Nederland van Mitsjoerinistische methoden gebruik zal kunnen maken alsmede van het trawopolnaja-stelsel. Er moet op gewezen worden, dat de gemiddelden voor geheel Nederland de gemiddelden voor de gehele uitgestrekte Sowjet-Unie, die zulk een ontzaglijke achterstand in 35 jaar heeft moeten inlopen, nog overtreffen. Maar de *grotere mogelijkheden* van de Mitsjoerinistische biologische methoden en de Wiljams-landbouwkunde worden bewezen door het feit, dat de *top-prestaties* in de Sowjet-Unie reeds hoger liggen dan in Nederland en veelal niet voor één enkel geval maar voor een toenemend aantal gevallen, zoals bijv. blijkt uit de boven-

genoemde tarwe-oogsten van leerlingen van Jefremow. De meeste wereldrecords voor landbouwgewassen (opbrengst per hectare) zijn in handen van Sowjetboeren. We noemden al dat voor suikerbieten en tarwe. We kunnen daar o.m. aan toevoegen die voor gierst (Bersijew: 200 centenaar per ha), rijst (Zjachajew: 160 centenaar per ha), mais (Ozerny: 205 centenaar per ha) en ruwe katoen (de groep Aljew: 151 centenaar per ha). Alles van uitmuntende kwaliteit.

Op het gebied van de veeteelt zien we iets dergelijks. Geen land heeft een grotere *gemiddelde* melkopbrengst per koe per jaar dan Nederland: in 1952 was dat 3800 kg. Maar terwijl de beste Nederlandse koeien 10.000 tot 12.000 kg melk per jaar geven, is de opbrengst van tientallen Karawajewo-koeien uit de Sowjet-Unie al 14.000 kg per jaar. Ook het wereldrecord staat op naam van de Sowjet-Unie: Poslocsjnitsa II leverde ten naaste bij 15.330 kg in een jaar, met een vetgehalte van 3,92 procent en ze hield dat 287 dagen vol en kwam zo tot bijna 16½ duizend kg melk in totaal.*) Het wereldrecord melkleverantie over de hele levensperiode berust bij de Sowjet-koe Opytnitsa: 100.000 kg van hoog vetgehalte. Maar dit vee is met behulp van Mitsjoerinmethoden gekweekt, onder leiding van Lysenko, uit stamboekvee, dat een 2500 tot 4000 kg melk per koe per jaar gaf. Men heeft voor die teelt in de Sowjet-Unie ongeveer 20 jaar nodig gehad, maar nu gaat het vlugger.

Ruimte in Nederland

Dat ook een ruimte- en recreatievraagstuk in Nederland niet hoeft te bestaan, volgt uit de in het voorgaande door ons gegeven cijfers. Het *uiteindelijk* niet-uitbreiden van het landbouw-areaal (in vergelijking met nu) over een periode van tenminste een halve eeuw levert blijkens het voorgaande de technische oplossing van dit vraagstuk in een Nederland, dat 20 tot 25 millioen inwoners zou kunnen hebben; de Nederlandse werkende bevolking kan de oplossing echter alleen dan verwezenlijken, indien zij ook de democratische volksstaat tot werkelijkheid maakt, anders zou er in het geheel geen oplossing mogelijk zijn. Een inwonertal van 25 millioen zou betekenen, dat alsdan de bevolkingsdichtheid voor heel Nederland altijd nog even geringer zou zijn dan de huidige bevolkingsdichtheid voor de provincie Zuid-Holland, die nu ongeveer 850 bedraagt.

Eventueel zou Nederland ná een halve eeuw in ruimtemoeilijkheden *kunnen* komen. Maar zelfs indien *dan* zulke moeilijkheden zouden dreigen, hebben wij immers te doen met een wereld, waarin migratie van het ene *socialistische* gebied naar het andere mogelijk zal zijn. Tegen zulke verhuizingen zal geen bezwaar kunnen zijn; belangentegenstellingen tussen de volksgemeenschappen in kwestie zijn uitgesloten en de betrekkingen tussen de volken zullen steeds inniger worden. En ook dan zal van geboorte-beperking om andere dan strikt persoonlijke redenen geen sprake behoeven te zijn.

J. DE LEEUWE.

*) Dit record is inmiddels weer overtroffen door de Karawajewo-koe Groza, die in 376 dagen 16.502 kg melk heeft gegeven met vetgehalte 3,72 %.

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

een sprookjesleven

Er was eens een arme schoenmaker in Odense, die had willen leren, maar zijn vader had het vee door sterfte, de hoeve door brand, het verstand door de tegenslagen verloren, en zijn moeder had gezegd: leer schoenen maken, daarvan kun je leven.

De jonge schoenmaker trouwde een meisje, dat gebedeld had. Hij maakte zelf een slaapstee uit het zwarte hout van een baar, waarop de kist van een gestorven graaf had gerust, en daarop werd, 150 jaar geleden, op 2 April 1805, Hans Christian Andersen geboren.

Er was geen fee om te voorspellen, dat dit kind later zou zitten aan de tafels van vele Europese vorsten, dat het in vele landen zou omgaan met de grootste geesten van zijn tijd, dat het zelf als een vorst gevierd zou worden en — wat veel belangrijker is dan dit alles met elkaar: dat het onsterfelijk zou voortleven in de eenvoudige, goede harten van kinderen en grote mensen, omdat het sprookjes leerde vertellen, die het volk herkende als eigen bezit.

Van vader leerde de jonge Hans Christian de volksliederen, de verhalen van 1001 Nacht, de toneelspelen van Holberg, de wonderen van het theater, en het verlangen naar weten en schoonheid, dat de mens bevrijdt van de lelijke armoe. Van grootmoeder, en van de oude vrouwen in het spinhuis, hoorde hij de oude verhalen van het volk, de levendige verdichtsels van overleveringen en bijgelovige verbeelding. Daarmee, en met zijn poppen, waarvoor hij zelf de kleertjes naaide, schiep het kind Hans Christian een eigen wereld, veel mooier en groter dan het ene vertrek, dat werkplaats, woon- en slaapkamer tegelijk was; veel groter nog dan Odense, waarvan geen kind en geen volwassene Hans Christian kon volgen. Hij was voor allen een zonderling, eenzelvig, dromerig kind, dat uitgelachen kon worden om de heilige ernst, waarmee het drama's vertelde.

Vader, meegesleept door de nieuwe vrijheidsgedachten der Franse Revolutie, en het magische woord Napoleon, werd soldaat. Hij kwam spoedig ziek terug en stierf. Moeder werd wasvrouw. Hans Christian bleef dromen.

Hij werkte een tijdje — als vele kinderen in die tijd — op een weverij, maar toen de mannen in een ruwe grap wilden weten of dat kind met zijn hoge sopraanstemmetje soms een meisje was, vluchtte hij geschrokken en diep gekwetst in zijn overgevoeligheid. Uit angst voor de spot van de arme kinderen, zocht hij de rijkeren op, in de waan dat die fijner en gevoeliger zouden zijn. Hij wist op hun school te komen en werd daar veracht als het armeluiskind, dat zich had ingedrongen. Hij leerde er veel godsdienst, wat rekenen en heel weinig schrijven. Lezen kon hij al. Hij had zich, in het stille huis van een dominees weduwe zelfs al verdiept in Shakespeare en hij zag zichzelf al als een groot kunstenaar van het theater.

„Ik wil beroemd worden" zei hij tegen zijn goede moeder, die hem verwend had, maar hem niet kon begrijpen, „ik wil naar Kopenhagen." De schoenmakerszoon had toen, voor het eerst, een paar laarzen, en een aanneempakje, gemaakt uit de oude overjas van zijn gestorven vader.

Niemand kon hem tegenhouden en op 5 September 1819 kwam de 14-jarige

Hans Christian in Kopenhagen aan. De beroemde danseres Schall hield hem voor gek, de schouwburgdirecteur vond hem te onopgevoed en te mager. De zanger Siboni hielp hem, om zijn jongenssopraan, maar die raakte hij kwijt. Balletmeester Dahlen kon hem hoogstens gebruiken als figurant. De dichter Guldberg verzamelde wat geld voor wat lessen in Deens en Latijn. De jongen leed honger zo vaak hij niet te eten werd gevraagd in gegoede huizen. In zijn kinderlijke argeloosheid hield hij de mensen voor goed. Hij zag vriendelijkheid in hun glimlach en wist niet dat „de kleine declamator" met zijn gedichten en tragediën, als een vermakelijke bezienswaardigheid werd beschouwd.

Er waren er ook, die het goed met hem meenden. Collin, die een vader voor hem werd, bezorgde hem een beurs voor de Latijnse school. Hij studeerde er hard, maar de spot van de rector bracht hem tot vertwijfeling. Hij bad om de dood, en schreef een paar droevige gedichten (De ziel, Aan mijn Moeder, Het Stervende Kind). Ellende, vernederende liefdadigheid en beledigingen brachten hem er toe zijn gewonde gevoel te verdringen en zichzelf te parodiëren. Hij vond de humor als wapen. Zijn eerste gedrukte gedichten waren humoristische. (De zieke Poëet, De Klacht van de jonge Kat).

Na de Latijnse school werd hij student. In September 1829 deed hij zijn examens in taalwetenschap en filosofie. Er volgden tien moeilijke jaren van schrijven op dakkamertjes, genadebrood eten van allerlei tafels en onwelwillende kritieken, die de zachte, kwetsbare Andersen pijn deden.

De officiële woordvoerders van de bourgeoiscultuur wilden Andersen niet erkennen. Zij maakten zich vrolijk over zijn gramaticale fouten en de tekortkomingen van zijn gebrekkige ontwikkeling, zij verweten de dichterlijke volksjongen ijdelheid en zelfoverschatting, zij beschuldigden hem van plagiaat en vervalsingen, en verzwegen zijn poëtische oorspronkelijkheid.

Andersen moest te veel schrijven om te kunnen leven, hij nam alle opdrachten aan, hij schreef voor vaudeville (luchtige zangspelen) en bewerkte, voor componisten, romans van Walter Scott (bijv.) tot operateksten. Hij was zelf niet altijd verantwoordelijk voor de gegevens en de verminkte uitvoeringen daarvan, maar wat hij gedwongen schreef om te kunnen leven, was het gemakkelijkst aan te vallen.

En Andersen, minder zelfverzekerd dan hij leek en misschien ijdeler dan hij dacht te zijn, voelde de kritieken als „droppen, die de steen uithollen" of als „een diepe wond van het scherpe mes." Hij voelde zichzelf „als een rietstengel in de wind," niet opgewassen tegen het vijandige blazen in Kopenhagens „betere" kringen.

Hij wou weg. Vrienden bezorgden hem een reisbeurs en toen hij vertrok was het met een „gebed, dat ik ver van Denemarken zou sterven, of versterkt zou weerkeren om werk te leveren, dat mij en mijn vrienden eer zou verschaffen."

Zelfs op reis lieten de vijanden hem niet met rust: in Parijs kreeg hij nog, ongefrankeerd, een anoniem smaadgedicht uit Kopenhagen toegezonden.

Het reizen deed hem goed. Het bevrijdde hem van het benauwende Deense kringetje, het gaf hem nieuwe stof voor zijn verbeelding, die het toch nooit kon stellen zonder werkelijke ervaringen, en het paste bij zijn altijd zoekende, onrustige natuur. „Een reizend leven was voor mij de beste school" schreef hij zelf, en hij is zijn leven lang de rusteloze zwerver gebleven, die zelfs „thuis" geen vast tehuis had, maar van de ene gastheer naar de andere trok.

In de dagen van de postkoets trok Andersen herhaaldelijk door Europa, in

1830 was hij op Jutland en Fühnen, in '31 zwierf hij — op Collin's aanraden — door Duitsland, in '33 was hij in Parijs en Rome, waar hij vernam dat zijn moeder was gestorven. Daarna bezocht hij Zweden, in 1840 voerde zijn reislust hem door Italië, Griekenland en Turkije. Nu eens dook hij weer in Duitsland, dan weer in Parijs op. In 1847 was hij in Nederland, België, Engeland, Schotland, in '49 in Zweden, in '51 Duitsland, Zwitserland, Italië, in '54 Oostenrijk, Italië, '61 Italië, '62 Zwitserland, Spanje, Tanger, '63 Frankrijk. Enige weken voor zijn dood kocht de zeventigjarige een nieuw reiscostuum en stonden zijn koffers weer gepakt. Hij had ze niet nodig voor zijn laatste reis.

In het buitenland vond hij ook zijn eerste erkenning. Buiten de Kopenhager intriges oordeelde men naar het werk en niet naar de afkomst van de schrijver. Alleen de ingewijden in Kopenhagen konden schrijven, dat zijn roman „Improvisator" weinig dankbaarheid toonde voor de weldoeners van de knaap die het genadebrood at. Ook de roman „Maar een violist" waarin Andersen wilde tonen hoe talent in zijn wereld te gronde ging, als het geen geluk heeft, en het boek „O.Z" over het stadsleven, werden niet gewaardeerd. Dat zo'n „verwend gelukskind" van nederige komaf zich omhoog kon werken met eigen gaven wenste de kliek niet toe te geven. Toch waren er, die het beter zagen. In zijn Voetreis naar Amack, Fantasieën en Schetsen, Schaduwbeelden, De Twaalf Maanden van het Jaar, Vignetten voor Deense Dichters, hadden zij de ware dichter wel herkend, en over zijn drie romans schreef de dichter Hauch later:

„De hoofdzaak is... een talent of ten minste een edele natuur, die zich uit een nauwe, bedrukkende positie wil losvechten... Wat hij de wereld hier kan vertellen... is het gewone lot van talent en genie, tenminste wanneer dat zich bevindt in de toestand, die ons hier onder ogen wordt gebracht... Hij geeft volstrekt niet weer, wat behoort tot de wereld der verbeelding, maar slechts datgene wat van de waarheid getuigt, en dat, zoals alle getuigenissen van dien aard, een algemene en blijvende geldigheid heeft. Ja, hij verdedigt niet slechts de zaak van talent en genie, maar tegelijkertijd die van de gekrenkte, onrechtvaardig behandelde mensheid, en daar hij zelf die zware strijd zo smartelijk heeft gevoeld... is hij in staat om zijn beschrijving in dit opzicht een waarheid, en een ernst... te verlenen."

Aan deze — voor onze begrippen zeer romantisch geziene — werkelijkheid waren Andersen's landgenoten nog niet toe. In Zweden, Duitsland, Rusland en Nederland — zoals hijzelf vermeldde — werden zijn werken beter ontvangen.

Eerst in 1839 kwam een Deense koninklijke toelage zijn druk van te-moeten-schrijven verminderen. „Toen begon mijn jeugd pas," verklaarde hij, „daarvóór was het steeds zwemmen tegen de stroom."

In die jaren begonnen, telkens met Kerstmis, zijn kleine boekjes met sprookjes te verschijnen. In 1835 had hij de verhalen, die hij hoorde in zijn kindertijd, naverteld en uitgegeven. Zelfs zijn beste vrienden zeiden toen, dat die bezigheid te kinderlijk was en dat hij daarvoor geen talent had. „Ik hield me dus liever in" schreef hij, „maar de sprookjes drongen zich aan mij op."

Sprookjes zijn de oudste verdichtsels voor de jongste mensen; de eerste poëtische verbeeldingen uit onze kindertijd van enige tientallen... en vele duizendtallen jaren geleden, toen de gehele mensheid even kinderlijk was, als wij waren in onze jeugd, en vaak nog zijn.

Van alle verbeeldingen zijn de sprookjes het verste weg van de feitelijke waarheid, maar zij moeten, ergens verborgen, iets hebben, dat zó waar is — zo

onbegrijpelijk-eeuwig waar — dat zij van mond tot mond bleven voortleven tot aan deze dag. In sprookjes hadden de dromen, de wensen en vooral ook de angsten van de onwetende mens gestalte gekregen; dieren, planten en dingen verbraken er het geheimzinnig zwijgen van de natuur en werden verstaanbare bondgenoten of vijanden; toverijen vervulden het diepste menselijke verlangen om de natuurkrachten te beheersen en ze — na een grillige strijd met de boze machten — te gebruiken voor rechtvaardigheid en geluk.

In sprookjes leefden, fantastisch vervormd en onbestemd, de verlangens van een bedrukte mensheid, die eerst door het overwinnend socialisme van onze eeuw vervuld kunnen worden.

Sprookjes behoren daarom tot de volkscultuur, zij kunnen alleen leven als de vertellende ouderen en de luisterende kinderen er iets in vinden van wat in hen zelf leeft.

De, later door vele dichters en schrijvers bedachte sprookjes, bleven grotendeels maar literatuur en werden geen volksbezit omdat zij te kunstmatig en niet „echt" waren.

Hans Christian Andersen is een der weinige — en zeker de grootste — der sprookjesdichters, die de volksziel wist aan te voelen, omdat hij alles wat de sprookjes weerspiegelen zelf had beleefd.

Hoe merkwaardig het ook schijnt voor iemand, die zoveel dichterlijks verzon: Andersen wilde alleen de waarheid brengen.

Als hij oordeelde over anderen, prees hij hen om hun waarheid en natuurlijkheid. Van de Franse actrice Rachel schreef hij bewonderend: „dat is waarheid, dat is natuur," de zangkunst van Jenny Lindt, die hij liefhad, was voor hem „Waarheid en natuur, alles kreeg betekenis en zuiverheid."*

Hij was groots in zijn stijl en in de vorm, waarin hij schreef: bijna alle andere sprookjes kan men met eigen woorden navertellen, die van Andersen moeten voorgelezen worden. Men roemde hem ook om de diepere gedachten, die hij in zijn sprookjes verwerkte, maar toch verklaarde hij zelf: „Hoe voortreffelijk de vormenschoonheid ook is, hoe indrukwekkend de bespiegelende wijsheid in deze wereld ook mag zijn . . . hart en natuur zijn toch datgene, wat door alle tijden het minst verandert en van alles het beste wordt begrepen."

Deze prins der fantasie schreef eens: „De werkelijkheid overtreft vaak de schoonste dromen." Wij moeten bij deze uitspraken natuurlijk niet vergeten, dat in zijn tijd de romantische kunstenaars — met hun aanbidding van alles wat zij „natuur" noemden en hun verheerlijking van de eenvoud — de werkelijkheid anders zagen, dan wij het nu doen.

En toch is het hun eerlijk hechten aan de werkelijkheid, dat hun kunst groot maakte. Daarom ook besteedden wij zoveel aandacht aan Andersen's leven en ervaringen, voor dat hij ze in zijn sprookjes kon verwerken.

Want daaruit kunnen wij begrijpen hoe hij zo mooi kon vertellen van het onogelijke, geslagen, gebeten, verjaagde, bespotte Lelijke Jonge Eendje, dat een prachtige, maar ook eenzame, zwaan werd. Of van de Standvastige Tinnen Soldaat, die geminacht werd om zijn armoedige uiterlijk en, eerst na verschrikkelijke avonturen in de goot, kon versmelten met zijn ideaal.

Zijn eigen hopeloze liefdes voor Riborg Voigt, Louise Collin, Jenny Lindt, die hem afwezen en huwden met een ander, waren de smarten van zijn Kleine Zeemeermin.

Zijn Hans de Stumper werd koning door de slagvaardigheid van zijn woord.

Zijn arme boertje Kleine Klaus won het door zijn geest van alle Grote Klausen. Voor het arme, zwakke Meisje met de Zwavelstokken kende hij maar één verlossing: de zachte dood.

Dat hij zelf beroemd en gevierd werd in heel Europa, leek hem een sprookje, maar zijn omgang met adellijken en vorsten — hoe trots en verwonderd hij er over kon zijn — verblindde hem niet, hij bleef ze zien zoals zij waren: dankbaar en komisch materiaal voor zijn fijne, satirische humor.

Wat bleef er over van al die ministers en hovelingen toen Andersen, in De nieuwe Kleren van de Keizer, een keizer in zijn hemd zette?

En wat gebeurde er met de geleerde, die de knecht werd van zijn eigen schaduw? Je mag bij mij in het paleis wonen, zei de schaduw, „maar dan moet je je ook door Jan en alleman schaduw laten noemen. Je moogt niet vertellen dat je ooit een mens geweest bent . . . en als ik mij aan het volk laat zien . . . moet je aan mijn voeten liggen, zoals een echte schaduw dat doet, want je moet weten: ik trouw met de prinses." De geleerde wilde mens blijven en de schaduw liet hem arresteren. „Arme schaduw" zei de prinses, „hij is wel ongelukkig; het zou een weldaad voor hem zijn hem van dat beetje leven, dat hij over heeft, maar te bevrijden, en als ik er goed over nadenk, geloof ik, dat het bepaald noodzakelijk is hem maar stilletjes te laten afmaken." „Dat is wel hard," zei de schaduw, „want hij was een trouw dienaar!" en hij gaf een soort van zucht. „Je bent een nobel karakter," zei de prinses.

's Avonds was er bruiloft. „Dát was een bruiloft! De prinses en de schaduw kwamen op het balkon, om nog eens gezien en nog eens toegejuicht te worden. De geleerde man merkte niets van dat alles; ze hadden hem doodgemaakt."

Of Hans Christian Andersen deze sprookjes ook voorlas aan de vorsten en hoge heren, waarmee hij mocht dineren, weten we niet. Hij schreef ze, en bewees daarmee, dat hij mens was gebleven en geen schaduw wilde worden van de rijken, die hem eerst verachtten en hem later bejubelden.

„Bij de vorsten, onder de adel en bij de armsten van het volk heb ik het edele menselijke gevonden, in het goede, in het beste zijn wij elkander allen gelijk," schreef hij. Hij had een zachtaardige natuur en een kinderlijk vertrouwen. Toen het hem goed ging, en hij overal werd erkend, wilde hij zijn wrange verleden graag vergeten — buiten zijn sprookjes om — en hij noemde zichzelf dan ook een gelukskind, dat zelden in zijn vertrouwen in de mensen was bedrogen.

Overal werd hij hartelijk ontvangen, en onder de vele beroemdheden, die hij op zijn reizen leerde kennen waren Tieck, Chamisso, de beeldhouwer Thorwaldsen, Heinrich Heine, Alexander Dumas, Victor Hugo, Lamartine, Alfred de Vigny, Mendelsohn, Schumann, Wagner, Charles Dickens.

Grappig was zijn eerste ontmoeting met de gebroeders Grimm, die naam hadden gemaakt met het noteren van vele volkssprookjes, en waarvan Andersen dacht: als iemand mij hier in Berlijn kent, dan moet het een der gebroeders Grimm zijn. Maar Jacob vroeg verwonderd: „Wie bent u? Ik herinner mij niet uw naam ooit gehoord te hebben. Wat heeft u geschreven?" En toen kwamen, in sommige boeken, de sprookjes van Grimm en van Andersen al samen voor!

En toch, met al die vrienden en bewonderaars, moest Andersen aan het einde van zijn leven getuigen: „Ik ben ondanks mijn vele ware en trouwe vrienden toch maar een eenzame vogel." Hij leefde in Kopenhagen als vrijgezel op twee huurkamers, hij at elke dag bij andere kennissen, hij zat 's avonds op zijn vrije plaats in het theater. Hij droomde van een eigen villa, en van nieuwe reizen, toen hij

al te zwak was om nog te herstellen. Op 4 Augustus 1875 stierf hij, zoals hij had geleefd: als een logé bij goede kennissen. Maar de dichter, die nooit een eigen huis, een vrouw en kinderen bezat, had zich een plaats veroverd in millioenen huizen en in de harten van alle ouders en kinderen. En dat was een grotere beloning, dan de titels van professor, staatsraad en ereburger van Kopenhagen.

En wanneer wij ons, 150 jaren na zijn geboorte, even bezinnen over het leven en het werk van Hans Christian Andersen, herdenken wij zijn leven, maar zijn werk behoeft niet herdacht te worden.

Want het leeft en het bloeit telkens weer en overal, waar een sprookje van Andersen wordt verteld.

BER HULSING

Boekbespreking

PIETER WIEDIJK

(Naar aanleiding van een biografie)

Wie herinnert zich nog de merkwaardige figuur, die onder de naam J. Saks vele jaren achtereen de kolommen van De Nieuwe Tijd, het sociaal-democratische tijdschrift van het begin van deze eeuw, volschreef? Van Pieter Wiedijk — aldus luidde zijn werkelijke naam — kan men zeggen, dat hij reeds vergeten en begraven was, lang voordat hij (in 1938) overleed. Niettemin behoort hij tot de belangrijkste der figuren, die hun stempel gedrukt hebben op de vroege periode van de Nederlandse arbeidersbeweging, die bekend staat onder de naam van de linkse sociaal-democratie.

Wiedijk behoorde tot de oprichters van de SDAP, hij heeft aan de wieg gestaan van de SDP, beter bekend onder de naam „De Tribunisten", hij heeft — op zijn eigenaardige manier dan — in eindeloze en felle artikelen de theorie van Marx tegen diens burgerlijke bestrijders verdedigd, hij heeft in niet minder talloze polemieken de reformistische opvattingen van de rechtse sociaal-democratie uit het begin van deze eeuw bestreden. Hij schreef waardevolle geschiedkundige opstellen en deed zich — vooral in latere periode — als een literatuurcriticus van formaat kennen. Aan deze figuur een biografie te wijden, is op zichzelf een denkbeeld, dat alleen maar toegejuicht kan worden. Dat heeft dr. F. de Jong Edz gedaan (J. Saks, Literator en Marxist, een politieke biografie, Uitg. N.V. De Arbeiderspers).

De Jong is geen marxist. Van hem kan men dan ook niet verwachten, dat zijn uitvoerig werk een verhelderende studie van de geschiedenis der linkse sociaaldemocratie zou worden. Wanneer de Jong de reden van de „vereenzaming" van Wiedijk onderzoekt, dan verklaart hij:

„Het marxisme. . . is voor Wiedijks bekendheid een sta-in-de-weg, doch: doordat en voorzover zijn werk op de strijd der marxisten slaat. Het is het noodlot van de schrijver dat hij zich van deze strijd — die het hoogtepunt van zijn leven betekende — maar nauwelijks los heeft kunnen maken. Zo werd hij in een zeer speciaal aspect de gevangene van zijn marxisme." (pag. 206).

De Jong beschouwt het marxisme dus als een verouderde zaak. De vereenzaming heeft Wiedijk „aan zichzelf" te wijten. Het is de klaagzang van een burgerman dat deze begaafde auteur — nadat hij het organisatorisch verband met de arbeidersbeweging had verbroken — nimmer er toe gekomen is, de zijde van de reactie te kiezen, zoals tijdgenoten (wij noemen van Ravesteyn) wel deden!

De werkelijke oorzaak van de levensgang van Wiedijk heeft hij niet willen of niet kunnen begrijpen.

In Maart 1909 had Wiedijk trots aan zijn oude vriend (en later fel bestreden) Wibaut geschreven: „Zoals ge ziet, schrijf ik U van uit mijn nieuwe woning. Dakloos ben ik niet lang geweest" (nl. nadat hij met de SDAP gebroken had, schr.) . . . Langer dan vier en twintig uur heb ik het, na zovele jaren onder politieke leiding te hebben gestaan, niet uitgehouden." Met de nieuwe woning

was de zojuist opgerichte SDP bedoeld. Maar de gedachte, die Wiedijk in de aangehaalde woorden tot uitdrukking bracht, heeft hij in 1915 vaarwel gezegd: Zonder organisatie is men niets. In 1915 brak hij met de SDP en afgezien van een kort uitstapje in latere jaren naar de partij van de trotskist Schmidt (de OSP) en een vluchtige periode van medewerking aan een trotskistisch blaadje („De Nieuwe Weg"), bleef hij het zelfgekozen isolement boven de organisatie verkiezen. Zo heeft Wiedijk zichzelf tot de vergetelheid veroordeeld.

De reden van de breuk met de SDP is evenwel belangwekkend genoeg, om hier kort aan te geven. Wiedijk was bij al zijn diepgaande kennis van de theorie van het marxisme geen marxist in de werkelijke betekenis van het woord. Voor de leninistische theorie van de arbeiderspartij heeft hij nimmer enig begrip gehad.

Maar op één punt is hij een voorloper geweest en heeft hij zijn bijzondere verdienste: dat was zijn strijd tegen het ultra-radicalisme en het sectarisme, waardoor de Tribunisten zich kenmerkten.

Honend merkte hij in zijn „Socialistische Opstellen" aan het adres van de Tribunisten op: „Men vraagt onvoorwaardelijke uitspraken, men wenst afdoende maatregelen, men vergt 'principiële' houdingen, men eist absolute regels." (Geciteerd naar de Jong, pag. 164).

Deze „principiële" houding bracht de SDP onder leiding van Henriëtte Roland Holst er toe, de beroemde „Zimmerwalder Konferenz" van 1915 te boycotten, waar Lenin de dood van de tweede internationale constateerde en zijn eerste poging deed een nieuwe internationale te scheppen. Wiedijk ondersteunde dit streven, dat overigens door zijn biograaf „sectarisch" werd genoemd! Het was de oorzaak voor een ernstige botsing met Wijnkoop c.s. De achtergrond evenwel was nog belangwekkender.

Het ging daarbij om de vraag of de SDP voor de verdediging van de nationale onafhankelijkheid van Nederland mocht opkomen of niet. Zoals bekend verwierp de SDP deze opvatting. Terwijl zij het recht op zelfbeschikking der naties op één punt in de practijk althans erkende — daar waar het om Indonesië ging! — verwierp zij dit leninistisch-stalinistische principe ten aanzien van het eigen land.

Wiedijk echter, die het in de theorie bij het rechte eind had, ging in de practijk — wij zouden haast zeggen van de weeromstuit — over de schreef en plaatste zich feitelijk achter Troelstra.

Wiedijk onderkende ook de diepere oorzaak van het sectarisme der SDP. In een kort stukje in De Nieuwe Tijd — een der weinige „korte stukjes" die hij geschreven heeft — nam hij tegen het verwijt van de SDAP stelling, dat de Tribunisten „geen oog hebben... voor en dus niet in aanmerking nemen de nationale eigenaardigheden van ons volk, in 't bijzonder van onze arbeidersklasse." (De Nieuwe Tijd, 14de Jaargang).

Hij heeft toen nagelaten, het verwijt uitvoerig te bestrijden en uiteen te zetten, in hoeverre de Tribunisten wél bij de bepaling van hun tactiek en hun strategie rekening hielden met de „nationale eigenaardigheden" van ons volk. De ondergrond was wellicht, dat het verwijt juist was. Alleen kwam het van de „verkeerde richting" en wellicht had ook Wiedijk geen duidelijk inzicht in de vraag, hoe de nationale eigenaardigheden van ons volk en van de Nederlandse arbeidersklasse in de dagelijkse practijk van de strijd tot uiting moesten komen. De toepassing van dit juiste principe moest tot 1930 wachten en pas de CPN — steunende op de theorie van het leninisme — bleek in staat het juiste principe op de juiste wijze toe te passen.

Het tekortschieten van Wiedijk heeft zijn diepere oorzaken. Ook hier weer ontmoet men de tegenstrijdigheid, die zijn hele leven kenmerkt. Wiedijk heeft uitmuntende studies over de geschiedenis van het Nederlandse volk geschreven. (Zo werd de geboorte van Juliana voor hem aanleiding een zeer uitvoerige analyse van de rol van het Huis van Oranje in de geschiedenis van Nederland te schrijven — „De Wiegen", 1909). Hij heeft zich voortdurend bezig gehouden met de studie van de „nationale eigenaardigheden" van ons volk. Zijn bijdragen over de tijd van de onafhankelijkheidsstrijd bevatten uiterst waardevol materiaal voor verdere studie. Maar op èèn gebied schoot hij tekort: dat was het begrip voor de plaats van het imperialisme in de geschiedenis.

Wanneer de Jong opmerkt, dat Wiedijk „niet ver afgestaan zal hebben van de traditioneel Kautskyaanse interpretatie van het marxisme, die van der Goes en de zijnen voorstonden", dan heeft hij daarmee ongetwijfeld gelijk.

Aan de andere kant vertoonde het werk van Wiedijk ook de sectarische tendenzen, waarop hij de Tribunisten overigens terecht critiseerde. Typisch was bv. zijn houding in wat in de geschiedenis van de SDAP bekend is geworden als „het geval Leeuwenburg".

Deze Leeuwenburg was een propagandist van de SDAP in Twente. In 1909 schreef hij naar aanleiding van de kiesrechtstrijd een reeks artikelen, waarin hij een bondgenootschap met de liberalen en vrijzinnig-democraten bepleitte.

De Jong merkt ergens op, dat Wiedijk reeds omstreeks die tijd de latere ontwikkeling van de SDAP voorzag — die om het in onze eigen woorden te zeggen — haar bekroning vind in de PvdA.

Dat is op zichzelf ongetwijfeld juist. Het is ook juist dat Leeuwenburg een van de rechtse sociaal-democraten was, die het streven naar minister-zetels als de hoogste wijsheid van de SDAP beschouwden, waartegen de Tribunisten terecht van leer trokken. Maar de Tribunisten èn Wiedijk gooiden het kind met het badwater weg en gingen — zoals gewoonlijk — te ver met hun critiek. Zij verwierpen „principiëel" elk bondgenootschap met burgerlijke groeperingen en het kwam zelfs niet bij Wiedijk op, dat een van de gedachten van Leeuwenburg — een coalitie tegen wat hij toen de „christelijke partijen" noemde — in het politieke leven van Nederland nog eens een uiterst belangrijke rol zou kunnen spelen. Wij bedoelen: de strijd tegen de Romme-reactie. Wiedijk zag alleen de negatieve kanten van het „geval". Hij voorzag terecht dat de SDAP onder leiding van Troelstra, die de opvattingen van Leeuwenburg in het openbaar scherp bestreed maar haar hoofdaanval op de SDP richtte, de bedoelingen van L. tot haar officiële politiek zou verheven. En inderdaad was, zoals men weet, de gehele politiek van de SDAP tussen de twee wereldoorlogen gericht op een opportunistisch streven „ministeriabel" te worden. Wiedijk echter zag evenmin als de overige Tribunisten, dat zich in de kiesrecht-strijd een unieke gelegenheid voordeed in de strijd tegen de „christelijke reactie" van die tijd, zich te ontdoen van het sectarisme en de groep uit haar isolement te verlossen.

De Jong, die zich tot een „objectieve" weergave van de gebeurtenissen beperkt, heeft dit vraagstuk niet eens opgemerkt. Om kort te gaan: een marxistische analyse van de gebreken der Tribunisten ontbreekt.

Toch is het boek niet zonder waarde, al was het alleen maar wegens het feit, dat de Jong weer eens de aandacht op de geschiedenis van de SDP vestigt, waarmee het leven van Wiedijk zo nauw verbonden was, en omdat hij veel waardevolle gegevens verzameld heeft, die voor een verdere studie van nut kunnen zijn.

Op één punt heeft de Jong — wiens sympathieën blijkbaar naar figuren als de Wolf en v. Ravesteyn uitgaan — zeker gelijk. Wanneer hij mét Du Perron Wiedijk een „peuterkundige" noemt, dan wijst hij op een van de redenen, waarom Wiedijk niet meer gelezen wordt. Du Perron doelde daarbij op het literaire werk van Wiedijk. Wij hebben meer het oog op zijn polemische en theoretische opstellen. Als voorbeeld noemen wij de reeks „De minderwaardigheid der meerwaardetheorie", die in 1909 begon en pas 2½ jaar later beëindigd werd! Wij kunnen ons best voorstellen, dat dit iets teveel vergde van het uithoudingsvermogen der lezers van De Nieuwe Tijd. Dit neemt niet weg, dat deze serie, waarin hij de anti-Marx-kritiek van prof. Treub bestreed, zeer waardevolle uiteenzettingen over de wijsgerige en economische theorieën van Marx bevat.

Deze en andere opstellen ontlenen vooral hun waarde aan de omstandigheid, dat Wiedijk — in tegenstelling tot Gorter en de Tribunisten — de marxistische leer niet als een receptenboek beschouwde, waarvan maar de juiste pagina opgeslagen behoefde te worden om het juiste antwoord op een bepaalde situatie te vinden, maar als een leidraad. Niet tot het handelen, want daar is Wiedijk nimmer aan toe gekomen. En dat is dan ook de diepere oorzaak van zijn „eenzaamheid" gedurende meer dan twintig jaar.

F.B.

IN DE BAN VAN DE MIDDELEEUWEN

De lezingen, die prof. Jan Romein in Indonesië hield tijdens zijn verblijf aldaar in de eerste helft van 1952, zijn gebundeld uitgegeven door Querido's Uitgeversmij onder de titel: In de ban van Prambánan.

We maken hier voor het eerst kennis met de nieuwe geschiedenis-theorie van Romein, door hem die van het Algemeen Menselijk Patroon, afgekort A.M.P., genoemd. In zijn nieuwste boek: „Aera van Europa" werd deze theorie door zijn vrouw nader uitgewerkt aan de hand van zijn college-aantekeningen.

Pgt. Baruch wijdde aan dit boek reeds een uitvoerige bespreking in De Waarheid van 5 Februari j.l. Bovendien staat dit laatste hier niet ter bespreking, zodat wij ons bij onze critiek op de nieuwste Romeinse theorie willen beperken tot enkele aspecten er van, die onmiddellijk met het Indonesische probleem in verband staan.

Het moet direct gezegd worden, dat Romein het zijn recensenten niet gemakkelijk maakt. Hij houdt van forse grepen in de historie. In een lezing van enkele tientallen bladzijden brengt hij ons van de oude Assyriërs tot het atoomtijdperk en snijdt in het voorbijgaan enkele probleempjes aan, die stuk voor stuk een artikel zouden vergen. Hierbij vertelt hij overigens vele belangwekkende dingen. Het best geslaagd is o.i. zijn lezing over het arbeidsbegrip in Oost en West, waarin hij de vooroordelen ten opzichte van „de luie Oosterling" te lijf gaat en de houding tegenover de arbeid in zijn historische ontwikkeling nagaat. Ook in de andere voordrachten kan men waardevolle gedachten en opmerkingen aantreffen, waarbij ons echter van het hart moet, dat Romein dáár, waar hij iets heeft te zeggen, meer leunde op zijn vroegere leermeester Marx dan op zijn latere leidsman Toynbee. Op pag. 130 spreekt hij bijvoorbeeld over de opkomst van een centraal staatsapparaat door de noodzaak van planmatige bevloeiings-

werken in de dalen van een aantal grote rivieren als Nijl, Euphraat, Ganges, Hoang ho etc. Hebben we hierover niet eens iets gelezen in de briefwisseling tussen Marx en Engels? En geldt dit ook niet voor de beschrijving van de dynastieke veranderingen in Azië op de grondslag van een statistische agrarische economie? Het zou weinig moeite kosten tientallen dergelijke passages in Romeins voordrachten aan te wijzen. Maar overal doorheen speelt zijn theorie van het A.M.P., die niet alleen niets oplost, maar integendeel slechts resultaat heeft de werkelijke problematiek te versluieren. Uit zijn voordrachten spreekt Romeins wens, om zijn Indonesisch publiek te tonen „waar zij staan", m.a.w. hun problemen te plaatsen in hun historisch verband. Ongetwijfeld een hoogst nuttig streven. Zijn theorie van het A.M.P. is echter allerminst geschikt hiertoe bij te dragen.

Op pag. 24 van zijn boek vat Romein zijn theorie samen met de volgende woorden: „De historicus die de Europese Middeleeuwen onderzoekt en het geluk heeft tevens ook iets van Azië te weten, wordt op slag getroffen door overeenkomsten, die onmogelijk toevallig kunnen zijn. De conclusie die hij daaruit mag trekken is deze: dat er blijkbaar eens bestaan heeft wat men het Algemeen Menselijk Patroon van Gedrag zou kunnen noemen, dat in Europa tot aan het einde van de Middeleeuwen bestaan heeft en in Azië voorzover het niet 'verwesterd' is, nog bestaat; dat er m.a.w. na de Middeleeuwen in Europa, met name in West-Europa een afwijking van dat patroon is opgetreden. En het vermoeden ligt dan voor de hand om in die afwijking de verklaring te zoeken voor de bizondere positie van Europa in de laatste vierhonderd jaar. Ik meen te mogen zeggen, dat dit een principiëel andere aanpak van het probleem is als men tot dusver kende."

Dit laatste zou men willen bestrijden, al moet men Jan Romein onmiddellijk toegeven, dat het sinds de Franse revolutie bij de meeste historici niet meer gebruikelijk is het feodale „patroon" als normaal en het kapitalistische als een afwijking, als „abnormaal" te beschouwen.

Bepaald naïef doet de verrassing aan van de historicus Romein, dat er tussen de Europese Middeleeuwen en bepaalde verschijnselen in een aantal Aziatische landen overeenkomsten bestaan, „die onmogelijk toevallig kunnen zijn". Is hij Marx zozeer vergeten, dat hij stomverbaasd staat te ontdekken, dat bij overeenkomstige economische structuren (n.l. feodale) warempel overeenkomstige „bovenbouwen" bestaan? Men vraagt zich bovendien af waarom Romein toch juist de Middeleeuwen tot A.M.P. heeft uitgekozen! Het zou toch veel logischer zijn het oercommunisme tot A.M.P. te verheffen. De slavenmaatschappij zou dan de afwijking kunnen zijn, die weer regel werd, om door de afwijking van de Middeleeuwen opgevolgd te worden enz. Maar op deze wijze redenerend zou men niets anders zeggen dan de oude stelling, die we bij Marx duidelijker aantreffen, n.l. dat de ene maatschappijvorm afgelost wordt door een andere, een hogere.

Marx toont ons echter de bewegingswetten van de maatschappij aan. Jan Romein laat hier grote vraagtekens staan. Het is bovendien zijn bedoeling niet deze marxistische wetten te paraphraseren. Hij dringt de werkelijkheid zijn grove schema op en als het niet precies past perst hij de feiten er maar een beetje in. Typerend is in dit verband, dat hij (op pag. 100) zo terloops de Commune van Parijs het „doortrillen" noemt van de Franse revolutie. Dat het hier geen „slip of the pen" betreft, blijkt uit het slot van zijn lezing over „de Europese geschiedenis als afwijking van het Algemeen Menselijk Patroon", en trouwens ook uit zijn boek „Aera van Europa", waarin de Russische revolutie als een soort uitloper van de „afwijking" en niet als iets principiëel nieuws wordt aangeduid. Zodoende verhindert Romein iedere heldere blik op de toekomst, vooral ook op toekomst van Indonesië en andere half-koloniale landen. Volgens Jan Romein nemen deze landen in de tegenwoordige tijd de „Europese afwijking" van het A.M.P. over. Maar moeten zij nu de West-Europese overnemen of z'n „uitloper"? De befaam-

de theorie geeft geen antwoord op deze vraag. En toch is zij van levensbelang voor honderden millioenen mensen en ook voor de rest van de wereld. Acht Romein hier soms nog burgerlijke revoluties van het oude type mogelijk, waarbij het volk de kastanjes uit het vuur haalt en een kapitalistische klasse daarna de macht in handen neemt, eventueel geconsolideerd door een Bonaparte? Zijn theorie geeft geen antwoord op deze vraag. En toch is het van levensbelang voor de koloniale volken om te weten, dat een dergelijke revolutie in de tegenwoordige historische omstandigheden, waarin het volk onder leiding van de arbeidersklasse al in landen met een aantal van 900 millioen inwoners zelf de macht in handen heeft genomen, niet meer kan voorkomen. Het is voor de achtergebleven volken van groot belang om te weten, dat de verhoudingen, waarin zij zich vrij moeten maken van hun imperialistische onderdrukkers de mogelijkheid van een breed nationaal front schept, van proletariaat, boeren, intellectuelen èn nationale bourgeoisie, een nationaal front, dat een onontbeerlijke voorwaarde is voor het voltooien van de nationale revolutie.

Na het voorgaande zal men zich er niet over verwonderen, dat zijn beschouwingen over hedendaagse problemen van de Indonesische revolutie en van de wereld aanleiding geven tot vele vraagtekens. Men kan het zeker met hem eens zijn, als hij voor de Indonesische regering een zelfstandigheidspolitiek, gericht op het behoud van de vrede, bepleit, zonder er evenwel een soort geloofsbelijdenis van te willen maken, zoals Romein in zijn lezing „De Stem van Azië" doet. Natuurlijk is de zelfstandigheidspolitiek van een aantal Zuid-Oost-Aziatische landen toe te juichen, in zoverre zij zich los hebben gemaakt van de Amerikaanse koers. Natuurlijk leveren zij daardoor een belangrijke bijdrage tot het behoud van de vrede: men denke slechts aan hun afwijzing van het Manilla-pact van Foster Dulles. Maar van deze waarderende erkenning tot de mening, dat nu onze gehele hoop op behoud van de vrede op Nehroe c.s. gevestigd moet zijn, zoals Jan Romein ons voorschotelt, is toch nog wel een grote afstand. Hier komt de beruchte Derde Weg theorie om de hoek kijken, die in wezen het kamp van de vrede en het anti-imperialisme gelijk stelt aan het kamp van de oorlog en het imperialisme en het heil der wereld nu verwacht van het ingrijpen van „vredelievende neutralen". Zij zien hierbij over het hoofd, dat het slechts de kracht van het vredeskamp was, dat de imperialistische oorlogsstokers slagen heeft toegebracht en tot dusverre de derde wereldoorlog heeft voorkomen.

In Romeins nabeschouwing wordt men getroffen door zijn duidelijke onderschatting van de betekenis van de feodale overblijfselen op het platteland en daarmede van het belang van de boerenbeweging.

Zowel hier, als in zijn beschrijving van de positie en rol van de nationale bourgeoisie treft men de overblijfselen van het sectarisme en gebrek aan begrip voor het karakter van hun revolutie aan, dat de Indonesische revolutionnaire beweging op zulke zware offers is komen te staan.

Toch straalt in Romein's boek onmiskenbaar een warme sympathie voor de zaak van het Indonesische volk door. Bij een bespreking als deze komen uiteraard in hoofdzaak de zwakke kanten van een boek aan het licht. En al moge Romein naar onze smaak Europa te veel vereenzelvigen met de maatschappelijke structuur van *West*-Europa — over de voosheid van de zaak van „het Westen" weet hij menig raak woord te zeggen. Daarom is het ook niet verwonderlijk, dat zijn laatste boeken heftig werden aangevallen in Het Parool. Natuurlijk is iedereen, die het waagt te twijfelen aan de toekomst van het Westerse kapitalisme bij de socialisten van Het Parool al bij voorbaat verdoemd en wanneer men aan de heiligheid van de koloniale beleggingen raakt, kent de woede van deze vrije, onverveerde en vooral: onafhankelijke lieden geen grenzen meer. Zij leven niet in de ban van Prambánan, maar van Wall Street.

WIGGERT STUIT

De algemene crisis van het kapitalisme

Twee hoofdstukken uit het verleden jaar in de Sowjet-Unie verschenen Leerboek der Politieke Economie zijn thans in het Nederlands verkrijgbaar. Onder de titel „De algemene crisis van het kapitalisme" heeft de uitgeverij Pegasus de hoofdstukken 20 en 21 van dit Leerboek gepubliceerd. Daar het niet mogelijk is het gehele werk op korte termijn ter beschikking van de Nederlandse lezer te stellen, wordt aldus de gelegenheid geboden om kennis te nemen van twee der belangrijkste hoofdstukken, die een inzicht geven in de economische en politieke ontwikkeling van de laatste tientallen jaren.

De door Lenin blootgelegde tegenstellingen van het monopolistische kapitalisme zijn in deze periode zo verscherpt, dat ze geleid hebben tot een aanzienlijke verzwakking van het kapitalistische wereldstelsel; de keten van het imperialisme wordt verbroken en afzonderlijke landen maken zich los van het kapitalistische stelsel. Deze periode is door Lenin de algemene crisis van het kapitalisme genoemd.

In het Leerboek wordt de algemene crisis omschreven als „de alzijdige crisis van het kapitalistische wereldstelsel in zijn geheel, gekenmerkt door oorlogen en revoluties, door de strijd tussen het stervende kapitalisme en het groeiende socialisme." Zij omvat, zo zegt het Leerboek verder, „alle zijden van het kapitalisme, zowel de economie als de politiek."

Als gevolg van de ongelijkmatige ontwikkeling van de kapitalistische landen rijpt de socialistische revolutie ook ongelijkmatig. Dit maakt het duidelijk, dat de algemene crisis een langdurige periode is van stormachtige economische en politieke botsingen en van verscherpte klassenstrijd. Ook houdt dit in, dat het langdurig naast elkaar bestaan van de twee stelsels, het socialistische en het kapitalistische, onvermijdelijk is.

Juist omdat de algemene crisis een gehele historische periode omvat, kan zij in etappes worden verdeeld.

De algemene crisis begon in de periode van de eerste wereldoorlog en ontwikkelde zich in het bijzonder als resultaat van de Grote Socialistische Octoberrevolutie. Dit was de e e r s t e e t a p p e van de algemene crisis.

In de periode van de tweede wereldoorlog ontwikkelde zich de t w e e d e e t a p p e van de algemene crisis, in het bijzonder nadat de volksdemocratische landen in Europa en Azië zich losmaakten van het kapitalistische stelsel. Aan ieder van deze etappes is in het Leerboek een hoofdstuk gewijd.

In het eerste hoofdstuk wordt een uiteenzetting gegeven over het ontstaan en de gevolgen van de eerste wereldoorlog, over de betekenis van de Octoberrevolutie in Rusland en de toespitsing van het probleem der markten.

Een uitvoerige ontleding van de grote wereldcrisis van 1929—1933 verschaft inzicht in het veranderde verloop van de crisis in de periode van de algemene crisis. De duur van de gehele cyclus (van crisis over depressie en opleving tot bloei) verkort zich, zodat de crisissen zich veelvuldiger voordoen; de crisis is dieper, wat zich uitdrukt in een grotere productie-daling, massa-werkloosheid e.d.; de uitweg uit de crisis wordt moeilijker, zodat de depressie-periode veel langer duurt en de periode van opbloei korter wordt, waarbij het steeds moeilijker wordt het hoogtepunt der productie voor de crisis te bereiken.

Voor de eerste wereldoorlog deden zich de crises gewoonlijk elke 10—12 jaar voor, maar in de periode tussen de twee wereldoorlogen waren er drie crises, in 1920—21, 1929—33 en 1937—38. Hoe veel dieper de val werd, is duidelijk als de crisis van 1907—1908 vergeleken wordt met die van 1929—1933. In de eerste

crisis daalde de productie van de Amerikaanse verwerkende industrie (van het hoogtepunt voor de crisis tot het dieptepunt van de crisis) met 16,4 pct, in het tweede geval echter met 47,1 pct! De crisis van 1929—1933 werd ook niet gevolgd door een nieuwe opbloei, maar door een depressie van bijzondere aard. Zelfs het hoogste punt van de opleving, dat in 1937 werd bereikt, was lager dan het hoogtepunt van 1929 (ongeveer 95 tot 96 procent).

Bijzondere belangstelling roept het tweede hoofdstuk op, dat als titel draagt „De verdieping van de algemene crisis van het kapitalisme na de tweede wereldoorlog".

Hierin wordt een indringende uiteenzetting gegeven over het ontstaan, het karakter en de gevolgen van de tweede wereldoorlog. Daar over dit onderwerp veel verwarring heeft bestaan, is kennisneming en bestudering van deze uiteenzetting van grote betekenis voor hen, die een juist inzicht willen hebben in de ontwikkeling der internationale gebeurtenissen.

Op grondslag van het bekende werk van J. W. Stalin „De economische vraagstukken van het socialisme in de USSR" (Pegasus 1953) wordt de betekenis geschetst van het uiteenvallen van de ene, allesomvattende wereldmarkt in twee parallelle wereldmarkten, die tegenover elkaar staan.

Als gevolg hiervan is betrekkelijke stabiliteit van de markten, die in de eerste etappe van de algemene crisis bestond, tot een einde gekomen. Thans is kenmerkend de beperktheid van de kapitalistische wereldmarkt. Als gevolg hiervan is de chronische onderbelasting van de bedrijven nog toegenomen. De strijd om de markten neemt scherpere vormen aan. Door versterkte expansie ten koste van hun concurrenten, door daden van agressie, bewapeningswedloop en militarisatie van de economie trachten de imperialisten, en vooral de Amerikaanse hun moeilijkheden op te lossen. Dit leidt tot nog grotere verdieping van de tegenstellingen van het kapitalisme.

Het economische wezen van de militarisatie wordt op indringende wijze ontleed, vooral aan het voorbeeld van de Verenigde Staten. Ook voor het inzicht in de economische toestand van ons land is deze analyse van groot belang. Zij helpt de werkelijke betekenis van de zogenaamde „hoogconjunctuur" die in ons land zou heersen, te begrijpen. „De militarisatie van de economie der kapitalistische landen, die de wanverhouding tussen de productie-mogelijkheden en de verminderde koopkrachtige vraag van de bevolking verdiept, leidt onvermijdelijk tot een nieuwe economische crisis", constateert het Leerboek.

De vernietigende consequenties van de militarisatie laden de monopolies op de schouders van de werkende massa's. Aan de hand van actueel feiten-materiaal uit een reeks landen wordt aangetoond, hoe de arbeidersklasse verder verarmt als gevolg van de stijgende prijzen, de toepassing van jaagsystemen, de stijging der huren en de verslechtering van de woontoestanden en de verhoging van de belastingen. Ook de boeren, de middenstand en de intellectuelen ondervinden de slechte gevolgen van de militarisatie aan den lijve.

In de tweede etappe van de algemene crisis verdiept zich de crisis van het koloniale stelsel. Onder de slagen van de nationale bevrijdingsbeweging, die optreedt in een nauw verbond met het proletariaat in de moederlanden begint het koloniale stelsel uiteen te vallen. Nog onlangs op 8 Februari 1955, heeft W. M. Molotow in zijn rede op de zitting van de Opperste Sowjet de betekenis van deze ontwikkeling geschetst, waarbij hij vooral wees op de grote, positieve rol, die India, Indonesië en Birma, nog kort geleden koloniën, thans in de internationale politiek spelen.

De algemene crisis betekent in het politieke leven ook de crisis van de burgerlijke democratie. De bourgeoisie handhaaft de burgerlijke democratische vrijheden niet meer en gooit de nationale onafhankelijkheid overboord. Zij streeft

naar fascisering van het politieke leven en voert een tegen de nationale belangen gerichte politiek. De strijd voor deze belangen en voor de handhaving van de democratische vrijheden wordt thans gevoerd onder leiding van het proletariaat en zijn communistische partij.

Deze korte samenvatting van een deel der in deze twee hoofdstukken behandelde vraagstukken toont hoe ongemeen rijk van inhoud deze nieuwe uitgave van Pegasus is. Duidelijk wordt er in uiteengezet welke wetmatigheden de ontwikkeling op internationaal gebied beheersen en hoe de krachtsverhoudingen gewijzigd zijn ten gunste van het kamp van vrede, democratie en socialisme. De kennis van deze wetmatigheden geeft een betrouwbaar kompas aan hem, die zich wil oriënteren in het ingewikkelde geheel van de internationale politiek en de gebeurtenissen op economisch terrein.

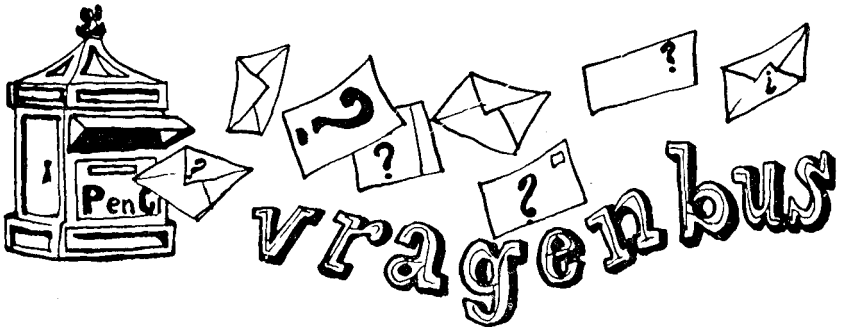
Voor de communisten is de ontleding en kennis van de werkelijkheid en de processen die zich er voltrekken, geen beschouwende zaak. Het is een wapen in de strijd. Het is een noodzaak om te kunnen komen tot de vaststelling, hoe gestreden moet worden. De kennis van de wetmatige ontwikkeling versterkt hun kracht, hun wil tot handelen en ligt ten grondslag aan hun overtuiging, dat, zoals in de conclusies van het tweede hoofdstuk wordt gezegd: „de versterking van het kamp van vrede, democratie en socialisme, de verzwakking van het imperialistische kamp van reactie en oorlog, de opbloei van de bevrijdingsstrijd van de arbeidersklasse de boeren en de koloniale volken aantoont, dat het huidige tijdperk het tijdperk is van de ineenstorting van het kapitalisme, het tijdperk van de overwinning van het communisme."

Het Leerboek der Politieke Economie is een wetenschappelijk werk, een *strijdbaar* wetenschappelijk werk. Het voldoet aan de eis, die Marx aan de wetenschap stelde, namelijk dat ze de strijd objectief moet laten zien als product van een bepaald systeem van productie-verhoudingen, dat ze laat zien dat deze strijd noodzakelijk is, dat ze de inhoud van de strijd, zijn verloop en ontwikkelingsvoorwaarden toont.

Juist hierom is de bestudering van dit nieuwe Leerboek, en met name van de twee nu in het Nederlands gepubliceerde hoofdstukken, van zulk groot belang. Het kennisnemen van dit werk zal het begrip — en de uitvoering — vergemakkelijken van de door onze partij uitgewerkte politiek. Het is een waardevol hulpmiddel om de weg te bepalen in de vaak zo ingewikkelde vraagstukken van economie en politiek.

Zo bevestigt dit Leerboek, dat geschreven is door een reeks der bekendste Sowjet-economen (Ostrowitianow, Shepilow, Leontjew, Gatowski, Joedin e.a.) de woorden, die Stalin in zijn laatste werk schreef. Het is „een mooi geschenk voor de jonge communisten van alle landen" en ook „van groot nut voor de oudere communistische kaders van deze landen", alsook voor de mensen die met het communisme sympathiseren.

J.W.

L. B. te A. (België) vraagt waarom de Communistische Partij „zich niet de moeite getroost de filosofische basis waarop zij berust verder wetenschappelijk uit te diepen". Hij pleit voor „atheïstische propaganda" als een strijdmiddel, dat weliswaar van ondergeschikte betekenis is, maar toch niet verwaarloosd mag worden. Zijn de moderne theoretici soms bang voor een polemiek met de religie?

Wij hebben in het Augustusnummer van 1954 een hoofdstuk uit een boek van R. Garaudy overgenomen onder de titel „Marxisme en godsdienst", waarin duidelijk werd aangetoond dat de marxisten steeds *alle* werkers hebben opgeroepen voor de strijd tegen onrecht en onderdrukking, zonder hun godsdienstige opvattingen te kwetsen, en dat anti-clericalisme en bestrijding van de religie niet hetzelfde zijn. In het Decembernummer brachten wij een artikel uit de Komsomolskaja Prawda „De absolute onverenigbaarheid van wetenschap en godsdienst", om de reactionaire rol van de godsdienst, vanaf het begin van haar ontstaan, in het licht te stellen, tegenover de vooruitstrevende rol van de wetenschap. Men kan dus niet zeggen dat P. en C. dit vraagstuk uit de weg gaat.

Hoe zouden wij echter een „polemiek met de religie" moeten voeren, zonder in het anticlericalisme te vervallen, dat de arbeidersbeweging zo dikwijls parten heeft gespeeld? Men polemiseert niet met een reactionaire ideologie, men bestrijdt deze in haar beweegredenen, concrete uitingen, men ontmaskert de dragers ervan door hun handelingen te toetsen aan de zich ontwikkelende situatie, aan de belangen van de vooruitgang, de bevrijding van de mens van uitbuiting en oorlog. Dat is een taak die P. en C. moet volbrengen, méér en beter dan het tot nu toe gedaan heeft. Een voorbeeld van deze ideologische ontmaskering was het artikel „Enkele problemen in de strijd tegen psycho-analyse" in de Aug. en Septembernummers 1954.

Een tweede taak, die P. en C. in verband met de godsdienst heeft, is het versterken van de band tussen alle vooruitstrevende krachten in de maatschappij, waarvan de eenheid van de arbeidersklasse de grondslag is. Ook hieruit volgt dat een bestrijding van de godsdienst op zichzelf, in het luchtledige beschouwd, verkeerd en schadelijk is. De politiek van het Vaticaan is echter een verlengstuk van de politiek van het grootkapitaal in elk kapitalistisch land daar het Vaticaan zelf uit een machtige groep grootkapitalisten bestaat. Wij bestrijden het Vaticaan en zijn politici zoals Romme, Adenauer, McCarthy, niet als godsdienst, maar als een van de geraffineerdste en machtigste groeperingen in het kamp van de reactie. De politiek van Romme en consorten is in elk opzicht gericht tegen de democratie, de vrede en de nationale zelfstandigheid. (Zie ook het artikel „Het bouwwerk van Romme" in dit nummer.)

Kortom, ontmaskering van reactionaire theorieën op elk gebied dat zich concreet voordoet, dat is onze taak nummer één. Ten tweede: het uit de weg ruimen van alle beletselen voor de eenheid der werkers, van welke aard dan ook.

*

In het tweede leerboekje lees ik dat er in het imperialisme een aantal couponknippende landen ontstaan, voornamelijk landen met koloniën. Een deel der arbeidersklasse wordt in deze landen gecorrumpeerd. Ook Nederland is zo'n land. Deze toestand is een economische ondergrond voor het revisionisme en reformisme. Nu is in de Scandinavische landen het reformisme — vertegenwoordigd in de zich noemende soc. partijen — zeer sterk. Deze landen hebben — en hadden — echter geen koloniën. Wat is de maatschappelijke oorzaak van het reformisme in deze landen? (G. v. H. te A.)

De vragensteller vergeet dat het imperialisme een wereldstelsel is, dat op zijn hoogtepunt alle landen omvatte en waartoe landen als Zweden, Noorwegen, Zwitserland enz. behoren, die zelf geen koloniën bezitten. Eveneens moet hij in het oog houden, dat het bezit van koloniën slechts één kenmerk van het imperialisme is.

De imperialistische landen, die geen koloniën bezitten, profiteren op verschillende manieren van het stelsel.

Een van de voornaamste middelen is de kapitaal-uitvoer, waartoe voornamelijk de grondslag werd gelegd door het ontstaan van het financierskapitaal, „het samensmelten of vergroeien van de banken met de industrie", zoals Lenin in zijn „Imperialisme" zegt.

Het financierskapitaal heeft ook in landen als Zweden en Zwitserland een grote vlucht genomen. Eveneens hebben deze landen op grote schaal aan de kapitaal-uitvoer deelgenomen. Vooral Zwitserland heeft op deze wijze de kans gekregen — direct of indirect — van de uitbuiting der koloniale en — grondstoffengebieden mee te profiteren.

In talrijke gevallen gebeurt dit langs ingewikkelde wegen.

Zo zijn de Scandinavische landen en Zwitserland voorname beleggers in de Duitse industrie, die zelf geen koloniën bezat of bezit. Maar de Duitse industrie heeft niettemin door middel van de internationale monopolies direct aan de uitbuiting der koloniale en half-koloniale gebieden deelgenomen en doet dit nu nog.

Hetzelfde geldt voor de groot-industrie van Zweden, die door monopolieafspraken met de financiers van de koloniale rijken, zoals Engeland b.v., verbonden is.

Bij de beoordeling van dit vraagstuk moet men er vooral op letten dat ook het imperialisme zich verder ontwikkelt. In het vierde deel van het Leerboek der Arbeidersbeweging wordt er op gewezen, dat de uitbuiting van de koloniale gebieden thans meer en meer langs indirecte wegen geschiedt, door het verlenen van zg. onafhankelijkheid aan de koloniën, het omkopen van regerende groeperingen in deze landen en vooral langs de beheersing van het economische leven der koloniën en het politieke en militaire apparaat. Amerika b.v. bezit formeel slechts kleine koloniën, maar is niettemin de grootste koloniale mogendheid van thans. Dit houdt in, dat de Amerikaanse monopolisten en financiers langs andere wegen dan de beheersing van een kolonie door middel van een koloniaal bestuur (zoals Indonesië het tot aan het Unie-verdrag gekend heeft) de uitbuiting handhaven en verscherpen. Deze middelen zijn sinds lang toegepast, vooral ook door de financiers van landen zoals Zweden en Zwitserland.

Men kan de zaak met betrekking tot deze landen aldus stellen: Zij maken deel uit van het imperialistische wereldstelsel en profiteren zowel langs directe als indirecte weg van het stelsel. En dit verklaart op zijn beurt, waarom zich in

landen als Zweden een sterke rechtse sociaal-democratische beweging kon ontwikkelen.

*

J. M. te A. vraagt waarom de tekening van Hans Bayens, die wij als bijlage in het Febr.-nummer opnamen, stratenmaker wordt genoemd. Hij is zelf stratenmaker: „Ik heb deze tekening laten zien aan mijn makkers in het bedrijf. Zij vonden de tekening allemaal erg mooi, maar zij begrepen geen van allen het verband tussen deze uitbeelding van een bewuste arbeider en een straatmaker. Zij redeneerden, dat deze uitbeelding een beeld gaf van de arbeider in het algemeen, maar niet in het bijzonder van een straatmaker."

Hans Bayens schrijft naar aanleiding hiervan, dat hij zelf ook niet tevreden was over de titel. „Het *is* een stratenmaker, maar dat doet in dit geval niets ter zake. Beter ware geweest: 'Studie van arbeider'."

De kritiek van J. M. en het antwoord van Bayens bewijzen dat er een vruchtbare wisselwerking mogelijk is tussen de werkers en de vooruitstrevende kunstenaars, hetgeen P. en C. hoopt te bevorderen in zijn kunstbijlagen en artikelen.

*

A. de V. te N.W. heeft onlangs „De grote samenzwering" gelezen van Sayers en Kahn. Hij vraagt ons iets over de schrijvers te vertellen.

Michael Sayers schreef een boek met een uitvoerige ontmaskering van de nazi-invloeden in Frankrijk, Engeland en Ierland, voordat „De grote samenzwering" verscheen. Albert Kahn was de Executief-secretaris van de Amerikaanse Raad tegen Nazi-propaganda. „De grote samenzwering tegen Rusland" is het derde boek, dat zij samen hebben geschreven; daaraan vooraf gingen: „Sabotage! De geheime oorlog tegen Amerika" en „De samenzwering tegen de vrede", beide best-sellers, resp. in en vlak na de oorlog.

Daarna schreef Albert Kahn nog: „Hoogverraad — de samenzwering tegen het volk", „Het spel van de Dood" (De invloed van de koude oorlog op de kinderen) en een aantal brochures.

Samen met Angus Cameron geeft Albert Kahn het geruchtmakende boek van Matusow „Valse getuigenis" uit, waarvoor hij bij voorbaat tot zes maanden gevangenisstraf werd veroordeeld. Hij verklaarde op de rechtszitting: „Wij beschouwen deze vervolgingen als een brutale poging om de persvrijheid te vernietigen . . . Wij zijn van mening dat de minister van Justitie, door ons voor de Federale Hoge Raad te laten verschijnen, wil trachten te verhinderen dat de onthullingen in het boek het publiek bereiken, omdat sommige van deze onthullingen de minister van Justitie compromitteren . . . Wij zullen de confiscatie van het manuscript niet toelaten en ons niet laten intimideren. Binnenkort zullen wij overgaan tot de uitgave."

Volgens een bericht in de Times verklaarde Matusow voor het Hoge Gerechtshof op 28 Februari, in antwoord op een desbetreffende vraag, dat hij niet wist en dat het hem ook niet kon schelen of de uitgevers van zijn boek „Valse getuigenis" communisten waren. „Hij zei, dat hij daar niets mee te maken had, en hij bood hun zijn verontschuldigingen aan omdat hij hen vroeger ervan had beschuldigd communisten te zijn." Figuren als Matusow zijn alleen bruikbaar voor de Amerikaanse rechtspraak zolang zij er geen geweten op na houden: „Vandaag weigerde het Hoge Gerechtshof de veroordeling te herzien van de 13 communistische leiders in het licht van de huidige verklaringen van de heer Harvey Matusow, dat hij hen vals beschuldigd had." (Times, 2-3-55.) Daarom is het zo

belangrijk, dat zelfs zulke mensen onder invloed van de democratische beweging, tot eerlijke handelingen kunnen komen.

Het boek „Valse getuigenis", uitgegeven door Cameron en Kahn, zal in grote mate bijdragen tot de bestrijding van het McCarthyisme in de Verenigde Staten.

„Landbouw-crisis in de Sowjet-Unie"

Op 16 Februari jl. meldt het dagblad De Tijd, dat in de Sowjet-Unie „een ernstige landbouw-crisis" heerst. Op dezelfde datum schrijft Het Vrije Volk, dat volgens het verslag van de secretaris der CPN, N. S. Chroesjtsjow, de Sowjet-landbouw een „mislukking" is geweest in tegenstelling tot het „succes van de landbouw in de kapitalistische wereld".

Uit het blad „Voor een Duurzame Vrede" van 18 Februari blijkt echter, dat N. S. Chroesjtsjow geenszins crisis en mislukking in de Sowjet-Unie heeft geconstateerd maar wel grote successen, zoals: meer levensmiddelen voor de bevolking in 1954 dan in 1953, versterking van de technische kaders, overtreffen van het uitzaaiplan en meer inkomsten voor kolchozen en kolchosboeren.

Daarnaast laat Chroesjtsjow niet na, diepgaand de tekortkomingen te bespreken, die o.m. op het gebied van de veeteelt liggen. Hij wijst erop, dat in de Verenigde Staten de mais-cultuur beter is toegepast dan in de Sowjet-Unie en dat de Amerikanen vooral dank zij de mais-cultuur een hoog peil voor de veeteelt hebben bereikt. Verder gaat Chroesjtsjow's lof voor de kapitalistische landbouw niet en kan hij ook niet gaan: landbouw-crisis heerst namelijk niet in de Sowjet-Unie maar in de Verenigde Staten (met zijn agrarische overschotten en op de fles gaande boeren enerzijds en z'n millioenen hongerige werklozen anderzijds). In Nederland dreigt eveneens landbouwcrisis ten gevolge van dalende afzetmogelijkheden en stijgende kosten voor de boeren.

Volgens gegevens van het Centraal Bureau v. d. Statistiek en de landbouw-begroting loopt in ons land het verbruik van o.a. melk, boter, kaas, groenten, aardappelen, peulvruchten, eieren en brood terug. Maar in het „crisis-land" Sowjet-Unie, steeg van 1953 op 1954 — terwijl de bevolking met 1,5% toenam — het vlees- en vleeswarenverbruik met 16%, het boterverbruik met 7%, het spijsvettenverbruik met 22%, dat van kaas met 13%, van melk en melkproducten met 10%, van eieren met 6%, van groenten met 15%.

Hoger onderwijs in de Sowjet-Unie en hier

De jongste gegevens van het CBS bij de Ministerraad der USSR (in „Voor een Duurzame Vrede", no. 4, 1955) leren ons, dat in 1954 1.732.000 Sowjet-mensen hoger onderwijs hebben genoten, dat is ruim 0.8% der totale bevolking. In geen enkel kapitalistisch land is dit percentage bereikt. In Nederland bedraagt het ongeveer 0.35%. Daarbij komt, dat het in de Sowjet-Unie voortdurend stijgt: in 1939 was het 0.64%, in 1952 0.7%. Ook valt aan te tekenen, dat verreweg de meeste Sowjet-studenten met succes studeren, daar toegang tot de universiteit uitsluitend op grond van prestatie wordt verleend. Hoe voortreffelijk het hoger onderwijs in de S.U. is, bewijzen o.a. de ingenieurs en de artsen aldaar.

Interessant is ook, dat de Sowjet-practijk „schattingen" van westerse „test-psychologen" weerlegt. Volgens hen zou namelijk hooguit een half procent van een bevolking „intelligent genoeg" zijn om met vrucht een universiteit of hogeschool te bezoeken. Reeds in 1939 volgde meer dan het dubbele van dit geschatte aantal in de Groezische S.S.R. (het eenmaal achterlijke „Georgië") hoger onderwijs, nl. 1,2% van de toentertijd 3,5 millioen inwoners.

Multatuli herdacht in de D.D.R.

In de Duitse Democratische Republiek is het feit herdacht, dat de grote Nederlandse schrijver Eduard Douwes Dekker (Multatuli) 135 jaar geleden

geboren werd (2 Maart 1820). Op 4 Maart j.l. heeft de Berlijnse radio fragmenten laten horen uit een Duitse vertaling van „Max Havelaar", een 19de-eeuwse bijdrage tot de bevrijdingsstrijd van het Indonesische volk. Tevens werd de levensgeschiedenis van Multatuli voor de microfoon gebracht.

De oude man en de zee

In 1955 zullen 140 werken van klassieke en moderne buitenlandse schrijvers in het Hongaars worden vertaald. Onder de Amerikaanse auteurs op deze lijst treffen we aan: de dichter Walt Whitman en de proza-schrijvers Theodore Dreiser en Howard Fast. Van Ernest Hemingway zal worden vertaald: „De oude man en de zee".

De jonge vrouw en de zee

De eerste vrouwelijke scheepskapitein op de grote vaart in Roemenië is Angela Lefteresco. Zij voert op 25-jarige leeftijd gezag over het schip „Nisetrul". Haar echtgenoot heeft een betrekking aan land.

d.J.

Oproep van het Dagelijks Bestuur der CPN

VIERT DE INTERNATIONALE VROUWENDAG!

De 8ste Maart, de Internationale Vrouwendag, is de dag van strijd voor de vrouw, voor het leven en het geluk van haar kinderen, voor de bescherming van het leven.

Tezamen betogen vrouwen en mannen op deze 8ste Maart voor de verdediging en uitbreiding van de rechten der vrouw en het behoeden van ons volk tegen de verschrikkingen van een vernietigende atoomoorlog, waarmede het door de heroprichting van de nazi-Wehrmacht wordt bedreigd.

Door tientallen jaren van strijd hebben de vrouwen, tezamen met de arbeidersbeweging die steeds voor haar op de bres stond, de reactie enkele verbeteringen afgedwongen.

Als gevolg van de oorlogsvoorbereidingen en de aanvallen van reactionnaire zijde op het volk wordt echter op deze veroveringen inbreuk gemaakt en worden de vrouwen en haar gezinnen groeiende zorgen opgelegd. De militarisatie en haar gevolgen hebben het leven van de vrouw verslechterd. De prijsstijgingen dwingen haar bij te dragen tot het gezinsinkomen.

De vrouw, die in de huishouding werkzaam is en meer nog zij die in het bedrijf werkt en daarnaast nog het huishouden moet doen, ondervindt toenemende moeilijkheden. Ontwrichting van het gezinsleven, onderwijs-verslechtering en woningnood — alles resultaten van de verwording van het kapitalisme — treffen in de eerste plaats de vrouw.

Om het verzet van het volk tegen oorlogsvoorbereiding en verarming te verlammen, doet de reactie onder aanvoering van Romme, aanvallen op de rechten van het volk. Zij tracht vooral ook de vrouwenrechten aan te tasten en ongedaan te maken. Zij wil de vrouw maken tot een willoos slachtoffer van haar plannen, haar onwetend en onbewust houden en zo misbruiken ten nadele van haar eigen gezin en volk. Zij wil haar machteloos maken tegen de atoombom, die door het drijven van de Amerikaanse heersende kringen boven de wieg van het kind, boven huis en haard, boven het geluk van de opgroeiende generatie hangt en ons volk met ongekende verwoestingen bedreigt.

Zij wil de vrouwen de misdaad doen aanvaarden van de herleving van de nazi-Wehrmacht, welker laars zij in de oorlog hebben gevoeld en die zij hebben leren kennen als de vijand van al wat menselijk is.

De CPN roept ter gelegenheid van de Internationale Vrouwendag alle vrouwen op tezamen met de mannen, met het gehele volk, te strijden voor het verbod van atoomwapens, tegen de bekrachtiging van EDG no. 2, voor de veiligheid van ons land, voor het recht om in vrede te leven.

De CPN roept de moeders op haar kinderen te verdedigen en hun ontwikkeling en leven te beschermen.

De CPN roept de jonge vrouwen en meisjes op te strijden voor een leven in

vrede, met eigen huis, met werk en welvaart.

De CPN wekt de arbeidsters en arbeidersvrouwen op om tezamen met de gehele arbeidersklasse te strijden voor haar belangen, voor hogere lonen en een prijsstop.

Versterkt de kracht van het proletariaat en daarmee van alle gezonde krachten van de natie door Uw vastberaden optreden.

Strijdt voor de eenheid van optreden van socialisten en communisten. Overtuigt vooral de vrouwen die staan rondom de Partij van de Arbeid van de noodzaak om gemeenschappelijk op te treden voor gemeenschappelijke doeleinden, voor de vrede, voor de rechten en belangen van de vrouw.

De CPN wekt haar leden op de vrouwen de weg te tonen naar een betere maatschappij, die steunt op sociale rechtvaardigheid en een gezonde moraal.

De Internationale Vrouwendag is de dag van de internationale solidariteit van alle vrouwen, waarop betoogd wordt voor de ontwikkeling van vreedzame betrekkingen tussen de volken, voor het aanknopen van vriendschap met de vrouwen uit andere landen. In het bijzonder is het noodzakelijk de culturele betrekkingen te versterken tussen de vrouwen uit ons land en de vrouwen uit de landen van democratie en socialisme, met aan het hoofd de Sowjet-Unie, waar de vrouw is geworden tot een volledig gelijkgerechtigd deelneemster aan de opbouw van een nieuwe maatschappij.

Voor de Nederlandse vrouwen is de 8ste Maart tevens een dag van solidariteit met de vrouwen van Indonesië, die samen met het hele volk strijden voor de volledige bevrijding van haar land van het koloniale juk.

Het Dagelijks Bestuur van de CPN richt zich tot de leden der partij met de oproep hun werk onder de massa's der vrouwen te verbeteren, haar te helpen de strijd te ontwikkelen. Het Dagelijks Bestuur is van mening, dat de vrouwelijke partijgenoten steeds actiever in de politieke werkzaamheden dienen te worden betrokken en op verantwoordelijke posten moeten worden gekozen.

Het Dagelijks Bestuur wekt alle leden der partij op om de werkende vrouwen, de vrouwen uit de kringen der arbeiders, boeren en intellectuelen, die actief strijden voor vrede en sociale verbetering, te winnen voor het lidmaatschap van de Communistische Partij. Dit zal haar helpen haar strijd te versterken en te ontwikkelen en zal de partij in staat stellen haar taken beter te vervullen in het belang van ons volk.

Voor een grote viering van de 8ste Maart!

Leve de Internationale Vrouwendag!

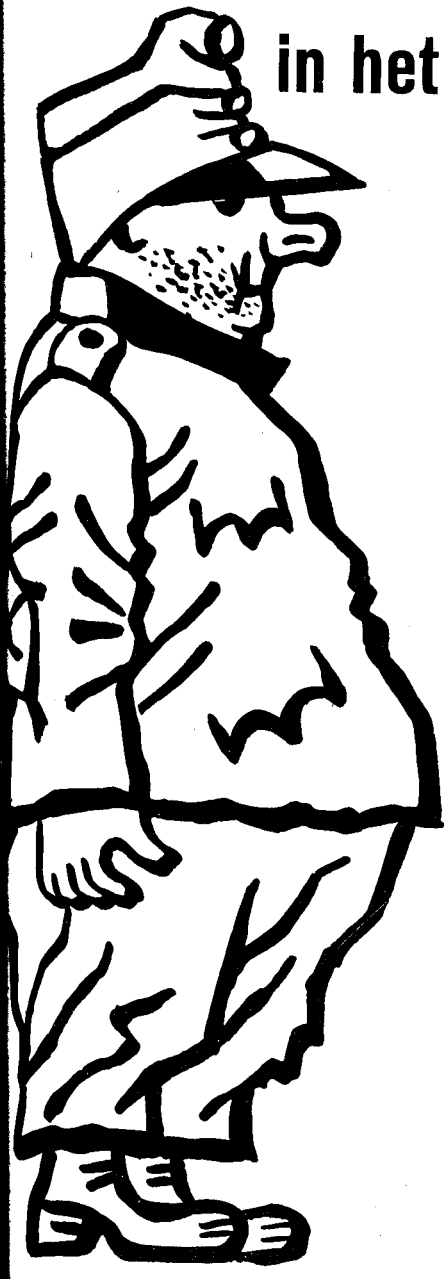
HET DAG. BESTUUR DER CPN

5 Maart 1955.

gelegenheid van de Boekenweek is verschenen:

Jaroslav Hašek

de avonturen van de brave soldaat SCHWEJK, in het achterland

de grootste satire van de moderne literatuur, een kostelijk werk vol humor, geïllustreerd met alle oorspronkelijke tekeningen van Josef Lada

uit het Tsjechisch vertaald door S. van Praag
plm. 300 blz., linnen band met fris stofomslag

geb. **f. 7,90**

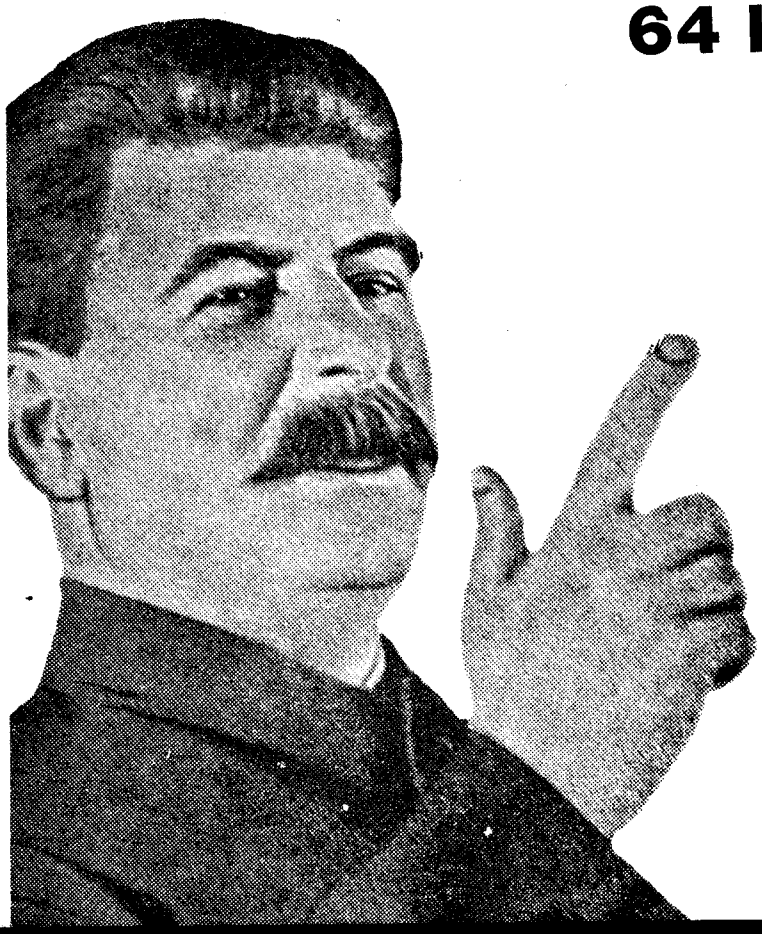
in de boekhandel verkrijgbaar

zojuist verscheen een nieuw theoretisch werk van de grootste betekenis:

de algemene crisis van het kapitalisme

(Nederlandse vertaling van hoofdstuk 20 en 21 het onlangs in Moskou verschenen Leerboek voo politieke economie)
dit boek werd, naar aanwijzingen van J. W. St samengesteld door een collectief van economen u USSR w.o. K. W. Ostrowitjanow, L. A. Leon I. D. Laptjew, P. F. Joedin en D. T. Sche

64 blz. f 0,

boekhandel Pegasus

Leidsestraat 25 - Amsterdam
Hobbemastraat 57 - Den Haag

Mei 1955

Politiek en Cultuur

30 cent

MEI 1955

Dag van glorie en van maskerade	*Marcus Bakker*	249
Onze vredespolitiek zal overwinnen	*Paul de Groot*	254
Om het leven van een generatie	*Joop Wolff*	262
Tien jaar E.V.C.	*Frits Reuter*	270
Economische expansie van de Roermonopolies en de herbewapening van Duitsland	*B. Pitsjoegin*	276
De communisten en de natie	*Maurice Thorez*	280
Nederland is voor mij . . .	*Romain Rolland*	281
Marx en Engels over het reactionaire Pruisendom		282
De brave soldaat Schwejk	*Fred Schoonenberg*	290
Meesters der Nederlandse schilderkunst	*Jaromír Sípa*	294
Brief over Suriname		306
Vragenbus		310
Varia		312

Nr. 2 van de reproductie-serie: „Haven met rijdende kranen" door *Lex Horn.*

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,
Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is ƒ 3,50 per jaar, ƒ 1,75 per half jaar,
losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15e jaargang no. 5 Mei 1955

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het
marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

DAG VAN GLORIE EN VAN MASKERADE

De glorie van de komende vijfde Mei is, dat hij als feestdag werd bevochten. Als men nu de burgemeesters van grote en kleine gemeenten bijeengehaald heeft om ze „hup, soep en gortenbrei" of de „driekusman" te leren dansen, dan is dat slechts een caricaturale vertekening van wat deze tiende bevrijdingsdag zal wezen: een dag, waarop alles wat géén bevrijdingsfeest wilde, gedwongen wordt om wèl bevrijdingsfeest te vieren. Over het hoe van deze feestviering valt nog wel wat te zeggen en we willen het daar ook in het verloop van dit artikel nog over hebben. Maar het feit is daar: De tiende bevrijdingsdag wordt gevierd als een grote, algemene, nationale feestdag, door heel Nederland.

De dag dat wij van de nazi-bezetting bevrijd werden en dat het fascistenpak zich moest opmaken om op een schoen en een slof het geteisterde land te verlaten, zal gevierd worden als een dag van de overwinning van vrijheid en democratie, een dag van de grote zegepraal op het nazidom. De huizen zullen vlaggen, de straten zullen versierd zijn, het volk zal eendrachtig feesten om de ondergang van de tyrannie en tot lof van de vrijheid. Dat is de vijfde Mei, en het zal moeilijk worden om daar in de toekomst nog iets aan af te doen.

Het Nederlandse volk kan er trots op zijn, dat het dit bereikt heeft.

*

Verraders vieren de vrijheid niet gaarne en het heeft dan ook de laatste jaren niet ontbroken aan pogingen, om de vijfde Mei als nationale feestdag te liquideren.

Deze pogingen hielden gelijke tred met de toeneming van de Amerikaanse zeggenschap over Nederlands politiek en de voorbereidingen om ons te doen meewerken aan herbewapening der nazi's. De heer Drees heeft eens, de ogen ten hemel geslagen, gevraagd, hoe men hèm ervan kon verdenken dat hij tegen de viering van de vijfde Mei zou zijn omdat hij bezig was de E.D.G. voor te bereiden. Dat was nogal een kwalijke vertoning, want het verband is duidelijk voor de meest achterlijke Nederlander — waarmee niets kwaads gezegd wil zijn van de geslepen-

heid van onze minister-president. Het is zo helder als glas, dat Duitse herbewapening en viering van de bevrijding twee zaken zijn die elkaar bijten. Viering van de vijfde Mei betekent het levendig houden van de herinnering aan nazi-onderdrukking en aan het Nederlandse bloed dat het Pruisische militarisme heeft doen vloeien. Viering van de vijfde Mei wil ook zeggen het ernstig toetsen van de hedendaagse situatie, het stellen van de vraag hoe het nú staat met die nazi's, wier nederlaag wij tien jaar geleden bejubelden. Viering van de vijfde Mei scherpt de critische beoordeling van de internationale politieke verhoudingen. Niet voor niets heeft men van Duitse regeringszijde de toeristen dit jaar afgeraden, rondom de vijfde Mei Nederland te bereizen. Men weet er maar al te goed dat een volk dat de overwinning van 1945 op nazi-Duitsland viert, scherper oordeelt over wat er van over de Oostelijke grens tot ons komt, dan een volk dat zijn bevrijding vergeten is.

Daarom verdraagt de herbewapening van het Pruisische soldatendom geen vrijheidsherdenkingen in de buurlanden. En daarom was de heer Drees tegen de 5 Mei-feesten. Niet omdat die „verlopen" waren, maar zeer precies omdat ze in strijd kwamen met zijn pro-Duitse politiek.

*

Er zijn twee hoofdwerktuigen gebruikt om de vijfde Mei van de nationale agenda te schrappen. Het ene is Klaas Vaak, het andere het koningshuis.

Het in slaap sussen van het volk is lange tijd gaande geweest. Allengs werd er aan de vijfde Mei minder aandacht besteed, liet men de herdenkingen mislukken, begon met te bewijzen dat de nationale productie deze ene werkdag beslist niet missen kon. Klaas Vaak strooide liters zand in de ogen van een moegebeukt volk, in de hoop dat het in een langdurige slaap zou verzinken en zich ongemerkt deze grote dag zou laten ontstelen.

Het andere middel, geraffineerd maar riskant, was het uitspelen van de Oranjegezindheid van een deel van ons volk. Er werd gezegd dat de verjaardag van de koningin zo dicht tegen de vijfde Mei aanlag, dat het technisch onmogelijk en practisch ongewenst was om beide dagen als nationale feestdag te vieren. En als er dan toch een keus gemaakt moest worden, dan nam men liever de dag der oranjefeesten. Daarmee hoopte men twee dingen te bereiken: ten eerste, dat niemand zich op den duur de vijfde Mei meer zou herinneren en ten tweede, dat alle vrijheidsgevoelens omgebogen zouden worden in uitbarstingen van oranjelol. Men wilde het socialistische deel van de natie, zijn meest strijdbare, meest patriottische deel, op de weg van verering van het koningshuis voeren en het zodoende geestelijk verarmen en verlammen.

De zo herhaaldelijk gebleken „atlantische" gezindheid van Prins Bernard, die zich tot schade van onze constitutionele verhoudingen meermalen openlijk heeft uitgesproken voor de onvaderlandse politiek van de bestaande regeringen, moest in deze dan de kroon op het werk zetten, doordat de oranjedag werd omgebogen in een dag van aanhankelijkheid aan de politiek van Foster Dulles en Adenauer — iets wat met de vijfde Mei nu eenmaal wat moeilijker gaat.

Deze politiek is op een zeer hecht verzet gestrand. Twee jaar geleden, toen de aanslag op de vijfde Mei, aan de vooravond van de E.D.G.-behandeling in de Tweede Kamer, zijn meest concrete vorm aannam, rees er een massaal protest tegen de liquidatiepogingen. Het protest leefde overal. Onder de arbeiders van Twente was het zeer sterk, in Amsterdam en de overige bevolkingscentra van Holland omvatte het naast de arbeidersklasse talrijke mensen uit andere bevolkingslagen, niet in de laatste plaats de kunstenaars. Het gevolg was dat in de hoofdstad de, als een formele zaak opgezette 5 Mei-viering van 1953 het karakter aannam van grote massa-demonstraties, die zich richtten tegen de Duitse herbewapening en op handhaving van de vijfde Mei. Deze demonstraties, die hun steun vonden in een oprechte en toegewijde 5 Mei-viering in talrijke gemeenten en die vergezeld gingen van tal van oprecht vaderlandse uitlatingen van allerlei lagere autoriteiten, burgemeesters en anderen, maakten de nationale bevrijdingsdag in één klap tot de inzet van een grote politieke strijd.

Die strijd duurde een jaar lang en de regering, bij monde van Drees, liet er geen twijfel over bestaan dat zij zich aan het hoofd van de tegenstanders had geschaard. Officieel werd vanuit Den Haag de bevrijdingsdag in de ban gedaan, officieel werd aankondigd dat ze plaats moest maken voor de viering van de Koninginnedag.

*

Maar er waren krachten ontketend die niet meer tegen te houden waren. De communistische partij en haar krant, die als eersten het vaandel van de vijfde Mei hadden opgenomen, vertolkten met hun eis de wens van àlle verdedigers van die dag — mensen die hun politieke plaats soms zeer ver buiten de rijen van de C.P.N. hadden gezocht — en werden tot spreekbuis van alle patriottische krachten. Als enige nationale dagblad ging De Waarheid tegen de officiële verkrachting van de vijfde Mei in, als enige nationale woordvoerders in het parlement spraken de communisten voor een ongebreidelde viering van het bevrijdingsfeest.

De gevoelens waardoor zij zich gesteund wisten, waren zeer diep. Lang voor de Meidagen werd op Hollandse en Twentse bedrijven en in gemeenteraden reeds het besluit genomen, in 1954 de vijfde Mei algemeen te vieren.

Kunstenaars staken de koppen bij elkaar en besloten tot het uitgeven van dat gedenkwaardige tijdschrift met zijn honende titel: „Nationale Snipperdag". Corrupte hoogwaardigheidsbeklederś en omgekochte „verzets"-organisaties mochten dan de berusting propageren en de oranjeliefde in de strijd gooien, de gevoelens bleken zo diep te zijn, dat het in talrijke delen van het land en vooral in Amsterdam, zelfs kwam tot directe anti-Duitse uitingen, zoals de geruchtmakende plak-actie „Deutsche nicht erwünscht".

Op die vijfde Mei 1954 was de overwinning een feit. De belangrijkste steden van ons land zagen grote volksfeesten en demonstratieve optochten ter gelegenheid van de herdenking van Nederlands bevrijding; in Amsterdam was het de burgemeester zelf, die aan het eind van de

dag voor een grote volksmassa vaststelde, dat de hoofdstad de vijfde Mei gevierd had en zou blijven vieren.

De aanslag op de vijfde Mei was afgewezen. Een half jaar later moest Drees openlijk capituleren en aankondigen dat de tiende herdenking van de vijfde Mei nationaal gevierd zou worden.

*

Zich de woordvoerders wetend van de overgrote massa van het volk, zijn het de communisten geweest, die vooraan zijn gegaan bij de verdediging van de vijfde Mei. En in de opzet van de viering van dit jaar heeft men aan dat feit niet voorbij kunnen gaan. Want daar waar de strijd voor de nationale bevrijdingsdag het felst is gevoerd, is in de comité's deze rol der communisten vastgelegd. Zij maken er deel uit van de organen ter voorbereiding van het nationale feest.

Dat is een grote overwinning. In een aantal gemeenten is het voor het eerst sedert jaren, dat leden van de P.v.d.A. en van confessionele groeperingen openlijk naast communisten zitting hebben genomen in officiële comité's. De politiek van Romme, die het „Nulla communio", geen enkele gemeenschappelijkheid, jaren geleden als hoogste politieke wijsheid in Nederland had verkondigd, is in die plaatsen doorbroken. Weliswaar tracht men ook daar dikwijls nog deze gezamenlijke aanbeveling tot een formele te maken en de communisten buiten te sluiten uit de practische voorbereiding, in het scheppende werk aan de basis is dit er natuurlijk honderdmaal moeilijker door geworden. De communisten, die de voornaamste verdedigers waren van de vijfde Mei, zijn uit de gemeenschappelijke viering van die dag niet weg te denken.

*

Voor sommige verbeten vijanden van het communisme is dit een doorn in het oog. Het Vrije Volk bijvoorbeeld, dat bij het beraamde verraad aan de vijfde Mei in vorige jaren zulk een leidende rol heeft gespeeld, heeft nu in de hoofdstad alle vuur gericht tegen het 5 Mei-comité, waarin ook communisten zitting hebben, omdat het... te weinig zou doen. Terwijl er twee landelijke comité's bestaan, die hun voornaamste bezigheid vinden in onderlinge bekvechterij en die verre staan van de vijf Mei-viering van het volk — wat dus een dankbaar punt van critiek zou zijn voor zo'n blad als H.V.V., — concentreert het zich in zijn venijnspuiterij op die organen, die werkelijk een beeld geven van de samenstelling van de gehele bevolking. En dat het daarom ook gaat is wel gebleken, toen hetzelfde blad de... Amsterdamse tramstaking aangreep om te eisen dat er in dit comité met de communisten gebroken zou worden.

*

Maar dat is niet het enige feit dat ons er op attent moet maken, dat het bestaan van vijf Mei-comité's nog geen verworven nationale eenheid betekent. De comité's zelf hebben aan allerlei collaborateurs en nazi-vrienden de gelegenheid gegeven, zich voor de gelegenheid nog eens fraai patriottisch op te doffen en zichzelf aan de buitenkant een rood-wit-blauw vernisje te geven.

Er zijn in de comité's lieden binnengeslopen, die van het nationale feest gebruik maken om op lijsten en podiums te pronken als de beste nationale figuren, terwijl hun zielen zwart zien van nazi-vriendschap en van het helen met de vijand van voorheen. Daarom is het goed, om al deze comité's met een critisch oog te blijven bezien. Wij herinneren ons allen nog de stroom van collaborateurs en verraders van het vaderland, die na September 1944 aan de benen van de illegaliteit zijn gaan hangen met het doel, tegen de bevrijding via deze benen zover omhoog te klimmen, dat zij als de ware Nederlanders gezien zouden worden. Er zijn er tè velen die als nationale helden hebben geposeerd, omdat ze een klein deel van wat ze aan de moffen verdiend hadden terugschonken aan de illegale beweging.

Datzelfe gebeurt ook nu. Er zijn lieden die *nu* als vaderlandslievend te pronk willen staan, om straks hun vaderland beter te kunnen verkopen aan de trawanten van Adenauer. Er zijn mensen die met de ene hand de E.D.G. tekenen en met de andere het Nederlandse dundoek zwaaien.

Men mag zich door deze maskerade niet laten misleiden. Sommige kooplieden des doods zijn meesters in de verkleedpartij en de vijfde Mei biedt hun daarvoor wel een heel schone gelegenheid.

*

Maar dit alles kan geen reden zijn om de vijfde Mei níet te vieren. Integendeel, de ban is verbroken en de vijfde Mei moet dit jaar en alle jaren die komen, een feest zijn van alle vaderlandslievende mensen. En hoe hartelijker en intensiever dit nationale feest door de goede vaderlanders zal worden gevierd, des te moeilijker zal het zijn voor de moderne landverraders om zich erin te handhaven, des te moeilijker ook om ná de vijfde Mei hun spelletje van aanpappen met de Duitsers verder te spelen. De vijfde Mei moet en zal door alle waarachtige Nederlanders met vuur en overtuiging gevierd worden. Gevierd, omdat het de dag is van de bevrijding van het nazi-juk, van die ergste vijand onzer nationale zelfstandigheid.

Die dag moet met open ogen en oren beleefd worden, opdat wij waakzaam zijn, dubbel waakzaam, jegens diegenen die ons die vrijheidsbelevenis eerst wilden ontstelen, die nu in de comité's prijken en die straks, als de dag voorbij is, diezelfde duur verworven vrijheid die wij vieren, opnieuw zullen trachten te verraden.

MARCUS BAKKER

Van het 17e Partijcongres

ONZE VREDESPOLITIEK ZAL OVERWINNEN

Het Zeventiende Congres van de Communistische Partij Nederland is geëindigd. Het was een belangrijke gebeurtenis in het Nederlandse politieke leven en voor onze Partij. Het gaf de wegen aan, zowel politiek als organisatorisch, die onze Partij in de naaste toekomst zal gaan in haar strijd voor de vrede en nationale zelfstandigheid, voor democratie en een beter leven.

Ter informatie van onze lezers laten wij hieronder een gedeelte volgen uit de zeer belangrijke rede van Paul de Groot.

Voor ons congres staat de taak om de wegen aan te geven om Nederland tegen Duitse agressie te beveiligen en het voor een atoomoorlog te behoeden.

Daartoe moeten wij eerst nagaan *tegen* wie en *met* wie de strijd daarvoor kan worden aangebonden.

De voornaamste methode, waarmee het Duitse imperialisme steeds gepoogd heeft Nederland te veroveren, is de doordringing in het binnenland.

Het richtte zich daarbij op de uiterst rechtse kringen van het grote kapitaal en het grootgrondbezit.

Het is uit de historie bekend hoe reeds vóór de oprichting van het Duitse Rijk, in 1867, de theoreticus van de anti-revolutionnaire partij Groen van Prinsterer zich tegen de veroveringszucht van Pruisen keerde.

Desondanks streefde rond 1903 zijn geestverwant, de beruchte reactionnaire minister-president Abraham Kuyper, naar een bondgenootschap met het Duitse Keizerrijk, dat ons land in de eerste wereldoorlog aan de nederlaag en de verwoesting zou hebben prijsgegeven.

Het plan werd door binnenlands verzet verijdeld, waarbij destijds nog vaderlandse klanken vernomen werden uit de kringen der burgerlijke partijen.

De Christelijk-Historische leider De Savornin Lohman verklaarde toen, samen met de liberaal Fokker:

> *„Een bondgenootschap met Duitsland is onverenigbaar met de economische behoeften van Nederland en met het Nederlandse volkskarakter."*

Wij zouden het tegenwoordig niet graag zo algemeen willen stellen, nu er ook een *ander* Duitsland is verschenen in de D.D.R.

Doch deze uitspraak toont aan, hoever de huidige C.H.-Unie en de A.R.-Partij de beginselen van hun voorgangers verloochenen.

Jacht naar oorlogswinst drijft tot verraad

Doordringing in het binnenland was ook de Duitse methode tussen de wereldoorlogen.

De namen van de minister-president De Geer en het kamerlid Van Houten, een zogenaamde christen-democraat, wiens partij later in de P.v.d.A. werd opgenomen, zijn symbolisch voor die bourgeoisiekringen, die uit klassehaat tegen het socialisme naar het Duitse legerkamp overliepen.

Bekend is ook de door Duitsland gevormde vijfde colonne van Mussert en Arnold Meyer, plus een geheel leger van collaborateurs tijdens de bezetting.

Ook thans is de Westduitse doordringing weer in volle gang.

In het kamp van de voorstanders van de nazi-Wehrmacht verzamelen zich alle openlijke en geheime Hitler-knechten, alle ongezuiverde en gezuiverde collaborateurs en zij, die in dienst staan van, wat men zou kunnen noemen, de Duitse vleugel van het Amerikaanse imperialisme, de mannen van Foster Dulles.

De nauwe vervlechting van Nederlands, Amerikaans en Duits kapitaal is hier niet vreemd aan.

Volgens een officiële regeringsverklaring was in 1938 voor ongeveer 1¼ milliard gulden in Duitsland belegd. Eind 1951 was het weer ongeveer hetzelfde bedrag en sindsdien zijn de Nederlandse beleggingen in West-Duitsland verder gestegen.

Het Nederlandse grootkapitaal staat onder de buitenlandse beleggers in West-Duitsland, met Zwitserland, op de derde plaats, en heeft er bijna evenveel kapitaal zitten als Engeland.

De jacht naar oorlogswinst en de kapitalistische klassehaat tegen het socialisme drijft deze kringen tot verraad aan het vaderland en ligt ten grondslag aan hun pogingen om het volk weer onder het Duitse juk te brengen.

Wij moeten en zullen deze Wehrmachtsknechten onverzoenlijk en onvermoeid ontmaskeren en aanklagen, overal en in alle partijen, waarin zij genesteld zijn.

Wij moeten en zullen hen op dezelfde en nog krachtiger wijze bestrijden als wij dat vóór de oorlog deden ten aanzien van de richting-De Geer, de NSB en het Zwarte Front.

Wij kunnen en moeten alle goede Nederlanders verzamelen voor het bestrijden van de Parijse accoorden, zo lang en zo fel tot zij onhoudbaar zijn geworden, voor een nieuwe buitenlandse politiek van vrede en herstel van de nationale onafhankelijkheid.

Bestaan hiervoor vooruitzichten?

Ja, kameraden, de vooruitzichten hiervoor zijn ongekend groot.

Als wij het verstaan de aanwezige vaderlandse krachten in ons volk tot gelding te brengen, dan is de overwinning verzekerd.

Onrust en weerstand breekt zich baan

Men mag zich niet van de wijs laten brengen door wat aan de oppervlakte drijft van het door Amerikaanse en Westduitse agenten geleide

„politieke leven", met permissie gezegd. Men mag zich niet laten overdonderen door wat in de aan het buitenland verkochte „grote" pers en radio-uitzendingen gekakeld wordt.

Daarmee kunnen ze de bevolking wel tijdelijk verdoven, doch overtuigen kunnen ze haar niet.

Heel deze giftige propaganda stuit af op de vreselijke ervaringen met de Duitse Wehrmacht, die diep en onuitwisbaar in de gedachten van ons volk zijn gegrift.

Dat wordt nooit meer vergeten!

Geleidelijk breekt dan ook de onrust en weerstand, die in de diepte van de massa aan het gisten is, door het pantser van de officiële openbare mening heen.

Ik wil u daarvan enkele treffende voorbeelden aanvoeren.

Hier vertoont zich allereerst onder de socialistische arbeiders en intellectuelen de scheiding, die in de gehele Westerse sociaal-democratie aan de gang is, tussen voor- en tegenstanders van de Duitse Wehrmacht.

In West-Duitsland is de meerderheid van de socialistische partij tegen de Parijse accoorden, hoewel zij weigert er buitenparlementaire strijd tegen te voeren.

In Frankrijk is in de socialistische partij een steeds feller wordende botsing tussen de Duitsgezinde groep van de kolenmagnaat Monnet en de patriottische socialisten aan de gang, die reeds tot royement van een aantal Kamerleden heeft geleid, doch zich nog elke dag verdiept.

In Engeland is de feitelijke meerderheid van de Labourpartij tegen de Duitse herbewapening, doch de minderheid heeft de leiding in handen. Toch heeft de leiding de nederlaag geleden, toen zij in de persoon van Bevan de tegenstanders van de Duitse herbewapening uit de partij wilde zetten.

In België is er eveneens een vleugel in de socialistische partij tegen de Wehrmacht.

In Nederland hebben voor het eerst sinds de oorlog leden van de P.v.d.A. samen met communisten deelgenomen aan een georganiseerde actie, het anti-Wehrmachtspetitionnement van „Dat Nooit Weer". Op het laatste congres van de P.v.d.A. traden gedelegeerden deels bewust, deels zijdelings, tegen de Parijse accoorden op. De stroming tegen de Duitse herbewapening is hieraan niet af te meten.

Het „Sociaal-Democratisch Centrum"

Daarvoor is ook het optreden van het „Sociaal-Democratisch Centrum" als een symptoom te beschouwen.

Deze groep heeft de afwijzing van de Duitse herbewapening in zijn vaandel geschreven. Terzelfdertijd echter ging de initiatiefnemer er van, Sam de Wolff, zich te buiten aan een emotionele uitval tegen het communisme.

Dit wekt herinneringen aan het voor-oorlogse gedoe van „Vrijheid, Arbeid, Brood". De bescherming, die deze groep van de vroegere redacteur van „Vrijheid, Arbeid, Brood", ir Vos, ondervindt geeft aanleiding

tot het vermoeden, dat de partijleiding van de P.v.d.A. van het „Sociaal-Democratisch Centrum" gebruik wenst te maken om de tegenstanders van de Duitse herbewapening in de P.v.d.A. in een fuik te vangen en zo de eerlijk willende massa te verdelen, op de manier, zoals zij dat voor de oorlog door middel van de O.S.P.-groep heeft gedaan.

Wij verzoeken daarom onze socialistische medestrijders tegen de Duitse herbewapening na te denken over de treurige gevolgen, die de voor 1940 gevoerde campagne „tegen fascisme en communisme" heeft gehad.

Eerst toen de Duitse troepen op onze bodem stonden, bemerkten de sociaal-democraten, dat men niet tegen het fascisme kan strijden zonder de communisten.

Laten de aanhangers van het „Sociaal-Democratisch Centrum" deze ervaring in het oog houden.

Wat ons betreft, wij kennen geen rancune en geen vooroordeel tegen personen.

In de politiek beoordeelt men de mensen uitsluitend naar hun daden.

Het „Sociaal-Democratisch Centrum" kan ons volk grote diensten bewijzen, wanneer het de strijd tegen de Duitse herbewapening in de P.v.d.A. aanbindt. Dit is alleen mogelijk door af te zien van het, in deze ernstige toestand dubbel schadelijke, tegen elkaar opzetten van socialistische en communistische vredestrijders.

Goede voorlichting noodzakelijk

Op het ogenblik wordt de buitenlandse politiek in de P.v.d.A. nog bepaald door agenten van West-Duitsland en Amerika.

De stroming tegen de nazi-herbewapening neemt echter in kracht toe in de gelederen van de P.v.d.A.

Evert Vermeer verklaarde, dat hij P.v.d.A.-leden niet verbiedt tegen de Parijse accoorden te zijn.

Wanneer deze, door communistenhaat bezeten, adjudant van generaal Gruenther dit zegt, bewijst dit, dat hij de anti-Wehrmacht-stroming niet meer verbieden *kan*. Zij heeft inderdaad alle kansen om de meerderheid te verkrijgen.

Dit te bevorderen, moet de voornaamste zorg van ons, communisten, zijn.

Wij moeten de socialisten juiste en feitelijke voorlichting brengen, de agenten van Bonn en Washington in hun rijen aan de kaak stellen en isoleren.

De voorlichting van de leden en met de leden verbonden bestuurders van het N.V.V. is hierbij uiterst belangrijk.

Dit is een van onze dringendste plichten.

In dit verband moeten wij door overtuigend werk in de E.V.C. weten te bereiken, dat zij niet alleen in de strijd voor economische belangen, maar ook in de vredesstrijd als kopgroep van de Nederlandse vakbeweging optreedt.

Na deze beschouwing over de P.v.d.A., waarbij ik ook het hartstochtelijke optreden van de partijloze, socialistische schrijver J. B. Charles vermelden wil, zou ik op de ontwikkeling in de Protestantse Kerken willen wijzen.

In de Nederlands-Hervormde Kerk zijn wij getuige van het optreden van dr F. Boerwinkel. Deze schreef op verzoek van de redactie in het tijdschrift „Wending" een artikel, waarin hij o.a. de tegen de Sowjet-Unie geuite beschuldiging van agressiviteit van de hand wijst, en het volgende concrete vredesprogram voor de Nederlandse Kerken opstelt, waaruit ik citeer:

> *„1. Zo spoedig mogelijk wordt een delegatie samengesteld uit verschillende Nederlandse kerken om contact te zoeken met de kerken achter het IJzeren Gordijn. Het zal daarbij zeker de bedoeling zijn ook in Moskou te komen, maar het verdient misschien aanbeveling om via Praag en Boedapest te handelen: daar is al contact mee geweest in Evanston.*
>
> *2. Deze delegatie spreekt over de mogelijkheden van gezamenlijke actie... en tracht bovenal tot een wederzijds elkaar aanvaarden te komen, hetgeen critiek niet uitsluit maar insluit.*
>
> *3. De delegatie bespreekt ook op welke wijze men bij de regeringen op een totaal „verbod van alle wapens voor massa-vernietiging, de atoom- en waterstofbommen ingesloten", zal kunnen aandringen; en op onmiddellijke stopzetting van alle proeven met A- en H-bommen.*
>
> *4. De Nederlandse kerken vermanen de regering om niet terug te komen op de oorspronkelijke gedachte: dat (zolang de A-wapens nog niet totaal verboden zijn) op z'n minst wordt vastgelegd, dat zij nooit als eerste deze wapens zal gebruiken.*
>
> *5. De Nederlandse kerken zoeken een uitgebreid overleg met de kerken in Duitsland inzake de Duitse herbewapening. Zij vragen, in afwachting van dit nader overleg, opschorting van deze herbewapening."*
>
> *(„Wending", Jan. 1955, blz. 716-717.)*

Het is overbodig, gezien het gezag dat dr Boerwinkel in hervormde kringen geniet, op de betekenis hiervan te wijzen.

Prof. Van Hamel: Aangrijpend dilemma

Even belangwekkend was de stem van de voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht, prof. J. A. van Hamel, in de bijeenkomst van die vereniging op 5 Maart jl.

Hij noemde de Duitse herbewapening een „aangrijpend dilemma" voor het volk en zei, dat het in deze niet „naar de inzichten van andere mogendheden" mag worden geleid, doch naar „eigen nationale en constitutionele kracht".

Hij noemde de atoombom en waterstofbom „een brutaal massawapen, gericht tegenover gehele burgerbevolkingen".

Hij brandmerkte de koude oorlog als een „verbijsterende wereldsfeer

van onoprechtheid en verdraaiing, van tendentieuze propaganda en berichtgeving, van massale misleiding en geestesverwarring".

Hij keerde zich tegen de Marshall- en Atlantische politiek, waarbij hij de Westeuropese landen vergeleek met biggetjes, die zich vastgezogen hebben aan het Amerikaanse zwijn en riep ons land op om te streven naar vriendschappelijke verhoudingen naar èlke kant", en daarbij ervoor te zorgen „zijn zelfstandigheid te bewaren tegenover de grote mogendheden".

Hoe vaag en bedekt ook nog, wordt hier een lijn aangegeven, gericht op zelfstandigheid en vriendschap tussen Oost en West.

Dit boezemt ons temeer belang in, omdat prof. Van Hamel de meest gezaghebbende geschiedschrijver van de Nederlandse buitenlandse politiek is. In zijn standaardwerk „Nederland tussen de mogendheden" schreef hij, dat er

> *„in de bestaanshistorie van ons vaderland een vaste, staatkundige wetmatigheid te vinden is." „Wordt hieraan niet meer gehecht, zo loopt het staatkundig beleid voor de toekomst gevaar, zich in de diplomatie van het ogenblik te verliezen."*

Hij noemt dan de grondstellingen van die wetmatigheid, waarvan de drie eerste en belangrijkste zijn:

> *„1. Het eigen bestaan van een Nederlandse staat mag als een noodzakelijkheid gelden voor de goede verhoudingen in de Europese statenfamilie.*
>
> *2. Het gezamenlijke belang der mogendheden brengt dus mee de onafhankelijkheid van Nederland te steunen.*
> *Aan dit belang, aan het evenwicht in Europa, moet de Nederlandse staatkunde haar natuurlijke kracht ontlenen.*
>
> *3. Het gestadige gevaar, waardoor Nederlands zelfstandigheid wordt bedreigd, is: indien één grote mogendheid op het vasteland het overwicht boven de anderen nastreeft, en er daarbij noodwendig op uit zal zijn, ook de Nederlanden aan haar wil te onderwerpen." (pg. VI, VII).*

Prof. Van Hamel acht in verband hiermede ook een verbond met Engeland als zeemogendheid en het bezit van koloniaal gebied onontbeerlijk voor Nederland.

Aan deze opvattingen, die voor de Nederlandse staatkunde tot aan 10 Mei 1940 richtinggevend waren, kan men afmeten hoezeer de naoorlogse regeringen het nationale belang met voeten treden, hoezeer zij de wetmatigheid van de Nederlandse buitenlandse politiek geweld aandoen, hoezeer zij ons land door het Amerikaanse protectoraat te aanvaarden, tot de speelbal van de „diplomatie van het ogenblik", d.w.z. van de avonturen van een Foster Dulles of Churchill hebben gemaakt.

Bij het vaststellen van een vredelievende, zelfstandige Nederlandse politiek kan ons land zich niet onttrekken aan de historische en wetmatige grondstellingen.

Op progressieve wijze toepassen

In onze tijd moeten deze echter op progressieve wijze toegepast worden en dat doet onze partij.

Het is juist, dat een zelfstandig Nederlander een vredesfactor van groot gewicht in Europa is. Maar dat betekent, dat wij de vreemde militaire bases, de Amerikaanse atoombases, van ons grondgebied moeten verdrijven!

Het is een Nederlands belang van de eerste orde, dat geen mogendheid in Europa naar de heerschappij over de andere streeft. Dat betekent concreet, dat West-Duitsland niet als militaristische staat hersteld mag worden.

Dat betekent ook, dat Nederland belang heeft bij de organisatie van de collectieve veiligheid op de grondslag van de nationale zelfbeschikking van elk land.

Het is juist, dat Groot-Brittannië belang heeft bij de Nederlandse zelfstandigheid.

Maar de conservatieve en rechtse Labour-kringen hebben herhaaldelijk de Britse en Nederlandse nationale belangen verraden. Denk maar aan Chamberlain en aan wat thans Churchill en Eden doen. Daarom betekent samenwerking met Engeland in onze tijd samenwerking met de Britse arbeidersklasse, die tegen de Duitse herbewapening strijdt.

Doch niet alleen Engeland, ook Rusland heeft door heel onze geschiedenis heen belang gehad bij de Nederlandse zelfstandigheid en veiligheid.

Dat was zelfs het geval toen het nog tsaristisch was. Dat is heden ten dage nog veel meer het geval, nu de Sowjet-Unie een principieel vredelievende politiek voert, die zich keert tegen elke overheersing van het ene land door het andere. De Sowjet-Unie is onze natuurlijke bondgenoot. Er is volkomen harmonie tussen de traditionele Nederlandse internationale belangen en die van de Sowjet-Unie. En wanneer onze partij, alle laster der Amerikaanse en Duitse zeven-stuiversgasten verachtend, op de bres staat voor een zo groot mogelijke samenwerking en vriendschap met de Sowjet-Unie, dan verdedigt zij daarmee de waarachtige zaak van Nederland.

Indonesië — bondgenoot voor vredespolitiek

Het valt tenslotte niet te loochenen, dat Indonesië ontzaglijk veel voor Nederland te betekenen heeft.

Maar juist de koloniale verhoudingen, en nog meer de pogingen om deze door koloniale oorlogen, complotten, economische overheersing enz. te handhaven, hebben een kloof tussen Indonesië en Nederland gegraven, die hoe langer hoe breder zal worden, wanneer wij Drees en Luns hun gang laten gaan.

Het Indonesische volk wenst niet langer als koloniale slaaf te leven, het wenst ook niet langer als ongelijkwaardige behandeld te worden, het wenst niet langer van zijn rechtmatig territorium West-Irian be-

roofd te blijven, de militaire basis, die als een pistool op de borst van de Indonesische Republiek is gericht.

Alleen door de politiek der communisten, van vriendschap en gelijkwaardigheid, van verbreking van het economische en financiële juk der RTC-overeenkomst, kan bereikt worden, dat Indonesië een nieuwe en betere betekenis voor Nederland krijgt dan ooit tevoren, als handelspartner, als klant en leverancier en ook als bondgenoot voor een vredespolitiek in de wereld.

Onze vredespolitiek zal overwinnen

Dat is onze buitenlandse politiek.

Wij zijn er diep van overtuigd, dat deze politiek ons land voor oorlog kan bewaren en uit de vreemde overheersing kan redden. Daarom zal onze partij er onwankelbaar voor blijven strijden. Wij reiken daarbij allen de hand die in dezelfde richting willen gaan.

Wij waarderen het optreden van intellectuelen als de genoemden, doch wensen hun wat meer energie toe.

Op hen is de historische noodkreet van Stadhouder Willem III toepasselijk:

> *„Waren de mensen in Holland hartiger, men konde het werk nog staande houden, maar onze slapheid zal alles bederven."*

Om daartegen te waken, is samenwerking met de arbeiders nodig.

In onze tijd is het vooral de arbeidersklasse, die de hartigheid, de hartstocht in de onafhankelijkheidsstrijd brengt en deze ook aan haar bondgenoten uit andere sociale klassen meedeelt.

Onze Communistische Partij heft het vaandel van de Nederlandse zelfstandigheid en de vrede hoog op en zal het door alle stormen naar de overwinning dragen!

Onze vredespolitiek zal overwinnen, omdat zij steunt op de arbeidersklasse, welker scherp en doeltreffend wapen de massa-actie is!

P. DE GROOT

„Wat deert het u, als het gehele volk u uitjouwt, als gij u zelf maar toejuicht? En het verlof hiertoe verleent de Zotheid alleen."

Soms is de grens tussen zotheid en gevaarlijke waanzin moeilijk te trekken...

*

De maatregelen, waaraan de Nederlandse dienstplichtigen bloot worden gesteld, dienen ons volk te alarmeren. Ze zijn er op gericht de jeugd in het leger willoos en weerloos te maken, haar klaar te stomen voor een aanvalsoorlog onder commando van Duitse bevelhebbers en om het leger te misbruiken tegen de strijd van de volksmassa's, zoals tijdens de staking van het Amsterdamse trampersoneel reeds gebeurde. Voor de jeugd in het leger roept dit de grootste gevaren op.

Men tracht dit gevaar te bedekken met gezwollen redevoeringen over de „taak van het Westen", met gezwijmel over „verdediging van de westerse beschaving" en men aarzelt niet een beroep op de jeugd te doen zich „offers" te getroosten. Degenen, die deze „offers" vragen, weigeren echter een voetbreed toe te geven als het gaat om de verhoging van de soldij, die thans slechts *f* 0.75 per dag voor de recruten en *f* 1.— per dag voor de overige dienstplichtigen bedraagt, denken er niet over aan de kleine eisen van de militairen te voldoen (gratis verstrekking van toiletartikelen, zoals vroeger het geval was; het inleggen van meer extra-militaire treinen, teneinde het transport van de verlofgangers op een normale manier te doen geschieden; het verzorgen van gratis busvervoer van militairen van de afgelegen legerkampen naar de ontspanningscentra in de omliggende gemeenten). Het beleid van Staf vormt een uitdaging aan de Nederlandse jongeren in battle-dress en aan de gehele Nederlandse jeugd.

De militaire lasten, die ons volk door de Amerikaanse overheersers worden opgelegd en alle grenzen te buiten gaan, werken *bijzonder scherp* uit op de levensomstandigheden van de jeugd. Zij verscherpen de discriminatie van de jeugdige arbeiders in het loon-systeem, versperren de jonggehuwden de weg naar een eigen woning en striemen hen met de gesel van de „inwoning" en de „zolderkamertjes". En volgens de laatste officiële publicatie van het Departement van Wederopbouw en Volkshuisvesting kunnen zij nog minstens 13 jaar genieten van zolderkamertjes-romantiek...

De sportvelden, turnzalen en clubgebouwen, waaraan een schreeuwende behoefte bestaat, worden opgeofferd aan tanks en afweergeschut. En wat te denken van een land, waar het voorkomt, dat Amsterdamse zaalhandballers naar Utrecht moeten gaan om een plekje te vinden, waar zij hun sport kunnen beoefenen...?

De oorlogspolitiek van de met de Amerikaanse overheersers en Duitse fascisten collaborerende bourgeoisie offert de toekomst van de jeugd en van ons land op aan buitenlandse belangen met een gemak en een cynisme, dat zijn weerga in de geschiedenis niet vindt. Een beter brevet van gewetenloosheid en onverantwoordelijkheid dan de toestand waarin het vakonderwijs van de Nederlandse jeugd zich bevindt, kan de regering-Drees-Luns zich moeilijk wensen.

In het jaar 1950—1951 was het reeds zo, dat van de 578.000 mannelijke inwoners van 14 t/m 20 jaar 305.000 geen enkele vorm van onderwijs meer genoten. Volgens onderwijs- en vakbladen is de toestand in de afgelopen jaren nog slechter geworden. Een enquête onder een groep van 243 Rotterdamse jongens wees uit, dat 84% na het verlaten van de lagere school direct ging werken, terwijl slechts 16% nog enige tijd een ambachtsschool bezocht, waarvan slechts een deel de ambachtsschool-opleiding voltooide.

Het vakonderwijs in Nederland verkeert in een toestand van ontreddering en is in geen enkel opzicht bij machte tegemoet te komen aan de behoefte, die er bij de jeugd, zowel als bij verschillende takken van de industrie bestaat. Er worden onvoldoende Lagere Technische Scholen (Ambachtsscholen) gebouwd en de bestaande instituten beschikken slechts over verouderde instrumenten, gereedschappen en leermateriaal, dat niet aangepast is bij de eisen, die de moderne techniek stelt. Het onderricht op de bedrijfsscholen en in het kader van het leerlingenstelsel wordt stelselmatig door de regering en een aantal grote ondernemers verwaarloosd en de beloning is zodanig, dat de jonge mensen, die zich een vak gaan eigen maken, meestal minder verdienen dan degenen, die aan de slag gaan als ongeschoold arbeider.

Deze toestand levert niet alleen een groot gevaar op voor de jeugd, maar ook voor verschillende takken van de nationale vredesindustrie, die behoefte hebben aan vakarbeiders. De slechte toestand op het gebied van het vakonderwijs ondermijnt de nationale industrie en levert een gevaar op voor de toekomst van ons land.

Een kleine tabel uit het jaarverslag van de Stichting Vakopleiding Bouwbedrijf, waarin vermeld staat, dat voor een normale aanwas van vakarbeiders er in een bepaalde periode 9.000 leerlingen nodig waren, werpt een schel licht op de toestand:

Beroepen:	benodigde aantal leerl.	leerl. in opleiding
timmerlieden	5400	4591
metselaars	2700	633
betontimmerlieden	600	5
betonvlechters	300	12
	9000	5041

Om aan de onhoudbare toestand op het gebied van het vakonderwijs een einde te maken heeft de staatscommissie-Banning een aantal voorstellen gedaan aan de regering. Deze voorstellen — bouw van méér scholen, opleiden van leerkrachten, verhoging van de leerplichtige en arbeidsgerechtigde leeftijd tot 16 jaar, betere beloning van de jonge vakarbeiders, versnelde bouw van arbeiderswoningen etc. — kosten geld. Het geld gaat echter naar het ministerie van oorlog, en de katholieke minister van onderwijs, Cals, heeft het rapport zorgvuldig opgeborgen bij de honderden rapporten die reeds veilig in de archieven begraven liggen.

Maar met het rapport begraaft men een stuk toekomst van tienduizenden jongeren en van de nationale industrie.

Zo is de inwerking van de oorlogspolitiek op vele verschillende pun-

ten voelbaar: deze ontwikkeling heeft de rode streep reeds verre overschreden en een toestand gecreëerd, die een normale ontwikkeling van de jeugd absoluut onmogelijk maakt.

De Nederlandse jeugdbeweging kan zich slechts uit de thans heersende crisis bevrijden door hieruit de consequenties te trekken, haar vertrouwen in de regeringspolitiek op te zeggen en te ijveren voor een zelfstandig Nederlands beleid, dat zich niet richt op de belangen van een handvol misdadige buitenlanders, maar op die van Nederland en zijn jeugd.

*

Het A.N.J.V. heeft in de tien jaar van zijn bestaan — vanaf zijn ontstaan tijdens de Duitse bezetting tot op het huidige ogenblik — bewezen, dat het de rechten van de jonge generatie consequent, moedig en vasthoudend verdedigt. Het A.N.J.V. versterkt zich, gaat de laatste tijd in ledental vooruit en kan dit doen, omdat het de belangen van de jonge generatie vertegenwoordigt en door actieve strijd voor deze belangen opkomt.

De jeugdorganisaties, waarvan de leidingen de regeringspolitiek steunen, staan voor het probleem, dat zij de jeugd proberen te mobiliseren *tegen* haar eigen belangen en *tegen* haar eigen leven. Het enige perspectief, dat deze politiek de jeugd kan bieden, is een bestaan op de rand van het bestaansminimum en de dood op het atoom-slagveld. Kan men van de zijde van de jeugd enthousiasme verwachten voor de A.J.C., die in de afgelopen maand conferenties organiseerde over het onderwerp van de „Westerse Defensie" en — om het aantrekkelijk te maken — in Amsterdam vergaderde in de marinierskazerne?

Het resultaat is zichtbaar: de jeugd keert zich af van de jeugdorganisaties, die de regeringspolitiek steunen, en weigert toe te treden tot de reactionnaire partijen.

De stemming onder de jeugd die in het algemeen nog onder de invloed van de Partij van de Arbeid staat, blijkt wel uit het feit dat de leiding van „Nieuwe Koers" gedwongen wordt — zij het slechts op papier — zich uit te spreken tegen huurverhoging, voor drie weken vacantie en tegen verdere militarisatie van de jeugd.

Er leeft verzet onder de Nederlandse jeugd tegen de huidige politiek. De reactionaire politici weten dit en proberen de natuurlijke afkeer van de jeugd van hen, die het op haar leven gemunt hebben, om te buigen tot onverschilligheid, tot een stemming van „niks met politiek te maken willen hebben". Om dit te bereiken bombarderen zij de jonge generatie met pornografische literatuur, met moord-en-doodslag-films, voeren zij een voortdurende anti-communistische campagne, proberen zij de jeugd te misleiden en af te stompen en op die manier rijp te maken voor hun oorlogsplannen.

Het betekent, dat de groeiende afkeer van de jeugd van de oorlogspolitiek zich niet automatisch, niet zonder grote krachtsinspanningen van de zijde van het A.N.J.V. en van de Communistische Partij zal ontwikkelen tot daadwerkelijk verzet en tot het betrekken van de jeugd in het front van hen, die vastberaden strijden voor een onafhankelijk en vredelievend Nederland.

Het A.N.J.V. heeft in de tien jaar, die achter ons liggen, een grote traditie gevestigd van strijd voor de rechten van de jeugd, tegen het Duitse fascisme en voor de vrede en de onafhankelijkheid van ons land.

Als organisatie, die het levensbelang van de jonge generatie zelf vertegenwoordigt en de strijd voert tegen de vijanden van de jeugd, heeft zij het grote perspectief zich te ontwikkelen tot een massale organisatie van de jeugd.

Want dat stelt het A.N.J.V. zich immers tot taak!

Op zijn tiende verjaardag houdt het A.N.J.V. opnieuw de woorden van Georgi Dimitrov voor ogen:

> *„Bij de vereniging en de organisatie van uw krachten zijn de belangen van de gehele anti-fascistische jeugd betrokken. Daarom moet gij die vormen en werkmethoden vinden, die het ontstaan van een nieuw type massa-organisatie der jeugd in de kapitalistische landen verzekeren: gij moet die organisaties in het leven roepen, welke zonder de partij na te bootsen, voor alle belangen van de jeugd strijden en die de jeugd in de geest van klassenstrijd, van het proletarisch internationalisme, in de geest van het marxisme-leninisme zullen opvoeden.*
>
> *Dit stelt aan uw congres de eis om zeer ernstig de arbeid der jeugdverbonden te herzien en tot een nieuwe waardebepaling ervan over te gaan, om werkelijk hun reorganisatie en de besliste afschaffing van al datgene, wat het ontplooien van massa-arbeid en de vestiging van het eenheidsfront en van de eenheid der jeugd in de weg staat, tot een feit te maken."*
>
> (Rede Zesde Congres Comm. Jeugd Internationale — Georgi Dimitrov, 1935.)

In deze geest moeten wij het A.N.J.V.-werk benaderen.

Om het A.N.J.V. uit te breiden, om het te maken tot een massa-organisatie zullen wij consequent door moeten gaan met het organiseren van het sport-, muziek- en toneelwerk, met het organiseren van al die dingen waarvoor jonge mensen belangstelling hebben en waarin de veelzijdige aspecten van het jeugdleven zich weerspiegelen.

De pogingen, die hiertoe gedaan zijn, hebben tot successen geleid. Zij hebben het A.N.J.V. stabieler gemaakt en vormden de grondslag voor een belangrijke ledenwinst.

Om dit werk verder te ontwikkelen en een grote vlucht te laten nemen is een standvastige ondersteuning ervan door de Partij noodzakelijk. Daartoe is het echter nodig, dat de leidingen in de Partij zich oriënteren op de besluiten van het Zestiende Partijcongres, dat het A.N.J.V. de weg in deze richting wees.

Dan dient afgerekend te worden met de foutieve idee van het A.N.J.V. te moeten beschouwen als een „voorhoede"-organisatie van de jeugd in plaats van als een massa-organisatie, zoals door verschillende functionarissen in de partij gedaan wordt.

Wanneer in de Amsterdamse partijleiding tijdens de handtekeningcampagne tegen de heroprichting van de Wehrmacht de mening verkondigd wordt, dat de jeugdbeweging zijn verenigingsleven, zijn clubwerk maar een tijdje moet stop zetten, in plaats van dit werk te zien

als een middel om juist grotere resultaten in de campagne te behalen, blijkt hieruit de bovengenoemde opvatting.

Dit is ook het geval wanneer er in verschillende dictricten politieke secretarissen zijn, die wanneer ze een enkele maal een bespreking hebben met de vrienden uit de jeugdbeweging zich wèl interesseren voor de vraag, hoe het staat met de samenwerking tussen leden van het A.N.J.V. en „Nieuwe Koers", maar in geen enkel opzicht voor het werk van het A.N.J.V. zelf. Ook wanneer — zoals lange tijd geleden — een functionaris het advies geeft aan de vrienden van het A.N.J.V. om hun volley-ballclub over te laten gaan in een speeltuinvereniging en daarbij het argument hanteert, dat het hierdoor mogelijk wordt de eenheid tot stand te brengen met andersdenkenden in die speeltuinvereniging. Deze volleybalgroep bestond echter uit jonge mensen van 16, 17 en 18 jaar! Dergelijke opvattingen remmen de ontwikkeling van het A.N.J.V. zelf als massa-organisatie.

Maar om het A.N.J.V. te maken tot een massale strijdorganisatie van de Nederlandse jeugd is het allereerst nodig — en dit is de enige mogelijke basis — dat het A.N.J.V. de strijd voor de directe belangen van de jeugd organiseert. De strijd van de jonge generatie tegen de steeds wilder voortwoekerende militarisatie organiseren is een eerste taak van het Verbond.

Om deze taak te kunnen vervullen dient men in het oog te houden, dat tienduizenden jongeren in het leger zijn.

Het A.N.J.V. kan geen werkelijke massa-organisatie zijn van de Nederlandse jeugd zonder het opkomen voor en de verdediging van de belangen van de Nederlandse militairen tot zijn dagelijkse werk te maken.

Het A.N.J.V. kan ook geen werkelijke massa-organisatie zijn als het zich niets gelegen laat liggen aan de jonge mensen op het platteland, waar de crisis in de landbouw en de moeilijkheden in de veengebieden, die veroorzaakt worden door het niet uitvoeren van de industrialisatieplannen, de jeugd in moeilijke omstandigheden plaatst.

*

Wij moeten bij ons werk om de jeugd in beweging te brengen er rekening mee houden, dat wij de jongeren anders moeten benaderen dan de ouderen — niet alleen in toon, maar vooral in argumentatie.

Dit werd nogmaals ervaren in de petitionnementsactie tegen de herbewapening van de Duitse fascisten, waarin het A.N.J.V. de taak op zich nam, en ook uitvoerde, om tienduizend handtekeningen te verzamelen. In het begin van de campagne bepaalden wij ons er toe de herinnering wakker te roepen aan het leed en de verschrikkingen van de jaren 1940—1945 en vergaten.... dat de jeugd die herinneringen niet kan hebben, omdat zij de bezettingstijd niet bewust heeft meegemaakt. Op deze manier was het moeilijk de handtekeningen van jongeren te krijgen.

Wij moeten natuurlijk de jeugd vertellen over de ervaringen van ons volk tijdens de jaren 1940—1945. Maar dat is een zaak van opvoeding en niet van mobilisatie.

Beter waren de resultaten in de campagne toen we het vraagstuk van

de Parijse verdragen uiteenzetten aan de hand van de gevolgen, die een uitvoering van deze verdragen voor de jeugd zal hebben: het blokkeren van de weg naar verkorting van de diensttijd en naar betere levensomstandigheden, het gevaar van een vreselijke atoom-oorlog.

Toen dit gebeurde kwamen er meer jongeren met handtekeningen los.

Het A.N.J.V. dient verder zijn eigen, specifieke campagnes te organiseren voor eisen, die door de jeugd als dringend en haar direct aangaand worden beschouwd. Goede voorbeelden van zulke campagnes was de campagne voor kerstverlof voor alle militairen, de actie tegen het liftverbod, de campagne voor verbetering van de mogelijkheden tot vakontwikkeling en tegen de verhoging van de overnachtingstarieven in de Nederlandse jeugdherbergen.

Dit gebeurt echter nog te incidenteel!

In de activiteit van het A.N.J.V. zal ook meer rekening gehouden moeten worden met het feit, dat onder de verschillende leeftijdsgroepen van jonge mensen verschillende eisen leven en dat we wegen en middelen dienen te zoeken om deze jongeren van verschillende leeftijdsgroepen direct te bereiken.

Het is zo, dat de 15-, 16- en 17-jarigen met het brandende probleem van de vakscholing zitten, dat de 18-, 19-, 20- en 21-jarigen direct met het probleem van de diensttijd en de herhalingsoefeningen te maken hebben, terwijl de jongeren boven de 21 sterk bezig gehouden worden met het probleem van de lage lonen en de woningnood.

De strijd voor de dagelijkse belangen van de jeugd, het standvastig opkomen voor de nationale onafhankelijkheid van ons land en het bestrijden tot het uiterste van alle pogingen om het Duitse fascisme opnieuw te bewapenen, waardoor alleen nog perspectief aan de jonge generatie gegeven kan worden, het hanteren van die vormen en methoden, die aangepast zijn bij de eigenschappen van de jeugd, kunnen ons de mogelijkheid geven, het A.N.J.V. tot een massa-organisatie te maken. Deze massa-organisatie van de Nederlandse jeugd zal in staat zijn de belangen van de jonge generatie te verdedigen tegen de ernstige aanvallen, die op haar gericht worden.

De reactionnairen, de met Amerika en de Duitse fascisten collaborerende bourgeoisie verkeren in een toestand van ontreddering en aftakeling. Zij proberen hun pessimisme, hun eigen demoralisatie te enten op de jeugd en het Nederlandse jeugdbewegingsleven.

Van hen heeft onze generatie niets meer te verwachten.

Het zijn de nationale krachten in ons volk, waartoe ook het A.N.J.V. gerekend moet worden en dat aangevoerd wordt door de Communistische Partij, die ons land kunnen redden en die de jeugd een uitweg kunnen wijzen uit de onhoudbare toestand van het ogenblik. Die weg is er, en we zijn er zeker van dat de Nederlandse jeugd deze zal vinden. Het gaat om het leven van een generatie!

Daarvoor is het waard te strijden — met alle kracht, met alle opofferingen die nodig zijn, en met de zekerheid dat de strijd gewonnen kan worden.

JOOP WOLFF

TIEN JAAR EVC

De oorlog van 1940-'45 demonstreerde de smadelijke ondergang van de vooroorlogse vakbeweging. Het van buitenaf zo machtig lijkend N.V.V. was van geen enkele waarde gebleken in de strijd voor de bevrijding van ons land, van geen enkele betekenis in de strijd tegen de terreur der Nazi-bezetter.

In zijn kaders had het wel collaborateurs, maar geen strijders voor de zaak van de arbeidersklasse, voor vrijheid en onafhankelijkheid, voortgebracht.

Het toenmalige N.V.V.-bestuur aanvaardde een Rijkscommissaris, aanvaardde de anti-semitische maatregelen tegen de Joodse bestuursleden, d.w.z. het liet dezen zonder verzet of zelfs protest van hun posten verwijderen. Het aanvaardde het opgaan in het Nationaal Socialistisch Arbeidsfront op 1 Mei '42.

De enige verzetsdaad bestond in het aftreden van een aantal bestuurders, nadat was vastgesteld dat zij recht zouden hebben op wachtgeld of pensioen.

De oorzaak van een dergelijk verval is te vinden in de vakverenigingspolitiek van het N.V.V. van voor de oorlog.

Het afzien van de zelfstandige rol van de arbeidersklasse, het niet in de schaal werpen van de kracht van de georganiseerde arbeiders, waardoor ook grote groeperingen van de bevolking buiten de arbeidersklasse meegezogen zouden kunnen worden, was de voedingsbodem voor het latere verraad. De leiding van het N.V.V. was gewend het kleinste kwaad te kiezen, wat later altijd het grotere kwaad bleek te zijn. Zij had de gedachte van klassevrede en van vreedzaam samengaan met de bourgeoisie in practijk pogen te brengen en de vakbeweging gedegradeerd tot een verzekeringsinstituut. Daarbij stonden deze figuren vooraan als het erom ging, de democratische rechten van de leden in te dammen, en gingen zij te keer tegen al degenen die waarschuwden en strijd voerden tegen een dergelijke vakbondspolitiek. De royementsbijl werd ook toen reeds als wapen gehanteerd tegen hen die het N.V.V. wilden behoeden voor de val, die het in de jaren '40-'45 dan ook werkelijk maakte.

Het reformisme, de pro-Duitse elementen in de N.V.V.-leiding waren er de directe oorzaak van dat het N.V.V. geen enkele rol speelde in de verzetsstrijd; niet in de Februari-staking van 1941, niet in de staking van Mei 1953 tegen het wegvoeren van de gedemobiliseerde zg. krijgsgevangenen, niet in de spoorwegstaking van September 1944. Erger, het organisatie-apparaat werd uitgeleverd aan de nationaal-socialist Woudenberg en dit was nog maar het begin van de hand- en spandiensten die de leiders van het N.V.V. aan de bezetter verleenden. Hiermede werd een historische schuld geladen op hen die hebben meegeholpen het N.V.V. een politiek op te dringen, die tot grote schade van de arbeidersklasse en van ons volk onherroepelijk moest leiden tot smadelijke nederlagen en landverraad.

*

Tegenover het verraad aan de zaak van de arbeidersklasse, tegenover het fiasco van het reformisme in het uur van beproeving staat, dat noch de collaboratie van de N.V.V.-leiding, noch de verderfelijke invloed van het reformisme, noch de terreurmaatregelen van de bezetter en zijn binnenlandse handlangers konden voorkomen, dat de arbeiders de juiste weg kozen, de weg van het verzet, van de strijd voor de bevrijding en zelfstandigheid van ons land. Op die weg vonden zij ook nieuwe organisatievormen. De gemeenschappelijke strijd had het inzicht gebracht dat het gemeenschappelijk doel belangrijker is dan het verschil in levensopvatting. Terugkeer naar het oude wilde niemand meer. De crisis met haar honderdduizenden werklozen, werkverschaffingsellende en armoelonen mocht niet meer terugkeren. De vooroorlogse vakbeweging had gefaald in de strijd daartegen, had gefaald in de jaren van de oorlog.

Maar de noodzaak van organisatie was in de donkerste jaren meer dan ooit noodzakelijk gebleken. In de bedrijven ontwikkelde zich een nieuwe vorm van organisatie. Wat eerst uitsluitend een verzetskern was en zich met sabotage bezighield, ging zich ook bezighouden met de directe sociaal-economische belangen van de arbeiders in het bedrijf. Was voor de oorlog hier en daar slechts zeer schuchter een stem opgegaan, die pleitte voor bedrijfsorganisatie in plaats van organisatie naar beroep, in de oorlog ontwikkelde de laatste vorm zich zeer krachtig.

In de mijnstreek begon in 1943 een illegale vakbondskrant te verschijnen, „De Vakbond", die op het standpunt stond van de eenheid in de vakbeweging op basis van bedrijfsorganisatie.

In 1944 verscheen „Werkend Nederland", later het orgaan van de E.V.C., dat zich ook op bovengenoemd standpunt stelde.

De illegale vakbeweging ontwikkelde zich snel en in Maart 1944 werd er door een landelijk comité van de Eenheidsvakbeweging een beginselverklaring uitgegeven.

In deze beginselverklaring, die het uitgangspunt van de E.V.C. zou worden, werd het volgende gezegd:

> „Maar wat de vakbeweging in de jaren van voor de oorlog in bizondere mate verzwakte, wat haar belemmerde ten volle de kracht van de georganiseerde arbeidersklasse te ontplooien, wat haar aantrekkingskracht op de honderdduizenden ongeorganiseerden sterk verminderde, dat was in de eerste plaats de toestand van schier hopeloze verdeeldheid waarin de vakbeweging zelf verkeerde."

De 7 vooroorlogse vakcentrales hadden de strijd tegen de oorlog, tegen het fascisme, tegen de bezetting niet aan gekund. Zij waren ineengestort op dit moment, waarin zij leiding moesten geven. De oorlogsomstandigheden, de strijd tegen de bezetter had de arbeiders dicht bij elkaar gebracht, had de schotjes-geest doen wegvallen. In de beginselverklaring werd hierover gezegd:

> „Wij ontkennen niet, dat de eenheid, door de werkende bevolking in zo grote mate tentoongespreid, door de bizondere omstandigheden van dit tijdvak is tot stand gekomen. Maar wel ontkennen wij, dat zij alléén in dat tijdvak en alléén onder die bizondere omstandigheden zou

kunnen bestaan en vreedzamer tijden onvermijdelijk tot nieuwe versplintering zouden moeten leiden."

De beginselverklaring liet geen twijfel bestaan over het karakter van de nieuwe eenheidsvakbeweging. Zij stelde zich op de bodem van de klassenstrijd en de verdediging van de arbeidersbelangen.

„Een maatschappij zoals de arbeiders die verlangen, kan slechts door middel van de sterkst mogelijke machtsvorming van de werkende klassen tot stand komen."

Maar ook toen bestond het inzicht dat een vakbeweging meer moest zijn dan alleen maar een belangenvereniging die voor de economische noden van de arbeiders moest opkomen.

Uitdrukkelijk, en juist in deze tijd is het noodzakelijk om dit met de meeste klem te herhalen, stelde de beginselverklaring van het landelijk comité vast, dat het zich volledig aansloot bij datgene wat de Sowjet-Russische afgevaardigde Koetnetsow op de Internationale Vakverenigingsconferentie in 1944 te Londen had gezegd:

„De vrede en veiligheid in het na-oorlogse Europa hangen in toenemende mate af van de eenheid der democratische landen en deze eenheid der democraten is op haar beurt weer afhankelijk van de eenheid der arbeidersklasse in de onderscheiden landen."

Met deze richtlijn is de Eenheidsvakcentrale 10 jaar geleden in de legaliteit getreden.

En na 10 jaar staan wij voor een periode, waarin alles van de vakbeweging zal gevraagd worden, waarin zij opnieuw op de proef zal worden gesteld en waarin zij opnieuw zal moeten bewijzen dat de lessen van vóór 1940 niet vergeten zijn en dat de vakbeweging in Nederland beter voor haar taak berekend is dan voorheen.

*

De vakbondseenheid is na de oorlog niet tot stand gekomen. Naast de Eenheidsvakcentrale zijn weer ontstaan het N.V.V., de K.A.B., het C.N.V. en het zg. neutrale N.C.V.

De verdeeldheid lijkt even groot als voor de oorlog.

Het niet tot stand komen van de vakverenigingseenheid wordt zowel door Lammers (N.V.V.), alsook door Ruppert (C.N.V.), die zich beiden met de geschiedenis van de vakbeweging hebben bezig gehouden, toegeschreven aan de godsdienstige en ideologische verschillen welke er in Nederland bestaan. Nu hebben godsdienstige geschillen in onze geschiedenis een grote rol gespeeld, maar achter deze geschillen gingen altijd maatschappelijke problemen schuil. Met de geschillen over de vakverenigingseenheid is dit niet anders. Maar daarover zwijgen de genoemde geschiedschrijvers angstvallig.

Niet de arbeiders, van welke confessie of politieke richting ook, hebben de verdeeldheid in het leven geroepen, maar het zijn machten achter de schermen die deze verdeeldheid hebben gewild en voorbereid.

C. Lammers deelt bv. in zijn boek over de geschiedenis van de Nederlandse vakbeweging mee, dat een aantal uitgerangeerde N.V.V.-bestuurders een 7-tal nota's tijdens de oorlog naar Londen stuurden. In

Londen, waar de Nederlandse regering zetelde, werd de heroprichting van de oude vakbeweging voorbereid. Daar werd tevens de koers van de in het zadel te helpen vakorganisaties bepaald. Een koers gericht op de ongestoorde ontwikkeling van de machten uit het verleden en op een zo snel mogelijk herstel van de door de oorlog geleden schade van de bezitters en grote ondernemers.

Het was in Londen, dat besloten werd tot het vormen van de Stichting van de Arbeid, waarin de oude vakorganisaties broederlijk zouden samenwerken met de ondernemers.

Mr. Stikker, groot-ondernemer en later Minister van Buitenlandse Zaken, werd voorbestemd om voorzitter van de Stichting te worden. Een sterke, eensgezinde vakbeweging zou te veel invloed hebben, zou in staat zijn de voorhoede te vormen van alle democratische krachten in ons land, zou in de strijd voor sociale vooruitgang en voor een duurzame vrede een beslissende factor zijn geweest, zou een gevaar hebben betekend voor het herstel van het oude regiem. Door de leidende kringen in Londen werd daarom geen eenheidsvakbeweging gewenst. En de rechtse N.V.V.-bestuurders, die in de oorlog hadden gecollaboreerd of volkomen hadden gefaald, waren maar al te graag bereid om een handje mee te helpen, de oude verdeeldheid weer in het leven te roepen. De rechtse sociaal-democraten, als Drees en Schermerhorn, legaliseerden deze aanslag op de eenheid, door de politiek van verdeeldheid officieel tot regeringspolitiek te verheffen.

Minister-president Schermerhorn „erkende" de E.V.C. niet. Wel erkende hij de verdeeldheid zaaiende N.V.V.-bestuurders. De E.V.C. werd uitgesloten van elk overleg, zogenaamd omdat zij zich niet aan de regels van het spel wilde houden. Spelregels die waren opgesteld in Londen, buiten medeweten en buiten enige zeggingschap van de zijde der arbeiders.

Werd zo de eenheid van buitenaf belaagd door de oude vakbondsbestuurders met steun van de ondernemers, van binnenuit werden ook pogingen in het werk gesteld om de nog jonge E.V.C. te ondermijnen. Agent-provocateurs, syndicalistische elementen en trotskisten, zij allen trachten op hun beurt de E.V.C. van binnenuit te bestoken en schade toe te brengen. Een groepje trotskisten in Rotterdam, onder aanvoering van Toon van de Berg, probeerde een scheuring in de E.V.C. tot stand te brengen. Veel verder dan Rotterdam, en dan nog hoofdzakelijk tot de havenbedrijven, brachten zij het niet, ondanks de steun die zij van alle vijanden van de E.V.C. ondervonden.

Een andere methode om de E.V.C. uit te schakelen waren de fusiebesprekingen tussen de E.V.C. en het N.V.V.

Na de bevrijding, toen het N.V.V. geen voet aan de grond kon krijgen, de arbeiders groot vertrouwen stelden in de E.V.C., tienduizenden oud N.V.V.-ers, rooms-katholieke en protestants-christelijke arbeiders lid werden van de E.V.C., toen werden er onderhandelingen met de E.V.C. over fusie aangeknoopt. Deze onderhandelingen duurden anderhalf jaar en het N.V.V.-bestuur stelde steeds nieuwe voorwaarden.

Het N.V.V. mocht niet worden aangevallen. Er mochten geen verdergaande eisen gesteld worden dan die welke het N.V.V. stelde. Er moch-

ten geen leden van het N.V.V. in stakingen betrokken worden. De besprekingen moesten geheim blijven.

Het is duidelijk geworden dat deze voorwaarden en fusie-onderhandelingen alleen maar bedoeld waren om het N.V.V. de rust en de tijd te geven om ongestoord zijn apparaat weer op te bouwen en op gang te brengen. Daarom werden de onderhandelingen gerekt, afgebroken en weer opnieuw begonnen. Na uiteindelijk een gemeenschappelijk fusierapport te hebben opgesteld, na de aanvaarding hiervan door de E.V.C. op een buitengewoon fusie-congres, werd door het N.V.V. elk contact verbroken. Zonder het fusie-rapport aan de N.V.V. leden bekend te hebben gemaakt, zonder enig overleg met de leden, verklaarde het N.V.V.-bestuur van geen fusie meer te willen weten.

Dat het N.V.V. in staat was dit zonder meer te doen, was te wijten aan het feit dat de fusie, de eenheid met het N.V.V., niet aan de basis, niet onder de arbeiders was voorbereid. Dat het gebleven was bij besprekingen aan de top der beide organisaties, en de arbeiders zelf, de lagere organen in het N.V.V. en de E.V.C. er niet aan te pas waren gekomen. Daardoor werd het de N.V.V.-leiding mogelijk gemaakt een dergelijke manoeuvre door te voeren.

Het verbreken van de fusie-onderhandelingen viel samen met het inzetten van een openlijke oorlogskoers door Amerika. Het Marshallplan was in voorbereiding.

Er werden complotten gesmeed om in het Wereldvakverbond een scheuring tot stand te brengen, waarbij Kupers van het N.V.V. een grote rol zou spelen.

*

Het intreden van de koude oorlog, de steeds verdergaande oorlogsvoorbereidingen, het overgaan tot de openlijke oorlog zoals in Korea en Viet-Nam, maakte het voor de leidende krachten in het oorlogskamp, het Amerikaanse imperialisme, beslist noodzakelijk, de organisaties van de arbeidersklasse gelijk te schakelen, ondergeschikt te maken aan de plannen van verovering van de wereldheerschappij, of degenen die zich niet lieten gelijkschakelen, pogen uit te schakelen.

In Nederland is dit, wat de leiding van het N.V.V., K.A.B. en C.N.V. betreft, voor een groot gedeelte gelukt. Marshall-gelden, d.w.z. Amerikaanse dollars werden aanvaard en gebruikt om deze organisaties weer op te bouwen, om Amerikaanse propaganda te voeren en om bestuurders en functionarissen naar Amerika te halen om ze daar de methoden van werken zowel in het bedrijf als in de vakorganisaties te leren. In Nederland zelf werden er met deze gelden cursussen gehouden om de Amerikaanse methoden in de practijk toe te passen.

De gelijkgeschakelde vakbondsbestuurders onderschreven niet alleen, maar werkten actief mee om in Nederland een oorlogseconomie mogelijk te maken, ook al ging dit ten koste van de arbeidersklasse. Alleen met hun hulp werd het mogelijk een loonstop-politiek door te voeren. Zij werden de propagandisten van het opvoeren van het arbeidstempo, de werkclassificatie en merit-rating. In hun ijver om maar te bewijzen hoe bruikbaar ze waren voor het Amerikaans groot-kapitaal, traden zij op als stakingsbrekers.

De Amerikaanse lessen werden in de practijk gebracht. Omkoping, bedreiging met geweld, chantage waren middelen die tegen de stakers werden toegepast, in de Velsertunnel-staking en in het bizonder bij de laatste staking van het Overheidspersoneel in Amsterdam. Hoe geïsoleerd zij staan bij het toepassen van dergelijke methoden, blijkt wel uit het feit dat in Amsterdam de top-figuren, zoals Ad. Vermeulen, zelf op het toneel moesten verschijnen en als stakingsbrekers bij een der tramremisen moesten functioneren.

Nauw verbonden met hun handlangersdiensten op het sociaal-economisch terrein zijn hun handelingen op het gebied van de directe oorlogspolitiek.

Als voorstanders van het Marshall-plan, dat Nederland afhankelijk maakte van Amerika, zijn zij ook voorstanders van het Atlantisch Pact, dat Nederland militair onderhorig maakt aan Amerika, zijn zij voor een Duitse herbewapening, die Nederland opnieuw aan een Duitse bezetting blootstelt.

Zij werken mee aan de uitverkoop van Nederlands zelfstandigheid. Een dergelijke politiek gaat gepaard met reactionaire maatregelen tegen de rechten van de arbeiders.

Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie, ondernemingsraden zijn de middelen waarmee men de rechten van de arbeiders in het bedrijf verder om hals wil brengen, het stakingsrecht wil aantasten. Ondanks het Mandement zijn zij bereid samen met de reactionaire Romme-vleugel in de K.A.B., deze maatregelen door te voeren, en daarbij de democratische rechten van hun leden in hun eigen organisatie te vernietigen.

*

Zo staat de Eenheidsvakcentrale aan het einde van haar tienjarig bestaan en aan het begin van een nieuwe periode, een periode waarin enerzijds de pogingen van de oorlogsstokers om de E.V.C. uit te schakelen voortgezet zullen worden, anderzijds de noodzaak om de arbeidersklasse de weg te wijzen en te leiden naar een beter en vreedzaam bestaan steeds toeneemt.

De E.V.C. is voor menig gelijkgeschakelde persscribent een nachtmerrie. Als de ene dag verklaard wordt dat de E.V.C. niets meer heeft te betekenen, moet de andere dag worden verteld dat de E.V.C. schuldig is aan alles wat de reactie niet bevalt.

Wij laten ons daardoor niet van de wijs brengen. Dat de E.V.C. een toenemend vertrouwen geniet, blijkt uit het feit van bijna 4000 nieuwe leden, netto, in 1954. Een vooruitgang, die zich nog iedere maand voortzet. Het blijkt ook uit het feit, dat de E.V.C. bij iedere kernverkiezing niet onbelangrijk in stemmenaantal vooruitgaat.

Dit alles wil niet zeggen dat de E.V.C. nu een wedloop is aangegaan met de zg. erkende bonden, of met het N.V.V. in het bizonder.

De Eenheidsvakcentrale blijft wat zij is, nl. het georganiseerde steunpunt voor het tot stand brengen van de eenheid van de vakbeweging in de arbeidersklasse.

De E.V.C. staat daarbij voor een grote taak: de strijd voor de vrede, het verdedigen van het levenspeil, de eenheid van alle werkers, socia-

listen en communisten tegen de mandementspolitiek van de zwarte reactie.

In de uitvoering van deze taken schiet de E.V.C. nog menigmaal te kort. De 10 jaar die achter ons liggen hebben echter een bron van rijke ervaring opgeleverd, die zeker zal bijdragen om het werk van de E.V.C. belangrijk te verbeteren. Dit zal alleen mogelijk zijn indien we daarbij de ervaringen en lessen van onze belangrijke leermeesters niet vergeten.

In „De Nieuwe Tijd" van 14 November 1906 schreef Stalin een artikel over de vakbeweging. Daarin betoogde hij de noodzaak van versterking van de vakbonden en hun onderlinge aaneensluiting. Maar tevens stelde hij vast:

> *„Terzelfdertijd moet het proletariaat er met alle kracht naar streven, die partij te verstevigen en sterker te maken, die de politiek van zijn klassestrijd ideologisch en politiek zal leiden."*

Het is alsof het voor vandaag geschreven is.

FR. REUTER

Economische expansie van de Roermonopolies en de herbewapening van Duitsland

De „Westeuropese Unie", die opgebouwd wordt op de grondslag van een herbewapend West-Duitsland, wordt door de propaganda van de westerse mogendheden o.a. voorgesteld als een uiting van „westerse solidariteit" en van opheffing van de tegenstellingen tussen de Westeuropese staten". Maar de gebeurtenissen van de laatste tijd laten zien, dat zich achter deze frazen een voortdurende verscherping van de tegenstellingen tussen de deelnemende staten van de militaire groeperingen in West-Europa verbergt.

De laatste jaren beginnen Groot-Brittannië en Frankrijk, en nu ook de Verenigde Staten, steeds meer de „dodelijke adem" van de concurrentie der Roermonopolies te voelen, die in de strijd voor de bescherming van maximale winsten opnieuw tot een economische expansie op de wereldmarkt overgaan. Hoewel West-Duitsland de eerste jaren na de oorlog volgens zijn exportvolume op een van de laagste plaatsen in de kapitalistische wereld was teruggeworpen, stond het in 1953 reeds op de derde plaats, vlak achter de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, en had het Frankrijk verdrongen. De laatste jaren begon het Engeland in te halen.

De Roermonopolies leggen vooral op de Westeuropese markt hun concurrenten het vuur na aan de schenen, daar ongeveer 70 % van de Westduitse export hierheen gaat. In 1948 voerde West-Duitsland naar West-Europa slechts ongeveer een vierde van de waren uit, die Groot-Brittannië uitvoerde, en 38 % minder dan Frankrijk. In 1954 overtrof

zijn export naar dit gebied de export van Groot-Brittannië met 60 % en de export van Frankrijk met 100 %. West-Duitsland bezet reeds de eerste plaats in de import van Italië, Zwitserland, België, Nederland, Noorwegen en Zweden. Als werktuig voor hun expansie in Europa willen de Bonn'se monopolies de Europese Kolen- en Staalgemeenschap gebruiken. Zij trachten de Saar weer onder hun contrôle te brengen en een vermindering van de beperkingen voor de invoer van waren naar Groot-Brittannië, Frankrijk enz. te bereiken.

Een ander belangrijk object voor de aandacht van de Roermonopolies werden de landen van Latijns Amerika. De export van West-Duitsland in dit gebied is van 1949 tot 1954 van 31 millioen dollar op 452 millioen dollar gestegen, terwijl de export van de USA, Groot-Brittannië en Frankrijk aanzienlijk teruggelopen is. Tegenwoordig heeft West-Duitsland volgens de omvang van de export in de landen van Latijns Amerika reeds Groot-Brittannië en Frankrijk overvleugeld en het staat op de tweede plaats achter de USA.

Met niet minder succes dringen de Roermonopolies het nabije Oosten binnen — Turkije, Egypte, Saoedie-Arabië, Jemen, Israel, Lybië, Syrië en Iran. West-Duitsland versterkt zijn druk ook op de andere traditionele markten van zijn partners van de Parijse accoorden.

De laatste tijd vond in de burgerlijke pers, vooral in de Britse, een theorie grote verbreiding, volgens welke de voornaamste oorzaak van het snelle opdringen van West-Duitsland op de buitenlandse markten zou zijn, dat het geen leger bezit en niet de last van de bewapeningsuitgaven moet dragen.

Het is niet moeilijk zich ervan te overtuigen, dat zulke overwegingen geen reële grondslag bezitten en in strijd zijn met de algemeen bekende feiten. Zo werden bijvoorbeeld in 1953/'54 alleen volgens de officiële gegevens 40 % van de Westduitse huishouding uitgegeven voor militaire en bezettingsdoeleinden; dat is bijna evenveel als de bewapeningsuitgaven in de Britse huishouding (42 %). Verder is het bekend, dat de politie- en militaire formaties in West-Duitsland nu al meer dan 400.000 man tellen. Dat is aanzienlijk meer dan het aantal soldaten in de legers van vele landen van West-Europa. Bovendien werkten reeds in 1953 ongeveer 400 Westduitse bedrijven voor de bewapening.

Deze voorbeelden zijn voldoende om aan te tonen, dat de werkelijke oorzaken van de Westduitse concurrentie niet liggen in de z.g. „onderbelasting" van West-Duitsland met bewapeningsuitgaven.

Wat is dan wel de voornaamste oorzaak van de successen bij de economische expansie van de Westduitse monopolies? Zoals bekend, sloegen de USA, Groot-Brittannië en Frankrijk direct na de oorlog de weg in naar een splitsing van Duitsland, naar de verandering van zijn westelijk deel in een bolwerk van revanchegeest en militarisme, in een basis voor agressie tegen de landen van het democratische kamp. In West-Duitsland bleven de voornaamste aanstichters van de Duitse agressie — de grote monopolies — in stand, die thans de volledige economische en politieke macht in West-Duitsland hebben. Vlak na de ineenstorting van het Hitler-rijk begonnen de kanonnenkoningen van de Roer onder bescherming van de bezettingstroepen weer met de productie van het oorlogspotentiëel van West-Duitsland.

De monopolistische verenigingen hielden het loon van de werkers op een zeer laag peil en belegden enorme kapitalen in de industrie, waarvan het grootste deel diende tot vernieuwing en uitbreiding van het productie-apparaat in potentiëel militaire takken en in enkele exportindustrieën. Alleen al in de laatste zes jaar bedroegen deze investeringen 148 milliard westmark. Daarbij moeten nog de dollarondersteuningen in de vorm van credieten en leningen van overzee gerekend worden, die in de jaren na de oorlog een bedrag van 3,8 milliard dollar bereikten. In omvang van kapitaalsinvesteringen haalde West-Duitsland Frankrijk en Groot-Brittannië in, en de laatste jaren staat het wat investeringen betreft op de eerste plaats in West-Europa.

Wat heeft de naoorlogse ontwikkeling van de Westduitse economie opgeleverd? Terwijl het productiepeil in de civiele industrietakken — de leder- en schoenenindustrie en enkele andere — lager is dan voor de oorlog, heeft het in de takken, die de grondslag vormen van het oorlogspotentiëel of die voor de export werken, het vooroorlogse peil aanmerkelijk overschreden. Het spreekt vanzelf, dat het herstel en de uitbreiding van het oorlogspotentiëel van West-Duitsland leidde tot een verandering van de krachtsverhoudingen in West-Europa. In 1951 had West-Duitsland t.o.v. de omvang der industriële productie Frankrijk ingehaald en het was op de tweede plaats achter Groot-Brittannië gekomen .In 1954 was het productievolume van de Westduitse industrie al 67 % groter dan dat van Frankrijk, en in zulke belangrijke takken als de ijzer-, staal- en kolenproductie (bruinkool inbegrepen) had West-Duitsland Groot-Brittannië bijna ingehaald.

De verlaging van het levenspeil van de werkende massa's, die onder een dubbel juk — van de Roermagnaten en van de buitenlandse bezetters — lijden, verkleinde de mogelijkheid voor de afzet van waren in West-Duitsland en leidde tot een geforceerde export van de producten der Westduitse monopolies.

De druk van West-Duitsland op de kapitalistische wereldmarkt werd vooral sterker als gevolg van het afbreken van de economische betrekkingen van West-Duitsland met de DDR en de landen van het Oosten, hetgeen door de westerse mogendheden en in de eerste plaats de USA, die steunen op de Westduitse heersende kringen, teweeggebracht werd. Terwijl in 1936 nog 22 % van de gehele industriële productie van West-Duitsland naar Oost-Duitsland gingen en ongeveer een zesde van de Duitse export in de landen van het Oosten kwam, overstroomde in de jaren na de oorlog deze hele warenhoeveelheid de buitenlandse markten van Groot-Brittannië en Frankrijk.

Tegenwoordig houden de Roermonopolies, die een militair bondgenootschap hebben gesloten met de imperialistische kringen van de USA, Groot-Brittannië en Frankrijk, zich intensief bezig met de productie van bewapening voor de opnieuw op te richten Wehrmacht. Maar de hoop van hun concurrenten, dat dit zou leiden tot een inkrimping van de Westduitse handelsexpansie, is en blijft een ijdele hoop. De Westduitse monopolies willen niet alleen niet de economische expansie op de kapitalistische wereldmarkt opgeven, zij streven veeleer naar een vergroting daarvan.

Om het bewapeningsprogram van West-Duitsland te verwezenlijken

moet de invoer van halffabrikaten toenemen en dus moeten er deviezen zijn voor de betaling daarvan. Dit kan alleen bereikt worden door uitbreiding van de export. Men moet niet vergeten dat een versterkte militarisatie gewoonlijk begeleid wordt door inflatie, hetgeen op zijn beurt de voorwaarden voor een nog verdergaande warendumping op de buitenlandse markten schept. Het spreekt vanzelf, dat de poging om de belangen van de Roermonopolies met die van de westerse mogendheden te verzoenen, op de grondslag van de herbewapening van West-Duistland, niet veel kans heeft. Het herstel van de wraakzuchtige Wehrmacht kan niet de tegenstellingen opheffen, die ontstaan in de strijd om de beveiliging van de maximale winsten op de kapitalistische wereldmarkt. Het zal onvermijdelijk tot een verdere verscherping van de tegenstellingen leiden.

De werkelijke weg naar de oplossing van het Duitse vraagstuk, die zowel beantwoordt aan de belangen van de landen van het Oosten als aan die van de landen van het Westen, werd nog eens geformuleerd in de verklaring van de Sowjet-Unie van 15 Januari. Deze biedt de beste mogelijkheden voor een bloei van de Duitse vredesindustrie, voor de bevordering van uitgebreide economische betrekkingen tussen Duitsland en de andere landen, vooral de landen van Oost-Europa en van Azië met hun reusachtige bevolkingen en onuitputtelijke hulpbronnen. Een dergelijke ontwikkeling van Duitsland in omstandigheden van de vrede en uitgebreide economische betrekkingen tot de andere staten, zou voor zijn industrie stabiele en voordelige buitenlandse markten verzekeren en daarom bijdragen tot de oplossing van het vraagstuk van volledige werkgelegenheid voor zijn bevolking. Deze weg beantwoordt zowel aan de nationale belangen van het Duitse volk als aan de taak, de vrede in Europa en in de hele wereld te beschermen.

B. PITSJOEGIN

Wat stelt de Sowjet-Unie voor? Wij stellen voor, dat noch de ene noch de andere kant de politiek van bedreiging en chantage hanteert. Deze kan tot niets goeds leiden.

Nog sterker: Wij zijn van mening dat een kant, die zich werkelijk van zijn kracht bewust is, niet voor de oorlog zal zijn. Wie zeker van zijn kracht is, wie zeker van zijn toekomst is, heeft dat niet nodig.

Elk avontuur van de ontketening van een nieuwe wereldoorlog zal onvermijdelijk een slecht einde voor de agressor nemen, want tegenwoordig hebben reeds honderden millioenen mensen zo'n hoge graad van bewustzijn bereikt, dat zij, evenals de Sowjetmensen, zonder voorbehoud overtuigd van de rechtvaardigheid van hun zaak, consekwent tegen een dergelijke misdadige agressie zullen strijden.

Niet de „wereldbeschaving" zal ondergaan, hoezeer ze ook door een nieuwe agressie geschaad zou worden; ondergaan zal die door en door verziekte maatschappij-orde met haar bloedig imperialistisch fundament, dat reeds op zijn eind loopt — door haar agressiviteit veroordeeld en verworpen wegens haar uitbuiting van de werkers en de geknechte volken.

W. M. MOLOTOW

(Rede voor de Hoge Sowjet, 8 Februari 1955.)

DE COMMUNISTEN EN DE NATIE

Een communist is niet de sectariër, de bekrompen fanaticus die de vijanden van het volk door het hoofd spookt, hij is de strijder van de voorhoede, de pionier van de toekomst, de nieuwe mens die alle werkers tracht te overtuigen en hen door het voorbeeld van zijn onveranderlijke trouw aan hun zaak wint.

Voordat de richting van de Partij bepaald wordt, discussieert elke communist in zijn basisgroep, de afdeling. Iedereen komt met zijn mening naar voren binnen het kader van de beginselen van de Partij. Als iemand gelijk heeft, overwint zijn opvatting en zijn kameraden kiezen hem op posten die beantwoorden aan zijn eigenschappen en persoonlijke waarde. Zodra de discussie gesloten is en men tot actie moet overgaan, geeft iedereen zich gewonnen en past het besluit van de meerderheid toe. De hele Partij handelt als één man. Het gekozen bestuur ziet toe op de uitvoering van de besluiten. De afgevaardigden in de Kamer, de Raad van de Republiek, de leden van de provinciale staten of gemeenteraden passen de politiek van de Partij toe, onder contrôle van het Partijbestuur. Dat is het democratisch centralisme...

De Communistische Partij interesseert zich niet alleen voor haar werkers, zij draagt ook zorg voor hun gezinnen, hun vrouwen en kinderen, zij neemt dit gezin op in de broederlijke strijdgemeenschap van het volk. Hoeveel verheugender en gemakkelijker lijkt het vervullen van zijn taak voor de communist, wanneer hij weet dat de Partij zijn gezin niet vergeet!

De Communistische Partij is geen partij van dromers, helderzienden, praatjesmakers of leerstelligen. Het is een partij van mensen die iets verwezenlijken. Wat haar ministers presteerden, en wat zij op gemeentelijk terrein heeft gedaan toont dit aan. Haar werk in de gemeentebesturen won voor haar de dankbaarheid der massa's en het respect van haar tegenstanders.

Het zijn niet alleen de proletariërs, met hun zuivere aanvoelingsvermogen, hun ruime hart, die de Communistische Partij hun vertrouwen schenken. Talrijke intellectuelen zijn ook in haar rijen gekomen. Het marxisme-leninisme is in de universiteiten doorgedrongen. Vooraanstaande professoren hebben zich er achter gesteld, ondanks het conformisme van de officiële universiteit. Bekende geleerden, schrijvers, kunstenaars onderschrijven het communisme. De werkers verwelkomen met vreugde deze mensen van de gedachte, voor wie het directe contact met het volk van Frankrijk een waarachtige geestelijke en morele wedergeboorte betekende, en die met Aragon kunnen zeggen:

„Mijn Partij gaf mij wederom de kleuren van Frankrijk."

Door hun omgang met de werkers hebben de intellectuelen een rijke bron voor grote artistieke en literaire scheppingen teruggevonden. Zij hebben begrepen dat de Communistische Partij de voortzetter is van Frankrijk, de wettige erfgename van zijn beste tradities, de werkelijke vertegenwoordigster van zijn cultuur, een partij die de lijn voortzet van de grote geesten die van Rabelais tot Diderot en tot Romain Rolland gestreden hebben voor de verheffing van de mens.

MAURICE THOREZ

(Uit het boek „Fils du peuple" — Zoon van het volk — van Maurice Thorez, algemeen-secretaris van de C.P.F.)

La Hollande est, avant tout, pour moi, la terre de Rembrandt et de Spinoza — les deux plus grands visionnaires qui aient, avec Beethoven, organisé le petit Cosmos de ma vie.

Elle a été aussi, au cours de voyages d'adolescence au printemps, le champ fleuri qui dort sur l'eau, le miroir merveilleux, où mon regard s'est éveillé au songe de l'art. — Ma première œuvre publiée, le drame: Aërt, lui a été vouée.

Elle reste, pour moi, un des refuges, menacé, de l'esprit libre, — le seul où nous ayons pu, mes amis et moi, convoquer, l'an dernier, le Congrès international d'Amsterdam contre la guerre impérialiste.

Romain Rolland

avril 1933

Vertaling:

Nederland is voor mij, in de eerste plaats, het land van Rembrandt en van Spinoza — de twee grootste zieners die, met Beethoven, de kleine wereld van mijn leven hebben georganiseerd.

Het was ook, in de loop van mijn jeugdreizen in het voorjaar, het bloeiend veld dat aan het water sluimert, het wonderbaarlijk spiegelbeeld, waar mijn blik de droom van de kunst leerde ontwaren. Mijn eerste werk dat gepubliceerd werd, het toneelstuk Aërt, was aan Nederland gewijd.

Het blijft, voor mij, een van de toevluchtsoorden, zij het ook bedreigd, van de vrije geest, — het enige waar wij, mijn vrienden en ik, verleden jaar het internationale Congres van Amsterdam tegen de imperialistische oorlog konden bijeenroepen.

Romain Rolland

April 1933

Marx en Engels over het reactionaire Pruisendom

Binnenkort verschijnt bij uitgeverij Pegasus onder bovenstaande titel een belangrijke brochure, waaruit wij een gedeelte over de Frans—Duitse oorlog (1870—1871) afzonderlijk publiceren.

Pruisische methoden van oorlogsvoering

Bismarck beloofde Napoleon III, als beloning voor diens welwillende neutraliteit in de oorlog van Pruisen tegen de Duitse staten, een deel van het Duitse grondgebied. Maar nadat Pruisen zijn doel bereikt had, brak het ook ditmaal zijn beloften, terwijl het daarbij in de rol van verdediger van de Duitse belangen optrad. Met deze politiek van diplomatieke intriges en vervalsingen maakten de Pruisische jonkers de oorlog tussen Frankrijk en Duitsland onvermijdelijk. Napoleon III, die door het Pruisische jonkerdom geprovoceerd was, begon de oorlog tegen Duitsland. Voor Duitsland had deze oorlog objectief het karakter van een verdedigingsoorlog, daar een overwinning van Napoleon III de nationale hereniging van het land in de weg zou hebben gestaan. Maar voor de Pruisische jonkers was de oorlog, die zij voerden, volstrekt geen defensieve oorlog. Hun doeleinden bestonden daarin, voor de dynastie van de Hohenzollerns de heerschappij over heel Duitsland te verzekeren en van Frankrijk kostbare delen van zijn grondgebied — Elzas-Lotharingen — los te scheuren.

De Pruisische regering verzekerde plechtig dat zij niet streed tegen het Franse volk, maar alleen tegen Napoleon III. De hele leugenachtigheid dier verzekering trad echter aan de dag, toen Napoleon III was verslagen en in Frankrijk de republiek was gesticht. Voor Duitsland verloor de oorlog nu zijn defensieve karakter. De Pruisische regering staakte echter niet haar veroveringsoorlog tegen het Franse volk, in weerwil van haar plechtige verklaringen. Deze reactionnaire oorlog voerde zij met steun van de grote bourgeoisie, die in de rol van „de brullende leeuw van het Duitse patriottisme" (Marx) optrad.

De oorlog, die de Pruisische jonkers tegen Frankrijk voerden, was een contrarevolutionnaire oorlog — het Franse volk was in hun ogen de belichaming van de door hen gehate revolutie. „Niemand ter wereld", schreef Engels, „heeft zo'n haat voor de Fransen als de Pruisische jonkers... De goddeloze Fransen hebben... door hun misdadige revolutie de hoofden dermate in verwarring gebracht, dat de oude luister der jonkers zelfs in Oud-Pruisen grotendeels ten grave gedragen werd... Daarvoor moest op Frankrijk wraak worden genomen en dat deden de jonker-officieren in het leger onder Bismarck's leiding. Men had in Pruisen lijsten samengesteld van de Franse oorlogsbijdragen en mat aan de hand daarvan de brandschattingen af, welke in Frankrijk door de afzonderlijke steden en departementen moesten worden opgebracht, waarbij men natuurlijk rekening hield met de veel grotere rijkdom van Frankrijk. Men requireerde levensmiddelen, fourage, kleren, schoeisel e.d. met opvallende meedogenloosheid... Ook de verhalen van de naar huis gezonden pendules (slingeruurwerken) zijn waar, de „Kölnische Zeitung" bracht zelf berichten daarover. Alleen waren deze pendules volgens de Pruisische begrippen niet gestolen, omdat ze als onbeheerd goed in de verlaten landhuizen rondom Parijs waren aangetroffen en voor de vrienden in de Heimat geannexeerd. En zo zorgden de jonkers onder Bismarck's leiding ervoor, dat in weerwil van de onberispelijke houding zowel van de manschappen als van een groot deel der officieren, het specifiek Pruisische karakter van de oorlog... gehandhaafd bleef". [1])

[1]) F. Engels: „Der Deutsch-Französische Krieg 1870/71", pag. 52/53.

Al deze „heldendaden" van de Pruisische militaire kliek in de Frans-Pruisische oorlog zinken volkomen in het niet, vergeleken met het roof- en geweldsysteem, waardoor het Hitleriaanse roversleger zich onderscheidde. De fascistische desperado's probeerden niet eens hun roof- en plunderpartijen te rechtvaardigen. Integendeel, diefstal, plunderen, dierlijke bruutheid droegen bij tot de „eer" van de fascistische uniform.

De Pruisische oorlogsmethoden maakten de haat en de verontwaardiging gaande van het Franse volk, dat op deze „methoden" reageerde met het ontplooien van de partisanenbeweging. „De wijze van oorlogsvoering: het systeem van inbeslagnemingen, platbranden van dorpen, neerschieten van franc-tireurs, gijzelingen en dergelijke herhalingen uit de Dertigjarige Oorlog", schreef Marx, „heeft hier de algemene verontwaardiging gewekt". [2])

De Pruisische jonkers hebben in hun strijd tegen de partisanen, zoals Engels zegt, „hun toevlucht genomen tot een oorlogsrecht, dat even verouderd is als barbaars. Zij handelen volgens het grondbeginsel dat elke stad of elk dorp, waar één of meer inwoners aan de verdediging deelnemen, op Duitse troepen vuren of in het algemeen de Fransen steunen, platgebrand moet worden. Verder moet iedere man, die met het wapen in de hand wordt aangetroffen en naar hun mening geen geregeld soldaat is, ter plaatse neergeschoten worden. . ." En dat alles werd „voor eenvoudige handelingen van militaire gerechtigheid" uitgegeven. „Er is geen wanorde, er zijn geen plunderingen, geen vrouwenschendingen, geen onregelmatigheden. Niets daarvan. Alles wordt systematisch en op bevel gedaan." [3])

Engels, die deze barbaarse strijdmethoden tegen de partisanen hekelde, toont overtuigend aan dat de partisanenstrijd onder moderne verhoudingen een noodzakelijk bestanddeel van elke volksoorlog is. „Wanneer een volk ooit zijn onderwerping toeliet", schrijft Engels, „alleen omdat zijn legers niet in staat waren weerstand te bieden, stond het bloot aan de algemene verachting als een natie van lafaards; en wanneer ooit een volk energiek deze niet-gereglementeerde tegenstand ter hand nam, ontdekten de indringers zeer spoedig dat het niet mogelijk was volgens de verouderde codex van bloed en vuur te handelen". [4])

De Pruisische jonkers, die op Frankrijk de overwinning hadden behaald, annexeerden Elzas-Lotharingen en legden Frankrijk een oorlogsschatting van 5 milliard francs op. De bloei van de Duitse industrie en het beëindigen van de Frans-Pruisische oorlog werden betaald met de prijs van de uitplundering van het Franse volk.

Marx veroordeelt met hevige verontwaardiging de annexatie van Elzas-Lotharingen door Pruisen. Hij toont aan, dat de gewelddadige inbezitneming van een deel van het Franse grondgebied een voortdurende oorlogsdreiging schept, in Duitsland het militaire despotisme bestendigt en het onfeilbaarste middel is om „Duitsland en Frankrijk door wederkerige verminkingen te ruïneren".

Marx striemt het annexatie-streven van de jonkers en de bourgeois, de „pleitbezorgers van het oer-Duitse patriottisme", die niet ophouden hoog op te geven van hun „vredelievendheid". „De Duitsers", roept Marx sarcastisch uit, „zijn wezenlijk een vredelievend volk. . . Natuurlijk was het niet Duitsland, dat in 1792 Frankrijk binnenviel met het verheven doel, de Revolutie van de 18e eeuw met bajonetten neer te maaien! Was het niet Duitsland, dat zijn handen bezoedelde bij de onderdrukking van Italië, de onderdrukking van Hongarije en de verbrokkeling van Polen? Zijn tegenwoordig militair systeem, dat de gehele krachtige mannelijke bevolking in tweeën deelt — een staand leger in dienst en een ander staand leger met verlof — beide gelijkelijk verplicht tot passieve gehoorzaamheid jegens de regeerders bij de gratie gods, zo'n militair systeem is

[2]) Karl Marx: „Briefe an Kugelmann", pag. 101/102, Moskou 1940.
[3]) F. Engels: „Der Deutsch-Französische Krieg 1870/71", pag. 258/59.
[4]) Ibid., pag. 260.

natuurlijk een ‚materiële garantie' voor de wereldvrede en bovendien het hoogste doel der beschaving!" [5])

Pruisen beëindigde zijn roofoorlog tegen Frankrijk met zijn interventie tegen de Commune van Parijs. Pruisen hielp de beul van de Parijse Commune, Thiers, bij de onderdrukking van het revolutionnaire Parijs; het trad weer op in zijn rol van gendarme. „Waar heeft de geschiedenis ooit", roept Marx vol verontwaardiging uit, „het schouwspel opgeleverd van een overwinnaar, die zijn overwinning daarmee bekroont, dat hij zich niet alleen tot gendarme leent, maar ook tot gehuurde sluipmoordenaar in dienst van de overwonnen regering?

. . .En zo trad dan eindelijk het ware karakter van die oorlog aan de dag. . ." [6])

De Pruisische jonkers, die daarna hun overwinning op het eigen volk en op het Franse volk vierden, voltooiden de hereniging van Duitsland onder de opperheerschappij van het reactionnair-monarchistische Pruisen. In het door de jonkers gestichte Duitse Rijk heersten Pruisische toestanden. Ook onder de verhoudingen van het keizerrijk behielden de jonkers hun machtsposities. Datgene, wat de jonker als onbeperkt heer van zijn half-feodaal erfgoed verloren had, verkreeg thans het jonkerdom a l s k l a s s e, maar „de heloten (slaven) van Duitsland", schreef Engels, „de landarbeiders. . . bleven, in hun oude, feitelijke lijfeigenschap, ze werden slechts toegelaten tot twee openbare functies: soldaat te worden en de jonkers als stemvee te dienen bij de Rijksdagverkiezingen". [7])

De Duitse bourgeoisie, die evenals vroeger van directe deelneming aan het staatsbestuur bleef uitgesloten, oefende niettemin, dank zij haar economische macht, aanzienlijke invloed op de politiek van de Duitse staat uit. Doch daartoe moest de bourgeoisie zich aanpassen aan de belangen van de jonkerkaste. „De kapitalistische maatschappij, die de staat nog niet formeel aan zich heeft onderworpen", schreef Engels, „die de werkelijke regering aan een monarchistisch-bureaucratische erfelijke kaste van jonkers heeft overgelaten en zich ermee tevreden moet stellen dat alles bij elkaar haar eigen belangen tenslotte toch de doorslag geven. . ." [8])

Pruisendom als belichaming van de reactie en het militarisme

De parlementaire uiterlijke vormen vermochten niet het werkelijke karakter van het Pruisisch-Duitse Rijk, zijn militair-politionele alleenheerschappij te camoufleren. Sedert de vestiging van het Duits-Pruisische Rijk traden Marx en Engels vastberaden tegen dit systeem op. Het werd door hen gekarakteriseerd als „een militair despotisme, met parlementaire vormen omlijst, met feodalisme vermengd, reeds door de bourgeoisie beïnvloed, bureaucratisch in elkaar getimmerd en politioneel beschermd. . ." [9]) De vooruitstrevende elementen van het Duitse volk — de revolutionnaire arbeiders, belichaamd in de persoon van August Bebel en Wilhelm Liebknecht, de leerlingen van Marx en Engels — gaven een moedige en openlijke ontmaskering van de politiek van het Duits-Pruisische Rijk. Vanaf het spreekgestoelte van de Rijksdag legden zij ten overstaan van het gehele Duitse volk het karakter van dit nieuwe keizerrijk bloot, doordien zij aantoonden dat het niets anders was dan een „Groot Pruisen", dat zich van alle kanten met vazalstaten had omgeven, en dat de bestuurders van deze staten slechts gouverneurs-generaal van de Pruisische kroon waren. Bebel noemde het Duitse Rijk zonder meer één enkele grote kazerne.

Maar de arbeidersklasse was nog niet sterk genoeg om aan de triomf van het Pruisendom in het Duitse Rijk ernstige tegenstand te bieden. Zij begon toen pas haar klasseorganisatie op te richten en brede lagen van het volk bleven voor-

[5]) Karl Marx: „Der Bürgerkrieg in Frankreich", pag. 33.
[6]) Ibid., pag. 99/100.
[7]) F. Engels: „Der Deutsch-Französische Krieg 1870/71", pag. 78.
[8]) F. Engels aan August Bebel, brief van 19 Februari 1892.
[9]) Karl Marx: „Kritik des Gothaer Programms", pag. 32; Moskou 1941.

lopig nog onder de invloed van de chauvinistische en militaristische ideeën. „Dat het eerst zijn eenheid in de Pruisische kazerne vindt", schreef Marx over Duitsland, „is een straf, die het ruimschoots verdiend heeft". [10])

De Duitse bourgeoisie, die altijd voor het jonkerdom gekropen heeft en steeds aan een verbond met het jonkerdom de voorkeur heeft gegeven boven een verbond met het volk, verandert thans, nu haar fundamentele, economische belangen bevredigd waren, in een knecht van het Pruisisch-Duitse Rijk. Bij het vergelijken van de verdedigers der Parijse Commune met de Duitse bourgeoisie schreef Marx: „Men vergelijke deze hemelbestormers van Parijs met de hemelslaven van het Duits-Pruisische Heilige Roomse Rijk met zijn posthume maskeraden, die naar kazerne, kerk, landjonkerdom en vooral filisterdom ruiken". [11]) Marx en Engels beseften duidelijk, dat deze kazernegeest, dit jonkerdom en filisterdom zich thans over heel Duitsland zou uitbreiden en dat er een „onvermijdelijke overstroming van Duitsland door het Pruisendom" zou plaats vinden.

Het Pruisendom met al zijn weerzinwekkende eigenschappen was een product van de voorafgaande Pruisische geschiedenis, die gekenmerkt is door annexatie-oorlogen, heerschappij van de militaire kliek, grenzeloze willekeur van het stompzinnige en aanmatigende jonkerdom, door de bekrompen voogdijschap en onderdrukking van de zijde der politioneel-bureaucratische autoriteiten en door de slaafse gedienstigheid van de Pruisische burger. Al deze eigenschappen van het Pruisendom ontwikkelden zich in het Pruisisch-Duitse Rijk tot wanstaltige grootte en werden door andere volken gehaat en veracht.

In zijn artikel: „Het socialisme in Duitsland", schreef Engels over deze monarchie: „Haar politionele, bekrompen, op plagerijen uitlopende binnenlandse politiek, die een grote natie onwaardig is, heeft haar de verachting van alle burgerlijk-liberale landen op de hals gehaald en haar buitenlandse politiek het wantrouwen, ja, de haat der buurvolken". [12])

De Pruisische militaire kliek, die als overwinnaar uit haar annexatie-oorlog was te voorschijn getreden, cultiveerde in Duitsland de chauvinistische geest, kweekte het verwoedste anti-semitisme en het oer-teutonische patriottisme. Alle andere volken werden door de opgeblazen, Pruisische militaire kliek slechts als veroveringsobjecten en bron van schatplicht beschouwd en behandeld.

Deze oudbakken chauvinistische theorieën waren zowel in Pruisen als in de andere Duitse staten reeds lang vóór de vestiging van het Pruisisch-Duitse keizerrijk in zwang. Reeds in 1859 heeft Marx de theorie van de schepping ener z.g. „middeneuropese mogendheid" met bijtende spot bejegend. Deze theorie bestaat daarin, dat „elk ras in Europa, het Duitse uitgezonderd, zijn verval tegemoet gaat. Frankrijk is ontaard; Italië moet zich buitengewoon gelukkig prijzen omdat het in een Duitse kazerne veranderd wordt; de slavische stammen missen de nodige morele kwaliteiten om zichzelf te regeren; en Engeland is door de handel gecorrumpeerd. Alleen Duitsland is solide gebleven." [13]) Met hetzelfde sarcasme spreekt ook Engels over deze „theorie": „De middeneuropese mogendheid moet een soort wedergeboorte van het Heilige Roomse Rijk van de Duitse Natie zijn en schijnt o.a. ook ten doel te hebben de eertijds Oostenrijkse Nederlanden zowel als Holland als vazalstaat in te lijven. Het Duitse vaderland zal ongeveer tweemaal zo groot zijn als het gebied, waar thans Duits gesproken wordt, en als dat alles in vervulling is gegaan, dan is Duitsland de scheidsrechter en meester van Europa... Op die manier kunnen de Duitse zedelijke ernst en de jeugdige, middeneuropese mogendheid er zeker van zijn, dat deze laatste binnen

[10]) Marx-Engels: „Briefe an A. Bebel, W. Liebknecht, K. Kautsky u.a.", deel 1, pag. 492; Moskou, 1932.

[11]) Karl Marx: „Briefe an Kugelman", pag. 110/11.

[12]) „Die Neue Zeit" 1891/92, 10e jaargang, deel I, pag. 584.

[13]) Karl Marx: „The War Prospect in Prussia", „New-York Daily Tribune" van 31 Maart 1859, nr. 5598.

korte tijd de wereldheerschappij te land en ter zee aan zich trekt en een nieuw geschiedkundig tijdperk inluidt, waarin Duitsland eindelijk weer, na lange tijd, de eerste viool speelt en de andere volken naar zijn pijpen laat dansen". [14])

Was in de jaren vijftig van de vorige eeuw het aantal van hen, die door dergelijke fantasieën bezeten waren, nog gering, onder de verhoudingen van het Pruisisch-Duitse rijk wordt deze „theorie" het geloofssymbool van de Pruisische militaire kliek en haar inktkoelies. Maar om echter een dergelijke theorie in een „program van actie" te veranderen, om haar openlijk als „principe" van de meest meedogenloze en teugelloze oorlog tegen alle volken der wereld op te stellen, daartoe was het fascistische regiem van Hitler nodig, die deze waandenkbeelden met de bezetenheid van een krankzinnige trachtte te verwezenlijken.

Het Pruisisch-Duitse Rijk werd het meest militaristische land in Europa, een haard van voortdurend oorlogsgevaar. Tot aan de tanden gewapend, dwong het daardoor andere volken zich koortsachtig uit te rusten en hun legers te vergroten. „Men ziet, dat niet Frankrijk, maar het Duitse rijk van de Pruisische natie de ware vertegenwoordiger van het militarisme is", schreef Engels, toen hij de tegen Frankrijk gerichte, valse beschuldigingen van de Pruisische militaire kliek terugwees.

Om zijn veroveringsplannen ten uitvoer te brengen, had het Pruisisch-Duitse Rijk een groot en voortdurend groeiend leger nodig. De gehele gezonde mannelijke bevolking moest als gehoorzaam soldatenmateriaal voor de Pruisische militaire kliek dienen. Doch dit leger, dat uit het volk gerecruteerd werd, streed voor belangen die het volk vreemd zijn. In zijn tot nu toe niet gepubliceerd geschrift „Varia über Deutschland" legt Engels deze diepgaande tegenstelling in het Duitse leger bloot en voorspelt hij de nederlaag van de Duitse militaire kliek als een onvermijdelijk gevolg van een dergelijke tegenstelling. Engels schrijft: „Een tragi-komisch conflict: De staat m o e t politieke oorlogen voeren voor veraf liggende belangen, die nooit de nationale geestdrift opwekken en heeft daartoe een leger nodig, dat slechts voor de nationale verdediging en voor het daaruit direct voortspruitende offensief deugt (1814 en 1870). — Aan dit conflict gaan de Pruisische staat en het Pruisische leger ten onder — waarschijnlijk in de oorlog met Rusland, die vier jaar kan duren en niets oplevert dan ziekte en vermorzelde beenderen".

Engels heeft geniaal vooruitgezien, dat de grenzeloos brutale Pruisische militaire kliek Duitsland in een oorlog zou storten en dat het Pruisische leger zowel als de reactionnaire Pruisische staat in die oorlog tenonder zouden gaan. De wereldoorlog van 1914—1918 bevestigde volledig de voorspelling van Engels. Het roekeloos geworden Duitse fascisme, dat zich deze lessen der geschiedenis niet ten nutte had gemaakt, ondervond in de tegen de Sowjet-Unie ondernomen oorlog alle noodlottige gevolgen van zijn misdaad.

Het Pruisische jonkerdom leverde het grootste contingent voor de officiersplaatsen in het Duitse leger. De jonker-officier drukte het hele legersysteem zijn specifiek Pruisisch stempel op, bracht zijn gewoonten en zeden van een feodale landheer, zijn benepen, pedant-bureaucratische geest op het leger over. „Het woord „Pruisische luitenant", schreef Engels, „is in heel Duitsland een gevleugeld woord... Nergens zijn er zoveel oude, koppige tuchtmeesters onder de beroepsofficieren en generaals als in Pruisen". [15]) De specifiek Pruisische geest, zoals deze in het Pruisische leger gekweekt werd, ging ook op de lagere officiersrangen en op de „Feldwebel" over — zij „behandelen hun ondergeschikten met een ruwheid en bruutheid, die door hun pedanterie dubbel stuitend is" (Engels). In een karakteristiek van de beestachtige behandeling der soldaten, zoals die in het

[14]) F. Engels: „Po und Rhein, Savoyen, Nizza und der Rhein", Stuttgart 1915, pag. 5.

[15]) F. Engels: „The Armies of Europe", „Putnam's Monthly", deel VI, nr. XXXIII, pag. 309.

Pruisische leger met zijn kadaver-discipline en parade-dril gebruikelijk was, schreef Engels: „Zij is een erfstuk uit de echte, „oud-Pruisische" tijd, waarin de soldaat òf een geronselde schooier, òf een lijfeigen boerenzoon was en daarom iedere mishandeling en vernedering door zijn jonker-officier zonder morren moest slikken. En met name de aan lager wal geraakte, hongerlijdende en parasiterende adel, die ten oosten van de Elbe niet zwak vertegenwoordigd is, levert nog steeds zijn contingent van de ergste soldatenbeulen, in welk opzicht hij slechts zijn gelijke heeft in de protserige bourgeoiszoontjes, die de jonker willen spelen." [16]) Door deze methoden werd een leger van in de kazernegeest gedrilde soldaten gevormd, die hun superieuren blindelings gehoorzaamden en in de handen van de Duitse militaire kliek een gewillig werktuig waren.

Uit de maatschappelijke laag der jonkers werden tevens beambten gerecruteerd. Ook op dat gebied brachten de jonkers de geest van het Pruisendom, een koude, afstotende hoogmoed en een volkomen minachting van de volksbelangen. De ambtenaren onder de Pruisische jonkers veranderden deze kenmerken in de bijzondere Pruisische „stijl" van het bekrompen pedante bureaucratisme. De uitdrukking „Pruisische bureaucraat" werd een synoniem voor de weerzinwekkende ambtenarengeest, die al het levende doodt, de geest van het zielloze mechanisme, dat in „stricte overeenstemming met de bestaande wetten" werkt.

De Pruisisch-Duitse staat gaf deze zielloze ambtenaren de stralenkrans van een onaantastbare autoriteit en eiste van zijn onderdanen onvoorwaardelijk opvolging van de voorschriften en bepalingen der bureaucratie. „Het Pruisische despotisme... stelt de ambtenaar tegenover mij als een hoger, heilig wezen... De Pruisische ambtenaar blijft voor de Pruisische leek, d.w.z. de niet-ambtenaar, steeds een priester". [17]) De bureaucratische orde wordt door de Pruisische gendarmen, door de Pruisische politie bewaakt, die de Duitser zijn hele leven bij al zijn handelingen en gedachten, als een schaduw vergezelt: „Politie bij het denken, politie bij het spreken, politie bij het lopen, rijden en reizen..." (Engels).

Deze voortdurende voogdij van de zijde der politie en haar almacht biologeren de Duitse burger dermate, dat hij het alziende oog van het politie-apparaat zelfs nog op zich gericht voelt, wanneer hij alleen is. Met bijtende humor citeert Engels de woorden van een Pruisische minister, volgens welke de model-Pruis „zijn gendarme binnen in zich draagt".

„De gendarme binnen in zich", ziedaar de hoogste moraal van de Duitse filister, voor wie gehoorzaamheid aan de overheid als de grootste deugd geldt. Het Pruisisch-Duitse rijk is in de ogen van de laffe filister de belichaming van wet en orde. „De Duitse filister", schreef Engels, „is de verpersoonlijkte lafheid, hij respecteert slechts degeen die hem vrees inboezemt. Maar wie bij hem in de gunst tracht te komen, houdt hij voor zijn gelijke en hij respecteert hem niet meer dan zijn gelijke, namelijk helemaal niet". [18])

De grenzeloze militaire en politionele willekeur van de regerende klassen, de almacht van hun bureaucratische machinerie vindt haar sluitstuk in de filisterachtige onderdanigheid en slaafse geest van de Duitse kleinburger: het zijn twee kanten van dezelfde medaille, twee verschijnselen van hetzelfde maatschappelijke systeem. Ten aanzien van deze bekrompen, kleinburgerlijke en filisterachtige ingesteldheid zegt Engels, dat zij, „sedert de Dertigjarige Oorlog is ontstaan en zich van a l l e klassen van Duitsland heeft meester gemaakt: ze is een Duitse erfelijke kwaal, de zuster van de knechtengeest en de serviliteit en een erfenis van alle Duitsers. Zij is het, die ons in de ogen van het buitenland belachelijk en verachtelijk heeft gemaakt". [19]) De Duitse filister met zijn slaafse dienstijver bezorgde de Pruisische militaire kliek de overwinning en diende als haar gewillig

[16]) F. Engels: „Kann Europa abrüsten?", pag. 24; 1893.
[17]) „Neue Rheinische Zeitung" van 14 Februari 1849, nr. 221.
[18]) Karl Marx: „Ausgewählte Schriften", deel II, pag. 650.
[19]) „Briefe von Friedrich Engels und Eduard Bernstein", pag. 115, Berlijn 1925.

werktuig bij de verwezenlijking van haar annexatieplannen. Slechts in de arbeiders van Duitsland zag Engels de enige klasse, die door het filisterdom bijna niet was aangestoken.

Deze filisteraard oefende zijn invloed evenzeer op de Duitse ideologie uit en drukte zijn stempel ook op de Duitse pers. „De Duitse dagbladpers is werkelijk de slapste, de slaperigste en lafste instelling onder de zon! De grootste schanddaden kunnen onder haar ogen, jegens haarzelf bedreven worden, en zij zwijgt, zij verheimelijkt alles. . ." [20])

Zoals Engels in zijn werk „Ludwig Feuerbach" aantoont, komt de invloed van de filisteraard in het Duitse rijk tot uiting in het verlies van dat grote theoretische zintuig, dat eens de roem van Duitsland uitmaakte, zelfs in de tijd van zijn diepste politieke vernedering. „Oppervlakkig eclecticisme, angstvallig ontzag voor carrière en inkomen tot aan de ordinairste baantjesjagerij, zijn in zijn plaats gekomen."

Op het gebied van de ideologie riep de heerschappij van het reactionnaire jonkerdom reactionnaire en pseudo-wetenschappelijke theorieën in het leven — theorieën die chauvinisme, ruw geweld, dierlijke instincten, vereeuwiging van de ongelijkheid tussen de mensen en slaafse onderwerping van de brede volksmassa's aan de „uitverkoren bovenlaag", de kaste van de „geboren heren" verkondigen. In de filosofie van Nietzsche als de oprechtste ideoloog der reactie van jonkers en bourgeois in Duitsland aan het einde van de 19e eeuw, kwamen deze inzichten in al hun naaktheid tot uiting. De verkondiging van de dubbele moraal — de „herenmoraal" en de „slavenmoraal", het afwijzen van elke morele beperking voor de machtsbegeerte van de „Uebermensch", het stellen van de wil tot de macht als het voornaamste beginsel van de „herenmoraal", het beginsel van de almacht van „het blonde beest" — deze Nietzscheaanse beschouwingen werden overgenomen door het Duitse fascisme, dat Nietzsche tot een van zijn „profeten" had verheven.

Reeds in 1843 werden de kiemen van deze kannibalen-theorie door Marx aan een scherpe kritiek onderworpen. Marx liet het verband zien tussen een dergelijke theorie en de reactionnaire Pruisische toestanden, het Pruisische despotisme en het filisterdom. „Deze maatschappij", schrijft Marx, „heeft daarom niets anders nodig dan een aantal slaven en de bezitters van de slaven behoeven niet vrij te zijn. Als men hen op grond van hun eigendommen en personeel bij uitstek heersers noemt, zijn ze desondanks in niet mindere mate filisters dan hun knechten. . . De heren-uit-geboorte zijn het doel dier hele maatschappij". Marx legt de nadruk op „de noodzaak van wreedheid en de onmogelijkheid van het menselijk gevoel voor het despotisme. . . Een wrede verhouding kan slechts door wreedheid in stand worden gehouden". [21])

Marx en Engels geselden ook de andere kenmerken van het reactionnaire Pruisendom. Zij namen nadrukkelijk stelling tegen het antisemitisme. „Het antisemitisme", schreef Friedrich Engels in een van zijn brieven uit 1890, „is het kenmerk van een achtergebleven cultuur. . . In het Pruisen is het de lagere adel, het jonkerdom. . . dat aan antisemitisme doet. . . Het antisemitisme is dus niets anders dan een reactie van middeleeuwse, ondergaande maatschappelijke lagen op de moderne maatschappij. . ." [22])

In de loop van hun hele politieke activiteit werden Marx en Engels niet moede aan te tonen, dat het Pruisendom Duitsland naar de nationale ondergang en de catastrophe zou voeren. „Het Duitse Rijk wordt in levensgevaar gebracht door zijn Pruisische grondslag" (E n g e l s). Evenals het Pruisische jonkerdom in

[20]) „Neue Rheinische Zeitung" van 15 Maart 1849, nr. 246.

[21]) Marx-Engels: „Gesammtausgabe", 1e afd., 1e helft van deel 1, pag. 561 en 565.

[22]) F. Engels: „Ueber den Antisemitismus", „Arbeitszeitung" van 9 Mei 1890, nr. 19, Wenen.

1806 de Pruisische staat een „Jena", een volkomen nederlaag en vernietiging heeft gebracht zal ook het Pruisendom, zoals Engels in 1887 schreef, het hele Duitse Rijk een tweede „Jena", een even grote nederlaag en vernietiging bezorgen. „De Duitse filister (waartoe ook de adel en de vorsten behoren) is zo mogelijk nog opgeblazener en chauvinistischer dan in die tijd; de diplomatieke actie is veel brutaler geworden, maar zij vertoont nog de oude Janus-figuur; de officiersadel heeft zich langs natuurlijke en kunstmatige weg voldoende vermeerderd om langzamerhand weer de oude heerschappij in het leger uit te oefenen, en de staat vervreemdt zich hoe langer hoe meer van de belangen der grote volksmassa's, om zich in een genootschap van agrariërs, beursspeculanten en grote industriëlen te veranderen, ter uitbuiting van het volk".[23]) De uitweg uit deze toestand kan slechts zijn, dat „het specifieke Pruisendom ophoudt als een last op Duitsland te drukken" (E n g e l s).

Deze taak volbrengen, Duitsland van de heerschappij van het specifieke Pruisendom bevrijden, kan slechts de arbeidersklasse, zeiden Marx en Engels, want zij is de enige klasse in Duitsland die onder het juk der reactie haar wilskracht, haar revolutionnaire energie niet heeft ingeboet. Vertegenwoordigd door de socialistische partij, de partij van Bebel en Liebknecht, voerde de Duitse arbeidersklasse een moedige en hardnekkige strijd tegen het reactionnaire Pruisendom en tegen de filisterachtige verzoening daarmee. August Bebel, de vooraanstaande organisator en leider van het Duitse proletariaat, ontmaskerde onvermoeid de reactionnaire intriges van het jonkerdom en de politiek der rijksregering en riep het Duitse volk op tot strijd tegen het Pruisisch-Duitse keizerrijk.

Engels zag in de Duitse arbeidersklasse de vertegenwoordigster van alle vooruitstrevende krachten van het Duitse volk, de erfgename van al zijn culturele verworvenheden. Hij zag in de strijd van de arbeidersklasse tegen het Pruisendom de waarborg voor de overwinning van het Duitsland, dat een einde zou maken aan het Duitsland van de militaire kliek en het chauvinisme. „Nu staat echter achter het officiële Duitsland", schreef Engels in 1891, „het socialistische Duitsland, de partij aan welke de toekomst... behoort. Zodra deze partij aan de macht komt, kan zij deze niet uitoefenen of behouden, zonder de onrechtvaardigheden weer goed te maken, die haar ambtsvoorgangers tegen andere volken hebben begaan".[24]) Engels wijst geestdriftig op de resultaten van de socialistische beweging in Duitsland, die de millioenen massa's in de strijd betrokken heeft. „Ik ben trots", schrijft Engels, „op de positie, welke onze Duitse arbeiders zich vóór alle anderen hebben bevochten".

De positie, die de Duitse arbeidersklasse zich in de laatste levensjaren van Engels had veroverd, werden echter door de Duitse sociaal-democratie in de periode van het imperialisme, onder de nieuwe verhoudingen van de klassenstrijd, niet behouden.

---

[23]) F. Engels: „Einleitung zur Broschüre Borkheims, ‚Zur Erinnerung für die deutschen Mordspatrioten 1806—1807'" in: „Der Deutsch-Französische Krieg 1870/71", pag. 370.

[24]) F. Engels: „Sozialismus in Deutschland", „Neue Zeit" 1891/92, 10e jaargang, 1e band, pag. 584.

Hasek belooft zijn lezers, net als in het eerste deel, ook in de volgende delen de taal te gebruiken, die het volk — de soldaten en de burgers — spreken. Voor de schrijver is de eenvoudige en directe en daardoor eerlijke taal van de gewone man, die zo rijk aan inhoud en zo eindeloos van vorm is, eveneens een gevechtswapen. Schwejk de hondemepper, noch zijn mede-slachtoffers bezigen gekuiste taal. Dat zat in hun bloed, deze verachting tegen de keizer en tegen fatsoenlijke woorden, knipoogt Hasek in zijn boek. Hij plaatst de levende, sappige volkstaal tegenover de gefatsoeneerde, aan het werkelijke leven vreemde taal van de dunne bovenlaag van heersers en knechten, waarachter zich al hun ondeugden en excessen verbergen. Hasek laat een Schwejk, de minste onder de minderen, het Tsjechisch spreken om zijn haat tegen de taal der onderdrukkers te uiten. Alleen dan schrijft hij Duits als het dienstig is aan zijn nationale verzet. „Dasz ist wirklich schrecklich, Herr Feldkurat, das Volk ist verdorben", klaagt de bidprentjes ronddelende ouwe adellijke teut, die prompt door de gewonde en zieke soldaten in de spuwbakjes worden gegooid.

Schier profetisch voor wat ons te wachten stond in de jaren '40—'45 wordt Hasek als hij de bruut kolonel Kraus von Zillergut in zijn „Weltanschauung" over het verbond van Christendom en Germaanse hegemonie laat brullen:

> „Waarom die gevangenen transporteren? Men moest ze allemaal doodschieten. Geen medelijden. Tussen de lijken dansen. Alle burgers in Servië tot de laatste verbranden. De kinderen met de bajonet doodsteken".

Hij was niet erger dan de Duitse dichter Vierordt, die tijdens de oorlog gedichten publiceerde, zegt Hasek, waarin hij de Duitsers opwekte om met ijzeren hiel millioenen Franse duivels te kraken en te vermoorden.

Meesterlijk is de wijze waarop Hasek zijn Schwejk de politieke gebeurtenissen laat verhelderen door hem een overeenkomstig en meestal ruw geval uit zijn naaste omgeving te laten vertellen. Hoort hem de moord op Frans Ferdinand, de oom van keizer Frans Joseph verklaren:

> „Bij ons in Budejowice hebben ze jaren geleden bij een of andere kleine vechtpartij een veehandelaar doodgestoken, een zekere Bratislav Ludvik. Die had een zoon, Bohuslav, en als die zijn varkens kwam verkopen, wou niemand iets van hem kopen en iedereen zei: „Dat is de zoon van die man, die doodgestoken is, dat zal o o k wel zo een echte smeerlap zijn".

Het verband van dief en diefjesmaat der keizers en andere wereldlijke en kerkelijke potentaten is voor Schwejk's simpele toehoorders in zijn stamkroeg al heel eenvoudig duidelijk gemaakt.

Een andere keer put Schwejk uit zijn herinneringen, bv. die keer, dat een krant bij hem was gevonden...

> „Onze kolonel verbood de soldaten alle lectuur, ze mochten zelfs de Praagse officiële courant niet meer in handen hebben, in de cantine mochten ze hun worst en hun kaasjes niet meer in kranten inpakken. Vanaf die tijd begonnen de soldaten te lezen en ons regiment werd het ontwikkeldste van alle regimenten".

Of ziet, hoe Hasek het Oostenrijkse leger symboliseert als Schwejk na de oorlogsverklaring „zijn" keizer te hulp wil snellen, maar met rheumatiek te bed ligt. Doch Schwejk laat zich door niets weerhouden van zijn „plicht". En zo gebeurde het, dat op een goede dag een oude vrouw, Schwejk's hospita, een invalidewagentje door de straten van Praag voortduwt, waarin onze held zit, zwaaiend met zijn krukken, een recrutenbouquet op zijn oude uniformjas, alsmaar krijgshaftig roepende: „Naar Belgrado, naar Belgrado!"

En hoe fijntjes geeft Hasek de werkelijke stemming onder het volk weer als Schwejk op het politiebureau uitlegt waarom hij „Leve keizer Frans Josef, die oorlog winnen we!" had geroepen...

„Ik was zo opgewonden toen ik zag, dat al die mensen dat manifest (oorlogsverklaring, F.S.) lazen, maar dat niemand enige vreugde aan de dag legde".

Ah, het boek zit vol met zulke vondsten, die je doen gnuiven van plezier, omdat Schwejk, die het gewone volk symboliseert, in zijn daverende onschuld zo opklarend en instructief is.

*

Jaroslav Hasek heeft maar een paar jaren de republiek meegemaakt. Hij stierf in 1923 en op 27 October 1919 was te Praag de onafhankelijke Tsjechoslowaakse republiek uitgeroepen. Zijn boek verscheen in 1921. Maar hij onderscheidde schijn en wezen. Als hij het over het driemanschap Slavik, Linhart en Repa, bijgenaamd de beul, heeft, die onder de Habsburgse monarchie hun smerig tegen het eigen volk gerichte werk deden, merkt hij zo terzijde op:

„Misschien is kapitein Linhart tegenwoordig in de republiek ook nog kapitein. Ik zou willen, dat men zijn dienstjaren in de garnizoensgevangenis mede in rekening bracht. Repa (die velen in hun eenzame cellen doodranselde) is weer burger geworden, hij oefent zijn vak van metselaarsbaas weer uit. Misschien is hij in de republiek lid van de een of andere vaderlandse vereniging. De provoost Slavik bracht het in de republiek tot dief en zit tegenwoordig gevangen. De arme drommel heeft zijn ankers niet zo stevig in de nieuwe staatsvorm kunnen vastleggen als andere heren militairen".

Eerst in de volksdemocratie Tsjechoslowakije zou het spel van dit slag heren voorbij zijn. Jaroslav Hasek heeft dit niet meer kunnen meemaken, maar hij heeft zijn Schwejk nagelaten, die om zijn avonturen voor het Tsjechische volk niet alleen een bron van vreugde is, maar meer nog een waarschuwing voor een herleving van de Germaanse hegemonie. En voor ons!

FRED SCHOONENBERG

NIEUWE INDONESISCHE UITGAVEN

Wij ontvingen van de uitgeverij Purwoko in Surabaja 2 uitgaven, waarop wij nog terug zullen komen: 1) Een bundel korte verhalen „Zij die vallen en zij die opstaan", door Hadi, en 2) een bundel gedichten „Langs de weg" door Hadi en A. M. Adinda.

Purwoko heeft de gedeelten uit het opstel van Ilja Ehrenburg „Over de schrijver en zijn werk", die wij in het Maart- en April-nummer 1954 in P. en C. hebben gebracht, vertaald en in brochure-vorm uitgegeven. De belangstelling was zo groot dat binnen een maand een tweede oplage moest verschijnen.

TRISTAN EN ISOLDE

Als premie zet de W.B. Vereniging haar oude en nieuwe leden een fraaie uitgave voor van een Tristan en Isolde-bewerking door Jos. Bédier. Bédier nam het oudste bekende fragment van het Tristan en Isolde verhaal, vertaalde het, liet de geest van de zanger uit de twaalfde eeuw op zich inwerken en heeft het toen een begin- en eindgedeelte weergegeven „door het lichaam zelf naar buiten uit te laten groeien en zich te laten herstellen, zoals we dat zien bij sommige diersoorten, die, hoe ook verminkt, door hun inwendige groeikracht zich opnieuw ontwikkelen tot hun volledige oorspronkelijke gedaante" (voorrede van G. Paris).

Een merkwaardig experiment, dat zeker geslaagd mag heten.

Meesters der Nederlandse schilderkunst

Bij een Tsjechische uitgave met reproducties van Nederlandse meesters uit het Nationale Museum in Praag schreef de cultuurhistoricus Jaromir Sipa de onderstaande inleiding, die voor Nederlandse lezers vooral interessant is wegens zijn historisch-materialistische kijk op de ontwikkeling van onze schilderkunst in de „gouden eeuw" en haar waarde voor deze tijd.

In een tijd, waarin de levende beeldende kunstenaars ernaar streven met hun werken een nieuwe werkelijkheid tot uitdrukking te brengen en hun kunst in dienst te stellen van de vooruitgang en het humanisme, bieden wij onze lezers een collectie reproducties aan van dertig werken der Nederlandse schilderkunst uit de 17e eeuw uit het Nationale Museum in Praag. Wij willen daarmede de levende kunstenaars steunen in hun streven naar een realistische uitbeelding van het nieuwe leven en hen opmerkzaam maken op de meesterwerken van het Nederlandse realisme. Waarom staan deze ons zo na, ook al worden wij door drie eeuwen van hen gescheiden? Zij spreken tot ons, omdat zij in hun tijd de gevoelens vertolkten van een maatschappij, die in het economische en culturele leven een nieuwe, vooruitstrevende weg had ingeslagen, hetgeen een dodelijke slag betekende voor het feodale stelsel. De Nederlandse schilderijen der 17e eeuw zijn voor de tegenwoordige mens zo begrijpelijk, dat het bijna overbodig lijkt ze toe te lichten. Toch is dit niet geheel juist; onder een schijnbare rechtlijnigheid kan men gecompliceerde afwijkingen van de ontwikkeling opsporen, veroorzaakt door de velerlei innerlijke en uiterlijke factoren, onder druk waarvan deze kunst haar hoogtepunten bereikte. Deze omstandigheden dient men te kennen en hun positieve en negatieve werkingen naar waarde te schatten. Want de mens van heden, die bewust reageert op alle politieke gebeurtenissen, stelt zich niet meer tevreden met het passief in zich opnemen van de formele kant van een werk, hij heeft tevens behoefte aan een verklaring van zijn functie.

Aan de bloei van de schilderkunst in Nederland gaat een lang tijdperk vooraf van een economisch-maatschappelijke crisis, die in de tweede helft van de 16de eeuw de gehele Nederlanden aangreep (in grove lijnen het tegenwoordige België en Nederland) en waarin de klasse die in de 17de eeuw de draagster zou worden van de nieuwe, vooruitstrevende gedachten, begon op te komen.

De noordelijke provincies (het latere Nederland) vertoonden reeds sedert de late middeleeuwen een afwijkende structuur van het economische en het openbare leven, die het deze mogelijk maakte nieuwe maatschappelijke vormen op revolutionnaire wijze te verwezenlijken. Reeds lang hadden daar niet meer de feodale heren het overwicht, doch een reeks middelgrote steden streed onderling om de economische macht en gebruikte daarbij nieuwe methodes, economisch zowel als cultureel. Beslissend werd de burgerklasse, die met haar voortdurend groeiende betekenis tevens de belangrijkste factor werd in de ontwikkeling van de Nederlandse kunst.

De Zeventien Nederlandse Provinciën, die reeds in de 16de eeuw behoorden tot de economisch meest ontwikkelde landen, werden in hun groei, waarbij zich voornamelijk de kracht en het doorzettingsvermogen van hun

burgerij deed gelden, ernstig bedreigd door de reactionnaire politiek van Philips II. Deze beoogde de bestuursvorm van het land, die aan de verschillende provincies en de grote steden zelfbestuur toestond, te vernietigen en hij besloot van Nederland een provincie te maken, die door Spanje onbeperkt uitgebuit zou kunnen worden. Hier stiet dit streven echter op het voortdurend groeiende verzet van de nieuwe opkomende maatschappelijke kracht. Vooral de Noordnederlandse steden voelden de belastingdruk en de beperking van de vrije handel door de Spaans-Habsburgse monarchie en zij verzetten zich tevens tegen de herkatholisering. In 1566 begint de volksopstand der Nederlanden tegen Spanje, die tevens gericht was tegen de katholieke kerk en begeleid werd door een beeldenstorm. Als gevolg daarvan verscheen de hertog van Alva om niet alleen degenen te straffen, die actief tegen de Spaanse koning in opstand waren gekomen, maar ook hen, die passief waren gebleven. Hij straft met kerker, foltering, terechtstellingen en belastingen. Het volk vlucht de bossen in, waar het tegen de Spanjaarden blijft vechten. In deze opstand wordt de onafhankelijke Nederlandse staat geboren. De werkloze zeelieden der noordelijke provincies maakten zich in 1572 meester van de stad Den Briel, maakten er een steunpunt van en begonnen een meedogenloze zeeoorlog tegen de Spaanse vloot. Dit verzet van de noordelijke provincies was even radicaal als hardnekkig. Haarlem viel na een lange belegering, maar bij Leiden staken de verdedigers de dijken door en verdreven de vijand. Overal werd gestreden in het bewustzijn dat alles op het spel stond. De zuidelijke provincies poogden weliswaar tot een compromis met Spanje te komen, maar de zeven noordelijke provincies, die in grote trekken het tegenwoordige Nederland omvatten, verbonden zich in 1579 in de Unie van Utrecht, die Philips II van de troon vervallen verklaarde en een document uitvaardigde van revolutionnaire inhoud, waarin gezegd wordt: „God heeft geen onderdanen geschapen voor de heerser, maar een heerser voor de onderdanen. Indien de Heer geen acht slaat op de wensen van zijn onderdanen, is hij geen heerser meer, maar wordt hij tot tyran, die men niet behoeft te gehoorzamen." In 1584 wordt de nieuwe staat genoemd „De Verenigde Provinciën" of wel de „Hollandse Republiek" naar de economisch belangrijkste van de zeven provincies, Holland, en in 1609 wordt een overeenkomst getekend, die tot een wapenstilstand tussen Spanje en de Verenigde Provinciën leidt. Spanje erkent daarbij de onafhankelijkheid van de nieuwe staat. De revolutie eindigde met een nederlaag van het absolutisme en een overwinning van de Nederlandse bourgeoisie, die thans de vruchten oogstte van de harde en heldhaftige strijd der brede lagen van het volk.

Ten einde in het volgende korte overzicht de economische, maatschappelijke en culturele ontwikkeling in Nederland beter te kunnen volgen, gedurende een tijdperk van meer dan een eeuw, zal het noodzakelijk zijn dit tijdperk onder te verdelen in kleinere tijdvakken. Wij zijn ons daarbij bewust van het feit, dat de ontwikkeling een vloeiend verloop heeft en dat de genoemde indeling slechts een hulpmiddel is: aan het begin van het eerste tijdvak staat de grote volksopstand van 1566, aan het eind ervan het jaar 1618 met de overwinning van de radicale vleugel der Nederlandse revolutie. De tweede periode is identiek met de duur van de dertigjarige oorlog, eindigende met de vrede van Westfalen in 1648. Aan het einde van het volgende tijdvak staat het uitbreken van de oorlog tegen Frankrijk in

1672. De laatste periode duurt van 1672 tot 1714, de vrede van Rastadt.

Het tijdperk van 1566 tot 1618 wordt gekenmerkt door een geweldige gisting, die haar uitwerking had op alle gebieden van activiteit in Nederland en die de grondslag legde voor de verdere groei. Het komt tot een ontplooiïng van krachten, die op alle gebieden van het economische en het maatschappelijke leven merkbaar wordt. De wezenlijkste trek van deze tijd is het radicalisme en de vastbeslotenheid, die begrijpelijkerwijze in het economische en politieke leven nadrukkelijker tot uiting komt dan in de kunst. Naar Nederland komen politieke emigranten uit de zuidelijke provincies, die hun bezit verloren hebben en daarom tot elke prijs proberen economisch wortel te schieten. Zij werken hard en nemen in het politieke leven een radicale, uiterst anti-katholieke positie in.

De maatschappij, die kort geleden om haar bestaan heeft gestreden, voelt de behoefte de vijand van buiten te vernietigen of tenminste wezenlijk te verzwakken en toont een grote waakzaamheid ook ten opzichte van de onverschillige elementen in het eigen land. Zij vecht aan de zuidelijke grenzen, waar zij probeert het grondgebied van de staat af te ronden, zij legt echter vooral de grondslag voor de groei van de Nederlandse handel. De zee was reeds eeuwenlang het element bij uitstek van de Hollandse kooplieden, voor wie zich nu grote nieuwe mogelijkheden openen. Het meest lokt de handel met het Verre Oosten en zo wordt in 1602 de Oostindische Compagnie opgericht, die dan in de verdere ontwikkelingsfase de hefboom wordt voor de Nederlandse economie. De Nederlanders proberen de handelswegen ter zee geheel te beheersen en in 1605 brengen zij de Spaanse vloot bij Malakka een slag toe.

Deze expansie wordt begeleid door de versteviging der posities van de heersende klasse in eigen land. Na 1600 is de verdeling der krachten in Nederland zo, dat in het land een groot aantal katholieken is gebleven, terwijl de protestanten verdeeld zijn in lutheranen, mennonieten (die evenals de Joden een politiek onverschillig element vormen) en calvinisten, welke laatsten zich vooral verdienstelijk hebben gemaakt voor het welslagen der revolutie. De calvinisten hebben de opstand geleid, zij kennen de prijs van de overwinning, de natie kent hun haar verdiensten toe, maar zodra de Spanjaarden het land hebben verlaten, komt het in de heersende kringen tot meningsverschillen over de functie van de gereformeerde kerk en tot dogmatische onenigheden. De leden van de minder radicale vleugel, die vooral behoren tot de rijen der intelligentsia, eisen godsdienst-vrijheid ook voor de katholieken, stemmen niet overeen met het calvinistische dogma van de predestinatie en willen bereiken, dat de kerk ondergeschikt wordt aan de regeringen der verschillende provincies. Daarentegen staan de leden van de radicale richting op het dogma der predestinatie, zij eisen, dat de gereformeerde kerk een nationale organisatie zou vormen, die niet ondergeschikt zou zijn aan de verschillende provincies, maar een zaak zou zijn van de gehele Unie. Deze vleugel, versterkt door de voortdurende emigratie uit de zuidelijke provincies, ontplooide een machtige campagne voor een radicale oplossing van de onenigheden, wier toneel aanvankelijk de universiteit was, later echter een breder forum. De leden van de gematigde vleugel, remonstranten genoemd, werden tenslotte in 1618 uitgesloten uit de stedelijke vertegenwoordigingen en de openbare ambten werden voortaan uitsluitend bekleed door leden van families, die zich in het critieke jaar 1618 bekend hadden tot de Dordtse

Synode, die het standpunt van de radicale vleugel had geformuleerd. Op dit ogenblik sluit zich de kring van de heersende families en wordt aan de binnen- en buitenlandse politiek van Nederland haar richting gegeven.

De katholieke godsdienst blijft weliswaar officiëel verboden, wordt echter geduld, want de heersende klasse behoeft haar niet meer te vrezen. Kort daarop bleek de invloed van deze gebeurtenissen, vooral aan de universiteiten. De theologische faculteiten zijn het bolwerk van het strenge calvinisme, om hun compromisloos karakter worden zij door de protestantse jeugd van heel Europa opgezocht. Voor de moderne wetenschap is echter voornamelijk van belang, dat zich aan deze universiteiten de natuurwetenschappen vrij ontplooien en vooral vakken zoals botanica, anatomie en de grondslagen van de nieuwe natuurkunde, die nauw samenhangen met het praktische leven en die de Nederlandse expansie dienden.

*

In de beeldende kunst openbaart zich deze beginperiode met zoveel vitaliteit en deining van nieuwe stromingen, dat wij eerst moeten proberen deze te karakteriseren. In Amsterdam, Haarlem en Utrecht waren in de laatste decennia van de 16e eeuw kunstenaars werkzaam, die een laatrenaissancistische, academische, formele en uiterst verfijnde artistieke richting vertegenwoordigden, b.v. Karel van Mander, Hendrik Goltzius en Abraham Bloemaert. Het gedistingeerde portret, de mythologie, allegorieën en het historisch-godsdienstige tafereel zijn de voornaamste opdrachten van de tijd. De blik op de werkelijkheid is indirect en gebonden door strenge wetten. Het landschap is fantastisch gecomponeerd, de menselijke wezens zijn afgeleid van de werken van Michelangelo en Permeggianino en worden pikant uitgebeeld. Deze schilders zijn echter geenszins de enigen, die de Nederlandse schilderkunst scheppen. Buiten hen zijn er aan de ene kant tot dusver betrekkelijk weinig bekende kunstenaars, die voortgaan in de richting van Pieter Aertsen en die tevens in verband staan met het Zuidnederlandse boeren-genre uit de 16e eeuw. Verder werken er de emigranten uit de zuidelijke provincies, die een wezenlijke bijdrage van Vlaamse elementen betekenen, vooral uit de erfenis van het werk van Pieter Breughel de Oude. Tenslotte groeit de nieuwe Nederlandse kunst ook ver van Nederland — in Rome, waar vooral Caravaggio en Elsheimer met hun radicalisme en hun gevoeligheid voor de natuur de Nederlandse schilders aanspreken. Jan en Jacob Pynas, Hendrik Goudt, Moses van Uytenbroeck, Gerard Honthorst en andere schilders keren uit Italië terug vol motieven, die zij op eigen manier verwerken. De wisseling van opvattingen is zo snel, dat alleen de grafiek in staat is het vereiste tempo vol te houden en daarom speelt deze in die periode zulk een belangrijke rol. Wij zien, dat de Nederlandse kunst in letterlijke zin een verjonging ondergaat; tenslotte worden zelfs leden van de oudere generatie, zoals Abraham Bloemaert door deze wilde stroom meegesleurd en scheppen zij werken, die met hun geest tot de tijd behoren. Tegelijkertijd geven zij dan aan de jongere generatie hun ervaring door, vooral hun zin voor compositie. Zo wordt een brug gevormd, waarover de nieuwe generatie van schilders gemakkelijk haar weg kan vinden.

Reeds in het tweede decennium van de 17e eeuw kristalliseert al vlug datgene, wat de grondslag zal vormen voor de nationale Nederlandse kunst. Er wordt een nieuwe opvatting geboren van het genre-stuk, gekenmerkt door een onmiddellijke, rechtstreekse kijk op het leven. Het portret krijgt een nieuwe levendigheid, er ontstaat

het Hollandse landschap en stilleven. De tijd spaart geen krachten; Frans Hals, Willem Buytewegh, Esaias van de Velde en anderen scheppen werken vol leven. Belangwekkend is hier de zin voor de grote, synthetische vorm en de brede, beeldende belangstelling, die zich daarin uit, dat wij vaak in een enkel schilderij een poging ontmoeten voor een nieuwe oplossing van het portret, het genre-stuk, het landschap en het stilleven, want die tijd had nog geen ontwikkelde zin voor nauwkeurige specialisatie. De schilders houden in dit tijdvak van bonte kleuren en de grafici van scherp omlijnde vormen.

Het tijdvak tussen 1618 en 1648 wordt gekenmerkt door een grote ontplooiïng van de koloniale handel, de bevestiging van de internationale positie van Nederland en de groei van het nationale zelfbewustzijn. Een groot deel van de energie der bevolking wordt besteed aan de opbouw van de handels- en oorlogsvloot, en de zeevaart verkrijgt een buitengewone betekenis. Zij heeft een uitgesproken nationaal karakter, zij is het middelpunt van de algemene belangstelling en de plaats, waar het naar verhouding het gemakkelijkst is de maatschappelijke ladder op te klimmen en zo ontmoeten wij tussen de beroemde Hollandse zeehelden leden van alle klassen, van de aristocratie tot eenvoudige schippers toe. De Oostindische Compagnie wordt tot een instelling, die steeds meer de binnen- en buitenlandse politiek gaat beheersen. Zij heeft daartoe de macht, want zij is gerechtigd eigen geld te munten, een leger te onderhouden en de grondslag te leggen voor expansie ter zee. Zij heeft tenslotte ook een belangrijke stem bij vredesonderhandelingen en oorlogsverklaringen. Nederlandse schepen varen op Afrika, op de Indische Oceaan, zij verdringen de Portugezen en Spanjaarden, stichten nederzettingen in Indië, vestigen zich stevig op Java, drijven handel met China en Japan. Zij importeren naar Europa thee, zijde, porselein, peper, kruidnagelen, kaneel en andere oosterse goederen waar in Europa een steeds groeiende vraag naar is. Het komt tot belangrijke wetenschappelijke ontdekkingen. De zeevaarders zijn uitgerust met verbeterde navigatie-instrumenten en nieuwe gedetailleerde kaarten, want de Oostindische Compagnie organiseert systematisch het onderzoek der zeeën.

De landstrijdkrachten droegen daarentegen bij lange na niet een dergelijk nationaal en klasse-karakter als de zeemacht. De regimenten worden namelijk voornamelijk gerecruteerd uit Waalse en Duitse huurlingen, in het officierscorps zijn zelfs Schotten, Fransen, Duitsers en Zwitsers sterk vertegenwoordigd en van de Nederlandse leden van de lagere, in belangrijke mate katholieke adel.

Daarmee komen wij reeds tot de vraag van de opdrachtgevers voor kunstwerken. In tegenstelling tot de landen met een hofcultuur is Nederland een land met een stedelijke cultuur. De opdrachtgever is hier niet de 17e eeuwse adel, die in één persoon de soldaat en de hoveling verenigt. In Den Haag bestaat weliswaar het hof van de Oranjes, maar dit werd nooit tot middelpunt van artistieke wedijver. Ook de Kerk heeft geen grote betekenis voor de kunst. De cultuurconsument bij uitstek is de burger: de ambachtsman, de zakenman, de geestelijke, de geleerde en de kunstenaar. Deze gemeenschap van afnemers van kunstwerken is zeer breed en vertoont belangrijke verschillen in hun voorkeur, evenals in de financiële mogelijkheden. Haar gemeenschappelijk kenmerk is echter een grote belangstelling voor de schilderkunst en de grafiek en een geringe vraag naar beeldhouwkunst. De voornamelijk gothische huizen beantwoorden nog aan de behoefte, daarom zijn er weinig

opdrachten van representatief karakter, met uitzondering uiteraard van openbare gebouwen. Buitenlanders, die in de 17e eeuw door Nederland reisden, waren verbaasd over de hoeveelheid schilderijen die er hingen, ook in de huizen van de minder welgestelden. Er is een reeks feiten, die bewijzen dat de schilderijen tevens betaalmiddel en investeringsobject waren. De kunstenaars zelf waren burgers, misschien nog beter gezegd kleinburgers, want hun positie was maatschappelijk en financiëel geringer dan die hunner opdrachtgevers.

De ontwikkeling van de schilderkunst in die tijd gaat snel en men kan zeggen, dat haar voornaamste stroming streeft naar een uitbeelding van de veel omvattende en veelzijdige Nederlandse werkelijkheid. Het genrestuk, het landschap, het stilleven en het portret hebben hun specifiek Nederlands karakter, waarbij het genrestuk een zeer belangrijke rol speelt. Deze tak van schilderkunst, waarvan de grondslag gelegd is door Adriaen Brouwer, knoopt nauw aan bij de traditie van de 16e eeuw en beschrijft met veel waarachtigheid en gevoel voor humor het leven van brede lagen van het Nederlandse volk. Deze kunst vereist niet alleen een diepgaande studie van menselijke typen, maar tevens een instelling, die op het portret gericht is. Het overheersen van het genre-stuk in deze tijd is zo sterk, dat het ook zeer wezenlijk ingrijpt in de ontwikkeling van het landschap. Ook de schilderijen van een zo typische landschapschilder als Van Goyen kunnen ons ervan overtuigen, dat zijn figuren veel meer zijn dan alleen stoffage, dat zij evengoed tot het landschap behoren als het landschap tot hen. Een hele reeks schilderijen van Pieter Molijn en anderen zijn genre-taferelen, geplaatst in een landschap. Dit geldt vooral voor de schilderijen uit de twintiger jaren, waar wij in de landschappen talrijke mensen vinden, die naar de markt gaan of op de dichtgevroren grachten en rivieren schaatsen. Deze schilderijen vol optimisme en elementair beeldend vermogen beantwoorden geheel aan de behoeften van de nieuwe opkomende klasse, die begrijpelijkheid eist, die schilderijen wil hebben waarin zij zichzelf en haar omgeving herkent, maar zij eist tevens een verteltrant, evengoed als zij een voorkeur heeft voor bonte en verzadigde kleuren en vormen rijk aan uitdrukking.

In de daarop volgende jaren overheerst in de landschapschilderkunst het streven de figurale stoffage te verminderen, de locale kleur ondergeschikt te maken aan een eenvormige toon en door een vochtige atmosfeer de Nederlandse oevers en de omgeving der rivieren te karakteriseren. De vermindering van kleur merken wij ook in het genre-stuk op. Het gaat daarbij niet om een uitsluitend schilderkunstige poging, maar om een eerlijk, artistiek streven om de geschikte vorm te vinden voor de vertolking van de nieuwe kijk op de wereld. De schilderkunst van die tijd is zo rijk aan verscheidenheid, dat wij door het naar voren brengen van één of meer aspecten van de inhoud, andere te kort zouden moeten doen. Wanneer wij b.v. zeggen, dat de Nederlandse schilderkunst in die tijd de werkdag wil uitbeelden, dan verwaarlozen wij daarmee het even belangrijke deel, dat feeststemmingen tot onderwerp heeft. Vooral het portret ademt volop die feestelijke ogenblikken, dat de heersende, ongekunstelde en daarbij trotse en optimistische Nederlanders hun kostbare kleding aantrekken van prachtig materiaal, eenvoudige snit en nuchtere kleuren. Al deze kenmerken worden nog versterkt in de groepsportretten, waar de geportretteerde niet meer uitsluitend een particuliere persoonlijkheid is, maar tevens een gilde vertegenwoordigt, een schutters-

compagnie of de regenten van een ziekenhuis. Indrukwekkend zijn tevens de taferelen van aankomst van de vloot. Met liefde en welbehagen, met een gevoel voor elk detail zijn de schepen getekend, die de trots vormen van Nederland en tegelijk zijn kapitaalsbelegging. De schilders van deze periode zijn uitstekende waarnemers, aan wie niet de geringste kleinigheid ontsnapt, maar zij zijn in staat de onderdelen artistiek ondergeschikt te maken aan het geheel. Observatie, intensieve beleving en zin voor beeldende discipline komen op alle gebieden tot uitdrukking, vooral echter in het stilleven; zij vormen de voornaamste kenmerken van het hoogtepunt in de Nederlandse schilderkunst. De Nederlanders zijn waarachtige ontdekkers, die aan hun tijdgenoten en aan latere generaties de schoonheid tonen van de alledaagse gebruiksvoorwerpen, waarbij zij door de keuze, de onderlinge betrekkingen en de rangschikking der dingen gevoel voor orde en grootse vorm aan de dag leggen.

Roemrijk is het hoofdstuk van de Nederlandse schilderkunst in deze tijd en het omvat een lange reeks van namen. Het speelt zich af in Haarlem, Amsterdam, Den Haag, Leiden, Delft en Utrecht. De onderlinge wedijver, van deze centra en de verrijking met nieuwe denkbeelden is opmerkelijk. Men moet zich echter ervan bewust zijn, dat de ontwikkeling der Nederlandse schilderkunst niet geheel geïsoleerd verloopt van de rest van Europa. De verbindingen met andere landen duren voort, vooral met Italië. Vergeleken met dit land bestaat er in Nederland echter weinig gevoel voor een dramatische en vooral tragische kijk op het leven. Een uitzondering zijn schilders als Hercules Seghers en vooral Rembrandt, wiens diepste en meest dramatische uitingen echter reeds tot een volgende periode behoren.

Aan het begin van dit nieuwe tijdperk staat de vrede van Westfalen, aan het eind het uitbreken van het gewapende conflict met het Frankrijk van Lodewijk XIV. Nederland gaat voort met de handel ter zee, het neemt een erkende internationale positie in en wordt bewonderd door de buitenlanders, die in grote getale op bezoek komen. Op de heersende klasse drukken echter zware zorgen, veroorzaakt door de binnen- en buitenlandse situatie. Marx heeft gezegd, dat Nederland in de 17e eeuw een land was van klassiek kapitalisme en hij heeft gewezen op de economische feiten, die ook invloed hebben uitgeoefend op de onderlinge verhouding tussen de mensen en, zij het indirect, zeer doordringend op de beeldende kunst. Volgens zijn onderzoekingen heersten er hier scherpere klassetegenstellingen dan in de rest van Europa, nergens anders was er zo'n groot proletariaat. De arbeidsdag was heel lang, de lonen waren laag en bij het werk in de manufacturen werd in belangrijke mate gebruik gemaakt van vrouwen- en kinderarbeid. Reeds in 1648 leden de volksmassa's in Nederland door te zwaar werk en waren zij armer dan elders in Europa. Wij gaan hier de periode van concentratie van het kapitaal tegemoet, van verproletarisering van brede lagen, wanneer de heersende klasse zich stap voor stap verwijdert van het leven van degenen, uit wier midden zij is voortgekomen. In deze tijd ontstaat voor Nederland een nieuwe en zeer ernstige tegenstander in het Franse mercantilisme, een systeem dat gebruik maakt van de ervaringen van de Nederlandse handel en productie, zich daarbij echter onderscheidt door een goede, centraal geleide organisatie. Zo houdt Nederland weliswaar de heerschappij ter zee, maar op het vaste land is de tegenstander reeds veel sterker, want het grootste deel van de opbrengst uit de Franse manufacturen wordt be-

steed aan de opbouw van een leger, dat het modernste is van zijn tijd. Vanaf het begin der regering van Lodewijk XIV was het duidelijk, dat het om een geleidelijke uitschakeling der Nederlandse concurrentie begonnen was. Het behoort echter tot de belangwekkende paradoxen van de cultuurgeschiedenis, dat Nederland bereidwillig de Franse cultuur overneemt, waarbij de snelheid van dit proces mettertijd toeneemt.

De Nederlandse kunst in deze periode geeft geen grotere eenheid te zien dan in het voorafgaande tijdperk, eerder het tegendeel; want naast de schilderkunst dient nu tevens de architectuur en de toegepaste kunst mede in aanmerking te worden genomen. Verder moet men zich ervan bewust zijn, dat de opdrachtgevers voor kunstwerken nu nog slechts uit een dunne laag van het stedelijke patriciaat bestaan. Het is waar, dat ook de kleinburgers nog steeds schilderijen kopen, en de moderne kunsthistoricus probeert juist door de bestudering van deze cliëntèle bepaalde conservatieve en tegelijkertijd ook nationale trekken in een hele reeks kunstwerken te verklaren. Men kan echter niet ontkennen, dat deze kringen snel bezig zijn hun posities te verliezen. Tegelijkertijd vermindert ook de betekenis van Haarlem. De plaats, waar de kunstenaars die tot hun recht willen komen, thans heen trekken, wordt Amsterdam. Het zou echter onjuist zijn te veronderstellen, dat dit nieuwe centrum al het artistieke bloed aan de omliggende steden zou hebben onttrokken. Tot een dergelijke centralisatie is het nooit gekomen. De betekenis van Haarlem is echter na het midden van de eeuw aanzienlijk verminderd. De Amsterdamse grote kooplieden worden in een snel tempo tot een nieuw patriciaat, zij kopen landgoederen, waaraan zij hun namen ontlenen en de vroegere koopliedenfamilies worden thans regentengeslachten met een familiewapen. Het huis waarin zij tot dusver gewoond hebben, voldoet niet meer. Het was een langdurig beproefde combinatie van werkplaats, of winkel, met woonruimte. Nu worden er nieuwe huizen gebouwd met voorgevels, volgens de strenge architectonische orde, die uit Frankrijk wordt overgenomen, en de Franse mode doet zich ook in het costuum gelden. Er worden kostbare voorwerpen van toegepaste kunst gekocht, waarbij in tegenstelling met de vroegere doelmatigheid thans de voorkeur wordt gegeven aan uitbundige, decoratieve vormen. Dit geldt echter uitsluitend voor de heersende patricische kringen, want de buitenlanders, die Nederland omstreeks 1670 bezochten, werden b.v. nog getroffen door de eenvoud, nuchterheid en het gebrek aan luxe in dit land. Een blik op het genre-stuk, op het landschap, het portret en het stilleven toont ons hoeveel er in de Nederlandse schilderkunst veranderd is.

Reeds in de eerste helft van de eeuw was de genre-schilderkunst zeer uiteenlopend en na het midden van de eeuw neemt deze verscheidenheid nog toe. Wij ontmoeten nog steeds het boeren-genre, waarin wij het leven kunnen gadeslaan van brede lagen van het volk met hun ongekunstelde levensuitingen, en tegelijkertijd zijn schilderijen, waarin het leven en vooral het vertier geschilderd wordt van de rijken en deftigen, zeer populair. De kijk op het leven in Nederland is zo bont en de bekwaamheid van de schilders het in genre-schilderijen uit te beelden is zo groot, dat het als gevolg van de groeiende vraag tot een verregaande specialisatie van soorten komt. Er bestaat het genre, dat het kroegleven uitbeeldt, het hofleven, tuintaferelen, een genre met een gezelschap dat muziek maakt of feest viert, het genre in de keuken, in de provisiekamer, in de studeerkamer van de geleerde en een

hele reeks andere, wanneer wij ons voorlopig alleen bepalen tot de uitingen die in huis of vlak bij huis plaatsvinden. Bij een dergelijke verscheidenheid van onderwerpen, de grote hoeveelheid schilders en het ronduit verbijsterende aantal schilderijen van dit soort, is het niet eenvoudig hun gemeenschappelijke kenmerken te vinden. Wanneer wij ze bezien, beseffen wij de liefde van de Nederlanders voor hun woning en haar intieme bekoring, voor het gezin, een geriefelijk en ordelijk huis, zorgvuldig onderhouden meubels en keukengerei, mooie kleding, kortom voor alles waarmee de enkeling omgeven is.

Wij dienen ons echter te realiseren, dat een tijd die bijna een kwart eeuw omvat, in het zich snel ontwikkelende leven van de kapitalistische maatschappij, veel betekent. Vandaar ook het zeer aanzienlijke verschil in het genrestuk van één schilder, dat omstreeks in 1650 resp. in 1670 is ontstaan. Zeer instructief is in dit opzicht b.v. het werk van Pieter de Hoogh. In het begin zijn zijn schilderijen rijk aan observatie en meeleven, aan het eind zijn het oppervlakkige en uitdrukkingsloze taferelen. In het algemeen kan men zeggen, dat de kijk op het leven met de tijd geraffineerder en eenzijdiger wordt. De onderwerpen, die het vertier beschrijven, nemen toe; mannen en vrouwen kleden zich zo, dat het genre-stuk zeer vaak verandert in een modeplaatje. Hier en daar bespeurt men reeds tekenen van een zekere koelheid van instelling van de schilder en van geringe innerlijke deelname. Tegenover schilders zoals Van Mieris echter, die een tekort aan oprechte hartelijkheid vertonen, beschikt Jan Steen over een overvloed daarvan en hij zet aldus de traditie van menselijke innigheid en oprechte belangstelling voor de mens voort. Door deze eigenschappen steekt hij ver uit boven het gemiddelde van zijn tijd; zijn voorbeeld vond echter minder navolging dan het verdiende.

Op de ontwikkeling van het genrestuk werkte in sterke mate het voorbeeld van Vermeer. De stereometrisch heldere ruimte van zijn interieurs en de natuurlijke, maar tevens terwille van de schilder gecontroleerde belichting, vormden een ideale omgeving, waarin het leven der mensen uit de omgeving van de schilder een ogenblik stil bleef staan. Daarbij hief zijn licht de locale kleuren der voorwerpen op in een machtige symphonie van polsend levensrhythme. Deze rust der voorwerpen en de vibratie der kleuren vormt een beeldend contrast, dat getuigt van een ongekend raffinement van schildersopvatting.

Deze gecultiveerdheid is wellicht een van de wezenlijkste kenmerken niet alleen van de vooraanstaande schilders in deze periode, maar ook van de veeleisende opdrachtgevers. De blik van kunstenaars en opdrachtgever wordt snel verruimd en de ontvankelijkheid groeit ook ten opzichte van die beeldende waarden, die onder een geheel andere maatschappelijke structuur zijn ontstaan dan de gelijktijdige Nederlandse. Dit geldt vooral voor de landschapschilderkunst, waar wij niet alleen de classicistische romantische conceptie ontmoeten, zoals die door Claude Lorain is geformuleerd, maar zelfs een opvatting van veel oudere oorsprong, die teruggaat tot Titiaan en de Noorditaliaanse schilderkunst der 16e eeuw. Het vlak van het schilderij wordt doorsneden door machtige boomstammen, die een vergezicht openen, waar heuvels of besneeuwde toppen der alpenreuzen uit de vlakte opstijgen. Heel vaak vinden wij op de voorgrond grote figuren, waarbij de verhouding tussen figuur en landschap door de schilder zorgvuldig wordt afgewogen. Onverschillig of de stoffage bestaat uit herders of mythologische figuren, wij zijn altijd getuige van een

streven naar een gebonden compositie. De onvormelijke, natuurlijk bewegende mensen uit de voorafgaande periode verdwijnen, de figuren verkrijgen gezochte houdingen. Hetzelfde merken wij ook op bij schilderijen van huisdieren en bij het landschap. Terwijl Paulus Potter aanvankelijk de dieren zo schilderde, dat hij elk afzonderlijk portretteerde, gaat het hem in zijn latere werken voornamelijk om gecomponeerde groepen en hun harmonische plaatsing in het landschap. Ditzelfde doen in verhoogde mate thans Adriaen van de Velde, Albert Cuyp en anderen. Het zou niet juist zijn te veronderstellen, dat dit uitsluitend het gevolg is van Italiaanse invloeden; de Nederlandse schilders kunnen aan de voorbeelden van hun eigen kunstenaars de beeldende kwaliteiten van bewust en met overleg gecomponeerde schilderijen leren kennen. Wij noemen in dit verband b.v. de kort daarvoor overleden Abraham Bloemaert.

De wens tot heroïsering van het landschap voert Jacob Ruysdael van de Haarlemse duinen naar het sombere landschap in de buurt van Bentheim, waar hij hoekjes zoekt met wilde beekjes, watervallen en grote bomen. Zijn schilderijen geven vaak de stemming weer van een mens die alleen in het bos is en die de grootsheid van de natuur met al haar elementen beseft, vergeleken van de eigen onbeduidendheid. Voorkeur geniet tevens het noordelijke landschap met woeste watervallen in het werk van Everdingen, dat geheel anders is dan het Nederlandse landschap. En nog meer lokken de Italiaanse havens, landschappen met ruïnes en groepen van pittoresk geklede personages uit het Zuiden. Een van de schilders van dit soort is b.v. Berchem.

Ook het verband tussen het genrestuk en landschap is in deze periode niet verbroken en bij de reeds bestaande vormen komen nieuwe soorten, die men jacht- en sporttaferelen zou kunnen noemen.

De verandering van smaak komt het duidelijkst tot uitdrukking in het stilleven. Het aantal requisieten neemt toe, er worden vooral pralerige en kostbare voorwerpen gekozen, uitgezochte lekkernijen en dingen die belangwekkende kleur- en lichteffecten opleveren. Ook thans ontstaan echter geraffineerd eenvoudige stillevens; naast de hele reeks schilders, die decoratieve effecten nastreven, zijn er meesters als Kalff, die erin slagen aan de verleidingen van oppervlakkige behaagzucht te ontkomen.

De portretten die ruwweg omstreeks 1660 zijn ontstaan, doen ons beseffen, dat hier Nederlanders voor ons staan, die in belangrijke mate verschillen van hun landgenoten uit de voorafgaande periode. De vaste grondslag blijven weliswaar de mensen, die wij reeds eerder hebben ontmoet, maar degenen met een veranderd uiterlijk nemen toe. Vaak dringt de schilder het aristocratische portret een afgekeken pose op, een lichtelijk decadente stemming, de schijn van een aangetaste gezondheid, broosheid en soms zelfs geaffecteerdheid. Het gaat om het portret-type, dat reeds eerder door Van Dijck geschapen is en waarmee hij vooral in de Engelse Society groot succes heeft geboekt. In Nederland, waar omstreeks 1660 een situatie ontstaat, waarin de burgers er behoefte aan hebben zich als aristocraten voor te doen, vindt dit type pas nu ingang.

De gevallen nemen toe, waar geportretteerde burgers zich verkleden als Bacchus of Diana of andere mythologische figuren. De atmosfeer van gekunsteldheid, waartegen zich de Nederlandse schilderkunst in de eerste helft van de 17e eeuw instinctief heeft verzet, breidt zich uit. In deze tijd sterft Rembrandt onbegrepen, een figuur die heel moeilijk in deze ontwikkeling van de Nederlandse schilder-

kunst is te rangschikken. Geen van zijn tijdgenoten heeft hem geheel begrepen, niet eens in de dagen van zijn roem, laat staan in de bittere tijd van vereenzaming. Desondanks bespeuren wij zijn geest in vele Nederlandse landschappen, genre-stukken, stillevens en portretten, overal waar de schilders uitgingen van de realiteit en ernaar streefden hun werken een boventijdelijke waarde te verlenen.

*

Van 1672 tot 1713 is een tijd van achteruitgang van Nederland als grote mogendheid. Niet alleen de oorlog tegen Frankrijk maar tevens de groei van Engelands macht en de gehele verschuiving van krachten in Europa verzwakken de positie van Nederland. Desondanks gaat dit land de 18e eeuw in met een verzekerd nationaal en staatkundig bestaan. Omstreeks 1670 zien wij reeds een zekere verstarring op bijna alle gebieden van de economische en culturele activiteit in Nederland. Het is al te gemakkelijk en verleidelijk met verzadigde kleuren het verval van de maatschappij te tekenen, en het leidt vaak tot overdreven generaliseringen. Aan de andere kant is het juist een ondankbaar werk als pleitbezorger voor een dergelijk tijdperk op te treden, omdat men slechts onderdelen kan redden maar nooit het geheel. Dit geldt ook voor Nederland. Er bestaat een hele reeks gebieden, waarin dit land een vooraanstaande positie blijft innemen, zoals de anatomie, botanica en boekdrukkunst. Uit al deze gebieden put bijna geheel Europa lering. De woningcultuur en de kunstnijverheid staan op een hoog peil. Zo zouden wij vele gebieden kunnen noemen en het verval van Nederland zou hoogstens relatief blijken te zijn, omdat een hele reeks Europese landen eenvoudig het voorbeeld van Nederland heeft gevolgd en het óf benaderd, óf overvleugeld heeft.

Voor de schilderkunst is kenmerkend, dat zij zich losmaakt van de nationale en burgerlijke traditie en zich aanpast aan de eisen van een aristocratische kunst. De maatschappelijke opkomst van een hele reeks Nederlandse schilders in deze periode is groot. Vorsten- en koningshoven worden hun enthousiaste bewonderaars en belonen hen met geld en adellijke titels. Vooral de schilders van de Leidse school worden bewonderd, wier roem aanvangt met Gerard Dou. Zij schilderen geïdealiseerde genre-stukken van kleine afmetingen, onderscheiden zich door nauwkeurige tekening, een gladde schilderstrant en op effect berekende uitvoering. Het genre-stuk echter, zij het geïdealiseerd, kan door zijn onderwerp de aristocratische opdrachtgevers niet geheel bevredigen en dus worden er mythologieën geschilderd, allegorieën en geïdealiseerde portretten evenals minutieus nauwkeurige stillevens. Alles, wat eens robuust was, komt de aristocratische smaak thans vulgair voor, en zo zien we dat b.v. Ochterveld, die kort na het midden van de eeuw nog genre-taferelen vol vitaliteit heeft geschilderd, omstreeks 1700 modeplaatjes maakt met bekoorlijke broze wezens. Wanneer wij deze schilders, waarvan wij slechts enkelen willen noemen, zoals Adriaen v. d. Werf, Godfried Schalcken en Pieter van Slingeland, met de maatstaf meten van de klassieke Nederlandse schilderkunst der veertiger jaren, dan moeten wij hen uiteraard zien als schilders van het verval der Nederlandse burgerlijke kunst. Wij willen hun betekenis voor de ontwikkeling echter in een groter verband bekijken, om ons hun uitwerking duidelijk te maken.

Aan het eind van de 17e eeuw stond een belangrijk deel van het Europese vasteland onder invloed van de Franse „grote stijl", van theatrale overdaad, representatie en een volstrekt gebrek aan intimiteit en warme menselijke

relaties. Schilders als b.v. Jan Steen waren voor de heersende klasse onaanvaardbaar en konden hoogstens als curiositeit verzameld worden. De bovengenoemde schilders echter konden, juist door hun gebrek aan nationaal en klassekarakter, succes oogsten. Dit deel van Europa, beheerst door de „grote stijl", had behoefte aan een intieme kunst, bestemd voor een exclusief gezelschap. De Nederlandse schilders van het eind der 17e eeuw bezweken schijnbaar voor de „grote stijl". Maar wanneer zij voor de Europese aristocratie mythologieën en allegorieën schilderden, was er in hun werken nog steeds zo veel menselijke polsslag en beleving van de inhoud, dat deze officiële stijl erdoor ondermijnd werd, als door een onopvallende, maar intensief werkzame kracht. In het landschap, het jacht- en sporttafereel verliep dit proces nog sneller.

Deze Nederlandse schilders hadden niet alleen deel aan de Rococo-stijl van de heersende klasse, zij stonden tegelijkertijd peet bij de wieg van de burgerlijke schilderkunst van Frankrijk. Het heldere, geriefelijke wonen, de gedekte tafel, spelende kinderen, honden en poesjes, jonge vrouwen die zich met halskettingen tooien en jonge moeders met zuigelingen, dat alles stond juist in zijn elegante en soms een beetje oppervlakkige versie heel dicht bij die klasse, die pas bezig was voor haar geluk te strijden. Tot deze opkomende klasse van Frankrijk en andere Europese landen sprak de menselijkheid en de gecultiveerdheid der Nederlanders een bijzonder verstaanbare taal.

JAROMIR SIPA

ONZE REPRODUCTIE-SERIE

Voor de houtskooltekening, die wij als bijlage in dit nummer opnemen, verkreeg Lex Horn (geb. in 1916) de 1ste Prijs van de Gemeente Amsterdam, ter gelegenheid van de opening van het Amsterdam-Rijnkanaal in 1952.

BRIEF OVER SURINAME

Naar aanleiding van het artikel van kam. G. Dorst in Politiek en Cultuur van Januari en Februari 1955 ontvingen wij van een Surinaamse vriend een brief, die wij hieronder in zijn geheel publiceren. De redactie geeft kam. Dorst de gelegenheid op enkele punten in te gaan.

Het heeft mij ten zeerste verheugd, dat U in twee opeenvolgende nummers van Uw blad ruimte beschikbaar hebt gesteld voor een gedegen artikel over Suriname. Het is naar mijn mening van grote waarde, dat op een dergelijke eerlijke en objectieve wijze aandacht besteed wordt aan de Nederlandse kolonie in Zuid-Amerika. Dergelijke artikelen dragen er toe bij, dat de Surinamers — anders dan voorheen en tot nu toe — leren inzien, dat er Nederlanders zijn, die, zonder aan dividenden te denken, over Suriname spreken en belangstelling hebben voor de problemen van dit land.

Om deze reden en om het feit, dat de beide artikelen mijn volle sympathie hebben, acht ik het noodzakelijk, dat ik die punten in het artikel naar voren breng, welke naar mijn mening het geheel verzwakken en op onjuiste gegevens berusten. De Nederlander, die dit artikel geschreven heeft, kan uiteraard niet op de hoogte zijn van al die factoren die het Surinaamse denken beheersen en zal trouwens, indien hij hiervan op de hoogte zou zijn geweest, waarschijnlijk deze factoren gebagatelliseerd hebben, omdat hij er nooit direct mee te maken heeft gehad.

Het is alleszins te begrijpen, dat een blanke, die in een vrij land geboren wordt, en daar opgroeit, de subtiele gemeenheden van een kolonie over het hoofd ziet.

Ik wil mijn opmerkingen op de artikelen in punten samenvatten.

1. Op pagina 35 staan in de vijfde alinea enkele opmerkingen over het Tienjaren plan. Hierbij is weggelaten, dat Suriname jaarlijks een bedrag van 4 millioen sur. crt. zal bijdragen aan het T.j.p. Dit bedrag is reeds opgenomen in de Surinaamse begroting van 1955. Een bericht hierover verscheen reeds in October '54 in de Nederlandse pers.

Ook het bedrag, waarmee Nederland zal deelnemen aan het T.j.p. is reeds bekend. Het bedraagt ongeveer 200 millioen ned. crt. en 20 millioen voor de Oost-West verbinding. Het was in verband hiermee, dat het weekblad Elsevier voorstelde, dat er een massale emigratie van Nederlanders zou plaatsvinden naar Suriname.

Enkele regels lager staat er... „ook kwam Suriname in aanmerking voor Marshall-hulp". De schrijver laat hier in het midden, of deze „hulp" verleend is. Voor zover ik weet, is dit niet het geval geweest.

2. Op pagina 104 staat het hoofdstukje over Onderwijs. Dit hoofdstukje begint met de zin: „ook het onderwijs is door de Nederlandse kolonialen schromelijk verwaarloosd."

Dit is niet juist, als men uitgaat van de stelling, dat onderwijs dynamiet is voor een koloniale samenleving. Juist het onderwijs, dat inderdaad verwaarloosd is, heeft de voortdurende aandacht gehad van de koloniale heerser, al was deze aandacht ook niet naar buiten zichtbaar. Het onderwijs is in Suriname steeds zodanig georganiseerd geweest, dat diegene, die iets meer wilde leren dan „mijn zusje is blond" naar Nederland moest gaan, waar hij na enige tijd veranderde in wat wel eens genoemd wordt een technicolor-bakra (technicolor-Hollander).

De huidige A.M.S. in Suriname is niets anders dan een volledige copie van de Nederlandse H.B.S., met alle gevolgen van dien.

3. Op pagina 105 staat het hoofd-

stukje over Staatsregeling. In dit hoofdstuk staan enkele onjuistheden, die het geheel ernstig verzwakken, terwijl voorts is nagelaten met feiten aan te tonen, dat Suriname een kolonie is.

In de zesde alinea staat, dat men het Nederlanderschap moet bezitten om kiesgerechtigd te zijn. Dit is juist; onjuist is echter de opmerking, dat deze aangelegenheid in het Statuut wordt geregeld. Het Statuut merkt betreffende het Nederlanderschap slechts op, dat dit een zaak is van het Koninkrijk als geheel (art. 3 lid c). De kieswet wordt voor Suriname in Suriname geregeld bij landsverordening.

In de zevende alinea is weggelaten, dat de Heer Lichtveld op de Xe Pan-Amerikaanse conferentie Suriname staatkundig dezelfde positie heeft toegekend als Canada.

De Samenwerkende Organisaties van Surinamers in Nederland, die de schrijver blijkbaar onbekend zijn, hebben op deze verklaring, dat Suriname dezelfde status bezit als Canada, hun actie geconcentreerd, temeer, waar de Surinaamse landsregering deze (onware) verklaring nimmer gecorrigeerd heeft.

De schrijver schiet ernstig te kort, als hij vervolgens de „Venezolaanse verklaring" citeert, om daarmee de koloniale status van Suriname te bewijzen. Ook in deze verklaring zelf staan verschillende onjuistheden.

Zo wordt in lid 1 van de verklaring gezegd, dat het kabinet uitsluitend uit Nederlanders zou bestaan. Dit is niet juist. De Surinaamse landsministers worden gekozen door de formateur, die overeenkomstig de verkiezingsuitslag door de Gouverneur met de formatie van het kabinet belast wordt. De Gouverneur installeert dan deze ministers. De enige (volbloed) Nederlandse landsminister is tot nu toe geweest de Heer Buiskool.

In het 2e lid staat, dat de volksvertegenwoordiging geprotesteerd zou hebben tegen de aanwezigheid van Nederlandse troepen in Suriname. Ook dit is ten ene male onjuist. De volksvertegenwoordiging heeft in de maanden Juli en Augustus 1951 protesten doen horen tegen detachering van mariniers in Suriname. De volksvertegenwoordiging heeft nooit een protest laten horen tegen aanwezigheid van Nederlandse troepen.

Dit zijn twee aperte onjuistheden in de verklaring, die daardoor veel van zijn stootkracht verliest.

De schrijver vervolgt met „deze verklaring maakt verder commentaar overbodig" en maakt daarmee deze verklaring tot een integrerend deel van zijn artikel. De schrijver had terdege moeten onderzoeken, of de aangehaalde feiten juist zijn en had een en ander moeten uitwerken.

Hiermee bedoel ik, dat lid 5, 6 en 8 nadere toelichting behoeven.

De koloniale status van Suriname is niet bewezen door het feit, dat het onderwijs op Nederlandse leest geschoeid is. Dit kan met een enkel voorbeeld geïllustreerd worden.

Dat de K.N.S.M. een monopolistische positie inneemt, weet iedereen; als kenmerk van het kolonialisme is dit punt echter onvoldoende. In een paar zinnen had de schrijver er aan kunnen toevoegen, dat b.v. de nutsbedrijven geheel in Nederlandse handen zijn.

Deze verklaring, die veel zwakke punten vertoont, had de schrijver kunnen vermijden, indien hij slechts enkele artikelen van het Statuut had opgenomen in zijn verklaring. De opname van enkele artikelen van het Statuut zouden geen uitvoerige commentariëring vereisen, terwijl zelfs de meest onwillige lezer zou moeten toegeven, dat Suriname volgens het Statuut onder een streng koloniaal systeem leeft.

De schrijver had b.v. enkele passages kunnen overnemen van de redevoering, die het Kamerlid Gortzak gehouden heeft in de Tweede Kamer over het Statuut. De schrijver prijst dit artikel wel, doch citeert het helaas niet.

Samengevat moet ik tot de conclusie komen, dat het hoofdstuk Staatsregeling op zeer onbevredigende wijze door de schrijver is behandeld en dat op tamelijk simpele wijze getracht is

de koloniale status van Suriname te bewijzen.

4. In het hoofdstuk „het nationaal bewustzijn ontwikkelt zich" wordt wel een zeer eenzijdige interpretatie gegeven van het nationaal bewustzijn. Indien de schrijver een toeneming van het nationale bewustzijn van Suriname meent af te kunnen leiden uit acties, het zenden van delegaties van arbeiders, ingezonden stukken in de pers en interpellaties in de Staten, dan blijkt hieruit, dat de schrijver slechts bepaalde facetten van een koloniale samenleving kent.

Wat betreft de omstandigheden van de arbeiders in Suriname, kan opgemerkt worden, dat deze nog niet klassebewust zijn. De acties, die bij tijd en wijle gevoerd worden, missen enig verband met elkaar, terwijl op de achtergrond vaak het persoonlijk belang van een vakbondsleider van doorslaggevende aard is.

Het feit, dat de schrijver de culturele bewustwording van de Surinamers, zoals die zich vooral in Amsterdam onder de Surinaamse arbeiders manifesteert, geheel negeert, toont naar mijn mening het ontbreken van het besef, dat een van de pijlers van het kolonialisme de culturele onzekerheid is, of beter gezegd, het cultureel inferioriteitscomplex, dat het koloniale volk opgelegd wordt. De ontwikkeling van het nationale bewustzijn zal naar mijn mening onverbrekelijk dienen te zijn verbonden met een heroriëntatie op de eigen cultuurwaarden, die door de koloniale heersers als waardeloos worden bestempeld. Indien de Surinaamse arbeider zich bewust wordt van zijn eigen cultuur, dan zal hij tevens ook bewust worden van de plaats, die hij in de samenleving inneemt, tengevolge van het achteruitstellen van de eigen cultuur. Dit zal dan onvermijdelijk leiden tot het ontstaan van een klassebewustzijn van de arbeiders, die een solidariteit tussen de verschillende rassen zal veroorzaken, waardoor de arbeiders met volledige verwerping van de kunstmatig aangekweekte rassentegenstellingen zich zullen verenigen in een vakbeweging, die door haar programma de nationale zaak dient.

Dit zijn in het kort samengevat mijn opmerkingen op het artikel over Suriname.

Ik wil er tenslotte nogmaals mijn vreugde over uiten, dat een artikel in een Nederlands blad duidelijk te kennen geeft, dat ook voor Suriname de weg van strijd betreden moet worden. Het is zaak, dat die Nederlanders, die in deze strijd aan de Surinaamse kant willen staan, beseffen, dat de Surinamers dan strijden voor het bereiken van een sociale en geestelijke omwenteling, die zal leiden tot een vrij en onafhankelijk Suriname.

Onderschrift:

Het doet mij genoegen dat ons tijdschrift een brief heeft ontvangen van een Surinaamse vriend, die zijn welgemeende belangstelling uit voor mijn artikelen in het Januari- en Februari-nummer. Overigens is dat niet te verwonderen. Wie zal er meer van Suriname houden dan de Surinamers zelf? Ik wil trachten enige kwesties die door mij misschien niet duidelijk genoeg zijn behandeld, nader te belichten.

Wat de staatsregeling van Suriname betreft doe ik het voorstel om dit belangrijke onderwerp te zijner tijd in een afzonderlijk artikel te behandelen. Op enige andere vraagstukken wil ik met enkele woorden ingaan.

De schrijver zegt bij punt 4 dat men de toeneming van het nationaal bewustzijn in Suriname niet mag afleiden uit acties, het zenden van delegaties van arbeiders, ingezonden stukken in de pers en interpellaties in de Staten. Goed. Maar wanneer wij ons een juist oordeel willen vormen moeten wij ons afvragen: *Tegen wie richten zich de acties van de Surinaamse bevolking?*

Wanneer de arbeiders van de Surinaamse Bauxiet Maatschappij in staking gaan dan richten zij hun actie tegen een ondernemer. Maar wat voor een ondernemer? De Surinaamse Bauxiet Maatschappij is geen Surinaamse, maar een Amerikaanse maatschappij. De arbeiders (die wel degelijk klassebewust zijn), zullen de S.B.M. niet alleen als een onderdrukker, maar ook als een *buitenlandse* onderdrukker gaan zien. En daar heeft men het begin van het nationaal bewustzijn. Men zendt delegaties naar de Surinaamse overheid, men protesteert in de pers tegen de maatregelen van deze overheid.

Wiens belangen verdedigt deze overheid? Men zal zeggen: die van de ondernemers. Dat is juist. Maar van welke ondernemers? De Amerikaanse en Nederlandse. De Surinaamse bourgeoisie is nagenoeg niet ontwikkeld, Surinaamse kapitalisten zijn er niet. Daarom is elke actie tegen deze Surinaamse overheid, deze regering die slechts bestaat bij de gratie van Den Haag (de gouverneur kan de Staten doen ontbinden), een actie vóór de nationale zaak. De regering in Den Haag had alleen een „Surinaamse" overheid nodig om haar werk te doen toen het na de oorlog niet meer mogelijk was (door het ontwaakte vrijheidsbesef!) Suriname rechtstreeks door Den Haag te besturen.

De schrijver zegt verder dat de Surinaamse arbeiders nog niet klassebewust zijn. Maar het feit dat zij zich organiseren in een vakbond (waar overigens in het artikel verschillende voorbeelden van zijn gegeven) bewijst dat zij wel degelijk klassebewust zijn. Zij zoeken aaneensluiting, macht tegenover macht.

Ook is het niet zo dat bij de acties op de achtergrond het persoonlijk belang van een vakbondsleider de doorslag geeft. Het is mogelijk dat dit een keertje voorkomt, maar er zijn verschillende acties (ook in het artikel genoemd) waarin looneisen worden gesteld, o.a. van plantage-arbeiders, bakkers, onderwijzers, ambtenaren, zelfs politie-agenten.

Verder wil ik de culturele bewustwording van de Surinamers, die zich zoals schrijver zegt, vooral in Amsterdam onder de Surinaamse arbeiders manifesteert, volstrekt niet negeren.

Maar het is niet mogelijk in een kort bestek alle vraagstukken te behandelen. Daarom verwees ik ook naar het nummer van Politiek en Cultuur van April 1954 (abusievelijk stond vermeld 1953), waarin een apart artikel werd gewijd aan het Surinaamse blad „Foetoeboi".

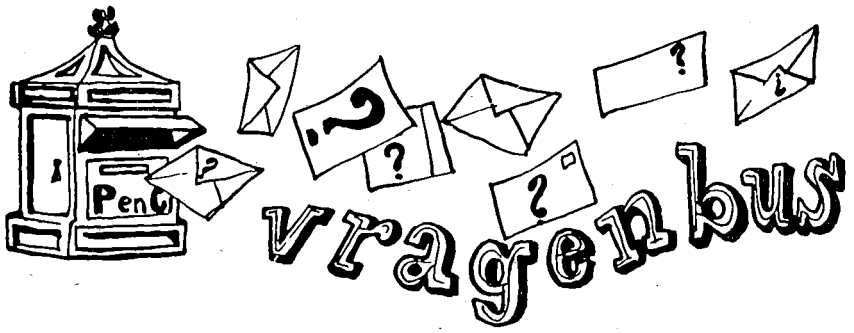
Voor verdere opmerkingen houd ik mij gaarne aanbevolen.

G. DORST

De Sowjet-Unie was en is voor de vervulling van de hoofdtaak die in de in Jalta en Potsdam ondertekende internationale overeenkomst werd gesteld. Het gaat niet om deze of gene paragraaf van deze overeenkomst — vele daarvan zijn reeds onnodig, omdat ze door de gebeurtenissen sinds lang achterhaald zijn. Maar het hoofdprobleem, zoals het in deze belangrijkste internationale overeenkomst werd gesteld — het probleem van het herstel van de eenheid van Duitsland als een werkelijk vredelievende, democratische staat —, mag niet van de agenda worden afgevoerd wanneer de belangen van de vrede en de vrijheid van de Europese volken ons ter harte gaan. Dit probleem zal zo lang op de agenda blijven, tot het in overeenstemming met de belangen van de vrede in Europa, en tegelijk ook rekening houdend met de belangen van de nationale wedergeboorte van het verenigde democratische Duitsland, opgelost wordt.

W. M. MOLOTOW

(Uit de rede voor de Hoge Sowjet, 8 Februari 1955.)

Waarom wordt Esperanto in de S.U. en in onze Pegasus-kringen toch zo verwaarloosd en wordt het E. tegenwoordig slechts door burgerlijken gebruikt? Laten we ook op taalgebied progressief zijn en Esperanto toepassen, leren en propageren. *(J. V. te Amsterdam)*

In zijn slotzin gaat de vraagsteller ervan uit dat progressief zijn op taalgebied betekent *esperanto toepassen, leren en propageren.* Nu kan men het ermee eens zijn dat het *esperanto* geboren is uit een vooruitstrevende gedachte, nl. de wens dat alle mensen, welke ook hun landsaard of maatschappelijke positie is, elkaar zouden kunnen verstaan. Daarnaast is het een feit dat het esperanto door zeer veel vooruitstrevende mensen wordt beoefend en gepropageerd. Toch wil dit alles zeker niet zeggen dat esperanto bevorderen per se vooruitstrevend is, anders was minister Drees, die bijvoorbeeld opgetreden is als ere-voorzitter van het Haarlemse internationaal esperantistencongres, reeds daardoor vooruitstrevend. Anders zou ook het verspreiden in esperanto van Churchill's laatste redevoering waarin hij tot oorlog tegen de Sowjet-Unie opwekt, een vooruitstrevende daad zijn. Esperanto voorstaan is dus niet *voldoende* om progressief te zijn; dit zal de vraagsteller dan ook zeker beamen.

Hij gaat daarnaast echter van de veronderstelling uit dat progressief zijn eist dat men het esperanto bevordert en zodoende staat hij tegenover het, voor hem, pijnlijke vraagstuk: *Waarom doet de Sowjet-Unie dan niet aan esperanto?*

Bij het zoeken naar een antwoord op deze vraag dient men zich er rekenschap van te geven dat er geen enkele gezaghebbende uitspraak hierover bekend is. Wanneer vorig jaar kranten geschreven hebben dat Stalin het esperanto verboden had was dit, hetzij niet weten waar de klepel hangt, hetzij proberen stemming te maken tegen de Sowjet-Unie. Trouwens, vroeger schreef men wel dat Stalin voorstander van esperanto was. Het opmerkelijkste is eigenlijk wel, dat Stalin over taalkwesties sprekend, dit vraagstuk geheel heeft opengelaten. We zijn dus op eigen conclusies aangewezen.

Men kan dan in de eerste plaats vaststellen dat in het verleden de historische omstandigheden in de Sowjet-Unie niet gunstig waren voor het esperanto. We vinden rond 1917 aan de vooravond der October Revolutie een voertaal, het Russisch, die wijd en zijd verstaan werd en daarnaast een groot aantal onder de russificatie lijdende nationale talen. Het grote probleem van het moment was niet de gemeenschappelijke voertaal (want die was er) maar de *nationale kwestie,* die door Stalin is aangepakt en opgelost. Op het ogenblik beschikt de Sowjet-Unie over een voertaal, het Russisch, en daarnaast over een menigte bloeiende nationale talen. Aan een kunsttaal is dus geen enkele behoefte en wat de

toekomstige eenheidstaal betreft, zal ook nauwelijks iemand aan esperanto denken, na de artikelen van Stalin over deze kwestie.

En nu het buitenland? Wat is de noodzaak van het ogenblik? Toch wel het verbreiden van de waarheid over de Sowjet-Unie. De Sowjet-Unie tracht zo veel mogelijk mensen met haar literatuur te bereiken. Ze geeft geschriften uit in het Engels, waarmee ze millioenen bereikt! in het Chinees, waarmee ze eveneens millioenen bereikt. Evenzo in het Spaans. Misschien komt te zijner tijd zelfs het Nederlands aan de beurt; het Nederlands-Russische woordenboek dat vorig jaar is uitgekomen, zou daarop kunnen wijzen. Misschien dat te zijner tijd de Sowjet-Unie — zoals het China van Mao Tse-toeng dat door zijn bijzondere omstandigheden het thans doet — ook geschriften in het esperanto of in een der andere kunsttalen zal gaan uitgeven voor haar buitenlandse propaganda. Dat alles wil echter niet zeggen dat men het al dan niet esperanto bevorderen als de toetssteen der progressiviteit kan zien. Dat is de zaken op zijn kop zetten.

Maar wat nu de vooruitstrevende esperantisten in ons land betreft, het feit dat de Sowjet-Unie niet of nauwelijks aan esperanto doet is geen reden om in zak en as te zitten. Niets verhindert hen om in esperanto en in esperantistenkring met vuur de waarheid over de Sowjet-Unie te verbreiden. In dit opzicht had hun aanwezigheid op het internationale congres zeker wel actiever kunnen zijn.

In het artikel „Uit brieven van Marx aan Ruge", in het Maart-nummer, las ik namen van strijders voor het communisme, die mij totaal onbekend zijn. Kunt u mij zeggen wie Ruge, Cabet, Dezamy, Weitling zijn, wanneer en waar hebben zij geleefd en gewerkt? Marx spreekt over het „werkelijk bestaande communisme", zoals Cabet enz. het leren. Kunt u mij dit uitleggen? (T.C.K., Den Haag)

Over Arnold Ruge (1802—1880) schrijft Lenin: „Links hegeliaan, van 1825—1830 in de gevangenis, daarna emigrant, van 1866—1870 aanhanger van Bismarck." (Lenin: Karl Marx, Pegasus 1953.)

De andere drie, Cabet (1788—1856), Dezamy (1803—1850) en Weitling (1808—1871) waren z.g. utopisch-communisten, voorstanders van het enige „communisme" dat in die tijd gepropageerd wordt en dat daarom door Marx „het werkelijk bestaande communisme" wordt genoemd.

In deze tijd (1843), op 25-jarige leeftijd, stond Marx nog onder invloed van de filosofie der linkse hegelianen, zoals vooral uit zijn woordkeuze blijkt. Niettemin treedt hij reeds in zijn brieven en artikelen „als revolutionnair op, hij verkondigt een 'niets ontziende kritiek op alles wat bestaat' en in het bijzonder de 'kritiek der wapenen', terwijl hij een beroep doet op de *massa's* en op het *proletariaat*" (Lenin: Karl Marx).

In zijn boek „De heilige familie" (geschr. in 1844) voltrekt zich „de overgang van de hegeliaanse filosofie naar het socialisme" (Lenin); vanaf die tijd werkt Marx samen met Engels aan de ontwikkeling van het *wetenschappelijk* communisme (marxisme), als de ideologie van de arbeidersklasse die voor haar bevrijding strijdt.

Rectificatie

Op pag. 227, 13e regel van boven, in het April-nummer, staat: „en ze hield dat 287 dagen vol". Dit moet 387 dagen zijn.

P en C-varia

„De Russen hebben alles uitgevonden".

Het Vrije Volk schrijft op 21 Maart jl., dat n i e t de Rus Alexander Mozjajski als de uitvinder van de vliegmachine te beschouwen is. „Volgens de Westerse encyclopedieën", aldus het blad, „werd de eerste vlucht met een vliegmachine gemaakt door de gebroeders Wright in 1903".

Nu is de Franse encyclopedie van Larousse (uitgave 1954) een bekende „westerse encyclopedie". Daarin lezen wij echter, dat de Franse ingenieur Clément Ader in 1897 „de eerste vlucht van betekenis" met een vliegmachine maakte. Het woord „avion" (vliegtuig), dat nog in de Franse taal bestaat, was de naam die Ader aan zijn machine gaf. Ader gebruikte een stoommotor.

Wat wij op dit punt in Amerikaans geöriënteerde encyclopedieën vinden (bijv. de Nederlanse Winkler Prins van 1949) is, reeds wegens de hierboven vermelde zaken, onjuist. In de W.P. staat ten onrechte, dat Orville Wright en Wilbur Wright in 1903 „de eerste vlucht met een motorisch voortbewogen vliegtuig maakten". Ook is het niet juist, dat deze gebroeders tussen 1900 en 1902 de eerste glijvluchten volbrachten. De bovengenoemde Larousse leert ons al, dat de vlieger Lilienthal, die in 1896 verongelukte, de gebroeders Wright vóór is geweest.

Maar ook de Franse encyclopedie van Larousse doet de feiten geen recht. Ze maakt geen melding van de op 21 Maart 1825 geboren Russische uitvinder Alexander Mozjajski, die niet alleen vóór 1873 zweefvluchten uitvoerde met een toestel, zwaarder dan de lucht, nl. een vlieger van spanten en linnen, maar die ook in 1881 te St.-Petersburg (Rusland) patent kreeg op een vliegtuig met een stoommotor, waarmee hij op 20 Juni 1882 een zeer geslaagde proefvlucht maakte. Mozjajski stierf in 1890. Zijn nieuwe vliegtuig had hij niet meer kunnen voltooien.

Stellig wordt hiermee niets afgedaan aan de knappe prestatie van de Franse uitvinder Ader en evenmin aan de belangrijke verbetering die de Amerikaanse gebroeders Wright invoerden door het gebruik van ontploffingsmotoren.

Een groot Roemeens geneeskundige.

Zij, die de Sowjet-Unie verwijten, dat deze „alle belangrijke uitvindingen en ontdekkingen" aan Russen wil toeschrijven, keren de dingen om. Het zijn juist de „westerse" propagandisten, die uit politieke overwegingen grote prestaties uit het buitenland en vooral uit de oostelijke landen pogen te ontkennen of te kleineren.

Reeds in 1898 moest Victor Babes, de grote Roemeense pionier o.a. op het gebied van ziektekiemen-leer, die in 1954 in zijn vaderland en elders herdacht is, zich verweren tegen de stelling, dat zijn ontdekkingen door anderen zouden zijn geschied, o.a. door de Amerikaanse onderzoeker Theobald Smith. (Smith zelf erkende, dat Babes de betrokken ontdekkingen had gedaan).

Van Montesquieu tot Jules Verne.

De grote Franse denker Montesquieu, die twee eeuwen geleden stierf, is o.m. plechtig herdacht door de Academie van Wetenschappen der Hongaarse Volksrepubliek. De Franse gezant te Boedapest, Jean Delalande, maakte deel uit van het presidium der bijeenkomst.

De viool-composities van de Pool Henryk Wieniawski, die 75 jaar geleden overleed, worden ter herdenking van laatstgenoemd feit in de Sowjet-Unie opnieuw uitgegeven.

De gehele Nederlandse pers wijdde artikelen aan de vermaarde Franse schrijver Jules Verne, die een halve eeuw geleden stierf. In de Sowjet-Unie is hij op grootse wijze herdacht en er verschijnt een nieuwe uitgave van zijn verzamelde werken in 12 delen. In deel 3 van de „Geschiedenis der Franse Literatuur", uitgegeven door het Gorki-Instituut voor Wereld-Literatuur der USSR, wordt een hoofdstuk aan de werken van deze grote Franse auteur gewijd.

d.L.

twee nieuwe werken op het gebied van de theorie

reeds verschenen:

de algemene crisis van het kapitalisme

Dit boek bevat een analyse van de maatschappelijke ontwikkeling sedert de October-revolutie, door welke een belangrijk gebied aan de invloedsfeer van het kapitalisme werd onttrokken. De crisis, die zich toen ontwikkelde, heeft zich na de tweede wereldoorlog verder verdiept tengevolge van het ontstaan van volksdemocratische landen in Europa en Azië. Speciale aandacht wordt verder geschonken aan de militarisatie van de economie, die kenmerkend is voor de huidige stand van het kapitalistische stelsel.

64 blz. ing. f. 0.80

binnen enkele weken verschijnt:

marx en engels over het reactionaire pruisendom

Waarom waren in Duitsland de reactionaire krachten steeds zo groot en waarom bleek het Duitse volk in zijn strijd tegen deze krachten zo vaak machteloos en geraakte op de beslissende momenten in de Duitse geschiedenis onder invloed en in de macht van de reactie?
Op deze vragen geven Marx en Engels antwoord wanneer zij hun licht laten schijnen op de historische ontwikkeling van Duitsland.
De scherpe woorden die Marx en Engels tegen het Pruisische regiem van reactie en militarisme richtten, hun vlammende oproep tot strijd tegen de toestanden van slavernij, en lijfeigenschap — dat alles klinkt als een profetisch oordeel der geschiedenis over het Hitler-regiem en het Nazisme.
In dit boekje — een publicatie van het Marx-Engels-Lenin-Instituut te Moskou, voor het eerst verschenen in 1942 — is alles wat Marx en Engels over dit onderwerp hebben geschreven samengevat en in één historisch verband gebracht. Nu het Nazisme opnieuw de kop tracht op te steken, verkrijgt dit geschrift een klemmende actualiteit en houdt het tevens een les in voor allen die de toekomst van Duitsland ter harte gaat.

80 blz. ing. f. 0.90

in de boekhandel verkrijgbaar

pegasus

zojuist verschenen

het eerste boek in de Nederlandse taal over pijnloze bevalling!

O. B. STETRICUS

KINDEREN KRIJGEN ZONDER PIJN

---

dit boek brengt u:

een wetenschappelijke uiteenzetting van het baringsproces

nauwkeurige aanwijzingen omtrent dieet, ademhalingsoefeningen en gymnastiek

een aantal concrete lessen voor zwangere vrouwen

verschillende duidelijke illustraties die een toelichting vormen op de tekst

kortom: de leidraad voor de pijnloze bevalling

dit boek is echter bovenal belangrijk omdat van de resultaten van de vooruitstrevende wetenschap nu door alle Nederlandse mannen en vrouwen kennis genomen kan worden.

168 blz. in linnen band f. **4.50**

in de boekhandel verkrijgbaar

PEGASUS

Juni 1955

Politiek en Cultuur

30 cent

JUNI 1955

Duits militarisme — bedreiging voor Nederland	*Jaap Wolff*	313
Wonder en werkelijkheid	*F. Baruch*	323
Het Indonesische volk strijdt voor de vrede en voor de overwinning van het nationale front in de aanstaande verkiezingen	*D. N. Aidit*	329
Voor beter leiding geven aan de afdelingen	*Henk Hoekstra*	333
Atoomenergie voor vreedzame doeleinden	*Ir. S. J. Rutgers*	337
De functie van de reclame in de kapitalistische maatschappij	*Lou Koning*	347
Nationaal erfgoed	*Theun de Vries*	352
Pantserkruiser Potemkin	*L. Feuchtwanger*	362
Uit de tijdschriften:		
Marxisme en vrede		365
Boekbespreking:		
De vergetenen		367
Kinderen krijgen zonder pijn		368
Varia		369
Actie-program van de C.P.N.		370
Resolutie van het 17de partijcongres over de organisatie en instructie		374
Dagelijks Bestuur der C.P.N. over de 5de Mei		375

Ethel en Julius Rosenberg: tekeningen van *Pablo Picasso.*

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus, Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is ƒ 3,50 per jaar, ƒ 1,75 per half jaar, losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15e jaargang no. 6 Juni 1955

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

DUITS MILITARISME — BEDREIGING VOOR NEDERLAND

Over het feest van de bevrijdingsdag viel een schaduw. De schaduw van helm en geweer van de soldaat der Wehrmacht. In de eerste week van Mei, toen overal in Europa de beëindiging van de tweede wereldoorlog werd gevierd, werden de Parijse overeenkomsten definitief bekrachtigd. Op de dag, dat Nederland de nederlaag der Hitler-agressie met vreugde en vlaggen herdacht, klonk het krijgshaftig gebrul en huichelachtig gezalf, waarmee West-Duitsland werd begroet als bondgenoot in Westeuropese Unie en Noord-Atlantisch Pact. Door het van kracht worden van de Parijse verdragen zien de Duitse militaristen de weg vrij voor een snelle heropricnting van de Wehrmacht, waartoe al jaren lang de voorwaarden werden geschapen. De regering in Bonn stelt er alles op in om de machine van de remilitarisatie in korte tijd op volle toeren te laten lopen.

Dit heeft een nieuwe, met ernstige gevaren geladen, situatie in Europa doen ontstaan. Het is een toestand, die de vredesstrijders nog grotere verantwoordelijkheid oplegt en nog grotere inspanningen verlangt. Voor hen betekent zij het ingaan van een nieuwe etappe in de strijd tegen het herrijzende nazi-leger.

De resultaten van de actie

Bij het ingaan van deze nieuwe etappe kan vastgesteld worden, dat de actie, welke tegen de verdragen tot herbewapening van Duitsland werd gevoerd, een jarenlange vertraging heeft veroorzaakt en grote veranderingen tot stand heeft gebracht in de stemming, de gevoelens en het optreden van brede volksmassa's.

Zij heeft bewezen, dat er in de volksmassa's onuitputtelijke krachten berusten, die in beweging komen en die zich in nog sterkere mate zullen uiten, naarmate de gevaren zich duidelijker en zichtbaarder gaan aftekenen. Onder de druk van het optreden van brede massa's hebben zich in de verschillende partijen en bevolkingsgroepen wijzigingen voltrokken. In Frankrijk, Engeland, West-Duitsland en Italië toont zich dit in ernstige meningsverschillen binnen de burgerlijke partijen.

Binnen de sociaal-democratische partijen hebben zich krachtige vleugels gevormd tegen de heroprichting van de Wehrmacht.

Ook in Nederland is dit het geval.

Een kenmerkend voorbeeld is de vorming van het „Sociaal-Democratische Centrum" in de P.v.d.A., dat zich heeft uitgesproken tegen de Duitse herbewapening. Duidelijker en strijdbaarder was het optreden van vele sociaaldemocratische werkers, onder wie ook functionarissen van P.v.d.A. of N.V.V., die hun handtekening plaatsten onder het anti-Wehrmachtspetitionnement van „Dat Nooit Weer" en deelnamen aan het doorvoeren van dit petitionnement.

In burgerlijke kringen werd hetzelfde zichtbaar. Nog nooit zo scherp en helderomlijnd als nu kwam de ontstemming over de regeringskoers tot uitdrukking, die gericht is op het herstel van de nazi-generaals in hun functie aan het hoofd van nieuwe agressieve legers. Deze ontstemming toonde zich in het optreden van een prof. Van Hamel, van een dr Boerwinkel, in de uitspraken van talrijke kunstenaars, in de klachten van zakenlieden over de Duitse economische agressie.

Dit zijn symptomen van de ontwikkeling in deze kringen, die zich nog niet ten volle uit en uiten kan omdat in de officiële pers voor hun uitingen geen plaats beschikbaar is.

Belangrijk is voorts de scheiding tussen regering en volk en tussen parlement en volk, die rondom de kwestie der Duitse herbewapening tot uiting is gekomen en die steeds wijder en dieper wordt. Regering en parlement aanvaardden gewillig de van buitenaf opgelegde verdragen, die strijdig zijn met de belangen van ons land. Daarmee toonden zij op te treden als filialen van Bonn en Washington en niets te maken te hebben met hen, die zij zeggen te vertegenwoordigen. Het huidige parlement blijkt niet in staat de nationale belangen te dienen; het is verworden tot een werktuig in handen van de Duitse en Amerikaanse imperialisten en hun huurlingen. Voor het volk echter verplichten door zo'n regering en zo'n parlement aanvaarde verdragen tot niets. Het zijn slechts stukken papier, die niet erkend kùnnen en zùllen worden en die verscheurd zullen moeten worden.

De campagne tegen de Parijse accoorden heeft zo in ons land geleid tot de verzwakking van de positie van de voorstanders van de Duitse herbewapening. Deze campagne heeft vele successen behaald; in weerwil van de nog beperkte omvang is het petitionnement geworden tot een actie, die alle groepen van de bevolking omvat, tot een werkelijk nationale zaak.

De massale viering van de bevrijdingsdag heeft dit nog onderstreept. Hier uitte zich het nationale gevoel van het volk, dat op deze wijze zijn ontstemming en verontwaardiging over het herstel van de Wehrmacht kenbaar maakte.

Ongetwijfeld zal deze beweging van verzet zich verder ontwikkelen. De scheiding tussen de Wehrmachtsknechten en de goede Nederlanders zal voortgaan zich te voltrekken.

De Communistische Partij heeft zich daarbij op haar 17e Congres ten doel gesteld hiertoe bij te dragen door de ontmaskering en bestrijding van de voorstanders van de Wehrmacht en door het verenigen van en samengaan met allen, die zich tegen het Duitse gevaar teweer willen stellen.

Oorlogsgevaar vergroot

Door de bekrachting van de Parijse accoorden is het oorlogsgevaar versterkt. Deze accoorden „geven de militaristen en revanchisten in West-Duitsland de vrije hand en vergroten de bedreiging voor de veiligheid van de Europese volkeren", zo werd reeds op de Moskouse conferentie van de Oosteuropese staten in December van het vorige jaar vastgesteld. De Opperste Sowjet van de U.S.S.R. waarschuwde alle parlementen, ook het onze, tegen deze overeenkomsten.

> *„Het gevaar bestaat, dat Europa het strijdtoneel van een nieuwe oorlog wordt. Een dergelijke oorlog zou onvermijdelijk tot een nieuwe wereldoorlog uitgroeien."*

Een nieuwe agressie van het Duitse militarisme zal evenwel niet worden geduld. Er zal tegen opgetreden worden.

De Oosteuropese staten, tegen wie de Duitse militaristen revancheplannen beramen, hebben zich daartoe al nauw aaneengesloten. Op de bijeenkomst, die zij van 11 tot 14 Mei te Warschau hielden, werd een verdrag van vriendschap, samenwerking en wederzijdse bijstand gesloten en werd besloten tot de vorming van een gemeenschappelijk opperbevel over de strijdkrachten dezer landen.

Zo werd in het Oosten een muur van staal opgericht. Bijna de helft van de bevolking van geheel Europa staat daar schouder aan schouder om het werk van hun handen te behoeden voor de wraakzucht der verslagen nazi-generaals! Bovendien heeft de Chinese Volksrepubliek verklaard steun te zullen verlenen, als een der acht aangesloten landen het slachtoffer zou worden.

Niet alleen voor het Oosten is het Duitse militarisme een gevaar. Voor de Westelijke landen is dit nog eerder en nog meer het geval. De Wehrmachtshelden, die hun posities willen herwinnen, hebben de gewoonte om eerst de zwaksten aan te vallen.

Twee wereldoorlogen, die verloren gingen, hebben hun agressie-zucht niet doen afnemen. Integendeel, deze hebben hen nog bloeddorstiger, roofzuchtiger en avontuurlijker gemaakt. Dit vloeit voort uit het karakter van het Duitse imperialisme, waarvan het militarisme een instrument is. Het trad het laatst op het internationale toneel, toen andere rovers reeds het leeuwendeel van de buit hadden veroverd. Om wat te krijgen, moest het dit van andere rovers afnemen. Ofschoon imperialisme op zichzelf al streven naar expansie en agressie betekent, is het bij het Duitse imperialisme daarom in nog veel sterkere mate het geval. Daar het in de eerste, zowel als in de tweede wereldoorlog machtsposities verloor in plaats van ze te winnen, wordt het steeds agressiever.

Dit houdt een ernstige bedreiging in voor de volkeren van Europa, ook voor het Duitse volk zelf dat de bloedigste offers heeft moeten brengen op het altaar van het militarisme.

Zowel ten aanzien van het buitenland als het binnenland uit zich het Duitse imperialisme op de wreedste wijze.

Dit was al zo onder Wilhelm II. Deze riep de Duitse troepen, die in 1900 naar China werden gestuurd om de Boxer-opstand te onderdrukken en toen zo huis te houden, dat de Chinezen zich de Duitse naam evenzo goed zouden herinneren, als de volkeren van Europa de naam

der Hunnen en van hun leider Attila in hun geheugen geprent hadden! En de houding ten aanzien van het binnenland wordt voldoende geïllustreerd door de rede van de keizer tot de soldaten van de garde (in 1891):

> *„. . . het kan gebeuren, dat ik jullie beveel op jullie eigen familie, op jullie broers, ja, op jullie ouders te schieten. Ook dan moeten jullie mijn bevelen zonder gemor opvolgen."*

Hoe Hitler deze aanwijzingen, zowel in het buitenland als in eigen land, heeft nagevolgd, ligt te vers in de gedachten om daarop te behoeven ingaan. Onder Adenauer en de Hitler-generaals, die de nieuwe Wehrmacht moeten commanderen, zal het niet anders zijn.

Tegen Nederland

Het optreden van de Duitse imperialisten heeft zich ook steeds tegen Nederland gericht. Onder keizer Wilhelm II is Nederland herhaalde malen slechts weinig verwijderd geweest van een invasie. Bij deze plannen ging het altijd om de mondingen der rivieren, om de havens, om de vloot en om de mensen die een vloot kunnen bemannen. „De havens der Duitse rivieren moeten Duits zijn", was de roep. In het midden der vorige eeuw was dit gevaar al zo duidelijk, dat Da Costa kon dichten:

> *„En slaat ook Duitsland niet op Neerlands Noordzeestrand*
> *Den blik bewonderend en belust?"*

De ideoloog van het Duitse militarisme, de geschiedschrijver Von Treitschke, verklaarde minachtend, dat Duitsland zich bij het uitvoeren van zijn plannen niet zou laten remmen „door het geschreeuw van kleine volken."

Rekenend op het verraderlijke gedrag van de heersende kringen van ons land, toenmaals onder Abr. Kuyper, schreef een Duits blad, de Preussische Jahrbücher van Augustus 1902, toen huichelachtig, dat de dag zal komen

> *„waarop Holland ter bescherming van zijn onafhankelijkheid energiek een verbond met het Duitse keizerrijk zou begeren." *)*

Romme, Drees c.s. zijn blijkbaar van mening, dat nu de tijd gekomen is om de voorspelling van deze vraatzuchtige Duitse imperialisten te doen uitkomen. Zij willen volbrengen, wat Kuyper indertijd niet lukte als gevolg van het optreden van de Nederlandse patriottische krachten. Hun politiek is erop gericht Nederland onder Duitse protectie te plaatsen, zoals dat voor de oorlog met Hongarije en Bulgarije gebeurd is en zoals dat in ons land gepoogd is door tijdens de oorlog een Mussert-regering te vormen, een poging die door de heldhaftige Februaristaking van 1941 in de kiem is gesmoord.

---

*) Deze uitspraak is, evenals enkele andere in dit artikel aangehaalde, geciteerd naar het boek van prof. J. A. van Hamel „Nederland tussen de mogendheden" (1918). Enkele gegevens na deze tijd zijn ontleend aan de nieuwe, gewijzigde druk van dit werk onder de titel „De vaste koers" (1946).

„Mensen die de geschiedenis begrijpen"

Om een denkbeeld te verkrijgen, hoe de Duitse imperialisten hun plannen zullen trachten uit te voeren, is het goed een blik te werpen op de geschiedenis na Versailles, het vredesverdrag waarmee de eerste nederlaag van het Duitse imperialisme werd bezegeld.

Dit des te meer, omdat Adenauer vooral mensen in zijn dienst wil hebben, die deze geschiedenis en de toen door Duitsland gevolgde methoden kennen. Hij heeft eens (op 22 October 1952) in de Bondsdag verklaard:

> *„Men kan geen ministerie van buitenlandse zaken opbouwen als men niet ten minste op de leidende posten mensen heeft, die iets van de geschiedenis van vroeger begrijpen."*

Het is daarom ook voor ons nodig te zien hoe deze vaklui na Versailles zijn opgetreden.

Voor het herstel van zijn macht en de voorbereiding van nieuwe agressie maakte Duitsland gebruik van de tegenstellingen tussen de overwinnaarsstaten; het speelde Engeland tegen Frankrijk en Amerika tegen Engeland en Frankrijk beide uit. Maar bovenal benutten de Duitse militaristen de klassehaat, die de heersende kringen in de Westelijke landen koesterden tegen de Sowjet-Unie en tegen de arbeidersbeweging. Reeds tijdens de onderhandelingen in Versailles maakten de Duitse diplomaten en de industriëlen en militaristen die hen leidden, daarvan gebruik.

Zij gebruikten de haat tegen de Sowjet-Unie om een leger voor Duitsland te handhaven en concessie na concessie te verkrijgen. Als er een eis werd gesteld, waaraan de Duitse militaristen onder geen beding wilden voldoen, werd gesproken over het „rode gevaar" in de Sowjet-Unie en in Duitsland zelf en de geallieerden trokken hun verlangens in.

Zij gingen hierbij zeer ver. Tegenover Frankrijk deed b.v. generaal Ludendorff in 1919 al aan Clémençeau het aanbod om een Duits leger te vormen voor een interventie-oorlog tegen de Sowjet-Unie. De leider der Duitse diplomaten, Erzberger, stelde ongeveer tezelfder tijd voor om een soort gemeenschap tussen de Duitse en Franse industriëlen tot stand te brengen en gemeenschappelijk de opdrachten te verdelen.

Clémençeau voelde zich destijds evenwel nog niet zo zwak, als Mendès France of Faure of hun Nederlandse collega's, die een Duits nazi-leger als laatste reddingsboei voor hun bankroete stelsel aangrijpen. Hij ging er niet op in en ook het voorstel aan de industriëlen, waarin nú de Franse grote magnaten hun hoop zien, werd niet aanvaard.

Maar later gingen de Franse grootkapitalisten, met verraad aan de belangen van hun land, wel tot dergelijke stappen over. Zij maakten, evenals thans, het verbond met de Sowjet-Unie waardeloos en leverden zich zo over aan de ongenade van de Wehrmacht. Het gevolg was dan ook niet dat de Duitse laarzen over het Rode Plein stampten, maar over de boulevards van Parijs ...

De traditie der Churchills

Ook Engeland wisten de Duitse militaristen te paaien.

Reeds vanouds waren er in Engeland kringen, die ervan droomden

met Duitsland samen te gaan. In 1885 reeds, nu 70 jaar geleden, zei Lord Randolph Churchill — de familie heeft een oude traditie van vriendschap met de Duitse militaristen — tot de Duitse gezant in Londen: „U en wij tezamen kunnen de gehele wereld beheersen."

Maar dit geschiedde niet. Integendeel, Engeland moest zich in de oorlog 1914—1918 tegen de plannen tot wereldoverheersing van Duitsland verdedigen.

Doch nauwelijks was deze oorlog geëindigd of een andere Churchill, de ons bekende Winston, zei, dat hij „de verslagen vijand wilde helpen" ... zoals hij het nu weer heeft gedaan.

Inderdaad hielpen de Engelse imperialisten, met het doel Frankrijk te verhinderen sterk te worden, Duitsland op de been. In 1935 sloten zij de beruchte vlootovereenkomst met Hitler, een van diens stappen tot voorbereiding van de agressie. Het gevolg was dat Engeland in de oorlog zich slechts met grote moeite op zee kon handhaven ...

Terwijl Hitler en de Britse diplomaten vriendelijkheden uitwisselden, lagen de plannen voor de oorlog tegen Engeland al klaar. Zelfs hadden de Duitsers toen al het idee ontwikkeld, zoals een onlangs gepubliceerd document bewijst, om als teken van hun overwinning op de Britten, de beroemde Zuil van Trafalgar weg te halen uit Londen en in het hart van Berlijn neer te zetten.

En Amerika? De Amerikaanse milliardairs zagen ongekende winsten in de Duitse oorlogsindustrie. Daarom hielpen zij deze op de been.

In de zes jaar van 1926 tot 1932 belegden de Amerikanen evenveel kapitaal in Duitsland als in honderd jaar uit Europa naar Amerika was gevloeid.

Zoals de Britten tot de opbouw van Duitslands vloot, droegen zij bij tot de opbloei van de luchtmacht. Volgens een mededeling van de Amerikaanse minister van de vloot Knox voorzagen de Verenigde Staten Duitsland in 1935 van honderden vliegtuigen van het nieuwste type, omdat de Duitse industrie alle orders die Göring plaatste, niet aan kon. Het gevolg van hun hebzucht was echter, dat de Amerikaanse soldaten de nadelige gevolgen van de met Amerikaans geld geproduceerde kanonnen en vliegtuigen gevoelden.

Ook de Nederlandse heersende kringen

De houding van de Nederlandse heersende kringen verschilde na Versailles niet van die der andere Westelijke mogendheden.

Van het begin af bevorderden zij de Duitse imperialistische krachten.

Een symptoom hiervan was reeds het asyl, dat aan keizer Wilhelm werd geboden en de weigering hem als oorlogsschuldige uit te leveren.

De Nederlandse kapitalisten waren de eersten, die na de oorlog kapitalen in Duitsland gingen beleggen. Reeds in 1920—1921 werden er grote bedragen heen gebracht, die verdiend waren tijdens de oorlog, toen zij van twee wallen aten en Duitsland oorlogsmateriaal en voedselproducten leverden, zelfs ten koste van de eigen bevolking.

Prof. Van Hamel schrijft over deze tijd:

> *„Een zeer verwarde gesteldheid des geestes vloeide uit dit alles voort. Nationale gezindheid werd naar de Duitse kant gewrongen. De vrees*

voor het bolsjewisme droeg daar ook toe bij. De handige Duitse actie maakte van alles gebruik."

Deze houding van de heersende kapitalistische kringen werd later nog eens onderstreept door de Nederlands-Engelse olie-magnaat, die grote sommen ter beschikking stelde aan Hitler om aan de macht te komen en om zijn legers te versterken, die daarna ons land zouden uitplunderen.

Deze kringen, volgens de woorden van prof. Van Hamel „gelovig voor de Duitse leugencomedie, verbluft door de Duitse kracht", waren vol vertrouwen in de Duitse verzekeringen van vredelievendheid tegenover Nederland en van hun garanties van onze grenzen.

Op 13 Januari 1937, op 26 Augustus 1939 en later nog op 6 October 1939 werden verklaringen afgelegd van Duitse zijde, dat het Nederlandse grondgebied zou worden geëerbiedigd. De Nederlandse regeerders antwoordden met vriendelijke telegrammen, maar ondertussen stond de invasie al vast. In 1938 waren de plannen voor het binnenvallen van Nederland geheel gereed. Het was slechts een kwestie van tijd voor ze in werking gesteld zouden worden.

Terwijl er officieel beloften werden gedaan, zei Hitler tot zijn bevelhebbers:

„De Nederlandse en Belgische luchtbases moeten bezet worden, de neutraliteitsverklaringen moeten worden genegeerd"

en op een ander tijdstip:

„Het voortdurend zaaien van mijnen aan de Engelse kust zal Engeland op de knieën dwingen. Dit kan echter alleen gebeuren, als wij België en Nederland bezet hebben."

Dit is bekend geworden bij het proces te Neurenberg tegen Göring, Seyss Inquart en andere oorlogsmisdadigers.

Het moet voldoende zijn om te leren voor eeuwig wantrouwend te staan tegen de beloften der Duitse militaristen. Wij mogen niet wachten tot nieuwe Duitse overheersing, ongekende verwoestingen en een nieuw Neurenberg ons de waarde van de huidige garanties en verzekeringen van de lieden, die „iets van de geschiedenis van vroeger begrijpen", doen beseffen.

Gevaar van atoomoorlog

De gevaren van de Duitse herbewapening zijn zeer reëel. Het tempo dat er nu in West-Duitsland wordt ingezet na de uiteindelijke bekrachtiging van de Parijse accoorden, is een duidelijk antwoord aan hen, die denken dat alles niet zo'n vaart zal lopen. Adenauer en de nazi-generaals willen zo snel mogelijk hun aanspraken op de leidende positie in West-Europa met een leger onderstrepen en kracht bijzetten. Zij hebben de agressie-plannen reeds uitgewerkt.

Afgezien nog van het gevaar, dat ons land loopt om op sluipende of openlijke manier onder West-Duitslands heerschappij te komen, is er het gevaar van het ontbranden van een nieuwe oorlog.

„De weg, waarop de Duitse militaristen West-Duitsland willen leiden, leidt tot een nieuwe oorlog en bijgevolg tot de verandering van West-Duitsland in een zone van vuur en vernietiging",

zo werd er in de verklaring van de Moskouse conferentie gezegd.

Vooral omdat de nazi-generaals atoomwapens in handen zullen krij-

gen en een nieuwe oorlog van de eerste dag af een atoomoorlog dreigt te worden, kan dit ook voor ons land de verschrikkelijkste consequenties met zich brengen.

Hiermee wordt eens te meer de betekenis onderstreept, die de Weense oproep van de Wereldvredesraad tegen de atoomoorlog voor ons land heeft. Door het verbod van de atoomwapens af te dwingen, wordt de Duitse militaristen een vreselijk wapen uit de handen geslagen. De handtekeningencampagne tegen de atoomoorlog gaat daarom samen en is een voorwaarde voor de strijd tegen de Duitse herbewapening en voor de bescherming van ons land tegen ongekende vernietigingen.

Met de herbewapening willen de Duitse imperialisten het wapen van de concurrentie aanvullen en verscherpen met de concurrentie van de wapens. Op economisch gebied is daarom na de herleving van de Wehrmacht een toenemend offensief van West-Duitsland op de markten te verwachten. Reeds nu vervult dit offensief de handelskringen in de Westeuropese landen met grote zorg.

Wat Nederland betreft is het voldoende te herinneren aan de belemmering van onze Rijnvaart, aan de concurrentie op het gebied van de scheepsbouw en textielindustrie en de moeilijkheden, die door de Duitse concurrentie op de markten in Latijns-Amerika en het Midden-Oosten wordt ondervonden.

Concurrentie wordt sterker

Het denkbeeld, dat stijging van de wapenproductie in West-Duitsland deze concurrentie zou doen verminderen, is onjuist. Als gevolg hiervan zal West-Duitsland meer grondstoffen nodig hebben, die alleen op buitenlandse markten verkregen kunnen worden. Door het wegvallen van het Oostelijk deel van Duitsland uit hun macht zijn de Westduitse industriëlen veel afhankelijker geworden van deze import. Om hiervoor de fondsen op te brengen, zal de export nog opgevoerd worden en de concurrentie dus scherper worden. Ook de zich ontwikkelende crisis dwingt tot scherpere concurrentie op de exportmarkten.

Daarbij ondervindt West-Duitsland de steun van de Verenigde Staten, hoewel ook de kapitalisten van dit land de lasten ervan beginnen te ondervinden.

De S t a t i s t, een Brits weekblad, gaf dit aanleiding te schrijven:

> *„Andere landen zijn geneigd de verdenking te uiten, dat in dit proces (bedoeld wordt het vinden van afzetmarkten, schr.) West-Duitsland de leidende rol in de economie zal veroveren, op zijn minst op het vasteland van West-Europa, waarop met de tijd de leidende politieke rol zal volgen."*

In de P r a w d a werd er onlangs in een analyse van de economische toestand op gewezen, dat door de heroprichting van de Wehrmacht „de Westduitse monopolies een andere taal zullen gaan spreken met hun concurrenten." Dat is een waarschuwing, die ook voor ons land geldt.

De lakeien van de Wehrmacht in Nederland, de lieden die op geluidloze wijze de Duitse overheersing over ons land tot stand willen brengen en onder dekking daarvan hun reactionnaire plannen tot uitvoering willen brengen, trachten de gevaren van de Duitse herbewapening weg te praten en te kleineren.

Oostenrijk: succes van onderhandelingen

Zij voeren allerlei manoeuvres uit om het voor te stellen of de Parijse accoorden en de herbewapening van de Wehrmacht het bereiken van een overeenkomst over Oostenrijk en nieuwe viermogendhedenbesprekingen zouden hebben bevorderd.

De overeenkomst van Moskou over Oostenrijk werd echter niet bereikt door de „politiek van kracht", maar door het afzien daarvan. Zij werd bereikt, omdat van beide zijden werd opgetreden met wederzijds begrip en met het doel overeenstemming te bereiken. Zij heeft vredelievende doeleinden en verhindert, dat Oostenrijk in militaire blokken wordt opgenomen.

Er is dus een duidelijke tegenstelling tussen deze overeenkomst en de Parijse accoorden, die zijn gericht op het vormen van een militair blok en het scheppen van een toestand van ernstige spanning in Europa.

Dit accoord bewijst, dat langs vreedzame weg met de Sowjet-Unie overeenstemming kan worden bereikt en dat onderhandelingen succes kunnen brengen.

Op deze weg zal ook een viermogendheden-conferentie resultaat kunnen hebben. Maar dan zullen de Westelijke mogendheden afstand moeten doen van de methode om besprekingen te voeren vanuit „posities van kracht"; zij zullen moeten uitgaan van de erkenning en eerbiediging van elkaars belangen en beide partijen zullen de conferentiezaal moeten betreden met de wens overeenstemming te bereiken.

Uit de vele persberichten, die naar aanleiding van de Westelijke plannen voor een viermogendhedenbespreking zijn verschenen, komen evenwel andere opvattingen naar voren.

Het is duidelijk, dat er kringen zijn, die een viermogendhedenconferentie, in ieder geval een lange en trage voorbereiding daartoe, zouden verwelkomen om deze te gebruiken als scherm, waarachter zij hun agressieve plannen kunnen uitvoeren en met name in snel tempo de Wehrmacht op de been willen helpen. Hun luide geschreeuw over onderhandelingen op het hoogste niveau dient om het gedreun van Duitse laarzen niet te doen horen. Hun vredeszang heeft tot doel hen voor wie het Duitse militarisme een direct dreigend gevaar is, in slaap te sussen.

Het gepraat over onderhandelingen moet de indruk wekken, dat het met de herrijzing van de Wehrmacht wel niet zo'n vaart zal lopen.

Besprekingen en verkiezingen

De regeringen, die door de bekrachtiging van de Parijse accoorden in tegenstelling hebben gehandeld met de wil van het volk en de belangen van het land, willen door het praten over onderhandelingen hun positie versterken.

Op deze zijde van de conferentie-voorstellen van Westelijke zijde is b.v. ten aanzien van Engeland gewezen door het persbureau France Presse, dat berichtte:

> *„In Londen heerst de indruk, dat de Labour-oppositie zich voorbereidt om de leuze „ontmoeting op het hoogste niveau" te gebruiken voor de verkiezingsstrijd. De regering hoopt thans dit wapen aan de oppositie te*

ontnemen en de stemmen te krijgen van de kiezers voor wie zo'n initiatief grote aantrekkingskracht heeft."

In Amerika heeft eveneens de stemming onder de brede massa's, die voor onderhandelingen zijn, een grote rol gespeeld. De gedachte aan besprekingen is er zo populair, dat de New York Herald Tribune moest schrijven, dat Washington „de conferentie niet vermijden kan, zelfs als het dat zou willen".

Zowel in Engeland als in Amerika geldt het gepraat over een viermogendhedenconferentie in aanzienlijke mate verkiezingspropaganda. Eden wil hiermede Labour de wind uit de zeilen nemen en Churchill doen vergeten, die lang praatte over onderhandelingen maar ze ten slotte afwees. En Eisenhower wil de palm niet laten in handen van de Democraten met het oog op de verkiezingen van het volgende jaar.

Deze bijgedachten bij het geroep om besprekingen verklaren, waarom de Sowjet-premier Boelganin in zijn rede op de Warschause conferentie als voorwaarde stelde, dat een viermogendhedenconferentie

„werkelijk de vermindering van de internationale spanning ten goede komt en de internationale betrekkingen bevordert."

Geen afpersing vanuit „posities van kracht"; geen camouflage van de voorbereiding tot agressie; geen holle verkiezingspropaganda, maar verbetering van de internationale toestand. Alleen met zulk een gedachte kan men oprecht een conferente van vier tegemoet treden.

De centrale taak

Op het 17de Congres van de C.P.N., waar de kwestie van de Duitse herbewapening in het centrum van de aandacht stond, is er op gewezen, dat het Duitse imperialisme en militarisme de oude vijand is van het Nederlandse volk. Door de bekrachtiging van de Parijse accoorden is ons land, alsmede de vrede in Europa en de gehele wereld, voor grote gevaren gesteld. Deze worden iedere dag groter door de uitvoeringsmaatregelen, die nu in West-Duitsland worden getroffen. Al in Juli wil Adenauer de eerste troepen in Wehrmachtsuniform laten marcheren.

De strijd ter verhindering van de herrijzing der Wehrmacht en tegen een atoomoorlog is daarom de belangrijkste, centrale taak van alle vaderlandse krachten, hij is noodzakelijk om Nederland te redden! Het is de plicht van de communisten om in deze strijd vooraan te gaan.

De Nederlandse vredelievende krachten voeren de strijd tegen het herlevende Duitse militarisme in nauwe solidariteit met de Duitse democratische krachten, die niet willen dat hun land weer de weg begaat van agressie en overheersing van andere landen, de weg die uiteindelijk leidt tot grote vernietigingen in Duitsland zelf.

Het Duitse volk neemt de belangrijkste plaats in bij deze strijd. Op zijn schouders ligt de hoofdverantwoordelijkheid, dat dit niet zal gebeuren.

Tweemaal was het Duitse volk hiertoe niet in staat. Maar thans is de situatie anders. De Duitse vredelievende en democratische krachten hebben in de Duitse Democratische Republiek een steunpunt. Zij ondervinden van het gehele democratische kamp ondersteuning. Dit is een waarborg, dat de geschiedenis zich niet zal herhalen!

JAAP WOLFF

WONDER EN WERKELIJKHEID

Wanneer men feest viert, behoort het tot de slechte toon, de vreugde te bederven door zure opmerkingen te maken. Tot de „goede toon" kan men echter geenszins de gewoonte rekenen de feeststemming op te vrolijken door zichzelf in het zonnetje te zetten en een onwerkelijke sfeer van rozengeur en maneschijn te scheppen, die niets met de werkelijkheid te maken heeft.

Ter gelegenheid van de tienjarige herdenking van de bevrijding werd Nederland met een vloed van economische feest-literatuur bedolven die er op berekend was, zulk een sfeer van rozengeur en maneschijn te scheppen en de samenstellers er van in het zonnetje te zetten. Het meest opmerkelijke voorbeeld van deze literatuur is ongetwijfeld het lijvige document, dat het ministerie van economische zaken heeft laten verschijnen. „Veelal bestempelde men het spectaculaire herstel van de Nederlandse economie als het Nederlandse wonder" heet het daar en wanneer men het ministerie moet geloven, dan danken wij dit wonder in de eerste plaats aan de Amerikaanse hulp in het kader van het Marshall-plan.

Wat terughoudender is het gebruikelijke Jaarverslag van de Nederlandse Bank. Maar ook in dit omvangrijke stuk zal men vergeefs naar een objectieve voorlichting over de ware stand van zaken zoeken. Wanneer er in Nederland een „wonder" heeft plaatsgehad dan zal dit logischerwijs in de toegenomen welvaart van de bevolking tot uiting moeten komen. En inderdaad moet men daar wel aan geloven, wanneer men althans het regeringsdocument, getiteld „Nederlandse economische ontwikkeling 1945—1955" leest.

Maar zelfs de door het ministerie verschafte cijfers doen al twijfel rijzen. Zo zegt het, dat het verbruik per hoofd van de bevolking in 1954 zeven procent hoger was dan in 1951, maar nauwelijks één procent boven het verbruik van 1949. Voorzichtiger is in dit opzicht al de directie van de Nederlandse Bank. Zij verklaart, dat „de bewegelijkheid der lonen en prijzen" het moeilijk maakt een uitspraak te doen „over de nauwkeurige omvang van de reële loonsverhoging, die in 1954 tot stand kwam". Op een cijfer wil zij zich niet vastleggen. Wel erkent zij dat „de stijging van de kosten van het gezinsverbruik in tegenstelling stond tot het prijsbeloop (de daling der prijzen) in de internationale goederenbeweging", een verschijnsel, waarop in dit tijdschrift reeds meermalen de aandacht is gevestigd en dat zijn verklaring vindt in het feit dat de kartels en monopolies de binnenlandse prijzen hoog houden, aldus extra winsten makend.

De vraag blijft evenwel, hoe het nu met de „reële loonsverhoging" staat.

Volgens een statistiek, gepubliceerd in het Mei-nummer van Ec.-Statistische Berichten is de omvang van het verbruik per hoofd in ons land in 1954 even groot geweest als in het jaar 1938. (Dit extra-nummer draagt de welsprekende titel „Herstel en opbloei van de Nederlandse economie 1945—'55".)

Waar blijft evenwel de opbloei als blijkt dat we in 1954 nog even ver zijn als in 1938? Daarbij moet bovendien in het oog gehouden worden,

dat dit „op de plaats marcheren" nog maar gedeeltelijk juist is. Want De Amsterdamse Bank merkt in Kwartaaloverzicht nr. 107 op dat de totale consumptie het peil van 1949 weliswaar heeft overschreden, maar dat dit „evenwel nog niet het geval" was voor de duurzame verbruiksgoederen. Het verbruik daarvan ligt dus nog beneden dat van 1949 resp. 1938.

Dit werpt een scherp licht op de situatie. Want het is bekend dat zelfs het bereikte peil van de omzet van duurzame verbruiksgoederen een sterk kunstmatig karakter heeft. Radio's en bromfietsen, meubelen en dergelijke zaken worden immers in toenemende mate op afbetaling verkocht, d.w.z. op toekomstige, maar nog niet bestaande koopkracht.

En wat was het peil van 1938?

Zoals men weet, is 1938 een jaar van diepe crisis geweest. De werkloosheid omvatte in dat jaar 353.000 personen of 10,8% van de beroepsbevolking. (Slechts het jaar 1936 toonde een nog grotere omvang.) Wat dit cijfer voor het levenspeil van de werkende bevolking betekent, behoeft geen nadere toelichting. Het is echter nuttig er op te wijzen, dat in 1954 de gemiddelde omvang van de werkloosheid slechts 1,8% van de beroepsbevolking bedroeg. Wanneer niettemin het gemiddelde verbruik niet hoger was dan in het crisisjaar 1938, dan kan er slechts één gevolgtrekking uit worden gemaakt, nl. dat de gemiddelde reële koopkracht van de werkende bevolking, in het bijzonder van de arbeidersklasse, b e n e d e n het crisispeil van 1938 gelegen moet hebben. Immers, hoe is het anders te verklaren, dat het verbruik per hoofd niet is gestegen, terwijl overal gesproken wordt van welvaart en zelfs van toegenomen welvaart? De voornaamste taak van het Centraal Bureau van de Statistiek bestaat daarin, deze werkelijkheid te verbergen. Toch kan men uit zijn gegevens aflezen, hoe zij er uit ziet.

Een vergelijking van het nationale inkomen in de jaren 1938 en 1954 leert, dat het van 4,9 milliard op 21,1 milliard gulden is gestegen. Per hoofd bedroeg het in 1938 — 5.637 gulden en in 1954 — 19.785 gulden. Dit is dus een stijging van het 3,5voudige.

Om de gevolgen van de inflatie, die in deze cijfers tot uiting komt, te overkomen zou een arbeider in 1954 dus het 3,5voudige van 1938 verdiend moeten hebben, alleen om over dezelfde koopkracht als in dat crisisjaar te beschikken. Volgens de vooroorlogse gegevens verdiende bv. een geschoolde metaalbewerker in Amsterdam een week-uurloon van gemiddeld 31,68 gulden in 1938. Zijn werkelijk brutoloon kan — met inachtneming van 30% tarieftoeslag — dus op *f* 41.19 gesteld worden. Het week-uurloon van deze groep bedraagt thans evenwel *f* 64,80, het dubbele van voor de oorlog. Het bruto-loon (tarief-toeslag inbegrepen) kan op ca. *f* 84,00 gesteld worden. Om gelijk te blijven met het jaar 1938 zou een geschoolde metaalbewerker in Amsterdam evenwel volgens bovenstaande vergelijking *f* 144,16 (het 3,5voudige van zijn inkomen in 1938) moeten verdienen.

In guldens van 1954 uitgedrukt, verdiende hij dus 60 gulden te weinig of anders gezegd: de koopkracht van zijn tegenwoordig loon ligt 41,6% beneden die van 1938!

Voor de landarbeiders zal het cijfer iets gunstiger liggen, voor de arbeiders en ambtenaren in overheidsdiensten echter ligt het nog slechter,

zodat de lonen in de metaal-industrie dus kenmerkend genoemd kunnen worden voor de algemene koopkracht van de Nederlandse arbeidersklasse.

Aangezien ook het werkelijke inkomen van de middengroepen — klagen de boeren niet over dalende opbrengsten en stijgende kosten? — eveneens ten achter is gebleven, kan het feit dat het gemiddelde verbruik thans op hetzelfde peil staat als in 1938 dus slechts verklaard worden door een onevenredige stijging van het luxe-verbruik der bezittende klasse. (Ook het toenemende toeristen-verkeer speelt hierbij een rol.) En dit is begrijpelijk, wanneer men zelfs maar een vluchtige blik op de winstcijfers werpt.

Uit het bovenstaande moet dus de conclusie getrokken worden, dat de absolute verarming van de werkende bevolking een zeer grote omvang heeft aangenomen. Wanneer zij voor geschoolde metaalbewerkers ruim 40% bedraagt, dan is zij voor zulke groepen als de textielarbeiders of de arbeiders in overheidsdienst (trampersoneel) nog groter.

Maar ook de relatieve verarming heeft een grote omvang aangenomen. Volgens het verslag van de Nederlandse Bank is de gemiddelde productiviteit per industrie-arbeider in 1954 ruim 12% hoger geweest dan in 1938. In de periode van 1949—'54 steeg zij met 28%. Nog sterker is zij in afzonderlijke bedrijfstakken gestegen. Zo steeg de gemiddelde productiviteit van 1953 op 1954 met 7%, maar in de metaalnijverheid met ruim 13%.

De toegenomen productiviteit of uitbuiting maakt dus het totaalbeeld nog ongustiger. Immers, zelfs wanneer men zou aannemen, dat de gemiddelde prestatie van een geschoolde metaalbewerker sinds 1938 slechts met het gemiddelde Nederlandse cijfer — 12% — gestegen zou zijn (in werkelijkheid is de prestatie van deze arbeiders ca. 70% hoger!) dan zou dus zijn huidige loon 12% hoger moeten zijn dan in 1938, alleen om gelijk te blijven. Zijn loon, omgerekend in guldens van 1954 bedroeg toen — zoals wij gezien hebben — 144 gulden. Hij zou dus ruim 161 gulden moeten verdienen, dat is bijna het dubbele van zijn werkelijke verdienste.

De conclusie is, dat de absolute en relatieve verarming tezamen voor de metaalbewerkers ca. 50% ten opzichte van 1938 bedraagt. Ziehier het welvaartssprookje, en ziehier de gevolgen van toenemende uitbuiting en inflatie.

*

Aan het vraagstuk van de inflatie heeft de directie van de Ned. Bank dit jaar veel aandacht besteed. Tot voor kort behoorde het nog tot de goede toon, om het bestaan van inflatie te ontkennen. Op de discussie die daarover gaande is, wil de Ned. Bank niet ingaan, maar, zegt zij, het antwoord op de vraag of er inflatoire verschijnselen bestaan, moet „stellig bevestigend luiden".

Waar echter komen die inflatoire verschijnselen vandaan? Men zal van de Nederlandse Bank niet kunnen verwachten, dat zij ronduit antwoordt: van de bewapeningswedloop. Zelfs tracht zij de regering vrij te pleiten. Het „financieringsgedrag van de Staat was in 1954 practisch gesproken neutraal", lezen wij in het Bankverslag. Dat mag dan for-

meel gesproken juist zijn — er is door de regering evenveel geld aan de markt onttrokken als zij er in bracht —, maar het komt toch slechts op een verplaatsen van de verantwoordelijkheid neer. Berekend wordt dat van het bedrijfsleven voor een bedrag van 360 millioen gulden aan „waarneembare inflatoire financieringen" in het afgelopen jaar heeft plaatsgehad. Voor de gehele periode van 1950—'54 wordt dit bedrag op 2,3 milliard gulden geschat. Het gaat hier dus om gelden, die geen werkelijke waarde vertegenwoordigen en derhalve inflatoire verschijnselen — ontaarding van de gulden en prijsstijging — veroorzaken. Er is evenwel slechts één bron voor deze ontwikkeling aan te wijzen en dat zijn de oorlogs-opdrachten. Die echter komen van de regering!

Van groot belang is de verdere analyse van de Nederlandse Bank. Zij stelt, dat de voornaamste inflatoire impulsen uit het buitenland komen. Het is bekend, dat de ontwikkeling van de Nederlandse uitvoer na 1948 in de eerste plaats steunde op de lage lonen in ons land. Men kocht en koopt in Nederland om aldus mee te profiteren van die lage lonen. Maar wanneer die goederen bovendien op crediet, op een belofte tot het betalen in de toekomst, geleverd worden, dan ontstaan er inflatoire ontwikkelingen. De Ned. Bank verklaart, dat het voornaamste instrument om de inflatie binnen te smokkelen de Europese Betalings-Unie is geweest. Op 1 Jan. jl. kwam op de balans van de Ned. Bank een bedrag van één milliard gulden voor van „niet-inwisselbare deviezen". Dit was het crediet, dat de Ned. Bank gedwongen was aan de Europese Betalings-Unie te verlenen uit hoofde van leverantie van Nederlandse goederen aan de overige leden van die Amerikaanse instelling.

Wat betekent dit in de practijk? Het betekent, dat wij goederen uitvoeren en in plaats van buitenlandse goederen daarvoor in ruil te ontvangen, papiergeld in omloop brengen.

De Europese Betalings-Unie, aldus zegt de directie van de Nederlandse Bank, „is tot een instrument geworden, dat het leden-landen heeft vergemakkelijkt de gevolgen van binnenlandse inflatoire financieringen ten dele af te wentelen op mededelingen". Dat is duidelijk. De inflatie, die in andere landen als gevolg van de bewapeningsconjunctuur ontstaat, wordt langs de EBU Nederland binnen gesmokkeld.

De conclusie van de Ned. Bank is, dat de Europese Betalings-Unie „bij voorkeur" beëindigd moet worden.

Dit is een advies, dat de regering niet zonder meer naast zich neer kan leggen, maar het blijft toch maar een halfslachtig advies. Want, zoals gezegd — de werkelijke oorzaak van de inflatoire ontwikkeling wordt met de mantel der liefde bedekt. Het is immers niet aan te nemen, dat Nederland aan de buitenlandse inflatoire invloeden ontkomt, wanneer het voornaamste middel tot het doorgeven van die invloeden (de EBU) wordt opgeheven. De invloeden blijven bestaan. Ook de drang naar het verlenen van inflatoire credieten aan het buitenland blijft bestaan en zal zelfs toenemen, naarmate de exportmoeilijkheden groeien.

Met dat al blijft het advies van de Nederlandse Bank natuurlijk van het grootste belang.

Het verslag van de Nederlandse Bank bevat, zoals gebruikelijk, tal

van belangrijke gegevens. Maar wij willen ons in deze notities nog slechts met een punt bezig houden, de betalingsbalans. Uit het overzicht blijkt, dat het bedrag van uit het buitenland ontvangen dividenden etc. met 675 millioen gulden in 1945 een nieuw record bereikte. Hoeveel hiervan uit Indonesië afkomstig is, blijkt niet uit de gegevens.

De vraag, die ons bijzonder interesseert, is de financiële verhouding tot Amerika.

In de eerste plaats blijkt uit het overzicht, dat het bedrag van dividenden enz. dat uit de Amerikaanse bedrijven in ons land naar Amerika wordt overgemaakt, voortdurend stijgt. In 1952 ging het om 99 millioen gulden, in 1954 om 119 millioen.

In de tweede plaats verkochten Nederlandse bezitters Amerikaanse aandelen tot een totale waarde van 207 millioen gulden. Dit geschiedde klaarblijkelijk uit vrees voor de crisis in Amerika. In de derde plaats verkochten de grote trusts, vooral de Koninklijke Olie, voor een bedrag van 428 millioen gulden van hun aandelen aan Amerika. In de vierde plaats veranderde het tegoed, dat Nederland in 1953 in het betalingsverkeer met Amerika had, in een zeer belangrijk tekort. Het bedroeg op de lopende rekening niet minder dan 475 millioen gulden en slechts dank zij de zo even genoemde verkoop van Amerikaanse aandelen en van Nederlandse aandelen aan Amerika bedroeg het uiteindelijke tekort slechts 102 millioen gulden.

De voornaamste oorzaak van deze ontwikkeling is de eenzijdige vrijmaking van de invoer uit Amerika, waar geen soortgelijke Amerikaanse maatregelen ten gunste van de Nederlandse uitvoer naar dat land tegenover stonden. Het tekort in het handelsverkeer bedroeg dientengevolge alleen al 614 millioen gulden. En had daar tegenover niet een grootscheepse uitverkoop van Nederlandse aandelen in Amerika en liquidatie van Nederlands bezit in Amerika tegenovergestaan, dan zou het dollartekort reeds in het afgelopen jaar ernstige vormen hebben aangenomen.

De vrijmaking van de Amerikaanse invoer in ons land als gevolg waarvan de Amerikaanse goederen-invoer met ruim 50% steeg, moet men in verband zien met de crisis in Amerika. Deze maatregel werd afgedwongen om die crisis te helpen verzachten. Daar staat tegenover dat de Nederlandse uitvoer naar Amerika achteruitging, m.a.w. dat de Amerikaanse invoerbeperkingen verscherpt werden.

De verhouding tussen Amerika en ons land ziet er dus als volgt uit: Terwijl Amerika zijn grenzen sluit voor Nederlandse producten, wordt ons land gedwongen, zijn eigen deuren voor onverkoopbare Amerikaanse producten wijd open te zetten. Bovendien raken steeds meer aandelen van de grote Nederlandse ondernemingen in Amerikaanse handen en wordt Nederlandse arbeidskracht in toenemende mate door Amerikaanse ondernemers uitgebuit. Dit laatste houdt tevens in, dat de Amerikanen de concurrentiestrijd tegen de Nederlandse industrie op onze bodem uitvechten.

Bij wijze van dank heeft Nederland verleden jaar voor een bedrag van 105 millioen gulden aan bewapeningsorders uit Amerika ontvangen, die volgens vroegere berichten tegen verlies geleverd moesten worden. Voorts hebben de Amerikanen de inflatie in ons land georganiseerd.

Die begon immers met de door Washington afgedwongen devaluatie van de gulden. En dat heeft op zijn beurt de voorwaarde geschapen, dat de overige bondgenoten van Amerika op de meest goedkope wijze van allerlei Nederlandse goederen worden voorzien, vooral afkomstig van de landbouw, die direct of indirect met de oorlogsvoorbereiding in verband staan. Zo ziet het Amerikaanse systeem er uit.

Van welke kant men het ook bekijkt — het werkt altijd ten gunste van onze weldoeners, ten nadele van ons land en in het bijzonder ten nadele van de werkers, zoals men hierboven heeft kunnen zien. Er blijkt dus, dat het verslag van de Nederlandse Bank nog steeds nuttige lectuur is.

F. BARUCH

John Heliker

HET INDONESISCHE VOLK STRIJDT VOOR DE VREDE EN VOOR DE OVERWINNING VAN HET NATIONALE FRONT IN DE AANSTAANDE VERKIEZINGEN

Zoals over de hele wereld bekend, werd in April van dit jaar in Bandoeng, de mooie, door het 80 millioen tellende volk van Indonesië geliefde stad, een grote conferentie gehouden van Aziatische en Afrikaanse landen. Het was een bijdrage van Indonesië en van Azië en Afrika in de strijd om het kolonialisme van het aangezicht der aarde te verwijderen, in de strijd voor een duurzame vrede en voor de bevordering van de vriendschap tussen de volkeren.

Vele besluiten werden op de Aziatisch-Afrikaanse Conferentie genomen. Besluiten, niet alleen van belang voor Azië en Afrika, maar ook voor de gehele wereld. De hele wereld weet, dat het geen gemakkelijke zaak is om 29 landen, die 1600 millioen mensen vertegenwoordigen tezamen te brengen, noch is het een gemakkelijke taak zulk een conferentie eensgezinde besluiten te doen nemen, maar nog minder gemakkelijk om de aanvaarde besluiten uit te voeren. Bij de uitvoering van deze besluiten hoopt het Indonesische volk en, ik denk dat ook alle volkeren van Azië en Afrika dit hopen, de solidariteit te verkrijgen van de volkeren in de andere werelddelen. Deze solidariteit is hard nodig, omdat de imperialistische landen zeker hun uiterste best zullen doen om de uitvoering van de conferentie-besluiten te belemmeren, terwijl die deelnemers aan de conferentie, die niet loyaal zijn, door hen gebruikt zullen worden.

In de eerste plaats heeft de Aziatisch-Afrikaanse Conferentie zonder twijfel een internationale betekenis, die geenszins klein te noemen is. Zij is een belangrijke bijdrage tot het verminderen van de internationale spanningen en heeft de landen van Azië en Afrika, in het bijzonder de Volksrepubliek China met zijn 600 millioen inwoners, een juiste plaats toegekend in de betrekkingen tussen de volkeren van de wereld.

De Aziatisch-Afrikaanse Conferentie is een historische gebeurtenis in de strijd voor het beëindigen van de overheersing van de Verenigde Staten van Amerika, Groot-Brittannië en andere westelijke staten over de landen van Azië en Afrika.

Maar de Aziatisch-Afrikaanse Conferentie is ook belangrijk in een andere zin. Het is een belangrijke gebeurtenis voor het Indonesische volk in de pogingen om binnenlands de eenheid te verbreden en te versterken. Heeft de Aziatisch-Afrikaanse Conferentie niet aangetoond, dat verschillen van nationaliteit, ideologie, godsdienst en politieke opvatting de deur niet sluiten voor de mogelijkheid om overeenstemming te vinden en deze tot uidrukking te brengen in gezamenlijke besluiten?

In Indonesië zijn vele nationaliteiten. Het volk beleidt verscheidene godsdienstige geloven, er zijn meer dan twintig politieke partijen die verschillende ideologieën en politieke opvattingen hebben. De Aziatisch-Afrikaanse Conferentie geeft nieuwe kracht aan de waarheid die de PKI herhaaldelijk aan het Indonesische volk heeft verkondigd, dat dit alles geen verdeeldheid in de rijen van het volk mag veroorzaken. Integendeel, het moet het Indonesische volk stimuleren in het verder ver-

breden en versterken van haar eenheid, als voorwaarde voor het verdrijven van de voornaamste vijand van het Indonesische volk — het Nederlandse imperialisme — uit Indonesië, voor de strijd tegen de interventie en de misdadige oorlogsvoorbereidingen die thans getroffen worden door het Amerikaanse imperialisme en voor het verwerkelijken van zijn volledige nationale onafhankelijkheid.

Het Indonesische volk is thans actief bezig met de voorbereiding van het Al-Indonesische Congres, dat in het midden van dit jaar zal worden gehouden. De congrescomité's in het centrum en in de gebieden worden gesteund door de PKI, door nationalistische partijen, door partijen gebaseerd op godsdienst, door democratische massa-organisaties, door leidende persoonlijkheden uit intellectuele kringen, kunstenaars en andere. Naast het bediscussiëren van het vraagstuk van de versterking van de nationale eenheid in de strijd tegen het Nederlandse imperialisme, zal dit Congres eveneens de wereldvrede versterken, als iets dat niet gescheiden kan worden van de strijd van het Indonesische volk voor nationale onafhankelijkheid.

Het belang van een bredere en strijdbaardere nationale eenheid wordt zelfs scherper gevoeld in verband met het feit dat eind September van dit jaar in Indonesië verkiezingen zullen worden gehouden voor 250 Parlementsleden en in December verkiezingen zullen worden gehouden voor 500 leden van de (Grond)-wetgevende Vergadering.

Dit is een historische gebeurtenis voor het Indonesische volk, omdat voor de eerste maal in haar geschiedenis het Indonesische volk zelf zal beslissen welk soort regering en grondwet het wenst. Bijna tien jaar zijn verstreken sinds op 17 Augustus 1945 de Volksrevolutie uitbrak, maar tengevolge van de gewapende aanvallen gedaan door het Nederlandse imperialisme met de steun van het Amerikaanse en Engelse imperialisme, en tengevolge van de bureaucratie in het regeringsapperaat, heeft het Indonesische volk in al deze tien jaren nog geen permanent parlement en grondwet verkregen. Alles is nog slechts van een voorlopig karakter.

Momenteel komen vele mensen in fabrieken, in dorpen, in scholen, in kantoren en in feite overal, bijeen, om de algemene verkiezingen te bediscussiëren. Door het gehele land worden grote en kleine vergaderingen door de verschillende politieke partijen gehouden. Vele verkiezingssymbolen zijn aangebracht in de steden en dorpen en zelfs aan de voet van de bergen en op berghellingen. De Indonesische mensen die stemrecht hebben, denken zorgvuldig na over het symbool waarop zij willen stemmen, omdat alle candidaten in de verkiezingen vertegenwoordigd zullen zijn door hun respectievelijke symbolen. De kiezers zullen hun stem uitbrengen door het neerschrijven van de naam van de candidaat of door het tekenen van het symbool dat zij ondersteunen.

De PKI heeft in de verkiezingen de hamer-en-sikkel als haar symbool aangenomen, maar de PKI heeft niet alleen partijleden voorgedragen. Dertig procent van de PKI-candidaten zijn partijlozen, die accoord gaan met het PKI-program, waaronder patriotten en democraten uit de rijen der intellectuelen, kunstenaars, oud-strijders, leiders van democratische massa-organisaties en andere. In verband met het feit, dat 80% van het volk in Indonesië analphabeet is, heeft de PKI diegenen die in de ver-

kiezingen op haar willen stemmen opgeroepen niet de naam te schrijven van de candidaat van hun keuze, maar een streepje te zetten bij het hamer-en-sikkel-symbool.

De PKI ondersteunt de vooruitstrevende aspecten van de politiek van de huidige regering, de regering van Ali Sastroamidjojo van de Indonesische Nationalistische Partij (PNI). De PKI ondersteunt o.a. de politiek voor het houden van algemene verkiezingen. Naast deze zijn andere aspecten die door de PKI ondersteund worden de buitenlandse politiek, gebaseerd op de principes van vreedzaam naast elkaar bestaan, de politiek van het geven van enige vrijheid aan de PKI en de democratische massa-organisaties om hun werkzaamheden te verrichten en de politiek van het onderdrukken van de zgn. „Islamitische Republiek van Indonesië" en zijn terreurbende, de Darul Islam, die opgericht werd en gefinancierd wordt door het Nederlandse en Amerikaanse imperialisme. De „Islamitische Republiek van Indonesië" en zijn „Darul Islam" heeft gepoogd in feite contrôle te krijgen over bepaalde kleine gebieden van de Republiek van Indonesië en zij hebben hun „ambassadeur" in de Verenigde Staten aangesteld met dienovereenkomstige bescherming en hulp van dit land. Dit alles vertegenwoordigt een concreet gevaar voor de Republiek Indonesië en voor het houden van de aanstaande verkiezingen.

De imperialistische landen en bovenal Nederland en Amerika, weten zeer wel dat als de verkiezingen worden gehouden onder de huidige Indonesische regering, hun vooruitzichten voor de toekomst in Indonesië erg treurig zullen zijn. Het is om deze reden dat het Nederlandse en Amerikaanse imperialisme, met gebruikmaking van Tsjang Kai-tsjek (Kwo Min Tang)-agenten en -verraders onder de Indonesiërs zelf, naarstig werken om de instorting van de huidige regering tot stand te brengen. De PKI en andere democratische partijen en organisaties streven er met alle kracht naar deze misdadige acties van de imperialisten en verraders te verijdelen en te vernietigen.

Indien Indonesië een betere toekomst wil hebben, is er geen andere keus voor het Indonesische volk dan de overwinning tot stand te brengen van de PKI en het gehele nationale eenheidsfront en de Masjumipartij (de reactionnaire Islamitische partij die de belangen van het Nederlands-Amerikaanse imperialisme en van de landheren vertegenwoordigt) en de Indonesische Socialistische Partij (rechtse socialisten) in de aanstaande algemene verkiezingen de nederlaag toe te brengen.

Teneinde in de verkiezingen de overwinning van het nationale front te behalen mobiliseert de PKI al haar krachten om haar werk in de rijen van de massa's van het volk te verbeteren, het bondgenootschap van arbeiders en boeren te versterken en op basis van dit bondgenootschap het nationale eenheidsfront te verbreden.

Bovendien spoort de PKI de mensen aan in zo groot mogelijke getale hun stem uit te brengen in de verkiezingen en leert hun geen politieke of technische fouten te maken als zij hun stem uitbrengen.

De overwinning van het nationale front in de aanstaande verkiezingen zal het Indonesische volk een brede weg openen in haar strijd om

de huidige toestand van Indonesië als half-koloniaal en half-feodaal land te likwideren en de volledige nationale zelfstandigheid door het gehele land te verwerkelijken.

Het Indonesische volk is er van overtuigd dat zij niet alleen staat in haar strijd voor vrede en volledige nationale zelfstandigheid.

De strijd van het Indonesische volk is een deel van de strijd tegen het imperialisme en de strijd voor de vrede door de gehele wereld, een strijd die thans onoverwinnelijke bolwerken heeft: het bolwerk van de Sowjet-Unie, het bolwerk van de Volksrepubliek China en het bolwerk van de andere volksdemocratische landen zowel in Europa als in Azië.

Djakarta, Mei 1955.

D. N. AIDIT, ALG. SECR. VAN DE PKI.

Opmerkingen bij de congresresolutie:

VOOR BETER LEIDING GEVEN AAN DE AFDELINGEN

Bij de uitvoering van de besluiten van ons zeventiende partijcongres, voor een vredelievende zelfstandige Nederlandse politiek, voor de verdediging van het levenspeil van de werkers onder de leuze „Eenheid tegen Romme" staat onze partij voor een aantal omvangrijke taken.

De positie die onze partij in Nederland inneemt, rechtvaardigt het te zeggen, dat het van de activiteit van de partij, van haar vermogen de massa's te mobiliseren rond de besluiten van het congres, in hoge mate afhangt welke weg ons volk zal gaan, die van vrede en welvaart of die van oorlog, leed en armoede.

Het congres heeft dus een zeer verantwoordelijke taak op onze schouders gelegd. Het heeft ons opgedragen de partijpolitiek te verwezenlijken.

Maar het partijcongres deed dat niet zonder meer.

Juist aan de verwezenlijking van onze partijpolitiek, aan de uitvoering van onze taken is zeer veel aandacht besteed. De toestand van de partij-organisatie, die beslist over de uitvoering van onze politiek, heeft zowel op het congres als in de voorbereiding in het middelpunt van de belangstelling gestaan. Het resultaat van deze discussies over de organisatie is de op het congres aangenomen resolutie, elders in dit blad afgedrukt. Deze resolutie wijst de gehele partij de weg naar een snelle verbetering van de partij-organisatie.

Nu gaat het erom deze resolutie toe te passen in het werk van de partijleiding, zowel in de districten als in de afdelingen.

Door een grondige bestudering en het in practijk brengen van deze congresresolutie hebben we het in onze macht, de conclusie ongedaan te maken, dat we bij de huidige stand van partijorganisatie niet in staat zijn alle noodzakelijke taken uit te voeren.

Wat geeft de partij de grootste kracht?

Dat is wanneer alle partijgenoten actief zijn en op hun terrein werken aan de uitvoering van de politiek van onze partij. De partijpolitiek moet via de leden van de partij tot de massa komen. Onze partij wint voortdurend aan kracht, wanneer zij zonder ophouden uit de massa de beste en strijdbaarste arbeiders, middenstanders en intellectuelen opneemt.

Zo op het oog is dit een nogal voor de hand liggende conclusie. Maar toch worden juist hier steeds weer fouten gemaakt, waardoor de partijactiviteit wordt beperkt. Op vele punten in de partij wordt het levendige contact met de massa's gemist, is het werk naar binnen gericht, waardoor de partij niet in staat is leiding te geven.

Deze situatie ontstaat daar, waar de afdelingen van de partij slecht zijn georganiseerd, meestal doordat de onderdistrictsleidingen of de districtsleidingen weinig aandacht aan deze basiseenheden besteden.

Door de partijleiding is de ernstige fout gemaakt, dat zij in deze toestand die zeer veelvuldig in de partij voorkwam, niet heeft ingegrepen.

De zwakke organisatie van vele afdelingen was er o.a. de oorzaak van, dat de actie tegen de Duitse herbewapening niet de resultaten opleverde, die mogelijk waren; dat de actie bij het overheidspersoneel in Amsterdam de partij verraste.

*

Punt 2 van de resolutie zegt dat: „voortdurende zorg besteed moet worden aan de basisafdelingen in de bedrijven en buurten en voor de stabilisatie en groei van hun besturen. Alle actieve krachten dienen zoveel mogelijk aan de werkzaamheden van hun afdelingen deel te nemen."

Nu gaat het er om, dit in de practijk uit te voeren.

Dit geldt dus in het bizonder het vraagstuk van de instructie vanuit de partijleiding als wel die vanuit de districtsleiding In de districtsbesturen zitten de beste kameraden. En deze moeten hun werk er op richten, dat ze zoveel mogelijk practische hulp aan de afdelingen kunnen geven bij de uitvoering van de partijpolitiek.

Algemene instructies zijn meestal oppervlakkig en helpen nog niet voldoende bij de uitvoering van de besluiten, onder de meestal voor elke afdeling of district, bizondere omstandigheden.

Het leiding geven zit daarom niet in het aan de orde stellen van de activiteiten en dan afwachten wat er van terecht komt.

Dat is boodschappenwerk en heeft niets met organiseren te maken. Wel wordt daarbij hard gewerkt, veel gereisd of gefietst, maar de resultaten blijven onder de maat.

Leiding geven aan de activiteiten van de partij betekent: zelf actief deelnemen aan de uitvoering van de besluiten zoals dat gebeuren moet in de afdelingen.

Als nu op het zeventiende partijcongres besloten is, dat het werk van de afdelingen verbeterd moet worden, dan gaat het niet om nog meer reizen of fietsen, of het sturen van nog meer schriftelijke instructies, maar dan moeten de kameraden van de districtsleidingen, als wel de kameraden die landelijk verantwoordelijk zijn voor de organisatie, daar zelf aan deel nemen en wel op de plaats waar de „slag" geleverd moet worden, in de afdelingen van de partij.

Dat is mogelijk, hoewel niet overal en in alle afdelingen tegelijk natuurlijk.

Oorzaak van oppervlakkige en algemene instructie was juist vaak dat we, allen van goede wil bezield, alles tegelijk wilden aanpakken. Dit leidde tot oververmoeidheid van de kaders. Er werd veel gerend en weinig gedacht, de resultaten waren te gering.

Daarom moeten we ons in de allereerste plaats concentreren op de beslissende punten, op de belangrijkste bedrijfs- en buurtafdelingen.

Als we op een dergelijke wijze leiding geven, dan zijn we in staat in het land en per district voorbeelden te scheppen. De ervaringen uit het practische werk kunnen we publiceren en op vergaderingen vertellen en daarna toepassen in de andere afdelingen van de partij.

Om een voorbeeld te noemen. Er zijn districten waar een groot aantal bedrijven zijn. In een aantal van die districten wordt aan de bedrijfsgroepen, via een bedrijfsverantwoordelijke, instructie gegeven. De rest van het districtsbestuur bemoeit zich niet actief met deze groepen.

Eénmaal in de maand, maar meestal nog minder, wordt het bedrijfswerk op de agenda van de districtsbestuursvergadering geplaatst en besproken aan de hand van een verslag van de kameraad die verantwoordelijk is voor het bedrijfswerk. Het kan niet anders of dit gebeurt zeer oppervlakkig, omdat het grootste gedeelte van de leiding niet op de hoogte is van de bedrijfstoestanden, van de problemen van de arbeiders en van de wijze van werken van de partij in de bedrijven.

In die districten wordt dan ook geen werkelijke leiding gegeven aan het bedrijfswerk.

Het komt vele malen voor dat districtsbesturen daarom verrast worden door de actie, niet op de hoogte zijn van kernverkiezingen en de politieke activiteiten van de bedrijfsgroepen alles te wensen over laten. Al sinds jaren is er in onze partij op gewezen dat het bedrijfswerk het voornaamste organisatorische vraagstuk is, dat dus ook de aandacht moet opeisen van de voornaamste kaders. Hoe het werk in de districten ook is verdeeld, dit element moet steeds weer in het werk van de leidingen worden terug gevonden.

De hierboven omschreven methode kan dus niet juist zijn, die methode leidt ook niet, zoals in het werk is aangetoond, tot de vorming van sterke bedrijfsgroepen in de belangrijkste bedrijven waardoor onze partij leiding kan geven aan de strijd.

Maar in de practijk is ook bewezen dat het anders kan en moet.

De districtsleiding kiest een aantal van de belangrijkste bedrijven uit en geeft daaraan door middel van de beste en meest ervaren partijgenoten uit het bestuur, leiding.

Het resultaat is dat een directe verbinding, zonder tussenschakels, ontstaat met de bedrijfsgroepen.

Een dergelijke vorm van instructie werpt resultaten af.

In de leiding kunnen duidelijke oordelen worden geveld over de in het bedrijf te voeren acties en de versterking van de partijgroep, vooral door het winnen van nieuwe leden. Zo'n methode voorkomt éénmansbesluiten over zeer gewichtige vraagstukken. Voor allerlei practische vraagstukken worden oplossingen gevonden, die van groot gewicht zijn voor a l l e afdelingen in het land.

In Rotterdam en ook in Amsterdam en Kennemerland is bijv. in de practijk gebleken wat een goede methode is voor de ledenwerving. Het doorvoeren van een stelselmatig huisbezoek heeft de eerste vruchten afgeworpen. Er wordt in de vergadering een lijstje opgemaakt van vooraanstaande en strijdbare mede-arbeiders. Daarna worden deze „candidaat-leden" verdeeld onder de partijgenoten. Dan vindt het huisbezoek plaats, waarbij materiaal over de partij wordt meegenomen of van te voren bezorgd, en een rustig gesprek kan beginnen.

Dat is een methode die in overeenstemming is met de belangrijke stap die iedere werker doet wanneer hij lid wordt van de partij. Deze vorm van ledenwerving stelt ons in staat de besten uit ons volk in onze partij te organiseren.

Hierbij is het interessant te weten, dat ervaren is dat de meeste op zulk een wijze gewonnen leden voor verreweg het grootste gedeelte bereid zijn onmiddellijk actief aan het werk deel te nemen. Dit lijkt nu niet bepaald een grote ontdekking. Maar toch wordt deze methode

weinig toegepast en is het kenmerk geweest, dat de ledenwerving niet stelselmatig plaats had, dan alleen op hoogtijdagen en dan zeer oppervlakkig. Dat komt in het bizonder doordat de leidingen er zich niet voortdurend mee bezig hielden. De algemene instructie werd gegeven dat er leden gewonnen moesten worden, maar een zelf organiseren en voorbeelden stellen ontbrak.

Dat was een voorbeeld uit bedrijven maar in de buurten ligt het niet anders. Als de beste kameraden uit het districtsbestuur op deze manier leiding geven aan de afdelingen, brengen ze hun meerdere ervaring en inzichten over op de partijgenoten uit de afdelingen. Nieuwe kaders zullen zo tot ontwikkeling komen en de totale partijactiviteit onder de massa zal zich vergroten.

Wanneer partijgenoten uit de afdelingen in het verleden wel eens beweerd hebben dat ze een kameraad „kwijt raakten" als deze in een districtsleiding werd gekozen dan hebben ze niet altijd ongelijk gehad. Velen verloren zich ook in een algemene instructie. Maar bij een instructie, gericht op het leiding geven en versterken van de afdelingen, zal dit argument geen opgeld meer doen.

Het leiding geven aan de partij moet voeren tot het toepassen van de leninistische organisatiebeginselen van de partij. (Lees het derde leerboekje van de arbeidersbeweging, Hoofdstuk 2).

De partij moet de beste arbeiders en andere werkers door een stelselmatige ledenwerving opnemen, zij mag geen moment het contact met de massa verliezen, doordat de belangrijkste afdelingen niet draaien. Wij moeten onze partij in staat stellen leiding te geven aan de strijd voor de nationale onafhankelijkheid en de dagelijkse belangen van ons volk. Het gaat niet om meer bezoeken en contact met de afdelingen in buurten en bedrijven.

Het gaat om *leiding geven* aan de afdelingen en daarmee aan massale acties van ons volk.

Om dit te verwezenlijken moeten we in de partij de strijd aanbinden tegen alle methoden en opvattingen, die ons daarin belemmeren. Dat is niet de zaak van bepaalde functionarissen, dat is de zaak van de gehele partij, van alle leden.

Het wapen van de critiek en zelfcritiek moet worden gehanteerd.

Elk lid moet in het partijleven deelnemen aan de beoordeling van de activiteiten van de partij-afdeling en de wijze waarop de partij-afdeling vanuit de districtsleiding wordt geholpen bij de uitvoering van de partijlijn. Daartoe moet ook elk lid in de gelegenheid worden gesteld. Regelmatig moeten ledenvergaderingen plaats hebben, maar vooral de besluiten moeten voor een ieder duidelijk zijn. Een ieder moet na de vergadering precies weten welke de voornaamste activiteiten zijn en wie er voor verantwoordelijk is. Over de uitvoering van de besluiten moet verslag worden uitgebracht. Fouten en tekortkomingen mogen niet worden verdoezeld maar moeten worden voorgelegd en beoordeeld.

Partijgenoten die niet voor hun post berekend zijn, moeten worden vervangen door betere, alles met het doel de partij te versterken. Alleen zo wordt het vraagstuk van de organisatie bij voortduring onder het critische oog van alle partijgenoten gebracht, hetgeen de voornaamste voorwaarde schept tot snelle verbetering. HENK HOEKSTRA

ATOOMENERGIE VOOR VREEDZAME DOELEINDEN

De toepassing van de kernenergie als nieuwe bron voor de verhoging van de productiviteit van de arbeid betekent 'n technische revolutie van de allergrootste betekenis. Maar technische revoluties, men denke aan de stoomkracht, de electriciteit, de dieselmachine, e.d. ontwikkelen zich naast en op de grondslag van de bestaande techniek en hebben een periode van ontwikkeling nodig, voordat ze een overwegende rol vervullen, of andere energiebronnen zouden kunnen verdringen.

Het revolutionerende komt in de aanvang vooral tot uiting in de ongelijkmatigheid van de toepassing en van de ontwikkeling der nieuwe techniek, waardoor verschuivingen plaatsvinden in de onderlinge machtsverhoudingen op economisch en daarmee ook op politiek gebied. Dit vraagstuk moeten we thans bovendien zien in het licht van de algemene crisis van het kapitalisme en van de verdeling van de wereld in twee maatschappelijke systemen.

Reeds op het eerste gezicht is het duidelijk, dat het socialistische deel van de wereld de nieuwe energiebron voor vreedzame doeleinden enthousiast begroet en onmiddellijk naar practische toepassing streeft. De tegenpool: de Ver. Staten van Amerika, die over grote kapitaalreserves en technische mogelijkheden beschikt, concentreert die krachten wel op vernietigingsmiddelen, maar van een machtige drang naar vreedzame toepassing is al heel weinig te bespeuren. Andere kapitalistische landen zijn teveel onder de druk van Amerika, om reeds dadelijk van deze nieuwe mogelijkheden ten volle gebruik te kunnen maken voor de verbetering van hun positie tegenover deze machtige concurrent.

Voor een goed inzicht in deze belangrijke ontwikkeling van nieuwe tegenstellingen, is het allereerst nodig na te gaan, welke remmen er in het algemeen in de kapitalistische productiewijze zijn, die een ingrijpende wijziging in de technische grondslagen van de maatschappij tegengaan, remmen, die in de socialistische economie niet bestaan. Fundamenteel heeft Marx er reeds in „Das Kapital" op gewezen, dat toepassing van nieuwe machines onder de kapitalistische productiewijze alleen voordelig is, wanneer de w a a r d e van de arbeidskracht, d.w.z. de b e t a a l d e arbeid, die door de nieuwe machine wordt bespaard, groter is dan de meerdere arbeid, die in de nieuwe machine is belichaamd en op het product wordt overgedragen. Daarentegen geldt voor een socialistische productiewijze, dat de nieuwe machine reeds voordeel oplevert, wanneer de totale hoeveelheid bespaarde levende arbeid groter is dan de meerdere arbeid, die de nieuwe machine op het product overdraagt.

Naarmate, in bepaalde voor de economie beslissende grootbedrijven, het aandeel der levende arbeid in deze bedrijven ten opzichte van dat van de dode arbeid, belichaamd in de productiemiddelen, daalt, wordt het moeilijker in zulke bedrijven goedkopere productie te verkrijgen door besparing van levende arbeid in dat bedrijf. De extra-winsten worden dan o.a. verkregen door de monopoliepositie van de grote bedrijven ten koste van bedrijfstakken met een lagere organische samen-

stelling en dus met relatief meer levende arbeid. Een en ander op de grondslag van de wet van de gemiddelde winstvoet. In deze periode ontstaan nieuwe remmen voor de verdere technische vooruitgang, die door Lenin in zijn „Imperialisme, als hoogste stadium van het kapitalisme" duidelijk zijn geschetst. Hierbij speelt de z.g. „Entwertung" (waardevernietiging) van de oude kostbare productiemiddelen door een ingrijpende technische vernieuwing, een grote rol. Zolang het monopolie in een bepaalde bedrijfstak zijn machtspositie kan behouden en zich daarmee de winsten van andere bedrijven direct of indirect door prijsmanipulaties kan toeëigenen, bestaat er een sterke rem voor ingrijpende vernieuwingen, die de oude installaties waardeloos zouden maken. Dit te meer naarmate het gehele systeem van monopolies door het financierskapitaal tot een machtig geheel wordt verenigd, waarvan de diverse delen met andere middelen dan technische verbeteringen, om de verdeling van de buit strijden.

In de periode van wat Stalin heeft genoemd die van de „maximale winsten" heeft deze ontwikkeling een hoogtepunt bereikt, die alle karaktertrekken van verwording en ondergang draagt. Uitplundering, omkoperij, moord en doodslag als middelen van parasitaire verrijking zijn uit de aard der zaak geen gunstige bodem voor technische revoluties in het productieproces. Middelen tot vernietiging en productiebeperkingen hebben de voorrang.

In dit licht moeten we de toepassing van de atoomenergie voor vreedzame doeleinden in de kapitalistische wereld bezien.

*

Hoe is de toestand in de socialistische en volksdemocratische landen?

Daar ontbreekt de winst als „regelaar" voor het economische leven. De productie is gericht op „de maximale bevrediging van de voortdurend groeiende stoffelijke en geestelijke behoeften van de gehele maatschappij door ononderbroken vervolmaking van de socialistische productie op de grondslag van de hoogste techniek" (Stalin). Dit betekent een steeds grotere drang tot toepassing van technische vernieuwingen, omdat de grondwet van de socialistische economie geheel nieuwe en steeds verder strekkende perspectieven stelt, die de „rentabiliteit" van zulke vernieuwingen op het maatschappelijk leven in zijn geheel en op lange zicht richten. Bij vernieuwingen in bepaalde fundamentele industrietakken komt het er dan niet alleen, of in de eerste plaats, op aan wat de gevolgen daarvan voor de „rentabiliteit" van dat bepaalde bedrijf zijn, maar daarbij beslist de vraag over de productiviteit van de gehele volkseconomie. Dit is mogelijk door het „Staatsplan", als leidende factor voor de ontwikkeling der socialistische economie, binnen de fundamentele wetmatigheden van de socialistische productiewijze.

Vervanging van een op oude technische grondslagen berustende productie-eenheid door een nieuwe zal in het plan worden opgenomen met in achtname van alle gevolgen daaraan verbonden, ook wat betreft de bestemming van de aldus „entwertete", d.w.z. relatief verouderde productiemiddelen. Deze kunnen zeer goed in andere takken van bedrijf of zelfs op andere plaatsen voor een gelijksoortig bedrijf nog toepassing vinden. Naast de meest geconcentreerde en hoogst volmaakte bedrijven

kan men minder volmaakte en minder omvangrijke bedrijven met voordeel toepassen, onder bepaalde lokale verhoudingen van grondstoffentoevoer, beschikbare arbeidskrachten en besparingen bij de distributie. En ook al zouden er tijdelijke verliezen met de invoering van nieuwe technieken gepaard gaan, dan kunnen de voordelen, op langere zicht en bij planmatige toepassing en verder ontwikkeling van de technologische processen, deze aanvankelijke verliezen verre overtreffen.

Het is dus begrijpelijk, dat de Sowjet-Unie de eerste was, die een electrische centrale op de basis van atoomenergie in bedrijf heeft gesteld, terwijl de Ver. Staten op het gebied van de vreedzame toepassing van kernenergie nog geen practische resultaten hebben verwezenlijkt en men daar de rijke hulpmiddelen liever aan vernietiging besteedt.

Dit betekent natuurlijk niet, dat de heersende geldmachten in de Ver. Staten geen belangstelling voor het vraagstuk hebben. Zeer zeker moeten zij rekening houden met de vreedzame toepassing in socialistische landen, die een bedreiging voor hun economie zou kunnen vormen. Voorts is ook de kapitalistische wereld verre van een eenheid en zou toepassing in sommige kapitalistische landen een verschuiving in de onderlinge concurrentieverhoudingen kunnen teweeg brengen. Men dient daarbij in het oog te houden, dat de voordelen van vreedzame toepassing van deze nieuwe energie allerminst voor alle landen gelijk zijn.

Engeland bijv., waar verschillende takken van industrie met verouderde productiemiddelen werken zou van een vernieuwing grotere voordelen hebben, dan een later geïndustrialiseerd land als de Ver. Staten. De economist Dr. L. Rostas, aangehaald door Prof. P. M. S. Blackett in „Atoomenergie en zijn gevolgen", toont voor een grote groep industrieën aan, dat de productiviteit van Amerikaanse ondernemingen dubbel zo groot is als die van overeenkomstige Engelse industrieën. Bij elke technische revolutie in het verleden van de kapitalistische landen hebben verschuivingen plaats gevonden.

Wat de energiebronnen betreft hebben wij slechts te denken aan de windmolens, de waterraderen en de stoommachine, deze laatste eerst op de grondslag van hout als warmtebron, daarna van steenkolen (waarbij Engeland tijdelijk een overwicht had). De electriciteit, in combinatie met moderne waterkrachtinstallaties gaf aan landen als Zwitserland en Zweden een voorsprong. De toenemende betekenis van de petroleum als energiebron en als grondstof voor synthetische producten verschafte de Ver. Staten een heersende positie. En gedurende al deze wisselingen bleven naast de nieuwe, ook de oude energiebronnen en technische hulpmiddelen van betekenis en werden deze, elk op eigen terrein, verbeterd en vervolmaakt, ten einde zich te kunnen handhaven.

*

Wanneer we ons nu de vraag stellen naar de betekenis van de nieuwe energiebron, dan moeten we ons niet voorstellen, dat deze in een kort tijdsbestek alle andere energiebronnen zal verdringen. Van groter belang is het, na te gaan, welke voordelen de toepassing voor de verschillende landen en gebieden heeft en in hoeverre de machtsverhoudingen in de wereld daardoor kunnen worden beïnvloed.

Opgemerkt werd reeds, dat Engeland van een technische vernieu-

wing meer heeft te verwachten dan de Ver. Staten. In Engeland is reeds door de minister van brandstof en energievoorziening een plan ingediend, om in de komende 10 jaar de toenemende behoefte aan energie te verzorgen door het stichten van 12 electrische centrales op de grondslag van atoomenergie. Daartoe zou een bedrag van 3.000 millioen gulden nodig zijn voor een vermogen van 1½ à 2 millioen Kilowatt. Volgens dit plan zou met de eerste 2 proefinstallaties van 50.000 KW midden 1957 worden begonnen en deze zouden in 1960 stroom kunnen leveren. De kosten van de electriciteit zullen aanvankelijk iets hoger zijn dan bij gebruik van steenkolen, maar men verwacht, dat deze kosten zullen dalen, terwijl de steenkolen in Engeland gedeeltelijk moeten worden ingevoerd en de prijzen omhoog gaan. Naar schatting zou de capaciteit van atoomenergie in 1970 3 millioen KW kunnen bedragen en in 1975 10 à 15 millioen KW, of een zesde tot een vierde van de totale behoefte aan electriciteit na een periode van 20 jaar.

Dit plan bestaat bovendien nog slechts op papier. Maar het toont wel, dat de belangstelling voor deze nieuwe mogelijkheden in Engeland dringender is dan in de Ver. Staten van Amerika. Voor industrieel minder ver ontwikkelde landen als bijv. Frankrijk en Italië zou de overgang op de nieuwe energiebasis grotere voordelen bieden dan voor de hoger ontwikkelde landen als Engeland en de Ver. Staten.

Hoe staat het nu met de voordelen van een toepassing van kernenergie in Nederland? Nederland bezit slechts een onvoldoende productiemogelijkheid van steenkolen. De, eveneens beperkte, voorraden aardolie lenen zich beter voor chemische doeleinden en zijn voor de verwerking in Pernis geheel afhankelijk van de buitenlandse trusts. De voorwaarden voor grote waterkrachtinstallaties zijn in Nederland niet gunstig. Onder die omstandigheden zou een nieuwe energiebron hoogst welkom zijn.

Het aandeel van de grondstof in de kosten voor stroomlevering met behulp van atoomenergie is gering en transportkosten spelen daarbij geen rol. Voor het bouwen van grote en ingewikkelde installaties beschikt Nederland over bekwame ingenieurs en vakarbeiders. Onze geleerden op het gebied van kernphysika kunnen een vergelijking met die van andere landen glansrijk doorstaan en wanneer de nodige krachten op deze nieuwe techniek worden geconcentreerd, zullen zeker belangrijke verbeteringen en uitvindingen bij de toepassing niet uitblijven. Hier doet zich een gelegenheid voor zich aan de verstikkende atmosfeer van de Amerikaanse heerschappij te ontworstelen en de Nederlandse ondernemingslust nieuwe mogelijkheden te openen. Goedkope energie betekent nieuwe mogelijkheden voor industrie zowel als voor landbouw en een grondslag voor onafhankelijkheid.

Een bijzonder vraagstuk doet zich voor met betrekking tot de toepassing van atoomenergie in de z.g. onontwikkelde gebieden, die nog met de opbouw van een grote industrie moeten beginnen. Daarbij speelt een nog grotere rol de omstandigheid, dat voor de toepassing ervan de kosten van de grondstof van weinig betekenis zijn, in tegenstelling bijv. met het gebruik van steenkolen of aardolie. Vooral ook dat de transportkosten van de grondstof per eenheid van energie uiterst gering zijn, waardoor het gebruik in gebieden ver verwijderd van de

vindplaatsen van de thans gebruikelijke grondstoffen extra voordelig wordt.

Hierdoor krijgen een aantal minder ontwikkelde gebieden een voorsprong. Dit geldt ook voor sommige delen van de uitgestrekte landmassieven van de U.S.S.R., China en India, waar de kostbare overland verkeersverbindingen transport van massagoederen zeer kostbaar maakt.

Het bouwen van grote blijvende installaties in onontwikkelde gebieden, die naar een eigen nationale industrie streven biedt zeker grote moeilijkheden, maar die zijn blijkens de practijk geenszins onoverkomelijk, zodra het kapitalistische winstsysteem wordt opgegeven en tot een socialistische economie wordt overgegaan. Het levensniveau van de arbeidskrachten in die gebieden is aanvankelijk nog laag en grote bouwwerken kunnen met goeddeels weinig geschoolde krachten, in perioden, waarin de landarbeid weinig krachten vordert, worden tot stand gebracht. Men denke slechts aan de prestaties op waterbouwkundig gebied in China in enkele jaren verwezenlijkt. Arbeidsenthousiasme en perspectieven van een steeds stijgende welstand doen daarbij wonderen.

Met behulp van technische voorlichting en door de levering van de allernoodzakelijkste hulpmiddelen voor mechanisatie en uitrusting vanuit reeds verder ontwikkelde socialistische landen, of door handel met kapitalistische landen, die bereid zijn zich van inmenging in binnenlandse aangelegenheden te onthouden, kunnen de vereiste installaties tot stand worden gebracht.

De snelle industrialisatie van de U.S.S.R. is daarvan wel het meest sprekende voorbeeld. Over de nodige vindplaatsen van uranium en andere voor de vreedzame toepassing van atoomenergie nodige materialen beschikken deze uitgestrekte gebieden ongetwijfeld. Voor de omvangrijke plannen tot electrificatie van de naar nationale zelfstandigheid en socialisme strevende landen betekent deze aanvulling op de grote waterkrachtwerken en de met tot nu toe gebruikelijke grondstoffen gedreven installaties een uitermate belangrijke versterking.

*

Dit wordt ook in de imperialistische landen duidelijk beseft. Terwijl in de Ver. Staten weinig belangstelling is voor de bouw van krachtcentrales op de grondslag van atoomenergie en berekend wordt, dat de daarmee verkregen electrische kracht duurder, of althans niet goedkoper zou zijn, overweegt men reeds wel de inrichting van een atoomcentrale ter voorziening van de militaire basis op Groenland, met zijn zeer dure en kwetsbare transportverbindingen. Kenmerkend is, dat in de Ver. Staten een congrescommissie de „Joint Committee on Atomic Energy" zich vooral bezighoudt met een nieuwe wetgeving op dit gebied, die de bestaande monopoliebelangen zal moeten beschermen, door de oprichting van atoom-energiebedrijven afhankelijk te maken van een speciale vergunning, waartegen vanuit het bedrijfsleven reeds protesten worden vernomen. Tevens werd een sub-commissie gevormd, die een studie zal maken over problemen van internationale samenwerking, gericht op een „Marshallplan voor Atoomenergie", zoals dit door de Amerikaan John Jay Hopkins wordt uitgedrukt. De van particuliere

zijde in de Ver. Staten opgerichte „Stichting voor vreedzame atoomontwikkeling" (Fund for Peaceful Atomic Development Inc.) zal volgens mededeling van de voorzitter Walker L. Cither, die tevens voorzitter is van de Detroit Edison Co, een internationaal program opstellen. De „Ford Foundation" heeft daartoe een bijdrage gegeven van 150.000 dollar, waarvan 75.000 dollar dadelijk en de rest over 3 jaar verdeeld.

Het is duidelijk, dat met deze en dergelijke bedragen niets kan worden gebouwd, maar dat het de bedoeling is, te voorkomen, dat in minder ontwikkelde landen iets zou worden tot stand gebracht buiten de bemoeiïngen van het Amerikaanse monopoliekapitaal om, een organisatie dus, die in feite gericht is op politieke intriges en spionnage en eerder op het afremmen, dan op het bevorderen van de toepassing van atoomenergie.

Volgens „Electrical World" werd door een andere particuliere combinatie, het „Atomic Forum", een commissie ingesteld voor onderzoek naar de grondstoffen nodig voor de „reactors" voor kernsplitsing: „The Nuclear Reactor Materials Committee". Meer dan voor de vreedzame toepassing van atoomenergie is men geïnteresseerd in een beheersing van de macht over deze energiebronnen. Dit blijkt ook uit de houding van de Ver. Staten in de U.N.O. Een artikel in „Electrical World" van 13 Dec. 1954 door Philip Sporn betoogt, dat de gebruikelijke energiewinning rustig kan voortgaan.

Wellicht zal in de Ver. Staten over 5 jaar 500.000 KW electriciteit uit atoomenergie worden gewonnen. De „Consolidate Edison Co, N.Y." kondigt aan, dat zij een atoom-centrale van 200.000 KW voor een bedrag van 30 à 40 millioen dollar wil stichten aan de Hudson-rivier bij Peekskill, in de buurt van New York. Zij berekent, dat de electriciteit weliswaar duurder zal zijn, maar acht dit verantwoord als pioniersarbeid. Voor de bouw wordt, nadat een vergunning zal zijn verkregen, gerekend op een termijn van 4 jaar. („Electrical World" van 21 Febr. 1955). Het is duidelijk, dat een dergelijk tempo van ontwikkeling geen grote gevaren voor de winsten van de bestaande monopolies op het gebied van krachtinstallaties zal opleveren.

Juist nu zijn in de Ver. Staten weer grote speculaties aan de gang voor de beheersing van waterkrachtwerken. Het Mississippi-stroomgebied is een dankbaar veld voor uitplundering op dit gebied. Daar wordt thans o.a. een strijd om het Dixon-Yates contract voor een krachtcentrale van 600.000 KW gevoerd. Een ander project op de grondslag van 2 dammen in de Colorado-rivier is een kluifje ter waarde van een milliard dollar. Aan de Niagara Falls wil men opnieuw 2½ millioen KW ontlenen en de strijd gaat erom door wie en in welke vorm de daaraan verbonden directe en indirecte enorme winsten zullen worden binnengehaald.

Men kan zich de paniek begrijpen, wanneer de technische revolutie in de energiewinning de geweldige investeringen en andere belangen van bestaande uiterst winstgevende ondernemingen en speculaties zou bedreigen.

Wij wezen reeds op de „Entwertung" van kostbare installaties, indien een nieuwe energiebron als ernstige mededingster zou optreden.

Maar in de periode van de „maximale" winsten staat veel meer op het spel. Deze winsten berusten immers op een grootscheepse uitplundering, niet alleen van arbeiders in het eigen bedrijf, maar van de grote meerderheid van de bevolking in het eigen land en van grote delen der bevolking van de gehele wereld, door prijsmanipulaties, politieke intriges en oorlogsvoorbereidingen. Om dit systeem mogelijk te maken was een geweldige organisatie nodig voor beheersing van de staatsmacht door omkoperij in de meest verschillende vormen van personen en groepen, door het scheppen van een brede basis van belanghebbenden ter ondersteuning van het monopoliesysteem, door militarisering, door corruptie van pers en cultuur, door terreur en moord. Het opbouwen en organiseren van een dergelijk systeem heeft veel tijd en enorme sommen gekost, die een deel vormen van de investering van het heersende monopoliekapitaal. Een technische revolutie, die in dit systeem grote verschuivingen zou brengen en nieuwe omkoopsommen zou vergen voor weer andere personen en groepen, betekent heel wat meer dan het waardeverlies van enige reuzenbedrijven alleen. Het bedreigt inderdaad het gehele systeem van de bestaande, en voor het behoud van het systeem noodzakelijke, „maximale" winsten. Een enigszins snelle aanpassing en omstelling op een nieuw apparaat van handlangers en supporters is voor een zo voos en parasitair systeem van „maximale" winsten zelfs niet meer denkbaar. Hoofdzaak voor de heersende monopolies moet daarom zijn, het afremmen en saboteren, of tenminste het uitstellen en belemmeren van deze ontwikkeling, die vooral gevaarlijk is voor de heerschappij over de achtergebleven landen, die toch al wankelt. In ieder geval worden zelfs door een beperkte toepassing van de atoomenergie voor vreedzame doeleinden de ongelijkmatigheid van de ontwikkeling in de wereld nog versterkt en de onderlinge tegenstellingen steeds meer op de spits gedreven.

En nu staat daar tegenover de reeds machtige socialistische wereld, onder leiding van de U.S.S.R., waar generlei belemmering bestaat tegen het gebruik maken van de nieuwe technische mogelijkheden. En dat niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de nog enorme uitgestrekte en onontgonnen gebieden, die aan de vooravond van een industriële ontwikkeling staan.

Het „teken aan de wand" is de omstandigheid, dat in de S.U. reeds een atoomcentrale van voorlopig 5000 KW geruime tijd in werking is en dat een centrale van 50.000 KW onlangs gereed kwam en door anderen zal worden gevolgd. Proefnemingen in het stadium van practische uitvoering op het gebied van auto's, vliegtuigen, zeeschepen en studies op gebieden die nog in de toekomst liggen, waaronder het inter-planetaire ruimteverkeer, zijn in volle gang.

Onbelemmerd door kapitalistische economische wetten en door de practijk van het imperialistische monopoliekapitaal, werpt de S.U. haar apparaat van wetenschappelijke instituten en van geleerden op de ontwikkeling van deze nieuwe techniek. Meer nog, zij stelt haar kennis en ervaring vrij ter beschikking van de landen, die met haar in vreedzame en vriendschappelijke betrekkingen willen leven en werken, daar-

ETHEL EN JULIUS RO
Zij leven voort in eeuwige herinn

ENBERG, † 20 JUNI 1953.
ng bij allen die de vrede liefhebben.

onder ook de landen van West-Europa, die de vrede verkiezen boven de vernietiging.

Wie en wat kan deze ontwikkeling tegenhouden? Een atoomoorlog van barbaarse zelfmoordenaars? Maar juist op het gebied van de kernphysica is de U.S.S.R. de andere landen een sprong vooruit en de kwetsbaarheid van W. Europa en de Ver. Staten is onvergelijkbaar groter dan die van de rest van de wereld.

De geschiedenis leert, dat leden van ondergaande klassen vaak hun vernietiging verkiezen boven de mogelijkheid van een aanpassing aan het nieuwe. Maar zullen zij de meerderheid van hun volkeren kunnen meesleuren in deze ondergang? Zij beschikken daartoe over geweldige hulpmiddelen en normale mensen worden soms tijdelijk tot wanhoop gebracht, wanneer zij het vertrouwen in de vooruitgang verliezen en niet beseffen, dat het de arbeidersklasse is, die deze vooruitgang tezamen met haar bondgenoten kan en zal verwezenlijken. Maar steeds zegeviert het nieuwe over het oude en wie uit de geschiedenis wil leren, kan daaruit de kracht en zekerheid putten om staande te blijven.

Hoe vaak niet reeds waren de Russische revolutie en de opbouw in de landen van het socialisme bedreigd door een schijnbare overmacht van samenspannende vijanden. Maar steeds kwam de vijand met zijn plannen te laat en bleek het nieuwe leven sterker. Thans zijn de krachtsverhoudingen tussen de maatschappelijke systemen, vooral door de ontwikkeling in de laatste tien jaar, beslissend ten gunste van het socialisme gewijzigd.De geschiedenis hield haar verrassingen gereed, en wie niet ziende blind is zal zich moeten verheugen over deze nieuwste wending in de techniek.

Terwijl de oude economen van het verleden praten en klagen over de a.s. uitputting van de bestaande energiebronnen van de kapitalistische wereld, waardoor iedere poging tot verhoging van de algemene welstand een illusie wordt geacht, maken de naar „maximale" winsten strevende roofdieren zich gereed, ten koste van honger en ellende, hun leven en dat van wie zich aan hen verkopen, in geestelijke ontreddering en uitspattingen te rekken. Maar intussen verkeert hun laatste machtsmiddel van vernietiging, de atoomenergie in een bondgenoot van de opstrevende arbeid.

Het maatschappelijk stelsel, dat de productiekrachten weet te ontwikkelen en voor progressieve doeleinden te gebruiken is zeker van de overwinning. Hiertoe is de oude wereld niet meer in staat, en de nieuwe wereld is bereid en geroepen de leiding van de nieuwe technische revolutie ten bate van de mensheid op zich te nemen. Zij heeft daarmee reeds een begin gemaakt onder het vaandel van het Communisme.

Zal dit niet nieuwe hoop en vertrouwen in de harten van millioenen wakker roepen en hen die tot apathie en pessimisme waren vervallen, tot nieuwe activiteit en strijd voor de geweldige mogelijkheden, die de toekomst openbaart, wakker schudden? Daaraan valt niet te twijfelen. De vreedzame toepassing van de atoomenergie zal het winnen van de sinistere plannen tot vernietiging.

S. J. RUTGERS

DE FUNCTIE VAN DE RECLAME IN DE KAPITALISTISCHE MAATSCHAPPIJ

Een van de talloze, ook uiterlijk direct opvallende, verschillen tussen de kapitalistische en de socialistische wereld is de vorm en de omvang van de reclame.

Terwijl hier in de centra elke etalage, elke gevel, elk dak, elke krant of tijdschrift, ontsierd wordt door veelal lelijke, schreeuwende, onoprechte reclame, vinden wij in het socialistische stadsbeeld en in de socialistische voorlichtingsorganen, weinig of niets van dit alles.

De „reclame" beperkt zich daar tot voorlichting en opvoeding; bekendmaking met bestaan, nut, gebruik en de verkrijgbaarheid van bepaalde, in het bijzonder nieuwe, artikelen en methoden.

Uiteraard zullen zodanige inlichtingen meer in de vorm van artikelen worden gegeven dan in die van commando's en slagzinnen. Dergelijke artikelen zijn dan vanzelfsprekend normaal opgemaakt in plaats van met schreeuwende letters en onwaarachtige illustraties.

De oorzaak van het verschil is duidelijk

De wet van de concurrentie dwingt de kapitalist om, naast de rationalisering van zijn productieproces, de concurrerende eigenschappen van zijn producten te onderstrepen. Hij voegt aan de reële voordelen een aantal relatieve toe, en zelfs suggereert hij een aantal fictieve.

Dit alles om de afzet, de realisatie van zijn winst, te bevorderen.

Dit hulpmiddel tot verhoging van de afzet, is echter tegelijkertijd een hulpmiddel geworden om de economische en politieke macht van het grootkapitaal uit te breiden.

Uit onderstaande voorbeelden, die aangeven hoe de reclame in de kapitalistische maatschappij wordt gehanteerd, blijkt welke groepen in de strijd om de afzet het eerst en het meest het onderspit delven.

Bij de distributie, de afzet van de producten aan de consument, de verbruiker, vervulde de winkelier, de middenstand, een beslissende rol.

Nog loopt in ons land 78% van de detailomzetten via de middenstand.

Door zijn warenkennis en zijn daarop gebaseerd advies, bepaalde de winkelier in belangrijke mate de keuze van de verbruikers.

Het is begrijpelijk dat de grootkapitalist er geen genoegen mee nam dat hij voor zijn afzet ten dele afhankelijk was van de detaillist.

Niet alleen ging de grootkapitalist de detailomzet in toenemende mate zelf ter hand nemen, ook op het gehele terrein van de keuzebeïnvloeding ontwikkelde hij een snel toenemende activiteit.

Gebruikmakende van de economische machtspositie der grote concerns, ontstaan talloze methoden en hulpmiddelen voor de massabeïnvloeding.

Basis voor dit alles is dat de sterke financiële positie der grootbedrijven hen in staat stelt met de modernste machines en methoden, in serie concurrerende artikelen te vervaardigen.

Nu worden, in grootscheepse en kostbare reclame, de concurrerende factoren van deze artikelen, met een minimum aan directe leugens en een maximum aan suggestie (dat noemt men dan de noodzakelijke

„waarheid" in de reclame) tot het onwaarschijnlijke opgeblazen, voor alles met het doel het inhameren van de naam van het betreffende artikel.

Zo ontstaat het merkartikel.

Alleen grote, kapitaalkrachtige, ondernemingen zijn in staat een zodanige politiek te voeren.

Door de vaak geraffineerde reclame heeft de grootkapitalist nu in belangrijke mate de keuze van de consumenten, voornamelijk de werkende massa's, beïnvloed, ten gunste van zijn merkartikel. Hij heeft tevens met dit „merkartikel" de markt aan de middenstander ontnomen.

Niet de fabrikant of het artikel hebben de winkelier en diens vakkundig advies, doch de winkeliers, de middenstanders hebben het artikel nodig.

De kosten van de reclame bedragen vaak meer dan het tienvoudige, soms zelfs meer dan het honderdvoudige en meer van de fabricagekosten van het artikel.

Dat wil zeggen, dat de gehele merkartikelen- en reclame distributie politiek slechts mogelijk is bij een enorm hoge winstmarge.

Nemen wij bijvoorbeeld een aantal cosmetische artikelen.

De voornaamste grondstof voor de lippenstift is cacaoboter (± 5 cent per stift), voor crêmes e.d. is dat gezuiverd talkvet of lanoline (1 à 2 cent per doos), voor poeders enz. talkpoeder (enkele dubbeltjes per kilo), verder een „spoortje" essence bij al deze artikelen.

Voor tandpasta is de hoofdgrondstof gemalen krijt en pepermuntolie, voor een waarde van enkele centen.

De productie van cosmetische artikelen geschiedt machinaal en is weinig arbeidsintensief. Ondanks, of beter, dank zij deze centenproductiekosten kan een bijzonder kostbare reclame voor deze artikelen gevoerd worden.

Het is duidelijk, dat, waar uiteindelijk de reclame tot hogere winst voert, deze enorme kosten voor advertenties, muur- en lichtreclame, affiches, showcards, etalages e.d., verpakking, propagandisten, cadeaux, enz., betaald worden door de consument.

Daarnaast heeft zoals wij reeds aantoonden, de grootkapitalist met de reclame de winkelier aan zich onderworpen. Immers, hij stelt, al naar zijn machtspositie, zowel detail- als grossiersprijzen vast en schrijft deze dwingend voor.

Veelvuldig ook zien wij uitschakeling van grossiers en andere tussenfuncties. Op deze wijze tracht de grootkapitalist vrijwel alles wat uit het werkende volk kan worden geperst naar zich toe te halen. Want inplaats van de door de meer rationele wijze van werken mogelijk geworden voordelen aan het werkende volk ten goede te laten komen, gebruikt de monopolist zijn overmachtige positie om via hogere prijzen e.d. de maximale winst te behalen.

Zo is de reclame in de handen der grootkapitalisten een hulpmiddel geworden om hun macht over de economisch zwakkeren uit te breiden.

Het is begrijpelijk dat in de sterkste en meest onverbloemde burcht van het kapitalisme, de Verenigde Staten van Amerika, „de reclame" de „hoogste" trap van ontwikkeling heeft bereikt en juist door de monopolies het meest wordt benut.

Het verstrekken van „cadeaux" van allerlei aard, in allerlei vorm, om de reclame-aanbiedingen nog aanlokkelijker te maken is eveneens een gevolg van de enorm hoge winstpercentages. In het bijzonder bij de merkartikelen is dit een veel doorgevoerde methode van omzetstimulering.

In nauw verband hiermede staat het gesol rond het „cadeaustelsel". Op dit punt bestaat nog steeds geen bevredigende regeling.

Het is begrijpelijk dat de groot-fabrikanten en monopolisten er niet aan denken hulpmiddelen prijs te geven of te laten verzwakken, die hen behulpzaam moeten zijn de markt te veroveren en door hun uitzonderingspositie, arbeiders en middenstanders aan zich te onderwerpen. Een van de belangrijke hulpmiddelen daarbij vormt de reclame, met als belangrijk onderdeel, de cadeau-campagnes.

Afdoende regelingen zijn dan ook zonder felle strijd, ook van de zijde van de middenstand, niet te verwachten.

Ook het thans aangeboden betreffende wetsontwerp houdt rekening met de verlangens van het grootkapitaal, voor zover het artikelen voorzien van een merk, vrijstelt van de verbodsbepalingen.

Steunende op de door hun propaganda onmisbaar geworden artikelen, gebruiken de monopolies diverse methoden om de winkeliers meer dan noodzakelijk, en soms meer dan hun afzet is te bevoorraden.

Gebruikmakende dus van hun machtspositie, bouwen zij bij de middenstand een afzetgebied op, dat vaak groter is dan de mogelijke afzet van zulk een artikel.

Bijvoorbeeld: voor een merktikel wordt een grootscheepse reclamecampagne gevoerd waar bij aankoop van een bepaald merkartikel een ander artikel van hetzelfde merk wordt cadeau gegeven; op inlevering van een bon of iets dergelijks. In plaats van deze bons of inruilbewijzen met geld te honoreren, krijgt de winkelier hiervoor goederen toegewezen. (Hiertegen wordt thans, met in bepaalde gevallen succes, strijd gevoerd.) Indien nu, wat vaak gebeurt, een volgende reclamecampagne, hetzij voor hetzelfde, hetzij voor een soortgelijk merkartikel wordt gevoerd, voordat de voorraad, als gevolg van de ruilbon is uitgeput, komt de winkelier met een veel te grote voorraad van deze merkartikelen te zitten.

Deze methoden worden veel toegepast met artikelen als zeepproducten, wasmiddelen, bleekwater e.d.

Een andere methode is om bij aankoop van een merkartikel, bij inlevering van eenzelfde of soortgelijk in oude staat, een aanzienlijke korting te geven.

De winkelier wordt bevoorraad en ook hem wordt bij grotere afname een extra korting toegezgd. In afwachting van de grotere omzet door de korting bij inlevering, en verleid door de eigen korting bij grotere afname, bestelt de winkelier soms hoeveelheden die voor een jaar of langer toereiken. Komt nu na enige tijd een prijsverlaging of een nieuw, beter model van dit artikel, dan zit de winkelier met een partij onverkoopbare of te dure merkartikelen, die hij alleen met aanzienlijk verlies kwijt kan raken. (Van die verliesomzetten moet ook omzetbelasting worden betaald.)

Deze methoden worden veel gebruikt bij scheerapparaten e.d. Boven-

dien kan vaak pas bij inlevering van meerdere oude artikelen de winkelier de door hem voorgeschoten korting terug vorderen.

Weer een andere methode van onverantwoordelijke en meedogenloze voorraadvorming bij en ten nadele van de middenstand is, om een nieuw artikel door enorme reclame bij ieder bekend te maken, alvorens het te leveren. Wanneer de vraag bij alle betreffende winkeliers groot is, komt de vertegenwoordiger van de fabrikant (importeur), en deelt mede dat de winkelier mee mag doen, als hij tenminste voor een bepaald bedrag bestelt. Deze hoeveelheid is vaak te groot voor de winkelier, doch zelfs indien hij dit weet of vermoedt, kan hij niet weigeren het chantage-pakket af te nemen, op straffe van „neen" verkopen en dus klantenverlies.

Dit is in de cosmetische branche toegepast.

Een ander uitvloeisel van de reclame, vooral voor merkartikelen is, dat de vraag van de kopers veel gevarieerder geworden is.

Immers men vraagt niet naar een stuk zeep, tube tandpasta, hoed, maar een stuk Lux-, Palmolive-, Castella-, enz., zeep, een tube Chlorodont-, Pepsodent-, Colgate-, enz., tandpasta, naar een Stetson-, Borsalino-, enz., hoed.

Voor al de honderden en duizenden merkartikelen worden van tijd tot tijd reclame-campagnes gevoerd, die de vraag naar deze artikelen levendig houden. Dit maakt dat de winkelier steeds uitgebreider gesorteerd moet zijn en een enorme collectie in voorraad moet hebben van grote aantallen merkartikelen, die in wezen gelijk of nagenoeg gelijk zijn in gebruikswaarde, kwaliteit, maat en model, snit of kleur, prijs, duurzaamheid; in alles gelijk, behalve in „merk".

Waar hij vroeger 5 of 10 soorten stukken zeep, borstrokken, glaswerk, tandpasta, borstels, crême of poeder, schoenen, enz., in een bepaalde prijs, maat, kleur of andere klasse had, moet hij thans tientallen „merken" in ieder genre voeren, op straffe van niet „gesorteerd" te zijn.

Natuurlijk dienen de eisen van de werkers met de voortschrijding van techniek en cultuur voortdurend te stijgen, en dient dienovereenkomstig de keuze uitgebreid te worden; echter onder kapitalistische verhoudingen leidt ook dit weer tot excessen.

Naast de meer kapitaal vergende investeringskosten t.a.v. inventaris e.d., komt nog de duurdere voorraadvorming.

Had bijvoorbeeld vroeger een kruidenier een voorraad gelijk aan 3 of 4 weken omzet, tegenwoordig is dat voor minstens 8 à 10 weken, doch vaak nog veel meer. Hij heeft 8 of meer soorten zelfrijzend bakmeel, waar straks misschien de klander in komt, 5 of meer soorten harde zeep, zeepvlokken, waspoeder, reinigingsmiddel, chloorwater, beschuit, boterhamstrooisel en smeersel, enz., nodig.

Een groot deel van zijn vermogen gaat in deze grote voorraad zitten, of, waar dit meestal onvoldoende is, ontstaat hierdoor het gevaarlijke, korte leverancierscrediet. Het geld van de middenstander stroomt door deze grote voorraden te langzaam door en vaak zal hij wegens geldgebrek verplicht zijn een deel van zijn voorraad (met verlies uiteraard) te spuien. Waarbij nog de kans, dat een deel van de voorraad bederft of veroudert en tegen verliesprijzen in „uitverkoop" of aan opkopers moet worden afgezet.

Indirect heeft dus het concern de niet normaal af te zetten goederen afgeschoven naar de winkeliers.

Zo zien wij naast de incidentele overbevoorrading als gevolg van bepaalde reclamecampagnes, een permanente overbevoorrading over de gehele lijn, als gevolg van meer gevarieerde vraag, opgewekt door de reclame in het algemeen.

Al deze indirecte gevolgen van de reclame maken de liquiditeitspositie van de middenstander steeds moeilijker.

Gemakkelijk en goedkoop crediet is voor de middenstander niet te krijgen en wordt door de overheid niet bevorderd.

Trouwens, crediet op zichzelf kan geen oplossing brengen, in het gunstigste geval een verschuiving der moeilijkheden.

Zo zien wij hoe de reclame een actieve rol speelt in de machtsstrijd van het grootkapitaal. In steeds sneller tempo wordt de kleine middenstander te gronde gericht. („Uitsterven" zoals zulks in „De weg naar Vrijheid" van de P.v.d.A. instemmend wordt genoemd.)

Met het verdwijnen van deze middengroep, neemt het economische overwicht van het grootkapitaal toe en brengt dit in gunstiger positie tegenover het werkende volk. Immers, elke, ook relatieve versterking van zijn positie, zal het grootkapitaal benutten in zijn strijd voor de onderwerping van de werkende massa's. (In dit geval bijvoorbeeld door het dictaat der prijzen, dat de koopkracht van het loon bepaalt.)

De voortdurende stijging der prijzen die wij momenteel beleven, en die een uitdrukking is van de aanvalskracht van het grootkapitaal, is ook vanuit dit gezichtspunt gezien begrijpelijker.

Hier blijkt hoe arbeidersklasse en middenstand beide door het grootkapitaal worden uitgebuit en bedreigd. Hier vinden we een bewijs te meer hoe verschillende belangen van de arbeidersklasse en de middenstand parallel lopen en hoe de middenstand een natuurlijke bondgenoot is van de arbeidersklasse in haar strijd tegen het grootkapitaal.

Het is onze taak om de middenstanders te mobiliseren voor de verdediging van hun belangen tegen de aanslagen van het grootkapitaal. Wij als leidende klasse zullen hen moeten helpen hun organisaties strijdbaar te maken, vooral op dit gebied. Wij moeten hen stuwen en ondersteunen in hun strijd voor betere sociale voorzieningen, tegen de hoge belastingen en voor regeringssteunmaatregelen in voor de middenstander moeilijke situaties.

Wij moeten hen voor alles opklaring brengen over de werkelijke rol van het grootkapitaal tegenover de middenstand, en hen aantonen dat de arbeidersklasse hun natuurlijke bondgenoot is en waarom.

Wij zullen hen moeten helpen in en met hun organisaties te strijden voor maatregelen tegen het inslaan van te veel soorten; normen daarvoor vaststellen, zonder aan het concurrentieprincipe afbreuk te doen.

Door ook op deze practische wijze de middenstander te tonen dat wij begrip hebben van en voor zijn problemen, en bereid en in staat zijn hem te helpen, zullen wij hem beter kunnen overtuigen van de oprechte bedoelingen van de arbeidersklasse en haar partij en van de fatale weg waarop het kapitalisme de middenstand dringt.

LOU KONING

NATIONAAL ERFGOED

Cd. Busken Huet en de Zuidnederlandse beschaving*

Evenals E. J. Potgieter — in wie men al meer de grootste Nederlandse burgerlijke dichter van de 19e eeuw gaat herkennen — heeft zijn jongere tijdgenoot en strijdmakker Conrad Busken Huet (geb. 1826) de Nederlanders van zijn dagen, om niet te zeggen van zijn eeuw, voor ongeneeslijke Jan Salies versleten. Hij heeft tegen hen getoornd, hen cultureel en politiek trachten op te voeden, hun zin voor het verleden en de grootheid van de Nederlandse natie willen bijbrengen als Potgieter. En hij is hun, evenals Multatuli, op het einde van zijn leven, toen hij het gevoel had, dat „het ploertendom" in Nederland „zijn tenten had opgeslagen", ontvlucht, om in het buitenland, in zijn geval in Parijs, na enkele jaren van isolement en ingespannen arbeid in 1886 te overlijden.

De haast zorgelijke en vertwijfelde belangstelling van Potgieter en Huet voor de hoogtijdagen van het Nederlands burgerdom, d.w.z. voor onze VXIIe eeuw, is de oorzaak geworden van een alzijdige studie hunnerzijds dier nationale beschaving. Onder de bezieling van hun strijdbare ideologie, de ideologie van de burgerklasse, die zij overal zagen opmarcheren, behalve in Nederland, waar zij zat te hangoren en zich in daadloze rentetrekkerij te verkniezen, vormden zij een diepgaande kunst- en cultuurbeschouwing, welke ten doel had, de Nederlandse bourgeois weer stoutmoedig, ondernemend en met verbeeldingskracht begaafd te maken. Inzonderheid Busken Huet bewoog zich in de laatste jaren van zijn leven met zo wijde en sterke wiekslag op het terrein der beschavingsgeschiedenis, dat de uitkomst van zijn studie, zowel door haar vorm als haar inhoud, haar klasseverband ver te buiten gaat en — al onderschrijft men Huet's oordeel niet zin voor zin — van betekenis wordt voor ons hele volk. Iedereen kent Huet thans als de schrijver van *Het Land van Rembrandt* (1882-'84), met de veelzeggende ondertitel: Studiën over de Noordnederlandse beschaving van de 17e eeuw. — De aanduiding 'Noordnederlands' maakt ons er reeds opmerkzaam op, dat er ook een Zuidnederlandse bestaat, welke eveneens haar machtige dagen gekend heeft. Welnu, over deze Zuidnederlandse, dat is practisch de Vlaamse beschaving, had Huet ettelijke jaren voordien reeds een boek doen verschijnen onder de titel: *Het Land van Rubens; Belgische reisherinneringen* (1879). Het behoort tot zijn minder bekende werken, en dat geheel ten onrechte, want het vormt in vele opzichten één geheel met *Het Land van Rembrandt*, al is het luchtiger, met minder samenhang en inderdaad meer als een reportage geschreven. Het doet ons Busken Huet kennen in al zijn deugden en zwakheden, maar het geeft ons met dat al een schat van wetenswaardigheden over de Vlaamse cultuur en vaak verrassende beoordelingen van mensen en zeden. Het heeft, terwijl in Nederland de wrok over de afsplitsing van België in 1830 en zijn verzelfstandiging bij velen nog latent aanwezig was en ook een belemmering vormde voor het cultuurhistorisch besef

(*) Een extract van deze beschouwingen sprak ik uit voor Radio-Brussel (Vlaams) op 27-1-1955.

van de gemiddelde Nederlander waar het België's kunstschatten betrof, die scheidslijn met kracht doorbroken. Busken Huet was een burger, maar in tegenstelling tot zijn klassebroeders van vandaag bezat hij historisch inzicht en sprak hij vrijmoedig de kapitalistische waarheden uit, die b.v. door de huidige Kolen- en Staalgemeenschappen met huichelachtige frasen over supranationale samenwerking bemanteld worden. Toen België in 1880 de eerste halve eeuw van zijn staatkundige zelfstandigheid vierde, schreef Huet in een herdenkingsartikel: „Kolen en metalen zijn het eigenlijke geheim van België's fortuin. Door de gelukkigste zamentreffing van omstandigheden is België een afzonderlijke Staat geworden, juist op het oogenblik dat de stoffelijke beschaving van Europa een nieuwe wending nemen ging. IJzer voor de spoorstaven en de werktuigen; kolen voor het gas en den stoom; — België bezat ze in overvloed. Waar de gelegenheid zoo gunstig stond, maakt de nood spoedig vindingrijk; prikkelde de nationale eigenliefde tot inspanning; deed de vaderlandsliefde offers brengen; en regtvaardigde zich, in de ogen van elk onbevooroordeelde, de scheiding van 1830. —" In zuiver kapitalistische terminologie staat hier niet anders, dan dat dank zij de technische revolutie de positie der Belgische kapitalisten omstreeks 1830 zo sterk geworden was, dat zij door de offers van het vechtende volk de losscheuring van Noordnederland konden voltrekken.

Huet begreep de economische oorzaken der afsplitsing. Het nationale Belgische vraagstuk — tweetaligheid en culturele autonomie voor Vlaams en Frans sprekenden — begreep hij niet. Hij meende zelfs, dat het beter was voor kleine volkeren, om op te gaan in een groter taalverband. Hoe hij nationale zelfstandigheid en culturele afhankelijkheid meende te kunnen rijmen, is nooit duidelijk door hem uitgesproken, en kennelijk waren zijn denkbeelden op dit stuk uiterst vaag. Wij volgen hem daarin evenmin als in zijn waardering voor de Belgische letterkunde zijner dagen. Hier heeft de tijd zijn gelukkige en ziftende arbeid verricht. Voor Huet b.v. waren dichters als Vuylsteke en Em. Hiel onder de Vlamingen grote meesters; wij kennen nauwelijks hun namen nog. De dames Loveling, vriendelijke talenten, verheft hij hemelhoog; Conscience, over wie de Belgische marxisten Van Acker en Versou voor kort nog geschreven hebben, dat hij het werkende volk wel leerde lezen, maar tegelijk onderwerping en berusting predikte (*), wordt door hem ten zeerste geacht. Van Guido Gezelle heeft hij nooit gehoord, ook al trad die al sinds 1858 als dichter op. Geestdriftig is hij over de Franstalige letterkunde, waarvan hij de totaal vergeten Brusselse romanschrijfster Caroline Gravière als heldin en de dichter Charles Poitvin — thans een curiosum — als de hogepriester voorstelt. Charles de Coster's *Uilenspiegel* las hij pas in 1880; in hetzelfde artikel, waaruit ik hierboven citeerde, prijst hij het werk volmondig. Maar al met al is Busken Huet als literatuurgids voor België niet onze man, niet voor de vorige eeuw althans.

Voorbeeldig echter is Busken Huet als cicerone, als kunstgids. Hij neemt ons mee op reis, en wij hebben inderdaad het gevoel, dat wij er

(*) Georges van Acker & Jozef Versou: Het socialistisch realisme als wereldbeeld en scheppingsmethode van de vooruitstrevende kunstenaar. Antwerpen, 1954, blz. 19.

bij zijn, als hij met ons op die marktpleinen, in die raadszalen wandelt. Daar Huet, toen hij zijn *Land van Rubens* ging schrijven, al in Parijs woonde, stoomde hij België vanuit het Zuiden, over Amiens, Rijssel en Atrecht binnen. Reeds daar, in Noordfrankrijk, stapt hij uit en zoekt in de musea der genoemde steden, in hun bouwwerken de sporen van de Vlaamse meesters, die hij ook vindt, vaak ruimschoots: Dieric Bouts, de gebroeders Van Eyk, Karel van Mander, Rubens, Van Dijck. Hij tipt deze „vondsten" nog slechts aan, hij schetst zijn indrukken pas als een voorspel van de definitieve ontmoeting met het werk dezer meesters in Vlaanderenland zelf. Maar reeds dadelijk is men onder de bekoring van Huet's karakteristieken, zijn smaakvol en oorspronkelijk betoog, zijn kennis van het onderwerp. In een pakkende stijl, die hier en daar tot plastische humor verhevigt, mikt hij zijn typeringen op u af; misschien is er niets aardigers gezegd over een van Honthorst's laatste schilderijen, *Triomf van Silenus*, als Huet's komisch-verbaasde uitval: „De deuren van Vlaanderens menselijke vleeshal staan er wijd open en het is, of men door Rubens' naakt een ader van Jordaens' antipapistische humor lopen ziet." Dat is trouwens maar één zin uit de gehele kostelijke karakteristiek, die bijna een pagina beslaat.

Wat bij Huet doorgaans zo weldadig aandoet, en waaraan zijn kenschetsen van kunst en kunstenaars hun weergaloze vastheid en volledigheid hebben te danken, is zijn realistische wijze van denken en zien. Hij maakt het kunstwerk nooit los van zijn ontstaansgrond, integendeel, hij speurt het in die moederbodem van tijd en milieu onaflatend op. Zo legt hij b.v. een zeer duidelijk verband tussen maatschappelijke hoogconjunctuur en kunst, als hij boven de Vlaamse steden de fornuizen der katoenfabrieken ziet blakeren, die nimmer worden gedoofd. Onmiddellijk daalt hij af in de economische verbanden van de late middeleeuwen, van de eerste burgerlijke vrijheid, zoals die te Damme en Yperen, Leuven en Brugge, Gent en Antwerpen bestaan heeft. Met het respect van de XIX-eeuwse burger voor zijn pioniers roept hij hun handelsrepublieken op, wier welvaart ook hun architectuur bepaalde:

> „De Vlaamse hal heeft de vorm van een kerk. Op grond van haar spitsboogvensters, ziet zij door de klassificerende kunstgeschiedenis zich tot de orde der gothiek brengen. Was echter die benaming niet algemeen aangenomen, niemand zou lust gevoelen, haar uit te vinden. De hal is een weerloos feodaal kasteel, zonder grachten, zonder ophaalbruggen, zonder schietgaten. Zij neemt het middenpunt van het marktplein in. Zij is een tempel des vredes... Uit het midden van het gebouw heft zich een zware massa, drie, vier, vijf verdiepingen hoog, zo hoog als een kathedraal, of nog hoger. Het is de belfrood, doorluchtige woning der alarmklok. Zichzelf kan de belfrood niet verdedigen. Het militair karakter is haar vreemd. Maar, torenwachter der burgerlijke vrijheid, kan hij, wanneer vreemde overheersing nadert, of in eigen boezem de autokratie het hoofd opsteekt, de bedreigden wakker en tot zijn en hun verdediging te wapen roepen. Het is het zinnebeeld van een maatschappij, welke zo min van een dynastiek als van een soldatendespotisme heil verwacht..."

En nog elders komt hij tot de merkwaardige uitlating — acht jaar na de Commune van Parijs spookte door de hoofden van Europa's denkende intellectuelen kennelijk nog de diepe nawerking van dat heldenstuk —: „Zo Europa ooit één Commune wordt, dan zullen de com-

munards der toekomst slechts naar Yperen behoeven te gaan, om voor hun bouwmeesters motieven te vinden."

In Gent ontdekt Busken Huet eigenlijk pas voluit de kunst van de gebroeders Van Eyk. Het vraagstuk, of er werkelijk twee broers zijn geweest (Hubert en Jan), bestond in zijn dagen nog niet, en Huet brak zich het hoofd, zij het meer verrukt dan bezorgd, over iets anders: het wonder van zulk werk in zulk een tijd. Hij besteedt vele bladzijden aan een meesterlijk beeld van de beroeringen, die de dagen der gebroeders Van Eyk onveilig maakten — dagen van verwoede klassenstrijd tussen de zinkende feodaliteit en de opkomende burgerstand, zich openbarend in het formeren van nationale monarchieën enerzijds, van straks breed zich ontplooiende burgerrepublieken anderzijds. Het was de tijd der ontdekkingen, zoals Huet terecht opmerkt, en ook in de Van Eyks leefde dat „algemene voorgevoel, dat de ontdekkingsreiziger maakt". Zij vonden de verbeterde techniek voor het olieverfschilderen. Maar zij waren meer dan de ontdekkkers van een methode. Zij bewezen ook, zegt Huet, dat de kunst niet kan bestaan bij barbaarsheid. De barbarij der 14e en 15e eeuw had haar tegenkant in mystieke bewegingen, in humanistische idealen. Die ideale trek vinden de Van Eyks bij de jonge burgerij. De krachtige innerlijke zekerheid, die voortvloeit uit het ontstaan van elke nieuwe klasse, zouden wij zeggen, legden zij vast in de fysiognomieën van hun portretstukken. Hoogtepunt van deze kalme mystiek en tegelijk klaar-realistische bezinning is voor Huet *De Aanbidding van het Lam* te Gent, hun opgedragen door de schepen Jodocus Vijdt. Meesterlijk omschrijft Huet dit kunstwerk: een zonnig en vreedzaam contrast met de werken des gewelds, door de overheden en machten gepleegd; met de werken der duisternis, waaraan bedorven kloosterorden zich overgaven; de volmaakte uitdrukking van het edelste en fijnste, wat er in die dagen gevoeld werd. — Die karakteristiek werkt hij met tal van historische details uit, hij trekt vergelijkingen met de kunst van Byzantium, die zeer ver gaan, en komt ten slotte tot de vaststelling, dat de gebroeders Van Eyk nòg een baanbrekende daad verricht hebben en wel de inlijving van *het landschap* in het schilderstuk. „Zij hebben iets gezien," zegt Huet, „wat niemand vóór hen gezien heeft. Een grens van het menselijk genie is door hen bereikt. Na hen is het landschap een natuurlijk onderdeel van het vaderland der kunst gaan uitmaken." En zij beelden het hemels Jeruzalem uit met de kerkspitsen van Maastricht en Luik, en daaromheen de malse beemden en boomgaarden van de Nederlanden! Dat is gedurfd, dat is het nieuwe aan de gebroeders Van Eyk. En nog is het niet alles. Want zij veroverden ook door hun uitbeelding van heiligen en martelaren met het voorkomen van Vlaamse burgers en burgervrouwen, een plaats in de beeldende kunst voor *het portret*. „De radikaalste vorm van het realisme breekt eensklaps zichzelf een weg en snelt tegelijk zichzelf voorbij", zo formuleert Huet die derde ontdekking.

Het gehele hoofdstuk over de broeders Van Eyk staat op de hoogte van het beste, wat de kunst- en cultuurrechter Huet over de XVIIe eeuw in Noordnederland schreef. Nergens laat hij de aarde los. Zijn conclusie, dat de kunst der gebroeders Van Eyk niet alleen een eeuw, een nationaliteit en een school kenmerkt, maar wortelt in de brede bodem

van een vele tijden, landen en geslachten omvademend menselijk ras, duidt ten slotte aan, dat Huet *hier* de verhouding nationaal en universeel zeer wel begrepen heeft: de kunstenaars, die het krachtigst werken tussen hun volk en voor hun tijd, maken de eerste kans, aan de gehele mensheid te behoren.

*

Van Karl Marx, Huet's tijdgenoot stamt het granieten axioma: „Het bewustzijn van de mens wordt bepaald door zijn maatschappelijk zijn." Het is mij niet bekend, of Huet deze uitspraak gekend heeft. In ieder geval kleven de ziekelijke frasen omtrent de kunst-om-de-kunst, die de reeds op hem volgende generatie tot in de treure herhaalt, zijn denkwijze niet aan. Integendeel: hij staat bijna in de voetsporen van Karl Marx, als hij zich naar Brugge wendende, een interessante bespiegeling lanceert over de verhouding van kunst, vrijheid en... de Vlaamse textielnijverheid. De Vlaamse industriëlen van de 14e en 15e eeuw waren wevers, zo betoogt Huet; hun hele cultuur hing aan een *wolkwestie!* Dank zij het rijke proza van deze wolnijverheid stroomde de poëzie der beschaving Vlaanderenland binnen. Hoe kan het anders? „De mens", zegt Huet, „bekomt een geheel andere blik op zijn eigen zijn, naarmate de zorg voor het dagelijks brood al dan niet voortgaat, zijn hoofdbezigheid uit te maken. Het zijn gemene vragen, die welke over eten en drinken, over huisvesting en klederen lopen. Eerst wanneer in deze noden voorzien is, vangt het hoger maatschappelijk leven aan."

En hoe demonstreren Vlaanderen's oude steden de waarheid! Welk een hartbrekend verschil tussen het Brugge, dat Huet in 1878 zag en dat der 15e eeuw. Tachtig jaar geleden was Brugge inderdaad een dood stadje van 40.000 inwoners — „een voormalige wereldstad herschapen in een begijnhof" zoals de grote stylist Huet het uitdrukt.

Ver gaat Huet terug in de geschiedenis, om Brugge's glorie op te sporen. Hij vermeit zich in een lange, nagenoeg sensationele beschrijving van de bruiloft van Karel de Stoute, die in deze stad plaats vond en waarvan de details een mengeling zijn van decadent ridderdom en barbarij. Huet gelooft niet, dat kunstenaars als Hans Memlinc of Hugo van der Goes, die daar toen leefden, er veel behagen in zullen hebben gehad. Memlinc acht hij bij uitstek door zijn stille en sierlijke heiligen de schilder der Oud-Vlaamse gelovigheid, dit in contrast tot de bloeiende, bijna wereldse kerkkust der Italianen. De rijve (d.i. de reliekkast) van Sinte Ursula, door Memlinc beschilderd, is een monument, opgericht „voor de weerloosheid van het maagdelijke". In Van der Goes' leven bespeurt Huet een tragische noot, typisch voor de schilder dier dagen, die zich door zijn afhankelijkheid van de groten der aarde meer en meer verwikkeld zag in „de strijd tussen geweten en brood".

Men ziet: Huet laat zich niet door de zoetheid lijmen, die kwasi van de Oud-Vlaamse schilderstukken afvloeit. Integendeel, hij dringt snel en intelligent door tot de kern van deze kunst. Lees b.v., hoe hij in Antwerpen de schilderijen van Quinten Metsys bekeken heeft: De mystiek is daar al aan het verdwijnen. Metsys is een realist, die ongetwijfeld zijn vroomheid gehad heeft, maar die evengoed in staat bleek, „de verfijnde boosaardigheid der hogere kringen" weer te geven, waarvoor zijn *Salome met het hoofd van Johannes de Doper* kenmer-

kend is. Ja, schrijft Huet, Metsys is zelfs populair geworden door zijn types van de rentmeester, de goudteller, de soldeniers, die alle een diepgaande kennis van de menselijke aard en een scherp oog voor de schilderachtigheid van het alledaagse bewijzen. Maar dat is dan ook niet te verwonderen: Metsys leeft in Antwerpen, het sjacherend en handeldrijvend centrum der Zuidelijke Nederlanden; en de ons als satiren aandoende types uit die voormalige wereldstad zijn slechts goedgelijkende portretten van Metsys' tijdgenoten ...

*

Reeds te Gent had Huet opgemerkt, dat de spitsboogstijl, de gothiek, de eigenlijke Vlaamse vrijheidsstijl is. Zodra men deze door latere bouwproducten, koel en fraai en on-nationaal, ziet verdringen, weet men, dat het met de vroege burgerlijke vrijheid der Vlaamse steden gedaan is. De monarchie van Karel V, die behalve hertog der Nederlanden ook Spaans koning en Duits keizer is, spande de Lage Landen onder een „verguld juk". Nog erger wordt dit onder Filips II, die behalve monarch ook een Rooms fanaticus was en de Inquisitie verscherpte. Niets was dodelijker voor de inspiratie der kunst, aldus Huet; en hij formuleert dit met de navolgende echt 19-eeuwse wending: „De muzen hebben nooit de hand gereikt aan de dweepzucht".

Huet maakt de overgang van de oud-Vlaamse schilderkunst naar die van Frans Floris, Jordaens en Rubens niet bepaald duidelijk; hier versaagde ook bij hem, wiens historische beschouwingswijze ten slotte toch binnen burgerlijke grenzen gebonden bleef, het inzicht. Tussen oud-Vlaamse burgervrijheid en latere, volslagen gebondenheid aan de Spaanse kroon dringt zich in een reeks van harde jaren het gecompliceerde verschijnsel van de Hervorming en de Opstand tegen Spanje — twee samenhangende factoren, die in Noordnederland zegevierden, die Zuidnederland slechts in 't voorbijgaan raakten, het kort en heftig draineerden van een aantal economische hulpbronnen (vele Zuidnederlandse Calvinist geworden kooplieden en ondernemers weken immers alras Noordwaarts), en Noord en Zuid ten slotte blijvend scheidden. Het huidige Nederland werd Protestant en een in elk opzicht autonome (regenten) staat; het huidige België viel volledig terug onder de Spaanse monarchie en de Roomse Kerk. Het mag ten dele waar zijn, dat de „Vlaamse kunst eerst naar Italië moest vluchten, om weer te worden herboren," zoals Huet schrijft, maar die vlucht naar het Zuiden heeft haar oorzaken in de eerste plaats in het feit, dat er thuis geen bezieling meer viel te halen, dat de weg van Zuidnederland voortaan over Rome leidde en dat uitwisseling tussen de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden jaren lang practisch niet plaats vond. Uit die afscheiding en die onderdompeling in Zuideuropese stijlweelde is een figuur als Petrus Paulus Rubens dan ook te verstaan.

Schildert Huet ons dus niet het proces van de overgang van België uit de 16e naar de 17e eeuw, de kenschets der 17e eeuw aldaar, zo door en door tegengesteld aan het beschavingsbeeld van Noordnederland, onthoudt hij ons niet, nu het er om gaat, de achtergronden aan te duiden voor Rubens genie. Hij doet dat op even boeiende als oorspronkelijke wijze, en wel door voor ons de atmosfeer op te roepen van de in 1695 verschenen schelmenroman „De vermakelijke Avonturier" door

Daniel Heinsius Jr. Dit boek speelt zo ongeveer in de Vlaamse contrijen van Rubens' tijd en geeft Huet alle gelegenheid, op de wilde contrasten van de toenmalige Belgische maatschappij te wijzen: het wegkwijnen van de welvaart; rondwarende gelukzoekers; een handvol bevoorrechten, die fortuinen in de wacht slepen; het verval van opvoeding en studie; de corruptie van beambten en priesters de ontteugeling der hartstochten; de bittere armoede naast grove geldverspilling — kortom, alle gebreken van een samenleving in isolement, voor welke de weg naar nationale en economische ontplooiing gebarricadeerd is.

En toch verheffen zich uit deze barre contrasten — alsof het volksbestaan ze nog eens met een laatste vertwijfelde levenswil aan de dag brengt—enkele meesters der Vlaamse schilderkunst: Jordaens, Teniers, Van Dijck en Rubens. Huet ziet de samenhang tussen Jordaens en het volk nog gloeien op al zijn stukken: vandaar de volle vorm, de zatte kleur, de forse lijn. Het blijven typen van de Scheldekant, Vlamingen „van de koude grond", als hij boeren, saters, wisselaars, farizeeërs schildert. Juist daarin ligt, volgens Huet, de „redding" van Jordaens' talent: hij combineerde levensfilosofie met volkszinnelijkheid, symboliek met gezond realisme. Nog sterker acht Huet de onderdompeling van Teniers in het volksleven, de volkskracht; hij is van de vier genoemde grootheden het meest Nederlands. Karakteristiek voor hem zijn een hele reeks *Verzoekingen van de H. Antonius,* waarop het duivelse met humor, ja met satire wordt uitgebeeld. Dat is, zegt Huet, een „eigenaardig Vlaams verschijnsel... In elk geval is er een zekere mate van geestkracht nodig, om het verschrikkelijke zich bij voorkeur in de gedaante van het potsierlijke te kunnen denken." Aan de andere kant beseft Huet blijkbaar niet, dat deze vereenzelviging van het verlopene en schelmachtige met het diabolische zelf ook weer een decadentie-verschijnsel is. Het is de *ironie* van de kunst jegens het volksgeloof... Maar dat Teniers onecht begint te worden, zodra hij de bodem van het volksrealisme verlaat en boerenbruiloften schildert met het oog van een deftig zedemeester, is ook Huet niet ontgaan.

Een volstrekte reactie op al wat volk en volksleven is, vinden wij in deze tijd bij de bewust aristocratische, bewust verfijnde Anthonie van Dijck, die ook in zijn eerste periode nog bewust-Italiaans is. Dat wij hier al weer met een typische schilder uit een vervalstijdperk te doen hebben, bewijst Huet niet zozeer rechtstreeks als wel middellijk in de aan Van Dijck gewijde bladzijden van zijn boek. Hier toont Huet zich een intelligent kunstpsycholoog, zoals hij later, in *Het Land van Rembrandt,* zich in volle kracht zou openbaren. Niet altijd staat Van Dijck's verfijning Huet aan: „Ware hij een burgermeisje geweest, men zou hem een nuf genoemd hebben," oppert hij. Maar deze mannelijke nuf is niet de volledige Van Dijck, zo min als hij mag worden verward met de goudmakers en carrièreridders, die hij zo graag schilderde, omdat hij er zelf „naar bewerktuigd was", zoals Huet het tekenend uitdrukt. Wat is het levensgeheim van Van Dijck? Hij is de zoon van een krachteloos geworden volk, een man voor wie de beker des levens meer alsem dan zoetheid bleek te bevatten, een mens die daardoor van huis uit meer gevoel had voor de tragiek van het bestaan dan anderen. In de XVIIe eeuw stelt hij een der weinigen voor, die beseffen, dat er een wereld

van harde kapitalisten en egoïsten is aangebroken. Huet zegt het anders: Van Dijck, zo merkt hij op, bespeurde rondom zich „het aan de onschuld gepleegde verraad, de gruwel ener boosaardige, van God verlaten wereld". Hij ontvluchtte zowel het machteloze Vlaanderen als het verbrokkeld Italië en borg zich onder de vleugels van de Engelse monarchie, door hofschilder te worden bij Karel I Stuart. Daar, levend temidden van de anti-kapitalistische, gewaande ridderdromen van een verdorven Roomsgezind hof behield hij niettemin zijn „genie van de smaak", waardoor hij de tragisch-aristocratische portretstijl schiep, die een familiebeeltenis van zijn hand, naar Huet's oordeel, de „waarde geeft van een adelsbrief". De scherpzinnige lezer zal het niet ontgaan, dat deze hele karakteristiek ons Van Dijck terecht doet zien als een (zij het voorname) gestalte van de Vlaamse ondergang.

*

Nog steeds heeft Huet het uitgesteld, ons de apotheose van de Zuidnederlandse beschaving te doen beleven. Dat wil hij nu eindelijk, in hfdst. XIII van zijn reisboek, waarin hij de figuur van P. P. Rubens voor ons neerzet.

Huet's overdadige bewondering voor Rubens gaat mij te ver, al deel ik uiteraard zijn gevoel voor Rubens' veelzijdig meesterschap. Ik meen in Rubens zeker een hoogtepunt te zien van Vlaams kunstvermogen, maar reeds op een punt van ontwikkeling, waar dit vermogen buiten de boorden van het nationale en typische overstroomt in ... het cosmopolitisme van de Contra-Hervorming, in het ideologisch en cultureel offensief, dat in deze tijd onder de leiding der Jezuïeten Europa voor Rome tracht te heroveren. Dat dit cosmopolitisme van Rubens de kerkpolitiek niet bewust in de kaart speelt, ligt voor de hand, evenzo dat Rubens' talent binnen de grenzen van genoemd Jezuïeten-offensief een grote mate van zelfstandigheid bezit. Maar dit neemt niet weg, dat het Nederlands, het Zuidnederlands karakter bij Rubbens vrijwel vervlogen is. Huet prijst het in hem, dat hij niet heeft gehunkerd naar de achtergrond van grote Europese staten of vorstenhoven, maar zich beperkte tot zijn (royaal en zelfs rijk) bestaan in Antwerpen. Dit laatste zegt niet veel: het is in geen geval beslissend geweest voor het geestesmerk van Rubens' kunst, die zich tot een soort monumentale algemeenheid wil verheffen. Het blijkt, dat Huet juist door die *schijnbare* tijd- en landloze levensmacht in Rubens' werk het diepst is bekoord. „Rubens," zo schrijft hij, „heeft boven Teniers, Jordaens, Van Dijck uitgemunt door iets primordiaals [fundamenteels], van hetwelk geen rekenschap kan gegeven worden. Hij had het gigantische over zich, hetwelk aan de ene kant nog medebehoort aan de grondstof van het geschapene; en tegelijk was hij toegerust met een kracht van voorstelling, welke leven instortte aan het onbezielde en het niet bestaande te voorschijn riep. Vandaar de dubbele betekenis zijner werken. Behalve openbaringen ener volleerde kunst, zijn zij het tevens van het geheimzinnig wezen der dingen. Zonder het gewild of geweten te hebben, plaats Rubens zijn toeschouwer voor een eleusinisch mysterie." (*)

(*) Godsdienstige inwijdingsplechtigheid bij de heidense Grieken, verband houdende met de eredienst van de levenskracht, inzonderheid de terugkerende geboorte van het leven.

Dit gaat te ver. Wat bij Rubens een onder Roomse invloeden tot stand gekomen samensmelting betekende van methoden en stijlen, door hem in Italië en Spanje bestudeerd, en vervolgens chemisch verenigd door de onbetwistbare gloed van zijn talent, maakt op Huet, door de majestueuze afmetingen van die kunst of door haar vrijwel lichamelijk meeslepende machtswil, de indruk van zegevierende oorspronkelijkheid. Wij kunnen echter in Rubens niet meer zien dan een synthese, ja zelfs een eindpunt, waarop niets meer volgt en volgen kan, omdat de volkskracht van Vlaanderen daartoe niet meer reikte.

In de kenschets van Rubens door Busken Huet treffen wij een van Huet's persoonlijke en diepste tegenstrijdigheden. Terwijl hij, ten aanzien van zijn tijd en het Nederlandse volk, overtuigd is van een noodzakelijke wedergeboorte van *alle nationale krachten,* huldigt hij tegelijk, als goed zoon der bourgeoisie en in het voorgevoel van het naderend imperialisme, de bij Rubens reeds gedemonstreerde onderwerping van het nationale aan een denkbeeld, dat men heden ten dage ongetwijfeld met de frase „Europees" bestempelen zou. Het cosmopolitisme, waarvoor in Huet's dagen door de grote kapitalisten de stoffelijke voorwaarden werden geschapen, spookte hier lelijk door Huet's brein. Dat wordt ons bizonder duidelijk, als wij met hem de historische sfeer verlaten en hem volgen op de moderne boulevards van Brussel en Antwerpen. De daar verrijzende nieuwe architectuur, producten van de wansmaak zijner dagen, stemt hem opgetogen. In de oud-Vlaamse had hij een levensstijl, een mensensoort, een nationale beschaving herkend en geprezen. In de moderne bezingt hij in wezen slechts de geld-aristocratie van zijn tijd: haar Paleis van Justitie, haar Nationale Bank, haar Vlaamse Schouwburg, haar Boulevard du Nord in Brussel met de foeilelijke herenhuizen... Eenzelfde valse smaak openbaart Huet in zijn waardering voor de modeschilders van België: Leys, De Winne, Alfr. Stevens, e.a., die de „hogere kringen" in zijde en satijn, temidden van Parijse interieurtjes uitbeeldden... Deze hogere kringen vond Huet in zijn hart benijdenswaardig en dus bewonderenswaardig. Die bewondering neemt vaak de toon aan van haat tegen het plompe, kapitalistisch achterlijk gebleven en provincialistische Nederland. Het spreekt uit een van de intiemste uitlatingen van Huet in *Het Land van Rubens*:

> „Wij beseffen, dat hetgeen slechts nationaal is, met broddel- en knutselwerk gelijkstaat. Wij haten de zelfvoldoening en de eigenwaan ener kleinsteedse omgeving. Het schijnt ons verachtelijk toe, onder zulke tweeden tot de eersten te willen behoren. Onze nationaliteit bekomt in onze voorstelling het karakter van een begijnhof. Wij geven ons zelve de indruk, klopjes [kwezeltjes] geworden te zijn, die achter schuifgordijntjes onze medemensen zitten te begluren en wederkerig door hen begluurd worden. Een onstuimige begeerte naar verlossing maakt zich van ons meester. Hadden wij het minder benauwd, wij zouden met onbeklemde borst het uitschreeuwen."

De misvattingen liggen in dit treffend stukje naast de eerlijkste aandoeningen. De onderschatting van *alle* nationaliteit wordt nog slechts overtroffen door een menselijke vrijheidsdorst, of een dorst naar menselijkheid, waardoor Huet hier onmiddellijk de broeder wordt van

Multatuli. Het merkwaardige is, dat Huet zijn eigen misvattingen ook zelf weer herstelt. Als hij het oude Brussel betreedt, en daar de Sinte Goedele tussen alle uitingen van modernisme ziet staan, wordt hij eensklaps weer getroffen door de bevallige stoutmoedigheid van de gothiek, die „haar armen naar de wolken heft". En bij de aanblik van de Grote Markt met gildehuizen en Stadhuis raakt hij ronduit in lyrische stemming, en voelt men de trillende echtheid van zijn stem:

> „Nergens komt in België het nationale zo aangenaam uit. Elders grijnst de herinnering. Hier glimlacht zij... De melancholiekste reiziger, die Brussel bezoekt, moet handelbaar worden, wanneer zijn schreden hem naar de Grote Markt voeren. Het is grootse coquetterie, artistieke comfort [weelde, zouden wij zeggen], breed kantwerk, goudsmederij met een gedachte tot achtergrond. Kortom, een zonnestraal op de levensweg van de bouwkunst."

Zulke uitlatingen doen ons onder het lakwerk van het cosmopolitisme een oudere, echtere en diepere Huet gevoelen, die de zin van het volkseigene verstaat, zoals voor het laatst nog eens blijkt uit zijn bezoek aan Leuven, waar hij de vlammende verfijning van het stadhuis aldaar schildert, en dan in mismoedigheid om het te gronde gaan van de Zuidnederlandse beschaving het hoofd buigt en zich afvraagt, hoe het kleine landen in de toekomst moet vergaan...

Huet's *Land van Rubens* eindigt niet met zijn nog al wraakbare, door klassebegrenzingen versmalde filosofie van bloei en verval der culturen. Het bevat nog een verslag van zijn reis door de Kempen, deels aan de hand van Vlaamse en Franse literatuur, gevolgd door een uitstapje in het Luikse, met een journalistieke schildering van de badplaats Spa en een lofzang op de Ardennen. Het zijn hoofdstukken, die alleszins lezenswaardig zijn, ook, omdat Huet de gelegenheid aangrijpt, de herinneringen aan de Belgische vrijmaking van 1830 in te vlechten, die Potgieter ons in „Het leven van Bakhuizen van den Brink" naliet. Maar in feite verwijderen wij ons, met name in de beschouwingen over Spa en de Ardennen, van het gebied der Zuidnederlandse beschaving, dat hier onze belangstelling had.

Er is een ironisch gezegde: „Telkens, als er een nieuw boek verschijnt, neem ik een oud." Als alle ironische gezegden gaat ook dit maar ten dele op. Het is echter, bij de geestesarmoede van onze huidige bourgeoisie, en bij veel hol gepraat over Europese integratie uit die koker, volstrekt van toepassing op *Het Land van Rubens* van Busken Huet, dat nu al meer dan 75 jaar oud is en zoveel springlevende bladzijden en karakteristieken bevat.

Tegenover het Amerikanistisch lichtvaardig en gevaarlijk gezwets over Europese eenwording en de zinneloosheid van alle nationale cultuur staat daar Huet's boek, dat trots zijn zwakheden een meesterlijk getuigenis aflegt van de onsterfelijkheid van de nationale elementen in de volksbeschaving. Dat is van *Het Land van Rubens* de dubbele betekenis: het verheldert voor ons niet alleen de betekenis van Noord- en Zuidnederlands geestesgoed, maar laat ons ook beseffen, hoe de schrijver Cd. Busken Huet zelf dat in zijn tijd heeft verrijkt.

1955

THEUN DE VRIES

Juni 1905: opstand op de Potemkin

PANTSERKRUISER POTEMKIN

In dit verhaal vertelt Lion Feuchtwanger over het succes van de film „Pantserkruiser Potemkin" in de Duitse republiek van Weimar. Zijn minister Klenk zou evengoed Hundhammer of Hoegener kunnen heten als het verhaal, dat in 1930 werd geschreven, in onze tijd speelde.

Terwijl de andere Berlijnse bioscopen op dit vroege uur gesloten zijn of voor zeer weinig bezoekers spelen, staan hier lange rijen auto's, verdringen zich toeschouwers en politieagenten. De film „Pantserkruiser Potemkin" is al 36 keer gedraaid, vier keer per dag, 36 duizend Berlijners hebben hem gezien. Toch zijn de mensen opgewonden, alsof zij vandaag voor het eerst iets krijgen voorgezet, waarop de wereld zit te wachten.

De Beierse minister Klenk, met zijn hoofd uitstekend boven degenen die om hem heen zaten, dacht er niet aan, zich door deze onrust te laten aantasten. Hij had gelezen: een film zonder compositie, zonder vrouwen, zonder handeling; tendens in plaats van spanning. Je moet zoiets nu eenmaal zien, als je een keer in Berlijn bent. Hij zal zich geen rad voor ogen laten draaien door de handig in elkaar gezette stunts van de filmjoden.

Een paar maten schrille muziek, wild, fortissimo. Geheime stukken uit het marine-archief: op die en die datum muitte de bezetting van het pantserschip „Potemkin" voor de stad Odessa wegens onvoldoende voeding. Nou ja, die hebben dus gemuit. Zoiets komt meer voor. Als jongen had hij zulke dingen vol spanning gelezen. Interessant voor de rijpe jeugd. Minister Klenk lacht in zichzelf.

De slaapruimte van de matrozen. Hangmatten, dicht naast elkaar. Een onderofficier, rondsnuffelend tussen onrustig slapende matrozen. Niet slecht opgenomen. Je ruikt duidelijk de bedorven lucht die daar hangt. Daarbij die doffe, beklemmende muziek.

De volgende dag. Matrozen staan om een stuk vlees aan een haak. Zij bekijken het afkeurend. Er komen aldoor meer aanlopen, aldoor anderen. Je hoeft er niet lang aan te ruiken om te merken dat het stinkt. Een close-up van het stuk vlees: het krioelt van de maden. De mannen schijnen al dikwijls zulk vlees gekregen te hebben. Vloeken en schelden. Dat is begrijpelijk. De scheepsarts wordt erbij gehaald, een onaanzienlijk mannetje. Hij zet zijn lorgnet op, doet zijn plicht, onderzoekt het vlees, kan het niet ongeschikt voor consumptie vinden. Het vlees wordt gekookt. De bemanning wil de soep niet eten. Vloekt en scheldt. Banale gebeurtenissen, heel gewoon opgediend, zonder toebereiding. Een stuk bedorven vlees, matrozen, officieren. Geen bizonder begaafde officieren, schijnt het, maar ook niet bizonder slechte. Doorsnee-materiaal. In Beieren hebben we nauwelijks iets beters. Merkwaardig, dat Klenk meeleeft met deze simpele mensen en gebeurtenissen.

De verbittering op het schip neemt toe, je weet niet precies hoe. Alleen voel je dat het niet goed kan aflopen, iedereen in het publiek voelt het. De heren op het doek nemen het niet ernstig genoeg op. Zij zouden moeten ingrijpen, eindelijk optreden. Zijn ze blind? Maar wij zagen het ook aankomen in het laatste oorlogsjaar en hebben ook te laat ingegrepen. Alleen hadden we toen niet die hamerende muziek. Het is een vreselijke muziek, maar hij laat je niet los. Natuurlijk moet deze ellendige film verboden worden. Het is een geraffineerde stemmingmakerij, door en door gemeen. Het is toch werkelijk geen voldoende aanleiding om de

discipline op te zeggen, alleen omdat een stuk vlees bedorven is. In de oorlog hebben we nog heel wat anders gegeten, vriendjes. Toch is Klenk niet helemaal voor de officieren, ja, hij is eerder voor de matrozen.

De hamerende, dreigende muziek gaat verder; de verbittering groeit. De kapitein laat de bemanning op het dek aantreden. Hij vraagt, wie iets op het eten aan te merken heeft. Men aarzelt. Een paar treden naar voren. Opeens, je ziet nauwelijks hoe het in zijn werk gaat, zijn de besten van de bemanning, de ontevredenen, de raddraaiers, gescheiden van de rest. Een grote, brede, gevaarlijke tussenruimte ligt tussen hen en de anderen. Verduiveld handige kerels, die officieren, daar hebben zij de aanstichters, de muiters binnen enkele ogenblikken in hun macht. De meerderheid van de bemanning staat angstig bij elkaar. Het kleine groepje aanvoerders is door een kabel afgesneden, in een hoek gedrongen. Daar staan ze, die eerst zo'n grote bek hadden, armzalig en bang. Een stuk zeil wordt al over hen heen getrokken. Een paar hoekige, groteske bewegingen onder het zeil. Geweerlopen erop gericht. Commando's, zonder uitdrukking, droog. Dan doet iemand uit de grote hoop zijn mond open. Hij schreeuwt. Het bevel „vuur!" weerklinkt. Maar er komen geen schoten. De geweren gaan niet af.

De opwinding stijgt de mensen naar het hoofd, die op het doek en die er voor. Waarom is er zo lang gewacht? Nu gebeurt het, nu zijn ze niet meer te houden, eindelijk beginnen ze. En de mensen voor het doek jubelen, zij klappen voor de mensen op het doek. Dwars door die gruwelijke, triomferende, hamerende muziek heen wordt er geklapt nu die op het doek een jacht op de officieren beginnen, een wilde, dolle jacht. Zij halen hen uit hun kinderachtige schuilplaatsen naar buiten, werpen hen overboord in de vrolijk opspattende zee, de een na de ander, ook de kleine scheepsarts met zijn lorgnet in zijn hand.

Klenk verroert zich niet, alsof zijn adem hem in de steek heeft gelaten, hij zit daar, die grote kerel, stil als een muis. Het heeft geen zin, dat te verbieden. Het is er, je ademt het in met elke ademhaling, het is in de wereld, het is een andere wereld, het is dwaasheid om die te ontkennen. Je moet er naar kijken, je moet die muziek horen, je kan het niet verbieden.

De vlag wordt naar beneden gehaald. Een nieuwe vlag wordt gehesen, een rode vlag. Matrozen nemen de dienst over van de officieren; de machine loopt er niet slechter door. Met de rode vlag in top vaart het schip de haven van Odessa binnen.

Schuchter ziet de stad de rode vlag, doet de mond open, lacht. Zij ademt sneller, juicht, groot, bevrijd. Men komt dichterbij, nadert het schip met de rode vlag, eerst een paar, dan steeds meer, de hele stad defileert voorbij de ene neergeschoten matroos, waarvan men het lijk aan wal gebracht heeft. Om het schip met de rode vlag krioelen boten, de stad geeft levensmiddelen aan de matrozen.

Klenk wordt ongeduldig. Houden de anderen zich koest? Laten de anderen zomaar met zich sollen? Hij is helemaal niet voor de anderen, hij is veel te levendig om zich niet te laten meeslepen door het élan van deze hele gebeurtenis. Alleen stoort het hem, dat de overigens zo ware geschiedenis onwaar dreigt te worden door dit verzuim. Het stoort hem, dat het niet klopt.

Maar kijk, het klopt toch! Daar zijn ze, de anderen. Ze hebben niet stilgezeten en nu zijn ze er.

Een trap is daar. Een grote, brede trap, hij houdt niet op. Daar toont het volk, in een défilé zonder einde, zijn sympathie voor de muiters. Maar het duurt niet lang; want op deze trap staan zij, de anderen. Een rij kozakken, de stenen trap af, het geweer onder de arm, langzaam, dreigend, onontkoombaar, over de hele breedte van de trap. Er komt beweging in het volk. Zij lopen sneller, zij rennen, zij vluchten. Een paar hebben niets gemerkt, begrijpen het niet, blijven langzaam verdergaan, verwonderd. Je ziet de soldatenlaarzen de trap afkomen, heel groot, heel langzaam, een tree, nog een tree, en dan komt een beetje rook uit de geweerlopen. En nu lopen zij niet meer op de trap, nu storten zij zich

omlaag, zo snel als hun benen hen kunnen dragen. Maar enkelen rollen naar beneden, het is niet meer hun wil die hen doet afdalen, niet hun benen en hun longen, maar alleen de wet van de zwaartekracht, van de traagheid; want zij zijn dood. En steeds gelijkmatiger schrijdt de laars van de kozakken, en steeds meer rollen naar beneden. Een vrouw die een kinderwagen voortduwde, duwt hem niet meer, wie weet waar zij is, zij is er niet meer; maar de wagen zet zijn weg alleen voort, een trede, en nog een en een zesde en een tiende, tot hij eindelijk blijft staan. En daarachter, heel groot en heel langzaam, de laarzen van de kozakken.

Ook op zee heeft men niet stilgezeten. Men heeft andere schepen aangetrokken, grote, machtige schepen. Ze omsingelen de „Potemkin". Op het schip met de rode vlag is alles klaar voor het gevecht. Zijn kanonnen, spiegelglad, reusachtig, worden gericht, de lopen gaan op en neer, dreigende monsters, de wijzers van de meetinstrumenten hebben het druk. In een kring eromheen drijft het naderbij, stalen wezens van de vernietiging, geweldige, tot in de kleinste details verzorgde organismen. De „Potemkin" stuurt naar hen toe. Het zijn schepen van haar klasse, die op haar jagen, haar omsingelen, zes, acht, tien wezens zoals zij. Er is geen kans om er doorheen te breken, haar geschut draagt niet verder dan dat van de tegenstanders. Zij kan niet overwinnen, zij kan alleen, stervend, de anderen meeslepen in de dood. Er is een wilde doffe spanning op het doek en ervoor, als de reusachtige schepen langzaam de kring om de „Potemkin" sluiten.

Dan begint het veroordeelde schip signalen te geven. Kleine, bonte vlaggen stijgen op, dalen. Spreken. De „Potemkin" seint: „Schiet niet, broeders". Zij vaart langzaam op haar achtervolgers af, seint: „Schiet niet". Je hoort de mensen voor het doek ademen, de spanning is bijna ondragelijk. „Schiet niet", hopen, smeken, wensen met alle kracht de achthonderd mensen in de Berlijnse bioscoop. Is minister Klenk een zachte, vreedzame figuur? Dat kun je moeilijk beweren, hij zou in lachen uitbarsten als iemand dat zei. Hij is een onsentimentele, wilde, krijgszuchtige mens, niet vatbaar voor zachte gevoelens. Maar wat denkt hij terwijl het schip van de muiters op de geladen lopen van het geschut afvaart? Hij wenst ook, met de wilde kracht van zijn hart: „Niet schieten".

Een onnoemelijke vreugde vult de harten, als de kring van de achtervolgers de „Potemkin" doorlaat, als zij onbedreigd de neutrale haven binnenloopt. Minister Klenk, die met zijn regenjas om zijn schouders, zijn vilthoed op zijn grote schedel, uit het donker van de bioscoop in de lichte straat naar buiten komt, wordt overmand door onbekende gevoelens. Wat was dat eigenlijk? Zou hij niet laten schieten op de muiters? Hoe is het mogelijk dat een man zoals hij kan wensen: „Schiet niet"? Daar is het nu, je kan het verbieden, maar het blijft bestaan, het heeft geen zin je hoofd in het zand te steken.

In een spiegelruit ziet hij zijn gezicht, hij ziet daarop een ongekende uitdrukking van hulpeloosheid. Hij ziet er uit als een dier in een val. Wat was dat eigenlijk? Zijn gezicht is helemaal anders. Hij lacht, een beetje verlegen. Wenkt een wagen, klopt zijn pijp leeg, steekt hem aan. Zijn gezicht draagt weer het stempel van het wilde, vergenoegde, zelfingenomene.

LION FEUCHTWANGER

Uit de tijdschriften

MARXISME EN VREDE

Dr. J. Suys is in Nederland een van de weinige geleerden, die zich ernstig met het marxisme bezighouden. En nog ongewoner is de positie waarin hij zich daarbij stelt, die van „de vriend die mij mijn feilen toont". Wanneer zo iemand nu een tamelijk uitvoerig artikel schrijft, uitlopend op een uitnodiging hem tegemoet te komen, en daarin voortborduurt op twee aantoonbare misvattingen, kunnen wij dat niet zo maar naast ons neerleggen.

Te minder, omdat het niet nodig is een geheel tegenartikel te schrijven, want op de twee cardinale misvattingen komt het aan.

De eerste betreft de marxistische theorie.

> „Schijnbaar put (in het marxisme — K.) het ethisch gewilde slechts kracht uit de overtuiging dat het tegelijk het resultaat van deze dialectische ontwikkeling is; in werkelijkheid worden de menselijk bereikbare doelen vervangen door het voorbeschikte einddoel van de harmonisch vrije mens, en de hieraan (aan het menselijk bereikbare? K.) critisch aangepaste middelen door het eveneens voorbeschikte middel van de klassenstrijd, die dan ook practisch het doel wordt, waarop alle menselijke energie zich moet richten. Dit is een saecularisering *) ten halve, die gebonden blijft aan het Voorzienigheidsgeloof dat nu aan het menselijk streven ondergeschikt wordt gemaakt, maar waaraan tegelijk de doelmatigheid van dit streven wordt gedelegeerd, inplaats van in de hand genomen. Het resultaat is dat een fictieve wetenschap op de plaats van de ethiek gaat zitten." **)

Het woord waarom het hier gaat is *voorbeschikt*. Dit is niet zo maar een ongelukkig gebruikte term, maar het heeft de strekking het gehele marxisme door introductie van buitenmenselijke doelstellingen op zijn kop te zetten.

Deze strekking wordt nog aangedikt door te spreken van een voorzienigheidsgeloof, dat er mede verbonden zou zijn. Natuurlijk zou het geloof aan voorbeschikking dat aan een voorzienigheid insluiten, maar Marx en uitvoeriger Engels en Lenin sluiten de bestaanbaarheid van een bovennatuurlijke macht, die beschikkingen of voorbeschikkingen zou kunnen treffen, ten duidelijkste uit.

Suys weet dat natuurlijk, doch hij is blijkbaar van mening, dat Marx, zijns ondanks, toch op iets dergelijks steunt. Waar wij geen reden hebben aan zijn goede trouw te twijfelen, lijkt mij van deze misvatting slechts één verklaring mogelijk. Het marxisme heeft noch het (voorlopige) einddoel, noch de klassenstrijd als iets anders gezien dan als noodzakelijke vruchten van de historisch aantoonbare ontwikkeling der productiewijze. Suys, bevangen in idealistische vooroordelen, kan gedetermineerdheid, oorzakelijke bepaaldheid, althans op maatschappelijk gebied, niet losmaken van een geestelijke macht die het zo gewild heeft. Naar het voorbeeld van de menselijke wil, de voornaamste, maar oorzakelijk volkomen bepaalde drijfkracht in de maatschappelijke ontwikkeling, eist hij ook een samenvattende doelstellende macht, wil de ontwikkeling meer dan toevallig zijn.

Het is hier niet de plaats uiteen te zetten, waarom deze zienswijze onjuist is. Maar er is niets dat Suys het recht geeft, haar als een verloochende achtergrond van het marxistische denken te zien. Ik twijfel of hij Engels (Anti-Dühring en Dialektik der Natur) en Lenin (Marxismus und Empiriokritizismus) wel even grondig bestudeerd heeft als bepaalde werken van Marx. Is het ook niet wat heel erg overmoedig, een wetenschap *fictief* te noemen, welker uitkomsten zo treffend door honderd jaar geschiedenis bevestigd zijn als die van het marxisme?

De tweede misvatting betreft de communistische politiek.

*) Verwereldlijking.

**) Vrede en ideologie, Nieuwe Stem, Febr. 1955, blz. 99.

„... dat nu het marxisme is uitgemond in de bedding der staatsmacht, en het ons in de gedaante van een gewapend Oosters machtsblok tegemoet treedt, het een bron van begrijpelijke verontrusting is voor de niet-communisten in het Westen, verontrusting die door vredespropaganda alleen niet wordt weggenomen, wanneer deze niet door een andere behandeling van de politieke tegenstanders wordt ondersteund... Daarom... zal de vreedzame coëxistentie zich over het, de staatsgrenzen overschrijdend, politiek ideologisch veld moeten uitstrekken, in beginsel (verder wil Suys toch niet gaan — K.) dus zowel partijen als staten moeten omvatten. Met de practische erkenning hiervan levert het communisme zijn bijdrage tot de vrede." (Blz. 104)

Het gewapende oosterse machtsblok (zijn er ook ongewapende?) treedt niemand tegemoet, het wacht enkel af. Desondanks bestaande, kunstmatige geschapen verontrusting wordt inderdaad door vredespropaganda alleen niet grondig weggenomen. De Sowjet-Unie echter kan daarnaast wijzen op een 37-jarige vredespolitiek. Suys laat zich hier niet over uit. Wel eist hij dat de communisten hun oprechtheid ten aanzien van de vreedzame coëxistentie zullen bewijzen, door die ook op partijen toe te passen.

Maar dat hebben ze toch altijd gedaan? Overal waar het kapitalisme ten val is gebracht, is dat geschied door een volksfront van verschillende partijen. Vele van deze partijen zijn in diverse landen weer verdwenen. Of doordat, tegenover de eisen der praktijk, het verschil met de communisten te gering werd om zelfstandigheid te rechtvaardigen. Of doordat, om hun achterblijven bij de ontwikkeling, hun aanhang al te zeer was verlopen. Verboden zijn slechts fascistisch gekleurde partijen of zulke die poogden door een of andere samenzwering een minderheid in plaats van de meerderheid te stellen.

Maar als ik goed zie, gaat het Suys in feite daarom, dat in de S.U. geen andere partijen dan de communistische mogen bestaan. Dit is wel een van de grieven die het gemakkelijkst inslaan en nagenoeg de enige die niet op leugen berust. Geen van hen die er mee werken heeft echter ooit kans gezien, ook maar enige aanwijzingen te geven voor een program, waarmee zulk een op te richten partij zou kunnen hopen, de ontwikkeling in betere banen te leiden. Geen heeft kunnen aanwijzen, dat er ook maar ergens een stroming bestaat voor een andere politiek, een behoefte aan een andere partij. Dat kan ook niet anders, omdat er geen strijdige klassebelangen meer bestaan. Maar dat kan Suys niet toegeven, omdat voor hem politieke partijen niet de belichaming zijn van klassebelangen, doch van min of meer onafhankelijke ideologieën.

De Communistische Partij der S.U. is in de loop van haar ontwikkeling heel wat anders geworden, dan wat wij in landen met klassentegenstellingen onder een partij verstaan. Zij is niet een partij van gelijkgezinden, die tegenover een massa van andersgezinden staat, aan wie verboden is zich te organiseren. De „partijlozen" staan niet tegenover haar. Zij bestaan in het algemeen uit dezulken, die of opzien tegen de verplichtingen welke het lidmaaatschap oplegt, of geloofsbezwaren hebben, of zich nog weinig bekommerd hebben om hun politieke ontwikkeling en daarom niet worden toegelaten. Dat hun aantal snel afneemt, blijkt wel uit de verklaring van Molotow (2 Febr. 1955), dat in het leger op elke 100 man 77 communisten en komsomols komen. De partij is in feite de organisatie der activisten.

De invloed der partijlozen is hoofdelijk groter dan die van de gemiddelde kiezer bij ons... laat staan in de V.S. of Engeland. Hier mag hij kiezen uit een stuk of tien lijsten — aan welker totstandkoming hij geen aandeel heeft gehad. In de S.U. is het zwaartepunt verlegd van de verkiezing (een uitspraak van vertrouwen) naar de candidaatstelling en hieraan wordt zeer intensief deelgenomen, in brede, massale discussies in de bedrijven en maatschappelijke en culturele organisaties. Als candidaten worden tal van partijlozen aangewezen.

Geeft Suys zich wel rekenschap, wat er zou gebeuren in het (ondenkbare)

geval dat er weer partijen gevormd zouden worden? Dan zou de candidaatstelling het werk van deze worden, de partijlozen stonden overal buiten. Van hen zou niemand meer gekozen worden en de nieuwe partijen zouden nergens veel stemmen krijgen. Er zijn nu eenmaal geen oppositionele stromingen (wel individuen), dat hebben alle ernstige bezoekers geconstateerd. Gevolg van een partijenstelsel zou wel eens kunnen zijn: sowjets van 99% communisten.

Nooit wordt iemand om het uitbrengen of niet uitbrengen van zijn stem lastig gevallen. Een enkele maal wordt een candidaat, om persoonlijke eigenschappen, niet gekozen. Dan komt er een nieuwe candidaatstelling. Wie blijven er dan over die „anders behandeld" zouden moeten worden, zoals Suys wil?

Ideologieën kunnen misbruikt worden. Maar primair zijn niet zij het, die de vrede in gevaar brengen, doch de economische tegenstellingen, eerst van klassen, vervolgens ook van naties, die het kapitalisme schept.

J. A. N. KNUTTEL

Boekbespreking

„DE VERGETENEN"*

In de inleiding zegt van Vriesland dat er soms belangrijke figuren in de literatuur vergeten worden door „willekeurige, buiten hun werk gelegen oorzaken", b.v. doordat een uitgever geen geld of geen zin heeft om een boek te herdrukken of doordat de critici elkaar napraten en domme schoolboekjes sommige namen wel en andere niet bekend maken.

In deze bundel vinden we fragmenten uit boeken waarvan het nu lezende publiek nooit of maar heel zelden gehoord heeft. En onder het lezen bekruipt ons de „lichte, vertederde geamuseerdheid" die men heeft voor oude herinneringen, al verzekert de samensteller ons dat „ironiserende bedoelingen slechts sporadisch voorop hebben gestaan." Sporadisch? *Liefdeleven* van Marcellus Emants, *Het Onvermijdelijke* van Brandt van Doorne, *de Zonde der Ouders* van Thérèse Hoven, *Martha* van v. Groeningen, *Hartstocht* van Jeanne Reyneke van Stuwe, om er maar enkele te noemen, kunnen zelfs ouden van dagen, die deze boeken in hun jeugd realistisch en gedurfd vonden, niet meer ontroeren met hun z.g. tragiek. Men ergert zich aan dit overdreven gedoe en vindt het nog niet zo gek dat deze auteurs vergeten zijn.

Maar belangrijker is dat deze bundel ook duidelijk maakt hoe de sociale verhoudingen veranderd zijn. Hier hebben we interessant vergelijkingsmateriaal in *Marijke ter Linden* van Elise Soer, in *Brord en Hanne* van Marie Gijsen, in *Pinksterbloem* van Aletrino, in *Leo en Gerda* van Timmerman, in *het Koffiehuis* van M. Wagenvoort, in *Afscheid* van Roosdorp, in *Opgebracht* van v. Nouhuys.

De schrijvers houden het standsverschil in de burgerlijke wereld scherp in het oog, wij krijgen mensen te zien die òf tot de armen òf tot de rijken behoren, maar die geen andere achtergrond hebben dan hun eigen omgeving. Het zijn min of meer geslaagde foto's, geen schilderijen. Daarom kan het zeer zeker voor een historicus van belang zijn om deze illustraties van een voorbije tijd te bekijken en voor de reeds genoemde ouden van dagen zijn het weemoedige herinneringen aan hun jeugd, maar van wie is het nu eigenlijk zo jammer dat ze „toevallig" vergeten zijn?

Aeg. W. Timmerman, Roosdorp, M. H. van Campen, Gerard van den Hoek zou ik uitkiezen maar om te weten of u het daarmee eens bent moet u de bundel eerst lezen.

*) Een bundel prozafragmenten bijeengebracht en ingeleid door Dr. V. E. van Vriesland, Wereldbibliotheek 1955, *f* 4.50.

I. P.

O. B. Stetricus: Kinderen krijgen zonder pijn.

Zo langzamerhand begint ook in de Nederlandse medische wereld enig besef te groeien voor het feit, dat er buiten de Amerikaanse en West-Europese medische wetenschap een bloeiende en volledig nieuwe wegen bewandelende medische wetenschap bestaat in het socialistische deel van de wereld, aan het hoofd waarvan ook op dit speciale gebied de Sowjet-Unie marcheert.

Dit blijkt door het invoeren van behandelingsmethoden, die reeds jaren lang daar onderzocht en toegepast worden, in Nederlandse klinieken, bijvoorbeeld de onlangs uitgevoerde geneeswijze in het Binnengasthuis te Amsterdam voor een „open been", uitgaande van de ontdekkingen van de Russische oogarts Filatow op het gebied van weefseltransplantaties, en gepubliceerd in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde.

Wij zien het echter vooral op het gebied van de verloskunde.

Hoewel nog op bescheiden schaal, worden in Nederland pijnloze bevallingen verricht volgens de psycho-prophylactische methode. Deze methode is de toepassing van de theorieën van Pawlow betreffende de werking der hersenen op het gebied van de verloskunde, en is vooral uitgewerkt door de geleerden Nikolajew en Welwowski.

Het is dan ook een plezierige sensatie de verschijning van een oorspronkelijk Nederlands werk op dit gebied te kunnen begroeten.

„Kinderen krijgen zonder pijn" *) is een typisch Nederlands boek, geschreven door een typische Nederlandse arts. Hij heeft een vlot, populair-wetenschappelijk werkje geschreven over deze Russisch-Franse methode en haar uitstekend toegepast op de Nederlandse verhoudingen.

Wanneer men de waarde van dit boekje wil bepalen, stuit men direct op moeilijkheden, welke bestaan voor populair-wetenschappelijke werkjes in het algemeen. Bij dit soort boeken moet de schrijver altijd zoeken naar de gebrekkige combinatie van duidelijkheid voor de leek en daardoor minder diepgaand dan een wetenschappelijk proefschrift en wetenschappelijke juistheid.

De schrijver is in het algemeen in deze combinatie zeker geslaagd, hoewel hier en daar een theoretische uiteenzetting iets te beknopt is gehouden om een volkomen juist beeld te kunnen vormen, bijv. is het ontstaan van de pijn bij de baarmoedercontracties niet terug te brengen op een voorwaardelijk reflexmechanisme.

Dit is voor de leek niet zo belangrijk, omdat, hoe de pijn ook mag ontstaan, het voornaamste is, dat zij door middel van de theorieën van Pawlow opgeheven kan worden. Voor medici en vroedvrouwen biedt dit boekje echter hierdoor te weinig, wat begrijpelijk is, omdat het niet geschreven is om verloskundigen de theorie en techniek te leren.

Verder heeft de schrijver enige zeer persoonlijke opvattingen over onderdelen van de verloskunde beschreven, welke niet direct met de psycho-prophylactische methode te maken hebben, waarmede andere verloskundigen zich zeker niet zonder meer kunnen verenigen, bijv. het vroeg kunstmatig breken der vruchtvliezen.

Deze persoonlijke opvattingen blijven dan ook geheel voor rekening van de schrijver. Zij zijn echter in het geheel niet hinderlijk voor het wezen van het boek, het aan het Nederlandse publiek bekend maken van de pijnloze baring door psycho-prophylactische methode.

Het is een goed oriëntatie- en naslag-werkje voor de leek. Voor de verloskundigen zal het een stimulans zijn, zich de methode eigen te maken aan de bronnen zelf, de Franse en Russische wetenschappelijke uitgaven, vermeld in een uitgebreide literatuurverwijzing achterin het boek.

*) Uitg. Pegasus, *f* 4.50.

H

Professor H. R. Kruyt in het Russisch

In 'Sowjet-Literatuur' van April staat, dat dit jaar een werk van de Nederlandse scheikundige H. R. Kruyt in het Russisch zal worden vertaald. Reeds eerder zijn boeken van Kruyt door Sowjet-geleerden in het Russisch overgebracht, nl. zijn „Inleiding tot de Physische Chemie" (d.i. natuurkundige scheikunde) en een verhandeling over de eigenschappen van bepaalde stoffen in een oplosmiddel (colloïden). Toen wij kort geleden bij Prof. Kruyt informeerden, waren hem nog geen bijzonderheden over de nieuwe vertaling bekend, maar (zo zei hij) aan te nemen is, dat het werk „Colloïd-Science" („Colloïden-Wetenschap"), uitgekomen in de jaren 1949/53 in de Engelse taal, nu in een Russische uitgaaf gaat verschijnen. Professor Kruyt heeft in 1932 de Sowjet-Unie bezocht: hij was toen gast op het Physisch Chemisch Congres te Moskou.

H. R. Kruyt's boek is één van de 402 buitenlandse werken, die dit jaar in Russische vertaling te Moskou het licht zullen zien. Dit aantal overtreft dat van 1954 met ongeveer 10%. Het betreft hier zowel wetenschappelijke als letterkundige voortbrengselen.

Culturele betrekkingen (Moskou)

Tot de buitenlandse werken, die dit jaar in het Russisch vertaald in de Sowjet-Unie uitkomen, behoort een boek van Professor Roger Garaudy, lid van het bestuur der Franse Communistische Partij, over de materialistische kennisleer. In Frankrijk is zeer onlangs een nieuw boek van Garaudy van de pers gekomen, getiteld „De Vrijheid", met een woord vooraf van Maurice Thorez, Algemeen Secretaris van de CPF. Op dit onderwerp is Garaudy doctor geworden aan het Instituut voor Filosofie van de Academie van Wetenschappen der U.S.S.R. in Moskou. Over deze gebeurtenis schreef N. V. Jermolowa in het Sowjet-blad „Filosofische Vraagstukken": „...Eén der schitterendste bewijzen van de uitgebreidheid en hechtheid der betrekkingen die ons land aan andere landen binden..."

Culturele betrekkingen (Peking)

Afgezien van Russische geschriften en publicaties afkomstig uit de volksdemocratische landen zijn in de Chinese Volksrepubliek sinds de bevrijding meer dan vijfhonderd literaire werken uit het westen in het Chinees vertaald uitgegeven. Alle toneelstukken van de klassieke Engelse dichter Shakespeare hebben nu in China het licht gezien: 12 delen in een oplaag van 210.000. Onder de vertaalde werken zijn 130 van Amerikaanse oorsprong, 110 van Franse, ruim 70 van Engelse en bijna 60 van Duitse.

Culturele betrekkingen (Washington)

In het Amerikaanse blad New York Times van 17 April lezen we, dat het bezoek van elf redacteuren van studentenbladen uit de Sowjet-Unie aan de V.S. niet is doorgegaan, omdat de regering te Washington eiste, dat de Sowjet-studenten eerst hun vingerafdrukken zouden laten nemen ten behoeve van de Amerikaanse veiligheidsdienst. De Sowjet-burgers wezen dit af. Volgens een Amerikaanse wet moeten van alle „niet-officiële" bezoekers der V.S. de vingerafdrukken genomen worden. De New York Times voegt er aan toe, dat dit weliswaar niet gebeurd is, toen Sowjet-schakers naar de V.S. kwamen, maar dat was een verzuim geweest en tegen de Amerikaanse wet. Het blad erkent, dat overeenkomstige bepalingen in de Sowjet-wet niet voorkomen, zodat elke Amerikaan die een visum voor de Sowjet-Unie heeft gekregen, laatstgenoemd land kan betreden zonder dat de politie der U.S.S.R. zijn vingerafdrukken eist. Het blad maakt echter niet duidelijk, waarom (volgens de Amerikaanse propaganda) de U.S.S.R. een politie-staat heet en de V.S. niet...

d.L.

ACTIE-PROGRAM VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

1. Voor de redding van Nederland

In dit historische uur, nu aan onze oostelijke grens het Pruisisch-Duitse militarisme zich weer poogt te verheffen, roept de C.P.N. ons gehele volk op zich te verenigen voor de beveiliging van ons land en de redding van ons volk.

Lange jaren van bittere ervaring leren, dat het Pruisisch-Duitse militarisme, wanneer het weer tot macht komt, zijn oude agressie tegen zijn buurlanden hervat, ondanks alle huichelachtige verzekeringen, die het, zolang het nog zwak was, heeft gegeven.

Bijna een eeuw van oorlog en onrust heeft bewezen, dat het Duitse militarisme zich steeds heeft herbewapend onder de leuze „verdediging tegen communistische agressie", om daarna het eerst de Westelijke landen aan te vallen die het in het zadel hadden geholpen.

Een herbewapende Wehrmacht in West-Duitsland bedreigt daarom niet alleen de staten in Oost-Europa, maar voor alles Frankrijk, Engeland, België en niet in het minst Nederland, met alle verschrikkingen van de hedendaagse atoomoorlog.

De C.P.N. strijdt daarom met al haar krachten om ons land hiervoor te bewaren en treedt op:

— voor het onvoorwaardelijke verbod van atoom- en waterstofwapens en voor de vernietiging van alle voorraden daarvan in alle landen, onder doeltreffende contrôle;
— voor verhindering van de herbewapening der nazi-Wehrmacht, tegen de Parijse accoorden;
— voor krachtdadige medewerking van Nederland tot het scheppen van een stelsel van collectieve veiligheid in Europa, op de grondslag van nationale zelfstandigheid.

Zich van haar verantwoordelijkheid bewust, bevordert en ondersteunt de C.P.N. elk op bovenstaande gericht streven en verklaart zij zich bereid elke regering te ondersteunen wier politiek deze doelstelling dient.

2. Tegen de reactie!

Op het binnenlands gebied treden de handlangers van het Duitse militarisme als de ergste drijvers van de reactie op. De voornaamsten onder hen, de Romme-richting in de K.V.P., ondernemen een aanval op de gewetensvrijheid en de democratische rechten en sturen aan op de dictatuur.

Hun doel is ons volk te knevelen en weerloos te maken tegen een nieuwe nazi-overheersing. Deze reactionnaire aanval wordt door de hogere R.K. geestelijkheid ondersteund door middel van het mandement.

Daarom roept de C.P.N. op ten strijd:

— Tegen de politiek van het mandement!
— Tegen ondersteuning van reactie en oorlogspolitiek door de geestelijkheid!
— Voor de verdediging van de Grondwet, de gewetensvrijheid en alle volksrechten, geen reactionnaire grondwetsherziening!
— Vrij op 5 Mei, ook in de toekomst!
— Voor ontbinding van de geheime staatspolitie (BVD).

3. Voor ontspanning, ontwapening en nationale zelfstandigheid Verbod van fascistische- en oorlogspropaganda

Bevordering van de hereniging van Duitsland door vrije verkiezingen onder internationaal toezicht.

Stop de bewapeningswedloop!

Voor daadwerkelijke internationale ontwapening onder doeltreffende contrôle.

Opheffing van de Amerikaanse atoombasis op Soesterberg en de V-2-centrale.

Stopzetting van de militaire extra-uitgaven ten gevolge van het verzwaarde vierjarenprogram van 1951.

Tegen vordering van cultuur- en recreatiegebieden voor militaire doeleinden.

Geen burgerlijke dienstplicht.

Geen militaire uitgaven voor Nieuw Guinea.

De Chinese Volksrepubliek in de Verenigde Naties.

Verdere uitbreiding van de Oost-Westhandel.

Uitbreiding van culturele en sportbetrekkingen met de Sowjet-Unie en de Volksdemocratieën. Uitwisseling van delegaties uit parlement en gemeenteraden.

4. *Verdediging van het levenspeil*

Loonsverhoging in verband met de duurte van het levensonderhoud en de gestegen ondernemerswinsten.

Prijsstop aan de bron, in het bijzonder voor kolen, benzine en andere brandstoffen, voor bouwmaterialen, textiel en schoeisel, gefabriceerde levensmiddelen en tarieven van openbare diensten.

Strijd van de overheid tegen prijsopdrijving ten gevolge van afspraken tussen de grote ondernemers (kartels).

Ongedaan maken van de stijging van de melkprijs voor de consument.

Prijsverlaging, o.a. door vermindering van de accijnzen, afschaffing van de omzetbelasting op textiel en openbaar vervoer, halvering van de overige omzetbelasting en herstel van de subsidies van 1950.

Geen huurverhoging!

Geen „vrije loonvorming".

Afschaffing der gemeente-classificatie.

Handhaving van de achturendag en beperking van overwerk.

Strijd tegen aandrijfsystemen zoals werkclassificatie en meritrating. Daar waar zulke systemen ondanks het protest van de klassebewuste arbeiders werden ingevoerd, dient de strijd binnen het bedrijf te worden gericht tegen elke verslechtering of ontrechting voor elke arbeider of groep van arbeiders afzonderlijk en voor zo hoog mogelijke lonen. Verder geen invoering of wijziging van loonberekeningen binnen het bedrijf zonder de toestemming van de democratisch gekozen arbeidersvertegenwoordiging (kernen e.d.).

Een economische politiek gericht op vermindering van de bestaande werkloosheid, schepping van volledige werkgelegenheid en bescherming van de werkers tegen een nieuwe economische crisis.

In dit verband uitbreiding van het binnenlands verbruik en versterking van de binnenlandse markt.

Inkrimping van de militaire productie en uitbreiding van de vredesproductie.

Tegen vestiging en bevoorrechting van Amerikaanse industrieën in ons land.

Tegen de discriminatie van de Nederlandse Rijnscheepvaart door West-Duitsland, voor handhaving van de acte van Mannheim.

Bescherming van de nationale belangen van het Nederlandse bedrijfsleven tegen buitenlandse concurrentie.

5. *Verdediging van het stakingsrecht*

Geen inmenging van rechters, militairen of politie in arbeidsconflicten.

Afwijzing van de ondernemingsraden en intrekking van de wet op de P.B.O.

Geen wering of tenachterstelling in de ondernemingen van arbeiders of kantoorbedienden wegens politieke gezindheid of vakverenigingsrichting.

Intrekking van het „ambtenarenverbod".

6. *Belastingen*

Een belastingpolitiek, gericht op verlichting van de belastingen voor de werkers. Geen concessies aan de rijken.

Verhoging van het belastingvrije minimum tot een zodanig peil, dat gezinnen met twee kinderen tot een zuiver inkomen of loon van *f* 3630.— (*f* 70.— per week) vrij van belasting blijven, met een overeenkomstige verhoging van het belastingvrij minimum voor gezinnen van andere grootte.

Verlaging van overige inkomstenbelasting voor inkomens tot *f* 15.000, alsmede van de loonbelasting, met ten minste 20 procent.

Afschaffing van de navordering op de inkomsten van de werkende gehuwde vrouw.

Afschaffing van de vereveningsheffing voor kleine ondernemers.

Invoering van een oorlogswinstbelasting op alle militaire orders, verhoging van de vennootschapsbelasting voor ondernemingen met winsten boven de 100.000 gulden.

Volledige besteding van de opbrengst der wegenbelasting voor onderhoud en uitbreiding van het wegennet.

7. *Landbouw*

Verdediging van de nationale belangen van land- en tuinbouw door bescherming van de afzet op binnen- en buitenlandse markt, verlaging van de kostprijs door belastingverlaging, prijsstop en prijsverlaging voor bedrijfsbehoeften en productieverhoging door mechanisatie, goedkoop crediet en grondverbetering.

Geen sanering, maar overheidshulp aan bedrijven die in moeilijkheden verkeren.

Concrete maatregelen op dit gebied zijn o.a.:

— Absolute afwijzing van Amerikaanse dumping met landbouwoverschotten.
— Opneming in de komende In-, Uit-, Doorvoerwet van maatregelen ter verdediging van de Nederlandse landbouwuitvoer tegen beperkingen in Benelux-verband en in andere landen.
— Bevordering van de handel met de Sowjet-Unie en de volksdemocratische landen met het oog op een stabiele afzet van Nederlandse exportproducten van land- en tuinbouw.
— Optrekking van de arbeidslonen in de landbouw tot het peil van de industrie.
— Verhoging van de door het Rijk te betalen garantie voor de melkopbrengst tot *f* 23,60 per kg met handhaving van de toeslag voor de slechtere gronden. Vaststelling van garantieprijzen in overleg met de landbouworganisaties.
— Een prijsstop voor alle productiemiddelen en grondstoffen, zoals fabriekmatig vervaardigd veevoer, kunstmest, landbouwmachines en -werktuigen. Verbod van prijsafspraken voor artikelen voor land- en tuinbouw.
— Snelle ontginning en herontginning van gronden voor de landbouw. Versnelling van de ruilverkaveling ten gunste van de boeren, uitbreiding van te kleine bedrijven door toevoeging van grond van grote bedrijven.
— Bevordering door de overheid van goedkope credieten voor het aanschaffen van machines, voor bedrijfsverbetering, voor aanleg van electriciteit en waterleiding.
Geen verhoging der pachtprijzen.
— Verbetering van wegen en verbindingsmiddelen.
— Verhoging van de dijken en waterkeringen en snelle uitvoering van het Delta-plan.
— Invoering van een afzonderlijk belastingstelsel, dat aan de behoeften van het landbouwbedrijf is aangepast. In dit verband wederinvoering van de berekening van de aanslagen over een tijd van enkele jaren in overleg met de organisaties van land- en tuinbouw. Vermindering van de grondbelasting voor de kleine en middelgrote boeren en tuinders.
— Verlaging van de inkomstenbelasting voor inkomens van 15.000 gulden en minder, met ten minste 20 procent.
— Vrijstelling van belasting voor investeringen uit bedrijfswinsten tot 7.500 gulden, zonder beperkende bepalingen.
— Alzijdige verbetering van het landbouwonderwijs en het wetenschappelijk onderzoek.
— Toepassing van de sociale wetgeving en kindertoeslag voor de boeren en tuinders.
— Meer woningen voor het platteland, gecombineerd met krotopruiming.

8. *Middenstand*

Invoering van een afzonderlijk beleid op het gebied van het belastingwezen, dat is afgestemd op de bijzondere belangen van de middenstand. Daartoe behoort o.a. het berekenen van de aanslag over een aantal jaren, vast te stellen in overleg met de middenstandsorganisaties.

Verlaging van de inkomstenbelasting voor inkomens van 15.000 gulden en minder, met ten minste 20 procent.

Vrijstelling van belasting voor investeringen uit bedrijfswinsten tot 7500 gulden, zonder beperkende bepalingen.

Toepassing van de sociale wetgeving en de kindertoeslag op middenstanders.

Bescherming van de kleine en middelgrote zelfstandige detail-handel tegen de concurrentie van de monopolies en grote winkelbedrijven.

Vergemakkelijking van de kredietverlening en verlaging van de rente.

Wijziging van de wet op het cadeaustelsel door het verbod van kortingen

en het vrijstellen van kleine geschenken, ook als deze niet in de branche vallen.

Dit betreft niet de normale winstuitkeringen der coöperaties.

Omvorming van het Staatssecretariaat in een Ministerie voor de Middenstand.

9. *Sociale voorzieningen*

Invoering in 1955 van de wettelijke ouderdomsvoorziening.

Directe verhoging van de uitkering aan ouden van dagen.

Wettelijke regeling van de vacantieuitkering.

Minimum-vacantie van twee weken voor alle werkers en drie weken voor de jeugd.

Een wettelijke voorziening voor weduwen en wezen.

Herziening van de begrafeniswet, waarbij de persoonlijke vrijheid van de betrokkene wordt erkend.

Herziening en verbetering van de invaliditeitswet.

Afschaffing van de carenz-dagen bij ziekte.

Lagere premies voor vrijwillig tegen ziekte verzekerden.

Optrekking van de „welstandsgrens" tot de loongrens der verplicht verzekerden.

Volledige gelijkstelling, ook voor de wet, van man en vrouw. Gelijk loon voor gelijke arbeid.

Ruimere middelen ter voorkoming en bestrijding van t.b.c., kanker, rheuma en andere volksziekten.

Uitbreiding van de schoolartsendienst en de tandverzorging op scholen.

10. *Woningvraagstuk*

Bouw van 75.000 woningen per jaar.

Verhoging van de rijksbijdrage en premie voor de nieuwbouw.

Bestrijding van de speculatie in huizen.

Vaststelling door de overheid van het rentepeil voor gelden voor de woningbouw op 3 procent.

Verbetering van de kwaliteit der nieuwbouw door verandering der z.g. soberheidsnormen en verscherpt overheidstoezicht.

Verhoging der rijksbijdrage voor woningverbetering.

Versnelde krotopruiming.

11. *Onderwijs, kunsten en wetenschappen, sport*

Bestrijding van de noodtoestand op onderwijsgebied in eerste instantie door uitvoering van het plan van de Algemene Nederlandse Onderwijzers-Federatie (ANOF), waarvan de voornaamste punten zijn:

— Een extra toename van onderwijskrachten voor het gewoon lager onderwijs met 2500 gedurende vijf jaar, om te komen tot een klassegemiddelde van 27 à 28 leerlingen;
— Een extra toename van leerkrachten voor het voortgezet lager onderwijs met 400 à 500, om te komen tot een maximum van 30 leerlingen per leerkracht;
— Een extra toename van ten minste 2500 à 3000 leerkrachten voor het uitgebreid lager onderwijs, om te komen tot een gemiddelde van 18 à 19 leerlingen per onderwijskracht.

Versnelde bouw van scholen met gymnastieklokalen in overeenstemming met dit plan;

Verhoging van de salarissen van het onderwijzend personeel, leraren, hoogleraren en wetenschappelijke werkers;

Schrapping van het artikel in de Onderwijswet, waardoor de gehuwde onderwijzeres ontslagen wordt;

Verbetering van de sociale voorzieningen en invoering van een wachtgeldregeling voor de tijdelijke leerkrachten;

Verbetering en uitbreiding van het kweekschoolonderwijs;

Uitbreiding en verbetering van het vakonderwijs, toelating van meisjes tot het gehele technische onderwijs;

Wettelijke regeling van het kleuteronderwijs;

Vrijstelling van militaire dienst voor alle onderwijskrachten;

Vóór de openbare school, geen bevoorrechting van het bijzonder onderwijs;

Geen militaire propaganda of recrutering op de scholen;

Rijkscredieten voor de aanleg van meer sportvelden;

Verstrekking van subsidies voor de deelneming van Nederlandse sportlieden aan internationale wedstrijden, als Olympische Spelen e.d.;

Ruime overheidssteun voor kunsten en wetenschappen;

Ruimere aankopen van en opdrachten voor kunstwerken door Overheidsinstanties;

Verhoging subsidies aan toneel, opera en ballet met betere subsidieregeling;

Verhoging in plaats van verlaging van subsidies aan openbare leeszalen en bibliotheken;

Verhoging der uitkeringen van de steun aan kunstenaars tegen contraprestatie;

Verbod van immorele films, oorlogspropaganda, zedenbedervende lectuur, zoals Amerikaanse strips en tijdschriften.

12. Militairen

Onmiddellijke verkorting van de diensttijd tot 16 maanden als overgang naar de terugkeer tot de 12 maanden van vóór 1950.

Ten hoogste 30 dagen herhalingsoefeningen zonder loonderving.

Uitbreiding van de verlofregeling. Intrekking van het liftverbod en verdere uitbreiding van het vrije vervoer.

Tegen kadaverdiscipline en Pruisische drilmethodes in het leger.

Verbod van militaire oefeningen, die levensgevaar inhouden en geen uitzending naar West-Duitsland.

Verhoging van soldij, tractement en kostwinnersvergoeding.

13. Tegen de koloniale politiek in Indonesië

ABSOLUTE verwerping van alle vijandelijke handelingen tegenover de Indonesische Republiek, die tot een nieuwe koloniale oorlog leiden.

Geen troepentransporten naar Nieuw-Guinea (West-Irian).

Geen steun aan de Darul Islam en andere terroristen.

Geen inmenging in de binnenlandse verhoudingen in Indonesië door middel van complotten, omkoperij of in andere vorm.

Onmiddellijke hervatting van onderhandelingen met de Indonesische Republiek, leidende tot de overdracht van Nieuw-Guinea (West-Irian) aan Indonesië.

Vervanging van de RTC-overeenkomsten door normale economische betrekkingen op grond van gelijkwaardigheid.

Uitbreiding van de Nederlands-Indonesische handel.

April 1955.

RESOLUTIE VAN HET 17de PARTIJCONGRES OVER DE ORGANISATIE EN INSTRUCTIE

Het congres gaat accoord met de zelfcritiek en de voorstellen, die door het aftredende partijbestuur op het gebied van de organisatie in de discussiegrondslag zijn neergelegd.

Het draagt het nieuwe partijbestuur op krachtdadig leiding te geven in de gehele partij, gericht op de volgende punten:

1. Een stelselmatige en volgehouden werving, allereerst gericht op het winnen van invloedrijke arbeiders, intellectuelen en andere werkers als leden van de partij.
   Om de onmiddellijke opname van nieuwe leden in het werk te vergemakkelijken, wordt een voorlopige lidmaatschapskaart ingevoerd, met de geldigheidsduur van een maand, die door de afdelingsbesturen wordt uitgereikt.
   De werving moet onverbrekelijk verbonden zijn met elke actie, bijeenkomst of gebeurtenis in het politieke en economische leven.
2. Voortdurende zorg voor de versterking van de basisafdelingen in bedrijven en buurten en voor de stabilisatie en groei van hun besturen. Alle actieve krachten dienen zoveel mogelijk aan de werkzaamheden van hun afdeling deel te nemen.
3. Voortdurende zorg voor het opkweken van nieuw kader, naast het versterken en verbeteren van de activiteit van het bestaande kader.
   Ook leden, die nog maar korte tijd tot de partij behoren, kunnen in

functies verkozen worden, wanneer hun toewijding aan de zaak van de arbeidersklasse en de vrede gebleken is.

4. Het voeren van een voortdurende strijd binnen de partij voor het in practijk brengen van de Leninistische organisatie-beginselen, voor stiptheid en ernst bij het uitvoeren van de democratisch genomen besluiten, voor collectiviteit en tegen eigenmachtig of individualistisch optreden van personen, voor waakzaamheid tegen het gewroet van de BVD en andere volksvijandige elementen.
5. Het verbeteren en uitbreiden van de scholing, zowel voor de leden als voor het kader. Het behandelen van de actuele problemen in de basisscholing.
6. Een voortdurende werving van nieuwe abonné's voor het dagblad van de partij. Verbetering van de bezorging en opvoering van de colportage.
7. Het versterken van de financiële positie van de partij. De afdelings- en districtsbesturen moeten, evenals het partijbestuur, een jaarlijkse begroting opmaken volgens de noodzakelijkheid van de te voeren acties en moeten alles in het werk stellen om deze te financieren.
   Het doen van een beroep op de werkende massa voor geldelijke steun moet tot het dagelijkse werk behoren.
   Naast het verkrijgen van meer geld, moet gelet worden op een juiste besteding ervan. Er moet een strenge financiële discipline gehandhaafd worden, met inachtneming van de uiterste zuinigheid en nauwkeurigheid tot op de cent bij het beheer van de partijgelden.
   Tegen nalatigheid of eventuele fraude moet met disciplinaire maatregelen worden opgetreden.
   De in de statuten voorziene contrôle-commissies moeten geregeld werken en gedetailleerde verslagen uitbrengen.
   Het gehele geldelijke beheer moet in handen van de politiek verantwoordelijke leiding berusten, eventueel met technische hulp.
   Het beheer van de landelijke financiën der partij mag niet langer over partijkas, brochurehandel, propaganda-afdeling (verkiezingskas) verspreid zijn, doch moet in één hand worden gebracht.
8. Het partijbestuur moet een nieuwe organisatie-secretaris kiezen, die voor het gehele organisatiewerk verantwoordelijk is tegenover het Dagelijks Bestuur.
   Verder moeten er landelijke instructeurs aangesteld worden, in het bijzonder voor het opbouwen van afdelingen in de belangrijkste industriële bedrijven.
   Voor de instructie moet het partijbestuur ook gebruik maken van partijgenoten, die in vakverenigingen en andere organisaties vrijgesteld zijn, of op andere wijze onafhankelijk zijn van kapitalistische ondernemers. De instructie moet gericht zijn op het leiden en in beweging brengen van de basisorganisaties op de belangrijkste plaatsen.
   Het Dagelijks Bestuur moet het werk en de toestand in alle onderdelen van de partij regelmatig behandelen en in dit opzicht mogen geen beslissingen buiten het Dagelijks Bestuur genomen worden.
   Het voltallige partijbestuur moet ten minste tweemaal per jaar de toestand van de partijorganisatie bespreken aan de hand van een door het Dagelijks Bestuur uitgebracht gedetailleerd verslag.

April 1955.

Dagelijks Bestuur der C.P.N. over de 5de Mei

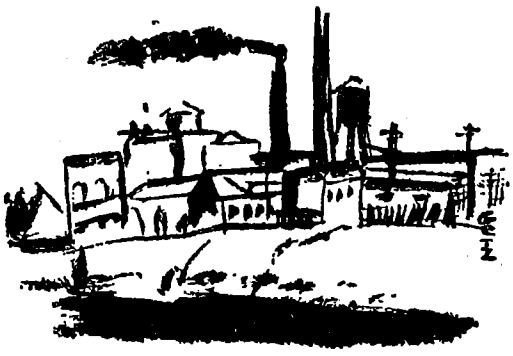
Het Dagelijks Bestuur van de CPN besprak in zijn laatste zitting de viering van de 4e en 5e Mei.

De intensieve deelname aan de herdenkingsplechtigheden op de 4e en de bezielende, massale feestvreugde van het Nederlandse volk op de 5e Mei, leverden het overtuigende bewijs dat het Nederlandse volk zich ten innigste verbonden voelt met de grote vrijheidsstrijd en de daarop gevolgde overwinning op de Duitse overweldigers van

ons land. Zij waren tevens tekenen van de ongerustheid der volksmassa's ten aanzien van de herbewapening der nazi's, die het gevolg is van de Parijse accoorden.

Het Dagelijks Bestuur trekt hieruit de conclusie, dat het Nederlandse volk op de 4e en 5e Mei duidelijk getoond heeft, geen verdere aanslagen op de herdenking en nationale feestdag te willen dulden. Het Dagelijks Bestuur der CPN meent daarom — in volstrekte overeenstemming met de zich steeds meer ontwikkelende nationale en vredelievende gevoelens van het Nederlandse volk — de leden en sympathiserenden der Communistische Partij op te moeten roepen, alle kracht in te spannen ter ondersteuning van het streven om de 5e Mei tot een officiële nationale feestdag te maken.

Het Dagelijks Bestuur nam het besluit al de leden der CPN in vertegenwoordigende lichamen op te wekken om in deze organen te ijveren voor het wettelijke vastleggen van de 5e Mei als nationale feestdag en op te treden voor de subsidiëring der 5 Mei-comité's in de komende jaren.

zojuist verschenen:

nieuwe boeken in de Engelse taal

voortreffelijke uitvoering!

lage prijs!

MARX EN ENGELS - SELECTED WORKS

verzamelde werken in twee delen,
tezamen ruim 1000 blz. *tez. geb.* **f 5.90**

PUSHKIN - THE CAPTAIN'S DAUGHTER

geïll. luxe-uitgave geb. **f 1.90**

PUSHKIN - THE STORIES OF IVAN BELKIN

idem geb. **f 1.90**

boekhandel **PEGASUS**

Leidsestraat 25 Amsterdam
Hobbestraat 57 Den Haag

nieuwe theoretische literatuur

onlangs verschenen:

de algemene crisis van het kapitalisme.

ing. **f 0.80**

binnenkort verschijnen:

Marx en Engels over het reactionnaire pruisendom

ing. **f 0.90**

Mao Tse-toeng - „bij de uitgave van het tijdschrift „de communist" "
„het vraagstuk van de zelfstandigheid in het eenheidsfront"

tez. ing. **f 0.60**

Lioe Sjao-sji - hoe een goed communist te zijn

ing. **f 1.20**

Marx en Engels - het communistisch manifest
zesde druk (de vijfde druk is reeds geruime tijd uitverkocht)

ing. **f 0.80**

PEGASUS

in de boekhandel verkrijgbaar

Politiek en cultuur

Franz West: **het Oostenrijkse staatsverdrag**

Henk Gortzak: **de oplossing van de kabinetscrisis**

K. Hendriks: **kernenergie voor vreedzame doeleinden**

H. de Vries: **de rol van de boeren in Indonesië**

Ernst Fischer: **bij de 80ste verjaardag van Thomas Mann**

ruzie tussen dollar-millionnairs

15e jaargang, nr 7

JULI 1955

De oplossing van de kabinetscrisis	*Henk Gortzak*	377
De volken beslissen over het lot van vrede en beschaving		385
Dat de wolken niet de mensen doden (gedicht)	*Nazim Hikmet*	392
Het Oostenrijkse staatsverdrag	*Franz West*	393
Ruzie tussen dollar-millionairs	*A.B.*	398
Bij de 80ste verjaardag van Thomas Mann	*Ernst Fischer*	403
De nationale traditie en het realisme	*Gabriele Mucchi*	410
De rol van de boeren in Indonesië	*Henk de Vries*	413
De stralende wijzers (gedicht)	*M. A. Soel*	421
De productie van kernenergie voor vreedzame doeleinden	*K. Hendriks*	422
De rol van de vrouwen in de strijd der Nederlandse arbeidersklasse	*Hanna Molin*	429
Vragenbus		432
Partijleven	*Gerard Maas*	435
Tsjechoslowaakse brief over Schwejk	*Olga Fuchsova*	438
Varia		439
Partijdocumenten		440

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,
Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is ƒ 3,50 per jaar, ƒ 1,75 per half jaar,
losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15e jaargang no. 7 Juli 1955

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

De oplossing van de kabinetscrisis

Op 17 Mei verwierp de Tweede Kamer met 48 stemmen voor en 50 tegen het door de regering ingediende wetsontwerp inzake de huurverhoging. De regering had voorgesteld voor de vooroorlogse woningen, die boven een bepaalde huurprijs uitgingen, de huren met 5 of 10 % te verhogen. Hierdoor zou 8 % van het vooroorlogs woningbezit met 5 % in huur stijgen, 27 % een huurverhoging van 10 % ondergaan, terwijl 65 % der vooroorlogse woningen, voornamelijk arbeidswoningen, niet in huur zouden worden verhoogd.

Het door de regering ingediende wetsontwerp ontmoette een algemene critiek, die zich in drie stromingen laat samenvatten.

1. *De rechtse partijen, die een verder gaande huurverhoging wensten, hetgeen in een motie tot een algemene huurverhoging van 10 % tot uiting werd gebracht.*
2. *De Partij van de Arbeid-fractie, die niet tegen een huurverhoging was, doch niet wenste mede te werken aan een derde huurverhoging, zonder dat daarbij door het instellen van een egalisatiefonds of huurbelasting, een deel van deze huurverhoging zou worden afgeroomd.*
3. *Onze fractie, die een nieuwe huurverhoging voor het oude woningbezit afwees en voorstelde:*
   a. *de in moeilijkheden verkerende kleine huiseigenaren, in de vorm van een rijkssubsidie voor het onderhoud tegemoet te komen,*
   b. *een hogere rijksbijdrage voor de woningwet en premiebouw, waardoor de na de oorlog gebouwde en te bouwen arbeiders en middenstandswoningen, die een te hoge huur doen, in huur zouden kunnen worden verlaagd.*

Nadat de Kamer de door de Regering ingediende huurwet had verworpen trad deze af. Hierdoor werd tevens de beraadslaging geschorst van de door de Regering ingediende wetsontwerpen inzake de belastingverlaging. Reeds jaren overschrijdt de opbrengst van de belasting aanmerkelijk de raming. In het jaar 1954 met ruim 900 millioen gulden. Nu stelde de Regering voor, om tot een belastingverlaging ter grootte van rond 500 millioen gulden per jaar over te gaan. Zij had huurverhoging voor een deel van het voor-oorlogswoningbezit en belastingverlaging aan elkaar gekoppeld en beide zouden op 1 Juli van dit jaar ingaan.

Hoewel de voorstellen van de Regering om tot belastingverlaging over te gaan in het algemeen instemming vonden, werd over de uitwerking van deze verlaging, zoals deze in de wetsontwerpen geschiedt, zeer uitvoerig van gedachten gewisseld. Hierbij traden de volgende geschillen op de voorgrond:

1. *De rechtse partijen waren van oordeel, dat de verlaging niet ver genoeg ging en verlangde, dat de bezitters een verdere verlaging van de belastingdruk zouden verkrijgen.*
2. *De Partij van de Arbeid-fractie stelde zich op het standpunt, dat de verlaging van loon- en inkomstenbelasting eerst later zou moeten ingaan, doch indien de Regering deze belasting-wetsontwerpen als een geheel wilde zien, het limiet van 500 millioen gulden verlaging het uiterste was, waaraan de fractie haar medewerking zou willen verlenen. Zij verlangde echter, dat door verdere vrijstelling, of verlaging in de sfeer van de omzetbelasting, als door het opstellen van een andere belastingtabel voor de loon- en inkomstenbelasting het beschikbare bedrag op een betere wijze over ons volk verdeeld zou worden. In een motie bracht de heer Hofstra dit tot uitdrukking, waarin hij voorstelde, dat grotere verlaging voor de ongehuwden en gehuwden met lage of middelinkomens, ten koste van minder verlaging voor de rijken en mensen met grote inkomens zou worden bereikt.*
3. *Het standpunt van onze fractie was, dat de zware last, die op het werkende volk drukt in de sector van de indirecte en directe belasting verminderd moest worden. Daarvoor dienden wij amendementen in, die enerzijds beoogden, in de sfeer van de indirecte belastingen een verdere verlaging aan te brengen, die de vredesindustrie en middenstand ten goede zou komen, anderzijds in de sfeer van de loon- en inkomstenbelasting, aan de werkers een grotere verlichting zou geven. Het geld, dat hiervoor nodig was, kon de Regering verkrijgen, zoals wij eveneens voorstelden, door de belasting op de grote winsten te verzwaren, een extra belasting op de oorlogswinsten in te voeren en in de sfeer van de inkomstenbelasting de rijken geen belastingverlaging te geven.*

Door het aftreden van de Regering bleef echter een verdere behandeling van de ingediende voorstellen inzake de belastingherziening achterwege.

*

De kabinetscrisis duurde 17 dagen. In deze periode kreeg eerst Dr Drees, daarna Mr Kortenhorst en uiteindelijk Mr Burger opdracht te pogen de brokken weer aaneen te lijmen. Op 7 Juni trad het nieuwe-oude kabinet voor de Tweede Kamer om mede te delen, dat het derde kabinet-Drees bereid was, zijn arbeid voort te zetten, daar nu overeenstemming tussen de fracties waarvan leden in het kabinet zitting hebben, inzake de huurverhoging en belastingvoorstellen was bereikt. Hiermee werd de schijn gehandhaafd alsof het bij de kabinetscrisis alleen was gegaan over het vraagstuk van al of niet huurverhoging, met of zonder afromingspot. In werkelijkheid echter stonden er heel andere vraagstukken op het spel.

Daar was in de eerste plaats de groeiende ontevredenheid, die bij grote delen van ons volk bestaat t.a.v. het gehele regeringsbeleid, die vooral in de redevoeringen van de leden van de Partij van de Arbeid-

fractie in de debatten in de Kamer van 10 tot 17 Mei tot uiting was gekomen.

Nadat hij een indrukwekkende lijst van de toegenomen winsten en dividenden genoemd had, bracht de heer Hofstra dit in de volgende woorden tot uitdrukking:

> „Er zijn nu eenmaal spanningen in ons volk. De verdeling van de nationale armoede in de eerste jaren na de bevrijding is niet slecht gelukt, maar het blijkt thans, dat de verdeling van de nieuwe welvaart grotere moeilijkheden met zich meebrengt. Prijsverstarring tezamen met productievergroting doen een te groot aandeel van de welvaartsstijging aan bepaalde, beperkte groepen van de bevolking ten goede komen."
>
> „De grote massa van de bevolking vraagt niet in de eerste plaats naar de hoogte van de belastingen. De grote massa van het volk ziet terecht door deze sluier heen. De grote massa van het volk vraagt naar de verdeling van het nationale inkomen en naar de reële inkomstenverhoudingen. Zij vraagt niet naar wat men aan belasting betaalt, maar wat men na de betaling van belasting overhoudt. Zij vraagt of er een redelijk evenwicht is tussen het levenspeil van de verschillende groepen van de bevolking."
>
> „Er heeft dus in de welvaartsverhoudingen in ons land een zeer aanmerkelijke verschuiving plaatsgevonden naar de groepen, die beschikken over kapitaal of die vruchten van het kapitaal genieten krachtens eigendomsrecht of krachtens een soort vruchtgebruik — waarbij ik denk aan de tantièmisten."
>
> „Maar ik wil toch duidelijk stellen, dat naar het oordeel van mijn politieke vrienden en mij de kwestie van de loonhoogte opnieuw aan de orde komt, indien zou blijken, dat de werknemers en trekkers van sociale uitkeringen geen evenredig aandeel in de gestegen welvaart zouden ontvangen."
>
> (Handelingen Tweede Kamer, 10 Mei 1955)

Hier klonken twee zaken overduidelijk. Ten eerste de critiek op het regeringsbeleid van het derde kabinet-Drees, die de verantwoordelijkheid draagt, dat de rijken zich ten koste van het werkende volk verder konden verrijken, anderzijds de groeiende ontevredenheid in de kringen van de leden en aanhangers van de Partij van de Arbeid over dit beleid, zij eisen met hun communistische makkers een politiek van prijsverlaging en loonsverhoging ten koste van de grote winsten der ondernemers.

Het Parool schreef op 21 Mei:

> „Dit kabinet ontbeerde een politiek contract tussen de partijen voor de vraagstukken, die zich thans voordoen. En waar contracten ontbreken, vieren chicanes hoogtij. Daarom is het geen ramp, dat dit kabinet verdwijnt. Zelfs als het vrijwel in dezelfde vorm zal terugkeren, zal het een nieuw program hebben voor deze tijd."

Hetgeen Het Parool chicanes belieft te noemen, handelde enerzijds over het vraagstuk van winsten, lonen en prijzen, waarover wij hierboven schreven, anderzijds over het belangrijke vraagstuk van de buitenlandse politiek van dit kabinet.

Het buitenlands beleid van het kabinet, dat op de Amerikaanse bewapeningspolitiek, compleet met herbewapening van de nazi's en atoomoorlogvoering, is afgestemd, vindt steeds meer weerstand bij ons volk. In het bijzonder in de kringen van de leden en aanhangers van de P. v. d. A. en N.V.V., zoals uit de acties tegen de Parijse accoorden, de actie tegen de atoom- en waterstofbom-hysterie blijkt. Maar waarlijk niet alleen daar. Ook in de kringen der burgerlijke partijen komen steeds meer stemmen los, die een andere, op vrede en internationale

ontspanning, op het verbod van atoomwapens en herstel van onze nationale onafhankelijkheid gerichte politiek bepleiten. En ook deze kant van de moeilijkheden werkte zich op de kabinetscrisis uit. Immers ten gevolge van deze Amerikaanse buitenlandse politiek worden ieder jaar 1500 millioen gulden in de muil van de bewapening geworpen en dit alles drukt als een loden last op het levenspeil der werkende massa en de ontwikkeling van de Nederlandse vredesindustrie.

Dit zal bij een voortzetting van deze politiek nog erger worden. Volgens het dagblad „Trouw" van 14 April stelde Minister Zijlstra, dat de militaire uitgaven in ons land in de komende jaren hoger zullen zijn dan ooit het geval was. Het Parool van 21 Mei betoogde, dat één van de punten, waarover bij de nieuwe kabinetsformatie overeenstemming zou worden bereikt, het vraagstuk van de verhoging der militaire uitgaven was.

*

Op 7 Juni trad het opgelapte kabinet met een korte regeringsverklaring voor de Kamer.

> „Geen nieuw kabinet, geen nieuwe richtlijnen, doch voortzetting van zijn arbeid",

zo formuleerde prof. Romme, dit optreden.

De schrijver van „Tussen Plein en Binnenhof" (de voorzitter van de Tweede Kamer Kortenhorst) had op die morgen in De Volkskrant geschreven:

> „Achter de schermen, zo moeten wij aannemen, zijn gentlemen-agreements gesloten, eerst tussen de fractie-voorzitters onderling en daarop tussen dezen met het afgetreden kabinet over zaken, die in onze parlementaire democratie in het openbaar behandeld behoren te worden."

Doch deze rechterhand van prof. Romme, die in de keuken van de onderhandelingen is geweest, onthulde evenmin over welke zaken dan nog meer overeenkomsten waren gesloten. Zover gaat bij hem de waardering voor de openbaarheid van de openbare zaak niet.

De Minister President Dr Drees ontkende, dat er over andere zaken als huurverhoging en belastingvoorstellen overeenkomsten waren gesloten. Hij zei:

> „Er is over hoegenaamd niets anders gesproken dan over het complex van voorstellen, dat tenslotte in de Regeringsverklaring is medegedeeld."
> (Handelingen Tweede Kamer, 7 Juni 1955)

Zelfs als dit waar is, is het erg genoeg. Weliswaar schijnt men dan niet toegegeven te hebben aan de aandrang die in Het Parool op 21 Mei geuit werd, dat de legeropbouw van ons land op atoomoorlogvoering moest worden omgebouwd, met annex een uitermate verzwaring van de militaire lasten (bij Het Parool zal de Amerikaanse wens wel de vader van de on-Nederlandse gedachte zijn geweest), maar het op Amerikaanse bewapeningspolitiek ingestelde buitenlands beleid zal verder worden voortgezet.

Dr Drees verklaarde:

> „Op de begroting is en blijft uitgetrokken onder dit kabinet 1350 millioen gulden aan militaire uitgaven. Als er meer wordt uitgegeven gebeurt dat, omdat er in de vorige jaren minder is uitgegeven en omdat er dan een zogenaamde overloop is terwijl er ook nog tegenwaardegelden zijn."
> (Handelingen Tweede Kamer, 7 Juni 1955)

Dat wil zeggen, dat Minister Zijlstra, die aankondigde, dat de militaire uitgaven dit jaar en in de komende jaren hoger zullen zijn dan ooit in de afgelopen jaren het geval is geweest, gelijk krijgt.

Onze fractie had tijdens de kabinetscrisis voorgesteld, dat er een nieuwe regering gevormd zou worden, die een ander buitenlands beleid zou voeren. Een beleid dat zich zou oriënteren op het verbod van de atoomwapens, opzegging van de verdragen waardoor Amerikaanse troepen in ons land zijn en kunnen worden gelegerd. Het is duidelijk, dat zulk een beleid in overeenstemming zou zijn met de opvattingen van de grote meerderheid van ons volk, terwijl een Regering die zulk een beleid zou voeren, ook op binnenlands gebied een vooruitstrevende politiek tot stand zou kunnen brengen.

*

Uit het gevonden compromis, waarop de huidige regeringscoalitie opnieuw werd gevormd, blijkt duidelijk, dat de Partij van de Arbeid-fractie volkomen voor Romme door haar knieën is gegaan. Romme zelf noemde daarvoor de volgende drie elementen:

1. *Hernieuwde vereniging van de vier partijen, die geestverwanten hebben in het kabinet, op de uitdrukkelijke basis van de voortzetting van de politiek van het derde kabinet-Drees.*
2. *Een huurverhoging van 5 % voor het gehele vooroorlogse woningbezit zonder afroming en zonder wettelijke compensatie voor de huurders, en een verdere tegemoetkoming aan de huiseigenaars in de sfeer der belastingen, waardoor dezen een inkomenvermeerdering van rond 10 % zullen ontvangen.*
3. *Een verhoging van de belastingverlaging van 500 millioen op 570 millioen gulden per jaar, waarbij direct of indirect deze 70 millioen gulden méér belastingverlaging volledig in de zakken der bezitters terecht zullen komen.*

Hij noemde het feit, dat de Partij van de Arbeid-fractie hiertoe bereid was geweest, de grootste verrassing en riep triomfantelijk uit, dat de politiek van het kabinet, die in de zittingen van 10 tot 17 Mei door de Partij van de Arbeid-fractie zo sterk was gecritiseerd, zal worden voortgezet. Hij besloot zijn rede met het uitspreken van een dreigement aan het adres van de Partij van de Arbeid-fractie indien deze tegen dit beleid zou rebelleren.

> „Wil," zo zei Romme, „van de crisis achteraf toch kunnen worden getuigd, dat zij ondanks alles nodig en nuttig is geweest, dan moet het komende parlementaire jaar een voortzetting vertonen van de geest van de bereikte overeenstemming, met name een consolidering en duurzame overheersing in de socialistische rijen van hen, die de politiek van het derde kabinet Drees erkennen als een redelijke politiek, als een politiek die con amore door hen kan worden aanvaard."
>
> (Handelingen Tweede Kamer, 7 Juni 1955)

Dit betekent in goed Nederlands: de Partij van de Arbeid-fractie moet verder bukken voor een politiek van huurverhoging zonder afroming, van stijgende prijzen en winsten voor de ondernemers, van lage lonen en te zware belastingdruk voor de werkers, zij moet een politiek aanvaarden, die door haar woordvoerders Hofstra, Bommer en Burger in de zittingen van 10 tot 17 Mei j.l. zo scherp en juist gecritiseerd werd. Genadig wil Romme dan wel verklaren, dat hij, zolang de

Partij van de Arbeid-fractie dit doet, een brede basis, met ministers van de Partij van de Arbeid in het kabinet, wil handhaven.

*

Hoewel de achtergrond van de kabinetscrisis school in vraagstukken t.a.v. van de buitenlandse en binnenlandse politiek, werd ze opgelost in de zin van toenemende agressiviteit van de Nederlandse reactie op binnenlands gebied. Nadat Romme in 1953 met zijn motie inzake de z.g. loonvorming bereikt had, dat bij stijgende kosten van het levensonderhoud geen verplichte loonronden meer door de Regering werden opgelegd, komen de grote ondernemers thans met de eis, dat geen enkele loonsverhoging meer zal worden gegeven. Rust op het gebied van de lonen, schreeuwen zij, die voortdurend hogere winsten maken. Zij vinden in het kabinet Drees-Luns, dat op het kompas van Prof. Romme vaart, hun gewillige uitvoerders. Dat de arbeiders recht hebben op loonsverhoging, wordt door de Regering in feite toegegeven. Zo verklaarde Minister Zijlstra:

> „De situatie op het loon en prijsgebied is, naar de mening van de Regering zodanig, dat het openen van besprekingen nu over een loonsverhoging van 1 of 2% zeer waarschijnlijk zal moeten leiden tot verdergaande loonsverhoging." (Handelingen Tweede Kamer, 17 Mei 1955).

Doch loonsverhoging geven aan de arbeiders, die daar recht op hebben, vindt de Regering een doorkruising van haar beleid. De wijze waarop de Regering, met behulp van de meerderheid van de Tweede Kamer dit beleid doorvoert, is kenmerkend voor de verwording van de parlementaire democratie. De Kamer heeft het recht de Regering over haar loon en prijsbeleid te interpelleren. Nu liet de fractie van de Partij van de Arbeid de heer Nederhorst reeds in Febr. 1955 een interpellatie over het loon- en prijsbeleid aanvragen. Doch omdat de Regering een debat daarover weigert, plaatst Mr Kortenhorst, de rechterhand van Prof. Romme, in overleg met de Regering deze interpellatie in de ijskast en wordt deze niet in de Kamer behandeld. De fractie van de Partij van de Arbeid legde zich hierbij neer. Toen Frits Reuter de Kamer verlof vroeg om de Regering over de lonen en salarissen van het Overheidspersoneel te mogen interpelleren werd dit verzoek door de Kamermeerderheid, op voorstel van Mr Kortenhorst, afgewezen. Evenzo ging het met een vezoek van ondergetekende om de Regering te mogen interpelleren t.a.v. de justitionele maatregelen, die tegen de Amsterdamse overheidsdienaren waren genomen. Zelfs de interpellatie van Paul de Groot over de toestand in de diamantindustrie, die door de Kamer op 27 April was toegestaan, weigerde Mr Kortenhorst, in overleg met de Regering, op de agenda te plaatsen voordat door het College van Rijksbemiddelaars arbeidsverlenging en loonsverlaging voor de diamantbewerkers was opgelegd.

Deze verwording van de parlementaire democratie uitte zich eveneens bij de oplossing van de kabinetscrisis. Tussen de vertegenwoordigers van de regeringspartijen en de Regering werden zaken, die in de openbare beraadslaging besproken dienen te worden, achter gesloten deuren behandeld en bindende afspraken gemaakt. Zo verbonden deze partijen zich, zonder daarin hun leden, laat staan het volk in het algemeen, te kennen, bij voorbaat, de nieuw in te dienen wet inzake de

huurverhoging, alsook de wijzigingen die t.a.v. de belastingvoorstellen door de Regering worden aangebracht, zonder meer te aanvaarden.

Formeel vindt daarover nog wel een afdelingsonderzoek en een openbare beraadslaging in het parlement plaats. Doch de overige groepen in de Kamer kunnen er over opmerken wat ze willen, voorstellen tot wijziging doen, de Regering kan alles bij voorbaat afwijzen, omdat de Kamermeerderheid zich heeft vastgelegd op hetgeen prof. Romme als compromis ter oplossing van de kabinetscrisis heeft voorgesteld. Deze methode noemde prof. Oud schamper „een ministerie van zetbazen".

En ook de heer Welter, die waarlijk niet van enthousiasme overloopt voor de parlementaire democratie, vond deze methode toch wel te bar. Hij sprak over het behandelen van de overige fracties in de Kamer alsof zij er voor spek en bonen bijzaten. Hij zeide:

> „Het is misschien goed er nog eens met nadruk op te wijzen, dat wij hier te maken hebben met een zeer ernstige zaak, n.l. de ongeschonden handhaving van onze democratische instellingen, waarop de rechten en vrijheden van ons volk berusten en voor de goede werking waarvan het een eerste vereiste is, dat de besprekingen in het openbaar geschieden, onder contrôle van het volk. Hier is langs omwegen en in het geheim overleg gepleegd met een aantal fractie-voorzitters om te komen tot het herstel van een Kabinet, dat het vertrouwen niet meer had bij de meerderheid van de Kamer, en het gevolg van deze praktijken is, dat de heer Oud en de zijnen, de communisten, de Staatkundig Gereformeerden en wij, tezamen een vijfde deel van de Kamer aan de kant hebben mogen staan en als volkomen quantité négligeable zijn beschouwd, alsof wij eenvoudig niet bestonden." (Handelingen Tweede Kamer, 7 Juni 1955).

*

De uitwerking van dit alles is, dat de fractie van de Partij van de Arbeid opnieuw voor Romme gebogen is. Wij verheugen ons daarover allerminst. Wij weten, dat aan Romme de weg versperd had kunnen worden als de leiders van de Partij van de Arbeid niet gezwicht waren maar hun leden en aanhangers hadden opgeroepen, tezamen met andere vooruitstrevende krachten op te treden om een andere en betere Regering tot stand te brengen. Het is nodig, dat deze eenheid van actie tot stand komt, want de uitwerking van de verscherpte kapitalistische reactie, die wel hoge prijzen en topwinsten wil, maar de arbeiders geen cent loonsverhoging wenst toe te staan, wordt iedere dag duidelijker.

Bij de staking van het Amsterdamse overheidspersoneel werd met een ongekende felheid door de reactie opgetreden. Niet alleen moesten Ad Vermeulen en Van Wingerden voorop gaan in hun poging maffers te ronselen, doch ook kreeg minister Staf opdracht om militairen en minister Donker om politie en justitie tegen de stakers in te schakelen, terwijl B. en W. van Amsterdam bevel kregen een aantal stakers uit de gemeentedienst te ontslaan. De P. v. d. A.-fractie moest in de raad de vuile was voor Romme doen, door de communisten uit de raadscommissies te verwijderen.

Tegen de stakers van Hensen te Rotterdam, een staking die door het N.V.V. was uitgeroepen, werd eveneens de justitie ingeschakeld. Bij de vissers was dit ook het geval. Aan de diamantbewerkers werd een loonsverlaging en werktijdverlenging bindend opgelegd, hoewel de vakbond van de diamantbewerkers de voorstellen van de rijksbemiddelaars van de hand had gewezen. Niet alleen elke poging van de arbeiders om

loonsverhoging te krijgen wil Romme met behulp van rechtse vakbondleiders, politie en justitie de kop indrukken, maar zelfs loonsverlaging en verslechtering van de arbeidsvoorwaarden wil hij op deze wijze doordrijven.

De kapitalistische reactie verlangt het zo, en de leiders van de P.v.d.A. dienen dit, volgens Romme, „van harte" te aanvaarden. Zij moeten nu op 1 September een huurverhoging en een vermindering van de belasting in de sector van de loon en inkomstenbelasting accepteren.

De ontwikkeling zal echter tonen dat Prof. Romme buiten de Hollandse waard gerekend heeft. Hij moge dan de leiders van de P. v. d. A. opnieuw voor zich in het stof hebben doen buigen, in de rijen der leden en aanhangers van de Partij van de Arbeid en het N.V.V. groeit het inzicht dat gemeenschappelijke strijd tegen de Romme-reactie noodzakelijk is. De staking van het Amsterdamse overheidspersoneel, in grote eenheid van actie gevoerd, de staking van de vissers en diamantbewerkers, de groeiende ontevredenheid, die in een toenemend aantal acties tot uiting komt, geeft de weg der ontwikkeling aan in het vraagstuk van de binnenlandse politiek.

De groeiende weerstand tegen het buitenlandse regeringsbeleid komt steeds sterker tot uiting in het toenemend aantal stemmen, dat zich tegen de politiek van de herbewapening van de nazi's, tegen de oorlogsvoorbereiding keert en zich uitspreekt voor het verbod van de atoom- en andere massa-vernietigingswapens.

Bij de ontwikkeling van deze actie dient onze partij voorop te gaan. Onze gehele organisatie, de daadkracht en werkkracht van onze leden en aanhangers, moet er op ingesteld zijn, de handtekeningcampagne van de Nederlandse vredesraad voor het verbod van de atoomwapens te ondersteunen, bij deze inzameling van handtekeningen voorop te gaan en alles in het werk te stellen andere groepen van het volk, in het bijzonder leden en aanhangers van de Partij van de Arbeid en het N.V.V. daarin actief te betrekken.

Onze partij heeft tot taak, aan het werkende volk duidelijk te maken, dat nieuwe verslechteringen, al hebben de regeringspartijen daarmee ingestemd, niet kunnen worden aanvaard.

Het vraagstuk van loonsverhoging dient overal, met alle kracht en alle beschikbare middelen aan de orde te worden gesteld.

Loonsverhoging ter compensatie van huurverhoging.

Loonsverhoging om de gestegen kosten van het levenspeil op te vangen.

Loonsverhoging om als werkend volk, door verhoging van de koopkracht eindelijk ons aandeel te krijgen van de gestegen productiviteit en de prijsverlaging, die de grondstoffen in de afgelopen jaren ondergingen.

Loonsverhoging en prijsverlaging is mogelijk ten koste van de ontzaglijke winsten, die door de ondernemers werden en worden gemaakt. Dat is het waarvan wij onze makkers uit het N.V.V. moeten overtuigen om met hen een halt toe te roepen aan de Romme-reactie en te bewerkstelligen, dat een andere en betere regeringspolitiek tot stand komt.

19 Juni 1955. HENK GORTZAK

De volken beslissen over het lot van vrede en beschaving

Het is zo ver gekomen dat de aanhangers van de agressieve „politiek van kracht" thans pogen zelfs het vredesverlangen van de volken, zelfs de grote bezorgdheid van de volken over het lot van de mensheid, te misbruiken voor hun eigen belangen, voor de voorbereiding van een nieuwe oorlog. In dit verband moet er op gewezen worden, dat enkele prominente politici uit het imperialistische kamp het klaarspelen tegelijkertijd een atoomoorlog voor te bereiden en met de door en door leugenachtige verklaring voor de dag te komen, dat een toekomstige oorlog (die zij zelf voorbereiden!) de „ondergang van de wereldbeschaving" ten gevolge zou hebben.

Zo verklaarde b.v. de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Dulles, reeds op 17 September 1953 in de UNO, toen hij over de mogelijkheden van de atoom- en waterstofbom sprak:

> „De natuurkundigen hebben thans middelen ontdekt, die, als zij verder ontwikkeld worden, elk leven op onze planeet kunnen vernietigen."

Wat is er gebeurd? Waarom moeten zij plotseling tranen vergieten over het lot van de wereldbeschaving? Zijn zij zich misschien werkelijk van het gevaar van een nieuwe oorlog bewust geworden? Willen zij nu misschien afstand doen van de voorbereiding van zulk een oorlog? Zijn de imperialisten misschien plotseling geen imperialisten meer; maken zij zich misschien zorgen over het welzijn der volkeren en over de wereldbeschaving?

Natuurlijk denken zij daar helemaal niet aan. Over de belangen van de volkeren, de belangen van de wereldbeschaving, bekommeren zij zich vandaag net zo min als gisteren.

Niet het lot van de wereldbeschaving verontrust de aanhangers van de „politiek van kracht". Als dat werkelijk het geval was, hadden zij toegestemd in het verbod en de vernietiging van de atoom- en waterstofbommen, in vermindering van de bewapening en de strijdkrachten; hadden zij afgezien van het scheppen van agressieve blokken, van de oprichting van militaire steunpunten in vreemde landen; hadden zij zich accoord verklaard met een collectief veiligheidssysteem met deelneming van alle staten, onafhankelijk van hun maatschappelijk stelsel. Niets dergelijks geschiedt, zoals bekend is. Er gebeurt echter iets heel anders.

In de eerste plaats zouden de oorlogsstokers met behulp van dit praatje zich graag aan de volken voordoen als voorstanders van de menselijke vooruitgang. Onder dit mom kunnen zij een nieuwe oorlog veel gemakkelijker en rustiger voorbereiden. Aangezien zij zich als voorvechters van de vrede en voorstanders van de vooruitgang uitgegeven hebben, verklaren zij terstond: juist om der wille van het „behoud van de vrede en de redding van de beschaving" moet men nog standvastiger agressieve blokken en groepen scheppen, moet men de landen van het socialistische kamp nog vaster met militaire steunpunten om-

singelen, moet men nog meer bewapenen en voor nog meer atoom- en waterstofbommen zorgen.

In de tweede plaats zouden de aanhangers van de „politiek van kracht" het praatje van de in het geval van oorlog zogenaamd onvermijdelijke „ondergang van de wereldbeschaving" willen benutten om diegenen, waartegen zij een nieuwe oorlog voorbereiden, te intimideren en onder druk te zetten. Hier speculeren zij er op, dat zij de landen van het socialistische kamp ertoe kunnen bewegen, met het oog op het gevaar van de „ondergang van de beschaving" afstand te doen van een onafhankelijke politiek en te capituleren voor de eisen van de agressors. Daarachter schuilt de reeds meer dan eens ontgoochelde hoop, in de socialistische en democratische landen zwakkelingen en wankelmoedigen te vinden met wie men in de taal van het dictaat en het ultimatum kan spreken.

Imperialistische chantagemethoden

Hoe de imperialisten deze vorm van chantage denken te gebruiken, laat zich gemakkelijk verklaren. Deze methode is zeer primitief. De agressors stellen een ultimatieve eis, die de levensbelangen van de volken in de landen van het socialistische kamp raakt, en zij „onderstrepen" dit met er naar te verwijzen, dat zij, de agressors, in geval van een afwijzing van deze eis direct een atoomoorlog zullen beginnen. Verder gaat het in hun verhitte fantasie dan zo, dat de zwakkelingen en wankelmoedigen (en op dezen speculeren zij immers) om der wille van de „redding van de beschaving" al hun eisen inwilligen en dat de imperialisten zonder moeite de wereldheerschappij van het kapitalistische stelsel kunnen herstellen.

De verwachtingen van de agressors zijn op zand gebouwd. Het zijn avontuurlijke speculaties, die te verklaren zijn uit de hardnekkige tegenzin om rekening te houden met de werkelijkheid. Deze werkelijkheid echter is, dat alle verwachtingen om de betrekkingen met de landen van het socialistische kamp op dreigementen en dictaten op te bouwen nog steeds schipbreuk hebben geleden en ook in de toekomst zullen mislukken.

In de derde plaats hebben de aanhangers van de „politiek van kracht" het praatje van de onvermijdelijke „ondergang van de wereldbeschaving" nodig om de werkende massa's, die in de kapitalistische landen tegen uitbuiting en sociale ontrechting strijden, als wel de volken van de koloniale en afhankelijke landen in verwarring te brengen en te chanteren.

Hier speculeren de avonturiers er op door de dreiging met de „ondergang van de wereldbeschaving" de wil van de arbeiders tot strijd tegen het verrotte kapitalistische stelsel te kunnen breken, ze tot afzien van de klassenstrijd en de volken van de koloniale en afhankelijke landen, tot afzien van de nationale bevrijdingsstrijd te kunnen bewegen, hun van hun vertrouwen in de overwinning te kunnen beroven.

Er is nog een grond voor het gepraat van de burgerlijke ideologen en propagandisten over de „ondergang van de wereldbeschaving". De imperialistische bourgeoisie is een overleefde klasse en helt er derhalve toe over haar eigen onvermijdelijke ondergang met de ondergang van de

mensheid in het algemeen gelijk te stellen. In dit opzicht onderscheidt zij zich niet van de heersende klassen uit vroeger tijden, de slavenhouders en feodale heren. Ook deze klassen lieten vóór hun ondergang door hun ideologen verkondigen dat de vernietigng van hun klasse-heerschappij tot een algemene chaos, tot het einde van wereld, tot ondergang van de beschaving zou leiden.

De ideologie van de overleefde klassen is decadent

De ideologie van de overleefde klassen is decadent en derhalve vreemd aan de opkomende klassen, de klassen aan wie de toekomst behoort.

Men moet echter niet denken dat zo'n ideologie geen verderfelijke invloed zou kunnen uitoefenen. De ervaringen uit de geschiedenis leren, dat een reactionnaire ideologie door de overleefde klassen steeds actief tot verlenging van hun heerschappij wordt benut. Daarin ligt haar gevaarlijkheid.

Men moet bedenken dat de ideologen en practici van het imperialisme het praatje van de onvermijdelijke „ondergang van de wereldbeschaving" in geval van een nieuwe oorlog, afgezien van al het andere ook nodig hebben om het bewustzijn van de volken met het gif van het fatalisme te besmetten, een groot pessimisme onder hen te verbreiden, hun het leven aandurvende, optimistische ingesteldheid jegens hun eigen toekomst te ondergraven, hun een slavenpsychologie van onmacht in te prenten, hun elk perspectief te ontnemen en hun geloof aan de overwinning van het in wording zijnde en zich ontwikkelende nieuwe over het ondergaande en in ontbinding bevindende oude aan het wankelen te brengen.

Met dit doel worden onder de massa demoraliserende voorstellingen verbreid van ongeveer de volgende aard: „Waarom zouden wij strijden? Er verandert toch niets. Het einde van de wereld nadert."

De stelling van de „ondergang van de wereldbeschaving" wordt nog gevaarlijker, daar hieraan de speculatie van de oorlogsstichters op de grote zorg van de volken voor het behoud van de vrede, op hun hartstochtelijke wens de zware gevolgen van de door de imperialisten beraamde atoomoorlog af te wenden, ten grondslag ligt.

Daardoor wordt ook grotendeels verklaard, hoe het komt, dat de stelling van de „ondergang van de wereldbeschaving" gedeeltelijk zelfs onder diegenen die tegen de oorlog en de imperialistische brandstichters zijn, geloof en een zekere verbreiding gevonden heeft. Velen hellen er toe over aan de „absolute kracht" van de moderne massavernetigingsmiddelen te geloven, de kracht van de oorlogsstokers te overdrijven en de voor de vrede en de voor de bevrijding van de mensheid van het oorlogsgevaar strijdende krachten te onderschatten.

Deze mensen hebben het werkelijke doel van het sprookje van de „ondergang van de wereldbeschaving", dat de verdedigers van de „politiek van kracht" verbreiden, niet tijdig doorzien en vertellen het mondeling en schriftelijk kritiekloos verder.

Hoe zwaar ook de gevolgen van een atoomoorlog zouden zijn, men mag ze niet met de „ondergang van de wereldbeschaving" gelijkstellen. Daarmee schept men bewust of onbewust koren op de molen van de

Amerikaanse imperialisten; daarmee kan men onder de vredesaanhangers de valse voorstelling wekken dat het atoomwapen zo gevaarlijk is, dat de oorlogsstokers het nooit zullen wagen hun bommen te gebruiken, daar zij geen zelfmoord willen plegen. Door zulke voorstellingen wordt de waakzaamheid van de volken tegen diegenen die de volken met een atoomoorlog willen overrompelen in slaap gesust. Het is daarom duidelijk dat men zich niet aan zulke stemmingen moet overgeven.

In het belang van de versterking van de vrede moet de stelling van de „ondergang van de wereldbeschaving" met kracht worden bestreden. Het is thans van de allergrootste betekenis, dat over de perspectieven van de verdere historische ontwikkeling, over de krachtsverhoudingen in de wereld klaarheid wordt geschapen. Dat sterkt de overtuiging van het succes van de strijd voor vrede en vooruitgang, die de arbeidersklasse en de bij haar aangesloten volksmassa's voeren.

Het gevaar niet bagatelliseren

Het is verkeerd de gevolgen van een atoomoorlog, zoals de imperialisten die voorbereiden te bagatelliseren, maar nog verkeerder is het, te geloven, dat in geval van zo'n oorlog de „wereldbeschaving" ten onder gaat.

Niemand kan bestrijden dat de gevolgen van een nieuwe oorlog vernietigender kunnen zijn dan zelfs die van de tweede wereldoorlog, die millioenen mensenlevens geëist heeft, zonder nog te spreken over de ontelbare materiële offers, die de volken moesten brengen. De toestand is gecompliceerder geworden, doordat in de naoorlogse jaren bij de tot dusver gebruikelijke krijgsmiddelen zulke massavernietigingsmiddelen als de atoom- en waterstofbommen zijn gekomen. De vernietigingskracht van deze wapens is reeds bewezen, niet alleen door de theoretische gevolgtrekkingen van de atoomgeleerden, maar ook door het gebruik van atoombommen tegen de weerloze bevolking van Hirosjima en Nagasaki van de kant van de Amerikaanse imperialisten.

De in de laatste tijd genomen proeven met atoom- en waterstofbommen tonen, dat de vernietigingskracht van deze wapens zich in de afgelopen jaren verveelvoudigd heeft.

Maar betekent dit, dat in geval van een oorlog met atoom- en waterstofbommen de „wereldbeschaving" vernietigd zal worden? Neen, in geen geval.

Ondergaan zal niet de „wereldbeschaving", maar wèl het reeds beschimmelde en overleefde kapitalistische stelsel, dat de imperialistische oorlog veroorzaakt en op de uitbuiting van de arbeiders en de onderdrukte volken berust.

Vraagstuk van lot van de mensheid is een sociaal vraagstuk

Het vraagstuk van het lot van de mensheid mag men niet alleen vanuit het gezichtspunt van de ontwikkeling van wetenschap en techniek bezien. Het is voor alles een sociaal vraagstuk, dat de essentiële belangen van de maatschappij raakt.

Het lot van de menselijke maatschappij, haar toekomst, hangt niet alleen af van de techniek en haar mogelijkheden, maar in de eerste plaats van het karakter van de maatschappelijke verhoudingen, van de

stand van de ontwikkeling van de klassenstrijd tussen de uitbuiters en uitgebuiten, van de afloop van de strijd tussen de vooruitstrevende krachten en de reactionnaire, volksvijandige krachten.

Het kapitalisme is sedert lang niet meer vooruitstrevend, maar reactionnair; het is tot een rem voor de verdere menselijke vooruitgang geworden. Het kan de volken niets anders dan brute uitbuiting, politieke reactie en bloedige vernietigingsoorlogen geven.

Dit betekent natuurlijk niet, dat de imperialistische bourgeoisie — de heersende klasse van de kapitalistische maatschappij — zonder strijd van het schouwtoneel der geschiedenis verdwijnt, zonder te pogen haar verloren posities terug te winnen. De door de geschiedenis tot ondergang gedoemde klassen hebben vóór hun ondergang een bijzondere neiging tot avonturisme. Dat bewijst de hele huidige politiek van de heersende kringen in de belangrijkste kapitalistische landen, vooral in de Ver. Staten van Amerika, het leidende land van het imperialisme. Maar alleen politieke avonturiers kunnen zich verbeelden, dat het hun met behulp van het atoomwapen zal gelukken de verdergaande ontwikkeling der mensheid tot staan te brengen.

Wapens hebben nog nooit de wetten van de maatschappelijke ontwikkeling opgeheven. Er is niet de minste reden om aan te nemen, dat het atoomwapen in dit opzicht een uitzondering vormt. Het ligt voor de hand, dat de atoompolitici bedriegelijke verwachtingen koesteren als zij geloven dat de maatschappelijke ontwikkeling van de mensheid zich door wapengeweld ongedaan laat maken.

Voor het „recht" van een handvol uitbuiters op uitplundering van de meerderheid der bevolking kunnen de agressiefste krachten van het huidige monopolie-kapitaal het ontketenen van een bloedige oorlog riskeren, maar daardoor zullen zij het kapitalisme als stelsel niet redden, maar zijn ondergang bespoedigen.

Het kapitalisme, heeft Lenin eens gezegd, „zal onvermijdelijk en spoedig ondergaan, hoe bruut ook de verschijningsvormen van zijn doodsstrijd mogen zijn".

In onze tijd, nu de imperialisten een hoogontwikkelde industrie, reusachtige materiële middelen, atoom- en waterstofbommen ter beschikking staan, kan deze „doodsstrijd" bijzonder brute vormen aannemen. Het zou verkeerd zijn dit te vergeten.

Maar een nog groter fout zou het zijn de krachten van het imperialisme te overschatten. In de verklaring van de bespreking van vertegenwoordigers van enkele communistische partijen, die eind September 1947 in Polen plaatshad, werd er uitdrukkelijk op gewezen:

> „Het hoofdgevaar voor de arbeidersklasse bestaat heden in het onderschatten van eigen krachten en het overschatten van de krachten van het imperialistische kamp."

Dat was juist in het jaar 1947. Nog juister is het in het jaar 1955. Sinds 1947 hebben zich in de wereld, zoals bekend, essentiële veranderingen voltrokken, die het kapitalistische stelsel nog meer hebben verzwakt.

Het 600 millioen zielen tellende volk van China is uit het kamp van het kapitalisme getreden en naar het kamp van het socialisme overgegaan. Grote successen heeft de Sowjet-Unie behaald bij het versterken

van haar economie en haar verdedigingskracht. De Europese landen van de volksdemocratie zijn ver gevorderd op de weg naar het socialisme. De heldhaftige volken van de Democratische Volksrepubliek Korea en de Democratische Republiek Vietnam hebben in hardnekkige gevechten met het wapen in de hand hun vrijheid en onafhankelijkheid verdedigd.

Het socialistische kamp met de Sowjet-Unie en de Volksrepubliek China aan het hoofd is thans sterk als nooit tevoren. Dit kamp omvat 900 millioen mensen, meer dan 1/3 van de hele wereldbevolking. De eenheid van dit kamp is onverbrekelijk; want in de daarbij aangesloten landen zijn de arbeiders aan de macht, die het over alle essentiële vraagstukken gemakkelijk met elkaar eens worden en niet verdeeld worden door de roverszeden en de brute concurrentie, zoals deze in de kapitalistische wereld heersen. De vredelievende buitenlandse politiek der staten van het socialistische kamp wordt door de eerlijke mensen in alle landen ondersteund. De volken, die de ketenen van het kapitalisme van zich afgeworpen hebben, zijn vastbesloten elke agressor op zijn nummer te zetten, die het zou wagen hun vrijheid en onafhankelijkheid aan te tasten. Door het bestaan en de ontwikkeling van het vast aaneengesloten kamp, door de strijd van dit kamp voor de vrede en een betere toekomst van de hele mensheid wordt de drang van de imperialisten naar een nieuwe oorlog aan banden gelegd.

De landen van het socialisme zijn sterker

De leidende rol in de strijd voor de vrede, in de strijd tegen de oorlogsstokers speelt de Sowjet-Unie.

Het land van het zegevierende socialisme laat zich in zijn betrekkingen tot andere staten door het principe van gelijkheid en wederzijds voordeel leiden, door de principes van niet-inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van andere landen, afzien van aanvallen op de territoriale integriteit van andere staten, door het principe van eerbiediging van de souvereiniteit en de onafhankelijkheid der volken. De U.S.S.R. gaat in haar politiek uit van de gedachte dat de beide stelsels lange tijd achtereen vreedzaam naast elkaar kunnen bestaan, dat zij voor beide zijden voordelige economische en culturele betrekkingen kunnen onderhouden en in het belang van het behoud van de vrede en de veiligheid der volkeren politiek kunnen samenwerken. In het bewustzijn van haar kracht vreest de S.U., evenals het gehele socialistische kamp de vreedzame socialistische wedijver met het kapitalisme niet, maar roept op tot zo'n wedijver, daar zij weet, dat het succes daarbij aan de zijde van het socialistische stelsel zal zijn.

De S.U., de leidende macht in het kamp van de vrede, de democratie en het socialisme is niet zwakker dan de Ver. Staten van Amerika, het leidende land in het kamp van het imperialisme en de oorlog. Deze conclusie dringt zich op als men tegenover de S.U. met haar mensenkrachten, haar geweldige materiële hulpbronnen, haar bondgenoten, de overeenkomstige mogelijkheden van de Ver. Staten van Amerika stelt en daarbij nog het feit neemt, dat de vredespolitiek door de volksmassa's in de andere landen moreel en politiek wordt ondersteund.

Ook moet men niet vergeten, dat de S.U. tegenover de V.S. het

onbetwistbare voordeel bezit niemand te bedreigen en zich niet in de aangelegenheden van andere staten te mengen, maar werkelijk een rechtvaardige zaak te verdedigen, waarmee de arbeiders en alle onderdrukte volken van de wereld hartstochtelijk sympathiseren en die daardoor onoverwinnelijk is.

Een steeds grotere rol in de strijd voor de vrede en de vooruitgang speelt de groeiende en sterker wordende nationale bevrijdingsbeweging in de koloniale en afhankelijke landen. De tijden dat de westelijke koloniale heren over het lot van deze volken konden beslissen, zijn voorbij. Thans kunnen de imperialisten de volken van Azië, Afrika en van de andere werelddelen, waar het koloniale stelsel nog bestaat, niet meer ongestraft beroven en onderdrukken. Elke poging van de imperialisten om de nationale bevrijdingsstrijd van de volken te verhinderen, stoot op krachtige tegenstand.

In het kapitalisme zelf ontwikkelen zich krachten die zijn bestaan ondergraven. De versterkte uitbuiting der arbeiders, de groeiende belastingdruk en materiële ontberingen, de besnoeiing van de democratische volksrechten — dat alles werkt er niet aan mee, het kapitalistische stelsel te versterken. Integendeel, daardoor groeien de toorn en de verontwaardiging der brede massa's, die tot strijd tegen het kapitalisme gedreven worden.

Zouden de imperialisten het wagen een oorlog te ontketenen die voor de volken een verschrikkelijk ongeluk zou zijn, dan zullen zich alle gezonde en vooruitstrevende krachten in de mensheid verheffen tegen het kapitalistische stelsel, dat hem heeft voortgebracht.

Tegen het imperialisme zullen zich tot een gemeenschappelijke krachtige volksbeweging krachten verenigen die het niet kan tegenhouden. Deze krachten zijn het grote socialistische kamp, de revolutionnaire arbeidersbeweging in de hele wereld, de nationale bevrijdingsstrijd van de volken van de koloniale en afhankelijke landen en de machtige democratische beweging voor de vrede, voor de bevrijding der mensheid van de verschrikkingen van de oorlog. De logica van de gebeurtenissen zal de volken voor de noodzakelijkheid plaatsen het imperialisme langs revolutionnaire weg omver te werpen.

Dit alles toont hoe leugenachtig de bewering van de imperialisten en hun propaganda is, dat er in een nieuwe oorlog „geen overwinnaars zullen zijn". De leugenachtige beweringen van de imperialisten hebben ten doel de wil van de volken om te strijden tegen het imperialisme, dat de oorlog voortbrengt en de mensheid ongeluk en nood brengt, te verlammen.

De tegenwoordige krachtverhouding in de wereld staat er garant voor, dat in geval door de imperialisten een nieuwe wereldoorlog wordt ontketend, de overwinnaars in deze oorlog de volken zullen zijn.

> „De verschrikkingen van de oorlog zullen niet alleen intimideren en neerdrukken, maar ook opklaren, leren, wakker schudden, organiseren, stalen en tot strijd tegen de bourgeoisie voorbereiden." (W. I. Lenin).

Met het gevaar van een nieuwe oorlog voor ogen, die de Amerikaanse imperialisten en hun handlangers voorbereiden, sluiten zich alle vredelievende krachten rondom het door de U.S.S.R. geleide socialistische kamp aaneen, om de vijanden van de vrede te verhinderen hun

duister werk te volbrengen. De volksmassa's van de kapitalistische landen versterken onder leiding van de arbeidersklasse en haar partij de strijd voor hun economische en politieke rechten en keren zich tegen sociale ontrechting, tegen de bewapeningswedloop, tegen de misdadige politiek van voorbereiding van een nieuwe oorlog. Steeds verder grijpt de beweging van de vredesaanhangers om zich heen, waartoe millioenen en nog eens millioenen mensen behoren, ongeacht hun politieke en godsdienstige overtuigingen, ras of nationaliteit.

De volken zien steeds duidelijker dat de vijanden van de vrede, als men ze niet op tijd tegenhoudt, een oorlog met atoom- en waterstofbommen kunnen ontketenen. Als de volken echter de oorlogsstokers op tijd tegenhouden, zal het niet tot zo'n oorlog komen. De hele huidige ontwikkeling van de menselijke maatschappij wijst er op, dat de volken een vernietigingsoorlog met gebruik van atoom- en waterstofbommen niet alleen *moeten*, maar ook *kunnen* verhinderen.

(Verkort uit „Kommunist", het theoretisch orgaan van de C.P.S.U. — De tussenkoppen werden door ons ingevoegd — Red.)

DAT DE WOLKEN NIET DE MENSEN DODEN

De moeders maken van de mens een mens,
Zij zijn het licht dat voor ons uit marcheert.
Ook gij die zijt geboren uit een moeder,
Hebt meelij, mijne heren, met de moeders.
O, dat de wolken niet de mensen doden.
Een jongen van zes jaar rent voorbij,
Zijn vlieger steigert boven het geboomte,
U ook hebt eens gerend achter zo'n vlieger,
Hebt meelij, mijne heren, met de kinderen,
O, dat de wolken niet de mensen doden.
De jonggehuwde vrouw kamt voor de spiegel 't haar,
Zij zoekt, zo schijnt het, iemand in de spiegel.
Men heeft wellicht ook u eens zo gezocht,
Hebt meelij, heren, met de jonggehuwden.
O, dat de wolken niet de mensen doden.
De oude man herdenkt nog slechts de goede uren.
Hebt meelij met de grijsaards, heren.
O, dat de wolken niet de mensen doden.

NAZIM HIKMET

HET OOSTENRIJKSE STAATSVERDRAG

Toen de ministers van Buitenlandse Zaken van de vier grote mogendheden en van Oostenrijk op 15 Mei in Wenen het staatsverdag ondertekenden, jubelden tienduizenden de staatsmannen toe, in het hele land luidden de klokken en tot laat in de nacht vierden de Oostenrijkers deze gebeurtenis. De vreugde van de Oostenrijkse bevolking over het staatsverdrag was meer dan alleen maar blijdschap over het lang gewenste herstel van de volledige souvereiniteit; iedereen begreep dat hier een besluit was genomen, dat voor de verdere vreedzame ontwikkeling van het land en bovendien voor de vrede in Europa van grote betekenis is.

In een tijd van veel onopgeloste problemen van de internationale politiek werd langs de weg van onderhandelingen en wederzijds begrip een van de moeilijke vraagstukken van de Europese politiek tot oplossing gebracht. In een tijd van toenemende spanning zegevierde op een van de voornaamste punten van deze spanningen de politiek van ontspanning; en ondanks agressieve militaire blokken en verdragen kwamen de grote mogendheden daarover tot overeenstemming, dat de souvereiniteit en onafhankelijkheid van Oostenrijk door het verwijderd houden van dit land uit militaire verdragsorganisaties, door het niet toelaten van buitenlandse steunpunten op zijn grondgebied, d.w.z. door een politiek van neutraliteit, verkregen moet worden. Ook voor de oplossing van andere internationale vraagstukken is dit van grote betekenis. Molotow sprak zijn overtuiging uit, „dat andere staten eveneens deze weg zouden volgen".

Met grote belangstelling en sympathie werd de minister van Buitenlandse Zaken van de Sowjet-Unie Molotow door alle lagen van de bevolking begroet. Dat is niet toevallig; in het bewustzijn van de mensen van ons land is de oplossing van het Oostenrijkse vraagstuk en de snelle ondertekening van het staatsverdrag nauw verbonden met de initiatieven, die de Sowjet-regering nam door haar uitnodiging om een Oostenrijkse regeringsdelegatie naar Moskou te laten komen en door de belangrijke afspraken van de Moskouse overeenkomst. Het was de Sowjet-Unie, die door haar consekwente vredespolitiek de weg voor het staatsverdrag heeft vrijgemaakt. De Sowjet-Unie heeft bewezen, in alle omstandigheden de trouwste vriend van het Oostenrijkse volk te zijn; de vaste vriendschap van Oostenrijk met de Sowjet-Unie is een krachtige garantie voor de onafhankelijkheid en vrijheid van ons land.

Over de internationale betekenis van de regeling van het Oostenrijkse vraagstuk zei Molotow, ter gelegenheid van de ondertekening van het staatsverdrag:

> „De ondertekening van het Oostenrijkse verdrag is een gebeurtenis van grote internationale betekenis. Aan de voorbereiding, die met succes gevoerd werd, kan men opnieuw afmeten welke grote mogelijkheden er zijn om de huidige actuele internationale problemen te regelen. Niet langs de weg van de voorbereiding van een nieuwe atoomoorlog, niet langs de weg van het een of andere avontuur verwachten de volken van Europa en van de hele wereld de oplossing van de internationale vraagstukken. Het Oostenrijkse verdrag maakt het voor iedereen duidelijk, dat er wegen bestaan voor de oplossing van deze vraagstukken, die in een andere richting gaan

en die overeenstemmen met de werkelijke verlangens van de betrokken volken en tegelijk van alle andere volken, welke maatschappij-orde ze ook hebben."

„Voorbeeld Oostenrijk"

Door de Moskouse overeenkomst tussen de Sowjet-regering en de Oostenrijkse regering en door de voorbereidingen tot snelle ondertekening van het Oostenrijkse staatsverdrag werden twee gebeurtenissen op de achtergrond geschoven, die volgens de plannen van de imperialistische oorlogspolitici op de voorgrond hadden moeten staan: De z.g. „souvereiniteits"-verklaring voor West-Duitsland en de opname van de Bonnse Staat in het agressieve NAVO-blok. Hiermee werd het startschot gegeven voor het opstellen van Duitse militaire divisies. De Adenauer-regering maakte ook reeds de namen bekend van die beruchte nazi-generaals en Hitler-officieren, die de nieuwe Wehrmacht zullen aanvoeren. De „souvereiniteits"-ceremonie in Bonn en de opname van de Hitler-generaals in de NAVO-staf, die in Parijs voltrokken werd onder de klanken van het „Deutschland, Deutschland über alles", moesten een doeltreffende demonstratie van de „politiek van kracht", een aankondiging van verscherpte oorlogsvoorbereidingen en toenemende provocaties in de internationale politiek zijn.

Maar de vredespolitiek van de Sowjet-Unie heeft deze plannen een gevoelige slag toegebracht. De Moskouse overeenkomst tussen de Sowjet-regering en de Oostenrijkse regering werd door het Amerikaanse weekblad „Time" een schot genoemd, „dat in Moskou gelost, in Wenen gehoord, maar in Bonn getroffen heeft". Terwijl men zich in Oostenrijk verheugde over de Moskouse overeenkomst was deze in de Bonnse regeringskringen een bron van ergernis. Brede lagen van de Westduitse bevolking, tot in de leidende kringen van de Adenauer-coalitie, spreken plotseling over het „voorbeeld Oostenrijk". Tegenover de zwendel-„souvereiniteit" voor West-Duitsland, met zijn Amerikaanse bezetting, oefent de werkelijke souvereiniteit, die Oostenrijk op grond van een politiek van onafhankelijkheid en neutraliteit verkrijgt, een sterke aantrekkingskracht uit. Maar er is nog meer: Duitsland is in twee delen gescheiden en de Amerikaanse Adenauer-politiek tot wederoprichting van het Duitse militarisme en de opname van West-Duitsland in het NAVO-blok maakt de hereniging van Duitsland voor lange tijd onmogelijk. Dat zien steeds meer mensen in West-Duitsland in.

Thans heeft de Sowjet-Unie met de Moskouse overeenkomst ook de weg getoond, waarlangs de grootste wens van het Duitse volk, de hereniging van het land, snel en met succes kan worden vervuld. Is het dan zo verwonderlijk, dat het „voorbeeld Oostenrijk" met zijn politiek van onafhankelijkheid, van neutraliteit, van verwijderd houden uit militaire bondgenootschappen en van terugtrekking der bezettingstroepen in West-Duitsland een diepe indruk maakte? En deze indruk werd nog versterkt door het voorstel dat de Sowjet-regering op 10 Mei voorlegde aan de ontwapeningsconferentie van de UNO, om de bezettingstroepen uit Duitsland terug te trekken, en door de verklaring van Molotow in Wenen, „dat de Sowjet-Unie ook in de toekomst ernaar zal streven, wegen te vinden voor een vreedzame en democratische regeling van het Duitse vraagstuk — zulke wegen, die beantwoorden aan de

gerechtvaardigde verlangens van het Duitse volk naar herstel van de eenheid van Duitsland zonder wedergeboorte van het Duitse militarisme".

De Dullesen en Adenauers dachten dat de ratificatie van de Parijse verdragen de wereld voor voldongen feiten zou stellen en dat daardoor een eind gemaakt zou worden aan de discussie in West-Duitsland over de oplossing van het Duitse vraagstuk. De Moskouse overeenkomst heeft echter deze discussie in versterkte mate doen opleven en op een geheel nieuw plan gebracht. De bekende Labour-politicus Bevan schreef kort geleden, dat de oplossing van het Oostenrijkse vraagstuk ertoe had geleid „dat de hoop op de hereniging van Duitsland als tegenprestatie voor de Duitse neutraliteit levend wordt gehouden, en dat dit Adenauer in zeer grote verlegenheid brengt, daar het hem dwingt, openlijk uit te spreken, dat de prijs voor een verbond met het Westen de blijvende verdeeldheid van Duitsland is".

Nooit weer „Ostmark"

Vooral het perspectief van neutraliteit werd door de Oostenrijkse bevolking toegejuicht. Jarenlang had men haar steeds weer verteld, dat haar land in het hart van Europa, op het snijpunt van de beide grote kampen in de wereldpolitiek ligt, en dat daaruit voor Oostenrijk (dat, zoals men zei, „onafscheidelijk tot de westelijke — lees: imperialistische — wereld behoort",) bepaalde verplichtingen voortkomen. Van binnen- en buitenlandse zijde kreeg Oostenrijk de rol toebedeeld van een „westelijk bolwerk", een „vooruitgeschoven wig in het front van het Oosten". Men beweerde dat men Wenen nodig had voor de „bevrijding" van Boedapest, Praag en Warschau, dat „Oostenrijk het front en de veiligheidsgordel voor de loopgraven" was, men schold op degenen die tot overeenstemming wilden komen, als „deserteurs uit de koude oorlog", en men verwierp de politiek van neutraliteit, die de communisten sinds jaren voorstelden, als „verraad aan de vrije wereld".

In verband met de voorgenomen oprichting van zijn militaire divisies meende Adenauer reeds dat het ogenblik gekomen was voor een nieuw „schouder aan schouder gaan" met Oostenrijk, d.w.z. voor een nieuwe verkrachting van Oostenrijk door het Duitse militarisme. De Amerikaanse oorlogspolitici rekenden op Oostenrijk, en zeker op West-Oostenrijk, als een betrouwbaar strategisch steunpunt, dat wegens zijn ligging van groot belang was en dat zij haastig begonnen uit te rusten tot een vooruitgeschoven arsenaal en oefenplaats voor hun oorlogsplannen.

De toenemende anti-sowjet-hetze kon niet verhinderen dat de onrust over deze politiek steeds groter werd. Daarom juichte de bevolking van ons land de politiek van neutraliteit met zoveel enthousiasme toe; zij begreep dat het nu in ons land anders zou worden, dat Oostenrijk geen militaire voorpost, geen arsenaal voor de NAVO en geen opmarsgebied zou zijn, maar een land van vrede, onafhankelijkheid en neutraliteit.

Een staatsverdrag dat zulke gevolgen voor Oostenrijk heeft, betekent klaarblijkelijk een ernstige nederlaag voor de Amerikaanse oorlogspolitiek in Europa. Hier en daar maakt men zich belachelijk door te beweren, dat het totstandkomen van het staatsverdrag een gevolg van de Amerikaanse „politiek van kracht" zou zijn. Terecht zei de voorzitter

van de Sociaaldemocratische Partij van Duitsland, Ollenhauer, daarover: „Het is een merkwaardig gevolg van die 'politiek van kracht', dat de Oostenrijkse oplossing het Westen in ernstige verlegenheid heeft gebracht."

De neutraliteit moet verdedigd worden

Oostenrijk heeft zijn staatsverdrag; het Oostenrijkse parlement zal plechtig de Oostenrijkse neutraliteit verkondigen en de grote mogendheden zullen deze gemeenschappelijk garanderen. Men mag echter niet over het hoofd zien, dat er nu evenals vroeger krachten zijn, die de Oostenrijkse neutraliteit beschouwen als een struikelblok voor hun politiek en hun strategische plannen en die daarom niets zullen nalaten om deze te vervalsen, te verzwakken en te ondermijnen. Men mag ook niet de westelijke, vooral de Amerikaanse stemmen vergeten, die zich in de weken na het bericht over de onderhandelingen van de Oostenrijkse regeringsdelegatie in Moskou tot aan de dag van de ondertekening van het verdrag met alle kracht hebben uitgesproken tegen de Oostenrijkse neutraliteit. „Het is geen geheim," schreef de Weense correspondent van de „New York Times" vlak voor de ondertekening, „dat de militaire autoriteiten van de Verenigde Staten het Oostenrijkse staatsverdrag niet toejuichen en de redenen daarvoor liggen voor de hand." Het centrale orgaan van de SPD „Vorwärts" schreef enige dagen voor de ondertekening, dat „de Amerikanen op dit verdrag zuur reageren", en vele westelijke commentaren zijn na de ondertekening nog „zuurder" geworden.

Maar men moet het gevaar voor de Oostenrijkse neutraliteit niet alleen van deze zijde bekijken. Men mag vooral niet vergeten, dat het Duitse militarisme thans wordt opgericht, en dat hieruit grote gevaren voor de Oostenrijkse onafhankelijkheid en neutraliteit voorkomen. Het is niet toevallig, dat er reeds de dag na de ondertekening een officiëel protest daartegen kwam uit Bonn. Dit protest richt zich niet alleen tegen de regeling van het vraagstuk van het vroegere Duitse eigendom in Oostenrijk, het neemt ook openlijk stelling tegen een regeling van het Oostenrijkse vraagstuk die de weg naar Oostenrijk voor het Duitse militarisme wil versperren. Op dezelfde onbeschaamde wijze, die het optreden van de Duitse imperialisten onder Hitler kenmerkte, kondigen zijn opvolgers hun aanspraken op Oostenrijk aan. De nota uit Bonn is een overtuigend bewijs voor het gerechtvaardigde van onze waarschuwingen tegen de gevaren, die voor Oostenrijk ontstaan uit het herstel van het Duitse militarisme.

Na het afwenden van de bedreiging voor de onafhankelijkheid en neutraliteit van Oostenrijk van buiten af, zullen de vooruitstrevende krachten van Oostenrijk ook elke poging om de onafhankelijkheid en de neutraliteit van het land van binnen uit te ondermijnen, afwijzen. Daarbij zullen zij op de overgrote meerderheid van het Oostenrijkse volk kunnen steunen. De enthousiaste ontvangst van het Oostenrijkse volk van de berichten over de Moskouse overeenkomst, van het staatsverdrag op grondslag van deze overeenkomst en van de Oostenrijkse onafhankelijkheid en neutraliteit — dat is de zwaarste slag, die de grootduitse tradities in Oostenrijk tot nu toe ontvingen, maar het is

ook een zware slag voor alle psychologische oorlogsvoorbereidingen, voor de politiek van de koude oorlog en van hetze tegen de Sowjet-Unie en de Volksdemocratieën. De versterking van het Oostenrijkse zelfbewustzijn onder de massa van het volk, het gevoel voor Oostenrijk en voor een Oostenrijkse politiek, vrij van alle buitenlandse belangen is een sterke garantie van de onafhankelijkheid en de neutraliteit van ons land.

*

Oostenrijk staat aan het begin van een nieuwe, belangrijke periode van zijn geschiedenis. De grote perspectieven van een vreedzame en neutrale ontwikkeling hebben de massa's van het Oostenrijkse volk uit een stemming van toenemende onverschilligheid en lijdzaamheid, die door de uitzichtloze Amerikaanse koers van de regeringspolitiek werd veroorzaakt, gehaald en ze meer dan ooit tevoren opgenomen in het politiek leven van ons land. Daardoor ontstaan nieuwe, grote mogelijkheden voor de verdere ontwikkeling van Oostenrijk. De communisten zullen al hun krachten inspannen om ervoor te zorgen dat deze mogelijkheden in het belang van het Oostenrijkse volk worden benut, zij zullen met nog meer klem dan tot nu toe de eenheid van de arbeiders en de aaneensluiting van alle democratische krachten van ons volk verlangen, om Oostenrijk vooruit te brengen op de weg van vrede, onafhankelijkheid, neutraliteit, democratie en sociale vooruitgang.

FRANZ WEST
Lid van het Partijbestuur der C.P.O.

RUZIE TUSSEN DOLLAR-MILLIONNAIRS

In het nieuwe tijdschrift „Internationale Zaken", dat in het Russisch en het Engels in Moskou verschijnt, is in het eerste nummer een belangwekkend artikel verschenen van Y. Sjwedkow: „In het kamp van de financiële oligarchie van de Verenigde Staten". (Het woord oligarchie duidt de heerschappij van enkelen aan, in dit geval van de enkele groepen milliardairs en millionairs, die het financiële en economische leven in de Verenigde Staten en de van hen afhankelijke landen beheersen.)

In dit artikel zal getracht worden, de voor het begrip van de huidige politieke ontwikkeling zo belangrijke feiten en beschouwingen van bovengenoemde studie in grote trekken weer te geven.

De Amerikaanse milliardairs vormen geen vriendelijk en aantrekkelijk gezelschap. In hun zucht naar geld en macht plunderen zij het eigen en andere volkeren uit, verwekken zij bloedige conflicten en sturen zij op een nieuwe wereldoorlog aan, waarvan zij in hun verblinding nog meer profijt hopen te trekken als uit de twee voorgaande wereldoorlogen. Maar deze groep van financiële machthebbers blijkt geen eendrachtig geheel te vormen. Iedereen in hun midden is er op uit, het grootst mogelijke voordeel te behalen. In tijdelijke belangengroepen verenigd, bekampen zij elkaar met de felste middelen wanneer het er om gaat van het rijkste vaatje te mogen tappen. Deze interne belangenstrijd wordt niet alleen gevoerd om het bezit van spoorwegen, banken, oliebronnen, e.d.

In het huidige tijdperk, waarin de staat elke week milliarden dollars uitgeeft aan militaire opdrachten en aan de militarisering van tal van andere landen, is het beheersen van regeringsbureaux en van het staatsapparaat een van de meest winstgevende takken geworden van het zakendoen.

Het blijkt nu, dat er tal van machtige financiële groepen zijn in de Verenigde Staten, die niet dicht genoeg naar hun zin aan de voederbak zitten. Zij trachten de contrôle van het staatsapparaat te ontnemen aan de machtigste onder hen, die door de bezetting van ministerposten en van de leiding van regeringsbureaux, onmetelijke winsten behalen vooral door het binnenhalen van kwistige regeringsopdrachten. Maar het „zakendoen" van deze financiële groepen beperkt zich niet tot kuiperijen op binnenlands politiek gebied. Het buitenland is ook een rijke bron van buit, waarvan zij trachten, ieder voor zich, de vetste kluifjes binnen te halen. Dit geeft aanleiding tot hevige twisten over de buitenlandse politiek al naar gelang de belangen lopen van de betrokken groep.

De huidige toestand kan in het kort aldus, in zeer grove trekken, worden samengevat. Het regeringsapparaat is overwegend in handen van de tot nu toe machtigste der Amerikaanse financiële groepen, die van Wall Street. Dit is een belangengroep van de voornaamste Amerikaanse monopolisten, zoals de groepen van Morgan, Rockefeller, Du-Pont, Mellon en Kuhn-Loeb. In de laatste tientallen jaren zijn naast de Wall-Street groep echter allengs andere machtige financiële groepen

ontstaan. Drie van deze „nieuwe" financiële groepen groeperen zich in hoofdzaak om machtige bankgroepen in de steden Chicago, Cleveland en San-Francisco. Daarnaast is er de groep van het nieuwe oliekapitaal in de staat Texas. De Cleveland- en Chicago-groepen worden aangeduid met de naam „groepen van het Midden-Westen" en die van San-Francisco als „westelijke groep". De Texas-oliemagnaten vertegenwoordigen de „zuidelijke groep". De oude Wall-Street-combinatie wordt ook wel aangeduid als de „oostelijke groep".

De oostelijke Wall-Street-groep

Er zijn in de Verenigde Staten ongeveer 66 grote concerns, die industriële ondernemingen, banken, aardoliemaatschappijen, mijnondernemingen, spoorwegen, energiebedrijven en verzekeringsmaatschappijen omvatten. Van deze 66 concerns staan er 12 onder contrôle van de Morgan-groep (met gezamenlijke activa ter waarde van 50,3 milliard dollar), 9 onder contrôle van de Rockefeller-groep (met activa t.w.v. 36,8 mln. dollar) en 3 onder de greep van de Kuhn-Loeb-combinatie (met activa t.w.v. 5,8 milliard dollar). De DuPont-combinatie heeft 8,1 milliard dollar aan activa en de Mellon-groep 4,7 milliard dollar.

Tezamen controleren deze en andere „Wall-Street-groepen" 46 van de 66 grootste Amerikaanse concerns met 78% van het totaal der activa. Deze groep controleert 70% van alle uitgiften van obligaties en 90% van alle zaken in het verzekeringsbedrijf.

Het is deze groep, die vooral heeft geprofiteerd van de Amerikaanse bewapeningsuitgaven en van het Marshallplan. Vooral nadat Eisenhower Charles Wilson, voormalig president van het grote automobiel- en tankconcern General Motors tot minister van Verdediging had benoemd, begonnen voor hen de zaken schitterend te lopen. In 1953 kreeg General Motors het monopolie voor de levering van middelsoort tanks, verdrievoudigde zijn leveranties aan de militaire autoriteiten en verhoogde zijn winst tot 36% (in één jaar) op het geïnvesteerde kapitaal.

Zes aardoliemaatschappijen van Rockefeller en Mellon wisten overigens, in de voorgaande jaren, reeds 87% tot zich te trekken van alle aardolieleveranties in het kader van het Marshallplan. Ook de hulp aan „onderontwikkelde gebieden" is voor deze groep een bron van rijke winsten. Niettegenstaande deze buitengewone „millionnair-voorspoed" botert het niet erg tussen de heren onderling.

De Rockefellers en de Mellons doen heftige pogingen om het monopolie van de atoomindustrie aan de Morgans en de DuPonts te ontfutselen. De General Motors van de DuPont-groep tracht Ford van zijn vooraanstaande plaats te dringen, hetgeen deze laatste aansluiting doet zoeken bij de Morgan-groep. In de aardolie-industrie trachten de Mellons de overheersende positie van de Rockefellers te doen wankelen.

Het Midden-Westen

Met als centrum de banken in Chicago is hier allengs een machtige groep ontstaan, die zich een vrij onafhankelijke positie tegenover de Wall-Street-groep heeft weten te verwerven. De Chicago-groep, met de concerns van McCormick, Avery, Wood en Eaton e.a., beschikken over totale activa t.w.v. ongeveer 10 milliard dollar. Hiermee nauw verbon-

den is de „Cleveland-groep", onder leiding van de bankiers Mather en Eaton. Eaton, die o.a. de ook door een filiaal in Nederland vertegenwoordigde Otis-fabrieken controleert, bezit nog vier kleinere staalmaatschappijen en andere concerns met gezamenlijke activa t.w.v. 3 milliard dollar. Eaton is een van de voornaamste tegenstanders van de Wall-Street-groep. Daarnaast is er de Ohio-groep, gesticht door Mark Hanna en thans onder leiding van George Humphrey, de huidige minister van Financiën van Eisenhower. Het Humphrey-concern van kolen, staal, schepen en banken heeft activa t.w.v. 2,6 milliard dollars. Ook de vechtlustige Robert Young, bijgenaamd de „spoorwegkoning", wiens groep reeds activa t.w.v. ongeveer 5 milliard dollar bezit, met als voornaamste de grote New-Yorkse bank „Marine Midland Trust" en de „Alleghany Corporation", die drie belangrijke Amerikaanse spoorwegmaatschappijen controleert, moet tot de financiële groepen van het Midden-Westen worden gerekend.

De „New York Times" van 21 Febr. 1954 schreef over Eaton en Young het volgende: „Het financiële-industriële complex, aangevoerd door Cyrus S. Eaton en Mr Young, schijnt thans zijn krachten te verzamelen voor een definitieve krachtproef tegen de Oostelijke belangen, die door J. P. Morgan & Co. worden geleid".

De westelijke en zuidelijke groepen

Gedurende de Tweede Wereldoorlog werd de industrie in Californië sterk uitgebreid. Dit leidde tot de vorming van een machtige financiële groep, gesticht door wijlen Amadeo Giannini. De kern ervan is de „Transamerica Corporation", die 667 banken controleert, w.o. de grote „Bank of America" met alleen al 9 milliard dollar aan activa. De Giannini-groep is verbonden met de industriële concerns van Kaiser en Hughes, de groep van de New-Yorkse financier Floyd Odlum (uranium en aardolie) en de „krantenkoning" Hearst. Daardoor is de „zuidelijke groep" thans na de Morgan- en Rockefeller-groepen de derde in sterkte in de V.S., met activa t.w.v. 15 tot 20 milliard dollar.

De „nieuwe" aardoliemagnaten in Texas: Hunt, Murchison, Cullen, Richardson, Wilson, Smith, bezitten activa t.w.v. 3 milliard dollar, welke daarbij in bijzonder snel tempo toenemen. Zij zijn o.a. in felle strijd gewikkeld met de Morgan-groep over het bezit van invloedrijke dagbladen.

Groepenstrijd in de binnenlandse politiek

Uit deze opsomming blijkt al, dat men niet moet denken, dat de „oostelijke" of „westelijke" groepen uitsluitend in het Oosten of Westen van het land belangen hebben. Van elke groep ligt daarin alleen het zwaartepunt, hoewel men hun machtige concerns in alle streken vertegenwoordigd vindt. Zo worden bijv. de twee westelijke staten van de V.S., Montana en Arizona, beheerst door twee gigantische mijnondernemingen van de Morgangroep, de „Anaconda-Copper Co" en de „Phelps-Dodge".

De Wall-Street-groep heeft de leiding van zowel de Republikeinse (Dewey en Aldrich) als van de Democratische Partij (Lehman, Har-

riman en Morgan). Zij financierden de laatste presidentiële verkiezingscampagne.

De leiding van de oppositie van de andere financiële groepen tegen deze overheersing van Wall-Street berust bij het apparaat van de Republikeinse Partij in Chicago en hun opdrachtgevers, de financiers Robert Wood en John McCormick. Met hun bondgenoten in de andere groepen behoren o.a. de volgende politici tot deze oppositie: de senatoren Dirksen, Capehart Jenner, Butler en het parlementslid Harold Velde. Zij trachtten o.a. vergeefs, in 1954, een nieuwe fascistische partij („For America") op te richten. Tot de machtige opposanten behoren ook de Pew-aardoliemagnaten („Sun Oil") en de Texas-groep met hun organisatie „Facts Forum" met invloed op de Democratische leiders Rayburn en senator Johnson. Zij vertegenwoordigen, in de Democratische partij, de bekende „zuidelijke oppositiegroep".

De machtige westelijke groep wordt vertegenwoordigd door vicepresident Nixon. De roerige senator William Knowland, zoon van de voorzitter van de „American Trust Co." van Hearst, Earl Warren, de Opperste Rechter, de minister van Marine Charles Thomas en de democratische senator Melloney behoren tot deze groep.

Men ziet, dat de westelijke groep enige belangrijke posten in de regering beheerst. Wall-Street was, door de macht van deze westelijke groep, tot deze concessies gedwongen. Het is niet onmogelijk, dat, na intense onderlinge strijd, de westelijke en de Wall-Street-groepen tot een compromis komen met een tijdelijke afbakening van hun „invloedssferen".

Maar zover is het nog niet. De McCarthy zaak is eveneens een episode van hun felle strijd. McCarthy werd door de groepen van het Midden-Westen, Westen en Zuiden ondersteund en in hun strijd tegen de Wall-Street-groep gebruikt.

Twisten over de buitenlandse politiek

Het is bijna overbodig uiteen te zetten, dat alle bovengenoemde groepen agressief zijn ingesteld tegen de Sowjet-Unie, China, de Volksdemocratische landen en de nationale aspiraties van de volkeren der andere landen. Maar er zijn aanzienlijke verschillen in de methoden, die zij aanbevelen en hun onmiddellijke doelstellingen.

Zo zijn de groepen van het Midden-Westen en Zuiden overwegend tegen de „hulpverlening" aan het buitenland, waarvan zij weinig profiteren. De financiële groepen van het Midden-Westen, hebben, behalve in Zuid-Amerika en in Canada, weinig buitenlandse beleggingen. Zij hebben minder belang bij een kostbare „wereldpolitiek" en hechten minder waarde dan de Wall-Street-groep aan het bondgenootschap met Groot-Brittannië en andere NAVO-landen. Wijlen Taft en oud-president Hoover hebben deze meer „isolationistische" buitenlandse politiek herhaaldelijk uiteengezet. Onlangs nam hun aanval tegen de Wall-Street-politiek de vorm aan van het zgn. Bricker-amendement, dat, indien het ware aangenomen, de bevoegdheden van de President in buitenlandse aangelegenheden aanzienlijk zou hebben beknot.

In deze kwestie staat de Westelijke groep dichter bij Wall-Street. Zij heeft eveneens grote belangen bij de expansie van Amerikaanse

imperialisme over de wereld. In 1952 had de „Bank of America" van de Giannini-groep voor meer dan 140 millioen dollars alleen al in Japan belegd. Ook trekt deze bank vele winsten uit de steun aan Tsjang Kai-sjek. Daarom wil de „westelijke groep" vooral expansie naar Azië, vormt zij de invloedrijke oorlogszuchtige „China-lobby" in Washington en dringt zij, via haar woordvoerders Senator Knowland, MacArthur, admiraal Radford en vice-President Nixon aan op een atoomoorlog tegen de Chinese Volksrepubliek. De Wall-Street-groep is het uiteindelijk hiermee eens, maar verzet zich tegen een vroegtijdige avonturenpolitiek, die de bondgenoten van de Verenigde Staten van hen zouden vervreemden en ook de expansie-plannen in andere delen van de wereld in gevaar zouden brengen.

Ook de groepen van het Midden-Westen zijn tegen deze avontuurlijke politiek. Met hun minister van Financiën, George Humphrey, vrezen zij als gevolg hiervan economische moeilijkheden en uitputting van de staatskas.

Elk van deze grote Amerikaanse financiële groepen is een verbitterde vijand van de werkers in de Verenigde Staten en in de wereld. Maar naarmate het Amerikaanse imperialisme op meer moeilijkheden stuit, groeit de onenigheid in het kamp der Amerikaanse financiële oligarchie. Dit is van grote betekenis voor de binnenlandse politieke situatie in de Verenigde Staten en eveneens voor de ontwikkeling van de onderlinge buitenlandse betrekkingen in het NAVO-kamp.

A. B.

Bij de 80ste verjaardag van Thomas Mann

(1875-1955)

Thomas Mann is 80 jaar geworden. Welk een levenswerk! Welk een worsteling naar de top! Wat een avondrood!

Uit een bestaan vol tegenstrijdigheden vol menselijkheid en zachte spot, vol bekoring en kracht, uit speelse veelzijdigheid en harde discipline, uit artistieke verleidelijkheid en morele gestrengheid, uit vertrouwdheid met het donkere, gehavende en bizondere, uit streven naar het volle licht, uit het redelijke en geordende, uit verborgen sympathie met het afgrondelijke en moedige strijd daartegen — uit al deze innerlijke conflicten van een groot talent rees deze persoonlijkheid op. Het oudworden van deze vooraanstaande schrijver was als een rijpworden, en thans staat hij voor ons in een grootheid, die respect afdwingt. In zijn boeiende novelle De dood in Venetië schreef Thomas Mann: „Ook wenste hij uit zijn diepste hart, oud te worden, want hij was altijd van mening geweest, dat men slechts een kunstenaarschap waarachtig groot, alomvattend, ja werkelijk eerwaardig noemen kon, voor hetwelk 't was weggelegd, op alle trappen van het menselijke typisch vruchtbaar te zijn." In zijn Goethe-roman Lotte in Weimar zei hij het nog eens: „Alle heldendom ligt in de volharding, in de wil om te leven en niet te sterven, dat is het, en grootheid vindt men alleen bij de ouderdom. Een jong mens kan een genie zijn, maar niet groot." En profetisch zag hij als het ware zichzelf, toen hij aan zijn held Aschenbach (uit De Dood in Venetië) de volgende woorden wijdde: „Hij had de waardige houding gevonden, volgens welke naar zijn beweringen elk groot talent een natuurlijke drang en prikkel aangeboren wordt, ja, men kan wel zeggen, dat zijn hele ontwikkeling een bewuste en halsstarrige, over alle hindernissen en twijfel en ironie zegevierende levensloop naar die waardigheid geweest was."

Een levensloop naar een waardige houding — dat heeft hij bovenal geprezen. In deze uitgedoofde, van god verlaten bourgeoiswereld is Thomas Mann, na de dood van Albert Einstein, de laatste grote burger. In hem glanst niet alleen nog het late schijnsel van al wat eens de burgerlijke wereld aan intellect, moraal en kunst geschapen heeft, hij is niet alleen haar avondrood, afscheid en nachtlied, zijn waardigheid omvat meer en komt hierin naar buiten, dat hij afstervende dingen weliswaar dikwijls nog een schijn van schoonheid geeft, maar dat wat wordt en groeit nooit vervloekt. In zijn machtige roman Doctor Faustus vindt hij ongelooflijk treffende omschrijvingen voor het zinkende en verklinkende. Maar in hetzelfde boek staat de zinsnede: „De Russische revolutie greep mij aan, en de historische superioriteit van haar beginselen boven de beginselen van de mogendheden, die ons de voet op de nek zetten, was in mijn ogen niet te betwijfelen."

Nooit verloochent Thomas Mann zijn afkomst uit het burgerlijk milieu; nooit tracht hij uit die volledig doorleefde en bewust gecultiveerde burgerlijke traditie weg te breken — maar terzelfdertijd verwijdert hij zich nadrukkelijk van het redeloze, onwaardige anticommu-

nisme van zijn omgeving. Het nieuwe, dat moeizaam en door tal van beproevingen gaat rijpen, is hem vreemd en hij weet niet goed wat hij er mee moet beginnen, maar zijn inzicht en geweten zeggen hem, dat de burgerlijke wereld niet onschuldig, maar volgens eigen wet en vergrijp ten onder gaat, en dat het einde van de hedendaagse maatschappij, ook al bevreemdt zij hem, al jaagt zij hem misschien zelfs schrik aan, voor hem historisch onafwijsbaar is: uitkomst van het noodwendige verloop der geschiedenis. Dat deze nieuwe maatschappij de erfenis van de oude cultuur overneemt, dat men Marx met Goethe en met Hölderlin verenigen kan, is zijn oprechte wens; en toen hij bij gelegenheid eens zei, dat hij geen partijganger was van het communisme, maar dat hij bij de communisten partijgangers had, heeft hij die wens met schrandere behoedzaamheid onder woorden gebracht. En partijganger van Thomas Mann zijn wij in zover, omdat de verbinding van Marx met Goethe, Hölderlin en zoveel anderen, — het voortzetten van al wat een cultuur van duizend jaar ons aan het hart gelegd heeft, een van de doelstellingen is in het communisme. Zonder zulk een doelstelling zouden wij onze taak niet waardig zijn. Dit wensen wij te zeggen bij de 80e verjaardag van de grote oude man, wiens waardige houding als burger onze bewondering verdient.

De burger Thomas Mann? Is die formulering wel juist? Als men het secuur overlegt — dan is het een moeilijk grijpbare, zeer verwikkelde „burgerlijkheid", die door Thomas Mann belichaamd wordt. De bodem, waarop die burgerlijkheid staat, is zo dun, de bourgeoismaatschappij van de imperialistische periode is er zo weinig mee in overeenstemming, dat men ze voor een romantisch bedenksel, een soort „balanceerkunst met hachelijke kansen" zou willen zien, om een door Thomas Mann zelf gebezigde uitdrukking te gebruiken. Veel meer leeft er in hem het verlangen naar de burger; in een wereld van schandelijke bourgeoispractijken zou hij terug willen grijpen op de burgerlijkheid van eens, die beschaving in zich had.

Heinrich Mann, zijn oudste broer, kwam in opstand tegen zijn eigen klasse, wier terugval in reactie, doortrapte leugenachtigheid en zedeloosheid zijn toorn, zijn hoon wakker riepen. Thomas Mann was het met zijn broer niet eens, en ging aan het werk om de burger, de Duitse burger, te ontdekken, te rechtvaardigen en spijts alle omstandigheden uit de grondstof op te bouwen. „Het leven," schreef hij eens, „zou onmogelijk zijn, als wij het door verwarmend hartsbedrog niet wat mooier maakten — want vlak daaronder zit ijzige kou." En niet slechts ijzige kou, maar het bodemloze, de afgrond van een onmenselijke samenleving, waar de ene mens de andere misbruikt. Hoe doortrapt die wereld is, hoe ver het misbruik van de ene mens door de andere en daarmee zijn misvorming en ontwaarding al gekomen is, dat wist Thomas Mann, en dat kan men reeds in zijn vroege novellen lezen.

De grote roman, die hem beroemd maakte[1]), de Familie Buddenbrook, vertelt van dit verval van het burgerlijke. Het vraagstuk der decadentie meldt zich aan en wordt zonder perspectief beantwoord.

[1]) „De Familie Buddenbrook" verscheen in 1901; Thomas Mann was toen 26 jaar oud.

De jonge patriciër met een instinct voor al wat ziek, gebroken en onnatuurlijk is, en tevens met het verlangen naar bescherming daartegen — bescherming door zelftucht, hardheid, het bewaren van afstand en nuchterheid, komt tot een zonderlinge conclusie: het verval van de burgerklasse is bovenal verlies van robuustheid, van gevoel voor onwrikbare orde; er komt in de burgerklasse te veel twijfel en een te grote verfijning. In de karakteristieke novelle Tristan lezen wij: „Een oude familie, al te moe en te edel tot daden en tot leven, staat aan het eind van haar dagen, en haar laatste uitingen zijn kunstgeluiden, een paar vioolstreken, vol van de bewuste zwaarmoedigheid der stervensrijpheid...." Dezelfde novelle eindigt met de beklemde en spotzieke verheerlijking van het goed doorvoede, sterke, onaantastbare leven. De tuberculeuze en in zachte muziek wegkwijnende Gabriele schenkt het leven aan een kerngezonde zoon, en hier ligt het „lugubere": uit ziekte en verderf werd een nieuw en hard geslacht geboren, dat de wegschemerende intellectualiteit van de voorgangers zou aflossen. Dit motief werd in de Familie Buddenbrook tot gevaarlijke wensdroom. De door verdriet en inzicht gefolterde Thomas Buddenbrook droomt daar: „Ergens in de wereld groeit een jongen op, die gezond van lichaam en geest is, talent bezit, zijn kwaliteiten kan ontwikkelen, recht van lijf en leden, geestelijk niet bemoeilijkt, zuiver, genadeloos en opgewekt, een van die mensen, wier aanblik het geluksgevoel van de gelukkigen versterkt en de ongelukkigen tot wanhoopt brengt..."

Het is de wijsbegeerte van de geniaalste en verderfelijkste denker der decadentie, de filosoof Friedrich Nietzsche onder wiens invloed Thomas Mann geraakte. Hij voelde niet de tragische breuk in de Duitse ontwikkeling na 1848, toen de revolutie mislukt was, en meende, dat de grote Duitse meesters als Lessing, Goethe en Hölderlin hun rechtmatige erfgenamen hadden gevonden in Schopenhauer, Wagner en Nietzsche. De vaak gerechtvaardigde kritiek van Nietzsche op de burgerlijke cultuur, waarin hij de „verdelgingselementen der beschaving"' aanwees, bracht Thomas Mann met vele andere intellectuelen voor het jaar 1914 in opgetogenheid, en de oorlogsverklaring aan de „Libertinage", een volkomen zieke en afgetakelde stroming onder intellectuelen van burgerlijken huize, was in overeenstemming met de denkbeelden over het verval, die onze schrijver er op nahield. Hij wilde, dat de jonge burgerzonen en -dochters wat minder geest en wat meer stoerheid hadden, wat minder intellectualisme en wat meer discipline, minder onverschilligheid en achteloosheid en meer flinkheid. Daarom hield hij de eis van Nietzsche, dat de mens meer „soldatengeest" diende te ontwikkelen, voor een heilzame moraal, een tegengif. Zonder het te willen of te begrijpen, werd Thomas Mann daardoor een helper van het Duitse imperialisme in het jaar 1914, waartegen zijn broer Heinrich toen al zonder compromis de strijd had aangebonden [2]). Toen de oorlog uitbrak, behoorde hij tot het kamp van degenen, die meenden, dat deze oorlog de vernieuwing van Duitsland betekende... In 1915 schreef Thomas Mann het weinig verkwikkelijke boek over de despoot Friedrich II van Pruisen, in wie hij een nationale held meende te zien, en toen het Duitse keizerrijk in elkaar zakte, keek de nationalistisch gezinde jeugd — de

[2]) Men denke aan Heinrich's, ook verfilmde, roman De Onderdaan.

jeugd van rechts — naar Thomas Mann op als naar een van de haar gebleven leiders...

Reeds kondigde zich het fascisme in Duitsland aan. Maar nu voltrok zich in Thomas Mann de grote ommekeer. Zijn burgerlijk-humaan geweten kwam in opstand tegen het feit, dat een horde van „wereldondergangs-janhagel" hem als haar grote man uitbazuinde, dat deze schreeuwende en hysterische barbaren, opgekomen uit de kelders van de imperialistische onderwereld (wat zij „Duitslands ontwaken" noemden) zich voor vernieuwers uitgaven, en ernstig en vastberaden bekende hij zich tot de democratie. Hoe sterker het fascisme werd, des te moediger verdedigde de grote schrijver tegen dit kwaad de erfenis van menselijkheid, beschaving en vrijheid. Hij wist nu, dat niet verfijnde intellectualiteit de bron was van de ziekte, maar dat de Duitse geest zelf ziek was — deze burgerlijke geest, die zich verschool in de illusie, dat men zich innerlijk kon pantseren tegen de barbarij van de tijd en dat men zich zelf redde als men niet aan „politiek" deed, in plaats van de strijd aan te binden — de strijd tegen de duistere machten in de samenleving, waaruit het duivels gebroed van het fascisme geboren werd.

Passieve terughouding, zich nergens meer mee bemoeien? Het ging niet meer. In zijn novelle Mario en de Tovenaar heeft Thomas Mann de machteloosheid van deze intellectuele onwil tegen de politieke strijd uitgebeeld, door de beschrijving van een man, die zich lang tegen de suggestie van een hypnotiseur verzet en zegt: „Ik doe niet mee!" tot ook hij bezwijkt. Hier bood Thomas Mann de lezer de conclusie aan, dat slechts een positief partijkiezen voor het ware en rechtvaardige de suggestie van de afgrond overwinnen kan. Hij heeft ook zelf deze conclusie getrokken, het Duitsland van Hitler de rug toegekeerd en zich bij de strijdende antifascisten gevoegd. Zijn radioredevoeringen tijdens de oorlog der volkeren tegen de Hitlerij zijn nog steeds onvergetelijk. Hier vonden wij de uit het vaderland verjaagde Duitse beschaving in de vreemde terug.

In zijn roman Doctor Faustus (1949) heeft Thomas Mann getracht, de Duitse tragedie uit te beelden. Het was geen toeval, dat hij de fatale held van zijn roman, de musicus Adrian Leverkühn, de trekken gaf van Friedrich Nietzsche. Hij voelde de morele plicht, de strijd op te vatten tegen de demonische geest, welke het imperialisme vergulde met de verleidelijke glans van een zieke filosofie en het fascisme ideologisch voorbereidde. Toen de krankzinnige Hitler zich liet fotograferen voor een portret van Nietzsche, was dat meer dan een onsmakelijke hansworsterij; het was de griezelige illustratie van de ontwikkeling, die er in Duitsland had plaats gevonden; van supermens tot onmens, van antihumanistische wijsbegeerte tot de gaskamers van het Derde Rijk. Het verraad aan de rede en aan de humaniteit — dat was sinds Schopenhauer het wezen van de toonaangevende Duitse wijsbegeerte, het wezen van de imperialistische „levens"filosofie. De beginselen van dit soort filosofie heeft Thomas Mann in zijn roman in de mond gelegd van de duivel, een duivel die vol satanische slimheid steekt en de musicus overhaalt, een pact met hem te sluiten. Hij belooft hem „een grote tijd, een wilde tijd", een tijd waarin adembenemende ervaringen hem te wachten staan... „Die tijd is niet uit God, want die laat nog te veel

over aan het verstand, maar uit de duivel, de ware meester van de geestdrift!"

En verder lezen wij in die roman, hoe de duivel Adrian Leverkühn belooft, hem duizelingwekkende genialiteit te zullen verlenen, waardoor hij alle hindernissen zal kunnen overwinnen en een vuriger bestaan leiden dan allen, die zonder schuld maar ook zonder heldendaden in een afgestompt leven voortdommelen... De musicus ondertekent het pact, en inderdaad wordt hij door „duizelingwekkende avonturen" gesleept, maar slechts om te eindigen in verschrikking en waanzin. En dan breekt voor het laatst het inzicht door en jammert hij, dat hij zich schuldig maakt jegens zijn tijd en zijn medemensen, en dat het er in het leven om gaat de wereld beter te maken en zulk een redelijke orde tot stand te brengen, dat dááruit organisch nieuwe kunstwerken geboren worden...

Het motief van ziekte en van decadentie is hier ook weer ter hand genomen, maar na al de ervaringen en verschrikkingen van de fascistische razernij toch veranderd, met een heel nieuw bewustzijn. Het is nu geen ziekte meer van oude, vermoeide families, die „te moe en te edel zijn tot de daad", het is nu de ziekte die hoog te paard zit, de ziekte van het losgebroken, woedende, moordende, brandende imperialisme. Zeker, ook de onmaatschappelijke schoonheidsverheerlijking van de vóórfascistische tijd, de ondergangsstemmingen en het jammerlijk individualisme worden in deze grote roman geschilderd als symptomen van een ontwikkeling, die het humane, het sociale de rug toedraait. Het mensenhart, de liefde sterven af, en Thomas Mann heeft dat uitgedrukt door zijn held te laten lijden aan ijzige koude, aan duivelskou. Thomas Mann heeft zeer goed begrepen, dat het nodig is, om onder de mensen een wereldorde te scheppen, die menslievend, verstandig en redelijk is, en waardoor het niet meer mogelijk zijn zal, dat mensen te gronde gaan. Hij legde de verschijnselen bloot, die zich voordeden, toen het fascisme zich meester maakte van de Duitse samenleving. Dat alles doet hij met het meesterschap van een groot kunstenaar.

Maar doordringen tot de sociale wortels van het feit, dat instincten, abnormaliteiten en wreedheden de boventoon konden voeren — dat deed Thomas Mann niet. Hier heeft de burger in hem de waarheidzoeker een waarschuwend „Halt!" toegeroepen. Op dat punt, waar niet langer psychologisch begrijpen, maar slechts een maatschappelijke analyse genezend inzicht geven kan, heeft hij zijn onafwijsbare aanklacht tegen de Duitse verwildering veranderd in een soort noodlotsmythe. In zijn Doctor Faustus wordt gezegd: „Ja, wij zijn een heel ander soort volk, wij willen niet het nuchtere en gewone, wij hebben een enorm tragische ziel, en onze liefde behoort aan het noodlot als het maar een lot van enige betekenis is, als het moet de hemel met het vlamrood van de godenschemering er tegen aan..." En elders: „Bij een volk, dat zo geaard is als het onze... is het innerlijk leven altijd nummer één en levert het eigenlijk de levensbeweging op; politieke actie komt op het tweede plan, het is gedachte achteraf, uitdrukking, tussenschakel." Hier spreekt de in Thomas Mann verborgen burgerlijk-Duitse romanticus, die er voor terugschrikt, om de sociale werkelijkheid tot in de laatste consequentie onder ogen te zien.

In het werk van deze grote schrijver komen de verschillende klassen der maatschappij nauwelijks aan het woord. Er zijn in zijn boeken geen arbeiders, maar ook geen kapitalisten in de moderne zin; zowel het werkende volk als hun tegenvoeters ontbreken, en daarom ook het conflict, dat aan de productieverhoudingen ontspringt. De tussen beide wereldoorlogen geschreven roman De Toverberg (1924) speelt in een Zwitsers sanatorium voor tbc-patiënten. Ver van de wereld, waar men werkt, waar men taken volbrengt en voor concrete conflicten staat, leven zieke mensen, op de sneeuwgrens, in koele en dunne lucht, en debatteren daar over de problemen van de eeuw. Twaalf jaar lang heeft Thomas Mann met een intellectuele knapheid zonder weerga, verbluffend vaak en meeslepend, afgrondig en ook weer speels, ter discussie gesteld, wat de mensen daar beneden beweegt: democratie en dictatuur, burgerlijkheid en decadentie, rede en verwildering van de rede. Toch is het vaak, of men er niet van tastbare dingen spreekt, maar van schimmen, als was men getuige van een spookoorlog, die niet op de harde aarde, maar in de wolken woedt, — alsof de werkelijkheid steeds op het punt staat, in illusies op te vliegen. Men kan soms niet ontkomen aan de indruk, dat men een poppenspel bijwoont, een tot de hoogste orde van kunst opgevoerd poppenspel. Men hoort de marionetten, ziet ze bewegen, ze spreken met menselijke nuances, maar de beweger ziet men niet, de tovenaar is onzichtbaar. En het is ongetwijfeld het werk van een heksenmeester, zoals Thomas Mann in De Toverberg de sociale werkelijkheid in de gesprekken van de sanatoriumgasten en hun belevenissen weet te doen verdampen.

Maar deze tovenaar ontvoert ons eigenlijk aldoor naar toverbergen. Steeds weer weet hij, terzijde van de maatschappelijke veldslagen, die de inhoud vormen van onze eeuw, ons tot een studie van de weerspiegeling daarvan, de bezinning, het abstracte mee te trekken. En met dat al danken wij hem een verscherpt en verhevigd inzicht in de maatschappelijke verhoudingen. Dat is de uitwerking van het feit, dat hij als kunstenaar zo groot, rijk en diep is. Men hoede zich er voor, zulk een bizonder mens overijld en pedant bij de een of andere soort in te delen of een rubriek te zoeken, waar men hem in kan stoppen — vooruitgang, of reactie, of romantiek, of realisme, volksbewustzijn of patricisch verval. Thomas Mann heeft vele, vele zijden, en eigenlijk kan niemand hem voor zich opeisen: in zijn werk zijn elementen van het verval, maar ook sterke tegengiften; hij is af en toe kil en ironisch, maar hij warmt ook met eerlijke mensenliefde; hij stelt problemen die men niet navoelen kan en vlak daarna is het, of hij alles begrijpt; hij is soms voorzichtig en dan weer stoutmoedig en vol toekomstbesef. Hij voelt de pijnen van een wereld, waar het verleden moeizaam sterft en het nieuwe even moeizaam geboren wordt en heeft daarvan ook in zijn Doctor Faustus getuigd — maar zijn opvatting van de kunst is er niet een van pijn en zwaarte. Kunst moet voor hem het spelende, licht zijn. En als hij na de zware roman van de Duitse catastrofe tot eigen vermaak en troost De Uitverkorene schreef en daarna terugkeerde tot een in 1929 reeds opgezet werk: De oplichter Felix Krull, om het thans af te maken, dan herinnert men zich zijn uitspraak: „Licht moet het zijn, licht... De hoogste en laatste uitwerking van kunst is er

een van bekoorlijkheid. Niet de grimmige verhevenheid, die het voorhoofd fronst... Diepzinnigheid moet glimlachen!"

ERNST FISCHER

Nawoord van de vertaler (Th. de V.) — Over het geheel kan ik de oordeelvellingen van Ernst Fischer zeer wel onderschrijven. Ik deel echter niet geheel zijn mening betreffende Thomas Mann's Toverberg. Hier is meer aan de hand dan een poppenspel van abstracties of schimmen van gedachtenwisseling. Wat in deze roman gebeurt is eigenlijk dit, dat de schrijver — als een laboratorium-onderzoeker met zijn „Reinkulturen" — de som opmaakt van wat er nog levensvatbaar is in de Westerse beschaving. Tot dit doel worden dan de genoemde elementen een voor een in diepgaande gesprekken getoetst. Een keuze wordt niet gedaan, en nog veel minder komt Thomas Mann tot een compromis. Zijn onderzoek — het betreft hier uiteraard de houdbaarheid van de burgerlijke beschaving — wijst er op, dat er bij Thomas Mann na 1918 reeds een toenemende mate van twijfel en onbehagen inzake die burgerlijke cultuur aanwezig was. Men mag zelfs m.i. spreken van een begin van ideologische zelfvernieuwing.

Het is jammer, dat Ernst Fischer in zijn artikel niet heeft aangestipt, dat de gebroeders Thomas en Heinrich Mann zich na een vervreemding van jaren, in de tijd van de antifascistische strijd weer hebben verzoend, en dat de strijdbare en zeer vooruitstrevende Heinrich daarbij op de „langzame" Thomas zeer zeker heilzame invloed geoefend heeft. Het is o.a. te merken in de houding van Thomas Mann tegenover de Sowjet-Unie en de volksdemocratieën, die van belangstelling en vaak van grote waardering getuigt... zoals het werkelijk beschaafde mensen in deze tijd, die zich niet door het geraas van koude oorlogen in de war laten brengen, past!

Ook over de Oplichter Felix Krull — Mann's voorlopig laatste boek — zou iets meer te zeggen zijn. Het is veel meer dan een kunstwerk van speelsheid en lichtheid. Het geeft m.i. op schertsende toon een satire van de kapitalistische samenleving! Het feit dat Thomas Mann door zijn burgerlijke afkomst een verborgen voorkeur voor die burgerwereld is blijven houden, ligt voor de hand. Iets van die stille sympathie kleeft ook de oplichter Felix Krull aan. Hij wordt voorgesteld als een alleszins menselijke, soms zelfs sympathieke schobbejak, die zich in een wereld van louter onsympathieke schobbejakken en gauwdieven met geraffineerde zwier weet te handhaven. Het milieu is weer de vervalswereld van de Familie Buddenbrook, nu niet langer gezien met de zwaarmoedige bitterheid van de jonge kunstenaar, maar met de glimlachende wijsheid van de ouderdom. Men ontkomt niet aan de indruk, dat Thomas Mann de kapitalistische wereld hiermee een ironisch vaarwel toewuift.

De nationale traditie en het realisme

De Italiaanse schilder Gabriele Mucchi, die ons land bezocht in verband met de opening van een tentoonstelling van zijn werk in het Stedelijk Museum te Amsterdam, heeft veel werk van Nederlandse kunstenaars gezien, en in gesprekken met zijn Nederlandse collega's werden veel onderwerpen aangeroerd. Een van deze problemen was de weg naar het realisme, een nieuw realisme, met behoud van de nationale traditie. Gabriele Mucchi was zo vriendelijk, op ons verzoek zijn gedachten hierover voor de lezers van Politiek en Cultuur samen te vatten.

De redactie

Eeuwenlang volgde de weg van de kunst een richting, die nagenoeg constant was. Maar tussen het einde van de 19e eeuw en de eerste helft van onze eeuw, gedurende de faze van de extreme ontwikkeling van de kapitalistische maatschappij en het ontstaan van het imperialisme met zijn verschrikkelijke tegenstellingen, werd deze weg meermalen afgebroken en deden zich hierin allerlei kronkels voor. Van breuk tot breuk en van de ene kronkel tot de andere kwam hij tenslotte bij tendenzen die een inhoudswaarde toekennen aan de vorm zelf (tendenzen, die van het post-impressionisme via het cubisme en het futurisme zijn aangeland bij de abstracte kunst) en die zich daardoor steeds meer verwijderd hebben van de mogelijkheid om de geschakeerde inhoud van de werkelijkheid weer te geven.

Daarom achten de realistische schilders van deze tijd het noodzakelijk, afstand te doen van veel aspecten van de uitdrukkingstalen van deze tendenzen, om een taal te vinden die critisch en historisch geschikter is om de inhoudsschakeringen van deze werkelijkheid uit te drukken (vanzelfsprekend zonder de positieve bijdragen van elk van deze tendenzen te veronachtzamen, b.v.: de positieve bijdrage van het cubisme tegenover de degeneratie van het impressionisme).

Op zoek naar een realistische taal, is een van de dringendste problemen, de opvatting van het begrip „nationale traditie". Wat betekent dit? Voor ons, Italiaanse realisten, wil dit zeggen: voor de realistische werken (maar ook voor onze hele kunst) de ader van onze grote figuratieve kunst terug te vinden, tegenover de richting van het cosmopolitisme, d.w.z. tegenover de tendenzen die zich weliswaar in vele landen van de wereld ontwikkelen, maar die slechts de denkwijze en de belangen van beperkte culturele en sociale groepen uitdrukken, in plaats van de denkwijze en de belangen van alle mensen in elk land. Deze tendenzen zijn internationaal, maar op een verkeerde manier, omdat zij niet in staat zijn de werkelijke taken van het internationalisme op cultureel gebied te volbrengen: nl. het verenigen van alle mensen onderling en niet het verenigen van enkele groepen van bevoorrechten — ook al zijn ze dit alleen in cultureel opzicht.

Een kunst die werkelijk nationaal is (en niet nationalistisch, zoals het

fascisme en de nazi's wilden) bezit alle voorwaarden om niet alleen internationale waarden te bereiken, maar ook de universaliteit. Voor Italië hoeven wij alleen maar aan het voorbeeld van Leonardo da Vinci te herinneren. De kunst van Leonardo is universeel, juist omdat hij in zijn humanistische instelling, in zijn heldere denktrant, in zijn zachtheid en sereniteit zo Italiaans is — en zelfs in de gezichtstypes van zijn figuren: de Madonna's van Leonardo zijn figuren die men nu nog elke dag in onze straten tegenkomt.

*

Ligt het vraagstuk voor de Nederlandse schilders anders? Ik geloof het niet. Nu ik beter de kunstgeschiedenis van dit land dat mij zoveel hartelijke gastvrijheid betoont, leerde kennen, nu ik het karakter en de geest van de mensen leerde kennen en het land in de verschillende aspecten van zijn onvergetelijke landschappen, in zijn architectuur, in de werken die de mens volbracht om de natuur te veranderen, ben ik van mening dat men veel, zeer veel karakteristieke kanten van de Nederlandse geest terugvindt in de kunst van de grote meesters, een kunst die in vele onovertroffen werken het universele bereikt.

Het komt mij voor, dat de Nederlandse realistische schilders, die het drama van de moderne maatschappij bewuster ondergaan en die zelf in hun land hieraan deelnemen, die zelf bijdragen tot de ontwikkeling van de Nederlandse maatschappij in de richting van een nieuwe beschaving, dat juist deze kunstenaars in staat zijn aan te knopen bij de grote tradities van de Nederlandse kunst door hierin de nieuwe en actieve elementen van de moderne beschaving te brengen, waarvan zij zich, meer dan de anderen, bewust zijn.

Ik geloof dat een Nederlandse kunstenaar van tegenwoordig uit de grote werken van Rembrandt, van Vermeer, van Hals en van andere schilders die het leven en de natuur van dit land perfect hebben gezien en geïnterpreteerd, aanwijzingen van grote waarde voor een realistische kunst van deze tijd kan putten, die veel vruchtbaarder zijn dan de aanwijzingen die hij krijgt van de verschillende „modernistische" tendenzen uit de culturele kringen, die in de hoofdsteden van het cosmopolitisme in zwang zijn. Maar versta mij goed: ik ben zeker niet van mening dat een kunstenaar van deze tijd moet gaan schilderen zoals Rembrandt of Frans Hals of Vermeer hebben geschilderd, helemaal niet!: maar dat hij de Nederlandse wereld van tegenwoordig tracht te zien met de scherpzinnigheid en het begrip waarmee deze grote schilders de Nederlandse wereld van hun tijd hebben gezien. En dat hij deze vermag te zien doordat hij van zijn eigen maatschappij de elementen van ontwikkeling weet te kiezen en uit te beelden, in tegenstelling tot de elementen van ondergang.

Zeker zijn er veel moeilijkheden te overwinnen op deze veeleisende weg: dezelfde moeilijkheden die wij, Italiaanse realisten, ook moeten overwinnen — maar ik geloof dat deze taak de moeite waard is, en dat het prachtig is, samen te zijn in de strijd.

Amsterdam, 15 Juni 1955.

GABRIELE MUCCHI

Op deze pagina en de vorige brengen wij twee schetsen uit het reisjournaal van Gabriele Mucchi, die hij in het Rijksmuseum naar schilderijen van Ruysdael maakte.

De rol van de boeren in Indonesië

Er is tegenwoordig geen krant en geen politicus, die niet eens zal schrijven of spreken over het ontwaken van de koloniale volken in Azië. De vrienden van deze koloniale volken juichen hun toenemend bewustzijn en hun groeiende kracht toe en de imperialisten raken er door in paniek en trachten op velerlei slinkse wegen deze strijd te ondermijnen. De zich steeds verder ontplooiende strijd van de koloniale volken in Azië voor hun onafhankelijkheid richt zich immers tegen het imperialisme en tegen het feodalisme. Juist omdat de revolutie in de koloniale landen in de eerste plaats een eind wil maken aan de imperialistische overheersing en het feodalisme is zij naar haar karakter een burgerlijk-democratische revolutie.

De grondslag van deze revolutie wordt gevormd door de strijd tegen het feodalisme. Daarom zijn ook de boeren, die de grootste massa van de bevolking in de koloniale landen uitmaken, de grootste kracht van de revolutie.

In het bijzonder in de jaren twintig bestond er bij vele leiders van deze volken nog geen klaarheid ten aanzien van de rol van de boeren. Er waren opportunistische stromingen, die de boeren als een reactionaire massa beschouwden en slechts heil verwachtten van de nationale bourgeoisie; andere, die vreesden de nationale bourgeoisie af te schrikken, indien de boeren tot strijd werden gebracht. In zijn artikel „Over de perspectieven van de Chinese revolutie" wees Stalin in 1926 op „de beslissende betekenis van China's revolutionaire boerenbeweging". Mao Tse-toeng begreep evenals Stalin de geweldige betekenis van de boerenstrijd en schreef in 1927 zijn „rapport over het onderzoek naar de positie van de boerenbeweging in Hoenan", dat inging tegen de rechts-opportunistische partij-lijn in die dagen. Mao Tse-toeng gaf een volledige waardering van de rol van de boeren als *voornaamste* kracht in de revolutie en verklaarde, dat als de Partij met een revolutionaire politiek de massa's zou mobiliseren ... „in een zeer korte tijd verscheidene honderden millioenen boeren in Centraal-, Noord- en Zuid-China zullen ontwaken. Onstuimig als een orkaan zullen zij met zulk een kracht voorwaarts gaan, dat geen enkele macht, hoe groot ook, in staat zal zijn hen te keren."

*

In Indonesië bestaat ook de grootste massa der bevolking — zeventig procent — uit boeren en voor Indonesië is ook het boerenprobleem het voornaamste probleem. In de beginjaren na haar ontstaan had de PKI evenwel — zoals zovele communistische partijen in koloniale landen — geen juiste stellingname tegenover de boeren. In het programma van de PKI waren weliswaar enkele punten met betrekking tot de boeren opgenomen, maar er was geen duidelijke politiek tegenover de boeren. Het probleem van de boeren werd niet vanuit leninistische opvattingen bestudeerd en in kranten en periodieken werd vrijwel niet over de boeren geschreven. Op een conferentie in 1924 werd door het CC van de

PKI verklaard, dat de boeren in de politieke strijd geen revolutionair element vormen en impotent zijn.

De wreed onderdrukte opstand van 1926 en de daarop volgende terreur maakten voor lange jaren intensieve acties onder de boeren onmogelijk.

Na het uitroepen van de Indonesische Republiek in 1945 werd het boerenvraagstuk niet juist gesteld. Dit is de fundamentele oorzaak voor de nederlaag van de volksrevolutie 1945-'48 geworden. De boerenmassa's werden niet in strijd gebracht en landhervormingen werden niet als eis gesteld; er bestond geen duidelijk en concreet boerenprogram. Op deze wijze kon het vertrouwen van de boeren niet worden gewonnen en *kon de burgerlijk-democratische revolutie niet worden voltooid.* Het karakter van de revolutie werd niet begrepen en er heersten opvattingen, dat zó met de opbouw van het socialisme kon worden begonnen, dat Indonesië reeds voor de socialistische revolutie stond. Bovendien werd in het programma van de Indonesische Boerenbond (BTI), dat in 1947 tot stand kwam, „het recht van de staat op alle grond" geëist en eiste de RTI (eveneens een progressieve boerenorganisatie in die dagen) „nationalisatie van alle grond". Het is duidelijk, dat de boeren voor deze eisen niet enthousiast waren te krijgen en dat die eisen bovendien op dat tijdstip „te ver" gingen.. Ze waren niet in overeenstemming met de hoofdopgave van de eerste etappe der revolutie: het beëindigen van feodale en half-feodale verhoudingen en landhervorming. De wezenlijke inhoud van de landhervorming is de onteigening van de grond van de landheren en de verdeling daarvan in persoonlijk eigendom aan boeren die niet of onvoldoende land bezitten. De eis tot grond aan de boeren beantwoordt niet alleen aan de diepste verlangens van de boer als voorwaarde om zijn bestaan te verbeteren, maar vormt de noodzakelijke voorwaarde om de productieverhoudingen in de koloniale en feodale maatschappij te wijzigen. Indonesië kan niet geïndustrialiseerd — en daarmede werkelijk onafhankelijk en welvarend worden — indien er geen grondhervormingen worden uitgevoerd. Het doel van de landhervorming is om de productiekrachten op het platteland vrij te maken uit de greep van het feodale eigendomssysteem en op deze wijze de weg te openen tot industrialisatie. Het gevolg van het feodalisme is, dat de landbouwtechniek zeer ten achter blijft en dat daardoor de boeren hard moeten werken voor slechts een gering resultaat; het grootste deel van de boeren niet voldoende grond heeft; de binnenlandse markt steeds slechter wordt. Het leerboek van de politieke economie zegt over de landbouw onder feodale verhoudingen: „Stagnatie en verval van de landbouw houden de groei van de binnenlandse markt tegen". Landhervorming maakt niet alleen de productiekrachten vrij, maar verhoogt de koopkracht van de bevolking, die de producten van de industrie moet afnemen.

*

Bij hun eis tot nationalisatie van de grond, werden de Indonesische revolutionairen mede in verwarring gebracht door het bestaan van de Domeinverklaring 1870. In deze verklaring — van de Nederlands-Indische regering — werd onder andere bepaald: „Alle grond, waarop

niet door anderen recht van eigendom wordt bewezen, is landsdomein".

Deze bepaling leidde tot het postvatten van de foutieve opvatting, dat in Indonesië geen feodaal grondbezit meer zou bestaan omdat de grond staatseigendom was. Feodalisme zou alleen heersen in die plaatsen waar nog feodale vorsten woonden zoals in Djokja, Solo en op Zuid-Celebes.

Met de domeinverklaring van 1870 legde echter de Nederlands-Indische regering met nadruk „haar recht" vast op de grond, maar er werd niets veranderd *in het wezen* van de grondeigendom en de feodale uitbuiting. De domeinverklaring schiep verder voor het buitenlandse monopolie-kapitaal de gelegenheid om tegen gunstige voorwaarden over grond te beschikken: onder andere door het afstaan van gronden in erfpacht voor de tijd van 75 jaar (wat zolang de imperialistische overheersing zou duren, natuurlijk „onbeperkt" betekende). Als gevolg van deze gunstige bepalingen ontstonden in Indonesië buitenlanse ondernemingen: de thee-, rubber-, suiker- en koffieplantages en dergelijke.

Volgens Van Hall in „De Landbouw in de Indische Archipel" was er in 1938 2.937.757 ha ter beschikking gesteld van de ondernemingslandbouw. De imperialisten hebben de beschikking over ongeveer twintig procent van de beste Indonesische grond. Grote delen van deze grond blijven braak liggen, terwijl er onder de Indonesische boeren grote landhonger bestaat. De imperialisten namen altijd meer grond dan zij nodig hadden, omdat de pacht belachelijk laag werd gehouden. Het aantal ondernemingen en de beplante oppervlakte in hectare was in 1938:

	Aantal ond.	*Totaal ha.*	*Totaal beplant*	*Gem. % beplant*
Java	1.187	1.079.202	597.865	55,4
Sumatra	607	1.249.850	515.887	41.3
Borneo	200	61.794	17.813	28.8
Celebes	220	42.991	21.796	50.7
Molukken	149	36.472	14.411	39.5
Kl. Soenda eil.	39	14.795	3.119	21.1
	2.402	2.485.104	1.170.891	47.1

Het niet beplante areaal van de ondernemingsgronden bedroeg dus volgens dit staatje 53.9 % en in werkelijkheid was het waarschijnlijk hoger. Om deze braakliggende gronden wordt momenteel felle strijd in Indonesië geleverd. De boeren bewerken die gronden, terwijl de buitenlandse ondernemers plaatselijke bestuursorganen trachten om te kopen om de boeren van het land te verjagen.

De plantages zijn grote agrarische bedrijven, waar veelal op primitieve wijze wordt gewerkt onder een zich steeds verscherpende uitbuiting van het Indonesische volk. Voor de oorlog werd bijvoorbeeld iedere hectare van een rubberplantage gemiddeld bewerkt door één arbeider. En dat bracht gemiddeld voor iedere ha 486 kg sheet [1]) op. Tegenwoordig wordt iedere ha gemiddeld bewerkt door 3/4 arbeider

[1]) Sheet — een plaat rubber, die een eerste bewerking heeft ondergaan.

of wel iedere 4 ha door drie arbeiders. Maar de opbrengst van iedere ha is groter en wel 677 kg sheet.

Ook worden vrouwen tegen buitengewoon lage lonen uitgebuit.

Het buitenlandse monopolie-kapitaal verschaft zich eveneens grond door huur van de bevolking. Deze grond-huur in het bijzonder door tabak- en suikerondernemingen nam in de jaren dertig voortdurend toe en had het volgende verloop:

	Java en Madura		Buitengewesten	Totaal
	Totaal	*Voor suiker*		
1934	57.897	24.587	25	57.922
1935	52.000	21.351	401	52.401
1936	58.122	23.671	394	58.516
1937	93.930	60.532	417	94.347
1938	101.394	62.373	368	101.771

Hoewel de RTC-overeenkomst de rechten van het buitenlandse monopoliekapitaal volledig heeft hersteld — ook dus met betrekking tot de huur van grond van de boeren — heeft het gestegen bewustzijn en de strijdbereidheid van de boeren en de arbeiders het de imperialisten moeilijker gemaakt om op gemakkelijke en goedkope wijze, en met het gebruik van goedkope werkkrachten gronden te huren. Met behulp van de reactionaire Sukiman-regering werd enige jaren geleden een nieuwe vorm van uitbuiting uitgedokterd om deze moeilijkheden voor de imperialisten te overwinnen en wel het systeem van de opkoop. Dit systeem is zeer in het nadeel van de boeren. In een aantal plaatsen zijn commissies gevormd, waarin plaatselijke bestuursambtenaren en leidende ondernemers zitten. Deze commissies sluiten een overeenkomst met de boer om suikerriet of tabak te verbouwen, dat dan aan de onderneming moet worden geleverd. Er wordt crediet en voorschot aan de boer gegeven en hij mag zijn oogst niet in het openbaar verkopen. De onderneming draagt geen enkel risico bij het eventueel mislukken van de oogst en behoeft bovendien geen arbeiders meer in dienst te nemen. Bovendien hebben de ondernemers de mogelijkheid om de arbeiders van de suikerfabriek en de boeren tegen elkaar op te zetten. De beste tijd voor actie op de suikerfabriek is tijdens de campagne en dan stellen de arbeiders ook hun loon-eisen. Nu echter de boeren het riet moeten leveren, hebben zij er belang bij, dat er op de fabriek wordt gewerkt. Daarom wekt een actie van de arbeiders onrust bij de boeren over de afzet van het riet en de vakbond van suikerarbeiders. De boerenbonden eisen dan ook de vernietiging van het „opkoopsysteem" en strijden voor huur en verhuur van de grond met een gegarandeerde minimum-huur.

*

Terwijl dus de domein-verklaring de rechten van de Nederlands-Indische regering vastlegde en mogelijkheden schiep voor het buitenlands kapitaal tastte zij de feodale grondverhoudingen niet aan. Over de feodale uitbuiting zegt het leerboek van de politieke economie: „Een groot deel van de karige productie van de ongemeen zware arbeid van de boer en zijn familie eigenen zich de uitbuiters toe: de grondbezitters,

de opkopers, de belastinginners enz. *Zij eigenen zich niet slechts de meerwaarde, maar een belangrijk deel van de noodzakelijke arbeid van de boer toe".* Het zich toe-eigenen van deze noodzakelijke arbeid heeft tot gevolg, dat de boeren beneden een bestaansminimum leven. In Indonesië moeten de boeren drie maanden na de oogst vaak alweer rijst kopen om zich te voeden en zij hebben daar geen middelen voor. De boeren lijden honger. In Indonesië bedraagt de voeding per jaar en per hoofd 82 kilo rijst en 3 kilo vis.

De feodale uitbuiting in Indonesië komt tot uitdrukking door het verpachten van grond door de landheren tegen pacht in natura of tegen een hoge rente; er zijn woekeraars en geldschieters, tussenpersonen en er moeten bijzondere lasten worden betaald bij slachten en dergelijke; er is zelfs nog gedwongen arbeid. De pacht in natura geschiedt bijvoorbeeld in bepaalde streken van Java door het separo (helft)-systeem, waarbij de boer de helft van de oogst aan de landheer moet afstaan zonder dat deze ook maar een vinger heeft uitgestoken. De kleine boeren worden slachtoffer van het idjon[2]) systeem. Ten tijde van de nieuwe aanplant hebben zij geen geld om bibit (jonge rijstplantjes) te kopen en vallen in handen van een woekeraar, die een kwintaal[3]) rijst geeft tegen de dan geldende prijs. Die is hoger omdat de rijst schaarser is dan vlak na de oogst. De waarde plus een aanzienlijke rente van het kwintaal rijst moet de woekeraar kort na de oogst terug hebben in rijst — maar omdat dan de rijstprijs lager is, moet de boer vele kwintaals afstaan.

Op West-Lombok worden op de volgende wijze de boeren uitgebuit door de landheer. Zij moeten ieder jaar voor elke ha grond 20 kwintaal rijst storten ongeacht hoe de oogst uitvalt. Behalve deze 20 kwintaal moeten de boeren ook nog een waarborgsom van Rp. 500 geven en de onkosten van de bewerking van de grond dragen (ongeveer 7½ kwintaal). Indien er een goed jaar is, oogsten de boeren 30 kwintaal rijst per ha en dat betekent dus dat zij slechts 1/12 deel van hun oogst zelf mogen houden.

Op Sumba voeren de boeren strijd tegen de vorst en zijn handlangers. De vorst neemt de velden van de boeren in beslag om er „ambtsvelden" van te maken voor de bestuursambtenaren, die hij corrumpeert.

De onrechtvaardige grondverhoudingen komen ook duidelijk tot uitdrukking op het eiland Celebes. De gemiddelde dichtheid van de bevolking is daar 34 per km² en ligt duidelijk beneden het algemene gemiddelde (het is 1/12 van dat van Java). Drie van de vier boeren hebben geen grond. In de Toradja-landen, op Midden-Celebes, telt men 17.000 inwoners en 250.000 ha grond, d.w.z. gemiddeld 15 ha per hoofd.

Toch heeft 75 % van de boeren helemaal geen grond en de anderen beschikken slechts over 1/5 ha. Zeventig procent van de grond behoort aan de landheren, Nederlandse concessies (25 ha en meer) en aan de rijke boeren (van 3 tot 25 ha).

De PKI wijst voortdurend op het belang van het agrarische probleem en op het PKI-congres in Maart 1954 werd duidelijk uitgesproken, dat het nog een tekortkoming is, dat vele kaders onvoldoende op de hoogte

[2]) Een vorm van woeker.
[3]) Een kwintaal = 50 kg.

zijn met de agrarische verhoudingen. En dat het een zwakte van het eenheidsfront is, dat de boeren — als belangrijkste bondgenoot van de arbeidersklasse — daaraan onvoldoende deelnemen. In 1953 schreef de algemeen secretaris van de PKI, Aidit: „Wij moeten veel meer nieuwe leden uit de kringen van de boeren winnen en hen opvoeden, zo dat zij goede leden worden. De leden en de Partij-organisaties buiten de steden moeten hard werken om de agrarische verhoudingen, de eisen en het leven van de boeren werkelijk te leren kennen en begrijpen."

Een belangrijke vooruitgang voor de strijd van de boeren is, dat anderhalf jaar geleden de twee grootste boerenbonden, de BTI en RTI, fuseerden. Zij hebben de eis van „nationalisatie van de grond" laten vallen en in het programma wordt nu geëist: onteigening zonder compensatie van de landheren en verdeling in privé-bezit aan de arme, landloze boeren. Dat het boerenprobleem evenwel een zeer moeilijke en gecompliceerd vraagstuk is, bleek bij een plenum-zitting van de bond in Maart van dit jaar.

Met betrekking tot de strijd tegen de buitenlandse exploitatie en het vijandig optreden van plaatselijke regeringsfunctionarissen constateerde de secretaris Sardjono dat resultaten werden behaald.

De behaalde overwinningen werden echter niet voldoende geconsolideerd. Hoewel een grote vooruitgang werd geboekt, heeft de BTI zich organisatorisch toch niet voldoende uitgebreid en dat is een gevolg van het feit, dat de acties zich vrijwel beperkten tot streken waar plantages en bossen zijn. Terwijl er 43.249 dorpen zijn, heeft de BTI 7.638 afdelingen en 2.027.500 leden. Er was nooit zo een al-omvattende boerenorganisatie en voor het eerst in de geschiedenis neemt ook de strijd van de boeren zulk een omvang.

Hoewel in het programma van de BTI duidelijk het feodalisme als voornaamste vijand is aangegeven, werd geconstateerd dat toch in het bijzonder in de buitengewesten de strijd niet voldoende tot ontplooiing is gekomen.

Een zwakte van vele BTI-functionarissen is, dat ze geloven dat er geen strijd valt te voeren als er geen ondernemingen zijn. Kleine acties worden onderschat en men denkt, dat de positie van de boer alleen maar verbeterd kan worden door land in beslag te nemen. Er zijn echter vele vormen van exploitatie. De boeren staan voor de problemen van de hoge pacht; de hoge renten aan de woekeraars en de verschillende methoden, die de geldschieters hebben om de oogst op te kopen tegen lage prijzen, waardoor zij in feite eigenaar van de grond worden. In sommige plaatsen wisten de BTI-functionarissen niet, wie de landheren waren met het gevolg, dat geen acties werden georganiseerd voor de verlaging van de pacht. Een andere fout was, dat acties werden ondernomen tegen alle landheren tegelijk zonder enig onderscheid te maken tussen grote en kleine landheren, waardoor deze landheren verenigd tegenover de boeren kwamen te staan.

Er werd geconstateerd, dat in die streken waar de boerenbeweging reeds een zekere ontwikkeling heeft bereikt andere vraagstukken werden opgenomen als democratisering van de dorpsbesturen, bestrijding van corrupte en democratische verkiezingen van dorpshoofden. Of-

schoon er vooruitgang werd geboekt, bleef het een feit dat van de 43.249 dorpen in het land slechts 1 % gekozen dorpshoofden heeft.

De BTI heeft erop gewezen, dat de imperialisten valse geruchten verspreiden als zouden de acties van de boeren voor ondernemingsgronden tot het sluiten van ondernemingen leiden. Zij trachten zo de boeren tegen de plantage-arbeiders op te zetten. De boeren nemen echter slechts gronden, die braak liggen of van ondernemingen, die reeds jaren niet hebben geproduceerd. Men wil geen einde maken aan de bestaande plantages en — om maar iets te noemen — rubberbomen omkappen en dan de grond verdelen.

De richtlijn van de BTI in de strijd voor de dagelijkse belangen is: „Het organiseren en het leiden van de actie betekent zo veel mogelijk: het aantal vrienden vergroten en de vijand isoleren. Dat betekent, dat niet slechts contact moet worden opgenomen met de volksorganisaties in een bepaalde streek, maar ook met de officiële lichamen die er zijn".

Vooral de houding tegenover de plaatselijke besturen blijkt moeilijk. Men is soms bang contact op te nemen met regeringsinstanties uit vrees zich te compromitteren en de kaders hebben vaak niet voldoende vertrouwen in de krachten der massa. Natuurlijk mag de hoop op resultaten niet afhankelijk gesteld worden van de goede contacten met de regeringsorganen. Het resultaat van een eis komt niet door de goede contacten, maar door de acties van de boeren. Maar dit betekent niet, dat aan landheren en ondernemers de gelegenheid moet worden gegeven om de plaatselijke bestuursorganen op te hitsen tot een vijandige houding tegen de boeren. „Om dit te voorkomen is het helemaal niet slecht, indien wij iedere gelegenheid benutten om contact op te nemen met weifelende regeringsorganen om zo onze werkzaamheden bij het leiden van de boeren te vergemakkelijken". Regeringsorganen mogen pas ontmaskerd worden, indien zij op duidelijke wijze van hun kwaadwilligheid tegenover de eisen van de boeren hebben blijk gegeven.

Als voornaamste taak geeft de BTI aan om de kaders een juist inzicht te geven in het BTI-programma en van de klassen-indeling in de dessa en de aard van de agrarische verhoudingen.

Een juist inzicht in de klasse-indeling en de agrarische verhoudingen is inderdaad een vereiste. Bij het begrip boeren kan men immers niet alle boeren over een kam scheren. Er bestaat een klasse-differentiatie en deze moet worden bepaald. Men kan daarbij natuurlijk niet uitgaan van de politieke opvattingen of bepaalde sympathieën van de boer. Indien men van die maatstaven uitging, zouden ongetwijfeld fouten worden gemaakt. De politieke opvattingen van een persoon kunnen zelfs tegengesteld zijn aan zijn positie als klasse. De enige maatstaf voor het bepalen van de klasse-status is de verhouding tot de productiemiddelen. Bij het bepalen van de klasse-status in de feodale verhoudingen is het voornaamste productiemiddel natuurlijk de grond. Men gaat daarbij niet alleen uit van de *oppervlakte grond,* die iemand bezit maar ook van de graad van uitbuiting. Behalve de grond zijn er ook andere middelen van productie. In Indonesië bijvoorbeeld de patjol, een werktuig waarmede de grond wordt omgehakt; de karbouw, die de houten ploeg door de sawah trekt. Een bijzonder productiemiddel is het water

voor de sawah-velden. Door het stelsel van dijkjes zijn de landheren in staat de water-toevoer te regelen en kunnen zo hoge huren bedingen of boeren geheel buiten sluiten. Zo zijn er conflicten tussen suikerondernemingen en boeren. De suikerondernemingen willen het water overdag over hun velden laten lopen, omdat het dan door de zon beschenen het vruchtbaarst is. 's Nachts mogen de boeren er dan over beschikken, als het van mindere kwaliteit is en zij bovendien gedwongen worden de velden 's nachts te bewerken.

De PKI heeft voor Indonesië een klasse-indeling gegeven. De differentiatie in Indonesië is echter zeer gecompliceerd en verscheiden. De PKI onderscheidt als belangrijkste klassen: landheren, rijke boeren, middel-boeren, arme boeren en arbeiders.

Voor elk van deze klassen is een aantal specifieke trekken gegeven. Zo wordt van de landheer gezegd, dat hij grond bezit en deze niet zelf bewerkt. Hij leeft van de uitbuiting in het bijzonder door verhuur van grond. De rijke boer heeft vaak wel grond, doch neemt zelf deel aan de werkzaamheden. Hij heeft betere productiemiddelen dan de middelboer die in de regel zelf ook nog wel wat grond bezit. De kleine boer heeft onvoldoende middelen om deze grond te bewerken. Hij heeft geen karbouw bijvoorbeeld. De landarbeiders (met inbegrip van de plantagearbeiders) hebben in het algemeen noch grond noch landbouwwerktuigen. De specifieke trekken, zoals wij die hier geven zijn natuurlijk in zijn algemeenheid en er zijn vele tussenvormen, waarover het PKI-programma verder uitweidt. Bovendien wordt ook bij het agrarisch program uitdrukkelijk opgemerkt: „De bepalingen, die er zijn, kunnen mogelijk nog gewijzigd worden, nadat wij lessen putten uit nieuwe ervaringen. De bepalingen, die we nu hebben zijn het resultaat van de lessen en onze ervaringen gedurende de revolutie en van de laatste tijd. In de komende tijd zullen we nog zeer de ervaringen uit de landelijke districten nodig hebben".

De strijd voor de dagelijkse belangen van de boeren is een belangrijke voorwaarde om hen te mobiliseren en in actie te brengen. Er wordt gestreden — al naar gelang van de streek en de omstandigheden — onder leuzen als „verlaag de pacht", „weg met de dwang-arbeid", „verbeter de irrigatie" en „geef bibit (rijstplanten als zaad) en landbouwwerktuigen aan de boeren". De secretaris van de PKI, Aidit, legde er de nadruk op, dat natuurlijk niet voor alle eisen tegelijk gestreden moet worden en dat zij niet zo maar zullen worden ingewilligd. Hij schreef: „Iedere eis moet in overeenstemming zijn met de werkelijke kracht van de organisatie van de boeren. Indien de organisatie nog zwak is, mogen de eisen niet te hoog gesteld worden en moeten ze zodanig zijn, dat ze kunnen worden ingewilligd. Hoe sterker de organisatie, hoe hoger de eisen en hoe meer beweging er zal zijn. Bij het bepalen van de eisen moet men steeds voor ogen houden: „Misschien wel klein, als we maar resultaat hebben". Hij wees ook op het belang van „het kleine werk" en schreef: „De eerste stap voor het werk onder de boeren is hen te helpen bij de strijd voor de dagelijkse belangen. Slechts in hun strijd tegen de landheren, de reactie en de imperialisten voor het inwilligen van hun dagelijkse eisen en deel-eisen, slechts door middel van het organiseren

en het opvoeden van de boeren, kan de strijd van de boeren naar een hogere fase worden gevoerd".

Ongetwijfeld zal ook de Indonesische boeren-revolutie binnen een afzienbare tijd als een orkaan over het land gaan en het bevrijden uit de kluisters van het imperialisme en feodalisme.

HENK DE VRIES

DE STRALENDE WIJZERS

Het lichaam is moe en wil slapen,
De ogen zijn reeds gesloten —
Alleen het denken is wakker en ontvankelijk
En wil niet wijken.

Het rust niet volgens de wet der nachtrust,
Het strijdt zijn dagelijkse strijd,
Onaangeraakt door de tijd op mijn horloge
Ziet het de wijzers van de wereldklok.

Werelddelen in vuurgloed
Op de wijzerplaat van de wereldklok,
Hier verbreken volken hun ketens,
Daarginder ketent nog steeds het verraad.

Iedere wijzer straalt vol verwachting,
Iedere seconde bliksemt van hoop.
Hoe laat is het al in Azië?
Welke tijd wijst het werelddeel Afrika?

Hier graaft men nog zwarte loopgraven,
Ginds is de hemel vredig en blauw,
En straks zal in het vermoeide Europa
Het uur van de zege slaan.

Het trotse uur zal ook dáár slaan
Waar het tikken nog zacht en zwak is.
Ik zie hoe de dageraad aanbreekt
Op de wijzerplaat van de wereldklok.

M. A. SOEL

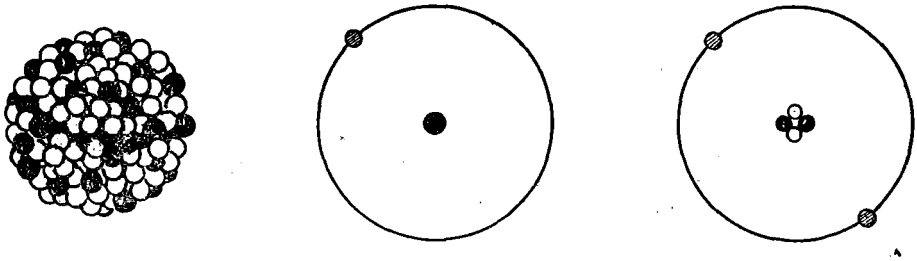
New York
(Vertaald uit het Jiddisch.)

DE PRODUCTIE VAN KERNENERGIE VOOR VREEDZAME DOELEINDEN

Gewoonlijk spreekt men van atoomenergie, maar het juiste woord moet zijn: kernenergie. Een atoom is het kleinste deel van de materie dat nog geheel de eigenschappen van die stof in zich draagt: zou men een stuk ijzer bijvoorbeeld splitsen, in steeds kleiner deeltjes, dan zou men uiteindelijk het stuk teruggebracht hebben tot deeltjes van ongeveer één-honderdmiljoenste centimeter groot: de *atomen*, in dit geval ijzeratomen. Zo'n atoom is nog wel verder te splitsen, maar dan houdt men geen ijzer meer over maar de bouwstoffen waaruit dit, en ieder atoom is opgebouwd. Een atoom bestaat uit twee gedeelten: de *kern*, die het allergrootste deel van de materie van het atoom in zich bergt maar toch ongeveer tienduizend maal kleiner is dan het atoom zelf, — de kernen zijn ongeveer een biljoenste centimeter in doorsnee. Daaromheen cirkelt een wolk *elektronen,* als planeten om de zon. Ze nemen, al rondcirkelende wel veel plaats in maar hun totale gewicht is te verwaarlozen vergeleken met dat van de kern.

Het zijn de kernen van de atomen die de immense energieën in zich bergen, die de mensheid binnen afzienbare tijd de grootst mogelijke weelde zullen kunnen verschaffen, maar die in de vorm van atoombommen en onvoorstelbare vernietigingskracht bezitten.

Een atoomkern is opgebouwd uit twee soorten deeltjes, *protonen* en *neutronen.* Ze zijn beide ongeveer even zwaar maar het proton heeft een elektrische lading. Het is de positieve elektrische lading van de protonen die de — negatief geladen — elektronen vasthoudt. Daarom zijn er in een atoom steeds evenveel elektronen als protonen. De eenvoudigste kern is die van het waterstofatoom: dit is niets anders dan een proton. Daarentegen bestaat bijvoorbeeld de uranium-235 kern uit 92 protonen en 143 neutronen, tezamen 235 deeltjes. Allerlei tussen-

SCHEMATISCHE VOORSTELLING VAN DE STRUCTUUR DER ATOMEN

I. Een atoomkern, bestaande uit protonen (zwart) en neutronen (wit). II. Een waterstof-atoom, bestaande uit een kern van een proton met daaromheen cirkelend een elektron (gearceerd). III. Een helium-atoom, bestaande uit een kern van twee protonen en twee neutronen en daaromheen cirkelend twee elektronen. IV. Een deuterium-(zwaar waterstof)atoom, bestaande uit een kern van een proton en een

vormen komen voor; er zijn een kleine duizend verschillende soorten atoomkernen bekend.

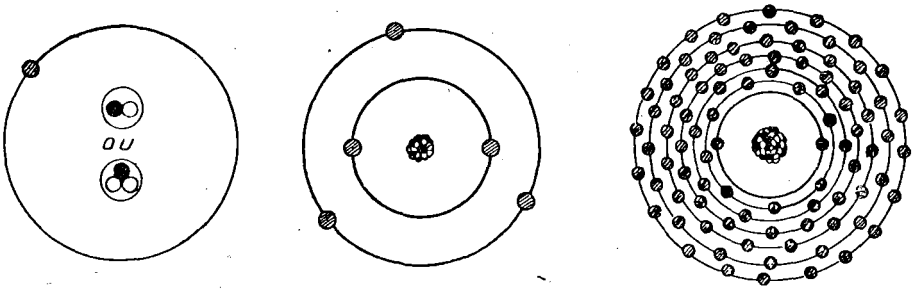
Atoomenergie en kernenergie

De energie die in het dagelijkse leven gebruikt wordt ontstaat bij scheikundige reakties en overgangen van atomen; ze ontstaat bij verbranding of explosies en komt vrij wanneer de elektronen in de elektronenwolk van een atoom zich anders rangschikken of wanneer twee atomen zich met elkaar verenigen, of wanneer een molekuul (= samenstel van twee of meer atomen) zich in zijn atomen splitst. Bij al deze overgangen worden de kernen niet aangetast, ze blijven intakt. De energie die ontstaat bij gewone 'huiselijke' verbranding, om het even of dit in een gasfornuis gebeurt of in een hoogoven of bij het exploderen van een 'scheikundige' bom, zoals dynamiet, is altijd nog betrekkelijk klein en dit komt omdat alleen de — lichte — elektronen in het proces van de energie-leverantie betrokken worden. Kernenergie daarentegen komt vrij wanneer een deel van de zoveel grotere materiehoeveelheid van de atoomkernen in energie wordt omgezet. In beginsel kan, zoals Einstein voor het eerst liet zien *materie* in *energie* omgezet worden. Alle materie, aanwezig in een halve kilogram stof, zou, indien geheel in energie omgezet, voldoende zijn om honderd miljoen ton water aan de kook te brengen; dit is een energiehoeveelheid gelijkwaardig aan hondermiljoen kilowatt-uur! We moeten hier echter onmiddellijk het voorbehoud maken dat het vooralsnog niet mogelijk lijkt om *alle* materie die in een bepaalde ruimte aanwezig is in energie om te zetten; op zijn hoogst kan dit maar met enkele procenten van de stof gebeuren, maar zelfs dat levert onvoorstelbaar meer energie op dan welk scheikundig proces ook.

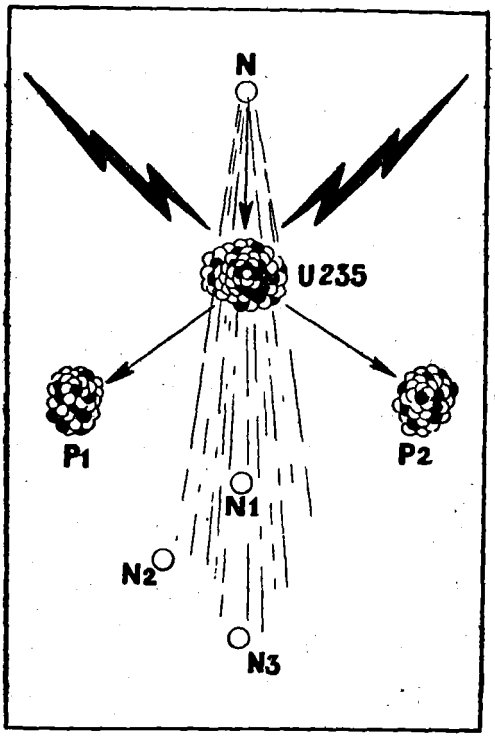
Bindingsenergie

Welk deel van de kernmaterie wordt in energie omgezet?

Het is mogelijk met grote nauwkeurigheid het gewicht van de kernen te meten. Dan blijkt dat de gewichten van kernen die uit meer dan een deeltje zijn opgebouwd kleiner zijn dan de som van de gewichten der samenstellende deeltjes. Er zijn bijvoorbeeld twee protonen en twee

neutron met daaromheen een elektron of een tritium-(extra zwaar waterstof) atoom, bestaande uit een kern van een proton en twee neutronen, met daaromheen eveneens een elektron. V. Een borium-atoom, bestaande uit een kern van vijf protonen en vijf neutronen, met daaromheen vijf elektronen in twee kringen. VI. Een uranium-235-atoom, bestaande uit een kern van 92 protonen en 143 neutronen (samen 235 deeltjes) met daaromheen 92 elektronen. Er zijn dus steeds evenveel protonen als elektronen in een atoom.

Schematische voorstelling van een splitsing van de kern van een uranium-235-atoom

N = neutron, waarmee de kern U-235 wordt gebombardeerd.
U-235 = kern van Uranium 235-atoom, die na bombardement met het neutron zich splitst in de produkten P1 en P2 en in nieuwe neutronen N1, N2, N3.

neutronen nodig om een heliumkern te maken, maar deze heliumkern weegt minder dan de vier oorspronkelijke deeltjes tezamen, ieder apart gewogen. *Blijkbaar gaat er materie verloren bij het samenstellen van een heliumkern.* Inderdaad! En dat kleine gewichtsverschil, die kleine hoeveelheid materie, die schijnbaar verloren lijkt, is in de vorm van een laaiende energiestroom uitgezonden op hetzelfde moment waarop de twee protonen en de twee neutronen zich tot een heliumkern verenigden.

Dit gewichtsverschil, dat dus gelijk te stellen is aan een zekere hoeveelheid energie, maakt bij de atoomkernen niet meer dan een of enkele procenten uit van het totale gewicht van de kern; het wordt de *bindingsenergie* genoemd. Dit is de energie waar het ons om zal gaan; déze energie kunnen wij bemachtigen.

Dit gegeven is de grondslag voor de bovenstaande bewering dat het in de praktijk slechts mogelijk zal blijken enkele procenten van de materie geheel in energie om te zetten.

Hoe groter de bindingsenergie, des te meer energie kan vrijkomen wanneer protonen en neutronen zich tot een kern verenigen.

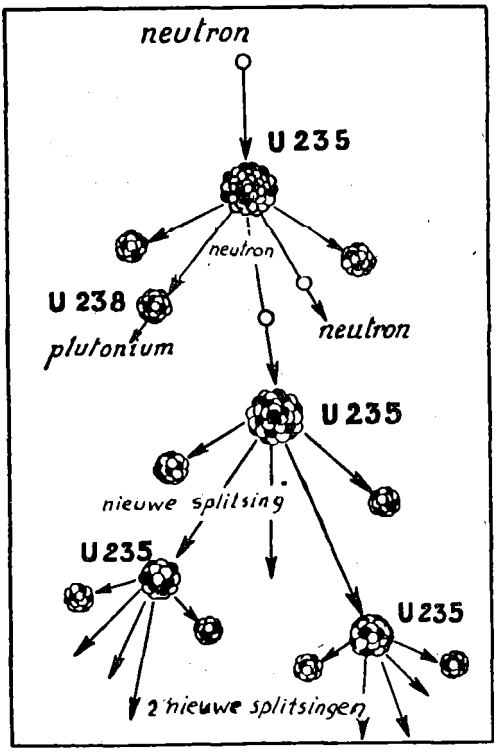
We overzien nu alle bestaande kernsoorten. Het blijkt dat de bindingsenergie klein is voor de allerlichtsten zoals deuterium (bestaande uit een proton en een neutron) en helium; hij is ook klein voor de allerzwaarste kernen, die uit 200 tot 250 protonen en neutronen bestaan, maar hij bereikt zijn grootste waarde voor kernen die uit een vijftigtot zestigtal protonen en neutronen bestaan, zoals nikkelatoomkern of de ijzerkern.

Klaarblijkelijk zijn er twee manieren om de bindingsenergie los te maken en dus kernenergie te verkrijgen:

1. Door lichte kernen in zware te doen overgaan. Dit gebeurt bijvoorbeeld in de zon en de sterren: daar worden heliumkernen opgebouwd

uit telkens vier protonen (twee daarvan worden tijdens het opbouwproces in neutronen omgezet). Het gebeurt ook in de waterstofbom. De energie produktie is groot: bij de vorming van een gram helium uit vrije protonen en neutronen komt reeds 190.000 kilowattuur vrij. Herhaaldelijk wordt opgemerkt dat dit proces alleen explosief kan werken maar zo'n bewering dient met reserve genomen te worden.

2. Door het splitsen van zware kernen die daardoor in kernen van de middengroep overgaan. De splitsing van uranium-235 treedt op in de uraniumbom (de bom van Hirosjima); het is op het ogenblik de voornaamste bron voor kernenergie voor vreedzame doeleinden. Andere kernen die hiervoor gebruikt worden zijn uranium-233 en plutonium-239, kernen die beide kunstmatig vervaardigd worden.

Schematische voorstelling van een kettingreaktie. Uit het bombardement van de bovenste U-235 kern ontstaan nieuwe neutronen, die op hun beurt een andere U-235 kern bombarderen en splitsen. Hieruit ontstaan weer neutronen, die eveneens andere U-235 kernen splitsen enz. enz.

Kettingreacties

Fundamenteel voor het begrijpen van de energieproduktie op grote schaal is dat de hoeveelheid beschikbare energie zo groot moet zijn dat de splitsing van een bepaalde kern een volgende kern-splitsing 'aansteekt' enzovoort. Een voorbeeld is de uraniumbom: de uraniumatomen worden gesplitst nadat ze door een neutron beschoten zijn geworden. Bij die splitsing komen per uraniumkern gemiddeld 2 tot 3 neutronen vrij, en op hun beurt kunnen deze weer andere uraniumkernen splitsen. Zo ziet men de kettingreaktie zich voor zijn ogen afspelen. Er is één maar: de bom mag *niet te klein* zijn want dan is de kans te groot dat de ontstane neutronen de bom verlaten zonder een uraniumatoomkern ontmoet te hebben. Men moet niet vergeten dat de neutronen en de uraniumkernen zo klein zijn, dat een neutron gemiddeld wel een tiental centimeter kan afleggen in de bom zonder op een uraniumatoom te stoten. Als de bom te klein is missen de neutronen hun doel en ontstaat er dus geen kettingreaktie.

Wil de energieleverantie dus met succes uitgevoerd kunnen worden

dan moet de hoeveelheid splijtbaar materiaal niet te klein zijn! Een te klein vuurtje gaat vanzelf uit; een groter voedt zichzelf en wakkert daardoor voort.

De moeilijkheid waarvoor men in de praktijk komt te staan is de volgende: brengen we een hoeveelheid splijtbaar materiaal bijeen dan zal de splitsing van een kern òf niet gevolgd worden door een kettingreaktie (wanneer de bom te klein is) of de bom explodeert ineens. Is er geen mogelijkheid de energie langzaam vrij te krijgen?

Atoomzuilen

De energieproduktie voor vreedzame doeleinden (niet-explosief) vindt plaats in z.g. atoomzuilen. Er zijn verschillende soorten.

1. Er zijn atoomzuilen die het zuivere splitsbare materiaal bevatten; maar dit wordt gemengd met een *moderator:* een stof die de vrijkomende neutronen verlangzaamt zonder ze in grote mate in te vangen. Meestal neemt men hiervoor grafiet of zwaar water.

2. Ook vermengt men wel de splitsbare stoffen, zoals uranium-235 met andere, niet splitsbare stoffen. Slechts een deel van de vrijkomende neutronen heeft dan de kans een andere splitsbare kern te ontmoeten, waardoor de snelheid van de reaktie geremd wordt. Het is natuurlijk jammer een deel van de neutronen op deze manier verloren te doen gaan; het rendement van de zuil zou erdoor verminderd worden. Maar dat gebeurt dan ook niet: het splijtbare materiaal wordt vermengd met niet-splijtbare kernen van een soort die door neutronen-vangst over kan gaan in de wel splijtbare kernen uranium-233 of plutonium-239. (Ook in deze zuilen is een moderator nodig.) In zo'n 'kweek-zuil' blijft de voorraad splijtbaar materiaal op deze wijze lange tijd op peil, omdat voor ieder gesplitst uraniumdeeltje een nieuw splitsbaar deeltje in de plaats komt.

Men is er tegenwoordig al in geslaagd vrij kleine zuilen te maken met een hoge opbrengst, die echter nog niet explosief zijn. Juist dergelijke zuilen zullen het allereerst gebruikt worden, wanneer het erom zal gaan voertuigen of schepen te konstrueren die zich met kernenergie voortbewegen. In Oak Ridge (V.S.) staat een zuil met een werkzame massa van slechts 3 kilogram. De zuil heeft afmetingen van 30 $\times$30 $\times$ 60 cm. In de laatste jaren zijn meer dergelijke zuilen gebouwd. Noodzakelijk is echter steeds de zuil te omgeven door een dikke wand van materiaal dat het menselijk lichaam beschermt tegen de invloed van de radioaktieve straling die bij de kernreakties vrij komt. Alle manipulaties in de zuil moeten automatisch geschieden met behulp van afstandsbediening.

Kernenergie en andere energiebronnen *)

We vragen ons nu af: heeft de invoering van de nieuwe energiebron, afgezien van het militaire „belang" ook zin voor de maatschappij? Heeft de kernenergie een groter rendement dan de gebruikelijke brandstoffen, zoals steenkool en olie, en zo neen zijn er dan misschien redenen om zuiniger met de „klassieke" brandstoffen om te springen?

*) Zie het verslag van het VWO-congres over Energiebronnen, verschenen in 'Wetenschap en Samenleving', band 8, blz. 577—601, 1954.

Allereerst de kostprijs. Uranium komt minder voor dan steenkool en olie; het delven ervan is zeker kostbaarder. Het delven van een kilogram uranium of thorium kost op het ogenblik iets minder dan 1000 gulden, maar een kilogram uranium levert bij een rendement van 30 % ongeveer evenveel warmte als 1000 ton steenkool bij verbranding. Voor de produktie van 1 kilowattuur electriciteit heeft men ongeveer 4 kilowattuur aan warmte-energie nodig en dit kost ca $2\frac{1}{2}$ cent aan klassieke brandstof terwijl de equivalente materiaalkosten bij gebruik van uranium veel kleiner zijn, ca 1/10 tot 1/1000 cent per vier kilowattuur.

De materiaalkosten zijn dus veel lager, maar de kosten voor de zoveel ingewikkelder apparatuur liggen zoveel hoger, altans op het ogenblik, dat de totale kosten per kilowattuur voor beide energiebronnen ongeveer even hoog liggen. Misschien is kernenergie nog iets duurder dan energie uit steenkool. Het lijkt evenwel aannemelijk dat deze kosten bij een verdere ontwikkeling van de techniek te verminderen zullen zijn. Belangrijk is dit verschil niet. Van meer belang lijkt mij dat de voorraden steenkool en olie, de z.g. *fossiele brandstoffen,* niet onbeperkt groot zijn en eens op zullen raken.

In het onderstaande staatje geven we onder alle voorbehoud een schatting van de in onze planeet aanwezige hoeveelheid fossiele brandstof. Bij deze schatting is geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat in de toekomst nieuwe, rijke lagen steenkool en olie gevonden zullen worden, zoals men kortgeleden in China nieuwe enorme kolenlagen heeft ontdekt. De getallen zullen dus waarschijnlijk aan de lage kant zijn. Wel zijn arme en slecht bereikbare lagen in de tabel opgenomen, voor zover ze bekend zijn.

De energievoorraad wordt uitgedrukt in een eenheid, Q genaamd. Eén Q-eenheid omvat evenveel energie als 30 miljard ton steenkool.

Aanwezige voorraad steenkool:	*70 Q*	*totaal fossiel: 80 Q*
Aanwezige voorraad olie:	*10 Q*	
Aanwezig uranium:	*1700 Q*	*totaal kernbrandstof: 1800 Q*
Aanwezig thorium:	*70 Q*	

Volgens ruwe schatting bevat onze aarde dus ruim twintig maal meer kernbrandstof dan fossiele brandstof.

Bijna nog moeilijker is het te schatten hoeveel energie de mensheid in de komende tijd nodig zal hebben. De bestaande schattingen, hoofdzakelijk uit Amerikaanse bron, gaan weliswaar uit van het waarnemingsgegeven dat het energieverbruik van de gehele wereld steeds toeneemt, maar stellen zich overigens op het standpunt van de politieke toestand zoals die nu is. Ze houden geen rekening met de mogelijkheid dat de enorme volksmassa's van India en van de overige Aziatische en Afrikaanse volkeren nog eens sprongsgewijs tot hogere welvaart zullen kunnen komen en een opheffen van het welvaartspeil van een land als China tot dat van de Verenigde Staten acht men ronduit utopisch!

Toch is het interessant van hun getallen kennis te nemen. Zij nemen aan dat de mensheid in de komende honderd jaar ca 70 Q nodig zal hebben, zodat de nu bekende voorraad fossiele brandstof nog voor ruim honderd jaar toereikend zal zijn. Het staat dus wel vast dat wij nog geruime tijd met de fossiele brandstoffen toe zullen komen, maar dat

men zich uiteindelijk toch tot de kernbrandstof zal moeten gaan wenden.

We moeten hier nog aan toevoegen dat het alle reden heeft, zuinig met steenkool om te gaan: het is de grondslag voor de organische synthese en meer en meer zal men er toe overgaan steenkool voor het maken van voedingsstoffen te benutten. Ook vervult steenkool een belangrijke rol in hoogovens bij het maken van ijzer.

Uranium of waterstof?

In het voorgaande ben ik er voortdurend van uitgegaan dat de kernenergie verkregen moet worden uit uranium of thorium. We weten echter dat bij atoombommen ook gebruik gemaakt wordt van waterstof. Waterstofkernen kunnen zich onder afgifte van energie verenigen tot een heliumkern. Men is er wel in geslaagd dit procédé explosief te laten verlopen; het is nog niet gelukt energie gelijkmatig en niet-explosief uit de waterstofreaktie te laten ontstaan.

De hoeveelheid waterstof op aarde is werkelijk enorm. Iedere waterdruppel bestaat voor 10 % van zijn gewicht uit waterstof. Een tiende deel van de immense watermassa's der oceanen bestaat dus uit waterstof. Indien de mensheid erin zou slagen een methode te bedenken om het explosieve proces te verlangzamen en om te zetten in een gelijkmatige produktie zou het probleem van de energievoorziening der aarde vrijwel voor eeuwig opgelost zijn. De mensheid zou de mogelijkheid bezitten tot een ongekende, zelfs bij benadering niet voor te stellen welvaart op te klimmen.

En wat te doen met de atoombommen?

Maar inmiddels gaat de produktie van de atoombommen voort. Men schat dat de V.S. reeds over enige duizendtallen bommen beschikken. Zouden deze bommen bij aanvaarding van een internationaal besluit tot vernietiging der atoombommen nog voor vreedzame doeleinden gebruikt kunnen worden? Inderdaad, daar is geen enkele moeilijkheid aan verbonden. De materie der uranium- en plutoniumbommen kan zonder enig bezwaar direkt gebruikt worden voor het maken van vele honderden kernzuilen ten behoeve van de vreedzame produktie van energie.

Radioaktieve straling

Er is een zaak waarover men weinig hoort spreken, en die toch wel een onderzoek zal vereisen: de vergiftiging van de wereld met radioaktieve afvalstoffen zal toenemen bij een intensief gebruik van kernenergie. De afvalstoffen van een atoomzuil zijn radioaktief en produceren o.a. de voor het menselijke weefsel schadelijke röntgenstralen. Gassen die röntgenstralen uitzenden verspreiden zich door de lucht en radioaktieve deeltjes worden meegesleept in het afvalwater van kernenergie-centrales. Reeds nu vraagt men zich af waarheen te gaan met de overblijfselen van uitgeputte atoomzuilen en dit probleem zal urgenter worden wanneer straks schepen op kernenergie de wereldzeeën zullen bevaren en atoom-vliegtuigen en auto's zich door de lucht en over de aarde zullen voortbewegen, en wanneer onze elektriciteit door

kernreaktoren zal worden bereid. Onvermijdelijk zal dit een verhoging met zich meebrengen van de intensiteit van de röntgenstraling, waar de mensheid nu al aan blootgesteld is, en het zal voor kernfysici en medici een interessant, misschien moeilijk, maar stellig niet onoplosbaar vraagstuk zijn om de mensheid afdoende tegen de invloed van deze stralen te beschermen.

K. HENDRIKS

DE ROL VAN DE VROUWEN IN DE STRIJD DER NEDERLANDSE ARBEIDERSKLASSE

(Uit de discussie-bijdrage van Hanna Molin op het 17e Congres der C.P.N.)

In de discussiegrondslag ter voorbereiding van het 17de Partijcongres staat, dat het werk onder de vrouwen een belangrijke plaats behoort in te nemen.

De ervaring leert, dat meestal slechts over het werk onder de vrouwen wordt gesproken als de vrouwen dit zelf doen. De mannelijke partijgenoten houden zich meestal met deze vraagstukken niet bezig. Toch zijn er problemen, die onze aandacht verdienen, zoals b.v. onze strijd voor gelijk loon voor gelijke arbeid, het recht op arbeid, welke gemeenschappelijke belangen de vrouwen zowel als de mannen raken. Deze problemen worden nog niet overal in onze partij duidelijk gezien en gesteld.

Bij een bezoek aan Drieborg in Oost-Groningen bleken er strubbelingen te zijn over het loon van mannen en vrouwen. De mannen hadden geweigerd bonen te plukken voor een bepaald bedrag, omdat zij er geen behoorlijk daggeld in konden verdienen. De vrouwen hadden het wel gedaan voor dit loon. Voor hen was dit loon hoog genoeg. Hierdoor zijn bedankjes gevallen zowel in de vrouwenbeweging als in de partij.

In Nieuweschans vertelde een van de partijgenoten dat het niet goed was dat de vrouwen op het land gaan werken. Zolang er nog één man werkloos is, meende hij, mogen de vrouwen niet gaan werken.

Naar mijn mening is het noodzakelijk dergelijke problemen in de ledenvergaderingen van de partij te bespreken en op te helderen. Dat de vrouwen zelf moeten bepalen óf en hóe zij werken willen, is daarbij vanzelfsprekend.

De communistische vrouwen hebben bij hun werk buiten de partij

niet vastgehouden aan de hoofdlijn van de partij, dat de Romme-reactie de hoofdvijand is zowel van de vrouwen als van de arbeidersklasse. Wel hebben wij gezegd, dat dit juist was, maar in ons werk kwam het niet tot uitdrukking. Vandaar dat onze acties niet krachtig genoeg gericht waren op het verenigen van de vrouwen in de strijd tegen de reactie. Bij het verschijnen van het mandement van de bisschoppen vond er onder communistische vrouwen een discussie plaats of dit mandement wel een zaak was die de vrouwen aan ging en sommigen waren van mening dat de vrouwen hier niets mee hadden te maken.

De juiste conclusie echter was toen, dat dit mandement gericht is tegen de arbeidersklasse en daardoor ook gericht tegen de vrouwen. Ja, in het mandement staan zelfs maatregelen die de vrouwen direct raken.

De Romme-reactie is de motor van de Amerikaanse en West-Duitse oorlogsmachine in ons land. De reactie heeft daarom gehoorzame vrouwen nodig, die zich het liefst nergens anders mee bemoeien dan met hun huis en kinderen.

Maar kunnen we de strijd voor de vrede los zien van ons huis en onze kinderen? De oorlogspolitiek knaagt dagelijks aan onze huishouding en brengt de veiligheid van ons huis en onze kinderen in gevaar. Vandaar dat de strijd voor de vrede de hoofdtaak is voor ons, vrouwen.

In het werk met de anti-wehrmachtspetitie, zijn de vrouwen zeer actief geweest. Zij hebben met handtekeningenlijsten gewerkt op de markten en zijn trap op trap af gegaan om handtekeningen te verzamelen. Maar er is te weinig geprobeerd om andere vrouwen in dit werk te betrekken.

Onze algemene secretaris, P. de Groot, heeft er op gewezen, dat er nog onvoldoende kracht achter deze actie wordt gesteld. Dit geldt ook voor de vrouwen. Het is noodzakelijk om onze inspanningen te vergroten. Dat er grote onrust is onder de vrouwen over de gevaren van een nieuwe oorlog, bewezen o.a. de moties die ingediend zijn op het congres van de P.v.d.A.-vrouwenbond. Deze vrouwen verlangden verkorting van de diensttijd en actie tegen het oorlogsspeelgoed. Dit alles komt voort uit de angst en ongerustheid voor een nieuwe oorlog.

Deze onrust die onder de massa van de vrouwen heerst moet omgezet worden in daadwerkelijke strijd voor het behoud van de vrede en tegen de herleving van het Duitse militarisme. De uitgave van een boek door bemiddeling van de Nederlandse Vrouwenbeweging, waarin iedere vrouw haar ervaringen, opgedaan tijdens de oorlog en de Duitse bezetting van ons land schrijft, kan daarin een krachtige stimulans zijn. Dit is een mogelijkheid om met vele vrouwen in contact te komen en over allerlei vraagstukken te spreken.

Kortgeleden vertelde een Duitse vrouw ons, dat Hitler bij het aan de macht komen voor een belangrijk deel de steun had van de vrouwen, die hij werk en brood beloofde. Maar zij zagen niet dat dit werk en brood hen in de oorlog leidde. Laten wij uit de ervaringen van de Duitse vrouwen leren.

*

In de inleiding van P. de Groot werd gewezen op de grote toename van het aantal vrouwen dat moet gaan werken om het gezinsinkomen aan te vullen. In werkelijkheid zijn er echter nog meer werkende vrou-

wen, n.l. zij die uit werken gaan en de tienduizenden die bijverdienste zoeken door huiswerk.

Deze vrouwen doen er wat bij, zoals dat heet. Geschoolde vakarbeidsters zijn gedwongen thuis allerlei akelige werkzaamheden te verrichten om aan de gehate navorderingsbelasting te ontkomen. De gehuwde vrouw moet bij een verdienste van *f* 12.50 per week, 77 gulden per jaar belasting betalen. Een krachtige actie van de vrouwen voor de afschaffing van de navorderingsbelasting is absoluut noodzakelijk; in het parlement en in de bedrijven, en overal waar dit maar mogelijk is.

Voskuil vertelde, toen hij sprak over de staking van het Amsterdamse overheidspersoneel, dat er nog slechts 10 arbeiders in de 0-klasse zaten, maar hij verzweeg daarbij de 800 Amsterdamse schoonmaaksters. Binnenkort zullen deze vrouwen promoveren tot ambtenares. Dat betekent dat zij 7½% pensioen moeten betalen. Ze blijven echter in de 0-klasse. Het loon van de schoonmaaksters bij de gemeente is zo laag, dat er schreeuwend gebrek is in deze tak van dienst. Het gevolg daarvan is dat de klasselokalen slechts 1 maal per week geveegd worden en 1 maal in de zes weken geschrobd.

Een van de discussianten heeft gesproken over de overvolle klassen. Ieder van ons kan bij ondervinding weten, dat vele kinderen in stoffige lokalen zitten en hoe schadelijk dit is voor hun gezondheid. De Amsterdamse vrouwen zullen hierover in de oudercommissies moeten spreken. Tezamen zullen zij moeten zorgen dat er aan deze wantoestand een einde komt.

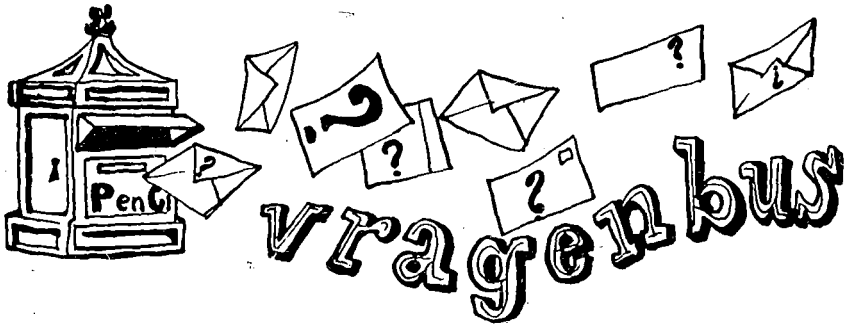
Doordat er vele vrouwen in de industrie aan het werk gaan, worden we nog eens opnieuw geconfronteerd met de onderbetaling van de vrouw.

In het parlement waren de vier vrouwelijke discussianten allen van mening dat gelijk loon voor gelijke arbeid rechtvaardig is en doorgevoerd moet worden. Om dit te bereiken zal er echter in de bedrijven en in de vakverenigingen krachtig moeten worden opgetreden voor verandering van de CAO's, zodat de vrouwen inderdaad hetzelfde in hun loonzakje zullen krijgen als de mannen.

De voortdurende prijsstijgingen maken het noodzakelijk dat de vrouwen ook hiertegen in het geweer komen. Zij deden dit in het verleden en vaak met succes. De actie rond de verhoging van de melkprijs heeft dit bewezen. In enkele uren tijds haalden de vrouwen 3700 handtekeningen bijeen als protest, die minister Mansholt werden aangeboden. Het is mede aan deze actie, die een uitdrukking was van de grote verontwaardiging onder alle lagen van de bevolking, te danken, dat verhoging van de schoolmelkprijs werd tegengehouden. Ook de vrouwen van de P.v.d.A.-vrouwenbond lieten zich niet onbetuigd. Op hun congres namen zij een motie aan om de schoolmelkprijs niet te verhogen.

Dit probleem zal dezer dagen weer accuut worden, heeft de minister gezegd. Laten we daarom waakzaam zijn en er voor strijden dat de prijs van de schoolmelk niet wordt verhoogd en tezamen met de andere vrouwen opkomen voor de gezondheid van onze kinderen.

HANNA MOLIN

Welke redenen heeft de Wereldvredesraad om te verklaren, dat „de regeringen een ontketening van een atoomoorlog voorbereiden?"

Op 17 en 18 December kwam in Parijs de Raad van de NAVO (Noord-Atlantische Verdrag-Organisatie) bijeen. De Raad gaf zijn goedkeuring aan een verslag, uitgebracht door de militaire chefs van het Atlantisch Pact. Dit verslag gaat uit van het gebruik van de atoomwapens bij het ontstaan van conflicten. Door het aannemen van dit verslag werden de generale staven gemachtigd, alle militaire maatregelen te nemen, die gericht zijn op de voorbereiding van een atoomoorlog.

De Raad van de NAVO bestaat uit ministers van de volgende landen: Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Frankrijk, Canada, Italië, Nederland, België, Luxemburg, Denemarken, Noorwegen, IJsland, Portugal, Griekenland, Turkije. Aangezien een minister een dergelijk belangrijk besluit niet zonder goedkeuring van zijn regering neemt, zijn het inderdaad de regeringen van deze landen die officieel tot de voorbereiding van een atoomoorlog besloten hebben.

Deze voorbereiding, die gepaard gaat met openlijke dreigementen om tot krachtdadige middelen zijn toevlucht te nemen, leidt tot de ontketening van de atoomoorlog.

Wat houdt de ontketening van een atoomoorlog in?

Tot nu toe heeft de mensheid geen oorlog gekend, die met atoomwapens werd gevoerd, en het is moeilijk alle uitwerkingen van een dergelijk conflict te voorzien.

Maar in Augustus 1945 werden twee atoombommen op Hirosjima en Nagasaki geworpen. Daarna werden nieuwe atoomwapens gemaakt. Japanse vissers, die zich op 1 Maart 1954 op een afstand van 150 kilometer bevonden van de uitbarsting van Bikini, werden dodelijk aangetast door de radioactieve uitwerkingen van de H-bom. Men kan dus vaststellen, dat een atoomoorlog onvermijdelijk een massale vernietigingsoorlog zou zijn.

In de loop van de tweede wereldoorlog werden honderden luchtaanvallen op Groot-Brittannië gedaan. Honderduizenden bommen, die jarenlang op dit land werden geworpen, hebben in totaal 70.000 doden gemaakt.

Eén enkele atoombom op Hirosjima was voldoende om bijna de gehele bevolking van deze stad uit te roeien en met één slag de dood van 200.000 mensen te veroorzaken. En tegenwoordig heeft de H-bom, volgens de deskundigen, een vernietigingskracht die 1.000 of 2.000 keer zo groot is als de Hirosjima-bom. Hij kan een totale vernietiging teweegbrengen op een oppervlakte met een straal van 10 à 15 kilometer; zijn uitwerking kan dodelijk zijn over een afstand van 200 kilometer.

In het geval van een atoomoorlog betekent dit, dat hele bevolkingen zonder onderscheid kunnen worden uitgeroeid, dat grote steden met de grond gelijk gemaakt kunnen worden en dat kleine landen veranderd kunnen worden in radioactieve woestijnen. In elk geval zouden de verwoestingen en het leed van de mensheid alle voorgaande rampen overtreffen.

Daarom is het besluit om de atoomoorlog voor te bereiden zo ernstig. Het vereist onmiddellijke actie van de volken.

Worden alle landen bedreigd door het gevaar van een atoomoorlog?

Het besluit van de NAVO-Raad om atoomwapens te gebruiken heeft een principiële betekenis en daardoor ontstaat een algemeen gevaar.

Dit gevaar bedreigt Europa, waar elke oorlog het karakter van een atoomoorlog zou aannemen, nog afgezien van het risico dat deze in een wereldoorlog zou overgaan. Men ziet het gevaar in zijn volle omvang wanneer men rekening houdt met de pogingen om West-Duitsland te herbewapenen, d.w.z. om een Wehrmacht op te richten waarin de vroegere generaals van Hitler atoomwapens tot hun beschikking zouden hebben.

Het gevaar bedreigt ook andere landen. De regeringen, die zich bij het Atlantisch pact hebben aangesloten, zijn tegelijkertijd deelgenoten van militaire verdragen die alle werelddelen bestrijken, in het bizonder de landen van Azië en van de Stille Oceaan. Zij onderhouden daar strijdkrachten en militaire bases. Het beginsel van een atoomoorlog, dat zij onderschreven hebben, strekt zich hierdoor uit tot andere gebieden van de wereld, zoals o.a. blijkt uit de dreigementen om deze wapens in Azië te gebruiken.

De landen van Latijns Amerika en van Afrika, die op hun grondgebied de grondstoffen, die noodzakelijk zijn voor de bereiding van atoomwapens, of militaire bases en opslagplaatsen bezitten, kunnen eveneens, tegen hun wil, voor het feit komen te staan, dat zij zich midden in een atoomoorlog bevinden.

Het atoomgevaar kan ook dienen als chantagemiddel tegen de landen die voor hun onafhankelijkheid strijden.

Ook de neutrale landen, die erin zouden slagen zich bij een eventueel conflict aan de kant te houden, zouden niettemin gevaar lopen getroffen te worden door de uitwerkingen van de atoomwapens over uitgestrekte gebieden.

Is de campagne van de Wereldvredesraad vóór of tegen bepaalde regeringen gericht?

De Wereldvredesraad gaat in zijn activiteit uitsluitend uit van het belang van de vrede en niet van het vertrouwen in of vijandigheid t.a.v. de een of andere regering.

Hij mengt zich niet in de binnenlandse zaken van de naties, maar in verband met zijn doelstellingen kan hij niet onverschillig blijven voor verschijnselen die het fundamentele probleem van vrede of oorlog aan de orde stellen.

Vanuit dit gezichtspunt heeft de Wereldvredesraad tot plicht, alle initiatieven die de vrede bevorderen, waar ze zich ook voordoen en van welke regering ook, te ondersteunen, en alle andere, die in de richting van oorlog gaan, te bestrijden.

De campagne tegen de atoombom wordt gevoerd wegens het reële gevaar, veroorzaakt door de officiële maatregelen die de regeringen hebben genomen om de atoomoorlog voor te bereiden. Tegen deze voorbereiding en deze maatregelen roept de Wereldvredesraad de volken op om zich te verzetten, zonder dat hiermee een oordeel wordt uitgesproken over de wenselijkheid van een of ander stelsel, van een of andere regering.

Het is duidelijk dat er geen gevaar van een atoomoorlog zou zijn zonder het bestaan en de opeenhoping van de atoomwapens. Daarom verlangt de Wereldvredesraad de vernietiging van de voorraden en het stopzetten van hun productie. Deze eis geldt voor alle landen die atoomwapens bezitten.

Betekent het bestaan van atoomwapens in verschillende landen niet een garantie tegen hun gebruik?

Deze opvatting gaat uit van het feit dat aangezien het gebruik van kernwapens

onvermijdelijk represailles tengevolge heeft, niemand zal durven deze te gebruiken omdat dit zelfmoord zou betekenen.

Het is waar dat de atoomwapens een reusachtige vernietigingskracht hebben. Maar deze eigenschap is een aanmoediging en geen beletsel voor een agressie. Een eventuele agressor kan op de gedachte komen, dat hij een beslissende voorsprong krijgt door het initiatief te nemen in een atoomoorlog.

Maar uit de hele moderne geschiedenis blijkt, dat alle avonturiers, die zijn begonnen omdat zij meenden de sterksten te zijn, oorlogen hebben ontketend die al hun verwachtingen in de war stuurden. In het atoomtijdperk moeten dergelijke berekeningen nog veel verschrikkelijker gevolgen hebben.

De opvattingen dat de grootste voorraad atoombommen een factor van veiligheid is, berust nergens op. Evenals de bewapeningswedloop altijd op een oorlog is uitgelopen, kan de wedloop in atoomwapens geen ander gevolg hebben dan de ontketening van een vernietigingsoorlog. In alle gevallen zijn de volken de slachtoffers.

Waarom verlangt de Wereldvredesraad vooral de afschaffing van de atoomwapens en niet van de andere wapens?

Omdat de atoomwapens de gevaarlijkste wapens zijn, zij bedreigen het grootste aantal mannen en vrouwen.

Aangezien door een agressor steeds de wapens met de grootste vernietigingskracht worden gekozen, zijn de atoomwapens bij uitstek agressieve wapens. Het voornaamste gevaar is dus, dat deze gebruikt worden.

De Wereldvredesraad heeft tegelijkertijd met de eis dat de atoomwapens verboden worden, altijd de gedachte van ontwapening ondersteund. Hij heeft de UNO voorstellen tot ontwapening gedaan. Hij heeft de volken opgeroepen deze voorstellen te ondersteunen en hij houdt zelf steeds hieraan vast.

In de huidige omstandigheden zou de afschaffing van de atoomwapens een wezenlijk element van internationale ontspanning betekenen en een beslissende stap zijn op de weg naar algehele ontwapening.

Dit resultaat zou het aan de andere kant mogelijk maken, de enorme voorraden atoomenergie volledig voor vredesdoeleinden en voor het geluk van de mensheid productief te maken.

Zou men niet in de eerste plaats de oorlog moeten verbieden?

De Wereldvredesraad is voor afschaffing van de oorlog als een middel om internationale geschillen te regelen: hij meent dat alle geschillen tussen de naties langs vreedzame weg geregeld kunnen worden; dat is de bestaansreden van onze beweging.

Daarom ging de Wereldvredesraad in zijn actie steeds uit van voorstellen, gericht op het verhinderen van de oorlog. Dit was het geval in zijn campagnes die streefden naar het beëindigen van de oorlogen in Korea en Indo-China en naar het regelen van geschillen tussen de grote mogendheden door onderhandelingen.

Dit geldt ook voor de huidige campagne om atoomwapens af te schaffen. Deze campagne is erop gericht, het ernstigste en directste oorlogsgevaar af te wenden, d.w.z. het gevaar van een vernietigingsoorlog.

Kan men het gebruik van atoomwapens verhinderen?

Er bestaan reeds precedenten, die aantonen dat het verbod van bepaalde wapens uitvoerbaar is. Het Protocol van Genève, waarin de mogendheden zich in 1925 verplichtten om geen gifgassen te gebruiken, werd in de loop van de tweede wereldoorlog gerespecteerd. Geen van de oorlogvoerenden heeft het gewaagd, de verontwaardiging van de volksmassa's te trotseren, die het gebruik van deze wapens ongetwijfeld opgeroepen zou hebben.

Een overeenkomst, die in onze tijd de afschaffing van de atoomwapens zou

behelzen, zou een nog veel grotere draagkracht hebben, want zij zou de duidelijk uitgedrukte wil van de volken bekrachtigen.

Een dergelijke overeenkomst is mogelijk, zoals blijkt uit de resultaten, die reeds behaald zijn onder de druk van de openbare mening.

Reeds heeft de opiniebeweging, die tot uiting kwam ten tijde van de Oproep van Stockholm, bereikt dat de bedreiging om in Korea atoomwapens te gebruiken niet uitgevoerd kon worden. De handtekeningcampagne voor een vredesverdrag deed de gedachte van onderhandelingen veld winnen en heeft de grote mogendheden tot een bijeenkomst in Berlijn gevoerd, daarna in Genève, om de vreedzame regeling van hun geschillen te bespreken. In overeenstemming met de wil van de volken, werden de oorlogen in Korea en Indo-China, die in atoomoorlogen konden overgaan, beëindigd.

Welk nut kan een handtekening hebben?

Een handtekening is de bewuste daad waarmee iemand zijn goedkeuring uitdrukt en die hem voorkomt als een persoonlijke verplichting. Wanneer deze daad op zich zelf staat, is hij natuurlijk onvoldoende om de ontketening van een atoomoorlog te verhinderen. Maar evenals kleine beekjes grote rivieren maken, worden de handtekeningen, als ze in duizenden en millioenen geteld worden, tot een niet te stuiten stroom.

Er is geen bestuurslichaam — geen parlement of regering — dat niet rekening moet houden met de openbare mening als deze zich ontwikkelt en zich op zo duidelijke wijze uitdrukt.

De campagne tegen de atoombom geeft de algemene afkeuring van de atoomwapens de gelegenheid om zich met voldoende kracht uit te drukken om de afschaffing van deze wapens af te dwingen.

Hierbij is elke handtekening van belang.

Partijleven

Voortdurende zorg voor de versterking van de basisafdelingen in bedrijven en buurten en voor de stabilisatie en groei van hun besturen. Alle actieve krachten dienen zoveel mogelijk aan de werkzaamheden van hun afdeling deel te nemen.

(Punt 2 van de resolutie van het 17de Partijcongres over organisatie en instructie).

Betreffende de doorvoering van de Congres-resolutie over organisatie en instructie willen wij aan de hand van eigen ervaringen enige opmerkingen maken. In het bijzonder doen wij dat t.o.v. bovengenoemd punt 2 van deze resolutie.

De noodzaak, de basisafdelingen te versterken, kwam namelijk enige maanden voor het 17de Partijcongres in het district Rotterdam aan de orde. Vanaf medio November was het districtsbestuur in touw om de actie tegen de ratificatie van de Parijse accoorden op gang te brengen. De actie bleef echter zeer zwak, zodat in Januari j.l. besloten werd districtsbestuurders in enige van de meest vitale afdelingen in te zetten. Hieronder viel ook afdeling 9 (Crooswijk).

Afdeling Crooswijk werd tot een van de goede afdelingen in het bestuur gerekend. Er was hier namelijk een volledig afdelingsbestuur en de resultaten in de afdeling behoorden niet tot de slechtste.

Bij ons eerste contact in de afdeling constateerden wij het volgende:
Aan het hoofd van de afdeling stond een ploegje kameraden, die met elkaar hard werkten om de taken uitgevoerd te krijgen.

Er was echter geen sprake van enig politiek leven in de afdeling. Dit kwam doordat genoemde kameraden met elkaar alle taken bespraken en uitvoerden. Liep het werk over de hand dan ging men naar nog enkele partijgenoten en trachtte men dezen op de manier van: „wij werken ons rot, doe jij ook eens wat", aan het werk te krijgen. De politieke grondslag van ons werk werd zelden besproken in het bestuur, vandaar, dat men dit ook niet bij het aan het werk zetten van andere partijgenoten aan de orde stelde.

Bij het inzetten van de handtekeningactie tegen de Parijse accoorden was het bestuur in navolging van de instructie erin geslaagd een werkgroepje te organiseren, waarvan enkele partijloze mensen deel uitmaakten. Hiermee nam het bestuur aan, dat het zijn taak volbracht had en wachtte het af, wat het werkgroepje tot stand zou brengen. Het bleef bij wachten.

Onze eerste raad was om het werkgroepje met alle beschikbare krachten te helpen, nadat wij uiteengezet hadden, dat de communisten vooraan in de actie moeten gaan. Dit was de kameraden van het bestuur direct duidelijk. Er werd onmiddellijk ingegrepen en de actie kwam heel snel op gang. Er werden daarna ook uitstekende resultaten behaald.

* * *

Om verder te gaan meenden wij ons eerst te moeten bepalen tot enkele meest voor de hand liggende taken.

1. De kameraden van het bestuur duidelijk te maken, dat zij over moesten gaan tot een juiste taakverdeling, passende bij de functies. Immers, tot nu toe was elke bestuurder van alles. Ieder trok, om het zo te zeggen, aan een eind en wie het meest deed was eigenlijk van nature de aanvoerder van het bestuur of politiek-secretaris.
2. Regelmatig bestuursvergadering te houden, een agenda voorbereiden en dan op die manier collectieve contrôle op de uitvoering van de taken door te voeren. Tot nu toe werden te hooi en te gras besprekingen gehouden, waarbij slechts bepaald werd hoe men gezamenlijk de doorgegeven taken moest uitvoeren.
3. Om door een juiste taakverdeling te komen tot het aantrekken van meer activisten. Doordat men gezamenlijk het werk opknapte ontbrak ook dikwijls de drang om andere partijgenoten bij het werk te betrekken.
4. Een systematische werving van nieuwe leden aan te pakken. De afdeling liep voortdurend in ledental terug en zelden meldde zich uit eigen beweging een nieuw lid.
5. De werving van nieuwe lezers door te voeren door het principe van: stelselmatig bedankjesbezoek, uitzetten van proefkranten en werving, opvoering van de colportage.

Bij het bespreken van deze wijze van organiseren stuitten wij op tamelijk veel verwarring en zelfs op een bepaalde tegenstand. De kameraden voerden in het algemeen aan, dat zij al jaren zo gewerkt hadden, dat het altijd goed gegaan was in verhouding tot resultaten in andere afdelingen en dat er van een taakverdeling toch niets terecht zou komen, omdat er een tekort aan werkers is en bijna niemand in de partij aan het werk wil deelnemen, omdat men veel te zware opdrachten krijgt.

In werkelijkheid was de toestand dus zo, dat de kameraden meer op een anarchistische wijeze werkten, met impulsen van plotseling zeer actief en even plotseling passief, met het gevolg, dat voortdurend kameraden wegzakten en niet dan na veel moeite weer eens voor een kleine taak ingeschakeld konden worden. Zo'n afdeling lijdt eigenlijk voortdurend aan bloedarmoede.

De kameraden uit Crooswijk bleken echter uit goed hout gesneden te zijn. Want na vele discussies hapten zij ten slotte toch toe. Dat ging op een bepaald moment zo gretig, dat zij naar de andere kant gingen overslaan. Want plotseling wist iedere kameraad precies zijn taak en weigerde hij in zekere zin zich met de andere taken bezig te houden. Direct bleek daarbij, dat het nu veel slechter zou gaan, omdat nog niet een aantal activisten waren georganiseerd om de functionaris bij de uitvoering van zijn taak te helpen.

Dit leerde ons, dat men niet per decreet een bepaalde maatregel kan doorvoeren, maar dat een dergelijke organisatorische verandering bij het werken systematisch en niet ineens opgebouwd moet worden.

Dit proces van een juiste taakverdeling is in afdeling Crooswijk nog gaande. Er zijn echter reeds aanzienlijke verbeteringen in de wijze van werken te constateren, zoals de resultaten bewijzen.

Door het regelmatig bespreken van de politieke problemen bij het uitstippelen van de taken is er in de eerste plaats meer politiek leven gekomen in de afdeling, zoals ook bleek uit de ledenvergadering voor het congres, die op een zeer behoorlijk peil stond.

Behalve dat de actie tegen de Parijse accoorden goed op gang was gekomen, gingen ook andere acties beter lopen. Crooswijk was in korte tijd een van de beste afdelingen van het gehele district geworden.

De financiële acties leverden uitstekende resultaten op. Er waren in deze periode twee filmvoorstellingen georganiseerd, waar ongekend veel bezoek was. In Crooswijk is sinds 1 Januari een netto-winst van lezers op de Waarheid en de afdeling staat met dit resultaat aan de kop in het district. Ook andere acties leverden voorbeeldige resultaten op, zoals deelname aan de Mei-betoging, kaartverkoop voor 1 Mei, geldactie voor Amsterdamse stakers enz.

Deze resultaten tonen dus aan, dat wij op de goede weg zijn in afdeling Crooswijk. Vasthouden is dus het parool. Vandaar, dat na het congres de afdeling versterkt werd met een functionaris in het district, die zelf in deze afdeling woont.

Met behulp van deze functionaris slaagde de afdeling er op snelle wijze in, om te schakelen op de actie voor verbod van atoomwapens. De afdeling gaf de stoot tot twee besprekingen achter elkaar met partijloze buurtgenoten over deze actie. Op de eerste bespreking kwamen er 16 mensen en op de tweede bespreking 43. Een vredescomité kon worden gevormd en de eerste paar honderd handtekeningen tegen de atoombom zijn reeds opgehaald.

Een ander goed voorbeeld van toenemende activiteit is het volgende:

Verscheidene keren was met het bestuur gesproken over een deel van Crooswijk waar uitzonderlijk veel P.v.d.A.-kiezers wonen. Voorgesteld was daar te beginnen met een systematische colportage met de Waarheid. De genoemde functionaris wist de kameraden te overtuigen, ofschoon dezen aanvoerden, dat men toch geen kranten in dit deel van de afdeling kon verkopen. De eerste keer werden er echter 10 kranten verkocht. De tweede keer in dezelfde buurt 25 kranten. Nu, na enkele weken zijn er reeds 11 Zaterdaglezers ingeschreven en er is één abonné gemaakt.

Zo blijkt aan de hand van de ervaringen in Crooswijk, dat er voor de Partij grote perspectieven zijn, indien de besluiten van de Partijresolutie in practijk worden gebracht. Voortgaande zoals thans, zullen ook de andere Rotterdamse afdelingen, evenals Crooswijk, tot veel betere resultaten kunnen komen, indien wij de leninistische aanwijzingen voor de partijorganisatie in practijk gaan brengen.

GERARD MAAS

TSJECHOSLOWAAKSE BRIEF OVER SCHWEJK

Met veel genoegen publiceren wij een brief van een lezeres van P. en C. in Tsjechoslowakije, die interessante bijzonderheden over het leven van de schrijver van „De brave soldaat Schwejk" mededeelt.

Waarde Redactie,

Met grote belangstelling heb ik in het Mei-nummer van Politiek en Cultuur o.a. het artikel van Fred Schoonenberg over „De brave soldaat Schwejk" gelezen. Het is altijd een aangename verrassing als men „oude bekenden" weer ontmoet op de meest verschillende plaatsen — en Brave soldaat Schwejk is een héél goede bekende van ons allemaal hier in Tsjechoslowakije. Daarom vond ik het ook zo mooi toen ik zijn figuurtje op de achterbladzijde van de Waarheid elke dag met een nieuwe originele advertentie van Pegasus terugvond en toen ik de uitgebreide recensies over Haseks boek in de Waarheid en nu ook in Politiek en Cultuur las. Men is altijd zo trots op zijn grote landgenoten als men verneemt dat hun werk ook in andere talen verschijnt en ijverig gelezen wordt.

Doch één ding heb ik in de recensie van kam. Marcus Bakker in de Waarheid en in het artikel van kam. Fr. Schoonenberg gemist. In zijn bespreking van J. Haseks boek „De brave soldaat Schwejk" constateert kam. Schoonenberg dat Hasek geen communist was. Welnu, Hasek was geen communist toen hij zijn eerste deel van „Dobrij voják Svejk" schreef. In die tijd leefde hij nog als een echte bohemien. Later echter, als Russische krijgsgevangene, meldt hij zich bij de Tsjechische eenheden die tot doel hebben tegen de Habsburgse overheersing te vechten. Deze omstandigheden zijn een hele politieke scholing voor hem en wanneer de Octoberrevolutie uitbreekt, laat hij zich niet als een anti-revolutionnair element misbruiken (wat vaak het geval was met de legionnairs, die door hun leiders tegen het Rode Leger werden opgehitst). Hasek kiest de partij van de arbeiders en boeren en hij strijdt in het Rode Leger en wordt daar zelfs „rode commissaris". In 1918 werd hij lid van de Communistische partij (b). Na zijn terugkeer in de jonge republiek tot zijn dood in 1923 levert Hasek talloze satirische bijdragen voor het orgaan van de CP „Právo Lidu" en later „Rudé Právo". Zijn artikelen zijn uiterst actueel en wij jonge mensen, die ons de eerste republiek nauwelijks herinneren, putten heel veel ervaringen en kennis juist uit deze bescheiden humoristische schetsen.

Waarde kameraden, ik wilde geenszins „de geleerde Piet" spelen die zich op z'n teentjes getrapt voelt wanneer hij in een artikel niet alles vindt of die — zoals we hier zeggen — „luizen in het werk zoekt". Nee, dat is zeer zeker niet het geval; ik weet alleen maar dat verschillende feiten over het leven van de grote satirist verdraaid of verzwegen werden door de vroegere bourgeois critiek, en toen we die feiten hebben leren kennen (overigens was dat voor mij ook niet zo erg lang geleden) zijn allebei — Hasek en zijn Schwejk — ons plotseling dierbaarder geworden.

Nog één ding, kam. Fred Schoonenberg heeft over de taal in Haseks boek geschreven. Het was heel mooi gezegd en het verheugde me dat U het ook in het Nederlands kunt voelen. Het moest immers vreselijk lastig zijn zo'n boek goed te vertalen. Ik heb die vertaling natuurlijk niet in handen gehad, maar volgens de artikelen is het uitstekend gelukt. Hulde dus!

Het spijt me dat ik U zo lang heb opgehouden.

Met kameraadschappelijke groeten,

Olga Fuchsová

P en C-varia

De slavenkampen zijn er weer

Het Vrije Volk en De Volkskrant hebben voor de zoveelste maal Sowjet-slavenkampen opgericht. Op 4 Juni schrijft de heer R. MacColl in Het Vrije Volk, dat „als je tweemaal in een week, of driemaal in een maand twintig minuten of meer te laat komt op je werk, je kans loopt voor straf zes maanden te worden opgesloten in de fabriek. Dan woon je zes maanden in één stuk in de fabriek; je mag niet eenmaal naar huis en niet eenmaal je vrouw en kinderen zien."

Het Russische Wetboek van Strafrecht (in Nederland o.a. te raadplegen in de Franse vertaling van J. Fonteyne, uitgekomen te Brussel in 1951) leert evenwel, dat veroordeling tot een periode van vrijheidsverlies wegens het door de Heer MacColl aangeduide verzuim, in de Sowjet-Unie onmogelijk is, tenzij de dader zich daarnaast aan ernstige overtreding van de wet zou hebben schuldig gemaakt. In dat geval zou ook overal elders, met name in Nederland, gevangenzetting mogelijk worden.

Ten tweede kan een gevangene volgens het Sowjet-recht niet „in de fabriek" worden opgesloten. Voor het ondergaan van vrijheidsverlies zijn in de Sowjet-Unie bepaalde instellingen voorgeschreven, die overigens moeten voldoen aan hoge eisen van lichamelijke en geestelijke hygiëne. (Zie de Russische „Wet op de Correctieve Arbeid", in 1936 in Engelse vertaling verschenen bij uitgeverij Sweet & Maxwell te Londen en tot op heden van kracht). Ten derde sluit het Sowjetrecht uit: maatregelen waardoor strafgevangenen geen geregeld bezoek van verwanten zouden kunnen ontvangen. (Art. 52 van genoemde wet). Zelfs schrijft art. 52 van deze wet de aanwezigheid van kinderbewaarplaatsen in gevangenissen en gevangenkampen voor, opdat kinderen onder vier jaar bij de veroordeelde moeder of vader zullen kunnen blijven.

„Achterlijk Azerbaidzján"

De heer MacColl wijdt, op 1 Juni, ook een artikel aan de Azerbaidzjánse Socialistische Sowjet-Republiek, volgens hem een achtergebleven streek die (Amerikaanse) hulp behoeft.

Dat in Azerbaidzján (en andere delen van de Sowjet-Unie) het woningvraagstuk nog niet volledig opgelost is — hetgeen men o.m. in de Prawda vermeld vindt — verandert evenwel niets aan het feit, dat de Sowjet-Azerbaidzjánse werkende bevolking verder is dan die... der Verenigde Staten. Op 2 Augustus 1954 lezen we in dagblad De Tijd, dat er in de USA tenminste 8 millioen ongeletterden zijn. In Azerbaidzján was de ongeletterdheid in 1946 geheel opgeheven, terwijl ze in 1917 nog 90% had bedragen.

In Azerbaidzján is (zoals in de hele Sowjet-Unie) de gezondheidsdienst voortreffelijk. Er is een arts op elke 490 inwoners. In Nederland is er (1952) een arts op 1160 inwoners. In Azerbaidzján is geneeskundige verzorging voor het volk gratis, in Nederland niet. In Azerbaidzján is 0.93% van de bevolking student aan een hogeschool of universiteit, in Nederland ongeveer 0.35%.

China leest

Volgens officiële gegevens uit Peking telde de Chinese Volksrepubliek op 20 Mei jl. 265 nieuwsbladen, waarvan 17 in het gehele land werden verspreid. (Nederland heeft ongeveer 100 dagbladen, waaronder ongeveer 10 grote). De oplaag van de Chinese kranten is sinds de bevrijding van het land 4,7 maal zo groot geworden.

Het aantal tijdschriften in China bedraagt nu 305. Meer dan 150 daarvan worden in het hele land verspreid. Sinds China's bevrijding is de totale oplaag van de tijdschriften verzesvoudigd. Enige hebben een oplaag van over het millioen, waaronder een theoretisch maandblad. (Een oplaag van een millioen exemplaren in China is naar verhouding zoveel als een oplaag van ongeveer 16.000 in Nederland).

d.L.

CPN BEREID KABINET TE STEUNEN, DAT ATOOMOORLOG AFWIJST

Verklaring van het Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur van de Communistische Partij van Nederland heeft zich over de huidige kabinetscrisis beraden.

Het Dagelijks Bestuur kwam hierbij tot de conclusie, dat de tegenstellingen die in de huidige regeringscoalitie naar voren zijn getreden, hun diepere oorzaak vinden in de verscherping van de internationale toestand. Hiertoe behoort in de erste plaats de vergroting van het gevaar van een atoomoorlog, welke door de Westduitse herbewapening wordt opgeroepen.

De CPN stelt zich op het standpunt, dat de bescherming van ons land hiertegen alle andere overwegingen moet overheersen. Zij verlangt daarom de vorming van een nieuw kabinet, dat bereid is om op te treden voor een algemeen verbod van atoomwapens door alle landen en dat het gebruik van atoomwapens door het Nederlandse leger afwijst. Daarmee hangt samen de opzegging van de met Amerika gesloten verdragen betreffende het opslaan van voorraden atoomwapens op Nederlands grondgebied en de vestiging van een Amerikaanse vliegbasis op Soesterberg, die het gevaar vergroten, dat Nederland in een atoomoorlog zou worden betrokken.

Het Dagelijks Bestuur is van mening, dat een dergelijk kernpunt voor de regeringspolitiek door een zeer grote meerderheid van het Nederlandse volk zal worden toegejuicht en dat ook in de PvdA, de VVD, de CHU en in katholieke kringen de krachten aanwezig zijn die zulk een kabinet zouden kunnen formeren en steunen.

Het Dagelijks Bestuur besloot daarom de Kamerfracties van de CPN te adviseren, zich bereid te verklaren aan het tot stand komen van zulk een kabinet, eventueel tot aan 1956, mede te werken en het hun parlementaire steun te verlenen, zonder daarbij na te laten hun streven voort te zetten tot verdediging van de democratische instellingen tegen de reactie, en voor sociale en economische verbeteringen.

Het Dagelijks Bestuur heeft verder de mogelijkheid onder het oog gezien van verkiezingen op zeer korte termijn.

Het roept de gehele partij en alle sympathiserenden op, zich hiervoor gereed te maken.

Het onlangs gehouden 17de Partijcongres heeft de politieke grondslagen, het program van eisen en het plan voor de verkiezingscampagne reeds opgesteld.

Het voornaamste is thans, de geldactie zeer snel op te voeren. Zonder een uur te verliezen moeten de in omloop zijnde steunlijsten en andere materialen gebruikt worden, om binnen enkele weken grote bedragen bijeen te brengen, die onze partij in staat zullen stellen een succesvolle verkiezingscampagne te voeren.

18 Mei '55.

weer verkrijgbaar:

politische ökonomie lehrbuch

akademie der wissenschaften
der UdSSR,
institut für ökonomie

uitgave in de duitse taal van **dietz verlag-berlin**

de eerste druk van dit standaardwerk
was binnen enkele dagen uitverkocht!
wij leveren thans de tweede druk

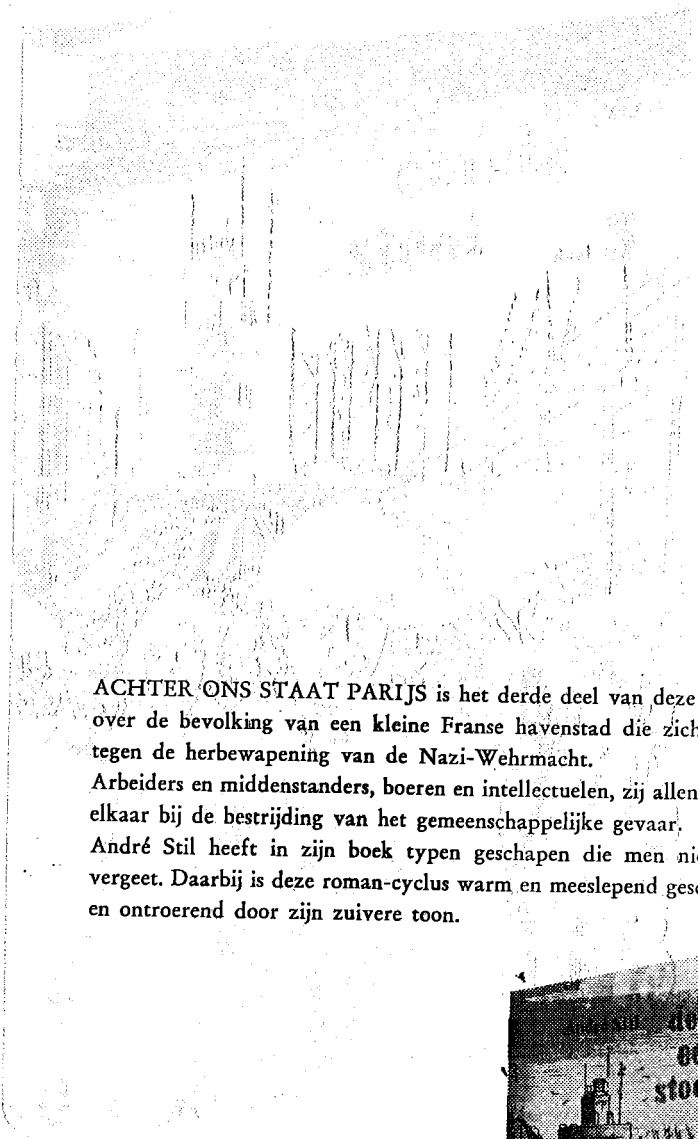
750 blz. in kunstleer geb. **f 5.90**

alleenvertegenwoordiging voor nederland:

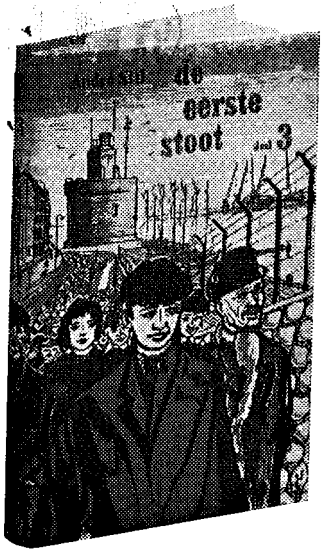
PEGASUS

leidsestraat 25, amsterdam
hobbemastraat 57, den haag

pegasus

ACHTER ONS STAAT PARIJS is het derde deel van deze trilogie over de bevolking van een kleine Franse havenstad die zich verzet tegen de herbewapening van de Nazi-Wehrmacht.
Arbeiders en middenstanders, boeren en intellectuelen, zij allen vinden elkaar bij de bestrijding van het gemeenschappelijke gevaar.
André Stil heeft in zijn boek typen geschapen die men niet licht vergeet. Daarbij is deze roman-cyclus warm en meeslepend geschreven en ontroerend door zijn zuivere toon.

thans zijn leverbaar:

deel 1 BIJ DE WATERTOREN
232 blz. geb. f 2.75

deel 2 HET KANON
252 blz. geb. f 3.50

deel 3 ACHTER ONS STAAT PARIJS
272 blz. geb. f 3.90

in de boekhandel verkrijgbaar

Augustus 1955

Politiek en Cultuur

30 cent

AUGUSTUS 1955

Niet met bloemen bezaaid (gedicht)	*Hr. Bandaharo*	441
Tien jaar Republiek Indonesia	*Annie Averink*	442
Bandoeng en Nederland	*Jaap Wolff*	450
Een „Nederlands-Indische" legende	*F. Baruch*	457
De lessen van Bandoeng	*Ali Yata*	467
Vrijheid en socialisme	*Maurice Thorez*	473
Absolute verarming van de arbeidersklasse	*Dr J. de Leeuwe*	478
Vreedzame toepassingen van kernenergie	*Prof. dr G. Pokrowsky*	484
Ida	*Klara Akustia*	488
Uit de ervaring van Sowjet-metallurgen	*J. Kriger*	491
„Wat afsterft en wat groeit"	*Indra*	495
Een Spartacus-roman	*T.*	496
Verklaring van het Dag. Bestuur der C.P.N.		498
Vragenbus	*H. d. V.*	500
Varia	d. L.	504

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,
Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is *f* 3,50 per jaar, *f* 1,75 per half jaar,
losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15e jaargang no. 8 Augustus 1955

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

NIET MET BLOEMEN BEZAAID

Voor Tjatjai en Lia

De weg die naar de overwinning voert, mijn lief
is niet met bloemen bezaaid
Maar duizenden voeten betreden hem
en vertrappen onkruid en dorens

De overtuiging die de onze is
is geen overtuiging van kluizenaars
Zij kwam als ijzer uit het erts van de strijd
gesmeed door Lenin en Stalin

Welke wensen zijn groter, liefste
dan die van de vrijheid
waarin Lia omringd wordt
door jouw grote liefde?

Vol liefde en bereidheid tot offers
is het proletariaat
*Krachtig als de Bukit Barisan *)*
is het proletariaat
Laaiend van geestdrift
is het proletariaat

Heette Lenin niet de bergadelaar
en Stalin de man van staal
symbolen van vrijheid en kracht
voor het proletariaat van de wereld?

De weg die naar de overwinning voert
is geen weg met bloemen bezaaid
Maar door deze weg te gaan, mijn lief
geven wij Lia haar erfenis

Niet met bloemen bezaaid is de weg
maar duizenden voeten betreden hem
naar de overwinning die komen gaat
naar vrijheid en vrede alom

HR. BANDAHARO

28-29 Mei 1955

*) Een gebergte op Zuid-Sumatra.

TIEN JAAR REPUBLIEK INDONESIA

Enige maanden geleden werd in Bandoeng de Azië-Afrika conferentie gehouden. Aan deze conferentie hebben 29 Aziatische en Afrikaanse landen deelgenomen, die tezamen 1.400 millioen mensen vertegenwoordigden.

Het was voor het eerst in de geschiedenis dat een conferentie van deze aard plaats vond, waarop landen van twee werelddelen met uiteenlopende politieke en sociale stelsels bijeen kwamen met het gemeenschappelijk doel om wegen en middelen te vinden voor een nauwere economische, culturele en politieke samenwerking.

Alleen al het feit dat deze landen *samen kwamen* en dan nog wel in Bandoeng, de van oudsher geliefde verblijfplaats van planters en andere koloniale uitbuiters, deed de reactionaire pers in ons land reeds lang van te voren van woede overlopen.

De reactie hoopte dat deze conferentie geen positieve resultaten zou opleveren. Maar zij heeft misgerekend. De conferentie heeft vruchtbare resultaten opgeleverd in het belang van de vrede en de vriendschappelijke betrekkingen tussen de volkeren van de gehele wereld, en van de wederzijdse hulp op voet van gelijkwaardigheid.

Dat deze historische conferentie in Bandoeng plaats vond symboliseert de grote veranderingen welke zich de laatste tien jaren in Indonesië hebben voltrokken.

*

17 Augustus 1945 — de dag waarop de Republiek Indonesië werd uitgeroepen — zal voor altijd in de geschiedenis geboekstaafd blijven. Door het uitroepen van de Republiek werd de weg gebaand voor de verdere ontplooiing en versterking van de Indonesische nationale bevrijdingsbeweging.

Na ruim drie eeuwen onder verschillende uitbuitingssystemen van buitenlandse overheersing geleefd te hebben, van de Oost-Indische Compagnie tot aan de heerschappij van het monopoliekapitaal, werd dit grote land met zijn geweldige natuurlijke rijkdommen en nijvere bevolking, een *Republiek*.

De wordingsgang van de Republiek Indonesië is genoegzaam bekend. De onafhankelijkheid werd en wordt het Indonesische volk niet in de schoot geworpen.

Tijdens de Japanse bezetting van Indonesië groeide evenals in de andere Aziatische landen de vaste wil onder de bevolking om zich voor goed van alle koloniale overheersing te bevrijden.

De imperialisten waren echter niet van zins vrijwillig afstand te doen van hun privileges. Nog tijdens de tweede wereldoorlog sloegen Amerikaanse en Engelse imperialisten enorme wapenvoorraden op in Australië en India — niet voor de strijd tegen de Japanners, maar voor de strijd tegen de nationale bevrijdingsbeweging in de koloniale landen.

Na de capitulatie van Japan begonnen zij hun veldtochten tegen de

nationale bevrijdingsbewegingen van de verschillende landen.

De Amerikanen begonnen met dit werk in China, Korea en de Philippijnen, de Fransen in Viet-Nam, de Engelsen op Malakka en Indonesië totdat de Nederlandse regering gereed was met haar maatregelen tot het zenden van troepen.

Het financieren van deze koloniale veldtochten door de Amerikanen was geen „liefdewerk" ten bate van hun collega's-imperialisten. Bij de ondersteuning van de herkolonisatie van de belangrijke gebieden, die op het spel stonden, was het Amerika er om te doen om zelf in deze landen door te dringen. Amerika, dat er alles op gezet had om zijn belangen in China uit te breiden door Tsjang Kai-sjek te ondersteunen, zag deze belangen verloren gaan.

De Chinese volksmassa's overwonnen onder leiding van de Communistische Partij van China. De Amerikaanse imperialisten zochten als compensatie hiervoor nog meer dan voorheen de versterking van hun belangen in andere koloniale landen.

*

Nadat de Japanners ontwapend waren, moest het Indonesische volk de Republiek al meteen met de wapens in de hand beschermen tegen de Engelse troepen onder Lord Mountbatten. Het volk van Indonesië heeft standvastig in hevige gevechten de Republiek verdedigd in twee koloniale oorlogen, die door het Nederlandse leger met de steun van Amerika werden gevoerd.

Naast de gewapende aanvallen maakten de imperialisten ook van listen en lagen gebruik aan de conferentietafel om de Republiek de nek te breken. De overeenkomst van Linggadjati, waarin de Republiek de facto erkend werd, diende echter om tijd te winnen voor een nieuwe gewapende aanval. Een soortgelijke manoeuvre was de Renville-overeenkomst — op een Amerikaans oorlogsschip gesloten. Toen na de Renville-overeenkomst de laatste militaire stormloop werd ingezet, bleek de Republiek sterker en niet te vernietigen.

De besluiten van de RTC-conferentie in Den Haag, welke door vertegenwoordigers van Indonesië en Nederland, onder druk van Amerika, genomen werden, waren er op berekend zoveel mogelijk voordelen voor het Nederlandse imperialisme in de wacht te slepen.

Het zijn voldoende bewijzen voor de ware bedoelingen van de imperialisten, welke tegenwoordig de „hulp" aan de onderontwikkelde gebieden in hun vaandel hebben geschreven, als de nieuwe manier tot herkolonisatie. In werkelijkheid beogen zij het handhaven en versterken van hun economische en politieke invloed, het instandhouden van de koloniale uitbuiting door middel van monopolisering van de grondstoffenbronnen, kapitaalinvesteringen en grenzeloze uitbuiting van de bevolking.

Hand in hand hiermee gaan de pogingen van de Amerikaanse imperialisten om een agressief oorlogsblok in Zuid-Oost-Azië te vormen (zoals het SEATO-pact — Z.O. Azië pact).

In de RTC-overeenkomst is bepaald, dat alle plantages, fabrieken, olievelden, mijnen aan de vroegere buitenlandse bezitters, meest Nederlanders, moesten worden teruggegeven. Indonesië kreeg een schuldenlast opgelegd van 4 milliard gulden, waarvan 3/4 oude schuld van de

voormalige Nederlands-Indische regering en de kosten van de koloniale oorlogen. Verder werd het vraagstuk Nieuw-Guinea naar toekomstige besprekingen verschoven. De bedoeling hiervan is inmiddels duidelijk geworden. De Nederlandse regering weigert het westelijk deel van Nieuw-Guinea, dat altijd tot „Nederlands-Indië" behoorde, over te dragen, ja zij weigert er over te onderhandelen.

De Nederlandse reactie wenst dit eiland — een van de grootste ter wereld — rijk aan mineralen, als nieuw kolonisatiegebied en als militair steunpunt tegen de vrijheidsbeweging in Indonesië te behouden.

*

Ook op Indonesië heeft het Nederlandse monopoliekapitaal een krachtige greep. Het zijn Nederlandse banken en maatschappijen, die vaak onder Indonesische namen, Indonesische directeuren en heel veel Nederlandse vice-directeuren het financiële en economische leven van het land controleren en aan de belangen van de Nederlandse monopolies onderworpen houden.

In de regeringsinstellingen voeren nog veelal de vertrouwelingen van de Nederlandse kolonialen de scepter als „experts" en „adviseurs"! Er zijn veel Nederlandse ambtenaren afgevloeid, maar voornamelijk lagere ambtenaren. De 2000 die overbleven zijn bijna allemaal hogere ambtenaren en zaakwaarnemers van de koloniale uitbuiters.

De havens, deze knooppunten van verkeer en economisch leven, zijn in handen van de Nederlandse maatschappijen. De zee is vrij om te bevaren, maar om in grote havens binnen te komen heeft men de toestemming van Nederlandse maatschappijen nodig.

De koloniale uitbuiting is met de stichting van de Republiek niet verdwenen. De imperialisten hebben er voor gezorgd onder de nieuwe situatie hun invloedssferen te behouden. Hoewel de Amerikaanse investeringen toenemen, vooral in de olie-industrie, neemt het Nederlandse kapitaal de voornaamste positie in en heeft over de winsten niet te klagen.

De aandeelhouders van de grote maatschappijen schrijven in hun jaarverslagen over chaos en onzekerheid. Voor hen zijn de winsten, die uit Indonesië geperst worden, nog niet groot genoeg.

Zei Koningin Juliana niet kortgeleden in een rede voor de jeugd over de hulp aan de onderontwikkelde gebieden, dat de aarde rijk is, maar „de begeerlijkheden mogen nooit worden betaald door honger van anderen"?

Hoe heeft dan wel het Nederlandse koloniale bewind gehandeld, gezien de erfenis die het de Republiek Indonesië heeft nagelaten?

De kampongs en dessa's zijn een toonbeeld van grenzeloze armoede. Hutten zonder licht en zonder waterleiding. Er zijn millioenen werklozen. De werkers moeten voor enkele roepia's per dag in de gloeiende zon ploeteren voor een hap rijst.

Ziekte, honger, ondervoeding, gebrek aan hygiëne, huizen, ziekenhuizen, artsen, scholen en onderwijsinstellingen zijn de begeleidende verschijnselen van de koloniale maatschappij.

Op het platteland lijden de boeren onder dubbele uitbuiting, onder de uitbuiting van de buitenlandse, merendeels Nederlandse ondernemingen, en de inheemse feodale landheren en grootgrondbezitters,

die de boeren dwingen een groot deel van hun oogst af te staan. De boeren komen door hun armoede in de macht van de woekeraars en landheren, waarbij ze door leningen steeds verder in de schuld komen en daardoor onderworpen worden gehouden.

*

De revolutie van 1945 heeft haar historische taak, het vernietigen van de feodale verhoudingen, het doorvoeren van landhervormingen, en het uitbannen van de koloniale uitbuiting om de levensstandaard van de boeren en het volk te verbeteren, nog niet volbracht.

Maar de Augustus-revolutie heeft geleid tot een ongekende omvang van de nationale bewustwording van het Indonesische volk, dat in grote groepen actief gemaakt is in de vrijheidsstrijd. Voor het eerst in de geschiedenis is het mogelijk geworden voor de arbeiders, boeren en alle nationale krachten tot machtsvorming te komen. Onder het koloniale bewind werd immers elk sprankje van organisatie, hoe gematigd ook, vervolgd en onmogelijk gemaakt.

In deze tien jaar hebben zich naast de PKI ook andere grote politieke nationale partijen gevormd, waarvan de PNI een van de voornaamste is.

Ook de krachten van de arbeidersklasse, de boeren en het progressieve intellect hebben hun plaats gevonden in krachtige organisaties. Zo is er onze zusterpartij de PKI, met haar 500.000 leden. Er zijn de vakorganisatie de Sobsi met 3 millioen leden, de vrouwenbeweging Gerwani en de jongeren-organisatie Pemuda Rabijat met honderdduizenden leden en verschillende boerenbonden waaronder de BTI met 2.800.000 leden.

De Augustus-revolutie heeft het Indonesische volk toegerust met nieuwe ervaringen, verworven in een moeilijke strijd en door het brengen van grote offers, — zij heeft nogmaals duidelijk gemaakt dat men alleen door onderhandelen, waarop verschillende Indonesische leiders in het verleden hun hoop hadden gesteld, het imperialisme niet dwingen kan afstand te doen van zijn koloniale bezittingen, maar dat alleen de meest consequente strijd van *alle* onderdrukte klassen in het land, onder leiding van de PKI, dit kan bereiken. Ook de provocatie van Madioen in 1948 heeft de nationale vrijheidsbeweging niet kunnen vernietigen, al werden de PKI en de nationale organisaties zwaar getroffen door het verlies van duizenden strijders.

De Augustus-revolutie heeft de Nederlandse imperialisten belangrijke concessies afgedwongen en het hun onmogelijk gemaakt op de oude, directe wijze het land te onderdrukken. Het bestaan van de Republiek Indonesië heeft de positie van het Indonesische volk in zijn strijd voor vrijheid en zelfstandigheid versterkt.

Dat de kracht van de nationale bevrijdingsbeweging, onder leiding van de Indonesische arbeidersklasse en de PKI, zich in de toekomst verder zal versterken en nieuwe vooruitgang zal boeken, lijdt geen twijfel. Het opheffen van de Nederlands-Indonesische Unie, het opheffen van de directe contrôle van Nederland op de Indonesische handel, het terugtrekken van de militaire Missie, de beknotting van de winsten van de Nederlandse ondernemers in Indonesië door het heffen van hogere belasting op het overmaken van hun winsten, wijzen in die richting.

Ook Indonesië zal zich aan de greep van de Nederlands-Amerikaanse uitbuiting en dwang ontworstelen. Indonesië wordt hierbij gesteund door de besluiten van de AA conferentie, waaraan grote mogendheden als China en India deel hebben gehad en die ook door de Sowjet-Unie worden ondersteund. Die besluiten komen immers neer op wederzijds respect voor de territoriale onschendbaarheid en souvereiniteit van de ander, non-agressie, niet-inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van de ander, om welke economische, politieke of ideologische reden dan ook, gelijkheid, wederzijds voordeel en vreedzame samenleving.

Dit zijn de grondslagen voor het handhaven van de vrede in Azië en in de wereld, en voor het ontplooien van de vriendschap tussen de volkeren en de ontwikkeling van economische en culturele betrekkingen op voet van wederzijds voordeel.

De huidige Indonesische regering onder premier Ali Sastroamidjojo, welke gesteund wordt door de PNI, PSSI, de Nahdatal Ulama, de PKI en andere partijen, voert in deze richting haar buitenlandse politiek. Ook het bezoek van de premier aan China is een daad in de geest van vrede en vriendschap.

Het spreekt vanzelf dat de goede betrekkingen met China, India, de Sowjet-Unie en ook andere landen wanneer zij hiertoe op deze basis bereid zijn, zowel voor Indonesië als elk ander land van het grootste belang is.

De spreekbuizen van het grootkapitaal, de persen, de radio, hebben het dagelijks over de hulp aan de achtergebleven gebieden en de verhoging van de welvaart aldaar. Ook door de rechtse leiders van de PvdA als Suurhoff, worden hiervoor „offers" gevraagd aan de arbeiders, d.w.z. zij moeten tevreden zijn met hun „welvaart" en zich neerleggen bij de lage lonen, de hoge prijzen en de huurverhoging, omdat de bevolking in de achtergebleven landen het veel slechter heeft.

We willen de argumenten, die zij aanvoeren, niet in het geding brengen, zelfs niet aantonen wat ieder denkend mens weet, dat de „westerse beschaving" lang genoeg de gelegenheid heeft gehad, met behulp van de wetenschap en de modernste technische middelen, welvaart in deze gebieden te brengen en dat zij deze niet gebracht heeft. Ook niet in het eigen land.

Maar we kunnen niet voorbijgaan aan het feit, dat hulp en het scheppen van welvaart in welk land dan ook, westers of oosters, alleen mogelijk is, indien de vrede gediend wordt en op basis van gelijkheid. De politiek van de „westerse" imperialisten in de Aziatische en Afrikaanse landen dient echter de oorlogsvoorbereiding, het is de jacht naar grondstoffen, winsten en afzetmarkten.

Het is begrijpelijk dat de volkeren van de belanghebbende landen wantrouwig tegenover deze hulp staan.

Tot nu toe hebben alleen de Sowjet-Unie, China en Volksdemocratische landen bewezen dat zij inderdaad willen helpen door de handel op normale wijze te ontplooien, zonder er verplichtingen aan te verbinden.

Een treffend voorbeeld hiervan zijn de betrekkingen tussen de Sowjet-Unie en India. Nadat de Sowjet-Unie India met graan geholpen

heeft — in de jaren 1948-1951, toen het voedselprobleem in dit land zeer accuut was — zijn de handelsbetrekkingen versterkt. Het opmerkelijke hierbij is, dat de Sowjet-Unie werktuigen, machines, walswerk, kogellagers aan India levert. Er loopt een contract over de levering van een volledige uitrusting voor een werktuigenfabriek.

Dit jaar is er een nieuwe overeenkomst gesloten, terwijl de Sowjet-Unie helpt door het bouwen van een hoogovenbedrijf, dat een productie van 1 millioen ton staal per jaar zal hebben. Dit werk wordt door Sowjet-vaklieden uitgevoerd, waarbij zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van Indiase werkkrachten. Ook heeft de Sowjet-Unie op zich genomen, tegelijk met de bouw Indiase vaklieden te scholen. De bouw van het bedrijf wordt mogelijk gemaakt door het verstrekken van een langdurig crediet, dat in Indiase munt voldaan kan worden. Als het bedrijf gereed is zal het volledig aan India behoren en onder Indiase leiding staan. De imperialisten investeren kapitaal in eigen bedrijven in dergelijke landen en behalen grote winsten voor zichzelf.

De leveringen van machines en industriematerialen, uitrustingen en volledige bedrijven is een daadwerkelijke bijdrage voor de industriële ontwikkeling en bijdrage tot de werkelijke onafhankelijkheid van een land.

Ook landen als Jordanië, Pakistan, Joegoslavië, Ceylon, Ecuador hebben zich bereid verklaard, zoals de Verenigde Naties in Maart meldden, binnen het kader van de hulp aan achtergebleven gebieden, economische en technische hulp van de SU te aanvaarden.

Door de toepassing van de atoomenergie in de industrie, de landbouw en de geneeskunde, gaat de Sowjet-Unie een geweldige ontwikkeling tegemoet en zal daardoor nog krachtiger de handelsbetrekkingen en hulp van andere landen kunnen bevorderen. De Sowjet-Unie heeft zojuist verklaard dat zij ook bereid is te helpen de atoomenergie in de achtergebleven landen tot toepassing te brengen indien andere mogendheden daartoe ook bereid zijn.

Hoe anders is de houding van Amerika, dat slechts aan expansie en aan de geldzak van Wallstreet denkt. In Indonesië strijkt Amerika het grootste deel van de rubber- en tinproductie op en drukt de prijzen van de rubber ten nadele van Indonesië.

Amerika verbiedt Indonesië de handel met China, hetgeen gedeeltelijk doorbroken is door het zenden van een Indonesische handelsmissie naar Peking.

Ook het bezoek van premier Ali Sastromidjojo is een poging tot verbetering van de vriendschappelijke betrekkingen met China.

De AA conferentie en de huidige ontwikkeling in Indonesië is daarom een doorn in het oog van alles wat reactionair is. In het vooruitzicht van de algemene verkiezingen die over drie maanden zullen plaats vinden, waarbij het Indonesische volk voor het eerst naar de stembus gaat, trachten de imperialisten met behulp van reactionaire Indonesische kringen en figuren als Habia van binnenuit en van buitenaf een gespannen situatie te scheppen met het doel de huidige regering ten val te brengen en de verkiezingen te beïnvloeden. De insubordinatie van de waarnemend chef staf van het Indonesische leger Loebis, die niet accoord ging met de benoeming van een nieuwe opperbevelhebber van

de legerstrijdkrachten, Sambay Utoyo, is hiervan een uiting.

Ook de publicatie van het Witboek der Nederlandse regering naar aanleiding van het proces Jungschläger, het vroegere hoofd van de Ned. geheime dienst, dat aangeboden werd aan de Engelse en Amerikaanse regering is, een daad van inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van Indonesië.

Dergelijke stappen kunnen er slechts toe leiden de verhoudingen tussen Nederland en Indonesië nog slechter te maken.

Het is niet de eerste keer dat de imperialisten met behulp van Indonesische reactionaire krachten dergelijke spanningen trachten te verwekken en pogingen deden door een staatsgreep aan de macht te komen. Ook in October 1952 werd een dergelijke poging gedaan, waarbij officieren van de Sjahrir-partij een grote rol speelden. Zij organiseerden een tocht naar het parlement, die mislukte.

*

De nationale democratische krachten dienen dus met het oog op de komende algemene verkiezingen de grootste waakzaamheid te betrachten. De PKI heeft in een verklaring een concreet programma ontwikkeld voor een nationaal-coalitie kabinet op basis van het anti-kolonialisme, waaraan zij haar volledige steun toezegt.

In deze verklaring wordt er op gewezen, dat de regering Ali Sastroamidjojo een aantal punten van het PKI programma van Maart 1954 heeft uitgevoerd en dat zij zich met enkele andere punten bezig houdt.

Tot de punten in dit nieuwe programma behoren:

a) Volledige democratische vrijheden voor de volksorganisaties.

b) Vorming van een commissie, waarin de communisten zitting moeten hebben, om een ontwerp-constitutie op democratische grondslag op te stellen. Deze ontwerp-constitutie moet worden gepubliceerd en in het gehele land ter discussie worden gesteld.

c) Opheffing van de nog bestaande anti-stakingswetten.

d) Verbetering van de toestand van de boeren door de landheren te verplichten de grondhuur te verlagen; door de woekeraars te verplichten zich te laten registreren en de rente op de leningen te verlagen.

Een verbod om de boeren van het land te verjagen, dat zij van de buitenlandse ondernemingen in beslag hebben genomen.

e) Een nog intensievere bestrijding van de Darul Islam en andere terroristische benden. Het recht voor de boeren om zich gewapend tegen de Darul Islam en andere terroristische organisaties te verdedigen.

f) Democratisering van de staatsorganen. Ontslag en veroordeling van verraders en corrupte elementen en hun vervanging door betrouwbare personen die het volk willen dienen.

g) Democratisering van de dorps- en provinciale besturen door verkiezingen van deze lichamen.

h) Strijd voor de verbetering van de economische situatie in het land; verhoging van de rijst-oogst. Vermindering van de aanplant van rubber, koffie, en andere export-producten en vervanging door aanplant van eerste levensbehoeften. Bescherming van de nationale industrie tegen concurrentie van buitenlandse goederen. Prijzencontrôle. Uitbreiding van vrije buitenlandse handelsbetrekkingen met alle landen op basis van gelijke rechten. Vernietiging van de financiëel-economische paragrafen van de RTC-overeenokmst. Opheffing van het embargo op de handel met China.

i) Teruggave van schoolgebouwen, die voor andere doeleinden gebruikt worden, voor het onderwijs. Leerboeken en faciliteiten voor de jeugd.

j) Na het opheffen van het Unie-statuut gewone diplomatieke betrekkingen met Nederland tot wederzijds voordeel. De verdediging van Nieuw-Guinea als Indonesisch grondgebied.

k) Strijd tegen de herbewapening van Japan.

l) Een consequente vredespolitiek en het met volle kracht uitvoeren van de besluiten van de Azië-Afrika conferentie. Strijd tegen het opnemen van Indonesië in een oorlogs- en agressiepact. Geen bases voor buitenlandse mogendheden in Indonesië.

De PKI verklaart, dat dit programma volledig kan worden uitgevoerd door een nationale coalitie-regering en dat de uitvoering hiervan de voorwaarde zal zijn om de steun te verkrijgen van het volk en ook de voorwaarde om Indonesië te voeren op de weg naar nationale vrijheid, democratie en vooruitgang.

*

Op het 17e Partijcongres van onze partij werd in de inleiding van P. de Groot onderstreept dat Indonesië ontzaglijk veel voor Nederland te betekenen heeft.

> „Maar juist de koloniale verhoudingen, en nog meer de pogingen om deze door koloniale oorlogen, complotten, economische overheersing enz. te handhaven, hebben een kloof tussen Indonesië en Nederland gegraven, die hoe langer hoe breder zal worden, wanneer wij Drees en Luns hun gang laten gaan.
>
> Het Indonesische volk wenst niet langer als koloniale slaaf te leven, het wenst niet langer als ongelijkwaardige behandeld te worden, het wenst niet langer van zijn rechtmatig territorium West Irian beroofd te blijven, de militaire basis die als pistool op de borst van de Indonesische Republiek is gericht.
>
> **Alleen door de politiek der communisten, van vriendschap en gelijkwaardigheid, van verbreking van het economische en financiële juk der RTC overeenkomst, kan bereikt worden, dat Indonesië een nieuwe en betere betekenis voor Nederland krijgt dan ooit tevoren, als handelpartner, als klant en leverancier en ook als bondgenoot voor een vredespolitiek in de wereld."**

In deze geest vieren wij met Indonesië de tiende verjaardag van de Republiek.

Wij wensen de Republiek Indonesië, de Communistische Partij van Indonesië, en alle nationale krachten van harte geluk met de tiende verjaardag van de Republiek Indonesië en veel succes in de strijd voor de werkelijke onafhankelijkheid en in de strijd voor de vrede.

De viering van het tienjarig bestaan van de Republiek Indonesië legt ons de verplichting op alle krachten in te spannen in ons eigen land om een progressieve buitenlandse politiek van de Nederlandse regering, gebaseerd op vriendschappelijke betrekkingen tussen de volkeren op voet van gelijkwaardigheid, tot stand te brengen.

In deze geest vieren wij met Indonesië de tiende verjaardag van de Republiek.

Leve de vriendschappelijke betrekkingen tussen Nederland en Indonesië!

Leve het bondgenootschap tussen de Indonesische en Nederlandse arbeidersklasse!

15 Juli 1955 **A. AVERINK**

BANDOENG EN NEDERLAND

Nu vier maanden geleden, van 18 tot 24 April, werd in de Indonesische stad Bandoeng de Aziatisch-Afrikaanse conferentie gehouden, waaraan 29 landen uit deze twee werelddelen deelnamen. Reeds onmiddellijk werd algemeen erkend, dat deze bijeenkomst van het allergrootste belang was en zelfs in de geschiedenis geen precedent kende. Vandaar ook, dat haar het lot werd beschoren om met de lettercombinatie A.A. te worden bijgezet in het internationale afkortingenjargon, waarmee tegenwoordig belangrijke instellingen en begrippen worden aangeduid.

Nadien, toen de resultaten van de conferentie nauwkeurig waren bestudeerd en er meer afstand kon worden genomen van het nieuws van de dag, is de betekenis steeds duidelijker gebleken. Haar invloed blijft zich doen gevoelen; haar besluiten die de wil van meer dan de helft van de wereldbevolking weergeven, hebben nieuwe perspectieven geopend. Vandaar ook, dat Boelganin en Nehroe in de gemeenschappelijke verklaring na hun besprekingen te Moskou, over de Bandoengse conferentie zeiden, dat „de resultaten de aandacht verdienen en niet alleen voor de deelnemers, maar ook voor de zaak van de vrede in de gehele wereld van grote betekenis zijn".

Kolonialisme is niet dood

De Aziatische en Afrikaanse landen ondervinden in allerlei vormen nog de invloed van het kolonialisme. Ook de landen, die hun politieke zelfstandigheid hebben weten te veroveren, voelen er nog de gevolgen van. Zij lijden aan de achterlijkheid, die hun door de koloniale machthebbers is opgedrongen en moeten strijden en vele moeilijkheden overwinnen om ook op economisch gebied hun zelfstandigheid en souvereiniteit te vestigen. En op politiek gebied moeten zij steeds waakzaam zijn, dat geen nieuwe kolonialisten de plaats van de oude innemen.

President Sukarno, die namens de Indonesische Republiek de conferentie opende, wees met nadruk op dit nog steeds bestaande en gevaarlijke kolonialisme en de noodzaak om het volledig te doen verdwijnen.

„Vaak wordt ons gezegd", zo verklaarde hij, „dat het 'kolonialisme' dood is. Maar laten wij ons hierdoor niet voor de gek houden of zelfs maar troosten. Ik zeg u, het kolonialisme is nog niet dood. Hoe kunnen wij zeggen, dat het dood is, zolang uitgestrekte gebieden van Azië en Afrika niet vrij zijn. En ik verzoek u, denk niet alleen aan het kolonialisme in zijn klassieke vorm, zoals wij Indonesiërs en onze broeders in verschillende delen van Azië en Afrika het hebben gekend. Het kolonialisme heeft ook zijn moderne pakje, in de vorm van economische overheersing, van geestelijke overheersing, van in feite fysieke overheersing door een kleine maar vreemde gemeenschap binnen een natie. Het is een bekwame en vastbesloten vijand en het verschijnt in velerlei vermomming. Het geeft zijn buit niet gemakkelijk op. Waar, wanneer en hoe het verschijnt, het kolonialisme is iets slechts, een kwaad dat van de aarde moet worden verwijderd."

Dit verzet tegen het kolonialisme, in welk van zijn vormen dan ook, is alle landen van Aziëë en Afrika gemeen. Hoe ook hun politieke

stelsel is, hoe ook hun economie is georganiseerd, hoeveel verschillen er ook mogen zijn. Alle verschillen kunnen de gemeenschappelijke ervaringen van deze landen, het overeenkomstige karakter van hun toestand, hun gezamenlijke wensen en belangen niet wegnemen. Daarom is het hun mogelijk een gemeenschappelijke grondslag te vinden om tezamen op te treden met wederzijds begrip, eerbied, sympathie en ondersteuning.

Vandaar, dat de pogingen om, speculerend op de verschillen, eensgezinde besluiten te verhinderen, tot mislukking konden worden gebracht.

De A.A.-conferentie besloot tot een veroordeling van het kolonialisme. In al zijn vormen, op politiek, economisch, militair, cultureel en sociaal gebied. Zij verklaarde, dat het spoedig tot een eind moet worden gebracht.

De snelle ontwikkeling van de bevrijdingsbeweging in alle koloniale en afhankelijke landen, bezield door de oprichting van de Chinese Volksrepubliek en haar snelle ontwikkeling en door de nederlagen van de imperialisten tegen de volken van deze landen, is een waarborg, dat deze uitspraak van de conferentie verwezenlijkt zal worden. Het koloniale stelsel van het imperialisme, dat is begonnen uiteen te vallen, kan niet meer worden hersteld en zal steeds ernstiger slagen te verduren krijgen.

Slag tegen Luns

De tegen het kolonialisme gerichte besluiten van de Bandoengse conferentie zijn ook een slag tegen de Nederlandse bankiers en planters en de aan hen onderdanige houwdegens en politici. Dezen streven naar het behoud en de versterking van hun machtsposities; zij willen Indonesië verhinderen een zelfstandige economie op te bouwen en willen het ook op politiek gebied weer volkomen ondergeschikt maken. Daartoe steunen zij de Darul Islam-benden en de andere elementen, die de huidige regering willen omverwerpen en veranderen zij West-Irian (Nieuw-Guinea) in een militaire basis tegen de Indonesische Republiek. Zij weigeren onderhandelingen met Indonesië aan te gaan over de oplossing van de tussen beide landen hangende vraagstukken en verscherpen integendeel de verhoudingen, zowel op politiek als op economisch gebied. Het Witboek van Luns is een der laatste uitingen van deze houding.

De besluiten van de A.A.-conferentie zijn een veroordeling van deze politiek.

In een der resoluties wordt gezegd: „De Aziatisch-Afrikaanse conferentie ondersteunt, in verband met de door haar tot uitdrukking gebrachte opvatting over de afschaffing van het kolonialisme, de houding van Indonesië in het geval West-Irian, gegrond op de betreffende overeenkomsten tussen Indonesië en Nederland. De Aziatisch-Afrikaanse conferentie dringt er bij de Nederlandse regering op aan de onderhandelingen zo snel mogelijk te heropenen en haar verplichtingen voortvloeiend uit de bovengenoemde overeenkomsten uit te voeren. Ze brengt de ernstige hoop tot uitdrukking, dat de Verenigde Naties de betrokken partijen zal bijstaan bij het vinden van een vreedzame oplossing van het geschil."

Deze idee van onderhandelingen, waartoe de Nederlands regering

zich al herhaalde malen heeft geweigerd uit te spreken, is sindsdien overgenomen door de wereldbijeenkomst, die gehouden is in Helsinki. In een daar aangenomen verklaring wordt gezegd: „Wij verlangen het voeren van onderhandelingen tussen de regeringen van Indonesië en Nederland voor een vreedzame regeling van het vraagstuk West-Irian." De aanbeveling van Bandoeng, die door 29 landen werd gedaan, is nu overgenomen door de vertegenwoordigers van 68 volken. Het is nu een algemene vredeseis van alle volkeren, die trouwens ook door de werkelijk-nationale krachten in ons land vurig gewenst wordt.

Het is voor ons land van het grootste belang om daarop in te gaan en tot onderhandelingen te komen.

De spanning tussen beide landen dient niet het nationale belang van Nederland. Zij is alleen in het belang van de koloniale die-hards, die met behulp ervan al hun macht willen herkrijgen en die niet aarzelen de bestaande betrekkingen te niet te doen om hun doeleinden te bevorderen. Daar het voeren van onderhandelingen met erkenning van elkaars souvereiniteit en met in achtneming van de wederzijdse belangen is het mogelijk oplossingen te bereiken, die in het belang zijn van beide landen en die zullen leiden tot het aanknopen van meer en betere contacten op een gezonder grondslag.

„Politiek van kracht" tot mislukking gedoemd

Op politiek gebied is de conferentie van Bandoeng voor Nederland van grote betekenis geweest, omdat ze een nieuw bewijs ervan is, dat de „politiek van kracht", die ook de Nederlandse regering zowel in Azië als in Europa voeren wil, tot mislukking is gedoemd.

De „krachtspolitici" deden alles om de besprekingen te verhinderen en verstoren. Er werd zelfs naar de misdaad gegrepen.

Door sabotage op het vliegveld van Hongkong werd het Indische vliegtuig „Kashmir Princess" tot verongelukken gebracht, waardoor verscheidene Chinese afgevaardigden en een aantal journalisten werden gedood. Dat zulke middelen werden gebruikt, laat de onmacht van de imperialisten zien om met normale middelen tegen de bijeenkomst van de Aziatische en Afrikaanse volkeren op te treden.

Ook van binnenuit werd geprobeerd de conferentie te verstoren.

Na eerst de regeringen, die onder hun invloed staan, te hebben aanbevolen niet naar Bandoeng te gaan, werd later door de Amerikaanse diplomaten een andere tactiek toegepast, n.l. die van het Turfschip van Breda.

De afgevaardigden van landen als Turkije, de Philippijnen, Pakistan, Thailand en Ceylon kregen tot taak om het werk van de bijeenkomst te obstrueren. Zij moesten verhinderen, dat er eenstemmige besluiten werden genomen en door het opwekken van ideologische twisten de conferentie afleiden van de grote taken, die ze zich had gesteld.

Dit was een ernstige bedreiging voor het welslagen van deze conferentie, maar de plannen werden doorzien en het gelukte niet het gewenste doel te bereiken.

Vooral werd getracht over het wezen van het kolonialisme verwarring te zaaien en ook het socialistische deel van de wereld daaronder te scharen. Opvattingen, die zozeer in strijd met de waarheid zijn, kunnen echter gemakkelijk aan de kaak worden gesteld. Premier

Nehroe zei dan ook in zijn rapport aan het Indische parlement: „Zulke opvattingen konden geen deel uitmaken van een formulering namens de conferentie."

De solidariteit tussen de Aziatische landen bleef aldus gehandhaafd; er kon geen breuk worden veroorzaakt naar aanleiding van ideologische verschilpunten. Ook de Amerikaanse marionetten moesten uiteindelijk, om zich voor hun volkeren niet volledig te ontmaskeren, instemmen met de besluiten van de conferentie.

De imperialisten hebben in verband met hun oorlogsvoorbereiding tegen de socialistische wereld en hun strijd tegen de zich ontwikkelende vrijheidsbeweging van de koloniale volkeren getracht de landen van Azië te persen in hun militaire blokken, met name de Seato, terwijl zij ook in het Midden-Oosten allerlei soort militaire blokken aan het organiseren zijn. De woede van Luns c.s. over de Indonesische regering komt juist hieruit voort, dat zij weigert zich in een of ander militair blok te laten inlijven. De koloniale volkeren verzetten zich tegen het vormen van dergelijke blokken. Zij weten, dat dit nieuw kolonialisme met zich brengt, of dit nu gecamoufleerd is als buitenlandse „hulp" of niet.

De Bandoengse conferentie onderstreept deze opvatting. Haar besluiten laten zien, dat de „politiek van kracht" door de landen van Azië en Afrika niet wordt goedgekeurd. Zij stelde tegenover de blokpolitiek een andere weg.

Platform voor de vrede

Daarbij baseerde de conferentie zich op de vijf principes, die eerst door Nehroe en Tsjou En-lai zijn geformuleerd en waarbij zich later Birma aansloot. Het zijn de principes van wederzijdse eerbiediging van de territoriale onschendbaarheid en souvereiniteit, van de non-agressie, van de niet-inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van anderen, van de gelijkheid en het wederzijds voordeel, van het vreedzaam naast elkaar bestaan.

Deze beginselen werden opgenomen in de verklaring van de conferentie over de versterking van de wereldvrede en de samenwerking.

Hoe luiden de punten, die daarin zijn samengevat en zijn aanvaard door landen met ver uiteenlopende politieke en sociale stelsels? Met het oog op hun belangrijkheid is het goed ze hier volledig weer te geven:

1. *Eerbied voor de fundamentele menselijke rechten en voor de doeleinden en principes van het Handvest van de Verenigde Naties.*
2. *Eerbied voor de souvereiniteit en de territoriale onschendbaarheid van alle naties.*
3. *Erkenning van de gelijkheid van alle rassen en van de gelijkheid van alle naties, grote en kleine.*
4. *Onthouding van interventie of inmenging in de binnenlandse zaken van welk land dan ook.*
5. *Eerbied voor de rechten van iedere natie om zich te verdedigen, alleen of collectief, in overeenstemming met het Handvest van de Verenigde Naties.*

6a. *Afzien van het gebruik van de instellingen voor collectieve verdediging om de bijzondere belangen van enige grote mogendheid te dienen.*

6b. *Onthouding door ieder land van het uitoefenen van druk op andere landen.*

7. *Het zich onthouden van daden of bedreigingen met agressie of het gebruik van kracht tegen de territoriale onschendbaarheid of politieke onafhankelijkheid van enig land.*

8. *Regeling van alle internationale geschillen door vreedzame middelen, zoals onderhandelingen, verzoening, arbitrage of gerechtelijke regeling evenals door andere vreedzame middelen naar eigen keuze van de partijen, in overeenstemming met het Handvest van de Verenigde Naties.*

9. *Bevordering van wederkerige belangen en samenwerking.*

10. *Eerbied voor het recht en de internationale verplichtingen.*

In de preambule van deze principes werd nog gezegd, dat „alle naties het recht moeten hebben om vrijelijk hun eigen politieke en economische stelsel en hun eigen levenswijze te kiezen in overeenstemming met de doeleinden en principes van het Handvest van de Verenigde Naties".

De betekenis van deze tien punten is daarna in de verklaringen van de Sowjet-regering en de Joegoslavische regering, alsmede in de gemeenschappelijke verklaring van Nehroe en Boelganin onderstreept.

In de door Tito en Boelganin ondertekende verklaring worden ze „een belangrijke bijdrage tot de idee van de internationale samenwerking" genoemd en Nehroe en Boelganin noemden ze van historische betekenis, omdat ze de wegen en middelen bepalen om een betere economische, culturele en politieke samenwerking tot stand te brengen tussen staten met verschillende politieke en sociale stelsels.

Deze principes van internationale samenwerking zijn zodoende al door meer dan dertig landen aanvaard. Ze kunnen een gemeenschappelijk platform zijn voor alle volkeren bij het behoud en de versterking van de vrede.

Aanvaarding van deze principes kan de vrees voor het optreden van de grote mogendheden, die in vele kleine landen gekoesterd wordt, wegnemen en voor hen de zekerheid van een leven in vrede brengen. Het is in het belang van ons land, dat het een nieuwe buitenlandse politiek gaat volgen, die onafhankelijk is en de vrede dient. De poging om de nu gevolgde politiek als de enig juiste en werkelijk Europese voor te stellen, wordt alleen al door het feit gelogenstraft, dat slechts een derde deel van de Europese staten deze politiek volgt, die berust op „posities van kracht". Twee derden van de Europese staten, socialistische en kapitalistische, laten zich niet aan een politiek van blokvorming binden.

Voor een vredespolitiek vindt ons land in Indonesië een belangrijke partner. Een nauwer aanhalen van de vriendschapsbanden met het Indonesische volk, dat de politiek op basis van de principes van

Bandoeng warm ondersteunt, is daarom een zaak van het Nederlandse nationale belang.

Vreedzaam gebruik van atoomenergie

Ook met betrekking tot het vraagstuk van de atoomenergie heeft de Bandoengse conferentie zich gekeerd tegen de opvattingen van de „politiek van kracht".

Zij wees op de gevaren van de atoomoorlog en noemde het verbod van de productie, het experimenteren en het gebruik van kern- en waterstofwapens een dwingende noodzaak om de mensheid en de beschaving te redden.

Deze uitspraak is een belangrijke steun bij de wereldwijde campagne voor de verhindering van de atoomoorlog, waarop de generaals van Nato en Seato zich voorbereiden en waarmee ook de Nederlandse regeerders instemmen, gezien de vele oefeningen waarbij met de gedachte van het werpen van atoombommen op ons land wordt gespeeld.

De volkeren van Azië en Afrika willen de atoomenergie op een vreedzame manier gebruiken. De A.A.-conferentie stelde vast, dat dit voor deze landen van grote betekenis is, drong aan op snelheid bij het treffen van regelingen hiertoe en riep de betrokken landen op, volledig gebruik te maken van de mogelijkheden, die hun ter beschikking worden gesteld voor het vreedzame gebruik van de atoomenergie.

De atoomenergie zou deze landen in staat stellen om op een snelle wijze hun achtergebleven economie te ontwikkelen en de welvaart van hun volkeren te vergroten. Een dergelijke ontwikkeling is voor ons land, met zijn historische handelsbanden in deze gebieden, van grote betekenis.

Het optreden voor het vreedzaam gebruik van de atoomenergie is voor Nederland dan ook een nationale zaak. Direct, voor de ontwikkeling van industrie en landbouw in eigen land, maar ook indirect door de uitbreiding van de handelsbetrekkingen waartoe de voorwaarden worden geschapen.

Laster tegen socialisme weerlegd

De A.A.-conferentie was een weerlegging in de practijk van de laster, die tegen de socialistische en volksdemocratische staten met papegaaien-hardnekkigheid wordt herhaald.

Eens te meer bleek, dat de landen van het socialistische kamp, in dit geval China, er niet aan denken hun systeem aan andere volken op te leggen of hun wil te dicteren aan andere staten. Zij gaan uit van de principes van de buitenlandse politiek van de socialistische landen, die al door Lenin zijn geformuleerd, nl. het beginsel van het naast elkaar bestaan van verschillende maatschappelijke stelsels en het beginsel van niet-inmenging in de aangelegenheden van andere landen.

De besluiten van Bandoeng, zoals ook de besprekingen in Belgrado hebben aangetoond welke resultaten bereikt kunnen worden door de consequente toepassing van deze beginselen van het marxisme-leninisme.

In de gehele wereldpers is de rol onderstreept, die vooral Tsjoe En-lai op de A.A.-conferentie heeft vervuld. Hij heeft zich erop gericht in weerwil van de verschillen, wegen te vinden die voor alle deelnemende landen begaanbaar zijn en heeft er duidelijk op gewezen, van de eerste

dag van de conferentie af, dat China niet de anderen zijn methode en de door hem gevolgde weg wil opleggen.

Onder de propagandisten, die de communisten moeten voorstellen als lieden, die er naar streven hun stelsel met geweld uit te voeren of dit van buitenaf aan hun land willen opdringen, heeft dit optreden van Tsjoe En-lai verwarring veroorzaakt. Het heeft hun genoopt, zoals bv. P. van 't Veer in het rechtse P.v.d.A.-blad „Socialisme en Democratie" (Juni 1955) om wijsgerige beschouwingen te wijden aan „de glimlach van Tsjoe", die een listige vorm blijkt te zijn van Chinees imperialisme. Dergelijke kolderredeneringen laten de zielige positie zien, waarin deze rechtse elementen zijn geraakt.

Gebruikelijk is het ook te schreeuwen over de ijzeren gordijnen, die de communisten zouden ophangen. In het geval van China spreekt men dan over een bamboe-gordijn. Maar Tsjoe En-lai nodigde degenen, die zich tegen China hadden gericht, zoals bv. premier Romulo van de Philippijnen, uit, zelf eens een kijkje in China te komen nemen. Een Chinees spreekwoord aanhalend, zei hij: „Het is beter eenmaal te zien, dan honderd maal te horen."

Zo heeft de Bandoengse conferentie bijgedragen tot het slechten van de lasterverhalen, die ijverig verbreid worden door de rechtse elementen in de sociaal-democratie. De besprekingen die door de Sowjet-Unie met Oostenrijk, Joegoslavië en India zijn gevoerd, zijn eveneens overtuigend in dit opzicht.

Deze lasterverhalen zijn in Nederland echter hèt argument tegen samenwerking van socialisten en communisten bij het nastreven van gezamenlijke doeleinden.

Als de voosheid van deze „argumenten" wordt duidelijk gemaakt aan de socialistische werkers en een sfeer van vertrouwen wordt geschapen tussen socialisten en communisten, is een nieuwe koers mogelijk. Dan kan Romme, de vertegenwoordiger van de Amerikaans-Westduitse „politiek van kracht" in Nederland, met succes worden bestreden. Het is dan mogelijk Nederland te scharen in de zich uitbreidende reeks van landen met een zelfstandige politiek, los van militaire blokken.

JAAP WOLFF

BANDOENG VOORBEELD VOOR EUROPA

Wij hebben met bewondering de verslagen gelezen over de Conferentie van Bandoeng. Wij weten wat de Aziatische staten hebben bijgedragen tot de zaak van de vrede. De beginselen die werden verkondigd door Tsjoe En-lai en Nehroe zullen zonder enige twijfel de geschiedenis van onze eeuw verlichten. Ik wil de gedelegeerden van de Europese staten, die deelnemen aan de werkzaamheden van deze hoge Assemblée, vragen: is het mogelijk dat wij Europeanen niet in staat zouden zijn tot overeenstemming te komen, zoals de Aziaten hebben gedaan? Wat houdt ons daarvan terug? Verschillen in maatschappelijke stelsels of opvattingen? Maar toch zijn de gedelegeerden van de Philippijnen of van Pakistan tot overeenstemming gekomen met China. Noord-Vietnam met Laos. Misschien houden wij minder van ons Europa? Nee, dat geloof ik nooit!

(Uit de rede van Ilja Ehrenburg in Helsinki, Juli '55.)

EEN „NEDERLANDS-INDISCHE" LEGENDE

Onlangs kon men in De Volkskrant de volgende interessante ontboezeming lezen: „Het moet de huidige leiders (in Indonesië) thans wel duidelijk zijn, dat het land louter op eigen kracht de grens der grotere welvaart niet zal kunnen overschrijden. Wat er op dit moment aan welvaart heerst, rust voor een zeer groot deel op de investeringen, die Nederland en vooral particuliere Nederlandse en andere buitenlandse maatschappijen hebben gedaan. Verdere welvaart zal voor een aanmerkelijk deel ook uit buitenlands kapitaal moeten komen."

Deze zinsneden zijn de korte samenvatting van een legende, die zo oud is als het kolonialisme. Maar zij verdienen — in een tijdperk waar dagelijks gesproken wordt over de noodzaak van hulp aan de achtergebleven landen — onze bijzondere aandacht.

De vraag dient gesteld worden, waarom zich in de dagen van de 17de Augustus, nu tien jaar geleden — van de millioenen-massa der Indonesische bevolking een vreugde en geestdrift meester maakte, ongekend in de geschiedenis van dat volk? Was het allemaal een fictie? Vergiste men zich op nationale schaal en wierp men niet de „grotere welvaart" weg, die het alleenzaligmakende geheim van het buitenlandse kapitaal schijnt te zijn?

Natuurlijk had het Indonesische volk de les van de geschiedenis heel goed begrepen en, zo De Volkskrant in die bewogen dagen van Aug. 1945 een beschouwing geschreven mocht hebben van de strekking als hierboven vermeld, dan hadden de Indonesiërs ongetwijfeld het antwoord gereed.

Hoe komt het dan dat de „grotere welvaart" ons tot gisteren een welhaast onbereikbaar ideaal scheen?, konden zij vragen en antwoorden: omdát het buitenlandse kapitaal hier onbeperkt heer en meester was!

De les was immers, dat het Indonesische volk slechts armer werd, naarmate de Europese technici meer natuurlijke rijkdommen ontdekten en de Indonesische boeren en arbeiders meer in het proces van de exploitatie dier rijkdommen werden betrokken.

Indien het buitenlandse kapitaal werkelijk het wondermiddel van de „grotere welvaart" was, zou Indonesië thans een van de rijkste volken der aarde, met een overvloed niet alleen van rijst en de voor anderen meest gewone dingen van het dagelijkse comfort, maar ook van kapitaal moeten zijn.

De nuchtere werkelijkheid echter is, dat tot aan de dag van vandaag de rijkdommen van Indonesië, die ten gunste van de opbouw van een welvarende natie in kapitaal, d.w.z. productiemiddelen omgezet konden worden, naar het buitenland worden weggezogen.

*

Hoe was het in het verleden? Henriëtte Roland Holst heeft in haar boek „Kapitaal en Arbeid in Nederland" daarover treffende gegevens verzameld.

Zij vertelt dat in 1925 in Indonesië 27 suikermaatschappijen werkten

HANDELSBALANS NEDERLANDS-INDIE 1925-1938 (MILL. GULDENS)

	1925	*1926*	*1927*	*1928*	*1929*	*1930*	*1931*	*1932*	*1933*	*1934*	*1935*	*1936*	*1937*	*1938*
Uitvoer	1805	1590	1649	1585	1483	1162	750	545	471	490	499	540	953	660
Invoer	841	895	904	1011	1152	890	593	385	330	291	277	287	499	486
Uitvoeroverschot	964	695	745	574	331	272	157	160	141	199	222	253	454	174

BETALINGEN AAN HET BUITENLAND VAN NEDERLANDS-INDIE (MILL. GULDENS)

Interest	92	90	83	80	79	81	89	85	89	90	80	76	68	53
Winsten N.V.'s, handelswinsten	279	329	302	287	253	189	64	35	21	20	28	49	89	167
Passagekosten van en naar buitenland	20	21	33	34	29	29	25	17	13	14	14	13	13	13
Delegaties	15	15	15	15	15	12	10	8	7	6	6	16	19	19
Uitgaven verlof- en Mekkagangers	23	27	76	69	57	54	34	16	13	12	14	13	13	14
Directiekosten, tantièmes	43	60	54	47	36	24	20	16	14	14	14	16	20	27
Pensioenen	23	24	25	25	25	28	31	34	36	34	27	28	32	32
Schulddelging	42	40	40	51	55	43	33	47	58	45	33	34	26	39
Diversen	58	64	62	65	66	58	36	29	23	17	12	14	21	21
	595	670	690	673	615	518	342	287	274	252	228	259	301	385

NIEUWE KAPITAALBELEGGING IN NEDERLANDS-INDIE

	82	48	35	103	59	180	103	93	117	151	8	12	25	12

met een kapitaal van 85 millioen gulden. In dat jaar alleen maakten zij een winst 34½ millioen gulden. Bleef de winst in Indonesië? Geenszins. Jaren achtereen keerden die suikermaatschappijen dividenden van 40 tot 140 % uit aan hun Nederlandse aandeelhouders. In nauwelijks drie jaar tijds sleepten zij meer geld uit Indonesië dan het kapitaal dat zij er in hadden gestoken! „Reusachtige winsten heeft het koloniale kapitalisme in de laatste jaren afgeworpen", getuigt de schrijfster. „De ondernemersraad (van Ned.-Indië) schatte de belastbare winst... in 1924 op 490 millioen gulden, in 1925 op 540 millioen. Men kan aannemen, dat hiervan ongeveer 70 procent door de Nederlandse beleggers is ontvangen, dat is dus rond 370 millioen gulden."

Henriëtte Roland Holst wijst ook op het steeds toenemende overschot van de uitvoer boven de invoer in Indonesië. In de jaren tachtig bedroeg dit overschot volgens haar gegevens 25 millioen gulden, omstreeks 1910 reeds 700 millioen gulden en in het gouden jaar 1919 een milliard 400 millioen gulden.

Het wegtrekken van kapitaal ging daarna op ongekende schaal door. Hiernaast vindt men de belangrijkste financiële gegevens uit de periode van 1925 tot 1938, door ons verzameld uit het materiaal van het toenmalige Centraal Bureau voor Statistiek van het Nederlands-Indische Gouvernement.

Uit deze gegevens vallen wel enkele belangwekkende conclusies te trekken. Het totale uitvoeroverschot in de periode van 1925 tot 1938 bedroeg niet minder dan 5341 millioen gulden. Dit was het tribuut dat Indonesia aan zijn heersers moest betalen. Inplaats van Indonesië aan kapitaal te helpen, hielp Indonesië de kapitaalbezitters aan méér kapitaal.

Dit wordt duidelijk, wanneer men de gegevens nader beschouwt.

In de eerste plaats blijkt, dat de koloniale bezitters zelfs in de jaren van de diepste crisis — toen de koloniale productie een ongekend laagtepunt bereikte en honderdduizenden koelies op de plantages, in mijnen en olievelden ontslagen en aan de zwartste honger prijsgegeven worden, — dat zij zelfs in die jaren nog een uitvoeroverschot wisten te kweken. Het laagtepunt werd in het jaar 1933 bereikt, toen het nog „slechts" 141 millioen gulden bedroeg.

Het uitvoeroverschot wordt aan de andere kant door de constante stroom van kapitaaluitvoer weerspiegeld. De totale uitvoer aan gelden uit hoofde van betaling van interest, dividenden, handelswinsten, passagekosten, uitbetaling van gelden aan verlofgangers, en soortgelijke bedroeg in de veertien jaar van 1925 tot 1938 in totaal 6071 millioen gulden. Daartegenover stond in dezelfde periode slechts een kapitaalinvoer van 1028 millioen gulden. Het overschot van genoemde posten bedroeg dientengevolge 5043 millioen gulden, hetgeen ongeveer overeenkomt met het uitvoeroverschot. Dit is alleen al meer dan de totale beleggingen van Nederland in die tijd.

Het parasitaire karakter van het kolonialisme wordt verder geïllustreerd door het feit, dat de *nieuwe* kapitaalbeleggingen in Indonesië omgekeerd evenredig schijnen te zijn aan de winsten op de oude. Terwijl bijvoorbeeld de uitvoer van gelden in het conjunctuurjaar 1927 690 millioen gulden bedroeg, werd in hetzelfde jaar slechts voor een

bedrag van 35 millioen nieuw belegd. Een treffende illustratie op de bewering van de Volkskrant, hierboven vermeld.

Er moet echter hieraan worden toegevoegd, dat de kapitaalbeleggingen in de crisisjaren het nulpunt naderden. Nemen wij het jaar 1935. In dat jaar werd aan interest op leningen een bedrag van 80 millioen gulden naar het buitenland, hoofdzakelijk naar Nederland, gezonden. Voor het betalen van dividenden — 28 millioen en voor schulddelging zag men nog kans 33 millioen gulden over te maken. In hetzelfde jaar echter werd slechts voor een bedrag van 8 millioen gulden nieuw geld in Indonesië belegd. Ziedaar het ware karakter van hen die thans niet moede worden, ons te vertellen, dat landen als Indonesië niet zonder buitenlandse kapitaal tot grotere welvaart kunnen komen.

*

De keerzijde van de geweldige uitvoeroverschotten en van de onophoudelijke stroom van winsten naar het moederland is de positie van de Indonesische boeren en koelies in die tijd. De Britse koloniale ambtenaar J. S. Furnivall, een bewonderaar van de z.g. „ethische school", heeft in 1944 een studie over Nederlands-Indië laten verschijnen, waaraan de volgende gegevens ontleend zijn: In het zeer gunstige jaar 1926 werd het gemiddelde jaarinkomen van welvarende boeren op 1.090 gulden geschat. Het inkomen van pachters bedroeg gemiddeld 101 gulden per jaar of nog geen twee gulden per week en dat van de koelies 120 gulden per jaar.

Ir. S. J. Rutgers vermeldt in zijn boek over Indonesië, dat het contractloon van koelies in die jaren per dag ca. 47 cent bedroeg. Maar in de crisisjaren daalden de lonen tot een zodanig peil, dat de sociaaldemocratische bestuursambtenaar Mühlenfeld aanleiding vond tot zijn onsterfelijk geworden verklaring: „Een inheemse kan zich van 2½ cent voldoende voeden." En die verklaring werd, zoals ir. Rutgers bericht, in een 400 pagina's tellend rapport van de regering juist bevonden.

Het lot der boeren was al even treurig. Uitvoerrechten op de rubber, beperking van de beplante oppervlakte, schrikbarende daling van de opbrengsten (terwijl de prijs van Sumatra-tabak op de wereldmarkt in 1931 met 50 % daalde, kregen de boeren van Sumatra nog slechts een vijfde van de prijs, die zij het jaar er voor hadden ontvangen, vermeldt ir. Rutgers) — brachten de dessa-bevolking aan de rand van de vertwijfeling.

Maar het was juist deze ongekende rooftocht op het Indonesische volk, die de buitenlandse beleggers in staat stelde ook in de crisisjaren voort te gaan met het wegdraineren van de levenssappen van het volk, hun winsten te redden en de practijk van de uitvoer van millioenen guldens voort te zetten.

Het is van het grootste belang, bij deze schetsmatige terugblik op te merken, dat Indonesië alleen al in de periode van 1925 tot 1938 een bedrag van ca. vijf milliard vooroorlogse guldens voor de industrialisatie van het land, de opbouw van een industrie had kunnen aanwenden, ten einde de onmetelijke natuurlijke rijkdommen boven en onder de grond ten bate van eigen volk te exploiteren. Maar de middelen tot het opbouwen van de „grotere welvaart" werden systematisch tot op de laatste cent weggehaald.

In het jaar 1935 had de massale ellende tengevolge van de lage opbrengsten, de schandelijk lage lonen en de ontzettende werkloosheid een omvang aangenomen, dat zelfs de regering zich genoodzaakt zag een „gebaar" te maken. Zij stelde een bedrag van 25 millioen gulden beschikbaar, te verdelen over drie jaar. (Hierbij merken wij op dat alleen aan dividenden in deze periode 166 millioen gulden naar het buitenland werd overgemaakt!) Hoe werd dit bedrag verdeeld? Ir. Rutgers bericht dat 6,5 millioen bestemd werd voor irrigatie, 3,4 millioen voor kolonisatie, 3,3 millioen voor de bouw van bruggen, 7,6 millioen voor soortgelijke werkzaamheden, alles werkzaamheden tot „openlegging" van het land, en slechts een bedrag van 4,3 millioen gulden — onderverdeeld in een reeks kleine bedragen — kwam aan de bevolking ten goede.

En de industrialisatie? In deze tijd van de machine stelde de regering handweefmachines op afbetaling ter beschikking. Dat werd gedaan om het land te industrialiseren.

Deze stand van zaken, gepaard gaande met de constante stroom van winsten naar de kantoren van de koloniale maatschappijen in Europa, bevestigt ten volle de karakteristiek van het kolonialisme, die in het Leerboek van de politieke economie (Moskou) wordt gegeven:

> „Om de koloniale en afhankelijke landen uit te buiten, bouwen de imperialisten spoorwegen en bedrijven der extractieve industrie. Tegelijkertijd echter remt het optreden van het imperialisme in de koloniën de groei van de productiekrachten en berooft deze landen van de voorwaarden voor een zelfstandige economische ontwikkeling. De imperialisten hebben belang bij de economische achterlijkheid van de koloniën, aangezien deze achterlijkheid het voor hen vergemakkelijkt hun heerschappij over de achterlijke landen te bestendigen en de uitbuiting dezer landen te versterken... De in de koloniën heersende monopolies zorgen er voor, dat zich aldaar slechts die takken van productie ontwikkelen die de leverantie van grondstoffen en voedingsmiddelen aan het moederland verzekeren. Daartoe behoort de productie van bepaalde bodemschatten, de teelt van landbouwcultures voor de markt en hun voorlopige bewerking. Dientengevolge krijgt de economie van de koloniën en halfkoloniën een buitengewoon eenzijdig karakter." (Duitse editie, blz. 275/276.)

Geen wonder dan ook, dat — toen de 17de Augustus kwam — het Indonesische volk aan industriële uitrustingen uitsluitend inrichtingen vond, die onontbeerlijk waren voor het gereedmaken der grondstoffen tot verscheping overzee. Het wegennet en de moderne havenwerken waren onontbeerlijk voor een efficiënt vervoer der grondstoffen. De suikerfabrieken, om de ruwe suiker te maken, de rubberfabrieken, om het latex in een geschikte vorm te brengen voor het vervoer, de ertsfabrieken om het tin in een toestand te brengen, die lonend vervoer naar de Nederlandse smelterijen mogelijk maakte, de paar metaalfabrieken zijn hulpbedrijven en reparatie-inrichtingen om de plantages en mijnen in bedrijf te kunnen houden, enz. enz. Systematisch werd de opbouw van een eigen industrie verhinderd, hoewel de middelen daartoe in overvloed aanwezig waren. Dit was de erfenis, die de Indonesische staat kreeg, om van de schulden aan Nederland niet te spreken.

*

En nu zal men vragen, hoe de ontwikkeling na de oorlog was.
Om te beginnen zouden wij een enkel typerend feit willen aanhalen.

Volgens het jaarverslag van de Bank Indonesia over 1953, ontving de Indonesische regering in genoemd jaar van de „Eximbank" te Washington een lening van 150 millioen roepia. Maar in hetzelfde jaar moest Indonesië alleen al aan rente en aflossing op buitenlandse schulden een bedrag van 232 millioen roepia naar het buitenland overmaken, waarvan 144 millioen naar Nederland. Ziehier de erfenis van het koloniale bewind in zijn volle glorie.

Is de toestand van de koloniale periode veranderd, toen Indonesië doorlopend een groot uitvoeroverschot vertoonde?

Exportoverschot (in millioenen roepia; — betekent invoeroverschot)

1948	*1949*	*1950*	*1951*	*1952*	*1953*	*1954*
—94	—96	1316	1708	—19	751	2070

Hoewel men er rekening mee moet houden dat in Februari 1952 de devaluatie van de roepia op een derde van de toenmalige waarde plaats vond, laten de gegevens duidelijk genoeg zien dat er in wezen niets is veranderd.

Dit wordt onderstreept door enkele gegevens uit de Indonesische betalingsbalans (ontleend aan de Jaaroverzichten van het Internationale Monetaire Fonds te Washington en de Jaarverslagen van de Bank Indonesia)

Netto-betalingen aan het buitenland (totale betalingen min ontvangsten uit het buitenland in millioenen roepia)

	1948	*1949*	*1950*	*1951*	*1952*	*1953*
Inkomen uit beleggingen (zonder olie-maatschappijen)	67	137	93	157	434	621
Olie-maatschappijen	6	39	297	406	608	628
Betalingen der regering	+71	46	101	113	390	386
Reizen buitenland	8	32	33	26	106	119
Verzekeringen	7	77	38	29	139	148
Diversen	130	273	313	738	1088	508

De totale netto-betalingen aan het buitenland (waarin dus de ontvangsten uit hoofde van de goederenuitvoer min betalingen voor invoer van goederen zijn inbegrepen) hadden het volgende verloop:

1948	*1949*	*1950*	*1951*	*1952*	*1953*
393	761	+704	+486	2855	1515

Alleen in de jaren 1950 en 1951 (de z.g. Korea-hausse) was het uitvoeroverschot voldoende om boven de verplichte betalingen aan het buitenland een gering overschot te kweken.

De toestand, die men het best met schuldknechtschap kan omschrijven, duurt voort. Onder normale omstandigheden zou het grote uitvoeroverschot het land in staat stellen, met de opbrengst daarvan grote hoeveelheden kapitaalgoederen — zoals textielmachines, fabrieken tot verwerking van de rubber tot verbruiksartikelen, metaalfabrieken enz.

— aan te kopen. Maar bij de huidige stand van zaken is Indonesië wel verplicht zijn schatten naar het buitenland te sturen, omdat het schatplichtig is aan het buitenland. Terwijl het uitvoeroverschot in 1953 751 millioen roepia bedroeg, moest Indonesië in hetzelfde jaar 1249 millioen roepia aan dividend en andere winsten aan de buitenlandse maatschappijen betalen, en moest de regering op de oude koloniale leningen en wegens andere verplichtingen 386 millioen roepia overmaken. Ziedaar een van de reden van de financiële achteruitgang van het land.

Een andere reden is de eenzijdigheid van de ontwikkeling der Indonesische economie, waarop in het „Leerboek der politieke Economie" wordt gewezen en die het land zo bijzonder kwetsbaar maakt voor de invloed van de crisis in de imperialistische landen. Dat is duidelijk gebleken bij de prijsinstortingen voor producten als rubber, copra en tin, producten die — behalve de olie — de ruggegraat van de Indonesische uitvoer vormen.

Hoezeer Indonesië door zijn eenzijdige ontwikkeling van de grondstoffenproductie en het ontbreken van een evenwichtige verwerkende industrie van zijn grondstoffen wordt getroffen, moge uit de volgende gegevens blijken.

De prijsindex voor 18 uitvoerproducten (1938 = 100) bedroeg in December 1952 volgens het ministerie van economische zaken 1605 (in deze en de volgende cijfers komt ook de omvang van de inflatie tot uiting). Een jaar later was deze index op 1208, of met een kwart, gedaald. Indien de prijzen van de invoerproducten gelijk waren gebleven, dan nog zou Indonesië eind 1953 een kwart meer hebben moeten uitvoeren om dezelfde hoeveelheid buitenlandse industriegoederen te kunnen kopen als in 1952!

Maar de toestand was nog veel erger. In de eerste plaats waren de prijzen voor de invoergoederen in December 1952 reeds veel meer gestegen dan de prijzen van de binnenlandse producten zoals rubber, copra, tin enz. De index voor de prijzen van 44 invoergoederen bedroeg op dat tijdstip 2.246. Toen al was het prijspeil der invoergoederen zoals uit de gegevens te berekenen valt, bijna 40 % meer gestegen dan dat van de Indonesische grondstoffen. Maar terwijl het prijspeil van de Indonesische grondstoffen van Dec. 1952 tot Dec. 1953 met ca. een kwart daalde, bleven de prijzen van de invoergoederen zelfs nog stijgen! (Van 2.246 op 2.396.) Ziedaar een andere reden voor de financiële achteruitgang en een bewijs voor de toegenomen uitplundering van Indonesië.

Een bijzonder kenmerk van het voortduren der koloniale verhoudingen is behalve de zojuist genoemde ontwikkeling, het verschil in het prijspeil van de producten der Indonesische boeren en van de buitenlandse ondernemers. Zo daalden volgens de Indonesische statistische gegevens het prijspeil van 10 producten der Indonesische boeren (waaronder rubber, copra en suiker) in het hierboven genoemde tijdperk met ca. 35 %. Maar het prijspeil van de vier voornaamste producten der buitenlandse plantages en van tin daalde met slechts 21,5 %. Het verschil kwam via de handelsmonopolies in de zakken der buitenlandse ondernemers terecht. De uitbuiting der Indonesische boeren is dus versterkt.

Een ander gevolg van deze gehele funeste ontwikkeling is het feit, dat

de voorziening van de Indonesische economie met kapitaalgoederen zelfs ten opzichte van de zeer ongunstige vooroorlogse verhoudingen nog achteruit liep. Terwijl het aandeel van de invoer van kapitaalgoederen in 1938 nog 24,5 % van de totale invoer bedroeg, was het in 1953 tot 18.8 % gedaald. Terwijl men hier in het Westen dus hooghartig praat over de wens om Indonesië in de ontwikkeling van zijn economie te helpen, gaat de toestand in werkelijkheid achteruit, dank zij het instandhouden van de economische verhoudingen, die het vooroorlogse koloniale stelsel kenmerken.

*

Een bijzonder woord verdienen de in Indonesië werkende oliemaatschappijen, de Koninklijke Nederlandse Petroleum Maatschappij en de Amerikaanse Standard Oil.

Steunende op hun macht en geholpen door bepaalde groeperingen in Indonesië hebben zij extra-voordelige voorwaarden voor de uitoefening van hun bedrijf kunnen bedingen .Hun financiële transacties vielen tot 1952 geheel buiten alle algemene overheidsregelingen en het is zelfs nu nog gebruik, de verrichtingen der oliemaatschappijen — als erkenning van hun uitzonderingspositie — niet in de algemene statistieken op te nemen. De uit- en invoer van de buitenlandse oliemaatschappijen verliep als volgt (in millioenen roepia):

	1948	*1949*	*1950*	*1951*	*1952*	*1953*
Uitvoer	260	412	537	736	2070	2270
Invoer	753	283	242	162	987	895

Slechts het aanloop-jaar 1948 vertoonde een overschot van de invoer boven de uitvoer van olie en olieproducten. In de invoercijfers zijn de zeer grote bedragen voor de aankoop van olie elders tot verwerking in de Indonesische raffinaderijen inbegrepen. (Zo bedroeg de invoer van ruwe olie in 1953 alleen al 2,279 mill. ton). Hieruit blijkt, dat de invoer tot vervanging van versleten installaties en uitbreiding der bedrijven belangrijk geringer is dan uit de totale invoercijfers zou kunnen worden opgemaakt.

De officiële voorlichting over zulke zaken als productiekosten zijn uiterst slecht, zodat men slechts langs indirecte weg een inzicht in de winsten der oliemaatschappijen kan komen.

Uit de hierboven gepubliceerde staat van de netto-betalingen van Indonesië aan het buitenland blijkt echter zonneklaar, dat het bezit van machtige olievoorraden voor Indonesië niets anders dan een grote verliespost is. In 1952 bedroeg de netto-uitvoer der oliemaatschappijen aan geld 608 millioen en het volgende jaar 628 millioen roepia. De werkelijke netto-uitvoer van geld in 1953 was evenwel nog hoger aangezien sinds dat jaar de geldtransacties van een der olie-maatschappijen niet meer onder de uitzonderingsregeling vallen.

De gegevens zijn echter voldoende, om ons een inzicht in de geweldige winsten der oliemaatschappijen te verschaffen. Zij overtreffen vanzelfsprekend het bedrag der naar het buitenland overgemaakte gelden, aangezien een belangrijk deel der winsten pas bij de verkoop

van de uitgevoerde producten in de wereldmarkt gerealiseerd worden

De omvang der winsten wordt begrijpelijk, wanneer men weet hoe buitengewoon laag de lonen in Indonesië zijn. Volgens de „Arbeids Kontrole Dienst" in Djakarta zijn de lonen in de mijnindustrie op Java per dag ca. 6 roepia. Hiervoor kon men ruim 2 kg rijst kopen. Een zeer duidelijk inzicht in de verhoudingen krijgt men door een vergelijking van de lonen in de Amerikaanse en de Indonesische olie-industrie. Terwijl een Indonesische mijnarbeider ca. een halve dollar per dag verdient, is het dagloon van zijn Amerikaanse collega ca. 8 dollar of het zestienvoudige. Ziehier de bron van de maximum-winsten in Indonesië.

Het egoïsme en de winstzucht der oliemaatschappijen wordt treffend geïllustreerd door hun houding inzake de olievelden Pangkalan Brandan op Sumatra. Hoewel de raffinaderijen te groot zijn voor de binnenlandse productie van ruwe olie en de maatschappijen ruwe olie invoeren, weigeren zij hardnekkig de productie van Pangkalan te verwerken. De raffinaderij ter plaatse wordt niet hersteld en de ruwe grondstof moet onverwerkt in Indonesië verkocht worden. (Men leze hiervoor, wat Joop Wolff in zijn boek Het Rijk der Duizend Eilanden vertelt.)

De olieproductie zou niet alleen een rijke bron van inkomsten voor de betaling van nuttige aankopen in het buitenland kunnen zijn, maar ook een goedkope energiebron voor de Indonesische industrie. Maar het verbruik in Indonesië zelf is slechts een fractie van het verbruik in ons eigen land. Van de acht millioen ton olieproducten, die door de raffinaderijen in 1953 geproduceerd werd, bleef slechts 0,6 millioen ton benzine in Indonesië. Ongekende mogelijkheden voor de voorziening van een eigen industrie met energie, de bevordering van modernisering van de landbouw en de opbouw van een eigen chemische industrie gaan zo verloren.

Dit is de rol van de oliemaatschappijen in Indonesië en wanneer men hun effect op de ontwikkeling van de algemene economische toestand en de sociale verhoudingen zou willen kenschetsen, dan moet men zeggen dat dit nog nadeliger is dan die der overige buitenlandse ondernemingen. Het is een halve waarheid te zeggen dat de olie-uitvoer Indonesië aan de broodnodige deviezen voor aankopen in het buitenland helpt. De waarheid is immers dat wanneer de geweldige winsten der oliemaatschappijen in Indonesië bleven en ten nutte van de natie konden worden aangewend, hier een rijke bron van kapitaal voor de industrialisatie van het land en de schepping van „grotere welvaart" zou vloeien.

En hetzelfde geldt voor de overige grondstoffen van Indonesië. Wanneer men dan nog een cijfer voor de rol van het Nederlandse kapitaal in Indonesië wil, dan is er hier nòg een:

Volgens de gegevens van het Internationale Monetaire Fonds in Washington ontving Nederland in de jaren 1946 tot en met 1952 uit Indonesië en de koloniale bezittingen een netto-bedrag van 1.556 millioen gulden. Aangezien hiervan de regeringskosten voor het openleggen en koloniseren van West-Irian (Nieuw Guinea) reeds zijn afgetrokken, benadert de zichtbare netto-winst uit Indonesië in deze naoorlogse periode alleen al de twee milliard gulden. Maar het zijn zoals gezegd juist die groepen, aan wie deze goudstroom ten goede komt, die

niet moede worden te beweren, dat Indonesië niets zonder buitenlands kapitaal kan beginnen en dat het dus in het welbegrepen eigenbelang van het Indonesische volk zou zijn, buitenlands kapitaal aan te trekken.

Met het vaststellen van de feiten is de bestaande kapitaalnood van Indonesië vanzelfsprekend niet uit de wereld geholpen. Het zou dan ook onjuist zijn te beweren, dat Indonesië elke hulp uit het buitenland zou moeten afwijzen. De zaak is echter, dat het Indonesische volk dergelijke hulp slechts op basis van wederzijds voordeel, de erkenning van zijn souvereiniteit en het achterwege blijven van knechtende voorwaarden kan aanvaarden. De geschiedenis leert immers, dat de kapitaalverstrekking volgens de voorwaarden van het koloniale imperialisme tot bestendiging en vergroting van de armoede leidt en Indonesië juist de middelen ontneemt om een begin te maken met de exploitatie van zijn natuurlijke rijkdommen ten eigen voordele.

Men weet thans in Indonesië evenwel, dat de toepassing van de zojuist genoemde principes niet alleen noodzakelijk, maar ook mogelijk zijn bij de hulpverstrekking van het buitenland. Dat leert ons het verdrag tussen de Sowjet-Unie en India aangaande de bouw van een complete staalfabriek in India waarbij de Sowjet-Unie niet alleen een langlopend crediet tegen een matige rente verstrekt maar ook de installaties levert, voorzover die niet in India vervaardigd kunnen worden. Hierbij is het principe van de erkenning der souvereiniteit volledig toegepast, aangezien het gehele bedrijf eigendom van India wordt en door India zal worden beheerd.

De gehele transactie is afgesloten op het gezonde principe van wederzijds voordeel, hoewel — het moet gezegd — de voordelen voor de Sowjet-Unie in dit geval meer van indirecte aard (versterking van de vriendschapsbanden) zijn. Maar het voorbeeld is voor Nederland van zeer groot belang. Immers, wanneer wij ons afvragen, welke voordelen het Nederlandse volk uit het voortbestaan van de koloniale verhoudingen op economisch gebied in Indonesië heeft getrokken, dan luidt het antwoord: er waren slechts nadelen aan verbonden.

Het levenspeil van de werkende bevolking in ons land is gestadig achteruit gegaan en het voortbestaan dezer verhoudingen heeft slechts geleid tot aanwakkering van de reactionaire politieke verlangens der Romme-kliek.

Als gevolg van het voortbestaan der vooroorlogse economische verhoudingen is het handelsverkeer van ons land met Indonesië na de R.T.C.-conferentie sterk achteruit gelopen, ten nadele van Nederland. Het gevolg was ook dat de Nederlandse politiek zich in verband met het toenemende verzet in Indonesië tegen de handhaving van de economisch-financiële verdragen van de R.T.C.-conferentie aan de ene kant en het daardoor gesteunde verlangen der Nederlandse koloniale belangen om die verdragen te handhaven, meer en meer in de richting van de agressieve, Amerikaanse politiek in het Verre Oosten bewoog en tot werktuig van de Amerikaanse strategie werd. Dit heeft op zijn beurt weer tot de verslechtering van de relaties tussen de twee landen geleid, die nadelig zijn voor beide. Het is immers een onomstotelijk feit, dat niet alleen Indonesië veel voordeel van goede relaties zal hebben, maar omgekeerd is het nog veel meer waar, dat de belangen van ons

eigen volk bij de ontwikkeling dezer betrekkingen op de grondslag van wederzijds voordeel, rechtsgelijkheid en eerbiediging van de souvereiniteit gediend zijn.

Wanneer de C.P.N. zich dus in haar program, goedgekeurd op het 17de Congres, uitspreekt voor vervanging van de R.T.C.-overeenkomsten door normale economische betrekkingen op grondslag van gelijkwaardigheid, dan beantwoordt dat aan de waarachtige belangen van ons volk en dient het de versterking van de vrede en de vriendschap tussen de twee volkeren.

De voortzetting van de economische koloniale verhoudingen kan niet anders dan in voor ons land nadelige conflicten eindigen. Men moet zich er immers van bewust zijn, dat de ontwikkeling van de nationale bevrijdingsbeweging wetmatig is en voortkomt uit de gewettigde verlangens van het Indonesische volk.

Hoe eerder de oude, koloniale banden geslecht worden, hoe voordeliger voor Nederland en hoe meer vooruitzichten voor de ontwikkeling van nauwere economische banden tussen de twee landen.

F. BARUCH

DE LESSEN VAN BANDOENG

Toen ik in Parijs kwam, in de zomer van 1951, had ik het voorrecht van een onderhoud met Marcel Cachin. Aan het eind van het gesprek zei hij, terwijl hij mijn arm vastgreep als om zijn overtuiging meer kracht bij te zetten: „Zie je, het reusachtige China is nu een volksrepubliek, geleid door de communistische partij. Als wij de wereldvrede kunnen bewaren zal China in drie of vier jaar onoverwinnelijk zijn en heel Azië naar onze zijde hebben gebracht. Afrika volgt onvermijdelijk. En dan zullen wij de zaak van de volken voorgoed zien zegevieren."

Deze woorden krijgen nu hun schitterende bevestiging.

Van 18 tot 24 April zijn in de Indonesische stad Bandoeng de officiële vertegenwoordigers van China en van acht en twintig andere landen van Azië en Afrika bijeengekomen. Eenstemmig hebben zij zich uitgesproken voor de vrijheid van de volken, voor hun vriendschappelijke samenwerking, voor de versterking van de wereldvrede. En terecht schreef een van de verknochtste aanhangers van het internationale imperialisme, P. E. Flandin: „Een grote revolutie voltrekt zich voor onze ogen en het is verbijsterend, dat niemand zich er over schijnt op te winden."

*

In welke omstandigheden speelde zich deze historische bijeenkomst af, de eerste van zijn soort in de geschiedenis?

Op 28 December 1954 kwamen de gedelegeerden van de regeringen van India, Indonesië, Birma, Ceylon en Pakistan in Bogor overeen, om

een conferentie van de souvereine landen van Azië en Afrika bijeen te roepen. Zij besloten deze als taak toe te wijzen het bevorderen van de vriendschap en de samenwerking tussen deze landen en de versterking van de banden van goede nabuurschap; het onderzoeken van de maatschappelijke, economische en culturele problemen van de vertegenwoordigde landen en hun onderlinge verhoudingen op dit gebied; het bestuderen van de vraagstukken die verband houden met de nationale onafhankelijkheid, de rassendiscriminatie en het kolonialisme; het nagaan welke bijdrage de volken van de beide werelddelen kunnen leveren aan de zaak van de vrede en de internationale samenwerking.

Hiermee voerden de gedelegeerden van de vijf mogendheden een Indonesisch voorstel uit, dat enige maanden daarvoor was gedaan. Sommigen zeggen dat de regering van Djakarta slechts dit idee heeft geopperd met het oog op de verkiezingscampagne, die dit jaar gevoerd wordt, en om binnenlandse moeilijkheden te overwinnen. Niet iedereen is op de hoogte met de motieven van het kabinet van Sastroamidjojo. Maar het valt niet te ontkennen dat deze gedachte beantwoordde aan de diepste verlangens van de volken van Azië en Afrika. Hun wil was de overheersende kracht op de conferentie. Dat is het belangrijkste — de directe aanleiding is van ondergeschikte betekenis.

Deze volken hebben meer dan een eigenschap gemeen en hun belangen vloeien samen in gemeenschappelijke eisen. Ze hebben tientallen jaren, als het geen eeuwen zijn, de verschrikkingen van de koloniale overheersing gekend. De nationale vrijheid van al deze landen werd te vuur en te zwaard vernietigd, door mogendheden die voorgaven ze te willen beschaven. De zonen van deze landen werden tot kanonnenvlees gemaakt op de slagvelden van de imperialistische oorlogen. De economische rijkdommen van deze landen werden geroofd, de verarming van hun bevolking nam toe. Al deze landen hebben geleden onder de aanslagen op hun eigen beschaving en het verstikken van hun nationale cultuur. Al deze landen hebben lang en heldhaftig gestreden — maar ten koste van hoeveel mensenlevens! — om zich van de buitenlandse onderdrukking te bevrijden.

Sommige, zoals China, hebben zich totaal bevrijd. Andere, zoals India, Indonesië, verkregen hun nationale onafhankelijkheid, maar bevrijdden zich nog niet van de greep van het internationale kapitaal op hun economie. Weer andere bezitten slechts een formele onafhankelijkheid, het beheer door de imperialisten maakt dat ze zich slechts weinig onderscheiden van landen die officiëel geknecht zijn.

Deze volken hebben het internationale imperialisme de laatste tijd aanzienlijke slagen toegebracht. Maar het geeft zich niet gewonnen en zolang het niet definitief verslagen is, blijft het een gevaar voor allemaal.

Is het in deze omstandigheden niet logisch, normaal, dat deze volken onder elkaar beraadslagen, bijeenkomen, van gedachte wisselen over de mogelijkheden om hun vrijheid te bevorderen, om de agressieve plannen, die tegen hen gericht zijn, het hoofd te bieden, om hun veiligheid en hun geluk te waarborgen?

Zo beantwoordde de conferentie van Bandoeng dus aan de eerste levensbehoeften van de volken van Azië en Afrika.

Zonder enige twijfel zou zij twaalf jaar geleden nog ondenkbaar zijn geweest, toen Hitler-Duitsland zijn bloedige dictatuur aan Europa oplegde, toen het Japanse militarisme zijn vangarmen uitstrekte over Azië en toen India, Indonesië, Birma en zoveel andere landen de gehele last van het koloniale juk droegen.

Zij werd mogelijk dank zij de militaire verplettering van het fascisme, in hoofdzaak te danken aan de Sowjet-Unie.

Zij werd mogelijk dank zij een fundamentele verandering in Azië: de geboorte van de Volksrepubliek China, die tot stand kwam in het licht van de socialistische Octoberrevolutie van 1917. Op de puinhopen van een feodale staat, door dollars en Amerikaanse wapens gecorrumpeerd, heeft het Chinese volk in vijf jaar, onder leiding van de communistische partij, een vreedzame en sterke staat opgebouwd, die, na de grond aan de werkers te hebben gegeven, de honger, de overstromingen, de epidemieën en de corruptie heeft overwonnen, die snel vooruitgaat op de weg van de industrialisatie als de sleutel tot het geluk en de bloei van de cultuur.

De conferentie van Bandoeng werd mogelijk dank zij de nederlaag van de yankees in Korea en de militaire overwinning behaald door het Vietnamese volk, een overwinning, die met de hulp van het Franse proletariaat in Genève werd bezegeld.

Het is begrijpelijk dat de Jamali's en consorten, die de Sowjet-Unie bij de koloniale mogendheden trachtten in te delen, in deze omstandigheden alleen stonden en een klagelijke terugtocht moesten ondernemen.

Het is eveneens begrijpelijk, dat de Chinese delegatie buitengewoon de aandacht trok. „Een enquête onder de kleine delegaties," schrijft de speciale correspondent van de Figaro, „laat zien dat de aanwezigheid van het almachtige Volkschina van uitzonderlijk belang geacht wordt". Claire Barsal schrijft in de Tribune des Nations: „Opvallend is het geweldige persoonlijke — men zou bijna kunnen zeggen overrompelende — succes van Tsjoe En-lai. Een succes van het Volkschina bij de meerderheid van de gedelegeerden: het is zelfs mogelijk dat een meerderheid in de UNO als gevolg van deze sympathie-beweging vòòr de toelating van China te vinden zou zijn."

Dit succes is rechtevenredig met de afkeuring van het beleid van de regering van de USA en van degenen die zich onderwerpen aan deze regering en die China willen verhinderen zijn rechtmatige plaats aan de conferentietafel van de Verenigde Naties in te nemen. Alleen al het feit dat de Republiek waarvan Mao Tse-toeng de President is werd uitgenodigd, terwijl de schijnregering van Tsjang Kai-sjek, die op Washington steunt, tot vergetelheid en verachting werd gedoemd, is een krachtige oorveeg op de kaken van alle Dulles', die menen dat zij zich tegen de loop van de geschiedenis kunnen verzetten.

*

Eerlijk gezegd, verwachtten de imperialisten wel dat hun prestige een klap zou krijgen in Bandoeng. Daarom hebben zij ook aanvankelijk aan hun satellieten de raad gegeven om er niet aan deel te nemen. Maar toen het succes van de bijeenkomst van dag tot dag zekerder werd, ver-

anderden zij van tactiek, besloten zij tot deelname om verwarring en verdeeldheid te zaaien in de hoop op een mislukking. Zij schrokken er zelfs niet voor terug, het vliegtuig te saboteren, waarmee een deel van de Chinese delegatie reisde, wat het leven kostte aan begaafde journalisten. Maar deze middelen waren tot mislukking gedoemd.

De negenentwintig delegaties kwamen tot volledige overeenstemming in alle fundamentele vraagstukken. Zij spraken zich uit voor de Rechten van de Mens, zoals ze in het Handvest van de Verenigde Naties worden omschreven, en voor het recht van de volken en de naties om over zichzelf te beschikken. Zij veroordeelden de politiek en de praktijk van rassen-afzondering en -discriminatie. Zij eisten de toepassing van de resoluties van de V.N. ten aanzien van Palestina, met het oog op een vreedzame oplossing van het Palestijnse vraagstuk. Zij spraken zich uit voor de bevordering van de vrede en internationale samenwerking, voor ontwapening, tegen de atoomoorlog. Zij verklaarden zich voor de economische en culturele samenwerking tussen de Afro-Aziatische mogendheden. Zij eisten de afschaffing van het kolonialisme en wijdden een speciale resolutie aan de drie landen van Noord-Afrika, waarin staat: „Wat de onbestendige situatie in Noord-Afrika betreft en de voortdurende weigering om de volken van Noord-Afrika het recht te geven over zichzelf te beschikken, verklaart de Aziatische en Afrikaanse Conferentie dat zij de rechten van de volken van Algerije, Marokko en Tunis op zelfbeschikking en onafhankelijkheid ondersteunt en zij dringt er bij de Franse regering op aan, zonder verwijl tot een vreedzame oplossing van dit vraagstuk te komen."

Deze resoluties, die het stempel dragen van zuivere rechtvaardigheid, betekenen op zichzelf niets nieuws. Hun wezenlijke inhoud wordt sinds vele jaren met moed en vastberadenheid nagestreefd in de landen van het socialisme en door alle mensen van de voorhoede. Het nieuwe is, dat de regeringen van negentwintig landen deze resoluties officieel onderschreven hebben, met inbegrip van degenen die opdracht kregen om de aanvaarding te verhinderen door de poging om de conferentie op een zijpad te leiden als gevolg van discussies over ideologie. Ook deze gedelegeerden moesten vóórstemmen om te ontsnappen aan de veroordeling door hun volk en de mensheid.

Zij werden aanvaard door de leiders van meer dan de helft van de wereldbevolking, zij worden verdedigd door honderden millioenen mannen en vrouwen; daardoor zijn deze resoluties tot een kracht geworden waarvan de volken binnen niet al te lange tijd de vruchten zullen plukken.

Dat is het voornaamste feit dat tot uitdrukking kwam op de conferentie van Bandoeng.

*

De conferentie heeft nog andere onschatbare verdiensten.

Ten eerste smeedde zij voorgoed het verbond van de grote volken van Azië. Het is bekend dat de Amerikaanse imperialisten, na de nederlaag van de militaire kliek van Tsjang Kai-sjek, getracht hebben de Aziatische volken tegen de Chinese Volksrepubliek op te zetten. De pogingen leden schipbreuk, vooral in India en Pakistan. Foster Dulles

heeft deze lijn van de Amerikaanse politiek samengevat in de beruchte woorden: „oorlogvoeren in Azië, door de Aziaten" — uitsluitend ten bate van de imperialisten, zou men er aan toe kunnen voegen. In het vervolg wordt dat onmogelijk, zoals onlangs erkend werd door de burgerlijke Hindustan Times: „Er is geen enkele kans, dat wie dan ook er in zal slagen een tegenhanger van het communistisch China te scheppen, door India, Birma en Pakistan er tegenover te stellen."

In het algemeen moeten de krijgzuchtigen steeds meer de hoop verliezen, dat zij de mannen van de onderdrukte landen kunnen gebruiken voor hun roofoorlogen, zoals nog niet zo lang geleden het Franse imperialisme kon doen door Marokkaanse, Algerijnse, Tunesische en Afrikaanse soldaten te sturen om hun Vietnamese broeders in de strijd voor hun nationale onafhankelijkheid te doden. In dit opzicht is het veelzeggend, dat talrijke Marokkanen van de Franse strijdkrachten in het buitenland zich bij de verzetsbeweging hebben aangesloten, toen zij in hun vaderland terugkwamen.

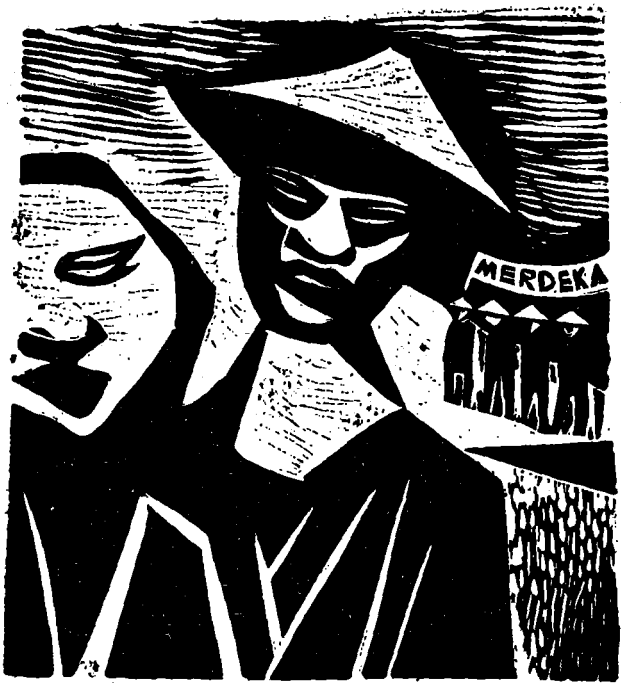
De conferentie van Bandoeng zal deze beweging bevorderen, zij zal nog meer de nadruk leggen op de weigering van de volken van Azië en Afrika om elkaar te doden of om kanonnenvlees te leveren voor een nieuwe wereldoorlog. Zij levert dus een kostbare bijdrage tot de versterking van de vrede, niet alleen in het Verre Oosten, maar in de hele wereld.

In verband met deze omstandigheden zullen de koloniale mogendheden meer moeilijkheden ondervinden wanneer zij Afrika tot een oorlogsburcht en een permanente bron van winst willen maken. Het is bekend dat zij zich, naarmate zij uit Azië worden verdrongen, steeds meer op Afrika concentreren. Het kleine gemarshalliseerde Europa beroept er zich zelfs op om te kunnen voortbestaan, zoals Chastenet op 4 April j.l. in Paris-Presse schreef, onder de titel *Eurafrika, laatste kans van Europa:*

> „Een belegerde veste... moet onvermijdelijk vallen wanneer ze niet beschikt over een achterland waar zij kan ravitailleren, arsenalen kan vormen, reserves kan kweken, kortom waar zij de noodzakelijke elasticiteit kan vinden om te ademhalen.
>
> Gelukkig voor Europa bezit het een dergelijk achterland: Afrika, het reusachtige Afrika, beladen met rijkdommen die nog niet of weinig werden geëxploiteerd, dat weliswaar in sommige streken overbevolkt is, maar in zijn geheel onderbevolkt.
>
> Wanneer West-Europa op zijn eigen krachten zou zijn aangewezen zou het vroeg of laat tot knechtschap vervallen. Verbonden met Afrika is het bijna onoverwinnelijk...
>
> De eerste voorwaarde voor succes is een nauwe band tussen de Europese mogendheden, die hierbij in de eerste plaats zijn geïnteresseerd, d.w.z. zij die zich reeds geïnstalleerd hebben op het zwarte werelddeel."

Chastenet vergeet te vermelden, dat het Duitsland van Adenauer eveneens zijn deel van de buit opeist, en dat het consulaire, financiële en technische commissies naar het Afrikaanse werelddeel zendt. Hij vermeldt ook niet dat de mannen van Washington zich daar al goed thuis voelen, strategische grondstoffen weghalen en atoombases inrichten.

Maar de volken van Afrika ontwaken en verzetten zich tegen alle

Proclamatie
Republiek Indonesia
17 Augustus
Piet van der Poll

plannen tot verdere knechting. Sommigen, zoals die van Marokko, Algerije, Tunis, zijn reeds in een ver stadium van de bevrijdingsstrijd. Anderen strijden op verschillende wijzen. Door de bewustwording te bevorderen draagt de conferentie van Bandoeng bij tot een strijdbaar gevoel van solidariteit tussen veertien honderd millioen mensen en geeft zij hun nieuwe redenen om de strijd vol te houden en in de naaste toekomst te winnen. Afrika zal dus steeds minder een mensenreservoir, en bron van strategische mineralen, een atoombasis voor de krijgsheren van Europa en Amerika zijn.

*

De conferentie van Bandoeng had nog meer grote verdiensten.

Zij heeft getoond dat alle internationale geschillen door onderhandelingen opgelost kunnen worden. De regeringen, die dit weigeren, zullen zichzelf buiten de kring van de mensheid plaatsen. Ook die van Washington zal hieraan niet ontsnappen. Begint zij het reeds te begrijpen? Men zou het kunnen geloven aan de hand van de ommezwaai van het State Department na het voorstel van Tsjoe En-lai om direct met hem te onderhandelen, gezien „de ontspanning in het Verre Oosten, en vooral in het gebied van Formosa". Nauwelijks was dit voorstel gedaan, of Washington verwierp het categorisch. Maar met het oog op de ongerustheid die dit in de hele wereld wekte, moest Eisenhower enkele dagen later erkennen, dat „de verklaring een beetje overdreven was" en hij gaf hiervoor als reden op, dat hij op dat ogenblik niet in Washington aanwezig was.

Het is duidelijk dat de druk van de volksmassa's onderhandelingen kan afdwingen, hoe moeilijk de geschillen ook zijn.

De conferentie van Bandoeng heeft nog iets anders van groot belang aangetoond. Zij bracht vertegenwoordigers van tientallen volken, van verschillende oorsprong en kleur bijeen. Deze mensen behoren tot politieke, economische en maatschappelijke stelsels, die zich zeer van elkaar onderscheiden. Desondanks werd overeenstemming bereikt op de essentiële punten. Is dat geen duidelijk bewijs dat er geen overwegend beletsel bestaat tegen vreedzame onderhandelingen en samenleving tussen de naties, op de grondslag van samenwerking en wederzijds respect?

Na de tweede wereldoorlog wist men, dat het koloniale stelsel tot verdwijnen gedoemd was. Thans kan men zonder overdrijving zeggen, dat zijn laatste uur nadert. De conferentie van Bandoeng heeft dit ingeluid. Natuurlijk gaat het niet vanzelf, zonder nieuwe inspanning, zonder talrijke offers. Maar de volken zullen uit de conferentie van Bandoeng de mogelijkheden putten om hun krachten te ontplooien, om snel en vastberaden vooruit te gaan naar een tijdperk van vrede en vrijheid voor iedereen.

Gezien deze omstandigheden, mag men zeggen dat de conferentie van Bandoeng, na de overwinning op het fascisme en de triomf van de Chinese revolutie de grootste gebeurtenis is van de laatste tien jaar.

ALI YATA
Secretaris van de
Communistische Partij Marokko

VRIJHEID EN SOCIALISME

(Voorwoord van Maurice Thorez bij een boek van Roger Garaudy)

Er is geen woord, geen begrip die zò verdraaid, zo misbruikt, op zo'n tegenstrijdige manier geïnterpreteerd werden als het woord, het begrip „vrijheid".

In het Frankrijk van voor de Revolutie, eiste de adel, in geschriften die aangeboden werden aan de Staten Generaal tussen 1614 en 1789, steeds weer voor zichzelf de vrijheid op: daaronder werd verstaan de verdediging en de handhaving van zijn voorrechten.

Zodra de burgerij zich in de achttiende eeuw bewust wordt van haar klassebelangen, komt zij op tegen de feodale lasten, misbruiken en voorrechten, tegen alle knechtingen die de vrijheid als blijvend en algemeengeldig natuurrecht beperken. De fysiocraten critiseren de gilden, de binnenlandse douanes, de inmenging van de staat; zij roepen de natuurlijke orde aan, die zich voor hen in drie woorden samenvat: eigendom, veiligheid, vrijheid. Laten gaan, op zijn beloop laten! — roepen zij.

Onder het vaandel van de vrijheid trekt de bourgeoisie in 1789 op tegen de burchten van de grote heren. Zegevierend neemt zij in haar Verklaring van de Rechten van de Mens en van de Staatsburger de nieuwe beginselen op, die het feodale recht vervangen. Uit naam van de vrijheid en van het bezit schaft zij de oude privileges af; zij verdeelt de grond van de heren en van de kerk tussen de boeren; zij verbiedt de mensen van hetzelfde beroep en van dezelfde industrie, bij de wet van Le Chapelier, om zich te verenigen teneinde hun „zogenaamde gemeenschappelijke belangen" te verdedigen. Vrijheid van overeenkomst, vrijheid van handel en industrie, vrijheid van het werk drukken hun stempel op de burgerlijke wetboeken. Het persoonlijk belang zal als drijfveer dienen voor elke activiteit, elke vooruitgang. Terwijl de burgerlijke wetgever het algemene belang, dat door het egoïsme van de individuen miskend en elk ogenblik met de voeten getreden wordt, definiëert als de som en de doorsnee van de particuliere belangen.

In het „Communistisch Manifest" analyseert Marx op aangrijpende wijze de nieuwe economische en maatschappelijke verhoudingen, die de bourgeoisie instelde toen zij aan de macht was gekomen:

> *„In plaats van talrijke, met grote offers verkregen vrijheden, stelde zij de ene gewetenloze handelsvrijheid. Kortom, in plaats van de uitbuiting die godsdienstige en politieke illusies maskeerden, stelde zij een openlijke, schaamteloze, directe, brutale uitbuiting."*

Reeds in „Het Joodse vraagstuk" (1844) had Marx de grenzen en de aard van de burgerlijke vrijheid omschreven:

> *„Geen van de z.g. rechten van de mens gaat dus uit boven de egoïstische mens, boven de mens zoals hij lid is van de burgerlijke maatschappij, d.w.z. een individu gescheiden van de gemeenschap, in zich zelf gekeerd, uitsluitend in beslag genomen door zijn persoonlijk belang en gehoorzamend aan zijn particuliere willekeur."*

Een paar jaar later, in 1847, in Brussel, in zijn beroemde rede over het vraagstuk van de vrijhandel riep Marx uit:

> *„Mijne heren, laat u niet imponeren door het abstracte woord vrijheid. Vrijheid van wat? Het is niet de vrijheid van een individu zonder meer, tegenover een ander individu. Het is de vrijheid die het kapitaal heeft om de arbeider te verpletteren."*

Zo is de vrijheid in de kapitalistische maatschappij niets anders dan een mystificatie, een mantel om de onderdrukking van de werkende klassen door de heersende klasse, die de productiemiddelen bezit, te verbergen.

Lenin heeft het denkbeeldige en bedriegelijke karakter van de burgerlijke democratie aangetoond. In „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky" schreef hij:

> *„Terwijl de burgerlijke democratie een grote historische vooruitgang betekende, vergeleken met de middeleeuwen, blijft zij, en moet zij onder het kapitalistische regiem steeds blijven, een beperkte, verminkte, valse, schijnheilige democratie, een paradijs voor de rijken, een val en een lokaas voor de uitgebuiten, voor de armen."*

In de strijd tegen het kapitalistisch regiem heeft Lenin herhaaldelijk dit bedriegelijke spel aan de kaak gesteld. De vrijheid betekent voor de bevoorrechten en de uitbuiters het recht om van hun dividenden te leven, de proletariërs uit te hongeren, hen in de gevangenis te werpen zodra zij enkele vrijheden opeisen. In de revolutie van 1905 schreef Lenin:

> *„Mijne heren burgerlijke individualisten, uw redevoeringen over de absolute vrijheid zijn niets dan de reinste schijnheiligheid. In een maatschappij die berust op de macht van het geld, in een maatschappij waar de massa's een ellendig bestaan lijden terwijl een handvol rijken slechts parasiteren, kan geen werkelijke en waarachtige vrijheid zijn."*

Deze werkelijke vrijheid, die Lenin wenste en waartoe hij opriep om ze te veroveren door het omverwerpen van het kapitalisme, betekent de afschaffing van de heerschappij van de ene mens over de andere, de afschaffing van de uitbuiting van de ene mens door de andere. Zolang deze bestaan, steunend op het dwangapparaat van de burgerlijke staat, kan er geen sprake zijn van totale vrijheid. De ervaring heeft het bewezen: hoewel de meest ontwikkelde kapitalistische staten in principe en op papier democratische vrijheden aan het volk kunnen verlenen, maken de feiten de inhoud van de wetten krachteloos. Terwijl de wetten een formele vrijheid verkondigen, dwingen de feiten tot een reële onderwerping.

Het vraagstuk van de vrijheid kan niet abstract gesteld worden, maar in het licht van de klassenstrijd.

Overal waar een klasse een andere uitbuit, is de vrijheid een ijdel woord. Om dit in te zien is het voldoende, de werking van de burgerlijke democratie na te gaan: de volksmassa's worden in feite buiten het bestuur van de politieke zaken gesloten. Ook de mogelijkheden tot het omhoogkomen en de ontplooiing van het individu zijn in feite voor de werkers uitgesloten.

De werkelijke vrijheid kan slechts tot stand komen in de klasseloze maatschappij, wanneer de heerschappij van het product over de producent, de heerschappij van de uitbuiter over de uitgebuite opgehouden heeft te bestaan. Dan pas zullen er werkelijk menselijke verhoudingen ontstaan, de mensen zullen beginnen hun geschiedenis met volledig bewustzijn te maken. De socialistische revolutie is de beginstreep, zoals Engels in de „Anti-Dühring" schreef, van „de sprong van de mensheid uit het rijk van de noodzaak in het rijk van de vrijheid".

Dit algemene overzicht van het vraagstuk van de vrijheid, voortkomend uit de analyse van de maatschappij en van de geschiedenis, verwerpen de ideologen van het kapitalisme vol afgrijzen. Zij houdt de veroordeling van hun klasse in en kondigt haar nabije einde aan.

Zij maken van de vrijheid een strijdros tegen de onweerstaanbare gang van de historie, tegen het socialisme.

In naam waarvan vermenigvuldigen de imperialisten in de hele wereld hun provocaties en agressie? In naam waarvan steunen zij in alle landen de reactionnairste regeringen en krachten? In naam waarvan hebben zij Korea en Viet-Nam te vuur en te zwaard verwoest? In naam waarvan bewapenen zij het wraakzuchtige Duitsland van Bonn en

zetten zij de vroegere nazi's, de massamoordenaars van Lidice en Oradour opnieuw in het zadel? In naam waarvan leggen zij rondom het kamp van het socialisme en de vrede een gordel van vliegvelden en luchthavens voor hun bombardementsvliegtuigen? In naam waarvan streven zij naar militarisatie en naar oorlog? In naam van hun vrijheid om uit te buiten, om te roven, om te onderdrukken!

Ter „verdediging van de vrije onderneming" riep president Truman op om de kapitalistische Heilige Alliantie te smeden. Ter „verdediging van de vrije wereld" zwaait president Eisenhower met de fakkel van de atoomoorlog. Maar hun „kruistocht voor de vrijheid" bedriegt slechts degenen die bedrogen willen worden. Overal gaat ze gepaard met een verscherping van de ergste reactie, met de onderdrukking van alle vrijheden, met barbaarse misdaden zoals de moord op de Rosenbergs of het uitroeien met napalm van hele bevolkingen, met minachting voor en afschaffing van de elementairste rechten van de werkers, met een cynische fascisering... Tien jaar na de vernietiging van Hitler verlangt de Amerikaanse minister van „justitie", Brownell, dat meningsdelicten met een gevangenisstraf van tenminste twintig jaar gestraft zullen worden...

De vrijheid is dus alleen een masker, waarmee de ergste vijanden van de vrijheid zich tooien.

Roger Garaudy heeft in zijn boek al deze leugens over de vrijheid aan de kaak gesteld. Hij levert hiermee een kostbare bijdrage tot de strijd tegen het imperialisme, tot de strijd voor de vrede.

*

In Juni 1953 promoveerde Roger Garaudy aan de Sorbonne op een proefschrift over „De materialistische kennistheorie". In Mei 1954 verkreeg hij in Moskou de graad van doctor in de filosofische wetenschappen met zijn proefschrift over „Het vraagstuk van de vrijheid en van de noodzaak in het licht van het marxisme". Het was de eerste keer dat een filosoof in Frankrijk zowel als in de Sowjet-Unie de hoogste universitaire onderscheiding ontving.

Het proefschrift van Roger Garaudy over de vrijheid wordt thans aan het Franse publiek aangeboden.

Het werk bestaat uit vier delen: een geschiedenis van de begrippen noodzaak en vrijheid vòòr Marx; de marxistisch-leninistische oplossing van de problemen van de noodzaak en van de vrijheid; de burgerlijke democratie; de Sowjet-democratie.

De burgerlijke filosofie is er noch in het verleden noch in onze tijd in geslaagd, een juiste oplossing te geven voor het vraagstuk van het determinisme en van het indeterminisme. Het marxisme, dat het vraagstuk oploste, zou daarmee de volksmassa's in staat stellen de werkelijke vrijheid op het politieke, sociale en nationale plan te veroveren en de mens de mogelijkheid geven de maatschappelijke verhoudingen te beheersen en de natuurkrachten werkelijk aan zich te onderwerpen.

Roger Garaudy heeft de ontwikkeling van het begrip vrijheid in de geschiedenis van de filosofie nagegaan: hij heeft Descartes, Spinoza, de Franse en Engelse materialisten van de zeventiende en achttiende

eeuwen, Kant, Fichte, Hegel bestudeerd. Hij heeft aangetoond dat de vooruitgang op filosofisch gebied altijd verbonden was met de ontwikkeling van de strijd der vooruitstrevende maatschappelijke krachten tegen de reactie. Garaudy analyseert de idealistische theorieën die een valse interpretatie geven van de vrijheid, ontmaskert hun klassekarakter en zet hun tekortkomingen, hun fouten uiteen.

In het gedeelte, dat aan de Sowjet-Unie is gewijd, bestudeert de schrijver de historische noodzaak van de dictatuur van het proletariaat en de reusachtige economische en maatschappelijke ontwikkeling die er op gevolgd is: de strijd tussen het oude en het nieuwe speelt zich niet meer af in de vorm van de klassenstrijd, maar in de vorm van de kritiek en zelfkritiek. „Geen enkel plan", schreef Stalin, „kan zelfs maar rekening houden met alle mogelijkheden die ons regiem inhoudt en die pas aan het licht komen in de loop van het werk".

Een Franse journalist van de „Figaro" verbaasde zich erover dat Garaudy naar Moskou was gegaan om stellingen over de vrijheid te verdedigen. Tegenover zijn Sowjet-promotors gaf Roger Garaudy een passend antwoord op deze onhebbelijkheid:

„Het dialectisch materialisme", zei hij, „leert ons dat men het beste een of ander verschijnsel kan bestuderen waar het bestaat en zich ontwikkelt. Om bijvoorbeeld de jeugdcriminaliteit te bestuderen, zou het goed zijn de Verenigde Staten uit te kiezen. De studie van het vraagstuk van de vrijheid kan nergens beter plaatsvinden dan in het land waar de werkelijke vrijheid zich voor het eerst in de geschiedenis van de wereld ontplooit."

Door de talrijke gegevens, die het bevat, het grote aantal concrete voorbeelden uit de praktijk van het politieke en maatschappelijke leven van vandaag, door het systematiseren van het ideologische en politieke materiaal dat hij verzameld en beoordeeld heeft, levert het werk van Roger Garaudy een arsenaal van argumenten en ideeën aan ieder die zich in het vraagstuk van de vrijheid verdiept, de as waarom de revolutionnaire strijd van het proletariaat en de onderdrukte volken van de hele wereld draait.

De Franse communisten kunnen er terecht trots op zijn, dat een van hen dit werk heeft geschreven en de waardering ontving van de Sowjetfilosofen. Zo wordt eens te meer bewezen hoeveel profijt het wetenschappelijke denken kan trekken uit een culturele toenadering tussen beide landen, de onmisbare vriendschap die het Sowjetvolk verenigt met het Franse, en de ideologische eenheid van de internationale communistische beweging.

MAURICE THOREZ

ABSOLUTE VERARMING VAN DE ARBEIDERSKLASSE

Wij brengen hieronder het eerste gedeelte van een artikel van dr. J. de Leeuwe, waarin de rechtse sociaal-democratische „theorieën" bestreden worden, die verkondigen dat het levenspeil van de arbeiders onder het kapitalisme steeds stijgt. Deze opvattingen beogen de arbeiders te verzoenen met de kapitalistische uitbuiting en hen van de strijd af te houden. In ons land hanteert de P.v.d.A.-leiding deze argumenten om haar capitulatie-politiek tegenover Romme aanvaardbaar te maken. Tegelijkertijd is de verbreiding van dergelijke opvattingen bestemd om de eenheid van actie tegen te gaan; daarom is het voor de strijd van de arbeidersklasse noodzakelijk, dat ze bestreden worden. Een hulp voor die strijd biedt dit artikel over de absolute verarming, dat wij van harte ter lezing aanbevelen.

Redactie P. en C.

I

Onder *absolute verarming* wordt verstaan het direct dalen van de levensstandaard, de directe materiële en culturele achteruitgang.

Behoudens gedeeltelijke en tijdelijke verbeteringen (zie onder) verarmt in alle kapitalistische en gekoloniseerde landen de arbeidersklasse absoluut. Onder het huidige kapitalisme, het imperialisme, bedreigt dit lot de gehele werkende bevolking, maar de arbeidersklasse blijft er het zwaarst onder lijden.

Verarming van de meerderheid der bevolking heeft namelijk de ernstigste gevolgen voor de arbeidersklasse, allereerst wegens de toevloed van voormalige kleine ondernemers, die — door de grote concerns „stuk gemaakt" en van alles beroofd — het werklozenleger komen vergroten, hetgeen de situatie van de gehele arbeidersklasse verzwaart.

De algemene wet der kapitalistische accumulatie

Het karakter van de kapitalistische productie wordt bepaald door winstbejag. Een kapitalist die geen winst maakt, is spoedig kapitalist-àf. Doch deze winst is de *meerwaarde* die door het proletariaat is voortgebracht, anders gezegd: de winst is het product van onbetaalde arbeid die het proletariaat voor de kapitalisten verricht.

De kapitalisten hopen de meerwaarde op. Die ophoping heet *accumulatie*. In het algemeen leidt de accumulatie van meerwaarde door de kapitalist tot weer nieuwe en vergrote productie van meerwaarde door de arbeiders en aldus weer tot nieuwe en vergrote accumulatie van meerwaarde door de kapitalist. Dat wil zeggen: van zijn winsten gaat de kapitalist, waar dit mogelijk is, uitbreiden en tevens maakt hij op zijn wijze gebruik van de vooruitgang der techniek. Dit laatste leidt ertoe, dat de kapitalist de arbeiders noodzaakt zich méér in te spannen en méér te leveren dan tevoren en wel tegen een loon met

minder koopkracht: onder kapitalistische verhoudingen maakt de voortschrijdende techniek het werk van de meerderheid der arbeiders ongeschoolder en daarmee lager beloond. De andere zijde van deze ontwikkeling is, dat er onder het kapitalisme bij voortschrijdende mechanisatie naar verhouding steeds minder arbeiders ingeschakeld worden. Weliswaar worden door uitbreiding der kapitalistische productie meer arbeiders aan het werk gezet, maar bij het kapitalistisch gebruik der techniek groeit het werklozenleger als regel sneller dan het aantal werkende arbeiders.

Wij zien dus, dat, naarmate in de kapitalistische maatschappij de rijkdommen groeien, één deel van de arbeidersklasse veroordeeld wordt tot zwaardere arbeid en dalende beloning, terwijl het andere, werkloze deel der arbeidersklasse zich naar verhouding sneller uitbreidt. De rijkdommen hopen zich op in de handen van de uitbuitende klasse, terwijl de arbeiders verarmen. De accumulatie van rijkdom aan de zijde der kapitalisten sluit in zich: de accumulatie van ellende, afmattende arbeid, slavernij, onwetendheid bij de arbeiders. *Dit* (zo zegt Marx) *is de absolute, algemene wet van de kapitalistische accumulatie.* (Hoofdstuk 23 van het eerste deel van „Het Kapitaal").

Marx voegt daaraan toe:

> „Zoals alle andere wetten wordt hij bij zijn verwezenlijking door velerlei omstandigheden, waarvan de analyse nu niet aan de orde is, gemodificeerd" (= vervormd) (Blz. 679 van „Het Kapitaal", 1ste deel, Duitse uitgave van 1953).

Nergens stelt Marx echter, dat deze wet onder kapitalistische verhoudingen *ooit niet* zou gelden, ooit opgeheven zou worden. Integendeel. Maar wel kan de werkzaamheid van de algemene wet van de kapitalistische accumulatie geremd of versneld worden. Daarop doelt Marx, wanneer hij zegt, dat (economische) wetten door velerlei omstandigheden in hun doorwerking worden gemodificeerd. Wat betreft de algemene wet van de kapitalistische accumulatie gaat Marx daarop in, in zijn werk „Loon, prijs en winst".

Strijd van de arbeiders en algemene wet der kapitalistische accumulatie

„In „Loon, prijs en winst" zegt Marx, nadat hij de absolute geldigheid van de wet der kapitalistische accumulatie in het licht heeft gesteld:

> „Maar als de ontwikkeling der d i n g e n in dit stelsel deze strekking heeft, betekent dit dan dat de arbeidersklasse van zijn verzet tegen de aanvallen van het kapitalisme behoort af te zien en zijn pogingen moet opgeven om, als de gelegenheden zich voordoen, daarbij zoveel mogelijk tijdelijke verbeteringen van zijn toestand te bereiken? Wanneer hij dit zou doen, zou hij tot een vormloze massa van weerstandsloze hongerlijders worden verlaagd, voor wie geen redding meer bestaat"....
>
> „Als zij (de arbeiders) hun dagelijkse conflicten met het kapitaal lafhartig uit de weg gingen, zouden zij zichzelf ongeschikt maken tot het ondernemen van enigerlei grote beweging.
>
> Tegelijkertijd behoort de arbeidersklasse, geheel afgezien van de algemene knechtschap die met het loonstelsel samenhangt, niet de uiteindelijke werking van deze strijd te overschatten. De arbeidersklasse mag niet vergeten, dat hij tegen de gevolgen maar niet tegen de oorzaken strijd voert; dat hij de dalende beweging vertraagt maar niet zijn richting verandert."

De werking van de algemene wet der kapitalistische accumulatie vormt, ondanks de ellende die hij over de arbeidersklasse brengt, *geen* aanleiding tot pessimisme of défaitisme onder de arbeiders. Want de werking van deze wet kan niet alleen door *strijd* vertraagd worden, zodat tijdelijke verbeteringen kunnen worden bereikt, maar die strijd is vóór alles een staling en voorbereiding tot de uitroeiing van de wortel van het kwaad: het kapitalistisch systeem. Bij deze gehele ontwikkeling kan alleen de partij van de arbeidersklasse, de partij van het Marxistisch-Leninistische type, het volk op juiste en beslissende wijze voorgaan. De arbeidersklasse heeft de leiding en schaart het volk om zich heen.

De tegenhanger van pessimisme of défaitisme is het schijn-radicalisme. Eén vorm daarvan bestaat in het bevorderen van de werking der wet van de kapitalistische accumulatie, d.w.z. het bevorderen van de verarming van de massa's zogenaamd met het doel om de arbeiders door grenzenloze ellende „revolutionair te maken" en dan „met één klap door een stormloop" het kapitalisme te vernietigen. In het bovengegeven citaat waarschuwt Marx al tegen deze „verpauperings-theorie", die later o.a. werd aangehangen dooor de trotskisten. Het resultaat van verpaupering is niet, dat de massa revolutionair wordt, maar dat hij — zoals Marx het uitdrukt — tot een menigte van „weerstandsloze hongerlijders" zou worden verlaagd, lichamelijk noch geestelijk in staat enigerlei grote beweging en zeker niet de omverwerping van het kapitalisme te ondernemen.

Een andere vorm van schijn-radicalisme is, „op staande voet" een eind te willen maken aan de wet van de kapitalistische accumulatie. Ook dit wordt door sommige trotskisten en anderen voorgestaan. Marx heeft immers gezegd (zo verkondigen zij), dat de arbeidersklasse in zijn vaandel moet schrijven „Weg met het loonstelsel!". Deze schijn-radicalen vergeten of veinzen te vergeten, dat het breken van de macht der kapitalisten in een land afhankelijk is van objectieve factoren, waarvan de arbeidersklasse weliswaar het ontstaan kan versnellen doch dan niet door geroep van „op staande voet!" Hierdoor worden mislukkingen in de hand gewerkt en het proces vertraagd in plaats van versneld. Het breken van de macht van de kapitalisten is onmogelijk zonder eenheid van de arbeidersklasse en zonder eensgezindheid van de meerderheid van de werkende bevolking, die zich om de arbeidersklasse en zijn partij heeft geschaard. De arbeidersklasse en zijn partij kunnen en moeten het ontstaan van deze eenheid versnellen. In Nederland moet ze tot stand gebracht worden in de strijd voor nationale zelfstandigheid, internationale ontspanning en ontwapening, hetgeen in zich sluit de verdediging van het levenspeil van de massa en de verdediging van de democratische rechten tegen de reactie.

De reformisten en de algemene wet der kapitalistische accumulatie

Buiten het openlijke défaitisme of het schijn-radicalisme is er de reformistische houding, waarvan de invloed groter en dus schadelijker is.

Waar openlijke défaitisten en schijn-radicalen het bestaan van de algemene wet der kapitalistische accumulatie wel erkennen, maar

vervolgens verkeerd handelen, gaan reformisten zo ver, dat ze *ontkennen,* dat de wet van de kapitalistische accumulatie algemeen geldig is. De reformistische leiders beweren, dat onder burgerlijke verhoudingen de arbeidersklasse en de werkende bevolking het steeds beter krijgen, waarbij allengs aan hun absolute verarming, aan de directe daling van hun materiëel en cultureel levenspeil een eind komt en in plaats daarvan hun absolute verrijking inzet. De reformistische leiders zeggen, dat zij zich daarbij kunnen beroepen op de geschiedenis. Volgens hen „verandert het kapitalisme van aard" en dan niet eens door de strijd van de arbeiders maar doordat het „in zijn oude vorm onmogelijk" wordt, „de kapitalisten gaan dat zelf ook steeds meer inzien" enz. enz. Volgens de reformisten groeit het kapitalisme uit zijn kracht om vervolgens te overlijden wegens gebrek aan belangstelling.

Deze opvatting is zoals bekend fataal: hoe meer aanhang ze onder de arbeiders vindt, des te heviger kan de wet der kapitalistische accumulatie doorwerken, des te sneller kan de verarming van de arbeiders en de hele werkende bevolking toenemen, des te meer wordt ook de opheffing van het kapitalistisch productiestelsel vertraagd.

Deze ideeën houden de arbeiders af van strijd. Indien de reformistische leiders er niet meer volledig in slagen hun denkbeelden bij hun aanhangers ingang te doen vinden, remmen ze de strijd nog zoveel mogelijk af. Breekt hij los, dan doen ze nog alles om de arbeidersklasse *bij uitsluiting* te doen opgaan in de acties voor tijdelijke belangen en successen, welke — hoe groot hun betekenis ook mag zijn — nooit losgemaakt mogen worden van de verder gelegen doelen van de arbeidersklasse, van de politieke doelen.

De algemene wet van de kapitalistische accumulatie in Nederland

Kijk naar Nederland, zegt men, hoe was het daar een eeuw geleden? Bijna 40 % van de inwoners van Amsterdam huisde toen in krotten. De kleutersterfte in de kelders — waar de mensen opeengepakt zaten — was bijna twee maal zo groot als die in de bovenwoningen. Van hun zesde jaar af moesten de kinderen naar de fabriek en ongeveer 20 % van de hele bevolking was werkloos (in 1840 werd het aantal Nederlandse werklozen op meer dan een half millioen geschat). Staken was verboden, onderwijs was er voor arbeiders practisch niet bij, enz. enz.

Doch aanschouw nu Nederland in 1955 (zo gaat men dan verder), durft iemand soms te ontkennen, dat de arbeiders er nu beter aan toe zijn dan toen?

Allicht zal niemand ontkennen, dat er hier en daar door de arbeiders successen zijn behaald, ofschoon al direct bestreden moet worden, dat de vooruitgang zo algemeen is, als de reformisten het willen doen voorkomen. Verbeteringen zijn veelal slechts een naar verhouding klein aantal arbeiders ten goede gekomen, zoals werkbazen en technisch personeel. *Maar de door de arbeiders behaalde successen bewijzen n i e t, dat de algemene wet der kapitalistische accumulatie buiten werking zou zijn gesteld.*

Toen de voorwaarden gunstig lagen, zoals na de Frans-Duitse oorlog van 1870/71 en na de proletarische revolutie van 1917 in Rusland, kon-

den ook de Nederlandse arbeiders daarvan gebruik maken en verkregen zij successen door strijd.

Maar de algemene geldigheid van de wet der kapitalistische accumulatie blijkt nu juist uit het feit, dat de levensstandaard van de arbeiders onder het kapitalisme steeds opnieuw omlaag wordt gedrukt.

Dit geldt zo goed voor Nederland als voor elk ander kapitalistisch of door de kapitalisten beheerst gebied en niet alleen in crisistijd maar ook in perioden van zogenaamde „hoog-conjunctuur". Wij zullen ons ditmaal weinig bezig houden met het buitenland of met het verre verleden maar in hoofdzaak met het Nederland van nu en vlak vóór de oorlog.

Daling van het reële loon

Om de juistheid van ons standpunt en de onjuistheid van de reformistische opvatting met betrekking tot ons eigen land te bewijzen zullen wij de toestand van de Nederlandse arbeiders — en van de gehele Nederlandse werkende bevolking — uit de laatste tijd vergelijken met die in de crisistijd van omstreeks 1938.

Volgens de reactie heerst er thans in Nederland „welvaart". Evenwel: in zijn artikel „Wonder en Werkelijkheid" (P. & C. van Juni 1955) laat F. Baruch aan de hand van cijfers zien, dat, indien de koopkracht van het loon van een geschoolde Amsterdamse metaalbewerker in 1955 enkel maar gelijk zou zijn gebleven aan de koopkracht van zijn loon in 1938 — anders gezegd: indien zijn reële loon van nu gelijk zou zijn aan dat van 1938 — hij bruto per week gemiddeld *f* 144,16 zou moeten verdienen. Deze metaalbewerker komt met zijn huidige nominale loon (= loon in guldens, bedrag vermeld op het loonzakje) echter niet verder dan gemiddeld *f* 84.— per week bruto, tarieftoeslag inbegrepen. Hieruit volgt, dat in het „welvaartsjaar 1955" de koopkracht van zijn loon 40 % lager ligt dan in het crisisjaar 1938!

Tegenover deze berekening stelt de reactie het volgende „argument": volgens officiële gegevens is het gemiddelde verbruik — per hoofd — in Nederland thans even hoog als in 1938.

F. Baruch merkt op, dat het gelijk-blijven van het verbruik per hoofd in 1955 ten opzichte van dat in 1938 verklaard moet worden uit een onevenredige stijging van het luxe-verbruik bij de bezittende klassen. Hier valt aan toe te voegen, dat, afgezien daarvan, een gelijk-blijven van het verbruik niet het resultaat hoeft te zijn van het gelijk-blijven van de koopkracht van het (uur)loon: soms kan gelijk blijven of zelfs enige stijging van het verbruik het gevolg zijn van werktijdverlenging en van het zwoegen van méér mensen dan vroeger uit hetzelfde gezin. Hierop komen wij nog terug.

In de tweede plaats moet het een eigenaardige „welvaart" zijn, als daarbij het verbruik per hoofd van een millioenen-bevolking gelijk is gebleven aan dat in een jaar van diepe crisis! Of moeten we hieruit opmaken, dat het in 1938 de kapitalisten goed en de werkende bevolking slecht ging doch dat het in 1955 állen even goed of slecht zou gaan? Het eerste is — ondanks de crisis van 1938 — zeer zeker juist, maar het laatste niet. De fabelachtige winsten van de grote concerns bewijzen, hoe goed het de kapitalisten in 1955 gaat, zij spreken trou-

wens zelf over welvaart. De werkende bevolking en vooral de arbeidersklasse gaat het echter thans nóg slechter dan in 1938 en dat zullen wij nader aantonen.

De reformist houdt hardnekkig vast aan zijn „welvaartsidee", want hij kent arbeidersgezinnen of gezinnen van kleine zelfstandigen, waarin bromfietsen, radio-toestellen, wasmachines of scooters zijn aangeschaft, die er vroeger niet te vinden waren.

Maar bewijst dit, dat de Nederlandse arbeidersklasse en dat de overige werkende bevolking in Nederland sinds 1938 n i e t absoluut verarmd is? Neen. Het bewijst zelfs n i e t, dat de gezinnen in kwestie n i e t absoluut verarmd zijn. In het algemeen worden radio-toestellen enz. verkregen ten koste van talloze uren overwerk of doordat er méér mensen dan vroeger uit hetzelfde gezin in loondienst zijn gegaan en dit laatste gebeurt juist, doordat de koopkracht van het loon d a a l t en het gezamenlijk loon van de vroegere kostwinner(s) voor dat gezin (bij gelijkblijvende gezinsgrootte) niet meer toereikt.

Benoit Frachon, Algemeen Secretaris van het Franse Vakverbond CGT, heeft onlangs vastgesteld:

> „De huisvrouw, die, vóór zij een wasmachine bezat, met de handen waste, werkte toen niet zelf in de fabriek. Het inkomen van de man was voldoende om het huisgezin te onderhouden... In plaats van één proletariër buit het kapitalisme er nu twee uit voor de karige prijs van een wasmachine, zonder welke de vrouw haar tempo in de fabriek niet zou kunnen volhouden."

Hierbij komt, dat de bromfieten en wasmachines — vaak voor de betrokken gezinnen dus onmisbaar, omdat de moeder, uit nood, in loondienst is gegaan — zeer vaak *op afbetaling* moet worden gekocht. Maar mede als gevolg daarvan — want de inkomsten zijn karig gebleven — kunnen ook andere, noodzakelijke goederen slechts op afbetaling worden betrokken: kleren, huisraad, linnengoed enz. Aldus gaat een mogelijke stijging in de omzetten van duurzame verbruiksgoederen gepaard met een ongezond aanzwellen van het consumenten-crediet.

(Terloops mag opgemerkt worden, dat dit ook een kenmerk is van de huidige *Amerikaanse* „welvaart", waarover de burgerlijke econoom Jules J. Bogen zich zeer ongerust maakt in een nummer van de „Journal of Commerce" van April 1955).

J. DE LEEUWE

(Het tweede en laatste gedeelte van dit artikel, in het September-nummer, zal ingaan op de vermindering van het verbruik van eerste levensbehoeften, de verlenging van de werktijd, de vrouwen- en jeugdarbeid en andere factoren, die een rol spelen bij de toenemende verarming van de arbeidersklasse.)

VREEDZAME TOEPASSINGEN VAN KERNENERGIE

Er zijn de laatste tijd veel boeken, artikelen en wetenschappelijke studies geschreven over de verschillende methoden om de atoomkern voor vredesdoeleinden te gebruiken. Maar ik geloof dat er maar weinig is gedaan om de leek een begrijpelijk, overzichtelijk beeld te geven van de huidige stand en de perspectieven op dit gebied.

Onbeperkte reserves

De potentiële voorraad kernenergie is reusachtig. Zelfs als wij alleen maar de uranium- en thoriumertsen nemen, die met de bestaande techniek het efficiëntst gebruikt kunnen worden, kan men veilig zeggen dat hun energie-potentiëel duizenden keren groter is dan die van alle bekende lagen steenkool, petroleum en turf. En de waterstof, die uit de zee gehaald kan worden, kan verscheidene duizenden keren meer energie produceren dan het uranium en thorium, en dientengevolge millioenen keren meer dan de wereld-reserves van conventionele brandstof.

Men neemt thans algemeen aan, dat de ontdekking van de atoom- en thermonucleaire (waterstof) -energie ons potentiëel zo sterk vergroot, dat onze planeet voor ontelbare eeuwen voldoende energiebronnen zal hebben. Bovendien is het niet fantastisch om te voorspellen, dat de mens in deze tijd de middelen zal vinden om de bronnen van kernenergie van de andere planeten te gebruiken, waardoor ons energie-potentiëel practisch onbeperkt wordt.

Maar er is nog iets: de grondstoffen voor kernenergie zijn in hoge mate gedeconcentreerd. De rijkste uraniumertsen bevatten niet meer dan 2 % zuiver uranium en in de meeste ertsen, die nu gedolven worden, is het gehalte slechts een fractie van 1 %. Met andere woorden: bergen erts moeten bewerkt worden om een kleine hoeveelheid splijtbare brandstof te krijgen. Dit brengt mijnwerk op grote schaal mee, met veel machines en automatische techniek, en het is economisch alleen de moeite waard bij geconcentreerde investeringen van kapitaal en arbeid.

Sommige materialen bevatten zo weinig uranium, dat hun ontginning nog niet de moeite waard is, hoewel de hoeveelheid energie, die ze kunnen leveren, niet gering is. Bepaalde soorten graniet b.v., zouden per ton meer energie kunnen produceren dan de beste kwaliteit steenkool. Maar tot dusver bestaat er nog geen commerciëel renderende methode om het uranium uit dit graniet te halen.

Productiekosten en veiligheidsproblemen

Dekosten per eenheid van atoom-electriciteit zullen in het begin zeker hoger zijn dan de kosten van electriciteit, die door de grotere conventionele centrales worden geproduceerd. Ongetwijfeld zullen deze kosten in de komende jaren dalen; maar de grote hydro-electrische centrales zouden toch nog winstgevender zijn, en de ontwikkeling van waterkracht op grote schaal, vooral de grootste waterkracht-projecten ter wereld, die nu in de Sowjet-Unie worden gebouwd, zullen ook in het atoomtijdperk ten volle gerechtvaardigd zijn. Warmtekrachtcentrales daarentegen, vooral de bedrijven die steenkool en petroleum van hoge kwaliteit gebruiken, zullen geleidelijk vervangen moeten worden door atoom-centrales, daar petroleum en steenkool in de toekomst waarschijnlijk in hoofdzaak zullen dienen als kostbare grondstoffen voor de chemische industrie.

Nog een andere belangrijke eigenschap van de kernenergie: de hoge concentratie daarvan. De dagelijkse hoeveelheid uranium b.v., die een één-millioen

kilowatt krachtcentrale nodig heeft, is ongeveer een kilogram. D.w.z. dat kernenergie-centrales op lange termijn voorraden kunnen opstapelen, zonder dat ze afhankelijk zijn van periodieke leveringen.

De bestaande technologische en industriële krachten maken de bouw van kernenergie-reactors van zeer verschillende capaciteit en grootte mogelijk. Maar er is één factor, die het gebruik van reactors van lage capaciteit aanzienlijk beperkt: de grote beveiligingen die alle atoominstallaties moeten hebben om de mensen te beschermen tegen de krachtige straling. Deze beveiliging bestaat meestal uit kamers met dikke muren van beton, ijzer of een ander absorberend materiaal, om de reactor heen. Zo'n kamer weegt tientallen tonnen, dat is de voornaamste hindernis bij het ontwerpen en de constructie van lichte, compacte atoom-machines om te gebruiken in auto's, vliegtuigen enz.

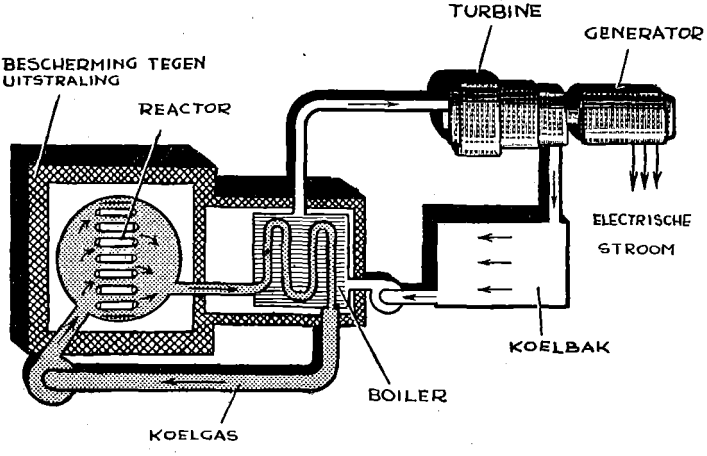
Hoe groter de installatie, des te eenvoudiger is het vraagstuk van de beveiliging. Wij hebben dus voornamelijk te doen met grote eenheden — grote energiecentrales op het land of op de zee, en misschien in de toekomst in zeer krachtige locomotieven, die een zeer groot traject afleggen. Het ontwerp voor een atoommachine voor de luchtvaart is moeilijker, maar zal waarschijnlijk ook binnen de komende tien jaar worden opgelost.

Wat zijn de bruikbaarste industriële toepassingen van de kernenergie?

Ze kan gebruikt worden als warmtekracht — om stoommachines te drijven, en in de metaal-, de chemische en andere industrieën; ze kan gebruikt worden als explosie-kracht; ze kan direct omgezet worden in electriciteit of licht, en tenslotte kunnen de radioactieve uitstralingen voor verscheidene doeleinden gebruikt worden.

Het opwekken van atoomkracht

De meest aanvaarde eenheid voor het opwekken van atoomkracht is de volgende. De voornaamste bron van energie is een reactor waarin uraniumstaven afwisselen met grafietblokken, die in sommige gevallen door een laag zwaar water of ander materiaal dat dienst doet als neutron-terugkaatser, omringd zijn. De neutronen die uit het uranium komen, worden teruggekaatst en vertraagd door het grafiet, en als ze weer bij het uranium komen veroorzaken ze kernveranderingen en maken grote hoeveelheden energie vrij, die het uranium en de grafiet

Installatie voor het opwekken van kernenergie

tot hoge temperaturen verhit. Om de reactor af te koelen wordt helium of een ander gas onder hoge druk erin gebracht, en daar dit eveneens zeer verhit wordt op zijn weg erdoorheen, kan het gebruikt worden om stoom en electriciteit op de gewone wijze te produceren.

De hoeveelheid vrijgekomen energie in de reactor kan geregeld worden door staven van neutron-absorberende materialen, die de reactie en de hoeveelheid vrijgekomen warmte vertragen.

Een op atoomkracht werkende stoom-producerende eenheid heeft geen lucht nodig en is daarom zeer geschikt voor duikboten, die lang onder water moeten blijven. Zulke duikboten kunnen zeer efficiënt gebruikt worden voor vreedzame doeleinden, b.v. voor de geregelde vaart op het noordpoolgebied, waar het ijs de navigatie aan de oppervlakte bemoeilijkt, en misschien ook voor onderwatervisserij.

Maar alle stoom-producerende reactoren hebben op het ogenblik één nadeel: een aanzienlijk gedeelte van hun energie gaat verloren in de koelbak, en niet meer dan 20 of 25 % blijft over voor productieve doeleinden. Dat komt, omdat de bekende materialen en technieken ons nog niet in staat stellen, eenheden te ontwerpen die op zeer hoge temperaturen werken. Als de temperaturen in de toekomst b.v. tot 1000° zouden kunnen stijgen, zouden de op atoomkracht werkende stoommachines ontzaglijk veel efficiënter zijn.

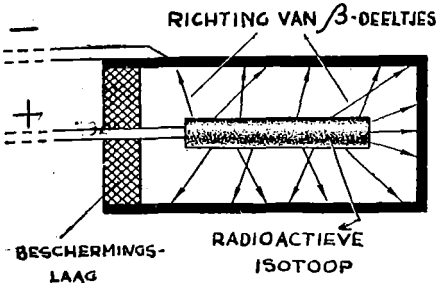
Andere methoden

De hitte, die in de kern-reactors vrijkomt, kan ook gebruikt worden om metaal te smelten, voor verscheidene chemische reacties en voor andere industriële processen.

Ook de explosieve kracht van de atoomkern is niet alleen een wapen: deze wordt ook op vreedzame wijze toegepast. Atoom- en thermonucleaire ladingen kunnen gebruikt worden voor grote ontginningswerkzaamheden. Sowjet-ingenieurs hebben bij hun werk ladingen van meer dan 1600 ton gebruikt van conventionele explosieven; en men kan zich werkzaamheden voorstellen waarbij ladingen van 50.000 en zelfs 70.000 ton conventionele brandstoffen gebruikt zouden worden. Maar dit zou een enorme kuil voor de lading noodzakelijk maken, waarschijnlijk zo groot als sommige Moskouse metro-stations. Atoom- of thermonucleaire ladingen, van dezelfde kracht echter, zouden slechts een gewoon boorgat nodig hebben, zoals men bij petroleum-boringen gebruikt. Natuurlijk is er nog het probleem van radioactieve besmetting, maar verder onderzoekingswerk op dit gebied zou hiervoor wel een oplossing vinden.

Kernenergie kan ook direct omgezet worden in electrische stroom, zonder conventionele generatoruitrustingen te gebruiken. Dit is van zeer groot belang voor de wetenschap en de techniek. Op het ogenblik worden radioactieve isotopen voor dit doel gebruikt. Ze kunnen dienen om geweldige electrische potentiëlen op te wekken, tot een millioen volt; en wanneer de electronen tegengehouden worden door schermen die de beta-deeltjes absorberen en in plaats daarvan enorme hoeveelheden secondaire electronen uitzenden, kan de intensiteit van de stroom nog aanzienlijk worden vergroot door vermindering van het potentiëel. Tot nu toe wordt deze methode gebruikt voor zeer krachtige radio-ontvangapparaten en voor dergelijke doeleinden.

De eenvoudigste manier om kernenergie in licht om te zetten is, radioactieve isotopen toe te voegen aan een of andere stof die licht uitstraalt onder een electronisch bombardement. Op deze manier kunnen lichtgevende wijzerplaten gemaakt worden voor meetinstrumenten, enz.

Het opwekken van electriciteit met radio actieve isotopen

Er zijn veel dingen waarvoor de uitstraling van radioactieve stof gebruikt kan worden. Stoffen met een sterke gamma-straling worden b.v. gebruikt om gietstukken en lasnaden te onderzoeken, bij de sterilisatie van blikgroenten en andere levensmiddelen, bij de behandeling van kwaadaardige gezwellen en veel andere doeleinden.

Radioactieve isotopen worden veel gebruikt bij het onderzoek van de beweging van verschillende stoffen in de cultuurbodems en in de plantaardige en dierlijke organismen. De uitstraling maakt het mogelijk met behulp van foto's of speciale instrumenten de beweging van deze zeer kleine deeltjes te volgen.

Nieuwe ontdekkingen voor vrede

Men ziet dus, dat de atoom- en de thermonucleaire energie een grote verscheidenheid van vreedzame doeleinden kunnen dienen. En wij zijn nog maar aan het begin. Het lijdt geen twijfel, dat een verder onderzoek van de eigenschappen van de kernenergie talrijke nieuwe ontdekkingen zal opleveren, die nog meer de beheersing van de natuur door de mens en zijn vermogen om meer met minder inspanning te produceren zullen vergroten.

De Sowjet-Unie spant zich in om de vreedzame toepassingen van de kernenergie verder te ontwikkelen en zij zal op dit gebied ook andere landen zoals de Chinese Volksrepubliek, de D.D.R., Tsjechoslowakije, Polen en Roemenië stelselmatig helpen. Dit is een belangrijke factor in de ontwikkeling van de productiekrachten van de wereld en voor de vreedzame samenwerking der naties.

Maar in de tegenwoordige toestand van verscherpte tegenstellingen en internationale zaken, kunnen de atoom- en de thermonucleaire energie door een agressor worden uitgebuit voor oorlogsdoeleinden en daardoor tot onvoorstelbare rampen voor de volken leiden. Ook kan geen volledig gebruik worden gemaakt van die energie voor productieve doeleinden totdat het gebruik daarvan voor massa-vernietiging wordt afgeschaft. En overal strijden de volken hardnekkig om dit verbod tot stand te brengen. Deze beweging voor het vreedzaam gebruik van kernenergie draagt ertoe bij de vooruitstrevende krachten in de hele wereld te verenigen, zij draagt bij tot de vredesbeweging en tot internationale technische samenwerking in het belang van de gehele mensheid. Daarom in het een beweging die van ontzaglijke betekenis is.

GEORGI POKROWSKY

IDA

Ida heette zij. Natuurlijk niet alleen Ida, maar de rest doet er niet toe. Zij was een aardig kind, heel donker, met heldere, schitterende ogen. Knap, niet zoals een filmster, maar heel anders, en bovendien een buitengewoon meisje. Daar weet de Kempetai *) alles van.

Kortom, Ida is een aardig kind.

Deze voornaam had zij al toen de heersers van het land van de rijzende zon nog illusies koesterden over de oprichting van een Groot-Oost-Azië, zij had deze naam al toen de Indonesische arbeiders hongerleden en in juten zakken gekleed gingen. Toen was zij 17 en iedereen was het er over eens dat zij mooi was.

Zij is nooit een gewoon meisje geweest. Al deed ik nog zo mijn best, ik kon haar ideeën en wat zij deed niet begrijpen. Ik vond haar nog vreemder dan al mijn theorieën over Einstein, democratie en vrijheid.

Dat zij werkelijk iets vreemds had bleek op een dag of een nacht, ik herinner me nu niet precies meer wanneer, maar het was in elk geval onder de Japanse bezetting. In die tijd was ik de gemeenteschrijver en tegelijk verbonden aan de Japanse geheime dienst. Mijn leven verliep zonder hindernissen of grote gebeurtenissen, net als nu. Waarom zou ik me druk maken over kleinigheden als de prijs van rijst en zout en zulke dingen, ik krijg toch mijn deel van de distributie?

Ik heb maar één verlangen: hoe kan ik dorpshoofd worden? Onze eerbiedwaardige toverdokter verzekerde mij dat ik binnen twee jaar deze promotie kon verwachten. Dat was vijf jaar geleden en ik ben nog gemeenteschrijver. Maar dat kun je hem natuurlijk niet kwalijk nemen, iemand van zijn capaciteit liegt niet. Het is alleen maar pech, anders niet, dat begrijp je wel.

Op een goeie dag zat Ida in de verandah aan de voorkant van het huis en keek aldoor uit. Het leek alsof zij heel kalm was, maar je kon toch merken dat zij in spanning zat. Zij verwachtte slecht nieuws, haar hart klopte in haar keel! Ida was bang! Telkens keek zij naar de straat alsof zij iemand verwachtte. Zij was helemaal ondersteboven. Maar niet zoals een meisje dat ruzie met haar jongen heeft gehad. Ook niet zoals een meisje dat voor het eerst gezoend werd, iets dat de meeste meisjes het hoofd op hol brengt, dat zegt men tenminste.

Nee, Ida voelde zich ongedurig en ongerust... omdat zij een verzetsman, die door de Kempetai werd gezocht, had geholpen te ontvluchten. O domme Ida, waarom moet je zulke dwaze dingen uithalen? Op kantoor hoorde ik genoeg om te begrijpen dat deze kerel een oproerkraaier was. Een echte driftkop, want wie zou het anders in zijn hoofd halen om openlijk in twijfel te trekken dat de Japanners „de vrijheid zouden brengen"?

Wat zou ik die kerel graag een lesje gegeven hebben op grond van mijn beroep! En dat meisje Ida durfde zo'n vent te helpen, ja te beschermen zodat hij de Japanners ontvluchten kon. Wat dwaas, wat ongelooflijk dwaas.

Geen wonder dat je toen beefde, Ida. Hoorde je het geratel van de politiewagens niet naderbij komen? Hoorde je het gestamp van de hoge laarzen niet aankomen? Zag je het glinsteren van de bajonetten niet? Natuurlijk kon het niet verborgen blijven wat jij deed! Waarom heb je in 's hemelsnaam zo dom gedaan,

*) Kempetai — Japanse gestapo.

Ida? Wist je niet dat de Kempetai overal zijn spionnen heeft? Wist je niet dat de hoofdman van het dorp je verraden had aan de Japanners? Ja Ida, ik heb alles over wat jij gedaan hebt aan je buurman Hardjo verteld, je weet wel, die bij de spoorweg werkte, Rikuiju zoals het toen heette. En wist je niet dat ik daarvoor een nieuwe broek heb gekregen van het dorpshoofd, die kort daarna overgeplaatst is en een hogere rang kreeg?

Zo kwam het dat Ida in de gevangenis terecht kwam. Ida met haar lieve gezichtje werd veroordeeld nadat de Kempetai haar verhoord had. Maar het was haar eigen schuld en van niemand anders.

O ja, zij had mijn vrouw kunnen zijn, de vrouw van een gemeenteschrijver, die op het kantoor van het dorpshoofd werkte. Maar daar hebben we het nu niet over.

Wat ik je verteld heb is nog niets vergeleken met wat Ida gedaan heeft onder de politiële actie van de Nederlanders. Ik verzeker je, dat haar krankzinnigheid toen zijn toppunt bereikte. Dat ze er nog niet genoeg van had, begrijp ik nog altijd niet. Ze was maar ternauwernood aan de Japanse bajonetten ontkomen. Zes maanden zat ze in de gevangenis, toen werd ze vrijgelaten. Ze hield zich een tijdje rustig maar niet lang voor het uitroepen van de Republiek was ze weer bezig. Overal hield ze toespraken.

Een tijd lang na het tekenen van de Renville-overeenkomst kalmeerde zij een beetje, maar toen ging zij in een volkscoöperatie werken. Zij had daar een hele goede baan. Zij deed alles wat ze kon om te maken dat de coöperatie bloeide.

Maar opeens . . . Ida, o Ida . . .

In ons district werd de guerilla actief. Dat was nog niet zo erg omdat het in de stad veilig was. De restaurants waren stampvol en er draaiden goede films in de bioscopen. Ik leidde het kalme en rustige leven van een gemeenteschrijver. Ach, laat andere mensen zich maar druk maken over schietpartijen, ik doe er niet aan mee. Wat mij betreft, ik ben ervan overtuigd dat Indonesië de een of andere dag zijn vrijheid wel zal krijgen. Waarom zou ik dan zoveel moeite doen, laat staan nog mijn leven wagen? Ik heb eens een aanhaling van de een of andere geleerde gelezen, waarin stond ‚Pluk de dag, maak je geen zorgen om de dag van morgen.' Wat er morgen gebeurt gaat ons nu niet aan. Waarom zijn er dan zoveel mensen die zich niet kunnen beheersen en rustig wachten totdat de Republiek gevestigd is?

Vreemd, net zo vreemd als dat meisje Ida. Op een dag, je kunt het geloven of niet, kreeg ik werkelijk een schok toen ik hoorde dat Ida door de Nederlandse politie gearresteerd was. Ik kreeg opdracht, bezwarend materiaal te verzamelen. Ida en nog twee andere meisjes moesten voor de rechter verschijnen. Ik moet toegeven dat ze er alle drie aardig uitzagen. Wat vreselijk dat ze alle drie gek waren! Je kon geen spoor van angst op hun gezichten ontdekken. Ze zagen er uit, alsof ze heel zeker van zich zelf waren, moet ik zeggen. Maar waarom moesten honderden mensen zich hun zaak aantrekken en waarom spraken ze zo met liefde over wat Ida en haar vriendinnen hadden gedaan? Ik hoorde hen fluisteren: Moeder Kartini, Kroepskaja — Jeanne d'Arc en nog veel meer namen. Natuurlijk heb ik van Moeder Kartini gehoord, daar bedoelen ze Raden Adjeng Kartini mee, maar die andere twee namen zijn waarschijnlijk van filmsterren. En toen werd het opeens doodstil in de rechtzaal. Er was geen geluid te horen. En al die honderden ogen keken naar Ida en haar vriendinnen.

De rechter: „Juffrouw Ida, erkent u dat u verbindingen met guerillabenden had?"

Ida: „Ja Edelachtbare, maar het is niet een kwestie van erkennen, maar een kwestie van plicht."

De mensen werden opgewonden. Je hoorde ze ademen. Ik voelde me beroerd.

De rechter: „Hoe komt het dat u, een meisje en nog zo jong, zulke dingen kon doen die door de regering verboden zijn?"

Ida: „Edelachtbare, ik erken geen regering die niet in overeenstemming met de wil van het volk tot stand kwam." Het publiek drong vooruit en ik werd helemaal naar voren geduwd, dicht bij Ida. Wat flitsten haar ogen. Het zweet brak mij uit.

De rechter: „Nu dan juffrouw, vertelt u eens. Wie gaf u opdracht om zulke dingen te doen, die in strijd met de openbare orde zijn?"

Ida glimlachte. O wat zag zij er lief uit, toen zij rechtop, met luide stem zei: „Edelachtbare, u vroeg mij degene te noemen die mijn gedachten en daden op zo'n manier beïnvloed heeft, dat ik de openbare orde verstoord heb. U vroeg mij zonder omwegen te antwoorden, Edelachtbare, en dat zal ik doen. Weet Edelachtbare niet dat wij op de Nederlandse scholen voor inheemsen het Nederlandse lied moesten leren: 'Het is plicht dat iedere jongen voor de onafhankelijkheid van zijn geliefde vaderland zijn beste krachten wijdt'? En toen ik ook nog, Edelachtbare, verhalen hoorde over de moed en het patriotisme van het Nederlandse volk in de strijd tegen de Duitse bezetters van hun land, was ik vol bewondering. Het Nederlandse volk houdt van zijn vrijheid! Voor die vrijheid zetten de anti-fascistische Nederlanders hun leven op het spel en vochten tegen het nazi-beest. Edelachtbare, de vrijheidsstrijd van het Nederlandse volk was het voorbeeld, dat mijn kameraden en ik hebben gevolgd."

Het was stil in de rechtzaal, benauwd. Ik hoorde het tikken van mijn horloge.

Iemand van de jeugd-organisatie fluisterde: „Ida, je voorbeeld zal niet vergeefs zijn. Ida, je kan op ons rekenen!"

De rechter stond op en met een bewogen stem en vochtige ogen sprak hij het vonnis uit. Ook de Indonesische rechter keek alsof hij het zich aantrok, waarom mag joost weten. Ida kreeg zes jaar voor haar verbinding met de guerilla's en wegens haar opvattingen die in strijd waren met de openbare orde en veiligheid. Rechtop luisterde zij naar de uitspraak en zei toen: „Deze uitspraak is de consekwentie van wat ik heb gedaan. Maar ik had niet anders kunnen handelen, want ik houd van mijn land en mijn volk. Staat u mij toe, even iets tegen iemand in deze zaal te zeggen."

En ineens, wie had het kunnen denken, kijkt zij naar mij en zegt: „Ik dank u voor uw diensten aan de regering. Waarschijnlijk zult u uw promotie krijgen, maar denk goed na over dit proces. U koopt uw eigen voorspoed met verraad, ten koste van talloze doden van uw eigen volk."

Ik durfde mij niet verroeren. Een rilling kroop over mijn rug toen ik de woede zag in de ogen van dat wezen, dat vast en zeker krankzinnig was. Wat zou ik voor verkeerds gedaan hebben? Zeg mij waar de fout zat. Ik deed toch alleen mijn plicht? Ik lette er toch alleen maar op dat de openbare orde en veiligheid gehandhaafd werden? Misschien krijg ik promotie, maar dat is toch de normale gang van zaken?

Ja, Ida is zeker geen gewoon meisje, Ida met haar mooie gezicht. Jammer, dat zij nu in de gevangenis zit.

Zou Ida mij ooit vergeven? . . .

KLARA AKUSTIA

(Pseudonym van A. S. Dharta, een bekende dichter en schrijver van korte verhalen.)

Uit de ervaring van Sowjet-metallurgen

Het metaalbedrijf „Asowstal" is gelegen aan de oever van de zee. Onophoudelijk slaat de branding aan de voet van de smeltovens en even onophoudelijk klinkt het geweldige gedreun van de fabriekshallen dag na dag, jaar na jaar, over de golven van de zee. In de nachten is het electrische licht in de verre omtrek zichtbaar en de weerschijn van het gesmolten metaal gloeit tussen de wolken aan de hemel; de zeelieden op de schepen zien dit waarschijnlijk eerder dan de smalle lichtstreep van de vuurtoren.

Het dreunen van de hoogovens lijkt hier op het eentonige gezang van de zee. Wie haalt het in zijn hoofd om de onvermoeibare beweging van de aanrollende branding, die zo oud is als de wereld zelf, met een chronometer in de hand te observeren? En een nieuweling, die voor het eerst in de hoogovenafdeling verzeild raakt, waar enorme massa's erts even regelmatig in de ovens verhuizen als de branding van de zee tegen de rotskust slaat, kan een zo geringe tijdmaat als de minuut zeer onbelangrijk voorkomen.

Maar deze indruk is bedriegelijk.

De metallurgen rekenen met minuten, want zij strijden dag in dag uit voor besparing van arbeidstijd in het proces van de hoogovens. Zij berekenen die tijd in extra tonnen ruw ijzer, staal en walsproducten. Elke gewonnen minuut is voor hen een overwinning in de grote slag om het metaal.

Het mag moeilijk lijken, minuten te winnen bij het besturen van zulke reuzen als de sinds jaren ononderbroken werkende hoogovens. Er zijn echter onvermijdelijke korte periodes van stilstand, waarin de ovens zijn getemperd en de vulling met grondstoffen ophoudt: de versleten delen van de uitrusting moeten worden vernieuwd. Op dat moment beginnen de hoogovenarbeiders hun aanval op de tijd, doordat zij deze voor deze werkzaamheden zoveel mogelijk verkorten.

In 1953 duurde het verwisselen van een zware koperen pijp, waardoor lucht in de oven wordt geblazen, 12 minuten. In het afgelopen jaar werd de voor deze operatie gemiddeld noodzakelijke arbeidstijd met 3 minuten verminderd.

Hoe, op welke wijze, werden deze 3 minuten gewonnen? Vroeger werd een doorgebrande pijp eerst vervangen, wanneer deze water in de oven begon door te laten, dat uit de koelinrichting afkomstig is. Het bleek evenwel, dat een geringe hoeveelheid water bij de moderne productieve ovens, wanneer zij gelijkmatig in geforceerd tempo werken, geen invloed op de charge *) uitoefent. Hiervan uitgaande kwamen de metallurgen tot de conclusie, dat het niet noodzakelijk is, de oven voor het verwisselen van elke pijp afzonderlijk stil te leggen. Ze benutten het meest gunstige moment en vervangen tegelijkertijd vier blaaspijpen van de hoogoven, waaraan zij in deze pauze ook nog andere reparaties verrichten.

Laten we nu eens gaan rekenen. Wanneer men in 12 minuten niet één pijp maar vier pijpen verwisselt, dan vermindert de noodzakelijke gemiddelde tijd voor elk er van tot drie minuten. Dat betekent in een maand 100 ton ruw ijzer extra.

Zo veranderen de gewonnen minuten in vele tonnen metaal. De hoogovenarbeiders zijn echter nog niet tevreden: „In Magnitogorsk hebben ze het voor elkaar gekrgen, dat een pijp het veel langer uithoudt dan bij ons, zij hoeven de pijpen minder vaak te verwisselen. Zij zijn ons vóór."

*) De charge is de lading, de vulling van de oven (erts, cokes, kalk enz.).

Op het gehele front van de hoogovenoperaties heeft een offensief tegen de tijd plaats. Al twee tot drie jaar geleden heeft men er ingespannen over nagedacht, hoe men het ruwe ijzer kon afsteken zonder de druk van de hete luchtstromen van het hoogovengas te verminderen. Deze vermindering gold als onvermijdelijk, anders bleef een bepaald deel van het gerede ruwe ijzer in de hoogoven achter.

De hoogovenarbeiders zijn echter taaie, hardnekkige mensen, zij besloten op hun standpunt te blijven staan. De lengte van het aftapgat werd vergroot. Met medewerking van de chef-voorman Michail Karpowitsj Wassiljew schiepen zij een nieuw soort vuurvaste koolstofhoudende massa. De electrische machine voor het stoppen van het aftapgat die door de machinefabrieken in de Oeral was vervaardigd, werd omgebouwd en de druk op één zuiger van 50 op 120 ton gebracht. De nieuwe installatie houdt tegen een ontzaglijke tegendruk uit het binnenste van de oven stand. Er werd een nieuwe methode van voorbereiding van het aftapgat uitgewerkt, die het verhindert, dat het vochtige leem naar buiten wordt geslingerd wanneer het gloeiende gietijzer er tegen aan botst.

De hoogovenarbeiders bereikten hun doel. Zij konden het ijzer afsteken zonder het geforceerde arbeidstempo van de oven te verlagen en zonder de druk van het gas te verminderen. Op die manier werden bij elke oven 20 minuten bespaard en dat betekent in een etmaal ongeveer 50 ton ruw ijzer boven het plan.

Alle arbeiders, de leidinggevende zowel als de hulparbeiders, zijn hier op scheppende wijze werkzaam.

De betrouwbaarheid van de uitrusting is voor de snelle opvoering van het arbeidstempo van beslissende betekenis. De verhoging van de druk van het hoogovengas verandert het ertsstof in een soort van koolstof. Met een ontzaglijke snelheid dringt dit in en door het metaal. De mensen van „Asowstal" waken met de grootste aandacht over alle delen van de oven die aan de gasdruk zijn blootgelegd. De hoofdwerktuigkundige Fjodor Singoer heeft de constructie van de ventielen gewijzigd. Daarmee bespaarde hij zijn collega's een tijdrovend en moeilijk werk op een hoogte van 50 meter boven de grond. Nu kan men de oven na het omwisselen van de luchtpijpen direct na het aanblazen onder verhoogde druk zetten. Bovendien houden Singoers ventielen meer dan een jaar lang stand tegen de ontzaglijke druk van het ertsstof.

Ingenieur Joelij Ratner, die het toezicht heeft op de uitrustingen, deelt ons met voldoening mee, dat de in het plan gecalculeerde stilstandsperiode van de ovens, die 1% van de werktijd bedraagt, in de „Asowstal"-bedrijven gedurende het afgelopen jaar tot 0,4% kon worden verlaagd. De hoogovenarbeiders strijden hardnekkig om elk onderdeel van dit percentage. Zij weten, dat minimale delen van percenten duizenden tonnen ruw ijzer betekenen.

Ook tijdens het in orde brengen van de hoogoven zelf wordt met minuten gerekend. De tijdslimiet voor elke werkverrichting afzonderlijk wordt verkort en dat niet door een bovenmatige krachtsinspanning maar door een weloverwogen organisatie van het werk, die steeds een vernieuwingskarakter draagt. De verhoging van de gasdruk maakt het nodig, alle voorbereidingswerkzaamheden te vervolmaken en de daarvoor noodzakelijke tijd te bekorten. Voor de vervanging van een 170 meter lange kabel waren voorheen 25 minuten uitgetrokken, nu duurt dit karwei slechts 11 tot 12 minuten. De vervanging van de kabels vereist geen 20 tot 30 minuten meer, maar slechts 7 tot 8 minuten.

Vat men al deze vernieuwingen, al deze overwinningen op de tijd samen en analyseert men ze, dan blijkt, dat de belangrijkste factor van het succes de wet van de persoonlijke verantwoordelijkheid voor het opgedragen werk is.

Deze ijzeren wet van de persoonlijke verantwoordelijkheid vermocht niet onmiddellijk vaste voet te krijgen. Er is een tijd geweest, dat de leiders van de productie bewust elke schuld op zich namen, wat er ook mocht gebeuren. Het is mijn schuld, alleen mijn schuld, zeiden ingenieurs of voormannen telkens.

„Het is niet zo eenvoudig, zich iedere keer op de borst te slaan en in alle openbaarheid te verkondigen: bij mij ligt de grootste schuld", merkte ingenieur Loekasjew glimlachend op. „Maar weet u, dat maakte juist indruk op het collectief. Nu hebben tientallen en honderden mensen geleerd naar eigen schuld te speuren wanneer het arbeidstempo vermindert of als er ergens een beschadiging van de mechanische installaties wordt ontdekt. Het werd ons langzamerhand tot gewoonte, dat ieder van ons, ingenieurs en arbeiders, geheel en al voor zijn deel van het werk verantwoordelijk is. Dat heeft ons er toe gebracht, het arbeidsproces onvermoeid en vooral tijdig te vervolmaken. Ieder afzonderlijk stelt steeds grotere eisen aan zichzelf. Dat is de oorzaak van de betrouwbare, ik zou zelfs willen zeggen, scheppende prestaties, waarop honderden van onze mensen kunnen bogen."

Toen ik de chef-voorman Wassiljew verzocht een paar interessante, dramatische dingen uit de tegenwoordige activiteit van de Asowse hoogovenarbeiders te vertellen, glimlachte hij spottend.

„Dramatische momenten? Dat is een versleten romantiek. Onthoudt maar: hoe meer „dramatische momenten" er zijn, des te slechter werkt de oven. Kijk, ik zit nu al meer dan drie uur met u te praten en in die tijd is er niet één keer van de ovens naar de chef-voorman gebeld. Dat betekent, dat de mensen rustig en regelmatig werken. Dat is een goede, juiste romantiek. Gaat u maar eens naar onze jonge voormannen, naar Wassili Popenko of Lewtsjenko. Die zullen u vast niet met 'dramatische' verhalen blij maken."

Toen ik Wassili Popenko voor het eerst ontmoette, deed hij mij denken aan de Sowjet-vliegeniers, die ik tijdens de oorlog vaak heb ontmoet. De meesten van hen onderscheiden zich door een zekere langzaamheid en terughouding, die hen flegmatiek doen schijnen. In de beslissende minuut, of beter gezegd, in het beslissende onderdeel van een seconde kwam evenwel de energie van de vliegenier met een dergelijke kracht en preciesheid tot uiting, dat hij zelfs uit een ongelijke strijd tegen verschillende vijandelijke vliegtuigen als overwinnaar te voorschijn kwam.

De enigszins verrassende gelijkenis van deze jonge hoogoven-voorman met een vliegenier werd nog versterkt door het feit, dat hij, net als de piloot, voortdurend een groot aantal controle-apparaten in het oog moet houden. Hij moet ogenblikkelijk reageren op elke verandering van de situatie, alleen met dit verschil, dat de piloot een vliegtuig bestuurt terwijl de hoogovenvoorman de scepter zwaait over een gigantische oven, de hoeveelheid en de temperatuur van de wind, de gasdruk en een ontelbare hoeveelheid andere factoren, die op de kwaliteit van de charge inwerken, regelt.

Ik sprak met Wassili in de pyrometrische contrôlekamer. Van hier uit wordt de hoogoven geleid. De voorman controleert hier om zo te zeggen de polsslag van de reus. En die reus zit vol nukken, elk ogenblik kan hij de heerschappij van de mens van zich afschudden.

De telefoon gaat. Ergens vraagt iemand bezorgd:

„Moeten we de cokestoevoer niet verhogen? Anders koelt de oven af."

„Neen", antwoordt Wassili met beslistheid, hoewel het gevaar groot is. Bij afkoeling van de oven dreigt de charge uitschot te worden, de toeslag kan blijven steken en dat is een zeer onaangename geschiedenis. In zulke gevallen hoort men in de pyrometrische contrôlekamer vaak ademloze bevelen: „Sluit de wind af! Ga tot normaaltempo over!" Dat betekent, dat men het geforceerde tempo voor bepaalde tijd laat varen.

Wassili blijft consekwent bij zijn opvatting. Hij is er van overtuigd, dat het hem zal gelukken economischer met de vulling te werken: meer erts op een ton cokes! Deze overtuiging is niet uit de lucht gegrepen. Hij gaat niet alleen af op de wat de meetinstrumenten aangeven in de tijd dat hij dienst heeft. 's Morgens heeft hij nog de rapporten van zijn voorganger bestudeerd. Uit de kwaliteit van het eerder geproduceerde ruw ijzer, uit de toestand van de slak en uit de omstandigheid, dat de luchtpijpen nu „zuiver werken" maakt de jonge voorman op, dat het mogelijk is het geforceerde tempo van de oven zonder extra cokestoevoer te handhaven. Alle voorstellen om de wind te temperen, wijst hij zonder aarzelen van de hand.

De algemene spanning onder de arbeiders van de ploeg vermindert. Door een snelle, precies berekende manoeuvre kalmeert voorman Popenko de oven.

„Cokes is een kostbaar materiaal", merkt hij op. „Wij gaan er spaarzaam mee om. In het afgelopen jaar heeft onze „Asowstal" het plan met tienduizenden tonnen ruw ijzer overschreden en tegelijkertijd 28.000 ton cokes bespaard. Dat is geen kleinigheid: 1400 wagons!"

Wassili is ernstig en geconcentreerd, maar plotseling glijdt een lachje over zijn trekken, de lange donkere wimpers trillen, de ogen schitteren van plezier en men ziet opeens hoe jong deze man nog is. Maar Wassili is geen jongen meer. Hoogovenarbeider! Voorman! En er zijn heus niet weinigen van zijn soort in het bedrijf.

De mensen van „Asowstal" zijn helemaal niet van mening, dat bij hen al alles volmaakt is. De reserves voor verhoging van de productie en voor besparingen zijn onuitputtelijk. Het is immers gelukt, door een rationele behandeling van de aftapgoten voor ruw ijzer en voor slakken een besparing van bijna een millioen roebel per jaar te bereiken. Er zijn vele zulke mogelijkheden.

Er moet nog veel worden gedaan, opdat het land van de hoogovenarbeiders van „Asowstal" meer eerste klas en goedkoop ruw ijzer ontvangt. Het nuttige rendementscoëfficient der ovens is hier lager dan in Magnitogorsk en in enige bedrijven van het Zuiden.

De Asowse hoogovenarbeiders zetten er alles op om vooraan te marcheren in de eerste rijen van het offensief voor de vooruitgang van de Sowjet-metallurgie. Alle krachten van het collectief zijn er op gericht, een productieverhoging te bereiken. Daarom voeren de jonge voorman Wassili Popenko en vele van zijn leeftijdgenoten zo rustig en zeker de leiding over hun ovens. Zoals het vliegtuig steunt op de dichtheid van de lucht, worden de kranige, begaafde hoogovenarbeiders bezield door de atmosfeer van collectieve steun, van arbeidsvreugde en gedurfde onderzoekingen, die hen omgeeft.

... Over de golven van de zee flonkeren de lichtjes. Onophoudelijk ruist de branding. Maar alles wordt overstemd door het dreunen van de Asowse hoogovens, waaruit de gebiedende roep weerklinkt:

„Hoogovenarbeiders, voorwaarts!"

J. KRIGER

(Uit de „Iswestia")

dit proza dan de intrigue, maar door het betrachten van soberheid in de stijl zijn de onderwerpen goed tot hun recht gekomen.

In de bundel lyrische gedichten „Wat afsterft en wat groeit" kunnen we als het ware de ontwikkeling van Hadi tot kunstenaar in dienst van het volk op de voet volgen. In zijn eerste gedichten is de aandacht nog in hoofdzaak gericht op eigen innerlijk, later echter verbreedt zich de inhoud van zijn poëzie en krijgt zij een grotere rijpheid en strijdbaarheid.

Met deze publicaties hebben de uitgevers, te weten „Purwoko" en „Pendawa", een gelukkige keus gedaan.

INDRA

EEN SPARTACUS-ROMAN

Machtig en schijnbaar onaantastbaar was het Romeinse wereldrijk; het omvatte vrijwel de wereld der Oudheid, het vertegenwoordigde de hoogste organisatie, waartoe de mensheid in de eeuw voor en na Christus in staat was, het was de hoeder van de klassieke cultuur. En het was gebouwd op de arbeid van slaven.

Wie zich verdiept in de oude geschiedenis, gaat het bijna als de Romeinen en andere oude volken zelf: hij aanvaardt dit feit als gegeven. Maar het graan van Sicilië zou niet geoogst, het koper van Spanje en het zilver van Griekenland niet gewonnen zijn zonder het werk van duizenden naamloze handen. Soms zijn de Romeinse senatoren opgeschrikt door een opstand van diezelfde slaven, „met stem begaafde werktuigen", zoals de redenaar Cicero hen noemde. Tot tweemaal toe vlamt zo op Sicilië het verzet op om beide malen na hardnekkige, jarenlange tegenstand te worden verstikt.

Maar tussen al die wanhopigen en onbekenden is er een naam, die in de geschiedenis zou nagalmen tot in onze dagen: Spartacus.

Deze Spartacus, geboren slaaf en geboren leider, organiseerde in 73 voor Christus een opstand in een gladiatorenschool te Capua. De gladiatoren of zwaardvechters waren slaven, die erop getraind werden tot vermaak van de Romeinen op leven en dood met elkaar te vechten. Dat zij vechten konden en tot de dood hebben zij drie jaar lang bewezen. Spartacus' gelederen zwollen aan tot 40.000 man, die zich eerst op de hellingen van de Vesuvius verschansten en Zuid-Italië beheersten. De aanvoerder wilde dwars door Italië naar de Oostelijke Alpen trekken, maar een deel van het slavenleger splitste zich af en trachtte — met noodlottig gevolg — Rome te nemen. Spartacus versloeg met de hoofdmacht een aantal Romeinse legers en bracht het tot in de Povlakte, maar schijnt daar niet de verwachte steun gekregen te hebben en keerde weer om naar het Zuiden: hij hoopte nu naar Sicilië over te steken. Vóór het zover kwam werd hij door de Romeinse veldheer Crassus verslagen. Zelf viel hij in een gevecht, samen met talloze strijdmakkers. Zesduizend slaven werden gevangen genomen en langs de weg van Rome naar Capua gekruisigd, waar de vogels zich te goed deden aan hun rottend vlees. Zo wreekte Rome de grootste opstandige beweging van de Oudheid.

Deze historie, die door de pen van slavenbezitters en dus slavenhaters tot ons is gekomen, is het stramien voor een der laatste romans *) van de beroemde Amerikaanse progressieve schrijver Howard Fast. Hij heeft voortgeborduurd op wat de geschiedschrijvers verhalen over de Thracische slaaf Spartacus (wat niet veel is) en over de Romeinse overheersers. Dit laatste is heel wat, maar Fast is een der weinigen, die ons deze senatoren en handelaars, hun vrouwen en verwijfde

*) Howard Fast: Spartacus. Roman uit het oude Rome. Vert. door Johan de Molenaar. Wereldbibliotheek, Amsterdam-Antwerpen, 1954, prijs *f* 7.90. Bij dezelfde uitgeverij verscheen al eerder „Mijn roemrijke broeders" van dezelfde schrijver, over de Maccabeeën-opstand.

zoons toont, zoals een slaaf of een (antieke of moderne) „proletariër" hen kan hebben gezien.

Een hevige, verwoestende klassenstrijd, waarin geen overwinning voor de onderdrukten was weggelegd, al vonden zij ruimschoots steun, ook bij wie vrijgeboren, maar evengoed uitgezogen waren. En toch is het epos van deze tot ondergang gedoemde zaak geen klaaglied geworden. Het is veeleer een hooglied op het leven en een aanklacht tegen alles, wat de vreugde daarin aan de wortel aantast.

„Wat een smerige bedoening hebben jullie van het leven gemaakt!" laat Fast zijn Spartacus tot de machthebbers spreken, en deze diepe levensverering is de grondtoon van dit boek. Het menselijk leven is zijn eigen doel; een waardig leven is het hoogste offer, de dood, waard. „De enige deugd van de slaaf is te leven," houdt Spartacus zijn broeders in de strijd voor. Ter verdediging van het recht om te leven (voor henzelf en in wezen ook voor die na hen komen) binden deze antieke helden de ongelijke strijd aan, sterven zij, maar gaan niet onder.

Fast laat zien, dat de slavenopstand geen gewone oorlog van macht tegen macht is geweest. De slaven, die al het leed, dat iemand treffen kan, tot op de bodem hebben geproefd, vechten voor een andere wereld, al zijn de Romeinen overtuigd, dat de slaven hen zullen behandelen, zoals de meesters henzelf. De onderdrukking gaat voort: maar ook de strijd om de vrijheid. Deze is hier gesymboliseerd in Varinia, de vrouw van Spartacus, een Germaanse slavin. De geslepen oude senator, die haar heeft laten opsporen, komt zo onder de indruk van haar eenvoudige waardigheid, dat hij haar helpt haar vrijheid te herkrijgen. Ook haar zoon zal voor die vrijheid op de bres staan en omkomen. Maar „wanneer zouden de slaven tevreden zijn met slaven te blijven?"

Juist het uitzicht op de toekomst, dat de schrijver, uitgaand van een ver verleden, opent, verleent dit boek zulk een kracht. Howard Fast blijft steeds binnen het kader, dat hij zich heeft gesteld: de Romeinse republiek op het toppunt van zijn macht. Hij heeft zich nauwkeurig gehouden aan de overgeleverde gegevens (alleen laat hij de veldtochten van Spartacus vier jaar duren inplaats van drie). De figuren, waarvan ons soms alleen de naam bekend is, zijn nader uitgewerkt en zo tot leven gebracht, dat we hen herkennen en deze verre wereld ons niet meer vreemd blijft.

De uitgebreide voorstudies, die Fast heeft moeten maken zijn uitgekristalliseerd in een helder, niets vergoelijkend beeld, met een scherp oog en een warm hart waargenomen. Een diepe bewogenheid doorgloeit ook de fraaie taal, waarin het boek is geschreven, maar die jammer genoeg niet geheel tot zijn recht komt, omdat de vertaler daartoe noch het Nederlands noch het Engels voldoende beheerst. („heb je jezelf bezeerd?" leest men b.v.)

Dit is des te meer te betreuren, omdat men dit voortreffelijke boek ook in ons land duizenden lezers zou toewensen. Mogen dezen zich noch door vlekjes in de vertaling noch door de vaak gruwelijke taferelen, die hier (stellig naar waarheid) beschreven staan, laten afschrikken en „Spartacus" lezen, zoals Howard Fast het aan zijn kinderen opdroeg, dat ze „er kracht uit kunnen putten voor onze eigen onrustige toekomst en dat zij zullen kunnen strijden tegen onderdrukking en onrecht — zo, dat de droom van Spartacus werkelijkheid moge worden in onze eigen tijd." T.

Verklaring van het Dag. Bestuur der CPN.

ALLES VOOR DE EENHEID VAN SOCIALISTEN EN COMMUNISTEN

De regeringsvoorstellen inzake huren en prijzen zijn bekend geworden. Ze vormen het resultaat van geheime besprekingen, die tijdens de kabinetscrisis gehouden zijn tussen de Kamerfracties der regeringspartijen.

Het duidelijke voornemen bestaat om deze plannen, die buiten medeweten van het volk, ja zelfs van de leden en besturen dier partijen tot stand zijn gekomen, zonder veel discussie in het parlement aan te nemen.

Hiermee wordt een nieuwe stap gezet op de weg van verlaging van het levenspeil, gepaard gaande met afbraak der parlementaire democratie in ons land.

De oorspronkelijke voorstellen beoogden een grote belastingverlaging voor de rijken en een kleine verlaging voor de werkers, die geensdeels opweegt tegen de toegenomen duurte van het laatste jaar.

Ze voorzagen in een huurverhoging, die vooral op de middenstand zou drukken en daardoor nieuwe prijsstijgingen met zich mee zou brengen.

Het nieuwe voorstel handhaaft de voordelen voor de bezitters. Maar het legt de h e l e bevolking een huurverhoging van 5% op; het v e r m i n d e r t de belastingverlaging voor de werkers en wil hen geruststellen met belastingverlagingen op suiker en textiel, die hoogstens enkele centen op het gezinsbudget zullen uitmaken.

Dit regeringsprogram is geen „compromis", maar een capitulatie-accoord van de Partij van de Arbeid. Niet voor niets uitte Romme zijn tevredenheid jegens Burger „voor het gehoor dat hij aan geuite wensen heeft gegeven". Want de P.v.d.A.-leiding, die als eis had gesteld: geen huurverhoging zonder loonsverhoging en zonder huurbelasting voor de huiseigenaren, zij accepteerde w e l de huurverhoging, maar z o n d e r loonsverhoging en met belasting v e r l a g i n g voor de huiseigenaren.

Huurverhoging zonder loonsverhoging — dat betekent dat de huurverhoging n i e t gecompenseerd wordt.

Daarmee staat een nieuwe lastenverhoging voor de deur voor de arbeiders, de middenstand en de overige werkende groepen van de bevolking.

Op hen, die niet onder de belastingverlagingen vallen, de slechtst betaalde werkers en de Ouden van Dagen, zal deze verzwaring het meest drukken.

Maar ook voor de overige werkers maakt de huurverhoging de verlaging van loon- en inkomstenbelasting, die de prijsstijgingen van kolen, melk en andere levensbehoeften zou moeten opvangen, volstrekt onvoldoende.

De zogenaamde onderhoudsplicht, die zonder contrôle van het parlement ingesteld zou worden, geeft geen enkele garantie, dat tegenover deze huurverhoging een passende verbetering van de woningen komt te staan.

De rechtse partijen en de grote ondernemers, wier woordvoerder Romme is, wensten wèl verhoging der toch reeds abnormale winsten, maar zij eisen „rust in de lonen".

En wat hebben de N.V.V.-leiders, die opkwamen voor „een verhoging van het reële loon, hetzij door nominale loonsverhoging, hetzij door prijsdaling" daar tegenover gesteld?

Hun vertegenwoordigers in de Kamer hebben zich bij een huurverhoging z o n d e r loonsverhoging neergelegd.

Het Dagelijks Bestuur der C.P.N. wijst er op, dat er slechts één middel is om aan deze dreigende verslechteringen het hoofd te bieden.

Overal, in bedrijven en kantoren, door middel van de vakverenigingen, moet de eis van loonsverhoging eensgezind aan de orde worden gesteld!

Wanneer E.V.C.-ers en N.V.V.-ers, communisten en socialisten, in eensgezinde actie voor loonsverhoging op de bres staan en niet aarzelen daartoe zo nodig het stakingswapen te hanteren, dan zal geen ondernemer en geen Romme deze eis kunnen weerstaan.

De Romme-reactie heeft door de kabinetscrisis het kabinet Drees-Luns een nieuwe zweepslag gegeven. De Amerikaanse oorlogskoers, die winsten ophoopt bij de grote ondernemers en armoede betekent voor de werkers, wordt voortgezet.

De Amerikaanse wapenkoningen en hun Pruisische bondgenoten trachten ons land verder mee te slepen in hun oorlogsvoorbereiding en het te betrekken in hun plannen om de wereld in een atoomcatastrophe te storten.

Daartoe moet ook het Nederlandse leger op atoomleest geschoeid worden, hetgeen allereerst een nieuwe winstbron voor de speculanten zou betekenen.

Om dit te bereiken heeft Romme gesproken over de „geest van de oplossing der crisis, waarin het kabinet verder moet werken". Hij gaat van kwaad tot erger, zoals gebleken is uit de crematiewet en de verscherping van de Zondagswet.

Het is daarom thans de hoogste tijd, dat aan deze Romme-politiek een onverbiddelijk halt wordt toegeroepen!

Gemeenschappelijke strijd van socialisten en communisten is daartoe de enige weg.

Socialisten!

Op het internationale terrein pogen in de laatste tijd zowel de Sowjet-Unie en China, als de Republieken India, Oostenrijk, Joegoslavië en andere, met vereende krachten de spanningen te verminderen om een catastrophe te voorkomen.

> Ook in Nederland is het nodig dat allen, die van goeden wille zijn, er naar streven de spanningen in de onderlinge verhoudingen hunner partijen te verminderen en hun krachten samen te voegen om een op het Mandement steunend, reactionnair bewind te voorkomen.

Maar de huidige woordvoerders van de P.v.d.A. gaan op onverantwoordelijke wijze voort tweedracht tussen ons te zaaien en met beschuldigingen tegen de communisten hùn bukken voor Romme als onvermijdelijk voor te stellen.

De onhoudbaarheid van deze beschuldigingen blijkt thans duidelijker dan ooit.

Wat zeggen zij?

De C.P.N. zou een verlengstuk zijn van de buitenlandse politiek van Moskou.

De C.P.N. zou moeten gehoorzamen aan de orders van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie.

De C.P.N. zou Nederland bij de Sowjet-Unie willen inlijven en het Sowjetregiem met geweld aan het Nederlandse volk willen opleggen.

Maar wat bewijst de gemeenschappelijke verklaring van de regering van Oostenrijk en de Sowjet-Unie?

Wat bewijzen de verklaringen door de Joegoslavische en de Sowjet-regering en door de regeringen van India en de Sowjet-Unie bij monde van Nehroe en Boelganin afgelegd?

> Zij bevestigen dat de Sowjet-Unie zich niet mengt in de binnenlandse aangelegenheden van andere landen.
>
> Zij bevestigen dat de Sowjet-Unie erkent, dat verschillende landen op verschillende wijze het socialisme kunnen verwezenlijken.

Het beginsel der niet-inmenging is een hoeksteen van het Leninisme. Het ligt ook ten grondslag aan het door de C.P.N. in 1952 aangenomen Beginselprogram.

De oprechtheid daarvan werd echter door de rechtsen in de P.v.d.A. steeds verdacht gemaakt.

Nu is dit principe van niet-inmenging opnieuw bevestigd in historische verklaringen en verdragen, die door staatslieden als Nehroe, Tito en Raab mede-ondertekend zijn.

Zijn dit voor de leden van de P.v.d.A. geen onweerlegbare bewijzen dat de verdachtmakingen, die tegen de Communistische Partij uitgebracht worden, dóór en dóór vals zijn?

Ook in de praktijk tonen de communisten de beste verdedigers te zijn van het levenspeil en de rechtszekerheid van het volk, de parlementaire democratie en de Grondwet.

Het staat voor ieder, die onbevooroordeeld is en zich van de feiten rekenschap geeft, onomstotelijk vast dat het zonder de communisten onmogelijk is om de zwarte reactie te stoppen. Wij zijn er van overtuigd, dat de grote massa der socialisten vurig wenst, dat Romme de weg versperd zal worden.

Maar dan is nu de tijd van handelen aangebroken.

> Wij, communisten, zullen alles doen wat nodig is om een sfeer van wederzijds vertrouwen te scheppen, waardoor verschillen van mening en inzicht objectief kunnen worden besproken en geen beletsel behoeven te zijn voor gemeenschappelijke ar-

beid. We zullen intussen van onze kant consequent doorgaan met het smeden van de eenheid van actie van socialisten en communisten.

Wij wensen niemand onze mening en onze leiding op te dringen.

Ons enige verlangen is, tot de beste en onbaatzuchtigste strijders te behoren van de arbeidersklasse en het gehele volk.

Indien communisten en socialisten in eenheid optreden kunnen de verkiezingen van 1956 een nederlaag van de Romme-kliek brengen en ons land een vredelievende, progressieve regering geven.

Daarom:

Alles voor de eenheid van socialisten en communisten.

Voor de nederlaag van de Romme-reactie.

Tegen Duitse herbewapening en atoomoorlog, voor een vredelievende buitenlandse politiek.

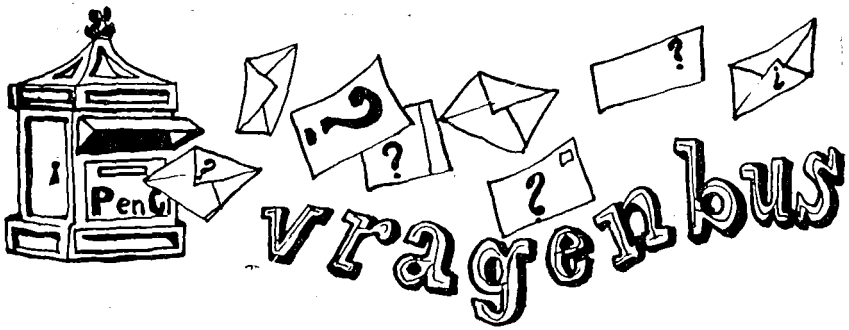
Voor de verdediging van de democratie.

Voor verhoging van het levenspeil.

Voor loonsverhoging.

Het Dagelijks bestuur van de Communistische Partij van Nederland

2 Juli 1955.

Waarom wil de Nederlandse regering westelijk Nieuw-Guinea behouden?

De Nederlandse regering laat zich door verschillende motieven leiden om westelijk Nieuw-Guinea onder haar souvereiniteit te houden. Daar is natuurlijk de mogelijkheid om in de komende tijd grote winsten uit Nieuw-Guinea te halen. Tot nu toe ontkent de regering hardnekkig, dat Nieuw-Guinea rijk is aan grondstoffen.

In 1952 reisden echter enige studenten en hoogleraren uit Delft naar Nieuw-Guinea voor een bodemonderzoek. Hun bevindingen zijn neergelegd in een rapport, dat slechts vertrouwelijk aan de kamerleden ter inzage werd verstrekt. Kennelijk aan de hand van dit rapport publiceerde de Wereldspiegel in zijn Juni-nummer een artikel over de bodemschatten, en dat was niet mis! Voor zover nu bekend is er 50 millioen ton erts aanwezig met ruim 600.000 ton nikkel en meer dan 80.000 ton kobalt. De mogelijke ertsreserve wordt geschat op 60 millioen ton. Dit sluit wel aan op andere publicaties — ook van niet-officiële zijde — over de rijkdommen. Reeds sinds voor de oorlog wordt er op Nieuw-Guinea olie gewonnen en er zijn ook goudontginningen. Het Nederlands bedrijfsleven krijgt meer en meer belangstelling voor Nieuw-Guinea — hoewel dit eiland echter ongetwijfeld een domein voor de monopolies zal worden!

Een tweede punt, waarom Nederland niet bereid is om westelijk Nieuw-Guinea aan de Republiek over te dragen, ligt in de strategische betekenis van het eiland. Uiteraard is deze strategische betekenis ook bepalend voor de houding van Amerika; — Nederland heeft evenwel nog grote belangen in Indonesië en het droomt er nog van zijn macht in de Archipel te herstellen en een rol in Azië te spelen.

Typerend is een uitspraak van gouverneur Van Baal — tijdens een debat met

Delftse studenten — dat Nederland westelijk Nieuw-Guinea moet behouden, omdat het „een Nederlands belang is in dat gedeelte van de wereld een steunpunt te hebben".

Waarom is de CPN voor overdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesië?

De CPN is voor overdracht van westelijk Nieuw-Guinea aan Indonesië, omdat dit in het belang is voor het behoud van de vrede, een vrede die nu bedreigd wordt door de voortdurende aanwezigheid van de Nederlandse marine in en om de Indonesische wateren.

De Nederlandse marine vormt niet slechts een bedreiging voor de verhouding tussen Nederland en Indonesië, maar er ligt een gevaar in opgesloten, dat Nederland wordt meegesleurd in de Amerikaanse oorlogsplannen in Azië.

De communisten bepalen hun standpunt vanuit de belangen van Nederland, en de overdracht van de souvereiniteit is in het belang van ons land, omdat deze zal bijdragen tot het ontstaan van goede betrekkingen tussen Nederland en Indonesië. Toen enkele maanden geleden de Indonesische Hoge Commissaris in Nederland, mr. Susanto, afscheid nam, verklaarde hij ook zeer nadrukkelijk, dat het geschil rondom Nieuw-Guinea een van de punten was, die de sfeer tussen Nederland en Indonesië vertroebelen.

Nieuw-Guinea behoorde staatsrechtelijk altijd tot het gebied van het voormalig „Nederlands-Indië" en er is geen enkele reden Nieuw-Guinea nu van Indonesië af te scheiden. Bovendien is het argument van de Nederlandse regering, dat zij „Nieuw-Guinea tot ontwikkeling wil brengen" een vals argument, dat slechts als dekmantel dient voor Nederland om een k o l o n i e te behouden. Nieuw-Guinea i s een kolonie op het ogenblik, en onomwonden sprak Prof. Gerbrandy dit in de Tweede Kamer uit. De overdracht van westelijk Nieuw-Guinea is in het belang van de bevolking. Deze leeft nu in de grootste armoede, geteisterd door velerlei ziektes. Zij is reeds met honderden als „contract-koelie" bij de grote oliemaatschappijen een uitbuitingsobject geworden.

Wat is de strategische betekenis van Nieuw-Guinea?

Over de strategische betekenis van Nieuw-Guinea is heel wat geschreven. Niet alleen in Nederlandse bladen, maar ook in Australische en Amerikaanse. In de tweede wereldoorlog heeft Nieuw-Guinea een belangrijke rol gespeeld en had McArthur er zijn hoofdkwartier. Het eiland heeft een lange kustlijn en van daaruit zijn a a n v a l l e n mogelijk tegen Z.O. Azië. Hollandia is een grote militaire basis en het eiland Biak heeft een belangrijk vliegveld. De Nederlanders zijn hard bezig om deze basis te verbeteren en zo zijn op Biak grote marine-voorzieningen getroffen, die van Biak een belangrijke strategische basis maken.

De reactionnaire luitenant-admiraal b.d. Helfrich schreef, dat het westelijk deel van Nieuw-Guinea — de Vogelkop — de toegang door Indonesië tot de Stille Oceaan beheerst en dat het zuidelijk deel — de Torrestraat — de verbindingsweg van de Molukken met Noord- en Oost-Australië domineert.

In een speciaal nummer van „Nederlands Nieuw-Guinea" werd erop gewezen, dat het eiland Manus — in Australisch Nieuw-Guinea en ter grootte van de prov. Noord-Holland — ook in de tweede wereldoorlog een vloot- en luchtbasis voor McArthur is geweest en dat het t h a n s w e e r „geregeld het centrum van vloot- en luchtoefeningen is".

In de Nederlandse pers zijn berichten verschenen over een „geruisloos" tot stand gekomen militaire samenwerking tussen Nederland en Australië.

Is er politieke vrijheid op Nieuw-Guinea?

De Nederlandse regeerders, die het woord democratie zo graag (en zo valselijk) in de mond nemen, voeren op Nieuw-Guinea een bewind van willekeur. Er worden zonder rechtsgrond arrestaties verricht en er is geen vrijheid van pers.

Minister Kernkamp heeft in de Tweede Kamer erkend, dat een aantal Indonesische bladen niet in Nieuw-Guinea wordt toegelaten. Tot deze bladen behoren

onder andere: „Suara Irian" (De stem van Nieuw-Guinea), „Trompet Masjarakat" e.a. Wel toegestaan bijvoorbeeld is Pedoman van de PSI, de rechts-socialistische partij van Sjahrir, die met betrekking tot Indonesië de Nederlandse politiek verdedigt.

Er is op westelijk Nieuw-Guinea geen rechtszekerheid; zo is iemand gearresteerd en drie maanden vastgehouden, omdat hij... een Indonesische krant las! Hele dorpen worden soms massaal gestraft en naar de gevangenis gevoerd of tot een vorm van dwangarbeid veroordeeld. Van tijd tot tijd wordt slechts iets bekend over het Nederlands optreden en dan blijkt, dat het sterk overeenkomt met het optreden voor de tweede wereldoorlog in Indonesië.

Welke taal wordt op Nieuw-Guinea gesproken?

Op Nieuw-Guinea spreken de verschillende bergstammen een eigen taal en zo zijn er wel tientallen talen. De voertaal is evenwel Indonesisch en in de steden langs de kust wordt dan ook zowel door Indonesiërs als door Papoea's Indonesisch in de omgang gebruikt. Op de schooltjes in het binnenland wordt in het Indonesisch onderwijs gegeven. De Nederlandse regering — en met haar de reactionnaire partijen in Nederland — willen op westelijk Nieuw-Guinea het Nederlands als voertaal invoeren. Bij monde van de minister van Overzeese Gebiedsdelen, Kernkamp, is dat met nadruk uitgesproken. De Nederlandse regering doet dit uit politieke motieven en niemand minder dan ds. Kamma, terreinleider van de Nederlands Hervormde Kerk in Nieuw-Guinea verklaarde ook, dat „de invoering van het Nederlands als voertaal... slechts kan zijn ingegeven door politieke overwegingen."

Het Indonesisch is niet van vandaag of gisteren de voertaal; het is nota-bene zo, dat de Nederlandse regering zelf haar propaganda-materiaal in het Indonesisch drukt en dat op een bijeenkomst van tientallen Papoea's (door de Nederlanders bijeengebracht) het Wilhelmus in het... Indonesisch moest worden gezongen.

Hoe onwerkelijk het is om Nederlands als voertaal te verwezenlijken blijkt uit het feit, dat honderden leerkrachten... het Nederlands in het geheel niet meester zijn. Het streven van Nederland toont verder, dat het helemaal niet van zins is — zoals het dat schijnheilig beweert — in de toekomst Nieuw-Guinea „zijn zelfstandigheid te geven". Het wil er alleen maar „Nederlands gebied" van maken, doch stuit daarbij nu reeds op het groeiend zelfbewustzijn van de Papoea's.

Hoe staan de Nederlandse partijen tegenover Nieuw-Guinea?

Van de Nederlandse partijen heeft alleen de CPN zich openlijk en zonder voorbehoud uitgesproken voor overdracht van de souvereiniteit aan Nieuw-Guinea. Geen enkele der partijen heeft dit verder gedaan, maar dat betekent niet dat er in deze partijen geen verschil van opvatting zou heersen. In het bijzonder onder de leden van de Partij van de Arbeid bestaat grote ontevredenheid over het standpunt van die partij, dat Nieuw-Guinea bij Nederland moet blijven. De Partij van de Arbeid heeft reeds enkele malen met betrekking tot Nieuw-Guinea een draai genomen. Aanvankelijk was men voor overdracht aan Indonesië, vervolgens werd een beheer onder een „trustee-ship" voorgestaan en nu is de Partij van de Arbeid-leiding voor het handhaven van de Nederlandse souvereiniteit. In de Kamer stellen de Partij van de Arbeid-leden zich op het koloniale standpunt. Het gaat dan nog met het „voorbehoud", dat de Papoea moet worden „opgevoed" tot zelfbestuur en dat Nederland zich op „een nader te bepalen tijdstip" zal terugtrekken. Alsof de Nederlandse imperialisten filantropen zouden zijn! Wie bepaält bovendien, wanneer dat tijdstip is aangebroken? Gerbrandy of Welter of Vermeer, misschien? Dat „voorbehoud" is een schijn-argument.

Op het congres van de Partij van de Arbeid in 1954 kwamen zeer veel critische stemmen over het Nieuw-Guinea-beleid van de P.v.d.A. naar voren en werd dit als „koloniaal" veroordeeld. De tweede voorzitter Vos heeft zich daarna in enkele artikelen vóór overdracht van de souvereiniteit aan Indonesië uitgesproken, doch daaraan ook weer veel „maren" verbonden. Zijn opvatting wordt door anderen gedeeld.

Ook in de VVD bestaat klaarblijkelijk geen eenstemmigheid, want tijdens de huur- en belastingdebatten in Mei van dit jaar kwam uit, dat Mr. Stikker van de VVD twee jaar terug Nieuw-Guinea aan Indonesië wilde overdragen.

Hoe denkt men in Indonesië over Nieuw-Guinea?

In Indonesië is Nieuw-Guinea een nationale eis.

Alle nationale partijen — zoals de PNI, PSI enz. — hebben uitgesproken, dat Nieuw-Guinea tot Indonesië behoort. Van 10 tot 17 Augustus wordt in Djakarta een congres gehouden om de eis met betrekking tot Nieuw-Guinea kracht bij te zetten. Begin Juli is er reeds een werkconferentie geweest, waarop vertegenwoordigers uit alle delen van Indonesië bijeenkwamen om het congres voor te bereiden.

In dorpen en steden zijn comité's gevormd, die afgevaardigden voor dit congres zullen gaan verkiezen. In het landelijk aanbevelingscomité zitten vooraanstaande bestuurders van politieke partijen, geleerden, kunstenaars e.a. Het wordt gehouden op voorstel van president Sukarno.

Hoe is de internationale opinie over Nieuw-Guinea?

Men kan zeggen, dat de internationale mening de houding van Nederland veroordeelt. Toen eind van het vorig jaar de Indonesische regering de kwestie van Nieuw-Guinea in de Verenigde Naties bracht, verkreeg zij de steun van de meerderheid van de volkeren. India diende toen immers een resolutie in om de onderhandelingen over Nieuw-Guinea te hervatten. Voor aanname van deze motie was een twee-derde meerderheid vereist en die werd net niet gehaald.

De zelfvoldane houding van de Nederlandse regering als zou de stemming in de V.N. een succes voor Nederland zijn geweest, geeft echter geheel geen pas. Want meer dan de helft van de landen der Verenigde Naties — 34 — stemden voor de Indiase resolutie en zij vertegenwoordigden meer dan de helft van de wereldbevolking.

Na de stemming in de V.N. is er nog meer gebeurd. In December 1954 kwamen de premiers van Birma, Ceylon, India, Pakistan en Indonesië in Bogor (Indonesië) bijeen en zij gaven een gezamenlijk communiqué uit, waarin met betrekking tot Nieuw-Guinea wordt gezegd: „Zij brengen de ernstige hoop tot uitdrukking, dat de Nederlandse regering de onderhandelingen zal heropenen om haar verplichtingen na te komen volgens de plechtige overeenkomst, die zij met Indonesië heeft gesloten".

Hiermee werd dus wederom de halsstarrige houding van Nederland veroordeeld.

Nog sprekender was deze veroordeling door de conferentie van Bandoeng, waar immers 29 landen uit Azië en Afrika bijeenwaren, die maar eventjes liefst 1400 millioen mensen vertegenwoordigden. Deze landen stelden zich op het standpunt van Indonesië en verklaren in een resolutie: „De A.A.-conferentie steunt in verband met haar uitgesproken standpunt over de afschaffing van het kolonialisme de positie van Indonesië in zake westelijk Nieuw-Guinea, die zich baseert op de bestaande overeenkomsten tussen Indonesië en Nederland."

Deze paragraaf is opgenomen in de resolutie over de „problemen van de afhankelijke volken", waarin de 29 landen ook verklaren dat het kolonialisme een euvel is, dat spoedig beëindigd moet worden.

De Nederlandse regering plaats zich dus niet op het standpunt van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren, maar op dat van het kolonialisme; zij staat alleen al daarmee tegenover 1400 millioen mensen, die de strijd voor hun onafhankelijkheid met volle kracht voeren. Daar komen dan bij de volkeren uit de Volksdemocratische landen en de Sowjet-Unie, alsmede de arbeiders en vooruitstrevende en eerlijke mensen uit alle andere landen. Het Nederlandse standpunt wordt door de overgrote meerderheid van de volken der aarde veroordeeld.

H.d.V.

P en C-varia

Hulp aan Indonesië

Indonesië ondervindt de steun der democratische landen. Hieraan zijn geen politieke of economische voorwaarden verbonden.

De Roemeense Volksrepubliek verleent Indonesië technische bijstand met het oog op de oliewinning.

De Tsjechoslowaakse Republiek heeft in 1953 met Indonesië een verdrag gesloten, waarbij Tsjechoslowakije zich verbindt, industriële uitrustingen aan Indonesië te leveren.

Wat betreft de Chinees-Indonesische handel is volledig wederzijds begrip bereikt. Dit kon op 7 Juni jongstleden de Indonesische Minister-President Ali Sastroamidjojo te Djakarta verklaren, na zijn terugkeer van een bezoek aan de Chinese Volksrepubliek. Sinds twee jaar is een handelsverdrag tussen Indonesië en China van kracht.

„Hulp" aan Indonesië

De Verenigde Staten hebben verklaard, dat zij Indonesië en andere Zuidoostaziatische landen als achtergebleven gebieden hebben geholpen en wensen te blijven helpen. Mede tengevolge van het Amerikaanse verbod om „strategische grondstoffen" aan China te leveren, is echter o.a. de prijs van ruwe rubber met bijna 60% omlaag gebracht (van 52 dollar voor 100 Engelse ponden tot 22 dollar voor hetzelfde gewicht) tussen 1951 en 1953. Evenzo daalde door dezelfde oorzaken de tinprijs van 130 dollar tot 89 dollar.

Deze en dergelijke Amerikaanse „hulp" bezorgde Indonesië in 1953 een verlies van een milliard dollar op de export van artikelen zoals rubber, tin en suiker.

Nog meer „hulp" aan Indonesië

Op 6 Juni jl. heeft de Indonesische Minister van Verkeer, A. K. Gani, verklaard, dat de moeilijkheden in Indonesië te wijten zijn aan het feit, dat „op elk gebied, of het nu het bankwezen, de productie, het vervoer, de distributie of de buitenlandse handel betreft, de Nederlanders nog een overwegende rol spelen". Dit deelde de heer Gani mee op een massa-bijeenkomst te Palembang.

In dit verband zij het antwoord vermeld, dat op 25 Juni jl. door premier Ali Sastroamidjojo werd gegeven aan het Indonesische parlementslid Sudijono op een vraag over kolonialisme. „Kolonialisme", aldus de premier, „is de onderdrukking en uitbuiting van een land en een volk door een vreemde mogendheid zowel op politiek als op economisch gebied."

Voor vrede, tegen kolonialisme

In de resolutie, aangenomen door het Indonesische Nationale Vredescongres op 13 Juni jl., staat: „Zo lang het kolonialisme bestaat, kan er geen veiligheid of vrede zijn."

Het Indonesische volk tegen atoom-oorlog

In de resolutie wordt ook het gebruik van atoomwapens afgewezen en wordt voortgezette strijd tegen de voorbereidingen tot een atoom-oorlog aangekondigd.

Op 21 Juni 1955 hadden meer dan twee millioen Indonesiërs hun handtekening tegen zodanige voorbereidingen geplaatst.

De NRC en Pathet Lao

Op 4 Juli 1955 werd bekend, dat op 23 Juni 1955 het volksleger van Pathet Lao (Laos) zich heeft gewend tot de internationale commissie voor het instellen van een onderzoek ter plaatse, daar de koninklijke troepen van Lao, onder voortdurende schending van de overeenkomst van Genève van 9 Maart 1955, de provincies Samneua en Phongsaly trachtten te veroveren en reeds waren doorgedrongen in de gebieden van Kala, Nakong, Phaokohay en Xiengchoang (Volgens Persbureau Hsin-hoea).

Dit stond niet in de Nieuwe Rotterdamse Courant.

Wel las men vijf dagen later in dat blad... dat er een „communistische aanval in Laos" heeft plaats gehad onder schending van de overeenkomst van Genève. Het volksleger, dat zich verzet tegen de verdragsschenders, wordt door het Rotterdamse blad beschuldigd van hetgeen waartegen het zich verdedigt. Dit bericht werd de wereld ingestuurd door Agence France Presse.

d.L.

de nieuwste uitgaven van werken van

THEUN DE VRIES

STIEFMOEDER AARDE

nieuwe goedkope uitgave in linnen band
en op uitstekend papier. 516 blz. geb. **f 5.50**

DE FRIESE POSTKOETS

verzamelde novellen
uitgave ooievaarsreeks 2 delen tez. **f 2.90**

HET EILAND VAN DE ZWARTE GODIN

(de vrijheid gaat in het rood gekleed)
uitgave ooievaarsreeks **f 1.45**

deze en andere romans van theun de vries
zijn verkrijgbaar door bemiddeling van

BOEKHANDEL PEGASUS

leidsestraat 25 amsterdam
hobbemastraat 57 den haag

weer verkrijgbaar:

politische ökonomie | lehrbuch

akademie der wissenschaften der UdSSR, institut für ökonomie

uitgave in de duitse taal van **dietz verlag-berlin**

de eerste druk van dit standaardwerk
was binnen enkele dagen uitverkocht!
wij leveren thans de tweede druk

750 blz. in kunstleer geb. **f 5.90**

alleenvertegenwoordiging voor nederland:

PEGASUS

leidsestraat 25, amsterdam
hobbemastraat 57, den haag

September 1955

Politiek en Cultuur

30 cent

SEPTEMBER 1955

Een stap naar links doen		505
Helsinki	*Siem Schoen*	508
Enige lessen uit de stakingen van het Amsterdamse gemeentepersoneel	*Wim Brinkman*	515
Absolute verarming van de arbeidersklasse II	*Dr J. de Leeuwe*	526
De koloniale status van Suriname en de taak van de Nederlandse arbeidersklasse	*G. Dorst*	535
De opera van Peking groet het Nederlandse volk	*Dr Tsjiang Tsji-hsiang*	537
Weerspiegeling van de werkelijkheid in de muziek		548
De macht der taal	*Prof. H. P. G. Quack*	553
De Engelse schilderkunst	*John Berger*	557
Het moderne humanisme in Nederland	*T. de J.*	561
Hoog het vaandel van de nationale onafhankelijkheid	*Jack de Louw*	564
Meningen van lezers		566
Vraag over maximum-winst		567
Varia		568

Nr. 3 van de reproductie-serie: Oude man, tekening van Henk Broer.

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus, Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is ƒ 3,50 per jaar, ƒ 1,75 per half jaar, losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15e jaargang no. 9 September 1955

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

EEN STAP NAAR LINKS DOEN

De resultaten van de Conferentie van Genève hebben de mensen doen opademen. Hun hoop en de verlangens die zij koesterden kregen in Genève een concrete tastbare vorm.

Men spreekt over de conferentie van Genève als de conferentie van de Grote Vier, maar in feite was het een conferentie met een vijfde deelnemer.

Vier mogendheden, vier regeringsdelegaties waren aanwezig maar tevens was er een andere kracht aanwezig, de wereldopinie.

Reeds in de voorbereidingen tot de conferentie toonde zich die grote kracht. Op 15 Juli, bij zijn vertrek naar Genève verklaarde pres. Eisenhower, in een boodschap aan het Amerikaanse volk:

„De algemene wens naar vrede speelt een geweldige rol in de wereld, ten opzichte waarvan naar mijn overtuiging alle politieke leiders der wereld stelling beginnen te nemen. Zij moeten hem erkennen."

In deze woorden zijn de kracht en betekenis van de openbare mening gekenschetst, maar tevens is daarmee gekenschetst van hoeveel betekenis de campagne voor de vrede, gevoerd in enige handtekeningcampagnes is geweest. Deze campagnes hebben er toe bijgedragen om die openbare mening te vormen en te oriënteren.

Het mobiliseren van die openbare mening — dat was de kracht van het vredeskamp. Die kracht was gebaseerd op het actief samengaan van honderden millioenen mensen van diverse politieke en godsdienstige overtuigingen, in het bijzonder het samengaan van communisten en andersdenkenden, ondanks de hetze van reactionaire zijde.

De basis van de kracht van het vredeskamp lag en ligt ook in de kracht van de Sowjet-Unie, China en de volksdemocratische landen.

In de afgelopen jaren is duidelijker dan ooit gebleken dat er tussen de politiek die door de Sowjet-Unie, China en de volksdemocratische landen wordt nagestreefd en de belangen van de volkeren in de wereld geen enkel verschil bestaat.

De Sowjet-Unie trad op voor de vrede, voor ontwapening, voor verbod der atoom- en andere massa-vernietigingswapens, voor een vreedzame oplossing van het Duitse vraagstuk. Al deze vraagstukken zijn de vraagstukken die ieder vredelievend mens opgelost wil zien. Vandaar dat ondanks de laster tegenover de Sowjet-Unie de belangstelling

voor de Sowjet-Unie en haar volkeren sterk gestegen is. Dat blijkt uit de berichten van de laatste weken: op alle mogelijke wijze wordt thans contact gezocht vanuit alle kringen om tot uitwisseling van gegevens en bereikte resultaten op verschillende gebieden als wetenschap, cultuur en sport te komen.

Dat zijn betrekkingen van wederzijds voordeel. De atoomconferentie te Genève bewijst hoeveel nut de kapitalistische wereld kan hebben van de verworvenheden van de wetenschap in de Sowjet-Unie. Het socialisme blijkt niet alleen een zegen voor de volkeren, die onder dat stelsel leven, maar biedt ook voordelen aan de volkeren die nog onder kapitalistische verhoudingen leven. Omgekeerd heeft de Sowjet-Unie en haar volkeren er belang bij om te leren van de ontwikkeling die in de kapitalistische landen plaats vindt of heeft gevonden. Het was kameraad Boelganin, die scherp de technische kaders critiseerde die niet wilden leren van resultaten op technisch gebied bereikt in de kaptalistische landen. Hij noemde dat schadelijk voor de ontwikkeling van de industrie in de Sowjet-Unie. Dit vreedzaam naast elkaar bestaan, deze voortdurende uitwisseling vindt zijn basis op het wederzijdse voordeel. Dat is een hechte basis, een basis die uitgaat van de belangen der volkeren.

In Genève werd de leninistische stelling bewezen, dat vreedzaam naast elkaar bestaan van twee verschillende stelsels mogelijk is.

Deze stelling was de stevige grondslag van het optreden der Sowjetdelegatie.

Wij in Nederland verheugen ons ten zeerste over de resultaten die in Genève zijn behaald. Ook in ons land leeft sterk het verlangen naar vrede en veiligheid. Dat is reeds vele malen bewezen. Maar het verheugen alleen is niet voldoende, hoe prettig ook.

Wij moeten ons aandeel blijven leveren in de voortzetting van de strijd voor de vrede en de veiligheid in Europa, voor het verbod van de atoomwapens.

De besprekingen tussen de staatslieden gaan verder, de volkeren moeten aan die staatslieden hun wensen en verlangens kenbaar blijven maken. Dit geldt in het bijzonder voor volkeren die direct bij de vraagstukken van oorlog en vrede, het Duitse vraagstuk en een collectieve veiligheid in Europa zijn betrokken.

En wie is er meer bij betrokken dan het Nederlandse volk? Wij zijn direct belanghebbenden, daarom moeten wij onze mening laten horen. Dat kan alleen door activiteit. Daarom stemmen wij van harte in met de aanwijzingen die in het artikel in dit nummer van ons maandblad over het vredescongres in Helsinki worden gegeven.

Actief handelen: dat is het parool van de dag. Want de gunstige resultaten van Genève zullen geen automatische verandering brengen in de verhoudingen in ons land. Deze resultaten scheppen nieuwe en veel gunstiger *mogelijkheden*, de *veranderingen* worden tot stand gebracht door de kracht van het volk. Wij moeten thans met meer durf, met meer zelfvertrouwen en bewustzijn verder de strijd ontwikkelen voor vrede en nationale zelfstandigheid.

De mogelijkheden om in Nederland een flinke stap naar links te doen, zijn er. Een stap naar links betekent voor Romme een stap terug.

De reactie heeft het politiek moeilijker gekregen door de resultaten van Genève. De koude oorlog schiep het klimaat voor laster en terreur, voor een reeks anti-democratische maatregelen tegen vooruitstrevende en democratische mensen. De koude oorlog schiep in Nederland het klimaat van het mandement. Het mandement was de „koude oorlog"-verklaring aan alles wat democratisch dacht en voelde in Nederland.

De resultaten van Genève maken het mogelijk de spanningen tussen de politieke partijen te verminderen, zij maken het mogelijk de krachten samen te brengen die eensgezind en succesvol stelling zullen kunnen nemen tegen een reactionaire, op het mandement steunende, politiek.

Aan de communisten is de taak om deze ontwikkeling te bevorderen. Zij willen daartoe met een ieder op democratisch aanvaardbare grondslagen samenwerken. De weg naar een gemeenschappelijke stellingname tegen de reactie ligt in het tot stand brengen van de eenheid van actie tussen communisten en socialisten. De arbeidersklasse is de hoofdmacht in de strijd voor vrede en democratie. Die eenheid ontwikkelt zich.

Zij ontwikkelt zich in volle strijd. De doorwerking van de oorlogspolitiek op het levenspeil wordt steeds voelbaarder en ondragelijker. Dat leidt tot actief verzet. In de Amsterdamse overheidsbedrijven, in de havens zowel van Zaandam, Rotterdam als Amsterdam, en in tal van andere bedrijven. Een kenmerk van die strijd is, dat de rechtse leiders van het N.V.V. zich steeds duidelijker als vertegenwoordigers van de reactionaire ondernemers en regeringspolitiek *in* de arbeidersbeweging doen leren kennen, in plaats van omgekeerd als vertegenwoordigers van de arbeiders op te treden bij de ondernemers. Vandaar vergaderingen zoals bij de A.B.V.A. en het C.B.T., waar de rechtse leiders bij hun leden van een koude kermis thuis kwamen. Maar vandaar ook de groeiende eenheid van optreden tussen E.V.C.-ers en N.V.V.-ers.

Die eenheid verder te ontwikkelen en te behouden als onze oogappel — dat is thans van de grootste betekenis.

Dat weten ook de tegenstanders van de arbeidersklasse, de grote ondernemers en hun helpers in de arbeidersbeweging.

Waar de invloed van de rechtse leiders daalt, zij niet meer of zeer moeilijk in staat zijn de arbeidersklasse van de actie af te houden, daar treden de „linksen" in de plaats. Daar wordt het vermanende woord van de rechtsen vervangen door het ultra-radicale woord van de linksen. Dat leert ons Rotterdam. Daar heeft de O.V.B. zich duidelijk als scheurmaker getoond.

Wij moeten de strijd zowel naar rechts als naar links voeren. Beide gevaren zijn groot, beide zijn schadelijk voor de belangen van de arbeidersklasse.

Bewust, maar soepel en bereid tot compromissen, indien ze in het voordeel van de belangen der arbeiders zijn, moeten wij onze strijd voeren.

Uitgaande van het hoogste belang, de arbeidersbelangen, moeten wij streven naar een klasse-optreden, naar eenheid van actie.

Om dat te bereiken is het nodig een stevige grondslag voor die eenheid uit te werken. Die grondslag zijn de eisen. In een artikel in dit nummer over de overheidsstakingen worden hierover belangrijke din-

gen gezegd. Naast de eisen is het absoluut noodzakelijk, uitgaande van de verhoudingen zoals ze hier in Nederland liggen op het gebied van de vakbeweging, om op basis van goede, door de arbeiders als juist erkende eisen, een actie-leiding te vormen.

Een actieleiding is de uitdrukking van de eenheid van actie in het bedrijf. De actieleiding garandeert de medezeggingsschap van de deelnemende arbeiders in de strijd die zij voeren. Dat leidt tot vertrouwen in de strijd. De ervaringen van de laatste tijd bewijzen het. De tekortkomingen op dit gebied in de Rotterdamse haven gaf de O.V.B. de kans haar funeste rol te spelen.

We gaan een belangrijke periode tegemoet. In die komende ontwikkeling zal er veel van de Communistische Partij worden geëist, als voorhoede van de Nederlandse arbeidersklasse. De partij heeft daarbij een uitstekend kompas, namelijk het 17e Congres. Voortdurend teruggrijpen op die richtlijn is noodzakelijk. Voortdurend versterken van de partij met nieuwe leden blijft onmisbaar evenals het winnen van nieuwe abonné's op De Waarheid.

Wij ademen na Genève op, maar dat betekent niet dat we uitblazen. Integendeel, krachtig en vol élan trekken we nieuwe strijd tegemoet.

Redactie P. & C.

HELSINKI

Er waren enkele bijzonderheden, die de Wereldontmoeting in Helsinki tot een zeer belangrijke gebeurtenis maakten:

1. Het feit dat deze bijeenkomst plaatsvond vlak voor het gesprek van de regeringsleiders van de vier grote mogendheden.
2. De samenstelling van de Ontmoeting.

Het in Helsinki met algemene stemmen aangenomen Appèl is in de eerste plaats een document dat zich wendt tot de regeringsleiders, die vlak na Helsinki over voor de mensheid beslissende onderwerpen zouden gaan spreken.

Het Appèl noemt in weloverwogen woorden de oorzaken der spanningen, die de mensheid in de ijzige greep van de koude oorlog hielden, zoals de politiek van kracht, de militaire blokvorming, de bewapeningswedloop en het verschrikkelijke gevaar van een atoomoorlog.

Het Appèl richt zich ook tot de openbare mening, het stelt vast dat er nog krachten zijn „die de koude oorlog in stand willen houden en zich verzetten tegen het bijeenbrengen van de vier mogendheden." Het wijst de vredeskrachten de weg om hun gezamenlijke doeleinden te verwezenlijken:

> „De vrede kan bereikt worden, wanneer de krachten van de vrede, die zich dezelfde doeleinden stellen — in het bijzonder de bewegingen voor de vrede en de grote politieke organisaties die christelijk of socialistisch worden geïnspireerd — hun inspanningen verenigen teneinde het wantrouwen te doorbreken en de vrede te winnen."

Het was zeer belangrijk, dat aan de vooravond van Genève de vertegenwoordigers van de openbare mening bijeenkwamen en daarmee aan de staatshoofden kenbaar maakten wat de volken van hen verwachten.

*

De samenstelling van de Ontmoeting was, zoals wij hierboven al schreven, zeer gevarieerd. Niet in de eerste plaats door het op zich zelf reeds belangrijke feit dat de 1841 deelnemers uit 68 landen kwamen en verschillende maatschappelijke lagen van hun volken vertegenwoordigden.

Het was de veelheid van overtuigingen, de verscheidenheid van beweegredenen om deel te nemen, die deze Ontmoeting tot een zeer belangrijke gebeurtenis stempelden. Bovendien waren de dragers van deze verschillende overtuigingen geen eenzamen, maar in de meeste gevallen mannen en vrouwen die groot aanzien onder hun volken genieten en vertegenwoordigers waren van zeer grote en invloedrijke groeperingen.

Deze veelheid van meningen beheerste de Ontmoeting, was voelbaar, hóórbaar in de voltallige vergadering en, meer nog, in de vaak lange commissiezittingen. Menigmaal botsten de meningen tegen elkaar en men kan aannemen dat de teksten van het Appèl en van de aanbevelingen die door de zeven commissies aan de grote vergadering werden voorgelegd, de vruchten zijn van langdurige discussies, van wederzijdse concessies en zorgvuldig formuleren.

*

Een andere factor, waardoor deze Ontmoeting zich onderscheidde van vorige vredescongressen, was het tijdstip waarop zij plaatsvond.

De dagen, waarin dit artikel werd geschreven, waren mooie dagen. Door de zon, die de vorige zomer zo ijverig verstek liet gaan en nu overvloedig schijnt, maar bovenal omdat het de dagen ná Genève zijn.

Genève heeft hoop gebracht in de harten van millioenen mensen, wier dagen vervuld waren van vrees voor een dreigende oorlog. De door Eisenhower, Boelganin, Eden en Faure uitgewerkte richtlijnen voor de komende besprekingen tussen de vier ministers van Buitenlandse Zaken zijn de grondslag voor dit vertrouwen in betere tijden.

De vier ministers zullen zich in October hebben bezig te houden met een Veiligheidspact voor Europa of een deel er van, waarbij de ledenstaten de verplichting op zich nemen geen toevlucht tot geweld te nemen en een aanvaller niet te steunen, met de beperking, de contrôle van strijdkrachten en bewapening.

De grote vier kwamen voorts overeen samen te werken om tot ontwapening te komen.

Tenslotte zullen de ministers onderhandelen over de opheffing van barrières, die een vrij verkeer en een vrije handel tussen de volken in de weg staan.

Deze resultaten van de eerste besprekingen tussen de grote vier zullen, wanneer de mensen hun inspanningen voor het behoud van de vrede vergroten, het fundament worden waarop een toekomst van welvaart en vrede zal worden gebouwd.

Tegen deze hoopgevende achtergrond trok inmiddels een bonte rij van gebeurtenissen voorbij, die gekenmerkt werden door het mildere klimaat en de wil tot samenwerking. Wij noemen: Het congres voor ruimtevaart, de atoomconferenties in Londen en Genève, waarop een door de Wereldvredesraad lang bepleite uitwisseling van gegevens en ervaringen plaatsvond. Voor het eerst is er diplomatiek contact tussen de volksrepubliek China en de Verenigde Staten, hopelijk het begin van de ontwikkeling van normale betrekkingen tussen beide grote staten.

Geen oorlog meer

Op de agenda van het volkencongres voor de Vrede, dat December 1952 in Wenen werd gehouden, was een van de drie agendapunten: Vraagstukken die betrekking hebben op het beëindigen van aan de gang zijnde oorlogen, voor alles de oorlog in Korea. *Zo'n punt bevatte de agenda in Helsinki niet!*

In de tijd die verstreek tussen Wenen en Helsinki werden de oorlogen in Korea en Indochina beëindigd, en hiermee kwam een einde aan een onbeschrijfelijk lijden. Met de wapenstilstand werden oorlogshaarden uitgetrapt, waarvan de vlammen menigmaal de hele wereld in brand dreigden te steken. Er gebeurde meer.

In 1954 sloten de Chinese premier Tsjoe En-lai en zijn ambtgenoot van India, Nehroe, een overeenkomst die vèrstrekkende gevolgen voor het lot van de Aziatische volken zal hebben.

April 1955 vond in Bandoeng de Afrikaans-Aziatische conferentie plaats, waar de vijf punten van Tsjoe En-lai en Nehroe werden uitgebreid tot tien. 29 landen, wier volken meer dan de helft van de wereldbevolking uitmaken, met verschillende stelsels, kwamen tot overeenstemming wat betreft de voorwaarden voor een actieve samenwerking. De „achtergebleven gebieden", de „onderontwikkelde landen" wezen het vèrontwikkelde Westen de weg en bouwden de tien pijlers, waarop hun samenwerking is gebaseerd.

Deze ontwikkeling is het gevolg van de toegenomen kracht van het vredeskamp.

Ondanks de hierboven in enkele lijnen geschetste gunstige ontwikkeling van de internationale verhoudingen, zijn er gevaren die de vrede bedreigen. Enkele van deze vraagstukken, die in Helsinki onderwerpen van diepgaande discussies waren, willen wij hier noemen.

Politiek van kracht

De vijanden van de ontspanning verhalen steeds dat zij door een politiek van kracht, d.w.z. door intensieve bewapening, een sterke positie tegenover de Sowjet-Unie kunnen innemen en dat zij daardoor de vrede bevorderen.

In deze stellingname ligt een argument dat in het bijzonder tegen de arbeidersklasse wordt gebruikt. Door de S.U., China en de volksdemocratische landen als aanstichters van de koude oorlog te bestempelen, moeten de volkeren zich overtuigen van en verzoenen met de noodzaak van steeds hogere uitgaven voor bewapening.

Dit argument is bedoeld om de strijd van de arbeidersklasse en van allen die met hard werken een sobere boterham verdienen, te verlammen als iets dat in strijd is met de hoogste belangen van het vrije Westen. Terwijl zij, die belang hebben bij het voortduren van de koude oorlog en de bewapeningswedloop, voortgaan met het binnenhalen van grote winsten. Het voortduren van de politiek van kracht en van het stellen van onmogelijke voorwaarden is de bestaansvoorwaarde van de koude oorlog en de bewapening. Deze politiek verscherpt de betrekkingen tussen de landen, voedt de haat, het wantrouwen en de angst.

Ilja Ehrenburg zei er in Helsinki het volgende over:

> „Het is volkomen duidelijk, dat overeenstemming slechts dan bereikt kan worden, als van geen enkele zijde getracht wordt de andere voorwaarden te stellen, en wanneer beide zijden zich oprecht bezig houden met een voor allen aanvaardbare oplossing te vinden. Slechts op deze wijze kwam de overeenkomst van Genève tot stand, die aan een bloedige oorlog in Azië een eind maakte. Slechts op deze wijze werd het Oostenrijkse vraagstuk opgelost en een verdrag ondertekend, dat niet alleen Oostenrijk de vrijheid bracht, maar ook het klimaat in Europa veranderde. Beide overeenkomsten werden niet door de politiek van kracht maar door het **afzien van de politiek van kracht** verkregen."

Het vraagstuk van de ontwapening en de atoomwapens

De aanwezigheid van voorraden atoomwapens, het feit dat deze wapens als conventionele wapens zullen worden beschouwd, het voedsel geven aan de gedachte, dat een verbod van atoomwapens en een doeltreffende contrôle daarop onmogelijk zouden zijn, de mensen de atoomoorlog als onvermijdelijk doen aanvaarden maken het zoeken naar oplossingen voor deze vraagstukken tot een absolute noodzaak.

Het feit dat de eerste atoombommen op Japanse steden ontploften en de gevolgen van de proefexplosie van een waterstofbom voor Japanse vissers maakten de practisch alle partijen omvattende Japanse delegatie tot de meest verbeten pleitbezorgers voor maatregelen, die de mensheid tegen de gevaren van een atoomoorlog en experimenten moeten beschermen.

De resolutie, die met algemene stemmen door de commissie voor ontwapening en atoomwapens werd aangenomen, stelt vast dat „de doeltreffende afschaffing van kernwapens niet als een op zich zelf staande handeling kan worden bereikt. Dat is nu duidelijk. Zij moet zich voegen in het raam van een algemeen ontwapeningsschema."

Algemene ontwapening is noodzakelijk om de thans bestaande spanningen te doen verminderen en de groei van het voor een vruchtbare samenwerking noodzakelijke vertrouwen mogelijk te maken. Over de voornaamste maatregelen, die moeten leiden naar een geleidelijke, algemene en gecontroleerde ontwapening is er een principiële overeenstemming tussen de Sowjet- en de Frans-Engelse plannen, die aan de ontwapeningscommissie van de Verenigde Naties zijn voorgelegd.

Lessen van Helsinki

De wens die aan het bijeenroepen van de Wereldontmoeting voor de

Vrede ten grondslag lag, was deze: Mannen en vrouwen van alle overtuigingen, behorende tot de verschillende groeperingen, die voor de vrede opkomen, met elkaar te doen beraadslagen over oplossingen waarnaar gezamenlijk zou worden gestreefd. Door de inspanningen van millioenen mensen, die bij de voorbereiding van de Ontmoeting waren betrokken, konden de deelnemers naar Helsinki reizen.

Tijdens de slotzitting bleek dat op enkele onthoudingen na alle deelnemers voor het Appèl, in de commissies alle leden voor de resoluties hadden gestemd.

Door deze zelfde geest van gezamenlijk naar gemeenschappelijke uitgangspunten zoeken bleek de Nederlandse groep deelnemers te zijn bezield. Alle Nederlanders stemden zonder uitzondering voor de besluiten, aan de opstelling waarvan zij in de commissies enthousiast hadden meegewerkt. Over vele onderwerpen waren de meningen onder de Nederlanders verdeeld. Ook over de toekomst van Nieuw-Guinea. Maar zij beseften, dat dit punt een aanleiding is voor het slechter worden van de betrekkingen tussen Nederland en Indonesië. Gezamenlijk is gezocht naar een voor allen aanvaardbare formulering, die gevonden werd en in een van de resoluties is opgenomen .Uit deze gebeurtenis blijkt dat er ook in ons land belangrijke groeperingen zijn, die samenwerking met anderen als een voorwaarde voor het bereiken van resultaten erkennen.

Taken voor de vredesbeweging

De vredesbeweging ziet zich, naar onze mening, na Helsinki en op grond van de tegenwoordige situatie voor de volgende taken gesteld:

Het tot stand brengen van een brede samenwerking met andere groeperingen;

de verworven invloed en autoriteit tot uitdrukking laten komen in nieuwe comité's en versterking van de bestaande;

versterking van de handtekeningenactie voor de oproep van Wenen door het opvoeren van het aantal handtekeningen.

Voor het verwezenlijken van het eerste punt is het rapport van de commissie voor samenwerking en acties der vredeskrachten van grote betekenis. Hierin wordt gezegd:

> „In de overtuiging dat alleen de druk van de openbare mening een vreedzame regeling van alle internationale problemen kan afdwingen, verklaren de deelnemers aan de Wereldontmoeting voor de Vrede, dat het behoren tot verschillende naties, ideologieën, godsdiensten, maatschappelijke klassen of organisaties geen belemmering voor een vrije samenwerking in de strijd voor de vrede kan zijn."

En verder:

> „De bewegingen en organisaties voor de vrede van alle landen (moeten) naar de mogelijkheden en de juiste middelen zoeken om hun gemeenschappelijk doel te verwezenlijken."

Vredescomité's

Het is een feit, dat ondanks de grote acties die door de Vredesraad werden gevoerd en waaraan in vele steden, dorpen en bedrijven werd meegewerkt, er een groot aantal plaatsen en bedrijven is, waar geen

vredescomité's zijn. Het betekent, dat die in acties gerezen mogelijkheden om tot een organisatorische bundeling van vredeskrachten te komen zijn verwaarloosd. Het ontbreken van plaatselijke comité's betekent meestal dat er bij later gehouden campagnes uit die plaatsen geen of geringe resultaten werden gemeld. Het feit dat er geen comité's zijn is naar onze mening een van de oorzaken dat er in een honderd steden en dorpen waar tegen de Parijse accoorden wèl, onder de oproep van Wenen tot nu toe géén handtekeningen zijn opgehaald.

De plaatselijke vredescomité's zijn de centra, vanwaar uit bepaalde acties worden georganiseerd en geleid. De comité's organiseren de verspreiding van het blad „Vrede", waardoor steeds meer mensen worden overtuigd van de noodzaak en de mogelijkheid om tegen oorlogsgevaren te vechten. De comité's beleggen vergaderingen, waar de inwoners van de plaatsen horen van successen die behaald en dingen die er te doen zijn; comité's versterken en contacten leggen met vele plaatselijke vertegenwoordigers van organisaties en verenigingen; actieve plaatselijke comité's stimuleren andere groepen tot activiteit of in samenwerking met de comité's of onafhankelijk daarvan.

Het is een verkeerde toestand, dat er in plaatsen waar communisten wonen, of zelfs partijafdelingen zijn, geen vredescomité's zijn. Vele lang bestaande comité's zijn vastgelopen en niet meegegroeid met de nieuwe mogelijkheden.

De handtekeningenactie

De grote betekenis van handtekeningenacties is dat de aantallen handtekeningen een macht vormen, die op diegenen die verantwoordelijk zijn voor toestanden en gevaren waartegen de actie zich keert, indruk maakt. Maar een handtekeningenactie biedt ook de mogelijkheid om met honderdduizenden mensen te spreken. Met de aarzelenden, met hen die bezwaren tegen het plaatsen van hun handtekening opperen wordt gesproken, soms lang, soms kort. Hoe dan ook, deze mensen nemen kennis van dingen, waarover zij nog niet eerder nadachten, hun wordt duidelijk gemaakt welk een enorme macht de openbare mening vormt, hoe groot de resultaten van een eensgezind optreden kunnen zijn.

Veel internationale conferenties hebben plaats gehad en verschillende plannen zijn uitgewerkt om de oorlog uit te bannen. Maar deze pogingen ten spijt hebben er toch oorlogen tussen naties gewoed en in de afgelopen veertig jaar hebben twee wereldoorlogen hun tol van dood en vernietiging geëist. Zulke feiten hebben tot gevolg gehad, dat te veel mannen en vrouwen een berustende en fatalistische houding hebben aangenomen. Zij accepteren het idee, dat er altijd oorlogen zullen zijn en dat er niets is dat zij kunnen doen. Maar dank zij de vele en verschillende acties van de vredeskrachten is het aantal van hen, die berusten in de onvermijdelijkheid van de oorlog, zeer verminderd en de berustende houding van de openbare mening verandert dagelijks in groter en daardoor machtiger samenhang, in de overtuiging dat het mogelijk is om oorlog te voorkomen.

De president van de Wereldvredesraad, prof. Joliot-Curie zei hierover in Helsinki:

„De publieke opinie krachtiger mobiliseren betekent de kansen voor de vrede vergroten. De publieke opinie — dat werd in Helsinki nogmaals bevestigd — is een beslissende macht. Het versterken van de handtekeningenactie, is het belangrijke middel om deze macht te versterken."

De taak van de communisten

De communisten zijn consequente en onvermoeibare vredesstrijders. Zij staan naast andersdenkenden schouder aan schouder in de vredesbeweging en zij zijn actief in alle acties die door de Vredesraad worden georganiseerd. Vele communisten genieten door hun werk en inzichten het vertrouwen van politiek andersdenkenden.

Het inzicht, dat de samenwerking met communisten een beslissende voorwaarde voor het bereiken van successen is, breekt zich in brede kringen baan.

Deze feiten vast te stellen is niet voldoende. Wij moeten verder: wij kunnen en mogen niet eerder rusten of de laatste obstakels, die de weg naar de vrede versperren, moeten opgeruimd zijn.

Vele gunstige voorwaarden voor de versterking van de strijd voor de vrede zijn aanwezig. In de P. v. d. A. klinken geluiden, die er op wijzen, dat er krachten werkzaam zijn, die een andere richting willen inslaan, die een vredelievende politiek willen. Stellig moeten de uitlatingen van verschillende vooraanstaande P. v. d. A.-mensen verstaan worden als het gevolg van de druk, van de ontevredenheid van vele gewone leden van deze partij.

De wil tot samenwerking tussen de arbeiders manifesteerde zich op prachtige wijze tijdens de staking van het Amsterdamse gemeentepersoneel, de stakingen in de Amsterdamse en Rotterdamse havens en andere acties. Deze ontwikkeling is een voorwaarde voor het veranderen van de politieke richtlijnen, volgens welke ons land nu geregeerd wordt.

In de verklaring van het Dagelijks Bestuur van onze Partij van 2 Juli 1955 staat:

„Alles voor de eenheid van socialisten en communisten."
„Tegen Duitse herbewapening en atoomoorlog, voor een vredelievende buitenlandse politiek."

Het feit, dat de sociale verlangens van de arbeidersklasse niet stroken met de gevolgen van de bewapeningspolitiek, o.a. het lage levenspeil, is een basis voor een hechte samenwerking tussen de arbeiders in hun strijd voor de vrede.

Vrede en brood zijn de eisen, die de arbeidersbeweging vanaf de eerste dag van haar bestaan in haar vaandels meevoert.

Deze eisen zijn op korte termijn te verwezenlijken, als de wekroep van Helsinki: „Verenigt u om de vrede te winnen!" overal verstaan wordt.

S. SCHOEN

Enige lessen uit de stakingen van het Amsterdamse gemeentepersoneel

> De staking van het overheidspersoneel heeft de zwendel met de „welvaart" een geduchte klap gegeven. Zij heeft de grote armoede geopenbaard die er onder de meerderheid van de arbeiders en de werkers heerst. Zij is een aansporing om overal de strijd te gaan aanbinden, de ondernemers en de reactie, zonder voor hun dreigementen terug te schrikken, slag te leveren. (P. de Groot op het 17e Congres van de CPN.)

Een staking komt nooit zo maar uit de lucht vallen, noch komt zij tot stand op een of andere „afkondiging" zonder meer. Zij is altijd het resultaat van een meestal langdurige ontwikkeling in de voorafgegane periode van kleinere of grotere, door steeds nieuwe en scherpere uitbuitingsmethoden geprovoceerde, klassebotsingen en schermutselingen. Aan de stakingen van het Amsterdamse gemeentepersoneel, welke duurden van 31 Maart tot 4 April 1955, was een zeer langdurige ontwikkeling voorafgegaan.

De voorgeschiedenis

Aan de gevolgen van de loonpolitiek der na-oorlogse regeringen was ook het overheidspersoneel niet ontkomen.

Onderging de koopkracht van de lonen der arbeiders in het algemeen, dank zij de verspilling van milliarden aan de oorlogsvoorbereiding, na 1945 een ononderbroken verlaging, voor het overheidspersoneel was de situatie nòg ongunstiger.

Direct na de bevrijding startte het overheidspersoneel met een achterstand in de salariëring ten opzichte van de lonen voor gelijke werkzaamheden in de particuliere bedrijven. Deze achterstand werd voortdurend groter, ook al doordat de achtereenvolgende loonronden niet waren uitgedrukt in absolute bedragen maar in procenten.

De ambtenaren werden het meest directe slachtoffer van de oorlogspolitiek. Hun salarissen fungeerden steeds als sluitpost op de Rijksbegrotingen.

De Amsterdamse verhoudingen

Wat in landelijk verband gold voor het Rijkspersoneel, werd door de regering ook voor de gemeenten, provinciën en andere overheidslichamen dwingend voorgeschreven. Een afwijking van het centrale salarisbeleid zou immers de regeringspolitiek in gevaar brengen, en kon dus niet getolereerd worden.

De geleide loonpolitiek was bij de Overheid zelf als werkgever uiteraard in goede handen.

Toch wisten sommige gemeentebesturen tot op zekere hoogte de salarisdictatuur van de regering te doorbreken, niet door af te wijken van de voorgeschreven salaristechniek, maar door bepaalde functies in een hogere loonklasse in te delen (herclassificatie).

Zoveel vooruitstrevendheid heeft het Amsterdamse gemeentebestuur, waarin K.V.P. en P v. d. A. de macht hebben, echter nimmer kunnen

opbrengen. Dit college heeft demonstratief nagelaten de herclassificatie-mogelijkheden, d.w.z. de in het raam van de regeringsvoorschriften doorvoerbare vorm van loonsverhoging, te benutten.

Wèl ging het over tot waanzinnige bezuinigingen door inkrimping van het personeel en opvoering van het arbeidstempo. Sprekend illustratiemateriaal hiervoor werd verstrekt door het Gem. Vervoerbedrijf.

In 1950 waren er 196 tramwagens en bussen minder dan in 1939, terwijl het aantal personeelsleden met 223 was ingekrompen. Maar er werden in 1950 bijna 56 millioen méér passagiers vervoerd dan in 1939!

Het is begrijpelijk dat er onder dergelijke verhoudingen weinig arbeiders te vinden waren, die bij de gemeente in dienst wilden treden. Het personeelstekort nam omvangrijke vormen aan, hetgeen de rust onder het personeel niet ten goede kwam.

Voortdurende onrust

Het gemeentepersoneel zat evenwel niet stil.

In de jaren 1949/1953 gingen achtereenvolgens de schoonmaaksters, de reinigingschauffeurs, het bestratingspersoneel en de arbeiders van de bestratingswerf in staking voor loonsverhoging door middel van herclassificatie.

In al deze gevallen werden de eisen na kortere of langere tijd ingewilligd.

Op 3 October 1953 ging het trampersoneel over tot een „model-actie" (het rijden volgens de formele instructie), waardoor op die dag het tramverkeer volkomen stagneerde.

Vanaf 1948, toen het gemeentepersoneel onder leiding van de BNOP (EVC) de herclassificatie als concrete eis voor loonsverhoging was gaan stellen, tot aan de massale stakingen van April 1955, waren er bovendien in alle gemeentebedrijven onophoudelijke loon-acties in de vorm van petitionnementen, delegaties naar directies en B. en W., demonstraties, etc.

De lage lonen, gevoegd bij de slechte diensten, waren oorzaak van voortdurende onrust en beweging.

Verdeel en heers

Tot één van de belangrijkste methoden van het gemeentebestuur om de loonstrijd te verlammen, behoorde steeds de *gedeeltelijke* doorvoering van de herclassificatie. Zo werd een deel van het bestratingspersoneel overgebracht naar de verlangde hogere loongroep, evenals een deel van de arbeiders van de bestratingswerf, terwijl anderen hiervan werden uitgesloten.

De arbeiders lieten zich hierdoor echter niet scheiden. De werf-arbeiders deden de loonsverhoging in een gemeenschappelijke pot, waaruit iedereen een gelijk deel ontving!

Voor het trampersoneel kwamen B. en W. (door bemiddeling van de NVV-ambtenarenbond, de ABVA) met het voorstel om A- en B-rangen in te voeren. Een deel van het personeel zou dan op grond van „bijzondere bekwaamheid" in een hogere loongroep komen, een soort meritrating dus.

Deze opzet werd verhinderd door een éénstemmig protest van het trampersoneel, dat wel inzag dat bij het aanvaarden van dit voorstel de kans op herclassificatie voor het *gehele* personeel voor goed verkeken zou zijn.

Echter door deze verdeel-en-heers tactiek toonden B. en W. ongewild, dat de eis van herclassificatie volkomen reëel en doorvoerbaar was, en zo sterkten zij het gemeentepersoneel in zijn overtuiging, dat het vocht voor een rechtvaardige zaak.

C.B.S. bevestigde achterstand

Wist iedere ambtenaar, aan de hand van de inhoud van zijn loonzakje dat er niet om liegt, dat zijn salaris ten achter bleef bij dat van zijn collega's in het particuliere bedrijf (in de R.K. kerken ging men zelfs over tot een collecte voor de „behoeftige ambtenaren!), de cijfers van het C.B.S. („Sociale Maandstatistiek van Mei 1954) over het verloop van de bruto-lonen en salarissen van mannelijke arbeidskrachten sinds 1938/'39 bevestigden dat officieel.

Stelt men de lonen in die jaren op 100, dan waren zij tot 31 Januari 1954 als volgt gestegen:

Nijverheid (40 takken) tot	*234*
landbouw	*361*
administratieve beroepen	*215*
Rijkspersoneel	*204*
w.o. lager personeel	*215*
middelbaar personeel	*201*
hoger personeel	*188*

De eis van 10 procent

Aanknopende aan deze officiële cijfers startte de BNOP in Juli 1954 opnieuw met een landelijke campagne voor het wegwerken van de achterstand in de ambtenarensalarissen, en wel op basis van de eis van een salarisverhoging van 10 pct. voor alle ambtenaren.

Deze eis van 10 pct. bood het overheidspersoneel in het hele land een gemeenschappelijk platform om de strijd voor hogere salarissen te coördineren en te organiseren. De lang bestaande ontstemming over de slechte salariëring werd in vele gemeenten omgezet in positieve daden.

Het zij voldoende te herinneren aan de campagne van de belastingambtenaren, die in een petitie van ruim 6.000 ondertekenaars bij de regering aandrongen op salarisverhoging, en aan de door 1.400 man bezochte ledenvergadering van afd. Rotterdam van de ABVA in Nov. 1954, waar vrijwel unaniem van het bestuur optreden werd verlangd voor een loonsverhoging van 10 pct. en het invoeren van een prijzenstop.

De eis van 10 pct. werd gemeengoed van grote groepen ambtenaren, en steeds dringender klonk de roep op de ledenvergaderingen van de erkende organisaties om daar voor op te treden.

Als middel tot agitatie, maar ook tot organisatie van de loonstrijd bij het overheidspersoneel, heeft de eis van 10 pct. een belangrijke rol gespeeld.

De directe aanleiding tot de staking

De op grond van de 10 pct.-eis ontstane algemene beweging heeft de regering ook uiteindelijk gedwongen om een — zij het veel te geringe — salarisverbetering door te voeren.

Oorspronkelijk was de regering van plan om alleen de hogere salarissen op te trekken. Doordat echter de erkende bonden in het Georganiseerd Overleg hun stem aan dit voornemen niet kònden geven op straffe van een complete ontmaskering voor hun leden, moest de regering een stap terug doen.

Na langgerekte onderhandelingen besloot de regering in Maart 1955, de salarissen der lagere ambtenaren eveneens een geringe verhoging te doen ondergaan, en wel van resp. 3, 4 en 5 cent per uur.

Met deze verhogingen was de ontstemming bij het overheidspersoneel pas goed gewekt. Zij was een aanfluiting voor alle ambtenaren, in wier ogen een verhoging van 10 pct. volkomen redelijk en verantwoord was. Onthullend was het optreden van de ABVA-bestuurders bij de salarisbesprekingen in het Georganiseerd Overleg.

De confessionele en neutrale bonden gingen met het regeringsbesluit *niet* accoord. Zij waren zo tactisch om zich voor hun leden niet onsterfelijk te blameren, en deden tegen-voorstellen die varieerden van 11 tot 18 pct., waarmede zij tegemoetkwamen aan de wensen van het overheidspersoneel. Eerlijkheidshalve moet worden gezegd, dat zij nauwgezet alles nalieten om deze voorstellen door practische strijd tot werkelijkheid te maken.

De ABVA-bestuurders echter pleegden openlijk verraad aan de belangen van hun leden, door *als enigen* het regeringsbesluit te aanvaarden! De verhoging van enkele centen per uur was de druppel die de emmer van de algemene ontspanning deed overlopen.

Het regeringsbesluit viel op 18 Maart 1955, de Amsterdamse stakingen braken uit op 31 Maart. Meer dan 4.000 gemeente-ambtenaren legden eensgezind het werk neer.

Welke eisen?

Toch was het niet de eis van 10 pct. waarop het gemeentepersoneel in staking ging.

Het rijdend personeel van de tram, het technisch personeel, het dekpersoneel van de IJ-ponten, het bestratingspersoneel en het personeel van de bestratingswerf, de werkers van de Haven- en Handelsinrichtingen, zij allen gingen in strijd op basis van de eis, waarvoor al deze groepen al eerder in actie waren geweest, tot aan stakingen toe — *de eis van herclassificatie.*

Dat was verstandig en juist.

In die bedrijven waar niet de herclassificatie maar de 10 pct. als eis werd gesteld, zoals bij de Stadsreiniging, daar was géén vastberadenheid om de staking tot aan de overwinning te voeren, maar werd volstaan met een 24 uur-proteststaking. Eerst nadat het reinigingspersoneel twee dagen later, dus nadat een dag gewerkt was, besloot opnieuw in staking te gaan maar nu op de eis van herclassificatie, was het vertrouwen in eigen kracht en in de afloop van de strijd weergekeerd, en

stonden de mannen van de reiniging in één gesloten front met hun stakende makkers uit de andere bedrijven.

Uit deze gebeurtenissen vallen leerzame conclusies te trekken, conclusies waarvan de juistheid reeds eerder was vastgesteld, namelijk deze, dat de arbeiders niet alleen moeten beschikken over een welomschreven program van eisen alvorens in actie te gaan, dat deze eisen in de ogen der arbeiders redelijk moeten zijn en er eenstemmigheid over moet bestaan bij de meerderheid der betrokkenen, maar ook *dat zij in de ogen van de werkers te verwezenlijken moeten zijn.*

Dat laatste was wèl het geval met de eis van herclassificatie, maar niet met de 10 pct.-eis. Inwilliging van de eis van 10 pct. is n.l. een zaak waarover de regering moet beslissen, een zaak dus van landelijke strekking, waarvoor een grotere inspanning is vereist dan een plaatselijke staking. „DEN HAAG" was in het bewustzijn van het gemeentepersoneel vooralsnog „te ver van huis".

De eis van herclassificatie daarentegen was *ter plaatse* inwilligbaar. Daarover kan het gemeentebestuur beslissen, zonder dat eerst de regering op de knieën gedwongen behoeft te worden.

Voor deze eis was het gemeentepersoneel bereid te vechten tot er resultaat uit de bus zou komen.

Het héèft er voor gevochten met een voorbeeldige moed en doorzettingsvermogen, en in een eensgezindheid die alle beloften inhoudt voor de toekomst.

Het heeft er voor gevochten totdat er zwart op wit een toezegging was, zowel van de confessionele bonden als van B. en W., dat de herclassificatie-eisen in het Georganiseerd Overleg zouden worden behandeld. Dat dit laatste nog steeds niet is gebeurd toont eens te meer de onbetrouwbaarheid van de vijanden der arbeidersklasse, de „bona fide" vakbondsleiders inbegrepen, doch het betekent niet dat de Amsterdamse stakers zich hierbij zullen neerleggen.

De actie-leidingen

Zo min als de stakingen „spontaan" tot stand kwamen, d.w.z. zonder een voorafgaande ontwikkeling en een bewuste organisatie van het verzet tegen de armoedepolitiek, zo min hadden de stakingen zelf een „spontaan" verloop.

De eenheid in de actie is altijd een onmisbare voorwaarde voor het bereiken van succes. Deze wetenschap had bij het Amsterdamse gemeentepersoneel al stevig wortel gevat, dank zij de ervaringen op dit gebied opgedaan in de practische stukken strijd van de afgelopen jaren voor betere loon- en arbeidsvoorwaarden.

Maar de eenheid op zich zelf is ook geen voldoende waarborg voor de overwinning, indien er in de actie een goede leiding ontbreekt.

Eén van de factoren, de het rijdend personeel van de tram hebben gemaakt tot de drijvende kracht in de stakingen, bestaat uit het feit, dat hier reeds enige weken vóór het uitbreken van de stakingen een breed comité van actie gevormd was.

Dit comité verwierf het algemeen vertrouwen van het trampersoneel door in hun geest te handelen. Als antwoord op het regeringsbesluit van 3, 4 en 5 cent riep het het personeel op korte termijn in vergade-

ring bijeen op basis van de eis van herclassificatie. Het gaf dus reeds vóór de 31e Maart concreet de richting aan, het oriënteerde het personeel *òp* en maakte het vertrouwd *mèt* de komende gebeurtenissen, o.a. ook door het inzamelen van gelden ter dekking van de huur voor de zaal waar het personeel in vergadering bijeen zou komen. Deze geldinzameling was op zich zelf al een toetssteen voor de strijdbereidheid van het trampersoneel. Er werd door iedereen gul gegeven, méér dan in „normale" gevallen.

De meeste andere gemeentebedrijven kozen hun leidingen tijdens of aan de voor-avond van de staking. Ook deze comité's hadden over het algemeen de strijd vast in handen, dank zij het feit dat zij bestonden uit collega's die het volle vertrouwen van hun mede-arbeiders genoten en in wier handen de leiding op grond van hun optreden in voorgaande acties veilig geacht kon worden.

De rol van de communisten

Vanzelfsprekend is de vraag, of de rol en het optreden van de partijgenoten in het algemeen en in de comité's in het bijzonder een juiste was, van doorslaggevende betekenis voor de afloop van de strijd.

Want al zijn de moed, de energie en de strijdbaarheid van de stakers en hun leidingen groot — en dat was hier zeker het geval —, toch is er méér nodig om een dergelijke strijd, die blootstaat aan de laagste middelen van terreur en intimidatie, vanaf het openlijk oproepen tot onderkruipen door de „bona fide" bestuurders tot aan het inzetten van het militaire apparaat toe, om alle klippen heen te laveren en tot een goed einde te brengen.

Daarvoor is nodig de wetenschap, dat in de klassenstrijd alleen en uitsluitend de krachtsverhoudingen beslissen, en niet een „goede bui" van een burgemeester of een „begrip" dat plotseling bij één of andere vakbondsbestuurder is doorgebroken voor de noden van de arbeiders. Daarvoor is nodig een inzicht in de krachtsverhoudingen van het moment om te kunnen bepalen wèlke stappen er gedaan moeten worden, of de eigen krachten toereikend zijn om in de aanval te gaan of dat er een moment is aangebroken om de strijd te beëindigen ten einde een zekere nederlaag te voorkomen.

Over deze wetenschap en inzichten beschikken de communisten, omdat zij (in meerdere of mindere mate) gewapend zijn met de kennis van de wetten van de klassenstrijd, gebaseerd op het wetenschappelijk socialisme, en van de tactiek en strategie in de klassenstrijd.

„Neutraliteit"

Het was daarom niet toevallig dat in die bedrijven, in welker actiecomité's partijgenoten zitting hadden en hun taak naar beste kunnen vervulden, de leiding in vaste handen was, en de vijand geen kans kreeg om het stakersblok verkeerd te beïnvloeden en de staking te breken. Daarom was het ook niet toevallig dat juist bij de stakers van de gasfabrieken op sommige momenten wèl verwarring bestond, en op het beslissende moment een grote besluiteloosheid. Reeds na één dag viel daar het actie-comité uiteen, alleen al op een (ongecontroleerde) mededeling van een der ziekenhuisdirecteuren, dat het leven van de cou-

veuze-kindertjes gevaar liep indien de gasvoorziening zou stagneren. Een volkomen uit de lucht gegrepen bewering, omdat de nodige voorzieningsmiddelen in de ziekenhuizen zelf voorhanden waren.

Dat was niet toevallig, omdat de partijgenoten hier hun plicht verzaakten door onder het valse mom van „neutraliteit" (de eenheid mocht niet geschaad worden en de staking mocht geen CPN- of EVC-cachet krijgen!) op de achtergrond te blijven, niet in het actie-comité zitting te nemen en zich zelfs angstvallig buiten de discussies te houden. Daardoor werd de leiding overgelaten aan weliswaar goedwillende maar in de klassenstrijd onervaren arbeiders. Daardoor werd ook de gelegenheid geschapen voor het binnendringen van allerlei verwarringzaaiende en twijfelbrengende geruchten.

Hoe foutief het optreden van deze partijgenoten was en hoe onjuist hun stelling, dat het zitting nemen van communisten en EVC-ers in de leiding de eenheid zou schaden en de staking in een ongewenst daglicht zou stellen en daardoor verzwakken, dat tonen de andere actiecomité's, waarin de communisten en EVC-ers niet alleen deelnamen aan de leiding, maar ook in alle openlijkheid voor hun mening uitkwamen, waardoor zij werden tot de meest geziene leiders en tot de vraagbaak van alle arbeiders in het bedrijf.

De partijgenoten op de gasfabrieken hebben zich laten leiden door de anti-communistische hetzcampagne in de burgerlijke bladen, in plaats van door de belangen van de arbeidersklasse.

De kracht van de eenheid

Zowel onder de partijgenoten als onder de leden van de E.V.C. doet zich nog steeds de neiging voor om de kracht en de betekenis van de eenheid te onderschatten, vooral in die bedrijven waar de E.V.C. de meerderheid van het personeel heeft georganiseerd of een sterke positie inneemt. Deze neiging „het alleen wel af te kunnen" en „de NVV-ers niet nodig te hebben", bestond ook lange tijd bij de Amsterdamse gemeentebedrijven als de Reiniging en de Bestratingen. Het is aan te nemen, dat deze hier thans wel is overwonnen.

Want zo sterk als in deze stakingen is wel zelden gebleken, hoe machtig de arbeiders zijn als zij in eenheid optreden. Deze eenheid wàs er, voorbereid in het voortdurende verzet tegen de na-oorlogse loonpolitiek van de Overheid, en gesmeed tot één onaantastbaar stalen front tijdens de staking. De reactie beet er haar tanden op stuk, er was geen splintertje af te krijgen.

Ook het nieuw geworven personeel, de „jongens van het platteland", en bij de tram vooral de vrouwelijke conducteurs, door het gemeentebestuur ongetwijfeld als reserve-troepen voor het breken van een eventuele actie in zijn berekeningen betrokken, lieten zich door niets van hun collega's scheiden en marcheerden vooraan in de rijen van de stakers.

Daardoor konden Ad Vermeulen, Van Wingerden c.s., ondanks meerdere goed-georganiseerde kadervergaderingen in het NVV en ondanks hun persoonlijk optreden bij de remise Havenstraat, geassisteerd door een heel legertje van vrijgestelde NVV-bestuurders en PvdA-raads-

leden, er niet in slagen de staking te breken of ook maar te doen wankelen.

Daardoor mislukten ook de pogingen van de burgemeester om een voortijdig einde te maken aan de stakingen door zich op die gedenkwaardige Vrijdagmiddag — als een speling van het lot de 1e April! — bereid te verklaren om een deputatie van de stakingsleidingen te ontvangen, op voorwaarde dat het trampersoneel eerst het werk zou hebben hervat. Het werk werd hervat om 6 uur 's middags, maar toen om 7 uur bleek dat de burgemeester in het geheel geen ernstige bedoelingen had om tot een oplossing van het loonvraagstuk te komen, toen was binnen een half uur de stad Amsterdam weer doods en verlaten en stonden alle trams en bussen weer in de remises.

Dàt was de kracht van de eenheid!

Deze eenheid heeft tevens geleid tot een complete ontmaskering van de bestuurders der erkende bonden, in het bijzonder van het NVV.

Hiervóór is reeds gewezen op de serviele en verraderlijke houding van de ABVA-bestuurders tijdens de salaris-onderhandelingen in het Georganiseerd Overleg.

Tijdens de stakingen verloren deze heren helemaal de contrôle over zich zelf, en ontlaadde zich de woede over hun machteloosheid om de gemeentearbeiders in het regeringsgareel te houden in ongebreidelde mate.

Volkomen openlijk schaarden zij zich aan de zijde van de meest reactionnaire arbeidersvijanden, door via de radio en in „Het Vrije Volk" en „Het Parool" de grofste laster over de stakers en hun moedige strijd te spuien, en de regering uit te nodigen tot „krachtige maatregelen" om de „raddraaiers" tot de orde te roepen. Het inzetten van militairen op de trams, bij de reiniging en op de gasfabrieken, had hun onverbloemde sympathie. Historisch zullen de woorden blijven van de NVV-bestuurder Van Wingerden, dat „de staking geen succes kon en mocht hebben".

Dit alles had echter een averechtse uitwerking.

Wel zelden genoot een staking zó de onverdeelde instemming en de actieve sympathie van het gehele werkende volk als deze staking van het Amsterdamse gemeentepersoneel. Meerdere bedrijven, alsmede de bouwvakarbeiders, gingen in sympathie-staking, in enkele dagen tijds werden ruim *f* 70.000 aan solidariteitsgelden ingezameld.

In het NVV zelf leidde het verraad van de NVV-leiders tot een revolte-stemming.

Men herinnert zich ongetwijfeld nog de massale vergaderingen van de ABVA in gebouw „Bellevue" tijdens de stakingen, waar de grootste kopstukken van het NVV waren opgetrommeld om de stormen van verontwaardiging bij de leden te keren.

Dat lukte in geen enkel opzicht. Integendeel! Meerdere moties van wantrouwen werden ingediend, de toezegging tot het beleggen van een nieuwe ledenvergadering na de stakingen, waar de bestuurders zich zouden moeten verantwoorden, werd afgedwongen (deze toezegging werd tot op heden nog niet nagekomen!), en het kwam daar zelfs tot een handgemeen.

Deze verontwaardiging was niet slechts een opwelling onder de in-

druk van de actuele gebeurtenissen, het was een uitbarsting van de reeds lang bestaande en toenemende afkeer onder de leden van het NVV over de verraderlijke politiek van hun rechtse leiders, een afkeer welke niet is afgeëbd maar zich verder heeft doorgezet, getuige de regelmatige en thans nog niet tot stilstand gekomen stroom van bedankjes voor de ABVA en andere bonden van het NVV.

Het NVV, één van de voornaamste pilaren waarop de regering steunt bij de uitvoering van haar politiek van het laaghouden der lonen en het voorbereiden van een nieuwe oorlog, vertoont ernstige barsten. De 400.000 leden zijn *niet* bereid gebleken alles maar lijdzaam te slikken wat hun door hun bestuurders wordt voorgehouden. Het NVV is in hoge mate onbetrouwbaar gebleken voor de doeleinden van de Nederlandse reactie.

Dit alles kon gebeuren en kwam aan het licht dank zij de in de staking gesmede ongekende eenheid van optreden en van wil om de gezamenlijk begonnen actie gezamenlijk naar succes te voeren.

Terreur en intimidatie

Onder de leuze dat „in Amsterdam het Communisme de ruggegraat gebroken moet worden" zette de hele kliek van arbeidersvijanden hun terreur en hun intimidatie-pogingen ook na het beëindigen van de stakingen voort. Niet alleen moest de moedige daad van het gemeentepersoneel met wraakmaatregelen worden vergolden, en moest hun de lust worden ontnomen om ooit weer op te staan tegen de Overheid, ook moesten de arbeiders uit de particuliere bedrijven worden afgeschrikt met een angstaanjagend voorbeeld van wat hun te wachten zou staan indien zij het waagden om zich metterdaad tegen de armoedepolitiek te keren.

Met verkrachting van het democratische en grondwettelijke recht van de arbeiders om het stakingswapen te hanteren, werd op last van de PvdA-minister mr. Donker een strafvervolging ingesteld tegen een aantal gemeente-arbeiders. Als om het on-democratische van deze maatregel extra te onderstrepen werden deze arbeiders op onvervalste Nazi-wijze in alle vroegte als misdadigers van het bed gelicht en aan een „verhoor" onderworpen. Dàt zou de schrik er wel inbrengen!

B. en W. van Amsterdam voelden zich geroepen, tot deze ketterjagerij het hunne bij te dragen door op 62 stakers rancune toe te passen. Ook dit gebeurde met overtreding van de formele juridische voorschriften, n.l. zonder de voor ontslag voorgedragenen eerst in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van de redenen waarop het ontslag berustte en zich daarvoor persoonlijk te verantwoorden.

Al deze maatregelen hebben de beoogde uitwerking niet gehad.

Maar zij zijn te verklaren. Zij zijn te verklaren uit de onmacht van de reactie om de huidige maatschappelijke problemen tot oplossing te brengen, omdat deze problemen zelf een verschijnsel zijn van de algemene crisis waarin het kapitalisme verkeert.

De minister van Justitie heeft, met aanvoering van een hele berg rimram ter dekking van zijn terugtocht, de strafvervolging jegens de stakers moeten intrekken! Hij heeft niet de moed gehad om de worgwetten van Abraham Kuyper toe te passen en het overheidspersoneel openlijk

een stakingsverbod op te leggen. Dat is de realiteit en daaraan doen praatjes, als zouden de stakers door hun ontslag al genoeg gestraft zijn, niets af.

Indien de Amsterdamse gemeente-arbeiders, zich overtuigd wetende van de daadwerkelijke steun en solidariteit van alle goede democraten, met hetzelfde élan en dezelfde daadkracht hun strijd tegen de rancune voortzetten, dan zullen ook de 62 ontslagenen weer in hun bedrijf terugkeren.

Want ook hier is niet doorslaggevend de objectieve vraag aan wiens kant het recht staat. Indien dat zo was, dan waren er geen stakers ontslagen, want zij gingen in verzet tegen een Overheid die haar plichten jegens haar werknemers schromelijk verzaakte. Hier is bepalend, evenals in alle stukken klassestrijd, welke kracht de werkers kunnen ontplooien.

Geen eindpunt

De stakingen van de Amsterdamse gemeente-arbeiders waren geen afsluiting van hun strijd voor betere lonen, het was slechts één van de hoogtepunten in die strijd. De rust is in de gemeentebedrijven niet weergekeerd en zal niet weerkeren zolang de oorzaken van de onrust niet zijn weggenomen. De strijd voor herclassificatie wordt met nieuwe vormen voortgezet.

Het zou een illusie zijn te verwachten, dat het gemeentepersoneel thans afstand zou doen van zijn gerechtvaardigde eisen.

Dat weet het Amsterdamse gemeentebestuur óók, en daarom zien wij in de verschillende bedrijven niet alleen een menselijker optreden tegenover het personeel, maar worden in steeds meer gevallen verbeteringen ingevoerd welke voordien niet mogelijk bleken.

Schoorvoetend gaan B. en W. hier en daar zelfs over tot herclassificatie van kleinere groepen, zoals de straatvegers en de wagenpoetsers van het trambedrijf.

Het zijn de eerste schuchtere bewijzen van tegemoetkoming aan de gestelde eisen. Zij zullen het gemeentepersoneel verder sterken in hun gemeenschappelijke strijd.

In de aanval!

Op het 17e Partij-congres zei kam. Paul de Groot in zijn rede o.m.: „De staking van het overheidspersoneel heeft de zwendel met de „welvaart" een geduchte klap gegeven. Zij heeft de grote armoede geopenbaard die er onder de meerderheid van de arbeiders en de werkers heerste. Zij is een aansporing om overal de strijd te gaan aanbinden, de ondernemers en de reactie, zonder voor hun dreigementen terug te schrikken, slag te leveren."

De Amsterdamse stakingen stonden niet op zich zelf.

Zij waren een daad van bewust verzet tegen de politiek van de Romme-regering, een machtige uiting van de algemeen levende afkeer tegen de politiek van oorlogsvoorbereiding en verarming van de werkers.

Want wèl waren het de gemeente-arbeiders van Amsterdam die in staking stonden, maar het gehele werkende volk greep deze gelegenheid aan om zijn ontevredenheid te uiten en de reactie een slag toe te

brengen. De geweldige solidariteit, tijdens en na de stakingsdagen in het gehele land betoond, is daarvan een onweerlegbare getuigenis.

Overal neemt het verzet tegen de armoede en de drang naar hogere lonen toe. Dat het niet blijft bij het uitspreken van wenselijkheden dat toonden de stakingen van de vissers, van de Rotterdamse isoleerders, van de havenarbeiders in Zaandam, Rotterdam en Amsterdam. De strijdbereidheid groeit.

Dat stelt onze Partij voor verantwoordelijke taken. Zij heeft de plicht er voor te zorgen dat de ontevredenheid der werkers in juiste en positieve banen wordt geleid, zij heeft de plicht moedig leiding te geven aan de strijd voor welvaart en de arbeiders naar de overwinning te voeren. Daartoe is het nodig dat zij meer dan tot nu toe gebruik maakt van de mogelijkheden, zoals die zich ruimschoots voordeden tijdens de Aprilstakingen, om haar rijen te versterken met nieuwe krachten die in de strijd naar voren komen en haar invloed te consolideren en uit te breiden door nieuwe abonné's te werven voor „De Waarheid" onder die vele duizenden arbeiders wier ogen zijn open gegaan door de „voorlichting" van de arbeidersvijandige pers.

Daartoe is het eveneens nodig dat zij zich ontdoet van de resten van pessimisme en ongeloof in de strijd en zijn resultaten, welke hier en daar nog aanwezig zijn, en zelfs bij de April-stakingen nog een rol speelden.

Zij zal moeten handelen in de geest zoals het 17e Partij-congres ons heeft opgedragen, in de geest van het offensief.

WIM BRINKMAN

ABSOLUTE VERARMING VAN DE ARBEIDERSKLASSE

II

Op de meest afdoende wijze wordt de daling van de koopkracht van het loon en de absolute verarming van de werkende bevolking in het licht gesteld door cijfers die het verbruik per hoofd van eerste levensbehoeften betreffen: deze cijfers tonen aan, dat de Nederlandse bevolking zich in 1953 slechter voedde en kleedde dan in 1938. 1953 was een jaar, waarin volgens officiële opvatting de welvaart ten opzichte van 1938 belangrijk was gestegen. De werkloosheid omvatte (voor zover geregistreerd) weliswaar in Januari 1953 nog ruim 181.000 personen en was sinds 1952 gegroeid, maar in 1938 waren er dubbel zo veel. Naar officiële opvatting had Nederlands herstel zich sinds 1952 voltrokken: het produceerde sinds 1952 meer dan het verbruikte, het hoopte goud en deviezen op. Verder begon van 1953 op 1954 de werkloosheid terug te lopen. (Daarover zullen wij naderhand nog spreken). Ook was in 1953 volgens de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), (een regeringsinstelling), de productiviteit — de prestatie van de arbeiders per dag of per uur — aanmerkelijk gestegen ten opzichte van 1938 (deze was toen gemiddeld 7 % hoger). Men zou dus mogen aannemen, dat in zo'n jaar van „gestegen en stijgende welvaart" de arbeidersklasse een beter leven zou hebben geleid dan in het crisisjaar 1938 ... indien de reformistische „theorieën" juist zouden zijn.

Het was echter precies andersom. Hier volgen CBS-cijfers voor het verbruik per hoofd van eerste levensbehoeften in Nederland:

	Roomboter	vet	vlees	eieren	kaas	groenten	aardapp.
1938	5,5 kg	7,2 kg	38 kg	143 st.	7,5 kg	67 kg	130 kg
1953	2,8 kg	5,1 kg	35 kg	100 st.	6,4 kg	65 kg	105 kg

Zelfs het melk-verbruik is (berekend volgens vet-percentage) in vergelijking met voor de oorlog nauwelijks omhoog gegaan. Zoals bekend is de na-oorlogse melk afgeroomd en daardoor lager in prijs (en minderwaardig) ten opzichte van vette melk. In 1950 dronk men in Nederland meer liters melk dan in 1933, maar het vetpercentage was 2½ in plaats van 3½. Vermenigvuldigt men het vetpercentage met het aantal kg, dan krijgt men voor 1933 144 × 3,5 = 504 en voor 1950 194 × 2,5 = 485 als verbruik per hoofd: naar vetgehalte dus een daling. Afgezien daarvan vertoont *na* 1950 het gebruik van de afgeroomde melk opnieuw een neiging tot dalen. Was het in 1952 nog gestegen tot 218 kg per hoofd en daarmee inderdaad ook naar vetgehalte boven het peil van 1933 gekomen, in 1953 *liep het terug* tot 216 kg. In Juni 1955 was het verbruik van melk en melkproducten ten opzichte van Januari 1955 opnieuw met 3,6 % gedaald.

Wanneer men kennis neemt van het verlaagde verbruik per hoofd van goede voedingsmiddelen in 1953 ten opzichte van 1938, dan houdt men misschien rekening met de mogelijkheid, dat wij maar een wille-

keurige greep zouden hebben gedaan en dat tegenover de daling in het verbruik van déze voeding een stijging in het verbruik van andere gelijkwaardige voeding staat (gelijkwaardig *ook in prijs!*). Doch dat is niet het geval: tegenover de hierboven aangetoonde daling in het verbruik per hoofd staat slechts a) een sterke stijging voor een minderwaardig voedingsmiddel zoals margarine; b) een stijging in het verbruik van enige goede voedingsmiddelen (suiker en fruit), welke stijging echter de weggevallen eieren, vlees en zuivel niet kan vervangen en die ook veel goedkoper komt dan de aankoop van de weggevallen producten zou zijn geweest. Door deze slechte maar uitgaven-besparende ruil is ook het aantal kilogrammen omhoog gegaan: meer gewicht in de maag en voor minder geld en minder voedzaam.

In dit verband is een verdere aanwijzing voor de daling van het levenspeil de vermindering van het verbruik per hoofd van volksgenotmiddelen die in Nederland altijd in hoog aanzien hebben gestaan, zoals koffie en thee. In 1938 was het koffie-verbruik per hoofd, 4,5 kg, in 1953: 2,7 kg. Voor thee zijn die cijfers: 1,3 en 0,8 in 1938 resp. 1953.

Hoe vangt een blad als Het Vrije Volk deze feiten nu op? Door ze te verdraaien en er een vals „commentaar" op te geven. Op 17 Augustus 1954 meldt het blad in een drie-kolomskop: „We eten meer vet, suiker, fruit en roken veel meer dan voor de oorlog". Veel kleiner daaronder: „Nog steeds minder vlees en eieren in consumptie". Let op dit woord „nog". Volgens de P. v. d. A.-leiding zit er de laatste jaren, bijv. sinds 1950, weer een stijgende lijn in. Op deze „stijgende lijn" zullen we straks uitvoerig ingaan, want wij menen dat deze demagogie zo grondig mogelijk aan de kaak moet worden gesteld.

Vooral op het *vet* draaft Het Vrije Volk door en tekent er zelfs een plaatje bij. „Eskimo's kunnen er niet tegen op", juicht het blad. Anders gezegd: wat voedt het Nederlandse volk zich toch krachtig! Eet het eigenlijk niet te veel? Hoe doet vervolgens de slimme Vrije-Volk-redacteur? Hij vat boter, vet en margarine samen onder het hoofd „vet" en gaat optellen. In 1938: 5,5 kg roomboter + 7,2 kg vet + 7,1 kg margarine = 19,8 kg „vet" per hoofd in 1938. Voor 1953: 2,8 kg roomboter + 5,1 kg vet + 18,3 kg margarine = 26,2 kg „vet" in 1953 per hoofd. Hokus pokus: stijging in het verbruik. De redacteur vermeldt *niet* het volgende: het weggevallen aantal kilogrammen roomboter en vet is vervangen door een groter aantal kilogrammen margarine, juist *door* de minderwaardigheid van de margarine en doordat bovendien àndere goede hoofdvoedingsbestanddelen steeds meer uit het gemiddelde Nederlandse menu en vooral uit dat van de arbeiders verdwenen zijn.

Tenslotte is echter Het Vrije Volk genoopt een aantal cijfers te publiceren en na het gejuich tot de erkenning te komen (in een kleinere letter gedrukt): „Van de meeste voedings- en genotmiddelen consumeerden wij in 1953 minder dan voor de oorlog."

Het blad doet het echter voorkomen, alsof dit het gevolg is van een vrije keuze, een eigenaardige luim der Nederlandse werkers. „Rijst is helemaal uit de gratie", schrijft het blad. „Fruit hebben wij beter leren waarderen sinds de oorlog". „Groenten deden het minder", enz.

Het Vrije Volk gaat hier liever niet in op kleding en schoeisel. Men

kan nl. moeilijk verkondigen, dat de Nederlandse werkende bevolking zich wegens een ondoorgrondelijke voorkeur slechter kleedt dan in 1938. Hierover had evenwel een jaar voordien De Volkskrant iets losgelaten en zelfs zonder versiering. Op 23 Februari 1953 schreef het blad, uitgaande van CBS-cijfers:

> „Uit de cijfers voor kleding en schoeisel is gebleken, dat de arbeider zich thans slechter kleedt dan vroeger het geval was. In de jaren 1937/1938 werd per gezin (voor kleding en schoeisel) f 125 à *f* 150 uitgegeven. Wanneer dit naar gelijke behoeften in 1951 had moeten gebeuren, zou er rond *f* 600.— per gezin voor uitgegeven moeten zijn. In feite schommelen deze uitgaven tussen 350 en 400 gulden."

Stijgende lijn ... in de arbeidsduur

De rechtse „socialisten" en de ondernemers beroepen zich erop, dat in 1953 ten opzichte van één of enkele jaren tevoren het verbruik per hoofd van zulke voeding als vlees, boter, kaas en eieren en van enkele genotmiddelen zoals koffie en bier weer ietwat aan het stijgen is.

Nu zou het denkbaar zijn, dat de arbeiders door strijd zulke tijdelijke verbeteringen afdwingen, wat — gelijk hierboven uiteengezet — in genen dele zou bewijzen, dat de algemene wet der kapitalistische accumulatie zou zijn opgeheven. *Doch in het onderhavige geval is er zelfs geen sprake van verbetering, maar heeft de absolute verarming van de arbeiders en de andere werkers zich voortgezet.*

In het voorgaande is er al op gewezen, dat er tegenwoordig door de daling van de koopkracht van het loon méér mensen dan vroeger uit hetzelfde gezin in loondienst gaan en dat er bovendien talloze uren overgewerkt wordt. Het is begrijpelijk, dat ook bij een dalend reëel uurloon dit tot gevolg heeft, dat de arbeiders in staat zijn hun magen iets, zij het weinig, beter te vullen.

Kameraad Paul de Groot zei in zijn congres-rede op 9 April 1955:

> „In 1952 werden door de Gewestelijke Arbeidsbureaux 35.031 overwerk-vergunningen afgegeven tegen 22.766 in 1948. Op het ogenblik is het overwerk in vele bedrijven onbeperkt. Na tien jaar Dreesregering is de achturendag practisch afgeschaft."

Natuurlijk is dit feit ook de reformisten niet ontgaan en moeten zij er wel eens iets over zeggen. Het overwerk (zo verklaren zij fier) betekent stijging van de productie en is in 's lands belang en het levert „luxe" voor de arbeider op, zoals een ferme vacantie en fraaie, duurzame verbruiksgoederen. Om dezelfde redenen gaan ook de huismoeders steeds meer bijverdienen ...

Het is volgens deze „theorie" dus de niet te onderdrukken drang naar een luxe-leven, die vrouwen (o.a. uit de Zaanstreek) ertoe drijft om van 6 tot 10 uur 's avonds te gaan werken; vader kan dan tenminste op de kinderen passen. Er zijn ook moeders die om bij te verdienen de hele dag achter de naaimachine zitten, met baby boven op, zodat het kind tenminste wat licht van buiten krijgt — naaimachine wordt voor het raam gezet — en moeder kan baby zo in het oog houden.

De burgerlijke „Commissie Banning" (1953) spreekt ronduit van *„met financiële moeilijkheden samenhangende beroepsarbeid van de*

moeder" en voegt er met nadruk aan toe, dat mede hierdoor de arbeidersjeugd ernstig tekort komt.

Dat is in werkelijkheid de „stijgende lijn" van de richting Drees: een stijgende lijn in overwerk, vrouwenarbeid, afsloven en gezinsontwrichting en dit wordt dan „beloond" met een paar gram vlees of boter per dag méér dan vroeger en in „gunstige" gevallen een vaak hoognodige bromfiets of wasmachine op afbetaling. Dit alles betekent toenemende absolute verarming van de arbeiders en gaat gepaard met verdere daling van het reële uurloon.

De toenemende vrouwenarbeid

Leggen we de cijfers van de bedrijfstelling van 1950 naast die van de volkstelling van 1947 — deze cijfers zijn vergelijkbaar — dan blijkt in drie jaar tijd het aantal in de industrie werkende vrouwen gestegen te zijn met 48 % (van 186.620 op 276.463), terwijl het percentage daar werkzame mannen over dezelfde jaren maar met 10 % is gestegen. Dit betreft de gehele industrie met inbegrip van het ambacht.

Zoals bekend is het CBS karig met cijfers die een juiste kijk geven op de situatie van het Nederlandse volk. Toch is het mogelijk om uit de CBS-cijfers de ontwikkeling na 1950 te benaderen. In de jaren 1951/1954 heeft het CBS voor ongeveer tien- tot elfduizend nijverheidsbedrijven met tien of meer arbeiders in dienst de samenstelling van het arbeiderspersoneel onderzocht. Hierbij is het ambacht niet in de telling opgenomen. Uit de betrokken gegevens van het CBS lezen we een toeneming van de vrouwenarbeid af. Aan te nemen is, dat in de buiten dit CBS-onderzoek gebleven bedrijven en beroepen de vrouwenarbeid vaak nog sterker is toegenomen, doch dit laten wij daar.

De getallen, die hieronder volgen, betreffen *niet* het kantoorpersoneel en ook niet de hogere technische leiding. Bouwbedrijf en nutsbedrijven zijn er niet bij. Hier is de vrouwenarbeid afwezig respectievelijk veel geringer.

Totaal aantal arbeiders (m. en vr.):		**Hiervan vrouwen:**
1951 (laatste kwartaal)	713.641	120.704
1952 „	726.039	**127.360**
1953 „	757.107	**132.763**
1954 „	794.050	**140.968**

Dat wil zeggen, dat er in 1951 tegenover 100 arbeidsters 590 arbeiders staan. In 1952 is de verhouding geworden: 100 : 570, in 1953 100 : 569 en in 1954 100 : 563.

Dit is niet zonder invloed gebleven op het loongemiddelde: zoals wij zullen zien, is het er ongustig door beïnvloed.

In de publicatie van het CBS „Statistiek der Lonen", 1955, no 2 worden de lonen van industrie-arbeiders(sters) van 1953 vergeleken met de overeenkomstige lonen in 1949. De vrouwenlonen blijken sterk achtergebleven. In 1949 lagen ze — onder het kapitalisme een gewone zaak — eveneens ver onder die van de mannen, in 1953 is die achterstand sterk gegroeid. Uitgedrukt in lonen van mannen van 25 jaar en ouder zijn in 1953 17-jarige meisjes, die in 1949 gemiddeld nog even veel verdienden als 17-jarige jongens, 1 % achter geraakt. Voor 18-jarige arbeidsters was in 1949 de loonachterstand bij mannelijke leeftijdge-

noten gemiddeld 3 %, in 1953 5 %. Voor arbeidsters van 25 jaar en ouder is de achterstand in 1949 35 %, in 1953 39 %.

Zelfs indien nu in 1953 het percentage bedrijfsarbeidsters *gelijk* zou zijn gebleven aan dat van 1949, zou door de toenemende achterstand van de vrouwenlonen over die jaren het gemiddelde uurloon van alle arbeiders al ongunstig beïnvloed zijn. Doch zoals wij gezien hebben, is de vrouwenarbeid bovendien percentueel toegenomen: een verdere druk omlaag op het uurloongemiddelde der arbeiders. De toegenomen vrouwenarbeid tussen bijv. 1947 en 1950 was, zoals wij hebben aangetoond, reeds een symptoom van de dalende koopkracht der lonen. Alleen reeds door het opnieuw achterblijven van de vrouwenlonen, gepaard bovendien met verdere percentsgewijze toeneming van de vrouwenarbeid, is na 1950 de gemiddelde koopkracht van het uurloon opnieuw achteruit gegaan. De „stijgende lijn" van de reformisten blijkt (zover het verbeteringen voor de arbeiders betreft) nogmaals een koeienstaart.

Jeugdarbeid

Wij zijn er niet in geslaagd uit het materiaal, ons door het CBS verstrekt, op te maken, in hoeverre het verrichten van bedrijfsarbeid door jeugdige personen de laatste jaren naar verhouding vermeerderd zou zijn. We mogen vermoeden, dat het op zijn minst gelijk is gebleven en dat de meisjesarbeid naar verhouding is toegenomen. Hier kunnen wij echter op dit moment geen uitspraak over doen.

Vast staat intussen, dat de jeugdarbeid als zodanig ook na 1950 een druk omlaag is blijven oefenen op de gemiddelde uurlonen, want de jeugdlonen blijken eveneens in de periode van 1949 tot 1953 verder achterop te zijn geraakt.

Uitgedrukt in percenten van lonen van 25-jarige en oudere arbeiders (mannen) verdienden 14-jarige jongens zowel als meisjes in 1949 24 % van zo'n mannen-uurloon. In 1953 was dat voor de jongens gedaald tot 21 % en voor de meisjes tot 22 %. Tot en met hun 24ste jaar komen de arbeiders en arbeidsters in de periode 1949/1953 verder achterop bij de mannen van 25 jaar en ouder. Gemeten met bovengenoemde maatstaf is voor de leeftijdsgroepen van 15 tot en met 19 jaar de vergroting in achterstand van het gemiddelde uurloon tussen 1949 en 1953 4 à 6 %. („Statistiek der Lonen", no 2, 1955).

Vermindering van de geschooldheid en ontmenselijking van de arbeid.

Het achterblijven van vrouwen- en jeugdlonen en de onevenredig sterke groei van (ongeschoolde) vrouwenarbeid zijn tevens symptomen van vermindering van de geschooldheid van de arbeid in de industrie. Veertien- tot zestienjarigen behoren in ons land vaktechnisch als regel tot de geheel ongeschoolden en vrouwen zijn onder kapitalistische verhoudingen in de industrie over het algemeen minder geschoold dan mannen van dezelfde leeftijd.

De vermindering van de geschooldheid van het werk is ook weer een kant van de kapitalistische accumulatie, zoals in het voorgaande uiteengezet. Blijkens onze cijfers is er ook in dit opzicht geen stijgende lijn

ten gunste van de arbeiders op te merken, maar zet het proces zich onveranderlijk voort, de reformisten ten spijt.

In het Sociaal Maandblad Arbeid, 10de jaargang no 6, 1955, een burgerlijke publicatie, nemen Drs W. Brokerhof en Drs H. W. von Sassen o.a. de ontmenselijking van de arbeid onder de loep, voor zover die direct voortvloeit uit (kapitalistische) mechanisatie. De schrijvers hebben het oog op hetgeen zij noemen „een steeds verder gaande arbeidsverdeling en specialisatie" en ter nadere kenschetsing citeren zij Dr. A. M. Kuylaers, die spreekt van „geestelijk gedraineerde (= drooggelegde) arbeid" en van „de wanverhouding tussen beroepseisen en arbeidscapaciteit". Zij halen eveneens ter verduidelijking A. Oldendorff aan, die het heeft over „de verzakelijking van de verhoudingen tussen de bedrijfsgenoten en hun arbeid in de onderneming." In eenvoudiger taal wil één en ander zeggen dat het kapitalisme in toenemende mate van de arbeider een verlengstuk van de machine maakt.

De vermindering van de geschooldheid is, behalve dat ze een daling van het reële loon betekent, één der zijden van het ontmenselijkingsproces en daarmee een bijdrage tot de voortschrijdende absolute verarming van de arbeidersklasse.

Ongevallen en ziekte

Langere arbeidsduur, zwaarder en tegelijk geestelozer werk en dit bij afnemende koopkracht van het (uur)loon doet ook het percentage bedrijfsongevallen en kwalen onder de arbeiders toenemen. Paul de Groot heeft hierover cijfers gegeven in zijn congresrede, waarnaar wij verwijzen.

Men kan zich verder nog op de hoogte stellen van de „stijgende lijn" door lezing van het bijvoegsel van het Algemeen Handelsblad van Dinsdag 17 Mei 1955, blz. 3. Daar schrijft Prof. Dr. A. Querido:

> „Men heeft gewezen op het ziekteverzuim bij de arbeidende bevolking dat aanzienlijk hoger is dan vóór de oorlog, men wijst op het grote percentage afkeuringen voor de militaire dienst en op de vondsten van de schoolartsen in sommige delen van het land, die toch wel aanduiden, dat er aan de gezondheidstoestand van de bevolking nog wel één en ander schijnt te ontbreken."

Onderwijs

De reformisten wijzen er als gezegd op, dat er in de loop van de tijd „veel" voor de arbeiders „beter" is geworden. Wanneer enig ding duidelijk laat zien, dat de successen van de arbeiders het resultaat zijn van bittere strijd en niet van de door de rechtse leiders gefantaseerde „goedaardige ontwikkeling" van het kapitalisme, dan is het wel het volksonderwijs. Inderdaad is het een tijdlang in enige opzichten beter geweest dan het in de 19de eeuw was, maar op 21 Mei 1955 moest Mr. De Roos, Voorzitter der Vereniging Volksonderwijs, de beschamende mededeling doen, dat er in Nederland thans een slechtere leerlingenschaal bestaat dan ... in 1878.

Het peil van de leerlingen daalt en dit gaat in versneld tempo, doordat de scholenbouw achter is gebleven: De bovengenoemde Drs. Brokerhof en Drs. von Sassen (Sociaal Maandblad Arbeid, Juni 1955)

erkennen, dat er „in de laatste jaren neiging (bestaat) zoveel mogelijk leerlingen tot de zesde klas toe te laten ten gevolge van grote aantallen leerlingen in lagere klassen."

Werkgelegenheid

„De werkloosheid is sterk afgenomen", zeggen de reformisten. „Ziedaar: vooruitgang ten opzichte van 1938, want toen waren er 353.000 zonder of bijna 11 % van de beroepsbevolking en ook ten opzichte van 1952, want toen waren er nog meer dan 180.000, maar nu is dat geslonken tot ver onder de 90.000."

Maar ten eerste: de verminderde werkloosheid is het resultaat van herhaling der methoden van Hitler en Mussolini. Ze is tot stand gebracht door onevenredig sterke uitbreiding van de oorlogsproductie en van het militaire apparaat. In letterlijke zin: kanonnen in plaats van boter. Voor desbetreffende cijfers raadplege men nog eens de discussiegrondslag voor het 17de congres van onze Partij. Verder valt op te merken, dat de export van werkloosheid, de emigratie, na de oorlog een niet onbeduidende invloed heeft geoefend.

Doch er is méér. Indien het verbruik per hoofd in 1953 toen er naar verhouding minder dan half zoveel werklozen in Nederland waren als in 1938, *gelijk* zou zijn gebleven voor kleding en (goede) voeding, dan nòg zou dat hebben betekend, dat de massa's er absoluut op achteruit waren gegaan. Immers, het verbruik door werklozen gaat in het algemeen naar verhouding veel minder omlaag dan dat van werkenden: de werklozen leven altijd al ongeveer op de uiterste grens van het lichamelijk bestaansminimum. Wanneer derhalve het percentage werklozen met ruim 50 % vermindert, na bijna 11 % van de beroepsbevolking te hebben uitgemaakt en het verbruik van eerste levensbehoeften per hoofd zou *gelijk* blijven, dan wil dat zeggen, dat vooral de werkenden erop achteruit zijn gegaan en hun levenspeil weer dichter tot dat van een werkloze omlaag is gedrukt! In 1953 is evenwel het verbruik per hoofd van goed voedsel en goede dekking ten opzichte van 1938 *niet* gelijk gebleven, maar — zoals wij in het voorgaande gezien hebben — sterk *gedaald.* Maar dat beduidt, dat het levensniveau van de werkenden nòg een stapje dichter tot het honger- en koude-peil van de werkloze is genaderd.

Democratische rechten

Wij hebben in dit artikel niet alles kunnen behandelen. Verdere cijfers en feiten zouden het gegeven beeld slechts bevestigen: hopeloze woningtoestand, toenemende malaise op het platteland, ongekende nood in vele ambtenarengezinnen (volgens het adres van de Algemene R.K. Ambtenarenvereniging), snel groeiende ellende onder de kleine zelfstandigen. De nadelige invloed op de koopkracht door toenemende druk van directe en indirecte belastingen zou een beschouwing op zichzelf eisen. Evenzo de culturele aspecten van de absolute verarming der arbeiders en andere werkers.

Hoe staat het met de democratische rechten in ons land, in vergelijking met vóór de oorlog en nog langer geleden? Door de absolute verarming van de massa's worden de democratische rechten uitgehold.

Dit geldt bijv. voor de gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen en voor een onderwijs waarvan de deugdelijkheid afdoende gewaarborgd is, twee democratische rechten die in de Nederlandse grondwet verankerd liggen.

Maar de uitholling van democratische rechten is niet enkel een *gevolg* van absolute verarming der massa's, ze is ook een *middel* om de verdere verrijking van de uitbuitende klassen te bevorderen en de verdere verarming van de massa's te versnellen. Na 1945 is bijv. het grondwettelijk recht van vereniging en vergadering opnieuw beknot. In 1945 was het „ambtenarenverbod" van de baan en later heeft men gepoogd het weer in te voeren. De reformisten houden vol, dat hier geen democratische rechten beknot zijn maar dat de maatregelen voortvloeien uit bezorgdheid van regering en „volksvertegenwoordiging" voor ... de democratie. Aangezien echter de organisaties, die onder het „ambtenarenverbod" vallen, vóór alles de Communistische Partij en verder de Eenheids-Vakcentrale, op de bres staan tegen de verarming van de massa's en voor de verdediging van hun materieel en cultureel levenspeil, begrijpt ieder die niet ziende blind is, dat het „ambtenarenverbod" een begeleidend verschijnsel is van verscherpte doorwerking van de wet der kapitalistische accumulatie en dat het verbod ter verdere versnelling van die accumulatie dienst doet.

Met het stakingsrecht staat het er niet beter voor. Indien heden ten dage de reformisten er nog aan durven te herinneren, dan verklaren zij, dat het stakingsverbod in 1872 in Nederland is verdwenen „om niet terug te keren". Maar dat laatste is niet waar. Reeds in 1903 werd het weer gedeeltelijk ingevoerd en zo staat het ook bijv. in Elseviers „Kleine W.P.-Encyclopedie" van 1949/50 op blz. 1253.

Dit Elsevier-werk, een voor de opvattingen der ultra-rechtse grote ondernemers typerend boek onder hoofdredactie van de topman in de Haagse Post Mr. G. B. J. Hiltermann, keurt de bestrijding van de stakingen nadrukkelijk goed. Het zegt, dat de „voor het economisch leven zo schadelijke stakingen" voorkomen moeten worden en als middelen tot deze voorkóming noemt het boek: o.a. de rijksbemiddelaars en de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. Wij behoeven er niet over uit te weiden, dat het hier maatregelen betreft om stakingen te verbieden en strafbaar te stellen. In de allerlaatste tijd hebben we gezien hoe als uitvloeisel van de politiek die in Elseviers W.P. — en door de reformisten — aangeprezen wordt, stakers van hun bed werden gelicht en voor de rechter gesleept.

Het dagblad De Telegraaf — zoals bekend nauw verwant met Elsevier en tevens eigenares van het weekblad De Haagse Post — wijdt op 29 Juni 1955 een hoofdartikel aan „Stakingen". Het blad concludeert, dat deze „altijd in strijd met het landsbelang zijn". En dat is een bedekte manier om te zeggen, dat het stakingsrecht geheel verdwijnen moet. Ieder kan weten, dat De Telegraaf natuurlijk niet het landsbelang maar dat van de grote ondernemers op het oog heeft.

Wat zeggen de reformisten hier nu van? Ze blijken het *eens* te zijn met De Telegraaf! Dit kan op zichzelf afdoende zijn voor het oordeel van de arbeidersklasse over de reformisten. Op 25 Juni 1955 schrijft de P. v. d. A.-jurist Prof. G. van den Bergh in Het Parool een artikel

tegen het stakingsrecht onder de titel: „Sterft gij oude vormen en gedachten!" Het reformisme ten voeten uit: het is het optreden van de bourgeoisie met het masker van het socialisme voor. Professor Van den Bergh schrijft in dit artikel: „Staking is in Nederland — enkele uitzonderlijke gevallen daargelaten — uit de tijd. Zij heeft geen zin meer; ze bedreigt allereerst de belangen der arbeiders zelf."

Bij andere gelegenheden hebben de P. v. d. A.-leiders — en Romme! — verklaard, dat de arbeiders recht hebben op „hun aandeel in de gestegen welvaart". Is het artikel van Prof. Van den Bergh misschien een... practische richtlijn voor de arbeiders om zich van dat aandeel te verzekeren?...

Karakter der huidige kapitalistische accumulatie

Thans is de oorzaak van de verarming der arbeiders en andere werkers allereerst gelegen in de overschakeling op de oorlogseconomie. In P. & C. en in de discussiegrondslag zijn hierover concrete gegevens verstrekt. Hoe dit — behalve tot fabelachtige winsten voor de monopolies — leidt tot verarming van de bevolking is door P. de Groot in zijn congresrede als volgt samengevat:

> „..... de candidaat-werklozen worden in het soldatenpak gestoken en leven van de openbare middelen.
>
> Het bedrijfsleven is kunstmatig opgeblazen met militaire opdrachten voor binnen- en buitenland, die niet voor het verbruik maar voor de vernietiging dienen.
>
> Het geld om dit te financieren wordt aan de werkende bevolking onthouden of ontnomen, evenals aan de woningbouw, het onderwijs en de sociale voorzieningen, zelfs aan de waterkeringen, waarvan het bestaan zelf van ons land afhankelijk is.
>
> En het middel, waarmee deze „operatie-doping" wordt doorgevoerd, is de inflatie, de waardevermindering van het geld en de prijsstijgingen."

In ons Actie-Program zijn de concrete richtlijnen neergelegd voor de strijd, die thans in Nederland door de arbeiders gevoerd en versterkt moet worden en die het enige middel is om de verarming van de arbeiders en overige werkers te remmen en de positie van de reactie te verzwakken.

J. DE LEEUWE.

De koloniale status van Suriname en de taak van de Nederlandse arbeidersklasse

In de brief, die de redactie mocht ontvangen van een Surinaamse vriend, en die in ons Mei-nummer werd afgedrukt, werd gesteld dat de koloniale status van Suriname heel goed aan de hand van het Statuut bewezen kon worden. Dit is inderdaad juist. Wij zullen met enige artikelen uit het Statuut aantonen dat er voor Suriname (en dit geldt ook voor de Antillen) geen sprake is van een politieke of economische zelfstandigheid. Art. 6 van het Statuut zegt:

> 1. De aangelegenheden van het Koninkrijk worden in samenwerking van Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen behartigd overeenkomstig de navolgende bepalingen.
> 2. Bij de behartiging van deze aangelegenheden worden waar mogelijk de landsorganen ingeschakeld.

Let dus wel: waar mogelijk. Waar dat niet mogelijk is, en dat heeft dus het Rijk, de regering in Den Haag te beoordelen, hebben Suriname en de Antillen niets te vertellen. Art. 7 zegt:

> De Raad van Ministers van het Koninkrijk is samengesteld uit de door de Koning benoemde Ministers en de door de Regering van Suriname, onderscheidenlijk de Nederlandse Antillen benoemde gevolmachtigde Minister.

En art. 9, lid 1:

> De Gevolmachtigde Minister legt, alvorens zijn betrekking te aanvaarden, in handen van de Gouverneur een eed van trouw aan de Koning en het Statuut af. Het eed-formulier wordt vastgesteld bij een algemene maatregel van bestuur.

De Surinaamse of Antilliaanse Minister, die deel neemt aan de Raad van Ministers van het Koninkrijk (waaronder men dient te verstaan Nederland, Suriname en de Antillen) legt dus een eed van trouw af aan de Koning van Nederland. Dit betekent voor Suriname dat het gebonden wordt gehouden aan een vreemd, een Nederlands vorstenhuis. Hieruit blijkt de overheersende positie van Nederland.

En wat zal er gebeuren, wanneer de bevolking van Suriname, een land dat deel uitmaakt van Zuid-Amerika, met zijn sterke republikeinse tradities, een republikeinse staatsvorm verkiest boven een Koninkrijk? Dan zal dat volgens het Statuut niet toegestaan zijn.

Verder:

> **Art. 10, lid 1:**
> De Gevolmachtigde Minister neemt deel aan het overleg in de vergaderingen van de Raad van Ministers en van de vaste colleges en bijzondere commissies uit de Raad over aangelegenheden van het Koninkrijk, welke het betrokken land raken.

Let wel: aangelegenheden, welke het betrokken land raken.

Suriname en de Antillen benoemen gevolmachtigde Ministers, en deze ministers mogen wel spreken over Suriname en de Antillen, maar niet over Nederlandse aangelegenheden.

De Nederlandse ministers daarentegen, die deel uitmaken van de Raad van Ministers, zullen wel mogen spreken over Surinaamse en Antilliaanse aangelegenheden.

Men spreekt over „de aangelegenheden van het Koninkrijk". Maar wie is de Regering van het Koninkrijk?

(Vervolg op pag. 538)

De herbergier en de ridder uit „Ontmoeting in het donker".
(Opera van Peking)

DE OPERA VAN PEKING groet het Nederlandse volk

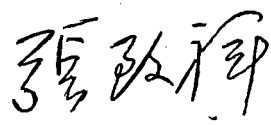
Het was de eerste keer dat Chinese spelers als een officieel gezelschap van de Volksrepubliek China naar West-Europa kwamen om voorstellingen te geven. De enthousiaste ontvangst, die het publiek in Frankrijk, België en Nederland het gezelschap bereidde, bewees aan de ene kant dat de grote tradities van het Chinese klassieke toneel en de volkskunst terecht beschouwd worden als een waardevol bestanddeel van de culturele schatten van de mensheid, en aan de andere kant was zij een teken van de ontwikkeling van de culturele en vriendschappelijke betrekkingen tussen de volken van China en de volken van Frankrijk, België en Nederland.

Gedurende ons verblijf in uw mooie land waren wij in de gelegenheid, in contact te komen met het enthousiaste publiek van Nederland, wij bewonderden de kostbare verzamelingen van de verschillende scholen in de schilderkunst van Nederland en de mooie theaterstukken, wij bezochten de Afsluitdijk, die de geest van de arbeid van het Nederlandse volk symboliseert. Dit alles maakte een diepe, onvergetelijke indruk op ons.

Wij moeten erkennen dat ons wederzijds begrip nog zeer gering is, maar wij zijn overtuigd dat de volken en de oprechte culturele en artistieke werkers van onze beide landen één gemeenschappelijk verlangen hebben: een vreedzaam werkend leven te leiden en de vriendschap tussen onze volken uit te breiden. Wij menen dat het wederzijdse begrip tussen de volken van onze beide landen, de uitwisseling van ervaringen op cultureel en artistiek gebied en het van elkander leren bevorderd worden door deze reis van ons gezelschap, door de uitgebreide contacten tussen de kunstenaars ter gelegenheid van ons bezoek, door de hartelijke gesprekken in alle kringen en de vriendelijke ontvangst die personen uit alle kringen ons bereidden. Op deze wijze zouden onze voorstellingen een bijdrage tot de vrede in de wereld kunnen zijn.

Wij willen ook graag van deze gelegenheid gebruik maken om onze eerbied en dankbaarheid voor het volk van Nederland uit te drukken.

Op een voorspoedige ontwikkeling van de cultureel-economische en vriendschappelijke betrekkingen tussen de volken van China en Nederland!

TSJANG TSJI-HSIANG

Directeur van het officiële ensemble van de Chinese Volksrepubliek.

(Vervolg van pag. 535).

In de toelichting bij het Statuut staat namelijk:

„Voor Nederland doet zich echter een complicatie voor wegens de samenval van de organen van het Koninkrijk met de Nederlandse organen."

De Regering van het Koninkrijk is dus de Regering van Nederland, zij het aangevuld met de gevolmachtigde ministers van de landen. Maar deze gevolmachtigde minister, die de regering van een der landen in de West vertegenwoordigt, heeft op alle beslissende punten een ondergeschikte positie. In de Raad van Ministers kan hij altijd door de Ministers van Nederland worden overstemd.

Art. 23 lid 1:

De Rechtsmacht van de Hoge Raad der Nederlanden ten aanzien van rechtszaken in Suriname, onderscheidenlijk de Nederlandse Antillen, wordt geregeld bij Rijkswet.

Lid 2:

Indien de Regering van het betrokken land dit verzoekt, wordt bij deze Rijkswet de mogelijkheid geopend, dat aan de Raad een lid, een buitengewoon of een adviserend lid wordt toegevoegd.

Welke bevoegdheden heeft nu de Hoge Raad der Nederlanden, die in Den Haag zetelt, o.a. ten aanzien van Rechtszaken in Suriname? Volgens art. 171 van de Grondwet staan de leden van de Staten-Generaal, de ministers, de gouverneur van Suriname en van de Nederlandse Antillen, de leden van de Raad van State en de Commissarissen des Konings in de provinciën wegens ambtsmisdrijven in die betrekkingen gepleegd, ook na hun aftreding, terecht voor de Hoge Raad ter vervolging hetzij van 's Konings wege, hetzij vanwege de Tweede Kamer.

En volgens art. 172 heeft de Hoge Raad het toezicht op de geregelde loop en de afdoening van rechtsgedingen, alsmede op het nakomen der wetten door de leden der rechterlijke macht. De Raad kan hun handelingen, beschikkingen en vonnissen, wanneer die met de wetten strijdig zijn, vernietigen en buiten werking stellen volgens de bepaling door de wet daaromtrent te maken, en behoudens de door de wet te stellen uitzonderingen.

Men zal kunnen zeggen, dat art. 171 van de Grondwet, voor wat Suriname aangaat, alleen betrekking heeft op de positie van de gouverneur.

Maar we lezen in art. 109 van de Staatsregeling voor Suriname:

1. De president en de leden van het Hof van Justitie kunnen door de Hoge Raad der Nederlanden, in raadkamer, bij een met redenen omkleed arrest, uit hun ambt worden ontzet:

1e. Wanneer zij wegens misdrijf zijn veroordeeld;

2e. Wanneer zij in staat van faillissement zijn verklaard, surséance van betaling hebben gekregen of wegens schulden zijn gegijzeld.

3e. Wegens wangedrag of onzedelijkheid of bij gebleken voortdurende achteloosheid in de waarnemingen van hun ambt.

Het is duidelijk dat men natuurlijk alles wat de Koloniale regering niet aanstaat „voortdurende achteloosheid in de aanvaarding van het ambt kan noemen".

De Hoge Raad (dus de Regering in Den Haag) heeft uiteindelijk te beslissen over rechtszaken in Suriname. Weliswaar mag Suriname (evenals ten aanzien van de ministers) een gevolmachtigde naar Den Haag zenden, maar deze kan gemakkelijk door de overige leden van de Raad worden overstemd.

Ook uit art. 102 van de Staatsregeling van Suriname, bij Koninklijk Besluit van 29-3-'55 in overeenstemming gebracht met het Statuut, blijkt de onderworpen positie van Suriname ten aanzien van de rechtsmacht.

Dit artikel zegt namelijk:

lid 1. Er is, onder de benaming van Hof van Justitie, een opperste gerechtshof voor geheel Suriname.

lid 3. De president en de leden van het Hof van Justitie worden door de Koning, na overleg met de gouverneur voor het leven benoemd.

En art. 103:

lid 1. Het openbaar ministerie bij het Hof van Justitie wordt uitgeoefend door of namens de procureur-generaal.

lid 2. De procureur-generaal wordt door de Koning, na overleg met de gouverneur, benoemd en ontslagen.

Wanneer we weer overgaan op het Statuut dan lezen we:

Art. 25.

lid 1. Aan internationale economische en financiële overeenkomsten bindt de Koning Suriname, onderscheidenlijk de Nederlandse Antillen, niet, indien de Regering van het land, onder aanwijzing van de gronden, waarop zij van de binding benadeling van het land verwacht, heeft verklaard dat het land niet dient te worden verbonden.

lid 2. Internationale economische en financiële overenkomsten zegt de Koning, voor wat Suriname, onderscheidenlijk de Nederlandse Antillen betreft, niet op, indien de Regering van het land, onder aanwijzing van de gronden waarop zij van de opzegging benadeling van het land verwacht, heeft verklaard, dat voor het land geen opzegging dient plaats te vinden.

Opzegging kan niettemin geschieden, indien met de bepalingen der overeenkomst niet verenigbaar is, dat het land van de opzegging wordt uitgesloten.

Welke betekenis moet men nu hechten aan de woorden „onder aanwijzing van de gronden" in het eerste lid?

Ook de toelichting op dit artikel is op dit punt niet duidelijk. Volgens deze heeft de Regering van Suriname een absoluut vetorecht met betrekking tot genoemde overeenkomsten, maar er staat verder:

„De enige beperking van dit veto is hierin gelegen, dat de gronden, waarop tengevolge van de binding benadeling van het land wordt verwacht, moeten worden aangegeven."

Wat zal nu gebeuren wanneer de Regering meent, dat de opgegeven gronden niet doorslaggevend zijn?

Ook ten aanzien van het tweede lid van dit artikel tasten wij in het duister. Weliswaar wordt het in de toelichting zo uitgelegd dat de Regering van Suriname een veto heeft ten aanzien van niet gewenste overeenkomsten, maar zo staat er verder geschreven:

„Dit veto is niet absoluut, indien mede andere landen van het Koninkrijk door deze overeenkomst zijn gebonden; alsdan moet het mogelijk zijn een overenkomst ook tegen de wil van een land op te zeggen, indien de belangen van de andere, ook gebonden landen van het Koninkrijk beëindiging van de overeenkomst wenselijk doen zijn."

Laten wij nu een concreet voorbeeld nemen.

Wanneer de Haagse Regering Suriname een handelsovereenkomst met Duitsland wil opleggen, die nadelig voor het land is (dit zou wel eens kunnen gebeuren ten aanzien van de Surinaamse rijst, daar Duitsland een groot percentage van de Surinaamse rijst importeert) en de Surinaamse volksvertegenwoordiging verzet zich tegen een dergelijke overeenkomst, dan is zij verplicht de gronden aan te wijzen waarop zij benadeling voor haar land verwacht.

Wat zal er dan gebeuren wanneer deze gronden in Den Haag niet geaccepteerd worden?

Art. 26 zegt nog:

Indien de Regering van Suriname, onderscheidenlijk van de Nederlandse Antillen de wens te kennen geeft dat een internationale economische of financiële overeenkomst wordt aangegaan, welke uitsluitend voor het betrokken land geldt, zal de Regering van het Koninkrijk medewerken tot een zodanige overeenkomst, tenzij de verbondenheid van het land in het Koninkrijk zich daartegen verzet.

Met andere woorden: Suriname wikt, Den Haag beschikt.

In de toelichting op dit artikel staat: „Het zelfstandig optreden van de landen is in deze materie niet mogelijk." Maar waarom niet? Wanneer er werkelijk sprake is van autonomie, waarom kan dan een zelfstandige regering van een autonoom land zulk een overeenkomst niet aangaan?

Wanneer nu Suriname een handelsovereenkomst bv. met Brazilië of Venezuela wil sluiten, die Suriname voordeel oplevert, maar waartegen Den Haag zich verzet, dan kan Den Haag zich beroepen op bovenstaand artikel en verklaren dat een dergelijke overeenkomst niet in overeenstemming is met de verbondenheid van het land in het Koninkrijk.

Was dit misschien reeds het geval met die regelingen, waarover wij lazen in „Surinaams Nieuws" van 16 Febr. '55, dat „thans in overleg met Nederland is besloten *geen* transacties met Brazilië, waarvan de financiering buiten de Nederlands-Braziliaanse rekening geschiedt, meer toe te staan?" (Overigens behoeft men dit zg. „overleg" beslist niet au serieux te nemen).

Vooral de artikelen 25 en 26 zijn opgesteld, om het aan banden leggen van de Surinaamse economie, dat het Nederlandse imperialisme van het begin af heeft gedaan, wettelijk vast te leggen. Dit heeft tot gevolg, dat in Suriname, een land dat volgens U.S.A.-gegevens van 1953 op de vierde plaats van het westelijk halfrond staat ten aanzien van de bauxiet reserves, de industrie niet wordt ontwikkeld.

En nu art. 29:

> 1. Het aangaan of garanderen van een geldlening buiten het Koninkrijk ten name of ten laste van een der landen, geschiedt in overeenstemming met de Regering van het Koninkrijk.
> 2. De Raad van Ministers verenigt zich met het aangaan of garanderen van een zodanige geldlening, tenzij de belangen van het Koninkrijk zich daartegen verzetten.

Alweer, waar blijft de zelfstandigheid?

In zijn redevoering in de Tweede Kamer op 15 Juli 1954 zette het communistische kamerlid Henk Gortzak uiteen, dat in dit artikel de autonome regeringen van de landen Suriname en de Nederlandse Antillen nog minder recht hebben om een lening aan te gaan of te garanderen, dan zelfs het kleinste gemeentebestuur in ons land heeft.

Zelfs het kleinste gemeentebestuur van ons land mag, zij het onder goedkeuring van het besluit door het college van gedeputeerde Staten, zelf een lening aangaan of een lening garanderen.

Maar de zelfstandige, autonome regeringen van de landen overzee, toch behorende tot de drie gelijkwaardige landen van het Koninkrijk, wordt dit niet toegestaan.

> Art. 32. In de strijdkrachten voor de verdediging van Suriname, onderscheidenlijk van de Nederlandse Antillen, zullen zoveel mogelijk personen, die in deze landen woonachtig zijn, worden opgenomen.

Zoveel... mogelijk. De toelichting op dit artikel zegt verder, dat inwoners van Suriname en de Nederlandse Antillen, *voor zover dit met een goede opbouw van de strijdkrachten verenigbaar is,* een prioriteit hebben boven anderen ten aanzien van de verdediging van hun eigen gebied.

En wat lezen we in de Defensiewet voor Suriname?

> Art. 1. lid 1. Alle dienaren bij de Krijgsmacht zijn in dienst van het koninkrijk.
> lid 2. De officieren worden door de Koning benoemd. Zij worden door Hem bevorderd, ontslagen of op pensioen gesteld volgens de regels bij Rijkswet te bepalen.
> Art. 6
> Het militaire straf- en tuchtrecht en de rechtspleging in militaire zaken worden bij Rijkswet geregeld.

Ook militair bestaat er dus voor Suriname geen schijn van zelfstandigheid. En nu een van de „parels" van het Statuut:

Art. 34.

1. **De Koning kan ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid, in geval van oorlog of oorlogsgevaar of in geval bedreiging of verstoring van de inwendige orde en rust kan leiden tot wezenlijke aantasting van de belangen van het Koninkrijk, elk gedeelte van het grondgebied in staat van oorlog of in staat van beleg verklaren.**

2. Bij of krachtens Rijkswet wordt de wijze bepaald, waarop zodanige verklaring geschiedt, en worden de gevolgen geregeld.

3. **Bij die regeling kan worden bepaald, dat en op welke wijze bevoegdheden van organen van het burgerlijk gezag ten opzichte van de openbare orde en de politie geheel of ten dele op andere organen van het burgerlijk gezag of op het militaire gezag overgaan en dat de burgerlijke overheden in het laatste geval te dezen aanzien aan de militaire ondergeschikt worden.**

Omtrent het overgaan van bevoegdheden vindt waar mogelijk overleg met de Regering van het betrokken land plaats.

Bij die regeling kan worden afgeweken van de bepalingen betreffende de vrijheid van drukpers, het recht van vereniging en vergadering, zomede betreffende de onschendbaarheid van woning en het postgeheim.

4. **Voor het in staat van beleg verklaarde gebied kunnen in geval van oorlog op de wijze, bij Rijkswet bepaald, het militaire strafrecht en de militaire strafrechtspleging geheel of ten dele op een ieder van toepassing worden verklaard.**

Met dit artikel, waarin bepaalde gedeelten door ons zijn onderstreept, staat of valt het gehele Statuut.

Welke bevoegdheden of vrijheden men ook volgens andere artikelen aan Suriname zou geven, dit artikel kan alles onmogelijk maken.

Wanneer in Suriname een democratische regering wordt gevormd die Suriname een zelfstandige politiek laat voeren, dan kan men volgens koloniale maatstaven ten allen tijde verklaren, onder welk argument ook, dat de inwendige orde en rust wordt verstoord.

Welnu, het Nederlandse militaire gezag kan dan ingrijpen en de burgerlijke (Surinaamse) overheden aan zich ondergeschikt maken.

We behoeven als voorbeeld alleen maar het buurland van Suriname, Brits-Guiana te noemen, waar het Engelse militaire gezag een democratische, door het volk gekozen regering verjoeg.

Artikel 34 betekent net zo'n aantasting van de vrijheid in Suriname als art. 3, waarin onder f. bepaald wordt als aangelegenheid van het Koninkrijk: Het toezicht op de algemene regelen betreffende de toelating en uitzetting van Nederlanders.

Dit artikel betekent immers dat de Nederlandse regering weigeren kan, zonder dat de Surinaamse regering daar iets aan kan doen, democratische en vrijheidslievende Nederlanders, zelfs als zij in de West geboren zijn, in Suriname toe te laten.

Dat dit gevaar in het geheel niet denkbeeldig is, blijkt wel wanneer het communistische Kamerlid Cor Geugjes in zijn redevoering van 3 Mei 1955 in de Eerste Kamer zich genoodzaakt ziet een verklaring van minister Kernkamp (minister van Overzeese Rijksdelen) aan te halen, waarin wordt gezegd:

> „Ten aanzien van de daarbij nagenoeg algemeen uitgesproken verwachting, dat ondergetekende (de minister — G.D.) nauwlettend zal toezien, dat geen politiek onbetrouwbare personen, hetzij communisten, hetzij 'fellow travellers' worden uitgezonden, kan worden verzekerd, dat zulks reeds geschiedt en zal blijven geschieden."

De Nederlandse Regering krijgt op grond van art. 3 zelfs de mogelijkheid Surinamers uit het land van hun geboorte te zetten, hetgeen in de staat Nederland voor Nederlanders niet mogelijk is.

In de toelichting op artikel 34 beroept men zich op het feit, dat de burgerlijke uitzonderingstoestand door de grondwetswijziging (verkrachting) ook in Nederland mogelijk is gemaakt.

En op dit punt moeten we de regering werkelijk gelijk geven: Met volkomen democratische gelijkheid wil men Surinaamse en Nederlandse burgers dwingen de verkrachting van de grondwet, die althans aan de vooruitstrevende organisaties de mogelijkheid biedt om te strijden voor vooruitgang, te aanvaarden.

Overigens heeft de Nederlandse regering met het verbieden van de democratie in Suriname niet tot de afkondiging van het Statuut gewacht..... De Surinaamse professor R. van Lier schrijft in zijn boek „Samenleving in een grensgebied":

> „Wanneer de toon van een persorgaan in de ogen van het bestuur al te vrij werd, was het niet ongewoon dat de Procureur-generaal de redacteur op zijn bureau ontbood om hem te waarschuwen dat er een strafvervolging tegen hem zou worden ingesteld, indien zijn blad op de ingeslagen weg voortging. Het is zelfs voorgekomen, dat een redacteur voor de keus werd gesteld een door de Procureur-generaal gedicteerde gerectificeerde verklaring in zijn blad op te nemen of voor de rechter te worden gebracht. Men moet de pressie en de bedreiging, die van zulk optreden in de koloniale atmosfeer van de Surinaamse samenleving van voor 1940 uitgingen, niet onderschatten."

Goed, zal men zeggen, dit geldt misschien vóór 1940. Maar nu? Na de beroemde December-rede van H.M. Koningin Wilhelmina in 1942 en de Tweede Wereldoorlog?

In het buitengewoon nummer van het Advertentieblad voor Suriname van 15 December 1950 kunnen we lezen dat daarin een resolutie is opgenomen waarin bij besluit van de Landsregering (een regering die in werkelijkheid nooit een zelfstandige regering is geweest en dat nog niet is) — „De Volksstem of enig ander blad of periodiek of ander drukwerk kennelijk daarvoor in de plaats tredend dan wel daarop volgend onder welke benaming en onder welke uitgever of redactie ook of in welke vorm ook" opnieuw tijdelijk voor een maand werd verboden.

Reeds tevoren, in September 1950 werd dit blad voor bepaalde tijd verboden, overeenkomstig de resolutie ten aanzien van de pers van 1933. Maar het blad was toch weer verschenen, onder de naam „Het Volk".

En is nu, op de dag van vandaag, de Surinaamse staatsregeling, nu zij aangepast is aan het Statuut, de staatsregeling van een vrij en autonoom volk?

Integendeel!

Wie is het hoofd van de Regering van Suriname?

De Koning van Nederland (art. 11).

Wie heeft de uitvoerende macht van Suriname?

De gouverneur, benoemd door de Koning (art. 12).

Wie benoemt en ontslaat de ministers?

De gouverneur (art. 37).

Wie benoemt, schorst en ontslaat de leden en de onder-voorzitter van de Raad van Advies?

De gouverneur (art. 28).

Wie heeft het recht de Staten (volksvertegenwoordiging) van Suriname in vergadering bijeen te roepen en het recht deze staten te ontbinden?

Alweer de gouverneur (art. 65).

Wie moeten de eed van trouw afleggen op de Koning en op het Statuut?

De ministers (art. 38).

De leden der Staten (art. 51).

De Raad van Advies (art. 30).

Men stelle zich alleen maar eens voor dat de Nederlandse volksvertegen-

Broer

HENK BROER

Tekening van oude man.

Politiek en Cultuur 1955
Nr. 3 van de reproductieserie

woordigers verplicht zouden zijn een eed van trouw af te leggen aan het Zweedse koningshuis!

Bovendien staat er in het reglement voor de gouverneur van Suriname nog onder art. 25, lid 2:

> „Wetgevende en bestuurlijke maatregelen in Suriname getroffen, kunnen op grond van strijd met het Statuut, een internationale regeling, een Rijkswet of algemene maatregel van Rijksbestuur, dan wel met belangen, welker verzorging of waarborging aangelegenheid van het Koninkrijk is, geheel of gedeeltelijk door de Koning, als hoofd van het Koninkrijk, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, bij gemotiveerd besluit worden geschorst en vernietigd."

Verlangt men nog commentaar?

Als we nu naar een ander artikel kijken dan vinden we daar:

> Art. 43. Elk der landen draagt zorg voor de verwezenlijking van de fundamentele menselijke rechten en vrijheden, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van het bestuur.
>
> 2. Het waarborgen van deze rechten, vrijheden, rechtszekerheid en deugdelijkheid van bestuur is aangelegenheid van het Koninkrijk.

Welja, het staat er mooi, maar voor de rest is het veel geblaat en weinig wol. Want in par. 2 staat dat het waarborgen van deze rechten een zaak is van het Koninkrijk. Alsof de Surinamers zelf niet in staat zijn hun eigen democratische rechten te waarborgen.

Maar daar gaat het ook niet om. Wanneer de regering van het Koninkrijk, die in feite, zoals wij gezien hebben de regering van Nederland is, van oordeel is, dat door de maatregelen van Suriname het koloniale recht wordt aangetast, kan zij ten allen tijde ingrijpen. En dat is de bedoeling.

Wanneer we aan de hand van het schone statuut de huichelarij van de Haagse koloniale machthebbers ontmaskeren, dan wordt één ding duidelijk: Dezelfde heren die maling hebben aan de democratie en de vrijheid in Suriname hebben ook maling aan de democratie en de vrijheid in Nederland. (Zie het mandement, aanvallen op het stakingsrecht.)

Twee volken, maar één en dezelfde koloniale, reactionnaire regering, die de Surinamers en de Nederlanders uitbuit, ze laat bloeden voor de geweldige winsten van de monopolies en de wapenfabrikanten. Hieruit volgt, dat de strijd van de vooruitstrevende Surinamers en Nederlanders tegen de reactionnaire Haagse regering samen moet gaan.

*

Niets wordt door de reactie meer gevreesd dan het samengaan van de strijd van het koloniserende en gekoloniseerde volk tegen de uitbuiting door de grote ondernemingen. Niets zal de reactie liever doen dan de Nederlandse arbeiders te misbruiken om de strijd van de Surinaamse arbeiders te breken en de Surinaamse arbeiders te misbruiken om de strijd van de Nederlandse arbeiders te breken, pogingen echter, die door onze gemeenschappelijke strijd nooit succes zullen hebben.

De winsten die de bourgeoisie in de koloniën maakt worden gebruikt om de arbeiders in het moederland te onderdrukken. En bovendien zal zo'n volk steeds gedwongen zijn de soldaten en de kanonnen te betalen die de bourgeoisie overzee zendt om de koloniale winsten te verdedigen.

Wanneer we weer overgaan op het Statuut dan vinden we in

> art. 39. 1. Het burgerlijk en handelsrecht, de burgerlijke rechtsvordering, het strafrecht, de strafvordering, het auteursrecht, de industriële eigendom, het notaris-ambt, zomede bepalingen omtrent maten en gewichten worden in Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen zoveel mogelijk op overeenkomstige wijze geregeld.

2. Een voorstel tot ingrijpende wijziging van de bestaande wetgeving op dit stuk wordt niet bij het vertegenwoordigende lichaam ingediend dan wel door het vertegenwoordigende lichaam in behandeling genomen — alvorens de Regeringen in de andere landen in de gelegenheid zijn gesteld van haar zienswijze hieromtrent te doen blijken.

Het Nederlandse recht wordt dus van toepassing gebracht op een land met een geheel andere structuur, een land met geheel andere levenswijzen en opvattingen.

Alleen onverbeterlijke kolonialen kunnen een volk een dergelijke dwang opleggen.

Art. 46.

De vertegenwoordigende lichamen worden gekozen door de ingezetenen van het betrokken land, tevens Nederlanders, die de door de landen te bepalen leeftijd, welke niet hoger mag zijn dan 25 jaren, hebben bereikt. Iedere kiezer brengt slechts één stem uit.

De verkiezingen zijn vrij en geheim.

Indien de noodzaak daartoe blijkt, kunnen de landen beperkingen stellen.

Iedere Nederlander is verkiesbaar, met dien verstande, dat de landen de eis van ingezetenschap en een leeftijdgrens kunnen stellen.

Vrije verkiezingen kan men dus onmogelijk maken. Verder is in Nederland wettelijk vastgesteld, dat de leeftijd waarop men mag kiezen 23 jaar is. In Suriname en de Antillen *kan* dit 25 jaar zijn.

Wij zien verder dat het Nederlandse imperialisme een regering van Suriname, die bereid zou zijn de belangen van haar eigen land te verkopen voor buitenlandse winsten en daarvoor de democratie te onderdrukken, volop de gelegenheid geeft om dat te doen.

Immers van koloniale onderdrukking is dan zogenaamd geen sprake. Het is dan de eigen regering die het volk onderdrukt. Een huichelachtiger vorm van kolonialisme kan men zich niet voorstellen.

*

De schrijver van de brief over Suriname in P. en C. verklaarde dat het wel juist is dat men het Nederlanderschap moet bezitten om kiesgerechtigd te zijn, maar volgens hem zou deze aangelegenheid niet in het Statuut zijn geregeld.

Art. 46 spreekt echter voor zichzelf. Er staat:

Zij worden gekozen door de ingezetenen van het betrokken land, tevens Nederlanders, die de te bepalen leeftijd hebben bereikt.

Tevens betekent: gelijktijdig, tegelijk. Het betekent verder: ook. Hier is echter beslist bedoeld: gelijktijdig, daar er achter Nederlanders een komma staat.

Tot deze uitleg komt men ook bij het lezen van art. 7 der Staatsregeling van Suriname, die aangepast is aan het Statuut. Daar staat, lid 1:

Iedere Nederlander is zonder onderscheid van burgerschap verkiesbaar en benoembaar tot elke openbare bediening en is gerechtigd tot het kiesrecht, overeenkomstig de bepalingen van de landsverordening.

2. Geen vreemdeling is verkiesbaar of benoembaar, noch gerechtigd tot het kiesrecht.

Vereist is dus, dat men in ieder geval Nederlander is, en naar believen van de betrokken regering, Surinamer of Antilliaan.

En tot slot, als bekroning op het toonbeeld van gelijkheid en democratie, het beruchte artikel 51, dat de Surinamers terecht het worgartikel noemen:

Art. 51. **Wanneer een orgaan in Suriname of de Nederlandse Antillen niet of niet voldoende voorziet in hetgeen het ingevolge het statuut, een internationale regeling, een rijkswet of een algemene maatregel van Rijksbestuur moet verrichten, kan,** onder aanwijzing van de rechtsgronden en

beweegredenen, waarop hij berust, een algemene maatregel van Rijksbestuur bepalen op welke wijze hierin wordt voorzien.

Den Haag heeft dus ten allen tijde een vrijbrief om in te grijpen, wanneer een Surinaamse regering werkelijk daden zou verrichten die gegrond zijn op het beginsel van de autonomie. Verder kan, wanneer Nederland gebonden wordt gehouden aan een ongunstige internationale regeling, Suriname op grond van dit artikel ook gedwongen worden zich hieraan te onderwerpen.

Na beschouwing van deze belangrijke artikelen van het Statuut wordt het volkomen begrijpelijk dat het Communistische Kamerlid Henk Gortzak op 15 Juli 1954 in de Tweede Kamer verklaarde:

> Er is, op een enkele onbetekenende uitzondering na, geen enkele bepaling, waarin de Regering van Suriname of de Antillen wordt gelijkgesteld met de Nederlandse Regering. Evenmin zijn de Parlementen van deze landen gelijkwaardig gesteld aan het Nederlandse parlement.....
>
> In tal van artikelen is het zó, dat, als in het ene lid een schijnbaar recht aan een der landen in de West wordt gegeven, het in het volgend lid, door de bepaling „de belangen van het Koninkrijk" weer illusoir wordt gemaakt.

Wel, in het Nederlandse parlement weet men dat alles heel goed, want ofschoon de „zelfstandige" Surinaamse regering hoog van de toren blaast (dat staat zo mooi tegenover buitenlandse beleggers) dat Suriname zijn eigen zaken onafhankelijk beheert..... zegt minister Kernkamp in de Eerste Kamer dat deelgenootschap in een Koninkrijk niet samen kan gaan met onafhankelijkheid.

Wij zien ook, dat de heer Gerretson in de Eerste Kamer (3-5-'55) zijn twijfel of het Statuut op een democratische wijze tot stand is gekomen, tot uitdrukking brengt.

Genoemde heer haalt namelijk een Curaçao's parlementslid aan, de heer P. van der Hoeven die in het Antilliaanse parlement de vraag heeft gesteld: „Wordt het statuut langs democratische weg aanvaard?" en dan betoogt:

> Bij de beantwoording (dier vraag) zou ik enige reserve willen maken. Volgens de wetten is alles in orde, ons besluit zal rechtsgeldig zijn..... Maar „langs democratische weg" aanvaarden van zo'n belangrijke staatsstuk als het statuut onderstelt, dat de demos, het volk, weet wat er gaat gebeuren... Dat is echter thans 'n fictie, het volk weet er niets van... In de afgelopen weken heb ik honderden mensen gesproken over dit onderwerp. Uit alle lagen en standen der maatschappij heb ik Curaçaoenaars, Surinamers en Hollanders gevraagd naar hun mening over het Statuut.
>
> Ik heb intellectuelen en minder ontwikkelden gevraagd, dokters, ad-

vocaten, accountants, onderwijzers, maar ook telefoonjuffrouwen en de man op straat.

Het resultaat van mijn onderzoek was, hoewel niet onverwacht, toch verbluffend: practisch geen van de door mij ondervraagde personen had het statuut gelezen.

Nauwelijks één procent verklaarde het even doorgekeken te hebben, maar voegde er onmiddellijk aan toe, dat hij er geen mening over kon geven.

Dat is een merkwaardige zaak; vooral als men dan nog in de handelingen van de conferentie leest, dat zijdens de Antilliaanse delegatie werd opgemerkt:

„Het ontwerp-statuut is dan ook in ons Rijksdeel met bijval ontvangen." Dit kan hoogstens slaan op een uiterst klein groepje mensen.....

„En kijk", zegt nu het kamerlid Gerretson, „toen ik dat gelezen had, had ik zo'n fris gevoel, net of ik mijn kop onder de kraan had gehouden. Het is goed niet alleen de officiële waarheid, maar ook de waarheid te leren kennen."

*

Wanneer we de zaken zo bekijken is het wel te begrijpen dat de samenwerkende organisaties van Surinamers in Nederland het Statuut om zo te zeggen „niet slikken".

En hiermee vertolken zij de gevoelens van duizenden Surinamers in en buiten hun land.

Deze samenwerkende organisaties, te weten de Vereniging „Ons Suriname", de Surinaamse Studentenvereniging, afdeling Amsterdam, de Culturele Vereniging „Wie Eegie Sanie" en het Nationaal Comité Suriname gaven op 3 Juli 1954 een verklaring uit. Zij verklaren hierin het Statuut voor onaanvaardbaar, en schrijven o.a.:

Men heeft de Samenwerkende Organisaties het verwijt gemaakt, dat zij niet nadrukkelijk hebben aangegeven op welke artikelen zij het ontwerp-statuut onaanvaardbaar achtten.

Dit was niet nodig, omdat reeds de geest van bevoogding, afremming, veiligstelling en waarborging van Nederlandse belangen, waarvan het gehele statuut doortrokken is, haar geheel voor de Samenwerkende Organisaties onaanvaardbaar maakte.

Van Nederlandse zijde vraagt men vertrouwen in de goede wil van de Nederlandse instanties, maar dit vertrouwen wordt eenzijdig gevraagd.

Alle vertrouwen van Nederlandse zijde wordt alleen maar gesteld in de keiharde formuleringen van bepalingen, waarmee men Suriname bindt.

Niet het intensief gevoerde overleg, zoals de minister-president naar voren bracht, ook niet het gewone overleg is het bewijs dat de koloniale verhouding voorbij is, maar het opbrengen van wederzijds vertrouwen in de goede wil van de rijksgenoot. De geest van vertrouwen, waarmee het voormalig moederland ons tegemoet treedt, is bepalend voor het al of niet koloniale in de nieuwe rechtsorde. En in het ontwerp-Statuut ontbreekt deze geest van wederzijds vertrouwen ten enenmale. Want het is niet het gemis aan intensief overleg, dat het wezenskenmerk vormt van het kolonialisme, maar het gemis aan vertrouwen in de competentie van de gekoloniseerden en de voortdurende vrees van de kolonisator, dat de gekoloniseerden zich het juk zouden willen afwerpen.

Het Surinaamse blad „De Koerier", orgaan van de werkcommissie van de Vereniging „Ons Suriname", spreekt zich in een artikelen-reeks, waarin vooral de voorgeschiedenis van het Statuut wordt behandeld, tegen dit Statuut uit. Het blad schrijft o.m. over de Regeringsbelofte van 1942:

Een belofte van toekomstige gelijkwaardigheid en volledige autonomie neemt de wind uit de zeilen der nationalisten, terwijl op internationaal gebied een dergelijke toezegging — opheffing van het kolonialisme — een goede indruk maakt op de geallieerden. (5 Febr. '55).

En naar aanleiding van de openingsrede van minister Beel op 27 Jan. 1948 ter Ronde Tafel Conferentie I, waarbij werd verklaard dat het motief voor het nieuwe Koninkrijk vrijheid, gelijkwaardigheid en verbondenheid zou zijn, schrijft het:

> De nationalist kan zich verenigen met het begrip: vrijheid, hij wil niets anders. De gelijkwaardigheid brengt reeds een vreemde smaak in de mond: waarom geen gelijkheid? De verbondenheid tenslotte liet vermoeden, dat de vrijheid met een korreltje zout genomen moet worden en misschien wel met heel wat zout. (6 Maart 1955)
>
> Het besef dat het Nederland géén ernst was met de staatkundige veranderingen, is inderdaad gegroeid in die periode (nl. de periode der Ronde Tafel Conferenties — G.D.) en wel voornamelijk onder de nationalistische Surinamers. De nationalisten beginnen zich af te vragen of een conferentie wel het enige middel is, waarlangs de nationale onafhankelijkheid verkregen kan worden.....

Verder vermeldt het blad dat Suriname als eis heeft gesteld, dat in de preambule het zelfbeschikkingsrecht zou worden opgenomen; hierdoor zou dan de vrijwilligheid der aanvaarde rechtsorde tot uiting komen.

Naar aanleiding van een opmerking in een Nederlands blad, dat Suriname een overspannen idee van zelfstandigheid heeft, vraagt „De Koerier" zich af of de Geuzen of de illegalen ook een overspannen idee van vrijheid hadden. (7 April 1955.)

Volgens Alva en Seyss-Inquart misschien wel. In ieder geval hebben de Geuzen en illegalen zich hierdoor niet van de strijd voor de onafhankelijkheid van hun land laten afhouden. En hun voorbeeld zal voor anderen zeker een inspiratie zijn.

G. DORST

Wij verwijzen verder naar:

Redevoeringen van Henk Gortzak in de Tweede Kamer der Staten Generaal, 15 Juli 1954.
Kamerstukken 90ste vergadering pg. 1408 t/m 1416.
Redevoering van Cor Geugjes in de Eerste Kamer der Staten Generaal, 3 Mei 1955.
Kamerstukken 43ste vergadering, pg. 556 t/m 558.

Weerspiegeling van de werkelijkheid in de muziek

Het muzikale probleem: hoe komt een compositie tot stand en wat drukt zij uit? is voor de meeste mensen, terecht, moeilijker dan hun kennismaking met beeldende kunst of met literatuur. Beeld, schilderij, vers of verhaal spreken onmiddellijk tot toeschouwer en lezer. Muziek echter heeft een zo bizondere taal en vormgeving, dat het de meesten van ons veel hoofdbrekens kost de weg van haar ontstaan in het hoofd van de componist tot in de concertzaal te volgen, waar zij ons uit het spel der instrumenten tegemoet klinkt.

De Sowjet-muziekkenner en -criticus W. Wanslow heeft voor kort een boek gepubliceerd onder de titel „De weerspiegeling van de werkelijkheid in de muziek" en daarbij het vraagstuk aangeraakt, hoe de „muzikale gestalte" tot stand komt. Het is jammer, dat Wanslow uitsluitend voorbeelden uit de Russische muziek kiest, om zijn betoog te illustreren. Deze muziek is hier betrekkelijk weinig bekend, zowel die van voor als na 1917. Maar het betoog zelf verduidelijkt o.i. zeer veel van de vraagstukken, waarvoor inzonderheid de progressieve muziekminnaar zich geplaatst ziet.

Muziek is een sociaal verschijnsel,

zo begint W. Wanslow zijn uiteenzetting; sociaal, omdat zij op de gevoelens, gedachten en wil van de toehoorders werkt en als de andere kunstgenres deelneemt aan het culturele leven, dat weer in de algehele maatschappelijke beweging gegrondvest is.

Tegelijkertijd echter heeft elke kunst haar eigen bizondere wijze van uitdrukking; materiaal en uitdrukkingsmiddel der muziek is het rijk der klanken, en wel van klanken die zich in de tijd ontwikkelen.

Dat die klanken niet concreet te grijpen zijn, dat muziek daardoor *schijnbaar* abstract en onstoffelijk is, heeft in verloop der eeuwen het aanzijn gegeven aan allerlei onjuiste en anti-werkelijke muzikale theorieën. Nu eens wordt zij de belichaming genoemd van de zuivere Idee (of van God), dan weer is zij de aan alle aardse smetten onttrokken „muziek der sferen", een zuiver „geestelijk" product. De Duitse musicoloog Ambros (1816-1879) verklaarde boudweg, dat de muziek elke keer, als zij met de lage werkelijkheid in aanraking kwam, iets van haar kracht en schoonheid inboette. Uit zulke opvattingen wordt een mystieke verklaring der muziek geboren, evengoed als de huidige, door imperialisten aangewakkerde theorie, dat muziek niet meer is dan haar klank, dat zij een creatie is van „klinkende vormen", die met de mensenwereld of de samenleving niets te maken hebben. Op deze wijze verlaagt men muziek tot louter spel voor het gehoor, of tot een puur verstandelijke constructie van een componist, die wil bewijzen, dat zijn kunst er slechts is, om zijn bizondere persoonlijkheid uit te drukken, waarbij dan meestal nog een klein clubje van uitverkorenen de gelegen-

heid krijgt, zich bij deze zelfverheerlijking in één gezamenlijke elitewaan aan te sluiten...

Muziek is een realistische kunst

Het voorgaande doet ons zien, dat elke poging, de muziek los te zien of te maken van menselijke en sociale samenhangen, ten nadele van de artistieke waarheid uitvalt. Want er is geen artistieke waarheid zonder dat zij zou kunnen worden uitgesproken, zonder verband met het volk en de tijd, waaruit zij stamt.

Dat geldt evenzo voor de muziek. Er wordt dikwijls gepoogd, de verschillende kunsten te scheiden en ieder een soort eigen werk- en oefenterrein aan te wijzen. In 't bizonder wil men de muziek als uitdrukking van het „algemeenste" en „eeuwige" los maken uit de eenheid van herkomst en wetmatigheid, die alle kunst verenigt.

Maar wie uitgaat van de vooropstelling, dat aan alles wat wij kennen, weten en dromen één reële substantie ten grondslag ligt, al verschijnt die in alle denkbare gradaties, komt uiteraard tot de slotsom, dat voor de muziek dezelfde wetmatigheid geldt als voor beeldhouwkunst of literatuur. De muziek neemt deel aan hetzelfde proces van groei, ontwikkeling, van afsterven en vernieuwen als de andere vormen van sociaal en artistiek bewustzijn.

Natuurlijk betekent het verband tussen de diverse kunsten en het feit, dat zij aan eenzelfde historische wetmatigheid gehoorzamen, in 't geheel niet, dat zij dezelfde werking oefenen, nog minder, dat zij niet een onderling verschillende betekenis bezitten. Men zou eigenlijk, het gehele gebied van de kunst overziende, moeten vaststellen, dat toneel, literatuur, beeldende kunst, muziek enz. elkaar aanvullen; dat zij tezamen genomen de culturele uitspraak van een bepaalde tijd, klasse, natie vormen. Zij weerspiegelen één objectief gelijke wereld, maar elk doet het op haar bizondere wijze.

De muzikale gestalte

Het bestaan van diverse kunstsoorten wijst er op, dat elke haar eigen mogelijkheden heeft, zowel naar vorm als inhoud. Zij alle vormen een onderdeel van wat Marx genoemd heeft „het zich toeëigenen van de wereld met artistieke middelen". Om het nog anders uit te drukken: het begrijpen van de werkelijkheid kan ook door middel van de kunst geschieden, zo goed als via de politiek, de economie, de toegepaste wijsbegeerte. De mens heeft het aantal middelen om tot de realiteit door te dringen en haar te beheersen, in de loop van zijn ontwikkeling enorm verrijkt.

Het doorgronden van de werkelijkheid door middel van de muziek veronderstelt de *muzikale gestalte*. Dit is een moeilijk begrip. Onder muzikale gestalte kan men verstaan de klank-uitbeelding van een typisch mensenkarakter, zo goed als van een brok natuur, alsook het uitbeelden van nationale trekken van een land, een volk, een periode.

In de muziek krijgt die gestalte niet onmiddellijk vorm. Zij wordt, omdat klank en figuur van de muziek zich in de tijd ontwikkelen, *van lieverlede opgebouwd*. Bizonder treffend ziet men dit en hoort men dit b.v. in de opera, waar zowel karakters als gebeurtenissen zich voor ons

openbaren en ontrollen. Tegelijkertijd is de opera het eenvoudigste voorbeeld voor het feit, dat elke muzikale gestalte zich ontvouwt in *wrijving en wisselwerking* met andere.

Wanneer men dit eenmaal vastgesteld heeft, is de samenhang van muziek en werkelijkheid reeds minder ver te zoeken. In alle kunst is de „gestalte" de werkelijk geslaagde, onvergetelijke samenvatting van kenmerkend-persoonlijke en kenmerkend-algemene trekken. Kunst interesseert ons en boeit ons juist daardoor, dat zij het element van het algemene en gemeenschappelijke aan ons openbaart in de onvervangbare, individuele lotgevallen van één of meer karakters.

Dat muziek dus alleen een kwestie zou zijn van „oorstreling", is hiermee reeds weerlegd. Het zou zelfs armoede betekenen, als de muziek niet anders kon dan ons oor bezig houden. Het oor is in dit geval slechts het „opname-apparaat" voor menselijke mededelingen, die veel verder gaan dan dat zij schoon van klank zijn. Die menselijke mededelingen vormen inhoud en drijfkracht der muziek. Zij brengen onze gevoelswereld, onze verbeelding, onze schijnbaar verborgen aandoeningen in beweging. En hun werking wordt sterker, naarmate de muziek ons tegemoet klinkt met grote, krachtige gevoelens, met verbeeldingen die de onze in hoge mate prikkelen, met een geheel van aandoeningen, dat ons het onmiskenbaar gevoel van innerlijke verrijking geeft.

Een componist zal daarom dieper en blijvender op zijn hoorders werken, naarmate hij zelf een krachtiger, rijker en positiever zieleleven heeft, mens en wereld in zijn werk diep zoekt te doorgronden en de werkelijkheid in al haar verschijningsvormen uit te beelden.

Muziek is ervaringsgehalte

Reeds zijn wij hiermee ver verwijderd van de kille en mechanische opvatting, dat muziek „uitdrukking van hoogste abstractie" of een mystiek „spel der sferen" of rondweg „het Absolute" voorstelt. Wij doen nog een stap verder en ontdekken dan, dat muziek in staat is, om met middelen, waarover toneel, beeldende kunst of literatuur niet beschikken (die hebben weer andere sterke zijden) een onmiddellijke openbaring te vormen van de menselijke gevoelservaring, die in het leven vergaard wordt. Zij legt die ervaring in de muzikale gestalte vast en wel door een uitermate verfijnde en tot in details geschakeerde rijkdom van het klankbeeld. Nog verder: muziek weerspiegelt, omdat zij zich *in de tijd* ontwikkelt, door de ontwikkeling van de muzikale motieven en karakters inniger dan andere kunsten groei en wetmatigheid van het zich rusteloos voortstuwende leven. Zij is bij uitstek de kunst, die a.h.w. op *de logica van het mensenleven* zelf gebouwd is.

Dit mensenleven echter is alzijdig. Het bevat ervaringen ten aanzien van de buitenwereld, van samenleving en tijdsgebeuren, zo goed als innerlijk streven en beleven. Die twee helften der werkelijkheid liggen niet vreemd naast elkaar. Zij doordringen elkaar, soms in hevig conflict, maar altijd oefenen zij een wisselwerking uit. Die rijkdom van gedachten, willen, streven, kortom het volledige ervaringsgehalte van de mens, kan door de muziek worden weergegeven, zoals geen andere kunstvorm dat vermag.

Men kan daarom zeggen, dat de muziek de mens aan zichzelf openbaart. Zij voert voor hem, door het muzikaal conflict, de muzikale onrust, de muzikale strijd en overwinning, het drama van het menselijk leven op. Zij „voedt" de hoorder daarom „op", zij reinigt hem innerlijk, zij versterkt zijn gemoedsbestaan. En zij doet dat als totaliteit, niet speculerend op één gevoelsnoot, één enkele voorstelling of idee. Zij doet, wat Zjdanow indertijd in zijn bekende critiek op sommige uitingen van Sowjetmuziek omschreef als het „in trilling brengen van alle snaren der menselijke inborst."

De macht van alle grote muziek berust op het feit, dat zij abstract noch vormelijk was, maar haar uitgangspunt — bewust of instinctief — nam in de alzijdige menselijke aandoening.

De bewustzijnsweg der hedendaagsen

De componist, die zijn taak derhalve juist opvat, bewerkt „levensmateriaal". Hij doet dit niet willekeurig, op goed geluk. Want ook de muziek gaat, als alle menselijke ervaring, door het denken. Muziek is gedrenkt met ideeën. Zij is „geïntoneerd denken". Ware zij dit niet, had het menselijk intellect niets met haar te maken, dan zouden leeghoofden en domkoppen geniale muziek kunnen schrijven. Iedereen, die iets van het leven der grote componisten afweet, herinnert zich juist van hen, hoe reusachtig en rijk hun gemoedsleven was, welke bizondere uitingen van menselijk denk- en begripsvermogen zij *als klankscheppers* aan de dag legden.

De componist kiest derhalve zijn muzikale motieven en gestalten uit de anarchische veelheid van bestaansverschijnselen. Hij neemt het typische — datgene waarin het specifieke van een mens, een klasse, een natie, onder bepaalde tijdsomstandigheden aan het licht treedt.

Nemen wij de Sowjetmuziek, waarin tot op heden het verst geëxperimenteerd is, om een muziek te scheppen van en voor deze tijd. De muzikale gestalten, waarin het nieuwe mensen- en gemeenschapsbewustzijn der Sowjetperiode aan de dag treedt, brengen bepaalde „toon"-aangevende gevoelscomplexen mee: die van strijdvaardigheid, levensmoed en -lust, broederlijkheid, optimisme; zij drukken innerlijke kracht, zekerheid en vrijheidsbesef uit, en vormen als zodanig de psychologische onderbouw voor vreugdevolle en onbegrensde toekomstverbeeldingen.

Al deze gevoelscomplexen zijn nieuw, omdat zij optreden in een, tot nog toe door de geschiedenis niet gekende, verbinding: als de beste kwaliteiten van een heel volk. Tesamen culmineren zij in het „triomfgevoel", dat wij in de muziek der U.S.S.R. zo goed kennen. Maar nu wij weten, dat muziek de „logica van het leven" uitdrukt, dat haar muzikale gestalten ook de strijd en pijn van de levensgroei vóór de overwinning in klank vertolken, zou een progressieve muziek, die alleen maar vreugdehymnen aanheft, de werkelijkheid eenzijdig weergeven. Het socialistisch realisme in de muziek vergt van de componist evenzeer, dat hij de verwikkelde, van conflicten geladen werkelijkheid voor ons ontrolt, om het voorwaarts streven en triumferen van de positieve aandoeningen in zijn belangrijkste thema's en motieven des te sterker te kunnen ontwikkelen. „Gladde" muziek zou in tegenspraak zijn met

het leven, en zeker met dat van de socialistische mens, die zich voor enorme taken geplaatst ziet, en wiens leven derhalve bestaat in het vechten met weerstanden van allerlei aard, maar vanuit de vooropstelling, dat er een oplossing is en dat hij deze zal veroveren!

Om die reden is wezenlijk progressieve hedendaagse muziek rijk aan motieven en thema's. De bewustzijnsweg van de componist der realiteit gaat via een reeks van muzikale motieven, die met elkaar doorlopend in actieve aanraking en wisselwerking verkeren. Door die in muziek vrijwel eindeloos te variëren verhouding tussen de muzikale thema's, die alle een eigen gevoelswaarde bezitten, openbaart zich voor de hoorders (als zij wezenlijk kunnen horen) niet alleen in de klanken de rijkdom van het bewogen leven, maar ook vooral een *dieper inzicht in dat leven.*

Betekenis van het marxisme-leninisme

Het is duidelijk, dat men een componist geen recept geven kan, hoe hij het typische, het beslissende motief moet kiezen, d.w.z. op welke wijze men progressieve, hedendaagse muziek schept. Een musicus met groot talent bezit vaak voor deze dingen ook grotere ontvankelijkheid dan de zwakke broeder en zal het typische zeker eerder ontdekken en in muzikale gestalten weten om te zetten. In dit opzicht is overigens grondige kennis van de bewegingswetten der maatschappij, die ook de bewegers zijn van de „menselijke inborst", van niet te onderschatten betekenis.

Het marxisme kan geen kunstenaars maken van muilezels. Maar het kan een zoekend kunstenaar wel helpen, er achter te komen, waarop hij in de grote worsteling van het nieuwe tegen het oude, zijn aandacht moet leren richten. Het kan vele schimmen en floersen uit zijn hersens verjagen, hem een sleutel bieden tot de verklaring der realiteit. Het kan hem leren, die realiteit zelf met nieuwe, scherpere ogen en oren te beleven. Het kan hem, kortom, ideeën en ervaringen bijbrengen, die de klankmeester in hem weet om te zetten in elementen van bezielende mensenmuziek.

DE MACHT DER TAAL

In de Septembermaand van 1887 was er in Amsterdam een congres voor Nederlandse taal- en letterkunde — het XXe. Het werd geopend met een welkomstwoord van H. P. G. Quack, de bekende schrijver van „De socialisten; personen en stelsels" en zovele andere belangwekkende studies op maatschappelijk gebied. Quack was toen professor aan de Universiteit van Amsterdam en heeft zijn openingsrede voor ons bewaard in zijn bundel „Beelden en groepen", 1892. Hij gaf haar de titel „De macht der taal". Het stuk bevat tal van pakkende en levenskrachtige denkbeelden. Wat er vooral van uitstraalt is het vertrouwen in de krachten der natie, de betekenis van de natie, die de beste burgerlijke intellectuelen in die dagen nog kenmerkte. Wij brengen enkele van de treffendste gedeelten.

„Wat eist de taal van ons? Zij heeft slechts één eis. Zij verlangt, dat wij zelf leven. Wij moeten leven, wil onze taal waarlijk vooruitgaan en bloeien.

Het was P. C. Hooft, die de uitdrukking gebruikte van de „spraakmakende gemeente", en die, door dat kernachtige woord, als met één trek het onderwerp omschreef en verduidelijkte. Inderdaad, al het denken en gevoelen, al het handelen en streven, al het lijden en verblijden van elk tijdperk ener geschiedenis, openbaart zich in de taal: het is telkens het volk van het ogenblik, hetwelk die uitdrukkingen, waarvoor de taal vatbaar is, die de taal aanbiedt, opneemt en stempelt. Mits er dan slechts leven in het volk zelf zij. De vluchtige onstoffelijke klanken krijgen eerst hun waarde en betekenis door het gebruik, dat het volk daarvan maakt. Dan eerst worden de klanken waarachtig woorden. Volk en taal werken dan beiden op elkander in. Het volk geeft zijn merk. Maar het volk, de gemeente, moet een bedrijvig, oorspronkelijk volk zijn: geest en gemoed hebben. Dommelt het in, en gaat het half slapend, half wakend zijn gang, dan kwijnt ook de taal; haar levenskiemen worden dan niet opgewekt, de woorden worden dan geen scherp geslagen munten meer, het zijn de gladde, afgesleten schellingen, waarvan (de Engelse schrijver) Sterne spreekt. Is echter een geest van kloeke noeste arbeid over een volk gevaren, dan is het verwonderlijk, hoe de taal in eens gaat bloeien en tieren. De woorden ondergaan een ontwikkelings-loop... Denkt aan de dagen, toen ons Noord-Nederlandse volk in de zeevaart iets betekende. Toen toonde ook onze taal, dat zij leven had. Voor elke wending der schepen, voor elke uiting der matrozen, had zij een woord. Op onze zeilschepen klinkt nog steeds zuiver Hollands u in de oren. Het zout der wateren doortrekt de taal, en het zee-sop schuimt over de scheeps-praat. Wat heeft Huygens indertijd een geestig gebruik gemaakt van die scheepspraet, toen hij in 1625 zijn groet aan Frederik Hendrik („moy Heintje") bracht, daar

Mouringh was te koy ekropen,

en wat is dat antwoord van die Frederik Hendrik hartig en tekenachtig:

Dutten? Wacht, dat most ik schutten
Bin ick angders dien ick bin;
'k Hebb' te langh om Noord en Zuijen,
Bij den baes te roer estaan,
'k Hebb' te veul gesnor van buijen
Over deuse muts sien gaan.

En hoe heeft Cats al weder het hart van ons volk gestolen, toen hij de zee bezong in tonen, hier en daar aan het eigen psalmgezang der gemeente verwant:

Seehelden, wacker volk, peckbroeken, rappe gasten,
Op, ruckt nu wederom de vlaggen van de masten . . .
De see en haer gevolgh daer syt ge toe gewent,
Daer is uw eigen huys, uw eigen element . . .
De see maeckt dat het lant den vyant overwint,
Gy daerom bout de see, zoo Gy het lant bemint.

De spraakmakende gemeente gaf zelf die woorden van pekbroeken, rappe gasten, van het bouwen der zee enz. aan de hand. De dichters en de schrijvers hadden hier slechts te volgen en op te rapen. Elders — terwijl een kloek volk bezig was de polders van Purmer en Beemster droog te leggen — kwam op het gebied van de waterstaat en van het dijkwezen een geheel nieuwe oorspronkelijke taal naar boven, die vlijtig door het volk werd gebruikt. Nog zijn de regelen, die toen werden gestempeld, thans als leuzen in gebruik. Ik herinner slechts aan het: „Dien het water deert, die het water keert," en aan de menigvuldige variaties op de oude feestdronk: „Op de wielen, op de kielen, op de rand van het land." Bilderdijk had die waterstaats-taal zozeer in merg en been opgenomen, dat hij in zijn versbouw bijna met een waterbouwkundige kan worden gelijkgesteld. Onze Beets weet er iets van, die al de dijk- en polder-termen zo scherp en geestig heeft afgeluisterd.

En let wel op, dat die ganse vorming van zulk een taal voor een grote levens-werkkring — als b.v. de waterstaat — haar schikking of aanpassing op de verschillende voorwerpen en handelingen, bijna in stilte gaat, zonder geraas of geschal. Dat worden en ontwikkelen van een taal gaat zo rustig in het werk. Eensklaps, zonder dat men het geboorteuur heeft bespied, staat het woord dáár voor u. Een woord vol leven en frisheid. Een woord dat op poten staat, een bezield iets, een schoon bewerktuigd lichaam voor een gezonde levenskiem. De schrijvers en dichters hebben nu niet anders te doen, dan die sappige en benige volkstaal over te nemen en te gebruiken. De spraakmakende gemeente was hun slechts wat vóór. Zij die schrijven — willen zij zelf iets betekenen — hebben de volks-spraak slechts op de voet te volgen. Zij moeten van die gemeente d r i e eigenschappen overnemen.

Vooreerst de eenvoudige kinderlijke zin, die zich bepaalt de natuur af te luisteren. Dit is niet zo gemakkelijk als het schijnt. Wij spannen ons in om te denken, doch zelden om te luisteren. Wij zijn allen in onze gedachten en zinnen veel te conventioneel geworden: wij hebben allen een min of meer gekleurde bril: wij zien zo dikwijls scheef en scheel: wij horen zo slecht, vangen ternauwernood fijnheden der taal of schakeringen der klanken op, omdat ons gehoorvlies aan allerlei geschetter

gewend is. Doch de besten onzer weten ook weder goed te luisteren, en danken daaraan de warmste handdruk van hun volk...

Dan is nodig volkomen oprechtheid en waarheid. Ook dit is weer niet zo gans licht. In onze negentiende eeuw is een machtig element van taalbederving uit het oogpunt der waarheid: een phyloxera (Lat. naam van de wijnstokverwoestende druifluis) in het groot: en dat zijn onze parlementen. Hun geknutsel is gebouwd op schijn en vorm. Zij noemen dat werk handelingen en compromissen. In waarheid is het modderen met de taal. Zij spreken zolang van „geachte" leden, liefst als zij volksvertegenwoordigers bedoelen, voor wie zij geen achting koesteren: zij dringen zo lang, zo dikwijls allerlei fictiën en formules zich op, dat zij allengs omgeven zijn van een spinneweb van onware vormen en termen. O parlementen, o praat-colleges, wat hebt gij — en uw volgers en schildknapen, de kranten — op uw rekening, waar het de taal betreft! Uw fraaist gebabbel weegt niet op tegen één enkel diep doorleefd woord. Bij wijlen doet uw rumoerig gebeuzel slechts naar één ding verlangen — ik spreek uit het oogpunt der taal — naar diepe stilte, hooghartig zwijgen.

En naast de oprechtheid moet er liefde of haat zijn. Het volk weet dat: het heeft lief of het haat. Het wil kleur en warmte. Niets heeft aan ons taalgevoel zoveel kwaad gedaan als die vereffenings- en gelijkmakingstheorie, die een tijdlang nog wel een kenmerk van beschaving heette. Wat men werkelijk verkreeg was een oppervlakkig droge toon, een dorre bekrompenheid, een vale grauwe tint, en een onbevallige opgeplakte éénzelvigheid. De rijkgekleurde wereld was gesloten. Doch de niet altijd goedige spraakmakende gemeente wees op haar manier hier weder de weg. Zij verjoeg met een verkropte vloek de brave regelmatige verstandige Hendrik en al zijn middelmatige consorten. Het volk vraagt gevoel en desnoods drift.

In die zin werken volk en taal op elkander in. Op die wijze ontvangt de taal van het volk, dat haar hanteert, kracht en stevigheid.

Maar meer nog is nodig. Om tot haar volledige ontwikkeling en ontplooiing te komen, om waarlijk macht te hebben, heeft de taal niet slechts behoefte aan een bedrijvig, werkzaam, energiek volk: maar die taal roept telkens naar geesten van groter afmeting, naar eersten in rang, naar mannen van hoog allooi, naar leiders... De grote man, die de taal tot haar hoogste luister in een tijdvak brengt, moet vanzelf wezen een vertegenwoordiger van zijn tijdperk, een man, in wie de rijkste eigenschappen van een volk zich als het ware concentreren en accentueren. Hij is immers de oorspronkelijkste man van zijn tijdvak: de man, die niet slechts een schaduw is van het grote in het buitenland, maar die een eigen ziele-leven heeft mee te delen, en de ziel van zijn volk weet op te heffen.

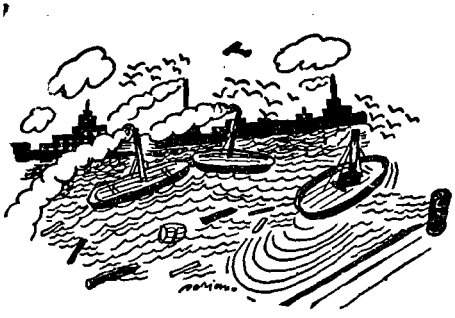
Het zij een denker: en zijn proza rukke vooruit als een leger, dat met korte snelle stappen voortschrijdt. Volzinnen scharen zich aanéén als gelederen. Woorden flikkeren als bajonetten in de zon. De grond dreunt onder de gelijkmatige stap. En het komt op u aan, dat leger. Het krijgvoerend proza staat tegenover u, ontwikkelt zijn linies, buigt zijn kolommen, zwenkt, overwint en maakt u tot zijn volger. Want het zijn de goedgeoefende soldaten der gedachte: zij strijden tegen de domme-

lende middelmatigheid, tegen het oppervlakkig nabauwen van buitenlanders, tegen moedeloosheid en geblaseerdheid en skepticisme. Hoort, uit het prozaleger van mijn held klinkt u tegen levens-moed en arbeidslust. Zijn forse greep houdt uw wankelende schreden staande... Hij overreedt u, om de vadzige rust te haten. Hij zet u aan tot onrust, tot de werking en wrijving en strijd van grote krachten, grote gedachten, grote ondernemingen. Prikkelend, ontwikkelend en bezielend werken zijn woorden. Hij schrijft de taal, b.v. van het jaar 1637, der Statenvertaling van de bijbel, het schoonste, meest forse en soms tederste proza, dat ons land ooit heeft gehad... De dichter, die onze taal oproept, gaat nog veel verder. Hij poogt ons niet te overreden of te overtuigen; neen, met zijn reuzenarmen omvat hij ons, en voert hij ons al op vleugels mee naar hoger sfeer. Terwijl hij zijn roeping volgt, blijkt hij meester te zijn van zijn taal, gelijk van zijn onderwerp, beheerst hij de taal zonder ooit haar geweld aan te doen.

Wat zoek ik te beschrijven? Wij denken aan Vondel, de oudste en rijkste van onze dichters. In Vondel nu had onze taal in de XVIIe eeuw de dichter, die zij liefhad. De adel van zijn karakter wedijvert met de rijkdom van zijn genie. De gloed en liefelijkheid van zijn dichtergave wordt begeleid door zijn scherp vernuft en degelijke kennis. Maar niets haalt bij zijn toveren met de Nederlandse taal. Hoe gevleugeld zijn de woorden! Hoe fris zijn de vormen, waarin de beelden bij hem zijn vervat! Wat huwt zich de klank aan de betekenis zelf van de woorden! Men hoort en voelt de natuur leven en weven in zijn liederen en reizangen. Hij grijpt in het gemoed van zijn volk. Heeft ooit een Nederlands dichter zijn volk zulk een blos in het gelaat gejaagd, als toen hij zijn lied op Oldenbarneveldt aanhief:

Had hij Hollant dan gedragen
Onder 't hart...

Toen deed de dichter de moedertaal getuigen tegen het verdwaasde vaderland."

Brief uit Engeland

DE ENGELSE SCHILDERKUNST GETOETST AAN HET WERK VAN GUTTUSO

Veel vraagstukken, waarvoor de Engelse socialistische kunstenaars zich gesteld zien, komen overeen met die van hun Italiaanse en Franse collega's: in de eerste plaats is er het probleem hoe men werken kan maken die iets te zeggen hebben en die zich tegelijkertijd voegen in de werkelijke traditie van de kunst van West-Europa, een traditie die erkent dat Chardin een groter schilder is dan Grenze, dat Watteau, ondanks zijn frivole onderwerpen, en Cezanne, niettegenstaande zijn afzijdigheid, grote kunstenaars waren.

De Engelse socialistische kunstenaar moet nog steeds vraagstukken oplossen die specifiek nationaal zijn, voortkomend uit de Engelse politieke situatie en de traditie van de Engelse kunst. Vergeleken met de rest van Europa is er in Groot-Brittannië weinig *scherp* aan de dag tredende armoede, weinig *openlijke* vervolging, weinig *onverbloemde* corruptie: de ellende onder het Engelse kapitalisme van vandaag is meer verborgen dan opvallend, verborgen in afgelegen koloniën of achter de voorgevel van een schijnbare welvaart. In Engeland is vooral de geest ondervoed, ondermijnd door apathie, door schijnheiligheid, door „escapisme" en door die speciale vorm van vulgariteit die uitsluitend een in hoge mate gecommercialiseerde sociaal-democratie kan produceren. Na het eind van de laatste oorlog heeft de laagheid van de heersende klasse elke maatschappelijke vooruitgang verhinderd en, wat nog gevaarlijker is, ze heeft het vertrouwen van het volk in zijn vermogen om zijn eigen lot in handen te nemen, verzwakt.

De meerderheid van de arbeidersklasse werd door deze situatie niet diepgaand aangetast, en de laatste tijd ontstond er een steeds sterker wordende protestbeweging tegen de H-bom, de Duitse herbewapening en de Amerikaanse politiek in Azië: maar jarenlang kwamen de gevoelens van de Engelse arbeidersklasse niet tot uitdrukking en haar politiek instinct vond geen gids. In deze situatie werden de vooruitstrevende kunstenaars die een politiek onderwerp wilden aanvatten, voor de moeilijkheid gesteld, iets *onvatbaars* weer te geven. De boeren die de grond bezetten zijn klaarblijkelijk een schilderkunstig gegeven van meer levensvatbaarheid dan het subtiele parlementaire gedoe van een rechtse Labourleider, en het is veel eenvoudiger een protest te schilderen tegen de verschrikkelijke armoede in Genua dan tegen de besnoeiingen op de openbare gezondheidsdienst door de conservatieven.

Een ander verschil tussen de Engelse en de Italiaanse situatie is, dat de gedachte dat een doek of een beeld op de een of andere manier het gewone volk zou kunnen interesseren, aan de Engelse denkwijze vreemd is. Ook in het verleden waren er in dit land zeer weinig voorbeelden van openbare kunst; de kunst is altijd het voorrecht geweest van de oudste bourgeoisie van Europa. Als men bovendien weet dat de beeldende kunst, voorzover zij aanwezig is, bijna uitsluitend in Londen is geconcentreerd, dan begint men te begrijpen welke moeilijkheden er bestaan niet alleen om een socialistische kunst te produceren, maar ook om het geschikte publiek hiermee in aanraking te brengen. In zekere zin moeten de Engelse kunstenaars in de ogen van hun volk de eer van de kunst herstellen, door het te bewijzen dat de kunst méér is dan alleen maar luxe. Zo is het niet in

Italië, waar elke stad getuigt van een kunst die eenmaal een populaire waarde had.

Tenslotte is er het vraagstuk van de Engelse traditie. Te beginnen met Hogarth, via de caricaturisten van de 18e eeuw, Blake en de illustratoren van de 19e eeuw, is de democratische stroming van de Engelse kunst een grafische stroming geweest, zozeer dat de vooruitstrevende schilders van heden ertoe neigen uitgesproken illustratieve doeken te schilderen. Te zeggen dat dit gevaar vermeden had kunnen worden door de Engelse kunstenaars, en wel door hen te bewegen hun eigen werk meer te richten op de tekening, betekent het essentiële vraagstuk te ontwijken: een vraagstuk dat voortvloeit uit het bijzonder aanzien dat het schilderij verkreeg en uit het feit dat de reportage, de documentaire film en de televisie in zekere zin de functie van de tekening hebben overgenomen.

Ik wil natuurlijk hiermee niet zeggen dat deze vraagstukken onoplosbaar zijn, en de Engelse vooruitstrevende kunstenaars oefenen ook reeds een belangrijke functie uit. Tegenover de kunst die in de mode en die in het algemeen decadent is, stellen zij een alternatief, en zij hebben reeds practische voorbeelden gegeven van de weg die gevolgd moet worden. Zo heeft Paul Hogarth, in het spoor van zijn grote naamgenoot, uitstekende boeken gemaakt van sociale reportage met tekeningen die hij van zijn reizen in Europa meebracht. Cliff Rowe heeft een belangrijk precedent geschapen door voor het eerst wandschilderingen in opdracht van een vakbond te maken, die episodes uit de strijd van de Britse arbeidersbeweging illustreren. De vereniging „Kunstenaars voor vrede" organiseerde goede tentoonstellingen, o.a. van de drie grote panelen gewijd aan Hirosjima, van de hand van de Japanse schilder Iri Maroeki en zijn vrouw Tosjiko Akamatsoe. (Dit is een buitengewoon indrukwekkend werk, dat zeker ook in andere landen tentoongesteld zou moeten worden).

Wij kunnen echter niet ontkennen dat er onder de vooruitstrevende Engelse kunstenaars een tendens tot een eng dogmatisme bestaat, waardoor soms het manifest in de plaats komt van het schilderij. Dit heeft ongelukkigerwijze een aantal kunstenaars van ons verwijderd, die in de vooruitstrevende beweging betrokken hadden kunnen worden, maar die bang zijn dat men van hen „geschilderde brochures" verwacht.

De twee belangrijkste directste doelstellingen van de vooruitstrevende schilderkunst zijn op het ogenblik: ten eerste, door tentoonstellingen die de vakbonden organiseren en door propaganda een veel groter arbeiderspubliek voor de vooruitstrevende kunst te organiseren, daarbij het Engelse volk ervan te overtuigen dat de kunst een practischer en directer waarde heeft dan dat zij alleen maar iets zou zijn waarvan men zou kunnen genieten *nadat* een socialistisch stelsel bestaat; ten tweede, haar invloed trachten te vergroten in de kringen van de kunstwereld.

*

De Engelse kunstenaars kunnen in grote lijnen in drie categorieën worden ingedeeld. Daar is de groep die in de Koninklijke Academie exposeert, die officiële portretten schildert en die met hun temperament en hun onderwerpen het heimwee opwekken van de kleine burgerij, die van cultuur verstoken is. Aangezien deze kunstenaars „figuratief" schilderen en soms protesteren tegen abstracte kunst, heeft men wel eens voorgesteld dat de vooruitstrevende kunstenaars één lijn met hen zouden trekken. Dit zou volgens mij een fatale vergissing zijn, even verkeerd als een bondgenootschap met de conservatieven alleen omdat dezen strijd voeren tegen de sociaal-democraten.

Daar is verder een aantal kunstenaars die, gesteund door semi-officiële, com-

merciële organisaties, zoals de Biennale in Italië, een soort „academie van de voorhoede" hebben gevormd. Zij zijn niet talrijk, maar zij zijn er in geslaagd zich meester te maken van het publiciteitsapparaat; daardoor doen zij veel van zich spreken en zijn heel bekend. Hun werken drukken de levensbeschouwing uit van bepaalde delen van de bourgeoisie, die te intelligent zijn om hun toevlucht te zoeken in de 19e eeuw en die de hopeloosheid van hun klasse omvormen tot een bewust anti-humanisme. Vanuit stilistisch oogpunt vallen hun werken in twee categorieën uiteen. Sommigen, zoals Francis Bacon (schreeuwende mensen in glazen kerkers), Lucien Freud (cactus en sexe-fetisjisme) en Graham Sutherland (spookachtige plantengroei), huldigen het geweld en de desillusie. Anderen produceren „vrije" abstracties, ijzer-sculpturen die aan middeleeuws martelwerktuigen doen denken, doeken die op verregende manifesten lijken. Het anti-humanisme van deze abstracte werken ligt in het feit dat zij de waarde van de kunst als menselijke uitdrukking vernietigen.

Daar is tenslotte een groot aantal talentrijke schilders, die zich bevinden tussen de beide genoemde uitersten in en met wie het mogelijk is een gemeenschappelijk front te vormen. Het zou te veel plaats nemen om uitvoerig al hun stijlen te beschrijven. Sommigen schilderen abstract en dezen bepalen zich er niet toe kleuren op het doek te werpen, maar zij geloven oprecht dat het met een doelbewuste en geconcentreerde werkwijze mogelijk is, „klassieke objecten" samen te stellen, die „een zichtbaar en zuiver genoegen" bieden, zoals Victor Pasmore en William Scott; sommigen zijn realisten, maar zonder enig maatschappelijk bewustzijn, zoals Claude Rogers en Frederick Brill; weer anderen zijn formalistische schilders van landschappen, zoals Ivon Hitchins en Peter Lanyon; sommigen zijn expressionisten, en dezen geloven dat de enige mogelijke revolutie de anarchistische is, in het hart van elk individu, zoals David Bromberg en Robert Coloquhoun; anderen tenslotte zijn eccentrieken met verbeeldingskracht (zoals de indrukwekkende Stanley Spencer), die veelvuldig in de Engelse kunst voorkwamen. Wat dezen allemaal gemeen hebben is een zekere artistieke integriteit. Zij beseffen dat de positie van de kunstenaar in onze maatschappij absurd is, en zij lijden onder dit besef; zij beschouwen zichzelf dikwijls als progressief; zij verachten de sentimentaliteit van de *Royal Academy* en de technische en geestelijke pretenties van de anti-humanisten. Aangezien zij er echter niet in slagen een uitweg te vinden uit hun moeilijkheden, zoeken zij een toevlucht in de kunst om de kunst, maar de gebeurtenissen beginnen ook tot hun toevluchtsoord door te dringen — Hirosjima, de waterstofbom, en eveneens de alternatieven die constructieve voorbeelden hun bieden. Dit verklaart de dramatische invloed van de tentoonstelling van Guttuso in Londen: de Engelse schilders maakten kennis met het werk van een kunstenaar, die werkelijk van deze tijd is, vol verbeeldingskracht, die durft te verklaren en mee te delen in plaats van te zinspelen.

Het nadrukkelijk positief karakter van de werken en de persoonlijkheid van Guttuso dwong de anti-humanisten ertoe, meer dan ooit hun negatieve oppositie te voeren, waardoor zij nog duidelijker hun wezen onthulden. Aan de andere kant zijn de vooruitstrevende Engelse kunstenaars ontzaglijk aangemoedigd door het vertrouwen van Guttuso en zij hebben van zijn voorbeeld geleerd. Guttuso heeft hun geleerd, een dramatische handeling uit te beelden, zonder illustratief te zijn: de overtuigingskracht van zijn schilderijen komt niet voort uit het gebruik van documentaire feiten, maar uit de verbondenheid van Guttuso met de actie: iemand die hard loopt ziet niet alle straatstenen, en Guttuso is in de eerste plaats een schilder van de beweging. Gorki placht de uitdrukking van de ogen van zijn

personen levendiger dan elke andere bijzonderheid te beschrijven, en Guttuso is in staat op dezelfde manier de uitdrukking van de bewegingen van zijn personen te beschrijven. Hij heeft de Engelse schilder ook herinnerd aan het belang van de Italiaanse traditie in de tekenkunst. De voorwerpen en de figuren op de doeken van Guttuso zijn in de eerste plaats feiten, die in volgorde van belangrijkheid voorafgaan aan de atmosfeer, waarin ze zullen worden gedompeld. Daarentegen heeft de Engelse traditie de neiging, prioriteit te geven aan de atmosfeer, en het verschil is hetzelfde als het verschil tussen degeen, die de handeling verricht, en de toeschouwer.

De meerderheid van de schilders, over wie ik hiervoor heb geschreven, voelen zich waarschijnlijk getroffen door nog een andere beschouwing over het werk van Guttuso: zijn succes, zijn populariteit, zijn vermogen om een menselijke taal te spreken en tegelijkertijd rekening te houden met de moderne beweging van de kunst. Voor hen betekent dit alles een oplossing voor het probleem van hun isolement en tegelijk een bevestiging van de artistieke waarden, waaraan zij zich zo wanhopig vastklemmen. Met andere woorden: Guttuso heeft hun de enige logische stap vooruit gewezen.

Natuurlijk ben ik niet de mening toegedaan, dat ervaren en oude schilders hun stijl van de ene dag op de andere kunnen veranderen, maar in het werk van jongere kunstenaars kunnen wij de toekomst aflezen. Geleidelijk aan beginnen velen in te zien dat het humanisme nooit een overwonnen standpunt is geweest en dat het door de kunstenaars in ere dient te worden hersteld; de kunstenaars moeten juist achter al het gecompliceerde de fundamentele, menselijke problemen kunnen herkennen. Tegenwoordig zijn een ploeg arbeiders, een paartje, een moeder met haar kind voldoende om waar dan ook ter wereld en wanneer men hen eenvoudig bekijkt, ons vertrouwen in het socialisme te bevestigen. Deze waarheid inzien is de volgende stap, die de Engelse schilders moeten doen. Thans laat elk waardevol progressief werk zien dat alleen degenen, die zich uit eigen beweging afscheiden, geïsoleerd staan.

JOHN BERGER.

(Uit „Rinascita", Rome.)

ONZE REPRODUCTIE-SERIE

Henk Broer, geboren 1904, redacteur van het tijdschrift Zwart-Wit, „tekent, schildert, lithografeert, doet van alles", zoals hij zelf zegt. Hij wil met elke tekening „een verhaal vertellen", de uiterlijke schaal afpellen en onder de oppervlakte kijken. De tekening van de oude man, die wij als nr. 3 in onze reproductie-serie brengen, kan men zien als een voorbeeld hiervan.

Ook de litho op pag. 562 is van Henk Broer.

Boekbespreking

HET MODERNE HUMANISME IN NEDERLAND

Bij W. P. van Stockum en Zoon verscheen „Het moderne humanisme in Nederland" door Dr. P. van Overzee, het vervolg van „Het Humanisme als levensbeschouwing in de Nederlanden" van dezelfde auteur. Aan de opzet van dit boek, meer dan aan de uitwerking dezer opzet, verleent het zijn betekenis en het is daarom goed er hier enige beschouwingen aan te wijden.

De schrijver heeft zich ten doel gesteld aan te tonen, dat Rooms-Katholicisme en Calvinisme niet de enige geestelijke stromingen zijn, die in de Nederlandse beschavingsgeschiedenis een stuwende rol gespeeld hebben en het Nederlandse volkskarakter hebben gevormd, maar dat daarnaast het Humanisme een minstens even zo grote betekenis heeft en „een van de wezenskenmerken van ons volk" is. Om verwarring te vermijden zij hier direct opgemerkt, dat de schrijver, anders dan het Humanistisch Verbond, waarvan hij zich trouwens distancieert, onder het Humanisme ook de „Humanistische Christenen" verstaat; Humanisme houdt dus voor hem niet in het centraal stellen van de mens, zonder goddelijk gezag, maar wordt door hem opgevat als de stroming, die zich kenmerkt door eerbied voor de mens als denkend wezen, verdraagzaamheid en vrijheid van dogmatisme.

Dr. van Overzee neemt dus duidelijk stelling tegen de pretenties van Katholicisme en Calvinisme, wat in deze tijd van opdringend Romme-clericalisme en obscurantisme een belangrijke daad is. In het laatste hoofdstuk van zijn boek zet hij, voor wat het Romme-gevaar betreft, vaak op zeer verdienstelijke wijze de puntjes op de i's. Het is echter jammer, dat de manier, waarop hij zijn op zichzelf juiste opzet heeft uitgewerkt, in vele opzichten ernstige critiek verdient; daardoor sticht zijn boek o.i. meer verwarring dan helderheid.

Ons eerste bezwaar betreft de geschiedbeschouwing, waarvan de schrijver uitgaat. Deze is n.l. een metaphysische van zo extreme soort als men, honderd jaar na Marx, nauwelijks nog mogelijk geacht zou hebben. Elk begrip voor de historische ontwikkeling en voor de invloed van de veranderende maatschappelijke verhoudingen op het geestelijk leven ontbreekt bij Dr. van Overzee. Voor hem is „het" Humanisme een stroming, die zichzelf door de eeuwen heen volstrekt gelijk blijft en die alleen op en neergang, goede en slechte tijden, maar geen ontwikkeling kent. In zijn voorwoord zegt hij:

> **„Een merkwaardigheid van** (het Humanisme) is, dat telkenmale, wanneer het een belangrijke rol in deze landen speelt, het in een andere gedaante verschijnt."

Dit verschijnsel is alleen merkwaardig voor wie van bovengenoemde metaphysische opvatting uitgaat. Wie echter de geschiedenis dialectisch beschouwt, die begrijpt gemakkelijk, dat niet alleen de gedaante van het Humanisme telkens veranderd is, maar ook zijn inhoud.

Door zijn onjuiste geschiedbeschouwing komt Van Overzee tot historische absurditeiten. Zo schrijft hij (blz. 61): „Tussen Humanisme en Demokratie bestaat een nauw verband. Van beide heeft de wieg in het Athene der Oudheid gestaan. Allebei zijn gegrond op de opvatting, dat de mens een critisch denkend wezen is." Hij ziet daarbij maar even over het hoofd, dat het oude Athene slechts democratie kende voor een kleine minderheid en dat de meerderheid van de bevolking uit volstrekt rechteloze slaven bestond. Was dat soms ook Humanisme?

Zo gaat het het hele boek door. Willem van Oranje, Hugo de Groot, Thorbecke en vele andere figuren uit onze geschiedenis worden in enige bladzijden per man „gedaan", om hun Humanistische gezindheid te bewijzen, maar over de

Henk Broer

In het koffiehuis

maatschappelijke achtergronden van hun werk en van de tijd, waarin zij leefden, vinden wij zeer weinig en dan nog meest onjuistheden. Van het zeer materiële eigenbelang, dat de regentenklasse in de tijd van Hugo de Groot tot verdraagzaamheid in godsdienstige zaken bracht, weet de auteur bv. niets te vertellen, waarmee hij zelfs bij onze liberale historici van honderd jaar geleden, zoals Fruin, mijlen ver achterblijft. Over Thorbecke vinden we enige wetenswaardigheden vermeld t.a.v. diens werk als staatsrechtelijk hervormer; van zijn werkzaamheden als practisch staatsman van het opkomende kapitalisme vinden we echter weer niets.

Hiermee komen we tevens bij ons tweede bezwaar tegen het boek van Dr. van Overzee, n.l. zijn soms ontstellende oppervlakkigheid. Want niet alleen ontbreekt het de auteur aan historisch inzicht, ook zijn historische kennis laat alles te wensen over. Hoe anders moet men het verklaren, dat hij over het politieke ideaal van Willem van Oranje spreekt als over „een Bourgondisch ideaal van de bevrijding van alle 17 Nederlanden?" Wanneer hiermee iets bedoeld is, dan toch, dat het politiek ideaal van Oranje gelijk geweest zou zijn aan dat van de Bourgondische hertogen, die hier geregeerd hebben. Deze laatsten echter wensten de vestiging van een Nederlandse eenheidsstaat onder absoluut vorstelijk gezag, wat nu juist *niet* het ideaal van Oranje was. En zo zijn er meer historische onjuistheden, die laten zien, dat de schrijver, in zijn ijver om de lange stamboom van het Nederlands humanisme te bewijzen, de kwantiteit van zijn bewijsmiddelen hoger heeft gesteld dan de kwaliteit, m.a.w. over veel dingen gesproken heeft, waarvan hem de kennis ontbreekt.

Hiermee willen we van het historische gedeelte van het boek afstappen en over-

gaan tot onze bezwaren tegen de conclusies, die de schrijver trekt voor de problemen van onze tijd.

We zagen al, dat volgens Van Overzee Democratie en Humanisme in nauw verband met elkaar staan. Echter, de democratische opvattingen van de schrijver roepen nog wel enige vraagtekens op. Bij een bespreking over het regiem van Lodewijk XV in Frankrijk lezen we:

> „Dit regiem ondergroef zijn eigen zedelijke autoriteit. Het heeft zin de kritiek het zwijgen op te leggen, wanneer er weinig te bekritiseren valt, maar wanneer de leuze „Après nous le déluge" („Na ons de zondvloed" — de J.) is aangeheven door het staatshoofd, heeft een dergelijke kneveling der publieke opinie alle logische zin verloren".

Blijkbaar bestaat er dus ook nog kneveling van de publieke opinie, die „logische zin" heeft; althans volgens Dr. Van Overzee. Dit wordt bevestigd door wat hij over het Italiaanse fascisme schrijft. Hiervoor heeft hij veel lof over en alleen het feit, dat Mussolini in de oorlog de Duitse zijde koos, achtte hij verderfelijk. „Al het goede, orde en tucht, dat het bandeloze Italiaanse volk van zijn Duce geleerd had, is door zijn ene grote misstap weer teniet gedaan" (blz. 155). Ook voor de Duitse variant van het facisme, het nazidom, heeft Van Overzee heel wat verontschuldigingen. Oorzaak van de nazistische „excessen" is volgens hem het nationale minderwaardigheidscomplex van het Duitse volk en daarvan zouden vooral de Fransen de schuld zijn! Psychologie komt hier in de plaats van kennis van de wetten der maatschappelijke ontwikkeling, zoals trouwens bij vele moderne burgerlijke schrijvers.

Het communisme wordt door de schrijver, met zijn reeds genoemde vlotheid, in enige bladzijden afgedaan. Gezegd moet worden, dat hij de resultaten van het Sowjet-regiem op technisch en economisch gebied volmondig toegeeft. Maar verder ziet hij slechts „onderdrukking" van een „half-Aziatisch" volk, natuurlijk door de G.P.Oe (die al in 1934 opgeheven is, maar zo ver is de schrijver nog niet bij).

Wij zeiden al, dat de positieve stellingname van Van Overzee tegen de mandementspolitiek van Romme het voornaamste lichtpunt van dit boek is. Toch wreken zich ook in dit gedeelte de reeds gesignaleerde fouten van 's schrijvers opvatting. Wel maakt hij terecht een scheiding tussen het katholieke geloof en „het verpolitiekte Katholicisme in Nederland met zijn politieke en economische macht", maar hij ziet dit laatste niet zoals het is, n.l. als de hoofduitvoerder van de politiek van het met Amerika verbonden grootkapitaal in Nederland. Daardoor komt hij niet tot een juist stellen van het vraagstuk en tot een juist begrip van de strijd tegen Romme.

Geheel onjuist is, wat hij zegt over de schoolstrijd. Nadat hij enige behartigenswaardige opmerkingen gemaakt heeft over de sabotage van de openbare school door de opeenvolgende rechtse regeringen, trekt Dr. Van Overzee de conclusie, dat het „clericale volksdeel" zich van de openbare school heeft afgewend, dat de openbare school in feite tot een school voor kinderen van humanistische ouders is geworden en dat de Staat deze feitelijke toestand moet bevestigen door het predicaat „neutraal" voor de openbare school los te laten en er „humanistisch" van te maken. Van Overzee wil terecht de strijd opnemen tegen de verkapte clericalisatie van de openbare school en voor gelijke rechten op onderwijsgebied van het niet-godsdienstige volksdeel. Hij ziet echter blijkbaar niet, dat de door hem voorgestelde oplossing een volledig terugwijken voor de eisen van Romme betekent. Want wat is zijn oplossing anders dan het primair stellen van de bijzondere school, de programma-eis van de KVP?

Hiermee is o.i. voldoende aangetoond, dat Dr. Van Overzee niet verder is gekomen dan tot het stellen van vraagstukken, maar dat gebrek aan maatschappelijk inzicht en historische kennis hem de weg naar de oplossing hiervan heeft versperd.

T. DE J.

HOOG HET VAANDEL VAN DE NATIONALE ONAFHANKELIJKHEID

> Vroeger werd de bourgeoisie als het hoofd van de natie beschouwd, zij kwam op voor de rechten en onafhankelijkheid van de natie, zij stelde deze „boven alles". Thans is er geen spoor van het „nationale beginsel" overgebleven. Thans verkoopt de bourgeoisie de rechten en de onafhankelijkheid van de natie voor dollars. Het vaandel van de nationale onafhankelijkheid en de nationale souvereiniteit is overboord geworpen. Zonder twijfel zult gij, vertegenwoordigers van de communistische en democratische partijen, dit vaandel moeten opheffen en vooraan dragen, als gij patriotten van Uw land wilt zijn, als gij de leidende kracht van de natie wilt worden. Er is niemand anders die het zou kunnen opheffen.
>
> (Stalin in zijn rede op het 19e Congres van de C.P.S.U.)

In de trilogie van André Stil „De eerste stoot", waarvan zojuist bij Pegasus het derde deel „Achter ons staat Parijs" (*f* 3.90) verscheen, worden de bovenstaande beginselen aanschouwelijk uitgebeeld. André Stil heeft in dit boek op een prachtige wijze de nationale politiek van de Communistische Partij van Frankrijk beschreven.

Hij toont ons die aan de hand van de leiding, die een afdeling van de C.P.F. geeft aan de bevolking van een klein havenplaatsje aan de westkust van Frankrijk, in de strijd tegen de Amerikaanse overheersing en oorlogsvoorbereiding.

De in dit derde, afzonderlijk te lezen, deel voorkomende gebeurtenissen spelen zich af in de loop van enkele dagen rondom de aankomst, en het door de eensgezinde actie van de bevolking afgedwongen vertrek van een Amerikaans schip met vliegtuigbenzine, die bestemd is voor de oorlogsvoorbereiding.

Evenals bij de staking van het Amsterdamse gemeentepersoneel laat ook in dat havenstadje de reactie geen middel — politieterreur, provocatie, broodroof, omkoperij en arrestaties — onbeproefd om de arbeiders op de knieën en het schip gelost te krijgen.

Door een overrompelingstactiek bij de aankomst van het schip heeft de reactie, mede door de verkeerde houding van een gecorrumpeerde communist, een klein succesje behaald. Enkele door haar betaalde provocateurs en een beperkt aantal havenarbeiders verklaren zich bereid te gaan lossen. Na deze verrassing en eerste teleurstelling komt de partij-afdeling in actie om de bevolking te mobiliseren.

Om de druk op de havenarbeiders te vergroten laten de Amerikanen, die zich heer en meester voelen in het plaatsje, twee torpedoboten in de haven voor anker gaan. Dat doet bij de bevolking de maat overlopen.

De werven gaan plat. De werfarbeiders houden een gemeenschappelijke betoging met de havenarbeiders, waartegen de C.R.S. (de marechaussee) met bruut geweld optreedt. Een aantal arrestaties worden verricht.

De strijd gaat echter verder en bereikt weldra zijn hoogtepunt. Een machtige demonstratie heeft plaats, waaraan door alle lagen van de bevolking wordt deelgenomen.

De prefect (Franse bestuursambtenaar) wordt gedwongen een aantal antidemocratische maatregelen in te trekken en de gearresteerden vrij te laten. Dan geven ook de Amerikanen zich gewonen en de volgende ochtend vertrekt het schip, ongelost, met stille trom. Door de eensgezinde actie van de werkers is de oorlogsstokers een nederlaag toegebracht.

* * *

Stil heeft in zijn boek niet alleen de successen, maar ook de moeilijkheden in de strijd en hoe die worden overwonnen, beschreven.

Daarom is zijn boek zo buitengewoon leerzaam. Voor ons communisten, maar ook voor hen, die gekant zijn tegen de anti-nationale politiek van onze regering, maar die door een jarenlange hetze, laster en intimidatie op dit ogenblik nog afwijzend staan tegenover het door onze partij voorgestelde gezamenlijke optreden van alle nationale krachten voor vrede en nationale zelfstandigheid.

Hun toont Stil hoe en waarom juist de communisten de meest consequente, meest waarachtige en meest onbaatzuchtige verdedigers zijn van de nationale belangen. Op buitengewone wijze schildert hij hoe de gehele communistische politiek en onze practische strijd van alle dag worden ingegeven door slechts één verlangen: vrede, vrijheid en welvaart voor ons volk te bereiken en te verzekeren.

Onze socialistische kameraden laat Stil zien dat onze steeds weer herhaalde oproep tot eenheid van actie tegen de reactie geen demagogie is of voortspruit uit zwakte, maar dat wij aan het tot stand brengen daarvan al onze krachten wijden, omdat dit dé beslissende voorwaarde is voor iedere vooruitgang, voor de nederlaag van de reactie.

Belangwekkend voor hen is dit boek tevens omdat het waarheidsgetrouw beschrijft hoe in de communistische partij de problemen worden besproken en hoe de besluiten worden genomen en uitgevoerd. Hierdoor doet dit werk alle fabels over dictatuur van Moskou enzovoorts als sneeuw voor de zon verdwijnen.

Ook voor ons zelf bevat „Achter ons staat Parijs" talrijke waardevolle lessen. Evenals in de beide voorgaande delen weet Stil ook nu weer op meesterlijke wijze de rol van de critiek en de zelfcritiek — en het verkeerd gebruiken daarvan — te verduidelijken.

Zo kunnen we bijvoorbeeld ook veel opsteken over de taak en het optreden van de leiding; over de wijze van discussiëren met sociaal-democratische arbeiders.

En dat alles is door en door menselijk geschreven. Vol warmte en met vuur zodat de vonken er afvliegen en je dit boek als je het ter hand hebt genomen in één ruk wilt uitlezen.

Stil beschrijft de communisten zoals ze werkelijk zijn. Met hun onverwoestbaar vertrouwen in de arbeidersklasse, met hun optimisme en inzicht in de ontwikkeling der gebeurtenissen. Maar hij stelt ons niet voor als ideale mensen. Hij laat ook zien hoe wij beïnvloed door de maatschappij waarin we leven en werken — nog behept zijn met allerlei kleinburgerlijke eigenschappen. Neem bv. die houding van Henri Leroy, de politiek-secretaris van de afdeling, die zich gepiqueerd voelt, als het districtsbestuur, wanneer de strijd zijn hoogtepunt nadert, ter ondersteuning een instructeur aan de afdeling toewijst. Hij vindt dat contrôle op zijn werk en een soort van wantrouwen, maar na een zelfcritisch onderzoek van zijn optreden is hij zeer verheugd over deze maatregel van de districtsleiding. Die instructeur is er, tussen twee haakjes, een voorbeeld van hoe een dergelijke kameraad moet optreden.

Stil is een groot schrijver, die op een schitterende manier de kunst verstaat ook ingewikkelde problemen eenvoudig, direct tot hoofd en hart sprekend, uiteen te zetten.

Dit derde deel, evenals trouwens de beide voorgaande, is het meer dan waard zowel in als over buiten onze kring gekocht en gelezen te worden. Vooral door leden van het N.V.V. en kiezers van de P.v.d.A. Voor velen van hen zal dit boek ongetwijfeld de eerste stoot kunnen zijn die hun opvattingen over onze partij ten goede kan veranderen en het contact met onze partij zal versterken.

Laten onze boekenfunctionarissen daarom vooral trachten in deze kringen dit werk van Stil te verkopen. Het is een belangrijke bijdrage in het tot standbrengen van de eenheid tussen communisten en socialisten.

J. DE LOUW

Meningen van lezers

ARTIKELENREEKS MOET WORDEN VOORTGEZET

Met belangstelling lazen wij het artikel in P. en C. over de absolute verarming. Zulke stof achten wij van urgente waarde, vooral in deze tijd van militarisering der economie, waarin men de arbeiders nog meer in verwarring brengt door schijnwelvaart.

De grote massa der arbeiders kennen in feite geen achturige arbeidsdag meer. In kleine en middelgrote bedrijven is het dikwijls weer 60 uur p.w. De arbeiders uit de grote bedrijven maken ook reeds de 60 vol door alle mogelijke bijwerken, als particulier schilderen, timmeren, metselen, landarbeid, ophalen van huren, innen van premiën, colporteren van tijdschriften etc. Dit alles draagt bij tot het verhogen der schijnwelvaart.

Op dergelijke manier komen zij in het bezit van een bromfiets, radio of stofzuiger etc.

De innerlijke armoede is vertegenwoordigd in *volks*brood, surrogaatartikelen en minderwaardige producten. Een *schapen*wollen deken is b.v. voor een arbeider niet te betalen. Hij koopt echter een *kunst*wollen deken tegen 1/3 van de echte prijs, welke even mooi lijkt, doch lang niet zoveel warmte geeft.

Dan het verplichte behoeftevraagstuk. Hierover wordt weinig geschreven, maar dit is naast de schijnbare vooruitgang een groot vraagteken. Niemand kan zich tevredenstellen met de behoefte van voor 25 jaar. Ook zijn er nog de opgelegde behoeften: waterkosten ten plattelande, ophalen van huisvuil, trottoirbelasting, rioleringsaanlegkosten plus belasting enz.

Het laten klaarstomen van de kinderen tot 15, 16 jaar door scholing, ten bate van de ondernemer enz. De kinderbijslag is maar een geringe bijdrage in de kosten welke de ouders zich moeten getroosten om hun kinderen uitbuitingsrijp af te leveren. Daarnaast het offer, in militaire dienstplicht gelegen, en de grote kosten bij huwelijk, de inwoningsgevechten door woningnood.

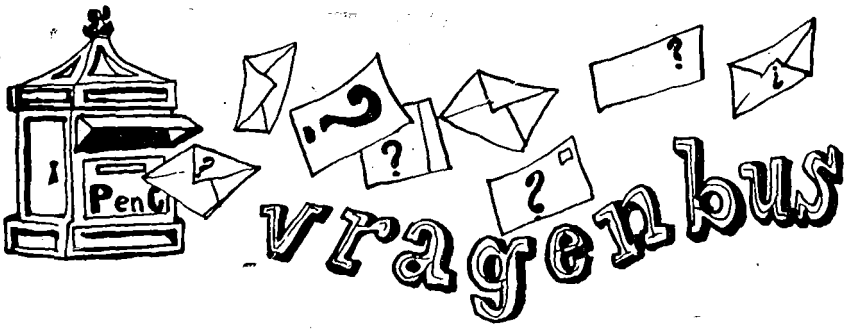
Een en ander inachtgenomen, zou het jammer zijn als het September-nummer reeds het *slot*artikel zou brengen. Voor de bewustwording van de Nederlandse arbeidersklasse is het van zeer groot belang dat met deze stof wordt doorgegaan tot bij de finishstreep der kapitalisten.

Momenteel kan men de meerderheid der arbeiders, wanneer men hun een gulden in de zak stopt en er een rijksdaalder uithaalt, nog wijsmaken dat zij er beter van worden. Wij zien deze stof ook *na* September gaarne tegemoet.

G.v.W.

Opmerking van de redactie

Ter geruststelling van de lezer G.v.W.: Het ligt geenszins in onze bedoeling, na het slot van het artikel van dr J. de Leeuwe dit onderwerp als afgedaan te beschouwen. Zoals wij in het Augustus-nummer schreven, is de bestrijding van de „welvaartstheorieën" der reactie, die gepropageerd worden door de rechtse sociaal-democraten, van het grootste belang. Wij hopen hierover nog vele bijdragen, met talrijke nieuwe gezichtspunten te brengen. In het October-nummer o.a. een critische beschouwing van dr J. A. N. Knuttel, met een antwoord van de redactie, en een studie over de medische gevolgen van de intensivering van de arbeid, als belangrijk onderdeel van het slechter worden van de toestand der arbeidersklasse

In het laatste werk van kam. Stalin wordt gesproken over het streven naar maximum-winsten door de ondernemers en wel in die zin dat dit noodzakelijk is voor die ondernemers.

Met dit punt uit het boek van kam. Stalin zit ik te worstelen omdat ik dat niet geheel begrijp. Ik ben niet in staat om het uit te leggen aan anderen en daarom wil ik U vragen of U mij zoudt willen inlichten. (H.M. te Gr.)

De economische grondwet van het moderne kapitalisme luidt als volgt:

> „Verzekering van een kapitalistische maximum-winst door uitbuiting, ruïnering en verpaupering van de meerderheid van de bevolking van het betreffende land, door knechting en stelselmatige uitplundering van volken van andere landen, in het bizonder van achtergebleven landen, tenslotte door oorlogen en militarisatie van de volkshuishouding, die tot veiligstelling van de hoogste winsten gebruikt worden."

Zij heeft zich ontwikkeld als gevolg van de veranderingen die zich in het kapitalisme hebben voltrokken. Het kapitalisme van de vrije concurrentie streefde evenzeer naar hoge winsten als het dat thans doet. Maar als gevolg van de concurrentie vond toen een nivellering van de winstvoet plaats. Marx spreekt dan ook van een „gemiddelde winstvoet". In het verloop van de ontwikkeling van het kapitalisme naar het monopolisme vond een verdere ontwikkeling van deze wet plaats. De monopolisten blijken in staat te zijn zich onder de voorwaarden van het imperialisme een hoge monopolie-winst, maximale winst, te verzekeren. Deze maximale winst is de drijfkracht van het monopolistische kapitalisme. (Zie ook het artikel „Maximum-winst" van ir S. J. Rutgers in het Febr.-nr. van P. en C. 1954.)

Terwijl het maken van maximale winsten door het ontstaan van monopolies — het beheersen van hele bedrijfstakken en markten door concentratie en centralisatie van productie en kapitaal — mogelijk werd gemaakt, vereist juist de uitbreiding van de productie in het nieuwe imperialistische tijdperk geweldige kapitaalsbeleggingen, die door de kapitalisten van het tijdperk der vrije concurrentie niet bijeen gebracht konden worden. Als gevolg hiervan ontstaat in het tijdperk van het monopolistische kapitalisme een verbitterde concurrentiestrijd tussen de reuzenbedrijven. In deze strijd overwinnen die monopolies, die over de grootste kapitalen en maximumwinsten beschikken. Hieruit volgt dus dat het algemene streven naar maximumwinsten de grondwet van het moderne kapitalisme is geworden. De monopolisten kunnen zich als zodanig slechts blijven handhaven, indien zij naar maximumwinsten blijven streven.

P en C-varia

Vredesatomen

Nu in Genève de Internationale Conferentie voor Vreedzaam Gebruik van de Atoomenergie heeft plaats gehad, moge herinnerd worden aan het interview dat onlangs te Calcutta aan het Indisch Persbureau werd toegestaan door Dr. Meghnad Saha van het Kernfysisch Instituut aldaar. Saha was juist uit de Sowjet-Unie teruggekeerd, waar hij de 110 km ten zuiden van Moskou gelegen eerste atoom-electrische centrale ter wereld had bezocht.

Saha vertelde, dat hij in het Sowjet-Instituut voor kernonderzoek dat 160 km van Moskou verwijderd is, een cyclotron (installatie voor atoom-onderzoek) had gezien, die een doorsnee van vijf meter heeft. Eveneens de grootste in zijn soort ter wereld is de electronen-synchrotron uit het instituut van de Sowjet-natuurkundige Weksler te Moskou (geschikt voor 250 millioen volt).

Brieven van Friedrich Engels

Op 5 Augustus is het overlijden van Friedrich Engels herdacht, toen 60 jaar geleden. Ter gelegenheid hiervan is 'Labour Monthly', een maandblad voor de arbeidersbeweging in Groot-Brittannië, begonnen met de publicatie van kortgeleden ontdekte brieven van Engels over Britse problemen. 234 brieven, hoofdzakelijk over Britse en Franse vraagstukken, schreef Engels aan Laura, de tweede dochter van Karl Marx, en aan haar echtgenoot Paul Lafargue. Deze correspondentie bleek zich te bevinden in de nalatenschap van Marx' laatste achterkleinzoon, Marcel Longuet. 342 brieven van het echtpaar Lafargue aan Engels behoren daar eveneens toe. Een en ander dateert uit de jaren 1842—1895.

De uitgeverij „Editions Sociales" te Parijs zal een volledige editie verzorgen.

De bijbel in Tsjechoslowakije

Het bulletin der Protestantse Kerken in Tsjechoslowakije, jaargang II, nummer 5 (II) van Juni-Juli 1955, dat o.a. geleid wordt door Professor Hromádka, publiceert op blz. 46 de inhoud van twee brieven uit Nederland. Beide betreffen de zogenaamde ballonnen-actie: deze actie, van „westelijke" zijde georganiseerd, beoogt, bijbels aan ballonnen naar Tsjechoslowakije te laten zweven.

In Tsjechoslowakije kan echter de bijbel vrij verkocht en verbreid worden. Vandaar dat N. C. J. van Schouwenburg, Directeur van het Persbureau der Nederlands Hervormde Kerk, in zijn brief van 2 April 1955 aan de redactie van het Tsjechoslowaakse bulletin schrijft, dat hij de actie niet alleen onverstandig maar ook ongeoorloofd acht en de achtergrond ervan „in politieke richting" zoekt. Hij voegt daaraan toe, dat zijn Kerk reeds tegen deze actie geprotesteerd heeft en dat de Oecumenische Raad van Kerken in Nederland er geheel buiten staat.

Namens deze Raad heeft mr S. M. Holsteijn, de secretaris, op 25 April een antwoord gezonden aan de Tsjechoslowaakse Evangelische Kerk der Boheemse Broeders. De aangesloten Nederlandse Kerken hebben met deze actie niets van doen, aldus mr Holsteijn, die tevens meldt, dat het Nederlandse Bijbelgenootschap zijn afdelingen heeft voorgelicht overeenkomstig de uit Tsjechoslowakije ontvangen mededelingen.

'Het Land van de Vrijheid'

Burgerlijke bladen leggen er de nadruk op, dat door de Atoom-Energie-Conferentie te Genève „de communistische landen zullen beschikken over de atoom-kennis van het vrije westen."

Intussen ziet het ernaar uit, dat de lezers van het dagblad der Amerikaanse Communistische Partij, de Daily Worker, niet vrij zullen kunnen beschikken over de kennis van..... de Geneefse conferentie, want in Juli had Joseph Clark, redacteur buitenland van dat blad, nog steeds geen paspoort uit de handen der Amerikaanse regering ontvangen. Aan Clark was al eerder een paspoort geweigerd om de conferentie der Grote Vier, eveneens te Genève, te kunnen bijwonen.

d.L.

thans verkrijgbaar:

hoe
een
goed communist
te zijn

door **lioe sjao-sji**

een waardevolle en onmisbare verhandeling over de communistische partij, en de levenshouding van communisten, op briljante wijze samengevat door lioe sjao-sji, één der leidende figuren in de communistische partij van china.

114 blz. ingenaaid
kleurig omslag
f 1.20

pegasus / amsterdam

zojuist verschenen:

Kleine gids over de Sowjet-Unie

iets nieuws voor Nederland!

Een gids veronderstelt reizen. En voor hoevelen is een reis naar de Sowjet-Unie niet iets, dat boven aan het verlanglijstje staat?
Helaas kan niet iedereen zich persoonlijk op de hoogte gaan stellen van het leven in de Unie van Socialistische Sowjetrepublieken. Maar speciaal voor hen, die zo'n grote reis niet kunnen maken, bieden wij thans deze gids aan, die het mogelijk maakt een afgerond beeld te vormen van het grote land van het socialisme.
Uiteraard heeft deze gids een beknopt karakter. Overal kijken kunnen we niet. Maar in kort bestek leren we toch honderden en nog eens honderden feiten kennen over natuur en bevolking, de talen, de geschiedenis, wetenschap en kunst, de economie, vraagstukken van huisvesting, voeding en kleding, grondwet en staatsinrichting en over vele andere tientallen onderwerpen.
Dit boek is een encyclopaedie van alle dingen die u van de Sowjet-Unie wilt weten of wilt naslaan. Hoe dikwijls leest u een artikel of een boek, waarbij u op vreemde namen of begrippen stuit. Onze gids zal u op deze vragen antwoord kunnen geven
Onze gids bevat verder voor hen die zich in het onderwerp verder willen verdiepen een literatuur-overzicht, terwijl een uitgebreide kaart van de Sowjet-Unie (in kleuren) is opgenomen. Het boek wordt besloten met de voornaamste data uit de geschiedenis van Tsaristisch Rusland en de USSR.

een onmisbaar boek voor allen die belangstelling hebben voor de Sowjet-Unie

onmisbaar voor iedere krantenlezer

belangrijk voor scholier en student

het eerste boek met feiten en cijfers over de Sowjet-Unie bijgewerkt met de laatste gegevens

in geplasticeerde band in 2 kleuren
212 blz.

f 3.90

pegasus

alom in de boekhandel verkrijgbaar

October 1955

Politiek en Cultuur

30 cent

OCTOBER 1955

Openhartige woorden	*N. S. Chroestjow*	569
In de branding van de loonstrijd	*Frits Reuter*	570
Het eerste Vijfjarenplan van China	*C. E.*	577
Notities bij de overeenkomst van Belgrado	*Milton Howard*	581
„Productiviteit" en de gezondheid van de arbeiders	*Dr. L. Le Guillant*	586
Krachtentegenstellingen in Israël	*S. Mikoenis*	591
Streekplan voor Zeeland en omgeving	*Ir. S. J. Rutgers*	596
Indrukken van de Sowjet-atoomwetenschap	*John Fremlin*	600
Aanval op de Jefferson School voor Sociale wetenschappen	*S. J. R.*	601
Fernand Léger	*E. Fajon*	606
Hoe het begint	*Fernand Léger*	606
Chinese spreekwoorden	*Theun de Vries*	609
Wat is een „gegarandeerd jaarloon" in de Verenigde Staten?	*Stefan Heym*	611
Meningen van lezers		613

BOEKBESPREKING

Het imperialisme en de Chinese politiek	*W. Stuit*	615
Men kan het voorjaar niet tegenhouden	*S. P.*	620
Kleine gids over de Sowjet-Unie	*G. Maas*	621
Partijdocumenten		623
Varia		624

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus, Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is ƒ 3,50 per jaar, ƒ 1,75 per half jaar, losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15e jaargang no. 10 October 1955

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

OPENHARTIGE WOORDEN

In de gesprekken tussen de Sowjet- en de Westduitse regeringsdelegaties in Moskou stelden Boelganin en Chroestjow een helder beeld van de werkelijke situatie en de werkelijke krachtsverhoudingen tegenover enkele uitlatingen van Adenauer. Over de Duitse Democratische Republiek zei N. S. Chroestjow:

Er heeft zich een situatie gevormd, waarin twee stelsels naast elkaar bestaan — het socialistische en het kapitalistische. Daarvan moeten wij dan ook uitgaan, want dit is de hoofdzaak. Laten wij het hierover dus eens worden.

Ik begrijp de heer Adenauer. U bent er niet toe geneigd, de Duitse Democratische Republiek te erkennen. Dat kunnen wij ons zeer goed indenken. In de kapitalistische landen zijn immers veel mensen die jarenlang volhielden, dat het Sowjetstelsel, dat de grote Lenin en de door hem opgerichte Communistische Partij geschapen hebben, in Rusland niet lang stand zou houden. Het Sowjet-land zou een kolos op lemen voeten zijn. Ook veel andere domheden van dezelfde soort werden te berde gebracht. Hoeveel jaren heeft ons geen enkele staat van Europa erkend, de USA zelfs 16 jaar! Maar daarom hielden wij nog niet op te bestaan.

De Volksrepubliek China groeit en versterkt zich. Ook deze wordt door enkele kapitalistische staten niet erkend. Maar daarom houdt de Volksrepubliek China niet op te bestaan. Het nieuwe wordt steeds met grote inspanning geboren en het wordt door het oude lange tijd niet erkend. In deze toestand bevindt zich thans ook de DDR.

Waarom zouden wij tegen de DDR zijn? Misschien omdat daar het volk de macht in handen heeft genomen en de economie van de DDR op de grondslag van de belangen van het Duitse volk wordt opgebouwd? Waarom zou de regering van de DDR niet de woordvoerder van het Duitse volk zijn, als zij toch de belangen van de arbeidersklasse, van de boeren en de werkende intelligentsia van haar land vertegenwoordigt en beschermt?

Uw houding tegenover de DDR begrijpen wij; maar met deze houding kan men niet instemmen. Wij begrijpen dat dit het standpunt van bepaalde kringen is, en wel de kringen die, vergeleken met de hele bevolking van het land, slechts een beperkte omvang hebben.

Ik verlang niet, dat u mij bijvalt. Ik weet heel goed, dat u deze dingen niet kunt toejuichen. Maar de Duitse Democratische Republiek is de toekomst. Niet alleen van het Duitse volk. Over deze toekomst hebben Marx en Engels gesproken. Wij ondersteunden de Duitse werkers toen zij begonnen hun Duitse Democratische Republiek op socialistische grondslag op te bouwen. En zij slagen daarin zeer goed.

IN DE BRANDING VAN DE LOONSTRIJD

Bij de dagelijkse persberichten in de laatste maanden, kwamen er een belangrijk aantal voor, die aangaven dat de golven van de loonstrijd hoog opliepen.

Het is geen kleinigheid, als een groot deel van het gemeentepersoneel te Amsterdam het werk staakt en als de havens van Amsterdam, Rotterdam en Zaandam, al is het dan ook voor een dag, stilliggen. Het is kenmerkend, als de arbeiders in de metaalindustrie in actie komen voor hoger loon en het wapen van de staking gebruiken, demonstraties houden in het bedrijf, zoals dit gebeurde bij Wilton in Rotterdam en de ADM in Amsterdam.

Waaruit valt deze toenemende spanning rondom de lonen te verklaren? Een van de belangrijkste oorzaken is te vinden in het onweerlegbaar feit, dat bij de toenemende welvaart voor de ondernemers de positie van de arbeidersklasse in niet onbelangrijke mate verslechtert.

Ondanks de enorm opgevoerde arbeidsinspanningen, die tot uitdrukking komen in de gestegen productiviteit, ondanks belangrijke toename van arbeid door de gehuwde vrouw, overwerk aan de lopende band, is de consumptie per hoofd sinds 1938 niet gestegen. Uit een vergelijking met enige andere landen van West-Europa blijkt dat Nederland tot de achtergebleven gebieden behoort. Als de consumptie in 1938 op 100 wordt gesteld, is de consumptie in 1954 in Engeland 105, Frankrijk 106, Noorwegen, Zweden en West-Duitsland rondom de 120. Een ander bewijs is dat het deel van de arbeiders in het nationaal inkomen vanaf 1946 gedaald is, van 58 tot 52% in 1953. Nadien heeft zich een verdere daling voortgezet. Onder deze verhoudingen begon minister Zijlstra zijn campagne voor „rust in de lonen en rust in de prijzen."

Deze campagne was bedoeld om steun te verlenen aan het compromis tussen de PvdA en de KVP teneinde het vraagstuk van de lonen zo lang mogelijk te bevriezen.

De KVP-aanvoerder Romme heeft welwillend daarvoor zijn ijskast aan prof. Zijlstra afgestaan, al blijft deze ijskast dan ook het onvervreemdbaar eigendom van prof. Romme.

Want, waar gaat het om?

Bij de behandeling van de loonronde van 1 October 1954, heeft de Romme-fractie evenals de werkgeversorganisaties verklaard, dat dit de *laatste* loonronde moest zijn, uitgezonderd een eventuele algemene loonsverhoging tegelijk met het invoeren van algemene prijsverhogende maatregelen, zoals huurverhoging en invoering van een definitieve ouderdomsvoorziening. Als het erom ging, bij een algemene maatregel lasten op de grote massa van de bevolking te leggen, ja, dan was Romme wel bereid om te zien in *hoeverre* daarvoor compensatie gegeven zou moeten worden. Maar niet bij incidentele prijsverhogingen.

Ondanks het feit dat minister Suurhof reeds tegemoet gekomen was aan de wil van de heer Romme, door te beloven dat de loonrichtlijnen opnieuw in studie zouden worden genomen, en in afwachting daarvan deze richtlijnen door het College van Rijksbemiddelaars soepel te laten

uitvoeren in de geest van de heer Romme, en door de loonronde van 1 October '54 niet verbindend op te leggen, bleef de fractie van de PvdA en met haar het NVV op het standpunt staan dat het niet aanging alleen die arbeiders te laten delen in eventuele bedrijfsuitkomsten, waar superwinsten worden gemaakt, maar dat, als er loonsverhoging is te vergeven, deze aan alle arbeiders ten goede moet komen. Zij bleven dus op het standpunt staan van gèèn vrije loonvorming, maar door de regering geleide loonpolitiek.

Minister Zijlstra moest nu zorgen dat deze twee standpunten niet opnieuw met elkaar in botsing zouden komen. Met het bevriezen van de lonen is minister Zijlstra, dank zij het machtsapparaat van het College van Rijksbemiddelaars, aardig geslaagd. Met het in de hand houden van de prijzen in genen dele. Dit kon ook niet anders. Stelselmatig is geweigerd de oplossing die de communisten aangaven, nl. het scheppen van een apparaat dat in staat is prijscontrôle aan de bron door te voeren, te aanvaarden.

Door de prijsverhogingen van na 1 October 1954 is in het kamp van de PvdA enige onrust ontstaan. Deze zouden in strijd zijn met de beloften en in feite een doorbreking van het compromis. Maar ook hier stelt de Romme-politiek de Partij van de Arbeid voor voldongen feiten.

Op 17 Februari reeds was het de hoofdbesturenvergadering van het NVV, welke in een scherpgestelde verklaring op de plaatsvindende prijsverhogingen wees, en eventueel zich de vrijheid voorbehield, daar eisen van loonsverhoging tegenover te stellen.

De onrust kwam mede tot uitdrukking in een paar artikelen van de hand van de heer Ad. Vermeulen in Het Parool, waarin werd gezegd, dat er geen vertrouwen meer bestond in het beleid van minister Zijlstra, wat het beheersen van de prijzen betreft. Ze komt tot uitdrukking in het door de PvdA en het NVV vasthouden aan de noodzakelijkheid van een algemene loonronde.

Als tegenwicht en druk op de regering is de campagne voor de vrije loonvorming door de KVP en de werkgevers versterkt. In het kader daarvan hebben de confessionele vakorganisaties (KAB en CNV) onlangs nog eens een verklaring uitgegeven, waarin uitdrukkelijk de loonronde van de hand wordt gewezen en opnieuw gepleit wordt voor vrije loonvorming. Nogmaals werd hiermee te kennen gegeven dat het NVV nu maar eens moest aanvaarden wat zij voorstaan.

Naarmate echter de strijd in de bedrijven en daarmee de druk op de lonen groter wordt, komt het compromis in gevaar; daarmee ontstaat de noodzaak om kleur te bekennen: hetzij kiezen tussen het toestaan van een loonronde ofwel loonsverhoging toestaan per bedrijfstak en bedrijf — de vrije loonvorming.

Om deze ontknoping zo lang mogelijk uit te stellen, en ongetwijfeld om de vrije loonvorming langzaam maar zeker door te voeren, zonder schokken en gezichtsverlies voor de PvdA en het NVV, wordt er achter de schermen hard gewerkt.

Daarbij komt, dat zo kort voor de verkiezingen geen van beide partijen veel voelt voor een koersverandering. En als men er in slaagt, de arbeiders aan het sociale front rustig te houden, dan varen Romme en de ondernemers ook wèl bij de huidige loonpolitiek.

Maar, de feiten bewijzen het reeds, het blijft niet rustig aan het sociale front. Het gevaar, althans voor Romme en de zijnen, dat de verzetsgeest van de arbeiders zich nog sterker ontwikkelt en uitbreidt, groeit met de dag.

Het harde werken achter de schermen is dan ook een gevolg van het feit, dat men de *status quo* op het gebied van de lonen voorlopig nog wil handhaven, maar wel moet onderhandelen om de onrust onder de arbeiders niet nog groter te maken.

Een bewijs daarvoor is de manier waarop het overleg in de instanties wordt gevoerd.

Overleg

De regering heeft reeds twee maanden geleden overleg gepleegd met de Stichting van de Arbeid over de lonen. Daaruit is het regeringsstandpunt bekend geworden. Naar buiten door de vraag van de regering aan de Stichting van de Arbeid, wat zij denkt over verbetering van de secondaire arbeidsvoorwaarden, nl. het er toe over gaan om de vacanties te verlengen, de vacantietoeslag te verdubbelen in die bedrijfstakken waar de financiële uitkomsten dit toelaten en waar dit kan worden opgevangen door verhoging van productiviteit.

Hieruit blijkt zonneklaar dat de regering niet van plan is om de algemene loonronde als inkomstenverruiming op de dagorde te plaatsen. In de tweede plaats, dat zelfs incidentele verbeteringen in de arbeidsvoorwaarden niet ten koste mogen gaan van de winsten, maar moeten worden bestreden uit de hogere productiviteit. Dat wil in de kapitalistische maatschappij zeggen: door harder werken van de arbeiders. In de derde plaats, dat zij deze secondaire verbeteringen in de arbeidsvoorwaarden niet *nu*, maar pas het volgend jaar, en wel midden volgend jaar, wil laten ingaan. Immers, vacantie en vacantietoeslag gaan pas in Juli-Augustus hun betekenis krijgen.

Tenslotte heeft de regering advies gevraagd aan de Soc. Ec. Raad over de sociaal-economische situatie in Nederland, waarbij rekening moet worden gehouden met twee maatregelen, die binnen afzienbare tijd naar het inzicht van de regering zullen moeten worden verwezenlijkt: de invoering van de definitieve ouderdomsverzekering en een verdere verhoging van het huurpeil.

Men ziet alweer, de regering houdt er rekening mee, dat een onderzoek naar de sociaal-economische situatie onherroepelijk zal aantonen dat loonsverhoging voor alle arbeiders mogelijk zal zijn en daarom legt zij direct de rem aan, door maar liefst twee aanslagen op het levenspeil in het vooruitzicht te stellen. Het worden dus alleen loonronden ter compensatie van deze aanslagen, waarbij de arbeiders nog maar moeten afwachten of zij aan deze compensatie niet tekort zullen komen. Dit zou niet de eerste keer zijn.

Niet te verwonderen valt dan ook dat het orgaan van de christelijke werkgevers zeer instemmend dit regeringsstandpunt begroet en vaststelt:

> „Dit standpunt houdt in het kort in, dat een algemene loonronde wordt afgewezen."

Daarna haalt het blad het verdere standpunt van de regering ten aanzien van de secondaire arbeidsvoorwaarden aan, om dan de conclusie te trekken:

> „Indien men tot een voorlopige beoordeling van dit Regeringsstandpunt tracht te geraken, dient allereerst de afwijzing van een algemene loonronde als juist te worden erkend."

Men ziet het: in werkgeverskringen is men wel ingenomen met het regeringsstandpunt.

Ondertussen heeft de Stichting van de Arbeid met meerderheid van stemmen haar instemming betuigd met de kwestie van de secondaire verbeteringen met regeringsvoorwaarden. Met meerderheid van stemmen! Er bleek ook nog een minderheid te zijn, die iets anders wilde, en wel de confessionele vakorganisaties, de KAB en het CNV.

Hoewel onder dezelfde regeringsvoorwaarden, wilden zij deze secondaire verbeteringen, die neerkomen op 3% van het arbeidsloon, ook op andere wijze dan alleen op het gebied van de vacantie en de vacantietoeslag de arbeiders laten toekomen. Met andere woorden, zij wilden dat deze 3% ook eventueel direct in de lonen tot uitdrukking gebracht kon worden.

Een van deze regeringsvoorwaarden is dat deze veranderingen alleen aangebracht kunnen worden indien de collectieve arbeidsovereenkomsten aflopen en vernieuwd moeten worden. Het toegeven aan de eis van de KAB en het CNV betekent, langs een achterdeur nog meer de vrije loonvorming binnenhalen, dan dit nu reeds bij het regeringsvoorstel het geval is.

Al deze manipulaties, die zich afspelen zonder dat één lid van de vakorganisatie naar zijn mening gevraagd wordt, hebben ten doel, zo lang mogelijk een loonronde en daarmee de openlijke strijd tussen de PvdA—NVV en de KVP—KAB te voorkomen.

Zal dit gelukken?

Zijn deze machinaties achter de schermen in staat het loonbeleid zodanig te blijven voeren, dat dit de tevredenheid van Romme, de werkgevers, de PvdA- en de NVV-bestuurders en ook van de arbeiders tot gevolg heeft?

Wij zijn van mening van niet. Men kan uitstellen, rekken, maar men moet rekening houden met de machtsverhoudingen. In deze machtsverhoudingen zijn de arbeiders, wel of niet erin gekend, niet weg te redeneren of weg te denken.

Tot dat inzicht zijn zelfs de werkgevers in staat.

In het werkgeversorgaan „De Onderneming" komt men tot de slotsom:

> „de gematigdheid en zelfdiscipline berust voor een groot deel op het feit dat in de loonpolitiek de Overheid nog steeds het laatste woord heeft".

Met andere woorden: de schijnbare gematigdheid en zelfdiscipline is geen kwestie van vrijwilligheid maar van directe overheidsdwang. Het blad begrijpt dat dit niet altijd zo zal blijven en zegt dan ook bij voorbaat dat een eerste vereiste bij verandering van loonbeleid, wil de loonpolitiek slagen, is:

> „dat de organisaties in de bedrijfstakken en haar leden ook werkelijk bereid en in staat zijn deze verantwoordelijkheid te dragen".

Dat nu ook de leden de verantwoordelijkheid moeten kunnen dragen is een nieuw gezichtspunt, veroorzaakt door de collectieve onwil van de leden, bv. in de ABVA en de CBT, om zich verantwoordelijk te voelen voor overeenkomsten die buiten hun medeweten en wil tot stand zijn gekomen en waarbij zij niet van plan waren en zijn om deze overeenkomsten na te leven. Het gevolg was staking, en ondanks afgesloten overeenkomsten, verbeteringen.

Daaruit volgt dat het loonbeleid zeker niet de machtsfactor, het handelend optreden der arbeidersklasse buiten beschouwing kan laten.

Het machtsbewustzijn wordt momenteel dan ook wel in bizondere mate versterkt door een aantal factoren.

Zowel de grote winsten als de krappe arbeidsmarkt zijn daarbij belangrijke omstandigheden, waarvan de arbeiders gebruik maken. Maar de regering, de werkgevers en ook die vakverenigingsbestuurders die door willen gaan op de „oude" weg, moeten in het bizonder rekening houden met het feit, dat het de arbeidersklasse niet ontgaat dat er iets is veranderd in de wereld; dat de machten van de koude oorlog niet alleen een halt is toegeroepen, maar dat ze met rasse schreden op de terugtocht zijn, ondanks egelstellingen; dat dus de ontspanning in de wereld — de besliste vermindering van het oorlogsgevaar, de meer normale betrekkingen met de Sowjet-Unie en de daardoor geopende mogelijkheden — de arbeiders het zelfvertrouwen geeft, dat zij met succes op kunnen komen voor lotsverbetering; dat het spook van het anti-communisme, en de gewaande agressie-dreiging, geen reden meer kan zijn om de arbeiders beperkingen op te leggen, de militaire uitgaven hoog, veel te hoog te houden en de arbeiders verdeeld.

De verbeterde sfeer in de internationale toestand heeft tot gevolg dat ook de arbeiders elkander beter gaan verstaan en begrijpen. Dat is een van de belangrijkste oorzaken waardoor de laatste weken de eenheid van actie is versterkt. En of men wil of niet, iedereen heeft daar rekening mee te houden.

De strijd van de Rotterdamse havenarbeiders

Op de golven van de klassenstrijd, die zich nu manifesteert in een felle loonstrijd, drijven altijd wel enige ongerechtigheden. Enige daarvan werden zichtbaar en tastbaar in de strijd van de Rotterdamse havenarbeiders.

Wij willen ons niet begeven op het pad der 24-uur-stakingen, dat is reeds meermalen gedaan en het standpunt van de communisten kan bij de lezers van Politiek en Cultuur als bekend worden verondersteld. Maar het is nuttig, èèn kant van de 24-uur-staking aan een bespreking te onderwerpen: Wat is de oorzaak van het feit dat zoveel arbeiders in Rotterdam en in de Amsterdamse havenbedrijven vòòr de 24-uur-staking waren en niet langer?

Ongetwijfeld is de belangrijkste reden hiervan de kwestie van de stakingskassen. Een stelselmatige campagne van de vijanden der arbeidersbeweging, heeft de stelling „er is geen geld" erin gebracht. Dit argument wordt ook door het OVB gebruikt.

Het gevolg is, dat de ondernemers er van uit gaan dat de arbeiders

niet in staat zijn om langduriger acties te voeren en daarom brutaler optreden dan ooit.

Dat blijkt uit het orgaan van het Centraal Sociaal Werkgeversverbond „De Onderneming", van 3 September jl., waarin over de havenstakingen wordt gezegd:

> „. . . .middelen om een langdurige staking te financieren waren niet aanwezig. Het lag dus voor de hand dat men met korte zgn. bliksemacties zou komen".

Van deze wetenschap maakten de werkgevers gebruik om, zoals het in het verslag gezegd wordt, de arbeiders te waarschuwen niet meer aan dergelijke acties deél te nemen, omdat anders ontslag zou volgen. Wat ze dan ook op 13 Augustus deden en 3½ duizend havenarbeiders verhinderden aan het werk te gaan. Het verdere verloop is bekend. De actie verliep onder grote verwarring, veroorzaakt door de parolen van het OVB.

Een 24-uur-staking uit de overweging: er zijn geen stakingskassen, is wel een zeer slechte zaak. En bovendien onjuist.

Ten eerste zijn er stakingskassen, en wel gevulde kassen, nl. die van het NVV. Dat deze gesloten moeten blijven, is geen wet van Meden en Perzen. Integendeel. Meer dan ooit bestaat de noodzakelijkheid om deze kassen voor de leden van het NVV geopend te krijgen. Daarvoor moet de strijd worden voortgezet en er mag geen defaitisme omtrent de mogelijkheid daarvan worden gezaaid.

In de tweede plaats: het vertrouwen op de solidariteit. Er is geen enkele reden om daaraan te twijfelen. De arbeidersklasse, en velen daarbuiten, zijn één in het verlangen naar betere arbeidsvoorwaarden. Zij zijn daardoor bereid om hun solidariteit in vele opzichten te betonen en daarvoor offers te brengen, zoals de strijdende arbeiders zich ook offers moeten getroosten.

Er werd nog een zeer schadelijke theorie in de Rotterdamse havenstaking verkondigd, nl. de stelling die Leen van Os innam op een stakersvergadering, een stelling die wij, communisten, vierkant van de hand wijzen. Leen van Os bepleitte het langzaam-aan-werken met de uitspraak: „dan worden de Rotterdamse en de Nederlandse havens onbetrouwbaar voor de reders en verladers".

Welnu, bij ons communisten gaat het er niet om, de havens onbetrouwbaar te maken. Wij staan op het standpunt, dat de Nederlandse economie zo sterk mogelijk moet worden gemaakt, om daarmee onze onafhankelijke positie tegenover het buitenland (Amerika) zo sterk mogelijk te maken. Maar de strijd voor lotsverbetering van de havenarbeiders is daarmee niet in tegenspraak. De havenarbeiders stellen zich dan ook niet ten doel, zoals Leen van Os, om de havens onbetrouwbaar te maken, maar om hun loonzakje iets te verzwaren. Daarvoor moet strijd worden gevoerd; niet de havenarbeiders, maar de ondernemers ondermijnen de positie van de Nederlandse havens wanneer ze, door winsthonger gedreven, de arbeiders tøt het wapen van de staking brengen.

*

Uit de huidige stand van zaken kan geen andere conclusie worden ge-

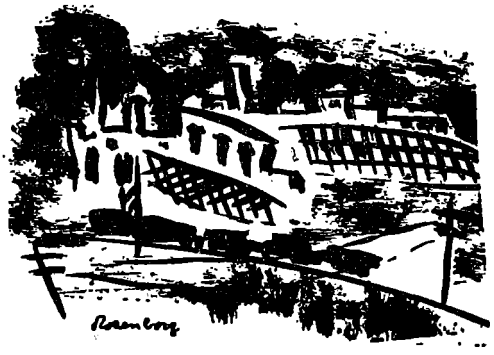
trokken, dan dat de machtsverhoudingen erover zullen beslissen welke kant het met het loonbeleid in Nederland opgaat.

Zullen de Romme-inzichten en doeleinden zegevieren of zal, nu de omstandigheden buitengewoon gunstig zijn — internationale ontspanning, tekort aan arbeidskrachten — er *nu* een vooruitstrevend loonbeleid tot stand komen, dat gericht is op welvaartsverdeling voor ieder?

In de strijd voor loonsverhoging, in de dagelijkse strijd in de bedrijven voor lotsverbetering ligt de mogelijkheid om de eenheid van actie, het gezamenlijk optreden van PvdA'ers en communisten, van NVV'ers en EVC'ers tot stand te brengen. Aantonen dat hiervoor gunstige perspectieven aanwezig zijn, was het doel van dit artikel.

FRITS REUTER

15 September 1955

Het eerste Vijfjarenplan van China

Toen de Chinese Volksrepubliek nauwelijks zes jaar geleden werd gesticht, beweerden de Amerikaanse imperialisten, die met de hulp van Tsjang Kai-sjek de economie van China in de war hadden gestuurd, dat een wederopbouw in China zonder imperialistische „hulp" onmogelijk was.

De feiten hebben de wereld wel anders geleerd. In drie jaar volksheerschappij heeft China de oude droom van de boeren in vervulling doen gaan, het onmetelijke land van de grootgrondbezitters en feodale heren in handen van het volk gegeven, de delen van de burgerij die hun vaderland verraden hadden, de macht ontnomen en de staathuishouding weer in orde gebracht.

In 1953 begon het volk van 600 millioen mensen, dat een grote vredesmacht was geworden, de planmatige socialistische opbouw. In Juli 1955 bevestigde het Nationale Volkscongres de richtlijnen voor het eerste Vijfjarenplan. Dit zal een vierde deel van de bevolking op aarde, dat nog enkele jaren geleden in een toestand van half-koloniale onderdrukking leefde, op de weg naar het socialisme voeren.

Het eerste Vijfjarenplan van China berust in hoofdzaak op de algemene lijn van de Communistische Partij van China in de overgangsperiode van het kapitalisme naar het socialisme. Zoals kameraad Mao Tse-toeng uitlegde heeft het tot taak: „langzamerhand de socialistische industrialisatie van het land, de socialistische hervorming van de landbouw, van de huisindustrie en van particuliere handel en industrie door te voeren".

Op deze wijze zal het eerste Vijfjarenplan tot een belangrijke uitbreiding van het socialistische deel van de staathuishouding leiden. Het aandeel in de productie van de staats-, de coöperatieve en de staatskapitalistische industrie — de laatste is met de socialistische staatsindustrie verbonden en wordt door de volksmacht gecontroleerd — in de totale industriële productie van het land zal tot 87.8% stijgen. Onder de handen van de vrije arbeiders zullen geweldige nieuwe industrieën verrijzen.

En hoe zal het Chinese platteland veranderen? De zware handenarbeid van de boeren zal plaats maken voor de mechanisatie in de landbouw. Een derde van alle boerenbedrijven zullen tot 1957 landbouwkundige productie-coöperaties vormen. Tegenwoordig zijn er al 600.000 LPC, d.w.z. 13 % van de meer dan 400 millioen boeren hebben de socialistische richting al gekozen. In de loop van het Vijfjarenplan zal het voortbrengen van landbouwproducten in totaal met 23.3 % stijgen, vergeleken met 1952.

*

In het middelpunt van de opbouw van de industrie, waarvan de productie in 1957 verdubbeld moet zijn, staat de zware industrie, waarvoor 88.8 % van de beleggingen voorgesteld zijn.

Er is al geweldig veel bereikt bij de opbouw van belangrijke takken van industrie, zoals de metallurgie, de machinebouw, de petroleum-in-

dustrie, waarvan de ontwikkeling in de jaren van de imperialistische slavernij bewust werd tegengehouden.

Het hele land werkt enthousiast mee aan de wederopbouw van Ansjan, het grootste staalcentrum van China, aan het in bedrijf stellen van de eerste grote automatische walserij aldaar en van de fabriek voor naadloze buizen. Vòòr 1960 zullen in Ansjan nog 48 andere grote werken worden opgericht. Daar kunnen dan jaarlijks 2.5 millioen ton ruw ijzer, 3.22 millioen ton staal en 2.48 millioen ton gewalst staal geproduceerd worden. Twee nieuwe ijzer- en staalbedrijven worden ook in de Driestad aan de Jangtse, Woehan, en in Paotou gebouwd. Alles bij elkaar zal de staalproductie van China vóór 1957 tot 4.12 millioen ton gestegen zijn.

Vergeleken met de zeer geïndustrialiseerde kapitalistische landen lijkt dat niet veel. Als men terugdenkt aan 1952 echter, betekent het voor China een verdriedubbeling. Als men bovendien in aanmerking neemt dat er voor 1957 nog twee fabrieken voor zware machines ontworpen zijn, die na hun ingebruikneming tezamen jaarlijks een ijzer- en staalbedrijf met een jaarproductie van 1.6 millioen ton staal volledig kunnen uitrusten, dan krijgt men een denkbeeld van het enorme ontwikkelingstempo en de geweldige perspectieven van de socialistische opbouw.

Met de grote onbaatzuchtige hulp van de Sowjet-broedervolken voltrekt zich de opbouw van dit eens zo achterlijke landbouwland op de basis van de modernste techniek en met toepassing van de atoomenergie. Reeds in 1955/'56 zal de Sowjet-Unie proef-reactors voor natuurkundige en technische onderzoekingen alsmede cyclotrons met alle wetenschappelijke en technische bescheiden leveren, en deskundigen opleiden.

*

In het eerste Vijfjarenplan zijn in totaal 694 grote industriële bouwwerken, 906 grote projecten op het gebied van de landbouw, de bosbouw, de regeling van de stromen, van het transport en het verkeer en nog 6000 kleinere objecten voorzien. Onder de grote bouwwerken zijn reusachtige ondernemingen, die in staat zijn grote werktuigmachines, motoren, metallurgische en mijnbouw-uitrustingen, vliegtuigen, tractoren en auto's te vervaardigen. De eerste automobielfabriek, die waarschijnlijk nog dit jaar klaar komt, zal jaarlijks 30.000 vrachtauto's afleveren. Bovendien wordt er aan een tractorenfabriek begonnen.

15 nieuwe electrische centrales, die ieder een capaciteit hebben van meer dan 50.000 kw, zullen vóór 1957 gereed zijn. In de kolencentra Foesjoen, Foezin, Kailan, Tatoeng, Hoeainan worden 31 kolenmijnen geopend. Met 113 millioen ton zal de kolenproductie aan het eind van het Vijfjarenplan bijna verdubbeld zijn. Dat is nog maar een begin, wanneer men denkt aan de onontdekte kolenschatten van dit rijke land, die op 1000 milliard ton geschat worden. Het afdammen van de Gele Rivier, die 24 km lang is, zal ook nog ontzaglijk veel energie in gebruik stellen.

De uitbreiding van het spoorwegnet en van de verkeerswegen zal de economische en culturele vooruitgang van het bijna 10 millioen km²

„Wij zijn de meesters van de bedrijven, de machines zijn van ons."
Houtsnede van KOE JOEAN

grote reuzenland ook naar de afgelegendste gebieden brengen.

39 grote moderne textielfabrieken en talrijke andere bedrijven uit de lichte industrie zullen de steeds stijgende behoeften van de stads- en landbevolking bevredigen. De toenemende productie van verbruiksgoederen is afhankelijk van het tempo van de opbouw van de zware industrie.

*

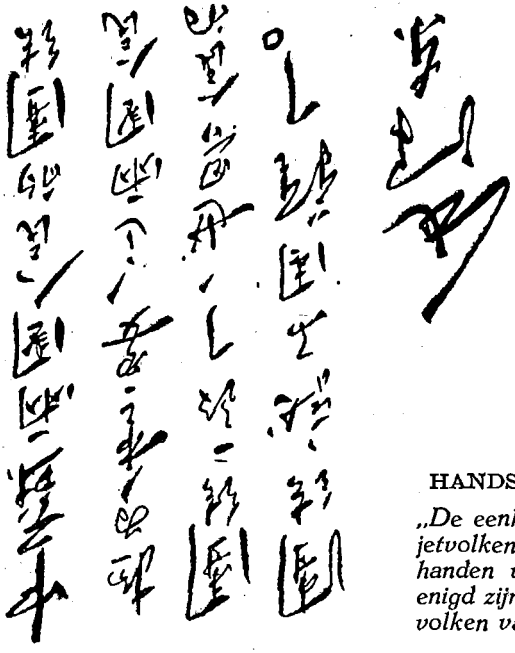
De revolutie op cultureel gebied is zonder voorbeeld in de geschiedenis. De eeuwenoude cultuur van China wordt nu het eigendom van het hele volk. In 1957 zullen 60.23 millioen kinderen, d.w.z. 70 % van alle schoolplichtige kinderen de lagere school, bijna 4 millioen jongens en

meisjes de uitgebreid lagere school, 724.000 leerlingen de middelbare scholen en 434.000 studenten de scholen voor hoger onderwijs bezoeken.

De Volksrepubliek China, welker stichting na de Grote Socialistische Octoberrevolutie het belangrijkste feit in de geschiedenis der mensheid is, is het aantrekkingspunt geworden voor alle Aziatische volken die voor hun vrijheid strijden. Zonder China is tegenwoordig geen internationale beslissing meer mogelijk in het Verre Oosten. Ook de regering van de USA zag zich genoodzaakt directe onderhandelingen met de Volksrepubliek China aan te knopen, want haar bestaan als grote mogendheid kan zelfs door de hardnekkigste voorstanders van de politiek „van kracht" niet genegeerd worden.

De uitvoering van het eerste Vijfjarenplan zal China een stevige grondslag geven voor de snelle opbouw van het socialisme. Daarbij doen zich voor de vreedzame internationale handel nog ontelbare mogelijkheden voor, zowel voor de landen uit het socialistische kamp, als voor de kapitalistische wereld, die vroeg of laat besluiten moet de Volksrepubliek China de haar toekomende erkenning in de U.N.O. te geven.

C.E.

HANDSCHRIFT VAN MAO TSE-TOENG

„De eenheid tussen de Chinese en de Sowjetvolken is van geweldige betekenis; als de handen van deze beide volken stevig verenigd zijn, is het niet moeilijk voor de andere volken van de wereld om zich te verenigen."

NOTITIES BIJ DE OVEREENKOMST VAN BELGRADO

Zij, die de atoombommen aan hun hart klemmen en die eindeloze militaire voorbereidingen beschouwen als een paradijs dat alle economische moeilijkheden zou oplossen, voelen de grond onder hun voeten wankelen. Eerst kwam de schok van het Oostenrijkse Verdrag. Toen de angst dat Adenauer niet in staat zal zijn de herleefde Duitse divisies volgens plan op te leveren; de uitnodiging van Moskou aan Adenauer was een nieuwe schok, die het uitzicht opende op nieuwe Europese ontwikkelingen, waarvan het Amerikaanse Departement van Buitenlandse Zaken, de o.w.'ers in de internationale diplomatie, meende dat ze met behulp van millioenen dollars onmogelijk gemaakt waren. Er was de schok van de ontdekking dat het atoom-monopolie voorgoed verdwenen was, dat de Sowjet-wetenschap op het gebied van de H-bom en de raketten — ook terwijl de Sowjet-pers er onvermoeibaar op aandringt alle atoomwapens uit te bannen, met een internationaal stelsel van strenge contrôle-inspecties — verder is dan de leger-laboratoria in de V.S.

En daarna kwam de schok van Chroestjow's en Boelganin's bezoek aan Tito en Joegoslavië.

*

Men moet toegeven dat de schok, hoewel van een ander karakter, niet beperkt bleef tot de kringen van de reactie. Uit het standpunt van de reactie was de gebeurtenis een ramp. De milliarden die besteed waren om de Tito-regering om te kopen, in dienst te nemen of naar de valkuil te lokken van de Pentagon-ontwerpers, waren blijkbaar een verspilling van tijd en geld geweest. De dromen van de Pentagon-strategen, die uitgingen van het feit dat Joegoslavië dichtbij de petroleumvelden van Roemenië ligt, bleken op niets te berusten. De gemeenschappelijke verklaring van Tito en Boelganin had een onheilspellende klank, want hieruit klonk de krachtige instemming van Belgrado met Moskou ten aanzien van de afwijzing van een Duitse herbewapening binnen enig stelsel van militaire blocs, ten aanzien van het recht van de Volksrepubliek China op een plaats in de UNO en ten aanzien van de afschaffing van atomische oorlogsvoering. Nog sterker: de Joegoslavische leiders onderstreepten met hun autoriteit volledig het Sowjet-standpunt dat „de politiek van militaire blocs de internationale spanning vergroot.... en het oorlogsgevaar doet toenemen." Maar is de leer van de „onvermijdelijke noodzaak van blocs voor de defensie" niet de kern van de huidige buitenlandse politiek van Washington, die steunt op het sprookje van „Sowjet-agressie"?

Als Europa besmet wordt met de afkeer van de Boelganin-Tito-verklaring van „militaire blocs", zou dan de ineenstorting van de atoomdiplomatie lang op zich laten wachten? Zou het dan mogelijk zijn, de Oost-West handel te verhinderen, waarin het Westen zijn krachtigste stootblok kan vinden tegen de economische crisis en overproductie?

Het schrikbeeld van de internationale ontspanning verrees als een aanstaande mogelijkheid. Want het is duidelijk dat de voorstanders van een Amerikaanse atoom-dreiging, zodra werkelijke onderhandelingen de plaats innemen van de drang naar provocatie en massa-slachting, een nederlaag lijden. Het principe van onderhandelingen zelf is al iets vloekwaardigs voor deze vijanden van het Amerikaanse nationale belang; maar hun nederlaag is een overwinning voor Amerika, evenals hun overwinning een onberekenbare tragedie voor Amerika zou betekenen.

*

Terwijl de Chroestjow-Tito-onderhandelingen zoveel betekenden voor de zaak van de vrede, voor het grendelen van een groot gebied van potentiële oorlogsprovocatie, betekenden ze ook zeer veel voor de progressieven en de marxisten. De ontwikkelingen toonden aan:

— Dat de breuk tussen Joegoslavië en de Sowjet-Unie en de Volksdemocratieën buitengewoon schadelijk was voor beide kanten en de zaak van de vrede.

— Dat deze breuk niet noodzakelijk of onvermijdelijk was.

— Dat de ernstige beschuldigingen tegen Tito en de Joegoslavische Communistische Bond, die hij aanvoerde, berustten op wat de Sowjetleiders beschouwen als vervalsingen, waarin het samenzweringswerk van Beria een grote rol speelde.

Andere nieuwe feiten kwamen aan het licht, die zich al enige tijd aan het ontwikkelen waren terwijl de internationale situatie zich veranderde ten gunste van de vredeskrachten. Een van deze — en geen geringe — was dat het politieke standpunt ten aanzien van de maatschappelijke ontwikkelingen in Tito's Joegoslavië verkeerd bleek te zijn. Dit was het standpunt dat de sociale politiek die in Joegoslavië door Tito en zijn medewerkers werd gepropageerd ten aanzien van het boerenvraagstuk, de vormen van de macht van de arbeidersklasse, enz. onvermijdelijk Joegoslavië moesten terugvoeren naar het kapitalisme en dientengevolge als een satelliet in de armen van Londen en/of Wallstreet.

Dit gebeurde niet. Wat wèl gebeurde — en feiten zijn belangrijker dan dogma's of vooroordelen — werd door Chroestjow vastgesteld na zijn bezoek:

> „Wij hebben met de arbeiders gesproken en wij zagen dat Joegoslavië, ondanks de moeilijkheden die het ondervond als gevolg van verstoorde betrekkingen tussen onze landen, niet zijn souvereiniteit heeft opgeofferd en volledig zijn nationale onafhankelijkheid tegenover het imperialistische kamp heeft bewaard."

Ten aanzien van de binnenlandse ontwikkeling van Joegoslavië kwam in de plaats van het vroegere standpunt van een onvermijdelijke terugval in het kapitalisme na de verschillen van mening met de leidingen van de andere communistische partijen, in overeenstemming met de werkelijkheid de waardering:

> „In Joegoslavië bestaat openbaar bezit van de zware en middelgrote industrie en van het transport. Ook het bank- en credietstelsel is in handen van de staat. Bovendien werd het vroegere buitenlandse bezit genationali-

seerd. De particuliere sector van de Joegoslavische industrie en handel (ambacht en kleinhandel) bedraagt minder dan 10 pct." (W. Mayewsky in de Prawda van 6 Juni j.l.)

Het is duidelijk dat wij verhinderd werden deze feiten te zien door een gordijn van misverstand dat voortkwam uit de oorspronkelijke fout: de onnodige en schadelijke breuk. Wij waren zeer onvoldoende geïnformeerd, toen en later, en de Sowjet-leiders, die niet bang zijn om dit te erkennen, waren het blijkbaar ook.

In haar nuchtere en diepgaande beschouwing van de nieuwe realiteiten en de nieuwe situatie, schreef de Prawda het volgende:

„Tenslotte moeten wij opmerken dat beide regeringen het eens zijn over de wenselijkheid van het verlenen van hulp en steun aan de samenwerking tussen de maatschappelijke organisaties van beide landen bij het tot stand brengen van contacten, bij de uitwisseling van socialistische ervaringen door middel van vrije meningsuitwisseling . . ."

Ten aanzien van het leggen van een „blijvende grondslag" voor deze nieuwe verhouding, vervolgt de Prawda:

„Het belang van dit voor iedereen zichtbare feit kan niet overschat worden. De volledige normalisatie van de betrekkingen tussen de Sowjet-Unie en Joegoslavië is niet alleen voor de twee landen van groot belang maar ook voor de zaak van de wereldvrede, voor de zaak van de internationale arbeidersbeweging." (3 Juni j.l.)

En verder:

„Alle voorwaarden zijn aanwezig voor een dergelijke samenwerking, de vriendschap tussen de volken van onze beide landen, de roemrijke tradities van hun revolutionaire bewegingen, de noodzakelijke economische bases, de gemeenschappelijke ideeën in de strijd voor vreedzame welvaart en het geluk van de mensheid . . .

De clausule in de gemeenschappelijke verklaring, volgens welke vraagstukken van binnenlandse structuur, en de verschillen in de concrete vormen in de ontwikkeling van het socialisme, uitsluitend de volken van de verschillende landen aangaan, zal tot deze consolidatie bijdragen."

*

Dit zijn inderdaad uitspraken vol betekenis, waarin het niet moeilijk is iets van de tegenstellingen en vergissingen te onderscheiden, die tot de beruchte gebeurtenissen van 1949 en hun schadelijke gevolgen hebben geleid. In een vroegere editie (18 Mei) schreef de Prawda: „Het heeft geen zin, te ontkennen dat er tussen ons verschil van mening bestaat over een reeks belangrijke vraagstukken van maatschappelijke ontwikkeling." Maar het feit dat o.a. „het maatschappelijk bezit van de productiemiddelen overheerst" en het feit dat „de werkers van de Sowjet-Unie en van Joegoslavië gemeenschappelijke levensbelangen hebben, de belangen van de internationale arbeidersklasse en de gemeenschappelijke uiteindelijke doelstellingen van de arbeidersklasse... bewijzen dat er een stevige grondslag is voor de nauwe samenwerking tussen de Joegoslavische en Sowjet-volken".

Blijkbaar is er iets toegevoegd aan de voortdurend groeiende theorieën en praktijken van de socialistische wetenschap van de arbeiders-

klasse ten aanzien van de verhoudingen tussen de socialistische staten, met de methoden van discussiëren en onderhandelen over geschilpunten in de „concrete vormen van de ontwikkeling van het socialisme", terwijl zulke staten een gemeenschappelijk front sluiten voor vrede en menselijke vooruitgang.

*

Het heeft geen zin te doen alsof een dergelijke ontwikkeling glad en gemakkelijk verliep en geassimileerd werd, alsof het dagelijks voorkomt dat de vitale en onverzoenlijke standpunten van het ene jaar in de volgende jaren volledig verworpen worden. Hierbij zijn de wezenlijkste elementen van de socialistische wetenschap, van het historisch materialisme, van de socialistische moraal, alsook de vereisten van de vredesstrijd betrokken. Het is zeker niet onmogelijk, dat nog andere ongegronde beschuldigingen aan het licht worden gebracht en andere ongerechtigheden worden hersteld. Het zoeken naar de waarheid kan voor geen mogelijkheid terugschrikken, hoe pijnlijk deze ook moge zijn.

Men hoort wel eens dat de nieuwe ontwikkelingen alleen maar onderhandelingen tussen staten betreffen, en dat er geen vraagstukken van de marxistische theorie mee gemoeid zijn, geen verandering in de karakterisering van de Tito-partij in Joegoslavië. Deze opvatting kan men moeilijk in overeenstemming brengen met de ondubbelzinnige uitspraken die wij citeerden over meer-omvattende vraagstukken, die verdergaan dan verhoudingen tussen de staten. Want evenals de kenschetsing van de gebeurtenissen in Joegoslavië van 1949 niet statisch bleef, kon ook het karakter van de maatschappelijke ontwikkeling in Joegoslavië niet statisch blijven. De verwijdering van zulke mensen als Djilas uit de Tito-leiding, naar aanleiding van het vraagstuk van een nauwere „samenwerking" tussen Joegoslavië en het Pentagon — d.w.z., de volledige onderwerping van Joegoslavië — is een aanwijzing dat ook in Belgrado tegenstellingen en conflicten aanwezig waren.

Ook de opvatting dat de eisen die de vredesstrijd stelt de enige grondslag zijn voor de nieuwe waardering van de Joegoslavische leiende groep, die nu zijn „socialistische ervaringen" zal uitwisselen met andere socialistische staten, beantwoordt niet aan de politieke werkelijkheid. Deze opvatting schijnt ervan uit te gaan dat de ontzaglijke zelfkritiek van de Sowjet-leiders eerder een vorm is van „noodzakelijke leugen" dan van een noodzakelijke en historisch gegronde waarheid. Maar dit is een misvatting ten aanzien van de grondslag zelf van de marxistische wetenschap en praktijk, zowel intern als op diplomatiek peil. Want de grondslag van deze dingen is niet de een of andere machiavelliaanse reeks sluwheden of vleierijen maar de objectief vast te stellen waarheid. De denkrichting die wij hier bespreken is een voorstander van zelfcritiek, maar ze schijnt zelfcritiek te beschouwen als iets waarin nooit fouten worden gemaakt. Dit is een zelfcritiek zonder iets te critiseren of te verbeteren. *)

*) Een van de leiders van de Franse Communistische Partij, Etienne Fajon, schreef op 8 Juni in „L'Humanité" dat de betekenis van de Belgrado-gebeurtenis-

Het is waar dat de fout, die nu verbeterd wordt, heel groot was, en er wordt veel nagedacht over zijn oorzaken en de manier waarop verhinderd kan worden dat ze zich herhaalt. Maar ook wanneer alle details nog niet bekend zijn, is het proces van het herstel van de breuk en de restoratie van de objectieve waarheid een overwinning van de objectieve moraal, die de menselijke vooruitgang dient en die de toetssteen is van het marxistisch humanisme.

Wij kunnen niet meegaan met degenen die uit deze heroïsche daad van zelfkritiek en zelfverbetering de conclusie trekken dat er van nu af aan „niets geloofd kan worden", dat het relativisme, of de leer: „waarheid is een geschikte overeenkomst", overwonnen heeft. Integendeel, wat er gebeurd is, is een versterking van de wetenschap van de waarheid, en een verdieping van ons begrip van de tegenstrijdige, ongelijke op- en neergang van de geschiedenis en de strijd tussen de klassen. Alleen een simplistische en geïdealiseerde opvatting van de geschiedenis werd verzwakt, niet de wetenschappelijke opvatting. De toetssteen van de waarheid moet de actuele, werkelijke maatschappelijke ontwikkeling zijn, en niet onze wensen, vooroordelen of dogmatische illusies. Dit geldt voor iedereen en voor de marxisten van alle landen. De vrije gedachtenuitwisseling, de botsing van ideeën zijn geen frazen, maar objectieve noodzaak. Ze komen voort uit ons voortdurend veranderlijk onderzoek van datgene wat nieuw is en groeit en ons bevrijdend streven naar vrede en socialistisch humanisme. Indien er een sombere stemming heerst in de burchten van oorlogsbedrog en -samenzwering, indien Dulles stottert en McCarthy jammert, dan komt dit omdat de waarheid een grote overwinning heeft behaald voor alle mensen van goede wil.

MILTON HOWARD

(„Masses and Mainstream", New York.)

---

sen ligt in de versterking van het socialistisch beginsel van „de vrije beschikking van de arbeidersklasse in elk land, met haar eigen partij, over de omstandigheden van haar vooruitgang . . . een principe dat alle communisten kennen". Hij voegt er aan toe, dat het Communistisch Informatiebureau, toen het in 1947 werd opgericht, „zorgdroeg zijn taak te beperken tot 'het organiseren van de uitwisseling van ervaringen en zo nodig het coördineren van de activiteiten van de communistische partijen op grondslag van vrijwilligheid'." De kritiek in 1948 was een „volkomen normale kritiek"; maar de tweede resolutie van het Bureau — die van 1949 — was „verkeerd en ontoelaatbaar omdat ze berustte op door Beria vervalste documenten, en omdat ze niet in overeenstemming was met het beginsel van non-interventie in de interne aangelegenheden van elke communistische partij . . . De verantwoordelijkheid van de partijen, die lid zijn van het Informatiebureau, aan de breuk met de Joegoslavische communisten, ligt juist in het feit dat zij van dit beginsel zijn afgeweken."

„PRODUCTIVITEIT" EN DE GEZONDHEID VAN DE ARBEIDERS

De gedachte dat er „ziekten van de productiviteit" bestaan, d.w.z. een complex van stoornissen die verband houden met de arbeidsomstandigheden voortkomend uit de verhoogde „productiviteit", heeft onder de werkers veel belangstelling gewekt.

Naar aanleiding van de marxistische studiedagen over de productiviteit, die onlangs in Parijs hebben plaatsgevonden, schreef het tijdschrift *Economie et Politique:* „De deelnemers werden het meest getroffen door de opvallende verschijnselen van vermoeidheid en uitputting als gevolg van een onmenselijk streven naar rendement."

Dit is niet verrassend. Nog nooit werden sommige vormen van intensificatie van de arbeid, die met de naam „productiviteit" bemanteld worden, zò bevorderd, en nog nooit waren hun gevolgen zò schadelijk als in deze tijd. De inleidingen en discussiebijdragen op de *Studiedagen* hebben slechts de werkelijke betekenis laten zien van een reeks kwalen, waaraan de arbeiders en employés die in „een hels tempo" moeten werken, lijden.

*

In het kapitalistische stelsel zou men de houding van de ondernemer tegenover zijn personeel het beste kunnen samenvatten in de woorden: hij streeft ernaar — en moet ernaar streven — de werknemer te laten werken *tot aan de grens van zijn krachten.* „Zijn krachten" zijn enerzijds zijn lichamelijke weerstand en anderzijds de politieke of georganiseerde kracht, waarmee de arbeider zich tegen zijn uitbuiting kan verzetten.

Als artsen moeten wij ons natuurlijk beperken tot het eerste aspect. Deze grens van de physieke krachten, het overschrijden waarvan uitputting en gezondheidsstoornis tengevolge heeft, hangt vanzelfsprekend af van de soort van werk, vooral van de intensiteit en de duur daarvan, en van de personen, hun leeftijd, hun levensomstandigheden, enz.

Toch is deze grens in het algemeen betrekkelijk gemakkelijk te bepalen. Wanneer ze bereikt wordt *„verdedigt"* de arbeider zich en zelfs de ondernemer kan ertoe gebracht worden in te binden.

Maar sinds het introduceren van de verschillende technieken van de „productiviteit" zijn de dingen niet meer zo eenvoudig. De „grens van de krachten" is *minder gemakkelijk te onderscheiden* in sommige vormen van inspanning en vermoeidheid, in het middelpunt waarvan steeds de kwestie van het arbeidstempo staat.

De verwarring, die het gevolg is van het overlappen van de technische vooruitgang en de intensificatie van de arbeid, wordt erdoor vergroot. Deze verwarring ligt juist ten grondslag aan de kapitalistische opvatting van de „productiviteit"; ze is het enige middel om haar ware gezicht te verbergen en haar tot op zekere hoogte aanvaardbaar te maken, al is het dan niet bij de arbeiders, tenminste bij de openbare mening.

In deze korte uiteenzetting kan ik niet ingaan op het mechanisme

van de stoornissen, die het gevolg zijn van nieuwe of verergerde arbeidsomstandigheden. *) Ik moet mij beperken tot enkele punten.

1.

De organisatie van het werk met het oog op verhoging van de productiviteit geschiedt meestal met behulp van verschillende methoden, die nauw met elkaar verbonden zijn. Hoewel men er zich vaak toe beperkt van de arbeider een grotere frekwentie van bewegingen te eisen, onder het voorwendsel van „rationalisatie", zijn er ook verscheidene technische vooruitgangen, die het verbruik van lichamelijke energie verminderen. Maar deze hebben *altijd* een tegenhanger: de versnelling van het ritme.

Dit is, weliswaar schematisch, maar toch wat het voornaamste aangaat, de verandering in de arbeidsomstandigheden, die het gevolg was van de „productiviteit": de inspanning van snelheid, aandacht, nauwkeurigheid komt in de plaats van de inspanning van de spieren — de ene vorm van vermoeidheid wordt vervangen door een andere.

Om tegen deze wantoestanden te kunnen vechten moet men dit bedrog goed in het oog houden. De mogelijkheid om de mens te helpen en soms te vervangen door de machine lijkt iedereen — en in de eerste plaats de arbeider — een weldaad, die onbegrensde mogelijkheden opent. Hij is dus geneigd het te aanvaarden, zonder zich te realiseren dat het gebruik van deze mogelijkheid in de werkelijke arbeidsomstandigheden zich soms tegen hem keert. Het komt er op neer, dat zijn arbeidsfunctie meer „verzadigd" wordt, zoals men het noemt, dat de ogenblikken waarin niets gedaan wordt, waaraan zijn activiteit zoals die van elk levend wezen behoefte heeft, verdwijnen.

Het feit dat de uitputting, die hier een gevolg van is, bizondere vormen aanneemt, die nog niet goed bekend zijn, dat zij minder sterk bespeurd wordt dan de vanouds bekende vermoeidheid van de spieren, dat de gevolgen vaak later en indirect aan het licht komen vermeerdert nog de gevaren van de illusies voortkomend uit het overlappen van de technische vooruitgang en de intensificatie van het werk, die de basis is van de „productiviteit" in het kapitalistische stelsel.

2.

Ik kan hier jammer genoeg niet uitvoerig ingaan op de verschijnselen, waarin deze nerveuze vermoeidheid, die het gevolg is van de overmatige werktempo's, tot uiting komt.

De voornaamste hiervan, die de werkers goed kennen, is de onbegrensde morele en lichamelijke vermoeidheid, vermengd met „nervositeit", die een gestoorde of te korte slaap niet in staat is op te heffen. Geïrriteerdheid, geprikkeldheid, de behoefte alkohol te gaan drinken of opwekkende of kalmerende middelen te gaan gebruiken, behoefte aan

*) Het verslag van de Studiedagen vindt men in „La productivité contre la classe ouvrière", supplement op nr. 13 van het tijdschrift „Economie et Politique", prijs 50 cent, verkrijgbaar bij Pegasus. Hierin worden ook de ziekteverschijnselen beschreven.

slaapmiddelen bv., of aan zgn. wekaminen (of „dopes") om te kunnen werken, verschijnselen van weinig eetlust, moeilijke spijsvertering, hoofdpijn, diverse klachten, impotentie (veelvoorkomend), vermagering, zijn het gevolg van de nerveuze uitputting en van haar invloed op het gehele organisme.

Na enige tijd gaat het niet meer om vermoeidheid in de eigenlijke zin van het woord, of zelfs overspanning, maar om een verandering van de activiteit van het hogere zenuwstelsel, om een neurose, die soms lang voortduurt nadat de omstandigheden, waar zij uit voortkomt, opgeheven zijn of verminderd.

Hierbij wordt geestelijke inspanning moeilijker, lezen, soms zelfs alleen maar luisteren naar de radio, is „teveel". „Men begrijpt hoe het komt," schrijft Jacques Mornand, in het hierboven geciteerde artikel, „dat in de landen waar de werkers op grotere schaal en sinds langere tijd onderworpen zijn aan dit arbeidstempo, de 'strips' de voornaamste lektuur voor de volwassenen zijn."

Zo wordt de mens niet alleen in zijn werk maar ook in zijn particuliere en maatschappelijke leven, beperkt tot meer elementaire en machinale activiteiten, waarin het bewustzijn een kleinere rol speelt.

Zo wordt het hele leven diepgaand beroerd door de uitputting die een gevolg is van de „productiviteit". Het levens*peil* is maar één van de aspecten van het bestaan van de arbeider. Het vereist ook de mogelijkheid om er een beetje van te genieten, om ogenblikken van ontspanning en werkelijke vrije tijd te hebben, om zich te kunnen vermaken of zich te ontwikkelen, om vriendschap en genegenheid te koesteren. En niet uren waarin het lawaai, de kinderen, de omgeving, de honderden moeilijkheden van het dagelijks leven niet meer te verdragen zijn, uren bestemd, evenals bij een zieke, om „zijn krachten te herstellen" en die niets anders zijn dan een voor het rendement van morgen onmisbare onderbreking in een aanhoudende onderwerping aan de eisen van het werk.

Al deze aspecten van de nerveuze vermoeidheid zijn nauw verbonden met het persoonlijke leven, dat zij voortdurend beïnvloedt. Daarom wordt zij zo zelden onderkend en daarom voelden sommige deelnemers aan de „Studiedagen over de productiviteit" zich zo getroffen toen zij uit de mond van anderen een beschrijving en verklaring hoorden van deze kwaal, die zij uit eigen ervaring kennen, zonder hem te begrijpen en waarvoor zij zich reeds vaak in het geheim geschaamd hadden.

3.

Terwijl de gevolgen van nerveuze uitputting weliswaar niet goed bekend, maar toch goed gevoeld worden door de arbeiders, kan men niet hetzelfde zeggen van de *indirecte* gevolgen daarvan.

De werken van de moderne physiologen, en vooral die van I. P. Pawlow, deden ons het verband begrijpen tussen bepaalde levensomstandigheden en allerlei kwalen, zoals maag- en darmzweren, aandoeningen van de hart- en bloedvaten (vooral hoge bloeddruk), asthma, huidaandoeningen, gewichtsstoornissen, neurosen en psychosen. Deze werken lieten de fundamentele rol zien, die het centrale zenuwstelsel speelt

bij het ontstaan van deze aandoeningen. *Door de aantastingen van dit stelsel* — die zelf direct verband houden met zenuwoverspanning — ontstaan nl. deze kwalen.

Een voorbeeld zal de werking van deze mechanismen duidelijk maken. In een accumulatorfabriek worden de arbeiders, die aan loodvergiftiging blootstaan, onderworpen aan een nauwkeurig medisch onderzoek, met name aan een regelmatige bloedproefcontrôle; in deze fabriek wordt het arbeidstempo verhoogd, zodat een veel groter rendement verkregen wordt.

„Lichamelijke vermoeidheid", schrijft de arts Hadengue, „was niet duidelijk aan te tonen, maar wel kon men vaststellen... dat de hoeveelheid lood in het bloed aanzienlijk was gestegen. De machines werden sinds jaren gebruikt en het personeel was er al een tijd, het was gewend om met de machines om te gaan. De enige verandering, die intrad, was het ritme van het werk."

Met behulp van deze wetenschappelijke waarneming begrijpt men, dat het grote aantal aandoeningen en kwalen, dat in onze tijd met de dag toeneemt, en dat soms geen enkel verband schijnt te houden met het werk, toch zijn ontstaan kan vinden in de nerveuze uitputting die voortkomt uit de materiële en psychologische omstandigheden waarin het werk wordt verricht.

4.

Natuurlijk worden de bovengenoemde feiten zoveel mogelijk verzwegen door de verdedigers van de „productiviteit". Maar de arbeiders en zij die naast hen staan in hun nood en hun strijd twijfelen niet aan de nadelige invloed van de helse arbeidstempo's op hun humeur, hun geestestoestand en hun gezondheid. Hen hoeft men niet te overtuigen, maar wel het kader dat bij de uitbuiting betrokken is: de technici, het kader uit arbeiders of employés, de artsen, de maatschappelijke werkers, de ambtenaren, enz., die met de vraagstukken van het werk te maken hebben. Het onmiddellijke doel is, een verbod te bereiken van bepaalde arbeidstempo's, evenals ongezonde arbeidstoestanden verboden zijn, en tevens bepaalde nerveuze klachten, die in verschillende beroepen werden waargenomen, als gevolg van zenuwuitputting, tot beroepsziekten te verklaren.

Men moet zich goed realiseren, dat het niet gemakkelijk is, aan niet goed geïnformeerde en vaak bevooroordeelde mensen het wetenschappelijk bewijs te leveren van het schadelijk effect van sommige arbeidsomstandigheden. Zo werden de talrijke klachten over nerveuze stoornissen bij typistes door Marquis in een artikel voor het „Centrum voor Economische Studies" toegeschreven aan „hun lichamelijke zowel als morele verandering bij het contact met het Parijse leven, zijn elegantie en mogelijkheden". „Om aan schoonheidsmiddelen te komen," schrijft hij, „aarzelen zij niet een groot deel van het geld dat zij voor voeding en huur moesten gebruiken, voor dit doel te besteden." Wij weten niet wat deze econoom van de „productiviteit" en het leven van de arbeiders vindt, maar wij zullen met veel Marquis' te maken krijgen. Wij moeten niet alleen verontwaardigd worden, wij moeten hun kunnen

antwoorden, hun bewijzen, dat zij onwetend zijn en onwaarheden spreken, hun prestige aantasten in de ogen van alle serieuze technici.

5.

Maar de werkers, hun kader, de actieve vakbondsleden en functionarissen, de employé's bij maatschappelijke zaken, enz. kunnen een massa feiten bijeenbrengen, die de artsen in staat stellen het bewijs te leveren van de schadelijkheid van de vormen van intensivering van de arbeid, die schuil gaan achter het woord „productiviteit". Ook als het betrekkelijk eenvoudige feiten zijn, kunnen ze volledig overtuigen, zoals het voorbeeld dat dr Hadengue heeft gebracht.

Als de aandacht van de werkers in voldoende mate op deze vraagstukken gericht wordt geloof ik, dat zij honderden gelijksoortige situaties zouden kunnen ontdekken. Ik denk bv. aan de ongelukken onder het werk, die zo vaak te wijten zijn aan de nerveuze toestand van de arbeiders als gevolg van een te snel arbeidsritme. Er moeten opvallende correlaties zijn tussen de stijging van het aantal ongevallen in een bepaald bedrijf, een bepaalde werkzaamheid, en de vermindering van de werktijden, of andere bepaalde veranderingen die ingesteld worden om de productiviteit te verhogen.

Het spreekt vanzelf dat er allerlei andere verschijnselen kunnen zijn (en misschien ook een aantal waarvan wij nog geen vermoeden hebben): verhoging van het aantal beroepsziekten of het ontstaan van nieuwe beroepsziekten — zenuw-, spijsverterings-, ademhalings- en huidaandoeningen... Het kunnen steeds herhaalde miskramen bij arbeidsters zijn of karakter- en opvoedingsmoeilijkheden bij kinderen, die verband houden met nervositeit van de ouders. Het kan tot uiting komen in de toeneming van het aantal ziektedagen (vooral de toeneming van langdurig ziekteverzuim), van het „absenteïsme", van de veranderingen van dienstverband (ontslagen, vertrek, overplaatsingen), enz.

Ik weet wel dat het niet altijd gemakkelijk is, dergelijke correlaties in de arbeidsomstandigheden aan het licht te brengen, dat de verhoging van het rendement vaak gecamoufleerd wordt door een hele serie maatregelen en soms door een uitgebreide reorganisatie van de productie. Ik weet ook dat de arbeiders, de vertegenwoordigers van de vakbonden met grote moeite toegang krijgen tot de cijfers, de statistieken, enz.

Maar, nog eens, ik ben ervan overtuigd dat er op dit gebied talloze tot nu toe ongebruikte feiten zijn, die de arbeiders kunnen opspeuren. Laten zij dit bespreken met hun vakbondsvertegenwoordigers, eventueel met hun ingenieurs, hun dokters... Laten zij ons zoveel mogelijk objectieve aanwijzingen geven.

Op deze wijze zal het mogelijk zijn snel een hoeveelheid documenten te verzamelen, die voldoende overtuigend is; ze kunnen als grondslag dienen voor de acties, die wij genoemd hebben, en in de algemene strijd tegen de „productiviteit", die niet alleen bestemd is om de arbeiders

scherper uit te buiten, maar ook om hun moraal, hun bewustzijn, hun strijdvaardigheid aan te tasten.

L. LE GUILLANT
Eerste geneesheer van het Psychiatrisch Ziekenhuis te Villejuif

Noot van de redactie

Ter zijner tijd hopen wij het neurose-probleem, in verband met Pawlow's enorme vermeerdering van de kennis en de behandeling hiervan, in ons tijdschrift uitvoeriger te belichten.

Krachtentegenstellingen in Israël

Uit de rede van S. Mikoenis, algemeen secretaris der Communistische Partij van Israël, in de zitting van het Centraal Comité der CPI op 3 Augustus j.l.

Onmiddellijk na het bekend worden van de resultaten der verkiezingen voor de Histadroeth (het Algemeen Vakverbond — Red.) hebben de woordvoerders van de reactie in Israël, naar men weet, uiting gegeven aan hun grote bezorgdheid wegens de absolute en relatieve groei van de kracht der communistische partij. Ben Goerion zelf heeft verklaard dat dit het enige is, wat bij de Histadroeth-verkiezingen zorgen baart.

Op de landelijke conferentie van onze partij, gehouden te Haifa op 21 Mei l.l., hebben wij de verwachting uitgesproken dat met het oog op de verkiezingen voor de Kneseth (het Israëlisch parlement — Red.) „de heersende machten alles zullen doen om te verhinderen, dat de volksmassa's vrij hun mening te kennen zullen geven. Enorme sommen gelds, een wijdvertakt net van agenten, een golf van leugens en valse voorstellingen, van chauvinisme en sociale demagogie, beloften en bedreigingen, steekpenningen en terreur, provocaties en hetze tegen de krachten van de vrede en de democratie, kortom: alle McCarthyaanse middelen en methoden zullen worden toegepast om de volksmassa's het voortdurend bewind der pro-Amerikaanse partij in Israël op te dringen".

Wij allen, en met ons de gehele democratische gemeenschap in het land, hebben zich er van kunnen overtuigen, dat wij de situatie juist hebben ingezien. Gebleken is, dat wij alle partijleden en de met ons sympathiserenden terechtertijd hebben gewaarschuwd voor de plannen van de heersende reactie om met alle middelen het toenemen in kracht van onze partij bij de verkiezingen voor het parlement en voor de gemeenteraden tegen te gaan en zelfs te proberen ons terug te dringen. Naar men weet, heeft de reactie inderdaad alles in deze richting onder-

nomen. Doch op de genoemde conferentie hebben wij verklaard, dat de „machinaties van de reactie in geen geval zullen gelukken!" En men weet het: zij zijn niet gelukt! Onze vertegenwoordiging in het parlement is gestegen van 5 op 6 afgevaardigden. Bij de verkiezingen zowel voor het parlement als voor de gemeenteraden hebben wij een absolute en relatieve groei der partij weten te bereiken en wij hebben — zij het nog niet ten volle — de vruchten geplukt van onze gestegen invloed onder de arbeidersmassa's.

Wij hebben het recht om er met tevredenheid op te wijzen, dat de door de landelijke conferentie aangeheven leuze: „Van succes in de Histadroeth-verkiezingen naar succes bij de verkiezingen voor het parlement en voor de gemeenteraden" in vervulling is gegaan. De resultaten der verkiezingen maken het ons mogelijk positief te spreken over een door onze partij behaald succes tijdens de grote campagne van de laatste twee maanden. De economische, politieke en physieke terreur, die in de werkplaatsen, in de emigranten-kampen en in de Arabische rayons op de kiezers is uitgeoefend, opdat zij toch vooral niet op de communistische partij zouden stemmen; het mobiliseren van alle partijen, van de Cheroet [1]) tot de Mapam [2]), voor het voeren van een woedende hetz-campagne tegen onze partij, accentueren slechts ons succes en bevestigen onze stelling, dat de invloed der communistische partij onder het werkende volk aanzienlijk groter is dan de officiële cijfers en de procenten-balans van het centrale verkiezingscomité zouden doen geloven.

Onze partij is vooral onder het stedelijk proletariaat belangrijk gegroeid, wij zijn in de landbouwnederzettingen en in een hele reeks emigrantenkampen sterker geworden, onze invloed in het Arabische dorp is gestegen en zelfs in die dorpen, waar de „leiders" zich reeds jaren lang bezig houden met het „uitroeien van het communisme", is het aantal der op ons uitgebrachte stemmen, vergeleken met de Histadroeth-verkiezingen, verdubbeld.

Dit alles bewijst het voortdurend stijgend vertrouwen van de uitgebuiten en onderdrukten, in onze communistische partij, die het vaandel van de vrede, de onafhankelijkheid en de veiligheid van Israël hoog houdt, het vaandel van de democratie en van de Joods-Arabische vriendschap, het vaandel van de consekwente strijd voor de eenheid van de werkenden en voor het beschermen van de belangen van het werkende volk.

De partijen van Dulles en Adenauer in ons land, of zij nu de macht in handen hebben dan wel nog niet aan de macht zijn, hebben hun bezorgdheid wegens het lot, dat hun volksvijandige heerschappij beschoren is, niet kunnen onderdrukken. Hun ongerustheid is nog groter geworden na de publicatie van het vonnis over Kastner [3]).

(N.B. Alle voetnoten zijn van de vertaler.)

[1]) „Cheroet" = „Vrijheid", met welke naam de Israelische partij van het fascisme en van de oorlog zich tooit.

[2]) De „Mapam" — afkorting voor „Verenigde Arbeiders Partij" — vertegenwoordigt de linkervleugel van de „Poale Tsion" plus de „Hasjomer Hatsair", bij welke laatste vooral de Israelische jongeren in groten getale zijn aangesloten.

[3]) Kastner werd in 1947 met groot ceremoniëel in Palestina ontvangen en bracht het al spoedig tot een hoge regeringspositie in Israel. Bij de jongste verkiezingen

Deze ongerustheid der reactie verklaart de met groot-tam-tam gevoerde „overtuigings"-campagne, een campagne die bij ons en mogelijk zelfs in elk ander kapitalistisch land zonder weerga is. Het was de campagne van bedreigingen aan het adres van de inwoners der Arabische dorpen, daarop neerkomende dat deze mensen zouden worden verdreven en dat hun dorpen zouden worden verbrand zo zij op de „C"-lijst (de lijst der communisten — Red.) zouden stemmen; de campagne van terreur en van het vernietigen van bedrijfjes, „bij wijze van voorbeeld", zoals sympathiserenden met onze partij in Tsoer Mosjeh (een plaats in Israël — Red.) hebben ondervonden; de campagne van persoonlijke bedreigingen met uitstoting uit het bedrijf en andere vormen van broodroof voor diegenen, die niet op de Mapai[4]) zouden stemmen; van het aanstellen van duizenden en tienduizenden propagandisten, voorzien van ruime middelen om kiezers om te kopen, bandieten geld toe te stoppen, enz. enz.

Het verkiezingsresultaat heeft bewezen dat de beduchtheid der partijen, die aan de macht zijn, niet ongegrond was. De beide regeringspartijen — die van de grote bourgeoisie en de „Mapai" — hadden bij de verkiezingen nederlagen te boeken. Wanneer een partij als de „Mapai" op het algemeen stemmenaantal met 5% achteruit is gegaan — terwijl haar leiders zich ten doel hadden gesteld om in het nieuwe parlement, een meerderheid te veroveren — dan betekent zulks voor haar een zware nederlaag. En wanneer de partij van de grote bourgeoisie haar vertegenwoordiging in het parlement met 44 % achteruit zag gaan, dan betekent dat, zoals haar leiding het zelf uitdrukt, een grote nederlaag.

Het kenmerkendste van deze resultaten is, dat de volksmassa's voor het eerst op een zo onmiskenbare wijze gereageerd hebben op de volksvijandige politiek der regering.

Precies zoals onze waarschuwing, n.l. dat de arbeidersvijandige politiek van de Mapai-leiding de weg vrijmaakt voor een toeneming van de politieke macht der grote bourgeoisie, juist is gebleken, precies zo bleken onze stellingen juist dat de anti-nationale en de volksvijandige politiek van de Sjareth-Rokach-regering haar eigen positie zou ondermijnen en zekere delen van de middenklassen in de armen van de sociale demagogie zou voeren, d.w.z. in de armen van de Cheroeth, de partij van het fascisme en de oorlog. De 15 afgevaardigden der Cheroeth naar het nieuwe parlement, tegen 8 in het vorige bewijzen, hoezeer de fascistische vleugel van het financierskapitaal is versterkt. Dit laatste droomt van een versteviging van zijn heerschappij door een terreurregiem binnenlands en door het ten toon spreiden van een onbegrensde dienstvaardigheid waar het de Amerikaanse agressie-politiek betreft, hetgeen tevens verbonden is met het ondernemen van militaire avonturen tegen de buurlanden.

---

voor het parlement is echter aan het licht gekomen, dat Kastner in Hongarije tijdens de bezetting van het land met de Duitse nazi's heeft gecollaboreerd. Hij heeft daardoor 600 Joden — zionistische leiders, persoonlijke relaties en vrienden en leden van rijke Hongaars-Joodse families — naar Zwitserland weten weg te werken, tot de prijs van de uitlevering van de grote massa der Hongaarse Joden aan de Duitsers, waartoe Kastner zijn medewerking heeft verleend, met het gevolg dat 500.000 daarvan werden vermoord.

[4]) De „Mapai" is te vergelijken met de P.v.d.A. in ons land.

De groei van de Cheroet is, helaas, niet uitsluitend een gevolg van de volksvijandige politiek der Sjareth-Rokach regering, maar ook van de aard en de inhoud der propaganda, zoals die door de leiders van de Achdoet ha-owodah [5]) en de Mapam is gevoerd. Het opbieden van de leiders der Achdoet ha-awodah partij tegen Bjegin [6]) op het gebied van het „activisme" (d.i. de militante houding jegens de Arabische buurlanden — Red.), het verdoezelen van de werkelijke vijand: het imperialisme en zijn Israëlische agentuur en de vijandige houding t.o.v. de Arabische buurstaten en de Arabieren, werkten als een „socialistisch" fiat voor de politiek van oorlog en rassenhaat der Cheroet. De woedende, anti-communistische hetze van de Mapam-leiding, een leiding die zich willoos heeft laten meeslepen door het activisme van Ben Goerion, was „socialistisch-revolutionnaire" olie op het vuur van het anti-communisme en van het avonturisme van de Cheroet. En ten slotte: de verbeten tegenstand van de leiders der Mapam en der Achdoet ha-awodah tegen de vorming van een gemeenschappelijk front met de communistische partij heeft de werkers en de verpauperiseerde massa's, die teleurgesteld zijn door de officiële politiek, in toenemende mate de hoop ontnomen om een uitweg te vinden uit de nood en de crisis. Deze toestand van het ontbreken van eenheid speelt in de kaart van de grote bourgeoisie in het algemeen en van haar fascistische vleugel in het bijzonder.

*

Meer dan ooit staan wij thans voor de allerbelangrijkste taak om een nog krachtiger, systematischer en hardnekkiger strijd te voeren voor een eenheidsfront van Achdoet ha-awodah, Mapam en de Communistische Partij als een eerste grondslag voor een nog bredere arbeidseenheid, zonder onderscheid van nationaliteit, politieke overtuiging of geloof. Slechts met behulp van deze eenheid is het mogelijk om niet alleen een halt toe te roepen aan een verder voorwaarts gaan van de Cheroet, maar ook om haar te verdringen van haar positie onder de verpauperiseerde bevolking en de middenklassen, dus om aan de partij van het fascisme en de oorlog in Israël de nederlaag toe te brengen.

De leiders van de Cheroet zullen proberen om hun reactionaire politiek verder te ontwikkelen. Als vijanden van de arbeidersklasse, als verbitterde tegenstanders van de vakbonds- en de klassenstrijd, als ijveraars voor het kapot maken van de Histadroeth en als militante anti-communisten zullen zij trachten hun kiezers „bezig te houden" met het breken van stakingen, met het doen van aanvallen op arbeidersclubs, op de krachten van de vrede en de vooruitgang.

Deze situatie eist en verschaft ook de voorwaarden voor een actievere politiek van onze partij in de strijd voor de eenheid van de arbeidersklasse tegen de krachten van fascisme en oorlog. Maar de taak, waarvoor wij geplaatst zijn, bestaat niet alleen in het cementeren van de krachten buiten de Cheroet tegen de Cheroet. Niet geringer is de taak om de strijden voor het bewustzijn, voor de denkwijze van de tien-

[5]) „Achdoet ha-awodah" = „De Werkgemeenschap", een der twee grootste partijen waaruit de „Mapai" is voortgesproten.

[6]) De voorzitter en „Führer" van de „Cheroet"-partij.

duizenden uit de verpauperiseerde en middengroepen, die deze keer hun steun aan de Cheroet gegeven hebben. In de strijd om zeer velen uit de klauwen van de Cheroet te redden zijn er kansen op welslagen, op voorwaarde evenwel, dat wij niet in iedere aanhanger en kiezer van de Cheroet een fascist zien, doch dat wij in hen, in tegenstelling tot de leiders van de Cheroet en haar fascistische kaders, verdoolde lieden zien, wier gerechtvaardigde teleurstelling in de heersende partijen, wier ontzettende nood en geïsoleerde positie hen heeft doen storten in de armen van de teugelloze sociale en chauvinistische demagogie van de Cheroet-leiders, terwijl hun natuurlijke plaats is in de rijen van de Communistische Partij, in de rijen van het werkende volk.

De leiding der Mapam en die van de Achdoe ha-awodah staan voor het alternatief: capituleren voor de Mapai en zich aansluiten bij haar reactionaire politiek of marcheren in een gemeenschappelijk front met de communistische partij, teneinde kracht bij te zetten aan de strijd voor een radicale verandering in de politiek van Israël.

Tijdens de verkiezingen hebben wij gezegd en wij herhalen het: onze Communistische Partij is bereid haar steun te verlenen aan iedere regering, die er toe zal medewerken Israël te bevrijden van de afhankelijkheid van de heersers der Verenigde Staten en die een politiek van vrede en van nationale onafhankelijkheid zal voeren. Wij zijn bereid iedere regering te steunen, die:

a. medewerken zal in het belang van de vrede tussen Israël en de Arabische landen;

b. de onderhandelingen zal stopzetten die ten doel hebben het afsluiten van een militair agressiepact met Amerika;

c. een actieve politiek zal voeren tegen het wederom in 't leven roepen van het nazi-leger in West-Duitsland;

d. zal medewerken aan het saneren van de economie en aan het verhogen van de levensstandaard van de volksmassa's;

e. de democratische rechten van het volk zal verdedigen, het militaire regiem zal afschaffen en aan de Arabische bevolking volle rechten zal verlenen;

f. de notoire misdadiger Kastner voor het gerecht zal dagen.

Dit program geeft naar onze diepste overtuiging uiting aan de vitale belangen van de volksmassa's en aan hun actuele eisen. Geen coalitiemachinaties achter de schermen en geen verleidelijke leuzen, die kunnen dienen om deze machinaties te maskeren, maar de gezamenlijke strijd van alle gezonde en vaderlandslievende krachten is het, die de verwezenlijking van dit patriottische program kan verzekeren. De daartoe nodige krachten zijn aanwezig. Zij groeien en versterken zich onder alle lagen der bevolking en in het bijzonder bij de arbeidersklasse.

(Ontleend aan de „Folks-Stimme" van 23 Aug. 1955, het te Warschau in het Jiddisch verschijnend orgaan der „Verenigde Poolse Arbeiderspartij".)

Naar aanleiding van het Deltaplan

Streekplan voor Zeeland en omgeving

Het Deltaplan verscheen met bekwame spoed na de stormramp van Febr. 1953, en de desbetreffende commissie achtte spoedige aanvaarding en uitvoering mogelijk .Maar dit plan is nog steeds niet goedgekeurd.

Nu bereikt ons in 1955 een plan voor de ontsluiting en verdere ontplooiïng van het eilandengebied, de landaanwinning en de recreatie, in verband met het Deltaplan. Een plan voor de ruimteontwikkeling van Zuid-West Nederland dus. *)

Men kan zeer zeker respect hebben voor de snelheid waarmee ook dit plan aan de regering is aangeboden.. Maar het komt niet alleen op plannen aan; zij moeten ook worden verwezenlijkt. Bij een beschouwing over het Deltaplan wezen wij er reeds op, dat de snelheid van verwezenlijking goeddeels afhangt van de kracht, waarmee de publieke opinie hierop aandringt. Het nieuwe plan kan zeker een aansporing zijn voor de openbare mening om met meer kracht en grotere volharding op de uitvoering van de voor Nederland zo beslissende plannen aan te dringen.

Het gegoochel met waarschijnlijkheden van eenmaal in de duizend jaar heeft wellicht het besef wat verdrongen, dat we elk van deze komende winters het verlies van een belangrijk deel van ons land en van talrijke mensenlevens en cultuurwaarden zullen kunnen betreuren. Een gokspel, zelfs met louter nieten, schijnt heden ten dage voor velen aantrekkingskracht te hebben.

*

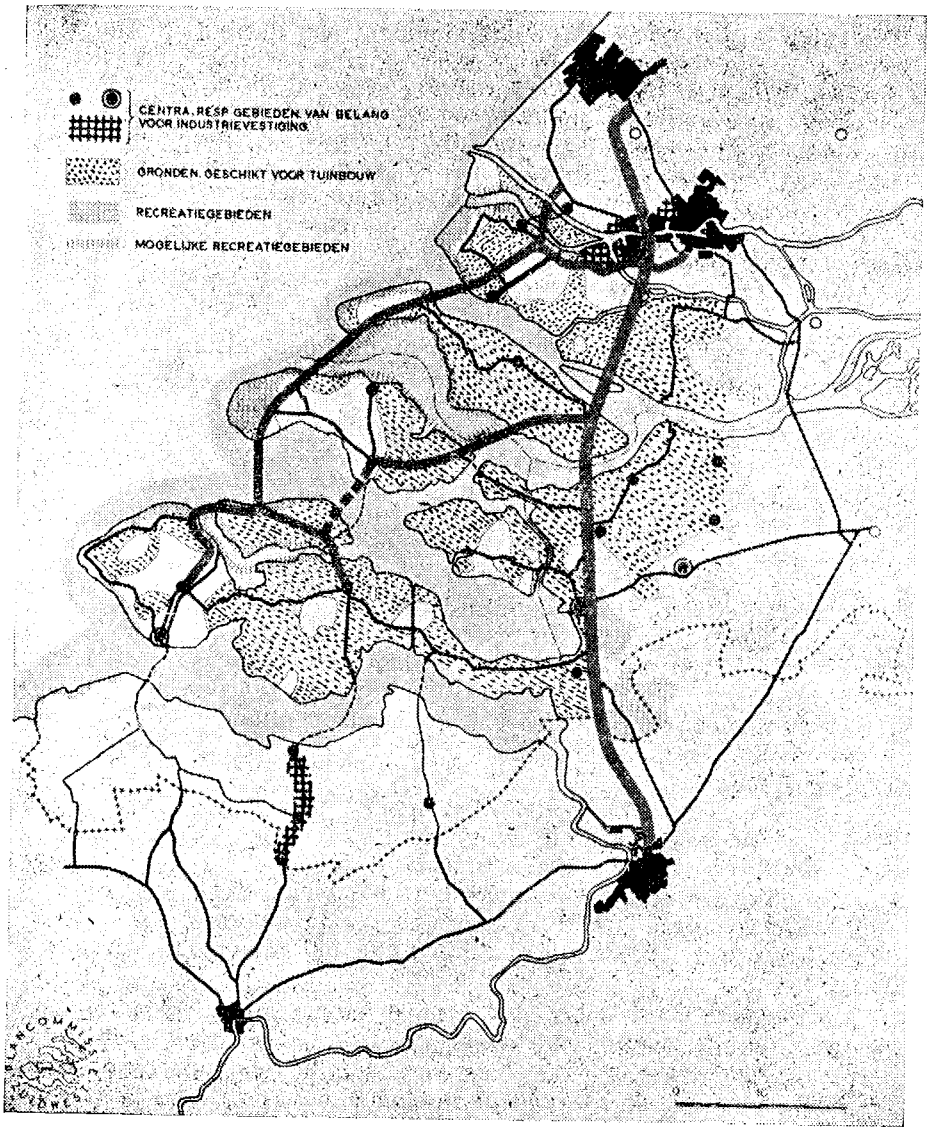
Thans ligt een volkomen reëel en concreet plan vóór ons van positieve waarden, waarvoor iedere Nederlander zich enthousiast kan maken en voor de verwezenlijking waarvan de arbeidersklasse een stuwende kracht kan zijn. En aan de tot standkoming van dit plan kan reeds een begin van uitvoering worden gegeven, zelfs nog voordat één of meer der zeegaten zullen zijn gesloten.

Het gaat daarbij niet alleen om de ontsluiting van de provincie Zeeland, hoewel zich alleen reeds uit dit oogpunt geweldige perspectieven openen. Verreweg het grootste gedeelte van de Zeeuwse bodem is geschikt voor eerste-klasse tuinbouwproducten en fruit, zowel wat grond als klimaat betreft. Maar het ontbreekt dit gebied aan snel vervoer naar de grote centra en naar het buitenland. Het plan rekent dan ook op een vergroting van de oppervlakte voor tuinbouw van 12.500 tot 70.400 ha.

Ook de verbouw van massaproducten als consumptieaardappelen en suikerbieten is grotendeels afhankelijk van goede verkeersmogelijkheden met de woon- en industriecentra.

Binnen het gebied zelf zijn de voorwaarden voor industrie gunstig, zodra dit gebied uit zijn isolement wordt verlost. Thans is er alleen

*) „2e interimrapport van de Plancommissie Zuidwest", Rijksdienst voor het Nationale Plan Bureau. Den Haag 1955.

een bescheiden industrie in Bergen op Zoom en Roosendaal en de aan de scheepvaart gebonden industrie in Vlissingen, benevens enige nijverheid in Middelburg en Goes. Maar plaatsen als Hellevoetsluis, Middelharnis, Zierikzee e.d. kunnen centra van industrie worden, waarbij in de eerste plaats wordt gedacht aan verzorgende industrieën voor de consumptiegebieden aan de Nieuwe Waterweg en de invloedssferen van Rotterdam. Maar de zandgronden van West-Brabant en de oevers van de Oosterschelde zijn ook geschikt voor grote industrie en daartoe zeer gunstig gelegen, zowel voor verbinding met grote delen van Nederland als met België.

Het plan besteedt ook de nodige aandacht aan de recreatiemogelijkheden in dit gebied, zowel in de mooie duin- en strandgebieden, als langs en op de te scheppen zoetwaterbassins, die alle in Nederland bestaande meren in grootsheid en schoonheid zullen overtreffen. Hier zullen vele Nederlanders, en in het bijzonder Rotterdammers, graag hun vacanties en weekends doorbrengen. Ook in sociaal opzicht zal dit nieuwe contact de eenheid van Nederland bevorderen.

Beslissend voor dit alles is een juiste keuze van de hoofdverkeerswegen, mede in verband met het daarbij aansluitende wegennet. In het Plan treffen we allereerst de z.g. „kustweg" aan, die in Noord-Zuid richting over de afsluitdijken loopt, langs de duinenreeks en dóór de terreinen, die vooral voor tuinbouw en bloementeelt in aanmerking komen. Deze weg levert een rechtstreekse verbinding met Rotterdam en wel via de geprojecteerde tunnel tussen Schiedam en Vlaardingen. Naar het Zuiden vormt deze weg de verbinding met Middelburg en Vlissingen en ook met Goes en via de veren over de Westerschelde, met Zeeuws-Vlaanderen en West-België.

Dan is er nog een weg Noord-Zuid ontworpen, de z.g. „Zoomweg", die het Haringvliet kruist en door West-Brabant een rechtstreekse verbinding vormt tussen Rotterdam en Antwerpen. Hierdoor wordt o.a. de verbinding tussen Rotterdam en Goes over een afstand van 120 km met 30 km bekort. Men berekent, dat over deze „Zoomweg" in 1980 niet minder dan 10.000 auto's per dag zullen verkeren, waardoor andere wegverbindingen, o.a. die over Dordrecht, zullen worden ontlast. Deze weg is onmiddellijk ten Oosten van de Zeeuwse eilanden geprojecteerd en zal tevens het nieuwe industriegebied, dat men in West-Brabant verwacht, bedienen.

Vanuit deze weg takt dan een derde weg af, met een richting meer Oost-West, de z.g. „Centrale Weg" naar Zierikzee, en later met een vaste verbinding over de Oosterschelde met Noord-Beveland, aansluitend op de „Kustweg" en met veerdiensten op Zeeuws-Vlaanderen en België. Door deze „Centrale Weg", in aansluiting op de „Zoomweg", kan de afstand Rotterdam-Middelburg van 140 km op 110 km worden teruggebracht.

Indien mocht worden besloten tot een stormstuw bij Maassluis, en wanneer dan die gelegenheid tevens wordt benut voor een tunnel daar ter plaatse, zou dit vanaf de „Kustweg" aan een rechtstreekse verbinding met Den Haag zeer ten goede komen.

De Plancommissie wijst erop, dat het van het allergrootste belang is, met de voor deze verkeersverbeteringen noodzakelijke werken spoed te betrachten en zeer zeker niet te wachten tot de afsluitdammen gereed zijn.

Inderdaad zou men met de werkzaamheden in verband met de „Zoomweg" onmiddellijk kunnen beginnen, onafhankelijk van de juiste plaats en richting der afsluitdammen. De afdamming van het Volkerak en de verbinding over het Haringvliet bij Tiengemeten staan reeds vast, ook onafhankelijk van de vorm die het Deltaplan zal aannemen. Overigens biedt deze weg door West-Brabant geen moeilijkheden. Maar ook de vaste verbinding door de Oosterschelde ten zuiden van Zierikzee behoeft nergens op te wachten en dit is een voorwaarde voor het goed

functioneren, zowel van de „Zoomweg" als van de „Kustweg" en van de verbinding tussen beide over de „Centrale Weg".

Ook de verbindingen tussen de afsluitdammen en een gehele reeks bestaande wegen die nieuwe functies en zwaarder verkeer zullen krijgen, vereisen reeds dadelijk aandacht. Verbetering zal bovendien ten goede komen aan het vervoer gedurende de uitvoering der werken. Wanneer de afsluitdammen gereed zijn, moet ook het gehele apparaat tot ontsluiting voor dit gebied functioneren. En deze ontsluiting kan reeds beginnen vóórdat de desbetreffende grote waterwerken goed op gang zijn.

*

Het komt er ook hierbij op aan, dat de openbare mening in het algemeen en van de betrokken belanghebbenden in het bijzonder druk uitoefenen op versnelling van het tempo. Men late zich niet van de wijs brengen door de redenering, dat bij de uitvoering een zekere volgorde in acht moet worden genomen. Dit is ongetwijfeld juist. Maar verschillende en belangrijke werkzaamheden kunnen gelijktijdig worden aangevat en daarmee de totale duur van dit grootste nationale werk zeer wezenlijk worden bekort. Onze pers, onze organisaties en onze energie hebben hier zeker een belangrijke taak. Het betreft niet een plaatselijk belang, maar een landsbelang bij uitnemendheid.

S. J. RUTGERS

Veroorloof mij een korte persoonlijke uiteenzetting. Ik waardeer en ik houd van de verscheidenheid van beschavingen. Ik bewonder de oude Chinese dichters en toen ik China bezocht ontroerde mij de moed, de innerlijke kracht en de zuiverheid van zijn volk. Ik waardeer de antieke gebouwen van India en het élan van zijn volk naar een beter leven. Vol liefde en sympathie zwierf ik door de schone steden van Latijns Amerika. Ik heb veel respect voor de ontwikkeling van de wetenschap, de techniek en het werk van het volk van de Verenigde Staten. Maar sta mij toe met een diepe emotie te zeggen: als Europeaan hecht ik aan de Europese cultuur en ik voel me thuis in welke stad dan ook van Europa. De uitdrukking „Europese gemeenschap" is geen fraze, geen bedenksel. Alle Europese volken hebben hun ziel in dit begrip gelegd. Van de ridderpoëzie, van de kathedralen tot aan het humanisme van Anatole France of van Maxim Gorki, tot aan de verdediging van Leningrad en de opstand van Parijs.

Ja, alle volken hebben hun steen bijgedragen: de Italiaanse harmonie, de Franse waakzaamheid, Goethe en Beethoven, Mickiewicz en Chopin, Tolstoi en Tsjaikowsky, Newton en Darwin, de adel van Spanje, de Hongaarse poëzie, de Universiteit van Praag, Verhaeren, Ibsen, Sibelius, de moderne architectuur van Zweden... Is dat niet één enkel Europa, kan er één Europeaan zijn die zich zou afwenden van alles wat onze harten met trots vervult?

(Uit de rede van Ilja Ehrenburg in Helsinki, Juli '55.)

Indrukken van de Sowjet-atoomwetenschap

Het doet mij zeer veel genoegen, dat ik in staat word gesteld, mijn indrukken weer te geven van de Sowjet-tentoonstelling op de conferentie „Atomen voor de vrede". Toen ik in Genève kwam wist ik natuurlijk wel dat de Sowjet-wetenschap en -technologie sinds de oorlog met reuzenschreden vooruit waren gegaan. Ik wist dat de atoomenergie, voor het eerst in de geschiedenis van de wereld, gebruikt werd voor de dagelijkse productie van electriciteit. Maar, evenals de meeste Britse en Amerikaanse wetenschappelijke onderzoekers, geloofde ik dat de Sowjet-wetenschap slechts in een paar richtingen zo ver vooruit was gegaan.

Nu weet ik dat ik me vergist heb. Op uw tentoonstelling is veel dat wij in Groot-Brittannië kunnen evenaren. Er zijn een paar dingen waarin wij misschien nog iets vòòr zijn. Maar ik was met stomheid geslagen toen ik zag dat er evenveel, en misschien meer, dingen waren waarin u zonder enige twijfel verder bent dan wij.

Bij mijn eigen werk op het gebied van de kernphysica gebruik ik Geiger-tellers om radioactiviteit op te sporen. Deze leggen hun resultaten eerst electronisch en daarna op een mechanisch registreerapparaat vast. Mijn registreerapparaten in Birmingham werken met een maximum-snelheid van ongeveer 240 impulsen per minuut. Toen ik dus een van uw tellers aan het werk zag, besloot ik deze met mijn horloge, waarvan de wijzerplaat een beetje radioactieve verf bezit, te testen. De verf is voldoende radioactief om mijn eigen tellers in Birmingham „vast" te laten lopen. Daarom hield ik het zo dicht mogelijk bij de teller op uw tentoonstelling, die zonder enige moeite 1800 impulsen per minuut registreerde: acht keer méér dan het Britse apparaat aankon. En een van uw ingenieurs vertelde mij dat het met gemak twee keer zoveel kon registreren. En dit was blijkbaar geen bizonder laboratorium exemplaar, maar een normaal productie-artikel, waarvan ik nog vele andere in de zaal zag.

Nog een voorbeeld: de laatste jaren werd een uitstekende warmte-isolator ontwikkeld, teflon genoemd, die ongekende hoge temperaturen kan weerstaan en die wegens zijn ongewone chemische eigenschappen heel moeilijk te maken is. In Engeland is ze nog zeer duur en moeilijk te krijgen in grote homogene en spanningsvrije stukken. Ik was heel verbaasd dat deze warmte-isolator op uitgebreide schaal op uw tentoonstelling werd gebruikt, in grote stukken in precisie-instrumenten, op plaatsen waar wij het zeker niet gebruikt zouden hebben wegens de hoge prijs en de moeilijkheid om het machinaal te vervaardigen.

Er waren veel van zulke voorbeelden, teveel, en vaak te technisch, om hier te beschrijven. Waarschijnlijk ben ik al teveel op details ingegaan, maar voor een man van de wetenschap zijn details van enorme betekenis en op een andere manier had ik niet kunnen weergeven welke indruk uw tentoonstelling op mij gemaakt heeft.

Dit betekent niet dat ik niet onder de indruk was van de geweldige omvang en verscheidenheid van uw technische en agrarische toepassingen op grote schaal. Dat was ik wel; diep onder de indruk. Tot op

zekere hoogte was ik voorbereid op wat ik te zien zou krijgen door artikelen, die ik gelezen had, maar ik verwachtte een zeker gebrek aan afwerking, misschien zelfs enige primitiviteit van de methoden te zien, waarmee uw bewonderenswaardige resultaten werden behaald. In plaats daarvan vind ik een afwerking en een aandacht voor details, waar elke Britse werkplaats trots op zou zijn als ze deze bereikte.

Zelfs nu begrijp ik nauwelijks hoe u zoveel hebt kunnen bereiken, in de tijd van wederopbouw van uw land na de vreselijke oorlogsverwoestingen.

Ik feliciteer uw wetenschappelijke en technische werkers van harte met hun resultaten.

Het is zonneklaar dat wij in Groot-Brittannië ontzaglijk veel van u te leren hebben om ons wetenschappelijk werk te verbeteren en het zal mij een buitengewoon groot genoegen doen, in de toekomst het contact en de samenwerking met uw geleerden aan te houden, met wie ik het grote voorrecht had de laatste dagen bijeen te komen.

Bevrijd van de angst voor oorlog, die door wederzijdse onbekendheid ontstond, verwacht ik veel van een gemeenschappelijke aanval van uw en onze wetenschappelijke onderzoekers op de werkelijke vijanden van de mensheid: onwetendheid, ziekte en gebrek. Ik geloof dat deze Conferentie van Genève, in 1955, waarin uw geleerden zo'n grote rol hebben gespeeld, even zeker als de bijeenkomst van de Grote Vier, die er aan voorafging, een van de grote keerpunten betekent in de geschiedenis. Het bijwonen hiervan was een van de grote gebeurtenissen van mijn leven en het is een eervolle, dankbare taak, iets over de indrukken die ik, een Britse wetenschappelijke onderzoeker, ontving, te vertellen aan u, die ik heel graag mijn Russische vrienden zou noemen.

JOHN FREMLIN
Lector in natuurkunde
aan de Universiteit van Birmingham

Genève
16 Augustus 1955
(„Nieuwe Tijden", nr. 35, Moskou.)

Aanval op de Jefferson School voor Sociale Wetenschappen

Het is goed de systematische en toenemende aanvallen op de vrije meningsuiting in de Ver. Staten te volgen, al was het maar, omdat overeenkomstige maatregelen ook ons zelf bedreigen. Niet alleen kunnen wij daaruit leren omtrent de methoden en argumenten, die de reactie toepast, maar ook de s t r ij d in de Ver. Staten tegen deze „heksenvervolging" is leerzaam voor ons. En deze strijd is tevens bemoedigend, omdat daarginds de weerstand tegen dergelijke methoden in brede kringen groeit.

De processen in de Ver. Staten, niet alleen tegen communisten, maar tegen zeer velen, die aan de regering onwelgevallig zijn, werden in onze pers wel besproken, maar aan de argumenten pro en contra, die in lange verhandelingen en getuigenverklaringen zijn vastgelegd, werd niet voldoende aandacht geschonken. „Barbertje moet hangen" en dus kwam het op de argumenten weinig aan, zullen velen hebben gedacht. Maar dit is een onjuist, sectarisch, standpunt.

De communisten verdedigen alle verworvenheden van burgerlijk-democratische rechten met grote taaiheid en de tegenpartij is gedwongen een zekere mate van schijn van vrijheid van meningsuiting en van wettelijkheid zo lang mogelijk op te houden.

Juist in die strijd tussen schijn en wezen kan veel verheldering worden gebracht, zowel over onze beginselen als over het karakter van de klassenstrijd, ook op ideologisch gebied. Groepen van de bevolking, die anders voor onze denkbeelden moeilijk zijn te bereiken, kunnen op die wijze worden gewonnen.

Dat de reactie het daar niet zo gemakkelijk heeft, blijkt wel uit de serie wetgevingen die elkaar in de Ver. Staten in snel tempo opvolgen, of uit de oude doos weer te voorschijn worden gehaald. Ook uit het toenemend openlijk gebruik van algemeen als zodanig bekende, betaalde getuigen, rechtstreeks in dienst van de politie, of door allerlei dwangmiddelen tot valse getuigenissen gebracht. Men leze daarover bijv. de zeer verhelderende, diep-menselijke roman van Howard Fast „Silas Timberman".

Maar toch ligt in de corruptie en terreur niet het meest interessante deel van deze ontwikkeling. Aan de maatregelen moet, zolang men niet tot open en volledig fascisme overgaat, een wettelijke grondslag worden gegeven. In dat opzicht was het proces tegen de leiders van de C.P.A. leerzaam, omdat het hier bekende communisten betrof, die er voor zichzelf een eer in stelden, als zodanig erkend te worden.

Het zou te ver voeren hier op dit wettelijke en morele duel terug te komen, maar hoewel een groot aantal van onze beste kameraden daarvoor jaren in de, maar al te beruchte, gevangenissen van Amerika moeten lijden, was het resultaat van het proces een zware morele en politieke nederlaag voor de regering. Feitelijkheden konden aan de beschuldigden niet worden ten laste gelegd en de veroordeling moest worden gebaseerd op teksten en begrippen uit marxistische literatuur, die bovendien uit hun verband waren gerukt en naar hun betekenis werden vervalst. Gedachten en denkbeelden dus die strafbaar werden gesteld, geheel los van strafbare daden.

Daarop volgde een gehele reeks van vervolgingen en veroordelingen wegens „pogingen tot het gewelddadig omverwerpen van de federale Republiek, of van één van haar onderdelen." En dit bleef niet beperkt tot leden van de Communistische Partij, maar werd uitgebreid tot allen, die met communisten, of met z.g. „communistische Frontorganisaties" (mantelorganisaties) hadden samengewerkt, nu of in het verleden. Een en ander wordt dan op grond van uitspraken van betaalde getuigen als bewezen verklaard.

Het grote aantal van dergelijke processen tegen te goeder naam en faam bekend staande Amerikaanse staatsburgers, wekte intussen te

veel opzien en weerstand. Er werd daarom besloten met behulp van de z.g. McCarran-wet, ter controle op landverraderlijke handelingen van 1950, meer rechtstreeks tegen de „Communistische Front"-organisaties als zodanig op te treden. Daarvoor werd de vorm gekozen, dat deze organisaties zich moeten laten registreren, wat met een verbod gelijk staat, omdat onder de bestaande vormen van terreur, vrijwel niemand als lid van een dergelijke organisatie wenst te boek te staan.

Een interessante vervolging, die op deze wet is opgebouwd, is thans de eis aan de „Jefferson school voor sociale wetenschappen", zich als een communistische frontorganisatie te registreren. De vertegenwoordigers van deze school, de directeur Dr Howard Selsam en de advokaat Harry Sacher, hebben verklaringen afgelegd voor de Voorzitter van de Controle-Raad, Herbert Brownell, die het onderzoek en het getuigenverhoor leidde.

Het geval is bijzonder interessant, omdat de Jefferson School zich openlijk tot doel stelt o.a. kennis te verspreiden omtrent het marxisme-leninisme, als maatschappelijke en filosofische leer en al haar leerprogramma's en voordrachten openbaar zijn. De cursussen worden jaarlijks door duizenden bezocht, waaronder toehoorders met de meest uiteenlopende overtuigingen. Ieder die zich aanmeldt kan zonder meer de voordrachten volgen. Er zijn dan ook steeds politiespionnen bij, maar er was uit de aard der zaak in deze, volstrekt niet geheimzinnige instelling weinig te „spionneren".

Wat waren nu de argumenten van de Voorzitter van de S.A.C.B., "Subversive Activities Control Board" (Controleraad voor landverraderlijke activiteiten), om deze instelling, die reeds 11 jaar bestaat, tot een „Communistische Frontorganisatie" te bestempelen en registratie te verlangen?

Het is nuttig de overwegingen daartoe wat uitvoeriger te overzien.

1e. De school is ontstaan door samensmelting van de „Werkers School" en de „School voor Democratie", in verband met een besluit van de C.P.A. en onder leiding van Alexander Trachtenberg, die is veroordeeld als communist op grond van de „Smith Act". Het organisatiecomitee bestond voor een groot deel uit communisten.

2e. Onder degenen, die voordrachten houden en cursussen geven zijn veel functionarissen van de C.P.A., en de Partij steunt de school op allerlei manieren.

3e. De school verdedigt de partijinzichten omtrent het marxisme-leninisme en schoolt haar toehoorders, in meerderheid communisten, in het program van de Partij, haar strategie en taktiek. De school leert, dat principes en programma's nutteloos zijn, tenzij verbonden met praktijk, onder leiderschap van de C.P.

4e. De grondslag van het marxisme-leninisme, zoals deze wordt geleerd op de school is, dat de huidige vorm van „kapitalistische maatschappij", vertegenwoordigd door de Regering van de Ver. Staten, vernietigd moet worden door een proletarische revolutie en vervangen door socialisme, onder de dictatuur van het proletariaat; dat zo'n revolutie het gebruik van kracht en geweld vereist, met als leidende kracht de Communistische Partij. Het onvermijdelijke en gewenste effect van

de werkzaamheden van de school is, de C.P. te helpen in het bereiken van dit doel. In laatste analyse is de werkzaamheid van de school erop berekend tot resultaat een dergelijke actie te hebben.

5e. Het beroep op vrijheid van gedachten en opvoeding volgens de grondwet wordt afgewezen, evenals beroep op academische vrijheid. In dit laatste geval worden de ideeën door verlichte personen na studie en onderzoek, geschift in overeenstemming met hun innerlijke waarde. Daar mogen dus voordrachten en studies over marxisme-leninisme vrij worden gegeven. Het vrije gebruik van academische vrijheid is steeds beperkt tot gebruik voor wettige doeleinden. Niet bijv. voor bankdiefstallen of zakkenrollen, of voor de productie van verdovende middelen, niet voor het onderwijs in onwettige daden, of voor aansporing tot geweld.

Maar het doel van de wetenschap, die door de Jefferson School wordt geleerd is rechtstreeks gericht, om de C.P.A. te helpen haar doel te bereiken om deze regering te vernietigen.

Deze school, „beheerst en gecontroleerd door de C.P.A., heeft voornamelijk tot doel hulp en steun te verlenen aan de C.P.A. en is dus een communistische frontorganisatie", die als zodanig moet worden geregistreerd naar het oordeel van de met dit onderzoek belaste Voorzitter van de S.A.C.B.

*

We hebben hier te doen met een duidelijke stellingname, waarvan de Jefferson School uit de aard der zaak in hoger beroep gaat.

Wat leert ons deze verhandeling?

In de eerste plaats is dit een goede les om te komen tot een juister begrip van het marxisme-leninisme en van de verdraaiing er van door onze tegenstanders. Het zou niet kwaad zijn, op onze scholingen de deelnemers te vragen een verdediging te schrijven tegen deze aanklacht.

In de tweede plaats is deze aanval interessant door de reacties, die de „motivering" veroorzaakt heeft in brede kringen van intellectuelen in de Ver. Staten; 97 leidende personen hebben een verklaring ondertekend, waarin zij vaststellen, dat zij, na kennisname van de motivering en de aanbeveling van Thomas J. Herbert, het onjuist achten, dat hier de academische vrijheid niet zou worden bedreigd.

De overweging, dat studenten van de Jefferson School in een niet nader gespecificeerde toekomst een onwettig gebruik zouden kunnen maken van dit onderwijs in marxisme-leninisme, zou ook van toepassing zijn op ander onderwijs, bijv. aan de universiteiten, waar voordrachten worden gehouden over sociale, politieke en economische theorieën, aldus de bedoelde verklaring.

Bovendien hebben een aantal bekende Amerikanen van zeer verschillende opvattingen meer uitvoeriger, met redenen omklede beschouwingen gegeven, waaruit het nuttig is enkele aanhalingen te doen.

Zo schrijft een doopsgezinde dominee J. Spencer Kennard uit Columbia S.C., dat het beginsel van „verdenkingen" voor toekomstige daden toegepast kan worden op elk gebied, zowel godsdienstig als werelds. Hij verklaart veel anti-communistische propaganda gevoerd te hebben, o.a.

onder Russische soldaten in Frankrijk, gedurende de eerste wereldoorlog. Maar juist daarvoor had hij kennis uit de eerste hand van het marxisme nodig. Toch heeft hij nooit een communist ontmoet, die het gebruik van geweld voorstond.

Robert Morss Lovett uit Chicago verklaart, dat het even dwaas is zich te beroepen op een zinsnede uit het communistische manifest van 1847, als op woordelijke citaten uit de bijbel, die dan ook tot vervolgingen zouden moeten leiden.

Een psycholoog Harry C. Steinmetz uit San Diego merkt op, dat men een school voor pharmacie zou moeten veroordelen, omdat men daar leert hoe vergiften te bereiden.

Florence van Swearengen van New York verduidelijkt het punt van geweld met de opmerking, dat een verandering steeds door de aan de macht zijnde regering zal worden weerstaan met behulp van leger en vloot, politie en andere pro-regeringskrachten. De heersende machten en niet de communisten zullen „kracht en geweld" gebruiken, om de wil van het volk te breken en zichzelf aan de macht te houden. Ik zelf heb de Jefferson School bezocht en voor mij is dit een instelling, waarvan het onderwijs in overeenstemming is met de hoogste tradities van vrijheid en gelijkheid, waarop ons grote vaderland werd opgebouwd, besluit zij haar betoog.

Harry F. Ward uit New Jersey citeert een verklaring van Prof. John Sommerville van de Hunter Universiteit, dat geweld volgens de leer van het marxisme-leninisme alleen nodig is, wanneer het heersende kapitalisme een democratische weg voor veranderingen heeft onmogelijk gemaakt, d.w.z. nadat de regering van het volk reeds vernietigd is.

Harry Pratt Fairchild uit New York meent, dat, nu een derde van de wereldbevolking leeft in maatschappijvormen, gebaseerd op de grondbeginselen van Marx, het niet alleen een recht, maar een plicht is te weten welke die beginselen zijn. Daarvoor is toegewijd, open en eerlijk onderwijs nodig en deze beginselen kunnen uit de aard der zaak het beste worden onderwezen door hen, die met deze beginselen sympathiseren.

Nergens in deze uitvoerige meningsuitingen wordt een poging gedaan de uitspraak op grond van spitsvondige, juridische argumenten te bestrijden. Het is een open strijd van vooraanstaande Amerikanen, die weten wat ze riskeren, maar die inzien, dat het hier gaat, niet alleen om de communisten, maar om de vrijheid van allen, die er een eigen opinie op na houden en zich over het gebeuren in de wereld een mening willen vormen, onafhankelijk van de macht van het geld en de baantjes. De kracht van deze stroming is een belofte voor de naaste toekomst van de Ver. Staten. En het kan tevens een voorbeeld zijn voor brede kringen in ons land, die nog de moed en het inzicht missen, zich te verzetten tegen het drijven naar de ondergang van hun vrijheid. Zij kunnen uit het voorbeeld van „het andere Amerika" leren, hoe noodzakelijk het is, hun lot in eigen hand te nemen en samen met alle progressieve krachten de strijd voor vrede en vooruitgang tegen gedachtencontrôle en heksenvervolging te voeren.

S. J. R.

FERNAND LEGER

(Uit een rede van E. Fajon, secretaris van de C.P.F., bij de dood van Fernand Léger op 17 Augustus jl.)

Sta mij toe op de dag van het laatste afscheid van zijn vrienden de broederlijke hulde over te brengen van de Franse Communistische Partij, de Partij waarmee hij zich vereenzelvigde, waarvan hij met zijn hele hart hield en die hij zo goed mogelijk diende.

Fernand Léger was langs een natuurlijke weg bij ons gekomen.

Hij was — men heeft het reeds gezegd — de schilder van de levensvreugde; hij ervoer en verbreidde deze vreugde om zich heen. Hij hield hartstochtelijk van alles wat groeit, alles wat jong, zuiver, groot, lichtgevend is.

Hij die een harde werker was, bewonderde, beschouwde met eerbied het scheppend werk van de mens. Hij wilde dat de arbeid van elke knechtschap zou worden bevrijd, dat hij met vreugde zou worden verricht. In zijn werk zong hij reeds de lof van de vrije en blijde arbeid van morgen, zoals het socialisme die kent. Hij gaf hem het heldere gezicht van zijn „Bouwers , en de optimistische en grote gebaren van de bouwvakarbeiders in het meesterwerk van zijn laatste jaren.

Zijn diepe eenheid put het werk van Fernand Léger uit zijn levens- en werklust; uit de hartstocht die hem ertoe geleid heeft, zijn hele kunst in dienst van de werkers te stellen, in dienst van de klasse die de toekomst en het licht vertegenwoordigt, tegenover de grauwheid van de oude wereld, die zijn tijd gehad heeft.

De Bouwers (studie). 1951

Hoe het begint

(Voorwoord van Fernand Léger in een boek van Descargues over zijn werk, dat na zijn dood in October verschijnt.)

Als het lot u voor vrijheid en scheppend werk bestemt, met alle kracht, omvang en felheid die het woord behelst, dan zult u een episch leven leiden, het schoonste maar ook het gevaarlijkste dat er is.

De dakloze die op zijn bank slaapt en de kunstenaar die het maximum van zijn kunnen heeft bereikt, hebben iets gemeen. De liefde voor de vrijheid — in vrijheid handelen — het leed in de

vrijheid. De eerste heeft het spel verloren, de ander heeft gewonnen, maar aanvankelijk zetten zij beiden op dezelfde kaart.

De kunstenaar, de dichter, de schepper van schoonheid zijn allen overgegeven aan de heroïsche fataliteit van „in vrijheid te werk gaan". Deze dierbare vrijheid, deze dag van roem worden duur betaald in een voortdurend en dagelijks blootgesteld zijn aan alle risico's.

Recht overeind, in staat van oorlog met de maatschappij, werden deze levende werken op touw gezet en uitgevoerd.

Wilt u het proces van dit drama volgen aan de hand van één persoon?

Henri Martin

Het begint vloeibaar en schemerig in een geboorte van ieder ogenblik, kruipend over de grond met de hond als gezelschap; het botst tegen stevige en goedgevoede hindernissen. Je gaat vooruit, je trekt terug, je buigt je hoofd (maar ondertussen groeit geleidelijk de demon binnen in je), je moet door het oog van een naald, je moet je verbergen, schijndood zijn, zacht bewegen zonder geluid. Toch is er een lichtje dat je volgt, je moet het volgen zonder ooit af te laten.

Wat je nodig hebt is een waarnemend oog zonder vertraging, snel, exact, om het bruikbare document te registreren, een onblusbare vitaliteit, rode bloedlichaampjes klaar voor het gevecht. En het gaat geleidelijk verder. Je begint je hoofd op te richten, je wil wel eens zien wat het is dat op je drukt, dat je terugwerpt, zoals in de oorlog boven de loopgraven.

Met dit vermogen van snelheid moeten de gebeurtenissen sneller geassimileerd worden dan de anderen doen; in dezelfde tijd groeit hij op en deze bepaalde snelheid isoleert hem en maakt hem des te eenzamer naarmate hij sneller heeft gezien. De anderen die hem niet kunnen volgen kijken verontrust naar hem en behandelen hem als een kind of een dwaas, want hij is al lang over de lijn van het redelijke heen. Hij is zich er duidelijk van bewust dat hij geen kind en geen dwaas is, maar dat zijn hele ontwikkeling voortdurend deze polen zal raken.

Onder hem, waar zijn voeten zijn, functioneert meedogenloos het geregelde en middelmatige leven. Twee maaltijden per dag, slapen, geld voor allerlei, gerammel van deurwaarders; daar tussendoor verliefdheden en vriendschappen die verschijnen, die verdwijnen en die sporen achterlaten; stralende of deprimerende dagen. 's Nachts schitterend verlichte bars, alcohol als er niets meer is. Goedgeklede figuren die naar hem kijken en hem intimideren; de minachtende blik van het mooie meisje, omdat hij geen vouw meer in zijn broek heeft: dat raakt

je, als je twintig bent! Maar niettemin is er een zelfbewustzijn, een begin van trots, je richt je op, je kijkt zonder aandoening naar al dat leven dat tegen je is, je voelt dat je je midden in de waarheid van je tijd bevindt, dat je met alle snelheid die in je is de snelheid moet gebruiken die leegte en eenzaamheid schept.

En wie niettemin volhoudt gaat vooruit, met hoogte- en laagtepunten, met minder zware voeten op een schoongeveegde weg. Dat is het ogenblik waarop al degenen die hem teruggedrongen, gehoond en miskend hebben, zich omkeren en nieuwsgierig naar hem kijken; hij is op het keerpunt van zijn bestemming; in de kring van zijn eenzaamheid verschijnen merkwaardige en sympathieke figuren; al die mensen naderen voorzichtig de nieuwe kunst, die hij hun brengt; zij zullen in steeds grotere aantallen komen, want zij dragen een enorme behoefte aan schoonheid, aan ontwijking en bewondering in zich. Dezelfde mensen die hem voor een kind of een dwaas aanzagen, haasten zich speciale kleren aan te trekken om op tijd te komen voor de première van dit nieuwe stuk, of voor de opening van die tentoonstelling, waarover zij hoorden spreken.

*

Herinner je de datums, de tijd; herinner je wanneer je het geschreven hebt, kijk, op de achterkant van stukjes papier, van je schetsen waar alles in genoteerd, getekend is; al die geïmproviseerde notities — draai ze eens om, kijk eens wat er achterop staat; het zijn oude enveloppen, afspraken, rekeningen van de verfleverancier, van de kolenbrander, een telegram.... Het is de geschiedenis van je hele leven, van dag tot dag. Je moet het eens een keer vertellen (als je nog tot de levenden behoort), je moet het je nieuwe vrienden en bewonderaars zeggen. Zij zullen er de tranen van in de ogen krijgen.

In de loop van dit avontuur, dat geen enkele moeder voor haar kind zou kunnen wensen, zal hij schilderen, gedichten, symfonieën gemaakt hebben, waarvoor men paleizen, musea, bibliotheken zal oprichten. Alleen met de vrijheid, de waarheid als wapenbroeders konden deze werken tot stand komen, met de waarneming van de nieuwe realiteiten die zijn tijd beheersen, die hij heeft gezien, gevoeld, alleen in zijn eenzaamheid.

Een nieuwe kunst verschijnt, neemt zijn plaats in en voegt zich bij de meesterwerken van de voorgaande perioden en het is merkwaardig dat men later zal zien, dat deze nieuwe kunst niet zo revolutionair is als ze wel lijkt, dat zij aanknoopt bij vroegere tradities waarmee zij de strijd moest aanbinden en waarvan zij zich moest bevrijden in volle eenzaamheid. Het is een drama in veel bedrijven.

En zo komt het tot een eind.

CHINESE SPREEKWOORDEN

Een mens is sterk,
Twee breken een kerker,
Drie zijn een macht —
De waarheid is sterker.

*

De man waant zich weter.
De vrouw weet beter.

*

Met geld beweegt men god en hemelgrens
— Er zonder zelfs geen mens.

*

Des gelds vermogen
Geeft blinden ogen.

*

Een leger bouwen is het werk van jaren
— En in één dag kan het ter helle varen.

*

De bijen maken honing,
De mens sleept ze in zijn woning.

*

Ossen ploegen de voren.
Ratten eten het koren.

*

Geen beeldensnijder die de goden eert
— Hij kent de stof waaruit men ze formeert.

Laat de keizer om zijn schraalheid schreien,
Als zijn onderdanen maar gedijen.

*

(Drie dingen waar men niet in moet geloven:)

Goden van gebergten en valleien,
Wonderdokters en hun artsenijen,
Priesters, ongeacht hun litanijen.

Ook de hoogste toren
Wordt uit de aard geboren.

*

Wie 't bitterst niet vermeed
Heeft pas van 't zoetste weet.

*

De parel geelt, de mens trekt krom.
Geen medicijn voor ouderdom.

*

Beter hond in vredesdagen
Dan een mens bij oorlogsplagen.

*

Wie enkel eenhoorns wil bestijgen
Zal zelfs geen paard tot rijdier krijgen.

*

't Zij zuur of zoet,
De wijn van 't vaderland is altijd goed.

*

Geen raadsel: wie of wat?
Een rat herkent een rat.

*

De mens vreest dat de roem hem strikken zet.
Zo is het varken bang voor 't eigen vet.

*

Liever één rechtschapene meer
Hier op aarde, onder mensen,
Dan des hemels hoogste sfeer
Tien heiligen er bij te wensen.

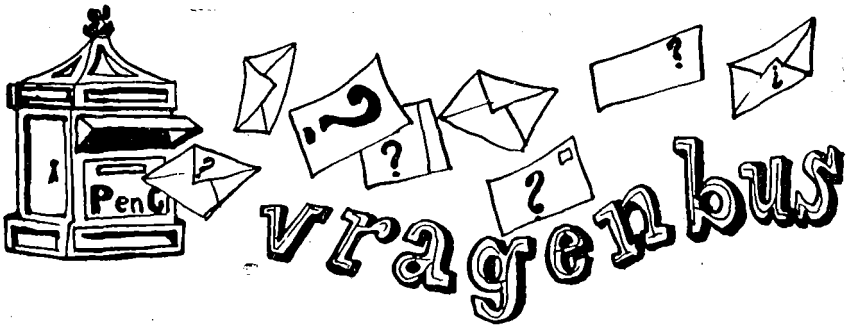
*

't Is zelden dat de gramschap slaat
In een glimlachend gelaat.

*

De waarheid ruist om ons als feestmuziek door 't loof.
Helaas, het merendeel blijkt voor haar klanken doof.

(Nederlandse bewerking van Theun de Vries)

Wat is een „gegarandeerd jaarloon" in de Verenigde Staten van Amerika?

De bovenstaande vraag wordt beantwoord door de bekende schrijver Stefan Heym, die jarenlang in Amerika heeft gewoond en de verhoudingen kent uit eigen aanschouwen.

G-A-W! Guaranteed Annual Wages! Gegarandeerd Jaarloon! Ford en General Motors geven de Amerikaanse arbeiders in de automobielindustrie een gegarandeerd jaarloon! — schrijven de kranten.

Heeft de Amerikaanse vakbond van automobielarbeiders na een paar hevige stakingen en met welwillende medewerking van de directeuren van Ford en General Motors verscheidene revolutionaire en evolutionaire fazen tussen het monopolie-kapitalisme en het duizendjarige rijk overgeslagen? Of zijn de Amerikaanse grote financiers in een mooie Juninacht van het jaar 1955 in weldoeners der mensheid veranderd?

Niet helemaal. Er ligt hier wat materiaal voor mij dat ik dezer dagen van Amerikaanse vakbonden kreeg en dat op deze verwarde zaak enig licht werpt.

Laten wij de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst van de vakbond van automobielarbeiders eens bekijken, die onder de druk van de arbeiders tot stand is gekomen, nadat zij, niettegenstaande de prijzen van levensonderhoud snel stegen en het arbeidstempo evenzo, vijf jaren lang onder een afspraak om zich rustig te houden, niets hadden kunnen doen.

De overeenkomst voorziet in een bescheiden loonsverhoging van gemiddeld 6.2 cent per uur. (De winsten van General Motors stegen in het eerste kwartaal van 1955 met 63 % vergeleken met het vorige jaar). De overeenkomst behelst ook een geringe verhoging van sommige door de ondernemers betaalde toeslagen. En ten slotte verplicht de overeenkomst de ondernemers een speciaal fonds te stichten met een streng begrensd maximum, waaruit de ondersteuning die aan ontslagen arbeiders toch al door de regering betaald wordt, verhoogd moet worden. Voor het geval het bedoelde fonds uitgeput raakt bij een massale werkloosheid, vloeien hier geen verdere verplichtingen voor de ondernemers uit voort.

IS DAT ALLES?

Dat is inderdaad alles. Dat is het hele befaamde „gegarandeerde jaarloon".

Natuurlijk is het beter dan niets en dus is het een overwinning van de arbeiders. Maar het is geen wonderbaarlijk resultaat van de democratie en ook geen paradijs, het is alleen maar een verhoging van werklozensteun.

*

Een voorbeeld uit de praktijk: arbeider John Jones verneemt dat hij vanaf morgen „laid off", „afgelegd" is, zoals het zo mooi gezegd wordt in het Amerikaans.

Een week lang krijgt hij helemaal niets. (Dat was tot nu toe ook zo.) Dan krijgt hij 26 weken lang van de regering een ondersteuning. (Ook geen verschil met vroeger.) Na de nieuwe arbeidsovereenkomst krijgt hij nu echter van Ford of General Motors een toeslag en wel zoveel dat zijn hele steun in de eerste vier weken van zijn steunperiode 65 % bedraagt van het loon dat hij tot dusver ontving (na aftrek van belastingen) en over de resterende 22 weken 60 %. Na die 26 weken is het uit. Dan krijgt hij noch van de regering noch van de ondernemers iets.

Goede nacht, collega John Jones!

*

Ik schrijf dit waarachtig niet met een opgewekt gemoed. De Amerikaanse arbeiders in de automobiel-industrie, die zich georganiseerd hebben tegen de meest meedogenloze tegenstand van de ondernemers en die niet alleen geld en zweet maar ook een massa bloed voor hun zaak geofferd hebben, hadden beter verdiend. Ik schrijf het omdat wij ons niet in de luren moeten laten leggen door opzettelijke misleidende leuzen als „gegarandeerd jaarloon". Daar willen de kapitalisten propaganda voor hun systeem mee maken en vakbondsleiders als voorzitter Walter Reuther van de Amerikaanse automobielvakbond gebruiken het om het inzicht van hun eigen leden te vertroebelen. In de opwinding over het „gegarandeerde jaarloon" heeft Reuther opzettelijk het hele complex van de „Speed-up", het moordende arbeidstempo, over het hoofd gezien. Er staat geen woord in de nieuwe arbeidsovereenkomst over een bescherming tegen het jaagsysteem, die door de arbeiders verlangd wordt.

De ondernemers redeneren zo:

In zes maanden van verscherpte uitbuiting halen wij meer uit de man dan wij hem in zes maanden werkloosheid extra betalen. Dus betaalt de arbeider zelf zijn toeslag op zijn werklozensteun. Je moet kunnen rekenen!

*

Maar waarom was het denkbeeld van het „gegarandeerde jaarloon" zo aantrekkelijk voor de Amerikaanse automobiel-arbeiders?

Dat ligt ten eerste aan de structuur van de Amerikaanse auto-industrie, die ieder jaar nieuwe modellen op de markt brengt en dus ieder jaar haar fabrieken moet sluiten om de machines te veranderen. Ook zonder nieuwe modellen zou ze dat trouwens moeten doen want haar productiecapaciteit is groter dan de consumptie-capaciteit van de markt. Een jaarlijkse werkloosheid is het steeds wederkeren van het lot van de Amerikaanse arbeiders in de auto-industrie.

Ten tweede ligt het aan de angst voor de blijvende werkloosheid, die bij de auto-arbeiders bijzonder diep zit. De arbeiders weten hoeveel kleinere bedrijven in de afgelopen jaren hun hele productie stop gezet hebben. Zij weten dat de automobielmarkt, die op het afbetalingssysteem berust gevoelig is voor elke, zelfs voor de allerkleinste verandering van de economische toestand. Zij weten dat de wagenvoorraden in de handel nu al zo groot zijn, dat vele handelaren om hun bestaan te redden, de door het monopolie vastgestelde verkoopprijs ontduiken en gloednieuwe auto's afzetten met niet meer dan 50 dollar winst boven de inkoopprijs. Nog een kleine daling van de markt, die niet eens iets met een crisis te maken behoeft te hebben, en dan komt de massale concurrentie van de handelaren, dan komt een algemene beperking van de productie en slechts legerorders, steeds meer legerorders kunnen de situatie redden.

Het „gegarandeerde jaarloon", dat in werkelijkheid een werklozensteun is die tot zes maanden en een bepaalde som beperkt is, komt voort uit de behoefte van de Amerikaanse arbeiders om zich ergens een beveiliging tegen de ergste noden van de werkloosheid te verschaffen — een „cushion" („kussen") tegen de harde val, zegt men in Amerika.

Meningen van lezers

Het artikel van J. de Leeuwe in het Augustus-nummer kan ik niet bewonderen, ik zou het rommelig willen noemen. Hij ontkomt er niet aan, meer te willen bewijzen dan nodig is en met de werkelijkheid overeenkomt. Als hij de toestand van 1955 met die van een eeuw geleden vergelijkt, zegt hij: „Allicht zal niemand ontkennen, dat er hier en daar(!) door de arbeiders successen zijn behaald . . . Verbeteringen zijn veelal slechts een naar verhouding klein aantal arbeiders ten goede gekomen, zoals werkbazen en technisch personeel." Hij had zich deze fout kunnen besparen, want hij laat er op volgen: „Maar de door de arbeiders behaalde successen bewijzen niet dat de algemene wet der kapitalistische accumulatie buiten werking zou zijn gesteld." Behalve met de successen der arbeiders, moet ook rekening worden gehouden met het feit, dat aan de arbeidskracht en dus ook aan haar reproductie, door de verfijnde techniek, hogere eisen worden gesteld dan vroeger.

Door de werkkring van mijn vader weet ik wel iets van de arbeiders van ± 1890. Door colportage en verspreiding aan fabrieken, door huisbezoek en vergaderingen, door persoonlijke omgang heb ik die van 50 jaar geleden gekend en ken ik die van nu. Het verschil — over de hele lijn — is ingrijpend, ingrijpend genoeg om het reformisme te verklaren. Laat De L. eens kennis nemen van de vermaarde enquêtes van 1887 en '90 en Kapitaal en Arbeid in Nederland van H. Roland Holst.

Niet geheel zijn schuld is het, dat hij met een verkeerde berekening van Baruch uit het Juninummer van P. en C. komt. Uit de stijging van het nationale inkomen van '38 op '54 tot het 3,5 voudige, volgt namelijk niet, dat een arbeider het 3,5 voudige zou moeten verdienen om dezelfde koopkracht te hebben. Dit zou alleen het geval zijn, indien deze stijging geheel op inflatie zou berusten, wat weer zou betekenen dat ook de kapitalisten niet rijker zouden zijn geworden. Er zit in die stijging ook een niet onbelangrijk bedrag aan meer-productie. Het is dus in elk geval fout, wanneer B. bij de door hem berekende 40% absolute verarming nogmaals 12 % voor relatieve verarming optelt. Deze 12 % zijn reeds in de 40 % verdisconteerd. Voor de absolute verarming blijft dus 28 à 30 % over, als hoogste schatting — want niet alle *uitgaven zijn evenredig gestegen. En bovendien, de gestegen praestatie wordt voor een deel als overwerk boven het loon betaald. Er is thans verarming, maar lang niet van 40 à 50 %. Wij moeten ons hoeden voor cijfers, die óók door de arbeiders als overdreven worden gevoeld. Juist is ongetwijfeld dat de verarming der laatste jaren primair op inflatie berust.*

Waar De L. verder heen wil, moet ik nog afwachten. Wel wil ik nog even (niet als critiek op D. L.) opmerken dat m.i. in het tegenwoordige stadium niet zozeer reformisme vat op de arbeiders heeft als een beginselloos economisme.

J.A.N. KNUTTEL

Naschrift van de redactie.

Om een duidelijker inzicht te verkrijgen in de vraagstukken van de verscherpte uitbuiting en het slechter worden van het leven der werkers is een uitwisseling van meningen, een critische beoordeling, het aanwijzen van fouten en gebreken in de analyse noodzakelijk. Vooral is dit van belang, omdat de diepgaande bestudering van de ontwikkeling van het levenspeil in ons land een probleem betreft, dat pas sinds korte tijd tegemoet getreden is. Met de verheldering van de hieromtrent door de monopolisten en hun helpers in de arbeidersbeweging verbreide voorstellingen is een aanvang gemaakt op het 17e Congres van de CPN. De congresdocumenten, zoals die zijn gebundeld in het zojuist verschenen Congresboek, verdienen ook daarom lezing en herlezing.

Bij de behandeling van een nieuw vraagstuk, dat een precieze ontleding vereist van de toestanden in het eigen land, is het gevaar fouten te maken of in overdrijvingen te vervallen, groter dan als het er om gaat reeds algemeen erkende waarheden uiteen te zetten of te verduidelijken. Aan dit gevaar zijn de recente publicaties in Politiek en Cultuur niet ontsnapt. Door het ontwikkelen van een levendige discussie, waartoe deze artikelen een goede grondslag bieden, is echter tevens de mogelijkheid geschapen de fouten recht te zetten en tot een dieper inzicht te komen.

De critiek, die dr J. A. N. Knuttel in het hiervoor afgedrukte artikeltje (overgenomen uit een brief over verschillende onderwerpen, die wij van hem ontvingen) heeft geuit, lijkt ons volkomen juist.

Het is inderdaad historisch niet verantwoord om vergelijkingen te trekken of uit te gaan van de toestanden, die in het midden van de vorige eeuw in Nederland bestonden. Toentertijd had zich het industriële kapitalisme in ons land nog niet ontwikkeld. Het eertijds bloeiende handelskapitalisme was veranderd in een vegeterend, bloedeloos renteniersgedoe. Dit ging gepaard aan een verpaupering van de bevolking, aan wie elke mogelijkheid om met werk haar brood te verdienen, werd ontnomen. Het is inderdaad onmogelijk om uitgaand van zo'n toestand te spreken over successen, die er „hier en daar" zijn behaald. Zo worden kwalitatief andere omstandigheden met elkaar vergeleken en worden overdreven conclusies getrokken.

Dezelfde opmerking geldt ook nog voor een vergelijking met het eind van de vorige eeuw. Hoewel de industrie in Nederland zich toen snel ontwikkelde, deden zich de gevolgen nog gevoelen van de langdurige periode van verval.

Ook de opmerking van dr. Knuttel over de in het artikel van dr De Leeuwe overgenomen berekening van F. Baruch is juist. Het begrip relatieve verarming heeft betrekking op de wijziging van de toestand van de arbeiders in vergelijking met die van de bourgeoisie; het begrip absolute verarming betreft de ontwikkeling van het levenspeil van de arbeiders, op zichzelf bezien. Bij relatieve verarming behoeft dus nog geen sprake te zijn van absolute achteruitgang. Theoretisch gezien kan de absolute achteruitgang ook samengaan met een relatieve verbetering in vergelijking met de bourgeoisie. Dit laat zien, dat het inderdaad onmogelijk is om cijfers hieromtrent bij elkaar op te tellen. Zo wordt een dubbeltelling uitgevoerd en dat leidt tot overdrijvingen.

Uit het artikel van F. Baruch kan ook de onjuiste conclusie getrokken worden, dat de stijging van het nationale inkomen (in guldens berekend) alleen op de waardevermindering van het geld berust. Van deze onjuiste conclusie uit wordt dan een berekening uitgevoerd, die de daling van de koopkracht van het loon sinds 1938 tot uitdrukking moet brengen. Dit geeft geen beeld, dat in overeenstemming met de werkelijkheid is.

Om een precies cijfer over de verarming sinds 1938 te verkrijgen, is een nader onderzoek noodzakelijk.

Wel tonen de cijfers, die F. Baruch aanvoerde, duidelijk, hoe huichelachtig de bewering is, dat de toestand in vergelijking met voor de oorlog verbeterd zou zijn. Dergelijk soort redeneringen wordt opgehangen om de arbeiders van strijd voor loonsverhoging af te houden. Het laten zien van de werkelijkheid, waartoe beide schrijvers in P. en C. een bijdrage leverden, draagt bij tot het doorprikken van de illusie-ballonnetjes en het ontwikkelen van de strijdwil van de werkers.

Bij de ontplooiing van de strijd voor hogere lonen mag echter niet vergeten worden, dat deze alleen een blijvend resultaat kan hebben, als hij verbonden wordt met de strijd voor de nationale zelfstandigheid, voor het doorzetten van de internationale ontspanning in de regeringspolitiek, met de strijd voor de vermindering van de bewapeningsuitgaven. Alleen door op politiek gebied veranderingen te bewerkstelligen, is een duurzamer wijziging op economisch gebied mogelijk.

Aan alle aspecten van deze strijd zal P. en C. aandacht blijven schenken.

Boekbespreking

HET IMPERIALISME EN DE CHINESE POLITIEK

Met boeken over het nieuwe China en met wetenschappelijk verantwoorde werken over het oude en de wording van het nieuwe China is het in ons land nog altijd treurig gesteld. Daarom bespreken we, tegen onze gevestigde gewoonte in om slechts boeken te recenseren, die in de Nederlandse taal voor onze lezers toegankelijk zijn, ditmaal een Engelse vertaling van een werk van de bekende Chinese historicus Hoe Sjeng, dat in 1948 voor het eerst in het Chinees verscheen en nadien verscheidene herdrukken beleefde. *)

Hoe Sjeng behandelt in zijn werk de politieke relaties tussen de imperialistische machten en het half-koloniale China. Hij begint daarbij met de Opium-oorlog (1840-1842) en eindigt met de toestand aan de vooravond van de Eerste Revolutionaire Burgeroorlog (1925-1927). Speciale nadruk legt de schrijver op de methoden waarmee de imperialisten inwerkten op de Chinese politieke verhoudingen, en met name het uitzoeken en naar voren schuiven van personen en klieken, die bereid waren als hun werktuigen op te treden. In dit opzicht brengt zijn boek belangrijke nieuwe gezichtspunten en dit is ook geen wonder, als men bedenkt dat zich hier een Chinese marxist-leninist aan het werk heeft gezet, voor wie ook de talrijke Chinese bronnen toegankelijk waren. Een ander belangrijk voordeel van dit Chinese werk is wel, dat de schrijver reeds bij de eerste beschrijving van de contacten tussen het kapitalistische Westen en China er de nadruk op legt (en hiervoor rijkelijk materiaal aanvoert) dat er eigenlijk niet één China reageerde op de agressie van de kapitalistische mogendheden, maar dat de Mantsjoe-dynastie en het Chinese volk van de aanvang af een totaal verschillende houding aannamen. Deze twee China's volgt Hoe ook verder in hun ontwikkeling en onderlinge verhoudingen. Ook in een derde opzicht brengt dit boek belangrijk materiaal. Nog nooit zagen we ergens zo helder en overtuigend de politieke zwakten en fouten aangetoond van de diverse soorten burgerlijke hervormers in China, welke fouten grote schade toebrachten aan de bevrijdingsstrijd van het Chinese volk. In dit boek van Hoe Sjeng kunnen we niet alleen de geschiedenis lezen van de kapitalistische agressie tegenover het Chinese volk en van de abnormale politieke verhoudingen, die daarvan het gevolg waren. Dat is de gebruikelijke methode, die ook door welwillende en het Chinese volk goed gezind zijnde schrijvers is toegepast. Men krijgt hierdoor echter slechts één kant van de medaille te zien. Hoe Sjeng brengt, en daarin ligt zijn grote verdienste, een analyse van de strijd van het Chinese volk tegen de imperialistische agressie en vóór nationale onafhankelijkheid, democratie en vrijheid. Hij brengt hierbij critiek op een aantal foutieve opvattingen van burgerlijke geschiedschrijvers.

*

Bovenstaande korte karakteristiek van de inhoud van Hoe Sjeng's boek zal onze lezers duidelijk maken voor welke moeilijkheden we ons geplaatst zien als we proberen iets van de rijke inhoud weer te geven. We zullen ons beperken tot enkele gedeelten, die ons bijzonder interessant leken èn . . . belangrijk om te weten, want tenslotte verliest de imperialistische vos zo langzamerhand wel aardig wat

*) „Imperialism and Chinese Politics", Peking 1955. Verkrijgbaar bij boekhandel Pegasus, prijs *f* 3.90.

haren, maar niet zijn streken. Ook vandaag is er imperialistische agressie in diverse vormen tegenover formeel onafhankelijke, in werkelijkheid half-koloniale volken — denken we slechts aan de campagne die de regering Ali Sastroamidjojo in Indonesië ten val bracht. Vele lessen van China zijn waardevol voor andere landen, al kunnen ze niet blindelings worden overgenomen.

Buitengewoon interessant en verhelderend is al direct hetgeen Hoe Sjeng weet te vertellen over de wederzijdse motieven bij het „openen" van China. Dat deze motieven van de kant van „het Westen" bestonden in de wens om de grote Chinese markt te veroveren voor de producten van de kapitalistische industrie, die hier (vooral in Engeland) was ontstaan, is wel van algemene bekendheid. Maar over de pogingen van Chinese zijde om dit te verhinderen deden en doen nog steeds de vreemdste verhalen opgeld. Men behoeft slechts een willekeurig boek over China op te slaan en men kan allerlei sprookjes vinden over een of andere mystieke angst voor vreemdelingen, die „de" Chinezen eigen zou zijn, over de merkwaardige wijze waarop de Britse afgezant, Lord Macartney in 1793, en anderen na hem, ontvangen werd(en) enz. Hoe Sjeng slaat deze legenden resoluut kapot, door aan te tonen, dat ook hier al verschillende verhoudingen zichtbaar waren, n.l. een van de heersende keizerlijke kliek en een andere van het volk. De keizerlijke regering voelde niets voor contact met „vreemdelingen" en was ook bang voor rechtstreekse betrekkingen tussen buitenlanders en het Chinese volk. Dit was enerzijds het gevolg van de min of meer zeeroversachtige practijken, die deze vreemde kooplieden tegenover China in de tijd van het handelskapitalisme hadden toegepast. (Ook de Hollandse Oost-Indische Compagnie heeft in dit opzicht „naam" gemaakt.) Anderzijds echter was de Mantsjoe-regering er eenvoudig op uit, haar regiem te handhaven. De Chinese geschiedenis had haar geleerd, dat voor de diverse feodale dynastieën „gevaar van buiten" gewoonlijk samenging met „moeilijkheden van binnen". De Mantsjoe-keizers konden dit in het bijzonder goed weten, omdat zij zelf van afkomst geen Chinezen waren en de troon bezet hadden door gebruik te maken van binnenlandse onrust tijds de Ming-dynastie. Daarom probeerden zij zich te beschermen tegen de vreemde nieuwe krachten, die van de andere kant van de wereld vandaan kwamen en vooral wanneer er binnenlandse moeilijkheden waren, was hun waakzaamheid tegenover vreemdelingen buitengewoon groot. Vooral rechtstreeks contact tussen vreemdelingen en het Chinese volk vreesden zij. „Bij het nemen van voorzorgsmaatregelen om de werkzaamheid van vreemdelingen te beperken, werden de feodale autocratische heersers gedreven door hetzelfde motief dat hen het volk deed onderdrukken, n.l. om een bron van gevaar voor hun macht te verwijderen", zo zegt Hoe Sjeng en met dit historisch-materialistische zonnetje laat hij talrijke nevelige verhalen over „Chinese geheimzinnigheid", „aangeboren conservatisme", „zelf-genoegzaamheid" enz. in de lucht verdwijnen. Vooral wanneer hij nog verder aantoont, dat het Chinese volk zelf geen vooroordelen kende tegenover vreemdelingen en ook geen angst had voor nieuwe dingen. Wanneer het volk later „anti-vreemdelingen"-acties voerde, dan was dit ná agressieve oorlogen en economische uitplundering van de kant van deze „vreemdelingen". De Mantsjoe-heersers daarentegen hebben hun „anti-vreemdelingen-politiek" opgezet als een methode om hun macht te handhaven. Maar toen zij langzamerhand ontdekten dat een dergelijke politiek tegenover kanonneerboten machteloos was, schakelden zij geleidelijk over op een „pro-vreemdelingen-politiek", in de hoop zich op deze wijze in het zadel te kunnen houden. Ook de geschiedenis van China is een geschiedenis van klassenstrijd. Wie dit vergeet, of niet wil weten, vertelt onzin, zoals

onze boekjes over China maar al te veel doen. Wie echter, zoals Hoe Sjeng van deze waarheid uitgaat, werpt een nieuw licht op de geschiedenis en maakt voordien duistere zaken zo helder en doorzichtig als glas.

We kunnen niet weerstaan aan de verleiding een wat langer citaat te brengen waarin hij de afloop van de Opium-oorlog en de twintig jaar daarna karakteriseert:

„Er waren twee spontane anti-Britse volksbewegingen in Kanton in 1841 en 1842, die beide onderdrukt werden door de Mantsjoe-autoriteiten. Dit toonde het duidelijke verschil in houding van de Mantsjoe-regering en van het Chinese volk tegenover buitenlandse agressie. De patriottische strijd van het Chinese volk tegen de buitenlandse kapitalistische agressors begon op dezelfde dag dat de Mantsjoe-regering het eerste verdrag ondertekende dat China uitverkocht aan een vreemde mogendheid. De Opium-oorlog bleek daarom een keerpunt te zijn..... Bij het begin van de oorlog hadden de buitenlandse agressors de Mantsjoe-regering beschouwd als een hinderpaal voor hun wens, de vrije hand te hebben in China. De uitkomst van de oorlog overtuigde hun er echter van, dat zij gevoelig was voor de bedreiging met geweld en dat zij tot onderworpenheid zou kunnen worden gedwongen. Als gevolg van de Opium-oorlog werd de „anti-vreemdelingen-politiek", die tot dusver door de Mantsjoe-regering steeds werd gevolgd, voor de eerste keer tot in zijn grondvesten geschud. Het Chinese volk daarentegen toonde, dat het een macht was, die gericht was tegen buitenlandse agressie. Deze nieuwe situatie nam duidelijke vormen aan in de gebeurtenissen die plaats vonden in de twintig jaren na de Opium-oorlog en deze twintig jaar kunnen inderdaad als een aparte periode in de geschiedenis van China worden aangemerkt. Toen zij eindigden handelden de buitenlandse aanvallers hand in hand met de Mantsjoe-heersers bij het toepassen van geweld tegenover het Chinese volk."

Belangrijk voor het begrip, vooral van de Amerikaanse imperialistische politiek tegenover China, is hetgeen Hoe Sjeng over de zg. „open-deur-politiek" vertelt. Deze is lange tijd voorgesteld als het tegenovergestelde van de agressieve roverspolitiek, die de andere imperialistische mogendheden tegenover China volgden. Dit geheel ten onrechte. Het kapitalisme van de Verenigde Staten was in de jaren dat Engeland, tsaristisch Rusland en andere landen actief China binnendrongen en daar invloedssferen veroverden, nog in een periode van sterke binnenlandse ontwikkeling en ontsluiting van het gehele Midden-Westen en Westen van het gebied van de U.S.A. zelf. Hun „open-deur-politiek" betekende in deze omstandigheden de eis om een aandeel in de buit en verzet tegen pogingen van een of andere imperialistische mogendheid (Japan of Engeland) om alléén de Chinese markt te beheersen en de politieke contrôle uit te oefenen. Dat zijn politiek de vorm aannam van „wij willen er ook bij zijn" spruitte voort uit het feit, dat het destijds niet sterk genoeg was om de anderen te verdringen en een monopolie voor zichzelf op te eisen. Zoals bekend hebben zij dit laatste inderdaad gedaan na de tweede wereldoorlog. Het op het eerste gezicht vreemde verschijnsel dat de diverse Chinese regeringen zich voorstanders toonden van deze „open-deur-politiek", hoewel dit toch gelijk stond met het aanvaarden van de gemeenschappelijke heerschappij van de imperialistische mogendheden, verklaart Hoe Sjeng uit het feit, dat zij daarmee het gevaar „hun land te verliezen" vermeden en door de mogendheden gesteund werden zolang zij maar gewillig genoeg waren.

*

Van groot belang is ook hetgeen Hoe Sjeng zegt over de politieke hervormers rondom het begin van deze eeuw, Kang Joe-wei en zijn volgelingen, die streefden naar een constitutionele monarchie. Zij trachtten een serie hervormingen met steun van de jonge keizer in te voeren en hun beweging moet in de toen heersende

omstandigheden als progressief worden gewaardeerd. Niettemin vertoonde zij zulke ernstige gebreken, dat zij er niet in kon slagen de donkere reactionaire heersende machten te verdringen. De beweging van Kang Joe-wei werd ongetwijfeld veroorzaakt door de critieke toestand, waarin China door het opdringen van de imperialistische mogendheden kwam te verkeren. Maar hoe zagen deze hervormers de toestand? Hun opvatting was eenvoudig en kwam hier op neer: China is te zwak en te hulpeloos en daarom is het niemands schuld dat het het voorwerp van onderdrukking is geworden. In zekere zin werd de kapitalistische agressie in het verleden hiermee dus gerechtvaardigd. Als de keizer maar een aantal hervormingen wilde invoeren dachten zij, zouden de imperialisten zich wel terugtrekken, zodra zij zagen dat „China op eigen benen kon staan". Zij bepleitten een politiek van „leren van het Westen" en dachten dat China vanzelf de sympathie van „het Westen" zou winnen als het een ijverige leerling zou zijn. Hoe zou een meester niet kunnen houden van zijn leerlingen?

Deze illusies ten aanzien van de imperialisten en hun afwijzende houding tegenover de grootste kracht: de boeren, waren verantwoordelijk voor de mislukking van een hele reeks politieke hervormingsbewegingen van de bourgeoisie en de kleinburgerij in de jaren 1898 en volgende. Zij waren ook verantwoordelijk voor de mislukking van de revolutie van 1911/'12, die weliswaar de Mantsjoes van de troon verdreef, maar in plaats daarvan de reactionaire imperialistische agent Joean Sji-kai aan de macht liet komen. Ook de grote revolutionair Soen Jat-sen koesterde een tijdlang illusies ten aanzien van sommige imperalisten. Zijn grootheid bestaat echter daarin, dat hij uit zijn bittere ervaringen wist te leren en toen resoluut de strijd tegen het imperialisme en de Chinese handlangers en steunpilaren daarvan aanbond, in bondgenootschap met de arbeiderspartij en met een beroep op de brede massa's.

*

Na de dood van Joean Sji-kai in 1916 begon een ingewikkelde situatie zich in China te ontwikkelen. De regering van Peking was in handen van verschillende militaire klieken, die onder elkaar oorlog voerden, van front veranderden enz. Hoe Sjeng geeft de verklaring voor al deze verschijnselen aan de oppervlakte, door te wijzen op de imperialistische machten en hun onderlinge verhoudingen, die de meesters van deze oorlogsheren waren. Vooral tussen Japan en zijn diverse werktuigen enerzijds en Amerika en Engeland met „hun generaals" anderzijds woedde de strijd. Maar in deze tijd wordt het steeds duidelijker, dat het lot van het Chinese volk uiteindelijk niet door de imperialisten en hun handlangers zou worden bepaald. Door de ontwikkeling van de industrie tijdens de Eerste Wereldoorlog treden nieuwe maatschappelijke krachten in het krijt, n.l. de nationale bourgeoisie en het proletariaat. De beweging van de 4e Mei 1919 toonde een gestegen bewustzijn en was duidelijk tegen de imperialisten gericht. Zoals het orgaan van de Communistische Partij van China later opmerkte, was de periode ten einde waarin „zowel de reactionairen als de revolutionairen met elkaar wedijverden om hulp van de imperialisten te verkrijgen".

De arbeidersklasse begon als een politiek onafhankelijke factor aan de revolutie deel te nemen en zou een leidende rol gaan spelen in de komende jaren. Het Chinese volk zag duidelijk aan de overwinning van de October-revolutie dat de imperialisten niet onoverwinnelijk waren.

De Chinese revolutie zou een onderdeel worden van de wereldomspannende strijd tegen het imperialisme en daardoor een nieuw aspect verkrijgen. De verdienste van het boek van Hoe Sjeng is, dat hij ons de ontwikkeling van de be-

vrijdingsstrijd van het Chinese volk in zijn diverse stadia laat zien en aantoont hóé en waarom het bewustzijn van de massa's toenam. Bijzonder interessant is daarbij de wijze waarop hij het verraderlijke karakter van de toenmalige Chinese regering van oorlogsheren en grootgrondbezitters aan de kaak stelt.

In Juli 1919 stelde de Sowjetregering voor, in een boodschap gericht aan het Chinese volk en de regeringen van het Noorden en het Zuiden, diplomatieke betrekkingen tussen beide landen aan te knopen. Zij stelde eveneens het sluiten van nieuwe overeenkomsten aan de orde, die op voet van gelijkheid zouden worden gebaseerd. De Sowjetregering deed bij deze gelegenheid afstand van alle voordelen, die door tsaristisch Rusland waren verkregen, met inbegrip van de extraterritorialiteit, dat heilige privilege van de imperialisten alsmede het Russische aandeel in de schadevergoeding wegens de zg. „Bokser-opstand". In April 1920 stuurde de Sowjetregering nog eens een formele nota aan de regering te Peking met dezelfde strekking. Op dat moment zetelde de gezant van de tsarenregering nog steeds in de beroemde Legatiewijk in Peking en genoot nog van alle speciale privileges, die de tsarenregering had weten af te persen. Zelfs de schandelijke uitkeringen, die aan China waren opgelegd na de interventie der grote mogendheden tegen het Chinese volk in 1900/1901, werden nog steeds aan de tsarengezant verstrekt... Eerst in 1924, na herhaalde nieuwe pogingen, zouden er pas diplomatieke betrekkingen tot stand komen tussen de Sowjet-Unie en China, terwijl deze overeenkomst aan China rechten verleende, die zij tegenover alle andere mogendheden niet bezat. De houding van de Sowjetregering maakte een geweldige indruk op het Chinese volk en er vonden grote manifestaties plaats tegen de verraderlijke regeringen, die in opdracht van de buitenlandse imperialisten weigerden verdragen op voet van gelijkheid af te sluiten, terwijl dit tot de hartewensen van het Chinese volk behoorde. Deze gebeurtenissen lieten tegelijkertijd duidelijk zien voor wie de regering te Peking werkte en bereidde mèt andere feiten de grote storm voor, die in 1925 in China zou opsteken tegen het imperialisme.

*

We zijn ons er van bewust in het bovenstaande slechts een flauw beeld te hebben gegeven van de inhoud van het boek „Imperialism and Chinese Politics". Voor de Engels lezenden is de oplossing eenvoudig. We adviseren hun het te kopen bij boekhandel Pegasus en het zélf te lezen. Zij zullen dan een helder beeld krijgen van het pad, dat het Chinese volk moest begaan om zijn vrijheid te bereiken, ook al waren in het jaar waarmee het eindigt, nog pas de eerste schreden gezet op de nieuwe weg van de anti-imperialistische en anti-feodale revolutie onder leiding van het proletariaat, die de uiteindelijke bevrijding van het Chinese volk 25 jaar later een feit zou doen worden.

We herdenken dezer dagen het zes-jarig bestaan van de Chinese Volksrepubliek. Stellen we ons het China voor ogen, dat in het boek van Hoe Sjeng wordt geschilderd: vernederd en geknecht, uitgeplunderd door buitenlands kapitaal, geregeerd door imperialistische knechten, die met elkaar vechten om de gunst van de broodheren en om de buit, het nationale economische leven geheel in handen van het buitenland, vreemde troepen in de hoofdstad en omgeving, buitenlandse enclaven in alle grote steden met vreemde politiemachten en rechters, oorlogsschepen van de imperialisten in het hart van het land, en stellen we daartegenover het China van thans, zoals het met forse schreden opmarcheert naar de socialistische industrialisatie, zoals het met succes de boeien van het feodalisme in de landbouw heeft verbroken, zoals het zich met resultaat heeft verdedigd tegen

de agressie in Korea, zoals het op de Conferentie van Bandoeng als de leidende kracht temidden van de Aziatisch-Afrikaanse volken verscheen, die bezig zijn zich los te worstelen uit de klauwen van het imperialisme, dan zien we daarin de onoverwinnelijke krachten van de volksrevolutie belichaamd. Dan prijzen we ons gelukkig met deze nieuwe en grote bondgenoot in de strijd voor de vrede en tegen het imperialisme.

W. STUIT

MEN KAN HET VOORJAAR NIET TEGENHOUDEN

„Voor deze ontmoeting kwamen zij van de puinhopen van Stalingrad en Sebastopol, door de verwoeste steden van de Oekraine. In twee jaar zijn zij 2.240 kilometer opgerukt, zij verdreven de Duitsers uit Rusland en achtervolgden hen tot aan de Elbe. Hun succes, dat de onsterfelijkheid verleent aan een volk dat niet verslagen wilde worden, stemt tot vreugde."

(Uit de dagorder van generaal Omar Bradley op 25 April 1945, ter gelegenheid van de ontmoeting tussen de Sowjet- en Amerikaanse troepen aan de Elbe.)

„Lente aan de Oder" is het epos van deze grote tocht, die Kazakewitsj in een ongekunstelde stijl voor ons doet leven. Kazakewitsj vertelt als het ware voor de vuist weg. Maar wat hij vertelt is de innerlijke, morele geschiedenis van een volk dat zich verheven heeft om een indringer van zich af te schudden.

Door zijn menselijkheid en brede visie komt het van alle „oorlogsboeken" in onze tijd het dichtst bij „Oorlog en Vrede" van Tolstoi. Maar wat een verschil in kracht en zelfbewustzijn tussen het Russische volk dat Napoleon versloeg en het volk dat de laatste resten van het hitlerisme uitbrandde, het volk dat zich na een lange strijd oprichtte om verder te gaan op de weg naar het communisme!

Niet de besten blijven over, zegt de schrijver ergens, maar zij die overbleven *werden* de besten, door hun rijke ervaring en de ontwikkeling van hun karakter in de strijd voor een gelukkig leven.

Zo kan ook het ene volk in een bepaalde tijd „beter" dan het andere zijn, door een grotere revolutionaire ervaring en historische zin.

Geen duidelijker voorbeeld van de karaktervastheid en gemeenschapszin, in een woord: de betere mentaliteit, van de Sowjet-soldaat vergeleken met de „westerse", en vooral de Amerikaanse, dan de romans over de oorlog in de verschillende landen.

In Amerika wordt de oorlog als een noodlot, een bovennatuurlijk monster beschreven, waaraan de arme beperkte mens is overgeleverd. De enige uitzondering onder de boeken over de tweede wereldoorlog was „Kruisvaarders" van Stefan Heym, die thans in de DDR woont.

Stefan Heym, die ook van Tolstoi geleerd heeft, gaf weliswaar een onovertroffen beeld van de intriges in de Amerikaanse staf en hun financiële achtergronden, maar hij kon niet het Amerikaanse of een ander westers volk in zijn grootheid tonen omdat deze volken geleid werden door de morele verliezers in de anti-fascistische strijd. Ze hebben de oorlog niet gewonnen, zoals het Sowjetvolk.

In de Sowjet-boeken is de mens vrij om zijn lot zelf te vormen, hij is aan geen enkele blinde kracht onderworpen. Omdat zijn maatschappij steeds de overwin-

naar is, vergeleken met vroegere maatschappijvormen, wordt zijn besef van verantwoordelijkheid versterkt. Hij bevindt zich immers in de voorhoede van de mensheid op haar weg vooruit, hij worstelt met problemen die de gehele mensheid gesteld worden — in plaats van de simpele honger- en begeerte-instincten, die in de gemiddelde Amerikaanse roman de doorslag geven.

Intussen maken problemen geen roman, al zijn ze nog zo verheven. Niet elke Sowjet-schrijver slaagt er in zijn grootse materiaal tot een kunstwerk te maken, zoals Kazakewitsj het deed. En zoals Galina Nikolajewa het deed in „Oogst", het boek dat met „Lente aan de Oder" de jubileumuitgave *) vormt ter gelegenheid van de tiende verjaardag van Pegasus na de oorlog.

Wat wij wel kunnen vaststellen is, dat er geen grote romans mogelijk zijn zonder een „grote inhoud", zonder levenservaring en maatschappelijk inzicht, want een belangrijke roman beeldt altijd een tijdperk uit in zijn historische ontwikkeling.

Zulk een roman is „Lente aan de Oder". Hij beschrijft de overwinning op de Hitler-strategie, de psychologie van de Sowjet-soldaten en het hogere kader, maar bovenal de grote worsteling zelf, de strijd tussen het nieuwe en het oude, politiek, strategisch en cultureel.

S. P.

KLEINE GIDS OVER DE SOWJET-UNIE

De uitgeverij Pegasus heeft met het uitgeven van de „Kleine gids over de Sowjet-Unie" (*f* 3.90) een goede slag geslagen. Onbetwist zal deze „Kleine Gids" aan een grote vraag voldoen, nu de belangstelling voor het nieuwe leven in de Sowjet-Unie aan alle kanten toeneemt en velen er naar verlangen het met eigen ogen te aanschouwen.

Voor al deze ontelbare geïnteresseerden zal de „Kleine gids over de Sowjet-Unie" als een verfrissend bad werken. Want dit boek geeft de lezers — zij het een beknopt — inzicht in de machtige ontwikkeling in de Sowjet-Unie op politiek, economisch en cultureel gebied. Het boek geeft inzicht in de maatschappelijke verhoudingen, in het doel van de socialistische maatschappij, in de binnen en buitenlandse politiek van het Sowjet-land, in de bestaansvoorwaarden der mensen, in hun streven en hun toekomstplannen. Kenmerkend in dit boek is, dat er geen verheerlijking wordt gegeven van wat bereikt is, geen utopische uitbeeldingen, geen verdoezeling van bepaalde tekortkomingen. Juist de nuchtere feiten in dit werk zijn 't, die de lezers versteld zullen doen staan van de reusachtige prestaties op elk gebied, welke de volkeren in de SowjetUnie tot stand hebben gebracht en zullen brengen. Het is deze nuchterheid en zakelijkheid, welke de lezers zullen boeien, hen zullen dwingen het boek van de eerste tot de laatste letter te lezen. Het socialisme bestaat in de wereld, het groeit met onbedwingbare kracht en toont elke dag duidelijker zijn superioriteit boven het gammele kapitalistische stelsel.

De lezer krijgt een inzicht in de geschiedenis van Rusland en de Sowjet-Unie. In 1917 erfde de Sowjet-macht een volkomen ontredderde economie. Driekwart van het land was in handen van de vijand met inbegrip van de gebieden die graan en katoen, steenkool en petroleum, ijzer en staal leverden. In de steden kon de Sowjet-macht de arbeiders slechts 50 gram zwart brood per dag verstrekken. En

*) Beide romans tezamen kosten *f* 10.90.

toch, ondanks de slechte toestanden, ondanks de jaren van interventie door vele buitenlandse legers, ondanks de belaging door de binnenlandse vijanden van de jonge Sowjet-staat, groeide de Sowjet-Unie in een fantastisch korte tijd uit tot de machtigste staat in de wereld. In het jaar 1929 kwam de grote ommekeer toen het eerste Vijfjarenplan aangenomen werd. Met een in de geschiedenis ongekende kracht schiep het volk uit het economisch achterlijke Rusland een modern, industriëel land. De tweede wereldoorlog onderbrak deze reusachtige ontwikkeling. Vele duizenden dorpen, steden en bedrijven werden verwoest, de nazi-agressie kostte het Sowjet-volk 17 millioen doden. Maar op 12 Januari 1953 reeds moest Jean Monnet te Straatsburg voor de vergadering van de KSG verklaren, dat in twintig jaar de staalproductie met een vijfde was toegenomen in West-Europa en met twee-derde in de USA. In de Sowjet-Unie echter was deze zeven keer zo groot geworden.

Over reusachtige ontwikkeling gesproken: de productie van electrische energie van de USSR, die in 1924—1925 nauwelijks de 3 milliard kilowatt-uur haalde, bedroeg in 1940 48.2 milliard KWu. In 1953 werd echter de 133 KWu overschreden.

Zo maken het de nuchtere feiten en cijfers de lezers duidelijk hoe de werkelijke ontwikkeling in de Sowjet-Unie is. Het inzicht wordt verscherpt door talrijke vergelijkende cijfers uit de kapitalistische landen en ook uit Nederland. Men krijgt een scherp beeld over de levensomstandigheden van de Sowjetmens. Over zijn inkomsten en wat hij daarmee kan doen, over de zorg, die aan hem besteed wordt, over zijn ontwikkelingskansen en zijn toekomst. Het boek geeft een inzicht in de staatsvorm en bestuursorganen van de Sowjet-Unie alsmede in de rechtspraak.

De geboorteacte van het eerste socialistische land ter wereld was tegelijkertijd een vredesvoorstel. Zo zou het blijven. De Sowjet-Unie werd van de aanvang af het bolwerk van de vrede in de wereld. Met zijn groei en toenemende macht neemt ook de kracht van de vredesbeweging in de wereld toe. De gehele structuur van het socialistische land is op het vestigen van een duurzame vrede ingesteld, opdat de Sowjet-mensen steeds rijker zullen worden, de vlucht van hun ontwikkeling steeds breder zal uitslaan, kunst en wetenschap op de hoogste toppen de mensheid zullen dienen.

De verspreiding van de „Kleine gids over de Sowjet-Unie" is daarom een politieke taak van grote betekenis. Het boek zal zeer veel mensen, die thans nog onwetend zijn, de ogen openen en daardoor het aantal vrienden van de Sowjet-Unie in grote getale doen toenemen.

G. MAAS

MAAKT HET ZOMERFEEST TOT EEN SUCCES !

Oproep van het Dagelijks Bestuur van de C.P.N.

Het Dagelijks Bestuur van de CPN besprak op zijn jongste zitting de stand van de voorbereiding voor het aanstaande Waarheid-Zomerfeest. Het stelde vast, dat in een aantal districten en afdelingen goed voorbereidend werk is verricht, waardoor daar tot nu toe een groter aantal deelnemers dan vorig jaar werd ingeschreven.

Deze resultaten laten zien, dat het Zomerfeest steeds meer aan betekenis en invloed wint in de kringen van de Nederlandse arbeidersbeweging.

Naast de afdelingen met goede resultaten zijn er afdelingen, waar het voorbereidend werk onvoldoende op gang komt.

Een nader onderzoek naar de verschillen in de resultaten toonde aan, dat de goede resultaten verkregen zijn door de werkzaamheden voor het Zomerfeest te baseren op en te verbinden aan de actuele politieke problemen en ontwikkeling. Daar waar dit niet gebeurde en de voorbereiding uitsluitend op het feestelijke karakter van de bijeenkomst werd gelegd, vertoonden de resultaten in vergelijking met andere jaren geen opwaartse lijn.

Het Dagelijks Bestuur meent daarom, de afdelingen erop te moeten wijzen dat naast het ontspannende en feestelijke karakter van het Zomerfeest deze bijeenkomst een grote politieke betekenis heeft.

Het Waarheid-Zomerfeest is in zijn voorbereiding en organisatie ten nauwste verbonden met de gebeurtenissen op politiek gebied. Het is daarbij als landelijke manifestatie van grote betekenis voor de belangrijke Kamerverkiezingen van 1956.

Ons 9e Waarheid-Zomerfeest heeft plaats, kort nadat in historische besprekingen tussen de regeringsleiders der Grote Vier, ontspanning in de internationale politieke situatie tot stand is gekomen.

Deze nieuwe hoopvolle situatie is bereikt door een jarenlange volhardende strijd der volkeren. Deze strijd voor de vrede mag niet verslappen, maar moet met kracht worden voortgezet tot een duurzame vrede is gevestigd.

Ook het Nederlandse volk moet daarin zijn bijdrage leveren. Het is ten nauwste bij de belangrijke vraagstukken van oorlog en vrede, zoals het Duitse vraagstuk en het verbod van atoom- en andere vernietigingswapens, betrokken.

Om de toekomst van ons land veilig te stellen is strijd voor verandering der buitenlandse politiek noodzakelijk; dat betekent strijd tegen de reactie, tegen het Mandement.

De historische resultaten van Genève scheppen de mogelijkheid om uitgebreider en massaler dan voorheen de democratische, vredelievende krachten bijeen te brengen om die verandering der buitenlandse politiek te bewerkstelligen. De kern van die democratische krachten is de arbeidersklasse.

Haar eenheid tot stand te brengen is daarom een der dringendste taken van het moment. Die eenheid begint zich te ontwikkelen, zoals blijkt in talrijke loonacties in de afgelopen weken.

Het Waarheid-Zomerfeest kan in die strijd voor de eenheid een positieve bijdrage leveren.

Het Zomerfeest moet een demonstratie worden van de vastbesloten strijdwil van de actiefste delen der arbeidersklasse, voor vrede en loonsverhoging.

Die betekenis bekend maken, zal de mogelijkheid openen talrijke sociaaldemocratische en partijloze werkers aan ons Zomerfeest te doen deelnemen.

Het zal voor hen tevens een verdere kennismaking zijn met hun communistische kameraden, hetgeen een bijdrage tot het naderbij brengen van de eenheid vormt.

De activiteiten en het welslagen van het Waarheid-Zomerfeest zijn ook ten nauwste verbonden met de werving van nieuwe abonné's.

De voorbereidingen tot het Zomerfeest scheppen de mogelijkheid tot versterking van onze krant.

Het Dagelijks Bestuur besloot, alle

partijgenoten en sympathiserenden op te roepen actief aan de voorbereidingen van het Zomerfeest deel te nemen. Het vraagt de afdelingen der Partij hun inspanningen zo mogelijk te vergroten en tot aan de laatste dag voort te zetten, opdat het aantal deelnemers zo groot mogelijk zal zijn.

Het Dagelijks Bestuur der CPN

Amsterdam, 19 Augustus 1955.

Niet bestaande atoom-„geheimen"

Naast talrijke andere argumenten waaruit de onjuistheid van de aanklacht tegen Julius en Ethel Rosenberg en Morton Sobell is gebleken, hebben deskundigen aangevoerd, dat de Sowjet-Unie de atoom-„geheimen" van de Verenigde Staten nooit nodig heeft gehad.

In dit verband verdient de aandacht een verklaring van een Nederlandse atoom-expert, welke verklaring los van de zaak Rosenberg en Morton Sobell werd afgelegd. Volgens de Nieuwe Rotterdamse Courant van 20 Augustus 1955 is Prof. Dr. J. H. de Boer, wetenschappelijk raadgever der Staatsmijnen en buitengewoon hoogleraar aan de Technische Hogeschool te Delft, onlangs in Moskou geweest. Hij vertegenwoordigde op de aldaar gehouden atoom-conferentie de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Het blad meldt, dat hem het hoge peil van de Russische atoom-kennis en -techniek was opgevallen. Hieraan had Prof. de Boer dit toe toe voegen: **„Dit niveau van de Russische techniek is niet aan navolging van in het Westen behaalde resultaten te danken... Het peil van de Russische wetenschap is dus niet aan het volgen van buitenlandse voorbeelden te danken."**

Amerikaanse jury wees de koude oorlog af

Een uit Amerikaanse staatsburgers samengestelde jury te Dayton (Ohio, USA) heeft op 18 Juni jl. ingenieur Benjamin Smilg o n s c h u l d i g verklaard aan meineed. De voornaamste getuige tegen hem was de heer Harry Gold. Nadat Smilgs verdediger gedeelten had aangehaald uit het kort geleden verschenen boek van John Wexley, „Het Vonnis over Julius en Ethel Rosenberg", waarin o.m. wordt aangetoond, dat Gold vroeger voor de rechtbank leugens heeft verteld, gaf de jury te kennen g e e n geloof te hechten aan Golds spionage-verhalen.

Zoals bekend komt ook Wexley tot de slotsom, dat Julius en Ethel Rosenberg onschuldig ter dood zijn gebracht en dat Morton Sobell in 1951 onschuldig in de gevangenis verdween, veroordeeld tot dertig jaar. De schrijver verlangt herziening van de gehele zaak, aldus het „United States Report" van Juli-Augustus 1955.

McCarthyism = Onfatsoen bij onderzoek

Het afwijzend oordeel van het Amerikaanse volk ten aanzien van McCarthy's methoden uit zich bijvoorbeeld in het woordgebruik. De officiële Amerikaanse taalwetenschap heeft daaraan niet kunnen voorbijgaan. De nieuwe druk van de „American College Dictionary" bevat het woord M c C a r t h y i s m en geeft daarvan drie betekenissen op, waaruit blijkt, dat de Amerikaanse spraakmakende gemeente het optreden van McCarthy en trawanten steeds meer doorziet:

„1. Openbare aanklacht wegens onbetrouwbaarheid, vooral wegens procommunistische activiteit, veelal niet gesteund door bewijzen of gegrond op zwakke, aanvechtbare of niet ter zake doende getuigenissen;

2. oneerlijkheid bij onderzoekingsmethoden;

3. voortdurend speuren naar een onthulling van onbetrouwbaarheid, vooral op regeringsbureaus."

thans verkrijgbaar:

hoe

een

goed communist

te zijn

door **lioe sjao-sji**

een waardevolle en onmisbare verhandeling over de communistische partij, en de levenshouding van communisten, op briljante wijze samengevat door lioe sjao-sji, één der leidende figuren in de communistische partij van china.

114 blz. ingenaaid
kleurig omslag
f 1.20

pegasus / amsterdam

zojuist verschenen:

Kleine gids over de Sowjet-Unie

iets nieuws voor Nederland!

Een gids veronderstelt reizen. En voor hoevelen is een reis naar de Sowjet-Unie niet iets, dat boven aan het verlanglijstje staat?
Helaas kan niet iedereen zich persoonlijk op de hoogte gaan stellen van het leven in de Unie van Socialistische Sowjetrepublieken. Maar speciaal voor hen, die zo'n grote reis niet kunnen maken, bieden wij thans deze gids aan, die het mogelijk maakt een afgerond beeld te vormen van het grote land van het socialisme.
Uiteraard heeft deze gids een beknopt karakter. Overal kijken kunnen we niet. Maar in kort bestek leren we toch honderden en nog eens honderden feiten kennen over natuur en bevolking, de talen, de geschiedenis, wetenschap en kunst, de economie, vraagstukken van huisvesting, voeding en kleding, grondwet en staatsinrichting en over vele andere tientallen onderwerpen.
Dit boek is een encyclopaedie van alle dingen die u van de Sowjet-Unie wilt weten of wilt naslaan. Hoe dikwijls leest u een artikel of een boek, waarbij u op vreemde namen of begrippen stuit. Onze gids zal u op deze vragen antwoord kunnen geven. Onze gids bevat verder voor hen die zich in het onderwerp verder willen verdiepen een literatuur-overzicht, terwijl een uitgebreide kaart van de Sowjet-Unie (in kleuren) is opgenomen. Het boek wordt besloten met de voornaamste data uit de geschiedenis van Tsaristisch Rusland en de USSR.

een onmisbaar boek voor allen die belangstelling hebben voor de Sowjet-Unie

onmisbaar voor iedere krantenlezer

belangrijk voor scholier en student

het eerste boek met feiten en cijfers over de Sowjet-Unie bijgewerkt met de laatste gegevens

in geplasticeerde band in 2 kleuren
212 blz.

f 3.90

pegasus

alom in de boekhandel verkrijgbaar

November 1955

Politiek en Cultuur

30 cent

DE VERKIEZINGEN IN INDONESIË

VREEDZAME COËXISTENTIE IS MOGELIJK EN NOODZAKELIJK

DE VAKBEWEGING IN DE SOWJET-UNIE

DE OCTOBERREVOLUTIE ALS BONDGENOTE VAN ONS NATIONALE BESTAAN

DE SITUATIE OP DE KAPITALISTISCHE WERELDMARKT

15e jaargang, nr 11

NOVEMBER 1955

Vreedzame coëxistentie — mogelijk en noodzakelijk	*Jaap Wolff*	625
De Octoberrevolutie — bondgenote van Nederlands nationale bestaan	*J. Snellen*	632
Indonesische verkiezingen — nederlaag voor Romme	*H. de Vries*	640
De nieuwe tijd is werkelijkheid	*G. Geelhoed*	648
De normalisatie van de Oost-West-handel en de situatie op de kapitalistische wereldmarkt	*Damerius*	653
De vakbeweging in de Sowjet-Unie	*J. Bussink*	658
Is de Sowjet-Unie mooi?	*D. Desanti, C. Varlin*	664
Steunt de wetenschap het geloof?	*J.A.N. Knuttel*	669
Ons gesprek met de massa	*R. v. Sch.*	671
Bouwkunst en nationaliteit	*Busken Huet*	675
„Hoe een goed communist te zijn"	*S. Geugjes*	678
„Oogst"	*Tr. v. d. M.*	681
Bespreking van een Nederlands historisch werk in een Sowjet-tijdschrift		683
Versterkt De Waarheid — Oproep van het Dag. Bestuur		
Varia		688

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,
Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is ƒ 3,50 per jaar, ƒ 1,75 per half jaar,
losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15e jaargang no. 11 November 1955

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het
marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

VREEDZAME CO-EXISTENTIE MOGELIJK EN NOODZAKELIJK

Sinds in 1917 de eerste socialistische staat geboren werd, heeft deze zich in zijn betrekkingen met de hem omringende kapitalistische landen laten leiden door het beginsel van het vreedzaam naast elkaar bestaan van de twee maatschappelijke stelsels!

Op dit beginsel heeft de Sowjet-Unie haar buitenlandse politiek gegrondvest. Consekwent en volhardend heeft zij deze door alle stormen der internationale gebeurtenissen voortgezet.

Door haar optreden voor de vrede, waarmee de Sowjet-macht de belangen van alle volkeren verdedigde, heeft de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie zich de sympathie verworven van honderden millioenen mensen. De door haar met kracht naar voren gebrachte ideeën worden steeds meer bepalend voor de verhoudingen tussen de staten. Zoals de conferentie te Genève van de regeringsleiders der Grote Vier heeft getoond, kunnen de geschillen en vraagstukken opgelost worden als het beginsel van de vreedzame coëxistentie en samenwerking van landen met verschillende maatschappijvorm in acht wordt genomen.

Geen Potemkin-dorp, maar onontkoombare realiteit.

Vele malen is al gepoogd dit principe van vreedzaam naast elkaar bestaan voor te stellen als een houding, die voortkomt uit een opportunistische waardering van de toestand van het ogenblik of als een diplomatieke manoeuvre om de wederpartij een blinddoek voor te binden. Nog verleden jaar, bij de behandeling van de begroting van buitenlandse zaken, zei minister Luns, een der verdedigers en uitvoerders van de politiek van de koude oorlog, dat de gedachte van coëxistentie deed denken „aan de toneeldorpen, waarlangs Potemkin Catherina de Grote voerde, toen zij een bezoek bracht aan door armoede en ellende geteisterde provincies." Als een kunstmatig geconstrueerd bedenksel, een schijn die de werkelijkheid moet verbergen, trachten de politici van de koude oorlog de gedachte der coëxistentie voor te stellen.

Niets evenwel is minder waar. De mogelijkheid van het vreedzaam naast elkaar bestaan is geen illusie; ze is een realiteit die de voorstanders van de „politiek van kracht," Romme, Luns en hun gelijken niet kunnen wegredeneren en die zich in weerwil van al hun gedoe zal doorzetten.

Lenins theorie van de socialistische revolutie, — een theorie waarvan de juistheid door het leven is bevestigd, — maakt het duidelijk hoe het komt, dat een vreedzaam samenleven mogelijk en noodzakelijk is.

Het kapitalisme ontwikkelt zich in zijn monopolistische stadium, dat de naam imperialisme draagt, in economisch en politiek opzicht uiterst ongelijkmatig. Op elk gebied wijzigen zich de krachtsverhoudingen tussen de kapitalistische staten snel. Dit leidt tot scherpe botsingen, crises en militaire conflicten. Deze verzwakken het front van het imperialisme en maken het de werkers van het land, dat de zwakste schakel is, mogelijk het te doorbreken.

Lenin formuleerde dit in zijn in 1915 geschreven werk „Over de leuze van de Verenigde Staten van Europa" op de volgende wijze:

> „De ongelijkmatigheid van de economische en politieke ontwikkeling is een onvoorwaardelijke wet van het kapitalisme. Hieruit volgt, dat de overwinning van het socialisme aanvankelijk in enkele kapitalistische landen, of zelfs in één, afzonderlijk genomen kapitalistisch land mogelijk is."

De overige wereld blijft derhalve nog kapitalistisch en een min of meer langdurige periode, — want de voorwaarden voor het tot stand komen van het socialisme blijven zich ongelijkmatig ontwikkelen, — een geheel historisch tijdvak dus, zullen er twee stelsels naast elkaar bestaan.

De vraag is nu hoe zij zullen samenleven.

De socialistische Sowjet-staat maakte reeds in zijn eerste daden en verklaringen duidelijk, hoe hij deze vraag beantwoordde. „De Sowjetrepubliek wil in vrede leven met alle volken en al haar krachten richten op de binnenlandse opbouw," zei in December 1919 het Sowjet-congres (het toenmalige parlement) in een resolutie, die door Lenin was opgesteld. Naast het streven naar vreedzaam samenleven wordt hier dus ook het motief omschreven. Daar het socialisme niet hoeft te jagen op maximum-winsten ten koste van anderen richt het al zijn krachten op de opbouw van het nieuwe maatschappij-stelsel.

Hoe antwoordden nu de kapitalistische landen? Het vreedzaam naast elkaar bestaan is ook voor hen van belang. Betrekkingen op economisch, politiek, cultureel en, zoals de Tweede Wereldoorlog leerde, zelfs op militair gebied kunnen aangeknoopt worden en zich tot wederzijds voordeel ontwikkelen. Zij kunnen ook afwijzend antwoorden en in plaats van een vreedzaam, een oorlogvoerend bestaan kiezen. Beginnen zij deze strijd dan loopt dit, zoals de geschiedenis heeft getoond, altijd slecht met hen af. De pogingen om de macht van het kapitalisme te herstellen en vrij geworden volken weer onder het juk te brengen, zijn gedoemd tot mislukking.

De mogelijkheid tot vreedzame coëxistentie is er dus steeds; de wens ertoe bestaat evenwel niet altijd in zekere kringen. Dezen moeten ertoe genoopt worden en daarop is het actieve optreden van de buitenlandse politiek van de Sowjet-staat gericht. „Wij zullen ons zelf de voorwaar-

den veroveren, onder welke wij naast de kapitalistische mogendheden kunnen bestaan," schreef Lenin in November 1920.

Samenvattend: Het naast elkaar bestaan op vreedzame wijze is mogelijk, noodzakelijk en onvermijdelijk. Zo was het toen nog alleen de Sowjet-Unie bestond, des te meer geldt het nu, nu reeds een reeks landen met tezamen een derde deel van de wereldbevolking het socialisme en communisme opbouwen. Het naast elkaar bestaan van socialisme en kapitalisme en de vreedzame wedijver tussen deze stelsels is in de huidige étappe van de historische ontwikkeling de kenmerkende bijzonderheid. Dat is een feit, dat niet uit de weg gegaan kan worden en waarmee rekening moet worden gehouden. Wie dit niet wil doen, zoals de voorstanders van de „politiek van kracht" neemt een irreële, perspectiefloze houding in.

Export van revolutie?

Op een van de argumenten, die de politici van de koude oorlog tegen de vreedzame coëxistentie aanvoeren, moet nog apart worden ingegaan.

Het is de redenering, dat met de Sowjet-Unie niet kan en mag worden samengewerkt, omdat zij de drijvende kracht is achter de beweging naar nationale en sociale bevrijding, die zich overal in de wereld ontplooit. Een van de meest bezeten vertegenwoordigers van deze opvatting is in ons land Fr. Goedhart, die bij het reeds genoemde debat in de Tweede Kamer zei, dat het „Sowjet-blok" moest ophouden „met het organiseren van stakingen, opstanden en het stoken van onrust in de vrije wereld." Hij werd daarbij door Luns geestdriftig bijgevallen.

Dit sprookje over de „export" van de revolutie wordt al zo lang gecolporteerd als de Sowjet-Unie bestaat. De leiders van de Sowjet-Unie hebben met eindeloos geduld geantwoord, dat revoluties, grote sociale veranderingen, niet aan andere volken kunnen worden opgelegd of opgedrongen, maar dat zij rijpen in het proces van de historische ontwikkeling van een land en uitbreken op een ogenblik, dat bepaald wordt door een geheel complex van binnen- en buitenlandse oorzaken. Over de trotzkistische opvatting, dat revoluties doorgedreven konden worden, zei Lenin, dat dit „een volledige breuk met het marxisme" is.

De gedachte van de co-existentie houdt natuurlijk niet in, dat de marxisten eraan twijfelen of het socialisme op wereldschaal zal overwinnen. Maar de waardering van het perspectief van het kapitalisme is iets anders dan de verhouding tussen de bestaande socialistische en kapitalistische landen.

Een van de beginselen van het vreedzaam naast elkaar bestaan is, zich niet te mengen in de binnenlandse aangelegenheden van andere landen.

De Sowjet-Unie heeft zich hieraan steeds gehouden. Maar deze stelregel geldt voor beide stelsels. De voorstanders van de „politiek van kracht" willen echter anders; zij willen ingrijpen in de landen, die een nieuw leven opbouwen en bazelen over „bevrijding," „terugdringing van het communisme" e.d. Krijgen zij hun zin niet, dan is volgens hen coëxistentie niet mogelijk. Het is duidelijk, dat zo'n streven geen succes kan hebben en dat zij, die zo blijven redeneren zich op een doodlopende weg bevinden.

Oost-West-handel economische grondslag

De economische grondslag van de vreedzame coëxistentie wordt gevormd door de internationale economische betrekkingen.

Naarmate de economie van een land zich ontwikkelt, groeit de behoefte naar uitbreiding van economische banden met andere landen. Dit is een economische wet, die onontkoombaar is. Onder het kapitalisme wordt ze verwezenlijkt door middel van uitbuiting en knechting. Tussen socialistische en kapitalistische landen kunnen deze betrekkingen echter alleen ontwikkeld worden op grondslag van gelijkheid en wederzijds voordeel. De Sowjet-Unie, de Chinese Volksrepubliek en de volksdemocratische landen hebben hun bereidheid hiertoe reeds vele malen uitgesproken en bevorderen een verwezenlijking ervan.

De kapitalistische landen hebben een uitbreiding van de handelsbetrekkingen nodig. Duidelijker wordt dit nu de economische moeilijkheden in deze landen toenemen en de afzetproblemen steeds groter worden. Lange tijd zijn de Amerikaanse monopolisten erin geslaagd om de uitbreiding van deze handel tegen te gaan, ja hem zelfs aanzienlijk in te krimpen. Doch dit wordt hun voortdurend moeilijker. De economische wetten zetten zich uiteindelijk door, al kunnen ze tijdelijk in hun werking worden geremd.

Op de kapitalistische wereldmarkt ontstaat langzamerhand een hergroepering van krachten door het weer op het toneel verschijnen van de Japanse en West-Duitse concurrentie. Engeland en Frankrijk hebben hun positie, die vlak na de oorlog ernstig verzwakt was, weer versterkt. Op de nauwer geworden kapitalistische markt is een slag op leven en dood aan de gang, die dwingt tot uitbreiding van de handelsbetrekkingen met de socialistische wereldmarkt.

De door de Amerikanen opgestelde lijst van goederen, welke niet uitgevoerd mogen worden naar de socialistische landen moest reeds enkele malen herzien worden. In handelskringen wordt op verder gaande wijzigingen aangedrongen. Onder druk van deze kringen zei dr Drees begin October in de Tweede Kamer bij de Algemene Beschouwingen, dat Nederland aandringt op „een beperkte opvatting" van dit verbod tot handeldrijven. Het Centraal Orgaan voor de economische betrekkingen met het buitenland, waarmee alle grote zakenkringen verbonden zijn, wees er (in zijn tweede kwartaalverslag van dit jaar) op, dat de lijst t.a.v. China nog meer verboden bevat, dan die met de Sowjet-Unie en verlangde, dat dit verschil in handelspolitieke gedragslijn opgeheven zou worden. „Het zou," aldus het rapport „de pogingen van het Nederlandse bedrijfsleven, de handel met de Chinese Volksrepubliek wederom tot leven te wekken, in hoge mate ten goede komen."

De laatste tijd breidt zich onder invloed van al deze factoren de Oost-West-handel iets uit. Ook voor Nederland is dit het geval, met uitzondering echter van de handel met de Chinese Volksrepubliek.

Er zijn evenwel nog grote mogelijkheden om de handel uit te breiden.

De bekende Britse publicist Andrew Rothstein haalt in zijn onlangs verschenen werk „Peaceful Coexistence" (Londen 1955) een U.N.O.-rapport aan, waarin gezegd wordt, dat veertien West-Europese landen, die nu gezamenlijk voor een bedrag van 470 millioen dollar naar de

Sowjet-Unie en de volksdemocratische landen exporteren, de mogelijkheid hebben om voor een bedrag van 1450 millioen dollar uit te voeren. Voor de invoer bedraagt dit resp. 580 mln dollar en 2000 mln dollar als te bereiken mogelijkheid.

Naast de economische banden kunnen ook de culturele en sportbetrekkingen zich uitbreiden, terwijl de laatste tijd gebleken is, dat er ruime gelegenheid is voor het aanknopen van contacten tussen de parlementen.

„Geest van Genève" contra „politiek van kracht."

Op politiek gebied is de grondslag voor het vreedzaam naast elkaar bestaan het erkennen van de nationale souvereiniteit en gelijkheid van de andere landen, het zich niet mengen in hun binnenlandse aangelegenheden en het uitvoeren van de op zich genomen verplichtingen.

Deze grondslag kan pas duurzaam zijn, als de koude oorlog, de „politiek van kracht" wordt beëindigd en de ontspanning in de internationale betrekkingen, wat sinds kort „de geest van Genève" genoemd wordt, zich doorzet.

De nederlaag, die de koude oorlog in Genève geleden heeft, gaf de gedachte van de vreedzame coëxistentie nieuwe kracht; ook in de kringen der burgerlijke politici verwierf zij zich nieuwe aanhangers. Tot uitdrukking komt dit in de drang naar vermindering van de militaire uitgaven, in het streven naar uitbreiding van de contacten op economisch, cultureel en parlementair gebied, in het zoeken naar oplossingen voor de vraagstukken van ontwapening, verbod van het atoomwapen en Europese veiligheid.

De Sowjet-Unie heeft door een reeks daden na de conferentie van Genève getoond, dat zij niet alleen in woorden streeft naar het herstel van het internationale vertrouwen en naar samenwerking met alle landen. Zij vestigde diplomatieke betrekkingen met West-Duitsland, besloot haar militaire basis te Porkkala over te dragen aan Finland, demobiliseerde 640.000 man en versterkte haar economische en culturele betrekkingen met een reeks landen.

In de Westelijke landen zijn er evenwel kringen, die de koude oorlog willen voortzetten en de „geest van Genève," die voor hen het spook van Genève is, weer tot het verleden willen doen behoren.

Hun stem klonk door op de onlangs gehouden N.A.T.O.-conferentie, waar een aantal generaals bezwoer, dat de militaire uitgaven niet omlaag, maar omhoog moesten en waar elk streven naar vermindering van de bewapening door hen met afschuw werd bejegend.

Hun stem klinkt ook in de pogingen om de zaak van een Europees veiligheidspact afhankelijk te stellen van de oplossing van het Duitse vraagstuk, waartoe zij nota bene eerst extra moeilijkheden in de weg hebben gelegd door de Parijse accoorden en de hiermee verbonden remilitarisatie van West-Duitsland. Als argument tegen de coëxistentie wordt dan aangevoerd, dat deze de splitsing van Duitsland zou vereeuwigen.

Dit is onjuist. De coëxistentie berust op het principe van de souvereiniteit, van het zelfbeschikkingsrecht van de volken. Wat Duitsland betreft betekent het, dat het Duitse volk zelf de verantwoordelijkheid

draagt voor zijn hereniging, dat vertegenwoordigers van beide delen van Duitsland met elkaar dienen te spreken en overeenkomsten treffen. Dit wordt bevorderd door de normalisering van de betrekkingen zowel met de West-Duitse Bondsrepubliek als met de Duitse Democratische Republiek, zoals de Sowjet-Unie heeft gedaan en zal verder worden gediend door het scheppen van een veiligheidsstelsel, waarin aanvankelijk beide delen van Duitsland zijn opgenomen. De verdergaande ontspanning en de verzekering van de veiligheid van de Europese staten zal juist de voorwaarden scheppen om Duitsland tot een vredelievende, democratische staat te verenigen.

Romme, apostel van de koude oorlog.

In Nederland is het vooral Romme, die streeft naar de terugkeer van de failliet gegane koude oorlog. Hij wil verhinderen, dat deze nederlaag in ons land wordt doorgetrokken en de hierop steunende regeringskoers wordt gewijzigd. Dit zou toch op binnenlands gebied de ontspanning tussen de tegenstanders van Romme bevorderen en zijn volslagen nederlaag binnen het bereik brengen.

Romme c.s. willen juist Nederland laten optreden als een van de gangmakers bij het doorzetten van de „politiek van kracht." Vandaar, dat hij zich bij de onlangs gehouden Algemene Beschouwingen over de begroting 1955—1956 richtte tegen de gedachte van vermindering der spanning en, Staf tot getuige nemend, verlangde, dat „de noodzaak van een belangrijke voortgezette inspanning" (op militair gebied) duidelijk zou worden gesteld. Welter, zijn nieuwe partner en toekomstige lijstgenoot, verlangde voortzetting van de leuze „peace through strength," vrede door kracht, de Engelse of beter Amerikaanse term voor de koude oorlogspolitiek, die Welter blijkbaar niet bij de Nederlandse naam durft te noemen in verband met de afkeer van de kiezers ervan.

Ook in ons land treedt onder invloed van de gebeurtenissen in Genève en daarna evenwel een verandering in. De tegenstellingen tussen voor- en tegenstanders van de „politiek van kracht" verscherpen zich.

De erkenning van de mislukking van de „politiek van kracht" kwam in bedekte woorden tot uitdrukking in de Troonrede, hoewel de begroting zelf de voortzetting ervan nog dient. Bij de Algemene Beschouwingen sloegen de fractie-voorzitter van de P.v.d.A. Burger en minister-president Drees een andere toon aan dan Romme. Dr Drees deed zelfs de uitspraak, dat Nederland het atoomwapen niet als eerste zou gebruiken en dat Nederland zou meewerken aan de ontspanning, voor zover dit in zijn vermogen lag.

Het zijn nog woorden, maar ze tonen aan, dat er iets aan het veranderen is. Nu moeten deze woorden tot werkelijkheid worden gemaakt. Romme zal geen kans mogen krijgen zijn plannen tot verscherping van de spanning uit te voeren. Concrete maatregelen om een bijdrage tot de ontspanning te leveren zijn nodig. Het eerste dat geschieden kan, en uit economisch oogpunt zelfs moet, is het verminderen van de militaire uitgaven.

Ook verdient navolging het voorbeeld, dat de Sowjet-Unie heeft gegeven met de ontruiming van de laatste militaire basis, die ze had op vreemd grondgebied. De Amerikaanse basis, die in ons land op Soester-

berg gevestigd is, zal moeten verdwijnen. Dan zal een van de banden worden losgemaakt, waarmee de Amerikaanse leidende kringen ons land willen verhinderen een eigen, onafhankelijke politiek te voeren.

De Britse minister MacMillan heeft onlangs verklaard, dat de opvattingen over de „politiek van kracht" verouderd zijn. Het is verheugend zoiets te horen. Maar het moet verder gaan. Deze opvattingen moeten verdwijnen en begraven worden in het stof van de archieven. Door daarvoor te strijden, samen met de Sowjet-Unie en de andere landen van het vredeskamp, kunnen de volkeren het vreedzaam naast elkaar bestaan afdwingen.

Door zo'n vreedzame coëxistentie wordt de veiligheid van ons land gediend en zijn onafhankelijkheid gevestigd. De scheppende krachten van ons volk zullen zich kunnen ontplooien en het zal nieuwe daden kunnen verrichten op de weg naar de vooruitgang.

JAAP WOLFF

Maaltijd langs de weg in Djakarta.

DE OCTOBERREVOLUTIE

bondgenote van Nederlands nationale bestaan

„Kameraden, rood-armisten en rode matrozen, officieren en politieke commissarissen, partisanen en partisanes! De gehele wereld verwacht van U de kracht, nodig om de roofzieke Duitse horden te kunnen vernietigen. De onderdrukte volkeren van Europa, welke onder het juk der Duitse indringers zijn geraakt, zien naar U op als naar hun bevrijders. De grote roeping van bevrijders is U ten deel gevallen."

(Stalin op 7 November 1941 in zijn redevoering bij de parade van het Rode Leger.)

Op 4 Januari 1933 besloten de Duitse imperialisten de staatsmacht in de handen van Hitler en zijn fascistenbende te leggen. Dit gebeurde op een bijeenkomst in de buurt van Keulen, waarop Von Papen en Von Hindenburg aanwezig waren. Vóór het einde van de maand moest Hitler de macht overnemen om Duitsland in het harnas te steken en het uit te rusten voor de verovering van de wereld — de vestiging van het 1000-jarige „Reich."

Drie dagen na deze bijeenkomst sprak Stalin in Moskou voor het Verenigde Plenum van het Centraal Comité der Communistische Partij over de resultaten van het eerste socialistische 5-jarenplan, dat in 4 jaar tijds was voltooid.

Stalin zei o.m.:

„Wij hadden geen ijzer- en staalindustrie, de grondslag voor de industrialisatie van het land. Wij hebben haar thans.

Wij hadden geen tractorenindustrie. Wij hebben haar thans.

Wij hadden geen automobielindustrie. Wij hebben haar thans.

Wij bouwden geen draaibanken. Wij bouwen ze thans.

Wij hadden geen moderne chemische industrie van enige betekenis. Wij hebben haar thans.

Wij hadden geen industrie van werkelijke betekenis voor het vervaardigen van landbouwmachines. Wij hebben haar thans.

Wij hadden geen vliegtuigindustrie. Wij hebben haar thans.

Wat betreft de productie van electrische energie stonden wij op de allerlaatste plaats. Thans zijn wij naar een van de eerste plaatsen opgeklommen.

Wat betreft de productie van petroleumproducten en steenkool stonden wij op de laatste plaats. Nu zijn wij op een van de eerste plaatsen gekomen.

Wij hadden slechts één enkele steenkool- en hoogovenbasis in de Oekraïne, waarmede wij het nauwelijks klaarspeelden. Wij hebben bereikt, dat wij niet alleen deze basis omhoog brachten, maar dat wij tevens een nieuwe steenkool- en hoogovenbasis in het Oosten schiepen, die de trots is van ons land."

Met deze woorden deelde Stalin de wereld mede, dat het achterlijke agrarische Rusland door de kracht van het socialisme tot een wereldmacht van de eerste orde was geworden.

In de 12 jaren, die hierop volgden verloor en herkreeg Nederland zijn nationale bestaan. Het verloor het aan het Duitse imperialisme, dat in zijn stormloop naar de 1000-jarige wereldheerschappij met zijn hele macht over de lage landen aan de zee heen viel.

Het herkreeg zijn nationale bestaan, toen het Duitse imperialisme zich in deze schijnbaar niet te stuiten stormloop tenslotte op de macht van het socialisme te pletter liep.

Sindsdien weet Nederland, dat het door de Russische October-revolutie van 1917 een machtiger en betrouwbaarder bondgenoot voor zijn nationale bestaan heeft gekregen dan het ooit in de vorige 350 jaren van zijn eigen geschiedenis heeft gehad.

*

Het Pruisische militarisme bleek reeds bij zijn ontstaan in het midden van de 18de eeuw een bedreiging voor onze nationale zelfstandigheid.

Sedert het in het midden van de 19de eeuw zijn stempel op de kapitalistische ontwikkeling van Duitsland zette en de vormende kracht werd van het Duitse imperialisme, is het een permanent gevaar geweest voor het bestaan van Nederland als natie.

Men leze er slechts List en Von Treischke op na, de economische en politieke theoretici en grondleggers van het Duitse imperialisme. De kern van hun ideeën, waarmee tot de dag van vandaag de Duitse econoom, diplomaat en militair wordt opgevoed, is deze: Om de macht van Duitslands industrie en handel over de wereld uit te breiden is het noodzakelijk, dat o.m. de bij het verval van het Heilige Roomse Rijk afgescheiden „provincie Holland" weer bij het Duitse Rijk wordt gevoegd, zodat het Duitse Rijk de beschikking krijgt over de monding van de Rijn en een zeemogendheid kan worden.

De onwil om het bestaan van een zelfstandig Nederland — het resultaat van drie eeuwen nationale geschiedenis — te aanvaarden, is van het begin af aan een van de meest kenmerkende wezenstrekken van het Duitse imperialisme geweest.

Voordat het Duitse imperialisme in 1940 de „endgültige" stap deed om de „historische onrechtvaardigheid" van Nederlands nationale bestaan ongedaan te maken, heeft het vele pogingen in deze richting ondernomen.

De toestand werd voor Nederland reeds critiek in de jaren 1860—1870, toen het Pruisen van Bismarck „met bloed en ijzer" de Duitse eenheid smeedde — Oostenrijk beoorloogde, Denemarken Sleeswijk-Holstein ontnam en Frankrijk Elzas-Lotharingen.

Groen van Prinsterer, oud-minister Bosscha en Thorbecke hebben het Nederlandse volk herhaaldelijk voor dit Duitse imperialistische gevaar gewaarschuwd.

> „Gevestigde rechtsbetrekkingen worden niet meer geteld," zei Thorbecke in de Tweede Kamer. „Wij hebben te doen met een algemene crisis, een streven naar militaire grootheid, dat op onderdrukking van de minder machtige moet uitkomen."

En Groen van Prinsterer citeerde in een fel anti-Pruisisch geschrift de woorden van Willem de Zwijger:

„Om U de waarheid te zeggen; wij zien dat gij ons wilt uitroeien en wij willen niet uitgeroeid worden."

Bismarck wist echter, dat Duitsland nog niet sterk genoeg was om oorlog te voeren met Engeland, hetgeen het onvermijdelijke gevolg zou zijn geweest van de annexatie van Nederland. Wel liet hij langs diplomatieke wegen Nederland de wenselijkheid van vereniging met Pruisen onder ogen brengen, maar voor officiële stappen achtte hij de tijd nog niet rijp.

„Nog in geen 10 jaar zal Pruisen er misschien aan kunnen denken iets te ondernemen dan nadat het eten (Elzas Lotharingen . . .) gezakt is," zo stelde hij Engeland gerust.

Maar terzelfdertijd verzekerde Von Treischke, dat „de grote gang der Duitse zaak, de eenheid van het Rijk van de Oostzee tot aan de Bodenzee, zich niet meer laat remmen door het geschreeuw van kleine volken, die voorbije dagen niet kunnen vergeten...."

Herhaalde pogingen

Na 1870 werd de Duitse annexatielust in Nederland als een voortdurende bedreiging gevoeld. Prof. Tellegen, de rector-magnificus van de Groningse universiteit, waarschuwde in dat jaar in zijn rectorale rede het Nederlandse volk, „dat Duitsland ons, zoals men dat thans daar noemt, onze „ureigene" nationaliteit weer op zou willen dringen." En hij besloot zijn rede met de oproep: „Geen autoriteit maar vrij onderzoek, geen autoriteit maar zelfregering, niet Duits maar Nederlands."

In 1886 was het Friedrich Engels, die Domela Nieuwenhuis op het gevaar wees.

„Het volgend jaar zal het 100 jaar geleden zijn, dat de Pruisen hun eerste rooftocht naar Holland ondernamen en niets zou Bismarck meer verheugen dan dat hij het 100-jarig jubileum van deze „heldendaad" door annexatie zou kunnen vieren."

„In de gehele periode tussen 1870 en 1940 heeft Duitsland herhaaldelijk pogingen aangewend om Nederland in zijn greep te krijgen, in die tijd voornamelijk langs de weg van een tolunie of een andere vorm van inlijving in de Duitse handelspolitiek.

In de historie is ook bekend geworden het geheime schrijven van Keizer Wilhelm II aan Koningin Wilhelmina tijdens de Russisch—Japanse oorlog, waarin hij met militaire bezetting van de Nederlandse Noordzeehavens dreigde. In de wereldoorlogen werd Nederland van het hoogste strategische belang voor de Duitse oorlogvoering tegen Engeland."

(Paul de Groot in zijn rede op het 17de congres van de CPN in April 1955.)

*

Men zou met succes de stelling kunnen verdedigen, dat reeds in 1914—1918 Nederland door het socialisme werd gered van de onderwerping door Duitsland. Het was het socialisme, dat het 't Duitse

imperialisme onmogelijk maakte de overwinning op de Franse en Engelse tegenstander te behalen.

Nog in de grote veldslagen van Mei en April 1917 toonde het Duitse imperialistische leger zich sterker dan de Engelse en Franse legers. In de grote slag van Vlaanderen van Augustus 1917 bleek, dat ook de deelneming van Amerikaanse troepen aan de oorlog de balans niet in het nadeel van de Duitse krijgsmacht had doen overslaan.

De crisis van het Duitse imperialisme — vrijwel alle geschiedschrijvers zijn het hierover eens — begon met de Februari-revolutie in Rusland, de voorloper van de October-revolutie.

De invloed van deze revolutionnaire beweging zoog in Duitsland de arbeidersklasse uit het imperialistische kamp, waarin zij door haar rechtse socialistische leiders was gemanoeuvreerd. Op de Duitse vloot brak een muiterij uit; Wilhelm moest in Pruisen — zijn sterkste burcht — het directe en geheime kiesrecht beloven; Rijkskanselier Bethmann Hollweg, die in 1914 de neutraliteitsgarantie aan België een „vodje papier" had genoemd, moest aftreden; de Duitse arbeiders sloten zich in massa aan bij de communistische partij.

Zo ondermijnde het socialisme het Duitse oorlogspotentiëel. Toen de Duitse legers Maart 1918 de beslissende aanval op het geallieerde front begonnen, wisten ze tot aan de Marne door te dringen en de „dikke Bertha's" van Krupp beschoten Parijs. Maar hun kracht was niet meer toereikend om de beslissing te forceren. Kilometer na kilometer moesten ze tenslotte terug en enkele maanden later eindigde de oorlog met hun nederlaag.

Nog in de dagen van de mislukking van dit slotoffensief heeft de aanval op Nederland deel uit gemaakt van de Duitse strategische plannen.

Ludendorff c.s. wilden via Nederland nieuwe reserves in de strijd aan het Franse front werpen.

Dat dit niet gebeurde schrijft onze partijgenoot Mr. A. S. de Leeuw (tijdens de bezetting door de Duitsers vermoord) toe aan de Duitse November-revolutie, die „naar alle waarschijnlijkheid.... Nederland voor de oorlog bewaard heeft" („Nederland in de wereldpolitiek").

Welk het lot van Nederland zou zijn geweest, indien de eerste wereldoorlog met een overwinning van het Duitse imperialisme zou zijn geëindigd, laat zich gemakkelijk raden.

*

„Ongelooflijk maar waar", zo heeft Stalin in 1938 de politiek genoemd, die de Westelijke mogendheden in de periode voor de Tweede Wereldoorlog door hun bourgeoisieën werd opgelegd.

Het verzwakte imperialisme gaf in zijn angst (die slechte raadgever!) voor het socialisme de Duitse expansiezucht vrij spel in Europa. Voor Engeland betekende dit afstand doen van zijn historische politiek van handhaving van het machtsevenwicht in Europa, de politiek waaruit voor Engeland de noodzakelijkheid voortvloeide Nederlands nationale zelfstandigheid in stand te houden.

Engeland liet toe, dat het Duitse imperialisme, de geboren vijand

van het machtsevenwicht, de sterkste macht in het Europese imperialistische kamp werd.

Het aan de macht komen van Hitler, het vlootverdrag van 1935, de gehele niet-inmengingspolitiek — resulterend in de inmenging ten bate van Hitler in Bad Godesberg, Berchtesgaden en München! — het zijn de etappes waarin de Westelijke zelfmoordpolitiek werd uitgevoerd.

Men kan als Nederlander over het socialisme — het maatschappelijke stelsel van de USSR — denken hoe men wil; objectief was het socialisme reeds in de periode voor de tweede wereldoorlog de enige bondgenoot, die het zelfstandige Nederland in de wereld nog bezat.

Tegenover de politiek van non-interventie en bevrediging der Duitse eisen stelde de USSR haar politiek van collectieve veiligheid.

Tegenover de Westelijke politiek van het stukje voor beetje uitleveren van alle posities aan Hitler-Duitsland „het toegeven aan agressie en de vrije teugel laten aan de oorlog" (Stalin), stelde de USSR haar politiek van weerbaarmaking op grondslag van de socialistische 5-jarenplannen.

In de rede, die wij hierboven citeerden, zei Stalin:

> „Tenslotte heeft dit alles er toe geleid, dat de Sowjet-Unie van een zwak en niet op de verdediging voorbereid land tot een land werd, machtig in zijn weerbaarheid, tot een land voorbereid op alle gebeurtenissen, tot een land, in staat in massale omvang alle moderne verdedigingswapens te vervaardigen en in geval van een overval van buitenaf zijn leger ervan te voorzien."

Zo maakte het socialisme van Rusland — de traditionele bondgenoot van Nederlands nationale bestaan — een machtige bondgenoot.

*

Wie de dramatische gebeurtenissen in de periode vóór de Tweede Wereldoorlog nog eens de revue laat passeren, kan slechts tot één conclusie komen: Nederland, dat door zijn bourgeoisie werd meegesleept in de politiek van „non-interventie", tegen collectieve veiligheid met de USSR, zondigde hiermede tegen de wetten van het nationale zelfbehoud.

De Nederlandse regering (Romme zat er toen reeds als minister in) speelde de als „anti-Komintern"-politiek gecamoufleerde Duitse oorlogspolitiek in de kaart door te weigeren de Sowjet-Unie te erkennen. Met ambtenarenverbod en dergelijke maatregelen bestreed zij de nationale krachten in het eigen land, terwijl zij tegelijkertijd practisch vrij spel liet aan de vijfde colonne, die demonstratief de onderwerping van Nederland aan Duitsland hielp voorbereiden.

Het onvermijdelijke gevolg van deze overtreding van de wetten van het nationale zelfbehoud was de 10de Mei 1940 — Rotterdam, Putten, de 250.000 doden, de vernielde havens, spoorwegen en polders.

Dat Nederland zijn nationale bestaan niet voor vele jaren en misschien zelfs voor altijd (men denke slechts aan het plan tot deportatie van onze gehele bevolking) verloor, dankt het aan de macht van het socialisme, die tussen Stalingrad en Berlijn het Duitse imperialisme de ruggegraat brak. In die jaren heeft Nederland de USSR als zijn beste bondgenoot leren kennen. Het heeft in zijn kerken gebeden voor de

macht, die op 7 November 1917 in Rusland aan het bewind kwam en in dit land met drie 5-jarenplannen een industrie schiep, die de Sowjet-legers in de laatste drie jaren van de oorlog j a a r l ij k s 30.000 stuks tanks en stormgeschut leverde, 40.000 vliegtuigen, 120.000 kanonnen, 100.000 mortieren, 450.000 machinegeweren, 3 millioen geweren, 2 millioen automatische geweren en alleen al in het jaar 1944 240 millioen bommen, granaten en mijnen en 7½ milliard kogels....

Stelt men hier tegenover de leveranties, die Amerika krachtens de leen- en pachtwet tijdens de g e h e l e oorlog aan de Sowjet-Unie (blijkens een opgave van het Amerikaanse departement van economische zaken 12.200 vliegtuigen, 6000 tanks, 135.000 machinegeweren, 338.000 auto's) dan kan niemand er nog aan twijfelen, dat het het socialistische stelsel was, dat de Sowjet-Unie in staat stelde Duitsland te verslaan.

*

De afgelopen 10 na-oorlogse jaren leveren wellicht het meest sprekende bewijs voor de stelling, dat van alle grote staten de USSR — leider van het socialistische kamp — de enige bondgenoot is van Nederlands nationale bestaan. Zij is trouw gebleven aan de verdragen van Jalta en Potsdam, die de opzet hadden het Duitse imperialisme, de erfvijand van de vrede in Europa en van de zelfstandigheid der kleine naties, van zijn agressieve klauwen en slagtanden te ontdoen en het gekortwiekt te houden.

Amerika daarentegen en aan zijn leiband Engeland en Frankrijk, hebben een politiek gevoerd, die leidde tot herleving van het Duitse imperialisme (met Wehrmacht compleet), dat er naar streeft de in 1945 afgeknapte draad van zijn expansiepolitiek weer op te vatten.

Door middel van de zogenaamde integratie probeert het Duitse imperialisme in dit stadium deze politiek te verwezenlijken. Het steunt daarbij in ons land op de met Duitse kapitaalsbelangen verbonden groeperingen, in het bijzonder op de leidende kringen van de KVP, wier woordvoerder en uitvoerder Romme is, commissaris van de Amsterdamse Bank.

Deze Amsterdamse Bank is een rechtstreeks product van het Duitse imperialisme. Zij werd in 1871, na de roofoorlog tegen Frankrijk, door Duitse bankiers opgericht en gefinancierd in het kader van de Duitse politiek om Nederland langs de weg van financiële en economische verstrengeling binnen het nieuwe „Heilige Roomse Rijk" te brengen.

Het is dus niets anders dan de traditionele politiek van het Duitse imperialisme, welke Romme als kampioen van de economische, politieke en militaire integratie in ons land ten uitvoer brengt.

Dat Nederland zich deze politiek door Romme heeft laten opdringen betekent een ernstig gevaar voor ons nationale bestaan.

In zijn bekende boek „Nederland tussen de mogendheden" schrijft prof. Dr. J. A. van Hamel in de tweede helft van de vorige eeuw:

> „De Nederlandse staatslieden hebben reeds vroegtijdig twee zaken begrepen. Ten eerste, dat Nederlands handelssysteem geen eenzijdige aansluitingen medebrengt, die immers ook doorgaans afsluitingen naar andere kanten zijn: en vooral: dat zulke economische aansluiting naar een

overmachtige vastelandsmogendheid vrijwel altijd tot politieke afhankelijkheid leiden moet. Dit heeft immers ook de ervaring van de 17de en vooral van de 18de eeuw reeds geleerd, hoe Holland door middel van handelstractaten tot een speelbal van vreemde staatkunde kan worden gemaakt."

Hieruit blijkt hoezeer de integratiepolitiek in strijd is met „de vaste staatkundige wetmatigheid", die — aldus Prof. Van Hamel — „in de bestaanshistorie van ons vaderland.... te vinden is".

Des te groter is het gevaar van de integratie nu deze niet alleen op economisch en politiek maar — in het kader van NAVO en Westeuropese Unie — ook op militair gebied wordt nagestreefd.

Zolang Nederland de door Romme voorgeschreven buitenlandse politiek voert werkt het er aan mee de erfvijand van zijn nationale bestaan het Duitse imperialisme, tot de sterkste macht in West-Europa te maken.

Bij het streven deze fatale weg naar de nationale ondergang te verlaten is het bestaan van de Sowjet-Unie voor ons land een gelukkige omstandigheid.

„De ouderwetse neutraliteit is natuurlijk geheel vervallen; en ook een nieuwerwetse neutraliteit brengt onze situatie niet mee. Maar er blijft ons: een zelfstandig en verhelderd eigen inzicht en eigen wil ten aanzien van ons Nederlandse staatsbestaan." Aldus het standpunt, dat Prof. Van Hamel in De Waarheid van 13 September '55 („Nederland na Genève") ontwikkelde.

Uitgaande van dit standpunt — waarop zich de nationale krachten in ons land kunnen verenigen — moet men tot de conclusie komen, dat „eigen inzicht en eigen wil" zich slechts kunnen doen gelden dank zij het feit, dat de Sowjet-Unie bestaat; dank zij het feit, dat het land, waar op 7 November 1917 de socialistische revolutie zegevierde zó machtig is geworden, dat het Nederland de mogelijkheid kan bieden zich los te maken van de al te eenzijdige economische aansluiting, die in de afgelopen 10 jaren is ontstaan en die tot politieke afhankelijkheid heeft geleid.

Kortweg: Waar onze handels- en andere nationale belangen in botsing komen met die van Amerika en West-Duitsland behoeven wij niet bij voorbaat genoegen te nemen met het kortste eind, want met „het Oosten" met zijn enorme markt valt ook zaken te doen!

Dat dit „eigen inzicht" en deze „eigen wil" ten aanzien van onze nationale belangen zich de laatste tijd snel verhelderen en moediger uiten blijkt uit dezelfde rubriek in De Waarheid, waarin een autoriteit op economisch gebied als de Amsterdamse hoogleraar in de Staathuishoudkunde Prof. Dr G. Th. J. Delfgaauw op 22 September j.l. schreef:

„De handel tussen West- en Oost-Europa moet hersteld worden in den omvang, dien deze handelsbetrekkingen eens gekend hebben en moet, zo mogelijk, dien omvang nog verre overtreffen."

In het bijzonder komen het verhelderend „eigen inzicht" en de „eigen wil ten aanzien van ons Nederlandse staatsbestaan" tot uiting in het in brede kringen groeiende verzet (men denke slechts aan de massa-

petitie van Dat Nooit Weer) tegen de remilitarisering van de macht van het Duitse imperialisme.

Dit verzet zou wellicht voor lange tijd een machteloos gebaar blijven, indien er in Europa niet dat grote en machtige land was, dat niet alleen reeds om traditioneel-politieke redenen gekant is tegen een Duitse overheersing, maar dat krachtens zijn maatschappelijk stelsel (waarin geen enkele groep of klasse bestaat en kan bestaan, die belang heeft bij een oorlog) principieel voorstander is van de vrede en dat derhalve een welbewuste politiek van collectieve veiligheid voert.

Het welslagen van deze politiek van collectieve veiligheid is voor Nederland een eerste voorwaarde om zijn volledige nationale zelfstandigheid te herkrijgen, om als natie weer een rol te spelen tussen de mogendheden om als natie te blijven bestaan.

Het is voor de Nederlandse natie — ongeacht de aard van haar maatschappelijke stelsel — een eis van zelfbehoud actief bij te dragen aan het tot stand komen van zulk een systeem van collectieve veiligheid.

J. SNELLEN

INDONESISCHE VERKIEZINGEN NEDERLAAG VOOR ROMME

Voor de eerste maal in de geschiedenis van Indonesië zijn op 29 September ongeveer dertig millioen Indonesiërs naar de stembus geweest om een parlement te kiezen.

In steden en dorpen trokken mannen en vrouwen in feeststemming naar de kieslokalen, wachtten geduldig in een rij tot zij aan de beurt waren en brachten vervolgens in een hokje hun stem op de partij van hun voorkeur uit.

Er is allerwege druk gestemd en ondanks alle misleidende voorspellingen van reactionnaire zijde was de opkomst groot.

Dat thans voor de eerste maal in de geschiedenis het Indonesische volk een uitspraak kon doen voor een parlement toont de geweldige vooruitgang en de veranderingen, die er in Indonesië hebben plaats gehad.

Gedurende het Nederlandse koloniale bewind bestond er geen enkele mogelijkheid om zulk een vertegenwoordigend lichaam te kiezen en werden zelfs alle partijen, die maar enigszins democratische eisen naar voren brachten, zwaar vervolgd. Nooit hebben de imperialisten het Indonesische volk in de gelegenheid gesteld een — zij het ook maar geringe — vorm van democratisch bestuur te verkiezen. Zij hebben zelfs ook nu alle moeite gedaan om deze verkiezingen in de war te sturen en te verhinderen.

*

De voorbereiding van de verkiezingen is een zeer omvangrijke en veelomvattende taak geweest, die energiek ter hand is genomen gedurende de regering Ali Sastroamidjojo. Tijdens die regering werd begonnen met het indelen van de kiesdistricten, werden de kiezers geregistreerd, moesten de partijen hun candidatenlijsten indienen, werden verkiezingscomité's opgericht enz. En tijdens deze voorbereiding werd reeds duidelijk, dat van de Masjoemi en de P.S.I. — handlangers van het buitenlandse kapitaal — alleen maar tegenwerking te verwachten viel. De Masjoemi heeft vanaf de dagen van de registratie getracht het houden van de verkiezingen onmogelijk te maken. Zij is daarin niet geslaagd en dat is reeds een grote overwinning voor de democratische krachten in Indonesië geweest. Enkele maanden voor het tijdstip van de verkiezingen — in de maand Juli — kwamen deze toch nog werkelijk is gevaar. Als gevolg van de machinaties van het Nederlandse imperialisme dat zich op reactionnaire elementen in het leger steunde — werd de regering Ali Sastroamidjojo gedwongen af te treden en kwam de reactionnaire regering Harahap ervoor in de plaats. De Nederlandse imperialisten hebben de putsch doen uitvoeren, die werd ingeleid door een ongekende hetz-campagne tegen de Republiek in de Nederlandse pers en internationaal met het „witboek."

In het „witboek" verklaarde minister Luns, dat in Indonesië „in deze tijd" de anti-imperialistische krachten „een grotere rol spelen dan op enig tijdstip sinds de souvereiniteitsoverdracht". De putsch van de Nederlandse imperialisten is een poging om de democratische ontwikkeling in Indonesië tegen te gaan. Zij steunen daarbij op de Masjoemi en de P.S.I., en hun voornaamste handlanger is vice-president Hatta, die in 1949 reeds de R.T.C.-overeenkomst tekende en zich een trouw paladijn van het imperialisme toont.

In de onder Hatta's toezicht gevormde regering Harahap kwamen de sleutelposities in handen van de Masjoemi-P.S.I. en federalisten (leiders van de vroegere door Van Mook opgerichte deelstaten). Niet alleen, dat de politiek van Harahap niet in het belang van het Indonesische volk is en slechts gericht wordt op het belang van het buitenlands kapitaal (economische maatregelen in het voordeel van de imperialisten, geen bestrijding van de terreurgroep Daroel Islam, geen vredelievende buitenlandse politiek en geen krachtige eis voor overdracht van Westelijk Nieuw-Guinea); ook ten aanzien van de verkiezingen toonde Harahap zich de uitvoerder van de belangen van het Nederlandse koloniale kapitaal.

Het werd reeds direct duidelijk, dat deze regering trachtte de verkiezingen te verhinderen. Toen er een delegatie van het volk uit Soerabaja bij de premier kwam, verklaarde deze, dat „het noodzakelijk zou kunnen zijn om de verkiezingen uit te stellen" en dat het „moeilijk zou zijn ze volgens plan te doen verlopen." Voordat Harahap premier werd had hij reeds meerdere malen te kennen gegeven, dat geen verkiezingen gehouden moesten worden.

*

Naarmate de verkiezingsdatum nader kwam, trachtte de Indonesische reactie met een tendentieuze berichtgeving verwarring te zaaien. De minister van voorlichting Sj. St. Makmur stuurde tegenstrijdige berichten de wereld in: vele districten zouden nog niet gereed zijn, de veiligheid was nog niet gegarandeerd, in de helft van de districten zou niet kunnen worden gestemd enz. enz.

Al deze pogingen om verwarring te zaaien zijn echter mislukt. Het Indonesische volk e i s t e verkiezingen en het heeft deze eis op velerlei wijze kracht bijgezet.

Van grote betekenis was daarbij het nationale volkscongres, dat in de eerste helft van Augustus in Djakarta werd gehouden. Op dat congres waren afgevaardigden uit geheel Indonesië bijeen en zij waren vertegenwoordigers van bijna alle partijen. Hier werden met algemene stemmen een aantal belangrijke resoluties aangenomen, die een politiek program vormen voor de bevrijding van Westelijk Nieuw-Guinea en voor de eenheid van het Indonesische volk. Het congres eiste de voortzetting van de vredespolitiek, zoals die in de conferentie van Bandoeng tot uitdrukking is gekomen.

Bovendien werd geëist, dat de verkiezingen op de vastgestelde datum (29 September) zouden worden gehouden en dat er voor de uitbreiding van de democratische rechten en een democratisering van plaatselijke en provinciale besturen moet worden gestreden.

Na het congres zijn in de provincies en de steden bijeenkomsten gehouden, waar krachtig de eis tot het houden van de verkiezingen werd gesteld.

Op 17 Augustus hield president Soekarno een rede, die op een aantal belangrijke punten in tegenstelling stond tot het programma en de doeleinden van de regering Harahap en die gericht was tegen het Nederlandse imperialisme.

Soekarno drong aan op versterking van de nationale eenheid en riep op tot strijd tegen de terreurbenden. Met grote nadruk zei de president, dat de algemene verkiezingen zonder enig uitstel gehouden moesten worden.

Hij noemde ieder, die de verkiezingen wilde uitstellen een verrader.

De P.K.I. publiceerde evenals de P.S.I.I. en P.N.I. een verklaring, dat de verkiezingen op 29 September gehouden moesten worden. In het kabinet van de regering Harahap stuitte de poging om de verkiezingen uit te stellen op het verzet van de Nahdatul Ulama en de P.S.I.I. De P.K.I. verklaarde over de deelname van de N.U. aan de regering Harahap, dat ze „werd ingegeven door de eerlijke wens om te garanderen, dat de verkiezingen op 29 September gehouden zullen worden."

Men kan zeggen, dat het Indonesische volk het houden van de verkiezingen heeft afgedwongen en daarmede een nederlaag toegebracht aan de imperialisten.

*

In de maanden voor de verkiezingen was er reeds een intensieve verkiezingscampagne gevoerd en werd ook voorlichting gegeven op welke wijze deze gehouden zouden moeten worden. In het bijzonder de progressieve organisaties hebben hierbij een belangrijke rol gespeeld. Zij organiseerden bijeenkomsten van het volk, waarop zij uitlegden dat met symbolen gekozen moest worden. Deze symbolen waren op een groot vel papier gedrukt en de activisten verklaarden, dat het nodig was om met een houten pen een gaatje te prikken in het symbool van de partij, die men wilde kiezen. Er werden proefstemmingen gehouden en op geduldige wijze werd uiteengezet wat de bedoeling was. De bevolking heeft een buitengewoon levendig aandeel aan de verkiezingen gehad.

Er moest gestemd worden voor de vorming van een nieuw parlement van 260 leden. Dat betekent één afgevaardigde op de 300.000 inwoners. Er zijn verkiezingsdistricten ingesteld, waarbij elk district een vastgesteld aantal afgevaardigden naar het parlement zal zenden. De verdeling daarvan is als volgt: Noord Sumatra 16, Zuid Sumatra 21, West Java 47, Midden Java 57, Oost Java 58, Borneo 13, Celebes 20, Soendaeilanden 16 en de Molukken 3. Voor Westelijk Nieuw-Guinea zijn eveneens drie zetels gereserveerd, maar omdat daar geen verkiezingen worden gehouden zullen deze drie zetels door benoemde leden worden ingenomen, terwijl er verder zetels zijn gereserveerd voor de Indo-Chinezen, Arabieren en Indo-Europeanen.

Verschillende partijen hebben een grote verkiezingsactie gevoerd. De Masjoemi heeft zijn verkiezingspropaganda in de sfeer van de koude oorlog geplaatst. Zij heeft een onbeheerste en onbeschaamde, lasterlijke

anti-communistische actie ontketend, die echter niet tot de door haar gewenste resultaten heeft geleid. Zo werd er in de dagen tegen de verkiezingen door het „contact-lichaam voor de Islam-partijen" (in feite de Masjoemi) verklaard, dat wat zij noemen „de opstandelingen van Madioen" moesten worden gearresteerd. Er zijn brochures verschenen als „Het rode gevaar in Indonesië" (geschreven door de Masjoemi-leiders Dr Jusuf, Wibisono, Sjarif Usman en Isa Anshary) waarin de communisten „anti-godsdienstig" worden genoemd en verdachtmakingen tegen de Sowjet-Unie geuit.

De Masjoemi trachtte de 18e September — de dag, waarop in 1948 de provocatie van Madioen ontstond — te misbruiken voor het uitlokken van provocaties.

Naar aanleiding van die poging gaf de P.K.I. een verklaring uit, waarin onder andere gezegd wordt, dat de kwestie Madioen een interventie van de Amerikaanse imperialisten is geweest. Omdat o p e n l ij k e interventie op weerstand en protesten van het volk stuit trachten de imperialisten broederoorlogen te organiseren en de P.K.I. voegde er aan toe:

> „Bij de situatie in ons vaderland en in de wereld in het algemeen, waarbij aan de ene kant de democratische krachten zich snel ontwikkelen en aan de andere kant de krachten van de reactie afnemen, zullen de pogingen van de imperialisten om deze vorm van interventie toe te passen sterker worden."

Het rustig verloop der verkiezingen is een bewijs, dat de provocaties van de Masjoemi zijn mislukt.

*

De P.N.I. heeft een grote verkiezingsactie gevoerd. Oud-premier Ali Sastroamidjojo maakte verkiezingstournees over Java en Sumatra en sprak op vergaderingen voor vaak honderdduizenden mensen, waarbij hij de politiek van het vroegere kabinet verdedigde.

De P.K.I. ontplooide eveneens een grootscheepse verkiezingsactie. Millioenen arbeiders, boeren, kleine handelaren en ambtenaren zijn op haar meetings samengestroomd. Op haar candidatenlijst waren vele partijlozen opgenomen: intellectuelen, kunstenaars en leiders van massa-organisaties. Het symbool van de P.K.I. was de sikkel en hamer en dit symbool heeft in vele steden en dorpen het beeld beheerst.

De P.K.I. had een duidelijk verkiezingsprogramma, dat voor haar honderdduizenden propagandisten een vast richtsnoer betekende en dat nu door millioenen kiezers wordt onderstreept. In dit programma heeft zij concreet uiteengezet, dat zij voor de vorming van „een nationaal-coalitie kabinet" is. Haar verkiezingsdoel was niet de vorming van een „volksdemocratische regering," maar een nationaal-coalitie kabinet, dat tegen het kolonialisme gericht moet zijn.

Aan de vooravond van de verkiezingen publiceerde het P.K.I.-blad Harian Rakjat over een hele pagina nogmaals de leuzen van de P.K.I.

Tot deze leuzen behoorden onder andere: „Op de P.K.I. stemmen betekent de ruimste democratische vrijheden voor het volk"; „Voor de arbeider betekent het stemmen op de P.K.I. het recht en de vrijheid

om zijn wettelijke belangen te verdedigen, bestrijding van massa-ontslag en verbetering van het loon"; „Voor de boeren betekent het stemmen op de P.K.I. een daling van de pacht voor de landheer, verbetering van het loon van de arbeider-boer, bestrijding van de grondonteigening, vernietiging van dwangarbeid."

In de leuzen werd voor iedere bevolkingsgroep uiteengezet, welke betekenis het had, zijn stem op de P.K.I. uit te brengen. Voor de vrouwen rechtsgelijkheid, voor de kleine zelfstandigen belastingverlaging en bescherming, voor de nationale ondernemers bescherming tegen de buitenlandse concurrentie. Deze leuzen zijn gebaseerd op het streven naar een nationaal-coalitie kabinet en zo wordt er bijvoorbeeld voor de boeren geen landhervorming geëist.

Enkele van de belangrijkste leuzen waren: „Vernietiging van de Daroel Islam" en „In eenheid naar de stembus om de Masjoemi-P.S.I. een nederlaag toe te brengen. In eenheid naar de stembus om de P.K.I. en andere democratische partijen te kiezen."

Dit betekent, dat de P.K.I. in haar verkiezingspropaganda het streven naar het nationale eenheidsfront tegen het Nederlandse imperialisme, en haar lakeien de Masjoemi en de P.S.I., tot uitdrukking bracht en dat de P.K.I. deze partijen de nederlaag wilde toebrengen. Het betekent, dat voor haar de onafhankelijkheid van Indonesië als inzet voor de verkiezingen voor Indonesië gold, dat de zekerheid van de nationale onafhankelijkheid ook het vooruitzicht voor de sociale vooruitgang biedt. Het ging er om te verhinderen, dat de „heilige alliantie van imperialisten" — zoals Aidit het noemde — met hulp van de Daroel Islam, Masjoemi en P.S.I. door een putsch hun dictatuur in zouden stellen.

*

Het verloop van de strijd tegen het Nederlandse imperialisme is ook van het grootste belang voor de Nederlandse progressieve krachten. Elke slag, die het Indonesische volk aan de Nederlandse imperialisten — aan de Romme-reactie — toebrengt, betekent een versterking van de strijd van het Nederlandse volk. Romme c.s. willen Indonesië behouden als bron van winsten en uitbuiting en als machtspositie voor hun oorlogsdoeleinden. Daarom volgen zij eveneens met argus-ogen de gebeurtenissen in Indonesië en trachten er direct en indirect op in te grijpen.

De Romme-reactie had — toen de verkiezingen eenmaal door moesten gaan — haar hoop gesteld op de Masjoemi en de P.S.I. en zij heeft dat niet onder stoelen of banken gestoken. Zij heeft de regering Sastroamidjojo gedurende haar gehele bestaan vervloekt en tijdens de regering Harahap jubel-commentaren geschreven.

Vlak voor de verkiezingen schreef b.v. De Volkskrant:

> „Het ziet ernaar uit, dat de Masjoemi een flinke overwinning zal behalen en ver vooruit zal lopen op de P.N.I."

En Elseviers Weekblad verklaarde zelfs nog op 1 October:

> „Zo wij dan een ogenblik aannemen, dat deze verkiezingen inderdaad het begin van een stevige basis schenken en dat inderdaad een bewind

levensvatbaar blijkt, hetwelk steunt op de Masjoemi, op Sjahrirs socialisten . . . dan wordt het tijd Nederlands houding jegens dit vernieuwde Indonesië te overwegen."

Een week later verklaarde hetzelfde blad, dat „het uitblijven ener overwinning van de Masjoemi teleurstellend is."

De wensen van de koloniale reactie zijn echter niet in vervulling gegaan. De overweldigende meerderheid van het Indonesische volk heeft gestemd op P.N.I., Nahdatul Ulama en P.K.I. De P.K.I. behaalde ruim zes millioen stemmen evenals de N.U., terwijl de P.N.I. het al tot meer dan zeven millioen bracht. In een voorlopige analyse verklaarde Aidit, dat het grote stemmenaantal van de P.N.I. een bewijs is van het sterke anti-kolonialisme van het Indonesische volk. Het stemmenaantal van de Nahdatul Ulama toont een democratische tendenz onder de Islamieten en is te danken aan haar politieke standpunt tijdens de regering Sastroamidjojo. De zes millioen stemmen van de P.K.I. zijn een overwinning van de politiek van het nationale eenheidsfront en tonen de nauwe verbinding van de P.K.I. met de werkers. De P.K.I. verwierf vooral stemmen in plaatsen met veel arbeiders, doch dat betekent dat meer aandacht zal moeten worden besteed aan de boeren en de vrouwen.

*

De voorlopige uitslagen zijn in de Nederlandse reactionnaire pers — en op de Amsterdamse beurs — met ontsteltenis ontvangen. Want al zijn de definitieve uitslagen nog niet bekend, we mogen nu reeds de conclusie trekken, dat het Indonesische volk zich in overweldigende meerderheid heeft uitgesproken tegen de koers van de regering Harahap en voor de politiek zoals die door de regering Sastroamidjojo werd gevoerd.

Het Indonesische volk sprak zich uit voor de buitenlandse politiek van Sastroamidjojo, die de Indonesische ambassade in Moskou opende en handelsrelaties met de volksdemocratische landen uitbreidde. Het betekent, dat het Indonesische volk zich uitsprak voor de politiek van Bandoeng, voor het vreedzaam naast elkaar bestaan van de verschillende maatschappelijke stelsels.

De verkiezingsuitslag is een nederlaag voor Romme-Luns, die de afgelopen jaren niet anders hebben gedaan dan de verhoudingen met de Republiek Indonesia verslechteren en een oorlogspolitiek — Daroel Islam en Nieuw-Guinea — te voeren. De Romme-reactie heeft in Indonesië een nederlaag geleden. Dat is van grote betekenis voor de strijd, die het Nederlandse volk voert. Want de slag, die het Indonesische volk aan de reactie toebracht, was een slag aan dezelfde krachten, die in ons land het stakingsrecht willen opheffen en de grondwet ontkrachten: die de lonen laag en de prijzen hoog houden en de uitbuiting van de arbeiders opvoeren; die nog altijd vast houden aan hun politiek van herbewapening van het Duitse fascisme en de voorbereiding van een oorlog. De Nederlandse Romme-Luns krachten en hun Indonesische handlanger Harahap hebben een nederlaag geleden.

Uit de verlopige uitslagen blijkt, dat de P.K.I. prachtige resultaten

heeft geboekt. Dit is des te verheugender, omdat de P.K.I. een weg van grote beproevingen heeft begaan. Nog in 1948 werden haar zware slagen toegebracht en tot in 1951 moest zij onder zeer moeilijke omstandigheden en vervolging werken. Zelfs in de afgelopen jaren kwamen plaatselijk nog vervolgingen voor. Alle middelen van terreur hebben evenwel niet kunnen verhinderen, dat zij is uitgegroeid tot één van de machtigste organisaties in Indonesië. Met haar nu reeds 6 millioen stemmen is zij een sterke belangrijke nationale kracht geworden, waarmede in Indonesië rekening dient te worden gehouden. Haar aanzien en autoriteit onder het volk zijn zonder twijfel verder gestegen. De P.K.I. zal nog een moeilijke en gevaarvolle weg gaan, maar zij zal de stimulerende factor zijn in de komende ontwikkeling in Indonesië. De arbeidersklasse schaart zich aan het hoofd van het nationale eenheidsfront. Op het zeventiende congres van de C.P.N. sprak Paul de Groot over de „zeer verantwoordelijke taak" van de P.K.I.:

> „Ze staat vooraan in de nationale eenheid van actie tegen de Nederlandse en andere imperialistische krachten in Indonesië ... Hun taak is moeilijk, we leven met hen mee ... Ik ben ervan overtuigd, dat onze hele partij met hen meeleeft in de zeer moeilijke taak, die ze op hun schouders hebben te dragen."

De strijd voor het nationale eenheidsfront is zwaar, doch noodzakelijk. Aidit verklaarde over het nationale eenheidsfront:

> „Het nationale eenheidsfront betekent nationale onafhankelijkheid, vrede, democratie, betere levensvoorwaarden en de eenheid van het volk. Daarom is het — gezien vanuit het standpunt van de grote meerderheid van het Indonesische volk, essentieel om een overwinning van het nationale eenheidsfront in de komende verkiezingen te behalen."

In deze strijd is de P.K.I. met haar 500.000 leden een stimulerende kracht. De partij moet daarom een krachtige organisatie zijn. Aidit heeft dan ook op de laatste bijeenkomst van het CC gezegd, dat de partij moet werken aan de scholing, de critiek en zelfcritiek beter moet toepassen en een bolsjewistische organisatie moet vormen. Er bestaan nog zwakten in de partij en die moeten worden overwonnen. Een hechte organisatie is noodzakelijk.

De koloniale reactie zal zeker pogingen doen om een wig te drijven in de nationale eenheid en het resultaat van de verkiezingen ongedaan te maken. De uitslag van de verkiezingen wekt onder haar verbittering en wilde haat. De koloniale reactie berust niet zonder meer in een nederlaag en opvallend is, dat zij bij haar speculaties het leger betreft. Zo zinspeelde De Telegraaf erop, dat het leger zal ingrijpen, wanneer de verkiezingsuitslag voor de nieuwe regering ongunstig zou uitvallen. En De Tijd schreef na de verkiezingen:

> „Het grote vraagteken in de huidige situatie blijft de houding van het leger."

Het leger bevat evenwel sterke democratische stromingen, maar de reactie stelt haar hoop op reactionnaire elementen in het leger en zij speculeert erop, dat deze in haar belang zullen kunnen optreden. Het typeert de Romme-politiek en in dit opzicht hebben de Nederlandse

democratische krachten een belangrijke taak. Zij moeten hun strijd richten tegen de Nederlandse reactie en van haar een vredelievende politiek ten opzichte van Indonesië afdwingen.

De nederlaag, die de Romme-politiek van koude oorlog na Genève heeft geleden en de nederlaag nu in Indonesië, scheppen voor het Nederlandse volk de mogelijkheid Romme in ons land een halt toe te roepen.

De uitslag van de verkiezingen in Indonesië betekent een stimulans voor de progressieve krachten in Nederland. Voor de arbeiders, voor de intellectuelen, van wie talrijke professoren in Indonesië doceerden, voor de kunstenaars. Eenheid van communisten en socialisten zal een einde kunnen maken aan de koloniale politiek van de reactie.

In de P.v.d.A. heeft de politieke koers van de Nederlandse regering tegenover Indonesië altijd beroering gewekt. Bij grote delen van de socialistische arbeiders stuitten de koloniale acties op weerstand. De actieve solidariteit van de arbeiders met Indonesië is in talrijke acties — onder andere de grote staking in September 1946 — tot uiting gekomen. Deze actieve solidariteit is ook nodig op dit ogenblik — nu de Nederlandse reactie ten aanzien van Indonesië en Nieuw Guinea een politiek van de koude oorlog voert. Nu Romme verklaart, dat zolang Luns minister van buitenlandse zaken blijft „de practische" Nieuw-Guinea politiek in „goede handen" is en Luns zelf in de Verenigde Naties de stem van de Aziatische en Afrikaanse volkeren en die van de socialistische landen — die onderhandelingen over Nieuw Guinea eisen — tracht te negeren. De Romme-Luns politiek houdt grote gevaren in voor Nederland. Nederlandse troepen worden naar Nieuw Guinea gezonden en de terreurgroepen in Indonesië worden door de Nederlandse reactie gefinancierd en georganiseerd. Dit is een koloniale politiek, die bij de communistische en socialistische arbeiders weerstand ontmoet.

Een eensgezind optreden van communisten en socialisten is in staat aan deze politiek een eind te maken.

Het is noodzakelijk, dat het Nederlandse volk zijn krachten verenigt voor de vorming van een regering, die werkelijk voor vrede en vriendschap met Indonesië opkomt en die in Nederland een vredelievende buitenlandse politiek voert. Zulk een politiek is een Nederlands belang. In de troonrede en in de millioenennota viel — zij het nog veelal tussen de regels — bezorgdheid te bespeuren over de toekomstige economische ontwikkeling van ons land. Een crisis tekent zich af en goede handelsbetrekkingen met Indonesië op basis van vrijwilligheid en gelijkheid zullen voor ons land van grote betekenis zijn. Meer dan ooit geldt daarom echter tegenover de koloniale reactie: **Handen af van Indonesië.** De eerste stappen voor een vriendschappelijke samenwerking tussen Nederland en Indonesië dienen te zijn: Onderhandelingen over Nieuw Guinea, die tot de rechtmatige overdracht leiden en zo een gevaarlijke oorlogshaard wegnemen. Verder geen inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van de Republiek en opheffing van het Unie-statuut volgens het Haagse protocol.

16 October 1955

H. DE VRIES

DE NIEUWE TIJD IS WERKELIJKHEID

I

Acht en dertig jaar Sowjet-Unie; de acht en dertigste verjaardag van de grote, socialistische Octoberrevolutie.

Wij zijn vertrouwd geraakt met het beeld van de donderende kanonnen van de kruiser „Aurora" die in een Octobernacht van 1917 de opstand van de Russische arbeiders en boeren tegen al wat oud en versleten was, inleidden.

Tussen het ogenblik waarop de eerste granaten van de „Aurora" op het plein voor het Petersburgse Tsarenpaleis insloegen en nu zijn bijna vier decennia verlopen.

In die tijd is de superioriteit van het socialistische bestuur in de Sowjet-Unie ten opzichte van de kapitalistische regiems, telkens duidelijker gebleken.

De Sowjet-Unie bleek tegen elke vuurproef bestand.

Ze overwon de Hitlerlegers en ze overwon eerder de interventen uit de veertien landen.

Ze overwon de honger en ze overwon de economische blokkade.

Ze overwon de binnenlandse contra-revolutie en het politiek-diplomatieke isolement.

Haar aanstekelijke voorbeeld vond een geweldige klankbodem in de wereld. Bij haar acht en dertigste verjaardag staat ze niet alleen. Naast haar rijst het onmetelijke Chinese rijk op en de landen van de volksdemocratie staan daar. De beweging voor nationale onafhankelijkheid heeft alle koloniale en halfkoloniale gebieden aangeraakt, tot in het hart van Afrika.

Haar diplomatieke successen, alleen al van het laatste jaar, geven uitdrukking aan haar enorme prestige.

Groot zijn dus de gevolgen geweest van de Octoberopstand van 1917. De nieuwe tijd, die van het socialisme en communisme, is werkelijkheid geworden. Ieder moet er rekening mee houden; de een traag, de ander graag.

Wij voor ons houden er graag rekening mee. Het beginselprogram van onze partij, aangenomen op het 16e partijcongres zegt het zo:

> „In de huidige wereld heeft datgene wat in één land gebeurt, invloed op de toestand in alle landen. De Sowjet-Unie is het eerste land, dat zich bevrijd heeft uit het wereldstelsel van het imperialisme en dat een eigen socialistische macht heeft opgebouwd. Hoe sterker het socialistische stelsel in de Sowjet-Unie wordt, des te zwakker wordt het kapitalistische stelsel in de overige landen. In de strijd voor de wereldvrede is het bestaan en het optreden van de Sowjet-Unie van doorslaggevende betekenis. Daarom is de verdediging, bescherming en ondersteuning van de Sowjet-Unie, de eigen zaak van de Nederlandse arbeidersklasse en van alle vooruitstrevende Nederlanders."

II

De nieuwe tijd is *werkelijkheid.*

De werkelijkheid laat zich onderzoeken, aftasten. Ze is niet in nevelen

gehuld. Men kan, als men dat wenst, met wetenschappelijke nauwkeurigheid aan het werk gaan om na te gaan of deze of gene stelling, de een of andere theorie, met die werkelijkheid in overeenstemming is.

Wij hebben een boekje van Troelstra voor ons liggen, „De SDAP, haar ontstaan, doel en streven". Het is in 1899 uitgegeven en Troelstra zet er in uiteen dat het socialisme te stichten het doel van de SDAP is. Nu zeggen we dat niet, omdat we denken daarmee wat nieuws te beweren. We voeren het alleen aan om nog eens op de voorgrond te plaatsen, dat velen het er over eens waren en zijn, dat het socialisme er komen moet.

Ofschoon velen dus hetzelfde wensen is de arbeidersbeweging in vele landen niet eensgezind over de vraag welke wegen naar dit gemeenschappelijke doel bewandeld moeten worden.

In de jaren die aan de Octoberrevolutie vooraf gingen heeft Lenin, voortbouwend op de theorie van Marx en Engels, een scherpe strijd gevoerd tegen enkele leiders van de rechtse socialisten, waaronder Kautsky. De zegepraal van de Octoberrevolutie en de succesvolle opbouw van het socialisme en communisme in de Sowjet-Unie, de internationale successen van de leerlingen van Marx, Engels, Lenin en Stalin — de communisten — bewijzen, dat Lenin gelijk en Kautsky ongelijk had.

Het gaat hier niet om het een of andere interessante dispuut. Het gaat om leven of dood voor millioenen. Het gaat om de vrede. Het gaat om de vraag wat er in Nederland en met Nederlanders staat te gebeuren.

Als Kautsky en zijn aanhangers, die later verwoede bestrijders van de Sowjet-Unie werden, hun zin hadden gekregen waren de resultaten van de Octoberrevolutie uitgewist in een zee van bloed. En waar geen sterke Sowjet-Unie had bestaan had Hitler wèl bestaan.

Als men dus beweert voor het socialisme te zijn is de instelling ten opzichte van de Sowjet-Unie van beslissende betekenis. De geschiedenis heeft immers de strijdvragen tussen Lenin en Kautsky opgelost.

Ieder die naar het socialisme wil trekken moet rekening houden met de werkelijkheid van 38 jaren Sowjet-Unie.

III

Welke was nu de mening van Kautsky?

We hebben al terloops aangestipt dat de bourgeoisie zich geen kans heeft laten ontgaan om te pogen de Sowjet-Unie te vernietigen. Vanaf de interventie der veertien landen tot en met de koude-oorlog van MacCarthy en Dulles heeft men zich vol woede en venijn op de Sowjetstaat geworpen.

Deze politiek is onlangs, in Genève, op een nieuwe, zware nederlaag uitgelopen.

Maar aan de tegenstanders van de Sowjet-Unie heeft het niet gelegen. Tot die tegenstanders in de practijk behoorde een aantal rechtse leiders van de sociaal-democratie. Gedwongen tot positie kiezen, omdat het socialisme werkelijkheid was geworden in de Sowjet-Unie, keerden

ze zich vol haat tegen het land van het socialisme. Andere socialistische voormannen, eveneens genoodzaakt een positie in te nemen, trokken geheel andere conclusies uit de toestand.

Zo voltrok zich de scheiding der geesten in de sociaal-democratie ten opzichte van het vraagstuk van het socialisme in de practijk.

Kautsky vooral heeft al zijn krachten aangewend om te helpen de Sowjet-Unie te vernietigen. In de herfst van 1930 verscheen zijn boek „Het bolsjewisme in het slop", in 1931 door de huidige redacteur van Het Vrije Volk L. J. Kleyn in het Nederlands vertaald en door de Arbeiderspers uitgegeven. We stonden toen twee jaar voor het openlijk aan de macht komen van het fascisme in Duitsland, terwijl het in Italië en Polen al aan de macht gekomen was. Bij Kautsky kwam het echter niet op de vraag te stellen hoe men zich de bruine legioenen van Hitler van het lijf zou houden. Voor alles moest de Sowjet-Unie ondergaan.

Die ondergang voorspelde Kautsky onder meer in een voorwoord tot de Nederlandse editie van zijn boek:

„De zaak" — zo schreef hij over de Sowjet-Unie — „staat niet zo, dat het experiment waarschijnlijk niet gelukken zal maar het is met volledige zekerheid te zeggen, dat het mislukken zal en mislukken moet".

De vertaler was zo zeer begeesterd door deze fijnzinnige „logika" dat hij in een artikel in de „Socialistische Gids" van April 1931 honend schreef:

> „Het vijfjarenplan moge in zijn opzet zijn mislukt, op de film werkt het perfect . . . ."

Maar Kautsky zag nog meer:

„Stalin en zijn medewerkers houden reeds rekening met de mislukking van hun vijfjarenplan en zoeken thans reeds zondebokken". Die zondebokken waren dan de intellectuelen, door „het bolsjewisme gelijkgesteld met de „bourgeois". „Het (bolsjewisme) heeft hen uitgemoord of hen in hun bewegingsvrijheid beperkt", voegt hij er somber aan toe.

Waarom dit alles?

Wel, in de achterlijke Sowjet-Unie was de opbouw van het socialisme volgens Kautsky niet mogelijk. „De landen van het industriële West-Europa moesten die van het Oosten op de weg naar het socialisme voorgaan". Aangezien ze dat niet deden moest de practijk wel fout zijn, daar ze zich niets beliefde aan te trekken van Kautsky's theorie.

De volgorde moest worden hersteld, door dik en door dun.

„In Sowjet-Rusland is een catastrofe aanstaande", bezwoer Kautsky en door die „catastrofe" naar de mate van zijn krachten te bevorderen wilde hij alles weer in de rij zetten.

IV

Inmiddels ging de opbouw van het socialisme in de Sowjet-Unie in snel tempo voort. Het eerste vijfjarenplan werd in vier jaar vervuld. Op de onmetelijke akkers gromden de motoren der tractoren en daar-

boven die van de Russische vliegtuigen. Nieuwe schepen liepen van stapel. Hoogovens verrezen, nieuwe mijnen en petroleumvelden werden ontgonnen.

Een nieuwe intelligentsia groeide op om de commandoposten in industrie en landbouw te bezetten. De weerkracht van het land groeide, oog in oog met de fascistische dreiging.

De werkelijkheid liet zich niet door voorspellingen en dreigementen veranderen.

De wereld van het kapitalisme werd geschokt door een zware crisis. Het fascisme kwam in Duitsland openlijk aan de macht.

In de rijen van de sociaal-democratie groeide de wens om eensgezind de gevaren van het ogenblik tegemoet te treden, met allen die erdoor bedreigd werden. De gedachte groeide om gezamenlijk op te trekken naar het socialisme.

Daarbij kwam de vraag krachtiger dan ooit naar voren welke houding men in te nemen had tegenover de Sowjet-Unie.

De onvruchtbare „theorieën" van Kautsky waren door de werkelijkheid volkemen stuk geslagen. De grofheden van de emigrantenblaadjes, overgenomen in een deel van de officiële partijpers, irriteerden velen en leidden tot niets.

Ook in de top van de sociaal-democratie lieten zich stemmen horen, die een andere koers wensten in te slaan.

Tot hen behoorde die van de bekende Nederlandse sociaal-democraat F. M. Wibaut, die in het Augustus-September nummer 1933 van de „Socialistische Gids" een artikel schreef onder de titel „De weg naar eenheid der arbeidersklasse". In dit artikel stelde Wibaut voorop dat die eenheid door hem werd gewenst en dat ze moest worden gezien als een samengaan in de bestrijding van het kapitalisme.

Hij vroeg zich af met wie de sociaal-democraten samen moesten gaan tegen het kapitalisme en kwam tot de conclusie dat dit met de communisten moest geschieden.

Daarbij raakte hij, uiteraard, de ontwikkeling in de Sowjet-Unie aan. Hoewel hij, naar onze mening, een aantal zaken verkeerd beoordeelde, stelde Wibaut boven elke twijfel dat de „industrialisering van het grote gebied (de Sowjet-Unie), ten spijt van vele gebreken, in snel tempo is omhoog gegaan en verder wordt opgevoerd".

„Wij nemen aan", zo voegde hij daaraan toe, „dat de Sowjet-leiding er in slagen zal ook de landbouwproductie tot grootbedrijf te maken en te rationaliseren". Wibaut gaf toe, dat de Octoberrevolutie „de bijzondere eigendom van de grond en andere productiemiddelen opheft" en dat ze „het goede begin levert voor de stelselmatige opbouw van de nieuwe voortbrengingswijze...."

Hij ontwikkelde daarna een aantal bezwaren, maar hij achtte de mogelijkheid om samen met de communisten tegen het kapitalisme te strijden zeer goed. Hij noemde de productie in de Sowjet-Unie a-kapitalistisch (niet-kapitalistisch) en gaf de volgende grondslag voor eenheid der arbeidersklasse:

> „Hier in de voorbereiding van de mogelijkheid voor de opbouw van een a-kapitalistische productie, en in de voortgezette opbouw van een productie, die stelselmatig gericht is op een redelijke, duurzame, algemene

behoeftenbevrediging, ligt een gemeenschappelijk doel voor alle arbeiders, die er van overtuigd zijn, dat op de grondslag van het kapitalisme niet een productie kan worden opgebouwd, die voor de arbeidersklasse aannemelijk is. Hier ligt dus het gemeenschappelijk doel voor communisten en sociaal-democraten . . ."

Tenslotte vroeg Wibaut zich af „of hier niet een plicht aangewezen ligt voor alle communisten en sociaal-democraten om in diepe ernst te overwegen, op welke wijze overeenstemming mogelijk ware om dit gemeenzame doel van de voorbereiding ener ordening der wereldproductie te dienen".

Nu gaat het er ons niet om hier deze stellingen diepgaand te onderzoeken.

Het ging er ons om te laten zien, dat de stellingen van de heer J. de Kadt volstrekt niet het non-plus-ultra van de politieke wijsheid betekenen, evenmin als die van Kautsky.

Er zijn dus voor de sociaal-democratie twee marsroutes.

De een, die van Kautsky, leidt rechtstreeks naar het imperialistische kamp, waar dan ook de heer de Kadt bepakt en gezakt is aangekomen.

De ander bevordert de eenheid van actie van de arbeidersklasse.

De eerste steekt vol woedend anti-communisme.

De andere neemt daarvan afstand en zoekt naar hetgeen gezamenlijk kan worden gedaan. Een voorbeeld hiervan is de Italiaanse Socialistische Partij van Nenni, die een bloeiend bestaan leidt.

Wat wij dus wilden betogen was, dat de positie, die men ten aanzien van de Sowjet-Unie inneemt een maatstaf is voor de ernst waarmee men naar het socialisme streeft. Daarbij kan men er zeer goed een eigen standpunt op na houden. Dat doen wij ook en het is neergelegd in ons beginselprogram en in de documenten van onze congressen.

We hebben er groot vertrouwen in, dat wij anderen die — zonder koude oorlog methoden — hun reserves hebben tegenover de Sowjet-Unie, kunnen overtuigen van de juistheid van onze en van de onjuistheid van hun stellingen.

Het bekendmaken van de successen van de Sowjet-Unie, van zijn acht en dertigjarige staat van dienst, van zijn bouw en van zijn strijd, zien wij als een belangrijke taak, die we in het belang van Nederland te verrichten hebben.

We verheugen ons er ten zeerste over dat er in socialistische kringen, mede ten gevolge van onze activiteit, een neiging groeit om met minder anti-communisme en met meer gezond verstand de situatie onder ogen te zien.

Deze stroming in het NVV en de PvdA heeft inmiddels woordvoerders gevonden die, hoe aarzelend ook, tenminste begonnen zijn van hun kant iets te doen tegen het MacCarthyisme van de Kadt en Goedhart in hun partij.

Tijdens de conferentie van de Interparlementaire Unie in Helsinki hebben Nederlandse parlementsleden, waaronder enige vooraanstaande leden van de PvdA, een constructieve houding ingenomen in verband met het lidmaatschap van de Sowjet-Unie en China van deze Unie. Dat zal Romme geen reden tot juichen geven.

Inmiddels mag men nimmer vergeten, wat in ons beginselprogram telkens uitdrukkelijk wordt gezegd, dat de massa-actie „waarbij de arbeidersklasse al haar gewicht in de schaal werpt, waarbij de oorlogsophitsing en de Amerikaanse propaganda krachtig ontmaskerd en doorkruist worden, waarbij het volk de volledige toepassing van zijn democratisch-parlementaire rechten afdwingt" de beslissende factor is.

Het succes van die massa-actie kan voor ons land zeer voordelig zijn.

We vestigen hier de aandacht op de opmerkelijke activiteit van de Belgische, socialistisch-liberale, regering, die het vertrek van een parlementaire delegatie naar de Sowjet-Unie bevorderde, een handelsmissie naar Peking stuurde en nu weer een parlementaire delegatie naar Polen zond. Deze realistische politiek gaat er van uit, dat de nieuwe tijd werkelijkheid is.

Ze vormt een waarschijnlijk ongewilde erkenning van de historische overwinning van de gedachten van Marx, Engels, Lenin en Stalin, die de grondslag is van de pijlsnelle ontwikkeling van de Sowjet-Unie.

G. GEELHOED

De normalisatie van de Oost-Westhandel en de situatie op de kapitalistische wereldmarkt

Volgens een door de Economische Commissie voor Europa (ECE) gepubliceerde statistiek bereikte de omzet in de Oost-Westhandel in 1954 de hoogste stand uit de tijd van na de oorlog. De Westeuropese invoer uit de Europese landen van de democratische wereldmarkt steeg van 908 (in 1953) tot 1034 millioen dollar, terwijl de uitvoer van 789 tot 974 millioen dollar steeg. Het totale volume van de Europese Oost-Westhandel steeg derhalve van 1697 tot 2008 millioen dollar.

Deze verheugende ontwikkeling van de handel tussen de hier bedoelde staten met hun verschillende maatschappelijke stelsels heeft verschillende oorzaken. Hier zullen slechts de economische worden beschouwd. Enerzijds zijn het de gestadige, door de militarisering van de economie nog bespoedigde inkrimping van de kapitalistische wereldmarkt en de voor de Westelijke staten zo nadelige gevolgen van de Amerikaanse embargopolitiek. Anderzijds is het de ononderbroken en snelle economische vooruitgang van de democratische staten. Dat verklaart de groeiende Westelijke belangstelling voor vorderingen op de

weg naar een collectieve Europese en interregionale economische samenwerking. De wil om met alle staten ter wereld normale economische betrekkingen te onderhouden, die de souvereiniteit van de partners eerbiedigen en op de grondslag van rechtsgelijkheid en van wederzijds voordeel berusten, bepaalt de houding van de democratische staten. Ofschoon er voor hen geen structurele economische moeilijkheden zijn en zij in hun vooruitgang niet kunnen worden geremd door de Amerikaanse embargopolitiek, namen en nemen zij het nadrukkelijk op voor een normale wereldhandel.

De voor het kapitalistische economische systeem bestaande noodzaak van een normale wereldhandel tussen staten met verschillende economische systemen kan zowel theoretisch gemotiveerd als practisch, bijv. aan de hand van de concrete economische situatie in het jaar 1954, aangetoond worden.

Laten wij bijv. de ongelijkmatige ontwikkeling van de economische toestand van verschillende kapitalistische landen nader bezien. Terwijl de industriële productie van de USA van het midden van 1953 tot Maart 1954 met 10,2 procent daalde en in 1954 over het geheel zeven procent beneden de stand van 1953 was gelegen, steeg de industriële productie van Groot-Brittannië van 1953 tot 1954 met bijna zes, die van Frankrijk met 8,5, die van Italië met bijna tien en die van West-Duitsland met meer dan tien procent. In de krachtsverhoudingen in de buitenlandse handel vond een overeenkomstige verschuiving plaats. Uit de jongste berichten van de Bank voor Internationale Betalingen te Bazel en ook van de Westduitse „Bank deutscher Länder" blijkt dat duidelijk. Het handelsvolume van de USA en Canada daalde tot beneden de stand van 1953 en 1952 en kwam op het peil van 1951, terwijl het handelsvolume van de continentale OEEC-landen [1]) de stand van 1951, 1952 en 1953 overtrof. De omzet van Groot-Brittannië en van de rest van het sterlinggebied [2]) kwam in 1954 boven het daaraan voorafgegane jaar uit, al lag zij nog beneden het peil van 1951 en 1952.

Dat betekent dus, dat de zogenaamde OEEC-staten en in geringere mate het sterlingblok tegenover de USA en Canada relatief sterker werd.

Deze verschuiving van krachten betekent echter niet, dat de Westeuropese landen in hun handel met de USA in 1954 overschotten konden kweken. Het gelukte de Amerikaanse exporteurs integendeel, dit deel van hun uitvoer, vergeleken met 1953, met ongeveer 500 millioen dollar te verhogen. Daarbij speelt de door de USA afgedwongen geleidelijke opheffing van de Westeuropese contingenten voor dollargoederen een grote rol. De daarmee corresponderende import van de Verenigde Staten verminderde daarentegen tengevolge van de Ame-

[1]) Amerikaanse organisatie voor de economische integratie onder de opperleiding van Wallstreet, en waartoe behoren België, Denemarken, West-Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Groot-Brittannië, Ierland, IJsland,Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal Zweden, Zwitserland, Turkije en de koloniale en afhankelijke gebieden van deze landen.

[2]) Tot het sterlinggebied behoort enerzijds Groot-Brittannië met inbegrip van zijn koloniën, mandaten en protectoraten, anderzijds Australië, Nieuw-Zeeland, India, Pakistan, Zuid-Afrikaanse Unie, Jordanië, Lybië, de Soedan, Eritrea e.a.

rikaanse economische crisis met 250 millioen dollar. In het goederen- en dienstenverkeer met de USA moest West-Europa zich dientengevolge een deficit van 1423 millioen dollar laten welgevallen. Zo daalde bijvoorbeeld de Britse uitvoer naar het dollargebied van 404 tot 375 millioen pond en de Franse export van 97 op 95 milliard francs. Het sterkst werd de groep van de weinig ontwikkelde landen getroffen door de Amerikaanse importbeperkingen. Vergelijkt men de tijd van Juli 1953 tot September 1954 met de daaraan voorafgaande vijftien maanden, dan blijkt, dat de Westeuropese uitvoer naar de USA met drie, die van de weinig ontwikkelde landen van het sterlinggebied met achttien procent daalde.

Het verschil in economische ontwikkeling had ook uitwerking binnen de zogenaamde OEEC-groep. Terwijl West-Duitsland zijn aandeel in de toale export van het kapitalistische kamp van 5,9 (in 1953) op 6,9 procent kon verhogen en dit land in 1954 opnieuw een actieve handelsbalans verkreeg, veranderde bijvoorbeeld het actieve saldo van Oostenrijk in een passief saldo en stegen de tekorten van Griekenland, Spanje, België, Luxemburg, Denemarken, Noorwegen, Zweden en Frankrijk.

Ook een blik op de economische situatie, speciaal op die van Frankrijk en West-Duitsland, bewijst de ellendige toestand van de kapitalistische wereldmarkt.

De toestand van de buitenlandse economische betrekkingen van Frankrijk was in 1954 geenszins overal even rooskleurig. Terwijl de export naar het kamp van de OEEC steeg, daalde die naar het dollargebied tengevolge van de Amerikaanse economische crisis. Zowel in de handel met het dollargebied als in die met het sterlingblok ontstond een passief saldo op de handelsbalans. Slechts in de goederenruil met de continentale OEEC-landen kon een uitvoeroverschot worden bereikt. Daar 44,4 procent van de Franse uitvoer en 32,5 procent van de Franse invoer betrekking hadden op West-Europa, is dit actieve saldo voor de totale Franse betalingsbalans van beslissende betekenis. Hoe moet men nu deze beperkte resultaten beoordelen? Bedenkt men, dat de gunstige ontwikkeling in het economisch verkeer met West-Europa in hoge mate het gevolg is van de stijging van de export naar West-Duitsland (van 98.648 millioen francs in 1953 tot 123.407 millioen) en dat de hausse in investeringen aldaar in het teken staat van de verwachte, maar nog geenszins gegarandeerde bewapening, dan merkt men de zwakte van de Franse positie. Ook hier biedt slechts de normalisering van de Oost-Westhandel uitzicht op een solide ontwikkeling in voorwaartse richting van de Franse economie en op een meer evenwichtige betalingsbalans.

Hoe is het nu gesteld met de positie op het gebied van het buitenlandse economische verkeer van West-Duitsland, welk land zich in 1954 relatief het gunstigt ontwikkelde? De resultaten van de betalingsbalans van Bonn zijn geenszins overal even voordelig. Wel gelukte het Bonn, zijn uitvoer van 1953 op 1954 met 19 procent te verhogen. Ook de invoer steeg gedurende deze tijd, en wel met 21 procent. Daarom vertoonde de handelsbalans — die in 1953 een overschot van 3.758 millioen Duitse mark aangaf, in 1954 een actief saldo van 4.172 millioen. Dit is echter opnieuw slechts een beperkt resultaat, en wel het gevolg

van de handel met het EBU [3]) gebied. Hier steeg het actieve saldo van 2,2 tot 2,8 milliard Duitse mark. In de handel met landen zonder verrekeningsverkeer (de USA, enzovoort) moest het land zich daarentegen een passief saldo van 72 en in de handel met andere landen, waarmee verrekening plaats heeft, het veranderen van een overschot van 458 in een deficit van 142 millioen Duitse mark laten welgevallen. De actieve handelsbalans staat of valt dus met de overschotten in het economisch verkeer met het EBU-gebied. De situatie in het EBU-gebied is echter geenszins veilig, want de overschotten op de handelsbalans nemen in het algemeen en dus ook in het economisch verkeer met het EBU-gebied af, daar de Westduitse invoer tengevolge van de bewapeningsvoorbereidingen en van de toenemende liberalisatie van het economisch verkeer met het dollargebied sinds het begin van 1954 gestadig stijgt. Bovendien neemt de import uit de EBU-landen relatief en misschien ook spoedig absoluut af, zodat de kansen van Bonn op afzet in het EBU-gebied op beslissende wijze slechter moeten worden. Noodzakelijkerwijs zal een punt bereikt worden, waarop de EBU-partners eenvoudig niet meer in staat zijn, goederen van Bonn in toenemende of ook maar gelijkblijvende mate af te nemen, terwijl de eigen uitvoer naar West-Duitsland stagneert of kwijnt.

In het bijzonder moet worden gewezen op de gevaren, die zich in geval van de verwezenlijking van de Parijse accoorden voor de buitenlandse handel van Bonn zullen voordoen. In dit geval zou de invoer voor militaire doeleinden stijgen, zouden de exportprestaties echter dalen tengevolge van de bewapeningsproductie, hetgeen de thans actieve handelsbalans eveneens negatief zou beïnvloeden.

Hoe is het nu gesteld met de andere delen van de betalingsbalans? De dienstenbalans werd van 1953 op 1954 ongunstiger. Tengevolge van de aanmerkelijk toegenomen rentebetalingen voor de in het belang van de Duitse monopolies erkende voor- en naoorlogse schulden en ten gevolge van de stijgende kosten voor propaganda en in verband met jaarbeurzen in het buitenland ontstond hier een passief saldo van 72 millioen Duitse mark. Hierdoor stagneerde het totaal van de saldi op de goederen- en de dienstenbalans; deze daalde in het tweede halfjaar van 1954 zelfs tot beneden de stand voor dezelfde periode van 1953. Tengevolge van verdere betalingen van door Bonn erkende buitenlandse schulden en aan de zogenaamde Kolen- en Staal-Gemeenschap sloot ook de balans van de „eenzijdige prestaties" met een passief saldo. De zogenaamde kapitaalbalans toont aan, dat in het vorige jaar 354 millioen Duitse mark werd betaald als aflossing van schuld, dat ongeveer 400 millioen Duitse mark werd geëxporteerd als kapitaal en dat ten gevolge van een gedeeltelijke afschaffing van de deviezenbeperkingen aanzienlijke middelen naar het buitenland afvloeiden. Daardoor steeg het passief saldo van deze balans van —196 (in 1953) tot —1052 millioen Duitse mark! Een blik over het geheel toont dus, dat alleen de goederenbalans over 1954 een overschot opleverde. Dit

[3]) Westelijk clearing-systeem voor het goederen- en dienstenverkeer van de OEEC-landen, de niet bij de OEEC aangesloten sterlinglanden, alsmede Indonesië. EBU = Europese Betalings Unie.

actieve saldo kan echter niet behouden blijven, als Adenauer de remilitarisering van West-Duitsland doordrijft. Deze en andere factoren kunnen tot ernstige gevolgen leiden voor de totale betalingsbalans en voor de totale Westduitse economie.

Uit de ellendige toestand van de kapitalistische wereldmarkt is er slechts één werkelijke uitweg: namelijk het beëindigen van de mateloos verhoogde bewapeningsproductie (in het geval van West-Duitsland de bewapeningsvoorbereiding), hetgeen ook als middel kan dienen om de verwringing van de import en van de export, wat hun samenstelling in goederen betreft, te verminderen; de opheffing van het embargo, dat wil zeggen de volledige normalisering van de economische betrekkingen tussen Oost en West; en tenslotte het afsluiten van regionale en interregionale verdragen over collectieve economische samenwerking. Indien het daartoe komt, dan ontstaan er voor de Westelijke exporteurs op de democratische markt reusachtige afzetmogelijkheden en verkrijgen de kapitalistische importeurs uitstekende mogelijkheden om goederen te betrekken.

Dat bewijzen bijv. de stijging van de brutoproductie van de totale Sowjet-industrie van 1953 op 1954 met 13 procent en het feit, dat gedurende dezelfde tijd het nationale inkomen van de USSR met 11 procent steeg. Dat het daarbij niet om een geïsoleerd proces gaat, toont de toeneming van de industriële productie van de Volksrepubliek China met 18.3 en van die van de DDR met 10 procent ten opzichte van 1953, toont voorts de stijging van de industriële productie van het socialistische kamp in zijn geheel — als men de stand daarvan in 1937 = 100 stelt — van 191 (in 1950) tot 342 (in 1954). De kwantitatieve en kwalitatieve exportcapaciteit van de democratische staten, maar ook de behoefte aan goederen van de socialistische industrie en van de bevolking van deze landen groeit dus onophoudelijk.

Ten gevolge van al deze economische, maar ook politieke motieven bleven ook in 1955 de resultaten bij het streven naar betere economische betrekkingen tussen Oost en West aanhouden. Derhalve bestaat de gerechtvaardigde verwachting, dat nog in dit jaar verdere vooruitgang zal worden geboekt op de weg naar een werkelijk vrije, alomvattende wereldhandel.

Dr. DAMERIUS

DE VAKBEWEGING IN DE SOWJET-UNIE

Reeds in het ontstaan van vakbonden in het tsaristische Rusland valt het grote verschil met de vakbonden in de rest van de wereld op.

In West-Europa b.v. bestonden de vakbonden reeds voordat er politieke partijen waren opgericht.

In het tsaristische Rusland werden de vakbonden grotendeels op initiatief van de Communistische Partij gevormd. In West-Europa was de organisatievorm van de vakbonden veelal gebaseerd op het beroep, b.v. meubelmakers, electriciens, smeden, timmerlieden enz., waardoor op één bedrijf vaak de arbeiders in meerdere vakorganisaties aangesloten bij eenzelfde centrale waren georganiseerd. In Engeland is dat practisch nog zo, terwijl in Nederland pas de laatste jaren het N.V.V. een andere organisatievorm invoert. De E.V.C. had reeds vanaf haar oprichting deze vorm van organisatie.

In het tsaristisch Rusland werd vrijwel van de aanvang af de organisatievorm van de vakbonden gebaseerd op het bedrijfsgewijze bundelen van alle arbeiders in één bond. Het was kameraad Stalin persoonlijk die in 1904 de oprichting van de vakbond in de petroleum-industrie van Bakoe ter hand nam en direct, ongeacht het beroep van de arbeiders, deze vakbond op het beginsel van bedrijfsorganisatie opzette.

> „Dat type van organisatie," schreef kameraad Stalin over de vakbonden van 1909, „dat de strijd voert op een wijze waardoor de staking ondoelmatig wordt, b.v. door de werktuigkundigen los te maken van de arbeiders, die direct bij de petroleumwinning betrokken zijn . . . het beginsel der vakorganisaties naar de beroepen is reeds lang door de Bakoese practijk verworpen" (Verzamelde werken, deel II).

Vanaf hun ontstaan reeds, waren de vakbonden in het tsaristische Rusland een voorbeeld voor de gehele internationale arbeidersklasse, ondanks het feit dat juist daar de oprichting en de werkzaamheden van vakorganisaties onder de moeilijkste omstandigheden plaats had.

Terreur en onderdrukking van de vakorganisaties, vervolging en deportaties van de leiders waren aan de orde van de dag.

Deze omstandigheden hebben de arbeiders dank zij het werk van de communisten met grote moed en volharding getrotseerd.

Onder allerlei vormen slaagden zij er in hun vakverenigingswerk voort te zetten en door hun overtuigingsarbeid en voorbeeld de arbeiders voor hun eisen in strijd te brengen. Daarbij leerden de communisten de arbeiders hun economische eisen te verbinden aan de politieke problemen en hen voor te bereiden op de uiteindelijke strijd voor de verwerping van de macht van het tsarisme en het imperialisme voor de vestiging van de dictatuur van het proletariaat.

Zonder deze overtuigingsarbeid, zonder de bestrijding van de reformistische theorieën van de mensjewiki die de neutraliteit van de vakbeweging propageerden, was het niet mogelijk geweest de proletarische revolutie van October 1917 te kunnen doorvoeren.

*

Na de overwinning van de proletarische revolutie en de vestiging

van de Unie van Socialistische Sowjet-Republieken brak ook een nieuw tijdperk aan voor de werkzaamheden van de vakbeweging.

Was en is het onder kapitalistische verhoudingen, voor de vakbeweging noodzakelijk, de arbeiders allereerst te verenigen en in strijd te brengen tegen hun uitbuiters en onderdrukkers, deze taak viel na de overwinning van de October-revolutie weg. Nieuwe wegen moesten worden bewandeld, nieuwe taken worden vervuld.

Was de productie onder kapitalistische verhoudingen er op gericht om een zo hoog mogelijke winst voor de bezittende klasse te verzekeren, nu de productiemiddelen in handen waren van de arbeiders en de boeren kreeg de productie een geheel ander karakter.

Nu was alles wat geproduceerd werd voor de gemeenschap voor het volk zelf. Vandaar ook dat de vakbeweging vooral haar taak moest richten op de productie. Dat betekende voor de jonge Sowjet-staat een enorme opgave.

In het tsaristische Rusland was weinig industrie. 4/5 van de bevolking bestond uit boeren en landarbeiders. De Sowjet-Unie was omringd door vijanden, die er niet aan dachten om de Sowjet-staat te helpen, integendeel haar dagelijks naar het leven stonden. Om echter de economie op gang te brengen, om de landbouw van machines te kunnen voorzien, om de veiligheid van het land te waarborgen, was een uitgebreide industrie, vooral een ervaren industrie, noodzakelijk.

Grondstoffen waren er voldoende aanwezig, doch wie zou die delven, wie zouden de arbeiders van de noodzaak moeten doordringen om de fabrieken op te bouwen en daar waar ze bestonden uit te breiden en te moderniseren? Dat moest de vakbeweging tot stand brengen.

Vandaar ook dat de partij al haar krachten, al haar overtuiging aanwendde, om de massa's in de vakbeweging voor deze grootse taak te mobiliseren.

Wie nu de moderne industrie in de Sowjet-Unie bezichtigt, de enorme mechanisatie van de landbouw aanschouwt, wie tijdens de Tweede Wereldoorlog en ook nu de enorme kracht van het Sowjet-leger constateert en constateerde, die moet wel bedenken dat zonder het werk van de communisten in de vakbeweging, zonder de activiteit van de vakbeweging als geheel, die kracht niet aanwezig was geweest.

*

Ook momenteel is de rol van de vakbeweging in de Sowjet-Unie in het maatschappelijke leven van buitengewoon belangrijke betekenis. Ondergetekende heeft daarvan, toen hij namens de E.V.C. aanwezig was op het 11de Congres der Sowjet-Vakbonden, dat van 7 tot en met 15 Juni 1954 werd gehouden, talrijke bewijzen gehad.

Kameraad Stalin heeft in zijn laatste werk „Economische vraagstukken in de U.S.S.R." de grondwet van de socialistische maatschappij aangegeven n.l.:

> „waarborging van de maximale bevrediging van de voortdurende groeiende stoffelijke en geestelijke behoeften van de gehele maatschappij door ononderbroken groei en ononderbroken vervolmaking van de socialistische productie op grondslag van de hoogste techniek" (blz. 41).

Het vervullen van deze aanwijzingen is de hoofdtaak van de vak-

bonden in de Sowjet-Unie. Door de organisatie van de socialistische wedijver in de bedrijven, betrekken de vakbonden steeds grotere massa's van de arbeiders in de strijd voor de vervulling van deze grootse taken.

Op het Congres van de Sowjet-Vakbonden werd medegedeeld dat 9/10 van alle arbeiders aan deze wedijver deelneemt. Zoals de rechtse leiders van het N.V.V. hier in ons land zo graag verklaren, is volgens hen deze socialistische wedijver gebaseerd op het tot het uiterste uitputten van de arbeiders.

Er is een bekend spreekwoord, dat zegt:

„Wie in een glazen huisje woont, moet niet met stenen gooien."

Want is niet juist de toestand in de Nederlandse bedrijven, ja in de kapitalistische bedrijven van alle landen zo, dat daar door middel van z.g. wetenschappelijke loon- en tariefsystemen de arbeider opgejaagd en extra uitgebuit wordt?!

De socialistische wedijver in de Sowjet-Unie, is gebaseerd op het voortdurend verbeteren en verlichten van de arbeid, door nieuwe machines, of technisch verbeteren van bestaande machines. De arbeiders in de Sowjet-Unie beschouwen de arbeid niet als een last zoals in de kapitalistische landen, maar als een zaak van eer en roem. Alleen al in het jaar 1953 werden b.v. 900.000 voorstellen gedaan die verbeteringen inhielden en afkomstig waren van industrie-arbeiders en administratief personeel.

De helft van deze voorstellen heeft een directe besparing van bijna 4½ milliard roebel opgeleverd.

De vruchten van de socialistische wedijver plukken de arbeiders ook zelf. Reeds zeven maal sinds 1945 werd een grote prijsverlaging doorgevoerd, waardoor de koopkracht van het loon in totaal genomen 219 % hoger is dan in 1940.

In een land waar de productiemiddelen het volk toebehoren, daar is verhoging van de arbeidsproductiviteit, het organiseren van een actieve deelneming van het gehele volk aan deze arbeidsproductiviteit zowel in de industrie als in de landbouw, de vervulling van de wens om de maximale bevrediging van de voortdurend groeiende stoffelijke en geestelijke behoeften van de gehele maatschappij tot stand te brengen.

Dat is de hoofdtaak van de vakbeweging in de Sowjet-Unie.

*

De uitvoering van de van de staat uitgaande sociale verzekering, ligt eveneens geheel in handen van de Sowjet-vakbonden. Zij bepalen in geval van ziekte of wanneer speciale voeding wordt vereist, de hoogte van de daartoe te verstrekken ondersteuning en keren deze aan de betrokkenen uit.

Waar het de vrouwelijke werkers betreft zijn er speciale voorzieningen getroffen in geval van zwangerschap en geboorte.

Verder houdt de vakbeweging toezicht op de organisatie van een alzijdige medische dienst voor de werkers.

In de beroemde tractorenfabriek „Dzjerzjinski" te Stalingrad konden wij persoonlijk constateren hoe groot de medische zorg voor de werkers is. Op de afdeling staalgieterij van deze fabriek werken pl.m. 1500

arbeiders. Deze arbeiders hebben de beschikking over een medische dienst, waar dag en nacht 2 doktoren(essen) en vijf verplegers(sters) aanwezig waren. De taak van deze medische dienst bestond er niet alleen uit eventuele ziekten of ongevallen te behandelen, maar vooral in het voortdurend zoeken naar middelen om deze te voorkomen.

Daarnaast onderhoudt de vakbeweging in de Sowjet-Unie een wijdvertakt net van herstellingsoorden, rusthuizen en ontspanningsverblijven gelegen in de mooiste streken van het land. Om het gebruik daarvan mogelijk te maken geeft de vakbeweging belangrijke reducties op de logies- en reiskosten.

*

Een der belangrijkste taken van de Sowjet-vakbonden is gelegen in de zorg voor de verhoging van het politieke, technische en culturele peil der werkenden.

Uitgebreide hulp wordt aan de industrie-arbeiders en kantoorpersoneel geboden om zich de kennis der marxistisch-leninistische theorieën eigen te maken. Daarbij wordt de politiek van de communistische partij toegelicht.

Door de vakbeweging wordt daardoor bij de arbeiders en het kantoorpersoneel een communistische ingesteldheid ten aanzien van de arbeider, gevoel voor het Sowjet patriottisme en een van broederschap getuigende houding jegens de werkers van alle nationaliteiten ontwikkeld.

Door het vestigen van cultuurpaleizen en clubs, het geven van onderricht in de verschillende kunstuitingen, wordt de artistieke zelfwerkzaamheid van de massa's ontwikkeld. Er is practisch geen bedrijf te noemen, dat niet beschikt over een cultuurpaleis of een groot clublokaal. Zelfs een broodbakkerij in Moskou die wij bezochten en waar pl.m. 700 arbeiders(sters) werkten, beschikte over een klein cultuurpaleis waar 60 % van de arbeiders zich in één of andere club artistiek ontwikkelden.

Tijdens het Congres werd de congressisten een ontspanningsavond in het Bolsjoi-theater aangeboden waar uitsluitend amateurs optraden. We hebben daar kunstuitingen gezien waaronder balletten, koorzang, enz. waarbij menig land, met beroepsgezelschappen, vinger en duim zou aflikken om over dergelijke artisten te kunnen beschikken.

Hetzelfde is het geval met de sportbeoefening. De bijdragen van de werkers aan de sportverenigingen zijn eigenlijk symbolisch. Daarvoor in de plaats kunnen de werkers beschikken over allerlei sportattributen en over prachtige stadions. Dat bevordert een massale sportbeoefening en vandaar ook de steeds stijgende sportprestaties ook in internationaal verband gezien.

De vakbonden wijzen de arbeiders er voortdurend op zich technisch en wetenschappelijk verder te bekwamen. In de meeste bedrijven zijn daarvoor avondscholen aanwezig. De deelname daaraan is kosteloos. Bij grotere bedrijven zijn zelfs middelbaar technische scholen aanwezig en ook daar zijn de kosten volledig voor rekening van het bedrijf. Bij de tractorenfabriek „Dzjerzjinski" was zelfs een hogeschool aanwezig, waar de beste leerlingen van de middelbaar technische school voor in

aanmerking kwamen. Om deze hogeschool te bezoeken worden aan de arbeiders belangrijke staatstoelagen (stipendia) verstrekt, waardoor ze vrij van zorgen voor hun gezin kunnen studeren.

*

Velen zullen zeggen, om al deze taken (en het zijn nog lang niet alle taken van de vakbeweging) te kunnen uitvoeren moet de Sowjet-vakbeweging toch over een leger van vrijgestelden kunnen beschikken.

Dat is echter een verkeerde veronderstelling. Het gehele vakbondswerk in de Sowjet-Unie, van het lid worden tot het bekleden van de hoogste posten, berust op de basis van vrijwilligheid.

> „In 405.000 vakbondsorganisaties, d.w.z. in 97 % van het totaal, wordt het werk verricht niet door een speciaal daartoe betaald apparaat, maar vrijwillig door het vakbondsactief."

Niet in de laatste plaats wordt dit veroorzaakt door de volledige doorvoering van de vakbondsdemocratie.

Vanaf de basisorganisatie tot aan de hoogste leiding, vinden voor de bestuursposten geheime verkiezingen plaats.

Indien in een bedrijf of afdeling van een bedrijf minstens 25 leden van een vakbond werken, dan bestaat het recht om een bedrijfsafdelingsbestuur en een contrôle-commissie te kiezen. Bij minder dan 25 leden een vakbondsorganisator. Zowel het bedrijfsbestuur, de contrôle-commissie, als wel de vakbondsorganisator worden gekozen voor een jaar. De verkiezing van deze bestuursorganen, hun omvang enz. kan alleen door de algemene ledenvergadering van de leden van het gehele bedrijf geschieden.

Dit bedrijfsbestuur sluit met de bedrijfsleiding het collectief verdrag na een grondige discussie met alle arbeiders. Verder organiseert dat bestuur vergaderingen over de stand en de productie, de vervulling van het plan, ontwikkelt de socialistische wedijver, controleert de naleving van de arbeidswetten, veiligheid, sociale zekerheid enz.

Daarvoor worden in alle bedrijven die daarvoor in aanmerking komen, nog kleinere vakbondsgroepen gevormd, die een vertrouwensman voor de tijd van een jaar kiezen. Uit diezelfde vakbondsgroep wordt nog ter ondersteuning van de vertrouwensman een gedelegeerde voor de sociale verzekering gekozen, een organisator voor cultureel werk en een veiligheidsinspecteur.

De groepsorganisator moet tevens aan de ledenwerving (niet elke arbeider is lid van de vakbond) werken en de contributie incasseren.

Boven de bedrijfsafdeling van de vakbond, staat het stads- of gebiedsbestuur, daarboven weer het bestuur van de republiek, dat weer ondergeschikt is aan de algemene leiding van de betreffende vakbond. Alle vakbonden tezamen zijn ondergeschikt aan de Centrale Raad van Sowjet-vakbonden.

Het vakbondswerk begint en eindigt echter bij de bedrijfsafdeling, vandaar uit worden de candidaten en de candidaat-gedelegeerden naar de verschillende conferenties gekozen.

In de Statuten van de Vakbonden van de Sowjet-Unie staat nog iets wat het bijzondere karakter van deze vakbonden aanwijst:

„Op vergaderingen, conferenties en congressen van de vakbonden, als wel in de pers, heeft een lid van de vakbond het recht, om de werkzaamheden van de vakbondsorganen, zowel de regeringsorganen en Sowjetinstituten en hun functionarissen te critiseren, en aan alle leidende vakbondsorganen, vragen, voorstellen en bezwaren te richten.

Dat recht is de arbeider aldaar gewaarborgd en op het 11de Congres van de Sowjet-Vakbonden heeft men ook kunnen constateren dat de arbeiders van deze rechten gebruik maken.

Dat is ook niet te verwonderen. De taken van de arbeiders en hun vakbonden in de Sowjet-Unie zijn thans gecompliceerder en veel omvattender geworden dan ooit te voren en de eisen die aan de vakbonden gesteld worden veel hoger.

Onder die omstandigheden is de critiek en zelf-critiek dubbel noodzakelijk.

*

Het werk en de besluiten van het 11e Congres der Sowjet-vakbonden zijn niet slechts van nationale, maar ook van internationale betekenis. De activiteit der Sowjet-vakbonden draagt het stempel van de strijd voor de eenheid van de internationale arbeidersbeweging, voor duurzame vrede, voor het handhaven van de democratie.

De vakorganisaties in de Sowjet-Unie maken de arbeiders van alle landen ook graag hun ervaringen bekend. Het was daarom niet toevallig dat uit 36 landen afgevaardigden van de vakbonden op de 11de Congres waren vertegenwoordigd.

In de Congres-resolutie wordt daarover gezegd:

„Trouw aan het grootse vaandel van het proletarisch internationalisme, beschouwen de Sowjet-vakbonden het als hun heilige plicht, om de eenheid en de aaneengeslotenheid van de arbeidersklasse van alle landen in de strijd voor de vrede, de democratie, voor de verheffing van het levenspeil der werkenden en voor een betere toekomst der gehele mensheid voortdurend krachtiger te doen worden."

Dat de Sowjet-vakbonden het niet bij woorden laten bewijst de toenemende stroom van delegaties uit vele landen en van verschillende overtuigingen, die op uitnodiging van de Sowjet-vakbeweging de Sowjet-Unie bezoeken.

Ook bestaat er tussen de arbeiders uit de Sowjet-Unie en de arbeiders uit vele landen een uitgebreide correspondentie over velerlei vraagstukken.

Het zou van grote betekenis zijn indien ook in ons land vooral het uitwisselen van ervaringen tussen de Nederlandse arbeiders en de arbeiders van de Sowjet-Unie, door middel van correspondentie zou worden uitgebreid.

Dat is van grote betekenis voor de strijd van de Nederlandse arbeidersklasse zelf. Opklaring over het leven van de arbeiders in de Sowjet-Unie en uitwisseling van de ervaringen over en weer, zal de eenheid tussen socialisten en communisten, tussen N.V.V.- en E.V.C.-leden, versterken.

J. BUSSINK

IS DE SOWJET-UNIE MOOI?

In deze reportage vatten twee vrouwelijke Franse journalisten, Dominique Desanti *en* Catherine Varlin *haar indrukken van een verblijf te Moskou samen.*

„De mensen zien er daar frank en vrij uit. Wij hebben rondgelopen waar we wilden. De Russen zien er gelukkig uit, ze praten vrij uit met wie ze willen." Dat is het „sensationele nieuws", dat de 800 Franse toeristen, de passagiers van de Batory, hebben meegebracht.

De vrijheid van een volk.... Saint-Just (een der leiders van de Franse revolutie — red.) heeft daar een definitie van gegeven, die Marx en Engels in een algemeen stelsel hebben opgenomen: „Een volk, dat een ander onderdrukt, is geen vrij volk." Een van de grondvrijheden der Sowjet-mensen is, dat zij grote en kleine volken in rechte en in feite als gelijk beschouwen.

De vrijheid van een volk wordt in beginsel gewaarborgd door zijn grondwet. Echter op voorwaarde, dat deze door de staatsinstellingen wordt uitgevoerd en dit betekent reeds het behoeden van de vrijheid van het individu. Die veelgeprezen woorden: „Individuele vrijheid", waarvan de landen van het socialisme volgens de Westerse pers noodzakelijk verstoken zijn, brengen ons steeds de verzen te binnen van Nazim Hikmet, de grote dichter (die wij tot onze vreugde vaak in Moskou hebben ontmoet). In een gedicht, getiteld „Een droeve vrijheid" heeft hij van de „Westerse" mens gezegd:

Voor elk onthaal des levens kneedt jij 't deeg
Zonder er zelf maar éénmaal van te proeven
Met al je vrijheid veeg jij 't erf van and'ren ...

De leugenmolen maalt zo lang jij leeft.
Met al je vrijheid leg je een hand aan 't voorhoofd,
En denkt. Gedachten zijn toch vrij. Zo vrij.
Terwijl je de armen langs je lijf laat bungelen
Slenter je door de stad met al je vrijheid,
De vrijheid van de werkloosheid. Zo vrij.

Hikmet haalt te voorschijn wat de sleutelwoorden van de burgerlijke democratie verbergen: de „vrije concurrentie", de „vrijheid van de pers", het „meerpartijenstelsel", alle „vrijheden" van het kapitalisme.

Opvoeden om te slagen

Ja, er was de tijd van de Revolutie, toen de interventie-troepen binnen het land sabotage, spionnage en verraad uitlokten en het vervolg op die tijd. Juist de noodzaak om de vrijheid van een heel land te verzekeren leidde tot het nemen van onmisbare maatregelen. Recente onthullingen van de Sowjet-regering hebben ons getoond, dat sommige lieden de zin van deze noodzakelijke waakzaamheid hebben verdraaid, maar in een socialistisch land kunnen de Beria's niet eindeloos bedrie-

gen. Wanneer men dit land doorkruist, wanneer men de rechters hoort recht wijzen, als men de militie vaderlijk de dronken-man-van-Zaterdagavond ziet meenemen om hem thuis te brengen of (als hij niet meer weet, waar hij woont) naar het bureau, waar hij thee krijgt te drinken, als men een ongetwijfeld oprechte kolchosvoorzitter hoort vertellen, hoe hij zijn dorp „ontkoelakt" heeft, krijgt men de indruk, dat in het gehele land in het dagelijkse leven der inwoners de vrijheid voor het eerst, nu een generatie lang heeft wortel geschoten.

Men vergete in onze balans niet de overblijfsels uit de tijd van het tsaristische absolutisme, de onvermijdelijke vrijheidsbeperkingen, die voortvloeien uit de oorlogen, noch de noodzaak om millioenen mensen te leren lezen, schrijven en op tijd op de fabriek te komen....

In de kapitalistische wereld drijven de vrees om ontslagen (en werkloos) te worden en de concurrentie de werkers een harde leerschool door. In een socialistisch land moet men opvoeden om te slagen.

Wat het werk van de arbeiders betreft, de bedrijfsleiders, die met de Batory meekwamen en de arbeiders zijn het erover eens: de Sowjetfabrieken hebben niets van dat robot-tempo, van dat afschuwelijke jachten aan de lopende band bij Citroën of Simca.

Thans tonen de Sowjet-mensen van de nieuwe generatie, die hebben opgebouwd, wat door de oorlog was verwoest en die grote werken hebben ondernomen, die vredeswil veronderstellen en het zekere gevoel van de kracht om vrede af te dwingen, thans tonen zij hun gasten het gezicht van de ware vrijheid, die niet berust op onderwerping van andere volken noch op de uitbuiting van de ene klasse door een andere. De vrijheid van de mens van de toekomst.

Is de Sowjet-Unie mooi?

„Is de Sowjet-Unie mooi?" vraagt men ons. Sommige toeristen antwoorden meteen van niet — zij maken dan echter een uitzondering voor Leningrad: zij weten immers dat dit door Italianen en Hollanders is gebouwd, en voor de Russische landschappen, die Voltaire al bewonderde.

Toch zou de Sowjet-Unie een van de meest van schoonheid vervulde landen zijn, als men Apollinaire zou moeten geloven, die zei:

Uit goedheid en uit mensenleed
Treedt eens de schoonheid in de tijd,
Volmaakter dan zij vroeger was:
Bekorende evenredigheid...

Inzake schoonheid, die menselijkheid is, hebben de Sowjet-mensen niet veel te leren. Maar wat goede proporties aangaat? In Moskou bestaat inderdaad alles naast elkaar, isba's van donker hout met langs het dak lichtblauw houtsnijwerk, blokken van tussen de twee wereldoorlogen met hun naamloze ramen en fletsgeworden pleistering, herenhuizen uit het begin van deze eeuw, vol overladen stucwerk, helaas in talloze exemplaren geïmiteerd omstreeks 1934 en de grote gebouwen, die als iets ongewoons op het hoogste punt van de stad oprijzen. Uit dat ongelijksoortige geheel kan geen harmonie ontstaan....

Zeker, door de straten, waar auto's van moderne lijn doorheen schieten haast zich een vaak weinig verfijnd geklede bevolking en de Westerse toerist voelt zich in een vreemde omgeving door de jurken met reusachtige patronen bedrukt, mantels van rechtlijnige snit en stoffen in schelle kleuren....

Zeker, men vraagt zich vaak af bij de monumentale bouwwerken, die de Sowjet-macht voor alle burgers heeft gesticht, de cultuurclubs, de bibliotheken en tot in de metro van de hoofdstad, die blinkt van het marmer (maar ook van de roltrappen), men vraagt zich vaak af, of de architecten zich de beroemde raad van Lenin „Het volk heeft recht op zuilen" niet hadden kunnen eigen maken inplaats van letterlijk op te vatten. En de reusachtige Universiteit, die bovenop de Leninheuvel staat, zou ongetwijfeld winnen bij het verlies van zijn torentjes, die nodeloos afbreuk doen aan de grootsheid van het gebouw. Maar ja....

Het zou te gemakkelijk zijn te verklaren hoe dit komt en het daarbij te laten. Want het ontbreekt niet aan verklaringen: men weet, wat de U.S.S.R. heeft geërfd — het tsaristische Rusland, verstikt in obscurantisme en zijn achterlijke koloniën in Azië, en men weet, wat zij heeft doorgemaakt: oorlog, buitenlandse interventie, honger en daarna de periode 1941—'45 en hoe weinig jaren echte vrede bij dit alles! Zorg voor het aesthetische moest daarbij wel op de achtergrond blijven: men moest het eerst degelijk, stevig en overvloedig hebben. Maar mooi!.... Het is toch natuurlijk, dat mannen en vrouwen, die geslachten lang aan alles gebrek hadden gehad, dikwijls schoonheid met rijkdom verwarden en dat een Moskouse huisvrouw, als zij een zomerjurk wil maken, beslist crêpe de Chine wil kopen en katoen als „armoediger" en in haar ogen dus minder „mooi" dan zijde, links laat liggen.

Rembrandt en Leonardo da Vinci

Maar de vrede is sinds enige jaren voor de Sowjet-burgers weer een dierbare gewoonte geworden en de Revolutie, die niet blijft staan, stelt nu de tijd in het verschiet, waarin de door Marx beloofde rozen naast het brood op alle Sowjet-tafels zullen staan. (Maar men moest eerst brood geven.) Dit is aan ontelbare tekenen te merken. De architecten van dit land, dat geen, of bijna geen tradities van stedenbouw heeft, leggen zich al toe op het zuiveren van hun stijl. Zij beginnen in hun oudste kunst of in andere geslaagde bouwwerken in eigen land te zoeken naar wat de stilzwijgende samenklank vormt van stad en landschap. Men zou Kiew moeten zien om dit streven te begrijpen, Kiew met zijn witte straten, ingebed in groen, de stenen in de nieuwe gevels, die van jaar tot jaar minder nodeloze versieringen krijgen, maar niet verstoken blijven van fantasie.

Jonge vrouwen, arbeidsters, kantoormeisjes, komen al elke middag bij honderden in de Goem, het grote warenhuis van Moskou de modellen bespreken — nietwaar, niets wordt op slag aanvaard, zelfs het mooie niet, de modellen, ontworpen door naaisters, die de beste modeplaten van Parijs bekeken en niet naast zich neergelegd hebben.

Het is niet mogelijk, dat deze ongekunstelde, enthousiaste menigte, die van zes uur 's ochtends af in Moskou voor de Dresdener verzame-

ling staat om met zijn tienen de Danaë van Rembrandt te bewonderen of het gele licht, waarin Vermeers schilderij De Brief baadt, dat de menigte, die in Leningrad langs de verrukkelijke Madonna Litta van Leonardo da Vinci schuifelt en langs de schoonste iconen van de Russische traditie, tenslotte niet zijn smaak ziet veranderen. Evenzo kunnen geen millioenen mensen Picasso's zachtzinnige duif op speldjes, vaandels en sjaals dragen, zonder dat de gratie en niet alleen de betekenis van die figuur hen treft. En de regelmatige omgang met Stendhal en Tolstoj, met Rabindranath Tagore en Shakespeare moet wel tot een volkomener levensstijl voeren.

Als deze nu inzettende verandering heeft doorgewerkt, zullen de straten, woningen en japonnen mooi zijn „volgens de goede proporties". Er zullen eens in de Sowjet-steden aanlokkelijker étalages zijn dan in Parijs, met dit verschil, dat hun verlokkingen voor ieder bereikbaar zullen zijn. Als de Sowjet-burgers toegang zullen krijgen tot het „schone", zal dat met allen samen gebeuren. En die dag is misschien niet zo ver af als sommigen zich voorstellen....

Oude en nieuwe machines

Sommige toeristen verzekerden, dat de fabrieksuitrusting in de Sowjet-Unie minstens twintig jaar oud is. Anderen verklaarden, dat zij machines van het nieuwste model hadden gezien of artikelen, die ongetwijfeld volgens de techniek van 1955 waren gemaakt.

Deze discussie leek op de twistgesprekken van de reizigers, van wie sommigen over de wolkenkrabbers en anderen over de huizen als uit romans van Tolstoj praatten.

Praten over de „eeuwige tegenstellingen van het eeuwige Rusland" is geen verklaring. Maar een verklaring is wel de onlesbare dorst naar alles en nog wat in het oog te vatten (en de aan die dorst gelijke koopkracht), die 200 millioen mensen ertoe drijft het allerbeste te kopen na een verwoestende oorlog en de jaren van wederopbouw, toen men, het kan nooit vaak genoeg gezegd worden, in het meest dringende moest worden voorzien. Men kan in de U.S.S.R. niet afbreken of uit het gebruik nemen voor men genoeg heeft opgebouwd om aan aller behoeften te voldoen. In Frankrijk koopt een industrieel nieuwe weefgetouwen en gooit de oude bij de afval. In de U.S.S.R. bouwt men een modelfabriek, maar de oude moet verder draaien. Want voortdurend stijgen de behoeften, zoals het gezichtsveld van een kind breder wordt naarmate het groeit.

De nieuwe werkplaatsen, fabrieken en panden in aanbouw volgen altijd het nieuwste model. En daarnaast draait het materieel van voor de oorlog nog steeds, zoals het houten huis blijft staan, 500 meter van de wolkenkrabber....

In het land van de eerste atoomcentrale, in het land, waar men in de Zis-fabriek 100.000 vrachtauto's per jaar maakt (tegenover 35.600 in Frankrijk), in het land, waar op het ogenblik een reusachtig warenhuis wordt gebouwd, alleen bestemd voor kinderartikelen, blijven inderdaad nog oude huizen en machines uit 1934 staan, omdat men zich niet veroorlooft om te vernietigen voor men heeft opgebouwd en op

straat te zetten voor men opnieuw kan huisvesten. In de Sowjet-Unie wordt het comfort redelijk ingericht, d.w.z. door de paarden voor de wagen te spannen, m.a.w. machines om machines te maken gaan vóór machines voor het maken van electrische ontharingstangetjes.

Daarom verbaast het ons niet te vernemen, dat er model-stansmachines zijn en torens van vroeger. De weg is al getraceerd, de wals van het comfort zal er overheen gaan.

Vrede betekent geluk

Aan het eind van onze reis waren wij vertrouwd met de glans, die er in de ogen van elke Sowjet-burger lichtte, zodra er sprake was van de vrede, vredeskansen en vooruitgang daarin. Dat gebruikelijke, zo vaak aangehaalde en zo vaak herhaalde woord heeft voor iedere Sowjetburger een persoonlijke betekenis. Als iemand over de oorlog spreekt, neemt deze de omtrek van zijn eigen belevenissen aan. En wat voor belevenissen!

De overweg-wachter, die op het Wiborg-station met tranen in de ogen de gedelegeerden van Helsinki de hand drukte en zei: „Dank jullie voor de vrede" had zijn twee zoons aan het front verloren en zijn huis was door een bom opengereten. De zuster van de kolchosvoorzitter van Letki, die riep „We zullen als het moet tienmaal harder werken om de vrede te verzekeren", had haar man door de nazi-bezetters zien ophangen. De jonge dichter, die in Leningrad tegen ons zei: „Het is moeilijker om over vrede dan over oorlog te schrijven, maar het is belangrijker", was met zijn tank in 1943 in brand gevlogen en had daar nog vreselijke lidtekens van over.

Meer dan een tiende van de bevolking van de U.S.S.R. is omgekomen in de oorlog van 1941 tot '45. Men herstelt de woningen, maar kan men de puinhopen van gezinnen herstellen of gaten in de harten vullen?

De gehechtheid aan de vrede en de vriendschap der volken heeft misschien de toeristen in de U.S.S.R. het meest onmiddellijk getroffen. Propaganda, zeggen toch sommigen van hen. En werkelijk spreekt een huisvrouw of arbeider wel eens met dezelfde woorden over de vrede als de Prawda. Maar wat een prachtige propaganda is dat, die zich onvermoeid op zulk een zaak richt! En wat een buitengewoon succes voor een krant om de harten zo eenstemmig te laten slaan. Wat kan hier tegenop?

Maar vrede is voor de Sowjetburger niet alleen het omgekeerde van oorlog. Het is de belofte van het geluk dat hij opbouwt en de voorwaarde voor dat geluk. De vrede is de arbeid van de Sowjetburger, maar ook zijn pleizier, zijn rust, de vooruitgang van zijn levensvoorwaarden, de bezegeling van zijn dromen, de verwezenlijking van het communisme. De U.S.S.R. is synoniem met vrede, iedere inwoner is daarmee verbonden en wee degene, die daar nog eens een aanval op zou durven doen!

STEUNT DE WETENSCHAP HET GELOOF?

Men hoort tegenwoordig veelvuldig beweren, dat de uitkomsten der wetenschap niet strijdig zijn met godsdienstig geloof. De wetenschap zou dat meer en meer moeten erkennen. Op velen moet dat de indruk maken, dat het onderzoek der natuurkrachten het bewijs levert van het bestaan van het bovennatuurlijke. Wie echter even nadenkt, begrijpt dat, indien er zulke ontdekkingen bestonden, daaraan van kerkelijke zijde de grootst mogelijke bekendheid zou worden gegeven. De ontwikkeling gaat dan ook eer in omgekeerde richting. Putten godgeleerden zich voorheen uit in bewijzen voor het bestaan van God, thans zien de meesten daarvan geheel af. Zij verkondigen dat de geloofswaarheden zich niet door wetenschappelijk onderzoek laten benaderen, maar gekend worden als gevoelszekerheden, die geen bewijs behoeven.

Het samengaan van natuurwetenschap en godsdienst blijkt altijd weer op niets anders te berusten dan op een persoonlijke band. Op het feit dat een groot deel van de beoefenaars der wetenschap, zodra het gaat om overtuigingen op het gebied van het geestelijk en zedelijk leven, afstand doen van hun wetenschappelijke methoden en zich overgeven aan de behoeften van hun gevoel.

Dat het alleen hierom gaat, is weer eens duidelijk en samenvattend aangetoond door een artikel van een Amerikaans geleerde, Dr Warren Weaver. Van diens wetenschappelijk werk ben ik onkundig, maar hij is sinds 20 jaar vice-president van de Rockefeller Foundation en voorzitter van de Amerikaanse vereniging voor bevordering der natuurwetenschap. Hij is dus in elk geval een vooraanstaand man in de wereld der wetenschap. En wanneer deze man nu in het tijdschrift *The Readers Digest* *) een artikel plaatst onder de titel „Kan een man der wetenschap in God geloven?" dan mag men aannemen, dat hij van de gangbare argumenten op de hoogte is. De redactie vindt het artikel zo belangrijk, dat overdrukken bij duizenden verkrijgbaar worden gesteld.

De titel drukt reeds uit, dat Weaver zich bewust is, de waarschijnlijkheid tegen te hebben. Met aan de wetenschap ontleende argumenten komt hij ook niet, hij bepaalt er zich toe geloof en wetenschap streng te scheiden.

> „De wetenschap tracht de vraag 'hoe?' te beantwoorden. Hoe werken cellen in het lichaam? Hoe ontwerp je een vliegtuig dat sneller vliegt dan het geluid? Godsdienst, daarentegen, tracht de vraag 'waarom' te beantwoorden. Waarom is de mens geschapen? Waarom moet ik de waarheid zeggen?"

Weaver begint hier met dingen als vaststaand aan te nemen, waarvan hij eerst, aan de hand der wetenschap, zou moeten aantonen, dat ze met de werkelijkheid overeenstemmen. Wanneer de mens niet geschapen is, vervalt de vraag naar het waarom. Nu wil ik hem niet op een woord vangen. Voor mijn part mag hij de zich over honderden miljoenen jaren uitstrekkende ontwikkeling van het leven op aarde, een schepping noemen. Maar daarmee neemt hij het feit niet weg, dat wij die gehele ontwikkeling kennen als de vrucht van een opvolging van oorzaken en gevolgen, gelijk wij die overal in de natuur waarnemen. Dat deze doorkruist worden door een bovennatuurlijke bedoeling is nooit gebleken of waarschijnlijk gemaakt. Weaver vraagt toch ook niet naar het waarom van de wisseling der seizoenen, maar naar de oorzaak, het hoe?

Jawel, maar de menselijke geest — die is iets uitzonderlijks! Nu wijst uitzonderlijkheid nog geenszins op een doelstelling. Radioactiviteit is ook iets uitzonderlijks, maar toch iets natuurlijks. En dat de geest geen andere wereld vertegenwoordgt, blijkt reeds uit zijn wordingsgeschiedenis. Wij zien eerst de levende stof ontstaan uit de levenloze. Van het hoe hebben wij reeds een zekere voorstelling. De levende stof vertoont reacties, die zich in een miljoenenjarig

*) Van Juli 1955.

proces tot instincten ontwikkelen. Naast deze instincten ontwikkelt zich dan bij de hogere diersoorten, een denkvermogen, waarin wij reeds verschillende elementen van de menselijke geest terugvinden. Op een bedoelde schepping wijst niets.

Nogmaals blijkt hetzelfde, doordat de geest niet kan functioneren zonder een stoffelijk centraal zenuwstelsel en niet goed, wanneer dit zenuwstelsel niet gezond of gebrekkig ontwikkeld is.

Het tweede voorbeeld van Weaver brengt ons op een ander terrein. Het is namelijk helemaal niet waar, dat de wetenschap geen antwoord zou geven op vragen omtrent zedelijke verplichtingen. Behalve de natuurwetenschappen hebben wij ook historische en sociale wetenschappen. Speciaal het historisch materialisme houdt zich met het ontstaan en de ontwikkeling van de moraal bezig. Dat deze een noodzakelijk uitvloeisel is van het leven in maatschappijvorm, is door Engels duidelijk aangetoond. Iets bovennatuurlijks komt er niet aan te pas. Het voorbeeld zelf ('waarom moet ik de waarheid spreken?') is niet gelukkig. De bezetting heeft ons wel geleerd, dat het spreken van de waarheid in bepaalde situaties strafbaar verraad kan zijn. Met het aannemen van een goddelijk gebod is dit moeilijk verenigbaar!

Bij de mensen die denken als Weaver (en dat zijn er tallozen, vooral onder de intellectuelen) blijft van de goddelijke almacht niet veel over:

> „God is, voor mij, de naam achter een groep van standvastige verschijnselen, die alle kenbaar zijn in termen van zedelijke strekking en die te maken hebben met 's mensen bestemming."

Dus niet de naam achter de oneindigheid der (wetmatige!) natuurverschijnselen! Men mag vragen: waarin bestond dan de goddelijke werkzaamheid voor er mensen leefden? En openbaart zij zich alleen op die kleine minderheid der hemellichamen, waar leven mogelijk is? Weaver zal misschien antwoorden, dat hij de algemeenheid van goddelijk ingrijpen niet loochent, maar alleen niet kan aantonen. Grond houdt ze, in elk geval, niet over. Geen enkele geleerde houdt er bij zijn proeven rekening mee dat die mogelijkheid de uitkomst zou kunnen wijzigen.

> „Geleerden zijn juist de personen die geloven in het onzichtbare, het in wezen niet te bepalene. Geen geleerde heeft ooit een electron **gezien.** Electron is eenvoudig de naam voor een vaste groep dingen, die in zekere omstandigheden gebeuren. Toch is er niets mèèr werkelijk voor een geleerde dan een electron."

Het moet wel een heel primitief mens zijn, die zijn al dan niet geloven grondt op de vraag van zichtbaarheid! En een electron bewijst zijn bestaan door zijn (met een aantal hulpmiddelen) waarneembare werking. Maar het bestaan van bovennatuurlijke krachten is in geen enkel verschijnsel aantoonbaar en het geloof er aan een volkomen willekeurige en in wezen niets verklarende vlucht uit een geestelijke leegte. Een leegte, waarvan de oorzaken voor het dialectisch materialisme niet duister zijn.

> „Wanneer ik tracht een vraag van goed en kwaad uit te werken, dan is God een heldere en ondubbelzinnige stem, een onfeilbare bron van zedelijke leiding. Ik begrijp niet hoe deze dingen gebeuren, maar als ik luister naar deze stem weet ik volmaakt zeker, wat het juiste ding is om te doen. Ik ben menigmaal onzeker geweest, welke handelwijze het best een bepaald **practisch** doel zou dienen, maar ik ken geen enkel geval in mijn leven, dat ik vroeg wat het werkelijke **goede** was om te doen en het antwoord uitbleef."

Weaver heeft dus nooit (na nadenken) iets zedelijk verkeerds gedaan! Heel mooi, maar alle mensen zijn zo gelukkig niet. Worden dezen dan door God (af en toe of geregeld) in de steek gelaten? Velen terwijl ze toch wel degelijk de vraag stellen?

De stem waarover W. het heeft, noemen wij het geweten. Hoe weet hij dat die van buiten en niet van binnen komt? Het antwoord op een practische vraag

en dat op een zedelijke zijn beide oordelen. Ontstaat het ene oordeel in onze eigen geest, het andere niet? En hoe staat het dan met de massa's oordelen, die zowel een practische als een zedelijke kant hebben? Over het kapitalisme, over de oorlog in Korea?

Er is wel een *speciale* reden die zoveel geleerden aan God doet geloven. Doordat hun kracht en hun werkzaamheid op geestelijk gebied liggen, zijn zij in hoge mate geneigd, de plaats van het geestelijke in het geheel der verschijnselen te overschatten. Zij kunnen zich niet voorstellen dat het geestelijke voortkomt uit het stoffelijke. En wie dat loochent, ontkomt niet aan een of ander godsbegrip. Natuurlijk werken daarnaast ook andere, meer algemene oorzaken. Bijvoorbeeld het zoeken van een tegenwicht tegen het gevoel van vereenzaming, dat het kapitalisme schept. Het zoeken van motieven tot rechtvaardiging van de klassenmaatschappij. De vrees dat het verdwijnen van het geloof haar ontbinding zou bespoedigen. Maar over wetenschappelijke bewijzen of ook maar steunpunten voor hun geloof beschikken de geleerden niet.

J. A. N. KNUTTEL.

Partijleven

Ons gesprek met de massa

De 7de November is één van de betekenisvolste dagen in de geschiedenis van de internationale arbeidersbeweging.

Deze dag, waarop 38 jaar geleden de Russische arbeiders de Octoberrevolutie tot een zegenrijk einde brachten, wordt elk jaar opnieuw op grootse wijze herdacht, zowel in de Sowjet-Unie zelf als in de gehele wereld.

Zo ook in ons land. In een groot aantal steden en dorpen worden door onze partij herdenkingsbijeenkomsten gehouden.

Door middel van deze openbare bijeenkomsten, in grote zalen en in kleinere, willen wij, communisten, niet alleen deze dag op waardige wijze herdenken, maar willen wij bovenal andersdenkenden benaderen door hen op deze bijeenkomsten *iets mee te geven*. Hen iets mee te geven, dat wil zeggen, hun gedachten over het vestigen van de Sowjet-Unie — het resultaat van de hardnekkige strijd van de Russische arbeidersklasse onder leiding van de C.P.S.U. voor haar vrijheid en een gelukkige toekomst — tot bewustwording brengen. Willen wij hen duidelijk maken, dat dit gebeuren de arbeidersklasse van de gehele wereld verrijkt heeft en dat het de Sowjet-Unie is, die onvermoeid strijdt voor een duurzame vrede, bijgestaan door de andere volksdemocratische landen. Willen wij hen er van doen doordringen, dat deze strijd voor de vrede direct met hen te maken heeft, met hun dagelijkse belangen, met hun verlangens naar meer brood, naar meer welvaart.

De openbare vergadering toch is een der propagandamiddelen van de partij om haar politiek onder de massa uit te dragen. Het is een instrument in handen van de partij, dat niet vaak genoeg gehanteerd kan worden. Hoe méér openbare

vergaderingen, des te groter het werkterrein van onze propaganda.

Als we b.v. zien dat tijdens de activiteit voor de tussentijdse verkiezingen in Utrecht vorig jaar en kortgeleden in Overdinkel, in deze beide plaatsen méér openbare vergaderingen werden gehouden dan anders, met goede opkomst, en onze partij méér stemmen kreeg, dan is dit mede één van de factoren geweest, die tot het succes leidde.

Als we verder constateren, dat in het district Friesland in 1954 in totaal in 11 plaatsen vergaderingen werden belegd, tegenover 24 plaatsen in 1953 en we in 1954 over de gehele linie aldaar in stemmenaantal achteruitgingen, dan kunnen we deze geringere activiteit op dit gebied eveneens als één der factoren van deze teruggang noemen, daar we ons werkterrein verkleind hadden.

Kijken we daarentegen weer naar de cijfers van district Kennemerland, dan bemerken we een stijging in het aantal vergaderingen — in 1953 in 4 plaatsen 9 vergaderingen, in 1954 in 4 plaatsen 22 vergaderingen, waarvan 12 alleen al in Haarlem — en in 1954 stemmenwinst.

Er zitten n.l. verschillende van belang zijnde kanten aan het houden van openbare vergaderingen. Aan de ene kant het gesprek met de massa, aan de andere zijde een verhoogde activiteit van de partij-afdeling. Nietwaar, het organiseren en voorbereiden van een openbare vergadering brengt nu eenmaal een verhoogde activiteit van het partij-actief met zich mee.

Nog te vaak echter worden ze op een bureaucratische manier georganiseerd, zonder het doel voor ogen te houden dat ze een middel zijn om de massa te bereiken, om deze op te voeden en door systematische en voortdurende propaganda en agitatie vertrouwd te maken met de zin van onze politiek. Op de openbare vergadering vindt de eerste kennismaking plaats. De gedachten worden los gemaakt. Door de reactie gebrachte leugenachtige propaganda wordt weerlegd. De partij en haar politiek worden aanvaardbaar voor de toehoorder, die zijn bevindingen weer verder uitdraagt en zo werkt onze propaganda door onder de massa van het volk om haar uiteindelijk te mobiliseren voor de uitvoering van de besluiten en oproepen van onze partij.

Dikwijls wordt volstaan met het uitzetten van een manifestje, een aankondiging in de krant, het uitzetten van de kaarten en het huren van een zaal. Natuurlijk dingen die allemaal moeten gebeuren. Doch directe en hardnekkige contrôle op de kaartverkoop blijft achterwege. Maar wat nog belangrijker is, huisbezoek afleggen en praten met de mensen om ze te animeren naar de vergadering te komen, directe propagandistische arbeid dus, is nog zeldzaam.

Evenwel, hoe zullen we buitenstaanders naar onze vergadering krijgen als blijkt dat een manifestje alleen niet helpt? Door de kaarten alleen aan te bieden aan onze lezers en partijgenoten? Neen. Door huis aan huis verkoop, door direct spreken met de mensen. Ook op de bedrijven.

En lukt het de eerste keer niet . . ., hebben we als resultaat van intensief werken toch een kleine opkomst? . . . dan laten we ons niet ontmoedigen. Vandaag niet, dan morgen . . . en overmorgen Slechts door aanhoudend en stelselmatig vasthouden van alle, zo op het oog klein lijkende resultaten kunnen we iets bereiken. Een huis wordt ook steen voor steen opgebouwd en is niet in één dag gereed. Gestadig groeit het, dank zij vakbekwame arbeid van metselaar, timmerman en bouwvakarbeider en uiteindelijk staat het daar om zijn nieuwe bewoners te ontvangen en bescherming tegen regen en kou binnen zijn muren te bieden.

Zo is het ook met onze propaganda. Door in het district, in de afdeling steen voor steen de grondslag te leggen voor een actief en doorzettend propagandaapparaat en in kleinere afdelingen propaganda-collectief, helpen wij de partij-

afdeling tot bloei te komen en een stevig huis te worden voor de nieuwe leden. Een basis om verder door te dringen onder de massa en mét deze massa onze politiek tot uitvoering te brengen Daarom is vooral de openbare vergadering met *politiek karakter* zo belangrijk. We schrijven bewust met politiek karakter, omdat, zoals pgt. Verhey in zijn rede op het 17de Partijcongres aantoonde:

> „in de practijk het middel van de openbare vergadering vervangen wordt door filmvoorstellingen met spreker"

en verder:

> „De filmvoorstelling heeft zijn betekenis in het verkrijgen van contact met tienduizenden, die kennis maken met de sfeer van onze strijd en onze gedachtenwereld. De openbare vergadering echter moet aan dat massa-contact inhoud en verdieping geven."

Dit laatste vooral is de taak van de spreker op de bijeenkomst. Van deze hangt het namelijk af of de kameraden, die dus door de voorbereiding gezorgd hebben voor de toehoorders, straks de resultaten van hun werk kunnen plukken; of de toehoorder door het gesproken woord gepakt wordt; of de spreker hem duidelijk maakt hoe en waarom onze partij voor zijn dagelijkse belangen opkomt en strijdt voor een nieuwe regeringspolitiek; of de spreker hem tenslotte iets meegeeft.

Hij moet dus op een duidelijke manier de op dat moment belangrijkste aspecten van onze strijd belichten; op eenvoudige wijze en niet met gezwollen woorden of frases, doch wel bezielend en aanknopend bij directe voor de toehoorders van belang zijnde gebeurtenissen in dit verband uit zijn omgeving, bedrijf of buurt. Deze zal er dan door gepakt worden omdat hij er een belevenis of omstandigheid die met hemzelf te maken heeft, in terugvindt.

De spreker moet zich daarom grondig voor elke spreekbeurt voorbereiden, afgestemd ook op de vorm van de vergadering. Op een openbare politieke bijeenkomst heeft de rede een ver uitdragend opvoedend en informerend karakter, op een filmvoorstelling kan volstaan worden met een propagandistisch woord, enz. enz.

De hulp van de afdeling kan hierbij een grote rol spelen. Het opzenden van knipsels uit de plaatselijke pers, over plaatselijke onderwerpen, alsook informaties daarover, is zeer nuttig. De spreker kan deze dan in zijn rede verweven.

Maar ook verzoeken om een bepaald onderwerp dat van belang is voor de afdeling door de spreker te laten behandelen, kunnen bijdragen tot het aantrekkelijk maken van de vergadering. Een goed voorbeeld daarvan hebben we uit Elim in Drente, waar in het begin van dit jaar een aantal partijloze kameraden een verzoek tot het propaganda-bureau richtten of Henk Gortzak daar kon komen spreken in antwoord op een openbare vergadering waar Scheps van de P.v.d.A. had gesproken. Dit gebeurde. En met succes! Een uitstekend bezochte, levendige vergadering had plaats met een uitgesproken politiek karakter.

*

Aan de hand van de congresrede van pgt. Verhey en het verkiezingsprogram, aangenomen op het congres, heeft het landelijk propagandabureau al een begin gemaakt met de uitvoering van een aantal taken die daarin worden genoemd.

Zo werd o.a. een bijeenkomst voor landelijke sprekers gehouden, waar zij van gedachten wisselden en een vruchtbare discussie plaats had over de door pgt.

Marcus Bakker uitgesproken redevoering in Zaandam op 20 September j.l. over de millioenennota en troonrede, ter lering van onze sprekers.

Daarna werden in enkele districten dergelijke bijeenkomsten gehouden voor instructie van de kameraden die in de verkiezingscampagne vanuit het district zullen worden ingezet als spreker en waar terzelfdertijd over de organisatie en het doel van de openbare vergadering werd gesproken. In Friesland b.v. vond daarbij een frisse en leerzame discussie plaats, waarbij naar voren kwam dat aan de voorbereiding en indeling van de vergadering zelf, nog al eens wat hapert. Vergeten wordt b.v. van te voren een voorzitter aan te wijzen. Dit wordt dan even gauw voor de aanvang gedaan, met het gevolg, dat zo'n kameraad terecht wel eens „met zijn mond vol tanden" staat en de vergadering een rommelig verloop heeft. Wordt dit echter van te voren in het afdelingsbestuur duidelijk besproken, dan wordt een beter verloop gewaarborgd en zal de zaak veel gesmeerder verlopen.

Vervolgens worden ter informatie van de kameraden, die zich bewegen op het gebied van de agitatie en propaganda en op openbare vergaderingen, huiskamerbijeenkomsten, filmvoorstellingen e.d. de politiek van de partij uitdragen, informatiebrieven uitgegeven. Een aantal districten liet echter nog verstek gaan bij de opgave van hun sprekerslijst. Voor de uitbreiding van ons sprekerscorps is het echter nodig dat steeds nieuwe agitatoren naar voren komen, dat houdt onze propaganda en agitatie levendig en leidt tot versterking en uitbreiding van onze kaders. Voorts zijn de districten voorzien van uitvoerige schriftelijke instructies over de voorbereiding van de vergadering, aankleding zaal, enz. en is eveneens begonnen met de mondelinge instructie vanuit het landelijke propaganda-bureau. Het is namelijk noodzakelijk om alles te doen om in de campagne voor de aanstaande Tweede Kamerverkiezingen de activiteit op het gebied van de openbare vergadering tot veel grotere ontplooiing te brengen, méér vergaderingen in méér plaatsen te houden.

Of dit mogelijk is? Jazeker. Nemen we de cijfers van het aantal plaatsen waarin vergaderingen werden gehouden, dan zien we dat dit in 1952 (ook 2e Kamerverkiezingen) 158 was en in 1954 115.

Daar we eveneens met deze 2e Kamerverkiezingen in alle kieskringen uitkomen, moeten we er op koersen in een zo groot mogelijk aantal plaatsen vergaderingen, filmvoorstellingen, cabaret-avonden, openluchtmeetings en dergelijke te organiser. Als we zien dat in een stad als Winschoten in 1954 1 openbare vergadering werd belegd en we nemen daarbij het stemmenaantal in deze stad onder het oog, dat 987 bedraagt, dan mogen we toch zeker aannemen dat het hier mogelijk is méér openbare politieke vergaderingen te beleggen. Zo zouden we nog meer voorbeelden kunnen noemen, doch elk district zal kunnen nagaan o.a. aan de hand van het stemmenaantal of de activiteit van de afdelingen in vergelijking hiermee niet op te voeren is.

Onze aanstaande verkiezingscampagne, waarin het er om gaat onze partijpolitiek op een dusdanige wijze uit te dragen, dat aan de Romme-reactie een slag wordt toegebracht, zal zich naast de schriftelijke agitatie door middel van manifesten, enz. voor een belangrijk deel dus ook bewegen op het gebied van de openbare bijeenkomst. Hoe méér vergaderingen, hoe méér bezoekers op onze vergaderingen, hoe beter de inhoud van de redevoeringen der agitatoren, meer zoeken ook naar de mogelijkheden om andersdenkenden, P.v.d.A.-ers, enz. in ons gesprek te betrekken en op onze bijeenkomsten te brengen, des te groter de mogelijkheden om onze invloed te vergroten en een eenheidsfront van socialisten en communisten te smeden.

R. v. S.

Bladzijden uit het verleden

BOUWKUNST EN NATIONALITEIT

In 1876 keerde de bekende criticus Cd. Busken Huet na een journalistieke loopbaan van enkele jaren uit Batavia naar Nederland terug. Hij reisde over Italië en Frankrijk en maakte van de reis tegelijk een kunstreis, waarvan hij ons het verslag heeft nagelaten in zijn boekje „Van Napels naar Amsterdam". Ook in deze journalistieke en haast speelse vorm weet hij ons als steeds te boeien, en als steeds treffen wij in zijn beschouwingen gedachten aan, die met hun krachtige materialistische denkwijze baanbrekend aandoen, vooral als men hun ontstaanstijd in aanmerking neemt.

In Florence wijdt hij schone bladzijden aan de samenhang tussen nationaliteit en bouwkunst; zelfs op meer dan één plaats komt hij op deze kwestie terug. Het belangwekkendste van zijn opmerkingen volge hier. Th. d. V.

„Om een eigen architectuur voort te brengen, zo schijnt het, is het in de eerste plaats en vóóral nodig, dat een volk, hoe klein ook, zich zelf genoeg zij. Hoe cosmopolitischer een natie zich ontwikkelt, des te karakterlozer wordt haar bouwstijl; en zo de XIXe eeuw erkennen moet, in weerwil van al haar bouwen, op bouwgebied schier machteloos te zijn, dan heeft men de reden van dat onaangenaam verschijnsel in de omstandigheid te zoeken, dat het modern wereldburgerschap, waarmee in andere opzichten zo veel goeds en weldadigs samengaat, onvermijdelijk tot opheffing en uitwissing der nationale zelfgenoegzaamheid leidt. Onze Nederlandse voorvaderen hadden een eigen bouwtrant, omdat zij in hun naïviteit zich voorstelden, dat hun nationaliteit een in zichzelf afgerond geheel vertegenwoordigde. De nieuwe vormen, die zij schiepen, waren bepaald door het Nederlands klimaat, de Nederlandse behoeften en de Nederlandse smaak. Zij wisten te leven, meenden zij, en beter te leven dan hun naburen; en door hun tijdgenoten in het buitenland werden zij in dat gevoelen versterkt. Zolang de natie aan zichzelve geloofde, bleef dat zo, en de vervaltijd is eerst begonnen, toen de natie aan zichzelf is gaan twijfelen. Om niet van de grote meerderheid der volstrekt stijlloze proeven te gewagen, men ziet heden ten dage Italiaanse villa's en Zwitserse châlets nevens elkander in de Nederlandse parken verrijzen, terwijl in de straten en langs de grachten met geringe wijzigingen de Franse of Engelse stijl herleeft. Het is een wedloop van bouworden, waarin wel nu en dan een prijs behaald wordt, maar zelden of nooit een vaderlandse.

Met de middeneeuwse Florentijnen is het evenzo gegaan als met de middeneeuwse Nederlanders en hun onmiddellijke nakomelingen. Wanneer men het decreet van het Florentijns stadsbestuur leest, waarbij omstreeks 1290 aan Arnolfo del Cambio werd opgedragen een domkerk te bouwen, die alle andere kerken op aarde in schoonheid overtrof, dan begrijpt men dat en waarom die kerk gekomen is waar zij staat: „Aangezien de souvereine prudentie (overleg) van een volk van hoge afkomst meebrengt, in zijn zaken op zodanige wijze te werk te gaan, dat uit zijn zichtbare werken zowel de wijsheid als de grootmoedigheid zijner handelingen blijke, zo is het dat Arnolfo, meester-bouwkundige van onze gemeente, gelast wordt de modellen of plannen ter vernieuwing van Sante Maria Reparata met de hoogste en kwistigste pracht gereed te maken, opdat menselijke

macht en kunstvaardigheid niet in staat zij, ooit iets groters of schoners tot stand te brengen; overeenkomstig hetgeen in openbare zitting en in geheim comité gezegd en geadviseerd is door de wijsten onder de burgers: te weten, dat aan geen gemeentewerken de hand moet worden geslagen, tenzij men bereid is die werken te doen samenstemmen met de grote ziel, die gevormd wordt door de ziel van alle burgers, verenigd tot éénzelfde wil."

Belachelijk, nietwaar? dat een Italiaans republiekje der XIIIe eeuw, van welks grondgebied men in één dag de ronde kan doen en welks souvereine rechten zich bepaalden tot één voorname stad, zulk een taal durfde voeren! Doch niet belachelijk, veeleer groots en aan het oude Athene of het oude Rome herinnerend — gelijk naderhand sommige Noord- en Zuid-Nederlandse steden daaraan herinneren zouden — wanneer men bedenkt, dat werkelijk, door zijn handel, zijn nijverheid en zijn crediet, het kleine Florence dier dagen, met Pisa en Genua en Venetië, alle andere staten en steden van Europa vooruit was. Waar zo de welvaart een macht geworden is, daar is het tijdstip aangebroken, dat de kunsten bloeien kunnen; daar zoeken deze voor hun eigen denkbeeld een eigen vorm."

„Sommige enthousiasten beweren, dat de toren van het Palazzo Vecchio na Michel Angelo's koepeldak te Rome, het schoonste bouwwerk van geheel Italië is. Ik wil over dat punt niet redetwisten, maar de toren *is* schoon; zo schoon, dat hij zelfs de vergelijking niet te duchten heeft met een zijner naaste buren, de klokketoren van Giotto. En wie zal ons dit raadsel der kunst verklaren? Indien de eigenaar van een beetwortelsuiker- of ener lucifer-fabriek, daarop of daarnevens een zeer hoge evenwijdige schoorsteen liet bouwen en van boven met enig kanteelwerk versieren, dan zou het aan punten van overeenkomst met de vorm van des Palazzo Vecchio's toren niet ontbreken. Niettemin zou de schoorsteen een schoorsteen blijven, terwijl uit de toren een dichtstuk is gegroeid.

Ik geloof niet dat het mogelijk is, dit en dergelijke vraagstukken anders op te lossen dan door een beroep op de evidentie van het schone [1]). Het edele bezit een eigen karakter, dat in alles het tegenovergestelde is van het alledaagse of het gemene, en zich aan elk ontvankelijk gemoed aanstonds en zonder vergelijking, als edel openbaart. Neem de toren van het Palazzo Vecchio, neem het open binnenplein van het Bargello, — en gij gevoelt onmiddellijk dat gij met iets zelfstandig schoons te maken hebt; iets dat niet alleen hemelsbreed verschilt van het smakeloze der nijverheid, die alleen maar nuttigheid vraagt, maar ook onmogelijk verward kan worden, zelfs met de fraaiste toneeldecoratie. Al heeft dan ook niemand een voldoende bepaling, of zelfs maar een redelijke omschrijving van het schone kunnen geven, zijn werkelijkheid staat bij het aanschouwen van dergelijke gewrochten voor een ieder vast. Het is een harmonie van delen en geheel, gelijk van delen onderling, welke men even vruchteloos onder woorden beproeft te brengen, als men in het rijk der woorden zelf voor de poëtische gedachte der ene taal, in de andere naar een volkomen gelijkstaande uitdrukking zoekt.

Minder geheimzinnig is de betrekking, waarin een gebouw tot de mensen staat, in wier midden het verrezen en door wier handen het opgetrokken is. Let op de materialen. De gebakken steen is regel in alle kleilanden, de gehouwene overal waar de bodem voor een deel uit rots bestaat of marmergroeven bevat. Het is geen willekeur, maar een natuurlijke noodwendigheid, dat men in Nederland anders bouwt dan in België, in Engeland of Frankrijk anders dan in Italië. Let op de inrichting der woonhuizen. Zij is bijna altijd evenredig aan 's lands zeden of gebruiken. Bij sommige volken wenst elk gezin een op zichzelf staande huizing

[1]) Huet bedoelt, dat schoonheid voor zichzelf spreekt, zoals hij verder uiteenzet.

te bezitten, het doet er niet toe hoe smal, hoe laag of ondiep; bij andere bouwt men menselijke bijenkorven, waarin een groot aantal gezinnen samenwonen, alleen gescheiden door vloeren of deuren. Let op het klimaat. In koude landen worden de openbare en bijzondere gebouwen zoveel mogelijk gesloten en gedekt; in warme laat men met het licht ook de lucht vrijer naar binnen stromen, en vreest men minder de invloed van vorst of vochtigheid. Let op de plantengroei. In de verschillende landen regelen zich de versierselen der bouwkunst naar de vorm van bomen, bloemen of bladen. Het lotusblad vervult een voorname rol in de Indische, het wingerdblad in de Zuid-Europese architectuur. De zuilen der tempels doen in het ene werelddeel aan slanke of geknotte palmen, in het andere aan zware eikenstammen denken; en al naarmate van het verschil der plantengroei, spreekt men van een Egyptische, een Hindoese, een Griekse, een Germaanse bouworde. Let op de godsdienstige begrippen. Het is geen toeval dat er kerken zijn in de vorm van een kruis, en evenmin dat sommige tempels met afbeeldingen van dieren, andere alleen met menselijke gedaanten versierd zijn.

Let eindelijk op de staatsinstellingen. Waar men in de vrije staat de vrije kerk heeft, daar missen de openbare gebouwen een godsdienstig karakter; daar vertonen de godsdienstige de sporen van de beperkte individuele krachten, waaraan hun stichting is overgelaten. Zijn daarentegen gelijk onder de Indische, de Romeinse, of de Arabische monarchieën, en in de katholieke midden-eeuwen, kerk en staat één, dan wordt de tempelbouw als een openbare aangelegenheid opgevat, en bekomen de openbare gebouwen het aanzien van tempels. De basiliek, waarvan de Christenen een kerk gemaakt hebben, was bij de Romeinen een raadhuis. Te Pompeji vloeiden de vormen der badhuizen, der bedehuizen en der forums ineen. De tempel van Jeruzalem vertoonde, als in alle theocratieën [1]), een politieke en niet minder een godsdienstige gedachte. De rotstempel op Elefanta [2]) en de Boroboedoer op Java, zijn op last van een verenigd staats- en priestergezag, door de massa des volks gewrocht en door het volk in geld en arbeid betaald. Niet anders de praalgraven der grote Mogols [3]), de pyramiden van Egypte, de Minerva- en Jupiter-tempels te Athene en te Rome, de moskeeën in Klein-Azië, de kathedralen in Noord- en Zuid-Europa. Stichtingen van aanzienlijken, scheppingen van vorsten of van gouvernementen, vrijwillige of gedwongen offeranden van onderdanen en burgers, prediken al deze gebouwen hetzelfde leerstuk. Zij vertegenwoordigen een orde van zaken, welke tegen de hedendaagse maatschappij, met haar scheiding van kerk en staat tot grondslag, in beginsel lijnrecht overstaat.

Te Florence vindt men op architectonisch gebied deze reeks van oorzaken en gevolgen tamelijk volledig terug. Zijn de oude straten eng en de oude paleizen hoog, dit biedt het voordeel aan, dat men ook midden op de dag, wanneer de zon op de daken brandt, er in de koelte en schaduw wandelt. Worden te Florence de afzonderlijke kleine woningen der Engelse of der Nederlandse steden veelal gemist, dit komt omdat het Florentijnse volk meer op straat dan in huis leeft. Gebouwen als het Pitti- en het Strozzi-paleis, als het Palazzo Vecchio en het Bargello, zijn monumenten van een republikeinse regeringsvorm, waaruit bankiers en kooplieden voortgekomen zijn, die zich als alleenheersers hebben opgeworpen . . ."

---

[1]) Staatsvorm, waarin de godheid zelf als gezagsdrager wordt beschouwd en aanbeden. Bij de oude Israëlieten was dit de stamgod Jehowa.

[2]) Eilandstad in de Nijl met vele overblijfsels van oude Egyptische bouwkunst.

[3]) Naam voor de voormalige despoten van India, inzonderheid van Delhi.

Boekbespreking

„HOE EEN GOED COMMUNIST TE ZIJN"

Het was in Juli 1939, dat Lioe Sjao Sji — de grote Chinese staatsman en partijleider — zijn lezingen over de opvoeding van de leden der Communistische Partij hield. We schrijven thans 1955. Zijn lezingen kunnen nu ook door ons worden bestudeerd. Pegasus heeft ze uitgegeven onder de titel „Hoe een goed communist te zijn." Dit werkje, dat 16 jaar geleden een nieuwe generatie van jonge Chinese revolutionnairen de weg wees om hun kwaliteiten op een hoger peil te brengen, vormt een bron van studie voor de communisten van 1955, waarvan geen woord verouderd is.

Twee redenen

Lioe Sjao Sji wijst in zijn werk de redenen aan waarom zijn lezingen over de opvoeding van communisten niet kúnnen verouderen. Er zijn er twee te noemen. De eerste reden is, dat de vraagstukken, die op de communistische opvoeding betrekking hebben, door alle communistische partijen, waar ook ter wereld en op welk moment van de strijd zij ook ontstaan, moeten worden opgelost.

Immers, zo goed als de maatschappijen aan verandering onderhevig zijn, zo goed zijn de mensen het.

Lioe Sjao Sji zegt het zo — nadat hij er op gewezen heeft dat de menselijke denkrichting (ideologie) bepaald wordt door het maatschappelijk zijn van de mens:

> *„In een klassen-maatschappij heeft een ononderbroken klassen-strijd plaats. Aldus veranderen de mensen de natuur, de maatschappij en tegelijk hun eigen ideologie in de loop van een voortdurende strijd tegen de natuur en een voortdurende maatschappelijke klassen-strijd."*

Dit is, zo verklaarde hij, de „onontkoombare wet van de natuurlijke en maatschappelijke ontwikkeling."

De communisten vormen de voorhoede in de huidige klassen-strijd. In die strijd veranderen zij zich zelf, de maatschappij en de wereld. Om die strijd op een hoger plan te brengen, om hem tot de overwinning te voeren is het de plicht van elke communist om zijn kwaliteiten en methoden te verbeteren.

De andere reden waarom de studie van „Hoe een goed communist te zijn" voor ons, Nederlandse communisten, in 1955 nuttig en nodig is, putten we uit de inleidende woorden die Lioe Sjao Sji sprak. Daarin zegt hij:

> *„Ik geloof dat het voor ons nuttig kan zijn dit vraagstuk te behandelen op een ogenblik dat wij ons gesteld zien tegenover de fundamentele taak van het opbouwen en versterken van de partij."*

De versterking van de organisatie van de partij heeft op ons 17e congres in het middelpunt van de beraadslagingen gestaan.

De studie van de opvoeding van communisten heeft de Chinese Partij geholpen om zijn fundamentele taak van de opbouw van de partij te vervullen. Zulk een studie zal ook onze partij kunnen helpen snel en afdoende onze zwakten op het gebied van de organisatie te overwinnen.

Voor verhoging van onze kwaliteit

Onze partij heeft op het congres zich tot doel gesteld moedig aan het hoofd van al die krachten in ons land te treden, die nationale zelfstandigheid en vrede willen en daartoe ons land van de politiek van Romme willen bevrijden. Zulke krachten zijn voor handen. De arbeidersklasse is de voornaamste. Onder druk

van de internationale ontwikkeling en als reactie op de openlijke KVP-politiek van verarming ten behoeve van de oorlogsbegroting en de grote winsten voltrok zich een opvallende verandering in de loonstrijd die gepaard ging met een versterkte actie-eenheid. Onder de middenklassen en de intellectuelen rijst de verontwaardiging over de mandementspolitiek. De vraag: Vóór of tégen uitlevering van ons land aan Amerika, heeft zelfs in ondernemerskringen krachten opgeroepen die van een duidelijke afkeer van Romme's koers getuigen.

De kiemen van de nationale eenheid botten uit! Die snel tot volle wasdom te brengen, allereerst door een hechte eenheid van communistische en socialistische werkers te bewerkstelligen, dat stelt onze partij zich tot doel.

De weg naar dit doel is niet eenvoudig. Het is een weg van verwoede strijd tegen Romme en van geduldig werven van bondgenoten. Dit alles verlangt het uiterste van onze kaders, van onze werkers, van onze leden!

Het bereiken, snel en zonder aarzelen, van dit doel, hangt af van de communisten en van niemand anders.

Wat betekent dat? Er moeten méér werkers, méér functionarissen, méér leden komen. Alleen daardoor kan onze Partij de veel omvattende hoeveelheid werk, die wacht, verzetten en zijn contacten onder het volk verveelvoudigen.

Maar dat is nog niet alles. Niet alleen het vergroten van het getal werkers en leden beslist of we ons doel bereiken, evenmin als door harder lopen, sneller fietsen, meer vergaderingen en minder slapen bereikt wordt dat al onze opgaven worden vervuld.

Natuurlijk zullen we een reeks van problemen, die thans nog een vaak onoverkomelijke hindernis lijken, oplossen door meer mensen in het werk te betrekken, door meer te doen. Dat lijdt geen twijfel.

Maar tegelijkertijd zijn er een reeks van problemen, die niet opgelost kunnen worden door meer te doen, maar door ons werk beter te doen.

Zijn er niet de verschillende zwakten in ons werk — die ook op ons congres aan critiek werden onderworpen — als de vaak formele voorbereiding van vergaderingen, het tevreden zijn met volstrekt onvoldoende resultaten, het achterwege blijven van initiatieven om de gegroeide actie-eenheid onder de werkers te doen uitgroeien tot op politieke leest geschoeid eensgezind optreden tegen Romme zelf, het ontbreken van preciese eisen in de bedrijven?

Al deze zwakten wijzen in één richting; de kwaliteit van ons werk is niet zoals de situatie van ons eist.

Daarom is de opvoeding van de communisten, van ons zelf, een voortdurende en dringende eis.

De opvoeding tot een goed communist

Wat houdt dat in?

In „Hoe een goed communist te zijn" leert Lioe Sjao Sji ons dat dit inhoudt dat de communisten zich stalen moeten in de practische strijd, „zowel in de harde en moeilijke en zelfs weinig geslaagde practijk" maar ook „in de gunstig verlopende, geslaagde, zegevierende practijk." Zo leert een revolutionnair de vijand te doorgronden en zo leert hij ook om niet duizelig van de successen te worden en tot bureaucratie te vervallen.

Voorts moet hij „temidden van de revolutionnaire practijk" studeren en aan de verdieping van zijn inzicht werken. De goede communisten — zo spreekt Lioe Sjao Sji handelen zo:

> *„Zij stellen zich niet tevreden met uit het hoofd leren van de beginselen en conclusies van het marxisme-leninisme, maar streven er naar een onwrikbare marxistisch-leninistische positie in te nemen, de methoden van het marxisme-leninisme meester te worden en deze in practijk te brengen om in staat te zijn aan elke revolutionnaire strijd energiek leiding te geven,*

de bestaande toestand te veranderen en daarbij tegelijk zichzelf te veranderen."

Dit alles echter beantwoordt de vraag „hoe een goed communist te zijn" nog niet afdoende. Deelname aan de practische strijd en studie van het marxisme-leninisme betekent nog niet dat degene, die dit alles verricht zijn kwaliteit en methoden verhoogt, wanneer de ideologische opvoeding buiten beschouwing bleef.

„. . . bij de opvoeding van leden van de Communistische Partij (moet) de ideologische opvoeding, die de basis is van alle verdere opvoeding, nummer één zijn" lezen we in het werk van Lioe Sjao Sji.

Wat is ideologische opvoeding?
Lioe Sjao Sji antwoordt hierop:

„Een strijd in onze geest tussen de ideologie van het proletariaat en andere ideologieën; een strijd in onze geest tussen de communistische levens- en wereldbeschouwing aan de ene kant en alle andere levens- en wereldbeschouwingen daar tegenover; verder een strijd tussen twee opvattingen: de persoonlijke belangen en doeleinden van de partijgenoten en de belangen en doeleinden van de partij en het volk."

De ideologische opvoeding, „de basis van alle verdere opvoeding," verlangt onophoudelijke aandacht van elk lid van de partij, of het nu een nieuw lid is van niet-proletarische afkomst (vooral voor hen is het belangrijk zich te stalen en op te voeden, zegt Lioe Sjao Sji) of een heel oud lid of een lid, afkomstig uit de arbeidersklasse. Want het proletariaat en dus de partij leeft niet op een eiland. Hij staat midden in de maatschappij. Van alle kanten dreigt de besmetting met vijandelijke, met burgerlijke ideologieën. Er is de voortdurende druk die de kapitalistische klasse zelf op het proletariaat poogt uit te oefenen. In de arbeidersklasse worden steeds groepen mensen opgenomen van niet proletarische oorsprong. Er is de door de bourgeoisie met voordeeltjes bedachte arbeidersaristocratie.

Al deze factoren spreken een hartig woordje mee bij de ontwikkeling van de mensen. Het is onmogelijk van al deze invloeden, die tegengesteld zijn aan de proletarische ideologie, verschoond te blijven.

Burgerlijke en proletarische ideologie

Lioe Sjao Sji bespreekt in zijn boek de voornaamste verkeerde ideologieën, als het op de voorgrond stellen van eigen belang; het streven naar persoonlijk heldendom, pronkzucht en zelfvoldaanheid; afgunst en het hanteren van ontoelaatbare, van de vijand afkomstige methodes; bureaucratie.

Waardoor kenmerkt zich de communist, die op het proletarische klassestandpunt staat?

Door zijn onvoorwaardelijke trouw aan de belangen van de partij.

„Leden van de Communistische Partij," zo verklaart Lioe Sjao Sji, „hebben de hoogste idealen, het meest omvattende strijddoel en de meest practische geest van „waarheid zoeken in de concrete feiten" en ook van het practische werk aanpakken. Dat zijn de kenmerken van ons, communisten."

En het bewijs voor de zuiverheid van de proletarische ideologie van een partijlid is, dat hij het partijbelang stelt boven zijn persoonlijke problemen en belangen, dat zijn belangen „opgaan in die van de Partij."

Zo omschrijft kameraad Lioe Sjao Sji de kenmerken van de proletarische ideologie tegenover die van de aan de belangen van de partij en de arbeidersklasse vijandige ideologieën.

De conclusies die hij in „Hoe een goed communist te zijn" hierover trekt zijn van toepassing op alle communistische partijen, ook op de onze!

De Nederlandse partij en arbeidersklasse is — evenmin als dit in China het geval was — geïsoleerd van de buitenwereld. Burgerlijke ideologieën hebben ook ons besmet. Verschillende zwakten in ons werk, die we hierboven noemden, zijn er uit te verklaren. Het gebrek aan ervaring en aan inzicht in onze theorie verscherpt de gevolgen van dit verschijnsel.

Een zaak van strijd

Er is geen enkele reden om daarover in zak en as te zitten. Een communistische partij die deze problemen zou pogen te ontlopen zou zich van het volk en de arbeidersklasse zelf moeten isoleren. Maar zulk een partij zou geen communistische partij meer zijn maar een secte. Wat ons te doen staat is aan de opvoeding te werken, onophoudelijk, dagelijks. Dat is geen taak die met een handomdraai te vervullen is.

Lioe Sjao Sji zegt hierover:

> *„Maar wanneer wij ongenegen zijn deze kleine, moeilijke taak op ons te nemen en ervoor terugschrikken, hoe kunnen we dan beweren dat we de wereld en de mensheid zullen veranderen?"*

De ideologische opvoeding van ons, communisten, is een zaak van strijd. Strijd met ons zelf, gericht op het verbeteren van ons werk, het overwinnen van onjuiste denkbeelden en methoden, het is ook en vooral een zaak van interne partijstrijd, van het ontwikkelen van de critiek en zelfcritiek in onze partij. Langs deze weg voltrekt zich de verandering van onszelf tot mensen die „partijgeest en klassekarakter" bezitten, tot communisten voor wie het hoogste beginsel is dat het partijbelang vóór alles gaat, kortom tot goede communisten.

Dat leert ons de studie van het boek: „Hoe een goed communist te zijn."

SIEP GEUGJES

„OOGST"

Met de roman „Oogst" van de Sowjet-schrijfster Galina Nikolajewa heeft de Moskouse Uitgeverij voor vreemde talen een waardevol boek gepubliceerd.

Men kan deze roman van twee gezichtshoeken uit benaderen. Het gaat enerzijds over het opbouwen van een door de oorlog achterop geraakte kolchos en anderzijds over de reconstructie van een ten dele eveneens door de oorlog ontwricht huwelijk. En daarbij komt duidelijk tot uitdrukking, dat het persoonlijk leven pas tot zijn recht komt, indien het ten nauwste met de zorg voor het algemeen welzijn betrokken is en omgekeerd, dat het maatschappelijk werk slechts zijn volle ontplooiing kan krijgen, als de persoonlijke ontwikkeling niet verwaarloosd wordt.

Hoe boeiend laat de schrijfster dit zien aan de twee hoofdfiguren uit het boek: de kolchos voorzitter Wasili Bortnikow en zijn vrouw Awdotja.

Bortnikow is een waardevol werker, een goed communist, die de belangen van de kolchos boven zijn persoonlijke belangen stelt, maar zoals Andrej Strelsow, de secretaris van het districtspartijcomité scherp onderkent, hij heeft een groot gebrek in zijn karakter: hij is heerszuchtig en heeft geen tact om met mensen om te gaan. Hij wil hen met geweld dwingen. Andrej probeert hem duidelijk te maken, dat je de mensen moet overtuigen. „Als men mijn gezicht met geweld naar Luilekkerland keert, zal ik niets van Luilekkerland willen weten."

De persoonlijke moeilijkheden van Bortnikow in zijn relatie met zijn vrouw komen deels voort uit deze karaktertrekken en zijn deels het gevolg van de omstandigheden. De vervreemding tussen hem en zijn vrouw is volkomen aanvaardbaar beschreven. Prachtig is de ontwikkeling van deze vrouwenfiguur

geschetst. Vervuld van liefde voor haar man, tracht zij eerst te zijn, zoals de traditie dit wil: een liefdevolle verzorgster van hem en hun kinderen. Nog vóór de oorlog een hiaat in hun samenleving teweeg brengt, wordt Awdotja zich er van bewust, dat zij dit leven niet langer verdraagt. Vóór haar huwelijk was zij een gewaardeerd lid van de kolchos, nu staat zij overal buiten. Haar man bespreekt de zaken ook niet met haar, maar met een kameraad. Wanneer Awdotja haar man naar de reden vraagt, is het antwoord treffend: „Ik kan met jou geen gemeenschappelijk gesprek voeren." Wasili en Awdotja leven in verschillende werelden: hij heeft de kolchos, de dorps-sowjet, het district en de partij; haar wereld reikt niet verder dan tot aan de drempel van hun woning. Awdotja komt tot de overtuiging: een moeder moet een moeder zijn en niet alleen maar een kindermeisje; een vrouw moet een echtgenote zijn en niet een keukenmeid. Zij besluit weer in de kolchos te gaan werken.

Dan breekt de oorlog uit en Bortnikow komt met een zware hersenverwonding in het hospitaal te liggen. In zijn troepenonderdeel wordt hij als gesneuveld beschouwd en zijn vrouw ontvangt het bericht van zijn dood. Evenwel, na een zware operatie herstelt hij en, zonder naar huis te schrijven, keert hij terug en staat onverwachts voor zijn vrouw, die inmiddels blijkt hertrouwd te zijn. Awdotja heeft na zware jaren van verdriet in de tractorist Stepan niet alleen een huwelijkspartner gevonden, maar ook een kameraad, die zijn geestelijk leven met haar deelt. Nu leert zij, wat het leven tussen man en vrouw betekenen kan. Maar haar eerste echtgenoot blijkt te leven en nu breekt voor hen drieën wel een heel moeilijke periode aan. Awdotja houdt nog van haar eerste man; bovendien hebben zij samen twee kinderen. Daarom moet Stepan vertrekken. Awdotja kan hem evenwel niet vergeten, vooral ook niet, omdat Wasili geen begrip heeft van wat er in haar omgaat. Hun samenleving wordt een krampachtige poging om weer een huwelijk tot stand te brengen, maar de vervreemding wordt steeds groter, totdat Awdotja besluit met haar twee kinderen weg te gaan. „Kan je met een man leven zonder harmonie, zonder vriendschap?"

Hoewel arts van beroep blijkt de schrijfster de werkzaamheden en de problemen op het landbouwbedrijf scherp te hebben waargenomen. Met kennis van zaken schrijft zij over het kolchosdorp „1 Mei" in het district Oegreen, waar de grond schraal is en het klimaat ruw. Deze achterlijke kolchos moet Bortnikow weer op de been helpen. Hij wordt daarbij krachtig ondersteund door de districtspartij-secretaris Andrej Strelsow, die hem twee communisten stuurt, de electricien Boeljanow en Andrej's eigen vrouw, de agronome Walja. Met zijn drieën zijn zij nu in staat de partij-organisatie van de kolchos op te bouwen en dat is dadelijk een grote verbetering. Walja ziet direct, waar de schoen wringt bij Bortnikow. Zij begrijpt, dat de mensen weer vreugde in het werk moeten krijgen, dat ieder stuk arbeid een feest kan zijn; langzaamaan komt het werk op gang. „Het leek of een zwaar beladen vrachtwagen na lang duwen en een laatste inspanning plotseling op gang gekomen was en er nu licht, als vanzelf, vandoor ging."

Wat de partij in dit ontwikkelingsproces voor de mensen betekent, wordt treffend weergegeven. Door de partij wordt het streven van de kolchosleden gebundeld tot een doelbewuste kracht, die bergen kan verzetten.

In het werk leert Bortnikow zijn vrouw Awdotja, die de leiding heeft van het veeteeltbedrijf, als werkkracht waarderen. Moeizaam ervaart hij, dat werklust, plichtsgevoel en partijtrouw niet voldoende zijn om een stuk werk tot stand te brengen. Liefdevolle aandacht voor de mensen, met wie dat werk verricht moet worden, begrip voor hun belangen zijn minstens even belangrijk.

De partij-secretaris Andrej is hem daarin tot voorbeeld. Zoals Bortnikow van een achterlijke kolchos een model kolchos moet maken, zo heeft Andrej tot taak om van een zwak district een leidend district te maken. Met hartstochtelijke overgave stort hij zich op het werk, waaraan hij kundig leiding weet te geven; scherp kan hij critiseren, maar hij houdt rekening met de belangen van de mensen.

Ook het persoonlijk geluk van Wasili en zijn vrouw Awdotja gaat hem ter harte. Hij raadt Awdotja aan om met haar man de moeilijkheden te bespreken, ze uit te praten. Hij maakt haar duidelijk, dat het de moeite waard is om voor dat geluk te vechten. „Het persoonlijk geluk komt net zo min vanzelf als het succes in het werk."

De dood van haar schoonvader, die zij erg graag mocht, brengt de schok teweeg, die Awdotja bij haar man terug brengt. Zij had medelijden met hem, begreep hoe eenzaam hij zich moest voelen. Maar die medelijdende moederliefde voor haar man verandert spoedig in liefde, als zij ondervindt, hoe hun verhouding sinds de 9 maanden, dat zij gescheiden leefden, veranderd is. Beiden zijn zij als mens gegroeid in en door het werk en Awdotja bewondert haar man weer, zoals zij hem als meisje bewonderde, terwijl Wasili ondervonden heeft, dat zijn vrouw behalve een toegewijde echtgenote ook een kameraad is, met wie hij al zijn zorgen en vreugde kan delen.

Galina Nikolajewa heeft in haar boek geen vlekkeloze helden, geen wit-zwart vertekende wereld geschetst, maar mensen van vlees en bloed met hun fouten en tekortkomingen, die echter groeien in de maatschappij, die zij zelf helpen vormen.

Daarbij heeft zij zich uitgedrukt in een krachtige, beeldende taal, die ook in de vertaling tot zijn recht komt. Vaak worden wij verrast door volkse uitdrukkingswijzen of gezegden, die treffen door hun gedachtenrijke inhoud en scherpe formulering.

Door dit alles is „Oogst" een roman geworden, die wij in onze boekenkast niet zouden willen missen.

Tr. v. d. M.

Bespreking van Nederlands historisch werk in Sowjet-tijdschrift

H. A. Enno van Gelder: Nederlandse dorpen in de 16de eeuw. (Amsterdam, 1955.)

Totnogtoe richtte de Nederlandse en Belgische historiografie bij de bestudering van de zestiende eeuw haar aandacht voornamelijk op kwesties van politieke, culturele of kerkelijke aard. De sociaal-economische problematiek en de plattelandsverhoudingen in 't bijzonder bleven echter buiten het veld van onderzoek. Publicaties van bronnen en monografieën over het Nederlandse platteland tijdens en na de burgerlijke revolutie der zestiende eeuw mogen tot de uitzonderingen worden gerekend.

In afwijking van vele historici plaatst Enno van Gelder de beslissende en fundamentele sociaal-economische factor in de geschiedenis van de maatschappij op de voorgrond. „Toch zal elke historicus het er mee eens zijn" — aldus Enno van Gelder — „als wij zeggen, dat al die diepingrijpende veranderingen op politiek en cultureel gebied — Humanisme en Renaissance, de Reformatie, de Opstand tegen Philips II met de daarmee verbonden vorming van de Nederlandse en de Belgische staat — nooit verklaard kunnen worden zonder grondige kennis van de sociale structuur van deze tijd. Maar welke geschiedenis van de Tachtigjarige oorlog begint met een uiteenzetting van de maatschappelijke verhoudingen? Ook in de groots opgezette en moderne *Algemene Geschiedenis der Nederlanden,* waarvan zojuist het 6e deel is verschenen, zoekt men naar die sociale structuur vergeefs . . ."

Zonder de moeilijkheden, die een onderzoek naar de agrarische en sociale structuur van het 16de-eeuwse Nederlandse platteland ook vandaag nog oplevert,

uit de weg te gaan, beschouwt Enno van Gelder het als de voornaamste doelstelling van zijn monografie om, binnen de grenzen van het bereikbare, de knooppunten van de agrarische geschiedenis van de Lage Landen uit die tijd te bestuderen, al vat hij zijn studie op als een inleiding tot gedegener onderzoekingen.

Het door H. A. Enno van Gelder uitgekozen onderwerp is van niet geringe waarde. Zoals de schrijver terecht opmerkt, werden in de zestiende eeuw de grondslagen gelegd voor de sociaal-economische drijfveren, die de ontwikkeling van het land tot ver in de achttiende eeuw voortstuwden. Het betreft dus de tijd, waarin de feodale verhoudingen in de machtssfeer van het grondbezit door de onderstroom van een vergevorderde wareneconomie, vooral in de ontwikkelde gebiedsdelen als Vlaanderen, Brabant, Zeeland, Holland, snel tot ontbinding kwamen en moesten wijken voor pachtverhoudingen, die een overgang naar kapitalistische betrekkingen betekenden. De steeds welvarender toplaag van de boerenbevolking veranderde van lieverlede in een afzonderlijke stand van kapitalistische hereboeren, — en de stedelijke burgerij, van Holland en Zeeland in de eerste plaats, verpachtte de door haar ontgonnen of drooggemalen gronden en polders aan de steeds meer bergafwaarts glijdende arme boeren, en wel op bepaalde kapitalistische pachtvoorwaarden. Men kan dus zeggen, dat in de Lage Landen van die tijd het proces van de z.g. *oorspronkelijke accumulatie* intensief aan de gang is, waarbij de heersende feodale structuur zich door een vroegkapitalistische verdrongen ziet. Zoals op elk knooppunt van de ontwikkeling levert ook deze tijd een wirwar van plattelandsverhoudingen op, waarbij de oude bezitsvorm zich met de nieuwe pachtmethoden kruisen, zonder op de oude structuur te rusten maar ook tè krachteloos om zich er definitief van te ontdoen.

Onder deze omstandigheden dient het o.i. de taak van de onderzoeker te zijn, vast te stellen, welke ontwikkelingstendenties op het platteland doorslaggevend waren, hoe zich de strijd tussen het bouwvallige feodalisme enerzijds en de toenmaals zo vooruitstrevende kapitalistische verhoudingen en zelfstandige kleine boerenbedrijven anderzijds afspeelde.

Verder dient gewezen te worden op de veranderingen, die deze processen in de sociale structuur van het Nederlandse platteland teweegbrachten; want zonder dit te bestuderen kan geen enkele onderzoeker het wederkerig verband tussen de verschijnselen van sociaal-economische aard en de sociale en politieke strijd in de periode van revolutie en vrijheidsoorlog aantonen.

Enno van Gelder is erin geslaagd, een futloze, oppervlakkige en zuiver juridische beschrijving van de bezitsverhoudingen op het platteland te vermijden. Ondanks de beknoptheid en het fragmentarische karakter van het boek vinden wij in deze studie zeer gevariëerde gegevens over het Nederlandse platteland van de zestiende eeuw en zijn gedaante in de verschillende provincies. Wij zullen trachten hieronder een korte uiteenzetting te geven van het kernpunt van zijn studie.

De schrijver streeft naar een groots opgezet overzicht van het Nederlandse, 16de-eeuwse platteland en brengt speciaal de essentie van de evolutie in deze tijd naar voren. De opzet van het werk zelf wijst al in deze richting: het onderzoek wordt begonnen in die streken, „. . . waar de heer slechts weinig macht heeft en waar de economische verhoudingen het meest naar het moderne zijn geëvolueerd: Zeeland en Holland benoorden het IJ".

Op hetzelfde doel is de keuze van de door de schrijver aangehaalde documenten gericht. Hiertoe behoren in de eerste plaats cohiers van belastingen op grond van onroerend goed (van 10e, 20e en 100e penningen), die in vele Nederlandse

gewesten in de 16e eeuw uitvoerig zijn bijgehouden. Een tweede reeks bronnen zijn de documenten over de confiscaties tijdens Alva, samengesteld onmiddellijk na het uitbreken van het terreurregiem (1567—1573). Een derde groep documenten, tenslotte, wordt gevormd door pacht- en cijnsregisters, inventarissen en testamentaire beschikkingen uit archieven van families of heerlijkheden.

Het onderzoek gaat als volgt in zijn werk. De schrijver analyseert één of meer afzonderlijke dorpen, die typisch zijn voor een bepaald gewest en het rijkst door materiaal vertegenwoordigd. Daardoor komt hij tot een zeer gedétailleerde weergave van het sociaal-economische leven van het platteland. Het landheerlijk grondbezit, de politieke, economische en bestuursprivileges van adel en kloosters, het grondbezit der burgerij, de economische band tussen stad en land en de afhankelijke positie van de laatste tegenover de eerste, de pachtvormen en cijnsverhoudingen, de huisindustrie, het plaatselijk recht, de bewerking van het land, de ligging en verdeling van dorpen en heerlijkheden, — dit alles vindt zijn weerspiegeling in het boek.

De sterkste zijde van deze studie is zeker het inzicht in de uiteenvallende en nieuw ontstane eigendomsverhoudingen en sociale structuren op het platteland. De schrijver heeft hiervoor een schat aan gegevens bijeengebracht.

Uit de aangehaalde statistische gegevens blijkt de snel doorvretende verarming onder de dorpsbevolking in de economisch ontwikkelde provincies, de splitsing van de middelmatig gegoede boerenstand en de opkomst van een numeriek zwakke, maar economisch zeer machtige toplaag van hereboeren. In de regel verhoogt deze boerenstand zijn inkomen door vrij grote percelen land bij heer, kerk en burgerij te pachten en daarnaast visplaatsen, handelsschepen, maalderijen, kaasmakerijen enz. te exploiteren. Hierbij kunnen zij het zonder het in dienst nemen van de dorpsarmen niet stellen.

Het boek geeft een uitstekend beeld van de in de plattelandshuishouding doordringende geldeconomie en kapitalistische verhoudingen en de economische samensmelting van stad en land. In dit stadium kan niet meer van een „natuureconomie" worden gesproken. Het land zet zijn producten in de stad af en slaat daar alle nodige goederen in. De verarming van de boerenbevolking (ongeveer één-derde van alle boeren in Holland kon van de opbrengst van de grond niet leven) leidt tot de ontplooiing van het kleine huisambacht. In Hilversum zijn onder 26 arme boeren slechts één „schoenlapper", één „cramer" en één „coemen", de overigen voorzien in hun onderhoud „meest mit wolle te spinnen ende te caerden, ende datter een man niet en es, hij en spint ende caerdt wolle als een wijf". (blz. 147) Andere bestaansmiddelen worden gevonden in het spinnen van vlas (in Vlaanderen) en zelfs in een „uzine" of „fourneau", d.w.z. een ijzersmelterij (in Namen). Deze takken van nijverheid worden in de 16e eeuw een belangrijk punt van investering voor de burgerij. Rijke bierbrouwers van Delft, den Haag, Dordrecht en Amsterdam hebben bepaalde turfstekerijen onder hun contrôle. Het stedelijke kapitaal doet de boeren onder een aanzienlijke schuldenlast buigen, terwijl het zich aan de feodale exploitatie paart. Zuidhollandse steden kochten de dijkplichtigheid van de heren af, waardoor de binnendijks gelegen dorpen onder hun jurisdictie kwamen te staan. Dat alles maakt de positie van het dorp tegenover de stad en de uitbuiting van de burgerij zeer afhankelijk.

„In het algemeen worden deze dorpen (in het Rijnland — red.) sinds het einde van de 15e eeuw meer en meer beheerst door een landelijke en stedelijke aristocratie van Rijn- en Delfland, maar die landelijke aristocraten zijn grote ingelanden en niet van adellijke afkomst." (blz. 70)

De verpaupering van de boeren werd nog toegespitst doordat de adel, de

stedelijke en ingelande bourgeoisie de gemeenschappelijke of markgronden exploiteerde. Over 't algemeen beperkten de markgronden zich tot kleine percelen, waarvoor de boeren een cijns aan de heer opbrachten, hoofdzakelijk stroken land langs wegen en dijken. Vruchtgebruik van deze percelen was meestal het privilege van een dorpsaristocratie, waartoe slechts de volgerechtigde boeren behoorden. Al met al was een meerderheid van de boerenbevolking van het gebruik van de markgronden uitgesloten.

In economisch opzicht was de boerengemeenschap gebonden aan gebruik en onderhoud van dijk- en sluiswezen, een specifiek economisch verschijnsel van die tijd. Bovendien had de gemeente een functie bij het opbrengen van de belastingen, waarbij ook hier de leidende administratieve functies in handen van de rijken waren.

Het onderstrepen van deze factoren en het aantonen van de kenmerken van ieder gewest afzonderlijk — iets zeer belangrijks voor Nederland met zijn bonte economische, administratieve en sociaal-politieke voorkomen — is een van de grootste verdiensten van het boek.

Minder sterk zijn de dorpsverhoudingen ten opzichte van het akkerland in het boek belicht. De schrijver bespreekt weliswaar afzonderlijke pachtovereenkomsten en tracht vast te stellen, wat er in dit kader van de oude verhoudingen was overgebleven en wat nieuw was, „modern", om in de terminologie van Enno van Gelder te blijven; maar zijn conclusies blinken niet uit door helderheid en de maatstaven, die hij aanlegt, zijn nogal twijfelachtig. De redenen hiervoor zijn van tweeërlei aard.

In de eerste plaats krijgt men de indruk, dat de schrijver, zonder het ergens met zoveel woorden te zeggen, zich op het in de burgerlijke geschiedschrijving overheersende standpunt stelt, dat het feodalisme een stelsel van individuele politieke en economische banden is, dat op de natuureconomie berust. Daarom houdt het feodalisme daar, waar de individuele banden zijn weggevallen en de natuureconomie plaats heeft gemaakt voor het geld en de waar, voor Enno van Gelder op te bestaan. Nog gezwegen over het feit, dat bepaalde inzichten in sociaal-economische formaties de schrijver vreemd zijn, heeft hij geen idee van het feit, dat het feodale bezit van de grond de essentie van het feodalisme is. In dit opzicht voldoet de studie van Enno van Gelder dan ook niet aan de eisen van de moderne geschiedschrijving en blijft achter bij studies over de feodale plattelandsverhoudingen van burgerlijke geleerden als b.v. de Belg Leo Verrest (Feodalité en Hainot, Gembloux 1949).

De wetenschappelijke rechtschapenheid van de schrijver maakt, dat hij zorgvuldig talrijke bronnen aanvoert en zijn studie zeer feitelijk en met weinig algemene stellingen heeft opgebouwd, iets, waardoor hij de feiten tegen zijn eigen standpunt laat spreken. Maar dit alles geeft de studie slechts een wijsgerig karakter zonder de fouten ervan teniet te doen.

Een andere tekortkoming van het boek is de statistische en on-historische benadering van het materiaal, dat toch uit de eerste helft van de 16e eeuw, van een revolutionaire periode afkomstig is. Daarbij laat hij het verband tussen de sociale en politieke schoksgewijze omwentelingen en de ontwikkelingsgang van het platteland buiten beschouwing.

Zonder met zichzelf in het reine te zijn over het wezen van het feodalisme geeft de schrijver zichzelf de gelegenheid de feodale uitbuiting en de adel te idealiseren, waardoor hij onherroepelijk in tegenstrijdigheden moet vervallen. Zo noemt hij op blz. 129 de Heer in Overijsel „meer primus inter pares (eerste onder gelijken) dan Heer", hoewel hij negen bladzijden verder spreekt over een „onder-

worpenheid der boeren aan vaak tyrannieke heren" in deze provincie. De laatste constatering is dan ook meer in overeenstemming met de feiten.

Naast deze tekortkomingen in de methode van zijn studie maakt de schrijver zich een enkele keer schuldig aan een onjuiste opvatting van de bronnen, die hem in een verkeerde richting beïnvloed schijnen te hebben. Hij doet dan ook geen enkele poging om de ontleding van de sociale structuur aan de stormachtige gebeurtenissen van de revolutietijd en de vrijheidsoorlog tegen Spanje te verbinden, hoewel het register van de onder Alva's regime genaaste goederen, dat hem als bron heeft gediend, toch ruimschoots gelegenheid hiertoe geeft.

In de indeling van de monografie zijn eveneens tekortkominggen aan te wijzen. Het is niet duidelijk, waarom een onderzoek naar de dorpen van Zeeland vooraf moest gaan aan een analyse van het veel verder ontwikkelde Holland, terwijl de beschrijving van de dorpen tussen IJ en Nieuwe Maas op die van de Vlaamse dorpen volgt en de Zuidoostelijke Nederlanden na de behandeling van Namen en Henegouwen komen. Men mist bovendien een onderzoek naar b.v. Friesland, Gelderland of Utrecht, terwijl men over Overijsel een iets gedetailleerder overzicht zou kunnen wensen.

Twee technische tekortkomingen van het werk zijn allereerst de soms wat vage terminologie — de vlaktematen en de belastingtermen — en ten tweede het ontbreken van een namen- en zakenregister, wat de waarde van de beschrijving van tientallen dorpen belangrijk zou verhogen.

Deze gebreken zijn allicht te verklaren uit het feit, dat deze monografie, zoals de schrijver zelf zegt, nog maar een eerste poging is, op beperkt terrein en een voorlopige bewerking van het rijke bronnenmateriaal. Wanneer van deze studie een nieuwe, uitgebreide en aangevulde uitgave zou verschijnen, zou de wetenschappelijke waarde van het boek er aanzienlijk bij winnen.

(„Woprosy Istorie", nr. 9, 1955.)

Partijdocumenten

VERSTERKT DE WAARHEID

Op 1 October a.s. start onder de naam „MAAND VOOR DE PERS" de bijzondere werfactie voor nieuwe abonné's van De Waarheid.

Deze speciale campagne duurt tot 7 November, de verjaardag van de grote Russische revolutie.

Het Dagelijks Bestuur van de CPN roept alle partijgenoten en abonné's van De Waarheid op, aan deze MAAND VOOR DE PERS hun medewerking te geven. Het Dagelijks Bestuur is er van overtuigd, dat onder de huidige omstandigheden zeer vele nieuwe abonné's kunnen worden ingeschreven.

Immers, de ontspanning in de internationale politieke toestand is werkelijkheid geworden.

Dit voor de volkeren zo verheugende resultaat is echter niet vanzelf gekomen. Het is afgedwongen door de jarenlange en hardnekkige strijd van hen, die geen atoomoorlog, maar vrede wensen. Zij zijn sterker gebleken dan diegenen die naar oorlog dorsten.

In de strijd voor de vrede speelt in ons land het dagblad De Waarheid een beslissende, mobiliserende rol.

Het gaat er nu om, de posities van de voorstanders van de koude oorlog — in óns land Romme en zijn aanhang — verder terug te dringen.

Voorwaarde daartoe is het verder versterken van de posities van de voorstanders van de vrede, met voorop het dagblad De Waarheid.

Dat is ook van beslissend belang met het oog op de komende Kamerverkiezingen in 1956.

Na het grandioze 9e Waarheid-Zomerfeest werden reeds vele nieuwe abonné's gewonnen. Dat is een overtuigend bewijs van de zeer grote mogelijkheden, die er op het ogenblik zijn.

Het is dáárom, dat het Dagelijks Bestuur alle partijgenoten en abonné's met grote klem oproept al hun krachten en inspanning te geven om de MAAND VOOR DE PERS tot een overweldigend succes te maken.

Het Dagelijks Bestuur vestigt daarbij de bijzondere aandacht op de massale colportage, die op de eerste dag van de MAAND VOOR DE PERS, op Zaterdag 1 October a.s., overal plaats vindt.

Neemt deel aan deze massale colportage en maakt daarmee de start van de Waarheid-werfcampagne tot een groot succes.

Leve De Waarheid, de beste vriend en betrouwbaarste gids van het Nederlandse volk en van de Nederlandse arbeidersklasse in het bijzonder!

SEPTEMBER 1955.

Het Dagelijks Bestuur van de
Communistische Partij van Nederland

P en C-varia

Rooms-Katholieke Kerk en Vredesbeweging

Romme en zijn mede-KVP-leiders doen het voorkomen, alsof aan katholieken op grond van de leer der Kerk verboden zou zijn, de „communistische Wereldvredesraad" te ondersteunen. Dat hiervan geen sprake kan wezen, blijkt bijvoorbeeld uit de aanwezigheid van het door het Vaticaan aangestelde hoofd der R.K. Kerk in Hongarije te Helsinki en uit de redevoering die deze katholieke hoogwaardigheidsbekleder, de Aartsbisschop van Eger, aldaar heeft gehouden.

De Aartsbisschop, Monseigneur Dr. Gyula Czapik, zei: „Ik wens Vrede omdat ik een christen ben... In deze geest smeek ik Gods zegen af voor succesvol werk van de Wereldvredesraad."

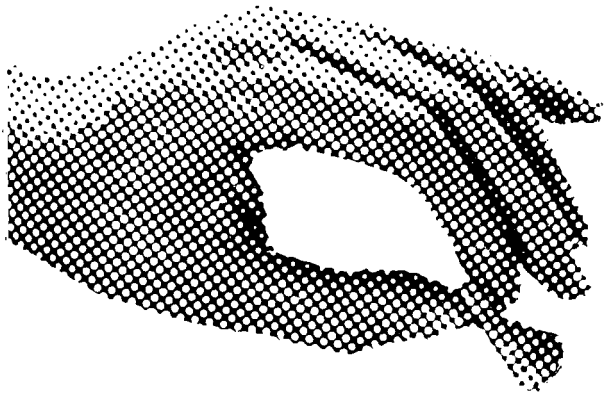
Het verslag van Mgr. Czapiks rede vinden wij in nummer 13/14 van de zevende jaargang (1955) van de Hongaarse Kerkelijke Nieuwsdienst.

Godsdienstvrijheid in de Volksdemokratie

In zijn te Helsinki gehouden rede onderstreepte Mgr. Czapik allereerst, „dat hij een trouw volgeling is van zijn Kerk en van het hoofd daarvan, de Paus". Daarna zei hij onder meer: „De waterstofbommen, de atoomwapens en in het algemeen de middelen tot massavernietiging mogen onder geen beding in gebruik worden genomen." En voorts: „Het Hongaarse volk is herrezen, het heeft het puin opgeruimd en het is begonnen met de inspanning en offers eisende arbeid van de wederopbouw. **Het heeft in zijn grondwet de godsdienstvrijheid en de gewetensvrijheid verankerd**..... Onder deze omstandigheden kan ieder inzien, dat het Hongaarse volk geen oorlog wil maar integendeel vrede eist!"

schaakliefhebbers

wij vragen uw aandacht voor N. D. Grigorjews meesterwerk

„Pionnenkunstenaar"

N. D. Grigorjew (1895 – 1938) behoort tot 's werelds grootste schaaktheoretici en is tevens een van de grondleggers van het Russische schaakspel.
In dit boek worden de analyses van de grootmeesters uitvoerig behandeld, terwijl men er ook zijn commentaar op belangrijke partijen aantreft.

PEGASUS

bij de boekhandel verkrijgbaar

gebonden
per deel

f 4.50

pegasus

zo juist verschenen:

de onthullende roman van
Stefan Heym over de laatste
maanden van de tweede
wereldoorlog in Frankrijk
en Duitsland

2 delen, samen meer dan 900 bl
op wit papier en in prachtband
tezamen voor f 16,50

wie voor 1 December 1955 op deze schitterende roman inschrijft
ontvangt de boeken voor **f 13,50**

de kruisvaarders

door **STEFAN HEYM**

December 1955

Politiek en Cultuur

30 cent

EEN NATIONAAL DOCUMENT

INDONESIË NA DE VERKIEZINGEN

AMERIKAANS KAPITAAL IN NEDERLAND

VERVALSERS VAN HET MARXISME

15e jaargang, nr 12

DECEMBER 1955

Een nationaal document	*Harry Verhey*	689
Illusies die vergaan en blijvende feiten	*D. Zaslawsky*	693
Amerikaans particulier kapitaal nestelt zich in Nederland, I	*A. B.*	697
Rumoer rondom de PBO	*Frits Reuter*	702
Indonesië na de verkiezingen	*Henk de Vries*	708
Ramadier ontkent de verarming	*Maurice Thorez*	715
Over een grove vervalsing van het marxisme	*André Stil*	719
De economische betrekkingen tussen de Sowjet-Unie en Joegoslavië		720
Molotow verbetert onjuiste formulering		723
Bulgarije — land van vreugde en zelfvertrouwen	*Sonja Prins*	724
Don Quichot	*G. Lukacs*	729
Mededeling		735
BOEKBESPREKING		
Roep en roeping	*T. d. J.*	736
Psychologie en maatschappij	*R. v. B.*	738
„Kruisvaarders" — een onthulling	*J. Sn.*	741
PARTIJLEVEN		
Nieuwe aanpak in de scholing	*Annie Gelok*	743
PARTIJDOCUMENTEN		
Resolutie van het Partijbestuur der CPN over de nieuwe aanpak van haar taak		745
Varia		752

banden 1955

vele van onze abonné's zullen hun nummers van de jaargang 1955 graag weer in laten binden.
de grote verscheidenheid van artikelen en het vele documentatie-materiaal, dat ons blad publiceert, maakt deze wens begrijpelijk.
wij zijn bereid ons met het inbinden te belasten, indien de kosten, *f* 2,50 — (*f* 1,25 — band en *f* 1,25 — binden), vooruit worden voldaan en de twaalf nummers ons franco toegezonden worden vóór 1 Februari a.s., met duidelijke vermelding van naam en adres.
na 1 Februari zal het ons niet meer mogelijk zijn, het binden voor u te verzorgen.

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,
Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.
De abonnementsprijs is *f* 3,50 per jaar, *f* 1,75 per half jaar,
losse nummers 30 cent.
Ons gironummer is 173127.
Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.
Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

15e jaargang no. 12 December 1955

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

EEN NATIONAAL DOCUMENT

In de resolutie van het Partijbestuur van 14 November j.l. wordt zonder omwegen gezegd: „De oorlog is teruggedrongen — Een ontspanning is ingetreden."

Tegelijkertijd wijst de Resolutie er op, dat ondanks het besluit van de staatshoofden om van de „politiek van kracht" af te zien, de agressieve kringen in die landen doorgaan met hun pogingen, onrust te verwekken en de „koude oorlog" op gang te houden.

De afgelopen weken en dagen hebben de juistheid hiervan bewezen. Dat is gebleken met de aansluiting van Perzië bij het Turks-Pakistaans-Iraakse-Verdrag, hetgeen onder druk van Amerika geschiedde. Verder uit de haast die men poogt te maken met de Duitse herbewapening en uit de houding van de vertegenwoordigers van Amerika, Engeland, Frankrijk in Genève op de Conferentie van Ministers van Buitenlandse Zaken.

Zijn deze pogingen verrassend? Neen; want ook na de Conferentie van de Staatshoofden in Juli te Genève bleven de problemen bestaan en ook de belangen waarop de politiek van diverse groeperingen is gegrondvest. Dat betekent dat de strijd doorgaat en dat alles moet worden gedaan om de problemen, die in de wereld bestaan, tot een oplossing te brengen. Het nieuwe in de situatie is de overeenkomst, die men heeft gesloten om door onderhandelingen de vraagstukken tot een oplossing te brengen, en dat men zich daarmee in feite heeft verplicht om af te zien van oorlog.

De resolutie geeft met een reeks van punten aan, waarop deze nieuwe situatie is gebaseerd, en ondanks alle laster en hetze, ondanks alle verwoede pogingen om de geest van Genève de wereld uit te schrijven is Genève harde werkelijkheid. Het Handelsblad van 17 November schrijft hierover:

> „Zonder dat het uitdrukkelijk werd gezegd realiseerde zich ook een ieder dat de belangrijkste overeenkomst van Juli — het afzien van een grote oorlog wegens een strategisch schaakmat — gelukkig n i e t is opgezegd."

Dat betekent dat alle propaganda met „mislukking der besprekingen," „vastgelopen verhoudingen," „we zijn weer even ver," volkomen in strijd zijn met de werkelijkheid; want de resultaten en de bespreking

van de Minister-Conferentie te Genève hebben de stelling dat men door onderhandelen de vraagstukken moet oplossen, niet aangetast.

Met recht kan dus gezegd worden: „De oorlog is teruggedrongen — Een ontspanning is ingetreden."

De resolutie wijst op het geweldige aandeel dat de strijd van de volkeren zelf heeft gehad, in deze grote overwinning voor de vrede. In de huidige tijd is de rol van de massa van buitengewoon grote betekenis, een feit waarmee de imperialisten terdege rekening moeten houden.

„De mening der massa krijgt in onze eeuw een steeds grotere macht," schrijft de bekende Amerikaanse journalist Walter Lippmann in zijn nieuwe boek „The Public Philosophy." „Zij toont zich een gevaarlijke kracht die voor beslissingen doorslaggevend is, waarvan leven of dood afhangen."

De volksmassa's waren steeds de beslissende factor in de historische ontwikkeling. Maar nog nooit tevoren was hun rol zo groot als in onze tijd, nu in een groot deel van de wereld het socialisme is en wordt tot stand gebracht en nu in tal van landen het proletariaat onder leiding van zijn communistische partij als een bijzondere actieve kracht optreedt. In de tegenwoordige verhoudingen is het proletariaat de voornaamste drijvende kracht van de maatschappelijke ontwikkeling, niet alleen omdat het de grootste van alle klassen is, maar ook omdat het de enige klasse is die de onderdrukten, d.w.z. het grootste deel der mensheid, naar de overwinning kan voeren. Juist het actieve en krachtige aandeel van de arbeidersklasse in de strijd voor de vrede heeft de vredesbeweging in de wereld tot een grote kracht gemaakt. De vredesbeweging is tot de grootste massabeweging van onze tijd geworden.

Bij de mobilisatie van de volkeren in de strijd voor de vrede heeft de strijd op het diplomatieke front van de Sowjet-Unie een grote rol gespeeld. De politiek van de Sowjet-Unie is niet tegengesteld aan de belangen van de volkeren, integendeel: de belangen van de volkeren en de belangen van de Sowjet-politiek lopen samen. De politiek van de Sowjet-Unie is de politiek van het Sowjet-volk, en het geheim van haar mobiliserende rol is dat zij een openhartige vredespolitiek voert. Zo is van het begin af aan het optreden van de Sowjet-diplomatie geweest, want in het eerste document over de buitenlandse politiek, in het Decreet over de Vrede van het jaar 1917, wordt gezegd: *„De regering schaft de geheime diplomatie af, zij verklaart dat zij harerzijds vastbesloten is, alle onderhandelingen volkomen openlijk voor het gehele volk te voeren en gaat er onmiddellijk toe over, alle geheime verdragen openbaar te maken."*

De vredespolitiek van de Sowjet-Unie heeft er toe geleid, dat na de Conferentie van Genève in Juli nieuwe, verdere stappen in het belang van de vrede konden worden gedaan. Daar is het ontruimen van de vlootbasis Porkkala, het tot stand brengen van diplomatieke betrekkingen met West-Duitsland, de besluiten van de Noorse regering om geen buitenlandse bases in haar land toe te laten, de verbetering van de betrekkingen met Egypte en Afganistan. Eveneens verbeteren de betrekkingen tussen de Sowjet-Unie en de Aziatische volkeren zich voortdurend, zoals ook blijkt uit het bezoek dat Boelganin en Chroestjow gaan brengen aan India, Afganistan en Birma.

Terwijl de Sowjet-Unie zich nieuwe vrienden verwerft, verliezen de Amerikanen invloed in tal van landen. In De Maasbode van 16 November wordt daarover het volgende opgemerkt:

> „Een verklaring voor deze gang van zaken ligt ongetwijfeld in het feit, dat het Westen en met name de V. S., steeds de economische hulpverlening afhankelijk gemaakt hebben van militaire verdragen. Landen, die economische hulp wensten te ontvangen, dienden, als tegenprestatie een militair verdrag te sluiten. Wij plukken de druiven onzer gramschap. Waren al die militaire pacten met verre landen het waard om de vriendschap van méér landen te riskeren? Moskou heeft zijn voordeel gedaan met het falen van het Westen. Het biedt economische hulp aan zonder militaire pacten te eisen."

Hier wordt dus onomwonden toegegeven, dat de Sowjet-Unie economische hulp biedt zonder voorwaarden die de nationale onafhankelijkheid van de betrokken landen aantasten, terwijl omgekeerd wordt vastgesteld dat de Verenigde Staten dit wel doen. Daarom wordt de strijd voor de nationale zelfstandigheid ook tot een krachtige, bondgenootschappelijke kracht in de strijd voor de vrede. Een strijd, die consequent en volhardend moet worden voortgezet omdat niets zo gevaarlijk zou zijn „dan zich door het succes in slaap te laten wiegen." (Zie de Resolutie.)

De nieuwe tijd in de internationale verhoudingen klopt aan onze grenzen. Of ze binnenkomt hangt af van de nationale democratische krachten in ons land. Zij zullen er voor moeten zorgen, dat de reactionaire grendels worden weggeschoven, de Romme-grendels.

Met deze ommekeer in de internationale politieke situatie heeft de Romme-reactie in ons land een grote nederlaag geleden, een nederlaag die werd gevolgd door een nieuwe klap, namelijk de uitslag van de Indonesische verkiezingen (zie elders in dit nummer).

Deze slagen aan de reactie toegebracht bieden grote en nieuwe kansen aan de democratische krachten in ons land. Kansen, die benut moeten worden in het belang van ons volk. Want het nationale belang eist het tot stand komen van een democratische, vredelievende regering om de mogelijkheden die er voor ons land zijn, in de veranderde en zich verder veranderende internationale politieke situatie, te benutten. Verder omdat de democratische, vredelievende, maar vooral vrijheidslievende Indonesische volksbeweging niet samen kán gaan met een reactionair, koloniaal Nederland.

De Resolutie van het Partijbestuur is daarom een nationaal document, dat de weg wijst aan ons volk en het opwekt tot vereniging van de democratische krachten in ons land. Een samenwerking, waarvan de mogelijkheid zeer reëel is, omdat ze ligt binnen het raam van de principes of staatskundige opvattingen van die krachten.

De CPN stelt hiermee de linkse coördinatie aan de orde, als tastbare en zichtbare kracht om de Romme-reactie te verslaan.

De Resolutie is daarbij geen naief, propagandistisch manifest, maar ze wijst de weg aan tot de verwezenlijking van het nationale eenheidsfront, namelijk: de actie. De andere partijen en krachten zullen door Genève niet automatisch veranderen of automatisch gaan veranderen, ze zullen slechts door de beweging in het volk ertoe komen de weg naar vrede en democratie in te slaan. Alles hangt daarom af van de kracht

en activiteit van onze partij en de massa's. De Resolutie wijst de voornaamste binnenlandse vraagstukken aan, ten aanzien waarvan de strijd moet worden gevoerd — vraagstukken zoals de democratie, lonen en prijzen, woningbouw en onderwijs.

Deze strijd en activiteit zullen doorwerken onder het volk als onze eisen en oplossingen concreet en reëel zijn en daardoor in staat, de massa's te mobiliseren. Want die vraagstukken en problemen zijn niet uitsluitend belangen van het communistische deel der bevolking, maar van het grootste deel van het volk, ook van die groeperingen, die achter de VVD en de PvdA staan.

In het stellen van de juiste concrete eisen, in het aangeven van die bereikbare oplossingen, gepaard aan de bereidheid tot het afsluiten van compromissen in het belang van de arbeidersklasse en de andere werkers, zit de nieuwe aanpak. De nieuwe aanpak is niet alleen een nieuwe ontleding van de toestand, maar een nieuwe benadering van de problemen. Daarom moeten we alles opnieuw bezien en beoordelen vanuit de nieuwe stellingname. Dat betekent dat de practijk, d.w.z. de uitvoering van de Resolutie, de werkelijke nieuwe aanpak moet worden. Om werkelijk grote volksbewegingen voor de vrede, de democratie en nationale zelfstandigheid tot stand te brengen is het nodig een grote, sterke partij op te bouwen. Daarom moet met alle kracht aan de ledenwerving worden gewerkt en voortdurend het aantal abonné's op De Waarheid worden opgevoerd. Meer leden, meer abonné's, meer invloed helpt ons krachtiger te werken aan de linkse coördinatie en maakt onze stem in het kamp van de linkse krachten sterker.

Om vooruitgang te bereiken stelt de Resolutie de eenheid van de vakbeweging aan de orde. Daarom is een der belangrijkste delen van de Resolutie aan dit doorslaggevende vraagstuk gewijd. De Resolutie wijst op de grootste belemmering die het werk van de partij hindert, het linkse sectarisme. Zij wijst de weg naar de sociaal-democratische massa's, in het bijzonder op het belangrijke werk dat moet worden gedaan in de vakbeweging.

Nog altijd zijn de uitspraken van kameraad Stalin over het werk van de vakbeweging voor ons van bijzondere betekenis. Kameraad Stalin stelt de vraag: „Waarin ligt de kracht van de sociaal-democratie in het Westen?" Hij antwoordt: „Daarin, dat zij op de vakbeweging steunt." En hij gaat dan verder:

> „Waarrin ligt de zwakte van onze communistische partijen in het westen? Daarin, dat zij nog geen nauwe verbinding met de vakbeweging hebben aangeknoopt en dat zekere elmenten van deze communistische partijen in het geheel geen nauwe verbinding met de vakbeweging willen aanknopen."

Tegen het licht van deze uitspraken van kam. Stalin krijgen de passages in de Resolutie die gewijd zijn aan de vakbeweging een grote betekenis. Ondanks de grote moeilijkheden en de zware strijd die er voor nodig zullen zijn moet onverdroten en hardnekkig gewerkt worden om het doel dat de Resolutie stelt, de eenheid van de vakbeweging, in de dagelijkse practijk naderbij te brengen.

De weg naar de eenheid is de weg van de actie in het bijzonder de actie voor loonsverhoging. Steeds verder raken de lonen achter bij de prijzen en een loonsverhoging is noodzakelijker dan ooit. Reeds op 17

Februari van dit jaar verklaarde het hoofdbestuur van het NVV:

> „Het NVV wil er geen twijfel over laten bestaan, dat een regeringspolitiek, welke in een periode van stijgende welvaart is gericht op het stabiliseren van het levenspeil van de werknemers of zelfs op het terugdringen van dat levenspeil ten gevolge van prijsverhogingen, volstrekt onaanvaardbaar is."

Ad Vermeulen verklaarde voor radio en in de pers dat 5% loonsverhoging rechtvaardig en nodig was. Welnu, de grote ondernemers, de Romme-reactie geeft niets uit goedheid. Loonsverhoging moet afgedwongen worden, zoals tal van acties in de laatste maanden ons hebben laten zien. De strijd voor loonsverhoging moet worden georganiseerd. Die strijd zal tevens betekenen versterking van de eenheid.

Thans gaat het er om, geholpen door de Resolutie, met alle kracht voorwaarts te gaan voor een ruk naar links in het politieke leven van Nederland.

17 November 1955.

HARRY VERHEY

ILLUSIES DIE VERGAAN EN BLIJVENDE FEITEN

De volken van de wereld verwelkomen van ganser harte de ontspanning in de internationale betrekkingen, die de laatste tijd tot stand kwam, als een positief verschijnsel van de historische vooruitgang, als het eventuele begin van een lange en stabiele vredestijd. Zij beschouwen deze ontspanning als een overwinning van de vredespolitiek op de politiek van de koude oorlog; als een overwinning van de politiek van wederzijds begrip tussen gelijke partners op de politiek van kracht; als een overwinning van de politiek van vreedzame coëxistentie van de volken op de politiek van dreigementen en geweld, op de politiek van nieuwe oorlogsvoorbereiding.

De vermindering van de internationale spanning betekent ook een overwinning van de krachten van het politieke realisme op de krachten van de politieke waandenkbeelden. Het nuchtere rekening houden met de objectieve werkelijkheid, gegrond op authentieke feiten, krijgt langzamerhand de overhand op de uiterst subjectieve voorstellingen, die hoofdzakelijk berusten op de wankele bodem van illusies, d.w.z. zelfmisleiding en misleiding van anderen.

De strijd tussen realisme en fantasie in de politiek is in de geschiedenis van de internationale betrekkingen door alle eeuwen heen te zien. Men kan echter terecht zeggen: illusies vergaan maar de feiten blijven.

Een verstandige, juiste, doeltreffende politiek gaat uit van onom-

stotelijke feiten, van een juiste analyse der werkelijke maatschappelijke krachten, hun werkelijke verhouding en hun ontwikkelingstendenzen. De volken noemen en noemden de staatslieden die in hun werk en streven realist zijn, wijze en grote politici. Een onvermijdelijke nederlaag leden de politici en de partijen, die zich aan illusies overgaven en ervoor terugschrokken de feiten onder ogen te zien.

Het opvallendste, duidelijkste voorbeeld van een irreële zelfbedrieglijke politiek is het algemeen bekende verhaal over de Perzische koning Xerxes, die beval de stormachtige zee met ijzeren ketens te slaan, omdat deze de brutaliteit had zijn schepen op te slokken. Dat was voor die tijd een politiek van kracht van het zuiverste water. Xerxes gaf zich geheel over aan de waan van zijn onbeperkte, goddelijke macht over de natuur en de volken. Maar zoals wij weten, leed hij een vernietigende nederlaag in de strijd met de Griekse volken.

De tijden van de oude legenden zijn voorbij, hun elementen leven echter heden ten dage voort in de moderne gedaante van illusies. Natuurlijk zou het bij geen enkele politicus, hoe machtig hij zichzelf ook vindt, opkomen, de oceaan te slaan, omdat deze bijvoorbeeld schepen draagt met een lading, die men willekeurig in de categorie „embargo" rangschikt. Veel politici nemen hun toevlucht tot andere maatregelen, die misschien minder antiek-uitzonderlijk, maar daarom nog niet doeltreffender zijn. Dit komt door de macht van de illusie.

Elk volk kan uit zijn geschiedenis voorbeelden halen om aan te tonen hoe het realisme in de politiek waandenkbeelden bestrijdt. Een van de leerrijkste is het Amerikaanse volk goed bekend. Eind 18e eeuw waren de Verenigde Staten reeds een erkend historisch feit, wat de reactionaire regeringskringen van het Britse Rijk echter hardnekkig ontkenden. Koning George III en zijn ministers trachtten de historische illusie van hun macht over de nieuwe jonge staat met wapengeweld te onderstrepen. De burgerlijk-democratische republiek was reeds door verscheidene regeringen van Europa *de jure* en *de facto* erkend, waaronder ook (*de facto*) de regering van het tsaristisch Rusland, en toch hielden de reactionairen in Engeland koppig vast aan hun bedenksel. Tenslotte werden deze illusies vernietigd en de onafhankelijkheid van de USA bleef een groot historisch feit. De reactionaire politici van Engeland leden schipbreuk en de erkenning van de nieuwe republiek door Engeland was een overwinning van het realisme in de politiek.

Wie te laat komt, heeft het nakijken. Een hardloper, die als laatste bij de eindstreep aankomt, een heel eind achter de anderen, kan geen aanspraak maken op eer en roem en werkt eerder op de lachspieren.

Meer dan honderd jaar later, na de grote revolutie in Rusland, zijn de kortzichtige politici van de USA in een dergelijke moeilijke positie geraakt. Zij deelden in de illusies van hun Westeuropese collega's over de jonge Sowjet-republiek en waren niet alleen niet geneigd, deze te erkennen, maar namen ook deel aan de roemloze bewapende overval op de eerste socialistische staat ter wereld. De illusies van de imperialisten hebben het lang uitgehouden. Maar toen vervluchtigden zij in het aangezicht van het onloochenbare feit, dat de Sowjetrepubliek op krachten was gekomen. In de politiek van de Europese staten doken steeds meer elementen van het realisme op, en tussen 1920 en 1924 werd de

Sowjet-staat reeds door alle belangrijke regeringen erkend. Alleen de Verenigde Staten erkende de S.U. niet.

Jarenlang zat in het gebouw van het Russische gezantschap in Washington de tsaristische nul Bachmetew, die geen land, geen volk, maar alleen de reactionaire illusie van de transatlantische politici, een uiterst ongerijmde en armzalige illusie, vertegenwoordigde. De beëindiging van dit Jan Klaassen-spel en de verwijdering van Bachmetew uit het Russische gezantschap waren de eerste sporen van realisme in de betrekkingen van de USA tot de Sowjet-staat. Maar het waren slechts sporen en er volgde bijna tien jaar zelfmisleiding, tot de realistische politiek eindelijk, in 1932, de bovenhand kreeg. De USA erkenden het door de andere regeringen reeds lang erkende Sowjet-land. Zij kwamen laat, maar zij kwamen! De betekenis van deze stap leerden de Amerikanen in de tweede wereldoorlog kennen.

Het zou niet nodig zijn, het verleden op te rakelen, als het niet in onze tijd naar voren drong. Veel staten hebben de grote Chinese Volksrepubliek erkend, sommige van harte, andere ongaarne, maar dit historisch feit niet te erkennen was eenvoudig onmogelijk. De regering van de USA wil het niet doen. Zij geeft er de voorkeur aan, zich aan illusies over te geven.

Wij geloven niet, dat de Amerikaanse politici ook in onze tijd minstens tien jaar zullen nodig hebben, om iets te erkennen dat door iedereen erkend is, en onder begeleiding van ironisch gelach van het publiek als laatste bij het doel aan te komen. Wij voorzien enkele onvermijdelijke gevolgen van de gedeeltelijke, maar welkome vermindering van de internationale spanning. De Chinees-Amerikaanse onderhandelingen in Genève over wederzijdse repatriëring zijn een eerste stap uit de wereld van illusies naar de reële werkelijkheid.

Elke tijd heeft zijn eigen stijl. Dreigementen, twistzucht, grofheden, woede-aanvallen: dat is de stijl van de tijd toen de koude oorlog op zijn „kookpunt" was. Deze stijl begint uit de tijd te raken. Hij heeft niet alleen zijn slechte politieke manieren aan het licht gebracht, maar ook zijn volkomen nutteloosheid. De kinderachtige geprikkeldheden van een politieke Falstaff imponeren niemand meer. De verantwoordelijke politicus in de internationale arena moet hoffelijk en beminnelijk zijn, want het is zijn plicht, de toenadering tussen de bestaande standpunten, en niet het verscherpen van de verschillen na te streven. De volken willen in vriendschap leven, en dat verplicht de regeringen, hun uitspraken op vriendschappelijke toon te doen.

De realistische politiek is, historisch gezien, een optimistische politiek, die gelooft aan de overwinning van de werkelijkheid op spiegelgevechten. Ze is niet bang voor feiten. Politici die een realistische politiek voeren, hoeven zich niet anders voor te doen dan zij zijn. De Sowjet-politiek van de vrede, van de eendracht en de vriendschap wordt gedragen door ware vredelievendheid. En het Sowjet-volk verheugt zich oprecht als ook andere regeringen en volken vredelievendheid als een reëel gevoel aan de dag leggen.

Wij weten dat illusies taai zijn, dat ze zich vaak om hun bestaan te rekken als feiten voordoen. Maar ze verdwijnen altijd zodra ze op

authentieke feiten stoten. Veel politici van het oude stempel hebben zich eraan gewend om in het rijk der illusies te leven, waar de „knuppel uit de zak" werkt en waar de naties, zo niet de zee, gekastijd kunnen worden. Maar de werkelijkheid vernietigt deze illusies meedogenloos. De naties laten zich niet kastijden. Dat werd door talloze feiten bevestigd, bizonder duidelijk door de conferentie van Bandoeng. De naties laten zich niet voor het karretje van het koloniale juk spannen. Dat tonen de gebeurtenissen van de laatste tijd in Azië en Afrika: de verkiezingen in Indonesië, de strijd in Noord-Afrika, de acties van de Arabische landen. Wie een kuil voor de geschiedenis wil graven, valt er zelf in.

Politieke illusies zijn taai, maar het is een taaiheid, het is een zich schrapzetten tegen de onvermijdelijke ondergang. Het realisme in de politiek leeft en overwint omdat de feiten blijven en leven. Tot deze conclusie komen velen, die lange tijd hun illusies koesterden. United Press publiceerde een uitspraak van de zevenentachtig jarige democratische senator Theodore Green: hij noemt de volksmacht in het nieuwe China de „feitelijke regering". En verder:

> „Ik geloof niet dat het voor ons veel zin heeft, vast te houden aan de verkeerde opvatting dat de werkelijke regering belichaamd is in Tsjang Kai-sjek op het eiland Formosa."

Het Engelse Labour-lid Michael Foot verlangt dat de Engelse regering een eind maakt aan de tweeslachtige politiek t.a.v. China, een politiek waarin het realisme vervormd wordt door illusies. Hij zegt:

> „Hoelang zal deze comedie nog duren? Groot-Brittannië erkent de regering van Peking. Het is niet meer dan logisch dat wij ook vóór het recht van die regering om zitting te nemen in de Verenigde Naties moeten zijn."

De Zweedse krant Stockholms-Tidningen schrijft dat de geest van Genève realistisch is, „omdat ze een ernstig overwogen verwerping van de oorlog inhoudt. Er is goede reden om te hopen en te geloven dat dit zo is. En dat is niet gering."

Men is getuige van deze strijd tussen realisme en fantastische illusie in de uitspraken van de wereldpers over de toekomst van Duitsland. Walter Lippmann, in de *New York Herald Tribune* noemt de politiek van het negeren van feiten „grote dwaasheid, ingegeven door wensdromen". Hij schrijft dat een realistisch besluit over het Duitse vraagstuk geen „geëxalteerde en warhoofdige stemming nodig heeft, maar een koel hoofd en zakelijke inborst."

In de *Rheinisch-Westfälischen Nachrichten* onthult Hermann Schäfer het wezen van de jongste illusie, die daaruit bestond dat men hoopte, Rusland op de knieën te kunnen dwingen. Dat was een domme en armzalige illusie, die zelfbedrog en misleiding van anderen voortbracht. Deze aan de realiteit vreemde politiek moest wel een roemloos einde vinden. Ook de Franse krant *Combat* schrijft, dat speculaties op een politiek van kracht onwerkelijk blijken te zijn.

Het vergaan van de illusies en het toenemen van het realisme in de internationale betrekkingen zijn een verheugend verschijnsel van de historische vooruitgang. De maatschappij van tegenwoordig is niet meer dezelfde van voor de oorlog en vlak na de oorlog. Er zijn nieuwe maat-

schappelijke krachten opgekomen, nieuwe staten, nieuwe politieke en sociale stelsels. Het kamp van het socialisme en van de democratie is een feit van wereldhistorisch belang. Tegelijkertijd zijn er nieuwe begrippen ontstaan, die onverenigbaar zijn met begrippen als „onvermijdelijke oorlog", met de heerschappij van een volk over andere, met een permanente koude oorlog. Hoe bescheiden de eerste stappen ook zijn, het zijn toch stappen vooruit, en niemand kan thans wezenlijk de richting van de geschiedenis omkeren. Hoe krachtig sommige illusies ook mogen zijn, de werkelijkheid is onnoemelijk veel krachtiger.

D. ZASLAWSKY

(„Nieuwe Tijden", Moskou. Oct. 1955. Iets verkort.)

AMERIKAANS PARTICULIER KAPITAAL NESTELT ZICH IN NEDERLAND

I

Nadat, door de Amerikaanse leningen aan Nederland in de jaren na 1945 — en vooral door de Marshallhulp — het Amerikaanse regeringskapitaal sterke posities in Nederland had verworven, is, vooral na 1949, de invasie van het Amerikaanse particuliere kapitaal steeds sterker voelbaar geworden.

Na het einde van de Tweede Wereldoorlog heeft het Amerikaanse regeringskapitaal sterke posities in Nederland verworven. Dit geschiedde in de eerste jaren door het verstrekken van omvangrijke leningen en leveranties aan Nederland. Deze plaatsten Nederland reeds in een toestand van financiële en politieke afhankelijkheid tegenover de Verenigde Staten.

De afhankelijkheid werd ten zeerste versterkt door het zgn. Marshallplan. Op allerlei voorwaarden verstrekte de Amerikaanse regering opnieuw leningen aan Nederland, alsmede onbetaalde leveranties, waarvan de tegenwaarde in Nederlandse guldens op een rekening kwam bij de Nederlandse Bank. De Amerikaanse regering behield zeggenschap over de bestemming van deze tegenwaarde-rekening en over de eventuele beleggingen met deze gelden.

Het totaal der Amerikaanse „regeringsbeleggingen" in Nederland wordt door de vijfde industrialisatie-nota op meer dan één milliard dollar, d.w.z. ca. vier milliard gulden geraamd.

Zo langzamerhand raakte Nederland geheel verstrikt in dit web van Amerikaanse credieten, Marshall-leveranties en de talrijke verplichtingen, welke deze meebrachten. De Nederlandse regering werd daardoor

gedwongen haar buitenlands beleid en, op zeer belangrijke punten haar economisch-financiëel en binnenlands beleid naar de wensen van Washington te richten.

De belangrijkste feiten, waarin dit tot uitdrukking kwam, waren de devaluatie van de gulden in 1949, de deelname aan de organen van de zgn. „Europese Economische Samenwerking" en aan de Europese Betalings Unie, de deelname aan het Atlantisch Pact en de oorlog in Korea, de ondertekening van het vredesverdrag van San-Francisco, het lidmaatschap van de „Europese Kolen- en Staalgemeenschap" en de deelname aan de boycott op handelsgebied t.a.v. de Sowjet-Unie, de Volksdemocratische landen en China.

Ook op binnenlands gebied werden veel maatregelen genomen, die strookten met de wensen van de regeerders in Washington. Hiertoe behoorden een aantal maatregelen, welke de belegging van Amerikaans particulier kapitaal in Nederland ten zeerste vergemakkelijkten en bijzonder voordelig maakten. Zo werd de dividendstop opgeheven voor ondernemingen welks kapitaal voor minstens een-kwart in buitenlandse handen was. Dan kan in de eerste jaren een buitenlandse vestiging in Nederland practisch belastingvrij werken, omdat de eventuele winsten in deze jaren verrekend mogen worden met de eventuele verliezen, die in de eerste zes jaren worden geleden. Ook wordt toegestaan, dat een aanzienlijk gedeelte van de winst belastingvrij komt door zeer ruime afschrijvingen. Amerikaanse ondernemingen, die in Nederland een bedrijf willen vestigen worden ook bevoorrecht boven Nederlandse ondernemingen, doordat de buitenlanders bevrijd zijn van vele formaliteiten, die de vestiging van een Nederlands bedrijf bemoeilijken. Deze bevoorrechting komt echter vooral tot uiting in het feit, dat vele Nederlandse gemeenten (eventueel met rijkshulp) voor eigen rekening de fabrieksgebouwen voor deze buitenlandse ondernemingen oprichten, het terrein in orde maken, zodat de Amerikanen in een opgemaakt bedje kunnen stappen en slechts huur daarvoor hoeven te betalen.

Verder mogen de Amerikaanse ondernemingen, die in ons land zijn gevestigd elk jaar tot een bedrag van 10% van de waarde van de kapitaalbelegging aan winsten en licentie-rechten in dollars naar Amerika overmaken. En na de eerste drie jaar kunnen het belegde kapitaal en de reserves van de onderneming in elke gewenste mate naar Amerika worden overgemaakt.

Daarbij komen nog twee andere voorrechten welke het Amerikaanse kapitaal in vele zelfs half-koloniale landen zeer zelden geniet. In Nederland bestaat er nl. geen enkele wettelijke beperking ten aanzien van de deelname van Amerikaans kapitaal aan Nederlandse ondernemingen. De Amerikanen kunnen dus rustig, wanneer zij dat wensen, een meerderheidsbelang en daarbij de volledige zeggenschap in een Nederlands bedrijf verwerven. Ook bestaat er geen beperkende bepaling ten aanzien van het aanstellen van Amerikaans personeel of van bedrijfsleiders. De Nederlandse regering heeft geen enkele wettelijke voorziening getroffen voor het behoud van werkgelegenheid van Nederlanders op buitenlandse bedrijven in Nederland!

Al deze zakelijke voordelen voor Amerikaanse firma's vullen de politieke garanties aan, die de inschakeling van Nederland in de Ameri-

kaanse buitenlandse politiek en het Amerikaanse militaire machtsapparaat aan het Amerikaanse kapitaal verschaft.

En bovenal: dit alles werd de Amerikanen op een koopje aangeboden, nadat in 1949, de Nederlandse regering verplicht werd de gulden ten opzichte van de dollar, met 44% te devalueren. Het is dan ook vanaf dat moment, dat de invasie van het Amerikaanse particuliere kapitaal in Nederland op grotere schaal inzette.

*

Deze invasie vindt op twee wijzen plaats.

Ten eerste zijn er talrijke Amerikaanse firma's, die in Nederland filialen vestigen of, op verschillende manieren, kapitaal beleggen in Nederlandse firma's.

Ten tweede kopen Amerikaanse kapitaalbezitters aandelen en obligaties van Nederlandse firma's op en verwerven daardoor een min of meer grote invloed in het beleid van deze „Nederlandse" ondernemingen. Deze beide vormen van invasie van Amerikaans particulier kapitaal hebben in de laatste jaren, en vooral in 1954-1955, zodanige proporties aangenomen, dat er zich, onder de Nederlandse ondernemers en kapitaalbezitters, een grote ongerustheid begint te openbaren.

Twee uitlatingen op dit gebied zijn bijzonder belangrijk, omdat zij uitgaan van zeer invloedrijke Nederlandse ondernemerskringen. De eerste werd gepubliceerd in het orgaan van het Verbond van Nederlandse Werkgevers „De Nederlandse Industrie" in het nummer van 1 Januari 1955. In dit artikel werd o.m. geschreven:

> „Deze nieuwe (Amerikaanse) ondernemingen worden niet altijd met gejuich door de bestaande (Nederlandse) industrie ontvangen". ...„Men voelt het hier als iets ongerijmds, dat zoveel moeite wordt gedaan om nog meer buitenlandse bedrijven hier te krijgen, terwijl de Nederlandse bedrijven al worstelen met ernstige moeilijkheden om voldoende personeel, kapitaal, materialen of zelfs geschikte terreinen te krijgen"... „In industriële kringen heeft men zich de laatste tijd afgevraagd in hoeverre de propaganda voor vestiging van buitenlandse bedrijven te rijmen valt met de moeilijkheden, die hier gevestigde industrieën ondervinden van de te knappe arbeidsmarkt of wel van toenemende tegenslagen bij de afzet van haar producten".

De tweede belangrijke stem was die van de directeur van de D.A.F.-Fabrieken te Eindhoven, H. van Doorne. Het verslag in het Algemeen Handelsblad hierover, gedateerd 14 Sept. 1955, zegt:

> „Er zijn gemeenten, aldus Hub van Doorne, die zelfs pasklare fabrieken aanbieden aan buitenlandse industrieën. Naar de mening van spreker zit hierin echter een groot gevaar..... Spreker zeide de huidige procedure, waarbij men voor buitenlandse firma's alleen door het inbrengen van roerende goederen de hele zeggenschap in handen krijgt, een groot gevaar voor ons land te achten.
>
> Wanneer de tijden ten ongunste veranderen, zullen deze bedrijven zich immers weer even gemakkelijk kunnen terugtrekken."

Het Handelsblad drukt ten slotte de slotpassage van dit verslag gespatiëerd en vet af:

> „Door vestiging van deze buitenlandse industrieën wordt het Nederlandse initiatief gedood en de Nederlandse industriële ontwikkeling onnodig geremd. De heer Hub van Doorne vraagt zich in alle ernst af of het verantwoord is, waar jonge ondernemers door de hoge belastingen dikwijls

niet tot ontwikkeling kunnen komen, dat deze belastinggelden mede gebruikt worden om vestiging van buitenlandse bedrijven te bevorderen. Het is van groot belang, aldus spreker, dat onze industrieën worden geleid door onze eigen mensen, die de traditie en volksaard kennen."

Tot zover het verslag in het Handelsblad van de rede van H. van Doorne, directeur van de D.A.F.-fabrieken te Eindhoven, op het Congres van de Nederlandse Vereniging voor Gemeentebelangen te Eindhoven op 14 September 1955.

De Amerikaanse bladen winden er trouwens geen doekjes om. Zo verklaarde het New Yorkse weekblad „Barron's" in November 1954 ruwweg (naar een bericht van de firma Lippman, Rozenthal & Co):

„De Nederlandse regering maakt er zich geen zorg over of de nieuwe (Amerikaanse) firma's concurrenten zullen worden van de oude (Nederlandse) firma's"... „Indien de laatsten zich niet kunnen handhaven, dan zou de Nederlandse regering ze niet beschermen."

Ten aanzien van de tweede vorm van invasie van Amerikaans particulier kapitaal, nl. de aankoop van Nederlandse waardepapieren, is er eveneens sprake van ernstige ongerustheid.

Zo schrijft het Handelsblad van 24 September 1955, dat „een verdere export van Nederlandse effecten bezwaarlijk als een gunstig verschijnsel kan worden beschouwd."

En in de Nieuwe Rotterdamse Courant van 24 September 1955 werd geschreven:

„Het is nog niet zo lang geleden, dat velen zich hebben verzet tegen een regeling, waardoor de verkoop van Amerikaanse fondsen uit Nederlands bezit werd bevorderd. Hetgeen thans plaats vindt gaat nog heel wat verder. Niet alleen exporteren wij nog steeds Amerikaanse fondsen, maar daarenboven nog de beste Nederlandse aandelen."... „Het aandeel „Koninklijke Olie" is min of meer een Amerikaans aandeel geworden"... „Er is hier sprake van het slachten van de kip met de gouden eieren."

Steeds vaker komt men in de Nederlandse pers de uitdrukking tegen van „uitverkoop van Nederlandse effecten".

Ook het verstrekken van Amerikaanse zgn. off-shore orders (d.w.z. aankopen voor militaire doeleinden) aan Europese en andere landen blijkt dienstbaar gemaakt te worden aan pogingen van grote Amerikaanse concerns om de heerschappij in deze landen te verwerven in hun productie-branche. De West-Europese regeringen werken dit in de hand, door het subsidiëren van eigen industrieën, zodat deze tegen dumpingsprijzen (ten koste van de belastingbetalers) deze Amerikaanse off-shore orders kunnen uitvoeren.

Op dat moment benutten grote Amerikaanse concerns de stand van zaken om zich van de markt meester te maken. In een brochure van de „Nederlandse Vereniging voor Vrijhandel" van December 1954 wordt hierover gezegd:

„Tegelijkertijd neemt men een ander verschijnsel waar: het steeds nauwer samengaan van Amerikaanse industrieën met de industriegroepen in de subsidiërende landen."

„Dergelijke bedrijven gebruiken de zwaar-gesubsidiëerde off-shore orders als basis om daarmede op de Europese markt van Europese kopers te dumpen."

„In bepaalde bedrijfstakken, waar de technische ontwikkeling nog in volle gang is, gaat deze ontwikkeling een zodanige vorm aannemen, dat

de verkrijging van licenties e.d. voor andere landen nagenoeg is gesloten. In die gevallen, waarin de eigen ontwikkeling te kostbaar is, zijn er duidelijke tendenzen, dat een voortzetting van dit proces er toe zal leiden, dat dergelijke industrieën in andere landen over enkele jaren geen levensmogelijkheid meer hebben."

„Wat eens een weldaad voor Europa leek (nl. de off-shore orders, die met dollars worden betaald), zal straks voor vele landen... een groot nadeel blijken te zijn."

Al met al begint het er op te lijken, dat de Verenigde Staten ten opzichte van de landen in hun invloedssfeer een politiek voeren, die zekere trekken van overeenkomst begint te vertonen met het beleid van de Duitse bezettingsautoriteiten in de afgelopen oorlog. Ook toen werd Nederland voor de Duitse kapitaalbezitters „goedkoop" gemaakt door een devaluatie van de gulden ten opzichte van de werkelijke waarde van de Reichsmark. Ook toen werden de grenzen en de belemmeringen voor het goederenverkeer en het kapitaalverkeer opgeheven en er werd dus, evenals nu, „geliberaliseerd". Ook toen kochten Duitse concerns grote pakketten aandelen op van Nederlandse ondernemingen en kochten zij eveneens de Duitse aandelen in Nederlands bezit terug.

Er was echter één belangrijk verschil. Voor niemand was het in die oorlogsjaren aan twijfel onderhevig, dat de Duitse overheid, na een brutale militaire overval, door deze maatregelen slechts een schijn van wettelijkheid trachtte te geven aan de uitbuiting en beroving van Nederland. Het waasje van vergoeilijkende argumenten en van het „idealisme van het Nieuwe Europa", waarmede de Telegraaf en de „Deutsche Zeitung für die Niederlände" deze roof trachtten te omhullen bedroog niemand in Nederland. In de jaren na 1948 was dit anders. Het waren alleen de communisten en enige critische geesten in de burgerlijke wereld, die de Marshallplan-argumenten en het „idealisme van de Europese integratie" scherp ontrafelden en ons volk waarschuwden voor de rampzalige gevolgen, die hieruit voor Nederland zouden voortvloeien.

Thans is daar verandering ingetreden. Zoals uit de hierboven gepubliceerde citaten blijkt maakt zich een grote ongerustheid meester van het Nederlandse bedrijfsleven en van regerende Nederlandse kringen. Het Trojaanse paard van het Amerikaanse particuliere kapitaal is echter reeds binnen de wallen van ons land gehaald. Maar er is nog tijd om, met vereende krachten, dit paard te verdrijven, zoals ook in de bezettingstijd, met vereende krachten, het gelukt is de Duitse bezetter weg te jagen. Nu, evenals toen, zijn er belangrijke internationale krachten, die ons volk in deze strijd om de nationale onafhankelijkheid kunnen en willen steunen. Het is evenwel zaak om thans na te gaan, hoever de invasie van het Amerikaanse particuliere kapitaal is gevorderd en welke posities het reeds bezet heeft. Dit zal het onderwerp zijn van een tweede artikel.

A.B.

RUMOER RONDOM DE P.B.O.

Op 14 Februari 1950 werd de wet op de Publiekrechtelijke Bedrijfs-Organisatie in het Staatsblad afgedrukt.

Sindsdien is er met de P.B.O. niet al te veel opgeschoten, maar het rumoer rondom de P.B.O. wel steeds sterker geworden.

De duidelijke onwil in het bedrijfsleven, d.w.z. bij de kleinere en middelgrote ondernemers, om aan de P.B.O. deel te nemen, heeft de Romme-fractie naar middelen doen grijpen, die er toe hebben bijgedragen de weerstand te versterken.

Romme, gesteund door het Mandement, wordt steeds driester, in het bizonder waar het de P.B.O. betreft.

Niet tevreden met wat in 1952 bij de kabinetformatie door hem werd bereikt, nl. het binnenloodsen van een minister voor de P.B.O. in de regering, wil Romme thans een belangrijke stap verder gaan.

Bij de algemene beschouwingen over de Rijksbegroting 1956 heeft Romme bepleit, dat een minister voor de P.B.O., welke nu onder het Ministerie van Economische Zaken ressorteert, niet voldoende is. Er moet een apart ministerie voor de P.B.O. komen. In de Volkskrant wordt dit door Romme nog eens uitvoerig geargumenteerd, o.a. door te zeggen, dat zo'n ministerie nodig is om „met een eigen gedachte en een eigen taak: de staat te doordringen, dat hij zich ten gunste van het geordende maatschappelijke zelf-doen moet terugtrekken".

Hieruit blijkt dat de politieke koers van de heer Romme gericht is op twee elementen en wel:

1. de staat moet doordrongen worden met eigen gedachten;
2. de staat behoort zich terug te trekken.

Wat dat doordringen met eigen gedachten betekent blijkt wel uit het feit dat Romme zich laat leiden door wat in het Mandement is vastgelegd. Het is dus de mandementsgedachte, waarmee de Staat doordrongen moet worden. Niet het naleven van de wet, maar het „propageren" van een bepaalde gedachte moet de taak worden van het nieuwe ministerie der P.B.O.

Voor alle duidelijkheid willen wij hier nog eens herhalen wat het Mandement aan gedachten omtrent de P.B.O. heeft.

> „Zij wil de op klassen gebouwde maatschappij vervangen door een maatschappij der beroepsstanden. Daardoor zal zij een einde maken aan de onnatuurlijke tegenstelling tussen de twee klassen van werkgevers en werknemers, die zich als gevolg van de strijd op de arbeidsmarkt als twee tegengestelde fronten hebben gegroepeerd." (Mandement Mei 1954.)

Daaruit wordt dan de conclusie getrokken dat de P.B.O. met medewerking der vakorganisaties tot stand moet komen en dat ze daardoor, „haar strijdkarakter tot op zekere hoogte kunnen afleggen".

Hier wordt niet gesproken over de katholieke vakorganisaties, neen over *dé* vakorganisaties.

Een ministerie dat deze gedachte moet propageren en doorvoeren is een dodelijk gevaar voor de arbeiders en hun organisaties.

Maar ook het tweede uitgangspunt van Romme met zijn ministerie, is niet minder gevaarlijk.

De Staat moet zich terugtrekken ten gunste van het geordend maatschappelijke zelf-doen.

Wat betekent dit in het raam van de P.B.O.?

Dit betekent dat de Staat zich terug moet trekken ten gunste van het naar monopolie strevend groot-kapitaal.

Het zelf-doen betekent: geen toezicht en ingrijpen bij de strijd van de grote ondernemers tegen de kleine. Het betekent de tegenstellingen en de strijd in de boezem van de ondernemers zelf uit te vechten, in de wetenschap dat de monopolisten aan het langste eind zullen trekken.

Het zg. zelf-doen zal de zelfmoord zijn voor grote aantallen kleine en zelfs grotere ondernemers.

De verordenende bevoegdheden, welke de P.B.O.-organen verkrijgen, welke van direct belang zijn voor het wel of niet voortbestaan van de onderneming, zullen uiteindelijk tegen de minder krachtige ondernemers gericht worden.

Dat kan gebeuren volgens artikel 93 lid 2, waarin wordt bepaald, dat verordeningen kunnen worden gemaakt betreffende,

d. de *voortbrenging*, de *afzet*, de *verdeling* en *aanwending*, waaronder mede begrepen de *opslag* en de *be-* en *verwerking* van goederen, alsmede het *verlenen van diensten;*
g. de *mechanisatie* en *rationalisatie* van de ondernemingen waarvoor het lichaam is ingesteld.

Dergelijke bevoegdheden in handen van monopolisten zullen het mogelijk maken, het bedrijfsleven langs legale, wettige weg volkomen te monopoliseren.

Dat is dan het zelf-doen van de heer Romme, waarvoor een eigen, apart ministerie voor de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie moet komen.

Een van de eerste stappen naar dat zelf-doen moet volgens Romme zijn, het loonbeleid bij Sociale Zaken weg te trekken en over te brengen naar de minister van de P.B.O.

Daarvoor heeft men de volgende constructie uitgevonden.

Het instellen door de Sociaal Economische Raad, het toporgaan van de P.B.O., van een Loonraad. Deze loonraad zal natuurlijk verordenende bevoegdheden moeten verkrijgen. Toekomstige loondictators dus.

Men ziet het, Romme zit niet stil.

Echter, de activiteiten van Romme roepen de geesten wakker en het verzet tegen de „gedachte" van de heer Romme neemt in de kringen van de belanghebbenden dan ook sterk toe. Dat blijkt o.a. uit het feit dat de Minister voor de P.B.O. er niet in is geslaagd om een belangrijk aantal bedrijfs- en productieschappen tot stand te brengen en het niet verder heeft kunnen brengen dan 10% van de door de wet voorgeschreven Ondernemingsraden.

Bij het instellen van een productschap voor de zuivel werd het verzet wel heel sterk gedemonstreerd. Het conflict liep hier, zoals practisch overal, over de bestuurssamenstelling. Het bestuur in zo'n productschap heeft de beslissende bevoegdheden. Zij kan de verordeningen maken, zij kan heffingen opleggen, zij beheert de financiën en zij dirigeert het personeel van zo'n productschap. Het zijn ambtenaren die, gesteund en met de verordeningen in de hand, de verplicht aangeslotenen kunnen

regeren. Volgens de wet moet zo'n bestuur waken over het algemeen belang, maar zij zijn zelf direct veelal belanghebbenden of treden namens groepen belanghebbenden op. Het is dus van het grootste belang wie er in zo'n bestuur zitting heeft. Welnu, bij het behandelen van de wet op de P.B.O. is men er van uit gegaan dat er bij de „bedrijfsgenoten", d.w.z. allen die bij zo'n productschap betrokken zijn, overeenstemming moest bestaan over de samenstelling van het bestuur. Dat blijkt nu in de practijk tot veel strijd aanleiding te geven. Veelal wordt er ogenschijnlijk overeenstemming geboekt, maar blijft de strijd inwendig voortduren. Dat is bv. bij het Bosschap tot uitdrukking gekomen, waar een tweetal bestuursleden alweer in korte tijd hun biezen moesten pakken.

Bij het zuivelschap kon men zelfs niet voor de schijn tot overeenstemming komen en er kon dus op basis van *vrijwilligheid* geen P.B.O.-orgaan tot stand komen.

Maar de Romme-minister wist raad. Ondanks het feit dat de S.E.R. tot niet instellen had geadviseerd, kwam minister de Bruyn met een wetsontwerp voor het instellen van een productschap voor de zuivel met een *voorgeschreven bestuurssamenstelling.*

Hier werd de basis van vrijwilligheid verlaten en werd de wet van bovenaf opgelegd. Dit kon alleen gebeuren omdat de K.V.P. en de PvdA-fractie hiervoor stemden. Alle anderen waren tegen — wel een bewijs dat onder de aanhang van deze partij een zeer sterk verzet bestond. Trouwens, dat was zelfs in de kring van de katholieke belanghebbenden het geval, waardoor er ook in de KVP-fractie verschil van mening bestond.

De NVV-landarbeidersbond had in een adres op het aannemen van de wet aangedrongen, omdat de werkgevers geen pariteit, geen gelijk aantal werkgevers-werknemers wilden, en de wet nu deze pariteit voorschreef.

Inderdaad was het zo, dat men van werkgeverszijde in de landbouw deze gelijkheid van aantallen bestuursleden niet wilde. Maar was dat de grondoorzaak? In tal van organen ook in de landbouw, o.a. in de Stichting van de Landbouw, wordt samengewerkt op basis van pariteit. Het kan o.i. ook niet de oorzaak zijn. Bij zo'n productschap met verordenende bevoegdheden staat direct het bestaan van een aantal ondernemers op het spel. Welnu, bij het wel of niet aannemen van verordeningen behoeven de vertegenwoordigers van de werknemers, d.w.z. de bestuurders van de vakorganisaties die deelnemen aan de P.B.O., slechts de zijde te kiezen van de grote ondernemers, en er komen verordeningen tot stand of er worden verordeningen tegen gehouden welke het directe belang van kleine producenten of coöperaties van kleine producenten raken.

Daarvoor schrikt men terug. Men heeft geen vertrouwen in de zich tot op heden noemende vertegenwoordigers van de arbeiders, van wie in de practijk gebleken is dat zij met de belangen van de kleine of kleinere producent geen rekening houden. Hier wreekt zich ook het standpunt van het NVV dat het niet doelbewust streeft naar een bondgenootschap met de middenlagen van ons volk.

De angst voor de saneringstheorieën van de PvdA en NVV, de angst

voor het monopolie-streven der grote ondernemers, waaraan de erkende bonden zich zo dikwijls ondergeschikt maken, is er de oorzaak van dat het verzet ook in zuivelkringen zo hevig is.

Hieruit blijkt dat de weg welke de arbeiders moeten gaan geen andere kan zijn dan die van samenwerking met de grootst mogelijke middenlagen van ons volk, *tegen* het streven van de monopolisten. Dus geen afschaffing van de klassenstrijd, zoals Romme die voor ogen staat, maar bondgenoten maken in de strijd tegen de monopolisten, die ons land zowel economisch als politiek ondergeschikt willen maken aan hun buitenlandse belangen.

*

Niet alleen in de zuivel is het verzet aanwezig.

De centrale middenstandsbonden hebben zich uitgesproken tegen het instellen van hoofdbedrijfsschappen voor de detailhandel en ambachten.

De Bond van Nederlandse schilderspatroons heeft zich weer op zijn beurt uitgesproken tegen het opnemen van het schildersbedrijf in het hoofdbedrijfschap ambachten. De motivering is o.a. dat van „een behoorlijke representatieve meerderheid voor midden- en kleine ondernemingen op het terrein van de nijverheid nauwelijks sprake kan zijn."

In de motivering van de Katholieke Middenstandsbond komt o.a. het volgende voor:

> „maar het gaat vooral om de vraag, in hoeverre in de vorm, waarin ze thans zullen worden ingesteld, een raad voor het midden- en kleinbedrijf in het leven kan worden geroepen, die als zodanig representatief is voor dat midden- en kleinbedrijf."

Men ziet het, het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Ook de katholieke middenstander is bang dat zijn belangen in de P.B.O. in de knel komen.

In de afgelopen weken heeft de S.E.R. nog een opmerkelijk besluit genomen.

Er is een Contactgroep van Werkgevers in de Metaalnijverheid. Deze bestaat uit middelgrote ondernemers, die zich zelfstandig hebben gemaakt, omdat zij hun belangen niet veilig achten bij de grote bonden van werkgevers. Bij deze contactgroep is o.a. aangesloten het Metaalbedrijf Hensen te Rotterdam, waar een staking tegen het invoeren van de Ondernemingsraad plaatsvond. Nu werd deze contactgroep door de S.E.R. niet representatief geacht en dus niet erkend en niet opgenomen in de Bedrijfscommissie. Dat standpunt heeft de S.E.R. onlangs opnieuw bevestigd, onder het motief, „dat deze groep niet constructief heeft medegewerkt aan het georganiseerd maatschappelijk overleg in de bedrijfstak".

Men ziet dat het toporgaan van de P.B.O. niets moet hebben van kleine of middelgrote ondernemers, die zich verzetten tegen de overheersende positie van de zeer grote ondernemers.

Op een geheel ander vlak ligt weer het verzet van de belanghebbenden uit het kappersbedrijf.

Men wil daar een bedrijfsschap instellen. Welnu, zeggen de kappers, dan een bedrijfsschap met prijsregelende bevoegdheid of althans het

recht om minimum-prijzen vast te stellen. Zo niet, dan hebben wij helemaal geen behoefte aan een bedrijfsschap.

Alhoewel de wet ook prijsregelende bevoegdheden aan de P.B.O.-organen toestaat heeft de regering dit in het algemeen, zo ook op het gebied van de arbeidsvoorwaarden, nog niet toegestaan. De lonen omdat deze nog op een andere manier worden geregeld, de prijzen om de concurrentie niet uit te sluiten — dit is althans het argument van de regering.

Bij de kappers bestaat de prijs echter voor zeker 70 à 80% uit arbeidsloon. Een minimumprijs betekent hier dus in feite een minimumloon.

Maar nu is Leiden in last. De pers, zowel de Nieuwe Rotterdammer, als het Handelsblad en de Volkskrant komen daar tegen in het geweer, alsook de grote ondernemersvakbladen.

Nu moet men plotseling met het verlenen van bevoegdheden „voorzichtig" zijn. Nu liggen de jaren van onverantwoorde prijsconcurrentie, waar dit bedrijf zich bij uitstek voor leent en die direct ten koste gaat van de kappersbediende en de kapper-eigenaar, plotseling jaren achter ons en zullen waarschijnlijk nooit terug keren. Niet verwonderlijk is het dat het voorstel om de kappers een minimum-prijsregeling toe te kennen dan ook maar nauwelijks een meerderheid behaalde in de S.E.R.

De P.B.O. en de consument

Dit vraagstuk laat zich hoe langer hoe meer gelden.

Nu is het bekend dat de consumenten zich niet of zeer slecht in aparte consumenten-organisaties hebben georganiseerd. De stem van de consument komt als zodanig alleen tot uitdrukking voor de toonbank, als de prijzen alweer met een schok of schokje omhoog zijn gegaan. Vanzelfsprekend zijn de vakorganisaties, althans ze moeten dit zijn, bewakers van de belangen van de consumenten, maar zij vertegenwoordigen zeker niet allen die bij de consumptie betrokken zijn, alleen de arbeidersconsumenten.

In de P.B.O.-organen wordt evenwel beslist over aangelegenheden die direct op de prijsvorming van invloed zijn, zonder dat de consument ook maar iets daarover te zeggen heeft.

Dr. Ir. A. Vondeling, lid van de Tweede Kamer voor de PvdA, constateert in een artikel in het orgaan van de verbruikscoöperaties „CO-OP", dat „de vrees, dat de nieuwe organen — en nog wel met verordenende bevoegdheden uitgerust — zullen uitgroeien tot echte behartigers van het groepsbelang, toeneemt".

En verder:

> „Weliswaar is er formeel geen vuiltje aan de lucht als we de taakomschrijving van product- en bedrijfsschappen in Art. 71 van de wet lezen, daar zij in de eerste plaats „een het belang van het Nederlandse volk dienende bedrijfsuitoefening door de ondernemingen" moeten bevorderen, maar voor hun practische activiteit is hier en daar een lichte huivering te bespeuren, òòk in kringen die de nieuwe organen met sympathie begroeten."

Ir. Vondeling is met ons van mening, dat de consument niet aan zijn

trekken komt, als hij vaststelt, dat velen in het land zó daarover denken. Hij laat die velen dan ook nog vaststellen dat „de gestaag toenemende productiviteit van de arbeid niet tot uitdrukking komt in prijsverlagingen van de consumptiegoederen of in duidelijk voelbare welvaartsstijgingen".

Ir. Vondeling trekt daaruit niet de conclusie dat het gevaar voor de consument in zeer beduidende mate zal toenemen, indien in de P.B.O.-organen niet alleen het groepsbelang, maar in de groep het belang van de monopolisten gaat overheersen. Dan zullen de P.B.O.-organen instituten ten gerieve van de monopolisten worden en daarmede een instrument om de kleine producent te onderwerpen aan de grote en de consument te onderwerpen aan de winsthonger der monopolies.

In het wetsontwerp tot instellen van een productschap voor de zuivel is men tenminste al begonnen om het voorstel van een consumentenadviesraad er uit te lichten en eerst advies van de S.E.R. daarover te vragen.

*

In het orgaan van de Nederlandse Consumentenbond, de enige organisatie die een begin heeft gemaakt met het organiseren van de consumenten, wordt in het Novembernummer gezegd, dat

> „de wet op de P.B.O., mits enigszins handig gehanteerd, de meest hechte en rücksichtlose kartels zou kunnen doen ontstaan."

De wet op de P.B.O., de plannen van Romme zijn een grootse bedreiging voor de werkelijke economische belangen van ons land. Deze leveren op de duur onze nationale belangen uit aan een handjevol „captains".

De belangen van de middenstand, van de kleine en van de onwillige ondernemers zullen volledig ondergeschikt gemaakt worden aan de belangen van deze „captains". Het monopolie zal hoogtij vieren, de arbeiders en hun organisaties daaraan onderworpen worden.

Vandaar dat het verzet tegen de doorvoering en de practijk van de P.B.O. van nationale betekenis is. Dit verzet bundelen en op hoger plan brengen, het vormen van een nationale eenheid tegen het monopoliseren van het economisch leven in Nederland is een taak waarin de communisten vooraan moeten gaan.

FR. REUTER

INDONESIE NA DE VERKIEZINGEN

Nu de verkiezingen voor het Indonesische parlement alweer bijna twee maanden achter ons liggen, zijn meer gedetailleerde uitslagen bekend geworden. De officiële telling heeft nog niet plaats gehad en kan pas tegen het einde van November worden tegemoet gezien. De voorlopige tellingen in de stembureaus moesten echter openbaar geschieden en vertegenwoordigers van vele partijen hebben deze telling bijgewoond en de uitslagen naar hun partij doorgestuurd. Zo is het mogelijk, dat er reeds voor de uitslagen officiëel zijn gepubliceerd, een beeld van de verkiezingsuitspraak kan worden gegeven. De KPI publiceerde op 1 November de volgende cijfers voor de vier belangrijkste partijen:

	PKI	**PNI**	**Nahdatul Ulama**	**Masjumi**
Djakarta	96.128	137.908	120.467	196.220
West-Java	739.551	1.513.540	654.443	1.833.897
Midden Java	2.331.490	3.009.863	1.728.521	856.878
Oost-Java	2.246.014	2.191.078	3.290.498	1.087.306
Totaal Java	5.413.183	6.852.389	5.793.929	3.974.301
Noord-Sumatra	331.044	393.722	39.196	489.039
Midden Sumatra	92.886	30.831	61.476	728.681
Zuid-Sumatra	192.270	208.203	112.404	600.752
Totaal Java en Sumatra	6.029.383	7.485.145	6.007.005	5.792.773
Borneo	33.262	94.670	421.880	415.072
Celebes	35.113	79.836	48.024	224.444
De kleine Sunda-eilanden	70.388	490.239	112.228	327.397
Molukken	7.674	19.573	niet bekend	69.629
Totaal Buitengewesten	146.437	684.318	582.132	1.036.542
Totaal Indonesië	6.175.820	8.169.463	6.589.137	6.829.315

Deze cijfers zijn bijna volledig.

Wanneer we de cijfers voor de twee dichtst bevolkte en economisch meest ontwikkelde eilanden, Java en Sumatra, bezien, dan blijkt, dat de PKI daar naar stemmental de tweede plaats inneemt. Vooral op plaatsen, waar arbeiders wonen, heeft de PKI veel stemmen geboekt. Op Java behaalde zij in niet minder dan elf van de voornaamste steden een meerderheid.

De uitslagen waren in tien van deze steden:

	PKI	**PNI**	**Nahdatul Ulama**	**Masjumi**
Surabaja	123.412	39.004	55.391	16.724
Malang	39.895	21.094	29.647	5.746
Blitar	183.339	65.369	101.512	8.574
Klaten	204.869	100.667	—	48.530
Semarang	97.744	21.454	18.963	6.611
Djokjakarta	44.321	21.879	—	18.153

Solo	78.010	34.017	—	15.769
Magelang	16.788	5.095	3.445	1.708
Salatiga	11.898	2.237	1.247	541
Bandung	62.188	64.381	16.253	40.561

In drie van de belangrijkste havenplaatsen van Java — Surabaja, Tandjong Priok en Semarang — verkreeg de PKI meer dan 50% van de stemmen, terwijl in Cheribon eveneens een meerderheid werd behaald.

In bijna alle gebieden van Java en Sumatra, waar de grote thee-, koffie-, suiker-, tabaks- of rubberplantages gevestigd zijn, heeft de PKI een meerderheid van stemmen behaald en in een aantal gevallen zelfs een beduidende meerderheid. Op de tabaksonderneming „Medan-Estate" in de nabijheid van Medan waren 461 geldige stemmen. De PKI verkreeg er 246, de PNI 117, de Masjumi 54 en de rest voor de andere partijen. Op de onderneming Bangelan Malang (Java) gingen van de 423 stemmen 311 stemmen naar de PKI (75%) en 77 naar de PNI. De Masjumi en de PSI kregen geen enkele stem en de rest was verdeeld over wat kleine partijtjes.

De stemmencijfers van de PKI bewijzen haar hechte verbondenheid met de werkende massa's en het onwankelbaar vertrouwen, dat de Indonesische arbeiders en boeren in de PKI hebben. Tegelijkertijd tonen ze echter, dat de PKI onder de boeren haar invloed nog beduidend zal kunnen vergroten. De basis in het nationale eenheidsfront wordt gevormd door het bondgenootschap tussen de arbeiders en boeren. Reeds eerder — tijdens het congres van de PKI in 1954 — verklaarde Aidit, dat de PKI haar werk onder de boeren moest verbeteren en dat er ten aanzien van de strijd onder de boeren nog tekortkomingen bestonden. In zijn voorlopige verkiezingsanalyse heeft de secretaris van de PKI gezegd, dat het werk onder de boeren (en onder de vrouwen) vooral in de buitengewesten meer aandacht behoeft.

De ruim zes millioen stemmen van de PKI betekenen, dat zij tot de vier grootste partijen van het land is geworden. Dit is een grote nederlaag voor het kolonialisme, in het bijzonder voor de Nederlandse reactie. De CPN verheugt zich over de overwinning van de PKI, waarmede reeds van jaren her onverbrekelijke banden van solidariteit bestaan. De juiste politiek van de PKI heeft haar tot een belangrijke nationale kracht gemaakt en zij zal groot gewicht in de schaal leggen bij de verwezenlijking van het nationale eenheidsfront.

*

De verkiezingscijfers tonen verder, dat de PNI de belangrijkste nationalistische partij is geworden. Haar stemmental heeft alle voorspellingen van de reactionaire Nederlandse pers beschaamd. Deze pers had immers de voorstelling gewekt alsof de PNI ten gevolge van de politiek van de regering Sastroamidjojo geen voet aan de grond zou krijgen. Het tegendeel is evenwel waar gebleken. De PNI, die indertijd als belangrijkste regeringspartij een grote bijdrage voor het welslagen van de conferentie van Bandung heeft geleverd, blijkt het vertrouwen van millioenen Indonesiërs te bezitten. Dit vertrouwen is gebaseerd op de anti-koloniale politiek van de PNI, op haar stappen tegen het Nederlandse imperialisme en zeer zeker zullen haar millioenen kiezers

verwachten, dat de PNI die strijd tegen de Nederlandse overheersing voortzet. In zijn voorlopige verkiezingsanalyse constateerde Aidit: „Zolang de PNI vasthoudt aan haar buitenlandse politiek, zoals die geformuleerd is door de conferentie van Bandung, en vooral indien de PNI erin slaagt om zich van haar corrupte elementen te zuiveren, dan zal de PNI de belangrijkste nationalistische partij worden". De PNI en zijn kiezers is een belangrijke kracht voor het nationale eenheidsfront tegen de buitenlandse overheersing, een belangrijke kracht voor het front, dat de bondgenoot vormt van het Nederlandse volk in zijn strijd tegen het Nederlandse imperialisme.

Van grote betekenis is het feit, dat de Nahdatul Ulama als belangrijke Islamitische partij naast de Masjumi is verschenen. De Nahdatul Ulama is een partij met een voor-oorlogse traditie. Zij had zich echter in 1945 aangesloten bij de Masjumi (een concentratie van verschillende partijen en groeperingen), doch trad daar enkele jaren later uit.

Zij beweegt zich op het Indonesische platteland in het bijzonder op het gebied van de sociale zorg en haar aanhang bestaat vooral uit kleine handelaren en landbouwers. De zes millioen stemmen van de Nahdatul Ulama (en ook de paar millioen stemmen van de twee Islam-partijen PSII en Perti) betekenen een grote slag voor de Amerikaans-Engelse kringen in de Masjumi.

Leiders van de Masjumi als Wibisono en Sukiman hebben zich in de laatste jaren de meest openlijke voorstanders van agressieve Amerikaanse oorlogspolitiek getoond en nu is er — juist naast de Masjumi — de Nahdatul Ulama verschenen, die de politiek van de conferentie van Bandung ondersteunt. De stemmen op de Nahdatul Ulama, PSII en Perti betekenen bovendien, dat de Masjumi zich niet meer als *enige* vertegenwoordiger van „de" Islam in Indonesië naar voren kan schuiven.

De Masjumi kan niet meer — in een poging tot gewetensdwang, zoals tijdens de verkiezingen is gebeurd — een ieder, die niet op de Masjumi stemt een slecht Mohammedaan noemen.

Het is niet meer mogelijk om ieder, die niet tot de Masjumi behoort tot „kafir" (heiden) te bestempelen.

In de Nederlandse pers is wel geschreven — en ook in Indonesië valt het te beluisteren — dat de Nahdatul Ulama op het gebied van de godsdienst „ouderwets" en „niet modern" zou zijn. Zoals Aidit echter in zijn voorlopige verkiezingsuitslag opmerkte: in de godsdienstkwesties van de N.U. mengt de PKI zich niet. Waar het inderdaad om gaat is: wat wil en doet de Nahdatul Ulama op politiek terrein? De N.U. is de voornaamste regeringspartner geweest van de PNI gedurende de regering Sastroamidjojo en tijdens de verkiezingscampagne hebben haar leiders uitgesproken, dat zij een democratische, tegen het kolonialisme gerichte politiek willen verwezenlijken. Van haar verdere houding zal het dan ook afhangen of zij de grootste en belangrijkste Islamitische partij zal worden.

Vernietigend is de nederlaag van de PSI. De partij van Sjahrir heeft geen enkele massa-aanhang. De leiders van de PSI zoeken de verklaring van hun échec in de „domheid" van de massa, die de „constructieve PSI niet begrijpt"; zij spreiden daarmede verder hun minachting voor

het Indonesische volk ten toon. Deze minachting komt eveneens tot uitdrukking in Het Parool in de correspondenties uit Djakarta van Sjahrir's geestverwant Sal Tas.

Tas, De Kadt en Frans Goedhart hadden hun hoop op de PSI gesteld. Nog aan de vooravond van de verkiezingen schreef Sal Tas, dat de verkiezingen „een afrekening" zouden worden met de nationale krachten en dat „de PNI een aframmeling krijgt". Hij oreerde verder: „de socialistische partij maakt zich sterk met meer aanhang uit de bus te komen dan de communisten". Een afrekening zijn de verkiezingen inderdaad geworden — maar dan met de aan het Nederlands imperialisme verkochte PSI en zijn conspirators van het slag Goedhart-De Kadt.

De Masjumi en de PSI trachten na hun nederlaag — een nederlaag van de imperialisten, zoals we in ons vorige artikel reeds schreven — aan de consequenties te ontkomen. De Masjumi bedrijft een grote demagogie en tracht de cijfers te vervalsen. Voor Midden-Java geeft zij bijvoorbeeld op 1.700.000 stemmen te hebben behaald, terwijl dit in werkelijkheid — zoals door PNI, N.U. en PKI-bladen werd bewezen — een 800.000 stemmen minder is. In een interview met United Press trachtte Natsir de waarde van de verkiezingen omlaag te halen door over „fraude" en „terreur" te insinueren. Waar zich echter inderdaad enkele onrechtmatigheden voordeden was op West-Java, het gebied waar de Darul Islam de bevolking terroriseert en de Masjumi een zekere invloed heeft. De Masjumi tracht echter de indruk te wekken alsof de Indonesische verkiezing geen juiste graadmeter is geweest en zij wil nu wantrouwen en verwarring zaaien. De buitenlandse persbureau's doen braaf mee en het is een onderdeel van de krampachtige pogingen van de Nederlandse en Amerikaanse imperialisten om hun lakei Harahap aan de regering te laten, alsmede een sfeer te scheppen, die de tegenstellingen verscherpt en zo tot een situatie leidt voor interventie. Dit blijkt uit verschillende feiten.

*

Ondanks de overwinning van de democratische krachten in Indonesië — en vooral ook de overwinning, die de twee oppositiepartijen PKI en PNI behaalden — en ondanks de nederlaag, die de twee voornaamste regeringspartijen de PSI en de Masjumi leden, blijkt, dat de regering Harahap zijn positie zo lang mogelijk wil handhaven. De Nederlandse imperialisten hebben Harahap in het zadel geholpen en zij — en de Amerikaanse imperialisten — trachten hem ten koste van alles te laten regeren. Harahap heeft aangekondigd, dat hij aan het bewind wil blijven, totdat het nieuwe parlement — in Februari 1956 — is gevormd. Harahap onderneemt tal van stappen, die indruisen tegen de belangen van het Indonesische volk en die een gevaarlijke koers inhouden voor de vrede en veiligheid in Indonesië. Zijn politiek wordt gedicteerd door de imperialisten en is gericht op de belangen van de Amerikaanse agressieve kringen, die nog koortsachtig aan hun oorlogsplannen in Azië werken. In het bijzonder op het gebied van de buitenlandse politiek zijn een aantal *principiële* maatregelen genomen — zonder dat de regering ook maar een enkele vorm van vertrouwensvotum van het oude parlement had! — die een belemmering betekenen voor de Indonesische strijd voor vrede en onafhankelijkheid.

Daar is de kwestie Nieuw-Guinea. In de Verenigde Naties heeft de Indonesische minister van buitenlandse zaken Anak Agung Gde Agung de eis tot overdracht niet krachtig verdedigd en door onderhandse besprekingen met de Nederlanders blijk gegeven van de eis op Nieuw-Guinea te willen afzien.

Daar is de benoeming van een nieuwe staf op het Hoge Commissariaat in Den Haag, die blijkens berichten uit de Indonesische pers, uit PSI-georriënteerde ambtenaren bestaat.

Daar is de ontmoeting van Anak Gde Agung met Foster Dulles, waarbij Anak Agung „technische en economische hulp" heeft gevraagd.

De regering Sastraomidjojo had zulke „hulp" verworpen, omdat de ervaring van koloniale en afhankelijke landen leert, dat zulk een „hulp" van imperialisten tot nadelige politieke contrôle over die landen leidt. Bovendien dienen deze landen als „afzetgebied voor overschotten", zoals bijvoorbeeld nu de regering Harahap dure rijst van Amerika heeft afgenomen.

Bovenal is er echter het gevaar van het Zuid-Oost-Azië-pact. De koers van de regering Harahap behelst het gevaar, dat Indonesië wordt opgeslokt door dit pact, dat door de grote meerderheid van het Indonesische volk wordt verworpen. Het Zuid-Oost-Azië-pact betekent niet alleen het gevaar, dat Indonesië kan worden meegesleept in een oorlog, het zou tevens betekenen, dat de imperialisten hun greep op Indonesië zouden verstevigen om de democratische ontwikkeling tegen te gaan. De imperialisten wilden de sfeer, die na de conferentie van Bandung ontstond, doorbreken en het is daarom, dat zij een agressieve politiek tegen Indonesië ten uitvoer leggen.

*

Tezelfder tijd, dat de Masjumi pogingen doet om het vertrouwen in de verkiezingsuitslag te ondermijnen, zijn de imperialisten begonnen met een uitvoer van hun plannen tot interventie. De Indonesische nationale pers heeft reeds meermalen daden van rechtstreekse inmenging in Indonesië ontmaskerd. Er is een ontmoeting geweest tussen secretarissen van de Amerikaanse ambassade en een functionaris van de rechtse vakbond (en vroeger PID-agent) Kusna Puradiredja en functionarissen van de Masjumi-vakbonden. Verder is er het bezoek aan Amerika van de Amerikaanse senator H. A. Smith aan de Amerikaanse ambassadeur in Djakarta — een bezoek, dat volgde nadat Smith veertig minuten een onderhoud met Foster Dulles had gehad. Er staat een bezoek op het programma van zes leden van de Amerikaanse defensie-commissie onder leiding van senator Melvin. Deze delegatie was op bezoek in Seoul en zal volgens Reuter een „routine-bezoek" aan Indonesië brengen. De andere landen die bezocht zullen worden zijn Japan en de Philippijnen en ook Taiwan, allemaal plaatsen waar Amerikaanse oorlogsbases gevestigd zijn. Bovendien landen, die militair nauwe verbindingen hebben met Amerika. Dan zijn er nog de vlootmanoeuvres van Amerikaanse, Engelse en Pakistaanse oorlogsschepen in de Javazee. Deze oorlogsschepen brachten een bezoek aan de haven Djakarta en het is de eerste maal na de vestiging van de Republiek, dat zulk een brutaal bezoek plaats vond.

De Masjumi tracht een aanleiding voor een interventie te scheppen

door middel van de Darul Islam, die reeds jarenlang het Indonesische platteland terroriseert. Zij streeft naar een „Islam-staat" en het is die gedachte, die ook de Masjumi propageert. De Masjumi-leiders gaan voort met hun ongeremde anti-communistische laster, waarbij zij vooral ook trachten om de nationale krachten met dit „anti-communisme" te intimideren. De politiek van de Masjumi-leiders is gericht op het steeds verder verscherpen van godsdienstige tegenstellingen, die dan zouden moeten uitmonden in een „godsdienst-oorlog", welke de gelegenheid schept tot imperialistische interventie.

Het blad „Merdeka" schreef in een hoofdartikel, dat de „activiteiten van zekere personen in het huidige kabinet de indruk hebben gegeven, dat zij om buitenlandse interventie in de binnenlandse aangelegenheden van onze staat vragen, ten einde aan de macht te kunnen blijven". Het voegde er aan toe: „Wij allen mogen naar verscheidene politieke overtuiging handelen, maar dat mag niet leiden tot een „uitnodiging" voor buitenlandse interventie in ons land. Wij zijn bekwaam genoeg om onze eigen binnenlandse aangelegenheden te regelen zonder inmenging van welke zijde ook.... Wij moeten buitenlandse inmenging in onze binnenlandse aangelegenheden ten koste van alles voorkomen".

Een belangrijke slag tegen de pogingen van de imperialisten is de onthullende rede van Sukarno ter gelegenheid van de heldengedenkdag, waarbij de president de plannen van de imperialisten ontmaskerde om Indonesië weer aan zich te binden.

Het Indonesische volk is in een zware en hardnekkige strijd gewikkeld. De verkiezingsuitslag schept de mogelijkheid voor een hervatting van de politiek van de conferentie van Bandung. Zulk een politiek is van enorme betekenis voor het uitbreiden van vriendschappelijke betrekkingen en het vestigen van een duurzame vrede. Het Indonesische volk strijdt nu voor de vestiging van zijn eenheid en onafhankelijkheid en ziet de regering Harahap als een rem op zijn weg naar de „politiek van Bandung". Het aftreden van de regering Harahap is dan ook een eis, die bij de grote meerderheid van het Indonesische volk leeft.

In geheel Indonesië worden moties aangenomen tot aftreden van Harahap. Er reizen delegaties naar Djakarta, die bezoeken afleggen aan president Sukarno met het verzoek om de regering Harahap demissionair te verklaren. Belangrijke massa-organisaties hebben verklaringen uitgegeven, waarin het aftreden van Harahap wordt geëist.

*

De verkiezingsoverwinning van de PKI en de Indonesische anti-koloniale partijen is een machtige ondersteuning voor de Nederlandse arbeidersklasse in haar strijd voor de vrede en de democratisering van Nederland. Op de Nederlandse arbeidersklasse en haar bondgenoten rust de plicht alle krachten te verenigen om nieuwe koloniale avonturen tegen de republiek Indonesië te verijdelen en een progressieve politiek ten aanzien van Indonesië af te dwingen.

Getrouw aan het verkiezingsprogramma van de PKI, heeft Aidit in een voorlopige verkiezingsanalyse opgeroepen tot de vorming van een nationale coalitie-regering, waarin ook de Masjumi is opgenomen. De PKI zet uiteen, dat zij nimmer samenwerking heeft geweigerd met een partij of een groepering, die tegen het kolonialisme strijdt — ook met

de Masjumi niet. Indien de Masjumi deel wil nemen aan een nationaal coalitie-kabinet, dat tegen de resten van het Nederlandse imperialisme op politiek, economisch, cultureel en militair gebied strijdt, dan verzet de PKI zich daartegen niet.

Het voorstel van Aidit tot de vorming van een nationaal coalitie-kabinet is in brede lagen van de bevolking en van politieke leiders met instemming ontvangen. Zo beschreef de hoofdredacteur van „Merdeka" B. M. Diah de suggestie van Aidit als „ideaal" en voegde er aan toe: „Ik ben van mening, dat die kan worden uitgevoerd. Het hangt ervan af, welke houding de Masjumi zal innemen." De algemeen secretaris van de PNI, Sabilal Rashad, meende, dat het inderdaad mogelijk was „om de binnenlandse en buitenlandse politiek van de vroegere regering Sastroamidjojo voort te zetten". Met de vorming van een nieuw kabinet moet naar zijn mening „duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen de nationale en koloniale krachten". De vorige minister van arbeid, Prof. Abidin, leider van de Partai Buruh, verklaarde in een interview met Suluh Indonesia, dat alles moet worden gedaan om een stabiel kabinet te verkrijgen. Subronto, leider van de N.U. op West Java, meende, dat het belangrijk is om te voorkomen, dat één van de grote partijen, met inbegrip van de PKI, in de oppositie komt. „Op zijn minst moet het komende kabinet", zo voegde hij eraan toe „een gelijke samenstelling hebben als dat van het vorig kabinet van Sastroamidjojo". Ook plaatselijke leiders van de PSII en Parkindo spraken zich uit voor een nationaal-coalitie kabinet.

De groeiende kracht van de nationale beweging schenkt het vertrouwen, dat het Indonesische volk erin zal slagen om de weg naar vrede en onafhankelijkheid in te slaan. De strijd voor de verwezenlijking van de verkiezingsresultaten wordt gevoerd op een moment, dat het Indonesische volk zich wederom opmaakt om naar de stembus te gaan en op 15 December een constituante te kiezen, die tot taak krijgt om een grondwet samen te stellen.

12 November

H. DE VRIES

Beeld uit de verkiezingscampagne van de PKI in Semarang.

RAMADIER ONTKENT DE VERARMING

In een periode waarin de werkers krachtiger de strijd tegen de uitbuiting door de ondernemers opnemen en eensgezind een machtige loonbeweging ontplooien, ligt het voor de hand dat bepaalde socialistische leiders de arbeidsklasse trachten te demobiliseren.

De algemeen-secretaris van de socialistische partij, Guy Mollet, doet dit door de arbeiders als „handleiding" een samenvatting aan te bevelen van een boek van de burgerlijke econoom Schumpeter: „Kapitalisme, socialisme en democratie". Wanneer de verworvenheden van het Amerikaanse kapitalisme toenemen, staat daar in, „zullen alle maatschappelijke euvelen, zoals wij deze kennen, verdwijnen" (p. 6). Reeds thans „hebben de winsten van de bourgeoisie" de neiging „over te gaan in bezoldigingen die aan salarissen analoog zijn" (p. 12). Kortom, men moet Schumpeter gelijk geven wanneer hij zegt dat „de werkelijke pioniers van het socialisme... geen leerstelligen of propagandisten zijn geweest, maar de koningen van de industrie, de Carnegies, de Rockefellers" (p. 12-13).

Weg met Karl Marx en de communisten, die oproepen tot de strijd tegen de ondernemerswinst en de uitbuiting van de ene mens door de andere! Leve de Wendels en Boussacs, die „de opheffing van de eigendom" in praktijk brengen (p. 13) en deze grootmoedig terugbrengen tot „bezoldigingen die aan salarissen" van de gieters en wevers analoog zijn!

„Caricaturen"

Om mee te zingen in het koor van de verdedigers van de bourgeoisie schreef Paul Ramadier onlangs in *Le Populaire-Dimanche* een artikel over, of liever tegen de marxistische stelling betreffende de verarming van de arbeidersklasse onder het kapitalistisch stelsel.

De poging was tot mislukking gedoemd, omdat men hiervoor talloze *feiten* moet verdonkeremanen, en een rijke *practische ervaring,* die alle proletariërs kennen, moet loochenen. Inderdaad is Paul Ramadier er evenmin in geslaagd de nood van de werkers „op te heffen" als de Weill-Raynal de winsten van de kapitalisten.

Toch heeft hij zich niet kieskeurig in de keuze van zijn argumenten getoond! Aan de hand van enkele voorbeelden kan men zich een oordeel vormen.

Volgens Ramadier zou ik in mijn artikelen over de verarming „nagelaten hebben te vermelden dat bij het toenemen van de relatieve verarming de lonen hoger kunnen worden". Maar de uitdrukking „relatieve verarming" betekent niets anders dan dit: *de toestand van de arbeider wordt slechter vergeleken met die van de kapitalist, of de arbeider nu weinig of veel verdient.* De mogelijkheid dat het loon hoger wordt in absolute cijfers ligt dus opgesloten in het begrip zelf van relatieve verarming. Zo zien we dat het „verwijt" van Ramadier niet meer betekent dan wanneer iemand zou zeggen: „U beweert dat het middag is en u laat na, daaraan toe te voegen dat het midden op de dag is."

Nu wat de absolute verarming betreft. Als we onze censor moeten

geloven zouden wij „geen aandacht besteed hebben aan het ontstaan van een reserve-arbeidsleger", een feit dat toch „essentiëel" is als men het bestaan van de verarming wil aantonen. Wij zouden er beducht voor zijn toe te geven dat „de werkloosheid niet stijgt". De blinddoek voor de ogen van Paul Ramadier moet wel dik zijn!

Zelfs de regeringsstatistiek maakt bekend dat er op 1 Januari 1955 in de Franse steden voor 178.000 werkzoekenden geen werk was, terwijl de kapitalistische pers genoodzaakt is, te vermelden dat er in Algerije, bijvoorbeeld, op acht millioen niet-Europese bewoners een millioen werklozen zijn: Is dat geen werklozenleger? Zelfs de officiële enquêtes geven toe dat de kleine producenten, vooral de kleine boeren, steeds meer geruïneerd worden: is dat niet de *latente* reserve van dit werklozenleger? Zelfs de gemeenteverslagen berichten dat er in Parijs driehonderdduizend personen van prostitutie en overeenkomstige „activiteiten" leven: is dat niet de troep ellendigen en gedeclasseerden, die Marx beschouwde als het *stagnerende* deel van het werklozenleger?

In de Verenigde Staten vermeldden de regeringsstatistieken verleden jaar drie millioen geheel werklozen. En om terug te keren tot het werk van Schumpeter, ingeleid door Guy Mollet, men acht het voor het Amerika van 1980 waarschijnlijk, dat de werkloosheid zich zal uitbreiden tot „een tiende" van de bevolking, d.w.z. „met inbegrip van de gezinsleden 16 millioen mensen, op een bevolking van 160 millioen" (p. 5). Hierna kan Paul Ramadier nog steeds de verarming loochenen en de verdiensten van het „georganiseerde" kapitalisme prijzen!

Aangezien de verarming volgens onze tegenspreker niet bestaat, volgt hieruit dat „de totale omwenteling", de socialistische revolutie overbodig is. Het kapitalisme gaat uit zichzelf over in het socialisme.

Ramadier schrijft: „Door Engels weet men dat hij (Marx) in het bizonder van mening was dat de ontwikkeling van Engeland naar een socialistische omvorming mogelijk was zonder grote revolutionaire crisis."

Wat Paul Ramadier vergeet te vertellen is, over *welk* Engeland Marx en Engels op deze manier spraken, in welk tijdperk, om welke reden. Lenin heeft dit vraagstuk toegelicht in „Staat en revolutie". Hij herinnert er aan dat Marx en Engels even voor het midden van de negentiende eeuw en ook tijdens de Commune van Parijs een Engeland voor zich hadden „zonder militarisme en in grote mate zonder bureaucratie". „Zo maakt Marx een uitzondering voor Engeland, waar de revolutie, en zelfs de revolutie van het volk (de revolutie, Paul Ramadier!) mogelijk scheen — en in die tijd was dat ook zo — zonder vernietiging van de 'bestaande staatsmachine' als eerste vereiste." Het Engeland van het imperialistisch tijdperk, de militaire en bureaucratische Staat, heeft niets meer gemeen met het Engeland van vroeger!

Om een geliefde uitdrukking van Paul Ramadier te gebruiken: is zijn manier om de dingen uiteen te zetten niet een „merkwaardige caricatuur" van de waarheid?

Vervalsing van het marxisme

Laten wij nu de essentiële argumenten bekijken, die hij opwerpt tegen de stelling van de verarming.

Met de vocabulaire van Mendès-France beschuldigt hij de communisten van „fatalisme", „catastrofisme", van aanwakkering van „wanhoop" in de arbeidersklasse. Hij beweert dat de uitwerking van de vakbondsacties, verbonden met de voordelen van de parlementaire democratie, zo groot is dat zij als „tegenwerkende kracht" van de verarming optreedt, die zij verhindert. Nog sterker, hij zegt dat dit de mening van Marx en Engels was. Tot deze armzalige vervalsing van het marxisme, deze vermomming van de grote figuren op het gebied van de maatschappelijke revolutie, Marx en Engels, kan men de kern van zijn redenering herleiden!

Toen Lenin deze „uitlegging" van de gedachten van Marx als voorstander van „de langzame evolutie, in tegenstelling tot de machtsovername" behandelde schreef hij: „Het tegendeel is waar."

Zou men, wat de vakbonden betreft, bij de *Populaire-Dimanche* willen toegeven dat men de artikelen niet kent die Engels in 1881 speciaal aan dit vraagstuk heeft gewijd? Toch zouden deze geschreven kunnen zijn met het oog op Ramadier zelf!

Engels polemiseert tegen de oude leuze van de Engelse vakbeweging: „Een passend loon voor een passende arbeidsdag". Alle Ramadiers van dit ogenblik trachten deze leuze tot nieuw leven te wekken door „de moraal", zoals Engels zei, in de plaats te stellen van „de ontwikkelingswetten van de maatschappij". Deze wetten bepalen de grenzen van de vakbewegingsactiviteit onder het kapitalisme: de actie van de vakbond beïnvloedt het loonpeil en daarom is ze van grote waarde, en onmisbaar voor het proletariaat; maar ze kan niets uitrichten tegen het fundamentele feit van de „verlaging van de arbeidersklasse" als gevolg van „het in beslag nemen door de kapitalist van het gehele product (van het werk) omdat hij de productiemiddelen bezit".

Engels concludeert: „Daarom is er geen emancipatie van de arbeidersklasse mogelijk zolang ze niet in het bezit is van alle middelen om te werken..." Hij acht de afschaffing van het loonstelsel, de afschaffing van het kapitalisme noodzakelijk.

Zo deed ook Marx, toen hij aan het eind van zijn „Loon, prijs en winst" zei, dat de arbeidersklasse aan de ene kant in geen geval „haar dagelijkse strijd met het kapitaal moet verzwakken" en dat, aan de andere kant, „de arbeiders niet het eindresultaat van deze dagelijkse strijd moeten overschatten".

Vijandig aan het marxisme

Maar wat betekent de mening van Marx en Engels voor een Ramadier? Hij, die eerst zijn Franse volgelingen van thans tegen Marx trachtte op te zetten, eindigt met de bekentenis: „Het was niet mijn doel na te gaan of Marx helemaal gelijk heeft. Ik geloof het niet."

Dat haal je de koekoek!

Natuurlijk heeft Marx nooit de „fatalistische" theorie gepropageerd van de kringloop van lonen en prijzen, waarvan Ramadier uitging toen hij in 1947 de communistische ministers afzette omdat ze schuldig waren aan de verdediging van de looneisen van de arbeiders. Marx heeft altijd gezegd dat men de lonen kan verhogen zonder de prijzen te veranderen, dat het voldoende is de winsten te verlagen.

Marx heeft nooit over „de normale behoeften van het kapitaal" gesproken en de mening verbreid, zoals Ramadier, dat hun gematigd karakter een onbegrensde verhoging van de lonen mogelijk maakte. Hij heeft integendeel steeds aangetoond, dat de bourgeoisie in haar strijd voor de verhoging van de winst het loon tracht te verlagen, zelfs beneden de grens van het lichamelijke minimum.

Daarom stoot de arbeidersklasse, bij haar strijd tegen loonsverlaging en verlaging van haar levenspeil, op de klasse van de kapitalisten in haar geheel en op de burgerlijke Staat. Daarom kunnen de vakbonden geen werktuig tot verzoening tussen de klassen zijn, zoals Ramadier suggereert; ze zijn van nature een school voor de klassenstrijd.

Terwijl zij de grote betekenis van de economische strijd van de arbeidersklasse tegen de bourgeoisie in het oog houden, terwijl zij de eenheid van actie van de arbeidersklasse op dit gebied begroeten en ondersteunen, merken de marxisten op dat een dergelijke strijd zich alleen richt tegen de *resultaten* van het kapitalisme en niet tegen de diepe *oorzaak* van de onderdrukking en de armoede van het proletariaat. Men moet deze oorzaak zelf, de kapitalistische productie aanvallen.

En de arbeidersklasse zal zich steeds meer verenigen om de loonslavernij, de bron van haar ellende en de oorzaak van haar economische en politieke onderdrukking, te vernietigen.

MAURICE THOREZ

(Humanité, 15-10-1955)

Over een grove vervalsing van het marxisme

In zijn artikel „Ramadier ontkent de verarming" schreef Maurice Thorez:

> „Hij beweert dat de uitwerking van de vakbondsacties, verbonden met de voordelen van de parlementaire democratie, zo groot is dat zij als 'tegenwerkende kracht' van de verarming optreedt, die zij verhindert. Nog sterker, hij zegt dat dit de mening van Marx en Engels was. Tot deze armzalige vervalsing van het marxisme, deze vermomming van de grote figuren op het gebied van de maatschappelijke revolutie, Marx en Engels, kan men de kern van zijn redenering herleiden!"

Dezelfde poging doet Pierre Rimbert in twee artikelen van de *Revue Socialiste*: „Verarming en het levenspeil van de werkers". En dit is een goede gelegenheid om hem te betrappen met de hand in de zak van een misleidende interpretatie van de geschriften van de meesters van het marxisme.

Hij geeft voor, uit een citaat van Marx dat hij uit zijn verband heeft gerukt, het „bewijs" te halen dat Marx niet in het slechter worden, maar in de verbetering van het lot van de arbeider onder het kapitalisme geloofde. Hij citeert: *

*) Alle nevenstaande citaten uit Het Kapitaal zijn vertaald uit Das Kapital, Verlag für Literatur und Politik, Wenen, 1932. Ook de paginacijfers slaan op deze uitgave. — Vertaler.

„Van hun eigen producten die voortdurend toenemen en in steeds grotere porties in aanvullend kapitaal worden omgezet, krijgen de arbeiders een belangrijker deel in de vorm van lonen, zodat het voor hen mogelijk is hun genoegens uit te breiden, de som die zij voor kleren, meubilair enz. uitgeven, te verhogen en een klein reservefonds aan geld te vormen."

Maar al is het juist dat deze zin in Het Kapitaal staat (blz. 648-649) betekent de inhoud ervan allerminst wat Rimbert er van maakte.

In dit deel van Het Kapitaal onderzoekt Marx, voordat hij „de algemene wet op de kapitalistische accumulatie" (blz. 679) opstelt, de uitwerking die de toeneming van het kapitaal, het gevolg van deze accumulatie, op het lot van de arbeidersklasse heeft.

En hij begint met de veronderstelling dat de twee delen van het kapitaal, het ene dat de productiemiddelen omvat („constant kapitaal") en het andere, dat voor de lonen bestemd is („variabel kapitaal") in dezelfde verhouding toenemen. In dat geval betekent de vermeerdering van kapitaal inderdaad een vermeerdering van het totale bedrag der lonen. Er kan een toenemend aantal loontrekkers in dienst genomen worden. Er kan een ogenblik komen waarop dit aanbod van werkgelegenheid het normale aanbod van arbeiders overtreft. Dan vertoont het peil van de lonen een neiging om omhoog te gaan. Dat is het denkbeeldige geval waar de aangehaalde zin op slaat.

*

Maar in het volgende hoofdstuk legt Marx duidelijk de nadruk op het feit dat dit geval alleen maar een „bijzondere faze" verbeeldt. Hij toont juist aan dat naar gelang de ontwikkeling van de techniek vooruitgaat de hoeveelheid machines en materialen stijgt, vergeleken met de arbeidskracht die nodig is om ze in beweging te brengen. Zo veel te meer daalt het deel van het kapitaal dat voor lonen bestemd is, in verhouding tot het kapitaal dat in productiemiddelen wordt omgezet. Daaruit vloeit voort een overeenkomstige vermindering van de werkgelegenheid en het vormen van een werklozenleger, waardoor het voor de kapitalisten gemakkelijker wordt de nog-werkende arbeiders uit te buiten. Op dit punt gaat Marx over tot het formuleren van wat hij met nadruk in de tekst onderstreept, „de algemene, absolute wet van de kapitalistische accumulatie". Hij toont aan dat de uitbreiding van het kapitaal de uitbreiding van deze werklozenreserve meebrengt en de ellende vergroot. „Het is deze wet", schrijft Marx, „die een fataal verband legt tussen de accumulatie van kapitaal en van ellende. De accumulatie van rijkdommen aan de ene pool is tegelijk een accumulatie van ellende, armoede, slavernij, onwetendheid, afstomping en moreel bederf aan de andere pool, d.w.z. aan de kant van de klasse, die haar eigen product als kapitaal voortbrengt" (blz. 680, Das Kapital).

Hoe zit het nu met het geval dat Marx eerst veronderstelde en dat, volgens Rimbert, een algemene geldigheid moet hebben? Marx legt er zelf op verschillende plaatsen de nadruk op. Het veronderstelde geval heeft ten eerste helemaal geen algemene betekenis, het is slechts een speciaal geval, dat zelfs geheel en al samenhangt met een voorbije periode van het kapitalisme, *„met een vroegere periode van het kapitalisme," „met de kindertijd van de kapitalistische productie"*. De voorbeelden die Marx er van geeft, gaan terug tot de 15e en het begin van de 18e eeuw. En hij zegt duidelijk, dat *„in een meer gevorderde periode", „onder het regiem van de groot-industrie", „zodra de gemechaniseerde industrie de overhand heeft"* alles heel anders verloopt en de betrekkelijke en absolute verarming regel is.

De oude gang van zaken, toont Marx aan, komt nog slechts met tussenpozen voor en de lengte van die tussenpozen vermindert steeds meer. D.w.z. dat er steeds meer uitzonderingen komen, die plaatselijk en tijdelijk beperkt zijn en niet de algemene stroming in de richting van de verarming van de arbeidersklasse tegenhouden.

Integendeel, deze verarming komt ook te voorschijn in de vergelijking van die oude periode van het kapitalisme toen de accumulatie van het kapitaal tot een verhoging van de lonen kon leiden, met de tegenwoordige tijd.

Door die grove vervalsing geeft Rimbert weer een voorbeeld van het volkomen gemis aan eerbied voor het marxisme waar de socialistische leiders blijk van geven.

Het is een waardig theoretisch evenbeeld van hun activiteit die ingaat tegen de belangen van de arbeiders, die een duidelijk besef van hun uitbuiting en van de voorwaarden voor hun overwinning nodig hebben om het kapitalisme te bestrijden.

ANDRE STIL

(„Humanité", 24-10-1955)

De economische betrekkingen tussen de Sowjet-Unie en Joegoslavië

Het Sowjet-maandblad „Internationales Leben" publiceert een artikel van D. Sjewljagin over de betrekkingen tussen de Sowjet-Unie en Joegoslavië". Daarin wordt vooral de nadruk gelegd op de ontwikkeling van de Joegoslavische economie tot aan het verbreken van de betrekkingen tussen de beide landen aan het eind van 1948 en in de daarop volgende periode en op de betekenis van de reeds gesloten en nog te sluiten handelsverdragen tussen de Sowjet-Unie en Joegoslavië.

Tot 1948 waren de handelsbetrekkingen tussen de beide landen zeer levendig. De omzet aan goederen bedroeg in 1946 144 millioen roebel en in 1948 224 millioen roebel. In de buitenlandse handel van Joegoslavië nam destijds de Sowjet-Unie de tweede plaats in (na Tsjechoslowakije). Het aandeel van de USSR en van de volksdemocratische landen in de totale omzet van de Joegoslavische handel met het buitenland bedroeg tot aan het eind van 1948 51 %. De Sowjet-Joegoslavische handel had een weldadige invloed op de wederopbouw van de Joegoslavische economie na de oorlog en maakte de eerste successen bij de industrialisatie van het land mogelijk. Want de Sowjet-Unie heeft Joegoslavië voornamelijk fabrieksinstallaties, kolen, petroleum-producten, staal, ijzer en ook andere waren geleverd, die voor het versterken van de economische positie van de jonge volksdemocratische republiek nodig waren. Bovendien waren dit de eerste jaren na de oorlog toen de USSR zelf zich grote inspanningen moest getroosten voor

de wederopbouw van haar eigen staathuishouding en het omzetten van de productie in een productie voor de vrede.

De veelzijdige economische hulp van de Sowjet-Unie aan Joegoslavië in de naoorlogse jaren maakte de groei van de Joegoslavische industrie in belangrijke mate mogelijk. Reeds in 1947 produceerde Joegoslavië ongeveer 141 % meer productiemiddelen en 30 % meer consumptiegoederen dan in 1939. In 1948 werd de productie in deze beide afdelingen van de industrie met 352, respectievelijk 165 % van de voor-oorlogse toestand verhoogd. Het eerste Vijfjarenplan, waartoe in 1947 besloten werd, bracht een stijging van de totale industriële productie tot 1951, die vijfmaal zo groot was als in 1939.

De abnormale en ongezonde betrekkingen die na 1948 tussen de beide landen ontstonden, hadden ook invloed op de handel. In 1949 was de goederenruil tussen de beide landen aanzienlijk verminderd, later kwam het tot een volkomen stilstand. Joegoslavië oriënteerde zijn buitenlandse handel op de kapitalistische landen, wat ongetwijfeld niet gemakkelijk ging en grote moeilijkheden voor de ontwikkeling van de staathuishouding in de richting, die in het vijfjarenplan voorzien was, meebracht. Om machines voor de industrie en levensmiddelen van het Westen te krijgen, moest Joegoslavië waardevolle non-ferro-metalen en a ndere goederen uitvoeren, die het voor binnenlands gebruik dringend nodig had. De uitbreiding van de handel met de kapitalistische landen leidde tot een toenemend tekort omdat de export altijd achterbleef bij de import. Het deficit steeg van 2.4 milliard dinar in het jaar 1948 tot 62.7 milliard dinar (volgens de officiële koers van 300 dinar = 1 dollar) in het jaar 1953. Daarbij moest een groot deel van de uitvoer-opbrengst zowel voor de delging van buitenlandse schulden en leningen als voor de betaling van rente gebruikt worden.

De kapitalistische landen maakten van de economische moeilijkheden van Joegoslavië gebruik om dit land te dwingen tot het aanvaarden van ongunstige voorwaarden voor leningen en credieten. Meestal werden leningen en credieten slechts op korte termijn en tegen hoge rente (tot 8 à 9 % per jaar) verstrekt. Enige jaren lang aanvaardde de Joegoslavische regering deze voorwaarden om machines en uitrustingen voor haar bedrijven, die gebouwd werden, te krijgen. Ze moest ook aan de aanspraken van de buitenlandse kapitalisten op schadevergoeding voor het genationaliseerde buitenlandse kapitaal voldoen en zich verplichten hiervoor in totaal 93.5 millioen dollar te betalen. Ondertussen haastten de kapitalistische landen zich geenszins met het betalen van hun schulden aan Joegoslavië. Zo kreeg de Joegoslavische regering b.v. tot nu toe geen schadevergoeding van West-Duitsland voor haar aanspraken op ongeveer 100 millioen dollar uit de tijd van de oorlog en daarvoor.

In de loop van meerdere jaren heeft de pers in het Westen veel over de economische „hulp" aan Joegoslavië van Amerika en de andere kapitalistische landen geschreven. Zoals het Joegoslavische tijdschrift „Ekonomska Politika" schrijft, heeft Joegoslavië sinds de tweede helft van 1951 als zogenaamde driezijdige hulp van Amerika, Engeland en Frankrijk 500 millioen dollar crediet gekregen, waarvan tot aan het einde van 1954 379 millioen waren gebruikt. Bovendien kreeg Joegoslavië enige jaren z.g. „militaire hulp" van Amerika in de vorm van oorlogsmateriaal. Weliswaar moesten de V.S.A. in Joegoslavië bepaalde voorwaarden, die aan andere landen gesteld werden, bij hun „hulp" laten vallen. De Joegoslavische regering stemde er wel in toe inlichtingen over het besteden van de verkregen middelen aan de Amerikaanse organen te verschaffen en hun de verlangde grondstoffen te leveren, maar zij liet niet toe, dat het Amerikaanse

kapitaal zich van economische posities in het land meester maakte en dat buitenlanders concessies in Joegoslavië kregen die een herstel van het kapitalisme zouden bevorderen.

Daar de belangrijkste productiemiddelen in de industrie en in het vervoerbedrijf eigendom van de vakbonden zijn, was het voor Joegoslavië mogelijk de druk van de kapitalische landen te dragen en kon het de pogingen van het buitenlandse kapitaal om binnen te dringen in zijn staathuishouding weerstaan.

In zijn rede in Karlovac op 27 Juli zei president Tito dat „Joegoslavië in het belang van de industrialisatie gedwongen was buitenlandse leningen te gebruiken en dat destijds zijn schulden meer dan 400 millioen dollar bedroegen." Het land heeft ook gedurende vele jaren met droogte te kampen gehad waardoor het gedwongen was graan te importeren. Het tijdschrift „Index" stelde vast, dat de kosten van levensonderhoud nu in Juli 11 % hoger waren dan het jaargemiddelde van 1953. De uitgaven voor levensonderhoud waren 19 %, die voor woninghuren 32 % hoger. De geldcirculatie steeg van Mei 1954 tot Mei 1955 van 67.289 millioen tot 83.769 millioen dinar. Niettegenstaande deze moeilijkheden heeft Joegoslavië toch zijn onafhankelijkheid tegenover de kapitalistische wereld behouden en daadwerkelijke successen behaald bij de oprichting en ontwikkeling van een aantal takken van industrie.

Volgens de opgaven van de Joegoslavische statistiek is de industriële productie, vergeleken met 1939, verdubbeld. Maar in de afgelopen jaren was het groeitempo langzamer dan in de volksdemocratische landen. (In Roemenië was b.v. de industriële productie in 1954 driemaal zo groot als vóór de oorlog). Daarbij moet men echter in het oog houden, dat de economie van deze landen zich onder geheel verschillende voorwaarden ontwikkeld heeft, dat ze in alle opzichten hulp van de Sowjet-Unie kregen en ook elkaar onderling steunden, terwijl Joegoslavië met kapitalistische landen te maken had, die geen belang hadden bij zijn industriële vooruitgang.

De pers van de kapitalistische landen koesterde na de normalisatie van de betrekkingen tussen de USSR en Joegoslavië de hoop dat bij het openen van de concrete onderhandelingen over een goederenruil beide landen in een langdurige strijd gewikkeld zouden worden over oude schulden en vorderingen, die na het afbreken van de betrekkingen in 1948 ontstaan waren. Voor de liquidatie en de volledige oplossing van dit probleem was echter nauwelijks een week nodig.

Zoals Tito in zijn rede in Karlovac bekend maakte, heeft de Sowjet-Unie meer dan 90 millioen dollar, die Joegoslavië haar schuldig was, geschrapt. „Het staat wel vast," schrijft Sjewlagin, „dat in de naaste toekomst de tegenstanders van een nauwe samenwerking tussen Joegoslavië en de USSR nog bittere teleurstellingen zullen beleven." Het verdrag, dat met de Joegoslavische handelsdelegatie in Moskou gesloten is, heeft deze voorspelling bevestigd.

MOLOTOW VERBETERT ONJUISTE FORMULERING

In het begin-October-nummer van „Communist", het theoretisch orgaan van het Centraal Comité van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie, schrijft de Minister van Buitenlandse Zaken Molotow de volgende brief.

Kameraad Molotow acht het noodzakelijk een onnauwkeurige formulering, die hij gebruikt heeft, te verbeteren, nadat gebleken was dat deze tot verwarring kon leiden. Deze verbetering is een toonbeeld van de serieuze en gewetensvolle houding van een marxist ten aanzien van wetenschappelijke formuleringen.

P. en C.

In mijn verslag aan de Hoogste Sowjet op 8 Februari 1953 heb ik in het vraagstuk van de opbouw van de socialistische maatschappij in de Sowjet-Unie een onjuiste formulering gebruikt. In dit verslag stond: „naast de Sowjet-Unie, waar de grondslagen van de socialistische maatschappij reeds gelegd werden, bestaan er ook de volksdemocratische landen, die slechts de eerste, maar zeer belangrijke schreden naar het socialisme hebben gedaan".

Deze verkeerde formulering heeft tot de onjuiste conclusie geleid, dat de socialistische maatschappij in de Sowjet-Unie nog niet geschapen werd, maar alleen de *grondslagen* van deze maatschappij, hetgeen echter niet overeenkomt met de werkelijkheid en in tegenstelling staat tot de balans van socialistische opbouw in de Sowjet-Unie, die in de documenten van de partij werd vastgelegd.

Reeds in 1932 heeft het 17e partijcongres vastgesteld, dat het leggen van de *grondslagen van het socialisme* in de Sowjet-Unie was *voltooid* en dat het leninistische vraagstuk, „wie de overwinning zou behalen", ten koste van het kapitalisme en ten bate van het socialisme was opgelost, en wel in zijn geheel en onherroepelijk zowel in de steden als op het platteland. Het 18e partijcongres stelde op grond van de verdere successen bij de opbouw van het socialisme vast, dat de Sowjet-Unie in een *nieuwe ontwikkelingsfaze* is gekomen: in de faze van de *voltooiing* van de opbouw van het socialisme en in die van de geleidelijke *overgang tot het communisme.*

Sindsdien heeft het Sowjet-volk onder leiding van de Communistische Partij enorme successen behaald bij de verwezenlijking van de opbouw van de socialistische maatschappij. De materiële en technische grondslag van de socialistische maatschappij is onmetelijk uitgebreid en versterkt. De productieverhoudingen in de industrie en de landbouw zijn volledig geconsolideerd op basis van de onaanvechtbare superioriteit van de socialistische maatschappelijke eigendom en de kameraadschappelijke samenwerking van de werkers, die elke mogelijkheid tot uitbuiting van de ene mens door de andere uitsluit.

Daarom beschouw ik de formulering, die ik gebruikt heb voor de Hoogste Sowjet op 8 Februari in het vraagstuk van de opbouw van de socialistische maatschappij in de Sowjet-Unie, als theoretisch onjuist en politiek schadelijk, daar men hieruit de conclusie zou kunnen trekken, dat in de Sowjet-Unie slechts de *grondslagen* van de socialistische maatschappij werden gelegd. Deze formulering leent zich ertoe, in ideologische vraagstukken verwarring te stichten; ze staat in tegenspraak tot de besluiten van de partij in de vraagstukken van de opbouw van de socialistische maatschappij van de Sowjet-Unie en kan het *bestaan* van de socialistische maatschappij in ons land, waar ze reeds in hoofdzaak *verwezenlijkt* werd, in twijfel trekken.

BULGARIJE - LAND VAN VREUGDE EN ZELFVERTROUWEN

De schrijversdelegatie, die in September j.l. Bulgarije bezocht, kwam terug met een rijke bagage aan schone en onvergetelijke indrukken. Als wij aan Bulgarije terugdenken herinneren we ons een overweldigend aantal situaties, gezichten, landschappen, gesprekken — want behalve ons verblijf in Sofia hebben wij een reis van meer dan 1700 kilometer door het land gemaakt, wij zijn langs de steile zigzagwegen van drie gebergten getrokken: het Rila-gebergte, de Rodopen en de Balkan, wij hebben de Zwarte Zee gezien en de Vallei van de Rozen.

Men zou een heel boek nodig hebben om deze reis te beschrijven. Hier moet ik volstaan met enkele vluchtige indrukken, in de hoop dat de lezers van P. en C. hierdoor toch iets zullen zien van het vele dat wij gezien hebben.

*

Men zou een land aan zijn parken en scholen kunnen kennen. Waar men in Bulgarije ook komt, het grootste en modernste gebouw is altijd een school, en overal worden of zijn nieuwe parken aangelegd. Men kan in flinke steden zoals Sofia, Plovdiv, Boergas, geen tien minuten lopen zonder een park of plantsoen tegen te komen. En in de buitenwijken is het een en al groen wat men ziet. Lange bomenrijen, speelvelden en hier en daar hoge flatgebouwen in een grote open ruimte.

Buiten de steden wordt veel zelf gebouwd. Wij zijn voorbij ontelbare huizen gekomen, waaraan nog de laatste hand gelegd moest worden als de man 's avonds van zijn werk kwam, goedgeproportioneerde huizen met een eigen karakter en toch ook steeds het karakter van de streek waarin ze zich bevonden. Iedereen die bouwen wil krijgt van de staat 80 % van de bouwsom in de vorm van een voorschot, dat op gemakkelijke voorwaarden afbetaald kan worden. Men verbaast zich er dan ook niet over wanneer men hoort, dat er bijna geen Bulgaar is die er niet over denkt om ergens een eigen huis neer te zetten als woning of als zomerverblijf.

Het eerste stadium, waarin de grondslag voor het welzijn van het volk — de levensmiddelenvoorziening — werd gelegd, is achter de rug. Nergens wordt meer honger geleden. Zelfs in het kleinste restaurant krijgt men ongelimiteerde hoeveelheden brood bij de maaltijd, zoals bij ons water. Wat dit betekent, in tien jaar tijd, voor een bevolking van zeven millioen, ziet men aan de onbekommerde gezichten, aan de gesprekken die op de toekomst zijn gericht — het dringendste probleem van het heden is immers opgelost — aan de rustige en zelfbewuste houding van de kinderen, wier geest vrij is om zich te ontwikkelen daar het lichaam niets tekort komt. (Men ziet het zelfs aan de belangstelling voor goede en mooie kleding. Een paar maal sloten wij ons aan bij mensen die voor een open raam samendromden; het was steeds een mode-show, die zoveel aandacht trok dat er binnen geen plaats meer was.)

*

Het is een prachtig land, Bulgarije. En het is vooral prachtig in de herfst, als de tinten van het loofhout de berghellingen tot laaiende vlammen onder een strakblauwe hemel maken; als van bijna elke luifel in de dorpen de rode paprika's in lange slingers of bossen gele maiskolven te drogen hangen, of allebei, en vaak ook nog op de daken grote gele pompoenen liggen. Eentonig is de weg nooit. Steeds staat men voor nieuwe verrassingen.

Het kan voorkomen, zoals het ons overkwam bij de Samokow-stuwdam, dat men in een schijnbaar onbewoonde streek plotseling in een bergkloof beneden zich een schitterend nieuw gebouw ziet, een electrische centrale, en enkele kilometers verder een van de grote kunstmatige meren, donkerblauw aan de voet van steile hellingen, die eenmaal watersportcentra zullen worden.

Dimitrovgrad, een industriële stad met 40.000 inwoners, is in 7 jaar ontstaan. Hier werd een kunstmestfabriek, waar 2000 arbeiders werken, onder leiding van Sowjet-ingenieurs bijna uitsluitend door de jeugd gebouwd; 70 % van het hele personeel is nog beneden de dertig jaar. Het heeft een eigen zwembassin, een eigen stadion, eigen woonbloks (soms met uitsluitend meisjes- of vrijgezellenkamers) en bibliotheken, eigen crèches, een ziekenhuis en een huis voor aanstaande moeders. Veel groen en bloemen, ook tussen de gebouwen van het bedrijf, die met opzet wijd uit elkaar zijn gebouwd om zon en lucht vrije toegang te geven. Zeven jaar geleden was hier een kale, droge vlakte.

Men had ons in Sofia een oud Turks stadje beschreven, in de Rodopen. We kwamen in het donker aan. Aan weerszijden van de weg verhieven zich grote witte flatgebouwen — het was alsof wij een nieuwe stad binnenreden. Ja, zei men ons, hier was de laatste paar jaar ook veel gebouwd, o.a. een grote zink- en zwavelzuurfabriek *). Het oude gedeelte van de stad vonden wij de volgende dag, maar ook daar werden naast de oude hutten met lemen bodem van de Turkse bevolking nieuwe liefelijke een-gezinswoningen door de jeugd gebouwd.

*

„Ieder van ons heeft de laatste 10 jaar minder verdiend dan hij had kunnen krijgen wanneer er niet gespaard werd," zei een Bulgaar, die tegelijk met ons een stuwdam bezichtigde. „Vandaar onze grote vreugde wanneer de vruchten van dit sparen zichtbaar worden in deze grote bouwwerken."

Iedereen die wij gesproken hebben, op straat, in café's, parken enz. was trots op wat er gepresteerd werd, alsof hij er persoonlijk aan deelnam. Altijd weer werd ons verzekerd: Kom over zoveel jaar terug, dan zul je eens zien hoe we opgeschoten zijn.

Eens werden wij door een oude man uitgenodigd om bij hem te komen schuilen voor de stromende regen. Hoe hij het zo gauw klaargespeeld

*) In de Rodopen is een volkomen nieuw mijndistrict ontstaan. De bodem blijkt op verschillende plaatsen rijk aan ertsen te zijn.

Op de jaarbeurs te Plovdiv van dit jaar werden voor heel Bulgarije de volgende cijfers bekend gemaakt: In de afgelopen 11 jaar werd meer steenkool geproduceerd dan in de 60 voorafgaande jaren. De ertsproductie in 1954 was 28.7 maal groter dan in 1939, en de metaalproductie werd in de laatste tien jaar bijna verveertigvoudigd.

had, begrepen wij niet, maar toen wij bovenkwamen zat zijn vrouw al te wachten achter een tafeltje met lekkers. (Het bleek het doopfeest van haar kleinkind te zijn.) Terwijl wij praatten en ons te goed deden begon het in een hoek van de kamer te lekken. Iemand zette er een emmer onder en de oude man legde ons uit:

„Over een jaar komen wij ook aan de beurt voor een nieuwe woning. Dan moeten jullie nog eens komen. Wij zijn metselaars, mijn zoon en ik, daarom weet ik precies hoeveel tijd we nodig hebben. Maar we komen er toch, en het is beter om zelfstandig te blijven, zonder lening van het buitenland."

Deze metselaar sprak over de toestand alsof hij zijn land in de internationale politiek vertegenwoordigde: „Vrede hebben we nodig. Dat moeten jullie ook in je eigen land zeggen." Terwijl hij op zijn dochter met de baby wees: „Hoe kunnen we voor de vrouwen en de kinderen zorgen als er geen vrede is?"

We hebben op de vrede gedronken, en op het kleine kind dat nog op de schoot van haar moeder lag.

*

Waarschijnlijk is in geen land de sympathie voor het dichterschap zo groot als in Bulgarije. Ik heb tenminste nooit eerder groepen meisjes gezien, die elkaar in de schemering gedichten lopen voor te lezen. Ook hoorde ik hiervóór nooit tegen een volkomen onbekende buitenlandse dichter zeggen, niet één keer, maar minstens bij tien verschillende gelegenheden: „Wat zou ik graag enkele van uw gedichten vertalen."

Een van onze eerste avonden in Sofia namen wij deel aan een avondmaaltijd met een zestigtal Bulgaarse dichters en dichteressen, van wie er zo nu en dan een opstond om uit eigen werk voor te lezen of een probleem ter discussie te stellen. Een bekende dichter, die tot de oude garde behoorde, las een sonnet voor uit protest tegen het literaire weekblad (ook met enkele redacteurs present), dat geweigerd had het op te nemen. Een ander verdedigde de „ik"-vorm in het gedicht, tegen degenen die dit als een uiting van individualisme beschouwden, weer een ander drong aan op meer liefdesgedichten.

Bulgarije is een land van dichters. Niet alleen heeft het een rijke schat aan prachtige volksliederen, die pas de laatste jaren verzameld worden in tientallen boekdelen, maar het is misschien het enige Europese land met een dichterlijke revolutionaire traditie. De drie grootste Bulgaarse dichters van de laatste eeuw: Botev, Milev, Vaptsarov waren leiders in de revolutionaire strijd. Botev sneuvelde in de bevrijdingsstrijd tegen de Turken, in 1876, toen hij 28 jaar was, Milev werd in 1925 door de militair-fascistische regeringskliek vermoord, 30 jaar oud, en Vaptsarov, de Bulgaarse Majakowsky, werd op 33-jarige leeftijd door de Duitsers gefusileerd.

Op de dag van de executie, enkele uren nadat het vonnis uitgesproken was, schreef Vaptsarov het volgende gedicht:

Hard is de strijd, zonder mededogen.
Heldhaftig en groots.
Ik viel. Een ander komt. Dat is alles.
De naam doet er niet toe.

Na het peleton — de wormen,
Een eenvoudige logica.
Maar in de storm
Blijven wij bij jou,
Mijn volk,
Want ons hart behoort jou.
14 uur — 23 VII 1942.

Bijna alle schrijvers, vertelde men ons, hebben deelgenomen aan de verzetsbeweging in de tijd van de burgerlijk-fascistische dictatuur, na 1923, toen de twee grootste partijen: de Communistische Partij en de Boerenpartij verboden werden.

*

En dan heb ik nog niets gezegd over Plovdiv, het oude handelscentrum tussen West en Oost, dat op zeven heuvels gebouwd is aan beide oevers van de Maritsa. Plovdiv was de geliefde stad van Philips de Tweede van Macedonië, die hem op de Thraciërs veroverde.

Ik heb niets gezegd over Tirnovo, even ten Noorden van de Balkan, de mooiste rotsstad die men zich denken kan: huizen, als uit witte steen gehouwen, laag boven laag, steeds hoger — in de diepte de bruisende Jantra, en aan weerszijden paarsrode bastions van gekartelde bergen.

Ik heb niets gezegd over de oude wandschilderingen in het kerkje van Bojanna, van de 13e eeuw, die in gelaatsuitdrukkingen en compositie reeds de smarten en vreugde van het volk wisten weer te geven toen onze schilderkunst nog in de windsels van de middeleeuwen lag. Daarna kwam de nacht van de Turkse onderdrukking, die de beeldende kunsten te gronde deed gaan.

Ik heb niets gezegd over de muziek van kawal (fluit), gaida (een snaarinstrument) en doedelzak. Over de ontelbare motieven in de

N. Vaptsarov

Wandschildering in Bojanna.

volksweef- en borduurkunst, de klederdrachten, de oude dansen.

En om het Bulgaarse volk in zijn diepste wezen te leren kennen zou men zijn heldhaftige geschiedenis moeten beschrijven — de duizenden offers die het gebracht heeft, zijn moed en zijn solidariteit.

Men zou moeten spreken over zijn regeringsstelsel, over de Volksraden, over het Vaderlandse Front, het verbond tussen de Communistische Partij en de Boerenpartij, dat in de jaren onder het fascisme tot een hechte eenheid werd.

Het is niet toevallig, dat een van de grootste revolutionaire leiders van alle tijden — Georgi Dimitrov — een Bulgaar was.

*

Wat is het volk? Zijn het de boeren, de coöperatieve brigades? Wij hebben met een groep appelplukkers in het coöperatieve landbouwbedrijf Brestovitsa gesproken. Zij waren zeer geïnteresseerd in de Nederlandse veredelingscultuur; het zaad van de tomaten op hun bedrijf was uit Nederland afkomstig. Het was jammer, dat wij hun zo weinig konden vertellen, zij wisten er meer van dan wij. In een ander gedeelte van de uitgestrekte landerijen vroegen wij o.a. aan een brigade druivenplukkers: „Is er iemand van jullie die bij het werk de leiding heeft?" De jonge vrouw, die aldoor het woord had gedaan, wees op een man die verlegen lachte. „Dat is hij. Maar zodra hij vervelend wordt zetten wij hem aan de kant!" zei zij, onder grote hilariteit van de anderen. Deze boeren besturen immers zichzelf; zij kiezen hun vertegenwoordigers of zetten hen af, al naar gelang zij het voor het werk nodig vinden. (De vrouwen werken 200 dagen per jaar op het land, de mannen 300. Hiervoor krijgen zij evenveel. Daarboven wordt de extra-opbrengst per brigade verdeeld.)

Zijn het de jonge mannen en vrouwen, die wij in het restaurant van hun fabriek, aan de schakelborden en 's avonds in hun kamer, met een portret van Vaptsarov aan de wand, hebben gezien?

Is het het publiek van de theaters? Een levendig en aandachtig publiek, voor een groot deel jongens en meisjes die de hele avond staan als ze geen plaats kunnen krijgen, of met zijn drieën op twee stoelen zitten, als ze maar kunnen zien en horen. Lege plaatsen zijn er nooit.

Zijn het de soldaten, die in „open" kazernes, zonder omheining en wachtposten, verblijven, die men niet ziet marcheren, maar wel op het land werken, en waarvan wij de officieren, als zij met de manschappen op stap zijn, nooit een bevel hoorden geven, laat staan schreeuwen? Of de militie, die zich ook als normale mensen gedraagt? (De verkeersagenten mogen geen voetgangers bekeuren, vertelde men ons, alleen autobestuurders.)

Zijn het de monniken in de kloosters, die even hard op het land werken als de coöperatieve boeren, of zijn het de vissers van de Zwarte Zee, die met moderne boten varen en zich in coöperaties hebben verenigd?

Een ding is zeker: Het Bulgaarse volk, dat vijf eeuwen door de Turken geterroriseerd werd, vijf eeuwen nacht, noemen zij het zelf, heeft zijn trots en zelfstandigheid weten te bewaren. Het heeft een eenheid en een zelfvertrouwen gesmeed, die niet te breken zijn. Zonder enige twijfel gaat het een grote economische en culturele bloei tegemoet.

SONJA PRINS

350 jaar geleden verscheen „Don Quichot", het meesterwerk van Cervantes

Voorwoord bij een nieuwe Hongaarse vertaling

Het verschijnen van een nieuwe Hongaarse uitgave van *Don Quichot* is een grote gebeurtenis. Dit boek was een van de succesrijkste werken van de wereldliteratuur. Er is bijna geen volwassene of kind die *Don Quichot* niet kent en van hem houdt, zoals hij *Gulliver's reizen* en *Robinson Crusoë* kent en van hen houdt. In het bewustzijn van de mensheid kreeg de hoofdpersoon van dit verhaal een duidelijke persoonlijkheid; een eeuwig levende figuur zoals Hamlet en Faust; een type dat de mensen vergezelt en hun het leven en de mensen beter doet begrijpen.

Zulke successen zijn nooit toevallig. En de maatschappelijke waarheid of de ideologische inhoud van een werk is niet voldoende om ze te bereiken. De massa's, vooral de kinderen, verlangen van een litterair werk dat het boeiend is, en zij hebben het recht om dit te verlangen. De populariteit van Cervantes door de eeuwen heen is te danken aan het feit dat *Don Quichot* boeiend, aantrekkelijk om te lezen is, zodat de lezer het boek niet weglegt voor de laatste bladzij; een boek dat ons laat lachen of huilen, maar dat ons nooit verveelt.

Cervantes bouwt zijn verhaal op uit een reeks avonturen, die van elkaar verschillen. Weliswaar begaat de held — dank zij zijn karakter — dezelfde soort dwaasheden, maar omdat deze dwaasheid universeel is, en zich tot elk gebied van het leven uitstrekt, dient de voortdurende beweging slechts om hem in steeds weer nieuwe avonturen te verwikkelen, die zich echter nooit herhalen. Cervantes laat ons de hele maatschappij van zijn dagen zien, vanaf het Hof tot de galeislaaf, van edellieden tot uitgebuite boeren, verschillende vertegenwoordigers van de intellectuelen en de kleinburgerij, priesters en Moren, die wegens hun geloof worden vervolgd.

Maar de kleurigheid van *Don Quichot* is niet alleen het gevolg van het feit dat hij ons alle lagen van de maatschappij laat zien, in een interessante overgangsperiode, verpersoonlijkt in prachtig getekende figuren, en ook niet van het feit dat hij ons de verscheidenheid van de maatschappelijke toestanden in bonte tafrelen laat zien. Cervantes is werkelijk een groot verteller. Dit betekent aan de ene kant dat hij in zijn onuitputtelijke verbeelding steeds nieuwe en fascinerende avonturen bedenkt en dat hij de mensen uitbeeldt door hun handelingen en dat hij situaties verzint die hun karakter het beste doen uitkomen. Aan de andere kant beheerst hij volkomen het kleurengamma van de ware epische poëzie: van de meest verheven gevoelens tot de klucht, van het angstwekkende tot het belachelijke is er geen actie, gevoel of stemming, die men niet zou kunnen tegenkomen in deze roman. *Don Quichot* is een van de leesbaarste boeken in de wereldliteratuur. En dit vermogen om te vermaken — in de beste betekenis van het woord — is onverbrekelijk verbonden met zijn diepe ideologische inhoud.

Het is niet toevallig, dat *Don Quichot* altijd bewonderd werd door de progressiefste mensen. In de ogen van Marx vertegenwoordigden Cervantes en Balzac de hoogste toppen van de romankunst. En in een rede over literatuur en politiek, voor de anti-fascistische schrijvers in Moskou, zei Dimitrow: „schrijf een satire tegen het Duitse fascisme zoals *Don Quichot*.

Als wij het onmiddellijke doel en de inhoud van de roman in ogenschouw nemen, is hij inderdaad de doeltreffendste literaire satire, die ooit geschreven is. De populaire roman in de dagen van Cervantes, de grote Spaanse schrijver, was

de ridderroman, de verdunning van de poëzie van de middeleeuwen tot een vlak, leeg proza: de uitbeelding van een onechte, een schijn-wereld, die het volk vervreemdde van de werkelijkheid van hun tijd en die hun gevoelens, en daardoor hun hele houding, in een verkeerde richting leidde.

Don Quichot toont de schadelijke invloed van deze romans aan. De held is een goedhartige, bescheiden, intelligente man met een sterk moreel gevoel. Hij was bestemd om een goede en nuttige plaats in de maatschappij in te nemen. Maar de lectuur van de ridderromans vertroebelen zijn verstand. Hij probeert hun ideeën in practijk te brengen. Het verhaal laat zien hoe alles ten kwade verandert als gevolg van zijn handelingen, hoe het verhevene belachelijk wordt, goede bedoelingen in beledigingen veranderen en edele opvattingen in dwaasheid.

De roman van Cervantes had een vernietigende uitwerking op de romantische literatuur van de riddertijd, die hij bespotte. Het verschijnen van *Don Quichot* (1605—1615) maakte voorgoed een eind aan de cultus van de ridderromans. Tegelijk werd de burgerlijke roman hiermee te water gelaten, de literatuur van het critisch realisme, op de weg naar zijn hoogste bloei, die eeuwen daarna zou plaatsvinden. Nauwelijks één schrijver van blijvende betekenis bleef onberoerd door deze krachtige aanval. De directe invloed van *Don Quichot* bespeurt men in werken van de grote Engelse critische realisten, Swift, Fielding, Sterne enz. De Balzac schiep een hele reeks royalistische Don Quichottes uit de periode van de Restoratie. Maar ook waar de invloed minder direct is, zoals in het geval van Goethe, of de romans van de grote Russische realisten, zijn de sporen van Cervantes' grote initiatief zichtbaar.

In verband met de invloed van dit werk, dat eeuwen duurde, en de geschapen figuren, die — voorbij de grenzen van de literatuur — wezenlijke delen van het menselijk bewustzijn geworden zijn, schijnt het onmogelijk dat de satire slechts de voorbijgaande uitwerking zou hebben gehad van het vernietigen van de cultus van ridderromans. (Hoewel deze als stroming in die tijd geen onaanzienlijke tegenstander was).

Daarom hebben wij tot nu toe over de directe inhoud van deze roman gesproken. Daarom legden wij er de nadruk op dat het boek ook beantwoordt aan de eisen van de moderne roman. Behalve dat het een satirisch afbrekend werk is, en onafscheidelijk daarvan, is het ook een positieve schepping. Hoe werd dit bereikt?

In de eerste plaats was de literatuur voor Cervantes niet als literatuur het doel van zijn satirische strijd, maar als een deel van het leven, als een ideologische macht, die de maatschappelijke handelingen van de mensen actief beïnvloedt. Zo grondvestte Cervantes niet alleen de moderne roman, maar onafscheidelijk hiervan zag hij ook duidelijk de maatschappelijke rol van de nieuwe literatuur. Als gevolg hiervan werd het oorspronkelijke doel dat hij zich gesteld had, in zijn beschrijving meer en meer op de achtergrond gedrongen. Hij maakte nog uitstekende satirische opmerkingen over de valse romantiek van de ridderlijkheid, maar het wezen van zijn persoonsbeschrijving is de menselijke houding aan te tonen die in zijn held, Don Quichot, ontwikkeld wordt onder de invloed van de ridderromans.

Met het genie van een waarlijk groot schrijver heeft Cervantes de middelmaat verre overtroffen. Het staat vast dat de ridderromans velen van zijn lezers misleid hebben, hen van de werkelijkheid vervreemdden; maar met de ongekunsteldheid van een dichter gaat Cervantes daar ver boven uit — hij schept een mens, die de moraal van de ridderromans op de werkelijkheid toepast, die in het gewone leven de hoogdravende levenswijze van de middeleeuwen, de gewoonten en gedragingen in deze romans, wil verwerkelijken. Het is nauwelijks denkbaar

Tekening van Pablo Picasso

DON QUICHOT

dat zo iemand ooit bestaan heeft. Zelfs bij het leggen van de grondslag voor de moderne roman ontdekte Cervantes de dichterlijke methoden van de waarlijk grote burgerlijke roman en ging er steeds mee door: de verheffing van het proza van het burgerlijke leven tot het hoogste poëtische peil door het beschrijven van een uitzonderlijk geval, een uitzonderlijke persoonlijkheid en zijn uitzonderlijke daden. Dat geeft deze roman zulk een fantastische sfeer. Het proza van het burgerleven is kleurig, rijk en dichterlijk geworden.

Maar hoe is dit in overeenstemming te brengen met het realisme? Volgens oppervlakkige opvattingen die voortkomen uit het naturalisme van een ondergaande bourgeoisie, kan dat niet. Zij die naar foto's zoeken in het realisme zullen er weinig vinden bij Cervantes. Maar voor een niet-formalistische, niet-decadente opvatting, is de kwestie heel eenvoudig. De waarheid van de literatuur ligt in de waarheid van haar maatschappelijke inhoud. En van dit standpunt bekeken, is de roman van Cervantes niet alleen de eerste realistische roman, maar een van de grootste realistische romans van alle tijden.

Waarom is dit stuk fantasie realistisch en poëtisch? Omdat Cervantes niet zo maar een zeer bijzonder individu beschrijft en niet zo maar zijn zeer bijzondere daden, vermengd met verbeelding. In het werk van Cervantes is het bijzondere de dichterlijke samenvatting van de maatschappelijke kenmerken van het gegeven maatschappelijke vraagstuk in één persoon en in zijn daden en avonturen. De basis van de fantastische atmosfeer van de roman is aan de ene kant dat Don Quichot niet slechts een gewone dromer is, maar een van die zeldzame individuen, die hun dromen en gevoelens onmiddellijk in daden omzetten en die met een onwrikbare volharding zijn weg vervolgt, die voortdurend, zowel in het algemeen als in onderdelen, de verkeerde weg blijkt te zijn. En aan de andere kant zijn die verschijnselen van de buitenwereld, waarin deze botsingen tussen werkelijkheid en ideologie zich openbaren, ook bijzonder zonder echter ook maar één ogenblik hun karakter van maatschappelijke realiteit te verliezen. Deze maatschappelijke realiteit van de uitersten komt tot stand deels door de houding van Don Quichot, deels doordat die mensen er — bewust of onbewust — invloed op hadden.

Zo is de fantasie van Don Quichot alleen maar de samenvatting van de realiteit van een sociale situatie. Maar deze samenvatting van de vorm betekent tegelijkertijd een nieuw element van de inhoud: Cervantes onthult ons de belangrijkheid van een sociale toestand en van een menselijke houding niet door een abstracte beschrijving maar door ze in hun uiterste consequenties uit te beelden.

Hoe is het mogelijk om binnen het raam van een zeer lange roman en via een lange reeks avonturen op fantastische wijze de nadruk te leggen op deze groteske zinsbegoocheling van Don Quichot? Hoe is het mogelijk dat Don Quichot telkens weer blind en hopeloos tegenover de werkelijkheid van zijn tijd staat en dat zijn houding toch aannemelijk is? Hoe is het mogelijk dat hij niet ontnuchterd wordt door zoveel bittere en belachelijke ervaringen?

Hier openbaart zich de diepte van geest en het vermogen om karakters te scheppen van Cervantes in al zijn grootheid. Hij ziet in dat dit juist de houding is, die nooit ontnuchterd wordt, het wezen ervan openbaart zich in het feit dat het niet leren kan van de werkelijkheid. Als de reuzen tegen wie Don Quichot zijn lans opheft, windmolens blijken te zijn, is hij overtuigd dat hij met tovenarij te maken heeft. Als de grote ridderlijke liefde van zijn leven — de poëtische tedere Dulcinea — een gewoon mollig boerenmeisje blijkt te zijn, is dit voor Don Quichot weer tovenarij. De „ware" werkelijkheid in de ogen van Don Quichot zijn de echte reuzen en de feeërieke schoonheid van Dulcinea. De geïdealiseerde Middeleeuwen zijn zijn „ware" werkelijkheid. En ondanks de mishandelingen en de spot bereiken de dingen, die werkelijk bestaan in zijn tijd, het bewustzijn van Don Quichot niet.

Op deze wijze heeft Cervantes een nieuw soort gedrag ontdekt, dat een lange tijd hetzelfde is gebleven van mensen in een klassen-maatschappij. Wij moeten er aan denken wat Marx over de Berg-Partij van de revolutie van 1848, over de kleinburgerlijke democraten heeft geschreven, die in het dromenland van de grote

burgerlijke revolutie leefden, zoals Don Quichot in de wereld van de ridderromans. Marx zegt:

> „In ieder geval komt de democraat onschuldig uit de schandelijkste losbarsting te voorschijn zoals hij er in is gekomen, met de nieuwe overtuiging dat noch hij noch zijn partij hun positie moeten veranderen, integendeel, dat de omstandigheden rijp moeten worden voor deze veranderingen."

In dezelfde tijd als Cervantes was zijn grote tijdgenoot Shakespeare in zijn machtige werken aan het strijden tegen de ideologie van het ondergaande feodalisme. Hij laat ons typische voorbeelden zien van deze ondergang, die nu eens tragisch (Richard de Derde), dan weer komisch (Falstaff) is. De twee grote dichters worstelden tegen dezelfde vijand in het belang van de vooruitgang, maar hun artistieke wijze van werken is recht tegenovergesteld. Shakespeare wijst overal op het morele verval van het feodalisme. In Richard grenst de verdorvenheid aan duivelskunstenarij, die in Falstaff tot een komische kinderachtigheid leidt. Cervantes benadert het vraagstuk van een andere kant, maar met dezelfde diepte en waarachtigheid.

De grootste — en tegelijk vooruitstrevende — deugden uit de riddertijd bezit Don Quichot in hoge mate. Hij bewaart ze trouw in zijn ziel. In zijn geval openbaart de ondergang van zijn klasse zich niet in de verwrongenheid van zijn individuele karaktertrekken, in gemeenheid, in laagheid en slechtheid. De maatschappelijke klasse waartoe hij met iedere vezel van zijn wezen behoort, is voorgoed van het toneel van de geschiedenis verdwenen en daarom zijn het zijn positieve, zijn allerbeste eigenschappen, die onwaar en komisch worden in zijn maatschappelijke verrichtingen. „Deugd verandert in zonde, goed in slecht" zegt Mephistopheles in de *Faust* van Goethe.

Ook hier onthult Cervantes een diepe waarheid door middel van grote dichterlijke generalisaties en karakterisaties — de betrekkelijkheid en de sociaal-historische omvormingen van deugden en zonden, goede en slechte eigenschappen, het verhevene en het belachelijke, het tragische en het komische. Iedere faze van de sociale ontwikkeling stelt hen, die de vooruitgang dienen, voor telkens weer nieuwe problemen om op te lossen: en deugd is altijd wat de vooruitgang dient. Wat meer zegt, de zogenaamde „tijdeloze" aesthetische opvattingen, tragedie en comedie, krijgen alleen een concrete betekenis in dit verband. Als Marx over de periode voor en na de Franse revolutie schrijft, laat hij het lot van de aanhangers van de oude monarchie zien; hoe in de historische ontwikkeling en als een gevolg daarvan de tragedie in een comedie verandert. Dit is het proces dat Cervantes beschrijft. En het is juist de eerlijkheid, het verstand en de moed van zijn held, die het helderste licht werpen op deze waarheid. Het is niet de zwakheid van Don Quichot, die hem tot een onweerstaanbare belachelijke figuur maken, maar uitsluitend de historische situatie waarin deze hoge morele karaktertrekken onvermijdelijk in iets schadelijks, onwaars en belachelijks veranderen. Cervantes vereeuwigt hier de typische eigenaardigheden van de ontwikkeling der eeuwen.

Laten wij om een extreem voorbeeld te stellen de figuur van Ogenjew, die door Panfjorow bedacht is, nemen. Hij heeft de beste hoedanigheden van een held uit de burgeroorlog maar ze blijven onveranderd zonder dat hij zich ontwikkelt en zo worden deze eigenschappen in de strijd voor het oprichten van kolchozen schadelijk en gevaarlijk. Ogenjew is aan de andere kant, een tragisch slachtoffer. Het is een deel van de „productiekosten" van de grote maatschappelijke over-

gangen, dat karakters die een menselijke waarde hebben, zichzelf vernietigen zonder enig voordeel voor de maatschappij en zelfs door deze te benadelen.

Wie is dan eigenlijk Don Quichot? Is hij een negatieve of een positieve figuur? De grootste denkers en zelfs de grootste dichters zijn bij het zoeken naar een antwoord op deze vraag tot onoplosbare tegenspraken gekomen. Heine b.v. heeft van de roman van Cervantes gezegd, dat het een satire op het enthousiasme was. Zelfs een zo groot dichter als Heine stelt de kwestie abstract en leidt daardoor het zoeken naar een antwoord in een verkeerde richting.

Het mikpunt van Cervantes' satire is niet het enthousiasme in het algemeen, maar dat van Don Quichot, een enthousiasme met een duidelijk omschreven klasse-inhoud en de satire is gericht tegen deze concrete inhoud. Daarom ziet de hele wereld van deze roman er zo bijzonder uit. De onontwikkelde lezer zal om Don Quichot lachen, om zijn ideologie en zijn bedoelingen, maar tegelijkertijd voelt hij een warme sympathie voor de morele zuiverheid van zijn enthousiasme.

De oplossing van het raadsel is te vinden in de kwestie van de overgang die te danken is aan de vorming van een nieuwe klassen-maatschappij.

In de huidige periode van de overgang naar het socialisme heeft de betrekkelijkheid van deugden een heel andere betekenis. Dus kan het voorbeeld van Don Quichot niet op de tegenwoordige tijd toegepast worden (Wij moeten er ook aan denken dat Ogenjew van Panfjorow eveneens een plaatselijke revolutionair is, die echter de verkeerde weg op gaat). Het karakter van vroegere overgangen was geheel anders; vooral van moreel en cultureel standpunt bezien, waren er in de vooruitgang dikwijls elementen van achteruitgang. Engels verklaart dit heel duidelijk in verband met de verwording van het primitieve communisme..

Ook hier begrijpt en stelt Cervantes de ernstige en karakteristieke vraag van de vooruitgang. Bij De Balzac hebben wij ook gezien hoe het morele uitschot van de royalisten de verse room van het kapitalisme-in-opkomst opslokt, terwijl zij die werkelijk leden en streden voor de zaak van het wettige gezag — hoe slecht en reactionair ook — opzij gedrongen en in ellende werden gedompeld.

Dergelijke overgangen vinden we ook in de werken van Toergenjew.

Maar als we een meer of minder volledig beeld van de gehele roman van Cervantes willen hebben, moeten we het tegenbeeld van Don Quichot, zijn contrast, Sancho Panza, niet vergeten. Cervantes stelt de redelijkheid van het boerenvolk tegenover de dwaasheid van de ridder niet alleen in individuele avonturen. (Hier laat hij ons weer duidelijk en terecht zien dat, ondanks alles, Sancho Panza een trouwe metgezel is bij alle dwaasheden van Don Quichot, dat hij om hem lacht maar toch zonder aarzelen volgt). Maar de tegenstelling gaat nog verder dan dat. Alles mislukt bij Don Quichot. Maar als het hof van de vorst bij wijze van grap en amusement Sancho Panza tot Goeverneur benoemt, onderdrukt de eenvoudige wijsheid, waarmee Sancho Panza alle moeilijkheden oplost waar hij voor komt te staan, iedere poging om hem belachelijk te maken. Hier staan wij tegenover het andere uiterste, in dezelfde zin als de figuur van Don Quichot een van de grootste scheppingen van satirische comedie in de wereld-literatuur is, lachen wij om hen, die Sancho Panza belachelijk willen maken.

Ook hierin is Cervantes de stichter van de moderne burgerlijke realistische roman; hij neemt waar en laat zien de geestelijke en morele superioriteit van het volk over de heersende klassen. Cervantes is de eerste die een toon aanslaat, die wij in de werken van alle grote vertegenwoordigers van het critische realisme horen, van Diderot en Walter Scott tot De Balzac en Tolstoi.

Het is niet mogelijk om in deze beperkte ruimte een overzicht te geven van het

wereldberoemde werk van Cervantes, zelfs niet in grote lijnen. Het moest beperkt blijven tot een paar punten. Ik geloof echter dat zelfs dit voldoende is om aan te tonen hoe juist het is, dat er een nieuwe uitgave van de roman van Cervantes verschijnt zodat het werkende volk zulke kunstwerken kan leren kennen en waarderen.

G. LUKACS

Belangrijke mededeling

De resolutie van het P.B. in dit nummer gepubliceerd, stelt onze beweging voor nieuwe taken en strijd.

Deze strijd zal op vele sectoren van het maatschappelijk leven moeten worden gevoerd en ook voor ons maandblad is hierin een grote taak weggelegd. Veel voorlichting, veel informatie, maar ook veel theoretische achtergrond en fundering zal aan de strijd moeten worden gegeven. Juist het afgelopen jaar heeft ons daarover veel geleerd door een hechtere band met onze lezers, door de ervaringen van het benutten van ons maandblad in de politieke activiteit en door de vermeerdering van ons lezerstal met ruim 600 abonné's.

Wij hopen deze ervaringen in de naaste toekomst grondig te verwerken opdat P. en C. mede een stimulerende rol zal vervullen in de strijd voor het tot stand brengen van een linkse coördinatie. Onze taak in deze wordt echter bemoeilijkt door de steeds stijgende productiekosten van ons blad. In tegenstelling tot vele andere bladen, die 2 à 3 maal hun prijzen verhoogden, hebben wij sinds 1945 onze verkoopprijs niet verhoogd, omdat wij weten dat de levensomstandigheden van vele van onze lezers moeilijk zijn. Tien jaar lang zijn we daarin geslaagd, maar thans is dit niet langer mogelijk en zijn we genoodzaakt onze prijs op 40 cent te brengen voor het maandabonnement, f 2.25 voor het half- en f 4.50 voor het jaar-abonnement.

Wij hebben echter het volle vertrouwen in onze lezers, dat zij de noodzaak van onze prijsverhoging zullen inzien en dat de band tussen ons blad en zijn abonné's niet losser, maar integendeel nog hechter zal worden dan in de afgelopen jaren het geval was. Verstevigen van de banden met de bestaande abonné's, nieuwe banden met nieuwe lezers, verbetering van de kwaliteit van ons maandblad, dat leidt er toe dat we tezamen in staat zijn een waardevolle bijdrage te leveren aan de strijd van de Nederlandse arbeidersklasse, aan de vooruitgang van ons land.

De Redactie en Administratie van P. en C.

Boekbespreking

ROEP EN ROEPING

Bij uitgeverij H. J. Paris verschenen drie in 1936 door Dr. P. J. Bouman geschreven levensbeschrijvingen, respectievelijk van Jaurès, Wilson en Rathenau, in een herdruk onder de titel „Roep en roeping".

Men vraagt zich af, welke behoefte er aan deze heruitgave bestaan kan hebben en wat schrijver en uitgever er toe kan hebben bewogen. Daar noch de aanbeveling van de uitgever, noch het voorwoord van Dr. Bouman zelf antwoord op deze vraag geven, moet men wel geloven, dat hier gepoogd is gebruik te maken van het succes, dat Dr. Bouman enige jaren geleden — ons inziens ten onrechte — geoogst heeft met zijn bestseller, de origineel opgezette maar weinig diepzinnige geschiedenis van de laatste 50 jaar „Revolutie der Eenzamen".

Ongetwijfeld is Bouman een talentvol schrijver, die het verstaat de Nederlandse taal meesterlijk te hanteren en historische onderwerpen op een boeiende, voor een breed publiek bevattelijke wijze te beschrijven. Naar de vorm dus voortreffelijk, blijven zijn werken echter naar hun inhoud meestal oppervlakkig. Men proeft in zijn werken iets van de gewilde modeschrijver, die een fijne neus heeft voor wat de burgerlijke lezer op een bepaald moment graag voorgezet krijgt, en die daarbij angstvallig de heilige huisjes en vooroordelen van die lezer ontziet. Die eigenschappen van Bouman, vooral zijn gebrek aan strijdgeest, zullen zeker niet vreemd zijn aan zijn gladde carrière, die zijn voorlopige bekroning heeft gevonden in het hoogleraarschap te Groningen.

„Roep en Roeping" is zeker een zuiverder boek dan „Revolutie der Eenzamen", dat geheel het stempel van een stuntwerk draagt. Maar overigens vertoont het dezelfde eigenschappen: de vlotte schrijftrant, de voor ieder begrijpelijke wijze van uitdrukking, maar ook het voorbijgaan of oppervlakkig beroeren van de werkelijke problemen, verder het beschrijven van de verschijnselen aan de oppervlakte met voorbijgaan van de in de diepte werkende krachten. Het resultaat is, dat de lezer, na het hele boek in één ruk geboeid te hebben uitgelezen, aan het eind nog niets wijzer geworden is en op verschillende punten zelfs in verwarring gekomen kan zijn.

De schrijver schildert een sympathiek beeld van Jaurès. Maar de strijd, die deze grote Franse arbeidersleider voor de vrede gevoerd heeft, wordt uiterst vaag en weinig zeggend aangeduid; en dat kan ook niet anders, omdat Bouman niet ingaat op het wezen van de imperialistische oorlog, waartegen de strijd ook toen door de arbeidersbeweging gevoerd werd.

Over Jaurès' reformistische strijd tegen de Franse marxisten zegt Bouman iets meer, maar ook dit meerdere is weinig geschikt om werkelijk inzicht te geven in de vraag, waar het bij deze grote polemiek om ging. Hoe weinig Bouman dit zelf begrepen heeft, moge blijken uit het volgende citaat.

Na gezegd te hebben, dat volgens Jaurès „de klassestrijd gecombineerd kon worden met reformistisch werk", schrijft Bouman:

> „Marx, aldus Jaurès, had voor zijn strijdmethode een verarmd en opstandig proletariaat nodig. Ook Engels meende, dat onder het bestaande stelsel geen vooruitgang voor de arbeidersklasse mogelijk was..... Jaurès veroordeelde deze dogmatische zienswijze; hij verwierp het afwachten van de proletarische revolutie en aanvaardde iedere weg, die naar het socialisme kon leiden."

Ook Bouman stelt het dus zo voor, alsof marxisten de proletarische revolutie zouden „afwachten" en alsof de verarming van het proletariaat automatisch tot

deze revolutie zou leiden. Deze voorstelling heeft echter niets met de denkbeelden van Marx en Engels gemeen, die het juist als de taak van marxisten zagen om in de voortdurende, dagelijkse strijd van de arbeidersklasse *tegen* de verarming het bewustzijn van het proletariaat te verhogen, als voorwaarde voor het omverwerpen van het bestaande maatschappelijke stelsel. Bovendien: het was niet de vraag, of men „iedere weg, die naar het socialisme kon leiden", moest aanvaarden; het was de vraag, of de reformistische weg van Jaurès c.s. wel werkelijk tot het socialisme kon leiden, of deze weg niet — in plaats van naar het socialisme te leiden — de arbeidersklasse aan de belangen van de bourgeoisie onderwierp. De geschiedenis zelf heeft deze vraag beantwoord in laatstgenoemde zin.

Wij moeten hier nog aan toevoegen, dat Bouman de zaken ook verkeerd voorstelt door het marxisme zonder meer gelijk te stellen met de interpretatie daarvan door de Franse aanhangers van Guesde voor de Eerste Wereldoorlog. Dat deze „Guesdisten" in vele opzichten dogmatisch waren, is juist; maar hun dogmatisme was geen gevolg van het marxisme, doch een verkeerde toepassing daarvan.

Hierna afstappend van het gedeelte van het boek, dat over Jaurès handelt, willen wij opmerken, dat ook dat over Wilson ons niet kan bevredigen. Het is waar, dat Bouman hier zeker niet critiekloos tegenover de Amerikaanse „democratie" staat, dat hij over de invloed van de monopolies soms rake dingen weet te zeggen en dat hij ook Amerika's deelname aan de Eerste Wereldoorlog niet idealiseert. Om deze redenen achten wij dit deel van het boek dan ook van meer waarde dan het eerste. Maar met dat al blijft het toch een halfslachtig geheel, omdat de door Bouman gesignaleerde verschijnselen, de macht van de monopolies en de onderwerping van de staat daaraan, niet op zichzelf staande toevalligheden zijn, maar het wetmatige resultaat van de ontwikkeling van het kapitalistische stelsel en omdat Bouman wel de uitingsvormen veroordeelt, maar tegen het stelsel zelf geen partij kiest.

Het derde deel van het boek handelt, zoals gezegd, over het leven van de Duitse staatsman Rathenau. Tegen dit gedeelte hebben wij nog wel de meeste bezwaren, ondanks het feit, dat het het minst oppervlakkige deel is en de eigen inzichten van de auteur er het duidelijkst in tot uiting komen. Onze bezwaren betreffen echter juist die inzichten. We ontmoeten weer eens de corporatist Bouman, die vóór 1940 een boekje „Sociale opbouw" schreef, waarin hij — net als Romme, Max van Poll e.a. — een half-fascistische corporatieve staatsvorm ontwierp. Het opstel over Rathenau werd in dezelfde periode geschreven, maar de huidige heruitgave, zonder zelf-correctie door de schrijver, moet ons doen aannemen, dat Bouman zijn inzichten op dit punt ook thans nog behouden heeft.

Bij het bespreken van Rathenau's theoretische geschriften zowel als van zijn practische werkzaamheid als gemachtigde voor de Duitse grondstoffenverdeling tijdens de oorlog, neemt Bouman van Rathenau de gedachte over, die in de misleidende propaganda van hele en halve fascisten altijd zo'n grote rol gespeeld heeft, n.l. dat het vèrgaande ingrijpen van de kapitalistische staat in het economisch leven, zoals dat in de Eerste Wereldoorlog voor het eerst tot systeem geworden is — zich uitend in distributie van regeringswege van grondstoffen en verbruiksgoederen, prijsbeheersing, loonstop, dividendbeperking, in- en uitvoerbepalingen enz. — de overgang van de kapitalistische naar een andere en hogere maatschappijvorm zou betekenen.

Bouman drukt dit o.a. aldus uit:

> „De Staat was machtig genoeg om het erfrecht te beteugelen, een aantal van de meest stuitende sociale verschillen uit te wissen en ook de consumptie in andere banen te leiden dan tot dusver, o.a. door een vernuftig systeem van hoge belastingen op de luxe." (blz. 166)

Het is alleen jammer voor de schrijver, dat deze voorstelling van de boven de klassen staande Staat, die de sociale verschillen verzacht, moeilijk te verenigen is met zijn eigen beschrijving van het leven van Rathenau, die via de hoogste

posten in de industrie- en bankwereld in het regeringsapparaat terecht kwam.

Verder lezen we nog:

> „Het was mogelijk gebleken om de productie en distributie ingrijpend te regelen, zonder het particulier eigendom aan te tasten." (blz. 165)

Maar daar gaat het nu juist om! De particuliere eigendom van de productiemiddelen bleef bestaan, d.w.z. de toeëigening door enkelen van de producten van de arbeid van velen. Daarom is de corporatistische maatschappij van Rathenau en Bouman geen nieuwe maatschappij, maar de oude kapitalistische, waarin slechts de rol van de *Staat* veranderd is. Wij willen hier niet verder gaan bewijzen, dat deze Staat geenszins de rol speelt van boven de klassen staande weldoener der armen, doch integendeel die van instrument van de monopolies, ter vergroting van hun macht en rijkdom. Men leze daarover het dit jaar bij „Pegasus" verschenen werkje „De algemene crisis van het kapitalisme", waarin met feiten wordt aangetoond, dat het staatsingrijpen in de kapitalistische landen tijdens de beide Wereldoorlogen de monopolies geen windeieren heeft gelegd.

Laten wij slechts concluderen, dat de heruitgave van Dr. Boumans drie opstellen, hoe prettig zij zich dan ook laten lezen, om de door ons uiteengezette redenen beter achterwege had kunnen blijven.

T. de J.

PSYCHOLOGIE EN MAATSCHAPPIJ

De psychologie, de wetenschap die het psychische leven van de mens bestudeert, is al een heel oude wetenschap. In tegenstelling tot andere wetenschappen is de psychologie er in al die jaren niet in geslaagd belangrijke vorderingen te maken.

Wel zijn talrijke psychische verschijnselen uitvoerig beschreven, maar wat dat psychisch leven van de mens nu eigenlijk is en aan welke wetten het onderhevig is, daarover zijn de geleerden het nog steeds niet eens.

Het is dan ook geen wonder dat de talrijke psychologische theorieën die in de loop der eeuwen zijn opgesteld zeer onwetenschappelijk zijn, ja in vele gevallen met wetenschap niets gemeen hebben.

Wat is er nu de oorzaak van dat op practisch elk wetenschappelijk gebied zulk een enorme vooruitgang is gemaakt, terwijl dat van de psychologie niet kan worden gezegd?

De oorzaak hiervan moet worden gezocht in het feit dat noch het materialisme vóór Marx (het mechanische materialisme) noch het idealisme in staat waren de zeer gecompliceerde processen die wij met de psychische werkzaamheid van de mens aanduiden, te verklaren.

Het mechanische materialisme had slechts oog voor het objectieve karakter van deze processen, terwijl het idealisme zich uitsluitend met de subjectieve kant er van bezighield.

De mechanische materialisten stellen psyche met hersenen gelijk. Zij menen dat iedere structurele localisatie in de hersenen correspondeert met een bepaalde functie. In onze tijd zien wij dit weer in de richting, die de menselijke hersenen met de gecompliceerde mechanismen van electrische rekenmachines vergelijkt.

Deze mechanistische opvatting is niet in staat om de zeer gecompliceerde

hersenwerking in het algemeen en het specifiek menselijke denken in het bijzonder te begrijpen.

Andere onderzoekers, die de onvolkomenheid van deze zienswijze inzagen, vervielen in een andere fout, door de materiële aard van de psychische processen te ontkennen en een subjectief-idealistisch standpunt in te nemen. Hierdoor ontnamen zij zichzelf iedere wetenschappelijke basis.

Slechts het dialectisch-materialisme is in staat om de vraagstukken van de psyche op de juiste wijze te belichten.

> „In tegenstelling tot het idealisme, dat beweert dat slechts ons bewustzijn reëel bestaat, dat de materiële wereld, het zijn, de natuur, slechts in ons bewustzijn, in onze gevoelens, voorstellingen en begrippen bestaan, gaat het marxistische filosofische materialisme hiervan uit, dat de materie, de natuur, het zijn, een objectieve realiteit is, die buiten en onafhankelijk van het bewustzijn bestaat, dat de materie het primaire is, daar zij de bron is van de gevoelens, de voorstellingen, het bewustzijn en dat het bewustzijn het secondaire, het afgeleide is, daar het de weerspiegeling van de materie, de weerspiegeling van het zijn is, dat het denken het product is van de materie, die in haar ontwikkeling een hoge trap van volmaaktheid heeft bereikt en wel het product van de hersenen, welke het orgaan van het denken zijn; dat men daarom het denken niet van de materie kan scheiden, als men niet tot een grove fout wil vervallen." (pag. 147 CPSU)
>
> „Als de natuur, het zijn, de materiële wereld het primaire, en het bewustzijn, het denken — het secondaire, het afgeleide is, als de materiële wereld een objectieve werkelijkheid is, die onafhankelijk van het bewustzijn bestaat en als het bewustzijn de weerspiegeling van deze objectieve werkelijkheid is, dan volgt hieruit dat het materiële leven van de maatschappij, haar zijn, eveneens het primaire is, en dat het geestelijke leven het secondaire, het afgeleide is, dat het materiële leven van de maatschappij een objectieve werkelijkheid is, die onafhankelijk van de mensen bestaat en dat het geestelijke leven van de maatschappij de weerspiegeling van deze objectieve werkelijkheid, de weerspiegeling van het zijn is." (pag. 152 CPSU)

Hieruit volgt reeds dat een psychologie, die op wetenschappelijkheid aanspraak wil maken, de volgende uitgangspunten zal moeten hebben:

1. De hersenen vormen het orgaan van het bewustzijn.
2. Het menselijke bewustzijn is een weerspiegeling van de objectieve werkelijkheid.
3. Het menselijke bewustzijn wordt door het maatschappelijke zijn bepaald.

Het is de enorme verdienste van de grote Russische physioloog J. P. Pawlow, dat hij dit weerspiegelingsproces natuurwetenschappelijk heeft onderzocht, bewezen heeft dat dit via de hersenschors verloopt en er in geslaagd is de wetmatigheden van dit proces te ontdekken.

Bovendien heeft hij door zijn leer van de taal als 2e signaalsysteem aangetoond, dat het menselijke bewustzijn door het maatschappelijke zijn wordt bepaald.

Verder is uit zijn proeven en die van zijn leerling, prof. Bykow, komen vast te staan, dat alle processen in het lichaam onder contrôle van de hersenschors verlopen. Hierdoor is tevens het volstrekt onwetenschappelijke karakter van de psychologische theorieën van Freud e.a. onomstotelijk vastgesteld.

Deze psychologen beweren nl. dat de gedragingen van de mens niet bepaald worden door hun bewustzijn, maar door hun driften en instincten. Deze driften en instincten vatten zij op als van de buitenwereld onafhankelijke, uit het innerlijke voortkomende psychische energieën. Voor hen is de geschiedenis van de

mensheid niets anders dan een strijd tussen de menselijke driften en de beperkingen die deze door de maatschappij worden opgelegd.

Uit het voorgaande is wel duidelijk van hoe grote betekenis de leer van Pawlow is voor het tot stand komen van een werkelijk wetenschappelijke marxistische psychologie. Hierdoor wordt het mogelijk het idealisme uit zijn laatste schuilhoek te verdrijven en de strijd tegen alle soorten bijgeloof aan te binden.

Zulk een psychologie stelt ons in staat het psychische leven van de mens tot klaarheid te brengen. Het is daarom met bijzonder groot genoegen dat wij onze lezers kunnen mededelen dat er bij de uitgeverij „Volk und Wissen" te Berlijn, in de Duitse taal een boek is verschenen, getiteld „Psychologie" en geschreven door B. M. Teplow, dat ons een eerste kennismaking met deze nieuwe marxistische psychologie mogelijk maakt. *)

Het boek van Teplow is gebaseerd op de leer van Pawlow en wordt in de S.U. op de scholen als leerboek gebruikt. Het behandelt de gebruikelijke onderwerpen als gewaarwording, waarneming, opmerkzaamheid, geheugen, voorstellingsvermogen, het denken en spreken, de gevoelens, de wil enz. op een nieuwe, een wetenschappelijke wijze.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat dit boek, in tegenstelling tot de gebruikelijke psychologieboeken, uitmunt door helderheid en begrijpelijkheid.

Bovendien is de schrijver er in geslaagd deze veelal abstracte stof door talrijke goedgekozen voorbeelden aanschouwelijk te maken.

Eigenlijk zou iedereen die de Duitse taal machtig is dit boek moeten lezen, omdat het boek ons zoveel leert over onszelf en anderen.

Het stelt ons bv. in staat om te begrijpen op welke wijze wij het beste kunnen leren, wat bij de bestudering van onze theorie van grote waarde is. U kunt er uit leren wat het verschil is tussen het schrijven van een artikel en het houden van een inleiding over één en hetzelfde onderwerp, en waarop wij bij die gelegenheid in het bijzonder moeten letten.

Mensen met een zwakke wil zullen begrijpen dat dit niet iets is waarmee je nu eenmaal bent geboren en waar toch niets meer aan te doen is, maar dat ieder mens zijn wil kan oefenen en hoe dit moet gebeuren.

Het zal u duidelijk worden dat er inderdaad niets veranderlijker is dan een mens, dat de mens het hele leven door verandert.

Wanneer wij de wegen waarlangs die veranderingen plaatsvinden eenmaal kennen, zal het ook mogelijk zijn deze veranderingen in goede zin te leiden. Dat wil echter niet zeggen, verbeter de wereld en begin bij jezelf. Integendeel! Juist omdat wij weten van hoe grote betekenis het maatschappelijk zijn voor het bewustzijn is, volgt hieruit dat het er op aan komt de ontwikkelingsweg van de maatschappij te kennen, en die zijde te kiezen die strijdt voor de vooruitgang, de vrede en het geluk van de mensheid. In die strijd ontwikkelt zich de persoonlijkheid van ieder mens en de kennis van de marxistische psychologie stelt ons in staat deze ontwikkeling via die strijd te versnellen en te leiden.

Vanzelfsprekend staat de marxistische psychologie nog in de kinderschoenen. Veel vraagstukken zijn nog niet opgelost. Maar de wetenschappelijke basis die nu is bereikt staat er borg voor dat deze met de meeste energie zullen worden aangepakt en opgelost.

R. v. B.

---

*) Psychologie — B. M. Teplow. Prijs *f* 4.90. Verkrijgbaar bij Pegasus.

„KRUISVAARDERS" — EEN ONTHULLING

Waarom neemt men dit boek, als men het eenmaal heeft gelezen, steeds weer ter hand?

Het is een oorlogsroman, spannend van het begin tot het einde. Maar er zijn veel spannende oorlogsromans en de meeste herleest men toch pas na jaren, als het oog er toevallig op valt.

Er zou dan ook voor Pegasus wellicht geen reden zijn geweest van „De Kruisvaarders" *) een tweede Nederlandse uitgave te doen verschijnen, indien het niet méér was dan een herinnering aan de oorlog. Maar de betekenis van dit boek van Stefan Heym gaat hier ver boven uit. Het bevat het antwoord op tal van actuele vragen, waarmee steeds meer mensen zich gaan bezighouden.

Welke zijn de boze machten geweest, die ons na het einde van de tweede wereldoorlog in de koude oorlog hebben gestort? Waarom zitten in West-Duitsland de kanonnenkoningen en militaristen weer zo hoog te paard? Waarom kon McCarthy in Amerika doen wat hij heeft gedaan? En ook de vraag waarom de bevrijding in 1945 ons geen bevrijding bracht van de anti-democratische regeringspolitiek, vindt in dit boek het antwoord.

*

Stefan Heym heeft de tweede wereldoorlog in het Amerikaanse leger meegemaakt. Hij was officier bij de dienst Psychologische oorlogvoering en kon als zodanig achter de schermen veel zien van wat voor de kleinere man verborgen bleef.

De onthulling is echter slechts een onderdeel van het brede tafereel, dat Heym in dit meesterwerk schildert en waarin alle facetten van de oorlog in het Westen worden belicht.

Met scherp psychologisch inzicht heeft Heym de Amerikaanse soldaat getekend; de soldaat, die deelnam aan wat objectief een bevrijdingsoorlog was, maar die deel uitmaakte van het leger van een imperialistisch land.

„Wij weten niet waarvoor wij vechten," zegt — na de landing in Normandië — luitenant Yates, met sergeant Bing een van de hoofdpersonen, in wier belevenissen Heym kennelijk een deel van zijn eigen ervaringen beschrijft.

Later zegt de bevrijde Duitse communist: „Ze weten nog niet waar ze tegen vechten. Ik ben bang, dat ze het nooit zullen weten ook. Ze gedragen zich als touristen."

Hoe zouden ze het ook moeten weten, waar ze de oorlog ingingen met de boodschap van hun latere president Truman in het geheugen („Als we zien, dat de Russen winnen moeten we de Duitsers helpen; als de Duitsers winnen moeten we de Russen helpen."); waar ze in hun midden het fascisme meevoerden in de vorm van het „rassenvraagstuk", het ploertendom van de in officiersuniformen gestoken big businessmen, het anti-communisme.

Voor de gemiddelde Amerikaanse soldaat was deze oorlog niet de heilige oorlog, die hij voor de Fransen, voor de Russen en voor ons was. Hij gaat er pas iets van begrijpen als zijn krijgsgevangen makkers door de Duitsers worden neergemaaid, als hij in het bevrijde concentratiekamp de lugubere overblijfselen van de mensenvernietiging vindt. Dan maakt zijn onverschilligheid plaats voor een naïeve woede, die na een vreselijke wraakoefening snel kalmeert.

*

In Bing en Yates heeft Stefan Heym de betere Amerikanen getekend, die zich persoonlijk van de anti-fascistische zin van de oorlog bewust proberen te worden

*) Prijs *f* 16.50.

en moedig de consequenties trekken als dit hun dwingt tegen hun ploertige superieuren als Willoughby en Loomis stelling te nemen.

De tragiek van deze mannen, hun eenzaamheid in de corrupte oorlogsmachine van de „gele duivel" en toch ook de kleine successen, die zij weten te behalen — Heym is er in geslaagd ons in gespannen aandacht met zijn helden te doen meeleven.

Hij heeft er geen helden van gemaakt, die kwamen, zagen en overwonnen. Stukje voor beetje laat hij hen het juiste inzicht veroveren en zo komt gaandeweg de waarheid over de Amerikaanse oorlogsdoeleinden uit de verf — een verbijsterende waarheid.

Daar is de geschiedenis van de Russische gevangenen. Uit de Duitse slavernij bevrijd worden zij door de Amerikanen gedwongen opnieuw in de mijnen te gaan werken. Want het concern, dat Willoughby vertegenwoordigt, heeft in deze mijnen belangen, die nauw met die van de Duitsers verbonden zijn.

Nog voordat de Amerikaanse legers de Rijn hebben bereikt begint het bondgenootschap met het bijna verslagen Duitse imperialisme al duidelijk vorm te krijgen. „De grote strijd moet nog komen — de strijd tussen uw en onze levensopvatting en die van het Oosten," zegt de krijgsgevangen Duitse majoor.

En de veldmaarschalk, die het Ardennenoffensief leidde, pleit voor het opengooien van het hele Westelijke front, opdat de Amerikanen sneller naar het Oosten kunnen oprukken en zoveel mogelijk kan worden gered „van onze wereld, van het Duitsland zoals wij dat kennen."

En als dan, na de val van Berlijn, de Duitse Wehrmacht capituleert en grote borden op alle wegen de Amerikaanse soldaten waarschuwen voor verbroedering met het verslagen vijandige volk — dan zitten de Willoughby's aan de conferentietafel met de leiders van het overwonnen land, met de Ruhrmagnaten, om zaken te doen op basis van wederzijds begrip en voordeel: Voor de Amerikaanse concerns een portie van de aandelen; voor de oorlogsmisdadigers het behoud van hun posities.

„Waarom zijn de Russen zo blij en kunnen wij het niet zijn," vraagt Yates zich af als hij aan de Elbe de Sowjet-soldaten ontmoet.

Het is geen vraag meer voor wie dit boek heeft gelezen. Maar het boek geeft niet alleen het antwoord op deze en andere vragen, waar vele mensen nog mee zitten. Het geeft ook de zekerheid, dat in het grote Amerikaanse volk gezonde, anti-imperialistische krachten werkzaam zijn op wie de vredelievende mensen in hun strijd voor een duurzame vrede kunnen bouwen.

J. Sn.

RECTIFICATIE

In de vertaling van de Russische bespreking van H. A. Enno van Gelder's boek „Nederlandse dorpen in de 16e eeuw" in het November-nummer, wordt enkele malen de ongebruikelijke term „natuureconomie" gebezigd. (Pag. 685/86). Dit moet zijn: „productenhuishouding."

De 3e alinea van onderen, op p. 686, gelieve men als volgt te lezen: „De wetenschappelijke integriteit van de schrijver maakt dat hij zorgvuldig talrijke bronnen aanvoert en zijn studie zeer feitelijk en met weinig algemene stellingen opbouwt, waardoor hij de feiten tegen zijn eigen standpunt laat spreken. Maar dit alles geeft de studie slechts een schiftend karakter, zonder de fouten ervan teniet te doen."

Partijleven

NIEUWE AANPAK IN DE SCHOLING

De heroriëntering van onze Partij ten aanzien van de nieuwe omstandigheden in de internationale situatie, ontstaan na de Conferentie van Genève in Juli j.l., stelt ook de scholing voor nieuwe taken, met nieuwe eisen.

Het is thans zaak om door een krachtige activiteit de internationaal gunstig gewijzigde omstandigheden in ons land te laten doorwerken.

De scholing is één van de middelen om te leren, hoe we op een soepele, buigzame manier, onze theorie in practijk moeten brengen, om met moed en elan, bevrijd van sectarische opvattingen, op ons volk — in de eerste plaats dat deel, dat op de P.v.d.A. georiënteerd is — in te werken.

Wanneer de scholing aan bovenstaande eisen beantwoordt, levert zij een belangrijke bijdrage tot het bereiken van goede resultaten bij de a.s. verkiezingen.

Voorwaarde daartoe is, dat onze gehele Partij, in de eerste plaats ons kader, zich wapent met de kennis van onze theorie, een kennis, die ons in staat stelt ons van het linkse sectarisme te bevrijden.

Waar het om gaat, is — zoals Kalinin het in het boek „Over communistische opvoeding" zei: „het marxisme iedere dag, elk uur, in de meest uiteenlopende situaties, in ongewone, volkomen nieuwe situaties, toe te kunnen passen".

In ons land staan ons hierbij niet een afgerond scholenstelsel met opeenvolgende leergangen ter beschikking.

De mogelijkheden die we bezitten in de scholingscursussen, die dit seizoen georganiseerd zijn en nog zullen worden, dienen daarom tot het uiterste te worden benut. In dit georganiseerde scholingsverband wordt het denken ontwikkeld, krijgen een aantal begrippen een wezenlijke inhoud.

Daarbij is het onplooien van initiatef van grote betekenis. Al te veel wordt dikwijls gewacht op instructies „van boven", die dan zo goed mogelijk worden uitgevoerd.

De resolutie van de Partij, die dezer dagen op de zitting van het Partijbestuur is goedgekeurd, is ook ten aanzien van de scholing richtinggevend. Het komt er op aan, deze uit te voeren en tot vlees en bloed van de Partij te maken.

Daar zal de strijd voor moeten worden gevoerd, in de eerste plaats binnen onze eigen rijen, om onze Partij niet alleen te doordringen van de noodzaak de huidige vraagstukken op een andere wijze te benaderen, maar ook, om haar de enorme perspectieven te tonen, die deze nieuwe aanpak ons biedt.

Een actief strijder echter, is een actief student van het marxisme-leninisme, van de zegevierende theorie van de Sowjet-Unie, die steeds meer de leidende rol speelt in het wereldgebeuren en een roemrijk voorbeeld is voor het proletariaat over de gehele wereld, dus ook voor de Nederlandse arbeidersklasse.

Daarom moet in onze Partij grote aandacht worden besteed aan de bestudering van onze literatuur. De scholing is een ernstige poging daartoe. Ze houdt ook in, dat het materiaal onder de mensen komt, dat het gelezen en besproken wordt, dat er vragen over worden gesteld, kortom, dat het een levend bestanddeel van onze Partij wordt en onze partijgenoten opkweekt tot waarlijk revolutionaire strijders.

Gaarne maken we van deze gelegenheid gebruik, om ook de lezers van P. en C. uit te nodigen tot een schriftelijke gedachtenwisseling over het vraagstuk van de scholing, gezien in het licht van de nieuwe aanpak.

Er zijn kameraden die zich zelf wijs maken, dat het bestuderen van onze theorie te moeilijk zou zijn. Zij verbergen een zekere geestelijke luiheid achter de uitspraak: Ik ben een man van de practijk!

Maar Stalin waarschuwt, dat „het streven van de practici, om zich aan de theorie te onttrekken, in tegenspraak is met de gehele geest van het leninisme en voor de zaak grote gevaren oplevert". (J. W. Stalin, Keuze uit zijn Werken, deel I, pag. 18.)

Deze kameraden vergeten, dat de theorie van het marxisme-leninisme er is voor de arbeidersklasse.

Lenin zei, dat „de revolutionaire theorie geen dogma is, dat zij zich slechts definitief vormt in nauw verband met de practijk van de werkelijk massale en werkelijk revolutionaire beweging; want de theorie moet de practijk dienen, de theorie moet de door de practijk gestelde vragen beantwoorden, zij moet aan de gegevens van de practijk worden getoetst".

Eén van de grondslagen van de methode van het leninisme is, dat de eenheid van theorie en practijk noodzakelijk is voor de vorming van een werkelijke proletarische partij, uitgerust met een revolutionaire theorie.

Het bestuderen van deze theorie is in feite het bestuderen van de ervaringen van de strijd van de klasse waartoe we behoren.

J. W. Stalin zegt hierover:

> „De theorie is de ervaring van de arbeidersbeweging van alle landen, genomen in haar algemene vorm. Natuurlijk blijft de theorie abstract, indien zij zich niet met de revolutionaire practijk verbindt, evenals de practijk blind blijft, indien haar weg niet door een revolutionaire theorie wordt verlicht. Maar de theorie kan tot een onzaglijke kracht van de arbeidersbeweging worden, wanneer zij zich in onverbrekelijk verband met de revolutionaire practijk vormt, want zij, en zij alleen kan de beweging zekerheid, orienteringsvermogen en begrip voor de innerlijke samenhang van de omringende gebeurtenissen geven, want zij en zij alleen kan helpen de practijk te begrijpen, niet alleen hoe en waarheen de klassen zich op het huidige moment bewegen, maar ook hoe en waarheen zij zich in de naaste toekomst moeten bewegen. Niemand anders dan Lenin zeide en herhaalde tientallen keren de bekende stelling: „Zonder revolutionaire theorie kan er geen revolutionaire beweging bestaan. Slechts een partij die door een vooraanstaande theorie wordt geleid, kan de rol van een vooraanstaand strijdster vervullen." (J. W. Stalin: Keuze uit zijn werken, deel I, pag. 18)

Hiervan uitgaande is het duidelijk, dat de scholing geen luxe is, alleen bestemd voor een bepaald soort mensen die daar een speciaal hoofd voor hebben. Het doel van de scholing is niet uitsluitend abstracte kennis te verzamelen, boekenwurmen te kweken, die op hun geestelijk bezit gaan zitten als de bok op de haverkist.

> „Ons streven moet zijn dat onze studenten zich er toe bekwamen, hun gedachten zelf te vormen, dat zij met hun geestelijke bagage zelfstandig handelen en niet alleen maar boeken napraten of zelfs zoals Plechanow het eens uitdrukte 'onderstebovengekeerde bibliotheken' zijn." (Kalinin, Over Communistische Opvoeding, blz. 294)

Wat zijn nu de lessen die getrokken moeten worden uit het eerste scholingsonderwerp van dit seizoen „De absolute verarming van de arbeidersklasse"? In de eerste plaats deze, dat zij een bevestiging vormt van het voorgaande. Op de scholingsbijeenkomsten zagen de mensen hun eigen leven behandeld, kwamen

hun problemen aan de orde, werd hun de spiegel van hun eigen leven voorgehouden. Er kwam een reeks feiten naar voren, die de stellingname van de behandelde stof bevestigde en versterkte. De practijk van het leven en de scholing grijpen in elkaar, zij zijn aan elkaar verbonden. De leuze: „Scholing en strijd", heeft reëele inhoud gekregen.

Het gevolg hiervan is, dat er wordt ingewerkt op het bewustzijn van de mensen, dat de strijdactiviteit zich ontwikkelt en dat deze wordt aangevuurd.

Thans is het onze taak om, uitgaande van de nieuwe aanpak in de partijresolutie gesteld, met alle kracht te streven naar consolidatie van wat reeds werd bereikt en op basis hiervan te komen tot uitbreiding van het bereikte.

Aan de aandacht die de scholing heeft als bestanddeel van de strijd, kan de ernst worden afgemeten waarmee de districtsleidingen werken aan de doorvoering van de partijlijn.

ANNIE GELOK

Partijdocumenten

RESOLUTIE VAN HET PARTIJBESTUUR DER C.P.N. OVER DE NIEUWE AANPAK VAN HAAR TAAK

1. Het keerpunt in de internationale toestand en het vooruitzicht op ontspanning en ontwapening

De Conferentie van de regeringshoofden van de vier grote mogendheden, die in Juli j.l. te Genève plaatsvond, betekende een keerpunt in de internationale verhoudingen.

Zij opende een nieuw stadium in de betrekkingen tussen de Sowjet-Unie, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten en Frankrijk.

De Conferentie stelde een richtlijn op voor de Ministers van Buitenlandse Zaken tot het oplossen van de strijdvragen, die in de wereld bestaan.

Zij nam het belangrijke besluit om te streven naar oplossing van deze vraagstukken door onderhandelingen, waarbij met de belangen van alle betrokken staten rekening wordt gehouden.

Dat is de betekenis van de geest van Genève.

De oorlog is teruggedrongen. Een ontspanning is ingetreden.

Dit resultaat is een machtig succes door de strijd der vredeskrachten in alle landen behaald.

Het betekent het bankroet van de „politiek van kracht".

Het is een zware nederlaag voor allen, die deze „politiek van kracht" gevoerd hebben en er hun buitenlandse en binnenlandse politiek op hebben gebouwd.

Aan de Juli-Conferentie te Genève was een tijd van toenemende spanningen voorafgegaan.

De imperialistische agressie in Korea en Indo-China en de voortdurende opvoering der bewapeningen riepen de dreiging van een nieuwe grote oorlog op.

Door de vredelievende politiek van de Sowjet-Unie en China, tezamen met het succes van de zelfverdediging der volkeren van Korea en Viet-Nam, werden deze oorlogshaarden gedoofd.

De herbewapening van de nazi-Wehrmacht, voorzien in de Parijse accoorden en het besluit van de NATO tot invoering van atoomwapens als „normale" uitrusting, brachten de spanningen naar een nieuw hoogtepunt. Zij noodzaakten de socialistische en volksdemocratische landen tot centralisatie van hun strijdkrachten op grond van het Verdrag van Warschau.

Als gevolg van nieuwe vredesdaden van de Sowjet-Unie, nieuwe voorstellen tot ontwapening, de neutralisering van Oostenrijk en vooral het herstel van de vriendschap met Joegoslavië, de samenwerking met India en de openhartige uitwisseling van de resultaten der atoomwetenschap tussen West en Oost, zijn deze spanningen bezworen.

Op de Conferentie van Bandung werd overeenstemming bereikt tussen 29 Aziatische en Afrikaanse regeringen over vreedzame samenleving. Dit was een grote bijdrage tot ontspanning.

Een niet hoog genoeg te schatten rol heeft de vredescampagne op wereldschaal gespeeld, die op initiatief van de Wereldvredesraad is gevoerd.

De Sowjet-Unie handelt verder in de geest van Genève. Zij heeft haar enige buitenlandse militaire basis in Finland ontruimd en heeft — evenals de volksdemocratische landen — grote aantallen troepen gedemobiliseerd.

Doch ondanks het besluit van de regeringshoofden van de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk, om van de „politiek van kracht" af te zien, gaan de agressieve kringen in die landen door met hun pogingen, onrust te verwekken en de „koude oorlog" gaande te houden.

Zij pogen de onderhandelingen over de oplossing van de strijdvragen tussen West en Oost zoveel mogelijk te bemoeilijken.

Deze oplossing is inderdaad een moeizaam en langdurig werk, daar de Parijse accoorden een ernstige hinderpaal voor de hereniging van Duitsland vormen. Deze Duitse hereniging moet in de eerste plaats door de Duitsers zelf naderbij worden gebracht.

De op de Juli-Conferentie van Genève bereikte ontspanning en het besluit om strijdvragen door onderhandelingen op te lossen, berusten op stevige gronden. De voornaamste daarvan zijn:

a. De druk van de vredeswil der volkeren, tot uitdrukking komende in de verklaring van President Eisenhower: „Ik weet dat de volkeren van de gehele wereld vrede willen." (Rede voor de televisie op 25 Juli j.l.).
b. De algemene erkenning van de vredeswil der Sowjet-Unie, tot uitdrukking komende in de woorden van Pres. Eisenhower: „Ik ben ervan overtuigd dat de Sowjet-regering, evenals de Amerikaanse regering, vrede wil". (Rede van 20 Juli j.l. te Genève).
c. Het dodelijke risico van een atoomoorlog voor het imperialisme, tot uitdrukking komende in de woorden van Pres. Eisenhower: „dat de atoomoorlog, indien hij werkelijkheid zou worden, in de practijk betekent de zelfmoord van het mensdom." (Rede voor de televisie op 25 Juli j.l.).
   Dit is niet juist in zijn algemeenheid, doch toont dat Eisenhower erkent, dat een atoomoorlog voor de Verenigde Staten zelfmoord betekent.
d. Het verder doorwerken van de economische crisis in de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en andere kapitalistische landen, de daaruit ontstane drang van Groot-Brittannië en andere kapitalistische landen om de handel met het Oosten uit te breiden en de militaire uitgaven te verminderen.
   Door deze onwikkeling nemen de tegenstellingen tussen de imperialistische

machten stormachtig toe, in het bijzonder in de koloniale en afhankelijke staten (bv. in het Midden-Oosten).

e. Het opdringen van het Duitse imperialisme, tot uitdrukking komend in de herbewapening van de Wehrmacht en de verscherpte Westduitse concurrentie.
De gemeenschappelijke vitale belangen, waarop tijdens de Tweede Wereldoorlog het bondgenootschap tussen Groot-Brittannië, de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie gegrondvest was, doen zich daardoor opnieuw gelden, vooral tussen de Westelijke en Oostelijke buurstaten van West-Duitsland.

f. Het succes van de neutraliteit van Oostenrijk en het groeiende streven van burgerlijke kringen in Europa en in halfkoloniale landen naar neutraliteit tussen Oost en West.

g. De voortdurende groei van de economische, politieke en morele krachten van de Sowjet-Unie, China en het gehele socialistische kamp en zijn onwrikbare eenheid.

h. Het voortdurend toenemende vertrouwen van de volksmassa's in de reële mogelijkheid om een duurzame vrede te vestigen en de daarmee gepaard gaande toeneming van de invloed en georganiseerdheid van de vredesstrijders.

Deze stevige en steeds steviger wordende gronden openen het vooruitzicht, dat de geest van Genève verder zal doorwerken.

Niets is echter gevaarlijker dan zich door het succes in slaap te laten wiegen. De geest van Genève kwam tot stand door harde strijd en zal alleen doorwerken door voortzetting en bredere ontplooiing van die strijd.

2. De strijd voor collectieve veiligheid en voor de beveiliging van Nederland

De volkeren van Europa hebben de plicht, zolang het Duitse vraagstuk niet is opgelost, zich tegen hernieuwde agressie van het Duitse imperialisme te beveiligen.

Dit kan worden bereikt door het door ons voorgestane stelsel van collectieve veiligheid, dat berust op de grondslag van de souvereiniteit van alle Europese staten en waarin ook de thans bestaande beide Duitse staten worden opgenomen.

Hiermede is verbonden de verplichting om tegenover elkaar geen wapengeweld te gebruiken en elkaar tegen elke agressie gezamenlijk te verdedigen.

Deze doeleinden zijn thans reëel bereikbaar.

Een belangrijke stap naar hun verwezenlijking vormt het voorstel van de Sowjet-Unie tot het instellen van een veiligheidszone in Europa, dat aan de wens van de Britse regering tegemoet komt.

Deze zone zal de twee Duitse staten en de aangrenzende of enkele der aangrenzende staten omvatten, waarbij hun veiligheid door de Grote Vier gewaarborgd zal worden en de bewapening in deze zone wordt verminderd.

De veiligheid en het welzijn van Nederland vereisen dringend, dat ons land in zulk een veiligheidszone wordt opgenomen.

Hierdoor worden de wensen van de overgrote meerderheid van het Nederlandse volk bevredigd. Het voorstel bevredigt dàt deel van ons volk, dat te goeder trouw de aansluiting bij de NATO wenst te handhaven, omdat het hierin een beveiliging ziet. Het bevredigt ook het andere deel van ons volk, dat zich keert tegen de overheersende invloed van Amerika. De deelname van de Sowjet-Unie aan het waarborgen van Nederlands veiligheid maakt deze onaantastbaar en beperkt het gevaar van Duitse agressie.

Het intreden van Nederland in een veiligheidszone brengt een belangrijke en onmiddellijke verlichting der bewapeningslasten mee.

Het verschaft Nederland een zelfstandiger positie tussen de mogendheden van

West en Oost, met alle voordelen hieraan verbonden op economisch en cultureel gebied. Wanneer de tegenstellingen in ons volk over de buitenlandse politiek op deze wijze verzacht zullen zijn, zal er energie en geld vrijkomen om de vraagstukken van het levensbestaan eendrachtig op te lossen.

3. De nieuwe toestand en de strijd tussen democratie en reactie

Het bankroet van de „politiek van kracht" op het internationale gebied is tevens een zware slag tegen de reactie in het binnenland. In de eerste plaats tegen de Romme-richting, die een filiaal is van de agressieve Amerikaanse en West-duitse kringen en van het koloniale kapitaal in Indonesië.

In Indonesië heeft de Nederlandse reactie een nederlaag geleden door de overwinning van de anti-koloniale partijen, de communistische partij (PKI) en de nationalistische partij (PNI), bij de verkiezingen.

De progressief-Islamitische partij (NU) is gegroeid en het Nederlands-Amerikaanse filiaal in de Masjumipartij werd in de minderheid gedrongen.

De groep van Sjahrir, verbonden met de Frans Goedhart-De-Kadt-richting in Nederland, werd verpletterd.

Dit is tevens een grote overwinning voor progressief Nederland.

Zij brengt tezamen met de ommekeer in de internationale toestand wind in de zeilen van alle progressieve krachten en opent gunstige vooruitzichten voor het verijdelen van de politiek van het Mandement, de plannen tot het instellen van een politiek monopolie van de KVP en een rechtse coalitie.

Het Partijbestuur van de CPN stelt zich voor de komende strijd ten doel met nog meer kracht dan tevoren de democratie te verdedigen en de beperkingen van de volksrechten, die in de afgelopen jaren zijn ingevoerd, ongedaan te maken.

Hiertoe behoren: rechtsherstel voor de CPN, geen uitsluiting of discriminerende maatregelen tegen vakorganisaties, tegen het Humanistisch Verbond, geen ingrijpen van de justitie bij arbeidsconflicten, zendtijd voor de CPN en andere politieke partijen, die hierover niet beschikken, wijziging van de Crematiewet en in het algemeen stopzetting van de heksenjacht tegen progressief denkenden.

Verdediging en herstel van de democratie houdt ook in het tegengaan van provocaties van de koloniale reactie en het voeren van een progressieve politiek ten aanzien van Indonesië, gericht op het oplossen van strijdvragen, o.a. de overdracht van Nieuw-Guinea, door onderhandelingen.

De ondermijners van de democratie, Romme, Luns, Beel, Lucas, e.a. kunnen zich slechts handhaven bij de gratie van de „koude oorlog" en de bewapeningswedloop.

Daarom spannen zij en hun handlangers zich krampachtig in om te voorkomen, dat het Nederlandse volk zich van de nieuwe internationale toestand en van zijn versterkte kracht bewust wordt. Door de „beproefde" methoden van valse voorlichting in pers en radio, wordt gepoogd zo lang mogelijk het volk in de waan te houden „dat er niets veranderd is" en dat de militarisatie met de daaraan verbonden oorlogswinsten op de oude voet moet worden voortgezet en verder opgevoerd.

De eerste en dringendste taak van de CPN is daarom in het bijzonder de arbeiders in de bedrijven op de ruimst mogelijke schaal voor te lichten over de grote ommekeer.

De CPN kan met voldoening vaststellen, dat haar politieke inzicht door de feiten bevestigd wordt. De strijd voor ontspanning, collectieve veiligheid en ontwapening, waarin zij haar aandeel levert, zegeviert. De concrete eisen waarvoor zij strijdt, gaan hun verwezenlijking tegemoet.

Daarentegen loopt de politiek van de regeringspartijen hopeloos vast, zowel de buitenlandse en Indonesische, als de binnenlandse, op economisch, financieel en sociaal gebied.

Dit heeft zijn uitwerking in het bijzonder in de Partij van de Arbeid, waarbinnen zich meningsverschillen beginnen af te tekenen tussen vóór- en tegenstanders van de breuk met Romme, van de Luns-politiek tegenover Indonesië, van de hoge bewapeningslasten en van een nieuwe verhouding tot de CPN.

De wens tot afschaffing van het McCarthyisme en het rechtsherstel voor de CPN in de parlementaire lichamen, wordt ook in de VVD tot uitdrukking gebracht. In de met de VVD verwante dagbladen wordt een realistischer buitenlandse politiek bepleit.

In de nieuwe omstandigheden rust op de CPN een grote verantwoordelijkheid. Zij bezit het vertrouwen van een belangrijk deel van de arbeidersklasse, die het volk leiding moet geven. Haar wacht de taak om de activiteit van de gehele arbeidersklasse te verenigen en alle kringen van ons volk, die vooruit willen, tot elkaar te brengen.

De arbeiders eisen thans allerwege loonsverhoging, in verband met de duurte.

Deze rechtvaardige eis kan en moet verwezenlijkt worden door actie en door het zo breed mogelijke eenheidsfront in die actie.

De strijd der arbeiders heeft in de laatste tijd aangetoond, dat de eenheid groeit.

Onze partij heeft daartoe veel bijgedragen.

Doch de resultaten zijn nog te gering. Dit komt doordat onze partij geremd wordt door diep ingeworteld sectarisme en dogmatisme.

Vastgesteld kan worden dat de politieke lijn van de partij in het algemeen juist en leninistisch is.

Doch *in de practijk* van haar optreden onder de massa, tegenover andere partijen en organisaties, heeft zij zich nog niet geheel bevrijd van de afgeslotenheid, de „linkse frase" en de negatieve tradities uit haar verleden.

Onder de huidige, nieuwe krachtsverhoudingen moet de partij haar politieke zelfbewustzijn verhogen, zich verder van de leninistische politiek en tactiek doordringen en krachtig strijden tegen het sectarisme in haar rijen.

Zij moet onder de arbeiders, intellectuelen en andere werkers die haar steunen, grondige opheldering brengen over de ervaringen van de strijd der communisten in ons land en in andere landen — vóór alles in de Sowjet-Unie — om sommige uit een vroeger tijdperk stammende opvattingen te overwinnen.

De nieuwe tijd vereist een nieuwe aanpak door de CPN van haar taak.

Zij vereist, dat onze partij het volle gewicht van haar groeiend moreel gezag en haar eensgezinde georganiseerde kracht in de schaal werpt om de dringende problemen van Nederland door politieke overtuiging en positief werk te helpen oplossen.

Deze problemen zijn o.a.:

a. internationale ontspanning en de Nederlandse veiligheid;
b. het vraagstuk van lonen, prijzen en belastingen;
c. de woningnood;
d. het onderwijs;
e. de internationale handel, economische crisis en inflatie;
f. de democratie;
g. de regeling van de geschillen met Indonesië.

De CPN heeft in deze vraagstukken een eigen standpunt, waarvoor zij ook in de toekomst zal blijven strijden.

Doch terzelfdertijd besluit het Partijbestuur te streven naar overeenstemming met andere partijen en organisaties voor het nemen van practische maatregelen, die het werkende volk onmiddellijk ten goede komen.

In ons land is de vorming van een nieuwe regering aan de orde. De richting-Romme, die door gelijkschakeling van de Welter-partij tijdelijk versterkt is, stuurt aan op een rechtse regering, met de PvdA. op ondergeschikte posten.

Zij streeft naar blokvorming der reactie in een zogenaamde rechtse coalitie.

De richting-Drees in de PvdA streeft naar de voortzetting van de huidige regeringspolitiek en van de huidige coalitie, onder leiding van Romme.

De richting-Drees wenst tot elke prijs de verdeeldheid der arbeidersklasse te bestendigen door vast te houden aan het onvruchtbare anti-communisme.

Zij verhindert ook het gezamenlijk optreden van de linkerzijde tegen Romme, door de VVD buiten de regering te willen houden.

Daardoor speelt zij diegenen in de kaart, die de VVD in de rechtse coalitie willen lokken.

Bij de komende verkiezingen zal het er om gaan, deze plannen te verijdelen en Romme uit de regering te verjagen.

De enige weg daartoe is de coördinatie van de linkse partijen, de PvdA, VVD en CPN, met het doel hierop een nieuwe regering te doen steunen.

Onder een linkse coördinatie verstaat het Partijbestuur der CPN een bestendig overleg tussen de drie partijen van de linkerzijde van het parlement om tot overeenstemming te komen over hun optreden inzake concrete punten.

Verder het plegen van overleg en het coördineren van de standpunten der drie partijen ten aanzien van het program en de formatie van de nieuwe regering, met het doel deze in het regeringsbeleid tot gelding te brengen.

Eén en ander met behoud van de vrijheid voor alle partijen om hun eigen standpunt, indien noodzakelijk, in het openbaar te bepleiten.

Het Partijbestuur besluit om een grote politieke campagne te voeren, teneinde de Nederlandse bevolking van de noodzakelijkheid van een linkse coördinatie te overtuigen.

Het Partijbestuur is ervan overtuigd dat, indien deze tot stand komt, de rechtse partijen bij de komende verkiezingen verslagen zullen worden en een opschuiving naar links zal plaatsvinden.

Van het grootste gewicht is hierbij, dat de arbeiders elkaar op het gebied van de vakbeweging gaan vinden.

De tijd heeft geleerd, dat het mislukken van de fusie van de EVC met het NVV in 1947 van grote schade voor de arbeidersklasse is geweest.

De voornaamste oorzaak voor het mislukken van de fusie was het anti-communisme in zekere kringen in het NVV, die de vakbeweging in dienst stelden van het Amerikaanse Marshall-plan en de „koude oorlog", en daartoe de vakbondsdemocratie beperkten.

In de tegenwoordige tijd blijkt, hoe foutief de ondergeschiktmaking van het NVV aan de Amerikaanse invloed is geweest.

De „koude oorlog" moet allereerst in de schoot van de vakbeweging beëindigd worden.

Een zakelijke bespreking over de samenwerking en de organisatorische eenheid door de arbeiders in de bedrijven is thans zeer urgent.

Daarbij staat het vraagstuk aldus:

De arbeidersklasse is de ziel van de vooruitstrevende krachten. Hoe sterker zij in haar vakverenigingen georganiseerd is, des te doeltreffender zal zij haar belangen en de democratie kunnen verdedigen.

Het is daarom noodzakelijk, dat het NVV de vakbonds-democratie in zijn rijen herstelt voor alle arbeiders, van alle politieke richtingen of godsdiensten.

Dit zal de weg banen om in de toekomst van het NVV de organisatie van de meerderheid der Nederlandse arbeiders te maken.

4. De strijd tegen sectarisme en rechts opportunisme, voor de juiste oriëntering en de opbouw van de Partij

Terwijl het Partijbestuur besluit de gehele partij te mobiliseren en op te voeden in de strijd tegen het sectarisme, waarschuwt het tevens tegen het gevaar van het rechtse opportunisme.

Uitingen daarvan hebben zich reeds voorgedaan na de Conferentie van Genève, vooral in een aantal artikelen in De Waarheid, betreffende de verhouding tot Drees, Burger, c.s.

Het rechtse opportunisme bestaat hoofdzakelijk in het afstand doen van een zelfstandige politiek, in het zoeken van de eenheid door middel van een „toenadering" tot de beginselen van de sociaal-democratie, in het verzwijgen van de noodzakelijke critiek op de rechtse politiek in de PvdA.

Het streven naar eenheid en samenwerking met andere partijen kan slechts gepaard gaan met de strijd tegen dié richtingen en groepen, die de verdeeldheid in stand houden en de reactie dienen.

De partij mag nooit vergeten, dat de eenheid vóór alles de actie betekent.

De samenwerking van leidingen der diverse partijen komt slechts tot stand als de vrucht van de gemeenschappelijke strijd van de massa.

De nieuwe aanpak, waartoe het Partijbestuur besluit, kan alleen het voor het volk gewenste resultaat hebben, als onze partij zich van haar sectarische practijk bevrijdt en zich terzelfdertijd hoedt voor rechtse afdwalingen, die het sectarisme in de hand werken.

Onder alle omstandigheden zal onze partij haar politieke, ideologische en organisatorische zelfstandigheid handhaven en versterken.

Hoe sterker de partij bij de a.s. verkiezingen uit de bus komt, des te groter zal haar invloed op de samenstelling der regering en op de toekomstige regeringspolitiek zijn.

Hoe krachtig de partij voor de dagelijkse belangen van de arbeiders, middenstanders en landbouwers optreedt, des te sneller zal de eenheid groeien.

Een onmisbare voorwaarde voor het succes van de nieuwe aanpak is de opbouw van de CPN tot een grote partij, ook in ledental.

De partij moet zich bevrijden van de sectarische practijken om voor het lidmaatschap de eis te stellen, dat men honderd procent communist en een actieve werker is. De partij moet allen, die het oprecht met haar politiek en statuten eens zijn, éérst organiseren en dan in haar rijen tot goede communisten opvoeden.

De omstandigheden zijn thans gunstig om vele duizenden nieuwe leden te werven, waartoe de reeds bereikte netto-ledenwinst in het afgelopen jaar de beste aanmoediging is.

Ter uitvoering van de in deze Resolutie neergelegde besluiten, draagt het Partijbestuur het Dagelijks Bestuur het volgende op:

1. het organiseren van een grondige voorlichting en discussie in de afdelingen en de mobilisatie van de basis der partij;
2. het omwerken van de plannen voor de verkiezingsactie met het doel, deze te maken tot de grootste politieke massacampagne van onze partij sinds 1946;
3. verbetering van de oriëntering en van de inhoud van De Waarheid en voortzetting van de werving van abonné's;
4. het krachtig voortzetten van de partij-opbouw, werving van leden en oprichting van nieuwe afdelingen;
5. het consolideren en verder uitbreiden van de scholing in de partij; voortdurende zorg en aandacht voor de verspreiding van theoretische literatuur.

14 November 1955.

P en C-varia

Na de moord op Emmet L. Till

De moordenaars van de veertienjarige Negerjongen Emmet Louis Till — twee blanke volwassenen uit de zuidelijke staat der V.S. Mississippi — zijn zoals bekend door een geheel uit blanken samengestelde jury niet alleen vrijgesproken van moord maar ook van de ontvoering, waar zij tevoren openlijk prat op gingen.

Till is het 600 ste lynch-slachtoffer, officiëel bekend in Mississippi en het vijfduizendste, officiëel genoteerd in de gehele USA. Op 7 Mei 1955 werd te Belzoni (Mississippi) de Neger-dominé G. W. Lee doodgeschoten, omdat hij geweigerd had, zijn naam van de kiezerslijst te laten schrappen. Op 13 Augustus 1955 onderging de Neger Lamar Smith te Lincoln County (Mississippi) hetzelfde lot om dezelfde reden. Op 21 September 1955 miste een geweerkogel op een haar het 18 maanden oude kind van Dr. A. H. McCoy te Jackson (Mississippi), president voor Mississippi van de N.A.A.C.P. (Bond voor Vooruitgang van Niet-blanken).

In Tallahatchie County (Mississippi), de gemeente waar Emmet Till het leven liet, bestaat 65% der bevolking uit Negers, maar geen enkele Neger komt op de lijst van stemgerechtigden voor.

De Communistische Partij der Verenigde Staten en een groeiend aantal niet-Communistische Amerikanen eisen: federaal ingrijpen in het zuiden tegen de georganiseerde verkrachting van fatsoen en recht; onmiddellijke uitvoering van de uitspraak van het Hooggerechtshof betreffende het verbod van rassenscheiding bij onderwijsinstellingen; een federale anti-lynchwet; strikte toepassing van de grondwetsbepalingen welke alle Amerikaanse staatsburgers democratische rechten, waaronder stemrecht, verzekeren; afschaffing van alle officiële rassendiscriminatie.

Marxistische Volkshogeschool te Parijs

De Marxistische Volkshogeschool te Parijs, waarvan de leraren vooraanstaande Franse intellectuelen zijn, is toegankelijk voor ieder. Collegegeld wordt geheven naar gelang van het inkomen van de student. Er wordt les gegeven in wijsbegeerte, geschiedenis van het socialisme, politieke economie, letterkunde en Russisch.

Sowjetbiologie is Mitsjoerinisme

De levendige discussies die in de Sowjet-Unie plaats hebben over een aantal biologische onderwerpen en waarbij o.a. het Academielid T. D. Lysenko is betrokken, hebben mede in ons land aanleiding gegeven tot spookverhalen aangaande „afschaffing van de biologie van Mitsjoerin" en „afzetting van Lysenko" in de Sowjet-Unie; de bioloog en landbouwkundige N. W. Tsitsin zou daarbij tegenover Lysenko staan enz.

Hier volgen de feiten. Op grondslag van ervaringsonderzoek beschouwen de gezaghebbende biologen in de Sowjet-Unie de biologische beginselen van I. W. Mitsjoerin en de fyziologische beginselen van I. P. Pawlow als juist, daarentegen de „westelijke" theorie van J. G. Mendel en Th. H. Morgan als anti-wetenschappelijk. N. W. Tsitsin, directeur van de permanente landbouwtentoonstelling te Moskou, is evenals T. D. Lysenko, voorzitter der Lenin-Academie van Landbouwkunde der USSR, Mitsjoerinist. Een belangwekkend artikel van Tsitsin vinden wij in „Sowjetwissenschaft" nummer 2, 1955. Een kort verslag van de ontmoeting van T. D. Lysenko met de Britse landbouwdelegatie in de herfst van dit jaar staat in het Informatie-bulletin van de Ambassade der USSR in Nederland op 25 October 1955.

De belangrijkste discussie-artikelen over biologische onderwerpen verschijnen eveneens geregeld in „Sowjetwissenschaft".

d.L.

twee boeken
die van groot belang zijn
voor de studie van het Marxisme-Leninisme

Lioe Sjao-sji **Hoe een goed communist te zijn**

113 blz., ing. **f 1.20**

Mao Tse-toeng **a. Het vraagstuk van de zelfstandigheid in het eenheidsfront**

b. Bij het verschijnen van het tijdschrift „De Communist"

37 blz., ing. **f 0.40**

Pegasus

belangstellenden zenden wij gratis het zojuist verschenen Pegasus-handboekje 1955-1956, waarin een uitvoerig overzicht voorkomt van alle leverbare theoretische literatuur in de Nederlandse taal.

nieuwe theoretische literatuur

in de Duitse taal

E. Varga — Grundfragen der Oekonomik und Politik des Imperialismus
740 blz., geb. *f* 8.50

Fred. Oelsner — Die Wirtschaftskrisen
Erster Band: Die Krisen im vormonopolistischen Kapitalismus
308 blz., geb. *f* 3.75

Marx-Engels — Kleine ökonomische Schriften
618 blz., geb. *f* 5.90

Lenin-Stalin — Zu Fragen der sozialistischen Industrie
691 blz., geb. *f* 5.25

Karl Marx — Ueber China
155 blz., geb. *f* 3.25

F. I. Chaszchatschich — Materie und Bewusstsein
226 blz., geb. *f* 3.50

J. N. Semjonow — Die faschistische Geopolitik im Dienste des amerikanischen Imperialismus
210 blz., geb. *f* 3.50

Josef Dietzgen — Ausgewählte Schriften
288 blz., geb. *f* 4.25

Ernst Thälmann — Reden und Aufsätze zur Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung
Band I
655 blz., geb. *f* 7.85

boekhandel PEGASUS

Leidsestraat 25 - Amsterdam

Hobbemastraat 57 - Den Haag

Stalen BANDEN
ORGAAN VAN EN VOOR HET KADER VAN „DE METAAL"
BOND VAN WERKNEMERS IN DE METAALNIJVERHEID EN AANVERWANTE BEDRIJFSTAKKEN
Redactie: Dagelijks Bestuur, Prinsengracht 739, Tel 32097 - 33821 - 39498, Amsterdam-C.

Waarde Vrienden,

De vernieuwing van de Collectieve Arbeidsovereenkomsten in de klein-Metaal is nu weer aan de orde.

Daar de Smeden en Metaalbewerkingsbedrijven, het Carosseriebedrijf, het Automobiel en Garagebedrijf, het Motorrevisiebedrijf en het Centrale Verwarmingsbedrijf een belangrijke positie innemen in onze bedrijfstak, willen wij de afdelingen informeren over de voorstellen tot wijziging van deze C.A.O.'s.

Allereerst kunnen wij met verheugenis en met gerechtvaardigde trots, vermelden dat mede dankzij onze strijd de nationale feestdag als erkende feestdag wordt voorgesteld(artikel 10).

Dat vervolgens artikel 13 komt te vervallen, waarin werd bepaald dat handgereedschap door de arbeider moest worden aangeschaft. Nu zullen alle gereedschappen door de werkgever worden verstrekt.

Vervolgens worden in artikel 24 de vergoedingen van verblijfkosten bij karweiwerk verhoogd, nl van f.4.-- op f.5.-- per dag, bij langer dan één week van f.3.50 op f.4.50 per dag.

Het kortverzuim wordt uitgebreid met één vrije dag bij 25 jarig en 40 jarig huwelijksfeest van de werknemer en verkrijgt men zoveel dagen vrijaf als nodig is voor het doen van vakexamens.

In artikel 40 wordt de extra vacantie voor de jeugdigen niet meer besteed in het belang van hun algemene ontwikkeling, zoals voorheen verplichtend was.

Bij de Gemeenteklasseindeling is slechts alleen de wijziging dat Utrecht naar de eerste gemeenteklasse is gegaan.

Het behoeft geen nader betoog, dat het jarenlange streven van onze bond in grote mate heeft bijgedragen aan deze voornoemde verbeteringsvoorstellen.

Er is echter meer op te merken bij de vernieuwing van deze C.A.O.'s.

In de eerste plaats dat elk overleg inzake zeer belangrijke bedrijfsaangelegenheden met de arbeiders wordt beknot b.v. in artikel 14 dat handelt over arbeid in tarief luidt het oude artikel :

Voordat de werkgever overgaat tot het doen verrichten van arbeid in tarief, zal door hem overleg worden gepleegd met de werknemers, of hun vertegenwoordigers, alsmede met de contracterende vakverenigingen.

In het nieuwe voorstel wordt het overleg met de werknemer geheel geschrapt.

Tevens worden in de voorstellen de nieuwe lonen niet genoemd en waarom niet ?
Omdat dit verband houdt met de wijziging van het loonsijsteem dat door de ondernemers en de NVV, KAB en CNV vakbondsleiders wordt voorgestaan, n.l. invoering van de werkclassificatiebeloning.

Wij willen dan ook in dit informatiebulletin besluiten met dat wat ons te doen staat bij de vernieuwing van de C.A.O. klein-Metaal.

1e. Dat in de afdelingen ledenvergaderingen worden gehouden met hen die werkzaam zijn in de klein-metaalbedrijven.

2e. Dat het gesprek wordt geopend met onze makkers in het NVV over de voorstellen die zijn gedaan en nog moeten worden gesteld.

3e. Besprekingen met NVVers en EVCers worden georganiseerd per bedrijf en in de ledenvergaderingen van het NVV de hierna volgende voorstellen worden besproken.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.

1e. Het doen opnemen van de loonschalen in de C.A.O.en gebaseerd op de huidige 3 loongroepen en een loonsverhoging die de gestegen kosten van het levensonderhoud zullen compenseren.

2e. Het overleg met de werknemers inzake belangrijke aangelegenheden niet te beknotten maar uit te breiden.
Behoud van de democratisch gekozen kernen.

3e. 3 weken vacantie voor de jeugd.

4e. Afschaffing 5e gemeenteklasse, verschuiving van 5e naar 4e enz.

5e. 100% bij ziekte en ongeval.(zoals ook reeds bij vele groot bedrijven is ingevoerd o.a. N.D.S.M. en Werkspoor).

6e. Wijziging van de duur der dienstbetrekking alsvolgt :
"De dienstbetrekking tussen werkgever en de werknemer wordt aangegaan voor onbepaalde tijd". Mits (nu komt de wijziging) geen gunstiger regeling werd overeengekomen (Art.8).

Waarde Vrienden.
Wij hebben gemeend de afdelingen tegemoet te komen met deze voorlichting. Wij zouden het zeer op prijs stellen indien van de besprekingen die worden georganiseerd een kort verslag zou worden opgezonden en in 't byzonder te vernemen welke looneisen per bedrijf worden gesteld.

VOOR HET HOOFDBESTUUR :
A.v.d.Broek, (voorzitter).

Gevolgen van Amerikaanse overheersing voor Nederlandse landbouw

De toestand in de Nederlandse Landbouw wordt gekenmerkt door de volgende feiten:

1e. Een vermindering van de afzet naar het buitenland, zowel in prijs als in hoeveelheid;

2e. Een ineenschrompelende markt in het binnenland zowel als gevolg van de vermindering van de koopkracht als van de stijging der consumentenprijzen van landbouwproducten, bij een daling der prijzen voor de boeren van een aantal belangrijke producten.

Het een en het ander is een gevolg van de overheersing van Nederland door Amerika. Nederland is een land dat voor zijn agrarische producten, evenals Denemarken, voor een belangrijk deel op de export is aangewezen. Zoals bekend mag worden verondersteld, heeft Amerika een enorm overschot aan agrarische producten, een overschot dat ondanks de productiebeperking voor de boeren, nog steeds groeiende is. Hoe groot deze overschotten zijn, blijkt uit het feit dat alleen al de kosten van de opslagruimte van deze producten een millioen gulden per dag bedragen.

De aanwezigheid van deze enorme overschotten heeft een prijsdrukkende werking op de wereldmarkt. Het is een ontwikkeling die reeds voor het uitbreken van de wereldoorlog in Korea was begonnen.

Door de internationale spanningen als gevolg van de Amerikaanse overval op Korea, werd deze ontwikkeling twee jaren onderbroken, daar vele landen ertoe overgingen uit strategische overwegingen voedselvoorwaarden aan te leggen. In 1952 sloeg de prijsstijging, die een gevolg was van het Korea-conflict, weer om in een prijsdaling, een tendens die zich sindsdien heeft voortgezet en waarvan Nederland als exportland, de terugslag heeft ondervonden en nog steeds ondervindt. Alle pogingen o.a. van Nederlandse zijde in het werk gesteld om van de Amerikaanse regering de zekerheid te krijgen dat deze overschotten niet tegen dumpingprijzen op de markt zullen worden geworpen, hebben tot dusver gefaald. Zelfs minister Mansholt moest bij de debatten over de landbouwpolitiek erkennen, dat „wij (de regering — J. H.) gedurende de laatste maanden niet al te gerust waren omtrent het beleid dat de Verenigde Staten in dit opzicht zouden gaan voeren".

Mansholt voegde daaraan nog toe, dat hij teleurgesteld was omdat men in Amerika niet voor ogen had, „een beleid ten dezen op lange termijn". Hij kwam tot de erkenning, dat „dit punt natuurlijk wel te denken geeft".

Wanneer zo een doorgewinterde, door dik en dun de Amerikaanse politiek verdedigende rechtse sociaal-democraat als

Minister Mansholt, tot deze bedekte critiek komt, dan kan men zich indenken hoe de toestand in werkelijkheid is.

Amerika is er tot dusver nog niet toe overgegaan om zijn opgeslagen voorraden te spuien. Wel dwingen de heersende Amerikaanse kringen de aan hen horige regeringen van het Atlantisch pact om een deel van de overschotten af te nemen. Dit gebeurt onder de dekmantel van de z.g. militaire hulp, waarbij de landen van het Atlantisch pact bewapeningsmateriaal krijgen op voorwaarde dat deze landen voor een zelfde bedrag aan landbouwoverschotten afnemen.

Ook Nederland doet hieraan mee!

Amerika „schonk" Nederland in 1954 voor een bedrag van 15 millioen gulden magnetische opsporingsapparaten. Nederland moest voor een zelfde bedrag Amerikaanse landbouwproducten afnemen. Onder deze zelfde dekmantel van „militaire hulp" werden millioenen kg boter beneden kostprijs, in Engeland en West-Duitsland geleverd, een directe slag dus tegen Nederland, voor wie beide landen belangrijke afzetgebieden voor landbouwproducten zijn.

In eigen land weren de Amerikaanse autoriteiten, ondanks alle fraaie woorden over „liberalisatie" van de handel, de buitenlandse producten.

Bekend is het invoerverbod voor gecondenseerde melk en volle melkpoeder, wat vooral ten aanzien van het laatste product een ware slag voor de Nederlandse zuivelindustrie betekende.

In landen als Cuba en de Philippijnen gebruikte Amerika zijn machtspositie om deze gebieden voor de afzet van Amerikaanse producten te reserveren, een maatregel waardoor ook de Nederlandse zuivelindustrie, die naar deze landen exporteerde, werd getroffen. Dit alles is, hoewel Nederland als exporterend land van agrarische producten door deze maatregel al gevoelig werd getroffen, nog maar een begin.

Wat de Amerikanen van plan zijn, blijkt uit het feit dat in het raam van de z.g. militaire hulp een speciale commissie is benoemd, die tot taak heeft te zorgen dat Amerika van een deel van zijn overschotten afkomt.

De ervaring van de afgelopen jaren leert de Nederlandse boeren dat zij geen enkele garantie hebben dat de huidige Nederlandse regering niet voor de druk der Amerikanen, om overschotten af te nemen, zal zwichten. Het tegendeel is het geval. De vrije import van voedergranen, die een belangrijke daling van de prijzen van rogge, gerst en haver tengevolge had, zowel als de verlaging van de garantieprijs voor tarwe en de opheffing van de centrale tarwe-import, zijn een begin van het zwichten voor deze druk. Dit feit begint ook tot de boeren door te dringen, zo sterk zelfs dat de katholieke boerenafgevaardigde in de Tweede Kamer, ir. Droesen, bij de debatten over Landbouw uitriep: „Ik hoop, en vertrouw tevens dat door de verantwoordelijke staatslieden die dijken (waardoor vrije instroming van surplusgoederen wordt voorkomen) tot het uiterste zullen worden

verdedigd en de sluizen daarin met grote voorzichtigheid zullen worden bediend".

Waarin bestaan nu die beschermende dijken, die de surplusgoederen moeten tegen houden?

Tot op dit moment bestaan deze alleen nog maar in „heffingen aan de grens" op ingevoerde granen, de z.g. monopolieheffingen. De hoogte van die heffingen wordt vastgesteld door het verschil tussen de prijs van het ingevoerde product en de kostprijs van dit product in het binnenland. Deze heffingen, die dus een zekere bescherming bieden voor het binnenlandse product, hebben echter niet tot resultaat gehad dat de boeren voor de binnenlandse rogge een redelijke prijs ontvangen, zodat de regering gedwongen is geworden een systeem van toeslagen in te voeren. Met de haver en de gerst is het iets beter, maar ook de prijzen van deze producten liggen volgens de gegevens, wanneer men 1949 op 100 stelt (CBS 1954), respectievelijk slechts 2 en 7 punten boven 1949—1950.

Daarbij dient bedacht te worden dat de kosten voor de boeren in de periode 1949—'50 tot en met 1954 belangrijk zijn gestegen.

Wat de binnenlandse markt betreft, de belangrijke pijler voor de Nederlandse landbouw, is de situatie als volgt. Sinds de invoering van het Marshallplan zijn successievelijk de subsidies afgeschaft, en rest alleen nog de subsidie op de consumptiemelk van 3,3 cent per liter. De laatste maatregelen op het gebied van de melkprijs, waarbij de subsidie is verlaagd van 3,95 tot 3,3 cent per liter, is daar reeds een uitvloeisel van. Nu het er dus op neerkomt dat de regering haar belofte aan de boeren, om hun redelijke garantieprijs, gebaseerd op de kostprijs met een redelijk ondernemersloon, te geven, niet nakomt, probeert zij het af te wentelen op de consumenten. Daardoor wordt de melk voor de consument duurder. De reeds jaren bestaande tendens van daling van het melkverbruik, zal nog toenemen, hetgeen niet in het belang van de boeren is, gezien de steeds groter wordende moeilijkheden met de export.

De regering heeft reeds aangekondigd dat deze laatste subsidie ook zal worden afgeschaft. Het afschaffen van de subsidies op het levensmiddelenpakket is een rechtstreeks gevolg van het Marshallplan. De landen die „hulp" ontvingen volgens dit plan, moeten er immers naar streven alle kunstmatige prijsvorming te vermijden. Door deze feiten zijn de prijzen voor de consumenten in de afgelopen jaren stelselmatig gerezen, met gevolg dat het gebruik in het binnenland verminderde.

Volgens de gegevens van het CBS 1954 is het verbruik van melk per hoofd van de bevolking met 15 liter gedaald. Het verbruik van boter is gehalveerd, van kaas is eveneens teruggelopen, wat ook het geval is met de groente. Het verbruik van vlees en suiker is gestegen. Hierbij dient echter in aanmerking te worden genomen dat de statistiek een algemeen beeld geeft dat, zoals de cijfers over het vleesverbruik aantonen, een veel te gunstig beeld biedt. Een verbruik van 35 kg per hoofd, zoals de

cijfers van het CBS voor 1953 aangeven, laat dit duidelijk zien. Uit gegevens van de landbouwbegroting blijkt dat het verbruik van aardappelen, peulvruchten en eieren, terugloopt. Ook het broodverbruik is met ongeveer 10 % gedaald.

De moeilijkheden op het gebied van de export worden dus niet opgevangen door een hoger verbruik in het binnenland; integendeel, de inkrimpingen van de binnenlandse markt vergroten de noodzaak tot meer export.

De gehele ontwikkeling in de landbouw vertoont dus een zeer somber beeld, ondanks de „gunstige" economische toestand en de periode van hoog-conjunctuur waarin Nederland volgens de regeringsautoriteiten verkeren.

Het is juist de grondslag van deze „gunstige"(?) economische toestand, de oorlogseconomie, die de toestand in de Nederlandse landbouw snel verslechtert en die de oorzaak is dat de boeren de toekomst zeer somber inzien en een herhaling vrezen van de grote economische crisis van het jaar 1929, met haar ook in ons land voor duizenden boeren ruïneuse gevolgen. Deze ontwikkeling is echter niet onvermijdelijk. Er is een uitweg voor de Nederlandse boeren: de verdediging van de Nederlandse landbouw tegen de gevolgen van de Amerikaanse politiek.

In het bijzonder zal verhinderd moeten worden dat de Amerikaanse overschotten ons land overstromen. Verder: versterking van de koopkracht in het binnenland door herstel of verhoging van de subsidies. Voorts uitbreiding van de handel met de landen van de democratische wereld, de Sowjet-Unie, Oost-Europa en China.

Op het gebied van de afzet van boter en kaas heeft de Sowjet-Unie in 1953 voor een bedrag van *f* 71.482.000 in Nederland gekocht. De eerste maanden van 1954 vertoonden dezelfde gunstige tendens. Deze, voor de boeren gezonde ontwikkeling vindt plaats, terwijl de Amerikaanse heersers met de hun ten dienste staande middelen de handel tussen ons land en de democratische landen trachten te beletten.

Deze maatregelen, die onontbeerlijk zijn om een catastrofe voor de Nederlandse boeren te voorkomen, zijn slechts mogelijk door een verandering in de buitenlandse politiek. Daarom is het herstel van de nationale zelfstandigheid een levenskwestie voor alle boeren, van klein tot groot. Dit economisch belang en het feit dat de brede massa van de boeren vredelievend zijn en bij een oorlog alles te verliezen en niets te winnen hebben, geeft de zekerheid dat het mogelijk is de boeren in het nationale eenheidsfront te betrekken. Dit onderwerp zullen wij in een volgend artikel behandelen.

J. HAKEN

Enige beschouwingen over Suriname

II

TOESTAND OP MEDISCH GEBIED

Het proletariaat van Suriname woont voor het grootste gedeelte in de hoofdstad Paramaribo, die 77.658 inwoners telt. Het is slecht gehuisvest. De vroegere slavenkamers op het terrein achter het huis van de meester zijn de woonvertrekken van de geëmancipeerden geworden. Volgens gegevens van het Bureau voor Sociale Economische en Crisiszaken in 1940 is gebleken dat in 1853 gevallen een eenkamer-woning van ongeveer 3 x 3 tot 3 x 4 m bewoond werd door meer dan 2 personen. Er kwamen zelfs 29 gevallen voor waarin zo'n kamer bewoond werd door 10 en meer personen!

Aan de hand van onze eigen ervaringen kunnen wij nagaan welke nadelige gevolgen vooral voor de jeugd het samenwonen van meer dan 2 personen in één kamer heeft.

Als gevolg van de slechte hygiënische en sociale toestanden was in 1942 in Suriname het sterftecijfer op de 1000 levend geborenen 70. In Nederland was dit cijfer 40. De hygiënist Lampe heeft geconstateerd dat in de periode van 1914—23 in Suriname naar verhouding driemaal zoveel mensen op de leeftijd van 30—39 jaar stierven als in Nederland. Er waren tweemaal zoveel Nederlanders als Surinamers die de leeftijd van 60 jaar bereikten.

De gemiddelde leeftijd bedroeg in 1925 in Suriname 32 jaar, in Nederland meer dan 40 jaar.

Tal van ziekten ondermijnen de volksgezondheid, ook al hebben ze niet dadelijk de dood tot gevolg, o.a. syphilis en andere venerische infecties, malaria, anchylostomiasis [1]), lepra (melaatsheid) en tuberculose. De werkende bevolking heeft het meest van de t.b.c. te lijden. In het verslag van de Dienst der Volksgezondheid in Suriname over de jaren 1938 t/m 1942 wordt geschreven:

> „De verspreiding der infectieziekten, in het bijzonder van de tuberculose en de lepra, wordt — behalve door het herhaaldelijk verhuizen en door het opeengehoopt wonen van verschillende families in kleine woningen op eveneens dichtbevolkte erven — nog bevorderd door de onvolwaardige voeding van een belangrijk deel der stadsbevolking dat geen regelmatig middel van bestaan heeft."

[1]) Anchylostomiasis, ook wel mijnwormziekte genaamd, wordt veroorzaakt door een worm, anchylostoma duodenalis. Deze worm bijt zich in de slijmhuid vast en veroorzaakt daardoor bloedingen, die tot bloedarmoede, magerheid, storing der ontlasting, duizeligheid en hartkloppingen aanleiding geven. In een hevig stadium veroorzaakt de ziekte grote zwakte van de patiënt en eindigt zij dikwijls met de dood. De anchylostomiasis is in een groot gedeelte van de tropen epidemisch en komt op ondernemingen als bedrijfsziekte voor.

	Sterfte aan t.b.c. per 100.000 inwoners				Percentage van het aantal doodsoorzaken aan t.b.c. te wijten.	
	Paramaribo	Suriname	Nederl.	Trinidad	Suriname	Nederl.
1935	98	54	52,4	87	4,6	6
1936	118	61	50,1	94	4,6	5,8
1937	111	48	48	90	3,9	5,5
1938	148	70	45,4	83	5,6	5,3
1939	98	47	41		3,9	4,7
1940	155	75	43,6		5,4	4,5

Uit deze cijfers, gegrond op gegevens van het C.B.S. en de Dienst der Volksgezondheid in Suriname, blijkt het volgende:

Het sterftecijfer voor de t.b.c. was gedurende de periode 1935 t/m 1940 hoger dan in Nederland. Het sterftecijfer is voorts niet alleen absoluut, maar ook relatief, met betrekking tot Nederland, gestegen. De cijfers voor Paramaribo, waar het grootste gedeelte van de arbeidersbevolking woont, zijn schrikbarend. Duidelijk tonen ook deze gegevens, dat ondanks alle sprookjes, de toestand der koloniale volkeren onder het imperialisme steeds slechter wordt.

Volgens een brochure van de Surinaamse Voorlichtings Dienst komen tropenziekten helaas nog wel voor. In het milieu echter, waarin de Europeanen leven, zijn ze nagenoeg verdwenen (!) De Europeanen bestreden wèl de ziekten die ook hen konden bedreigen!

De hygiënist Dr. A. Wolff stelde in 1933 een onderzoek in naar de voedingstoestand van de stadsjeugd. Hij constateerde dat 20,1% der jongens en 15% der meisjes ondervoed waren.

Het verslag van de Dienst der Volksgezondheid schrijft, dat vooral onder de kinderen van de laagste volksklasse dikwijls een uitgesproken anaemie (bloedarmoede) wordt geconstateerd, misschien het gevolg van een ijzer- en eiwit-tekort in de voeding.

Volgens het boek van Prof. van Lier „Samenleving in een grensgebied", waaraan wij verschillende gegevens ontlenen, werden vooral in de crisistijd 1930—1933 de psychische gevolgen van de ondervoeding der bevolking door Dr. Wolff waargenomen: Apathie, een gedeprimeerde gemoedstoestand, nu en dan overslaand in prikkelbaarheid, anti-sociale uitingen en gedragingen. Wij mogen hierbij wel noteren, dat men in de koloniale gedachtensfeer elk bewust of onbewust verzet van de bevolking tegen haar ellendige toestand als „anti-sociale uitingen en gedragingen" beschouwt.

De geringe arbeidsprestaties van sommige personen uit het volk kunnen volgens de onderzoekers voor het grootste gedeelte verklaard worden uit hun slechte gezondheidstoestand, die door de gebrekkige voeding al slecht was en door de een of andere ziekte werd ondermijnd. Dit is wel heel iets anders als het reactionnaire sprookje van: de Neger is lui!

Volgens een onderzoek van Dr. Flu in 1910 was 50% der man-

nen en 60% der vrouwen uit de arbeidersklasse besmet met filaria.[2]) Voor de welgestelde kleurlingen bedroeg dit cijfer slechts (!) 23%. In 1954 bleek bij een onderzoek dat 24,2% van de onderzochte personen besmet was met filaria.

Wat is de oorzaak van de filaria? Welnu, het verslag van de Dienst der Volksgezondheid zegt het duidelijk: „Door een geleidelijke verbetering der straatriolering zal een betere afvoer van huishoud-afvalwater mogelijk worden, waardoor een, — zij het slechts zeer langzame — vermindering der filaria zal worden verkregen." Sinds 1933 heeft Paramaribo een waterleiding, maar er is nog steeds geen goede riolering in de arbeidersbuurten.

Het aantal medici bedroeg in 1953 in Suriname 98 op een bevolking van ± 228.700 zielen, dat is één arts op 2333 inwoners. In Nederland was dit cijfer in 1947 1 op 1371.

Is de gezondheidstoestand in de stad al slecht te noemen, in de binnenlanden is deze onrustbarend. Vooral bij de ver weg wonende Indianenstammen. Het blad „De West" van 1 Febr. '54 schreef, dat het niet lang zou duren, als er geen medische hulp in het binnenland kwam, of Suriname had geen Trio's noch Wajana's (Indianenstammen) meer. Volgens het blad behoort iedere afgelegen dokterspost een radiozender te hebben, zodat men, wanneer het nodig is, met vliegtuigen te hulp kan komen. Hetzelfde blad vestigt er de aandacht op dat men de moerassen droog moet leggen, wanneer men Nickerie van de muskietenplaag wil verlossen.

ONDERWIJS

Ook het onderwijs is door de Nederlandse kolonialen schromelijk verwaarloosd. Door de voortdurende bezuiniging en de steeds groter wordende klassen gaat het peil van het onderwijs steeds meer achteruit. Boven de leeftijd van 12 jaar bestaat geen leerplicht.

In ons April-nummer 1953 werd reeds geschreven over de culturele onderdrukking, waaraan de jeugd van Suriname bloot staat. Terwijl het merendeel van de Surinaamse bevolking het Surinaams, Hindi (Hindostaans), of Javaans spreekt, wordt het onderwijs in het Nederlands gegeven. Op alle mogelijke manieren probeert men de Surinamers een minderwaardigheidscomplex bij te brengen. In een boekje voor Surinaamse ouders, uitgegeven door de Sticusa (Stichting Culturele Samenwerking) staat: „Hoe zit het nu met dat verder leren van onze kinderen? Wel, geleerde heren hebben dat onderzocht en die zeggen dit: Het grootste deel van onze kinderen heeft aan de lagere school genoeg. Als die proberen verder te leren merken ze dat het niet gaat. Het toelatingsexamen voor de MULO, daar zakken ze voor." Dat is dus de praktijk van de „geleerde heren" van de

[2]) Filaria — fijne wormen, die als parasieten in hart-, bloed- en lymphvaten en in het bindweefsel voorkomen. Zij geven dikwijls aanleiding tot zeer ernstige ziekteverschijnselen.

Sticusa, de kampioenen van cultuur en wetenschap! Hiermee laat de Sticusa zien dat zij zich laat gebruiken om de koloniale volkeren te bedriegen en dom te houden.

STAATSREGELING

Suriname is altijd koloniaal geregeerd. Er is echter, evenals later in Indonesië, door de Nederlandse regering een zg. volksvertegenwoordiging in het leven geroepen. Deze volksvertegenwoordiging, de zg. Koloniale Staten van Suriname, vertegenwoordigde een minimale groep van de bevolking én had geen enkel gezag.

Alleen mannelijke ingezetenen die de leeftijd van 25 jaar hadden bereikt en die een bij koloniale verordening vastgestelde bijdrage in de directe belastingen betaalden, kwamen in aanmerking om te kiezen en gekozen te worden. Tevens werden er eisen gesteld ten aanzien van de verstandelijke ontwikkeling.

Het aantal kiezers heeft dan ook voor 1900 de 500 niet overschreden. In 1921 waren er 966 kiezers, tussen 1921 en 1937 was het gemiddeld aantal 1180. In 1940 was dit 2120. Zelfs na invoering van de staatsregeling in 1936 heeft slechts 7% van de bevolking aan de verkiezingen deelgenomen.

Bij de nieuwe staatsregeling van 1948 werd bepaald dat de gouverneur het algemeen bestuur uitoefent, met medewerking van een, na overleg met de Staten (het woordje koloniale wordt sinds 1937 weggelaten) door hem benoemd College van Algemeen Bestuur.

De Staten zijn samengesteld uit 21 leden, die rechtstreeks door de kiezers in de kieskringen voor de tijd van 4 jaar worden gekozen, 10 leden hiervan uit Paramaribo. De Staten hebben het recht van initiatief, amendement, enquête en het budgetrecht.

In het statuut dat de verhouding tussen Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen regelt, en dat in Den Haag plechtig bezegeld werd als het resultaat van de ontwikkeling die leidde tot de definitieve opheffing van de koloniale verhouding, wordt echter bepaald dat men het Nederlanderschap moet bezitten om als kiesgerechtigde in aanmerking te kunnen komen. Dit houdt in, dat duizenden Surinamers van Indonesische oorsprong, die sinds jaar en dag in Suriname wonen, wanneer ze het Nederlanderschap niet bezitten van het kiesrecht verstoken blijven!

In schijn is Suriname zelfstandig. Toen echter de heer Lichtveld, als toehoorder van Suriname op de 10de Pan-Amerikaanse Conferentie in Caracas (1954) verklaarde dat Suriname geen kolonie meer zou zijn, kwam er van Surinaamse zijde onmiddellijk een protest. Een groep Surinamers in Venezuela zond een verklaring aan een der dagbladen in Caracas.

Zij toonden met de volgende argumenten aan dat Suriname wel degelijk een kolonie is:

1e De gouverneur is een Nederlander, die verantwoordelijk is tegenover de kroon. Hij is het hoofd van de regering en wordt in zijn arbeid terzijde gestaan door een kabinet dat eveneens uitsluitend uit Nederlanders bestaat, die door Den Haag worden benoemd. Hij kan de Volksvertegenwoordiging ontbinden en nieuwe verkiezingen uitschrijven. De ministers leggen de eed in zijn handen af.

2e De Nederlandse troepen bezetten nog altijd Suriname, ondanks de protesten daartegen van de volksvertegenwoordiging.

3e De bewoners van Suriname vallen nog steeds onder de excontinentale jurisdictie (rechtspraak ingesteld door een buitenlandse mogendheid).

4e De procureur-generaal, de president van het hof en enkele der rechters worden door Nederland benoemd.

5e Het onderwijs is geheel op Nederlandse leest geschoeid en ademt een koloniale mentaliteit.

6e De taal is Nederlands, een vreemde taal voor het Amerikaanse continent.

7e De Surinaamse Bank is een monopolistische instelling, geheel in handen van de Nederlandse Handel Maatschappij.

8e De Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij neemt een monopolistische positie in.

9e De producten van het land, behalve bauxiet, worden vrijwel geheel naar Nederland geëxporteerd.

Deze verklaring maakt verder commentaar overbodig.

Onlangs werd door de Surinaamse Landsregering het ontwerpstatuut voor Suriname aangenomen. Op dit statuut, dat de koloniale uitbuiting voortzet onder de schijn van zelfstandigheid voor Suriname, zullen wij op deze plaats niet nader ingaan.

HET NATIONAAL BEWUSTZIJN ONTWIKKELT ZICH

Uit alles blijkt echter, dat het nationaal bewustzijn van Suriname's bevolking toeneemt. Dit blijkt uit acties, stakingen, het zenden van delegaties van arbeiders, ingezonden stukken in de pers en interpellaties in de Statenvergaderingen.

In 1949 waren de arbeiders en ambtenaren van de Billiton Bauxiet Mij een maand in staking. Zij eisten gelijke arbeidsvoorwaarden als het personeel van de Surinaamse Bauxiet Mij. In 1952 voerden de arbeiders van het Landbouw Proefstation een korte staking door, die met succes werd bekroond.

De lonen werden van *f* 1.67 op *f* 2.02 per dag gebracht.

In dat jaar werd voor de eerste maal in Suriname de 1ste Mei op grootse wijze met een demonstratie gevierd, waarbij het gouvernement zelfs genoodzaakt werd voor haar personeel een halve dag vrijaf te geven. De demonstraties mochten zich in een

grote belangstelling van de zijde van de bevolking verheugen. Vooral de laatste tien jaren is het streven der Surinaamse werkers naar organisatie sterk toegenomen. Er ontstonden vakorganisaties.

De vakorganisaties nemen echter nog geen klasse-standpunt in. Bij de oprichting van de Alcoa Havenarbeidersbond in 1952 bv. werd er op gewezen „dat de oprichting van een bond niet behoeft te betekenen *dat er strijd tussen de arbeiders en de maatschappij ontketend wordt,* doch dat een arbeider, na zijn plichten nauwgezet te hebben vervuld, op wettige en gepaste wijze mag opkomen voor een menswaardig bestaan. *Politiek,* godsdienst, persoonlijke kwesties en rasverschillen zullen in de Bond geen rol mogen spelen." (Cursief van ons.)

Bij de oprichting van de Unie van Winkel- en Kantoorpersoneel in hetzelfde jaar werd o.a. als doel vermeld „*de Arbeidsvrede te bevorderen,* door ervoor te waken dat de werknemer naast behoorlijke arbeid een behoorlijk loon ontvangt, waardoor hij in staat wordt gesteld een menswaardig bestaan te leiden." (Cursief van ons.) Toch is het feit, dat de Surinaamse arbeiders aaneensluiting zoeken in een vakorganisatie, een bewijs van verhoogd klassebewustzijn en ontwikkeling van de nationale bewustwording.

In 1941 werd het Surinaams Verbond van Vakverenigingen opgericht. In 1942 organiseerde zich de mijnwerkers van Paranam. In 1947 sloten de Surinaamse dienstboden zich aaneen. In 1951 kwam een Raad van Vakcentralen tot stand. In 1952 organiseerde zich het kantoor- en winkelpersoneel, kellners, havenarbeiders en mijnwerkers richtten een organisatie op.

In 1952 eiste de Surinaamse Politie Bond hogere lonen en nam scherp stelling tegen de rassen-discriminatie.

In datzelfde jaar dreigde het personeel van de Surinaamse Bauxiet Mij met staking indien zijn eisen niet zouden worden ingewilligd.

Het personeel van de Scheepvaart Mij Suriname dreigde eveneens met staking, indien er geen loonsverhoging zou worden gegeven, en de Bond van Surinaamse electriciëns eiste een loonsverhoging van 20%.

In 1954 zonden de arbeiders in de suikerplantages, georganiseerd in de Surinaamse Werknemers Organisatie, een deputatie naar Paramaribo. Zij eiste hetzelfde loon als de arbeiders op de suikerplantages in Mariënburg.

Werkloze vakarbeiders zonden een delegatie naar Sociale Zaken. Zij verlangden een werk, waarbij zij hun vakkennis konden benutten, hetgeen niet mogelijk was bij het wieden van straatbermen.

De bakkersknechten, georganiseerd in de Bakkersknechtenbond, wensten loonsverhoging en beperking van hun arbeidstijd, zodat er voortaan om 7 uur inplaats van om 5 uur 's ochtends zou worden begonnen. Tevens namen zij op hun vergadering met

algemene stemmen een motie aan tegen hun bestuur en besloten een nieuwe en krachtige leiding te kiezen.

Onderwijzers traden herhaalde malen eensgezind op voor de verbetering van hun salarissen en van het onderwijs.

Ambtenaren richtten een comité op, zonden een open brief naar de Staten van Suriname en verzochten voor het einde van het jaar een extra uitkering. Zij wezen hierbij op de gestegen kosten van het levensonderhoud. Dit zijn slechts enkele flitsen die wij weergeven. Zij laten echter duidelijk zien dat er in Suriname iets begint te veranderen.

ENIGE PERSPECTIEVEN VOOR SURINAME

Verbetering in Suriname, voor de arbeiders, landbouwers, ambtenaren en zakenmensen, zal slechts mogelijk zijn wanneer het land zich onafhankelijk maakt van het buitenland.

Wanneer Suriname's rijkdommen, waarvan een groot gedeelte nog onontgonnen is, niet meer ten goede komen aan de geldwolven in New-York en Den Haag, maar aan het eigen volk.

Het is nodig verzet te bieden tegen het Nederlandse kolonialisme, maar ook en vooral tegen de Amerikaanse kolonisering. Reeds hebben de Amerikanen zich meester gemaakt van de bauxiet-productie.

De enige weg naar de zelfstandigheid van Suriname is het vormen van een eenheidsfront van alle Surinamers die hun land vooruit wensen te helpen tegen de inmenging van het buitenlandse kapitaal en voor het gronden van een nationale industrie.

Van bijzonder belang is het voorts voor Suriname een grondige studie te maken van de vraagstukken der kleine landbouwers. De politiek die door de „Surinaamse Landsregering" gevoerd wordt, maakt het bestaan van deze zeer belangrijke groep van de bevolking steeds moeilijker. In het verslag der Nederlandse Handel Mij 1952 lezen we: „Het door de overheid gevoerde landbouwbeleid richtte zich meer op het scheppen van een *krachtige economisch zelfstandige landbouwersstand,* welke niet alleen tot taak heeft de voedselvoorziening te verzekeren en de industrie van agrarische grondstoffen te voorzien, doch tevens bij te dragen tot de vergroting van de uitvoer en een verruiming van de samenstelling daarvan." (Cursief van ons.)

Nodig is het verder scherp stelling te nemen tegen hen die pogen de verschillende bevolkingsgroepen (Creolen, Javanen, Hindostanen e.a.) tegen elkaar op te zetten om hen te beletten gezamenlijk te strijden voor een zelfstandig Suriname.

Stalin leert, dat de arbeiders zich niet volgens hun nationaliteiten moeten laten scheiden, maar zich moeten organiseren in één machtige beweging. Dit besef begint steeds meer baan te breken bij de vooruitstrevende Surinamers.

Reeds meermalen werd in „De Waarheid" geschreven over het nieuwe statuut voor de West. Dit statuut, dat onlangs met veel bombarie is aangenomen, zal de koloniale overheersing niet op-

heffen, maar alleen verbergen achter een schone schijn van zelfbestuur. Door alle politieke partijen in Nederland op één na wordt dit statuut aanvaard. Die ene partij is de Communistische Partij Nederland, die gegrondvest op de leer van Marx, Engels, Lenin en Stalin, het onvoorwaardelijk zelfbeschikkingsrecht voor Suriname aanvaardt en daarvoor strijd voert.

Toen de behandeling van het statuut in de Kamer ter sprake kwam, hield de afgevaardigde der C.P.N., Henk Gortzak, een hartstochtelijk en gedocumenteerd pleidooi voor de onafhankelijkheid van Suriname en de Antillen.

Er valt niet aan te twijfelen dat het groeien van de vrijheidsbeweging tegen het Engelse imperialisme in het buurland Demerara (Brits Guyana) zijn invloed zal hebben op de ontwikkeling van de strijd in Suriname.

Het is zeker dat het Surinaamse volk zijn weg naar zelfstandigheid en welvaart zal weten te vinden.

G. DORST

CORRECTIE

In het eerste deel van dit artikel zijn twee fouten gekomen. Men wordt verzocht het bedrag $ 441.242 op pag. 35, 9e regel v.o., te veranderen in $ 1.441.242; en S.F. 70,7 millioen op pag. 36, 17e r. v.b. in S.F. 10,7 millioen.

HET HUIS VAN MAO

Uit een verslag van Marie-Louise Barron in de Lettres Françaises van 19 December '54, over een reis met andere buitenlandse journalisten door China, nemen wij het gedeelte over dat handelt over het geboortehuis van Mao Tse-toeng in Tsao-Tsjan, provincie Hoenan.

Tegen de holte van het dal aangevleid, als op de palm van een hand, rust uitstralend in het melkachtige licht van de avonden in het Zuiden, staat een klein wit huisje, laag, heel bescheiden, merkwaardig stil, dat schijnt ingeslapen in een bed van bladeren, achter de kalme spiegel van een vijver. Het bestaat uit twee vleugels aan weerszijden van een éénkamergebouw, waarvan de deur op het erf uitkomt. Eén kant was van de vader van Mao Tse-toeng; de andere behoorde aan een gezin van boeren, die net als hij welgesteld waren.

Welgesteld! Het woord klinkt bijna ironisch. De vloeren zijn van leem; de muren zonder kalk of verf; bamboelatten doen dienst als tralievensters, zonder glas; in de keuken is de enige schoorsteen een gat in het dak, boven de gemetselde kachel.

En toch was dat welstand. De boerenwelstand in het China van vroeger! Vier kamers voor zeven mensen, toen overal elders tien in één kamer huisden. En er waren meubels! Ik zeg: „Er waren", want er is niets van over. De Kwomingtang is hier voorbijgekomen. Het huis werd geplunderd en in 1929 geconfisqueerd. Enkele stukken werden naderhand teruggevonden, men heeft ze weer op hun plaats gezet.

In de kamer van Mao Tse-toeng stonden wij een tijd voor de „kang" van hout, de zware boerenkast, het kleine tafeltje voor het raam, de twee rekenschriften vol met onhandige karakters: het schrift van Mao toen hij een kind was.

Eindelijk kwamen wij in de laatste kamer, die helemaal leeg was. „De kamer van de twee broers van president Mao," zei onze gids.

Iemand vroeg: „En waar zijn zij nu?"

Ik zal nooit vergeten hoe er een stilte viel, hoe wij de een na de ander ophielden met schrijven, toen de tolk het verhaal vertaalde, dat ons de boer uit Tsao-tsjan deed.

Het duurde minuten. Toen de tolk zweeg, stonden wij een ogenblik onbewegelijk. Daarna begonnen wij weer te schrijven.

Hieronder volgt de letterlijke tekst, die ik van mijn blocnote heb overgeschreven:

„Mao Tse-ming, de broer van Mao, in de oorlog tegen de Japanners door de Kwomingtang gearresteerd. Gemarteld. In de gevangenis vermoord.

Mao Tse-san. tweede broer van Mao. Gedood bij de opstand van Kiangsi.

Mao Tse-sji, zuster van Mao. Gemarteld. Vermoord door de Kwomingtang in Hoeang-Jan in 1931.

Mao Tse-tsji, zuster van Mao. Gearresteerd door de toekioen van Tsjansja. Gemarteld. In 1930 vermoord op bevel van Tsjang Kai-sjek.

Mao ... (een naam die ik niet meer lezen kon), zoon van Mao Tse-tan, neef van Mao Tse-toeng, vermoord door de Kwomingtang. Represailles. 16 jaar!"

Partijleven

LEIDING GEVEN IN DE PRACTIJK

In het Januarinummer van ons tijdschrift komt een prachtig artikel voor van kameraad Mao Tse-toeng, „Over methoden van leiding geven".

Een van de voornaamste lessen, die we uit dit artikel moeten trekken is, dat leiding geven nooit op een afstand kan geschieden. Mao Tse-toeng zegt: „Er zijn twee methoden die wij, communisten, op elk werk moeten toepassen. Ten eerste het verbinden van de algemene leuzen met een c o n c r e t e (spat. van ons — W. J.) leiding, en ten tweede, het versterken van de band tussen leiding en de massa's".

Het komt er, in het vervolg van dit artikel, voor een belangrijk deel op neer, dat het niet voldoende is een politieke lijn uit te stippelen, maar dat die lijn in de practijk moet worden beproefd. Door de politieke lijn van onze Partij onder de massa te brengen, doen we ervaringen op. Met de lessen uit de nieuwe ervaringen kunnen wij de lijn verrijken, zo nodig, corrigeren, kortom, zorgen dat ze levend blijft en steeds doelmatiger wordt.

Wat is hiervoor nodig?

Dat de leidingen weten wat er aan de basis, in de afdelingen dus, te koop is. Hoe daar alles toegaat. Mao Tse-toeng geeft de raad aan de leidingen (dus in ons geval de afdelingen van de partijleiding, de districts- en onderdistrictsleidingen) om in een paar afdelingen, desnoods in één, de proef op de som te nemen. Er zelf ervaringen op te doen, dus mee te werken, nauwkeurig de omstandigheden van de betreffende afdeling te bestuderen en te leren kennen, de kaders in hun werk te leren beoordelen, en niet aan de hand van hun al dan niet mooie redevoeringen op conferenties, practische hulp te bieden en vooral beoordelen hoe de lijn in de practijk kan worden toegepast en wat er nog aan moet worden veranderd.

*

Velen herinneren zich nog, dat we bij tussentijdse raadsverkiezingen in Utrecht, in December 1953, bijna 500 stemmen wonnen, dat is ongeveer 10 % boven het tot op dat moment behaalde stemmencijfer. We willen hier met klem onderstrepen, dat de politieke lijn van de partij hierop van beslissende betekenis is geweest, de lijn namelijk van eenheid tegen Romme. We willen vooral ook zeggen dat de inhoud van de Waarheid een belangrijke rol heeft gespeeld bij het behalen van dit succes.

Maar toch, de allerbeste politieke lijn en de allerbeste inhoud van de krant, hoe mobiliserend ze ook op de aanhang en op de leden van de partij werken, blijven machteloos als ze niet *concreet* worden toegepast.

De algemene leuzen van de partij, die onmisbaar zijn en die de brede massa's mobiliseren voor de uitvoering van de taken (Mao Tse-toeng), moeten worden verbonden met een precieze, practische leiding.

Anders gezegd, en misschien een beetje grover: Het helpt je geen steek al praat je uren over de lijn en al houd je er honderd zittingen in de maand over, als je niet toepast, uitvoert, meewerkt, aanvuurt, overtuigt, ervaringen opdoet en die weer naderhand bespreekt om er onze politieke lijn mee te versterken. Een voorbeeld daarvan deed schrijver dezes op in de betreffende verkiezingsactie in Utrecht, in het najaar van 1953.

Voor „Werkspoor", een bedrijf met 5.000 man personeel in Utrecht, gaf het districtsbestuur een bedrijfskrant uit. Dat is natuurlijk goed. In

deze krant stonden soms lezenswaardige artikelen, onder meer (ofschoon te weinig) over de politiek van eenheid tegen Romme, die onze partij voorstaat. Het gebrek van de krant was, dat dit wel in algemene leuzen gebeurde maar dat er, wanneer het over de toepassing van die politiek in het bedrijf ging, of niets, of verkeerde dingen werden gezegd, zoals eenzijdige aanvallen op P.v.d.A.- en N.V.V.--kaders, zonder het verband met de Romme-politiek te leggen.

In de verkiezingsactie werd de inhoud van deze krant geleidelijk verbeterd. Dat was goed. Maar hoe was nu de uitwerking ervan op de arbeiders? Uit een aantal afdelingen van de fabriek kwamen reacties, gunstig en ook critisch. Daardoor kon de krant worden verbeterd en werd de politieke lijn dus beter toegepast.

Uit andere afdelingen kwam helemaal geen reactie. Wat was de oorzaak? De buurtafdeling, die de krant aan de tweede grote ingang van de fabriek moest uitzetten, had dit werk opgedragen aan een lid van het bestuur, die het pak kranten echter bij zich thuis liet staan. Nu kun je prachtige zittingen houden, politieke discussies voeren en vreselijk gewichtig doen. Maar de kranten bleven warm onder dak. De arbeiders in de fabriek ontvingen ze niet.

*

Wat willen we nu hiermee zeggen? In het gegeven geval had de leiding oorspronkelijk geen moeite gedaan om ervaringen op te doen in het practische werk, een voorwaarde om de politieke lijn te verwezenlijken, ja, zelfs om ze te beproeven en te verbeteren waar dat nodig zou blijken.

De leiding vergaderde vele malen per week en wist van het practische lot van de politieke lijn niets.

Er is gezegd dat de Waarheid een grote rol speelde in de Utrechtse verkiezingsactie. Dat was zo. Maar wat zul je met de Waarheid beginnen, als de mensen hem niet onder ogen krijgen? Dus was het zaak om honderden nieuwe abonné's te winnen. Dat is toen gebeurd en wel met de leiding, ook de beide kameraden die vanuit de partijleiding als hulp naar Utrecht gezonden worden, aan de kop. Die wonnen dus ook abonné's, deden ervaringen op, bespraken deze met de redacteur, deze verbeterde nog eens de krant en zo ontstond een wisselwerking tussen practijk en leidinggevend werk, die ons voorwaarts bracht.

Er is gezegd, dat hiermee de leiding gelikwideerd wordt. Dat is onzin. De leiding begint op deze manier juist leiding te geven op de enig juiste wijze, namelijk door de algemene (en onmisbare) partijleuzen met een concrete leiding te verbinden.

*

Het partijbestuur heeft in een van haar zittingen in het najaar van 1953 aanwijzingen gegeven om op deze wijze te werken. Daar waar dit is geschied, werkte de partijlijn beter in en werden organisatorische fouten, die dit oorspronkelijk belemmerden (een overdreven aantal zittingen van de districtsleidingen, het ver van de basis blijven van leidende kaders in het algemeen, wat vooral in Amsterdam sterk was, commando's in plaats van overtuigingsarbeid, schematisme in de aanwijzingen van enkele afdelingen van de partijleiding) overwonnen. Dit was bijvoorbeeld in Utrecht het geval, waar de partij tenslotte ongekend geestdriftig voor een verkiezingsoverwinning in beweging kwam. Een ander, recent voorbeeld is Leiden. Hier functioneerde gedurende lange tijd een onderdistrictsleiding. Ze was gevormd omdat de schematische instructie vanuit het centrum der partij daartoe aanleiding had gegeven. Maar in dit geval was het onder-

districtsbestuur een rem, waar wel aanwijzingen van boven af *in* kwamen maar waar naar de basis toe, niet veel uit kwam.

Nu werken de onderdistrictsbestuurders, op een kleine kern na, in de afdelingen en heeft de districtsleiding rechtstreeks contact daarmee. De handtekeningactie, die zeer lang niet was doorgevoerd, kwam door de ondersteuning van de communisten in beweging en in twee avonden werden 700 handtekeningen opgehaald.

De financiële actie leverde ook zulke ervaringen op. In Amsterdam ging het zeer goed met de enveloppenactie, juist omdat ze niet los van de politieke lijn werd gezien en omdat de leidingen aan de basis werkten, controleerden en overtuigden. Bovendien werden, bij het ophalen der enveloppen ongeveer 3000 handtekeningen opgehaald.

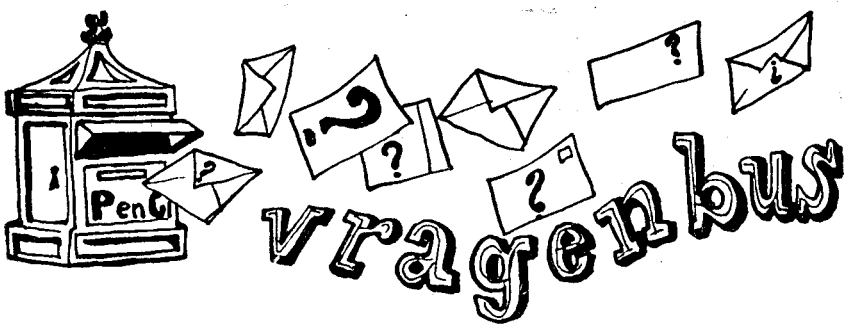
De districtsleiding van Amsterdam wist van dag tot dag precies hoe de stand van de enveloppenactie was.

Maar nu een ander voorbeeld. De secretaris van het district Noord-Holland-Noord van de partij wist 5 dagen nadat de enveloppenactie in zijn district afgewerkt behoorde te zijn niet eens hoe de afdeling, waarin hij w o o n t, het er had afgebracht en in Drente precies hetzelfde. Niemand kan de leidingen van uitgestrekte landelijke districten kwalijk nemen, dat ze niet precies van het werk van al hun afdelingen op dit gebied op de hoogte zijn, althans niet binnen enige dagen. Maar van je eigen afdeling kan je op de hoogte zijn. Anders moet worden gesproken van een bureaucratische methode in het leidinggeven. Beide districten bengelen dan ook, sedert de financiële actie op het Zomerfeest '54 werd ingezet, onderaan de ranglijst en Noord-Holland-Noord deed dit ook reeds in de verkiezingsactie van 1954. Het ligt hier bepaald aan de methoden van leidinggeven en niet aan de leden of de afdelingsbesturen. Zelfs als deze laatsten elementen zouden bevatten, die niet willen of kunnen, dan is nog elke verbetering uitgesloten als je, als hogere leiding, niet de toestand vanuit je persoonlijke ervaring kent, beoordeelt en helpt veranderen.

Het komt er dus op aan om alle bureaucratische methoden in het leidinggeven te bestrijden. Niet alleen uit organisatorisch oogpunt. En nooit, vanuit de hogere leidingen, met de gedachte er bij dat hier een zeker soort van barmhartigheidswerk wordt verricht.

Omdat het de enige weg is om de politieke lijn van de partij in de practijk te brengen en ook om die politieke lijn voortdurend te verbeteren en soepel te houden.

WIM JANSZ

Wilt U eens uitleggen hoe de Kolen en Staal Gemeenschap precies in elkaar zit? (J. L. te B.)

Zeer beknopt, is de opbouw van de K.S.G. als volgt:

1. De Hoge Autoriteit, die uit negen leden bestaat. Acht leden worden gekozen door de Ministers en deze acht kiezen de voorzitter (dagelijks bestuur). De H.A. is geen verantwoording schuldig aan de parlementen van de zes aangesloten landen en heeft zeer grote bevoegdheden, bv. het vaststellen van de prijzen van kolen en staal, het verstrekken van crediet, het afschaffen van subsidies, invloed op het vervoer, sluiting van bedrijven, enz. enz.

2. Raad van Ministers. Deze bestaat uit een minister van elk der deelnemende landen.

3. Het Parlement. Dit bestaat uit benoemde vertegenwoordigers van de aangesloten landen en komt slechts één keer per jaar bijeen.

4. Verder is er nog een Hof van Justitie, dat toezicht moet houden op de uitvoering van het Schumanplan.

5. Een Raadgevende Commissie. Deze bestaat uit werkgevers, werknemers en verbruikers. Bij „bepaalde beslissingen" moet de Hoge Autoriteit „advies" aan deze commissie vragen.

Volgens het verdrag is het doel van het Schuman-plan de Europese eenwording, opheffing van de tegenstelling Frankrijk-Duitsland, gemeenschappelijk beheer van de kolen-, ijzer en staalindustrie en het instellen van een gemeenschappelijke markt op basis van vrije concurrentie. Wat betekent deze „gemeenschap" in werkelijkheid?

De praktijk liet reeds zien dat de K.S.G. een instrument tot versterking van de Roerindustrie is geworden, ten nadele van Nederland en de overige landen. Klachten over monopolievorming worden wegens „de ingewikkelde vraagstukken" door de Hoge Autoriteit telkens op de lange baan geschoven. De discriminerende vervoerspolitiek van Bonn is na de instelling van de K.S.G. nog verscherpt en heeft de positie van de kolen- en staalindustrie van het Roergebied ten koste van de andere landen verbeterd.

Het Schumanplan is een onderdeel van de herbewapeningspolitiek; de K.S.G. werd oorspronkelijk doorgedreven om het afwijzen van de E.D.G. te bemoeilijken.

De uitbuiting van de arbeiders in de kolen- en staalindustrie is enorm gestegen. Overal zijn „wetenschappelijke" loon- en tariefsystemen aan de orde van de dag. Het aantal ongevallen en ziekten, vooral zenuwziekten neemt onrustbarend toe.

Hand in hand met de concentratie van de productie in het Roergebied gaat de voorbereiding van een nieuwe „Arbeitseinsatz", nu onder de naam van vrije migratie. Reeds worden meer dan 100.000 woningen en barakken in het Roergebied gebouwd of hersteld om gedeporteerde arbeiders te huisvesten. Kortom: Duitse arbeiders in het soldatenpak, arbeiders uit de aangesloten landen in hun plaats in de Roerindustrie.

Het Schumanplan brengt duurte (sinds de instelling van het Schumanplan zijn de prijzen van kolen en staal met 10 % verhoogd), monopolievorming, slavenarbeid.

*

Is er in de Sowjet-Unie nog klassenstrijd? (J. L. te B.)

Er is geen klassenstrijd in de Sowjet-Unie omdat de klassen, die er zijn, geen tegengestelde belangen hebben.

De Sowjet-maatschappij bestaat uit twee verbonden klassen, de arbeiders en de boeren, die met de klassen in het vroegere Rusland niets gemeen hebben. De arbeidersklasse is de leidende klasse in een maatschappij waarin de uitbuiting is afgeschaft; maar ook de boeren, die zich in kolchozen verenigd hebben en over de modernste techniek beschikken, zijn een volkomen nieuwe klasse, die in de geschiedenis nog niet eerder bestaan heeft.

Daar er in de Sowjet-Unie geen mensen zijn, die van de arbeid van andere mensen leven, zijn er geen klassen met tegengestelde belangen. De arbeiders en de directies zijn geen vertegenwoordigers van tegengestelde klassen; alle meningsverschillen over loon, arbeidsomstandigheden enz. worden behandeld door speciale gekozen commissies, die verplicht zijn binnen drie dagen een besluit te nemen. Elke werker die het niet eens is met een besluit van deze commissie kan zich wenden tot een volksrechtbank, zonder dat hem dit iets kost.

Het leven en de strijd van Indonesische onderwijzers

Een Indonesische lezer schrijft ons:

De PGRI, de bond van Indonesische onderwijzers (*niet* bij de SOBSI aangesloten) heeft van 24 November—1 December j.l. zijn 7e congres belegd. Op dit congres zijn talrijke resoluties aangenomen. Een van deze resoluties bevat de eis aan de Indonesische regering voor verhoging van de begroting voor onderwijs, kunsten en wetenschappen tot 25 % van de gehele staatsbegroting. (De huidige onderwijsbegroting bedraagt slechts 8 %).

In verband hiermede willen wij thans onderzoeken, waar de PGRI haar eis op baseert. En om te beginnen gaan wij een kijkje nemen, hoe het met de sociaal-economische toestand der onderwijzers staat.

Een dagblad uit Bandung vertelt ons in de eerste plaats, dat vele volksonderwijzers een maandloon verdienen van 11,50 rupiah, d.w.z. een „maandloon", dat net genoeg is voor één persoon om per *dag* te kunnen leven!

In verband hiermede, zo vertelt ons een ander dagblad uit Noord-Sumatra, zijn er vele onderwijzers, die in hun vrije tijd verplicht zijn om op de plantages te gaan werken. Maar . . . dit is niet het enige voorbeeld.

In Purworedjo (Midden-Java) zijn vele onderwijzers die na schooltijd in loondienst gaan werken bij de landheren, bijvoorbeeld door in klapperbomen te klimmen en daarna de dikke klapperbast uit de cocosnoten weg te doen. In het Cheribonse (West-Java) zijn talrijke onderwijzers, die verplicht zijn om een kleine winkel te gaan openen, waar zij allerhande kruidenierswaren gaan verkopen, teneinde een beetje te kunnen verdienen om toch in leven te kunnen blijven. In Midden-Java zijn vele onderwijzers, die gedwongen zijn om als textielhandelaren op te treden, die namelijk lapjes stof kopen en daarna weer gaan verkopen, teneinde iets te kunnen bijverdienen. Bovendien zijn er ook onderwijzers, die nimmer een krant of tijdschrift gaan lezen (om van boeken maar te zwijgen). Dit komt niet alleen, omdat hun verblijfplaatsen tientallen kilometers verwijderd zijn van de naastbijliggende hulppostkantoren, maar ook omdat zij de hoge abonnementsgelden van een dagblad (minimum 13,50 rupiah per maand) niet kunnen betalen. Het logische gevolg hiervan is, dat er onderwijzers zijn, die niet eens weten hoe de tegenwoordige Indonesische minister-president heet en wie de voorzitter van het Indonesische parlement is. Onderwijzers, die barrevoets of met kapotte en versleten sandalen aan de voet naar school gaan, zijn er bij de vleet. Onder hen vinden wij er ook nog, die met een sarong naar school gaan, namelijk de enige sarong die zij bezitten en die dus 's nachts gebruikt wordt als deken tegen de muskieten of als hoofdkussen voor de kinderen.

Behalve de bovengenoemde moeilijkheden hebben de onderwijzers in Indonesië (vooral in West-Java en Zuid-Celebes) te kampen met de terreur van de Nederlands-Amerikaanse DI-benden. Maar desondanks hebben de onderwijzers hun plicht niet verzaakt. Niet weinigen onder hen hebben zich aangesloten bij de Indonesische strijdkrachten, teneinde deze Nederlandse gewapende benden uit de archipel te helpen verdrijven. En ofschoon hun scholen en al hun hebben en houden reeds in de as zijn gelegd door de DI-benden, voelen zij zich nog steeds verantwoordelijk

voor hun leerlingen; zij blijven hun leerlingen onderwijzen en opvoeden, hetwelk plaats vindt onder de schaduwrijke bomen of bij een inwoner uit het dorp.

Daarnaast zijn er andere plichten, die de onderwijzers uit Tjepu (in Oost-Java) stipt hebben uitgevoerd. Aangezien de regering tot nu toe nog steeds geen geld heeft verstrekt om schoolbanken te verschaffen, hebben de onderwijzers in Tjepu uit eigen beweging schoolbanken gemaakt.

Behalve deze plichten kennen duizenden onderwijzers in Indonesië ook reeds de plicht, om tezamen met de arbeiders en de onderdrukte millioenen boeren te strijden. Dit is in de afgelopen periode bewezen met de solidariteitsactie van de onderwijzers te Madium en andere plaatsen, toen de boerengronden in Oost-Java en in Noord-Sumatra door tractoren van de Nederlandse HVA vernield werden. Het is verder bewezen door de gezamenlijke demonstratie van onderwijzers, arbeiderskinderen en arbeidersjeugd en boeren in Noord-Sumatra, waarbij 2 onderwijzers door gewapende Nederlandse agenten vermoord werden. Vervolgens is dit bewezen door de bereidheid van leden en bestuurders van de PGRI, om samen met de SOBSI en de andere Indonesische vakbonden te strijden voor verhoging van de lonen.

De voornaamste vijand van de Indonesische en de Nederlandse werkende bevolking is het Nederlandse imperialisme. Uit de strijd van de onderwijzers in Indonesië voor betere arbeidsvoorwaarden is gebleken, dat dit argument ook reeds door brede lagen van het onderwijzend personeel aldaar wordt begrepen. En dit is natuurlijk verheugend, want zulk een bondgenootschap is niet alleen belangrijk om op te noemen, maar tevens dringend noodzakelijk om onze vijand zo vlug mogelijk de nek om te draaien.

Boekbespreking

EEN BOEK DAT ONS VEEL TE ZEGGEN HEEFT

Ergens in zijn in het vorig jaar in dit tijdschrift gepubliceerde artikel „Over het werk van de schrijver" zegt Ehrenburg:

„Een schrijver schrijft geen boek omdat hij zijn brood moet verdienen. Een schrijver schrijft een boek omdat er iets is dat hij noodzakelijk aan de mensen moet zeggen, omdat hij 'van zijn boek bezeten is', omdat hij mensen, dingen, gemoedsaandoeningen, heeft gezien, die hij moet beschrijven. Zo ontstaan de hartstochtelijke boeken en deze ontroeren steeds de lezers, zelfs als men er soms artistieke feilen in ontdekt."

Het boek dat wij hier bespreken, „De negende golf" *), is zo'n hartstochtelijk, ontroerend boek, dat een schitterend bewijs is van de juistheid van bovengenoemde stellingname.

Ehrenburg, die zelf lid is van de Wereldvredesraad, en daarom „bezeten" is van de strijd voor de vrede, heeft de geschiedenis van de laatste jaren, als uitgangspunt van zijn boek genomen. Dat wil zeggen, dat zijn boek de strijd beschrijft tussen het handjevol oorlogsstokers en de honderden millioenen vredesstrijders in de gehele wereld.

„De oorlog is niet ten einde, de oorlog begint pas," zegt de Amerikaanse planter, senator Low op een der bladzijden van het boek. In de daarop volgende bladzijden laat Ehrenburg ons op indringende wijze zien, hoe Low en zijn rotgenoten met alle mogelijke middelen pogen de door hen begonnen koude oorlog te ontwikkelen tot een derde wereldoorlog.

Niets van belang is hierbij door hem vergeten; het opwekken van de oorlogshysterie; het kweken van rassenhaat; het in elkaar zetten van spionnage door de „roden"; de pogingen een nieuw nazi-leger tot stand te brengen; het vervolgen en intimideren van de vredesstrijders; de oorlog in Korea enz. enz.

Alleen al hierom zou dit boek van onschatbare waarde zijn, omdat Ehrenburg de bekende aanwijzing van Stalin om het door de oorlogsstokers geweven net van leugens en laster, waarachter zij pogen hun duistere plannen uit te voeren, te verscheuren, in praktijk brengt.

Ehrenburg zet deze kant van de koude oorlog in alle scherpte, eenvoud en op onvergelijkelijke wijze uiteen. Maar daartoe beperkte hij zich niet. Met grote liefde beschrijft hij de strijd der volken — in Amerika, Frankrijk en Duitsland — die de vrede in eigen hand nemen, en de plannen der oorlogsstokers doen mislukken.

Evenals in „De val van Parijs" en „Storm" wijdt Ehrenburg zeer veel aandacht aan de wijze waarop het Franse volk, daarbij aangevoerd door de communisten, strijdt voor de handhaving van de vrede en de nationale zelfstandigheid. Deze delen uit zijn boek zijn daarom ook voor ons zo lezenswaardig en pakkend omdat we er ons eigen leven, onze eigen strijd in terugvinden.

Wie van ons zal zich bij het lezen van de wederwaardigheden van Mado, wanneer ze handtekeningen inzamelt voor het verbod van de atoombom, niet herinneren hoe we zelf huis aan huis werkten met hetzelfde doel, en dezelfde ervaringen, hoe we nu op stap gaan voor de nationale petitie tegen de Nazi-Wehrmacht?

Naast de oorlogsstokers en de vredesstrijders die weten wat ze willen,

*) I. Ehrenburg: De negende golf. Uitg. Pegasus, luxe-editie in 2 delen *f* 16.

beschrijft Ehrenburg ook de aarzelenden, de neutralen, die door de ontwikkeling gedwongen kiezen voor de vrede en de nationale zelfstandigheid, en uiteindelijk, zij het door verschillende motieven, stelling nemen tegen de politiek van de Amerikaanse overheersers en hun Westelijke handlangers. Op meesterlijke wijze zet Ehrenburg de anti-nationale houding van de grote bourgeoisie uiteen, waartegenover de millioenen eenvoudige mensen staan, die door hun internationale strijd als de beste verdedigers van het eigen vaderland optreden.

Met geheel zijn grote talent en zijn hartstocht toont Ehrenburg naast de uitmuntende beschrijving van de strijd der vredeskrachten in de kapitalistische landen, de vreedzame opbouw van het Sowjet-volk, in al zijn geledingen.

Hij maakt begrijpelijk waarom de oorlogsstokers bevreesder zijn voor de Sowjet-tractoren dan voor de kanonnen, al kennen ze ook daarvan de onoverwinnelijke kracht.

Het is niet wel mogelijk in enkele regels een volledig, diepgaand overzicht te geven van deze grandioze roman van Ehrenburg, die een zeer belangrijke bijdrage is tot de versterking van de strijd voor de vrede, omdat ze enerzijds ons inzicht vergroot in de „techniek" der oorlogskrachten, maar anderzijds onze zekerheid in de overwinning der vredeskrachten versterkt en onze activiteit stimuleert.

Moge deze korte beoordeling van dit boek, dat vele uren van leesgenot verschaft, en waarvan de uitgave op werkelijk schitterende wijze door de uitgeverij Pegasus werd verzorgd, door zeer velen gelezen en herlezen worden.

Het is dit meer dan waard.

J. DE LOUW

P en C-varia

„Lysenko in ongenade"

Volgens de Nieuwe Rotterdamse Courant op 7 Mei 1954 heeft Lysenko, leerling van Mitsjoerin — grondlegger van de hedendaagse wetenschappelijke biologie — de Sowjet-landbouw „achterop geholpen". De burgerlijke pers en de Nederlandse radio hebben bekend gemaakt, dat Lysenko „in ongenade is gevallen" en het Mitsjoerinisme „in Rusland aan de kant gezet".

Maar in nummer 5 van 1954 van het in het Duits verschijnende tijdschrift „Sowjetwetenschap" met woordelijke vertalingen uit de Sowjet-vakbladen lezen we (October 1954) uit de officiële mededelingen van de woordvoerder van de Academie van Wetenschappen der USSR, prof. Nesmejanow: „Op het gebied van de landbouw brengen de Sowjet-biologen en kwekers op grondslag van de leer van M i t s j o e r i n steeds meer nieuwe, veel-opleverende soorten van uitnemende kwaliteit in diverse cultures." (blz. 9). En onder de opgegeven wetenschappelijke verhandelingen op blz. 10 vinden we als eerste het werk van T. D. L y s e n k o.

Dit stemt overeen met de uiteenzettingen van de Nederlandse landbouwexpert Prof. Dr. Ir. J. C. Dorst uit Wageningen, onmiddellijk nadat hij in September 1954 uit de Sowjet-Unie naar Nederland teruggekeerd was. Prof. Dorst merkte bovendien op, dat het „hoog tijd wordt om op grote schaal en volgens de

aangegeven methode dit werk na te doen."

*

IJzeren gordijn

In De Rode Vaan van 31 December 1954 lezen we, dat de Amerikaanse professor Weaver in een rapport heeft verklaard, dat de wetenschap in zijn land niet kan bloeien wegens de atmosfeer van geruchten en onrust, verdenking en wantrouwen.

Weaver's collega Hildebrand, ereprofessor aan de Universiteit van Californië, verklaarde, dat in de Verenigde Staten de wetenschap belemmerd wordt door regeringsambtenaren die de redelijke eisen van beveiliging overdrijven uit vrees, dat ze ter verantwoording zullen worden geroepen wegens nalatigheid.

Het is wel duidelijk, dat in het algemeen de wetenschap uit de Sowjet-Unie en de volksdemocratische landen in zo'n sfeer van heksenjagerij niet kan binnendringen.

*

Geen IJzeren Gordijn

Hoe zit het nu in de Sowjet-Unie met de „westerse" wetenschap? Prof. Dr. Ir. J. C. Dorst, die in Augustus/September 1954 de Sowjet-Unie bezocht, schrijft:

„Overigens kan ik mij niet losmaken van de gedachte, dat de Russische onderzoekers beter op de hoogte zijn van hetgeen in het Westen plaats vindt dan omgekeerd... men krijgt de indruk, dat de Russen zich veel moeite hebben getroost om alles wat in een vreemde taal is geschreven, toegankelijk te maken voor hun wetenschappelijke werkers."

Een enkel voorbeeld voegen wij hieraan toe. In zijn studie over de theorie van de vloeibare toestand (een onderwerp uit de natuurkunde) blijkt de Sowjet-natuurkundige I. S. Fisjer (1953) o.a. bekend met desbetreffende verhandelingen van Nederlandse onderzoekers. (J. de Boer, A. Zernike, G. Prins, B. Nijboer, L. van Hove, H. B. Casimir, D. Polder, A. Michels, H. Wijker).

*

Agressie

Kort geleden heeft de Nederlandse vertegenwoordiger in de rechtskundige commissie van de Verenigde Naties, prof. B. V. A. Röling, een ontwerp ingediend voor een nieuwe omschrijving van „agressie in een internationaal conflict". In dit voorstel wordt ook „dreiging met geweld" als agressie bestempeld, terwijl voorts geen enkel voorbeeld van een daad van agressie in het ontwerp wordt gegeven. Het Parool juicht dit op 10 November 1954 ten zeerste toe.

Indien deze omschrijving aangenomen zou worden, zou het bijv. mogelijk zijn om de Sowjet-Unie of een volksdemocratisch land te beschuldigen van „onmiddellijke dreiging met een gewapende aanval" (een elastieken begrip) en dan zou, zogenaamd op volkenrechtelijke grondslag, elke tegen-actie geoorloofd zijn: oorlogsverklaring, beschieting, binnendringen, blokkade enz., met inbegrip van een a t o o m o o r l o g.

De Sowjet-Unie, die geen aanvalsplannen heeft, verlangt daarentegen nauwkeurig omschreven te zien wat agressie is en wat niet. Dit standpunt nam de Sowjet-Unie ook in 1933 in, toen de Veiligheidscommissie van de Volkenbond de omschrijving van het begrip agressie-in-een-internationaal-conflict, zoals voorgesteld door de Sowjet-Unie, heeft aanvaard.

d. L.

weet u dat . . .

. . . *het maandblad Sowjet-Union nog maar 60 ct per nummer kost (F. 3.50 per half jaar)?*

. . . *in Sowjet-Union iedere maand prachtige reportages met kleurenfoto's staan?*

. . . *in het voorlaatste nummer een reportage over het Russische danstheater Berjoska stond?*

. . . *in het laatste nummer (zojuist verschenen) interressante foto's staan over:*
opgravingen in Parthes;
het bezoek van Indiase cineasten aan de USSR;
de strijd van Sowjet-geleerden tegen de kanker?

. . . *dit blad in Franse, Duitse en Engelse taal verkrijgbaar is en een Nederlandse vertaling gratis wordt bijgeleverd?*

en dat verder alle inlichtingen worden verstrekt door boekhandel **PEGASUS**

Leidsestraat 25 Amsterdam
tel. 35957
Hobbemastraat 57 Den Haag
tel. 320232

zojuist verschenen

Met hart en ziel

bloemlezing uit een halve eeuw poëzie

In deze bloemlezing, die wij de titel „Met hart en ziel" gaven, is een aantal gedichten bijeengebracht, die bijna alle in de eerste helft van deze eeuw zijn geschreven. Zij karakteriseren ons land en ons volk en belijden, hoe verschillend van uitgangspunt vaak, met hart en ziel het geloof in de mens en het leven.
(uit de inleiding)

van de volgende dichters werd werk opgenomen:

Jan Campert
Henriëtte Roland Holst
Lucebert
Albert Verwey
Remco Campert
Herman Gorter
H. Marsman
Truus Gerhardt
Jan Prins
Mies Bouhuys
Gerard den Brabander
Sonja Prins
A. E. van Collem
Hans Lodeizen
Robert Franquinet
M. Vasalis
Han G. Hoekstra
Bertus Aafjes
C. J. Kelk
Jacob Israël de Haan
Theun de Vries
Jan G. Elburg
Pierre Kemp
Victor E. van Vriesland
Jan W. Jacobs
Bert Voeten
L. P. J. Braat
Paul Rodenko
A. Roland Holst
M. Mok
J. Slauerhoff
N. E. M. Pareau
Gerrit Achterberg
Ida G. M. Gerhardt
Leo Vroman
M. Nijhoff
Ed Hoornik
J. C. Bloem
Adriaan Morriën
P. N. van Eyck

55 blz. ingenaaid f 1.90

uitgave: PEGASUS

in de erkende boekhandel verkrijgbaar